

Defloratio epistolae ad Romanos et ad Corinthios I

<https://hdl.handle.net/1874/330681>

Codd. MSS. Latini

[illegible]

Liber monasterii s^{ci} Pauli in Traiecto inferiori

202 (Eccl. 29, antea 288e.) Membr. fol. 238 ff. 2 col. Saec. XIII ineuntis.

(Florus Magister, diaconus Lugdunensis), Defloratio epistolae ad Romanos et ad Corinthios I.

In fronte fol. 1 inscriptum est manu posteriori: „Defloratio flori episcopi cantuariensis super epistolam ad Romanos, cet. — Fol. 1b. Paulus servus Christi Ihesu vocatus, cet. Paulus apostolus qui cum Saulus prius vocaretur, cet. Fol. 128b. Explicit Defloratio Epistolae ad Romanos. Incipit Defloratio in Epistolam ad Corinthios primam. Ex sermone Evangelii De Muliere Chananea. Paulus vocatus apostolus Christi cet. Paulus primo Saulus, hoc est primo superbus, cet. Fol. 238a. Explicit Defloratio Epist. ad Cor. primae.

Inscripta sunt fol. 1a et fol. 238b duo statuta Heidenrici abbatis monasterii S. Pauli Traiectensis a. 1255 et 1256.

„Liber monasterii S. Pauli in Traiecto inferiori.” — In ouden band met looden knoppen enz. 202

Vid. de hoc opere, falso Bedae Venerabili tributo, et inter ejus opera typis impresso: Histoire litteraire de la France, t. V p. 222.

202

(Florus Magister, diaconus Lugdunensis), Defloratio epistolae ad Romanos et ad Corinthios I.

Inscriptio quae exstat in fronte fol. 1: „Defloratio flori episcopi cantuariensis super epistolam ad Romanos” manu posteriore (saec. XV) exarata est, et verba flori episcopi cantuariensis alia manu, coeva tamen, inserta sunt, aliis verbis prius abrasis. Quis sit revera auctor huius deflorationis, sive FLORUS DIAC. LUGDUN., sive BEDA, sive PETRUS ABBAS TRIPOLITANUS, discutitur apud Denifle, *Quellenbelege*, S. 22—25.

Follii 1a et 238b exarata sunt duorum instrumentorum apographa manu quae scripturae saec. XIII indolem imitata est.

1. Heydenricus, abbas S. Pauli in Traiecto, confirmat statutum, quod eius praedecessor Volquinus de antiphona *Salve regina* cottidie post celebratam maiorem missam a fratribus sui monasterii perpetuo cantanda fecerat, et pro hoc, et etiam pro suo proprio anniversario, quarundam arearum redditus designat, domo Rodenburg vendito. „Datum anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto.”

2. Heydenricus, abbas S. Pauli in Traiecto, dono dat conventui curtim in Veldrile, bona in Hemestede et Scalkwik, decimam in Cralinge, unam libram ex nova curti in Papendorp et alia bona, et eorum redditus designat ad victualia tribuenda fratribus in nonnullis festis. Datum 1264 Octava Stephani (Januarii 2). Utrumque instrumentum deest apud Brom, *Regesten van oorkonden betreffende het sticht Utrecht* (694—1301), 1908.

locū causis utrebatur. Etiam cum dixeris nō confide-
rat. iudicare coram eo & expecta eum. Hunc enim nō
infert furor em suum. nec ulciscitur scelus. **U**te. Ergo
frustra iob aperit os suum. & absq; scientia uerba mul-
tiplicat. Addens quoq; belia: hōc locutus est.

Sustine me paululum. & iudicabo tē. Adhuc enī habeo
quod pro dō loquar. Repetā scientiā meam a principio
& operatore meum probabo iustum. Vere enim absq;
mendacio sermones mei. & perfecta scientia probabitur
tibi. Dī potentes non abiit. cum & ipse sit potens. Si
nō saluat impios. & iudicium pauperib; tribuit. Non
auferet a iusto oculos suos. & reges in solio collocat in
perpetuum. & illi eriguntur. Et si fuerint in ceteris
& uincantur fimb; pauperatis. indicabit eis opera
eorum & scelera corū. quia uolenti fuerunt. Reue-
labit quoq; aurem eorū ut corripiat. & loquatur ut
reuerantur ab iniquitate. Si audierint & observa-
uerint complebunt dies suos in bono. & annos suos in
glā. Si autē nō audierint transibunt per gladiū. &
consumuntur in stulticia. Simulatores & callidi pro-
uocant iram dī. neq; clamabunt cum uincti fuerint.

Morietur in tempestate anima eor. et iura eorum dādet
effeminatos. Eripiet pauperē de angustia sua. & reue-
labit in tribulatione aurem eius. Igitur saluabitur
de ore angusto latissime. & nō habentis fundamētū
subter se. Requies autē mense tue erit plena pingue-
dine. Causa tua quasi impu iudicata ē. causa iudicūq;
recepit. Non tē g superet ira. ut aliquē opprimas.

ang operando iniquum. Ambula cum uiris impiis.
Dixit enim. Non placebit mō dō. enim sicut inquit
cuncto. **I**deo. **S**ordida & infima. **A**. n. & de impie-
tas. & ab hominibus iniquitatē. Quis enim hominis red-
det q. & uita in astringuloq; restituet. Vere enim d's
nō condemnabit frustra. nec omīs subuerter iudicium.
Quē constituit alium super terra. aut quē posuit super
orbē quem fabricatus ē. Si direxerit ad eum cor suum.
spm illius & flatū illius ad se trahet. Deficiet omīs caro
simul. & homo manere reuerteretur. Si habes g intelles-
tum. audi qd d'r. & ausculta uocē & loqui mei. Nūquid
qui nō sanat iudiciū sanari potest. & quom tuum qui
iustus ē in tantū condemnas. Quid dicit regi apostata.
qui uocat impios duces. qui non accipit personas pnci-
pū. nec cognouit tyrannū cum disceptaret contra paupe-
rem. Opus enī manū eius sunt uniuersi. subito morient.
& in media nocte turbabuntur ppli & pertransibunt.

et auferent uolentū absq; manu. Deuili enim eius super
mas hominū. & omīs gressus corū considerat. Non sunt
tenēte. **N**on ē umbra mortis. ut abscondantur ibi qui
operantur iniquitatē. Non enī ultra in hominū potesta-
te est. ut ueniat ad d'm in iudiciū. Conteret multos et
innumera biles. & stare faciet alios pro eis. Non enī
opera corū. & ideo inducet noctē & conterentur. Qua
sumptos percussit eos in loco uidentū. qui quasi de in-
dustria recesserunt ab eo. & omīs mas eius intellegere
noluerunt. ut peruenire facerent ad eum clamorem
egenū. & audiret uocē pauperū. Ipse enim concedente

Suber monasterium sã Pauli in Traiecto inferiori.

Quia dissilicuit tibi: tu enim cõpisti loqui & non ego
tur mibi. & ut sapiens audiat me. Iob aut̃ stulte locut̃
e. & uerba illius r̃sonant disciplina. Pater mi. p̃betur
iob usq; ad finē. Ne desinas ab hominē iniquitatis.
qui addit super peccata sua blasphemiam. Inter nos inie
r̃i constringat. & t̃ ad iudiciũ puera. sermonib; suis d̃m
gitur. h̃c in h̃c rursũ locutus e. Nunquid conat̃
indignit̃ iua cogitatio. ut dices iustior do sum. Dixit
tenui. Non t̃ placet qd̃ restituit. uel quid t̃ p̃derit si ego
peccauero. Itaq; ego sermonib; tuis respondebo & ami
as tuis rectis. Suspice gl̃ia & non me excomptare
eterna. qd̃ abior te sit. Superueniens quid t̃ me res.
Et si multiplicare fuerint iniquitates tue. quid facies
contra eum. Porro si iuste egis quid domib; t̃. aut
quid de manu tua accipiet. Ñ omnim̃ qui simis. s̃ uir̃
nocebit impiet̃ sua. & filii hominis ad inuicem infa
cacia. & p̃ter multitudinē calumniar̃ clamabunt.
& euilabunt p̃pter uim brachii tui inforti. Et id̃ ier
tibi d̃s qui fecit me. quid edat carmina morte. qui
dote nos h̃c t̃ cimenta terre. & super uoluerit ce
reuda nos. Ille qd̃ d̃m t̃ ñ exaudiet p̃pter super
bia. malor̃. Non qd̃ t̃ ñ exaudiet d̃s. & om̃ p̃s singu

Sicut uisus est. aut quis pe
quo cecinerunt iuri. Om̃s hom
quisq; inuictur peul. Ecce d̃
nam. numerus annor̃ eius
stillas pluuie. & effundit in
quid de nubib; pluuia aquis p
i noluerit extendere nubes
fulgurare lumine suo desup
ris operiet. Per h̃c enim uid
multas mortalib;. In manu
p̃te ei ut rursus adueniat.
suo. quod possessio eius sit. &
super hoc expauit cor meũ. &
A uidre auditiõē in terrore in
illius p̃cedenti. 2. Subter
elumen illius super termin
sonitus. tonabit uoce mag
gabrie cum audita fuerit
uoce suauitabula. quif
lia. qui p̃cepit nuu in d̃
om̃s p̃uans & umbri for
om̃um. non t̃ ñ s̃ q̃. ut in

que fratres et religiosos conventus S. Pauli apostoli in Amstel-
Eggart artium magistrum et in S. Theol. baccalaureum, de
a sorore sua Conuentui donata, data Ultrajecti 27 Aug. 1466.

ntea 287g.)

sis, Libel

.)

e profession

per fratrem

um prope Tra

imus de syn

vacat.)

fratrem Wer

Tractatulus

ansl., fol. 4

via, Epistola

Carthusi

sculum Dionysi

nim refert Ari

ap. XXXI, (ed.

n: De quintup

Epistola de p

RIEVALIS serm

s, Epistola e

e Christi, fol.

Victoris priori q.

istola inuenitur.

20

nsis (Paraldu

6h

fol.

cat.)

omus

um,

gua

ope

I DE

anae

obus

dum

2a.

oris

rius

ni-

miserunt autem tres viri isti respondere iob. eo quod
 iustus sibi uideretur. Et uatus indignatusque helu
 filius barachel buites de cognatione ram. uatus ē
 autē aduersus iob. eo quod iustum se ēē diceret corā dō.
 porro aduersus amicos eius indignatus ē. eo quod n̄ inue
 nissent responsione rationabilem. si tantummodo condē
 nassent iob. Latuit helu expectant iob loquentem.
 eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autē uidisset
 quod respondere n̄ potuissent. uatus ē uehementer.
 Respondensque helu filius barachel buites dixit. Iam
 tū sum tempore uos autē antiquiores. idcirco demisso
 capite uertissū uobis inducere meā sententiā. Spera
 bam enī quod etas prior loqueretur. & amox multumdo
 doceret sapientiam. Si ut uideo sp̄s ē in hominib. et
 inspiratio omnipotentis dat intelligentiā. Non sunt
 longum sapientes. nec senes intellegunt uideū. Ideo
 dicam audite me. ostenda uobis etiam ego meā sapientiā.
 Expectam enim sermones uros. audiui prudentiā iustam.
 donec discipularem sermonib. & donec putabam uos
 aliquid dicere considerabam. Si ut uideo n̄ est qui ar
 guere possit iob. & respondere ex uobis sermonib. eius.
 ne forte dicatis inuenimus sapientiā. dīpiciet enim &
 n̄ homo. Nihil locutus ē m̄. & ego n̄ sedm̄ uros sermo
 nes respondebo illi. Eximuerunt & n̄ responderunt
 ultra. abstuleruntque a se eloquia. Om̄s expectam

n. 248. f.

min.

200.

la fuerant iudicabantur. Appropinquante coram eo
 anima eius. & uita illius mortiferis. Si fuerit pro eo
 angelus loquens unū de similib. ut ammuneret hominū
 equitate. miseretur eius & dicit. Libera eum ut n̄
 descendat in corruptionē. inueni in quo ei p̄piciet.
 Consupra ē caro eius asupplendus. reueratur ad dies
 adolescentie sue. Depræbatur dñm & placabilis er
 rit. & uidebit faciem eius in iubilo. & reddet hominū
 iusticiā suam. Respiciet homines & dicit. Peccati et
 uere deliqui. & ut etiam digni n̄ recepī. Liberauit ani
 mā suam ne pergeret in interitū. si uiuens lucē uide
 ret. Ecce hec om̄a operatur d̄s trib. uicib. per singulos.
 ut reuocet animas eorū a corruptione. & illuminet
 luce uiuentium. Attende q̄ iob & audite. et tace
 dum ego loquor. Si autē habes quod loquaris. responde
 m̄. Loquere. Solo cū te apparere iustū. D̄s si n̄ habes.
 audi me. tace & docebo te sapientiam.
 Romani autē itaq. helu. etiam hec locutus ē. Audire
 sapientes uerba mea. & eructa auscultate me. Auris
 enim uerba p̄bat. & quid sit etas gustu diiudicat. Iudi
 cum elegamus nobis. & inter nos iudicemus quid sit
 melius. quia dixit iob iustus sum. & d̄s subuertit iudi
 cū meum. In iudicando enim me mendacit ē. & inolen
 ta sagitta mea absque ullo peccato. Om̄s ē uir ut est iob.
 qui bibit substantiationē quasi aquam. qui graditur

Defloratio florentini
 sup eplam ad romanos
 de eiusdem eplaz ad ro
 manos p̄miam

Hedenricus de permissione abbas scilicet pauli in tracto omnis presentia visum salte in anno sem
piterna. Vniuersis vite notu facim quod nos statum quod palatior nri. Volquim de
antiphona Salve regina cotidie p celebrata maiore missam a fratribus nri monastij ppetuo
cantanda fecerat cu omib articulis ac condicioib instrumento sup hoc confecto expressis gratum et
ratu habentes videlicet p tredecim libris. trauech denarioz quas idem pcessor nri dei monastij
nri fratribus ad hoc ad pscripta antiphona decantanda pminores et feruentiores redderent de duob
inferiorib solariis ac canis domi que rodemburg dicitur. uno et de l. unq. areis in parte aquilamari
capelle scilicet Egidij iacentibus deputat quia domum pnotatam de fin. eorundem communi assensu
p eo quod burgenses ciuitatis ipsam nob redderent mutalem vendidim et de pco alia pda cōpa
mum. redit subscriptor p dicitur scilicet. Decem et octo iugera et vni hunc in eod veluade que
Wilti dei bonisnauel fuerunt. Aue in qua mansit Arnoldus scilicet. Aue in qua mansit
hermanni l. nri. Item tum aream ppe pstat domum rodemburg uersus orientem iacentem qd
habet wltis memorat. Aue que dicitur. A. idolfi pellat. Aue in qua pteris fuit
demorat. A. unq. aream iuxta capellam scilicet Egidij ut domus est iacentum assignauim pntib.
ad ipoz laurore pcuratorem in vigila conuersionis scilicet pauli quinq. solidos. in omni et vigilia de
dicationis ecclie nre taurunde quo aduenerim sine pntiade qualibet distribuatur. Preterea
addit est ac iuramento pnti firmat. ut post nrm decessum in quocunq. loco uel habitu no
obire congerit omni anno in nro annuuario. Vigile. A. ule. comendatio p nobis fiant addita
pulsatione campanarum sicut in abbatiis annuuaris more laudabili hactenus est obseruat.
et psalmi miserere mei deus post scilicet aquilibz fte pnto p anima nra decantetur. et tunc
idem decem sot de anno in annu in nro annuuario distribuatur qui pntoq. in pntis
festoz vigiliis diuidi consueuerant. Et au pntia omnia debita optineat firmitatem
secundum hanc conscribi et sigilli nri appensione et conuon nri sigillo fecim communit.
Dat anno dñi. m. lxx. ducentesimo. Quaresimo. S. e. r. o.

In noie dñi amen. Hedenricus de permissione abbas totiusq conuent monastij scilicet
pauli tracto. Vniuersis visum presentia memoria sempiterna. In uita dñi laboramus et p
poralibus expedit alimentis cosuere. ne mentes laborantium ad supna desideria subleuan
de nrm sollicitudo laudib diuinit inuigilet sic corporalib indigentib opprimant et ea feruent
dñm contemplant quo fuerint corporeis refectioib habundantes. Nos et abbas
pdes sup grege nobis assumo pastore comisso vigilas gerentes exculbras augmentationi pre
bendarum frum et subditor nroz eorunq subleuatioib intendentes de mera liberalitate
et libera voluntate affectu patno comoti bona seu pda et redditus inferi annotata vna cu
curram in veldirle cu suis attinentis. et bona in hemellede et in Scallvik et decima
in eralinge et vna libra qua bertholdus des bonisnauel de noua curia et pampudorp nob loter
annis singlis exhibe. Preterea quoq bonis addent redit omni festoz duodecim scilicet
omni. A. pntea omni redditus qui ad cantate hacten pntebat exceptis pnt de duab libris
annuatim ad reparatōem fenestrarum ecclie nre et alioz ornatu expndendis. Sup os denarij
qui dant nob hacten in annuuaris fidelium cosueuerunt. pnt redcos si fuerint vna cu pntis
curia possib decimis et rebul alijs sup memoratis de cosilio pntis et conuentus nri talit
pnt de fadentes i fine lib.

AVLVS

SERVVS

XPI IHS.

Vocatus apls. segregat
in euglm di qd ante pmi
serat p pphas suos in
scripturis scis de filio suo.
qui fact' est ei ex semine
dauid sedm carne. q pre
destinat' est filius di in
uirtute sedm spm scificati
onis ex resurrectione mor

tioru iuu xpi dnu nos

Ex libro de spiritu et littera.

Pavls apls. qui cu saulus prius uoca
retur: n ob aliud qntu m uidet' hoc
nomen elegit. nisi ut se ostenderet
paruu tanqua munim' aptoy. multum
contra supbos & arrogantes & de sui
opibus psumentes p comendanda di
gratia fortiter atq; acriter dimicat.
quia reuera in illo euidentior & cla
rior apparuit. q cu talia operaretur
uehementer ecclesiam di psequens.
p quib' sumo supplicio dign' fuit.

misericordiam p dampnatione suscepit. et p
pena csecutus est gram. Merito p eius
defensione clamat. atq; concertat. nec
in re profunda & nimis abdita n intelli
gentiu et uerba sua sana in puerum
sensem detorquentiu curat inuidiam.
dum tam incunctant p dicit donu di.
q uno salui fiant filii pmissionis. filii
beneficii diuini. filii gr & misericordie.
filii testamenti noui. pmu qd omis salu
tatio sic se habet. Gra uob & pax a
do patre nro & dno iuu xpo. deinde
ad romanos pene ipsa questio sola
uersat tam pugnacit ta multiplicat.
ut fatiget quide legentis intentione.
s; tam fatigatione utili ac salubri.
ut interioris hominis magis exerce
at membra qua frangat. **Ex trac
tatu psalmi septuagesimi secundi.**

Memento de synagoga fuisse arietes.
quoy filii sum. Vnde dicit' in psalmo.
Afferte dno filios arietu. Qui inde
arietes. Petrus. iohes. iacobus. andre
as. bartholomeus. & ceteri apostoli.
Hinc et ipse pmo saulus postea paulus.
idest pmo supb. postea humilis.
Saul eni dicit' e. Nom saul nostis.
qa rex supb & infrenus fuit. Non
quasi iactantia aliqua nom sibi mu
tauit apls. s; ex saulo fact' e paulus.
ex supbo modicus. Paulu eni. modicu
est. Vis nosse quid sit saul. Ipsum
ia audi paulu recordante qd fuerit
p malicia suam. & qd iam sit p gram
di. Audi qm fuerit saulus. & quom
sit paulus. Qui sui prius inquit
blasphem' & persecutor et iniuriosus.
Audisti saulu. audi et paulu. Ego eni

sum inquit minimus apostolorum. Quid enim minimus.
non ego sum paulus. Et sequitur qui non
sum dignus uocari apostolus. Quare. Quia
fui saulus. Quid est fui saulus. Ipse
dicat. Quia persecutus sum ecclesiam dei.
Sed gratia dei ait sum quod sum. Abstulit
sibi omnem granditatem suam. minimus
iam in se. grandis in christo. **Ex sermo-**
ne de apostolo paulo. Iste uas electionis.
primo saulus a saule. Recordamini enim
quod nostis litteras dei. quod erat saul. Re-
pessimus. persecutor sancti serui dei dauid. et
ipse si meministis de tribu beniamin.
Inde iste saulus. ducto secum tramite
seuendi. si in seuitia non permansurus
postea. Si saulus a saule. paulus unde.
Saulus a rege seuo. cum superbus. cum seuens.
cum anhelans. Paulus autem unde.
Paulus. quia modicus. Paulus humili-
tatis nomen est. Paulus postea quam ad-
ductus est ad magistrum qui ait. diserte
a me. quia mitis sum et humilis corde.
Inde paulus. Usus latine locutionis
aduertit. quia paulum modicum dicitur.
Paulo post uidebo te. paulum hic ex-
pecta. idest post modicum uidebo te.
modicum hic expecta. Audi ergo paulum. Ego
sum minimus apostolorum. Prorsus ego
sum inquit minimus apostolorum. Et alio loco.
Ego sum nouissimus apostolorum. Et minimus
et nouissimus. tanquam fimbria de ue-
stimento domini. Quid tam exiguum quam
fimbria. Hac tamen tacta. mulier
a fluxu sanguinis est sanata. In mo-
dico isto magnus erat. in minimo
grandis habitabat. et tanto minus
a se magnum excludebat. quanto magis
minor erat. Quid miramur. magnum

habitare in angusto. Magis in minimis
habitat. Audi illum dicentem. Super quem
regesset spiritus meus. Super humilem et qui-
etum. et tremantem uerba mea. Ideo altus
habitat in humili. ut humilem exaltet.
Excelsus dominus et humilia respicit. ex-
celsa autem alonge cognoscit. Humilia-
te et propinquat tibi. extolle te et recedit
a te. **Ex libro confessionum octauo.**

Abstine enim domine ut in tabernaculo tuo pre-
paupibus accipiantur persone diuitum. aut
pre ignobilibus nobiles. quando potius
infirma mundi elegisti ut confunderes
fortia. et ignobilia huius mundi elegisti
et contemptibilia. et ea que non sunt tan-
quam sint. ut que sunt euacuares.
Et tamen idem ipse minimus apostolorum tuorum
per cuius linguam tua ista uerba sonuisti.
cum paulus consul per militiam debel-
lata superbia sub leni iugum christi tui
missus esset regis magni puincialis
effectus. ipse quoque ex priore saulo
paulus uocari amauit. ob tam ma-
gnam insignem uictoriam. Plus enim hostis
uincit in eo quem plus tenet. et de quo
plures tenet. Plus autem superbos tenet
nomine nobilitatis. et de his plures
nomine auctoritatis. **Seruus in-**
christi. Ex tractatu euangelii secundum io-
hannem. libro x. Quod dicemus kmi.
Putabimus ne hoc promissum. ubi ait.
quodcumque petieritis. hoc faciam. nec
apostolis ab illo fuisse completum. Et
cui tandem quod promittitur implebit. si
apostolos suos in sua promissione fraudauit.
Euangelista ergo homo fidelis. et ui-
gilantem audi quod illic positum est. in no-
mine meo. Ipsum enim quodcumque ait.

petieritis uterūq; .s; in nomine meo. Iui
pmisit q̄ tam magnū beneficiū. quid
uocatur. *Utiq; xp̄e iħc. Xp̄e signi*
ficat regē. iħc significat saluatore. *Non itaq; saluos nos facit quicūq;*
rex. .s; rex saluator. Quappter q̄ndo
uolum' ut faciat q̄dēūq; petimus.
n̄ uterūq; .s; in nomine ei' petam'. hoc
ē in nomine saluatoris petam'. Non
q̄ contra salutē nr̄am petam'. Quod
si fecerit. n̄ ut saluator facit q̄d est
nom̄ ei' fidelib' eiv'. Est q̄ppe impius
& dāpnator. q̄ fidelib' dignat' esse
saluator. Iui q̄ credit in eū. q̄dēūq;
petierit in nomine ei' q̄d ē illis q̄ cre
dunt in eū hoc facit. qm̄ hoc sicut
saluator facit. **Ex sermone epl̄e**
iohannis tercio. Aliam significati
onem habet iħc. aliā significationē
habet xp̄e. cū sit un' iħc xp̄e salua
tor nr̄. iħc tam̄ ppriū nom̄ est illi.
qm̄ moyses pprio nomine appellat'
ē. qm̄ helyas. qm̄ abraham. sic
tanquā ppriū nom̄ dñs nr̄ iħc.
Xp̄e autē. sacram̄ta nomen ē. Quom̄
si dicat' ppha. qm̄ si dicat' sacerdos.
sic xp̄e cōmendat' unus in quo esset
rudēpio totius ppli isrl̄. Iste xp̄e
sp̄bat' uenit' a pplō iudeorū. et
quia humilis uenit n̄ est agnit'. q̄a
paruus lapis erat. offenderit in illū
et fracti sunt. **Vocatus apostolus.**
Ex tractatu eugl̄i sedm̄ ioh̄em. li.
Apl̄os suos certe ipse dñs xp̄e misit.
q̄d eorū etiam nom̄ indicat. Nā sicut
grece anglī latine nuncii uocantur.
ita grece aplī latine missi appellat'.
Segregatus in eugl̄m di q̄d ante pro

miserat p pphas suos in scriptis sc̄is
de filio suo. Ex libris c̄tra faustum
manicheum. Om̄s ppli gentiū in ta
lem xp̄m credunt. q̄lis p̄ hebreos p̄
nunciat' ē accipiendo scilicet eugl̄m
q̄d dñs ante pmiserat sic apl̄s cōmemo
rat p pphas suos in scriptis sc̄is de
filio suo. q̄ fact' est ei ex semine dauid
sedm̄ carnē. Unde ppha ysaas dñs.
Ecce uirgo concipiet et pariet filiū.
& uocabit' nom̄ ei' emmanuel. q̄d int̄
pretat' nob̄cū dñs. Ne putent isti ho
minē tantūm xp̄m ab hebreis pph̄is
pnunciatū. nā utiq; & iudei carnales
ne hoc solū putarent eē xp̄m q̄d pph̄
nos homo fact' est ex semine dauid.
admonet eos ipse dñs ex pphetia
eidē dauid. querens ab eis q̄d eis ui
deret' de xp̄o. cui eū dicerent eē filiū.
Qui cū respondissent. dauid. ne hoc
solum ut dixi putaret' & n̄ respiceret'
ad emmanuel q̄d ē int̄pretatū nob̄cū
dñs. & qm̄ inqt ipse dauid in sp̄u dicit
eū dñm. dixit dñs dñō meo. sede ad
dexterā meā. donec ponā om̄s inimico
tuos scabellū pedum tuorum.
Ex libro contra quinq; hereses. Ordo
mibi iste seruandus ē. ut loquens de
euangelio. n̄ taceā de pph̄is. Sed ego
inquit manicheus. nec moy'sen accipio
nec pphas. Et q̄d agis de paulo aplō.
q̄ in exordio epl̄e sue ad romanos
scripsit. paulus seruus iħu xp̄i uocat'
apl̄s segregat' in eugl̄m di q̄d ante p
miserat p pphas suos in scripturis
sc̄is de filio suo q̄ fact' est ei ex sem
ine dauid sedm̄ carnem. Audis q̄a
eugl̄m p apl̄os n̄ exhiberet. nisi per

pphas ante pmitteretur: Audis q̄a fili'
dī scđm diuinitatē. fact' ē fili' hominis
ex semine dauid scđm carnem. Quid ē
enī. in q̄ pphē c̄trari s̄t euglio. Dixit
ppha. rogate celi desup. et nubes pluant
iustū. ueniat angl's. p̄dicet uerbū. api-
atur t̄ra. audiat maria. & germinet
saluatorē. pariat uim. Prop̄ha dicit.
ecce uirgo concipiet & pariet filiū. et
uocabunt nomē ei' emmanuel. hoc etiā
euangelista cū diceret. secut' ē & expo-
suit dicens. *inobedientia. frustra manu.*
chee conaris aduersari pphīs. Ecce
apls dicit. de filio suo qui fact' est ei ex
semine dauid scđm carnē. Quod pphē
p̄uiderūt & p̄dixerunt. hoc apli uiderūt
& p̄dicauerunt. Qui erat. factus est.
Quid erat. q̄d fact' est. Verbum erat.
caro fact' ē. filius dī erat. fili' homi-
nis fact' est. d's erat. homo factus est.
Suscepit humanitatē. n̄ amisit diuini-
tatem. Fact' ē humilis. mansit sublimis.
Hic ē homo. n̄ destitit esse deus.

Qui factus est ei ex semine dauid se-
cundum carnē. *Ex libro c̄tra fau-
stum manicheum.* Et si enī in quib'
dam latinis exemplarib' n̄ legit' fact' ē
s; nat' ex semine dauid. cū greca fact'
habeant. unde n̄ ad ūbum s; ad sen-
tentia transferre uoluit dicendo natū
latin' interpret. tam xpm ex semine
dauid ēē scđm carnē. omnium librorū
atq; linguarū concordat auctoritas.

Ex libro *enchriridion.* Dñs nr̄ iñc xpc
in quantū d's ē om̄ia p̄ ipsū facta s̄t.
in q̄ntū autē homo est. & ipse fact' ē
sicut apls dic. Factus est ex semine
dauid scđm carnem. *Ex tractatu*

psalmi centesimi octauodecimi.

Non enī erat fact' unigenit' cū p̄ eū facta
sunt om̄ia. s; factus ē ex semine dauid
ut esset iñc idest saluator. qui iam erat
creator. **Q**ui p̄destinat' ē fili' dī in
uirtute. *Ex libro de p̄destinatione
scōy.* Est etiam p̄clarissimū lumen pre-
destinationis & gr̄e ipse saluator. ipse
mediator dī et hominū homo xpc iñc.
Ille enī homo ut a uerbo patri cogitō
in unitatem p̄sonē assūptus filius dei
unigenitus esset. unde hoc meruit. q̄d
ei bonū qualecūq; p̄cessit. ut ad hanc
ineffabilem excellentiā pueniret. Faci-
ente ac suscipiente uerbo ipse homo ex
q̄ ēē cepit. filius dī unicus esse cepit.
Filium dī unicū. semina illa gr̄a plena
conceptit. De spū scō et uirgine maria
dī filius unicus natus ē. n̄ carnis cupidi-
ne s; dī solo munere. libera in illo uo-
luntas erat. ac tantomagis erat. q̄nto
magis seruire peccato n̄ poterat. Appa-
ret itaq; nob̄ in nr̄o capite ipse fons gr̄e.
unde scđm unicūq; mensurā se p̄ eun-
cta ei' membra diffundit. Ea gr̄a fit ab
initio fidei sue homo quicūq; xpianus.
qua gr̄a homo ille ab initio suo fact' ē
xpc. De ipso spū et hic renatus ē. de
q̄ est ille natus. Eodem spū fit in nobis
remissio peccatorū. quo spū factū est ut
nullum haberet ille peccatū. Hec se d's
esse facturū. p̄fecto p̄seuit. Ipsa ē igit'
p̄destinatio scōy. que in scō scōy maxime
claruit. quā negare quis potest recte
intelligentiū eloquia ueritatis. Nam
et ipsum dñm gl̄e in quantū homo
fact' ē. dī filiū p̄destinatū ēē didicim'.
Clamat doctor gentiū in capite eptarū

suarū. Paulus seruus xp̄i iū uocatū apl̄s
segregat in eugl̄m dī qđ ante pmiserat
p pph̄as suas in scripturis sc̄is de filio
suo qđ fact⁹ est ei ex semine dauid sedm
carnē. qui p̄destinat⁹ est fili⁹ dī in uir-
tute sedm sp̄m sc̄ificationis. Ex resurrex-
tione mortuorū. Predestinat⁹ est ergo
iū. ut qui futurus erat sedm carnē fili⁹
dauid. ēēt tam in uirtute fili⁹ dī sedm
sp̄m sc̄ificationis. quia natus ē de sp̄u
scō et uirgine maria. Ipsa est illa in-
effabiliter facta hominis a dō uerbo
susceptio singularis. ut fili⁹ dī et filius
hominis simul. et fili⁹ hominis ppter
susceptū hominē. & fili⁹ dī ppter susce-
ptionē dī unigenitū ueraciter & ppe
diceret. Ne n̄ trinitas s; quāritas
credere; p̄destinata ē ista nature hu-
mane tanta & tam celsa et sūma sub-
uectio. ut qđ tollerēt altius n̄ haberet.
sicut p nob ipsa diuinitas qđ usq; se de-
poneret humilius n̄ habuit. quā sus-
cepta natura hominis cū infirmitate
carnis usq; ad mortē crucis. Sicut g
p̄destinat⁹ ē ille unus ut caput nr̄m
ēēt. ita multi p̄destinati sum⁹ ut mem-
bra eius ēēm⁹. Humana hic merita
ēcescant. que pierunt p adam. et
regnet que regnat dī gr̄a p iūm xp̄m
dn̄m nr̄m. unicū dī filiū. unicū dn̄m.
Quisq; in capite nr̄o p̄cedentia merita
singularis illi⁹ generationis inuenit.
ipse in nob membris ei⁹ p̄cedentia meri-
ta multiplicat⁹ regenerationis inq̄rat.
Neq; cū retributa ē xp̄o illa generatio
s; tributa. ut alien⁹ ab omī obligatione
peccati. de sp̄u et uirgine nasceretur.
Sic et nob ut ex aqua et sp̄u renasce-

remur n̄ retributū est p aliq̄ merito. sed
gratus tributū. Et si nos ad lauachrum
regenerationis fides duxit. n̄ ideo puta-
re debemus priores dedisse nos aliqđ
ut retribuere nob regeneratio salutaris.
Ille quippe nos fecit credere in xp̄m.
qđ nob fecit in quē credim⁹ xp̄m. Ille
facit in hominib⁹ principiū fidei et p-
fectionē in iū. qui fecit hominē prin-
cipē fidei et pfectore iū. Sic enī est
appellat⁹ in eplā que est ad hebreos.

Ex libro de bono perseuerantię.

Nullum ē illustrius p̄destinationis exem-
plum. quā ipse mediator. Quisq; fidei
uult eā bene intelligere attendat ipsū.
atq; in illo inueniat et seipsum. Fidelis
inquā. qui in eo uerā naturā credit et
ēstetur humanā idest nr̄am. quāuis
singularitē suscipiente dī uerbo in uni-
cū dī filiū sublimatā. ita ut qđ suscepit
& qđ suscepit una ēēt in trinitate psona.
Neq; enī homine assumpto quāritas
facta ē. s; trinitas mansit assumptione
illa ineffabiliter faciente psonę unius
in dō et homine ueritate. qm̄ n̄ dī tan-
tum dicim⁹ xp̄m sic heretici manichei.
nec hominē tantū sic heretici fortuniani.
nec ita hominē ut aliqđ minus habeat
qđ ad humanā certū est p̄tinere natu-
rā. siue animā. siue in ipsa anima men-
tem rationale. siue carnē. n̄ de femina
sumptā s; factam de uerbo in carnem
euerſo atq; mutato. que omīa tria fal-
sa et uana hereticorū apollinaristarū
sectę tres partes uarias diūſasq; fecerūt.
s; dicim⁹ xp̄m dī uerū natū de dō pa-
tre sine ullo initio temporis. eundēq;
hominē uerū natū de homine matre

certa plenitudine temporis. nec ei humana
 natura qua maior est pater. minuere aliquid
 ei diuinitati qua equalis est patri. Hoc
 autem utrumque unus est christus. qui et secundum deum
 uerissime dixit. ego et pater unus sumus. et
 secundum hominem uerissime dixit. pater maior
 me est. Qui ergo hunc fecit ex semine
 dauid hominem iustum qui nunquam esset in
 iustus. sine ullo merito precedentis uolun-
 tatis eius. ipse ex iniustis facit iustos.
 sine ullo merito precedentis uoluntatis
 ipsorum. ut ille caput. hi membra sint eius.
 Qui ergo fecit illum hominem sine ullis eius pre-
 cedentibus meritis. nullum quod ei dimitteretur
 uel origine trahere uel uoluntate perpetrare
 peccatum. ipse nullis eorum precedentibus
 meritis facit credentes in eum. quibus dimit-
 tat omne peccatum. Qui fecit illum talem
 ut nunquam habuerit habiturusque sit
 uoluntatem malam. ipse facit in membris
 ei ex mala uoluntate bonam. Et illum ergo
 et nos predestinauit. quia et in illo ut ca-
 put nostrum esset. et in nobis ut eius corpus essemus.
 non precessura merita nostra sed opera sua futura
 presequitur. **Ex tractatu augustinus secundum iohannem c. ii.**
 Filio dicente. et nunc clarifica me tu pater. **E**
 apud te metipsum claritate quam habui
 prius quam mundus esset apud te. intellega-
 mus predestinationem claritatis humane
 que in illo est nature ex mortali immor-
 talis apud patrem future. et hoc iam pre-
 destinando factum fuisse antequam mun-
 dus esset. quod in mundo etiam suo tempo-
 re fieret. Si enim de nobis dixit apostolus sicut
 elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.
 cum ab hominibus uideretur a uero. si te
 pater caput nostrum glorificauit. quando nos
 in ipso ut membra eius essemus elegit. **E**

Sic enim nos electi quam ipse clarificat. quia
 prius quam mundus esset. nec nos eramus nec
 ipse mediator dei et hominum homo christus
 in se. Sed ille qui per ipsum in quantum uer-
 bum eius est etiam que futura sunt fecit. et
 uocat ea que non sunt tanquam sint. perfecto
 secundum id quod mediator dei et hominum ho-
 mo ipse ante mundi constitutionem pro nobis deus
 pater glorificauit ipsum. sicut te elegit etiam
 nos in ipso. Quid enim dicit apostolus. Semper
 autem quam diligenter dominus omnia cooperatur
 in bonum. his qui secundum propositum uocati sunt.
 Quos enim persequebatur. et predestinauit confor-
 mes fieri imaginis filii eius. ut sit primo-
 genitus in multis fratribus. quos autem predesti-
 nauit. illos et uocauit. Nisi forte ipsum
 predestinatum dicere formidabimus. quia de
 nobis tantum ut efficiamus conformes imaginis
 eius hoc dixisse uidetur apostolus. In uero quicquam
 regula fidei fideliter intuens filium dei ne-
 gaturus est predestinatum. qui eum negare ho-
 minem non potest. Recte quippe dicitur
 non predestinatus. secundum id quod est uerbum dei
 deus apud deum. Ut quid enim predestinaretur.
 cum iam esset quod erat sine initio sine ter-
 mino sempiternus. Illud autem prede-
 stinandum erat quod nondum erat. ut sic
 suo tempore fieret. quemadmodum ante
 omnia tempora predestinatum erat. ut fie-
 ret. Quisquis ergo filium dei predestinatum ne-
 gat. hunc eundem filium hominis ne-
 gat. Sed propter contentiosos. etiam hunc au-
 diam apostolum in suarum exordio litterarum.
 Nam et prima epistolarum eius est ad romanos.
 et ipsis epistole principium est. ubi testatur
 Paulus seruus christi iesu uocat. segregat
 in euangelium dei quod ante promiserat per pro-
 phetas suos in scripturis sanctis de filio

suo q̄ fact⁹ est ei ex semine dauid scđm
carnē. qui p̄destinat⁹ est filius dei in
uirtute scđm sp̄m sc̄ificationis ex re-
surrectione mortuorū. Scđm hanc ḡ
p̄destinationē etiā clarificat⁹ ē ante
quā mund⁹ esset. ut ēēt claritas ei⁹ ex
resurrectione mortuorū apud patrē
ad cuius dexteram sedet. **Scđm sp̄m**
sc̄ificationis ex resurrectione mor-
tuorū iū xpi dñi nr̄i. Ex tractatu

psalmi sexagesimi septimi.
Locutio ē in scripturis usitatissima. siq̄s
aduertat. qđ ibi maxime apparet
ubi etiam p̄priū nom̄ exp̄mit. ut eun-
dē ēē de q̄ dicit⁹ dubitari om̄ino n̄
possit. qualis est illa in pentatheuco
multis locis. et fecit moyses illud atq̄
illud. sicut p̄cepit dñs moysi. Non di-
xit qđ usitatū est in locutionib⁹ nr̄is. et
fecit moyses sicut p̄cepit ei dñs. s; fecit
moyses sicut p̄cepit dñs moysi. quasi
ali⁹ sit moyses cui p̄cepit. & ali⁹
moyses q̄ fecit. cū idem ipse sit. Tales
locutiones in nouo testam̄to difficulte
reppunt. Inde est tam̄ qđ aut
apt̄s. De filio suo q̄ factus est ei ex se-
mine dauid scđm carnē. q̄ p̄destinat⁹
est filius di in uirtute scđm sp̄m sc̄ifi-
cationis ex resurrectione mortuorū
iū xpi dñi nr̄i. tanquā ali⁹ sit fi-
lius di q̄ factus ē ex semine dauid se-
cundū carnē. & ali⁹ sit iūc xpc. cū
sit unus atq̄ idem. In ueterib⁹ autem
libris. crebra est ista locutio. **Ex li-**
bro de trinitate. xii. Est in psalmis
ita dictū. dñi est salus. & sup̄ pplm̄
tuū benedictio tua. quasi alteri dictū
sit. n̄ ei de quo dixerat. dñi est salus.

Et iterū. a te inq̄t eripiar a tēptatione
& in dō meo transgrediar murū. quasi
alteri dixerit a te eruar a tēptatione.
& iterū. ppli sub te cadent in corde in-
micoꝝ regis. ac si diceret. in corde in-
micoꝝ tuoꝝ. Si q̄ppe regi dixerat. idest
dñō iūc xpo ppli sub te cadent. quē
regē uoluit intellegi. cū diceret inimi-
coꝝ regis. Qui p̄destinat⁹ ē filius di in
uirtute scđm sp̄m sc̄ificationis ex re-
surrectione mortuorū iūc xpi dñi nr̄i.
tanquā de alio sup̄ diceret. Quid ē enī
fili⁹ di p̄destinat⁹ ex resurrectione
mortuorū iūc xpi. n̄ eidē iūc xpi qui
p̄destinat⁹ ē filius di. Ergo cū audim⁹
fili⁹ di in uirtute iūc xpi. aut fili⁹ di
scđm sp̄m sc̄ificationis iūc xpi. aut
fili⁹ di ex resurrectione mortuorū iūc
xpi. cū dici potuisset usitate. in uirtu-
te sua. aut scđm sp̄m sc̄ificationis suę.
aut ex resurrectione mortuorū ei⁹ uel
mortuorū suorū. n̄ cogitem⁹ intellegere
aliā p̄sonā. s; unā eandēq; scilicet fi-
liū di dñi nr̄i iūc xpi. **Om̄ib⁹ q̄ sūt**

rome dilectis diuocatis sanctis.
Ex eplā ad sextum presbiterum.

De gratie di cōmendatione maxime
ad romanos ap̄lica eplā loquit⁹. ut in-
de se p̄dicatio ei⁹ uelut a capite orbis
toto orbe diffunderet. Ea est enī qua
iustificat⁹ impius. idest fit iustus qui
pri⁹ fuerat impius. Et ideo p̄cipiendū
hui⁹ gr̄e merita nulla p̄cedunt. q̄a me-
ritis impu n̄ gr̄a s; pena debet⁹. nec
ista ēēt gr̄a si n̄ daret⁹ gratuita. s; debi-
ta redderet. **Gratia uob et pax a**
dō patre nr̄o. et dñō iūc xpo.
Ex libro retractationum primo.

Gratia dī ē qua nob̄ donant̄ peccata ut
 ut reconciliem̄ dō. pax autē qua recon-
 ciliam̄ dō. Tam̄ sciam̄ etiā utrūq; ad ge-
 neralit̄ dī grām p̄tinere. qm̄ in pplō dei
 aliud specialit̄ isrl̄. aliud iudas. & tam̄
 utrūq; generalit̄ isrl̄. Non ḡ sic accipi-
 endum ē. ac si pax ipsa et reconciliatio
 n̄ p̄tineat ad grām generalit̄. s; qd spe-
 cialit̄ gr̄e nomine remissionē signifi-
 cauerit peccatorū. Sic legē & specialit̄
 dicim̄ scdm̄ qd dictū est lex & pph̄e.
 et generaliter. ut in ea sint et pph̄e.
Primū quidē grās ago dō meo p̄ uim
 xp̄m pro omib; uobis. quia fide ur̄a
 annunciat̄ in uniuerso mundo. **Ex**
libro de ouibus. Beatus enī cuius ē
 dñs dñs spes ei. Et quā bonus dñs isrl̄
 rectis corde. Beatus uir cui est dñs dñs
 ip̄ius. Sup omēs ē dñs. tamen nescio
 qm̄ n̄ facile quisquā audrat dicere. dñs
 m̄s. n̄ qui in eū credit & q̄ eū diligit.
 ip̄se dicit. dñs m̄s. Tuū tibi fecisti. cui es.
 hoc amat ip̄se. Propter dulcedine affectū
 tuū et securā & p̄fidentē dilectione dic-
 dñs m̄s. securus dicis. uerū dicis. quia
 tuus ē. & n̄ fecisti ut n̄ sit alterius.
 Non enī sic dicis dñs m̄s. qm̄ equus m̄s.
 Equus enī tuus ē. non equus alterius.
 Dñs et tuus ē. & ei qui sic dixerit dñs m̄s.
 quom̄ tu dicis. Singuli dicunt. dñs m̄s
 & dñs m̄s. Ille om̄ium ē. cōmuniter
 omib; se ad fruendū p̄bens. in omib;
 integer. in singulis integer. Non enī
 q̄ dicunt dñm meū singuli diuidunt
 inter se. Si sermo iste quē iacta lin-
 gua & sono cōstante litteris & syllabi
 totus ad singulos puenit nec diuidus
 illum inter se q̄ audiunt. si sermo ad

aures corporis corporaliter sonans in p-
 pinquo clarius in longinq; languidius.
 ab omib; tam̄ audientib; excipit. non int̄
 se syllabatum eū diuidentib; s; ab omib;
 totū accipientib; q̄nto magis ille dñs ubiq;
 p̄sens. implens om̄ia. n̄ p̄pinq; clarius
 n̄ longinqua languidius. s; p̄tendens a
 fine usq; ad finē fortiter. & disponens
 om̄ia suauiter. equaliter possidet ab
 omib;. **L**ux ista fr̄es mei certe corpo-
 rea de celo fulget. oritur. occidit. cir-
 cuit. de loco in locū mutat. tam̄ p̄ce-
 dunt in eā et dirigunt om̄ium oculi.
 et om̄ium oculi pariter eā possident.
 n̄ eā diuidunt. nullis in ea diues limi-
 tes fixit. nec prior p̄occupando ut ui-
 deret. oculos paup̄is aut exclusit aut
 angustauit. Dicat paup̄ dñs m̄s. dicat
 diues dñs m̄s. Min⁹ ille habet. pl⁹ hic
 habet. s; argentū non dñm. **T**estis enī
 m̄ ē dñs. cui seruo in spū meo in euglio
 filii ei. qd sine int̄missione memoriā
 ur̄i facio semp in orationib; meis.

Ex libro p̄mo de sermone dñi in monte.
Ego autē dico uob. n̄ iurare om̄ino. iusti-
 cia phariseorū ē. n̄ p̄iurare. Hanc confir-
 mat q̄ uetat iurare. qd p̄tinet ad iusti-
 ciā regni celorū. Sed tam̄ qm̄ iurat qui
 adhibet testem dñm. diligent̄ confide-
 randum ē hoc capitulū. ne contra pre-
 ceptū dñi apl̄s fecisse uideat̄. q̄ sepe hoc
 modo iurauit. eū dicit. quē autē scri-
 bo uob. ecce corā dō quia n̄ mentior.
 et uerū. dñs et pat̄ dñi nr̄i inū xp̄i qui ē
 benedict⁹ in sc̄lā sc̄t quia n̄ mentior.
 Tale est etiam illud. Testis enim m̄ est
 dñs cui seruo in spū meo in euglio filii
 ei. quom̄ sine int̄missione memoriā

ur̄i semp facio in orationib⁹ meis. n̄ forte
quis dicat. tē habendā ēē iurationem.
cū p̄ aliqd̄ dicit⁹ p̄ qd̄ iuratur: ut n̄ iura
uerit quia n̄ dixit. p̄ dñm. s; dixit. testis ē
m̄ dñs. Ridiculum ē hoc putare. Tamen
p̄pt̄ cōtentiosos aut multū tardiores. ne
aliqd̄ interesse q̄s putet. sciat etiā hoc
modo iurasse aplm̄ dicentē. cotidie
moriōr. p̄ ur̄am gl̄am. Qua p̄pter qui
intellegit n̄ in bonis s; in necessariis iu
rationē habendam. refrenet se q̄ntum
potest. ut n̄ ea utatur nisi necessitate.
cū uidet pigros ēē homines ad creden
dum. qd̄ eis sit utile credere. n̄ iuratio
ne firment⁹. Ad hoc itaq; p̄tinet quod
hic dicit⁹. Sit autē sermo ur̄ est est. n̄
non. hoc bonū ē & appetendum. qd̄
autē amplius ē. a malo ē. Si iurare
cogeris. scias de necessitate uenire in
firmitatē eorū quib⁹ aliqd̄ suades. que
infirmitas utiq; malū est. unde nos
cotidie liberari de p̄ccatū cū dicim⁹. li
bera nos a malo. Itaq; n̄ dixit. qd̄ am
plius ē a malo est. Tu enī n̄ malū facis. I
q̄ bene uteris iuratione. que & si non
bona. tam necessaria est. ut alteri p̄
suadeas qd̄ utiliter suades. s; a malo ē
illius. **Sapientib⁹ et insipientib⁹ de
bitor sum. Ex tractatu psalmi. lxxviii.**
Tu p̄fecisti solem et lunā. Solem. spūale.
lunā. carnales. Adhuc carnalis ē. n̄
deserat⁹. et ipse p̄ficiat⁹. Tu p̄fecisti solē
et lunā. Solem tanquā sapientē. nam
ita scriptū est. sapiens p̄manet sic sol.
stultus autē sicut luna mutat⁹. Quid g.
Quia sol p̄manet. id est q̄a sapiens p̄
manet ut sol. stult⁹ sicut luna mutat⁹.
adhuc carnali⁹. adhuc insipiens dese

rendus est. Et ubi ē qd̄ dictū est ab aplō.
sapientib⁹ et insipientib⁹ debitor sum.
Non enī erubescō eugl̄m. **Virg⁹ enī dī est
in salutē om̄i credenti. Ex tractatu
psalmi. lxxviii.** Obiciebat⁹ xp̄ianis
crimen hoc ipsū qd̄ xp̄iani ēēnt. Illa q̄
dem gl̄a erat. Fortes libent⁹ accipiebant⁹.
et sic accipiebant. ut om̄ino in nomine
dñi sui n̄ erubescerent. Opuerat enī in
reuerentia faciem eorū. habentū frontē
pauli dicentis. n̄ enī erubescō eugl̄m.
uirg⁹ enī dī est in salutē om̄i credenti.
Adolatu. O paulē. nonne tu es adiutor crucifixi.
Parū est inq̄t inde m̄ n̄ erubescere.
immo hinc solū gl̄orior unde me pu
tat inimicus erubescere. Ohi enī ab
sit gl̄ari n̄ in cruce dñi nr̄i inu xp̄i. p̄
quē m̄ mund⁹ crucifix⁹ ē & ego mun
do. Hui⁹ tali fronti. obprobrium solū
poterat obici. Nam nec cōfusio poterat
ēē in cōscientia sanata. nec uerecundia
in fronte tam libera. **Iusticia enī dī
in eo reuelat⁹ ex fide in fidem. Ex li
bro questionū euangelii primo.**
Intelligit quidē fides. qua creduntur
que n̄ uident⁹. Sed tam est etiā fides
rerū. q̄ndo n̄ uerbis s; reb⁹ ipsis p̄sen
tib⁹ credit⁹. qd̄ futurū est cū iam p̄ spe
ciem manifestā se cōtēplandā prebe
bit sc̄is ipsa dī sapientia p̄ quā facta
sunt om̄ia. De qua fide rerū lucisq; il
lius p̄sentat⁹. forsitan paulus apt̄s dic.
Iusticia enī dī reuelat⁹ in eo ex fide in
fidem. Dicit enī alio loco. Nos enī re
uelata facie gl̄am dī specularētes. in
eandē imaginē transformamur a gl̄a
in gl̄am. tanquā a dñi spū. Sicut enī
hic ait de gl̄a in gl̄am. ita & ibi ex

6
fide in fidem. de gl'a scilicet euangelii q
nē credentes illuminantur: in gl'am ip
sis incommutabilis & manifestat' uerita
tis qua tē cōmutata pfruent'. ita ex fide
uerboꝝ quib' nē credim' qd nōdum uidem'.
in fidē rerū qua in eternū qd nē credim'
optinebim'. Sēdm sententiā hanc. etiā
illud dictū est a iohanne in eplā ad par
thos. Dilectissimi. nē filii dī sum'. & non
dū apparuit qd erim'. Scimus qm cum
apparuerit. similes ei erim'. qm uidebim'
eū sicuti est. Vnde enī nē filii dī sum'.
nisi qā dedit eis potestātē filios dī fieri
credentib' in nomine ei'. ut uideam' in
enigmatē. Vnde autē tunc similes ei
erimus. nō qm ut ipse sit. uidebim' eū
sicuti est. Quod etiā dictū est. tē autē
facie ad faciem. Illam g' fidē p'sentissi
mē ueritatis intellegam' ex fide in fidē.
id est ex fide in qua ministrat' dō in illa
fidem ubi fruatur deo. **Sicut scriptū est.**
iustus autē ex fide uiuit. Ex libro
de ciuitate dī. xviij. Scriptū est.
iustus autē ex fide uiuit. Im neq; bo
nū nrm iam uidem' unde oportet ut
credendo quæram'. neq; ipsum recte ui
uere nob' ex nob' est. nē credentes adui
uet & orantes. qui & ipsam fidē dedit
qua nos ab illo adiuuandos ēē credam'.
Ex libro de spiritu et littera. Idem
apls in eadē eplā in qua uehemens est
defensor gr'e. cū se dixisset grecis ac
barbaris sapientib' & insipientib' debi
torem. & ideo qd ad ipsum p'tineret pmp
tum ēē & his q' rome ēēnt euangelizare.
nē enī cōfundor inquit de euglio. Virtus
enī dī est in salutē omī credenti. iudeo
primū et greco. Iusticia enī dī reuelat'

in eo ex fide in fidem sic scriptū est. iust'
autē ex fide uiuit. Hec est iusticia dei.
que in testamto ueteri uelata. in nouo
reuelatur. Quē ideo iusticia dī dicitur.
qd impiendo eā iustos facit. sic dñi est
salus. qua saluos facit. & hec est fides
ex qua et in quā reuelat'. ex fide scilicet
annunciantū in fidem obedientū. qua
fide unū xpī id est quā nob' cōtulit xpc
credim' ex dō nob' esse pleniusq; futurū
ēē qd iuste uiuim'. unde illi ea pietate
qua solis colend' est grās agim'. Hec
immerito apls ex hoc articulo cūertit'
ad eos cū detestatione cōmemorando.
q' uitio illo qd supius memorauī leues
& inflati ac p seipsos uelut p inane sub
lati. ubi nō requiescerent s; fracti dissi
lurent. in figmenta idolōꝝ tanquā in
lapides deciderunt. Iuia enī cōmen
dauerat pietatē fidei qua dō iustificati
grati ēē debem'. uelut cōtrariū qd detesta
rem' subinferens. **Reuelat' enī inquit**
ira dī de celo sup omnē impietate et
iniusticiā hominū eoz q' ueritatē in
iniusticia detinent. qā qd notū ē dī
manifestū est illis. Ds enī illis mani
festauit. Inuisibilia enī ei' a creatura
mundi p ea que facta sunt intellectu
ēspiciunt'. sempiterna qq; uirt' eius
ac diuinitas. ut sint inexcusabiles.
qā cognoscentes dīm. nō ut dīm glori
ficauerunt aut grās egerunt. s; eua
nuerunt in cogitationib' suis. & ob
securatū est insipiens cor eoz. dicen
tes se esse sapientes stulti facti sunt.
et mutauerunt gl'am incorruptibili
dī in similitudinē inaginis corrup
tibilis hominis. et uoluerū & qua

drupedum et serpentium. Uide quē
admodū n̄ eos dixerit ueritatis igna-
ros. s; qđ ueritatē in iniquitate detinue-
runt. Et qđa occurrebat animo ut que-
reret unde illis ēē potuerit cognitio
ueritatis. quib; d̄s n̄ dederat legē. neq;
hoc tacuit unde hoc habere potueris.
Per uisibilia nāq; creaturę puenisse
eos dixit ad intelligentiā inuisibiliū
creatoris. qm̄ reuera sic magna inge-
nia querere p̄stiterunt. sic inuenire
potuerunt. Vbi ḡ impietas. Quia
uidelicet cū cognouissent d̄m n̄ sic d̄m
gl̄ficauerunt aut gr̄as egerunt. sed
euauerūt in cogitationib; suis. Corū
pprie uanitas morbus ē qđ seipsos se-
ducunt. dū uident sibi aliqd ēē cū ni-
hil sunt. Deniq; hoc timore supbie
se obumbrantes. cui p̄de sibi n̄ ueni-
re debeat sēs ille cantator qui dixit.
in lumine tuo uidebim; lum̄. ab ipso
lumine incommutabilis ueritatis auersi
sunt. et obscuratū est insipiens cor eorū.
Non enī sapiens cor quāuis cognouisset
d̄m. s; insipiens potius. quia n̄ sic d̄m
gl̄ficauerunt aut gr̄as egerunt. Dic-
enī hominī. Ecce pietas ē sapientia.
ac p̄ hoc dicentes se esse sapientes. qđ n̄
alīcū intelligendū est. n̄ hoc ipsum sibi
tribuentes. stulti facti sunt. Iam que
sequunt; quid opus ē dicere. P̄ hanc
q̄ppe impietatē illi homines. illi inq;
homines. q̄ p̄ creaturā creatorē cognos-
cere potuerunt. q̄ p̄ lapsi cū d̄s supbi
resistat atq; ubi demersi. melius ipsi
eplę consequentia docent. **Ex sermo-
ne de uerbis apli.** Aut d̄s iūc. Igo
sum iura. et ueritas et uita. Veritate

et uitā om̄is homo cupit. s; uia om̄is ho-
mo n̄ inuenit. D̄m esse quandā uitā et
nam. immutabilem. intelligibile. intel-
legentē. sapientē. sapientes facientē. n̄
nulli etiā hui; scli philosophi uiderunt.
ueritatē fixam. stantē. indeclinabilem.
ubi sunt rationes rerū om̄iū creaturarū
uiderunt. s; de longinq; uiderunt. ad
illā ū tā magnā et ineffabile beatificā
possessionē qua uia ueniret n̄ inuenit.
Nam qđa uiderunt etiā ipsi q̄ntū uideri
ab homine potest. creatorē p̄ creaturā.
factorē p̄ facta. fabricatorē mundi p̄
mundū. paulus apls testis ē. cui utiq;
debent credere xpiani. Aut enī cū de
talib; loqueret. **Reuelat; enī ira dī de
celo sup om̄ē impietatē et iniusticiā
hominū eorū. q̄ ueritatē in iniquitate
detinent. Ex tractatu psalmi. lxxxviii.**

Quis nouit potestatē irę tue. et pre timo-
re tuo irā tuā dinumerare. Valde
paucorū hominū est inq̄t nosse irę tue
potestatē. qua plerisq; ita magis cum
parcis irascaris. ut n̄ ad irā s; potius ad
mansuetudinē tuā p̄tinere intellegat;
labor et dolor. qđ corripis erudisq; q̄s
diligis. ne penus exerceant; eternis.
Sicut enī legit; in alio psalmo. irrita-
uit d̄m peccator. p̄ magnitudine
irę sue n̄ exquiret. Quis ḡ nouit uide-
re quot; q̄sq; reppitur. qđ nouerit pote-
statē irę tue. et pre timore tuo iram
tuā dinumerare. Quā difficile inue-
nitur. qđ nouerit ita pre timore tuo
irā tuā dinumerare. ut etiā hoc addat
et ad eā intellegat p̄tinere. qđ n̄nullis
quib; irascaris parere uideris. ut pro-
speret peccator in uia sua. et maiora

7
peccat in nouissimo. Potestas apper. **U**
humane ire cū corp' occiderit amplius
n̄ habet qd faciat. d's u potestate ha-
bet. et hic punire. et post corporis mor-
te mittere in gehennā. Et a paucis eru-
ditis maior ei ira intelligit uana et se-
ductoria felicitas impiorū. **Ex libro**
de spū et littera. Numquid dixit eos n̄
detinere ueritatem. Veritatem in iniqui-
tate detinent. Bonū est qd tenent. s; malū ē ubi tenent. Occurrebat autē
ut diceret ei. Vnde illi impu ueritatē
tenent. Numquid d's ad quenquā illoꝝ
locut' est. Numquid legē acceperunt.
sic isrl' ppls p moysen. Vnde g de-
tinent ueritatē uel in ipsa iniquitate.
Sequit' et ostendit. **Quia qd notū**
est dī iniquit. manifestū est illis. D's enī
illis manifestauit. Manifestauit illis
quib' legē n̄ dedit. Audi qm mani-
festauit. **Inuisibilia enī ei p ea que**
facta sunt intellecta conspiciuntur.
Yta sapiens que fecit mundū. cōtempla-
to mundo intelligit. Interroga mundū.
ornatū celi. fulgorē. dispositionēq; si-
derū. solem dies efficiētē. lunā nocti
solatium. Interroga terrā fructificantē
herbis et lignis. animalib' plenā. ho-
minib' exornatā. Interroga mare.
qntis natatilib' plenū est. Interroga
aerem. qntis uolatilib' iugēt. Interroga
om̄ia. et uide si n̄ specie sua tanquā
uoce sua t' respondent. d's nos fecit.
Hec philosophi nobiles quesierūt. & ex
arte artificē cognouerūt. Quid ergo.
quare reuelat ira dī sup ipsam impi-
etate. Quia ueritatē in iniquitate de-
tinent. **Dicentes enī se eē sapientes.**

Stulti facti sunt. Quod curiositate inue-
nerunt supbia pdiderunt. dicentes se eē
sapientes donū dī sibi tribuentes. stulti
facti sunt. Vnde pbas stulticiam eorum.
Ostende nob' apte. Ostendisti nob' unde
potuerūt puenire ad cognitionē dī. qm
inuisibilia ei p ea que facta sūt intellecta
cōspiciunt. insipientiā eoz unde ostendis.
Audi. **Et immutauerūt glām incorrup-**
tibilis dī in similitudinē imaginis cor-
ruptibilis hominis. et uoluerūt. & qdrupe-
dū & serpentium. Figuras enī istoz ani-
malium. sibi deos pagani fecerunt. In-
uenisti dīm & coluisti idolū. qm sapiens
es. Ista ē iniquitas simulachroz. in
qua iniquitate illi ueritatē detinuerunt.
quia qd p creaturā cognouerūt. & qd p
opa dī cognouerunt. in opib' hominū
pdiderunt. Mundus enī est opus dei.
idolum op' ē fabri. Ecce in qua iniqui-
tate ueritatē tenuerunt. & ad possessionē
illā quā uiderunt. uia pducenē non
inuenierunt. Xpc autē quia ipse ē apud
patrē ueritas. et uita uerbū dī. de quo
dictū est. uita erat lux hominū. quia
g ipse est apud patrē ueritas et uita.
& n̄ habebam' qua irem' ad ueritatē et
uitā. uenendo ad nos homo factus.
fact' ē uia. Ambula p hominē. & pueni
ad dīm. Per ipsū uadis. ad ipsū uadis.
Noli querere qua ad illū uenias. prēt
ipsū. Si uia eē noluisset. semp errarem.
fact' ē uia. ē qua uenias. Non tibi dico.
querere uia. Ipsa uia ad te uenit. surge
surge & ambula. Ambula morib'. non
pedib'. Multi enī bene ambulant pedib'.
& male ambulant morib'. S; aliqñdo
ipsi bene ambulant. prēt uia carnis.

Expositione de uerbis euangelii secundo.
Ouia dñi. dñi n̄ erat. aut latebat. ut re-
uelet nob̄. unde dñs exultauit. q̄a reue-
latū ē paruuli. debem⁹ eē paruuli. Nā
si uoluerim⁹ eē magni quasi sapientes
et prudentes. n̄ nob̄ illud reuelatur.
Qui sunt magni et prudentes. ^{sapientes} stulti
facti sūt. Habes remediū a contrario.
Si dicendo te eē sapientē stult⁹ fact⁹ es.
dic te stultū. et sapiens eris. S; dic dic
et int⁹ dic. q̄a sic ē ut dicis. si dicis. No-
li dicere corā hominib⁹. et corā dō n̄ dice-
re. Propt̄ qđ ad temp⁹ p̄tinet. qđ ad
tua. tenebroſis es. Quid ē enī aliud esse
stultū. n̄ eē tenebroſum in corde. De
nuq; de illis sic ait. Dicentes se esse sapi-
entes. stulti facti sūt. Antequā hoc dice-
rent. qđ sursum. Et obscuratū ē insi-
piens cor eorū. Dic q̄a tu t̄ lum̄ non es.
Vt multū. oculus es. lum̄ n̄ es. Quid pro-
dest patens et san⁹ oculus. si lum̄ desit.
Ergo. dic a te t̄ lum̄ n̄ eē. et clama quod
scriptū est. Tu illuminabis lucernā meā
dñe. lumine tuo dñe illuminabi⁹ tenebrā
meas. Neg enī nihil n̄ tenebrę. tu autē
lum̄ fugans tenebras. illuminans me.
n̄ a me m̄ lum̄ existens. s; lum̄ n̄ partici-
pans n̄ in te. **Inuisibilia enī ei⁹ p̄ ea que
facta sunt. intellecta conspiciuntur.**

Ex libro de ciuitate di. viii. Vident
 g̃ isti philosophi q̃s ceteris n̄ immerito
 fama atq; gl̃a p̃latos uident. nullum
 corp' eē dīm. et ideo cuncta corpora
 transcenderunt querentes dīm. Vident
 q̃cqd mutabile est n̄ esse sūmū dīm.
 e ideo animā omnē. mutabilesq; om̃s
 sp̃c transcendent. querentes sūmū dīm.
 Vendo uiderunt omnē speciem in re
 q̃cūq; mutabili qua ē q̃cqd illud est q̃
 quom̃ uel qualiscūq; natura ē. n̄ esse
 posse. n̄ ab illo q̃ uere ē quia incōmu
 tabiliter est. ac p̃ hoc siue uniuersi
 mundi corp' a celo usq; ad terrā. et
 quecūq; corpora in eis sunt. siue om̃
 n̄cūq; in illis. n̄ possit q̃ simpli

8
ceterum ē. q̄a n̄ aliud illi ē esse aliud uiuere.
quasi possit ēē n̄ uiuens. nec aliud ē illi
uiuere aliud intelligere q̄si possit uiuere
n̄ intelligens. nec aliud illi ē intellege-
re aliud beatū ēē q̄si possit intelligere
n̄ beatū. s; q̄d ē illi uiuere. intelligere.
beatū ēē. hoc ē illi esse. Propt̄ hanc in-
cōmutabilitatē et simplicitatē. intellexe-
runt. cū om̄ia ista fecisset. & ipsū a nullo
fieri potuisse. Considerauerūt enī quicq̄d
ē. uel corpus ēē uel uitā. meliusq; aliq̄d
ēē uitā quā corp⁹. speciemq; corporis
ēē sensibilem intelligibile uitę. p̄inde
intelligibilem speciem sensibili p̄tulerūt.
Sensibilia dicim⁹ quę uisu tactuq; cor-
poris sentiri queunt. intelligibilia quę
ēspectu m̄tis intellegi. Nulla est enim
pulchritudo corporalis siue in statu
corporis siue ē figura. siue in motu
siue ē cantilena. de qua n̄ anim⁹ iudi-
cet. q̄d p̄fecto n̄ posset. n̄ melior illo ēē.
Hęc species sine tumore molis. sine
strepitu uocis. sine spatio uel loci uel
tēporis. Sed ibi q̄q; n̄ mutabilis esset.
n̄ aliis alio melius de specie sensibili
iudicaret. meli⁹ ingeniosior q̄m tardi-
or. melius p̄tior quā imp̄tior. melius
exercitator quā min⁹ exercitator. et ip-
se idem un⁹ cū p̄fecit. melius utiq; post
ea quā prius. Qd̄ autē recipit maius
et min⁹. sine dubitatione mutabile est.
Vnde ingeniosi et docti et in his exerci-
tati homines facile collegerunt. n̄ ēē
in eis reb⁹ primā speciem. ubi mutabi-
lis ēē cūiunctur. Cū igit̄ in eorū ēspectu
et corp⁹ & anim⁹ maius min⁹q; specio-
sa ēēnt. si autē om̄i specie carere pos-
sent om̄ino nulla ēēnt. uiderunt esse

aliquid ubi p̄ma ēē & incōmutabilis. et
ideo nec cōparabilis. atq; ibi ēē rerum
p̄ncipiū rectissime crediderūt q̄d factū
n̄ esset. & ex q̄ facta cuncta ēēnt. Ita q̄d
notū est dī. manifestauit eis ipse. cum
ab eis inuisibilia ei⁹ p̄ ea quę facta sunt
intellecta conspecta sunt. sempiterna
q̄q; uirt⁹ eis & diuinitas. a quo etiā ui-
sibilia et tēporalia cuncta creata sunt.
Ex libro de trinitate quarto. Philo-
sophos nec illos cōsulere debem⁹. q̄ crea-
toris cōtutē in q̄ uiuim⁹ mouem⁹ et
sum⁹ q̄ntū potuerūt intellexerūt. q̄a p̄ ea
quę facta sunt cognoscentes d̄m n̄ sic
d̄m gl̄ificauerūt aut gr̄as egerunt. sed
dicentes se esse sapientes stulti facti sūt.
Et cū idonei n̄ ēēnt in cōtutē spūalis
incōmutabilisq; naturę aciem mentis
ēstanter infigere. nec ad illud quidē
dignū habiti sunt. ut eis ista p̄ scōs
anglōs nunciarent. siue forinsecus
p̄ sensus corporis siue interiorib⁹ reue-
lationib⁹ in spū exp̄ssis sic patrib⁹ nr̄i
uera pietate p̄ditas hęc demonstrata sūt.
Qui ea p̄dicentes et uel de p̄sentibus
signis uel de p̄ximis reb⁹ ita ut p̄dix-
rant factis fidem facientes. auctorita-
tem cui delonge futuris usq; in sc̄li fi-
nem crederet̄ habere meruerunt.

Ex tractatu euglii scđm Iohannē sedō.
Quidā philosophi hui⁹ mundi extiterūt.
& inquisierūt creatorē p̄ creaturā. quia
potest inueniri p̄ creaturā euidenter
dicente aptō. Inuisibilia enī ei⁹ a cōstitu-
tione mundi p̄ ea quę facta sūt intelle-
cta cōspiciunt. sempiterna q̄q; uirt⁹ eis
et diuinitas. ut sint inexcusabiles.
Et sequit̄. q̄a cū cognouissent. n̄ dix̄.

quia n̄ cognouerunt. s; q̄a cū cognouis-
sent dñm n̄ sicut dñm glificauerunt aut
gr̄as egerunt. s; euauerunt in cogitati-
onib; suis. et obscuratū est insipiens cor
eor̄. Unde obscuratū est. Sequitur et
dicit aptius. Dicentes enī se ēē sapien-
tes. stulti facti sunt. Viderunt quē ueni-
endū ēēt. s; ingrati ei qui illis p̄stitit
ut uiderent sibi uoluerunt tribue-
re q̄d uidebant. et facti supbi amise-
runt et q̄d uidebant. & conūsi inde
sunt ad idola et simulachra. & ad
culturas demonior̄. adorare creaturā
& cōtemnere creatorē. Sed iam isti eli-
si. ista fecerunt. Ut autē eliderent.
supbierunt. Cū autē supbirent. sapi-
entes se esse dixerunt. Hū ḡ de quib;
dixit. qui cū cognouissent dñm n̄ sicut
dñm glificauerunt. uiderunt. quia p̄
uerbum dī facta sunt om̄ia. Nam in-
ueniunt ista et in libris philosophorū.
& quia unigenitū filiū dñs habet. per
quē sunt om̄ia. Illud uidere potuerūt
q̄d est. s; uiderūt de longe. Noluerūt tene-
re humilitatē xp̄i. in quanau secūri
puerent ad id q̄d longe uidere potu-
erunt. et sorduit eis crux xp̄i. Mare
transendum ē. & lignū contempnis.
O sapientia supba. irrides crucifixū
xp̄m. Ipse est. quem longe uidisti.
Sed quare crucifixus est. Quia lig-
num t̄ humilitatis ei; necessariū erat.
Supbia enī tumueras et longe ab illa
patria p̄iectus eras. & fluctib; huius
sēli interrupta ē uia. & qua transcat
ad patriam n̄ est. nisi ligno portēris.
Ingrate. irrides eū q̄ ad te uenit ut
redeas. Ipse factus ē uia. & hoc p̄

mare. Inde in mari ambulauit. ut osten-
deret in mari ēē uiam. Sed tu. qm̄ ipse
ambulare in mare n̄ potes. nauū portare.
ligno portare. Crede in crucifixū. et po-
teris puenire. **Ex libro de trinitate
terciodecimo.** Precipui gentiū philo-
sophi qui inuisibilia dī p̄ ea quę facta
sunt intellecta cōspicere potuerūt. tamen
q̄a sine mediatorē. idest sine homine
xp̄o philosophati sunt. quē nec uentu-
rum p̄ph̄is. nec uenisse apl̄is crediderūt.
ueritatē detinuerunt sicut de illis scrip-
tum est in iniquitate. Non potuerunt
enim in his reb; infimis cōstituti nisi
querere aliqua media p̄ quę ad illa
quę intellexerunt sublimia pueniret.
atq; ita in deceptores demones incide-
runt. p̄ q̄s factū est ut immutarent
gl̄am incorruptibilis dī in similitudi-
nē imaginis corruptibilis hominis.
et uoluerūt. et quadrupedū et serpen-
tium. In talib; enim formis. etiam idola
instituerunt siue coluerunt. **Ex libro
de unico baptismo.** De ipsis gen-
tilib; idolorūq; cultorib; multa utiq; a
nob; diuersitate distantib;. nihil aliud
nob; demonstrat apl̄s. nisi ut in ipsis
q̄q; ita quicquid prauū est corrigam. ut
q̄d forte rectū est approbem. Nā utiq;
idolatrias. & q̄d ē grauius n̄ tantum
cultores s; etiā institutores simulachro-
rū redarguebat ubi ait. qui cognosce-
ntes dñm n̄ sicut dñm glificauerunt aut
gr̄as egerunt. s; euauerunt in cogita-
tionib; suis et obscuratū est insipiens
cor̄ eor̄. dicentes se esse sapientes stulti
facti sunt. & immutauerunt gl̄am in-
corruptibilis dī in similitudinē imaginis

9
corruptibilis hominis. & uoluerū et
quadrupedū et serpentū. Talia quippe
nouū fuisse simulachra egyptiorū.
ubi et instituta ē multiplicior multoq;
ignominiosior idolatria phibet. Nūquā
tam cognitionē denegauit illis fuisse.
ac nō potius cōfirmauit dicens. cognos-
centes dñm. nō ut dñm glorificauerunt.
Si q̄ istā cognitionē tanquā mīdaciū
repellere & destruere conaret quod
eā in sacrilegis inuenisset. nonne q̄d
absit ueritatis inimicus existeret.
Ideoq; id q̄d immutauerūt in mīdaciū
suū. nā et hic dīx immutauerūt glām
dī in similitudinē imaginis corrupti-
bilis hominis. talem scilicet fingen-
tes dñm qualis nō est dñs. & nō sicut eum
cognouerūt tradentes hominib⁹. Et
paulo post de talib⁹ dicit. Qui immu-
tauerunt ueritatē in mīdaciū. & co-
luerunt & seruerūt creaturę potius
quā creatori. qui est benedict⁹ in sc̄la.
Veritas quippe creature a dō est. nō est
dñs. Quā illi in mīdaciū conuerterunt.
tanquā deos colentes solem et lunā.
et quęcūq; celestia atq; terrestria.
Quod q̄ immutauerūt in mīdaciū suū
culpat. detestat. euerit. q̄d autem
uerū in doctrina quāuis multis fal-
sitatib⁹ pmixta confusaq; seruarunt.
approbat. testatur. affirmat. Nam
et hic eundē locū ita cepit ut diceret.
Reuelat enim ira dī de celo sup om-
nē impietatē & iniusticiā hominū
eōꝝ qui ueritatē in iniquitate detinent.
nō abnegans ueritatē quāuis in iniq-
tate detentam. Et in actib⁹ apłōꝝ cū
de uno dō & uero athenienses doce-

ret. q̄d in illo uiuim⁹ mouem⁹ et sumus.
ētāno subiunxit. sicut q̄dā scđm uos
dixerunt. Hoc igit q̄d in dō uiuimus
et mouem⁹ et sumus. ex illa ueritate ē
quā et illi impii simulacrorū cultores
in iniquitate detinent. q̄ cognoscentes
dñm nō sicut dñm glificauerunt. Hanc
tam ueritatē sicut uidem⁹ apud impi-
os et sacrilegos inuentā nō destruit s;
cōfirmat apłs. eiusq; utit⁹ testimonio
ad docendos eos qui ista nesciebant.
Multo autē mirabilis est q̄d fecit
apłs. ut sana eōꝝ circueus. aram quā-
dam int̄ aras demonū inuentā in qua
scriptū ēēt ignoto dō. neq; hoc negan-
do & refellendo destruxerit. s; potius
cōfirmando hinc etiā repererit oportu-
nissimū suę disputationis exordiū
dicens. Quē uos ignorantes colitis.
hunc ego annuncio uob⁹. Hanc itaq;
& nos p maiores nr̄os traditā nobis
sequentes aplicam regulā. si q̄d recti
etiā in pueris inuenerim⁹. eōꝝ per-
ueritate correctā illud q̄d rectum ē
minime uiolam⁹. ut in uno homine
ex his quę uera tenet. etiā falsa
em̄dent. nō ex falsis ciuitas etiā uera
destruant. **Ex libro de ciuitate di-**
octano. Quāuis enī homo xpianus
litteris tantū ecclīasticis erudit⁹ plato-
nicorū forte nom̄ ignoret. nō tam ita
surdus ē in reb⁹ humanis. ut nesciat
philosophos uel studiū sapientię ut
ipsam sapientiā pfiteri. Cauet eos
tamen q̄ scđm elementa hui⁹ mundi
philosophant⁹ nō scđm dñm. a q̄ ipse
fact⁹ ē mundus. ammonet enī pre-
cepto aplico. fidelitq; audit quod

dictū est. cauet ne q̄s uos decipiat p
philosophiam & inanē seductionem
scdm̄ elementa mundi. Deinde ne
om̄s tales eē arbitrarēt. audit ab eo
dem aptō dici de quib̄dam. quia q̄d
notū est dī manifestū est in illis. d̄s
enī illis manifestauit. Inuisibilia enī
ei a cōstitutione mundi p ea quę facta
sunt intellecta cōspiciunt. sempiterna
q̄q; uirtus ei & diuinitas. Et ubi athe
mensib̄ loquens cū rem magnā de dō
dixisset & quę a paucis possit intelli
gi. q̄d in illo uiuim̄ mouem̄ et sumus.
adiexit & ait. sicut et ur̄i quidā dixe
runt. Nouit sane etiā ipsos in quib̄
errant cauet. Ubi enī dictū est. q̄d
p ea quę facta sunt d̄s illis manifesta
uit intellectu cōspicienda inuisibilia
sua. ibi etiam dictum ē. n̄ illos ipsū
dīm recte coluisse. quia et aliis rebus
quib̄ n̄ oportebat diuinos honores
illi uni tantū debitos detulerunt.
qm̄ cognoscentes dīm n̄ sicut dīm glifi
cauerunt aut gr̄as egerunt. s; euanu
erunt in cogitationib̄ suis. et obscura
tum est insipiens cor̄ eor̄. dicentes enī
se esse sapientes stulti facti sunt. et
mutauerunt gl̄am incorruptibilis dī
in similitudinē imaginis corruptibi
lis hominis et uoluerū & quadrupe
dum et serpentū. ubi et romanos et
grecos. & egyptios. qui de sapientie
nomine gloriati sunt fecit intelligi.
Ex sermone decalogi ad populum.
Et mutauerunt gl̄am incorruptibili
s dī in similitudinē imaginis corrup
tibilis hominis. Hoc quidem fit in
corde impior̄. Nā d̄s incōmutabilis

manet. Neq; enim quia et apt̄s dixit. cō
mutauerunt. ideo mutatus est d̄s. **Ex**
libro de ciuitate dei octauo. Hermes
egyptius quē trismegistū uocant. ali
os deos dicit a sūmo dō factos. alios
ab hominib̄. Hoc q̄ audit sicut a me
positū est. putat dici de simulachris.
quia opa sunt manūū hominū. At
illa uisibilia & cōtētabilia simulachra
uelut corpora deor̄ eē assertit. inesse
autē his q̄sdā sp̄c̄ inuitatos. q̄ uale
ant aliq̄d siue ad nocendum. siue ad
desideria n̄nulla cōplenda eor̄ a q̄b̄
eis diuini honoris et cultus obsequia
deferunt. Hos ḡ sp̄c̄ inuisibiles p artē
quandā uisibilib̄ rebus corporalis
materie copulare. ut sint quasi ani
mata corpora illis sp̄ritib̄ dicata et
subdita simulachra. hoc esse dicit deo
facere. eamq; magnā & mirabilē deos
faciendi accepisse homines potestātē.
Huius egypti uerba sicut in nr̄am
linguā interpretata sunt ponā. Et qm̄
de cognatione inquit & cōsortio homi
num deor̄q; nob̄ indicat sermo. pote
statē hominis o aselepi uimq; cognosce.
Dñs inquit & pater. uel q̄d est summū.
d̄s. ut effector ē celestū deor̄. ita ho
mo fictor est deor̄ qui in templis sunt
humana p̄ximitate cōtenti. Et paulo
post. ita humanitas inquit semp̄ me
mor nature & originis sue in illa diui
nitatis imitatione p̄seuerat. ut sicuti
pat̄ ac dñs ut sui similes eēnt deos fe
cit et̄nos. ita humanitas deos suos ex
sui uultū similitudine figuraret. Grat
enī de his de quib̄ dicit apt̄s. q̄d cognos
centes dīm n̄ sicut dīm glificauerūt aut

grās egerunt. s. euauerunt in cogitatio-
nib' suis. & obscuratū ē insipiens cor eorū.
Dicentes enī se ēē sapientes stulti facti sūt.
& mutauerūt glām incorruptibilis dī in
similitudinē corruptibilis hominis. et
cetera quę cōmemorare longū est. Mul-
ta quippe talia dicit de uno uero deo
fabricatore mundi qualia ueritas ha-
bet. et nescio qm̄ illa obscuracione cordi'
ad ista delabit'. ut dñs q's cōfiteatur ab
hominib' fieri. semp uelit homines sub
di. Non enī hęc a reuelauerat sp̄s sc̄s sic
pp̄his sc̄is. qui hęc p̄uidentes cū exulta-
tione dicebant. Si faciet homo deos. et
ecce ipsi n̄ sunt dñi. Et alio loco. Erit in
illo die dicit dñs. extirpabo nomina
simulachrorū a terra. & n̄ iam erit eorū
memoria. Ex quo genere & illi erant q'
uenturū qd̄ sciebant uenisse gaudebant.
qualis symeon. qualis anna. qui mox
natū ihm̄. qualis elisabeth quę etiam
conceptū in sp̄u agnouit. qualis petrus
reuelante patre dicens. tu es xp̄e filius
dī uiui. Post multa enī ad hoc ipsum
redit. ut iterū dicat de dñs q's homi-
nes fecerunt ita loquens. Qm̄ g' pau-
nri multū errabant circa decy rationē
increduli & n̄ animaduertentes. ad cul-
tū religionēq; diuinā inuenerunt artē
qua efficerent deos. Cui inuentū. ad-
iunxerunt uirtutē cūueniēte de mun-
di natura. eāq; miscētes. qm̄ animas fa-
cere n̄ poterant. euocantes animas de-
monū uel angelorū. eas indiderunt ima-
ginib' sc̄is diuinisq; mysteris. p̄ quas
idola et bene faciendi & male uires
habere potuissent. Confiteat' atq; exp̄-
mit causas quare ad istas puentū sit.

dicens paucos suos multo errore & incre-
dulitate. & animū n̄ aduertendo ad cul-
tum religionēq; diuinā. inuēisse hanc
artē qua facerent deos. Nos qd̄ oportet
dicere uel potius agere. nisi quantas
possum' grās dñō dō nr̄o. qui hęc contra-
rius causis quā instituta sint abstulit.
Nam qd̄ instituit multitudo erroris.
abstulit uia ueritatis. Quod instituit
incredulitas. abstulit fides. qd̄ instituit
a cultu diuinę religionis auersio. abs-
tulit ad unū uerū dñm sc̄m̄q; conuersio.
Neq; enī quia deos homo faciebat. ideo
n̄ ab eis possidebatur ipse qui fecerat.
quando in eorū societate colendo tradu-
cebant'. societate dico n̄ idolorū stolidorū.
s; uersitorū demoniorū. Nam quid sunt
idola. nisi qd̄ eadem scriptura dicit.
oculos habent & n̄ uidebunt. Et qd̄
tale de matris licet a fabre effigiat'.
tam uita sensuq; carentib' dicendū fuit.
Sed sp̄s immundi eisdem simulachris
arte illa nefaria colligati. cultorū suorū
animas in suā societate redigendo
miserabiliter captiuauerant. Unde dic
ap̄ls. Scimus q̄a nihil ē idolum. sed
quę immolant gentes. demonius im-
molant n̄ dō. Nolo uos socios demo-
niorū fieri. Demones itaq; q̄ colunt'
in templis p̄ artem nescio quā imagi-
nib' inditi. hoc ē uisibilib' simulachris.
qd̄ possunt tanq̄m demones possunt.
uel quasi beneficia p̄stando. magis
nocentes. quia magis decipientes. uel
ap̄te male faciendo. nec tam qd̄libet
horū nisi quando pmittunt' alta et
secreta dī prudentia. **Ex tractatu**
psalmi. centesimi. x. iiii. Species

23
membrorum quā naturalit̄ in animantibus
uiuere uideret atq; in nobismetipsis sen-
tire cōsueuimus. quāuis ut illi asserunt
in signo aliq̄ fabrefacto atq; eminenti
collocata suggestu. cū adorari atq; ho-
norari a multitudine ceperit. parit in
unoquoq; sordidissimū erroris affectū.
ut qm̄ in illo figmento n̄ inuenit uitale
motū. credat numen occultū. Effigiem
tam uiuenti corpori simile seductus
forma. & cōmot' auctoritate quasi sa-
pientiū institutorū obsequentūq; tur-
barū. sine uiuo aliq̄ habitatore esse
n̄ putat. Hinc et mala demonia ad pos-
sidenda gentiū simulachra talis homi-
nū affectus inuitat. quorū p̄sidentium
uaria fallacia mortiferi seminant et
multiplicant errores. Aliis itaq; locis
contra ista diuine littere uigilant. ne
quisquā dicat cū irrisa fuerint simula-
chra. n̄ hoc uisibile colo. s; numen qd
illic inuisibiliter habitat. Ipsa ḡ numi-
na in alio psalmo eadem scriptura sic
dampnat. Qm̄ inquit dū gentiū demo-
nia. dñs autē celos fecit. Dicit & ap̄ls.
Hon qd idolum sit aliqd. s; qd immo-
lant gentes demonius immolant et
n̄ deo. Nolo uos socios fieri demoniorū.
Vident' autē sibi purgationis eē religi-
onis qui dicunt. Hec simulachrū nec
demoniū colo. s; p̄ effigiem corporatē
ei rei signū intueor quā colere debeo.
Itaq; significant simulachra. ut alio
loco dicant significari terrā. unde so-
lent templū appellare telluris. alio
mare sic neptuni simulachro. alio
aerem sicut iunonis. alio ignē sicut
uulcani. alio luciferū sicut ueneris.

alio solem. alio lunam. Quorū simulachris
eadē nomina sicut telluris imponunt.
alio illud. alio illud fidus. uel illā aut
illā creaturā. neq; enī cuncta enumera-
re sufficimus. De quib' cum rursus
exagitari cepit. qd corpora colunt.
maximeq; terrā et mare & aerem et
ignē. quorū nob' usus in promptu est.
nā de celestib' quia n̄rō ea corpore con-
tractare ac ctingere n̄ oculorū radius n̄
ualem'. n̄ ita erubescunt. audent re-
spondere. n̄ se ipsa corpora colere. sed
que illis regendis p̄sident numina.
Itaq; ap̄li una sententia penā istorū
dāpnationēq; testatur. q̄ transmuta-
uerunt inquit ueritatē dī in m̄daciū.
& coluerunt & seruiert creaturē potius
quā creatori. qui ē d̄s benedict' in sc̄la.
Nam p̄ore parte hui' sententię simu-
lachra dāpnauit. posteriore autē in-
terp̄tationē simulachrorū. Effigies enī
a fabro factas appellando nominib'
earū rerū quas fabricauit d̄s. trans-
mutant ueritatē dī in m̄daciū. res
autē ipsas p̄ dñs habendo & ueneran-
do. seruiunt creaturē potius quā cre-
atori. qui ē benedict' in sc̄la. Quis
autē adorat aut orat intuens simula-
chrum. q̄ n̄ sic afficiat' ut ab eo se ex-
audiri putet. ab eo sibi prestari quod
desiderat speret. Itaq; homines ta-
lib' sup̄stitionib' obligati. plerūq; ad
ipsum solem dorsum ponentes p̄ces
fundunt statuę quā solem uocant.
& cū sonitu maris a tergo feriantur.
neptuni statuā quā p̄ ipso mari co-
lunt. quasi sentientē gemitib' ferunt.
Hoc enī facit. & qdāmodo extorquet.

illa figura membrorum. ut animus uiuens
in sensib' corporis magis arbitret' senti
re corpus q'd suo corpori simillimum ui
det. quā rotundū solē undasq; diffusā.
et q'd n̄ eisdem lineamentis formatum
ēspiciet. quib' illa formata sūt que uiuen
tia uidere cōsueunt. **Ex libro de ciui
tate di quarto.** Viderunt hec intelli
gentiores grauioreq; romani. s; cōtra
cōsuetudinē ciuitatis que demoniacis ri
tibus fuerat obligata parū ualebant.
q̄a et ipsi etiā si illa uana ēē sentiebant.
naturę tam rerū sub unius ueri dī re
gimine atq; impio cōstitutę religiosum
cultū q̄ dō debet exhibendū putabant.
seruientes ut ait apl's creature potius
quā creatori. qui ē benedictus in scēla.
huius ueri dī erat auxiliū necessariū.
a q̄ mitterent' scī iuri et ueraciter p̄i.
q̄ p̄ uera religione morerent' ut falsę
sup̄stitiones a uiuentib' tollerentur.
Agam' itaq; xp̄iani dño dō nr̄o grās.
q̄ has sup̄stitiones p̄ altissimā xp̄i hu
militatē. p̄ aplōy p̄dicationē. p̄ fidem
martyrū p̄ ueritatē morientū et cū
ueritate uiuentium. n̄ solum in cordib'
religiosis. uerū etiā in edibus sup̄stici
osis libera suoy seruitute subuertit.
Breuis omnium que aduersus idolorū
cultores siue institutoy supra ab aplō
dicta sunt recapitulatio. **Ex libro
de natura et gratia.** Quia cū cogno
uissent dñm n̄ sicut dñm glorificauerunt
aut grās egerunt. s; euauerunt in
cogitationib' suis. et obscuratū est insi
piens cor eoy. Vtiq; ista obscuratio. uin
dicta et penā fuit. et tam p̄ hanc penā
id est p̄ cordis cecitatē que sit deferunt

luce sapientię in plura et grauiora peccata
dilapsi sunt. Dicentes enī se ēē sapientes.
stulti facti sūt. Grauius hec pena ē. si quis
intelligat. Ex hac pena. uide quo ierunt.
Et mutauerunt inquit gl'am incorrupti
bilis dī in similitudinē imaginis corrup
tibilis hominis. et uoluerū et quadrupe
dum et serpentū. Ista fecerunt ex pecca
ti pena. qua obscuratū est insipiens cor
eoy. Et ppter hec tamen q̄a licet pena
lia etiā ipsa sunt peccata. adiungit et
dicit. Propterea tradidit illos d's in cōcupiscentia cordis eoy in in
dicia. ecce que admodū dñs aut
cōcupiscentia tradet illos et q̄
desideria cordis illoy in immundiciā.
Videte etiam ex hac pena q'd faciant.
Et cōtumelios inquit afficiant corpora
sua in semetipsis. Et quia pena ē inq̄
tatis. cū sit et iniquitas. euidentius
cōmendat dicens. Qui transmutauer
runt ueritatē dī in mēdaciū. et coluerūt
et seruierunt creature potius quā cre
atori. qui est benedict' in scēla. amen.
Propter hoc inquit tradidit illos d's
in passionēs ignominie. Ecce q̄tiens
uindicat d's. et ex eadē uindicta plu
ra et grauiora peccata cōsurgunt. Nā
femine eoy mutauerūt naturalē usum
in eū usum q̄ est cōtra naturā. Similit̄
autē et masculi relicto naturali usu
femine exarserunt in appetitū suum.
in inuicē masculi in masculos deforma
tatem opantes. Atq; ut ostenderet sic
esse peccata. ut etiā pene sint peccatoy.
etiā his adiunxit. Et mercedē mutuā
quā oportuit erroris sui in semetipsis
recipientes. Videte q̄tiens uindicat.
eadēq; uindicta que pariat pulluletq;
peccata. Adhuc attendite. Et sic non
pbauerunt inquit dñm habere in nota

ciam. tradidit illos dñs in reprobandam mentem.
ut faciant que ñ cōueniunt. Repletos
om̃i iniquitate. circūuentione. malicia.
auaricia. plenos inuidia. dolo. maligni-
tate. susurrone. detractores. deo
odibiles. cōtumeliosos. sup̃bos. elatos.
inuentores malorum. parentibus ñ obedi-
entes. insipientes. incōpositos. sine af-
fectu. sine misericordia. fortasse responde-
at. dñm ad ista ñ cogere. s; dignos deserui-
tantū deserere. Si hoc dicit. uerissime
dicit. Deserui quippe ut dixi luce iusti-
cie. & p̃ hoc cōtinebrati. qđ paruiunt aliud.
quā hęc om̃ia que cōmemorauimus opera
tenebrarū. donec dicat eis si dicto ob-
ediant. surge qđ dormis. et exurge a
mortuis. & illuminabit te xp̃s.

**Item breuis eorū dē recapitulatio. Ex ser-
mone de kalend̃i lañ. R.** euolat enī
ira dī de celo sup̃ omnē impietate. Iux-
tā et iudeorum et gentium. S; ne diceret.
quare sup̃ impietate gentium. Nūquā
enī gentes legē acceperunt. et p̃uaricato-
res facti sūt. Recte reuelat ira dī sup̃
iudgos quib; data ē lex. et eā obseruare
noluerūt. gentibus autē non ē data. Intu-
emini fr̃s. & intelligite. qm̃ om̃s reos
ostendit. & om̃s salutis indigere ac
misericordie dī. Reuelat enī ira dī de celo
sup̃ omnē impietate & iniusticiā ho-
minū eorū. q̃ ueritate in iniquitate detinent.
Videte quēadmodū ñ dixit ñ habent
ueritatem. s; ueritate inquit in iniquitate
detinent. Et quasi quereres dicens. qm̃
possunt habere ueritatem qui legē non
acceperunt. q̃a qđ notū est inquit dī.
manifestū est in illis. Et qm̃ potuit ma-
nifestū ēē in illis qđ notū ē dī. qui legē

ñ acceperunt. Sequitur et dicit. Inuisibi-
lia ei a creatura mundi p̃ ea que facta
sunt intellecta cōspiciunt. sempiterna
q̃q; uirtus eus & diuinitas. utiq; subaudi-
amus intellecta cōspicitur. Cur enī atten-
dat opa. et ñ querat artificem. Atten-
dis terram fructificantē. attendis mare
plēnū animalibus suis. attendis aerem
plēnū uolatilibus. attendis celū fulgere
stellis. & cetera. & ñ queris tanti opis
artificem. Sed dicis m̃. Ista uideo.
illū ñ uideo. Ad ista uidenda corporis
oculos dedit. ad se uidendū m̃tē dedit.
Neq; enī & animā hominis uides. Si-
cut enī ex motibus & amministrazione
corporis animā quā ñ uides intellegis.
sic ex amministrazione totius mundi
et ex regimine ipsarū animarū intellegis
creatorē. Sed parū ē intellegere. Nam
illi intellexerūt. & uide qđ ait ap̃ls. Iuui
cognoscentes dñm ñ sic dñm glorificauerunt
aut gr̃as egerunt. s; euauerūt in cogitatio-
nibus suis. & obscuratū ē insipiens cor
eorū. Iuo merito. ñ sup̃bie. Nam uide
sequentia. Dicentes inquit se esse sapi-
entes. stulti facti sunt. Non enī debe-
bant sibi arrogare qđ ille donauerat.
nec se iactare ex eo. qđ ñ a se ipsis s; ab
illo habebant. Qđ illi utiq; reddendum
fuit. ut ad hoc tenendum qđ uiderent
poterant. ab illo sanarentur qđ dediderat illi
uiderent. Si enī hoc facerent humilita-
tem seruarent. & possent purgari. atq;
illi beatissime cōtemplationi cohererent.
Quia uero sup̃bia erat in eis. inuenerunt se
falsus et fallax et sup̃bus. q̃ eis p̃mit-
teret qđ p̃ artes nescio quas sup̃bie
purgarentur anime illoꝝ. & fecit cultore

demoniorum. Inde sacra omnia que celebrantur
a paganis. que ualent dicunt ad purga-
tionem animarum suarum. Et audi apostolum esse
quentem hec dicentem. quia pro mercede superbi
ista receperunt. quia non sic honorauerunt dominum
ut honorificandus est deus. Et mutauerunt
gloriam incorruptibilis dei in similitudinem
imaginis corruptibilis hominis. Iam
simulachra sunt et ista quidem omnium
græcorum aliarumque gentium. que similitu-
dinem habent hominum. Quia uero non est
maior et superstitiosior idolatria quam
egyptiorum. nam egyptus perfudit mundum
figmentis talibus qualia deinceps dicit
apostolus. Cum enim dixisset in similitudinem
imaginis corruptibilis hominis. addi-
dit et uoluerum et quadrupedum et serpen-
tium. Numquid enim frater in aliis templis uidi-
stis simulachrum capite camini uel tau-
rino. ceterorumque animalium irrationabilium
figmenta. Hec enim idola egyptiorum sunt.
Vtrumque enim genus complexus apostolus ait. In
similitudinem imaginis corruptibilis ho-
minis. et uoluerum et quadrupedum et
serpentium. Propterea tradidit illos deus in
desideria cordis eorum in immundiciam.
ut etiam melius afficiant corpora sua in
semetipsis. Hec mala eorum. ex impietate
superbie sunt. Ista uero peccata que de super-
bia sunt. non solum peccata sed etiam suppli-
cia sunt. Cum enim dicit tradidit illos
deus. iam de uindicta est cuiusdam peccati ut
hec faciant. Qui commutauerunt ueritatem
dei in mendacium. Quid est commutauerunt
ueritatem dei in mendacium. In similitu-
dinem scilicet imaginis corruptibilis
hominis. et uoluerum et quadrupedum
et serpentium. Et ne quisquam eorum diceret.

non simulachra colo. sed quod significant simula-
chra. subiecit statum. et coluerunt et serui-
erunt creature potius quam creatori. Intel-
ligite prudent. Aut simulachrum colunt.
aut creaturam. Qui simulachrum colit. euer-
tit ueritatem dei in mendacium. Nam mare ue-
ritas est. neptunus autem mendacium factum ab
homine. euersa ueritate dei in mendacium.
homo autem ueritatis simulachrum neptu-
ni. Sic deus fecit solem. homo autem simula-
chrum solis faciendo. euerit ueritatem
dei in mendacium. Sed ne dicant non colo si-
mulachrum sed solem colo. ideo dixit.
coluerunt potius creaturam quam creatorem.

Ex sermone epistole iohannis secunde.

Sed uere si amaueris condita. et deserueris
conditorem. Pulchra tamen sunt. sed quanto est
ille pulchrior qui ista formauit. Inten-
dat karitas uestra. Ne surrepat uobis
satanas dicens. quod solet dicere. Bene
uobis sit in creatura dei. Quare ista fecit
deus. non ut bene uobis sit. Et inebriantur
et peccant. et obliuiscuntur creatorem suum.
Dum non temperant sed cupide utuntur crea-
tis. creator contempnit. De talibus dicit
apostolus. Coluerunt et seruerunt creature
potius quam creatori. qui est benedictus in
secula. Non te prohibet deus amare ista. sed non
diligere ad beatitudinem. sed approbare et
laudare. ut ames creatorem. Ergo de-
dit tibi deus ista omnia. ama illum qui fecit.
plus est quod tibi uult dare. idest seipsum
qui ista fecit.

Ex sermone de simbolo.

Credimus etiam. quod sedet christus ad dexteram
patris. Hec ideo tam quasi humana
forma circūscriptum esse dominum patrem arbitran-
dum est. ut de illo cogitantibus dextrum aut
sinistrum latus animo occurrat. aut id

ipsum qđ pat̃ sedere dicit̃ flexis pōbitib⁹
fieri putandū est. ne in illud incidamus
sacrilegiū in qđ exērat̃ apl̃s eos qđ cōmuta
uerunt gl̃am incorruptibilis dī in simi
litudinē imaginis corruptibilis hominib⁹.
Tale enī simulachrū dō nefas ē in tēplo ^{ap̃iano}
collocare. multo magis nefariū est in
corde. ubi uere tēplū dī est. si a trena
cupiditate atq; errore mūdet̃. Ad dex
terā qđ intelligendū ē dictum ēē in sūma
beatitudine ubi pax et iusticia et gau
dium ē. sicut ad sinistrā hedi cōstituit̃
id est in miseria. p̃p̃t labores atq; cruci
atus. Sedere qđ dicit̃ d̃s. n̄ mēbroꝝ
positiōē s̄ iudiciariā significat pote
statē. qua illa maiestas nūquā caret.
semp̃ dignis digna tribuendo. quāuis
extremo iudicio multo manifestius
inter homines unigeniti filii dī iudicis
uiuoy atq; mortuoy claritas indubita
ta fulsura sit. **Propter qđ tradidit illos**
d̃s in desideria cordis eoy in immun
diā. Ex tractatu p̃s. xxx. v.

Dedit illos d̃s in cōcupiscentias eoy cōrdis
facere que n̄ conueniunt. Intendat ka
ritas ur̃a. Magna res est. magna res
agit̃. Quid ē hoc? Ergo si d̃s dedit il
los in cōcupiscentias cordis eoy facere
que n̄ conueniunt. ideo faciunt illi
mala tanta? Si d̃s hoc facit ut facias.
que n̄ conueniunt. qđ ipsi fecerunt.
Occultū est qđ audisti. Dedit illos d̃s
in cōcupiscentias eoy cōrdis. Ergo fuit
cōcupiscentia quā uincere noluerunt.
cui traderent̃ iudicio dī. S; ut digni
haberent̃ qui traderent̃. uide qđ de
illis sup̃ius dixit̃. Cū cognouissent
dīm n̄ ut dīm gl̃ificauer̃t aut gr̃as ege

runt. s; euauer̃t in cogitationib⁹ suis. et
obscuratū ē insipiens cor eoy. Vnde.
De sup̃bia. Dicentes enī se ēē sapientes.
stulti facti sūt. Inde iā sequit̃. Tradidit
illos in cōcupiscentias cordis eoy. Quia
qđ fuerunt sup̃bi et ingrati. digni habi
ti sunt qđ traderent̃ in cōcupiscentias
cordis sui. Non qđ frustra dicit̃ apl̃s. tra
didit illos d̃s in desideria cordis eoy.
Quorūcūq; enī peccatoy p̃petrandoy faci
litas. pena ē alicoy p̃cedentium. **Ex**
libro de spiritu et littera. Mala uolun
tas iam sola peccatū est. etiā si desit ef
fectus. id est si n̄ habeat potestātē. Porro
cū potestas mala potestātē accipit im
plere qđ intendit. ex iudicio dī uenit
apud quē non ē iniquitas. Punit etiam
isto modo. nec ideo iniuste qđ occulte.
Ceterū iniquus puniri se ignorat. nisi
cū manifesto supplicio senserit nolens.
quātū mali sit qđ p̃petrauit uolens.
hoc ē qđ ait apl̃s. tradidit illos d̃s in
cōcupiscentias cordis eoy. ut faciant
que n̄ conueniunt. Hinc et dñs pilato.
Non haberes inqt in me potestatem.
n̄ datū tibi ēēt desuper? **Ex libro**
de gr̃a et libero arbitrio. In litteris
etiam ap̃licis uidete. que scripta sūt in
eplā pauli ad romanos. Propterea tra
didit illos d̃s in desideria cordis eoy
in immundiā. Item paulo post. Ap̃t̃
ea tradidit illos in passionē ignominie.
Item paulo post. Sicut n̄ p̃bauer̃t dīm
habere in noticiā. tradidit illos in rep̃
bam m̃tem ut faciant que n̄ cōueniunt.
Et ad thessalonicenses in eplā scđa ait
de quib̃dam. Pro eo qđ dilectionē ueri
tatis n̄ receperunt ut salui fierent. ideo

mittet illis dñs opationē erroris . ut cre-
 dant in dācio . ut iudicent omēs qui nō
 crediderūt ueritati . s; cōsenserūt iniquitati .
 his et talib⁹ testimoniis diuinorū eloq⁹
 orū quē omīa cōmemorā^{fatis} nimis lon-
 gū est . qm̄ existimo manifestat⁹ opa
 n dñm in cordib⁹ hominū ad inclinan-
 das eorū uoluntates q̄cūq; uoluerit .
 siue ad bona p sua misericōdia siue ad
 mala p meritis eorū iudicio utiq; suo .
 aliquando ap̄to . aliquando occulto .
 semp autē iusto . fixum enī debet
 ēē & immobile in corde urō . quia nō
 ē iniquitas apud dñm . Ac p hoc qm̄
 do legitis in litteris ueritatis a deo
 seduci homines aut optundi uel ob-
 durari corda eorū . nolite dubitare
 p̄cessisse mala merita eorū ut iuste ista
 paterent⁹ . ne incurrat⁹ in illud puer-
 bum salomonis . Insipientia uiri uio-
 lat uias ei⁹ . dñm autē causat⁹ in corde
 suo . Gratia ū non scdm merita hominū
 datur . alioqñ grā non est . quia ideo
 grā uocat⁹ . quia gratis datur . Si autē
 potens ē siue p anglos uel bonos uel
 malos . siue alio q̄cūq; modo opari etiā
 in cordib⁹ malorū p meritis eorū . quorū
 maliciam nō fecit ipse . s; aut originalit⁹
 tracta ē ab adam . aut creuit p ppriā
 uoluntatē . qd mirū est si p spm̄ sēm
 opatur in cordib⁹ electorū suorū bona .
 qui opat⁹ est ut ipsa corda eēnt ex
 malis bona . **Mercedem mutuā**
quā oportuit erroris sui in semetip-
sis recipientes . Ex libro contra ad-
uersariū legis et pphetarum .
Oportuisse q̄ppe nō est uerit⁹ dicere
 apls . ut q̄ creatur potius quā crea-

tori seruierunt . erroris sui mercedē nō
 inuiti hec turpia patiēdo s; libenter
 faciendo recipiēt . iudicio scilicet nō
 alicui hominis immundissimi quē ta-
 lia delectarent . s; iustissimi dī . q̄ tra-
 didit eos in passionēs ignominie . ut
 crimina criminib⁹ uindicent⁹ . & sup-
 plicia peccantiū nō sint tormēta . s; in-
 cremēta uitiorū . Sapiens autē cum hec
 audit . ipsā magis in hac uita nā dei
 timet . quia homo nō patit⁹ qd acriter
 dolet . s; facit qd turpiter libet .

Ex tractatu psalmi sexti . Inchoatio ē
 ut futuri iudicii dī qd hic homines
 dolores et tormēta patiunt⁹ . & maxi-
 me dāpnū intelligentie ueritatis .
 sicut dictū est . Dedit illos in repbū
 sensum . Nam ea est cecitas mentis .
 In eam quisq; dat⁹ fuerit ab interio-
 re luce dī secludit⁹ . s; nōdū penit⁹ cū
 in hac uita ē . Sunt enī tenebre ex-
 teriores . quē magis ad diem iudicii
 p̄tinere intellegunt⁹ . ut penit⁹ extra
 dñm sit . q̄sq; dū tēps ē corrigi nolu-
 it . Penitus autē ēē extra dñm quid est .
 nisi ēē in sūma cecitate . Siquidē dñs
 habitat lucē inaccessibilem . q̄ ingre-
 diunt⁹ quib⁹ dicitur . intra in gaudiū
 dñi tui . Hui⁹ ḡ ut inchoatio ē . quā
 in hac uita patitur quisq; peccator .

Ex tractatu psalmi qnq̄gesimi . vii .
Non ḡ penas inferorū . nō penas illi⁹ post
 resurrectionē ignis eterni . nō penas
 istas quē adhuc in hoc sēto p̄museue
 sunt iustis et iniustis . & plerūq; gra-
 uiores iustorū quā iniustorū . s; nescio
 quā penā presentis uitę uult cōmen-
 dare sp̄s dī . Audit penā impiorū .

Sicut cera inquit liquefacta auferentur.
Dixi. p. concupiscentias suas hoc eis fieri.
Concupiscentia mala. quasi ardor est
ignis. Ignis consumit uestem. libido
adulteri non consumit animam. De co-
gitatione adulterio cum loqueretur scrip-
tura ait. Alligabit quis ignem in sinu.
et uestimenta sua non comburent. Gestas
in sinu prunas. perforat tunica. gestas
in cogitatione adulterium. et integra est
anima. Sed istas penas pauci ui-
dent. propterea eas maxime commendat
spiritus dei. Audi apostolum dicentem. Tradidit
illos deus in concupiscentias cordis eorum.
Ecce ignis. a cuius facie tanquam cera
liquefunt. Soluunt enim a quadam
constantia castitatis. propterea et ipsi
euntes in libidines suas. soluti et flu-
xi dicunt. Unde fluxi. Unde solu-
ti. Ab igne concupiscentiarum. Tradi-
dit eos in concupiscentias cordis eorum.
ut faciant que non conueniunt. repletos
omni iniquitate. Et enumerat multa
que peccata sunt. et penas dicit esse
peccatorum. Nam dicit primo penam sup-
biam. immo non penam. sed primum peccatum
supbiam. Primum peccatum supbia est.
ultima pena est ignis eternus. aut ignis
infernus. Jam enim damnatorum inter illud
primum peccatum et hanc ultimam penam.
media que sunt. et peccata sunt et
penae. Tam multa enim dicit apostolus fieri
ab eis que peccata sunt detestabilia.
et tamen penas eas dicit. Propter hoc
inquit tradidit eos deus in concupiscentias
cordis eorum in immundiciam. ut
faciant que non conueniunt. Et ne puta-
ret quisquam ipsis penam tantam se as-

fligi quibus in delectatur. et non timeret. quod
futurum est in fine. commemorauit ultionem
penarum. Quicquid intelligerent inquit. quoniam
que ea agunt digni sunt morte. non solum que ea
faciunt. sed etiam qui consentiunt facientibus.
Qui ea agunt digni sunt morte. queque
superius enumerauit in penam esse. Nam
tradidit illos deus dixit in concupiscentias
cordis eorum. ut hec faciant que non conue-
niunt. Ut adulter sit. iam pena est. ut
indax. ut auarus. ut fraudulentus.
ut homicida. iam penae sunt. Cuius
peccati pena. Prioris apostasie. illius
supbie. Initium peccati hominis apo-
statum a deo. et initium omnis peccati
supbia. Propterea ipsum peccatum prius
dixit. Qui cum cognouissent dominum non ut
dominum glorificauerunt. aut gratias egerunt. sed
euanuerunt in cogitationibus suis. et ob-
securati sunt insipientes cor eorum. Dicentes
enim se esse sapientes. Iam ista pena est.
obscurationis cordis. Sed unde erigit.
Dicentes enim se esse sapientes stulti fa-
cti sunt. quia se a se habere dicebant
quod a deo acceperant. aut si cognouerunt
a quo acceperant. non cum glorificauerunt a quo
se accepisse cognouerant. Parua ista
pena est. Ut de ista sola loquamur.
obscurationis cordis. execratio mentis.
parua est pena. Siquis furtum faciens
statim oculum perdidisset. omnes dicerent.
dominus presentem uindicasse. oculum cordis
amisse. et non ipsum perdidisse putaret deus.
Ex tractatu psalmi. lxxvii. Hec mala
momentum que his corporalibus plagis signifi-
ficata esse dicimus. propter quod perditum est ap-
pam in parabolis os meum. per malos angelos
exerceri in eos qui illis diuina equitate

subduntur. cūuenientissime credit. Neq;
enī cū sit qđ ait apls tradidit illos dē
in cūpiscēntias cordis eorū ut faciant
quē n̄ conueniunt. n̄ illi mali angeli
tanqm̄ in materia sui opis ūsant̄ &
gaudent. quib' iustissime subdita est
uicioritas humana. prēt eos q̄s libat
grā ab hac potestate malorū angelorū.
n̄ libat hominē n̄ grā dī de qua dicit
apls. q̄ eruit^{nas} de potestate tenebrarum
& transtulit in regnū filii caritat̄ sue.
Cui rei popl's iste figurā gerbat. cū
ēēt ereptus de potestate egyptiorū et
translat' in regnū terrę pmissionis flu
entis lac et mel. qđ suauitatē significat
grē. **Sine affectione absq; federe. sine
misericordia. Ex libro de ciuitate dī. xiiii.**
Etiam cum rectas et sedm̄ dīm habemus
has affectiones hui' uite sunt n̄ illius
quā futurā speram'. & sepe illis etiā in
uita cedim'. Itaq; aliquando quāuis non
culpabili cupiditate s; laudabili kari
tate moueam'. etiam dū nolum' flem'.
Habem' g' eas ex humanę conditionis
infirmitate. Sed dum uite huius infir
mitatē gerim'. si eas omnino nullas ha
beam'. tē potius n̄ recte uiuim'. Vitu
pabat enī et detestabat' apls quosdā.
q̄s etiā ēē dixit sine affectione. Culpa
uit etiā illos sacer psalm'. de quib' ait.
Sustinui q̄ simul cōriscaret'. & n̄ fuit.
Nam omnino n̄ dolere dū sum' in hoc
loco miserie. pfecto sicut quidā etiā
apud hui' scēli literatos sensit & dixit.
n̄ sine magna mercede cāngit imma
nitatis in animo. stuporis in corpore.
Cū itaq; animū cāngere omnino n̄ po
tuit. huius affectus. quis hunc stuporē

omib' uicinis n̄ iudicet ēē peiorem. Ideo
rephendit apls eos q̄ duri sunt et sine
affectu. Rephendens enī quosdā ait.
sine affectu. sine misericordia. Vbi enī est
affect'. ibi misericordia. **Ex tractatu psal
mi qinquagesimi quinta.** Tres g' affecti
ones quasdā corporis aduertat et inspi
cite. sanitatē. stuporē. immortalitatē.
Sanitas egritudine n̄ habet. s; tam
quando tangit & molestat'. dolet.
Stupor autē n̄ dolet. amittit enī sensū
doloris. tanto insensibilior. q̄nto peior.
Rursus immortalitas n̄ dolet. absūp
ta ē enī omīs corruptio. & corruptibi
le hoc induet incorruptionē. & morta
le hoc induet immortalitatē. Nulls g'
dolor in corpore immortalī. nulls do
lor in corpore stupido. Nulls igit'
dolor. n̄ se putet stupid' iam immorta
lem. Vicinior ē immortalitati sanitas
dolens. quā stupor n̄ sentiens. Inue
nit' g' hominē supbum typo arro
gantissimo. qui sibi psuasit nihil ti
mere. fortiorem putas illo q̄ dixit. for
pugne. utis timores. fortiorem ipso
capite nrō dñō dō nrō qui ait. tristis
ē anima mea usq; ad mortem. Non
ē iste fortior. n̄ immortalitate induit'.
s; sensu exutus ē. Tu ū habeto animā
n̄ sine affectu. rephensi enī sunt sine
affectu. & dic de sensu sanitatis. Ius
infirmat'. & ego n̄ infirmor'. Quis
scandalizat'. & ego n̄ uror'. **Propt̄
qđ inexcusabilis es o homo omīs qui
iudicas. Ex eplā ad hirtū pbrm.**
Illos scriptura inexcusabiles dicit q̄s
n̄ latet ueritas. et in eis pseuerat iniq
tas. Reuelat' enī ira dī de celo ait

Non te dicet fortitudo ei.

apls sup omne impietate et iniusticia
hominu. et q ueritate in iniquitate
detinent. qd notu est di manifestu
e in illis. ds eni illis manifestauit.
Inuisibilia eni illi a creatura mundi
p ea que facta sunt intellecta espici
unt. scriptura qq: uirtus eius ac diui
nitas. ut sint inexcusabiles. Si ergo
istos inexcusabiles dicit q inuisibilia
illius p ea que facta sunt intellecta
espiciere potuerit. nec obediunt tam
ueritati. s; iniqui et impu pmanferit.
qnto magis inexcusabiles sunt q ex
lege ei instructi esidunt seipsos esse
duces cecoy. et alios docentes seipsos
n docent. qui pdicantes n furandiu
furant. et cetera que de ipsis apls
loquuntur. His quippe dicit. Propter
ea inexcusabilis es o homo omis qui
iudicas. In quo eni aliu iudicas. te
ipsum edepnas. Eade eni agis que iu
dicas. Humana qppe supbia tanqm
psumens de iurib; liberi arbitrii. ex
cusata se putat. qndo ignorantie n
uoluntatis uidet esse qd peccat.
Secdm hanc excusatione inexcusabi
les dicit scriptura diuina. qseunq;
seientes peccare euincit. dei tamen
iustu iudiciu nec illis parit qui n
audierunt. Quicuq; eni sine lege
peccauerit sine lege pibunt. et quau
se ipsi excusare uideant. n admittit
hanc excusatione q scit se fecisse ho
mine rectu. etq; obediencie dedisse
pceptu. nec n ei quo male usus e. libe
ro uoluntatis arbitrio. etia qd trans
iret in posteros manasse peccatum.
Neq; eni dapnant qui n peccauerit.

quandoquide illud ex uno in omis ptrans
it. in q ante ppa in singulis quibq; pec
cata. omis comunit peccauerit. ac p hoc
inexcusabilis e omis peccator. uel rea
tu originis. uel additamento ppe uolun
tatis. siue q nouit siue q ignorat. siue
q iudicat siue qui n iudicat. quia et
ipsa ignorantia in eis q intelligere
noluerit. sine dubitatione peccatu e.
in eis aute qui n potuerit pena peccati.
Ergo in utrisq; n est iusta excusatio. s;
iusta dapnatio. **Ex libro quinto de
baptismo.** Scriptu est de hereticis.
qd a semetipsis dapnati sunt. Iud g;
Et illi a semetipsis n dapnati st quib;
dictum e. in q eni alteru iudicas teipsu
edepnas. His aute dicit apls. q pdi
cas n furandiu furaris. et cetera.
Ex epla ad macedonium. Ds apud
que nulla e iniquitas cui suma pote
stas e. qui n tantu qualis quisque sit
iudet. ueru etia qualis futurus sit
puidet. q solus potest in iudicando n
labi. quia incognoscendo n potest falli.
facit tam sicut euglm loquit sole suu
oriri sup bonos et malos. et pluit sup
iustos et iniustos. Cuius mirabilis boni
tatis ut simus imitatores dns xpc ex
hortans. diligitte aut inimicos uros.
bene facite eis qui uos odert. et orate
p eis q uos psecunt. ut sitis filii patri
uri qui in celis e. q facit solem suum
oriri sup iustos et iniustos. et pluit
sup bonos et malos. Hae indulgentia
et lenitate diuina. multos abuti ad
pnciem sua quis nesciat. Quos ar
guens apls et grauit inretpans ait.
Existimas aute o homo omis q iudica

cos qui talia agunt et eade facis. qm
tu effugies iudiciū dī. An diuitias
benignitatis et patientie. & longani-
mitatis ^{enī} cōtempnis. Ignoras. qā be-
nignitas dī ad penitentiā te addu-
cit. Scdm autē duriciā cordis tui
& cor impenitens. thesaurizas t̄ irā
in die irę et reuelationis iusti iudiciū
dī. qui reddet unicuiq; scdm opa eius.

Numqd qm isti in sua nequicia pseueras.
ideo d̄s in sua patientia n̄ pseuerat. p
paucā in hoc sc̄lo puniens. ne diuina
pudentia n̄ eē putet. et multa ser-
uans ultimo examini. ut futurū iudi-
cium cōmendetur. **Ex libro sen-
tentiariū psperi.** Animus male sibi
ēseus dum uidet sibi nullā penam
pati. credit qā n̄ iudicet d̄s. cū abuti
patientia dī. et n̄ intelligere parenti
benignitatē. sit magna dāpnatio.

Ex tractatu psalmi centesimi. Miseric-
dīe temp̄s ē. n̄dū iudiciū. Nisi enī p̄mo d̄s
p misericordiam parceret. n̄ inueniret q̄s
p iudiciū coronaret. Est ḡ miseric-
dīe temp̄s. q̄ndo patientia dī ad penitentiā
adducit peccantes. Audi aplm dōcen-
tem utrūq; temp̄s. & distingue et tu.
Existimas autē inquit o homo om̄i
q iudicas eos q faciunt ea. & eadem
agis. qm tu effugies iudiciū dei.
Intendit. Videbat enī se cui hoc diē.
n̄ uni homini dicit. s; generi hominū
tali. uidebat se cōmittere multa ma-
la cotidie. & tam uiuere. nihil mali
cōtingere. & putabat aut dormire
d̄m aut res humanas n̄ attendere.
aut amare facta hominū mala. Tol-
lit istā cogitationē de corde. s; bene

intelligentib. Quid ḡ ait. Existimas
o homo q iudicas eos q talia agunt. et
facis ea. qm tu effugies iudiciū dei.
Et quasi diceret. quare facio tanta
mala cotidie & nihil mali m̄ cōtingit.
secut⁹ ostendit illi temp̄s miseric-
dīe. An diuitias benignitatis et patientie &
longanimitatis eī cōtempnis. Et ue-
re quia hoc cōtempnebat. s; fecit illū
solicitū. Ignoras inquit. qm benigni-
tas dī ad penitentiā te adducit.
Ecce temp̄s miseric-
dīe. Ne autē hoc ille
semp putaret futurū. quom̄ secut⁹
eū terruit. Tu autē. iā temp̄s iudiciū
audi. audisti temp̄s miseric-
dīe. Propter
misericordiam et iudiciū. cantabo t̄ dñe.
Tu autē inquit scdm duriciā cordis
tui & cor impenitens. thesaurizas
t̄ irā in die irę et reuelationis iusti
iudiciū dī. q reddet unicuiq; scdm
opa sua. Ecce misericordiam et iudiciū
cantabo t̄ dñe. Sed minat⁹ est de
iudicio. Numqd ideo iudiciū dī tan-
tūm formidandū est & n̄ amandū.
formidandū malis ppt̄ penā. aman-
dū bonis ppt̄ coronā. **Ex tractatu
psalmi. c. ii.** Quid tā longanīmū.
qd tā multū in misericordia. Peccat⁹ et
uiuitur. accedunt peccata. auget⁹
uita. Blasphemat⁹ cotidie. & facit
solem suū oriri sup bonos et malos.
Uocat undiq; ad correptionē. uo-
cat undiq; ad penitentiā. Vocat
beneficus creature. uocat impien-
do temp̄s uiuendi. uocat plectore.
uocat p tractatorem. uocat p uni-
mā cogitationē. uocat p flagellū
correctionis. uocat p misericordiam

solationis. longanimitas & multum misericordia
dei. Male utendo tu tibi thesaurizas quod
ait apostolus. iram in die irae. Nam hoc ait
apostolus. An diuitias bonitatis et longani-
mitatis eius contempnis. ignorans quod pa-
tientia dei ad penitentiam te adducit.
Quod tibi pareat. putas quia places ei.
Hec fecisti inquit et taceui. Suspicias
es iniquitatem. quod tu ero similis. Non
in placent peccata. sed longanimitate
quero recta facta. Si punire peccato-
res. non inuenire confessores. Ergo te
deus longanimitate sua parcendo ad
penitentiam adducit. tu autem cum coti-
die dicis. finit hodiernus dies et sic
ero & crastino die. non enim cras erit ul-
timus. et tertio die. & subito uenit ira
eius. fratres. non tardetis conuertere ad dominum.
Sunt enim qui praeparant conuersionem et
differant. & fit illis uox coruina. cras
cras. Coruus de archa missus. non est
reuersus. Non querit deus dilationem
in uoce coruina. sed confessionem in gemitu
columbino. **Ex tractatu euglii secundum
iohannem. xxxiij.** Intendant ergo qui
amant in domino mansuetudinem. & tene-
ant ueritatem. Et enim dulcis & rectus
dominus. Amas quod dulcis est. time quod re-
ctus est. Tanquam mansuetus dixit taceui.
sed tanquam iustus. nunquam semper tacebo.
Misericors & miserator dominus. Ita pla-
ne. Adde adhuc. longanimis. adde
adhuc et multum misericors. sed time quod
est in nouissimo. & uerax. Quod enim in-
sistinet peccantes. iudicaturus est
contempnentes. An diuitias longani-
mitatis et mansuetudinis eius contempnis.
ignorans quia pati-
entia dei ad peni-

tentiam te adducit. Tu autem secundum duriciam
cordis tui et cor impenitens. thesaurizas
tibi iram in die irae & reuelationis iusti iudi-
cii dei. qui reddet unicuique secundum opera sua.
Mansuetus dominus. longanimis dominus. miseri-
cors dominus. sed et iustus dominus et uerax. Lam-
guor tibi spatium correctionis. sed tu plus
amas dilationem quam emendationem.
Malus fuisti heri. hodie bonus esto.
et hodiernum diem in malicia pegisti. uel
eras mutare. Semper expectas. & de mi-
sericordia domini tibi plurimum polliceris. quasi
ille qui tibi per patientiam promisit indulgen-
tiam. promisit tibi etiam plenioris uitam.
Vnde scis quid pariat crastinus dies.
Ex utroque ergo homines perclitantur. & spe-
rando & despando. contrarius rebus. contra-
riis affectibus. Spando decipit quod dicit.
bonus est deus. misericors est deus. faciam quod
mihi placet. quod libet. laxem habenas cu-
piditatis meis. impleam desideria ani-
me meae. Quare hoc. Quia misericors
est deus. bonus deus. mansuetus deus. Spe isti
perclitantur. Despatione autem. qui cum
inciderunt in graua peccata. putantes
sibi non posse ignosci penitentibus. et sta-
tuentes se ad damnationem sine dubio
destinatos. dicunt apud semetipsos.
Iam damnandi sumus. quare non quod
uolumus faciamus. animo gladiatorum festi-
natorum. Ideo molesti sunt despanti.
Iam enim quod timent non habent. et uehe-
menter timendi sunt. Istos despatio
necat. illos spes. Inter spem et despa-
tionem. fluctuat animus. Metuendum
est ne te occidat spes. & cum multum
spas de misericordia. incidas in iudicium.
Metuendum est rursum ne te occidat de-

spatio. et cū putas iam t̄ n̄ ignosci que
graua cōmisiſti n̄ agas penitentiā. et in
curras in iudicē sapientiā que dicit. Et
ego ur̄ p̄ditioni sup̄ridebo. Quid ḡ egit
d̄s cū p̄clitanti⁹ utroq; morbo. Illis
q̄ spe p̄clitanti⁹. hoc dicit. Ne tardes
cūerti ad dñm neq; differas de die in
diem. subito enī uenit ira ei⁹. et in tēpo
re uindictę disp̄det te. Illis qui despa
tione p̄clitanti⁹ quid dicit. In quacunq;
die cūerſis fuerit iniquis. omēs iniquitatē
ei⁹ obliuiscar. Propter illos ḡ qui despa
tione p̄clitanti⁹ p̄posuit indulgentię
portū. p̄pt̄ illos q̄ spe p̄clitanti⁹ & di
lationib⁹ illudunt. fecit diem mortis
incertū. Quando ueniat ultim⁹ dies
nescis. Ingratus es. q̄a hodiernū habes
in q̄ corrigaris. Scdm duriciā autē
tuā et impenitens cor. thesaurizas t̄
ur̄ in die irę et reuelationis iusti iudi
ciū dī. et cetera. **Ex libro contra iumi
cum legis et ppharum.** Thesauros
hic appellat occultas dispensationes
dī. q̄ disponit reddere unicuiq; scdm
opa sua. Apud quē enī sibi thesauri
zat ur̄a impenitens. n̄ apud eū q̄ iudi
caturus ē uiuos et mortuos. **Ex
tractatu psalmi .xc. iii.** Dicit apl̄s.
reponit cōsiliū patientię dī. Existimas
inquit qui talia agis. quia tu effugies
iudiciū dī. An diuitias benignitati
et longanimitatis ei⁹ contēpnis. igno
rans q̄a patientia dī ad penitentiā te
adducit. Tu autē scdm duriciā cor
dis tui et cor impenitens. thesaurizas
t̄ ur̄a in die irę et reuelationis iusti iu
diciū dī. q̄ reddet unicuiq; scdm opera
sua. Ille ḡ auget longanimitatē. & tu

auges iniquitatē. **¶** Er̄it illis thesaurus
in sempiterna misēdia. s; in eis q̄ n̄ contēp
serunt misēdiam. Tuus autē thesaurus
in ira inuenit⁹. & q̄d ponis cotidie per
p̄modicū. postea massam inuenturis es.
Minutatum ponis. s; cumulū inuenies.
Holi attendere minuta peccata tua coti
diana. De minutissimis guttis. flumi
na implent⁹. **Ex sermone de uersu
psalmi. d̄s manifeste ueniet.** Quicq̄d
ḡ homo facit modo. in thesaurū mittit.
In thesaurū celestem boni q̄d colligant
seuunt. mali q̄d colligant nesciunt. Bon⁹
enī ponit in thesauro celesti om̄ia opa
misēdię que facit circa homines quib⁹
subuenit. et scit qm̄ fidelis ē custos q̄
illi seruat om̄ia que reponit. et n̄ ea
uidet. s; de thesauro suo certus ē. q̄a
neq; aliq̄d a fure surripit⁹. neq; ab ho
ste inuadit⁹. neq; ab inimico & imp̄bo
et potenti. quasi euēcto tollit⁹. s; semp
manebit. q̄a a dñō potentissimo custo
ditur. Si enim homines pecunias suas
fidei seruo cōmendant et securi sunt.
misēdias suas cōmendant om̄ipotentī
dñō et solliciti sunt. Mali ū et ipsi mit
tunt in thesaurum. Om̄ia mala opa sua.
seruat illis d̄s. Hoc est q̄d dixit apl̄s.
Thesaurizas t̄ iram in die irę iusti iudi
ciū dī. Sed qm̄ seruāt quicq̄d mali faci
unt. nesciunt. Ubi uenerit d̄s n̄r ma
nifestus et n̄ silebit. cūocabit ad se om̄s
gentes sicut dicit euglm̄. & separabit
quosdā ponens ad dexterā. quosdam
ad sinistrā. Et incipit iā tractare thesau
ros utroq; q̄d quisq; posuit. ut inueni
at. Tē dicturi sunt homines. sera et in
fructuosa penitētia. O si possem⁹ iterū

uiuere. & qđ cōtempnim⁹ audire & facere.
Sed ista penitentia. cruciabilis n̄ sanabili⁹.
Vis habere utilem penitentiam. Modo
habe. Si enī modo habueris. corrigeris.
Cū correct⁹ fueris. fundet ille thesaur⁹
tuus ubi colligebant⁹ mala opa tua. et
implet⁹ alius thesaur⁹ tu⁹ ubi bona
tua omīa colligant⁹. Sed forte cūers⁹ ad
dñm. statim morieris. Opa tua nulla for-
te inueniunt⁹ in illo thesauro. Plane in-
uenies ibi opa tua. quia scriptū ē. Pax
in t̄ra hominib⁹ bonę uoluntatis. Dñs
n̄ adnotat facultatē. s; coronat uolun-
tatem. Scit quia uoluisti. & n̄ potuisti.
Sic te adnotat. quasi feceris qđ uoluisti.
Ergo opus ē ut cūertaris. ne differen-
do subito moriaris. & omīno nihil in-
ueniatur. qđ in p̄senti habeas. et in fu-
turo possideas. **Ex sermone ad pplm
de blasphemia sp̄s sc̄i.** Contra sp̄m
sc̄m q̄ baptizant⁹ quoc⁹ peccata omnia
dimittunt⁹. & quē accipit ecclia ut cui
dimiserit peccata dimittant⁹ ei. uerbū
ualde malū & nimis impiū siue cogi-
tatione siue etiam lingua sua dicit.
quē patientia dī cū ad penitentia ad-
ducit. ipse scđm duricia cordis sui &
cor impenitens thesaurizat sibi irā in
die irę & reuelationis iusti iudiciū dī.
q̄ reddet unicuiq; scđm opa ei⁹. Hęc q̄
impenitentia. sic enī uno aliq̄ nomine
possum⁹ utēq; appellare. blasphemā
et uerbū contra sp̄m sc̄m qđ remissionē
n̄ habet in eternū. hęc inquā impeniten-
tia contra quā clamabant et prece &
iudex. dicentes penitentia agit app-
proinquabit enī regnū celoy. cont̄ quā
dñs os euangelicę p̄dicationis apert.

et c̄tra quā ipsum euaglin̄ toto orbe p̄dicā-
dum ēē p̄dixit. ubi postea quā resurrexit
a mortuis ait discipulis suis. oportebat
xp̄m pati & resurgere a mortuis t̄cio die.
et p̄dicari in nomine ei⁹ penitentia et re-
missionē peccatoy in omīs gentes incipi-
entib⁹ ab iersl̄m. hęc omīno impenitentia
n̄ habet remissionē neq; in hoc sc̄lo neq;
in futuro. q̄a penitentia impetrat remis-
sionem in hoc sc̄lo que ualeat in futuro.
Sed ista impenitentia. uel cor impenitens.
quādiu q̄sque in hac carne uiuit. n̄ po-
test iudicari. De nullo enī despandū est.
quādiu patientia dī ad penitentia ad-
ducit. nec de hac uita rapit impiū qui
n̄ uult mortē impiū. quantū reuertat⁹
et uiuat. Paganus ē hodie. unde seis
utrū sit futur⁹ crastino xp̄ianus.
Iudeus infidelis ē hodie. quid si cras
credit in xp̄m. Hæreticus ē hodie.
qđ si cras sequit⁹ catholicā ueritatem.
Scismaticus ē hodie. quid si cras am-
plectit⁹ catholicā pacem. Quid si isti
q̄s in q̄cūq; genere erroris notas. et
tanquā desp̄atissimos in dāpnas. ante
quā finiunt istā uitā. agunt penitentia
& inueniunt uerā uitam. Proinde fr̄es
etiā uos ad hoc amoneat qđ ait apl̄s.
nolite ante tēpus quicquā iudicare.

**Ira et indignatio. tribulatio & angustia
in omne animā hominis operantis ma-
lum. Ex eplā scđā ad ualentiniū de
grā et libero arbitrio.** Soli enī par-
uuli qui n̄dū habent opa p̄p̄a bona
uel mala. scđm solū originale peccatū
dāpnabunt⁹. quib⁹ p̄lauachrū regene-
rationis n̄ subuenit grā saluatoris.
Ceteri autē omīs q̄ iam utentes libero

arbitrio. sua propria peccata insuper addiderunt. si de potestate tenebrarum per gratiam dei non eruantur nec transferuntur ad regnum christi. non solum secundum originis. uerum etiam secundum propriam uoluntatis merita iudicium reprobantur. Boni uero etiam ipsi quidem secundum bonae uoluntatis suae merita primum consequentur. sed etiam ipsam bonam uoluntatem per dei gratiam consecuti sunt. ac sic impletur quod scriptum est. Ira et indignatio. tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum. iudei primum et greci. gloria autem et honor. pax omnium operanti bonum. iudeo primum et greco. **Gloria autem et honor et pax. omni operanti bonum. Ex libro sententiarum. prosperi.** Pax christi. sine temporis non habet. et ipsa est omnis pie intentionis actionisque perfectio. Propter hanc sacramentis eius uolumus. propter hanc mirabilibus eius operibus et sermonibus erudimur. propter hanc spiritum eius pignus accipimus. propter hanc in eum credimus et speramus. et amore ipsius quantum donat accendimus. propter hanc denique omnem tribulationem fortiter toleramus. ut in ea felicitate sine tribulatione regnemus. Vera enim pax unitatem facit. quam qui adheret domino unus spiritus est.

Non enim est personarum acceptio apud deum. Quicumque enim sine lege peccauerit. sine lege peribunt. et quicumque in lege peccauerit per legem iudicabuntur. **Ex tractatu psalmi. c. xviii.** Nimirum cum diceret apostolus. quicumque sine lege peccauerit sine lege peribunt. de illa lege agebat. quam dedit deus per moysen famulum suum populo suo israel. Hoc ipsa quae circumstant uerba eius ostendunt. Disputabat enim de iudeis et grecis. id est gentibus non ad circumcisionem sed ad preputium pertinentibus. ideo sine lege eos dicens quia non acceperant legem quam se accepisse

glorabantur iudei. Unde ait illis. Si autem tu iudeus cognominaris et regesceis in lege. et gloriaris in deo. Denique unde ad hanc sententiam uenerit intueendum est. ut diceret. quicumque sine lege peccauerit sine lege peribunt. Ira inquit et indignatio. tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum. iudei primum et greci. gloria autem et honor et pax omnium operanti bonum. iudeo primum et greco. non est enim personarum acceptio apud deum. Et hic addidit unde non questio est. et ait. Quicumque enim sine lege peccauerit sine lege peribunt. et quicumque in lege peccauerit per legem iudicabuntur. hos utique iudeos. illos autem grecos uolens intelligi. quoniam de his agebat. utrosque sub peccato esse demonstrans. ut egerit se gratiam utrique faterentur. Propter quod dicit. non est enim distinctio. omnes enim peccauerunt et egent gloria dei. iustificati gratis per gratiam ipsius. per redemptionem quae est in christo iesu. Quos utaque dicit omnes peccasse. non iudeos et grecos. de quibus dixerat. non est enim distinctio. Nam et de his paulo ante. causati enim sumus inquit iudeos et grecos omnes sub peccato esse. De per hoc quicumque sine lege peccauerit. illa scilicet de qua iudei glorabantur. sine lege peribunt. et quicumque in lege peccauerunt. id est ipsi iudei per legem iudicabuntur. nec ideo non peribunt. nisi credant in eum qui uenit querere quod perierat. Nonnulli quippe etiam catholici tractatores in his apostoli uerbis aliter quam se res habet. parum attendendo sapuerunt. ut dicerent illos perire quod sine lege peccauerit. hos autem qui in lege peccauerit iudicari tantum non perire. tanquam per penas transitorias credant esse purgandi.

sicut ille de quo dictū ē. ipse autē saluus
erit. sic tamē quasi p ignē. Sed hoc merito
fundamēta bene intelligit. de q agebat
apls ut hoc diceret. Supius qppe dixe
rat. ut sapiens architect' fundamētū po
sui. ali' supēdificat. un'quisq; autē uide
at qm supēdificet. fundamētū enī aliud
nemo potest supponere prēt id qd posi
tū est qd ē xp̄c iūc. et cetera usq; ad
eundē locū ubi eū dix' p ignē saluari.
q sup hoc fundamētū. n aurū. n argen
tū. n lapides p̄ciosos. s; ligna fenū sti
putā edificat. n tamē respuit ne recipi
at. nec receptū deserit fundamētū. idq;
omib' carnalib' suis quib' capit atq;
succūbit delectationib' antepōnit. cū
ad hunc articulū uentū fuerit. ut aut
ille deserat aut xp̄c. ubi si n antepo
nitur xp̄c. n est ille fundamētū. Omib'
qppe structurē posteriorib' parabus.
antepōnit fundamētum. Nec cogitasse
existimo eos qui senserunt n p̄ire de qb'
dictū est p legē iudicabunt. nisi quia
fundamētū habent xp̄m. Parū g atten
derunt qd demonstrauim'. atq; ipsa
scriptura clamat de iudeis hoc aplm
dicere. qui sine fundamēto sunt xp̄o.
Quis autē xp̄ian' dixerit non perire
iudeū si n credat in xp̄m. s; tantūmodo
iudicari. cū xp̄c ipse ad eandē gentē
ppt oues quē inde pierunt se missū ēē
testetur. & tolerabilius dicat futurū
sodomitis in die iudicii qui utiq; sine
perierunt. quā ciuitati iudeq; quē in
eū non credidit tanta uirtute mirabilia
facientem. Si g apls scdm legē quā d's
p moy'sen pplō isrl' dedit ceteris autē
gentib' n dedit. sine lege dixit ēē cete
ras gentes. quid intellecturi sum' in isto
psalmo dictū ēē. p̄uaricantes estimau

lege

om̄s peccatores t̄rē. n intellegam' aliā legē
n p moy'sen datā. scdm quā sunt p̄uari
cantes ceterarū gentū peccatores.
Vbi enī lex n ē. nec p̄uaricatio. Quē ista
lex est. n forte illa de qua idem dicit
apls. gentes quē legem n habent. natu
raliter quē legis sunt faciunt. hi legē
n habentes. ipsi sibi sunt lex. Scdm
hoc g qd dicit legē n habentes sine le
ge peccauerūt sine lege p̄bunt. scdm
id ū qd ait sibi sunt lex. n immerito
p̄uaricatores estimant om̄s peccatores
t̄rē. Nullis enī ē qui faciat alteri inu
riā nisi q fieri nolit sibi. et in hoc trans
gredit' naturē legē quā n sinitur. ig
norare dū id qd facit n uult pati.
Hūq; autē lex ista naturalis n erat in
pplō isrl'. Grat plane. qm et ipsi ho
mines erant. Sine lege autē naturali
ēent. si prēt naturā humani generis ēē
potuissent. Multo magis g p̄uarica
tores facti sunt lege diuina. qua natu
ralis illa siue instaurata. siue aucta.
siue firmata est. lam ū si in omib' pec
catorib' t̄rē. n inēgrue deputant et
paruuli ppt originalis uincula pec
cati. etiā ipsi in similitudinē p̄uarica
tionis ade ad illā p̄uaricationē p̄tē
re monstrant. quē data lege in para
diso p̄ma cōmissa ē. ac p hoc recte
nullo prors' excepto. p̄uaricatores
estimant om̄s peccatores t̄rē. Om̄s
autē peccauerūt. & egent glā di. Om̄s
g p̄uaricantes grā saluatoris inuenit.
alios magis. alios minus. Quanto enī
legis maior in qēūq; cognitio. tanto
minor peccati excusatio. qnto minor
peccati excusatio. tanto manifestior p̄
uaricatio. Restabat g ut omib' n sua
s; di idest a dō donata iusticia subueni
ret.

Unde ait apls. Per legē. cognitio peccati.
 Non g̃ ablatis. s; cognitio. Hunc autē sine
 lege iusticia dī manifestata ē. testificata
 p̃ legē et p̃phas. Proinde etiā iste sub
 iunxit. Propterea inquit dilexi testimo
 nia tua. tanquā diceret. qm̃ lex siue in
 paradysō data. siue naturaliter insita.
 siue in lateris p̃mulgata. p̃uicatorēs
 fecit om̃s peccatores tr̃e. **Ex libro de**
gr̃a et libero arbitrio. Qui g̃ nouerunt
 diuina mandata. aufertur ab eis excu
 satio. quā solent homines habere de
 ignorantia. Sed nec ipsi sine pena erunt.
 q̃ legē dī nesciunt. Qui enī sine lege
 peccauerūt sine lege & p̃bunt. q̃ autē
 in lege peccauerūt p̃ legē iudicabunt. qd̃
 in n̄ uidet apls ita dixisse. tanq̃ peius
 aliqd̃ significauerit eē passuros q̃ legē
 nesciunt in peccatis suis quā illos q̃ sci
 unt. peius enī uidet eē p̃ire quā iudicari.
 Sed cū hoc de gentib⁹ et de iudeis loque
 ret. quia illi sine lege sunt isti autē legē
 acceperunt. quis audeat dicere. iudeos qui
 in lege peccant. n̄ eē p̃turos cum in xp̃m
 n̄ crediderint. quandoqdē de illis dictū
 est. p̃ legē iudicabuntur. Sine fide enī
 xp̃i nemo liberari potest. ac p̃ hoc ita
 iudicabunt ut peant. Nam si peior
 est cōditio nescientū quā scientū legē dī.
 q̃modo uerū erit. qd̃ in euāglio dñs ait.
 seruus q̃ nescit uoluntatē dñi sui & facit
 digna plagis. uapulabit pauca. seruus
 autē qui scit uoluntatē dñi sui & facit
 digna plagis. uapulabit multa. Ecce
 ubi ostendit grauius peccare hominem
 scientē quā nescientē. Nec tamen ideo
 efugiendū ē ad ignorantie tenebras. ut
 in eis q̃sque requiratur excusationē. Aliud
 est enī nescisse. aliud scire noluisse. Vo
 luntas quippe arguit in eo quo dicit

noluit intelligere ut bene ageret. Sed et
 illa ignorantia que n̄ est eoz q̃ scire noluit.
 s; eoz q̃ tanquā simpliciter nesciunt. ne
 minē sic excusat ut sempiterno igne n̄ ar
 deat. si p̃ptea n̄ credidit q̃a n̄ audiuit
 om̃ino quid crederet. s; fortasse ut miti
 us ardeat. Non enī sine causa dictū est.
 effunde iram tuā in gentes que te non
 nouerunt. et illud qd̃ ait apls. cū uene
 rit in flāma ignis dare uindictā in eos
 qui ignorant dñm. **Ex tractatu euāglio**
sedm̃ iohannem. lxxvi. Sed qd̃ ad
 iunxit atq; ait. nē autē excusationem
 n̄ habent de peccato suo. potest moue
 re querentes utrū hi ad q̃s n̄ uenit xp̃c
 nec locut⁹ est eis. habeant excusationem
 de peccato suo. Si enī non habent. cur
 hic dictū est p̃ptea istos n̄ habere q̃a
 uenit et locutus est eis. Si autē habes.
 utrū ad hoc habeant ut a penis alie
 rent. an ut mitius puniantur. Ad
 hec inquisita p̃ meo captu dñō donan
 te respondeo. habere illos excusationē
 n̄ de om̃i peccato suo. s; de hoc peccato
 q̃ in xp̃m n̄ crediderunt. ad q̃s n̄ uenit
 & quib⁹ n̄ est locutus. Sed n̄ in eo sunt
 numero ad q̃s in discipulis uenit. & quib⁹
 p̃ discipulos ē locutus. qd̃ nē facit. Nam
 p̃ ecclesiam suā uenit ad gentes. & per
 ecclesiam suā loquit⁹ gentib⁹. Ad hoc enī
 p̃tinet qd̃ ait. Qui uos recipit me reci
 pit. et q̃ uos spernit me spernit. An
 uultus inquit apls expimentū accipere
 ei qui in me loquit⁹ xp̃c. Restat inq̃
 rere utrū hi qui prius quā xp̃c in ec
 clesia ueniret ad gentes. et prius quā
 euāgelium ei⁹ audirent uite hui⁹ sine pre
 uenti sūt seu p̃ueniunt. possint habere
 hanc excusationē. Possunt plane. s; n̄
 ideo possunt effugere dāpnationem.

Quicūq; enī sine lege peccauerūt. sine lege
et pibunt. et qeūq; in lege peccauerūt.
p legē iudicabunt. Iūe quidē aplī ūba
qm id qd att pibunt tribili' sonat. quā
qd att iudicabunt. nō solū nihil adiuua
re hanc excusationē iudent ostendere.
s; etiā plus gūare. Qui enī se qā nō audi
erūt excusabunt. sine lege pibunt. Sed
utrū hi qui cū audirent cēpserunt. uel
etiā restiterunt. nec tantū cōtēdicendo
s; eos a quib' audierunt odns psequendo
in eis deputandi sunt de quib' aliqd le
uius uidet' sonuisse qd dictū est p legē
iudicabunt. merito querit'. Sed aliud
ē pure sine lege. aliud iudicari p legē.
et illud ē grauius hoc autē leuius. pcul
dubio nō sunt isti in hac pena leuiori
ponendi. q' neq; in lege peccauerūt. sed
omīno legē xpī accipe noluerūt. et eā
qntū ad ipsos attinet omīno nulla eē
uoluerūt. Illi autē peccant in lege q' sūt
in lege. idest q' eā suscipiunt. eāq; scām
et mandatū scām et iustū et bonū fatent'.
s; infirmitate nō implent. qd ab ea rectis
sime picipi dubitare nō possunt. Hi sūt
q' aliqm forsitan possunt ab eoy q' sine
lege sunt pditione discerni. si tam qd
apls att p legē iudicabunt sic accipi
endū ē. tanquā dixerit nō pibunt. qd
mirū si ita ē. Neq; enī de infidelib' et
fidelib' sermo erat. s; de gentib' et iudeis.
q' certe utriq; nō in eo saluatore saluent'
q' uenit querere qd pierat. ad pditionē
sine dubio ptinebunt. quāuis dici pos
sit. alios grauius. alios leuius ptiuros.
idest alios gūiores. alios leuiores penā
in sua pditione passuros. Ille enī pure
dō dicit'. quisq; ab illa beatitudine qm
dedit scīs suis p suppliciū separatur.
Tanta ē autē supplicioy quanta ē diuer

sitas peccatoy. Iūe qm sese habeat. altis
iudicat sapientia diuina. quā cēctura
seruat' aut effat' humana. Isti certe ad
q's uenit et quib' locut' ē xpī. nō habent
de magno infidelitatis peccato illa ex
cusationē qua possint dicere nō uidimus
nō auduim'. siue nō acceptaret' ista excu
satio ab illo cui' inscrutabilia sūt iudicia.
siue acceptaret'. et si nō ut ab omī dāpna
tione libarent'. certe ut aliquāto leuius
dāpnarent'. **Non enī auditores legis iu
sti sunt apud dīm. s; factores legis iusti
cabuntur.** Cum enim gentes que legem
nō habent. naturaliter que legis sūt faci
unt. eimodi legē nō habentes. ipsi sibi
sunt lex. qui ostendunt opus legis scrip
tum in cordib' suis. testimoniu reddent
illis cōscientia et inter se inuicē cogitati
onū accusantiū aut etiā defendentiū.
in die cū iudicabit d's occulta hominū
scdm euglm meū p iūm xpī. **Ex li
bro de spū et littera.** Videndum est
quom dicat apl's. cū enim gentes que
legē non habent naturalit' que legis
sunt faciunt. eimodi legē nō habentes
ipsi sibi sunt lex. qui ostendunt opus
legis scriptū in cordib' suis. ne uideat'
certa nō esse distantia noui testamenti.
qd leges suas dñs in cordib' ppli sui se
scripturū eē pmisit. qndoquidē hoc
gentes naturaliter habeant. Pertractan
da ē hęc questio. que nō medioeris ex
orta est. Dicit enī aliquis. Si d's hinc
discernit a uetere testamto nouū. qd in
uetere legē suā scripsit in tabulis. in
nouo autē scripsit in cordib'. fideles
noui testamti unde discernunt a genti
bus que habent opus legis scriptum
in cordib' suis. q' naturaliter que legi
sunt faciunt. quasi iā illo uetere pplō

potiores q̄ legē accepit in tabulis. et
 nouo pplō priores cui hoc p̄statur p
 testam̄tū nouū. q̄d his natura iā pre
 stat. An forte eas gentes cōmemora
 uit apls scriptā habere in cordib⁹ le
 gem. quē ad nouū p̄tinent testam̄tum.
 Ad hoc enī unde uenerit intuendū ē.
 Primo euglm̄ cōmendans ait. Virtus
 enī dī est in salutē omī credenti. iudeo
 p̄mū et greco. Iusticia enī dī reuelat
 in eo ex fide in fidē. sicut scriptū est.
 iust⁹ autē ex fide uiuit. Deinde loq̄t
 de illis impiis. quib⁹ p̄pt supbiā nec
 cognitio dī p̄fuit. quia n̄ sicut dīm glī
 ficauerūt aut grās egerunt. Inde tran
 it ad eos q̄ iudicant & agunt talia
 qualia cōdēpnant. nimirū p̄pt iudeos
 qui de lege dī glābant. quāuis eos
 adhuc nominatim n̄ exp̄mat. et ideo
 dicit. Ira et indignatio tribulatio et
 angustia. in omnē animā hominis
 opantis malū iudei p̄mū & greci.
 glā autē & honor⁹ et pax omī opanti
 bonū. iudeo p̄mū & greco. Non est
 enī p̄sonarū acceptio apud dīm. Quicūq;
 enī sine lege peccauerunt sine lege
 p̄bunt. et q̄cūq; in lege peccauerunt.
 p̄ legē iudicabunt. Non enī audito
 res legis iusti sunt apud dīm. s; facto
 res legis iustificabunt. His uerbis
 unde hoc agūt. subiungit et dicit.
 Cū enī gentes quē legē n̄ habent natu
 ralit⁹ quē legis sunt faciunt. et cetera
 quē supra iam cōmemorauī. Proinde
 n̄ uidet⁹ alios hic significasse sub nomi
 ne gentiū quā eos q̄s nomine greci su
 pra significabat cū diceret. iudeo p̄mū
 et greco. Porro si euglm̄ uirt⁹ dī ē in
 salutē omī credenti iudeo p̄mū & gre
 co. & ira et indignatio et tribulatio

et angustia in omnē animā hominis
 opantis malū iudei p̄mū et greci. glā
 autē et honor⁹ & pax omī opanti bonū
 iudeo p̄mū & greco. iste autē grecus
 nomine gentiū significat⁹ est. natura
 liter quē legis sunt facientū. & quē
 scriptū habent opus legis in cordib⁹
 suis. p̄fecto ad euglm̄ p̄tinent gentes
 quib⁹ lex in cordib⁹ scripta ē. Eis q̄p
 pe credentib⁹. uirtus dī est in salutem.
 Quib⁹ autē gentib⁹ bene opantib⁹ glām
 et honorem pacēq; p̄mitteret. extra
 euglm̄ grām cōstituit. Quia enī p̄so
 narū acceptio n̄ est apud dīm. & n̄ au
 ditores legis s; factores iustificanti.
 ideo siue iudeus siue grec⁹. hoc est
 q̄libet ex gentib⁹ crediderit. salutē in
 euglō partē habebit. Non enī est dis
 tinctio sicut postea dicit. Om̄s enim
 peccauerūt et egent glā dī. iustificati
 gratis p̄ grām ipsius. Unde autē fac
 torē legis grecū iustificari diceret.
 sine grā saluatoris. Neq; enī cōtra
 seipsum diceret. q̄d ait factores legis
 iustificabunt tanquā per opa n̄ p̄ grām
 iustificent. cū dicat gratis iustificari
 hominē. p̄ fidē sine opib⁹ legis. nihilq;
 aliud uelit intelligi in eo q̄d dicit gr̄is.
 n̄ quia iustificationē opa n̄ precedunt.
 Aptē q̄ppe alibi dicit. Si grā. n̄ ex
 opib⁹. alioquin grā non ē grā. Sed sic
 intellegendū est. factores legis iustifi
 cabunt. ut sciam⁹ eos aliter n̄ ēē facto
 res legis n̄ iustificent. ut n̄ iustificatio
 factorib⁹ accedat. s; ut factores iusti
 ficatio p̄cedat. Quid ē enī aliud iusti
 ficati. quā iusti facti. Ab illo scilicet
 q̄ iustificat impium. ut ex impio fiat
 iust⁹. Si enī ita loquerem⁹. ut dicerem⁹.
 homines libabunt. hoc utiq; intellege

retur: eis q̄ iā homines eēnt accedere li-
bationē. Si autē ita dicerem? homines
creabunt? n̄ utiq; intellexeret eos crea-
ri q̄ erant. s; ipsa creatione homines fi-
eri. Ita si dictū eēt factores legis hono-
rabunt? recte n̄ accipem? n̄ honorē illis
q̄ iā eēnt factores legis accedere. Cū ū
dictū est factores legis iustificabunt?
q̄d aliud dictū ē. quā ^{iusti efficiunt} iustificabuntur?
factores enī legis utiq; iusti sunt. ac
p hoc tantundem ē ac si dicat? factores
legis creabunt? n̄ quia erant s; ut sint.
ut sic intelligerent etiam iudei legis
auditores. indigere se grā iustificatori
ut possint eē factores. Aut certe ita
dictū est. iustificabunt? ac si diceret?
iusti habebunt? iusti deputabuntur?
sic dictū ē de quodā. ille autē uolens
se iustificare. idest ut iust? haberetur
& deputaret? Vnde alit? dicim? d̄s
sc̄ificat sc̄os suos. aliter autē. sc̄ificet
nom̄ tuū? illud ideo q̄a ipse illos fecit
sc̄os eē q̄ n̄ erant sc̄i? hoc autē ideo.
ut q̄d semp apud se sc̄m ē. sc̄m etiam
ab hominib? habeat? idest sc̄e timeat?
Si ḡ gentes cōmemorans naturaliter
que legis sunt facientes et scriptū ha-
bentes opus legis in cordib? suis illos
intelligi uoluit q̄ credunt in xpm.
q̄a n̄ sicut iudei pmissa sibi lege ueni-
unt ad fidē. n̄ est cur eos conemur
discernere ab his quib? d̄ns p ppham
pmittens nouū testamētū dixit leges
suas se scripturū in cordib? eorū. q̄a et
ipsi p insertionē quā oleastro p̄stitam
dixit ad eandē oleam hoc ē ad eundē
d̄i pplm ptinent. potiq; concordat p
phico etiā hoc aplicū testimoniū. ut
hoc sit ptinere ad testamētū nouū. legē
d̄i habere n̄ in tabulis s; in cordib? scrip-
tam.

hoc ē in intimo affectu iusticiā legis am-
plecti. ubi fides p dilectionē opat? quia
ex fide iustificat gentes d̄s. Quod scrip-
tura p̄uidens. p̄nunciauit abrahe dicen?
In semine tuo benedicent? om̄s gentes.
ut p hanc p̄missionis grām oliue inse-
reret? olcastro. et fierent fideles gentes.
filii abrahe in semine abrahe q̄d ē xpo.
sectantes ei? fidē. q̄ n̄ accepta in tabulis
lege. n̄dūq; habens circūcisionē ipsā.
credidit d̄o. & reputatū ē illi ad iusti-
ciam. Ac sic tale erit hoc de eimodi
gentib? q̄d dixit apls. q̄d op̄s legis ha-
beant scriptū in cordib? suis. quale ē
illud. ad corinthios. n̄ in tabulis lapidei.
s; in tabulis cordis carnalib?. Ita enim
sunt de domo isrl? cū p̄p̄tū eorū in
circūcisionē deputat? eo q̄d iusticiā legi
n̄ p̄cisione carnis ostendunt? s; cordi
caritate custodiunt? qm̄ si p̄putum
iusticias legis custodiat. n̄ne p̄putū
ei? inquit in circūcisionē deputabitur?
Et p̄pterea in domo ueri isrl? in q̄ dolis
n̄ est participes sunt testamēti noui. q̄a
dat d̄s leges in mentes eorū. & in cordib?
ipsorū. scriptas digito suo spū sc̄o. quo
ibi diffundit? caritas que legis ē pleni-
tudo. Nec moueat q̄d naturaliter eos
dixit que legis sunt facere. n̄ spū dei.
n̄ fide. n̄ grā. Hoc enī agit sp̄s gr̄e. ut
imaginē d̄i in qua naturalit? facti sum?
instauret in nob?. Vitium q̄ppe contra
naturā est. q̄d utiq; sanat grā. Propter
quā d̄o dicitur: Misere mei. sana ani-
mā meā qm̄ peccauit. Proinde natu-
raliter homines que legis sunt faciunt.
Qui enī hoc n̄ faciunt. uicio suo n̄ faci-
unt. q̄ uicio lex d̄i est deleta de cordib?.
Ac p hoc uitio sanato. cū illic scribit?
sunt que legis sunt naturaliter. n̄ q̄d

p naturā negata sit grā. s; potius p grām
 reparata natura. qua grā interiore ho-
 mine renouato. iusticia scribitur quā cul-
 pa deleuerat. Si autē hi q naturaliter
 que legis sunt faciunt nōdū s; habendi
 in numero eorū q s. xpi iustificat grā. s;
 in eorū potius q rū etiā impiorū nec dīm
 uerū ueraciter iusteq; colentiū quedā
 tam facta uel legim' uel nouim' uel au-
 dium'. que sedm iusticie regulā nō solū
 utupare nō possum'. uerū etiā merito
 recteq; laudam'. quanq; si discutiant
 q fine fiant. uix inueniunt que iusti-
 cie debita laudē defensione mereant'.
 uerū tam qā nō adeo in anima humana
 imago dī tēnē affectuū labe detrita
 ē. ut nulla in ea uelut limānta extre-
 ma remanserunt. unde merito dici
 possint etiā in ipsa impietate uite sue
 facere aliqua legis uel sapere. si hoc est
 qd dictū est qā gentes que legē nō habent
 hoc ē legē dī naturaliter que legi s;
 faciunt. et qā huiusmodi homines ipsi
 sibi sunt lex. et scriptū opus legis ha-
 bent in cordib' suis. idest nō omimodo
 deletū qd ibi p imaginē dī cū crearen-
 tur impissum ē. etiā sic illa differen-
 tia nō pūrbabit' qua distat a ueteri
 testamēto nouū. eo qd p nouū scribitur
 lex dī in corde fidelium. que p uetus in
 tabulis scripta est. Hoc enī illic scribi
 tur p renouationē. qd nō omimodo
 deletū est p uetustatē. Nam sicut ipsa
 imago dī renouat in mente fidelium
 p testamētū nouū. quā nō penit' impie-
 tas aboleuerat. nā remanserat utiq;
 id qd anima hominis nō rationalis ē
 nō potest. ita etiā ibi lex dī nō ex omni
 parte deleta p iniusticiā. pfecto scri-
 bitur renouata p grām. nec istam in

scriptionē que iustificatio ē poterat effi-
 cere in iudeis lex in tabulis scripta. sed
 solā pūaricationē. Nā et ipsi homines
 erant. et uis illa nature uerat eis qua
 legitimū aliqd animal rationale et
 sentit & facit. s; pietas que in aliā uitā
 transfert beatā & ētā. legē habet in
 maculatā cūertentē animas ut ex illo
 lumine renouent'. fiatq; in eis. signatū
 ē sup nos lum' uult' tui dñe. unde aūsi
 obsolescere meruerunt. Renouari autē
 nō grā xpiana. hoc est ^{nisi} mediatoris inter-
 cessione nō possunt. Unus enī d's. un' et
 mediator dī et hominū homo xpc iūc.
 q dedit semetipsum redēptionē p omib'.
 A cui' grā si alieni sunt illi de quib' agi-
 mus q sedm illū modū de q supius sati-
 dixim' naturalit' que legis sunt faciunt'.
 qd eis pderunt excusantes cogitatio-
 nes. in die qua iudicabit d's occulta
 hominū. nisi forte ut mitis puniant'.
 Sicut enī nō impediunt a uitā ētā iustū
 quedā peccata uenialia sine quib' hec
 uitā nō ducit'. sic ad salutē ētā nihil
 p'sunt impio aliqua bona opa. sine qb'
 difficillime uitā cuiuslibet pessimi homi-
 nis inuenit'. Verū tam sic in regno dī
 uelut stella ab stella in glā differēt scī.
 sic et in dāpnatione penē sempiternē
 tolerabili' erit sodomē quā alteri ciui-
 tati. et erunt quidā duplo amplius qb'
 dā gehennē filii. Ita nec illud in iudi-
 cio dī uacabit'. qd in ipsa impietate
 dāpnabili magis alius alio minusue
 peccauerit. Quid q; hinc apl's efficere
 uoluit. qd iactantiā cohibens iudeorū.
 cū dixisset nō auditores legis iusti sunt
 apud dīm s; factores legis iustificabunt'.
 ētinuo subiicit de his q legē nō habent
 tes naturalit' que legis sunt faciunt'.

retur: eis q̄ iā homines eēnt accedere li-
bationē. Si autē ita dicerem? homines
creabunt. n̄ utiq; intellexeret eos crea-
ri q̄ erant. s; ipsa creatione homines fi-
eri. Ita si dictū eēt factores legis hono-
rabunt. recte n̄ accipem? n̄ honorē illis
q̄ iā eēnt factores legis accedere. Cū ū
dictū est factores legis iustificabunt?
qd̄ aliud dictū ē. quā ^{iusti efficiunt} iustificabuntur.
factores enī legis utiq; iusti sunt. ac
p̄ hoc tantundem ē ac si dicat̄ factores
legis creabunt. n̄ quia erant s; ut sint.
ut sic intelligerent etiam iudei legis
auditores. indigere se grā iustificatori
ut possint eē factores. Aut certe ita
dictū est. iustificabunt. ac si diceret.
iusti habebunt. iusti deputabuntur.
sic dictū ē de quodā. ille autē uolens
se iustificare. idest ut iust^s haberetur
& deputaret. Vnde alit̄ dicim? d̄s
sc̄ificat sc̄os suos. aliter autē. sc̄ificet
nom̄ tuū. illud ideo q̄a ipse illos fecit
sc̄os eē q̄ n̄ erant sc̄i. hoc autē ideo.
ut qd̄ semp apud se sc̄m ē. sc̄m etiam
ab hominib⁹ habeat̄ idest sc̄e timeat.
Si ḡ gentes cōmemorans naturaliter
que legis sunt facientes et scriptū ha-
bentes opus legis in cordib⁹ suis illo^s
intelligi uoluit q̄ credunt in xp̄m.
q̄a n̄ sicut iudei p̄missa sibi lege uenu-
unt ad fidē. n̄ est cur eos conemur
discernere ab his quib⁹ d̄ns p̄ p̄pham
p̄mittens nouū testam̄tū dixit leges
suas se scripturū in cordib⁹ eorū. q̄a et
ipsi p̄ insertionē quā oleastro p̄stitam
dixit ad eandē oleam hoc ē ad eundē
d̄i pplm̄ p̄tinere. potiq; concordat p̄
phico etiā hoc aplicū testimoniū. ut
hoc sit p̄tinere ad testam̄tū nouū. legē
d̄i habere n̄ in tabulis s; in cordib⁹ scrip-
tam.

hoc ē in intimo affectu iusticiā legis am-
plecti. ubi fides p̄ dilectionē opat̄. quia
ex fide iustificat gentes d̄s. Quod scrip-
tura p̄uidens. p̄nunciauit abrahe dicen.
In semine tuo benedicent om̄s gentes.
ut p̄ hanc p̄missionis grām oliue inse-
reret̄ oleaster. et fierent fideles gentes.
filii abrahe in semine abrahe qd̄ ē xp̄s.
sectantes ei⁹ fidē. q̄ n̄ accepta in tabulis
lege. n̄dūq; habens circūcisionē ipsā.
credidit d̄o. & reputatū ē illi ad iusti-
ciam. Ac sic tale erit hoc de eimodi
gentib⁹ qd̄ dix̄ apl̄s. qd̄ op̄s legis ha-
beant scriptū in cordib⁹ suis. quale ē
illud. ad corinthios. n̄ in tabulis lapideis.
s; in tabulis cordis carnalib⁹. Ita enim
sunt de domo isrl̄ cū p̄putiū eorū in
circūcisionē deputat̄. eo qd̄ iusticiā legi
n̄ p̄cisione carnis ostendunt s; cordi⁹
caritate custodiunt. qm̄ si p̄putium
iusticias legis custodiat. n̄ne p̄putiū
ei⁹ inquit in circūcisionē deputabitur.
Et p̄pterea in domo ueri isrl̄ in q̄ dolib⁹
n̄ est participes sunt testam̄ta noui. q̄a
dat d̄s leges in mentes eorū. & in cordib⁹
ipsorū. scriptas digito suo sp̄u sc̄o. quo
ibi diffundit̄ caritas que legis ē pleni-
tudo. Nec moueat qd̄ naturaliter eos
dixit que legis sunt facere. n̄ sp̄u dei.
n̄ fide. n̄ grā. Hoc enī agit sp̄s gr̄e. ut
imaginē d̄i in qua naturalit̄ facti sum⁹
instauret in nob⁹. Vitium q̄ppe contra
naturā est. qd̄ utiq; sanat grā. Propter
quā d̄o dicitur. Miserere mei. sana ani-
mā meā qm̄ peccaui t̄. Proinde natu-
raliter homines que legis sunt faciunt.
Qui enī hoc n̄ faciunt. uicio suo n̄ faci-
unt. q̄ uicio lex d̄i est deleta de cordib⁹.
Ac p̄ hoc uitio sanato. cū illie scribit̄
sunt que legis sunt naturaliter. n̄ qd̄

p naturā negata sit grā. s; potius p grām
 reparata natura. qua grā interiore ho-
 mine renouato. iusticia scribitur quā cul-
 pa deleuerat. Si autē hi q naturaliter
 que legis sunt faciunt nōdū s; habendi
 in numero eoz q s. xpi iustificat grā. s;
 in eoz potius qm etiā impioz nec dī
 uerū ueraciter iusteq. colentiū quedā
 tam facta uel legim? uel nouim? uel au-
 dium? que scdm iusticie regulā nō solū
 utupare nō possum? uerū etiā merito
 recteq. laudam? quanqm si discutiant
 q sine fiant. uix inueniunt que iusti-
 cie debita laude defensione mereant?
 uerū tam qā nō adeo in anima humana
 imago dī tēnoz affectuū labe detrita
 ē. ut nulla in ea uelut lunamēta exte-
 ma remanserint. unde merito dici
 possint etiā in ipsa impietate utq. sue
 facere aliqua legis uel sapere. si hoc est
 qd dictū est qā gentes que legē nō habent
 hoc ē legē dī naturaliter que legi s; faciunt.
 et qā huiusmodi homines ipsi
 sibi sunt lex. et scriptū opus legis ha-
 bent in cordib? suis. idest nō omimodo
 deletū qd ibi p imaginē dī cū crearen-
 tur impissum ē. etiā sic illa differen-
 tia nō p̄turbabit qua distat a ueteri
 testamēto nouū. eo qd p nouū scribitur
 lex dī in corde fidelium. que p uetus in
 tabulis scripta est. Hoc enī illic scribi
 tur p renouationē. qd nō omimodo
 deletū est p uetustatē. Nam sicut ipsa
 imago dī renouat in mente fidelium
 p testamētū nouū. quā nō penit? impie-
 tas aboleuerat. nā remanserat utiq;
 id qd anima hominis nō rationalis ēē
 nō potest. ita etiā ibi lex dī nō ex omni
 parte deleta p iniusticiā. pfecto scri-
 bitur renouata p grām. nec istam in

scriptionē que iustificatio ē poterat effi-
 cere in iudeis lex in tabulis scripta. sed
 solā p̄uaricationē. Nā et ipsi homines
 erant. et uis illa nature uerat eis qua
 legitimū aliqd animal rationale et
 sentit & facit. s; pietas que in aliā uitā
 transfert beatā & ētānam. legē habet in
 maculatā cūertentē animas ut ex illo
 lumine renouent. fiatq. in eis. signatū
 ē sup nos lumē uult? tui dñe. unde aūsi
 obsolescere meruerunt. Renouari autē
 nō grā xpiana. hoc est ^{nisi} mediatoris inter-
 cessione nō possunt. Vnus enī dī. un? et
 mediator dī et hominū homo xpc iħc.
 q dedit semetipsum redēptionē p omib?
 A cui? grā si alieni sunt illi de quib? agi-
 mus q scdm illū modū de q supius sati-
 dixim? naturalit? que legis sunt faciunt?
 qd eis pderunt excusantes cogitatio-
 nes. in die qua iudicabit dī occulta
 hominū. nisi forte ut mitis puniant.
 Sicut enī nō impediunt a uitā ētāna iustiū
 quedā peccata uenialia sine quib? hec
 uitā nō ducit. sic ad salutē ētāna nihil
 p̄sunt impio aliqua bona opa. sine qb?
 difficillime uitā cuiuslibet pessimi homi-
 nis inuenit. Uerū tam sic in regno dī
 uelut stella ab stella in glā differēt scī.
 sic et in dāpnatione penē sempiternē
 tolerabili? erit sodomē quā alteri ciui-
 tati. et erunt quidā duplo amplius qb?
 dā gehennē filii. Ita nec illud in iudi-
 cio dī uacabit. qd in ipsa impietate
 dāpnabili magis aliis alio minusue
 peccauerit. Quid q̄ hinc apls efficere
 uoluit. qd iactantiā cohibens iudeorū.
 cū dixisset nō auditores legis iusti sunt
 apud dī s; factores legis iustificabunt.
 ētāno subiecit de his q legē nō habent
 tes naturalit? que legis sunt faciunt?

si n̄ illi intelligendi sunt q̄ p̄tinent ad gra-
tiam mediatoris. s̄ illi potius q̄ cū uerū dñm
uera pietate n̄ colant. habent tam quēdā
opa bona in uita impia. An forte hoc
ipso pbandū credidit qd sup̄ dixerat.
q̄a n̄ est psonarū acceptio apud dñm. et
qd postea dīx̄. q̄a n̄ iudeorū ē d̄s tantū
s̄ et gentiū. qd quantulacūq; legi opa
naturalit̄ insita n̄ inuenirent in eis q̄
legē n̄ acceperunt n̄ ex reliquiis imagi-
nis dī. quā n̄ contēpnit cū in eū cre-
dunt apud quē n̄ est acceptio psonarū.
Eiusmodi legē n̄ habentes ipsi sibi s̄
lex. qui ostendunt op̄ legis scriptū
in cordib⁹ suis. **Ex libro secō de sermo-
ne dñi in monte.** Nulla ē anima quīs
puer̄sa quē tam ullom̄ racionari potest.
in cui⁹ cōscientia n̄ loquat̄ d̄s. Quis enī
scripsit in cordib⁹ hominū naturalē legē.
n̄ d̄s. De qua lege apt̄s ait. Cū enim
gentes quē legē n̄ habent naturaliter
quē legis sunt faciunt. hi legē n̄ habent
ipsi sibi s̄ lex. q̄ ostendunt op̄ legis
scriptū in cordib⁹ suis. cōstante cōscien-
tia ipsoꝝ. et int̄ se inuicē cogitationū
accusantiū aut etiā excusantiū. in die
qua iudicabit d̄s occulta hominū.
Qua p̄pt̄ om̄is anima rationalis etiā
cupiditate cecata. tam cū cogitat et
ratiocinat̄. q̄equid in ea ratiocinatione
uerū est. n̄ ei tribuendū ē s̄ ipsi lumini
ueritatis. a q̄ uel tenuiter p̄ sui capa-
citate illustrat̄. ut uerū aliqd̄ in ratio-
cinando sentiat. **Ex tractatu psalmi
quingagesimi. vii.** Manu formatoris
nr̄i in ipsis cordib⁹ nr̄is ueritas scripsit
qd t̄ n̄ uis fieri ne facias alteri. Hoc ē
ante quā lex daret̄ nemo ignorare p̄-
missus ē. ut ēēt unde iudicarent̄. et
quib⁹ lex n̄ ēēt data. Sed ne sibi hoīes

aliqd̄ defuisse quererent̄. scriptū est ē
in tabulis. qd in cordib⁹ n̄ legebant. Non
enī scriptū n̄ habebant. s̄ legere nōle-
bant. Oppositū est oculis eorū qd in cōsci-
entia uidere cogerent̄. et quasi forinsec⁹
admota uoce dī ad interiora sua homo
cōpulsus ē. dicente scriptura. In cogita-
tionib⁹ impiū interrogatio erit. Ubi interro-
gatio. ibi lex. Sed quia homines appe-
tentes ea quē foris sunt. etiā a seipsis
exules facti s̄. p̄pt̄a scripta lex quid
clamat eis q̄ deseruer̄ legē scriptā in
cordib⁹ suis. Redite p̄uariatores ad
cor. Quis enī te docuit. nolle accedi
ab altero ad uxore tuā. Quis te do-
cuit. nolle t̄ furtū fieri. Quis te do-
cuit. nolle iniuriā pati. et q̄cqd aliud
uel uniuersalit̄ uel particularit̄ dici
potest. Multa enī s̄. de q̄b⁹ singuli
interrogati homines. clara uoce respon-
deant. nolle se pati ista. Nūqd̄ solus
es homo. Nonne in societate unius
generis humani qui factus ē tecū. et
om̄s facti ad imaginē dī. nisi t̄renis eu-
puditatib⁹ ceterant̄ qd ille formauit.
Qd ḡ tibi n̄ uis fieri. noli alteri facere.
Iudicās enī malū ēē in eo qd n̄ uis pati.
et hoc te cogit nosse lex intima in ip-
so tuo corde cōscripta. Om̄s ḡ de his
rebus interrogati. clamant hęc bona n̄
ēē. Rursus de beneficiis n̄solū de n̄
nocendo uerū etiā de p̄stando atq;
tribuendo. interrogat̄ om̄is anima.
Esuriens famē pateris. alius habet
panē. ē redundat ei ultra sufficientiā.
Nouit te egere. n̄ dat. displicet t̄ esu-
rienti. displiceat et satiato. cū alterū
esurire cognoueris. Peregrinus tecto
indigens. uenit in patriā tuā. non
suscepit. Ille tē clamat inhumanam

21
illa ē ciuitate. facilius apud barbaro sibi
potuisse esse refugium. Sentit iniquitatem
qua patitur. tu forte nō sentis. S; oportet
ut et te cogites pegrinū. & uideas qm
t possit displicere q tibi nō psterit. qd
tu in patria tua nō uis pegrino p̄stare.
Testimoniū reddente illis cōscientia. et
int se inuicē cogitationū accusantiū
aut etiā defendentiū. in die eū iudica
bit d̄s occulta hominū. **Ex libro de
ciuitate di. xii.** Dñs p ppham. et ero
inquit testis uelox maleficis et piuris.
et cetera. Teste se dicit futurū. q̄a in iu
dicio suo nō indiget testib; eūq; uelocē.
sue q̄a repente uenturus ē eritq; iudi
cū ipso inopinato ei aduentu celerri
mū. qd tardissimū uidet. siue q̄a ipsos
cūincet sine ulla sermoris pleritate
cōscientias. In cogitationib; enī sicut
scriptū est impu erit interrogatio. Et
apls. cogitationib; inqt accusantib;
uel etiā excusantib; in die qua iudica
bit d̄s occulta hominū sedm euglm
meū. p iūm xpm. Etiam sic q̄ dñs fu
turus testis intelligendū ē uelox. cum
sine mora reuocaturus ē in memoriā.
unde cūincat puniatq; cōscientiam.
Ex tractatu psalmi. viii. Non quēad
modū iudicant homines q̄ corda non
uident. a quib; plerūq; deteriores ab
soluunt quā cōdēpnant. s; in eq̄tate
et cū iusticia dñs iudicabit testimo
nium phibente cōscientia. et cogitati
onib; accusantib; seu defendentibus.
Ex tractatu psalmi. v. Decidant q̄
a cogitationib; suis dictū est. deci
dant accusantib; se cogitationib; sui.
cōscientia sua. sic apls dicit. et cogi
tationū accusantiū seu defendentiū
in reuelatione iusti iudicii dei.

Ex tractatu psalmi. xvi. Omnia opa
uel bona uel mala. a cogitatione pce
dunt. In cogitatione quisque innocens.
in cogitatione reus ē. Apt qd scriptū ē.
Cogitatio scā seruabit te. Et alibi legit.
In cogitationib; impu. interrogatio erit.
Et apls. cogitationib; aut accusantib;
aut etiā excusantib;. Vbi autē felix ē.
q̄ in cogitatione miser est. Aut qm
ibi nō miser est. qui ad nihilū redactū ē.
Magna quippe sterilitas iniquitas. Me
rito dictū est. Confundant iniqua
facientes uane idest inaniter. tanqm
redacti ad nihilum. **Si autē tu uide
us cognominaris et requiescis in lege.
et glāris in dō. et cetera. Ex libro de
spū et littera.** Iudeū arguit. eūq; dicit
iudeū cognominari. et nequaqm quod
p̄stet implere. Si autē inquit tu uide
us cognominaris et requiescis in lege
et glāris in dō. nō enī qui in manifesto
iudeus ē. neq; que in manifesto in car
ne circūcisio. s; q̄ in abscondito iudeus
ē. & circūcisione cordis. q̄ spū nō littera.
cui laus nō ex hominib; s; ex dō. Hic
manifestauit quēadmodū dixit glā
ris in dō. Nam utiq; si uere talis iu
deus glāret in dō eo modo q̄ postulat
grā. que nō ex opum meritis s; grati
ta datur. ex dō ē laus ei nō ex ho
minib;. Sed ita glābant in dō uelut
q̄ soli meruissent legē ei accipere. sedm
illā uocē psalmi quo dictū est. nō fecit
sic ulli genti. & iudicia sua nō manifesta
uit illis. Inā tam dī legē sua iusticia
se arbitrabant implere. cū magis eis
p̄uicatores eēt. Vnde illis irā opabat
abundante peccato. qd ab scientib; ppe
trabatur. quia et quicūq; faciebant qd
lex iubeat nō adiuuante spū gratie

tamore penē faciebant. n̄ amore iusticie.
ac p hoc corā dō n̄ erat in uoluntate quod
corā hominib⁹ apparebat in ope. potiusq;
ex illo rei tenebant. qd illos nouerat d̄s
malle si fieri possit impune cōmittere.
Circūcisionē autē cordis dicit purā sci
licet ab omī illicita cōcupiscentia uolunta
tē. qd n̄ fit littera docente et minante.
s; spū adiuuante atq; saluante. Ideo laus
talium n̄ ex hominib⁹ s; ex dō ē. q p suā
grām pstat unde laudent. de quo dicit.
in dñō laudabit⁹ anima mea. & cui dicit.
apud te laus mea. **Circūcisio quidē
pdest. si legē obserues. In expositione
eplē ad galathas.** Opa legis biptita
sunt. Nam partim in sacramētis. partim
ū in m. orib⁹ accipiunt. Ad sacramenta
ptinet circūcisio carnis. sabbatū tēpora
le. neomeniē. sacrificiū. atq; om̄s hui⁹
modi innumerabiles obseruationes.
ab mores autē. n̄ occides. n̄ mechaberis.
n̄ falsū testimoniū dices. & cetera talia.
In obseruationib⁹ autē si n̄ intellegant
seruitus sola est. qualis erat in populo
iudeorū. et est usq; adhuc. Si autē obser
uent illa et intellegant. n̄ modo nihil
obsunt s; etiā p sunt aliqd si tēpori cōgru
ant. sicut ab ipso moyse pph̄isq; obser
uata sunt. cōgruentib⁹ illi pplō cui ad
hūc talis seruit⁹ utilis erat. ut sub timo
re custodiret. Nihil enī tā impie t̄ret
animā quā sacramētū n̄ intellectū. intel
lectū autē gaudiū piū parit. et celebra
tur libere si opus ē tēpori. Si autē n̄
est op⁹. cū suauitate spāli tantūm le
gitur & tractat. Om̄e autē sacramētū
cū intelligit. aut ad cōtēplationē ue
ritatis refert. aut ad bonos mores.
Cōtēplatio ueritatis in solius dī di
lectione fundata ē. boni mores in di

lectione dī et pximi. in quib⁹ duob⁹ pceptis
tota lex pendet & pph̄et. **Non enī qui
in manifesto iudeus ē. neq; manifesta
in carne circūcisio. Ex tractatu psal
mi. lxxxv.** Dicit apls. qui in occulto iu
deus ē. et circūcisione cordis n̄ littera s;
spū. Sunt ḡ iudei in circūcisione carnis.
& sunt iudei in circūcisione cordis. Pa
tres nr̄i multi scī. & circūcisionē carnis
habebant ppter signaculū fidei. et circū
cisionē cordis ppter ipsam fidē. Ab
his patrib⁹ degenerantes isti. qui modo
in nomine glānt & facta pdiderūt. ab
his patrib⁹ degenerantes remanserūt in
carne iudei. in corde pagani. Ipsi enī
iudei q sunt ex abraham a q̄ isaac nāt
ē. et ex illo iacob. & ex iacob duodeci
patriarche. & ppls uniuersus iudeorū.
s; ppter iudei maxime appellati sunt.
quia iudas un⁹ erat de filiis duodecim
iacob. & de stirpe ei⁹ regnū ueniebat
iudeis. Nam pmo de alia tribu datus
ē saul et repbat⁹ tanquā malus rex.
postea datus ē de tribu iuda dauid
rex. & ex illo de tribu iuda fuerūt regē.
iacob autē ille hoc dixerat. quando
benedixerat filios suos. Non deficiet
pnceps de iuda nec dux de femorib⁹ ei⁹.
donec ueniat cui repmissum ē. De tri
bu autē iuda. uenit dñs nr̄ ihs xp̄s.
Est enī sicut scriptura dicit ex semine
dauid. natus de maria. Ceterū quod
attinet ad diuinitatē dñi nr̄ ihu xp̄i
in qua equalis ē patri. n̄ solū ante iude
os s; etiā ante ipsum abraham. n̄ solum
ante abraham. s; ante adam. nec solum
ante adam. s; ante celū et terrā & ante
sēla. q̄a om̄ia p ipsum facta sunt. & sine
ipso factum ē nihil. Quia ḡ p pph̄iam
dictum ē. n̄ deficiet pnceps ex iuda.

neq; dux de femorib' ei' donec ueniat cui
 repmissum ē. considerant' priora tēpora.
 et inueniuntur quia iudei de tribu iuda
 semp reges habuerūt. unde iudei dicti sūt.
 & n̄ habuerunt regē prius alienigenam
 nisi herodem illū qui fuit quando natus
 est dñs. Inde cepunt reges alienigene
 ab herode. Ante herode om̄s de tribu
 iuda. s; donec ueniret cui repmissum ē.
 Itaq; iam ipso ueniente dño euersum est
 regnū iudeorū. & sublatū est ex iudeis.
 modo n̄ habent regnū quia noluerunt
 cognoscere uerū regem. Jam uidete. si iu
 dei sunt appellandi. Ipsi uoce sua abdi
 cauerunt se ab isto nomine. ut iudei n̄ sint
 digni appellari. n̄ tantū carne. Vbi g̃
 se separauerunt ab isto nomine. Dicebat.
 seuebant in xp̄m idest genus iude. seu
 ebant in semen dauid. & ait illis pilat'.
 Regē ur̄m crucifigam. Et illi. nos n̄
 habem' regē nisi cesarem. O iudei q̄uo
 camini et n̄ estis. si n̄ habetis regem nisi
 cesarem. defecit iam p̄nceps ex iuda.
 Venit g̃ ille cui repositū est. Illi g̃ uer
 is iudei qui xp̄iani facti sunt ex iudeis.
 ceteri iudei qui in xp̄m n̄ crediderunt
 etiam ipsū nom̄ perdere digni fuerunt.
 Iudea g̃ uera ecclia xp̄i est. credens in
 illū regē qui uenit ex tribu iuda p uir
 ginē maria. credens in illū de quo
 apl's scribens ad timotheum dicit. Me
 mor esto xp̄m ur̄m resurrexisse a mor
 tuis ex semine dauid sedm̄ eugl̄m meū.
Est autē dñs uerax om̄s autē homo
m̄dax. sicut scriptū est. Ex tractatu
psalmi. c. xv. Ego autē dixi in extasi
 mea. om̄s homo mendax. Conterritus
 enī respectat infirmitatē suā. et uidit
 n̄ de se sibi ēē p̄sumendum. Quantum
 enī ad ipsū hominē p̄tinet. m̄dax est.

s; gr̄a di uerax effectus ē. ne pressuris
 inimicorū cedens n̄ loqueret' qd̄ credide
 rat s; negaret. sicut petro accidit qm̄
 de se p̄sumpserat. & docendus erat de
 homine n̄ ēē p̄sumdum. utiq; nec de
 seipso quia homo est. Bene g̃ uidit iste
 in pauore suo om̄nē hominē esse m̄da
 cem. quia illi q̄ nullo pauore uanescunt.
 ne p̄sequentib' cedendo merent'. mune
 ribus di tales sunt n̄ uirib' suis. Unde
 uerissime dictum ē om̄s homo m̄dax
 s; dñs uerax. q̄ ait. ego dixi dñi estis et fi
 lii altissimi om̄s. uos autē sicut hominē
 moriemini. & sicut un' ex p̄ncipib' ca
 detis. Consolatur humiles et implet eos
 n̄ solum fide credende sed etiā fiducia
 p̄dicande ueritatis. si p̄seuerantes sub
 dantur dō. nec imitent' unū ex p̄ncipib'
 diabolū. q̄ in ueritate n̄ stetit et ceci
 dit. Si enī homo om̄s m̄dax. in tantū
 n̄ erunt m̄daces. in quantū non erunt
 homines. qm̄ dñi erunt et filii altissimi.
Ex sermone de uerbis eugl̄i sedm̄ matheū.
 Verbi gr̄a. Potens aliquis querit atq; p̄pt'
 predā suā p̄pter rapinā suā ministeriū
 falsi testimonii. negas tu. negas falsum.
 ne neges uerū. Ne multis immorer'.
 ille irascitur. potens est. p̄mit. Acce
 dit amicus. qui n̄ uult te esse in p̄ssu
 ra. non uult ēē in malo. Rogo te. fac
 qd̄ tibi dicitur. Quid magnum est.
 Jam forte qm̄ et satanas dñō. scriptum
 ē de te q̄a angelis suis mandauit de te.
 ne offendas ad lapidē pedē tuū. forte
 & iste amicus tuus quia uidet te xp̄ia
 num. de lege uult tibi p̄suadere. qd̄
 putat te debere facere. fac. Quid.
 Dicit. quid. Hoc qd̄ uult ille. Sed ti
 m̄dum ē. falsum ē. Non legisti. om̄s
 homo mendax. Jam iste scandalū est.

amicus ē. quid factururus es. Oculus est.
manus est. amputa et pice abs te. Noli con
sentire. Responde illi et ad hoc. ne uide
atur sibi aliqd dixisse ad suadendum
mendacium. testimonium de lege pferens. et
urgens te de lege contra legē. In lege
enī scriptū est. falsum testimonium ne di
cas. et in lege scriptū est. omnis homo
mendax. Hoc g̃ ei responde qui dicit
mentire. q̃a scriptū est omnis homo men
dax. non mentior quia scriptū est. os
qd̃ mentitur occidit animā. Non m̃tior
quia scriptū est. pdes om̃s q̃ locuntur
mendacium. Non mentior q̃a scriptū ē.
falsum testimonium n̄ dices. Urgeat licet
p̃ssuris carnē meā cui displiceo in ueri
tate. audio dñm meū. nolite timere eo
qui corpus occidunt. Quom̃ g̃ om̃s
homo mendax. An forte n̄ es homo.
Responde cito et uerū. Et homo n̄ sum.
ne mendax sim. Videt enī. Ds de celo
pspexit sup̃ filios hominū. ut uideret
si est intelligens aut requirens dñm.
Om̃s declinauerūt simul inutiles facti
sunt. non ē qui faciat bonū. non est
usq; ad unū. Quare. Quia filii ho
minū ēē uoluerūt. Ut autē eos ab his
iniquitatib; tolleret. redimeret curaret
sanaret filios hominū. dedit eis pote
statem filios dī fieri. Quid g̃ mirum.
Homines eratis. mendaces eratis. Om̃s
enī homo mendax. Accedit uob; gr̃a dī.
dedit uob; potestātē filios dī fieri.
Audite uocē patris dicentis. Ego di
xi diu estis. et filii altissimi om̃s. Qm̃
om̃s filii hominū. si n̄ filii altissimi.
mendaces. q̃a om̃s homo mendax. Si
filii dī. si gr̃a saluatoris redempti. si
p̃cio sanguinis cōparati. si aqua et
spū renati. si ad hereditatē celorum

p̃destinati. utiq; filii dī. Ergo iam dñi.
Quid ad te uult mendacium. **Ut iusti
ficeris in sermonib; tuis. et uincas cū
iudicaris. Ex tractatu psalmi. L.**
Cui dicat. difficile est aduertere. Deo utiq;
loquit. Et manifestū est. q̃a d̃s pater
n̄ est iudicat. Quid est tibi soli peccau.
et malū corā te feci. ut iustificeris in
sermonib; tuis et uincas cū iudicaris.
Videt futurū iudicem iudicandum a
peccatorib; iustū. et in eo uincentem.
q̃a quid in illo iudicaret non erat. Huic
itaq; nullū peccatū habenti dicit in
p̃senti dauid pphetia. t̃ soli peccau
et malū coram te feci. ut iustificeris
in sermonib; tuis. et uincas dū iudica
ris. Supas enī om̃s homines iudices.
et q̃ se putat iustū corā te. iniustus est.
Tu solus iniuste iudicaris. qui potestātē
habes ponendi animā tuā. et potesta
tē habes iterum sumendi eā. Vincis
g̃ cū iudicaris. Om̃s homines supas.
quia plus es quā homines. et per te
facti sunt homines. **Et non sicut blas
phemant. et sicut aiunt nos quidā di
cere. faciam; mala. ut ueniant bona.**
Ex libro de gr̃a et libero arbitrio.
Peruersi homines. peliues ad rep̃benden
dū. n̄ idonei ad intelligendū. putabant
et iactabant aptōs dicere faciam; ma
la ut ueniant bona. qd̃ absit ut apti di
cerent. s; homines n̄ intellegentes hoc
putabant dici. q̃ndo audiebant qd̃ di
cit apt̃s. lex autē subintrauit. ut abun
daret delictum. Vbi autē abundauit
delictū. sup̃abundauit gr̃a. Sed utiq;
gr̃a id agitur. ut iam fiant bona ab eis
qui fecerant mala. non ut pseuerent
in malis. et reddi sibi existiment bona.
Non itaq; debent dicere faciam; mala

ut ueniant bona. si fecimus mala et uene-
runt bona. Iam faciamus bona. ut in futuro
seculo recipiamus pro bonis bona. quod in hoc seculo
recepimus pro malis bona. Propter quod scrip-
tum est in psalmo. Misericordiam et iudicium
cantabo tibi domine. **Quid igitur? Pre-**
cellimus eos? Nequaquam. In exposi-
tione epistolae ad galathas. Contentione
ipsam dirimit. et litteram componit quae inter
eos qui ex iudeis. et eos qui ex gentibus cre-
diderunt orta erat. cum illi tanquam ex
meritis operum legis sibi redditum euangelii
primum arbitrarentur. quod primum incircu-
cisis nolebant dari. illi contra iudeis
se preferre gestiebant. tanquam interfec-
toribus domini. **Causati enim sumus iudeos**
et grecos omnes sub peccato esse. sicut
scriptum est. quia non est iustus quisquam
non est intelligens. non est requrens dominum usque.
non est timor domini ante oculos eorum. Dominus
de celo prospexit super filios hominum.
ut uideat si est intelligens aut requrens
dominum. **Ex tractatu psalmi. xiiii. Super**
iudeos potest intelligi. ut honoratius
eos appellauerit filios hominum propter
unius domini cultum in comparatione genti-
lium. de quibus arbitror superius dictum.
dixit imprudens in corde suo non est
deus. et cetera. Prospicit autem dominus ut ui-
deat per animas suas sanctas. quod significat
id quod dictum est de celo. **Ex trac-**
tatu psalmi. xiiii. Omnes declina-
uerunt. simul inutiles facti sunt. id est
iudei tales facti sunt. quales et gentes.
Non est qui faciat bonum. non est usque
ad unum. Usque ad unum. uel cum ipso
uno potest intelligi. ut nullus homi-
num intellegat. uel preter unum. ut
accipiat dominus christus. sicut dicimus. iste
ager usque ad mare est. non utique computamus

simul et mare. et iste est melior intellectus.
ut nemo intellegat fecisse bonitatem usque
ad christum. quia non potest quisquam homi-
num nisi ipse monstraueit facere boni-
tatem. et illud uerum est. quia usque quo
quisque cognoscat unum dominum. non potest facere
bonitatem. **Sepulchrum patens est**
guttur eorum. Aut uoracitas signi-
ficatur inhiantis gulae. aut in allego-
ria. quia occidunt et quasi deuorant
infectos eos. quibus morum suorum pueri-
tate persuadent. Cui simile est econtra-
rio quod petro dictum est. macta et man-
duca. ut in suam fidem et bonos mo-
res gentes euerteret. **Linguis suis**
dolose agebant. id est linguis malis.
Nam hoc uidetur significare quod ait superius.
Mali enim malas habent linguas.
id est mali loquuntur dolum. quibus dominus
dicit. Quomodo potestis bona loqui cum
sitis mali. **Venenum aspidum sub la-**
buis eorum. Venenum. dolum dicitur. aspi-
dum autem. quia nolunt audire precepta
legis. sicut aspides nolunt audire
uerba incantantis. quod in alio psalmo
euidenter dicitur. **Quorum os ma-**
ledictione et amaritudine plenum est.
Hoc est uenenum aspidum. **Veloces pe-**
des eorum ad effundendum sanguinem.
consuetudinem male faciendi. **Contri-**
tio et infelicitas in uisceribus eorum. Omnes
enim uice malorum hominum plene sunt
laboribus et miseria. Ideo dominus clamat.
Venite ad me omnes qui laboratis et one-
rati estis. et ego uos reficiam. Tollite
iugum meum super uos et discite a me
quoniam mitis sum et humilis corde. et
inuenietis requiem animabus uestris. Iu-
gum enim meum leue est. et sarcina mea
leuis est. **Et uiam pacis non cognouerunt.**

hanc utiq. quā dñs ut dixi cōmemorat
in iugo leui et in sarcina leui. **Non est
timor di ante oculos eorum.** Isti non
dicunt non ē dñs. s; tam̃ n̄ timent dñm.
**Scim̃ autē. qm̃ quicūq; lex loquitur his
q̃ in lege sunt loquitur.** In expositione
eplē ad galathas. In istis enim erat per-
transgressionē legis cōfringenda supbia.
qui glāntes de patre abraham quasi na-
turalem se iactabant habere iusticiam.
et merita sua incurcūsis ceteris gentib;
tanto p̃ciosius quanto arrogantius
p̃ferbant. gentes autē facillime etiam
sine huiusmodi legis transgressionē hu-
miliarent. Homines enī nullam ex pa-
rentib; originē iusticie se trahere p̃fi-
dentes. simulachrorū etiam seruos inue-
nit euangelica grā. Non enim sicut isti
dici poterat. n̄ fuisse illam iusticiā paren-
tum eorū in colendis idolis quā ēē arbi-
trabantur. ita etiam iudeis dici poterat.
falsam fuisse iusticiam patris abraham.
Deniq; illic infideles de oliva sua fracti.
hic autem fideles de oleastro in oliva
illoz inserti esse monstrantur. Illoz q̃
erat de legis transgressionē atterenda
supbia. Ideo cū scripturarum uerbis
peccata eorū exaggerasset. scimus autē
inquit qm̃ quicūq; lex dicit. his qui
in lege sunt loquitur. ut omne os ob-
struatur. et reus fiat om̃is mundus dō.
iudei scilicet de transgressionē legis. &
gentes de impietate sine lege. Unde &
iterū ait. Concluserit enim dñs om̃ia in in-
credulitate. ut omnium miseretur.

**Ex tractatu psalmi .cxviii. Concluserit
scriptura om̃ia sub peccato. ut pmissio
ex fide inū xpi daretur credentib;.**

**Ita dñe. ita fac misericors dñe. impēra
qđ n̄ possit impleri. immo impēra qđ**

n̄ nisi p tuā grām possit impleri. ut cū ho-
mines p suas uires adimplere nequerint.
om̃e os obstruatur. et nemo sibi magnus
uideatur. Sunt om̃s paruuli. & reus fiat
om̃is mundus t. quia n̄ iustificabit ex
lege om̃is caro coram te. **Vt omne os ob-
struatur.** Ex libro de spū et littera.
Ut etiam iustoz om̃e os obstruat in laude
sua. & n̄ ap̃iatur n̄ in laudem di.

**Quia n̄ ex opib; legis iustificabit om̃is
caro coram illo.** In expositione eplē
ad galathas. Ex opibus legis cū suis
uirib; ea quisque tribuit n̄ gr̃e miseran-
tis di n̄ iustificabit om̃is caro. idest
om̃is homo. siue om̃is carnalit̃ sentien-
s. Et ideo illi qui cū iam ēēnt sub lege xpo
crediderunt. n̄ quia iusti erant. s; ut iu-
stificarent uenerunt ad grām fidei.
Destruxit autē supbiam glāntem de
opib; legis. que destru et deberet &
posset. ne grā fidei uideret non necessa-
ria. si opa legis etiā sine illa iustificare
crederent. Ille autē iustificat apud
dñm qui cū gratis colit. n̄ scilicet cupi-
ditate appetendi aliquid ab ipso pret̃
ipsum. aut timore amittendi. In ip-
so enī solo. uera nr̃a beatitudo atq; per-
fecta est. Et quia inuisibilis est oculis
carneis. fide colitur quādiu in hac
carne uiuimus. sicut idem apl̃s dicit.
Quod autē n̄ uiuo in carne. in fide ui-
uo filii di. Et ipsa est iusticia q̃ p̃anet
qđ dictū est. quia iustus ex fide uiuit.
Non iustificabit ex lege om̃is caro corā
ipso. **Per legem enī cognitio peccati.**

Ex libro de grā et libero arbitrio.
Cognitio dicit. n̄ consumptio. Quando
autē homo cognoscit peccatum. si n̄
adiuuat grā ut agnitū caueat. sine du-
bio lex iram opatur. Quod alio loco

ipse apłs dixit. ipsius enī uerba sunt. lex nam opatur. Hoc autē dixit. quia ira dī maior ē in p̄uatore. qui p̄ legē cognoscit peccatū et tam facit. Talis q̄ppe homo p̄uatore ē legis. sicut et in alio loco dicit. Vbi enī lex n̄ est. nec p̄uatio ē. Propt̄ hoc & alibi ait. Ut seruam in nouitate sp̄s & n̄ in uetustate littere. legē uolens intelligi littere uetustate. nouitate ū sp̄s. quid n̄ grām. Et ne putaret accusasse legē. uel rephendisse. cōtinuo sibi opposuit questionē. & ait. Quid ḡ dicemus. Lex peccatū est. Absit. Deinde subiunxit. Sed peccatū n̄ cognoui. n̄ p̄ legē. hoc ē q̄d dixerat. p̄ legē cognitio peccati. Nā concupiscētiā inquit nesciebam. n̄ lex diceret n̄ concupiscēs. **Ex libro enchiridion.** Fides namq; impetrat. q̄d lex unpe rat. Nam sine dī dono idest sp̄s scō p̄ quē diffunditur. karitas in cordib; nr̄is. iubere lex poterit n̄ uiuare. et p̄uatore insup facere q̄ de ignorantia se excusare n̄ possit. Regnat enim carnalis cupiditas. ubi n̄ est karitas. Sed cū in altissimis ignorantie tenebris nulla resistente ratione scdm carnē uiuunt. hec sunt p̄ma hominis. Deinde cū p̄ legē cognitio fuerit facta peccati. si n̄ dū diuinus adiuuat sp̄s. scdm legem uolens uiuere uincitur. et sciens peccat. peccatoq; subditus seruit. A quo enim quis deuictus ē. huic et seruus addictus est. id agente scientia mandati. ut peccatū opetur in homine omnē concupiscētiā cumulo p̄uicationis adiecto. atq; ita q̄d scriptū est impleatur. lex subintrauit. ut abundaret delictum. Hec sunt scđa hominis. Si autē re speceret d̄s. ut ad implenda que man

dat ipse adiuuare credat. & agi homo cept dī sp̄s. concupiscit aduersus carnē fortiore robore karitatis. ut quāuis adhuc sit q̄d homini repugnet ex homine. n̄dum tota infirmitate sanata. ex fide tam iustus uiuat. iusteq; uiuat. inquantū n̄ cedit malę concupiscētię. uincēte delectatione iusticię. Hec s̄ tertia bonę spei hominis. In quib; si pia p̄seuerantia quisque pficiat. postrema pax restat. que post hanc uitam in requie sp̄s. deinde etiā in resurrectione carnis implebitur. Harū quatuor differentiarū. p̄ma est ante legē. scđa sub legē. tertia sub grā. quarta in plena pace atq; p̄fecta. Sic est & dī ppl̄s p̄ int̄ualla tempō. sicut dō placuit. qui in m̄sura et numero & pondere cuncta disponit. Nam sunt primitus ante legē. scđo sub legē. que data est p̄ moysen. deinde sub grā que reuelata ē p̄ p̄mū mediatoris aduentū. Que quidē grā nec ante defuit quib; eam oportuit imptari. quāuis p̄ tēporis dispositione uelata et occulta. Neq; enī antiquorū quicūq; iustorū preter fidem xp̄i salutē potuit inuenire. aut ū nisi et illis cognit' fuisset. potuisset nob; p̄ eorū ministeriū alias aptius. alias occultius p̄phetari. **Quia n̄ iustificabitur ex lege om̄s caro corā dō.** **Ex libro de sp̄s et littera.** Potest enī fieri corā hominib;. n̄ autē corā illo q̄ cordis ipsius et intime uoluntatis inspector est. ubi uidet etiā si aliud faciat q̄ legē timet. q̄d tam mallet facere si liceret. Ac ne quisquā putaret hic apłm ea lege dixisse neminē iustificari. que in sacramtis ueterib; multa continet figurata p̄cepta. unde

etiam est ipsa circūcisio carnis. quā die
oētauo accipe paruuli uisi sunt. et in uo
subiunxit. quā legē dixerit. et ait. Per
legē enī cognitio peccati. Illa g̃ lex ē
de qua postea dicit. peccatū n̄ cogno
ui nisi p̄ legē. Nam ēcupiscentiā nesci
ebam. n̄ lex diceret n̄ concupiscēs. Nam
qd̄ est aliud. p̄ legē enī cognitio peccati.
Hic forte dicat humana illa p̄sūptio
ignorans dī iusticiā et suā uolens cōsti
tuere. merito dixisse aplm̄ q̄a ex lege
nemo iustificabit̄. Ostendit enī tantū
modo lex qd̄ faciendū qd̄ue cauendū
sit. ut qd̄ illa ostenderit. uoluntas
impleat. ac sic homo iustificet̄. Sed
o homo attende qd̄ sequitur. **Nunc
autē sine lege iusticia dī manifesta
ta est. testificata p̄ legē et p̄phetas.**
Parumne insonat surdis. Iusticia inq̄t
dī manifestata est. Hanc ignorant q̄
suā uolunt cōstituere. huic nolunt cō
subiecti. Iusticia inq̄t dī manifestata ē.
Non dicit. iusticia hominis. uel iusti
cia p̄p̄e uoluntatis. Iusticia dī. n̄ qua
iust̄ est d̄s. s̄. qua induit hominē cū
iustificat impiū. Hec testificatur per
legem et p̄phas. Huic quippe testimo
nium p̄hibent lex et p̄phete. Lex quidē
hoc ipso qd̄ iubendo & minando. et ne
minē iustificando. satis indicat dono
dī iustificari hominē p̄ adiutorii sp̄e.
p̄phete autē. qd̄ id qd̄ p̄dixerunt. xp̄i
impleuit aduent̄. Nam hinc sequit̄ et
adiungit dicens. **Iusticia autē dī per
fidem inū xp̄i.** hoc est p̄ fidē qua cre
ditur in xp̄m. Sicut autē ista fides
xp̄i dicta est. n̄ qua credit xp̄e. sic illa
iusticia dī. non qua iustus ē d̄s. Vtrūq̄
enim nr̄m est. Sed ideo dī et xp̄i dicit̄.
qd̄ ei nob̄ largitate donatur. Iusticia

g̃ sine lege. n̄ sine lege manifestata. Quo
m̄ enī p̄ legem testificata. si sine lege
manifestata. Sed iusticia dī sine lege
ē quā d̄s p̄ sp̄m gr̄e credenti confert
sine adiutorio legis. hoc est n̄ adiutus
lege. q̄ndoquidē p̄ legē ostendit homi
ni infirmitatē suā. ut ad ei' misēdiam
p̄ fidē confugiens sanaret̄. De sapien
tia ei' quippe dictū est. qd̄ legē & mi
sēdiam in lingua portet. legē scilicet
qua reos faciat sup̄bos. misēdiam ū
qua iustificet humiliatos. **Iusticia g̃
dī p̄ fidē inū xp̄i in om̄s q̄ credunt.**
**Non enī est distinctio. Om̄s enī pecca
uerunt. et egent gl̄a dī. non gl̄a sua.**
Quid enī habent quod n̄ acceperunt.
Si autē acceperunt. qd̄ gl̄ant̄ quasi non
acceperunt. Egent itaq̄. gl̄a dī. Et ui
dete quid sequit̄. **Iustificati gratis
p̄ gr̄am ipsius.** Non itaq̄ iustificati
p̄ legē. n̄ iustificati p̄ p̄p̄am uolunta
tē. s̄. iustificati gratis p̄ gr̄am ipsius.
n̄ qd̄ sine nr̄a uoluntate fiat. s̄. uolun
tas nr̄a ostenditur infirma p̄ legē ut
sanet gr̄a uoluntatē. et sana uolunta
impleat legē. n̄ constituta sub lege.
nec indigens lege. **Nunc autē sine lege
iusticia dī manifestata ē. testificata
a lege et p̄phis. Ex tractatu psal
mi. c. viii.** Euangelii enim testimo
nium habet a lege et p̄phis. Vnde
etiam in monte inter utrāq̄ p̄sonam
medius saluator effulset. **Om̄s enim
peccauerunt. et egent gl̄a dī. Ex
tractatu psalmi. c. xvi.** Om̄es igit̄
p̄uariantes gr̄a saluatoris inuenit.
alios maior. alios minor. Quanto enī
legis maior in quocūq̄ cognitio tanto
minor peccati excusatio. q̄nto minor
peccati excusatio. tanto manifestior

puaricatio. Restabat g. ut omib' n sua s;
 di. idest a dō donata iusticia subueniret.
 Vnde ait apls. Per legē cognitio peccati.
 Non g ablatio. s; cognitio. Nē autē sine
 lege iusticia dī manifestata ē. testificata
 p legē et pphas. Pnde etiā iste subiun-
 xit. Propterea inq̄t dilexi testimonia
 tua. tanquā diceret. Im lex siue in pa-
 radiso data. siue naturaliter insita.
 siue in litteris pmulgata. puaricatores
 fecit om̄s peccatores t̄rē. pp̄ta dilexi
 testimonia tua. quē sunt in lege tua de
 grā tua. ut n sit in me iusticia mea s; tua.
 Lex enī ad hoc pdest. ut mittat ad grām.
 Non solum enī qd attestat manifestandē
 iusticiē dī quē sine lege est. uerū etiā
 hoc ipso qd puaricantes fecit ut ut etiā
 littera occidat. ad uiuificantē spm̄ cōsu-
 gere timore compellit. p quē peccatores
 delectat uniuersitas. et recte factorū karitā
 inspiret. **Om̄s enī peccauerūt. et
 egent glā dī. Ex libro de natura et
 grā.** Si enī iam sum' in xpō noua cre-
 atura. tam' eram' natura fili iŕe sicut et
 ceteri. Ds autē q diues ē in misericordia. pp̄t
 multā dilectionē qua dilexit nos. et cū
 essem' mortui delictis cōuiuificauit nos
 xpō. cū grā sum' salui facti. Hec g xpi
 grā. sine qua nec infantes nec etate gē-
 des salui fieri possunt. n meritis reddit
 s; gratis dat'. pp̄t qd grā nominatur.
 Iustificati inquit gratis p grām ipsius.
 Vnde hi qui n p illā libantur. siue qd
 audire nondū potuerunt. siue quia ob-
 edire noluerunt. siue etiā cū p etatem
 audire n possent. lauachrū regenera-
 tionis qd accipere possent p qd salui
 fierent n acceperunt. iuste utiq; dāpnan-
 tur. quia sine peccato n sunt. uel qd

originalit' traxerunt. uel qd malis morib'
 addiderunt. Om̄es enī peccauerūt. siue in
 adam siue in seipsis. et egent glā dī. Vni-
 uersa g massa penas debet. et si om̄ib'
 debitū dāpnationis supplicii redderet.
 n iniuste pculdubio redderet. Qui g in-
 de p grām libant'. n uasa meritorū suoy.
 s; uasa misericordie nominant'. Cui' misericordie.
 n illis q xp̄m iūm misit in hunc mundū
 peccatores saluos facere q̄s p̄seuer et
 p̄destinauit et uocauit. et iustificauit
 et gl̄ificauit. Quis g usq; adeo deūis-
 sime insanat. ut n agat ineffabiles grā
 misericordie q̄s uoluit libantis. q recte nul-
 lom possit culpate iusticiā. uniuersos dāpnā
 nantis. **Vbi ē g glatio tua. Exclu-
 sa ē. Equā legē. factorū. Non. s; p le-
 gē fidei. Ex libro de spū et littera.**
 Siue glationē dixerit laudabilē quē
 in dñō est. eāq; exclusam. idest n ut abs-
 cederet pulsam. s; ut emerget ex p̄ssam.
 unde et exclusores dicunt' quidā artifi-
 ces argentariū. hinc est illud in psalmis.
 ut excludant' hi qui p̄bati sunt argento.
 ut emineant q̄ p̄bati sunt eloquio dei.
 nā et alibi dicit'. eloq̄a dñi eloq̄a casta.
 argentū igne examinatū. siue glatio
 nē uitiosam de supbia uementē cōme-
 morare uoluerit. eoy scilicet qui cū
 sibi uident' uiuere ita glant' quasi n
 acceperunt. eāq; n p legē factorū s; p legē
 fidei dicit' exclusam. idest eiectionem et
 abiectā. qd p legē fidei q̄sque cognos-
 cit. siqd bene uiuit dī grā se habere.
 ut et p̄ficiat' in dilectione iusticię n se
 aliunde cōsecuturū. quē cogitatio pui
 facit. qd pietas ē uera sapientia. Pietā-
 tem dico. quā greci theosebian uocant.
 Ipsa q̄ppe cōmendata ē. cū dictū est

homini qđ in libro iob legitur: Ecce pietas
ē sapientia. Theosebia porro si ad uerbi
originē latine ex pssum intpretaret. di
cultis dici poterat. qui in hoc maxime
ēstatut est. ut anima n sit ei ingrata.

Vnde et in ipso uerissimo et singulari sa
crificio dño dō nrō agere grās admone
mur: Erit autē ingrata. si qđ illi ex deo
est sibi tribuerit. pēpueq; iusticiā. cui
opib' uelut pprus et uelut a semetipsa
sibimet partis. n uulgarit tanquā ex
diuitiis aut membrorū forma aut elo
quentia ceterisq; siue externis siue cor
poris siue animi bonis que habere
etiā scelerati solent. s; tanquā de his
que ppe sunt bona bonorū. quasi sapi
enter inflat. Quo uitio repulsi a diui
na stabilitate substantię etiā magni
quidā uiri ad idolatrię dedecus de
fluxerūt.

**Ex libro. ii. de baptismo par
tularū.**

Lex g factōrū idest opum p quā
n excludit illa glatio. et lex fidei per
quā excludit quo int se differant ope
prium ē considerare. si tam ualem' ad
uertere atq; discernere. Recte enī qsq;
dixerit legē opum ēē in iudaismo. le
gē autē fidei in xpianismo. ppter
qā circūcisio ceteraq; opa talia legis
sunt. que xpiana iā disciplina n ser
uat. Sed qntū fallat ista discretio. iā
diu quidē est ut molim' ostendere.

Veritatem qm res magna ē. n inēgru
enter in ea manifestanda plurib' etiā
atq; etiā testimonius immoram'. Ipsa
enī dicit legē ex qua nemo iustificat'.
quā dicit subintrasse ut abundaret
delictū. quā tamen ne quisquā ob hoc
impitus argueret & sacrilegus accu
saret. defendit eā dicens. Quid g di

cemus. Lex peccatū est. Absit. Sed pec
catū n cognoui. n p legē. Nā concupis
centiā nesciebam. n lex diceret n concu
piscēs. Occasione itaq; accepta peccatū
p mandatū opatū ē in me omnē concu
piscentiā. Dicit etiam. Lex quidē scā.
et mandatū scīm et iustū et bonū. sed
peccatū ut appareat. p bonū opatū est
mortē. Ipsa ē g littera occidens. que dic
n cēupiscēs. De qua itē dicit qđ paulo
ante cōmemorauī. p legē enī cognitio
peccati. Deinde subinfert. unde nē agim'.
Vbi ē g glatio tua. Exclusa est. P quā
legem. factorū. Non. s; p legē fidei.
Lex g ista factorū. ipsa ē que dicit n concu
piscēs. quia p illā cognitio peccati est.
Volo g scire. si quis m audeat dicere. utri
lex fidei n dicat. n concupiscēs. Si enī n
dicit. quid causē ē cur n in ea positi se
cui atq; impune peccemus. Hoc enim
et illi putauerunt aplm dicere. de quib'
ait. et sicut dicunt nos quidā dicere fa
ciam' mala ut ueniant bona. quorū dāp
natio iusta ē. Si autē dicit etiā ipsa n
cēupiscēs. sicut multa pcepta euangelica
testificari et clamare n cessant. quart lex
factorū etiam ipsa n dicitur. Neq; enim
qā n habet opa ueterū sacramtorū. circū
cisionis uidelicet atq; ceterorū. ideo n suis
opa que habet in sacramtis suis huic
tempori cgruis. Aut ū de opib' sacram
torū questio fuit. quando natio legis ob
hoc fiebat. quia p ipsā cognitio peccati
est. et ideo ex ea nemo iustificat'. Vnde
n p illā exclusa est glatio. s; p legē fidei
ex qua iustus uiuit. Sed nūquid et per
istam n sit cognitio peccati. cū et ipsa di
cat n concupiscēs. Quid g est breuiter
dicam. qđ opum lex minando imperat.

hoc fidei lex credendo impetrat. Illa dicit.
non concupisces. ista dicit. cui scire quancumque
potest esse continens non desit. et hoc ipsum
erat sapientiae. scire cui esset hoc donum.
ad dei dominum et deprecatur suum. Ipsa est illa sapien-
tia quae pietas uocat. quae colit patrem lu-
minum. a quo est omne datum optimum et omne
donum perfectum. Colitur autem sacrificio lau-
dis actionibusque gratiarum. ut cultor eius non in
seipso sed in illo gloriatur. De hoc lege ope-
rum dicit deus fac quod iubeo. lege fidei dicit
deus. da quod iubet. Ideo enim iubet lex ut
admoneat quod faciat fides. id est ut cui
iubet siue potest. sciat quod petat. Si
autem continuo potest et obediens facit.
debet etiam scire. quod donante possit. Non
enim spiritum huius mundi accepimus aut idem
constantissimum gratiae predicator. sed spiritum qui ex deo
est. ut sciamus quae a deo donata sunt nobis.
Quis est autem spiritus huius mundi. non superbi-
tis. quod cor insipiens obscuratum est eorum. quod
cognitum deum. non ut deum gratias agendo glorifi-
cauerit. Nec alio spiritu decipiuntur etiam illi
qui ignorantes dei iusticiam et suam uolentes
constituere. iusticiam dei non sunt subiecti.
Unde magis in uideretur. esse fidei filius qui
nouit a quo speret quod nondum habet. quam qui
sibi tribuit id quod habet. quamuis utriusque
horum preferendus sit qui et habet. et nouit
a quo habet. si tamen non se credat esse quod non
dum est. ne incidat in uitium illius phari-
sae. qui quamquam deo gratias ageret ex his quae
habebat. nihil tamen petebat dari sibi.
tanquam nihilo indigeret. ad augendam
perficiendamque iusticiam. His ergo consideratis per
tractatisque per uerba quas dominus dare dig-
natur. colligimus non iustificari hominem
preceptis bonae uitae. non per fidem in uerbum christi. hoc
est non lege opum sed fidei. non littera sed spiritu.

non factorum meritis. sed gratuita gratia. **Ex trac-**
tatu psalmi. cxviii. Vbi est gloria tua.
Conclusa est. per quam legem. factorum. Non
sed per legem fidei. Hec est lex fidei qua cre-
dimus et oramus per gratiam nobis donari ut fa-
ciamus quod per nosmetipsos implere non pos-
sumus. ne ignorantes dei iusticiam et nostram
uolentes constituere. iusticiam dei non sumus sub-
iecti. In lege itaque factorum. est dei iubentis
iusticia. in lege autem fidei subuenientis
misericordia. **Arbitramur enim iustificari ho-**
minem per fidem sine operibus legis. **Ex ser-**
monem de immolatione ysaac.

Credidit abraham deo. et reputatum est illi
ad iusticiam. et amicus dei appellatus est.
Quod credidit deo intus in corde. in sola
fide est. quod autem immolandum duxit
filium. quod intrepidum armauit dexteram. quod
iam ferret non uoce teneret. magna fides
utriusque est. sed et magnus opus. et ipsum opus
laudauit deus. cum diceret. quoniam exaudisti
uocem meam. Quare ergo apostolus ait. arbitramur
iustificari hominem per fidem sine operibus legis.
et alio loco dicit. et fides quae per dilectionem
operatur. Quomodo fides per dilectionem
operatur. et quomodo iustificatur homo per fidem
sine operibus legis. Credidit aliquis. precepit
fidei sacramenta. mortuus est. Desinit illi
operandi tempus. Quid dicimus. quia non est
iustificatus. Plane dicimus iustificatum.
credentem in eum qui iustificat impium. Ergo
iste iustificatus est. et operatus non est. Implet
sententia dicentis apostoli. arbitror iustifi-
cari hominem per fidem sine operibus legis. La-
tro quod cum domino crucifixus est. corde credi-
dit ad iusticiam. ore confessus est ad salutem.
Nam fides quae per dilectionem operatur. et
si non sit in quo exterius operatur. in corde
tamen illa feruens seruat. Nam erant

quidā in lege q̄ de opib⁹ legis glābantur:
quē fortasse n̄ dilectione s; timore faci-
ebant. et uolebant se iustos uideri et
p̄poni gentib⁹ quē op⁹ legis n̄ fecerant.
Apl⁹ autē p̄dicans fidē gentib⁹. cū eos
q̄ accedebant ad dñm uideret iustifica-
tos ex fide. ut iā qui crediderant bene
oparent. n̄ quia bene opati s̄ credere
mererent. exclamauit securus & ait.
q̄a potest iustificari homo ex fide sine
opib⁹ legis. ut illi magis n̄ fuerint iusti
qui q̄d faciebant timore faciebant. cū
fides p̄ dilectionē opetur in corde. etiā
si foris n̄ exit in opere. **Ex libro questi-**
onum. lxxxiii. Apl⁹ p̄dicans
iustificari hominē p̄ fidē sine opib⁹.
n̄ bene intellect⁹ ē ab eis q̄ sic dictū acce-
puit. ut putarent. cū semel in xpm cre-
didissent etiā si male oparent. et faci-
norose flagitioseq; uiuerent. saluos se
ēē p̄ fidem posse. Apl⁹ autē iacobus
eundē sensū pauli apli qm̄ sit intelli-
gendus exponit. ideoq; etiā abrahe
magis exemplo utitur. uacuā ēē fidē
si n̄ bene opetur. qm̄ abrahe exemplo
etiā paulus apl⁹ usus ē. ut p̄baret iusti-
ficari hominē p̄ fidē sine opib⁹ legis.
Cū enī bona opa cōmemorat abrahe
quē ei⁹ fidē comitata sunt. satis osten-
dit. aplm̄ non ita p̄ abraham docere
iustificari hominē p̄ fidē sine opib⁹. ut
siquis crediderit n̄ ad eū ptineat bene
opari. s; ad hoc potius. ut nemo arbitre-
tur meritis priorū bonorū opum se pue-
nisse ad donū iustificationis quē est in
fide. In hoc enī se gentib⁹ in xpm creden-
tibus iudei p̄ferre cupiebant. q̄d dice-
bant se meritis bonorū opum quē p̄ legē
sunt. puenisse ad euangelicā gram. idēq;

scandalizabant multa q̄ ex eis crediderant.
q̄d in circūcis gentib⁹ xpi grā traderetur.
Vnde apl⁹ paulus dicit posse hominē sine
opib⁹ s; p̄cedentib⁹. iustificari p̄ fidē. Nam
iustificat⁹ p̄ fidē. qm̄ potest n̄ iuste dan-
ceps opari. quāuis nihil antea iuste opatus
ad fidei iustificationē puenierit. n̄ merito
bonorū opum s; grā dī. quē uacare in illo
n̄ potest. cū iam p̄ dilectionē opatur.
Qd si cū crediderit mox de hac uita dis-
cesserit. iustificatio fidei manet cum illo.
nec p̄cedentib⁹ bonis opib⁹. q̄a n̄ merito
ad illā s; grā puenit. nec cōsequentib⁹. q̄a
in hac uita ēē non finitur. Vnde mani-
festū est q̄d paulus apl⁹ dicit. arbitrami
enī p̄ fidē iustificari hominē sine opib⁹
legis. n̄ ita intelligendum ēē. ut accepta
fide si uiuerit. dicam⁹ eū iustū etiā si
male uiuerit. Ideo exemplo abrahe &
apl⁹ utitur paulus. q̄a sine opib⁹ legis
quā n̄ acceperat p̄ fidē iustificat⁹ ē. et ia-
cobus q̄a fidē ipsius abrahe opa bona
cōsecuta ēē demonstrat. ostendens quēad-
modū intelligendū sit q̄d paulus apl⁹
p̄dicauit. Nā q̄ putant istā iacobi apli
sententiā cōtrariā ēē illi pauli apli senten-
tiē. possunt arbitrari etiā ipsū paulum
sibi ēē cōtrarium. q̄a dicit alio loco. Non
enī auditores legis iusti sunt apud dñm.
s; factores legis iustificabunt. Et alio
loco. Sed fides quē p̄ dilectionē opat⁹.
Et iterū. Si enī scdm carnē uiueritis
moriemini. si autē spū facta carnis
mortificaueritis. uiuetis. Iuc sunt autē
facta carnis quē opib⁹ spūalib⁹ mortifi-
canda sunt. alio loco demonstrat dicens.
Manifesta autē sunt opa carnis. quē s̄
fornicationes. immundicie. idolorū seruit⁹.
ueneficia. inimicie. cōtentiones. emula-

tiones. animositates. dissensiones. hereses.
 inuidie. ebrietates. comestiones. et his
 similia que p̄dico uob̄ sicut p̄dixi. qm̄ q̄
 talia agunt regnū dī n̄ possidebunt. Et
 ad corinthios ait. Nolite errare. Neq;
 fornicatores. neq; idolis seruientes. neq;
 adulteri. neq; molles. neq; masculorū
 cūbitores. neq; fures. neq; auari. neq;
 ebriosi. neq; maledici. neq; rapaces. reg-
 nū dī possidebunt. Et hec q̄dē fuistis.
 s; abluti estis. s; sc̄ificati estis. s; iustifica-
 ti estis in nomine dñi iū xpi. & in spū
 dī n̄rī. Quib⁹ sententia manifeste docet
 n̄ eos p̄terito bono ope ad fidei iustifica-
 tionē puenisse. nec meritis eorū ad istam
 grām. cū dicit. et hec quidē fuistis. s;
 cū dicit. qm̄ q̄ talia agunt regnū dī n̄
 possidebunt. satis ostendit iā ex q̄ cre-
 diderunt bene debere opari. Qd et ia-
 cobus dicit. et multis om̄ino locis idē
 apls paulus satis apteq; declarat. recte
 uiuendū om̄ib⁹ q̄ in xpm crediderūt. ne
 ad penas pueniant quas et ipse dñs
 cōmemorat dicens. Non om̄is q̄ dicit
 m̄ dñe dñe intrabit in regnū celoy. s;
 q̄ facit uoluntatē patris mei q̄ misit me.
 Et alibi. Ut qd m̄ dicitis dñe dñe. et n̄
 facitis que dico uob̄. Et. om̄is q̄ au-
 dit ūba mea hec & facit ea. simulabo
 illū uiro prudenti q̄ edificauit domū
 suā sup petra. et cetera. & q̄ audit
 ūba mea hec & n̄ facit ea. simulabo eū
 uiro stulto. q̄ edificauit domū suā sup
 arena. et cetera. Quia ppt̄ n̄ sunt sibi
 ceterarū duorū aptorū sententię. pauli et
 iacobi. cū dicit un⁹ iustificari hominē
 p̄ fide sine opib⁹. & alius dicit inanē esse
 fide sine opib⁹. q̄a ille dicit de opib⁹ que
 fide p̄cedunt. iste autē de his que fide

secunt. sicut etiā ipse paulus multis locis
 ostendit. **Ex libro de fide et operib⁹.**
 Cū ḡ dicit apls arbitrari se iustificari ho-
 minē p̄ fide sine opib⁹ legis. n̄ hoc agit
 ut p̄cepta ac p̄fessa fide opa iusticię
 cōtēpnant. s; ut sciat se q̄sque p̄ fidem
 posse iustificari. etiā si legis opa n̄ p̄ces-
 serunt. Secunt̄ enī iustificatū. n̄ p̄ce-
 dunt iustificandū. Im̄ ḡ hec opinio
 tē fuerat exorta. alię apticę eplę. petri.
 iohannis. iacobi. uidę. cū eā maxime
 dirigunt intentionē. ut uehement̄ astru-
 ant. fide sine opib⁹ n̄ p̄desse. sicut etiā
 ipse paulus n̄ quālibet fide qua in dñm
 credit. s; eā salubrē planeq; euanglicā
 definiuit. cui opa ex dilectione p̄cedūt.
 fides inq̄t. que p̄ dilectionē opatur.
 Unde illa fide que sufficere ad salutē
 q̄b̄dā uidet̄. ita nihil p̄desse asseuerat.
 ut dicat. Si habeam omnē fide ita ut
 montes transferā. karitatē autē n̄ ha-
 beam. nihil sum. Vbi autē fidelis kari-
 tas opat̄. sine dubio bene uiuit. Pleni-
 tudo enī legis karitas. Unde euident̄
 in sedā eplā sua petrus cū ad uite mōrūq;
 sc̄itatē hortaret̄. mundūq; istū trans-
 iturū p̄nunciaret. celos ū nouos et
 trā nouā expectari que iustis inha-
 bitanda traderet̄. ut ex hoc attende-
 rent qualiter eos oporteret uiuere ut
 habitatione illa digni fierent. sciens
 de apli pauli quib̄dā subobscuris sen-
 tentiis n̄nullos inq̄s accepisse occasionē.
 ut tanquā securi de salute que in fide
 est bene uiuere n̄ curarent. cōmemo-
 raut quedā ad intelligendū difficilia
 ēē in eplis ei⁹. que homines p̄uerterent.
 sicut et alias scripturas ad p̄p̄m suū
 interitū. cū tam̄ et ille apls de salute

eterna que hunc bene uiuentibus non daretur eadem sentiret que ceteri apostoli. **Quinque uero deus qui iustificauit circumcisionem ex fide. et preputium per fidem. Ex libro de spiritu et littera.** Unus enim deus qui iustificat circumcisionem ex fide. et preputium per fidem. quod non ad aliquam differentiam dictum est. tanquam aliud sit ex fide aliud per fidem. sed ad uarietatem locutionis. Alio quippe loco cum de gentibus diceret hoc est de preputio. prudens inquit scriptura quia ex fide iustificat gentes deus. itaque cum de circumcisione loqueretur unde erat. nos inquit natura iudei et non ex gentibus peccatores. scientes quia non iustificabitur homo ex operibus legis. non per fidem uerum christi. et nos in christo uerum credimus. Ecce. et preputium dixit iustificari ex fide. et circumcisionem per fidem. **Legem ergo destrui per fidem. Absit. Sed legem statuimus. Item ex eodem libro.** Per legem cognitio peccati. per fidem impetratio gratie contra peccatum. per gratiam sanatio anime a uitio peccati. per anime sanitatem libertas arbitrii. per liberum arbitrium iusticie dilectio. per iusticie dilectionem legis operatio. ac per hoc lex non euacuatur sed statuitur per fidem. quia fides impetrat gratiam qua lex impleatur. gratia sanat uoluntatem qua iusticia libere diligitur. Omnia hec que uelut catenata conueniunt. habent uoces suas in scripturis sanctis. Lex dicit. non concupisces. fides dicit. sana animam meam quoniam peccaui tibi. gratia dicit. ecce sanus factus es iam noli peccare. ne quod tibi deterius contingat. sanitas dicit. domine deus meus clamaui ad te et sanasti me. liberum arbitrium dicit. uoluntarie sacrificabo tibi. dilectio iusticie dicit. narrauerunt mihi iniusti delectationes suas. sed non sicut lex tua domine. Ut quid ergo

miseri homines aut de libero arbitrio audient superbire antequam libentur. aut de suis uiribus si iam libati sunt. nec attendunt in ipso nomine liberi arbitrii utique libertatem sonare. Vbi autem spiritus domini. ibi libertas. An ita sunt liberi. ut nec illi uelint habere dominum. qui eis dicit. sine me nihil potestis facere. et si uos filii libauerit tamen uert liberi eritis. **Quid ergo dicemus inuenisse abraham patrem nostrum secundum carnem. Si enim abraham ex operibus iustificatus est. habet gloriam. sed non apud dominum. Ex tractatu psalmi. xxxiii.** Apostoli cum commendaret iusticiam que ex fide est aduersus eos qui gloriantur de iusticia que est ex operibus. hoc ait. Quid ergo dicemus inuenisse abraham patrem nostrum secundum carnem. Si enim abraham ex operibus iustificatus est. habet gloriam sed non apud dominum. Auertat ipse deus tale gloriam. et illud potius audiamus. quod gloriatur in domino gloriatur. Multa ergo gloriatur de operibus. et inuenit multos paganos propterea nolle fieri christianos. quia quasi sufficiunt sibi de bona uita sua. Bene uiuere opus est ait. Quid mihi precepturus est christus. ut bene uiuam. Jam bene uiuo. quod mihi necessarius est christus. Multum homicidium. nullum furtum. nullam rapinam facio. Res alienas non concupisco. nullo ad ulterius extaminor. Non inueniat aliquid in uita mea. quod reprehendat. et qui reprehenderit. faciat christianum. Habet gloriam. sed non ad dominum. Non autem sic patet nostrum abraham. Hec autem sententia scripture ad hoc uult intentionem nostram dirigere. Quia enim fatemur. et ipsa est fides nostra de sancto patri archa que placuit deo. ut dicamus eum et nouerimus ad dominum habere gloriam. ait apostoli. Certe notum est nobis et manifestum. quia abraham ad dominum habet gloriam. At si ex operibus

iustificat^{us} est. habet gl^{ori}am s; n^{on} ad d^{omi}ni^{um}.
 Ad d^{omi}ni^{um} aut^{em} habet gl^{ori}am. Non g^o ex op^{er}i
 bus iustificat^{us} est. Si aut^{em} n^{on} ex op^{er}ib^{us} iusti
 ficat^{us} est. unde abrah^a iustificat^{us} est.
 Sequit^{ur}. et dicit unde. Quid eni^m scriptu
 ra dicit. idest unde dicit scripta iusti
 ficat^{us} abrah^am. Credit^{us} aut^{em} abra
 ham d^{omi}no. et reputat^{us} est illi ad iustici^{am}.
 Ergo ex fide iustificat^{us} est abrah^a. Jam
 q^{uod} audit n^{on} ex op^{er}ib^{us} s; ex fide. obseruet
 illa uoragine. Vides g^o q^{uod} n^{on} ex op^{er}ib^{us}
 s; ex fide iustificat^{us} est abrah^am. fa
 ciam g^o q^{uod} uolo. quia et si bona op^{er}a
 n^{on} habuero et tantu^m credidero in d^{omi}ni^{um}.
 deputat^{us} m^{ih}i ad iustici^{am}. Respondeo g^o
 tanqua^m e^{ss}e tra apl^{ostoli}m. & dico de ipso abra
 ham. q^{uod} inuenim^{us} eti^{am} in epl^{ist}a alterius
 apl^{ostoli}. q^{uod} uolebat corrigere homines qui
 male intellexer^{unt} istu^m apl^{ostoli}m. Iacob^{us} eni^m
 in epl^{ist}a sua e^{ss}e tra eos q^{uod} nolebant bene op^{er}ari
 de sola fide p^{re}sumentes ip^{si} abrah^e op^{er}a
 com^{mu}ndauit. cui^{us} paul^{us} fide^m. & n^{on} f^{uit} sibi
 adu^{er}s^{us} apl^{ostoli}. Dicit aut^{em} op^{er}us omⁿib^{us} notu^m
 abrah^e. fili^{um} suu^m immolandu^m d^{omi}no optulit.
 Magnu^m op^{er}us. s; ex fide. Laudo sup^{er}edifica
 tion^{em} op^{er}is. s; uideo fidei fundam^{en}tum.
 Laudo fructu^m boni op^{er}is. s; in fide agnos
 co radicem. Si aut^{em} hoc p^{re}ter fide^m recta^m
 faceret abrah^a. nihil illi p^{ro}desset quale
 cu^mq^{ue} illud op^{er}us e^{ss}e^t. Rursu^m si sic teneret
 fide^m abrah^a. ut cu^m ei d^{omi}s imparet offerre
 sibi immolandu^m filiu^m. diceret apud se
 metipsu^m. n^{on} facio. et tam^{en} credo. q^{uod} eti^{am}
 me e^{ss}e p^{re}uenient^{em} iussa sua libat d^{omi}s. fides
 sine op^{er}ib^{us} mortua e^{ss}e^t. & tanq^{uam} radix
 sine fructu sterilis atq^{ue} arida remane
 ret. Quid g^o. Nulla op^{er}a debem^{us} p^{ro}pone
 re fidei. idest ne ante fide^m quauis uide
 atur hominib^{us} q^{ui}sque dicat^{ur} bene op^{er}ari.

laudabilia
 Ea eni^m ipsa op^{er}a que dicunt^{ur} ante fide^m in
 ania sunt. ita m^{ih}i uident^{ur} e^{ss}e ut magne uire^s
 et cursi^s celerrim^{us} p^{re}ter ui^{am}. Nemo g^o co
 putet bona op^{er}a sua ante fide^m. Vbi fides
 n^{on} erat. bonu^m op^{er}us n^{on} erat. Bonu^m eni^m op^{er}us in
 tentio facit. intentione fides dirigit.
 Non ualde attendas q^{uod} faciat homo. s;
 q^{uod} cu^m facit aspiciat. q^{uod} lacertos optime
 gub^{er}nationis dirigat. fac eni^m homin^{em}
 optime gub^{er}nare nau^{em}. et p^{er}didisse quo
 tendit. Nonne iste q^unto sibi uidet^{ur} in
 nau^{em} gub^{er}nanda agili^{or}. et efficacior.
 tanto p^{er}iculosius ea sic gub^{er}nat. ut ad
 naufragiu^m p^{ro}pando p^{ro}ducatur. Talis est.
 et q^{uod} optime currit p^{re}ter ui^{am}. Nonne g^o
 erat meli^{us} et tolerabili^{us} ut e^{ss}e^t gub^{er}nator
 ille aliq^unto inualidior. & cu^m labore
 & aliq^u difficultate gub^{er}naacula regeret.
 & tam^{en} rectu^m debit^{um}q^{ue} cursu^m teneret.
 rursusq^{ue} eti^{am} pigrius & imbecill^{us} in
 uia ambularet. qua^m p^{re}ter ui^{am} fortiter
 curreret. Optim^{us} g^o ille q^{uod} et ui^{am} tenet.
 et bene ibi ambulat. sequentis aut^{em}
 spei q^{uod} et si aliq^untu^m claudicat. n^{on} ut omⁿi
 no erret aut remaneat. s; p^{ro}grediatur
 et si paulatim. fortasse eni^m spand^{um} est
 eu^m q^{uod} tendit eti^{am} tardius p^{ro}uenturum.
 Ergo fr^{at}res. ex fide iustificat^{us} est abrah^a.
 s; si fide^m op^{er}a n^{on} p^{re}cesserunt tam^{en} secuta
 sunt. **Quid eni^m scriptura dicit. Credit^{us}
 abrah^am d^{omi}no. et reputat^{us} est illi ad
 iustici^{am}. Ex libro de ciuitate dⁱ. xvi.**
 Factu^m est uerbu^m d^{omi}ni ad abrah^am in uisu.
 Qui cu^m ei p^{ro}tectione merced^{is}q^{ue} p^{ro}mitte
 ret ualde multa. ille de posteritate
 sollicit^{us}. quenda^m eliezer uernaculu^m suu^m
 futuru^m sibi dixit heredem. et inuic^{em}q^{ue}
 p^{ro}missus est illi heres. n^{on} ille uernacul^{us}. s;
 q^{uod} de ipso abrah^am fuerat exuturus.

rursusq; sem̄ innumerabile n̄ sicut arena
terre s; stelle celi. ubi magis in uidet p
missa posteritas celesti felicitate sublimi.
Nā q̄ntū ad multitudinē p̄tinet. quid
sūt stelle celi ad arenā tr̄e. Hic sane
illa sententia ponit. cui apls meminit
p̄p̄t di grām cōm̄dandam. Credidit
abraham dō. et reputatū est illi ad
iusticiam. ne circūcisio glāretur: gen
tesq; incircūcisas ad fidē xp̄i nollet
admitti. Hoc enī quando factū est ut
credenti abrahe deputaret fides ei ad
iusticiam. n̄dum fuerat circūcisus.

**Credenti autē in eū q̄ iustificat impiū.
reputatur fides ei ad iusticiam.**

Ex libro ad Bonifacium papam.

Si querere uoluerit ante grām qd meru
erit ut accipet eā. mala sua poterit ho
mo inuenire n̄ bona. etiam si eū unius
diei uitā habentē sup̄ trām grā salua
toris inuenierit. quia si aliqd boni opat
homo ut grām mereat. n̄ merces ei im
putat sedm̄ grām. s; sedm̄ debitū. Si
autē credit in eū q̄ iustificat impiū ut
deputet fides ei ad iusticiā. iustus enī
ex fide uiuit. p̄fecto antequā grā iusti
ficetur: hoc est iust' efficiat impius.
qd est n̄ impius. Quē si debitū seque
ratur. qd ei merito n̄ supplicii redde
ratur. Si ḡ grā iam n̄ ex opib'. alio
quin grā iam n̄ est grā. Opib' enī debi
tum redditur: grā gratis dat unde
etiam nuncupatur. **Ex tractatu eugli
sedm̄ lohannem. xxvi.** Hoc est
opus di. ut credatis in eū quē ille mi
sit. Ut credatis in eū n̄ ut credatis ei.
s; si credatis in eū credatis ei. Non autē
ct̄nūo q̄ credit ei. credit in eū. Nam
et demones credebant ei. et n̄ crede

bant in eū. Rursus etiā de aplis ipsi pos
sum' dicere. credim' paulo s; n̄ credim'
in paulū. credim' petro s; n̄ credim' in pe
trū. Credenti enī in eū q̄ iustificat impiū.
deputat fides ei ad iusticiā. Quid ē ergo
credere in eum. Credendo amare. creden
do diligere. credendo in eū ire. et eius
mēbris incorporari. Ipsa ē ḡ fides quā
de nob' exigit d's. et n̄ inuenit qd exigit.
n̄ donauerit qd inueniat. Iux' fides. nisi
quā definit alio ^{loco} plenissime apls dicens.
neq; circūcisio aliqd ualet neq; p̄putū.
s; fides quē p dilectionē opatur. Non
qliscūq; fides. s; fides quē p dilectionē
opatur. **Ex tractatu eugli sedm̄ io
hannem. lxxviii.** Nūqd̄ inter ere
dentes in xp̄m n̄ est cōputandus. q̄ n̄
fecerit opa maiora quā xp̄e. Durū est.
absurdū est. ferri n̄ potest. Non tole
ratur. n̄ intelligat. Aptm̄ ḡ audiam'.
Credenti inquit in eū q̄ iustificat impiū.
deputat fides ei ad iusticiā. In hoc ope
facim' opa xp̄i. q̄a et ipsū credere in
xp̄m. opus ē xp̄i. Hoc opat in nobis.
n̄ utiq; sine nob'. Audi iam ḡ & intelli
ge. Qui credit in me. opa quē ego fa
cio et ipse faciet. Prius ego facio. dein
de & ipse faciet. q̄a facio ut faciat.
Iux' opa. n̄ ut ex impio iust' fiat. Et
maiora horū faciet. Iux' obsecro.
Nūqd̄nā om̄ium opum xp̄i maiora
facit. qui cū timore et tremore suam
ipsius salutē opatur. Qd utiq; in illo.
s; n̄ sine illo xp̄e opat. Profs' maius
hoc ēē dixerim. quā ē celū et terra. et
quēcūq; cernunt in celo et in trā. Et
celū etenī et trā transibit. p̄destinaty
autē salus & iustificatio p̄manebit.
In illis tantū opa di. in his autē ē etiā

imago dī. S; in celis. sedes. dñationes. pñ
 episcopi. potestates. archangeli. angeli. opa
 s; xpi. Nūq̄ etiā his opib; maiora facit.
 q̄ opante in se xpo coopat̄ etnā salutē
 ac iustificationē suam. Non hic audeo
 precipitare sententiā. Intelligat q̄ potest.
 iudicet q̄ potest. utrū maius sit iustos
 creare quā impios iustificare. Certe
 enī si equalis ē in utrūq; potentia. hoc
 maioris ē misericordie. Hoc enī est pietatis
 sacramētū. qd̄ manifestatū est in carne.
 iustificatū est in spū. apparuit anglis.
 p̄dicatū est gentib;. creditū est mundo.
 assumptū est in glā. Sed omīa opera
 xpi intelligere ubi ait maiora horum
 faciet. nulla nos necessitas cogit. Horū
 enī forsitan dixit. que ille tē faciebat.
 Tunc autē uerba fidei faciebat. et de
 his opib; fuerat p̄locut̄ dicens. Verba
 que ego loquor uob;. a meipso n̄ loqr;
 pat̄ autē in me manens ipse facit opa.
 Tunc g; uerba ei. erant opa ei. Et utiq;
 minus ē uerba iusticie p̄dicare qd̄ fe
 cit p̄t̄ nos. quā impios iustificare.
 qd̄ ita facit in nob;. ut faciam; et nos.

Itē ex eodē tractatu. Dicit apls.
 Si abraham ex opib; iustificatus est.
 habet glām. s; n̄ ad dñm. Hec ē ad dñm
 glā. qua glificat̄ n̄ homo s; dñs. si n̄ ex
 opib; sed ex fide iustificat̄. ut ex dō illi
 sit etiam qd̄ bene opatur. Non g; hec
 nr̄ glē tribuam; tanquā hoc ex nob;
 ipsis habeam;. Cuius est enī hec grā. et
 ideo in hoc n̄ nr̄a s; eius ē glā. Ipsius
 enī sum; figmentū. creati in xpo inū
 in opib; bonis. **Sicut et dauid dicit.**
beatiudine hominis. cui dñs accep
to fert iusticiā. Beati quoy remisse
sunt iniquitates. et quoy tecta sunt

sunt peccata. **Beat; uir cui n̄ imputa**
uit dñs peccatū. Ex tractatu psalmi
.xxxix. Propterea tibi hoc dixi o homo.
 inquit. ne quasi de opib; tuis p̄sumere
 iudearis. et merito opum tuoy accepisse
 grām fidei. Noli g; p̄sumere de opibus
 ante fidem. noueris quia te peccatore
 fides inuenit. Et si te fides data fecit
 iustum. impiū inuenit quē faceret iustū.
 Credenti inquit in eū q̄ iustificat impiū.
 deputatur fides ei ad iusticiā. Si iusti
 ficat̄ impius. ex impio sit iustus. Si ex
 impio iustus fit. que sunt opa impioy.
 lactet iam impius opa sua. dicat. do
 paupib;. nihil alicui aufero. n̄ uxorem
 alienā concupisco. n̄ quēquā occido. nul
 li fraudē facio. depositū apud me nullo
 teste rep̄sento. Hec omīa dicat. Inq̄ro
 utrū pius sit an impius. Et qm̄ sum im
 pius inquit ista faciens. Quom̄ illi de
 quib; dictum ē. et seruierunt creaturę
 potius quā creatori. qui est benedict;
 in selā. Quom̄ n̄ es impius. Quid si
 de omib; bonus opib; aut illud speras
 qd̄ spandū est. s; n̄ ab illo a quo spandū
 est. aut hoc speras qd̄ spandū non est
 etiam ab illo a quo eterna uita spanda
 est. Pro bonus opib; speras tibi tēnā
 quandā felicitatē. impius es. n̄ est
 ista merces fidei. Cara res ē fides. uili
 illā addidisti. Impius g; es. nulla sunt
 ista opa tua. Quid si qd̄ spandū ē sp̄as
 id est uitā eternā. s; n̄ a dñō dō p̄ uim
 xpm̄. p̄ quē solum datur uita eterna.
 sed putas te ad uitā eternā posse p̄ue
 nire p̄ multam celi. p̄ solem et lunā.
 p̄ potestates aeris & maris. et terre. &
 syderum. Impius es. Sed crede in eū
 q̄ iustificat impiū. ut possint et bona

opa tua esse opa bona. Nam nec bona illa
appellauerim. quādiu nō de radice bona
pcedunt. Quid g. Qui sunt beati. Non
in quib' nō inuenerit d's peccatū. nā
in omib' inuenit. omīs enī peccauerūt et
egent glā dī. Si g. in omib' peccata inue
nunt. remanet ut nō sint beati n quoy
remissa sunt peccata. Hoc g. apl's sic cō
mūdauit. Credidit abraham dō. et re
putatū est illi ad iusticiā. Et autē qui
opatur. id est de opib' psumit. & eoy merito
sibi dicit datā ēē grām fidei. merces nō
imputat' scdm grām s; scdm debitum.
Quid ē hoc. nisi qd merces nrā grā uo
catur. Si grā est. gratis datur. Quid
est gratis datur. Gratis constat. Nihil
bene fecisti. & datur' ē remissio pecca
torum. Attendunt opa tua. & inueni
untur omīa mala. Si qd debet istis
opib' d's redderet. utiq; dāpnaret. Sta
pendiū peccati mors. Non tibi d's red
dit debitā penā. s; donat indebitā grām.
Debebat uindictā. dat indulgentiā.
Et quia totū grē eoy imputat' nō meriti
nrīs. beati quoy remisse sunt iniquitates
et quoy tecta sunt peccata. non in quib'
nō sunt inuenta peccata. s; quoy tecta
sunt peccata. Si texit peccata d's. no
luit aduertere. Si noluit aduertere.
noluit animaduvertere. noluit punire.
noluit agnoscere. maluit ignoscere.
Nec sic intellegatis qd dixi peccata
coopta sunt. quia ibi sunt et uiuunt.
Tecta g. peccata quare dixit. Ut nō
uiderent. Quid enī erat dī uidere pec
cata. nō punire peccata. Ut noueris
qā hoc est dī uidere peccata. qd puni
re peccata. quid ei dicitur. Auerte fa
ciem tuā a peccatis meis. Peccata g. tua

nō uideat ut te uideat. ne impediānt
oculos misericordie dī. **Ex tractatu psalmi
la. vii.** Fides cōmendari in uideat quoy
opa pcedit. qā sine bonoy opum meriti
p fidē iustificat' impius. sicut dicit apl's.
Credenti in eū q iustificat' impiū depu
tatur fides ei ad iusticiā. ut deinde ip
sa fides p dilectionē incipiat opari. Et
qpppe sola bona opa dicenda sūt. quoy fi
unt p dilectionē dī. Hec autē necesse
est antecedit fides. ut inde ista nō ab
istis incipiat illa. qm nullus opat' per
dilectionē dī. nō prius credat in dīm.
Hec est fides de qua dicitur. In xpo enī
mū neq; circūcisio aliquid ualeat neq;
pputium. s; fides quoy p dilectionē opat'.
Ex tractatu psalmi. c. x. Magna enim
opa dñi. exquisita in omīs uoluntates ei.
Quid magnificentius. quā iustificare
impium. Sed opus fortasse hominis
puenit istā magnificentiā dī. ut cum
fuerit peccata cōfessus iustificari mereat'.
Descendit enī de templo iustificat' pub
licanus magis quā ille phariseus. quia
neq; oculos ad celū audebat leuare. s;
pcutiebat pectus suū dicens. d's ppiet'
esto m peccatori. Sed fortasse ex opib'.
nō inquit ex opib'. ne forte q's extollat'.
Ipsius sum' figmentū. creati in opibus
bonus. Iusticiā enī homo nō opatur. nō
iustificat'. Credens autē in eū q iustifi
cat impium. a fide incipit. ut bona opa
nō pcedentia qd meruit. s; cōsequentia
qd accepit ostendant. Vnde g. illa con
fessio. Hōdū quidē est op' iusticie.
s; delicti imputatio. Sed quoq; modo se
habeat. nec in ipsa de te homo gl'ris.
Qui gl'riatur in dño gl'riatur. Quid enim
habes qd nō accepisti. Non g. sola mag

miferentia qua iustificat impius. s. cōfessio
 et magnificentia opus ei. **Dicim' enī q̄a**
reputata ē abrahę fides ad iusticiam.
In expositione eplę ad galathas. Ad
 hibet exemplū patris abraham. Hoc
 enī maxime in eo uictoriosum ē. q̄d an-
 te quā circūcideret deputata est fides
 ei ad iusticiā. & ad hoc rectissime refer-
 tur q̄d ei dictū est q̄a benedicent in te
 om̄s gentes. imitatione utiq; fidei eius
 qua iustificat est etiam ante sacramtū
 circūcisionis. q̄d ad fidei signaculū ac-
 cept. & ante omnē seruitutē legi que
 post data est. **Et signū accepit cir-
 cūcisionis signaculum iusticię fidei**
que est in p̄putio. Ex libro sententi-
arū p̄speri. Circūcisio carnis lege
 p̄cepta est. quia n̄ posset melius signi-
 ficari p̄ xp̄m regenerationis auctore
 tolli originale peccatū. Cū p̄putio
 q̄ppe om̄s homo nascit̄ quēadmodū
 cū originali peccato. & octauo die lex
 circūcidi carnē p̄cipit q̄a xp̄c die dñi
 co resurrexit q̄ post septimā sabbati
 octauus ē. & circūcisio p̄putiatū gū-
 nit traiciens in illū quo ipse iā caruit.
 sicut baptizat in filiū quē generat car-
 ne. reatum tam̄ traiecit originis q̄ ipse
 iam liber est. **Ex eplā ad maximia-**
num arrianū. Si ueteris ppli tēporib;
 iudeis cōm quando aliud ēē melius n̄
 possem. accepissem utiq; circūcisionē.
 Qd signaculū iusticię fidei tantū illo
 tempore ualuit ante quā dñi euacua-
 retur aduentū. ut infantē filiū moȳ si
 angls p̄focasset. n̄ mat̄ arrepto calcu-
 lo circūcidisset puerū. et hoc sacramto
 imminente p̄nitentē depulisset. Hoc sa-
 cramentū etia iordanē flumē ifirmavit. q̄d dux i
 fonte. Hoc sacramtū ipse dñs quē euacuauit circūcisio.

tamen natus accepit. Non enī signacula
 illa dāpnata sūt. s. succedentib; oportu-
 norib; decesserunt. Nā sicut circūcisio
 nē abstulit dñi primū aduentū. sic baptismū
 auferet sedis aduentū. Sicut enī nunc post
 ea quā uenit libtas fidei et remotū est
 seruitutis iugū nullus xp̄ian' circūcidit
 carne. sic tē regnantib; iustis cū dño dāp-
 natisq; impius nemo baptizabit. s. q̄d
 ista p̄figurant. idest circūcisio cordis
 & mundatio cōscientię manebit in ḡnū.

Non enī p̄legē p̄missio abrahę aut semī-
nī ei. ut heres ēēt mundi. s. p̄ iusticiā
fidei. Ex libro sententiarū p̄speri.

Fides abrahę semen ē abrahę. qui p̄tinet
 ad credulitatis similitudinē. ipsi p̄ti-
 nent ad herediū p̄missionē. **In expositi-**
one eplę ad galathas. Si enī lex iusti-
 ficat. non ē iustificat' abraham. q̄ multo
 ante legē fuit. Qd quia dicere n̄ possum.
 coguntur fateri. n̄ legis opib; iustificari
 hominē s. fide. Simul etiā nos cogit
 intelligere. om̄s antiq̄s q̄ iustificati sūt.
 ex ipsa fide iustificatos. Qd enī nos ex
 parte p̄teritū idest p̄mū aduentū dñi.
 ex parte futurū idest scđm aduentum
 dñi credendo salui efficiū. hoc totum
 illi idest utrunq; aduentū futurū cre-
 debant. reuelante sibi spū scō. ut salui
 fierent. Unde ē etiā illud. Abraham
 cōcupiuit diem meū uidere. et uidit et
 gauisus est. **Si enī qui ex lege heredes**
sunt. exmanita ē fides. abolita est
p̄missio. Ex libro cōtra iulianū scđo.
 Immo destruet' p̄missio. si ex lege q̄sqm
 iust' ēēt. Si enī q̄ ex lege heredes sunt.
 exmanita ē fides. euacuata ē p̄missio.
 Lex enī ur̄a opatur. ad hoc utiq; ut ad
 ur̄a euadendā di grā requiratur. **Vbi enī**

non est lex. nec p[er]uicatio. **E**x tracta-
tu psalmi. lxxx. Omnis legē p[er]uens
iniquus ē. n[on] omnis iniquus legē p[er]it.
Vbi enī non ē lex. nec p[er]uicatio. Qui
g[er] legē n[on] acceperunt iniqui dici possunt.
p[er]uicatores n[on] possunt. Iudicantur
utriq[ue] scđm merita sua. **E**x libro c[on]tra
iulianū sedō. Cur n[on] attendis rogo
ideo n[on] ēē heredes ex lege. quia lex irā
opatur. Vbi enī non ē lex. nec p[er]uari-
catio. Ideo autē ex p[ro]missione. q[uod] d[omi]n[us]
q[uod] p[ro]misit ipse facit. Qui enī p[re]cepta
legis implere se putat p[ro]bitrium
p[ro]prie uoluntatis sine spū g[ra]t[ie]. suam
iusticiā uult cōstituere. n[on] iusticiam dei
sumere. **I**deo ex fide. ut scđm g[ra]m
firma sit p[ro]missio omī semini. **E**x li-
bro sedō de baptismo paruulorum.

Non ei tantū q[uod] ex lege ē. idest q[uod] ex
ueterē testamēto uenit ad nouū. s[ed] & ei
q[uod] ex fide est n[on] sibi p[ro]missa lege. Ex
fide autē abraham. idest imitatores
fidei abraham. **Q**ui est p[ater] omīū
nr[ost]r[um] sicut scriptū est. quia patrem
multarū gentiū posui te. **E**x libro
de p[re]destinatione scōrū. Cum apl[us]
dicat. ideo ex fide. ut scđm g[ra]m firma
sit p[ro]missio. miror homines infirmitati
sue se malle cōmittere. quā firmitati
p[ro]missionis di. Sed incerta ē m[ent]e de me
ipso uoluntas di. Quid g[er]. Tuane tibi
uoluntas de teipso certa est. Nec time-
q[uod] uidet stare. timeat ne cadat. Cum
g[er] utraq[ue] incerta sit. cur n[on] homo firmi-
ori quā infirmiori fidē suā spem kari-
tatemq[ue] cōmittit. Sed cū dicit inquit
si credideris saluus eris. unū horū exi-
gitur. alterū offertur. Q[uod] exigit in
hominis. q[uod] offert. in di est potestate.

Cur n[on] utriq[ue] in di. et q[uod] iubet & q[uod] offer-
tur. Rogat enī ut det q[uod] iubet. Rogat
credentes ut sibi augeat fides. rogant
p[er] n[on] credentib[us]. ut eis donet fides. Et in
suis g[er] crentis. et in suis mutis di donū
ē fides. **Q**uia p[ater] multarū gentiū
posui te. **E**x tractatu psalmi. c. xlii.

Si enim g[ra]m di que data ē nob[is] firmo
corde retinem[us]. nos sum[us] isrl[em] sem[en] abrahę.
Nob[is] dicit apl[us]. ergo sem[en] abrahę estis.
q[uod]a sicut alio loco dicit. n[on] in circūcisione
s[ed] in p[ro]putio deputata ē fides abrahę ad
iusticiā. et signū accepit circūcisionis
signaculū iusticie fidei que est in p[ro]-
putio. ut deputet[ur] & illis ad iusticiam.
ut sit p[ater] circūcisionis his q[ui] n[on] solum
ex circūcisione sunt. s[ed] et his q[ui] secunt[ur]
uestigia fidei que est in p[ro]putio patris
nr[ost]ri abraham. Non enī carnaliter cir-
cūcise genti tantūm factus ē pater. cui
dictū est. p[ater] multarū gentiū posui
te. Multarū autē. n[on] quarundā. s[ed] omī-
um. q[uod] apte dicitur. Et benedicentur
in te omēs gentes. Nullus itaq[ue] xp[ist]ia-
n[us] se a nomine isrl[em] arbitretur extra-
neum. Illis enim q[ui] crediderūt ex iudeis
in quor[um] numero p[ri]ncipalit[er] apl[os] in-
uenim[us]. in angulari lapide copulam[us].
Hinc autē dñs alio loco. Habeo alias
oues que n[on] sunt ex hoc ouili. oportet
me & eas adducere. ut sit un[us] grex et
unus pastor. Popl[us] g[er] xp[ist]ian[us] magis
isrl[em] et ipse potius dom[us] iacob. idem
q[uod]ppe iacob. qui isrl[em]. Illa u[ero] turba iude-
orū que merito p[ro]fide reprobata ē. uo-
luptate carnali uendit p[ri]mogenita
sua. ut n[on] ad iacob. s[ed] ad esau potius p[er]-
tineret. Scitis nāq[ue] in hoc misterio di-
ctū esse. quia maior seruet minori.

inquit

Ex libro de p̄destinatione sc̄orum.

Quando g̃ p̄misit d̄s abrahe in semine ei⁹
fide gentiū dicens. patrē multarū gen-
tū posui te. unde dicit apl̄s. ideo ex fide
ut scdm grām firma sit p̄missio omni
seculi. n̄ de nr̄e uoluntatis potestate.
s; de sua p̄destinatione p̄misit. P̄misit
enī qđ ipse factur⁹ fuerat. n̄ qđ hominē.
q̄a et ipsi faciunt homines bona que
p̄ueniunt ad colendū d̄m. Ipse facit ut
illi faciant que p̄cepit. n̄ illi faciunt
ut ipse faciat qđ p̄misit. Alioquin ut
d̄i p̄missa cōpleant. n̄ in d̄i s; in homi-
nū est potestate. qđ a d̄no p̄missū est
ab ipsis reddit⁹ abrahe. Non autē sic
credidit abraham. s; credidit dans
glām d̄o. qm̄ que p̄misit potens ē et
facere. Non autē p̄dicere. n̄ autē p̄scire.
nā et aliena facta potest p̄dicere atq;
p̄scire. s; aut potens ē et facere. ac p̄ hoc
facta n̄ aliena s; sua. P̄misit autē filio⁹
abrahe. qđ ēē n̄ possunt si n̄ habent
fidem. Ergo ipse donat et fidem.

**Ante d̄m cui credidit. q̄ uiuificat mor-
tuos. et uocat que n̄ sunt tanquā que
sunt. Ex tractatu psalmi. c. iiii.**

Qui uocat ea que n̄ sunt tanquā sunt.
Hec hic apl̄s diceret. q̄ uocat ea que n̄
sunt ut sunt. s; tanquā sunt. Apud d̄m
q̄ppe iam factū est. qđ ei⁹ dispositione
futurū est. quia de illo alibi dicit. qui
fecit que futura sunt. Et hic quando
fames facta ē t̄ dicta ē uocata. idest
ut adesset que iā fuerat in ei⁹ occulta
gubernatione disposita. **Ex tractatu
psalmi. c. xviii.** Qui uocat ea que n̄
sunt tanquā sunt. Nondū enī erant
quib⁹ p̄mitteret. ne quisquā de meriti⁹
glaretur. et quib⁹ p̄missū est etiā ipsi

p̄missi s̄t. ut totū corpus xp̄i dicat.
grā d̄i sum qđ sum. **Ex sermone de
uerbis apl̄i.** Cōmunis ē omib⁹ natura
n̄ grā. Natura n̄ grā p̄uitur. s; etsi pu-
tetur grā. quia et ipsa gratis est cēssa.
Non enī homo qui n̄ erat p̄meruit ut
ēet. Si p̄meruit. iam erat. Sed n̄dū erat.
Ergo qui p̄mereret n̄ erat et tam fact⁹
est. nec ut pecora fact⁹ ē. nec ut arbor⁹
fact⁹ est. nec ut saxum fact⁹ ē. s; fact⁹
ē ad imaginē creatoris. Hoc beneficiū
quis dedit. D̄s qui erat. et ex eterno
erat. Cui dedit. Homini q̄ n̄dū erat.
Dedit q̄ erat. accepit qui n̄ erat. Quis
autē hoc facere potuit. nisi q̄ uocat
ea que non sunt tanquā que sunt. De
quo dicit apl̄s. qui nos elegit ante mun-
di cōstitutionem. Elegit ante mundi cōsti-
tutionem. In mundo isto facti sum⁹. nec
mundus erat quando electi sum⁹. Inef-
fabilia mirabilia fr̄es mei. quis hec ex-
plicare suffecerit. Quis saltem qđ ex-
plicet cogitare. Cūgunt qui n̄ sunt.
nec errat qui eligit. nec uane eligit.
Cūgit tamē. et habet electos q̄s creatur⁹
est eligendos. Habet autē apud semet-
ipsum. n̄ in natura sua s; in p̄scientia
sua. Ergo. noli extolli. Homines sum⁹.
ipse fecit nos. fideles sum⁹. si tamē sum⁹.
Sed ecce fideles sum⁹. Etiam fideles. etiā
iustos q̄a iust⁹ ex fide uiuit. ipse fecit
nos. et n̄ ipsi nos. Quid nos fecit. n̄ qđ
sumus. Quid autē sumus. Quid.
Popl⁹ ei⁹. et oues pascue ei⁹. Ipse fecit
nos pplm̄ suum. ipse nos fecit oues
pascue sue. Iui misit uigilanda ouē
innocentiam. fecit oues de lupis. Hec ē
grā excepta illa cōmuni grā nature
qua homines facti sumus. nec digni

fuimus q̄ n̄ fuim⁹. excepta illa gr̄a. Hec
ē maior gr̄a qua facti sum⁹ ppl̄s ei⁹. et
oues pascuē ei⁹. p̄ uim xp̄m dñm nr̄m.
Sed dicit aliq̄s. P̄ uim xp̄m facti sum⁹.
ut etiā homines eēmus. Ita uero. per
uim xp̄m facti sunt et pagani n̄ pagani.
Nam ut eēnt homines. p̄ uim xp̄m fac
ti sunt. Qui est enī uic xp̄s. n̄ in princi
pio uerbum. et uerbu erat apud dñm. &
dñs erat uerbum. Hoc erat in p̄ncipio
apud dñm. Om̄ia p̄ ipsum facta sūt. Illi
ḡ debent & pagani q̄d homines creati
sunt. & tantomagis puniendi q̄a dimi
serunt eū a quo facti sunt. et coluerunt
que ipsi fecerunt. Excepta ḡ illa gr̄a
qua condita ē humana natura. hec est
enī xp̄ianus paganisq; cōmunis. hec
est maior gr̄a. non q̄d p̄ uerbu homi
nes creati sumus. s; q̄d p̄ uerbu carnē
facti fideles facti sumus. **Et n̄ infir
matus fide. cōsiderauit corp⁹ suum
emortuum. cū fere centū eēt annor⁹.
& emortuam uuluam sarę.** **Ex libro
de ciuitate di. xvi. mo.** Scriptum est in
eplā ad hebreos. fide et ipsa sara uir
tutē accepit ad emissionē seminis. Am
bo autē seniores erant sicut scriptura
testatur. s; illa etiā sterilis et cruore
m̄struo destituta. p̄pter q̄d iam pare
re n̄ posset etiam si sterilis n̄ fuisset.
Porro si femina ita sit p̄uēctioris etati⁹
ut ei solita mulierū adhuc fluant de
uicine parere potest. de seniore non
potest. quāuis adhuc ille senior s; de
adulescentula gignere. sicut abraham
post mortem sarę de cetura potuit.
q̄a uiuida ei inuenit etatem. Hoc ḡ
ē q̄d murū cōmendat apl̄s. & ad hoc
dicit abrahę iā fuisse corp⁹ emortuū

qm̄ n̄ ex om̄i femina cui adhuc eēt aliqd
pariendi temp⁹ extremū generare ipse
in illa etate adhuc posset. Ad aliqd enī
emortuū corpus intelligere debem⁹. n̄
ad om̄ia. Nam si ad om̄ia. n̄ iam senect⁹
uiui. s; cadauer est mortui. **In rep̄missi
one di etiam. n̄ hesitauit diffidentia.
s; cōfortat⁹ est fide. dans gl̄am dō. ple
nissime sciens. q̄a quecūq; p̄misit po
tens est & facere.** **Ex libro de corrup
tione & gr̄a.** Promittenti credidit abra
ham. et deputatū est illi ad iusticiam.
Dedit enī gl̄am dō. plenissime sciens.
sicut scriptum ē. q̄a que p̄misit potens
est et facere. Ipse ḡ illos bonos facit.
ut bona faciant. Neq; enī eos p̄pterea
p̄misit abrahę. quia p̄sciuit a se ipsis
bonos futuros. Nam si ita est. n̄ suum
s; eor⁹ est q̄d p̄misit. Non autē sic credi
dit abraham. s; non ē infirmat⁹ in fide.
dans gl̄am dō. et plenissime credens
q̄a que p̄misit potens est et facere.
Non ait que p̄sciuit potens ē & p̄mit
tere. aut que p̄dixit potens ē ostende
re. aut que p̄misit potens ē p̄scire.
s; que p̄misit potens est et facere. Ipse
ḡ eos facit p̄seuerare in bono. q̄ facit
bonos. Qui autē cadunt et peiunt. in
p̄destinator⁹ numero n̄ fuerunt. **Ex
libro de p̄destinatione scōrū.** Cauendū
est ne homo se extollat aduersus dñm.
cū se dicit facere q̄d p̄misit dñs. Nonne
fides gentium p̄missa est abrahę. & ille
dans gl̄am dō plenissime credidit. qm̄
que p̄misit potens est et facere. Ipse
ḡ fidē gentium facit. q̄ potens ē facere
q̄d p̄misit. Porro si dñs opatur⁹ fidē nr̄am
muro modo agens in cordib⁹ nr̄is ut
credam⁹. nūq̄d metuendum est. ne totū

facere n̄ possit. et ideo sibi homo p̄mas eius
partes iudicet. ut nouissimas ab illo ac
cipere mereatur. **Ex libro sententiariū
p̄speri.** Hoc p̄mittit d̄s q̄d ipse facit.
Non enī ipse p̄mittit & alius facit. q̄d
iā non ē p̄mittit s; p̄dicere. Ideo n̄ ex
opib; s; ex uocante. ne ipsoz sit n̄ dī. et
merces n̄ imputet sedm grām s; sedm de
bitum. **Qui traditus ē p̄pter delicta**

**n̄ra. et resurrexit p̄pter iustificationē
n̄ram. Ex tractatu psalmi. c. sedī.**

Qui sanat om̄es languores tuos. q̄ redimit
de interitu uitā tuam. Ibi sanabit om̄s
languor tuus. cū corruptibile hoc in
ducet corruptionē. Redēpta ē enī uita
tua de corruptione. Iam securus esto.
Initus ē bonę fidei extractus. Nemo fallit
redēptorē tuū. nemo curūuenit. nemo
p̄mittit. Egit hic cōmercium. iā precū
soluit. sanguinē fudit. Sanguinē inq̄
fudit unicus filius dī p̄ nob. Erige te
o anima. tanta uales. Redimet de cor
ruptione uitā tuam. Ostendit exem
plo. q̄d p̄misit in p̄mio. Mortuus est
p̄pter delicta n̄ra. resurrexit p̄pter iusti
ficationē n̄ram. Sperent membra. q̄d
in capite demonstratū est. Non cura
bit membra sua. quoz caput leuauit
in celum. **T**raditus ē p̄pter delicta
n̄ra. et resurrexit p̄pter iustificationem
n̄ram. Sicut morte ipsius seminam̄.
sic in resurrectione ipsius germinam̄.
Et enī mors ipsius. significat interitum
ueteris uitę n̄re. De hac re apls. c̄sepul
ti enī sum̄ xp̄o p̄ baptismū in mortem.
ut quēadmodū xp̄s resurrexit a mor
tuis. sic et nos in nouitate uitę ambu
lemus. Non dixit traditū ē p̄pter iusti
ficationē n̄ram. et resurrexit propter

delicta n̄ra. In ei traditioe delictū so
nat. in ei resurrectione iusticia sonat.
Ergo. moriat̄ delictū. & resurgat iusti
cia. **Iustificati ḡ ex fide. pacē habeam̄
ad d̄m p̄d̄m n̄r̄m iūm xp̄m. Ex libro
ad bonifaciū papam.** Iustificati autē
gratis p̄ grām ipsius. ne fides ipsa sup
ba sit. nec dicat sibi. Si ex fide. q̄m ḡtis.
Quod enī fides meret̄. cur n̄ potius red
dit̄ quā donatur. Non dicat ista homo
fidelis. q̄a cum dixerit. ut merear iusti
ficationem. habeo fidē. respondet ei.
Quid enī habes q̄d n̄ accepisti. Cum ḡ
fides impetrat iustificationē. sicut uni
cuiq; d̄s partitus ē etiā mensurā fidei.
n̄ grām dī aliquid meriti p̄cedit huma
ni. s; ipsa grā meret̄ augeri. ut aucta
mereat et p̄fici. comitante n̄ ducente
pedissequa n̄ preuia uoluntate. Unde
ille q̄ dixit. fortitudinē meā ad te custo
diam. causamq; reddidit dicens. q̄m d̄s
susceptor m̄s es. tanquā requirens quib;
id meritis fuerit c̄secut̄. nihilq; in se in
ueniens ante grām dī. d̄s m̄s inquit
misericordia ei p̄ueniet me. Quancūq; inq̄
cogitauero antecedentia merita mea.
misericordia ei p̄ueniet me. Proinde ab illo at
tributā fortitudinē suā ad illū custo
diens. eodē seruatore n̄ p̄dit. q̄d eodē
largitore suscepit. **Non solū autē. sed
et glāmur in tribulationib;. scientes
q̄m tribulatio patientiā opatur. pati
entia autē p̄bationē. p̄batio uero spem.
spes autē n̄ confundit. quia karitas
dī diffusa ē in cordib; n̄ris p̄ sp̄m sc̄m
qui datus ē nob. Ex libro de grā et
libero arbitrio.** Non itaq; p̄nos. sed
p̄ sp̄m sc̄m qui datus ē nob. Ipsa kari
tate fit quā donū dī ēē manifestat.

**h
Ex tractatu
de pasca.**

ut tribulatio n̄ auferat s; potius operet
patientiam. **Ex libro de agone xp̄ia-
no.** Nec nos moueat qđ in hac uita
scđm carnē quā portant iusti multa
grauiā & aspa tolerant. Nihil enim
mali patiunt qui iā dicere possunt
qđ ille uir spūalis exultat. & p̄dicat
ap̄ls dicens. Glāmur in tribulatio-
nib; scientes qm̄ tribulatio patien-
tiam opatur: patientia p̄bationem.
p̄batio spem. Spes autē n̄ cōfundit.
quia karitas dī diffusa ē in cordib;
nr̄is p̄ spm̄ scm̄ qui datus est nobis.
Si ḡ in hac uita ubi tanta tormēta
sunt. possunt boni & iusti uiri cum
talibus patiunt n̄ solū eq̄ animo tolera-
re s; etiā in dī karitate glari. quid
cogitandū est de illa uita quę nob̄
pmittitur ubi nullā de corpore mo-
lestiam sentiemus. qm̄ n̄ ad hoc re-
surgit corpus iustorū ad qđ resurgit
impiorū. sicut scriptū est. Om̄es re-
surgem; s; n̄ om̄s immutabim̄. Et
ne quisquā putet n̄ iustis immutati-
onē istā pmitti s; potius iniustis. &
eā existimet ēē penalem. sequit̄ et
dicit. Et mortui resurgent incorrup-
ti. & nos immutabim̄. **Ex libro
questionū. lxxx. iiii.** Vt autē mali
bonis sepe tēporalit̄ noceant. pote-
statē in eos accipiunt ad maiorem
bonorū utilitatē. p̄pt̄ exercitationē
patientie. Itaq; anima xp̄iana sēp̄
inuiulet in tribulationib; suis sequi
uoluntatē dei sui. ne ordinationi dī
resistendo acquirat sibi grauius iu-
dicium. Qđ enī ipse dñs agens ho-
minē pontio pilato dixit. hoc et
iob diabolo posset dicere. Non ha-

beres in me potestatē. nisi data t̄ ēēt
desup. Non ḡ uoluntas cui malicie
potestas in bonos dat; s; ei uoluntas
a q̄ hec potestas dat; debet ēē karis-
sima. qm̄ tribulatio patientiā opat;
patientia ū p̄bationē. p̄batio autem
spem. spes autē n̄ confundit. qm̄
karitas dī diffusa ē in cordib; nr̄is.
p̄ spm̄ scm̄ qui datus ē nobis. **Spes
autem n̄ confundit. Ex tractatu
psalmi. xxxvi.** Quis est qui cōfun-
ditur. Qui dicit. ego qđ sp̄bam n̄
inueni. Et merito. Sp̄bas enī de te.
aut sp̄bas de homine amico tuo. Na-
ledictus autē. qui spem suā ponit in
homine. Confunderis. quia fefellit
te spes posita in mendacium. Omnis
enī homo mendax. Si autē ponas
spem tuā in dō tuo n̄ cōfunderis. quia
ille in quo spem posuisti fallere non
potest. Vnde et ille iustus cōfirmat;
in tēpore malo. in die tribulationis
quia n̄ cōfundit quid ait. Glāmur
in tribulationib;. scientes qđ tribu-
latio patientiā opatur. patientia
p̄bationē. p̄batio spem. spes autē n̄
cōfundit. Vnde spes non confundit.
Quia in dō posita est. Ideo sequitur.
Karitas dī diffusa ē in cordib; nr̄is.
p̄ spm̄ scm̄ qui datus ē nob̄. Iam dat
est nob̄ sp̄s sc̄s. quom̄ nos fallat cui
tale pignus tenemus. Vnde ille
glaretur dicens. glāmur in tribula-
tionib;. si egestatē intus pateretur.
Videbant̄ foris angustie. s; intus lati-
tudo erat. Quid autē facit malis homo.
cū cepit tribulari. Foris nihil
habet. ablata sūt om̄ia. in cōsuetudine
nullū solatium est. Non ē quo exeat.

quia dura sūt. n̄ est q̄ intret q̄ mala sūt.
 Consolatio n̄ est in extēus. n̄ est in intēis.
 Quom̄ cōsolabat̄ ille plenus sagina in-
 timore. & de ipsa sagina ructans.
 Dñs dedit dñs abstulit. sicut dñs
 placuit ita factū est. sit nomen dñi
 benedictum. Quisquis autē malus ē.
 male secū torquat̄ necesse est. sibi ip-
 se tormentū est. Ipse est enī pena sua.
 quē torquet cōscientia sua. **Quia kari-**
tas dī diffusa ē in cordib⁹ nr̄is. p̄ sp̄m
sc̄m qui datus ē nob̄. Ex libro de na-
tura et gr̄a. A quo. nisi ab illo q̄ ascen-
 dit in altū captiuauit captiuitatē. dedit
 dona hominibus. **Ex sermone de blas-**
phemia sp̄s sc̄i. Insinuatur nob̄ in pa-
 tre auctoritas. in filio natiuitas. in sp̄u
 sc̄o patris filiūq̄ cōmunitas. in tribus
 equalitas. Quod ḡ cōmune est patri et
 filio. p̄ hoc nos uoluit habere cōmunio-
 nē & inter nos et secum. p̄ illud donū
 nos colligere in unū. q̄d ambo habent
 unū. hoc ē p̄ sp̄m sc̄m dñm et donū dī.
 In hoc enī diuinitati reconciliam̄. eaq̄
 delectamur. Nam quid nob̄ p̄desset q̄d
 q̄d boni nossē. n̄ etiā diligeremus.
 Sicut autē ueritate discim⁹. ita karita-
 te diligim⁹. ut et plenius cognoscim⁹
 et beati cognitio p̄fruiam⁹. karitas porro
 diffusa est in cordib⁹ nr̄is. p̄ sp̄m sc̄m q̄
 datus ē nob̄. Et q̄a peccatis alienabam⁹
 a possessione uerōy bonorū. karitas
 cooperuit multitudinem peccatorum.
Ex sermone de ascensione dñi. Ergo
 arbitror ideo bis datū ēē sp̄m sc̄m. ut
 cōmendarent̄ duo p̄cepta karitatis.
 Duo sunt enī p̄cepta karitatis. et una
 est karitas. Diliges dñm dñm tuū ex
 toto corde tuo. et ex tota anima tua.

& ex tota uirtute tua. diliges primū tuū
 tanquā te ipsum. In his duob⁹ p̄ceptis. to-
 ta lex pendet et p̄phete. Vna karitas et
 duo p̄cepta. un⁹ sp̄s & duo data. Non
 enī ali⁹ ē datus prius & ali⁹ dat⁹ ē postea.
 q̄a n̄ alia karitas diligit primū quā
 illa quē diligit dñm. Qua karitate pri-
 mū diligim⁹ ipsa karitate dñm diligim⁹.
 s. q̄a aliud est dñs aliud primū. una kari-
 tate diligunt̄. n̄ sunt tam unū quē dili-
 gunt̄. Ideo forte q̄a magna est. et primi-
 tus cōmendata dilectio dī. sc̄da dilectio
 primū. A sc̄do autē incipit̄. ut ad p̄mū
 pueniat̄. Si enī fr̄m quē uides n̄ diligis.
 dñm quē n̄ uides quom̄ potes diligere.
 Informans nos ad dilectionē primū.
 uenit in tr̄a cōspiciuus & primus primū.
 sp̄m sc̄m insufflando in faciem eorū. Ut
 autē ab hac primū karitate audiam⁹
 ei⁹ karitatē q̄ in celo ē. de celo misit sp̄m
 sc̄m. Accipe in tr̄a et dilige fr̄m. accipe
 de celo & dilige dñm. q̄a et in tr̄a q̄d acce-
 pisti de celo ē. In tr̄a xp̄c dedit. s. de ce-
 lo est q̄d dedit. Ille enī dedit q̄ de celo
 descendit. hic inuenit cui daret. s. in-
 de attulit q̄d daret. Quid ḡ fr̄s. An
 forte cōmemoro et hoc. q̄m karitas
 ad sp̄m sc̄m p̄prie p̄tineat. Paulum
 audi. Nonsolū autē. s. & gl̄am in tribu-
 lationib⁹. scientes q̄m tribulatio pati-
 entiam opat̄. patientia autē p̄bationē.
 p̄batio ū sp̄m. spes autē n̄ confundit.
 q̄a karitas dī diffusa ē in cordib⁹ nr̄is
 p̄ sp̄m sc̄m qui dat⁹ ē nob̄. Vnde karitas
 dī diffusa ē in cordib⁹ nr̄is. Quid tibi
 dabas. q̄d quasi de tuo p̄sumebas. Quid habes
 enī q̄d n̄ accepisti. Ergo unde. n̄ de quo
 sequit̄. p̄ sp̄m sc̄m q̄ datus ē nob̄.
 Karitas ista n̄ tenet. n̄ in unitate eccl̄ie.

Non illa habent diuisores. sicut dicit
apls petrus. Iu seipsos segregant ani-
males spm n habentes. Ideo diffluunt.
qa coagulu n tenent. karitas cgregat
nos. **Ex sermone eplę iohis. vii.** Quia
u dicit apls. karitas di diffusa e in cor-
dib nris p spm scm q datus e nob. intel-
ligam in dilectione spm scm ee. Ipse e
eni sps scs. que n possunt accipe mali.
Ipse e ille fons. de q dicit scriptura.
fons aque tue sit t ppris. e nemo ali-
enus comuncet t. Omis eni q n diligit
dm alieni sunt. anti xpi st. e quauis
intrent basilicas. n possunt numerari
m filios di. Non ad illos ptnet fons
ille uite. Et habere baptismu e malis ee
potest. Inuenim saule regē habuisse
pphetia. Persequebat scm dauid. et
implet est spu pphete. e pphare ce-
pit. Accipe sacramtu corporis e san-
guinis dñi. e malus ^{esse} potest. Nam de
talib dictum e. q manducat e bibit in-
digne. iudiciu sibi manducat e bibit.
Habere nom xpi e malus ee potest. id
est xpian uocari. e malus ee potest.
De quib dictu est. polluebant nomen
di sui. Ergo habere sacramta ista om-
nia et malus ee potest. habere autē
karitate. e malus ee n potest. Hoc e
g ppru donu. ipse est singularis fons.
Ad hunc bibendum hortat nos sps di.
ad se bibendu hortat nos sps di. **Ex**
sermone eplę iohis. viii. Unde scim
qa de spu suo dedit nobis. Hoc ipsu
qa de spu suo dedit tibi unde cogno-
scis. Inroga viscera tua. si plena st
karitate. habes spm di. Unde cogno-
scimus. qa inde cognoscis habitare
in te spm di. Pautu inroga aptm.

habere pphetia
e malis ee potest.

Im karitas di diffusa e in cordib nris.
p spm scm q dat est nob. Dedit dona
hominib. Que dona. Spm scm. q tale
dat donu. qualis ipse est. **Ex sermone**
de uerbis apli. Magna e autē miscdia
di. Donu dat equale sibi. qa donu ei sps
scs e. e unus ds tota trinitas. pater et
filius et sps scs. Quid nob pstat sps scs.
Aptm audi. Karitas di inquit diffusa est
in cordib nris. Unde tibi o mendice dif-
fusa est karitas di in corde tuo. Quid.
Aut in quo. Karitas di diffusa est in
corde humano. Habem inquit thesauru
istum in uasis fictilib. Juare in uasis ficti-
libus. Ut eminentia sit uirtutis di. De-
niq cu dixisset karitas di diffusa e in
cordib nris. ne putaret quisq a se sibi
ee qd diligit dm. canuo addidit. per
spm scm qui dat est nob. Ut g ames dm
habitet in te ds. e amet se de te. idest
ad amore suu moueat te. accendat te.
illuminet te. exerceat te. Lucta est eni
in isto corpore. Quadiu uiuim pugnam.
quadiu pugnam plectam. Sed in his
omib supam. p cu qui dilexit nos.
Ex sermone de uerbis euangelii. xii.
Ergo unde tibi karitas. n quia diffusa est
in cordib nris p spm scm qui datus e nob.
Ecce ad qd geme. Contempne spm tuu. ac-
cipe spm di. Ne timeat sps tuus. ne cu
in te cepit habitare spe di. angustias
patiatur in corpore tuo. Cu habitare
cepit in corpore tuo spe di. n inde ex-
cludit spm tuu. Noli timere. Si diuitē
aliquē hospitio suscipias. pateris angu-
stias. suscipe diuitē spm di. dilataberis
n angustaberis. Dilatasti gressus meos
subtus me. die die. Hospiti tuo dictur
es. dilatasti gressus meos subtus me.

Quando non hic eras. angustias patiebar:
Implesti cellā meā. & nō me exclusisti sed
angustia meā. Cū enī dicit. karitas dī dif-
fusa ē. ipsa diffusio latitudinē significat.
Nō g̃ timeas angustias. Recipe hospitē
istū. & nō sit hospes quasi de transeuntib⁹.
Nō enī debet dare discedendo. Veniens
habitāt in te. & dedit. Ipsius esto. nō te
deserat. nō inde migret. Tene illū omīno.
et dic illi. Dñe d's n'r posside nos. **Ex**
libro sententiarū p'speri. Fortitudinē
gentiū mundana cupiditas. fortitudinē
autē xpianorū dī karitas facit. quē dif-
fusa ē in cordib⁹ n'rīs. nō p uoluntatis ar-
bitrium qd ē a nob. s. p spm̄ scm̄ q datus
ē nob. Prorsus donū dī ē. diligere dñm.
Ipse ut diligeret dedit. q nō dilect⁹ dilexit.
Displicentes amati sum⁹. ut fieret in nob
unde placerem⁹. Diffundit enī karitatē
in cordib⁹ n'rīs spc patris et filii. quē cū
patre amamus et filio. **Vt quid enī xpc**
cū adhuc infirmus ēēmus scdm̄ temp⁹ p
impus mortuus est. **Ex tractatu**
psalmi. c. xlviij. At ū p minimo ha-
bet d's hominē. ppter quē mori uoluit
unicū suū. Attendam⁹ ad indicū dile-
ctionis. pmissionis dī tales arras acce-
pinus. Vnicus. p quib⁹ mortuus est.
Utinā p bonus. utinā p iustus. Sed quid.
Tenē xpc ait apl's p impus mortuus ē.
Qui donauit impus mortē suā. qd ser-
uat iustis n̄ uitā suā. Erigat se ergo
humana fragilitas. nō desperet. nō se col-
ludat. nō se auertat. nō dicat nō ero. Qui p-
misit d's est. et uenit ut pmitteret. ap-
paruit hominib⁹. uenit suscipere mortē
nrām. pmittere uitā suā. Quid t pmi-
sit d's. q homo mortalis. Quia uicturus
es in eternum. Non credis. Credo plus

est iam qd fecit. quā qd pmissit. Quid fecit.
Mortuus ē p te. Quid pmissit. Vt uiuas
cū illo. Incredibilius ē qd mortuus est
eternus. quā ut in eternum uiuat mortalis.
Iam qd incredibilius ē tenem⁹. Si ppter
hominē mortuus ē d's. nō est uictur⁹ homo
cū dō. Nō ē mortalis uicturus in eternū.
ppter quē mortuus ē qui uiuit in eternum.
Sed qm̄ mortuus ē d's. & unde mortuus
ē d's. & potest mori d's. Accepit ex te.
unde moreret⁹ p te. Non posset mori nō
caro. nō posset mori nō mortale corpus.
Inducit se ubi p te moreret⁹. inducit te
ubi cū illo uiuas. Ubi se inducit mortē.
In uirginitate matris. Ubi te inducit
uita. In equalitate patris. Elegit hic
sibi thalamū castū. ubi cū iungeret spon-
sis sponse. Verbū caro factū est. ut fieret
caput ecclie. Verbum enī ipsū non est
pars ecclie. s. ut eēt caput ecclie carnē
assumpsit. Quidā nrām iā sursum est.
qd hic accepit. ubi mortuus ē. ubi cru-
cifixus ē. Iam quedā primitiæ tuæ pces-
serunt. dubitas quia secuturus es.
Ex sermone de uerbis euangelii.
Omnia m̄ tradita sunt a patre meo. inquit.
fortasse dicturus es. Xpo s̄ tradita.
nūq̄d mihi. Audi aplm̄ dicentē. audi
ut dixi iam dudū. ne desperatione fran-
garis. Audi qm̄ amat⁹ es. nō amandus.
audi qm̄ amatus es. turpis. fedus. ante
quā esset in te. qd amari dignū esset.
Amatus es prius. ut dignus fieres qui
amareris. Tenē xpc sicut ait apl's p im-
pūs mortuus ē. An forte impius amari
meretur. Quero. qd meretur impius.
Dāpnari respondes. Xpc tam p impius
mortuus est. Ecce qd t pstatū est impio.
Iā pro qd seruatur. Qd pstatū ē impio.

Xp̄s p̄m̄pus mortuus est. Desiderabas autē om̄ia possidere. Noli p̄auariciā per pietatē hoc querē. Si enī ita quesieris. possidebis. Tenebis enī eū p̄ quē facta sūt om̄ia. & cū ipso om̄ia possidebis. **Com̄dat autē suā karitatē d̄s in nobis. qm̄ si cū adhuc peccatores eēim̄ xp̄e p̄ nob̄ mortuus ē. multo ḡ magis iusti ficati n̄c in sanguine ipsius salui erim̄ ab ira p̄ ipsum. Si enī cū inimici eēim̄ reconciliati sum̄ dō p̄ mortē filii ei⁹. multo magis reconciliati salui erim̄ in uita ipsius. Ex tractatu euglii sedm̄ iohannē. c. viii.** Incomphensibilis ē dilectio qua diligit d̄s. neq; mutabilis. Non enī ex q̄ ei reconciliati sum̄ per sanguinē filii ei⁹ nos cepit diligere. sed ante mundi cōstitutionē dilexit nos. ut cū ei⁹ unigenito etiā nos filii eēim̄ prius quā om̄ino aliqd̄ eēim̄. Qd̄ ergo reconciliati sum̄ dō p̄ mortē filii ei⁹. non sic audiāt. quasi ideo nos reconciliauerit ei⁹ fili⁹ ut iā inciperet amare q̄s oderat. sicut reconciliat̄ inimic⁹ inimico. ut deinde sint amici et inuicē diligant q̄ oderant inuicem. s; iā nos diligenti reconciliati sum̄ ei cū quo p̄pt̄ peccatū inimiciās habebam̄. Qd̄ utrū utrū dicā. attestet̄ apt̄s. Comendat inq̄ dilectionē suā d̄s in nob̄. qm̄ cū adhuc peccatores eēim̄ xp̄e p̄ nob̄ mortuus ē. Habebat ḡ ille circa nos karitatem. etiā cū inimiciās adūsus eū exercentes opareim̄ iniquitatē. Et tam̄ ei uerissime dictū est. Odisti om̄s q̄ opantur iniquitatē. Proinde miro & diuino modo. q̄ndo nos oderat diligebat. Oderat enī nos quales ipse n̄ fecerat. et quia iniquitas n̄ra opus ei⁹ n̄ om̄i ex parte

cōsumpserat. nouerat simul in unoq̄q; n̄r̄m et odissē qd̄ feceram̄. & amare qd̄ fecerat. Et hoc quidē in om̄ib⁹ intelligi potest. de illo cui ueraciter dicit̄. nihil odisti horū quē fecisti. Cū igit̄ eoz quē fecit nihil oderit. q̄s digne possit eloq̄ q̄ntū diligit mēbra unigeniti sui. & quanto ampli⁹ ipsū unigenitū suū in q̄ cōdita sūt om̄ia uisibilia et inuisibilia quē in suis generib⁹ ordinata ordinatissime diligit. Membra q̄ppe unigeniti. ad angelorū scōz equalitatē gr̄e suę largitate pducit. Unigenit⁹ autē cū sit d̄ns om̄ium p̄culdubio ē d̄ns angloz natura qua d̄s ē. n̄ anglis s; patri potius equalis. gratia ū qua homo ē qm̄ n̄ excedit excellētiā cuiuslibet angli. cū sit una p̄sona carnis et uerbi. Quāquā n̄ desint qui etiā nos anglis p̄ferant. quia p̄ nob̄ inq̄nt̄ n̄ p̄ angelis mortuus ē xp̄e. Iud̄ ē aliud quā de impietate uelle gl̄ari. Tenē xp̄e sicut ait apt̄s iuxta tēp̄s p̄ impus mortuus ē. Hic ḡ n̄ merita n̄r̄m. s; di misericordia cōmendat̄. Nā quale est ideo se uelle laudari. q̄a uitio suo tam detestabiliter egrotauit. ut n̄ possit aliter quā medici mortui sanari. Non ē hec n̄roz gl̄a meritorū. s; medicina morboz. An ideo nos p̄ferimus anglis. q̄a cū et angli peccauerunt nihil eis tale unde sanarent̄ impensum est. Cur n̄ potius intelligim̄ qd̄ tanto dāpnabili⁹ eoz iudicata sit culpa. q̄nto erat sublimior natura. Tanto enī min⁹ quā nos peccare debuerunt. q̄nto nob̄ meliores fuerūt. Nē autē in offendendo creatore tanto execrabil⁹ beneficio ei⁹ ingrati ceciderūt. q̄nto beneficentius sunt creati. nec eis satis

fuit et desertores illi? et nri fierent de-
ceptores. Hoc itaq; nob magnū bonum
ēferet q dilexit nos sicut dilexit et xpm.
ut ppter ipsū cui membra et nos uoluit
equales scis angelis simus. quib; et na-
tura inferiores editi sum; et peccato in-
digniores facti. q ex fieri qualescūq;
socu deberem;.

Ex tractatu psalmi .lxxv. Ostendit enī dilectionē suā
ds in nob. Si enī cū adhuc peccatores
ēem; xpc p nob mortuus ē. Vix enim
inquit p iusto q; mortē. Nā p bono
forsitan q; audcat mori. Dñs autē
nr p impius mortuus ē. Neq; enī me-
rita nrā pcesserant. p quib; filius dei
moreret. Sed magis qā nulla erant
merita. magna erat misericordia. Quā cer-
ta q quā firma pmissione seruat iusti-
tiam suā. q donauit iniustis mortem
suam.

Ex tractatu psalmi .c. xviii.
Testimonia quippe di sunt. quib; qntū
nos diligit nob pbare dignat. Com-
mēdat autē karitatē suā ds in nob.
qm cū adhuc peccatores ēem; xpc
p nob mortuus ē. Cū g ipse dicat. ego
sū uia. et humilitas eis carnalis nati-
uitatis atq; passionis euidentia sint
testimonia erga nos diuine dilectio-
nis. pculdubio uia testimonioy di
xpc ē. Per hęc qppe testimonia que
in illo uidem; impleta. etiā futura er-
ganos que sempiterna pmissa sūt expe-
ctam;. et spām implenda. Qui enim
ppo filio n̄ peperit s; p nob omib; tradidit
eū. quom n̄ etiā cū illo om-
nia nob donauit.

**Ex libro de
trinitate .iiii.** Primū nob psuaden-
dū fuit qntū nos diligeret ds. ne
desperatione n̄ auderem; erigi in eū.

quales autē dilexerit ostendi oportebat.
ne tanquā de meritis nrīs supbientes.
magis ab eo resiliem;. et in nrā fortitu-
dine magis deficerem;. Ac p hoc egit
nobiscum ut p ei fortitudinē potius p-
ficerem;. atq; ita in infirmitate humili-
tatis pficeret uirtus karitatis. Hoc
significat in psalmo ubi ait. Pluuia
uoluntariā segregabis ds hereditati
tuę. et infirmata ē. tu u psecuti eam.
Pluuia qppe uoluntariā n̄ nisi grām
uult intelligi. n̄ meritis redditā. sed
gratis datā. unde et grā nominat.
Dedit enī eā n̄ quia digni eram;. s; qā
uoluit. Hoc cognoscentes. n̄ fidentes
erim; in nob. et hoc ē infirmari. ipse u
pficit nos. qā etiā paulo aplo dixit.
sufficit t grā mea. nā uirtus in infir-
mitate pficit. Psuadendū g erat ho-
mini qntū nos dilexerit ds. et quales
dilexerit. Quāntū ne desparem;. quale
ne supbirem;. Hunc locū pnecessariū.
apls sic explicat. Comēdat autē in-
quit suā karitatē ds in nob. qm cum
adhuc peccatores ēem; xpc p nobis
mortuus ē. multo magis n̄ iustificati
in sanguine ipsius salui erim; ab ira p
ipsum. Si enī cū inimici ēem; reconci-
liati sum; dō p mortē filii ei. multo magi
reconciliati salui erim; in uita ipsius.
Itē alio loco. Quid g dicem; inqt ad hęc.
Si ds p nob. quis extra nos. Qui p prio
filio n̄ peperit. s; p nob omib; tradidit
eū. Quom n̄ et cū illo omnia nob donauit.
Qd autē factū nob annunciat. hoc
futurū ostendebat antiq; iustis. ut p
eandē fidē etiā ipsi humiliati infirma-
rent. et infirmati pficerent.

**Qm si
eū. adhuc peccatores ēem; xpc p nob**

mortuus ē. & cetera. **E**x libro de triu-
tate. xvi. Non aliū modū possibile dō
defuisse cui potestati cuncta equaliter
subiacent. s; sanande nr̄e miserie cūe-
nientiorē aliū modū n̄ fuisse nec esse
oportuisse. Quid enī tā necessariū fuit
ad erigendā spem nr̄am. m̄tēq; morta-
lum cōditione ipsi mortalitatis abiecta.
ab immortalitatis despatione libanda.
quā ut demonstraret nob̄ quanta nos
penderet d̄s q̄ntūq; diligeret. Quid
ū hui rei tanto isto indicio manifestius
atq; p̄clarus. quā ut dī filius immuta-
biliter bonus in se manens q̄d erat. &
a nob̄ p nob̄ accipiens q̄d n̄ erat. preter-
sue nature detrimentum nr̄m dignat̄ in-
ire cōsortiū. prius sine ullo suo malo me-
rito mala nr̄a pferret. ac sic iam creden-
tib; q̄ntū nos diligeret. & q̄d despabam̄
iam sp̄antib; dona in nos sua sine ullis
bonis meritis nr̄is indebita largitate
cōferret. q̄a et ea que dicunt̄ merita nr̄a
bona. dona s̄t eius. Vt enī fides p dile-
ctionē opetur: karitas dī diffusa ē in
cordib; nr̄is. p sp̄m sc̄m q̄ datus ē nob̄.
Tunc autē est datus. quando ē iūc in
resurrectione clarificatus. Tunc enī se
missurū ēē p̄misit & misit. q̄a tē sicut
de illo scriptū est. & ante p̄dictū. ascen-
dit in altū. captiuauit captiuitatē. de-
dit dona hominib;. Hec dona s̄t merita
nr̄a. quib; ad summū bonū immortalis
beatitudinis puenimus. Cōmendat au-
tē inquit ap̄ls karitatē suā d̄s in nob̄.
qm̄ cū adhuc peccatores ēēmus xp̄c p
nob̄ mortuus ē. multo magis iustifica-
ti n̄c in sanguine ipsi salui erim̄ ab ira
p ipsū. Adhuc addit et dicit. Si enim
cū inimici ēēim̄ reconciliati sum̄ dō per-

mortē filii ei. multo magis reconciliati
salui erim̄ in uita ipsius. Qs peccatores
dixit prius hos posterius inimicos dei.
et q̄s prius iustificatos in sanguine xp̄i.
eos posteri reconciliatos p mortē filii dī.
et q̄s prius saluos ab ira p ipsū. eo postea
saluos in uita ipsius. Non ḡ ante istā ḡm
quoq̄modo peccatores. s; in talib; peccatis
fuiim̄. ut inimici ēēmus dī. Superius autē
idem ap̄ls nos peccatores et inimicos dī
duob; identitē nominib; appellauit.
uno uelut mitissimo. alio plane atrocis-
simo dicens. Si enī xp̄c cū infirmi ēēim̄
adhuc. iuxta temp̄s p impius mortuus
est. Quos infirmos. eosdē impios nuncu-
pauit. Leue aliquid uidet̄ infirmitas.
s; aliquando talis ē ut impietas nominet̄.
n̄ tam infirmitas ēēt medicū necessariū
n̄ haberet. qui ē hebraice iūc. grece so-
ther: nr̄a autē locutione saluator. q̄d
uerbum latina lingua prius n̄ habebat.
s; habere poterat sic potuit q̄ndo uoluit.
Hec autē ap̄li sententia p̄cedens ubi ait.
adhuc cū infirmi ēēim̄ iuxta temp̄s xp̄c
p impius mortuus ē. coheret his duob;
sequentib;. quarū in una dix̄ peccatores.
in alia inimicos dī. tanquā in illis sin-
gulis reddiderit singula. peccatores
ad infirmos. inimicos dī referens ad im-
pios. Sed q̄d est. iustificati in sanguine
ipsius. Que vis ē hui sanguinis obse-
cro. ut in eo iustificent̄ credentes. Et q̄d
est reconciliati p mortē filii eius. Hanc
ū cū uasceret̄ nob̄ d̄s pat̄ uidit mortē
filii sui p nob̄. & placatus ē nobis.
Nūquid ḡ filius ei usq; adeo nob̄ pla-
catus erat. ut p nob̄ etiā dignaret̄ mori.
pater ū adeo usq; adhuc irascebat̄. ut
n̄ filius p nob̄ moreret̄ non placaretur.

Et quid ē qđ alio loco idem ipse doctor
gentiū. qđ g̃ inquit dicim⁹ ad hec. si d̃s p
nob̃ quis ētra nos. q̃ filio pprio n̄ pepetit
s; p nob̃ omib⁹ tradidit eū. qm̄ n̄ et cū
illo om̃ia nob̃ donauit. Nūqđ n̄ iam
placat⁹ ēet pat̃. p̃po suo filio n̄ parcens
p nob̃ eū traderet. Nonne uidet⁹ hec
illi uelut aduersa ēē sententię. In illa
mortē p nob̃ filius. et reconciliat⁹ nob̃
pat̃ p ei⁹ mortē. in hac ^{autem} tanquā nos p̃por
dilexerit pat̃. ipse p̃pt nos filio n̄ par
cens ipse p nob̃ eū tradidit ad mortem.
Sed uideo qđ et antea pater dilexit nos.
n̄ solum antequā p nob̃ filius moreret⁹. s;
antequā conderet mundū. ipso attestan
te aplō qui dicit. Sicut elegit nos in ip
so ante mundi cōstitutionē. Hec filius
patre sibi n̄ parcente p nob̃ uelut inuit⁹
est traditus. quia et de ipso dictū est. q̃
me dilexit & tradidit semetipsum p me.
Om̃ia g̃ simul et pat̃ et fili⁹ & amborū
sp̃c pariter & concorditer opant⁹. tam
iustificati sum⁹ in xp̃i sanguine. & recon
ciliati sum⁹ dō p mortē filii ei⁹. Et quom
id factū sit. ut potero qntū satis uide
bitur explicabo. Quada iusticia dī in
potestate diaboli traditū ē gen⁹ huma
nū. peccato p̃mi hominis in om̃s utriq;
secus cōmitione nascentes originalit⁹
transfuerunt. et parentū p̃mōz debito.
uniūsoz posteros obligante. Apl̃s autē
aptus hec p̃dicat ubi dicit. Et uos cū
ēētis mortui delictis & peccatis ur̃is in
quib⁹ aliquando ambulastis scđm scđm
mundi huius. scđm p̃ncipē potestatis
aeris. sp̃c qui n̄ opatur in filiis diffiden
tię. in quib⁹ et nos om̃s aliqñdo conuīsa
ti sum⁹. in desideris carnis nr̃e faciente
uoluntates carnis et affectionū. & etiam

natura filii ir̃e sicut et ceteri. Filii diffi
dentie sunt infideles. Et quis hoc n̄ est.
antequā fidelis fiat. Quo circa om̃es
homines ab origine mundi sub p̃ncipe sunt
potestatis aeris. q̃ opat⁹ in filiis diffiden
tię. Et qđ dixi ab origine. hoc ē qđ dic
apl̃s natura filios ir̃e fuisse sic et ceteros.
natura scilicet ut ē deprauata peccato.
n̄ ut recta creata ē ab initio. Modus
autē iste quo traditus ē homo in diabo
li potestate n̄ ita debet intelligi tanq̃m
d̃s hoc fecerit aut fieri iussit. s; quod
tantū pmiserit. iuste tamen illo dese
rente peccantē. peccati auctor ilico in
uasit. Nec ita sane d̃s deseruit creaturā
suā ut n̄ se illi exhiberet d̃m creatorem
et uiuificantē. & inter penalia mala
etiā bona malis multa p̃stantē. Non
enī continuat in ira sua misēdias suas.
nec hominē a lege sue potestatis amisit.
qñdo in potestate diaboli esse pmisit.
Si g̃ cōmissio peccatorū p irā dī iustam
hominē subdidit diabolo. p̃fecto re
missio peccatorū p reconciliationē dei
benignā eruit hominē a diabolo. Non
autē diabolus potentia dī. s; iusticia su
pandus fuit. Hā qđ omnipotentē poten
tius. aut cui creaturę potestas creatori
cōparari potest. Sed cū diabolus uitio
pueritatis sue factus sit amator poten
tię et desertor oppugnatōq; iusticię.
sic enī cū homines tantomagis imitant⁹
qñtomagis neglecta uel etiam perōsa
iusticia potentie student. eiusq; adēp
tione letant⁹. uel inflāmant cupiditate.
placuit dō. ut p̃pt eruentū hominē
de diaboli potestate n̄ potentia diaboli
s; iusticia uinceret⁹. atq; ita et homines
imitantes xp̃m. iusticia querrent dia

bolū uincere n̄ potentia. Iux̄ sit ḡ iusticia
qua uict⁹ est diabolus. que n̄ iusticia m̄i
xp̄i. ⁊ quom̄ uictus est. Quia cū in eo
nihil morte dignū inueniret. occidit eū
tam̄. Et utiq; iustū est. ut debitores q̄s
tenebat liberi dimittant̄ in eū credentes.
quē sine ullo debito occidit. Hoc est qđ
iustificari dicim̄ in xp̄i sanguine. Sic
q̄ppe in remissione peccatorū nr̄orū inno-
cens ille sanguis effusus ē. Vnde se dicit
in psalmis in mortuis liberum. Solus
enī amaras debito liber mortuus est.
Hinc et in alio psalmo dicit. Iux̄ n̄ ra-
pui tē exsoluebam. rapinā uolens intel-
ligi peccatum. q̄a usurpatū est c̄tra li-
cetū. Vnde p̄ os etiā carnis sue sicut in
euangelio legit̄ dicit. Ecce uenit p̄n-
ceps mundi hui⁹. ⁊ in me nihil inuenit.
id est nullū peccatū. Sed ut sciant om̄s
inquit q̄a uoluntatē patris mei facio.
surgite eamus hinc. Et p̄git inde ad
passionē. ut p̄ debitorib⁹ nob̄ qđ ipse n̄
debebat exsolueret. Nūqđ isto iure eq̄s-
simo diabolus uinceret. si xp̄e potentia
cū illo agere n̄ iusticia uoluisset. Sed
postposuit qđ potuit. ut prius ageret qđ
oportuit. Ideo autē illū ē opus erat. et
homine ⁊ dñm. Nisi enī homo ēēt n̄ potu-
isset occidi. nisi et d̄s ēēt n̄ crederet̄ no-
luisse qđ potuit. s; n̄ potuisse qđ uoluit.
Quid enī iustus. quā usq; ad mortē cru-
cis p̄ iusticia pueniret. ⁊ qđ potentius
quā resurgere a mortuis. et in celū cum
ipsa carne in qua occisus ē ascendere.
Iusticia ḡ prius et potentia postea diabo-
lū uicit. iusticia scilicet q̄a nullū pecca-
tū habuit. ⁊ ab illo ē inuictissime occi-
sus. potentia ū quia reuixit mortuus.
nūquā postea mortuus. Sed potentia

diabolū deuicisset etiā si ab illo n̄ potuisset
occidi. quāuis maioris sit potentia etiā
ipsā mortē uincere resurgendo quā ui-
tare uiuendo. Sed aliud ē p̄pt̄ qđ iusti-
ficam̄ in xp̄i sanguine. cū p̄ remissionē
peccatorū eruiam̄ de diaboli potestate.
Hoc ad id p̄tinet. qđ a xp̄o iusticia dia-
bol⁹ uincit̄ n̄ potentia. Ex infirmitate
q̄ppe quā suscepit in carne mortali.
n̄ ex immortalis potentia crucifixus
ē xp̄e. De qua tam̄ infirmitate ait
ap̄ls. qđ infirmū ē d̄i fortius ē homi-
nibus. **Si enī cū immicus essem⁹ reconci-
liatus sum⁹ dō p̄ mortē fili ei⁹. multoma-
gis reconciliati salui erim⁹ in uita ipsi⁹.**
Ex sermone de passione dñi. Ergo
xp̄e p̄ impius mortuus ē. ⁊ xp̄e d̄s est.
Quom̄ n̄ regnabit inuenit̄ in uita dei-
uict⁹. quando ne p̄ret mortē d̄i que-
situs ē impius. In uita enī d̄i salui
erim⁹. quia in uita nr̄a perieram⁹. Sed
cū audim⁹ ⁊ uitā d̄i ⁊ mortē d̄i. dis-
cernam⁹. quid unde sit. Vitam quippe
attulit nob̄. mortē ū accepit a nobis.
nec tamen p̄ suo merito s; p̄ nobis.
**Multomagis n̄ iustificati in sanguine
ipsi⁹. salui erim⁹ ab ira p̄ ipsi⁹. Extra
statu psalmi. xc. vi. Filius d̄i p̄ nob̄
mortuus ē. Securus esto accepturū te
uitā ipsi⁹ qui pign⁹ habes mortē ipsi⁹.
A quib⁹ enī mortuus ē. Nūqđ p̄ iustis.
Paulū int̄roga. Etenī xp̄e p̄ impius
mortuus ē. Impius eras ⁊ mortuus est
p̄ te. iustificat⁹ es et deseret te. Qui
iustificat impiū. relinquet p̄niam.**
Ex libro de trinitate. xxi. ⁊ item. xvi.
**Cur ḡ n̄ fieret mors xp̄i. Immo n̄ p̄t̄
missis aliis innumerabilib⁹ modis quib⁹
ad nos libandos uti posset om̄ps. ipsa**

potissimū eligeret ut fieret. ubi nec diu-
nitatē ei aliquid imminutū ē aut mutātū.
et de humanitate suscepta tantū bene-
fici collatū ē hominib. ut a dī filio sem-
p̄rō eodēq. hominis filio mors tēpora-
lis indebita redderet. quā eos a sempit-
na morte debita liberet. Peccata nr̄a
diabolus tenebat. et p̄ illa nos merito
adigebat in mortē. Dimisit ea ille qui
sua n̄ habebat. & ab eo inmerito p̄duc-
tus ē ad mortem. Tanta ualuit sangui-
s ille. ut neminē xp̄o inditū in ēt̄na mor-
te debita detinere debuerit. qui xp̄m
morte indebita uel ad temp̄ occidit.
Cōmendat ḡ karitatē suā d̄s in nob̄.
qm̄ cū adhuc peccatores ēēmus xp̄e pro
nob̄ mortuus est. multo magis nē iusti-
ficati in sanguine ipsi. salui erim̄ ab ira
p̄ ipsum. Iustificati inquit in sanguine
ipsius. Iustificati plane. in eo q̄d a pecca-
tis om̄ib. libati. Libati autē a peccatis
om̄ib. qm̄ p̄ nob̄ ē dī fili. qui nullū pecca-
tū habebat occisus. Salui ḡ erim̄ ab ira
p̄ ipsum. ab ira utiq. dī quē nihil aliud
est quā iusta uindicta. Non ḡ sic homi-
nis animi p̄turbatio ita est ira dī. s. illi
ira est cui dīc̄ alio loco sc̄a scriptura.
Tu autē dñe uirtutū cū tranquillitate ui-
dicas. Si ḡ iusta diuina uindicta tale
nom̄ accepit. etiā reconciliatio dī quē
recte intelligit nisi cū talis ira finitur.
Nec inimici erim̄ dō. n̄ quēadmodum
iusticie inimici sunt peccata. quib. re-
missis tales inimicie finiunt. et recon-
ciliant iusto q̄s ipse iustificat. Qs tam̄
etiā inimicos utiq. dilexit. q̄ndoquidē
pprio filio n̄ peperit. s. p̄ nob̄ om̄ib. eū
adhuc inimici ēēmus tradidit eū. Recte
ḡ apl̄s secutus adiungit. Si enī cū in-

mici ēēms reconciliati sum̄ dō p̄ mortē
filii ei p̄ quā facta ē illa remissio peccatorū.
multo magis reconciliati salui erim̄ in
uita ipsius. In uita salui. q̄ p̄ mortē re-
conciliati. Quis enī dubitet daturum
amicis uitā suā. p̄ quib. inimicis dedit
mortē suam. **N**on solū autem. sed et
glām in dō p̄ dñm nr̄m iēm xp̄m. p̄ quē
reconciliationē accepim̄. Non solū aut
salui erimus. s. et glām. nec in nob̄ s. in
dō. nec p̄ nos s. p̄ dñm nr̄m iēm xp̄m.
p̄ quē nē reconciliationē accepim̄. se-
cundū ea quē sup̄ius disputata sunt.
Deinde subiungit apl̄s. Propter hoc
sic p̄ unū hominē peccatū in h̄c mun-
dū intrauit et p̄ peccatū mors. et ita
in om̄s homines mors p̄transiit. in q̄
om̄s peccauerunt. et cetera in quibus
pluribus de duob. hominib. disputat.
uno eodemq. p̄mo adam. p̄ cui peccatum
et mortē tanquā hereditariis malis et
posteris ei obligata sum̄. altero autē sc̄do
adam q̄ n̄ homo tantū s. etiā d̄s ē. q̄ p̄
nob̄ soluentē q̄d n̄ debebat. a debitis et
p̄tinis et p̄prius libati sum̄. Proinde qm̄
pp̄ter unū illū tenebat diabolus om̄es
p̄ ei uiciatā carnē concupiscentia alter-
generatos. iustum ē. ut pp̄ter hunc unū
dimittat om̄s p̄ ipsi immaculatā grām
spiritualit̄ generatos. **P**ropterea sic per
unū hominē in hunc mundū peccatū
intrauit et p̄ peccatū mors. & ita in om̄s
homines p̄transiit. **E**x libro p̄mo de
baptismo paruulorū. Prime transgressi-
onis peccatū n̄ pp̄agatione in alios ho-
mines ex p̄mo homine. s. imitatione trans-
isse pelagianī calūpniantur. Hinc enim
etiam in paruulis nolunt credere p̄ bap-
tismū solui originale peccatū. q̄d in nas-

centib' nullū ē omīno contendunt. Sed
si apl's peccatū illud cōmemorare uoluis
set qd in hunc mundū n̄ ppagatione s;
imitatione intrauerit. ei pncipē n̄ adā
s; diabolū diceret de q scriptū est. ab
initio diabolus peccat. de q etiā legit
in libro sapientie. mundia autē diaboli
mors intrauit in orbem t̄iarū. Nā qm
ista mors sic a diabolo uenit in hominē
n̄ qd ab illo fuerint ppagati. s; qd eū fue
runt imitati. cōtinuo subiunxit. Imitant
autē eū qui sunt ex parte ei'. Rinde apl's
cū illud peccatū ac mortē cōmemoraret
que ab uno in omīs ppagatione t̄nsisset.
eū pncipē posuit a q ppagatio generis
humani sumpsit exordiu. Imitantur
qdem adam quotq p inobedientiam
t̄nscediunt mandatu dī. s; aliud est
qd exemplū ē uoluntate peccantibus.
aliud qd origo ē cū peccato nascentibus.
Nā et xpm imitant scī ei' ad sequendam
iusticiam. Vnde et idem apl's dicit.
Imitatores mei estote. sicut et ego xpi.
Sed p̄ hanc imitationē grā ei' illumi
nationē iustificationēq; nrām etiam in
trāsecus opatur: illo opere. de quo idē
p̄dicator ei' dicit. Neq; qui plantat est
aliquid neq; qui rigat. s; qui incrementū
dat d's. Hec enī grā baptizatos quoq;
paruulos suo inserit corpori. q̄erte imi
tari aliquē nondū ualent. Sicut q̄ ille
in q omīs uiuificant̄ p̄t̄ qd se ad iusti
ciam exemplū imitantib' prebuit. dat
etiam sui sp̄s occultissimā fidelib' grām
quā latenter infundit et paruulis. sic
et ille in quo omīs moriunt̄ p̄t̄ qd eis
q̄ preceptū dñi uoluntate t̄nscediunt
imitationis exemplū est. occulta etiam
tabe carnalis concupiscencie sue tabifi

cauit in se omīs de sua stirpe uenturos. hinc
omīno nec aliunde apl's dicit. Per unū ho
minē peccatū intrauit in mundum. et per
peccatū mors. et ita in omīs homines per
transiuit. Deinde qd sequit̄. in q omīs pec
cauerunt. quā circūspecte. quā sine ambi
guitate dictū est. Si enī peccatū intellexe
ris qd p unū hominē intrauit in mundū.
in q omīs peccauerūt. certe manifestū est
alia ē ppria cuiq; peccata in quib' hi
tantū peccant quoy peccata sunt. aliud
hoc unū in q omīs peccauerunt. quando
omīs ille unus homo fuerant. Si autē n̄
peccatū s; ipse un' homo intelligit̄ in q
uno homine omīs peccauerunt. quid etiā
ista manifestatione manifestus. Nempe
legim' iustificari in xpo qui credunt in
eū p̄t̄ occultā cōmunicationē & inspi
rationē gr̄e spiritalis. qua quisq; heret
dñō un' sp̄s est. quāuis cū & imitent̄ scī
ei'. Legat̄ mihi tale aliqd de his q scōs ei
imitati sunt. utrū quisquā dicit̄ sit iu
stificat̄ in paulo. aut in petro. aut in
quolibet horū quoy in pplō dī magna
excellit auctoritas. nisi qd in abraham
dicim' benedici. sicut ei dictū est. bene
dicent̄ in te omīs gentes. p̄pter xpm q
semen ei' est scdm carnē. qd manifestus
dicit̄ cū hoc idem ita dicit̄. benedicent̄
in semine tuo omīs gentes. Dictū autem
quenquā diuinis eloquiis peccasse uel
peccare in diabolo cū eū iniqui et impi
omīs imitent̄. nescio utrū q̄squā reppiat.
Qd tam cū apl's de p̄mo homine dixerit.
attende etiā que secunt̄. Cū enī dixisset
in q omīs peccauerūt. secut' adiunxit.
Vsq; ad legē enī. peccatū in mundo fuit.
Hoc est q̄a nec lex potuit auferre peccatū.
que subiunxit ut magis abundaret

peccatū. siue naturalis lex in qua quisq;
iā ratione utens incipit peccato originali
addere et ppa. siue ipsa que scripta per
moysen ppto data est. Si enī data ēet lex
que posset iustificare. omīno ex lege ēet
iusticia. Sed conclusit scriptura omīa
sub peccato. ut pmissio ex fide iū xpi
daret credentib. **Peccatū autē n̄ deputa-**
batur. cum lex n̄ ēet. Quid ē n̄ deputa-
bat. nisi ignorabat. et peccatū ēē n̄ puta-
batur. Neq; enī ab ipso dño dō tanquā
n̄ ēē habebatur. cū scriptū sit. q̄cūq; sine
lege peccauerunt sine lege pibunt.

Sed regnauit inquit mors ab adam usq;
ad moysen. idest a pmo homine usq; ad
ipsam etiā legē. que diuinit̄ pmulgata
est. quia nec ipsa potuit regnū mortis
auferre. Regnū enī mortis uult intelli-
gi. q̄ndo ita dñabatur in hominib; reat̄
peccati. ut eos ad uitā eternā que uera
uita ē uenire n̄ sinat. s; ad sedām etiā
que penalt̄ eterna est mortē trahat. Hoc
regnū mortis. sola in quolibet homine
grā destruit saluatoris. que opata est
etiā in antiquis scīs. q̄cūq; antequam
xpc ueniret. ad ei tam adiuuantē grām
n̄ ad legis litterā que iubere tantū non
adiuuare poterat ptinebant. Hoc nāq;
occultabat in ueteri testamto p temporū
dispensatione iustissima. qd nē reuelat̄
in nouo. Ergo in omib; regnauit mors ab
adam usq; ad moysen. qui xpi grā non
adiuti sunt ut in eis regnū mortis de-
strueretur. **Etiā in eis q̄ n̄ peccauerūt.**
in similitudinē p̄uaricationis adē. idest qui
n̄dū sua et ppa uoluntate sicut ille pecca-
uerunt. s; ab illo peccatū originale tra-
uerunt. **Qui est forma futuri.** quia in
illo cōstituta ē forma cōdēpnationis futuri.

ris posteris. qui ei ppagine crearent. ut ex
uno omīs in cōdēpnatione nascerent. ex qua
n̄ libat nisi grā saluatoris. Scio quidē ple-
rosq; latinos codices sic habere. Regnauit
mors ab adam usq; ad moysen in eos q̄ pec-
cauerunt in similitudinē p̄uaricationis
adē. Quod etiā ipsum q̄ ita legunt ad eun-
dem referunt intellectum. ut in similitu-
dinē p̄uaricationis adē peccasse accipias.
q̄ in illo peccauerunt. ut ei similes creares.
sicut ex homine homines ita ex peccato
re peccatores. ex mortuo mortui.
cōpnatoq; dampnandi. Greci autē codi-
ces unde in latinā linguā int̄pretatio
facta ē. aut omīs aut pene omīs id qd a
me pmo positū est habent. **Sed n̄ inqt**
sicut delictū. ita et donatio. Si enī ob
unū delictū multi mortui sunt. multo
magis grā di et donū in grā unius ho-
minis iū xpi in multos abundabit.

Non magis multos. idest multo plures ho-
mines. neq; enī plures iustificant̄ quam
cōdēpnant. s; multo magis abundabit.
Adam q̄ppe ex uno delicto suo reos ge-
nuit. xpc autē etiā que homines delicta
pprie uoluntatis ad originale in q̄
nati sunt addiderunt. grā sua soluit
atq; donauit. Qd euidentius in sequen-
tib; dicit. Verū illud diligentis intueri.
qd ait ob unū delictū multos mortuos.
Cur enī ob illius unius. et n̄ potius ob
delicta sua ppria. si hoc loco intelligen-
da est imitatio n̄ ppagatio. Sed atten-
de qd sequitur. **Et n̄ sicut p unū pec-**
cantē. ita et donū. Nam iudiciū quidē
ex uno in cōdēpnationē. grā autē ex
multis delictis in iustificationem.
Ex uno inquit in cōdēpnationē. Iuo uno.
n̄ delicto. Hoc enī explānat cū adiun-

grā. grā autē ex multis delictis in iustifi-
cationē. Cur igitur iudiciū ex uno in cōdep-
nationē. grā ū ex multis delictis in iu-
stificationē. Nonne si nullū ē origi-
nale delictū. nō solū ad iustificationē grā.
s; etiā iudiciū ad cōdepnationē ex multis
delictis homines ducit. Neq; enī grā
multa delicta donat. et nō etiā iudiciū
multa delicta cōdepnat. Immo ū nos in-
telligam aplm. et uideam ideo dictum.
iudiciū ex uno delicto in cōdepnationē.
q̄a sufficeret ad cōdepnationē etiā si nō
ēet in hominib; nō originale peccatum.
Quāuis enī cōdepnatio grauior sit eorū
q̄ originali delicto etiā p̄pā cōiunxerūt.
et tanto singulis grauior q̄nto grauius
q̄s peccauit. tamē etiā illud solū q̄d ori-
ginaliter tractū est. nō tantū a regno
di separāt. q̄ paruulos sine accepta xp̄i
grā defunctos intrare nō posse ipsi etiā
cōfiterent. uerū et a salute ac uita eterna
facit alienos. quē nulla alia ēē potest
preter regnū di q̄ sola xp̄i societas in-
traducit. ac p̄ hoc ab adam in q̄ omnes
peccauim; nō omnia n̄ra peccata s; tantū
originale traduxim;. a xp̄o ū in q̄ omēs
iustificam; nō tantū illi; originalis s; etiā
ceterorū quē ipsi addidim; peccatorū
remissionē cōsequim;. ideo nō sicut p̄ unū
peccantē ita et donū. Nā iudiciū q̄dem
ex uno delicto si nō remittit; idest origi-
nali in cōdepnationē iā potest ducere.
grā ū ex multis delictis remissis. hoc
est nō solū originali uerū etiā omībus
ceteris ad iustificationē p̄ducit. **Si**
enī ob unius delictū mors regnauit p̄
unū. multo magis q̄ abundantia gr̄e
et iusticie accipiunt. in uita regnabit
p̄ unū iūm xp̄m. Cur ob unius de-

lictū mors regnauit p̄ unū. nō quia morti
uinculo tenebant; in illo uno in q̄ omēs
peccauerunt. etiā si p̄pā nō addiderunt.
Alioq̄n nō ob unū delictū mors regnauit
p̄ unū. s; ob delicta multorū p̄ unūquēq;
peccantē. Quid ē autē abundantiam
gr̄e et iusticie accipiunt. nō q̄d nō eis
tantū peccatū in q̄ omēs peccauerunt
s; etiā quē addiderunt grā remissionis
datur. eisq; hominib; tanta iusticia
donatur. ut cū adam cōsenserit ad peccan-
dū suadenti. nō cedant isti etiā cogenti.
Et q̄d est. multo magis in uita regnabit.
cū mortis regnū multo plures in et̄nā
penā trahat. nisi intelligam; eos ipso
in utroq; dici. q̄ transeunt ab adam
ad xp̄m. idest a morte ad uitam. Quia
in uita eterna sine fine regnabunt.
magis quā eis mors tēporalit; et cū fi-
ne regnauit. **Itaq; sicut p̄ unū delictū**
in omēs homines ad cōdepnationē. ita p̄
unius iustificationē in omēs homines
ad iustificationē uite. Hoc unū delictū
si imitationē attendam; nō erit nō diabo-
li. Sed q̄a manifestū est de adam nō de
diabolo dici. restat intelligenda non
imitatio s; p̄pagatio peccati. Nā et q̄d
ait de xp̄o. p̄ unius iustificationē. magis
hoc exp̄ssit quā si p̄ unū iusticiā diceret.
Eam q̄ppe iustificationē dicit qua xp̄s
iustificat impiū. quā nō imitanda pro-
posuit. s; solus hoc potest. Nā potui-
t apls recte dicere. imitatores mei esto-
te sicut et ego xp̄i. nūquā autē dice-
ret iustificamini a me. sicut et ego sū
iustificat; a xp̄o. qm̄ possunt ēē et s̄t
et fuerunt multi iusti homines et
imitandi. iust; autē et iustificans ne-
mo nō xp̄s. Vnde dicit. Credenti in eū

iustificat impiū. deputat fides ei ad
 iusticiā. Quisq; q̄ ausus fuerit dicere iu-
 stifico te. cōsequens ē ut dicat etiā crede
 in me. qđ nemo scōy recte dicere potuit
 n̄ scōy. credite in dñm et in me credite.
 ut quia ipse iustificat impiū deputet
 fides ei ad iusticiā. Nam si sola imitatio
 fecit peccatores p̄ adam. cur n̄ etiam
 p̄ xp̄m sola imitatio iustos facit. Por-
 ro si p̄pterea xp̄s un̄ est in q̄ om̄s iusti-
 ficentur. q̄a n̄ sola ei imitatio iustos fa-
 cit. s; p̄ sp̄m regenerans gr̄a. p̄pterea &
 adam un̄ est in q̄ om̄s peccauerunt. q̄a
 n̄ sola ei imitatio peccatores facit. s; p̄
 carnē generans pena. Ob hoc etiā dic-
 tum ē om̄s. et om̄s. Neq; enī qui gene-
 rantur p̄ adam idem ipsi om̄s p̄ xp̄m re-
 generant. s; hoc recte dictū est. q̄a sicut
 nullus carnalis generatio n̄ p̄ adam. sic
 spiritalis nullus. n̄ p̄ xp̄m. Nam si aliq;
 possent carne generare n̄ p̄ adam. & aliq;
 generari sp̄u n̄ p̄ xp̄m. n̄ liquide om̄es
 siue hic siue ibi dicerent. Eosdē autē
 om̄s. postea multos dicit. Possunt q̄p
 pe in aliqua re om̄s ēē q̄ pauci sunt.
 Sed multos habet generatio carnalis.
 multos et sp̄alis. quāvis n̄ tā multos
 hec sp̄alis quā illa carnalis. Veritām
 quēadmodū illa habet om̄s homines
 sic ista om̄s iustos homines. quia sicut
 nemo p̄t illā homo. sic nemo p̄ter
 istā iust̄ homo. et in utraq; multi.
 Sicut enī p̄ inobediētiā unius hominī
 peccatores cōstituti sunt multi. ita p̄
 obediētiā unī hominis iusti cōstitues-
 multi. **Lex autē subintravit. ut abun-**
daret delictū. Hoc ad originale homi-
 nes addiderunt. iā p̄pria uoluntate
 n̄ p̄ adam. s; hoc q̄q; soluit sanātq; p̄

xp̄m. **quia ubi abundauit peccatum**
sup̄abundauit gr̄a. ut quēadmodū
regnauit peccatū in mortē. etiā qđ n̄
 ex adam traxerunt homines s; sua uo-
 luntate addiderunt. **sic et gr̄a regnet**
p̄ iusticiā in uitā eternā. Non tamen
 aliqua iusticia p̄ter xp̄m. sicut aliqua
 peccata p̄t adam. Ideo cū dixisset
 quēadmodū regnauit peccatū in mor-
 tē. hic n̄ addidit p̄ unū aut p̄ adam.
 q̄a supra dixerat etiā de peccato illo
 qđ subintrante lege abundauit. & hoc
 utiq; ē n̄ originis s; etiā p̄p̄e uolunta-
 tis. Cū autē dixisset. sic et gr̄a regnet
 p̄ iusticiā in uitā eternā. addidit. **per**
uim xp̄m dñm nr̄m. quia generante
 carne illud tantūm trahitur qđ est ori-
 ginale peccatū. regenerante autē sp̄u
 n̄ solum originalis s; etiā uoluntariōy
 fit remissio peccatōy. Simul itaq; pec-
 cato et morti primi hominis obnoxii
 nascunt in carne. et simul iusticie utiq;
 et̄ne sedī hominis sociati renascuntur
 in baptismo. Sic et in eccl̄astico scrip-
 tum est. A muliere initū factū ē pec-
 cata. et p̄ illā om̄s morim̄. Siue autē
 a muliere siue ab adam dicat. utrūq;
 ad primū hominē p̄tinet. qm̄ sicut
 nouū mulier ex uiro ē. et utriusq;
 una caro est. Unde et illud qđ scrip-
 tū est. et erunt duo in carne una. Igit̄
 iam n̄ duo inquit dñs. s; una caro.
Ex libro enchiridion. Sic homo habet
 penā p̄pria. qua iā corporis morte pu-
 nitus est. Mortis ei q̄ppe suppliciu dñs
 cōminatus fuerat si peccaret. sic eum
 munerans libero arbitrio. ut tam re-
 geret impio. terreret castio. atq; in
 parady si felicitate tanquā in umbra

uitę. unde iusticia custodita in meliora
 eřcenderet collocauit. Hinc post pecca-
 tū earul effectus. stirpē q̄q; suā quā pec-
 cando in se tanquā in radice uiciauerat
 pena mortis et dāpnationis obstrinxit.
 ut quicquid plis ex illo et simul dāpna-
 ta p quā peccauerat coniuge p carnalē
 concupiscentiā. in qua inobedientię pe-
 na similis retributa ē nasceret. traheret
 originale peccatū. q̄ traheret p errores
 doloresq; diuisos. ad illud extremū cū
 desertorib' angelis. uiciatorib' et posses-
 sorib' et confortib' suis sine fine suppli-
 cium. Sic p unū hominē peccatū in-
 trauit in mundū et p peccatū mors.
 et ita in omēs homines ptransiuit. in q̄
 omēs peccauerūt. Mundū quippe ap-
 pellauit eo loco apls uniuersum genus
 humanū. **Ex tractatu psalmi. l. mi.**

Preter hoc uinculū concupiscentię carnali-
 nat' ē xpē sine masculo. ex uirgine
 concipiente de spū scō. Non potest di-
 ci iste in iniquitate concept'. Non potest
 dici in peccatis mat' ei' in utero aluit
 eū. cui dictū est. spēs scs supueniet in te.
 et uir' altissimi obumbrabit t'. Pena
 enī carnis mors. et inest utiq; ipsa
 mortalitas. Vnde apls. n̄ morturū dixit
 corpus s; mortuum. Corpus quidem
 mortuū est ppter peccatū. spēs autem
 uita est ppter iusticiā. Quom' g; sine
 uinculo nascitur peccati. qui cernitur
 et seminat' de corpore mortuo ppter
 peccatum. Opus hoc castū in coniuge
 n̄ habet culpam. s; origo peccati trahit
 secū debitam penam. Non enī maritus
 quia marit' est mortalis n̄ est. aut aliun-
 de nisi peccato mortalis ē. Erat enī et
 dñs mortalis. s; n̄ de peccato. Susce-

pit penā mām. soluit culpā nrām. Quarto
 g; in adam omēs moriunt'. in xpō omēs
 uiuificabunt'. Per unū enī hominē ait
 apls peccatū in hunc mundū intrauit.
 et p peccatū mors. et ita in omēs homines
 ptransiit. in q̄ omēs peccauerūt. Definita
 sententia ē. In adam omēs inq̄t peccauerūt.
 Solus ē ^{infans} innocens. potuit. qui de opere
 adam n̄ est natus. **Ex sermone de uerbi
 apli.** Videte g; frēs. uidete gen' huma-
 nū a prima illius hominis morte flu-
 xisse. Ctenū peccatū a pmo homine intra-
 uit in hunc mundū et p peccatū mors.
 et ita in omēs homines ptransiit. Ver-
 bum attendite qd̄ audistis. cōsiderate
 uidete. Iud ē ptransiit. Inde ē par-
 uulus reus. Peccatū n̄dū fecit s; traxit.
 Ctenū illud peccatū n̄ in fonte mansit.
 s; ptransiit. n̄ in illū aut illū s; in omēs
 homines ptransiit. Genuit peccatores
 morti obnoxios p̄mus peccator: p̄mus
 p̄uicator. Veniat ad saluandos de
 uirgine saluator: qd̄ ad te n̄ qua uenisti
 uenit. Non enim ille de concupiscentia
 maris et femine. n̄ de illo uinculo con-
 cupiscentię. Scs inq̄t spēs supueniet in
 te. Dictum ē hoc uirgini fide seruanti.
 n̄ concupiscentia carnis estuanti. Spēs
 scs supueniet in te. et uir' altissimi
 obumbrabit t'. Quē tale umbraculū
 haberet. quando estuaret. Qui g; n̄
 qua uenisti ad te uenit. libat te ubi
 te inuenit. **Ex eplā ad optatū ep̄m.**
 Illud enī ubi uel maxime fides xp̄iana
 cōsistit. qd̄ p unū hominē mors et pho-
 m̄ne resurrectio mortuorū. sicut enī in
 adam omēs moriunt' ita et in xpō omēs
 uiuificabunt'. et qd̄ p unū hominem
 peccatū in hunc mundum intrauit.

et p peccatū mors. et ita in om̄s homines
 p̄transit in q̄ om̄s peccauerūt. & q̄d nudi
 cū ex uno quidē homine in cōdēpnationē
 gr̄a autē ex multis delictis in iustificati
 onē. et q̄d p̄ unū delictū in om̄s homine
 ad cōdēpnationē. et p̄ unū iustificationē
 in om̄s homines in iustificationē uitę.
 et si qua alia testimonia declarant ne
 minē nasci ex adam n̄ uinculo delicti
 et dāpnationis obstrictū. nemineq; in
 de liberari n̄ renascendo p̄ xpm̄. tam
 inconcussē tenere debem. ut sciam. cū
 q̄ hoc negauerit nullom̄ ad fidē xpi
 & ad eā quę p̄ xpm̄ dat̄ pusillis et
 magnis dī gr̄am p̄uenire. Vnde si ori
 go anime lateat dū tam redemptio cla
 rat. piculū non ē. Neq; enī in xpm̄ cre
 dimus ut nascam. s; ut renascam qm̄
 cūq; nati fuerim. Hacten̄ autē dicim.
 sine piculo latere anime originē. ut
 n̄ tam eam partē dī ēē credam. s; crea
 turā. nec de dō natā s; ab illo factam.
 atq; in ei⁹ genus adoptandā mirabili
 dignatione gr̄e. n̄ parili dignitate na
 turę. nec eā corp⁹ ēē s; spm̄. n̄ creatore
 utiq; s; creaturam. nec ideo uenisse in
 hoc corp⁹ corruptibile q̄ grauat. q̄d illuc
 eā uitę in celestib⁹ uel in quib⁹libet aliis
 mundi partib⁹ antea male gestę merita
 cōpulerunt. Hōdū enī natos apls cū
 de rebecca geminis loqueret̄ nihil egis
 se dicit boni uel mali. ut n̄ ex opib⁹ quib⁹
 nullis alter distingueret̄ ab altero. sed
 ex uocante diceretur minori seruaturū
 ēē maiorem. His q̄ firmissime cōstitutis.
 si tam̄ reconditū atq; abditū ē in occultis
 opib⁹ dī. ut nec diuinariū scripturarum
 manifesto eloq̄o declaret. utrū p̄p̄tea
 nihil boni uel mali n̄dū nati egisse cre

dendi sint. q̄a n̄ ex alius ppagatas s; mox
 ex nihilo creatas animas singuli accipiunt.
 an q̄a cū ēēnt originalit̄ in parentib⁹ ad
 huc ipsi nulli erant q̄ suas et p̄pas uitā
 agerent. illa tam̄ sit fides salua qua cre
 dim⁹ nullū hominū siue maioris siue
 paruule quālibet & recentis etatis libe
 rari a cōtagio mortis antiquę et obliga
 tione peccati q̄d p̄ma natiuitate cōtraxit.
 n̄ p̄ unū mediatore dī & hominū homi
 nē xpm̄ iūm. cui⁹ hominus eidēq; dī sa
 luberrima fide etiā illi iusti salui facti sūt.
 q̄ priusquā ueniret in carne crediderūt
 in carne uenturū. Eadē nāq; fides ē &
 n̄ra et illoꝝ. qm̄ hoc illi crediderūt futu
 rū. q̄d nos credim⁹ factum. Vnde dicit
 apls paulus. Habentes autē eundē spm̄
 fidei scdm̄ q̄d scriptū ē. credidi p̄pter
 q̄d locut⁹ sum. et nos credim⁹ p̄pter q̄d
 et loquim⁹. Si q̄ eundē spm̄ fidei & illi
 habebant q̄ uenturū in carne xpm̄ pre
 nunciauerūt. quē etiā illi q̄ eū uenisse
 nunciart. sacra m̄ta ēē potuerūt p̄ tēpōꝝ
 diuinitate diuīsa. ad unitatē tam̄ eiusdē
 fidei concordissime recurrentia. Scrip
 tū est in actib⁹ aplōꝝ. loquentē aplō petro.
 Nunc q̄ q̄d tēptatus dīm imponere iugū
 supra collū discipulōꝝ. q̄d neq; patres n̄ri
 neq; nos potuim⁹ portare. s; p̄ gr̄am dñi
 iūi credim⁹ nos saluos fieri quēadmodū
 et illi. Si q̄ et illi idest patres portare
 iugū legis ueteris n̄ ualentes. p̄ gr̄am dñi
 iūi saluos se fieri crediderunt. manifest
 um ē q̄d hec gr̄a etiā antiq̄s iustos ui
 uere fecit ex fide. Iustus enī ex fide ui
 uit. Proinde cū om̄s iusti hoc ē ueracē
 dī cultores siue ante incarnationē siue
 post incarnationē xpi nec uixerunt nec
 uiuant n̄ ex fide incarnationis xpi in

quo ē grē plenitudo. pfecto qđ scriptū est
n̄ ēē aliud nom̄ sub celo in qđ oportet saluos
fieri nos. ex illo tēpore ualet ad saluandū
gen̄ humanū ex qđ in adam uiciatū est ge-
nus humanū. **Ex libro enchiridion.**

Ille unus unū peccatū misit in mundū. iste
uero unū n̄ solū illud unū s; cuncta simul
abstulit que addita inuenit. Vnde et di-
cit apls. Non sic p unū peccant. ita est
et donū. Hā iudiciū quidē ex uno in con-
dēpnationē. grā autē ex multis delictis
in iustificationē. quia utiq; illud unum
qđ originaliter trahit. etiā si solum sit
obnoxios dāpnationis facit. grā ū ex
multis delictis iustificat hominē qđ pret̄
illud unū qđ cōmunit cū omib; origina-
liter traxit. sua qđq; ppa multa cōmisit
Verūtam̄ qđ paulo post dicit. sicut p
unū delictū in omīs homines ad cōdēpna-
tionē. ita et p unū iustificationē in omīs
homines ad iustificationē uite. satis in-
dicat ex adam neminē natū n̄ dāpnati-
one teneri. et neminē n̄ in xpō renatū
a dāpnatione liberari. Nā iudiciū ex
uno in cōdēpnationē. et cetera. **Ex libro
de bono pseuerantię.** Sed cur inquit
grā dī n̄ scđm merita hominū datur?
Respondeo. Qm̄ d̄s misericors ē. Cur g
inqt n̄ omib;? Et hic respondeo. Im̄
d̄s iudex est. Ac p hoc et gratis ab eo
datur grā. et iusto ei in alius iudicio de-
monstrat. quid in eis quib; dat conferat
grā. Non itaq; sim̄ ingrati. qđ scđm pla-
catū uoluntatis sue in laude glē gratie
sue tam multos liberat misericors d̄s de
tam debita dāpnatione. ut si inde nemi-
nem liberet n̄ ēēt iniustus. Ex uno qđppe
omīs in cōdēpnationē. non iniustā iudica-
ti sunt filii uite. s; iustam. Qui g libatur

grām diligit. qđ n̄ libatur debitū agnoscat.
Si in remittendo. bonitas. in exigendo de-
bitū equitas intelligit. nusquā ēē apud
d̄m iniquitas inuenitur. Igit̄ sic p unius
delictū in omīs homines in cōdēpnationē.
sic et p unū iustificationē in omīs hominē
in iustificationē uite. **Ex libro pmo
de baptismo paruuloy.** Quēadmodū
enī omēs omīno ptinentes ad generationē
uoluptatis carnis n̄ moriunt̄ n̄ in adā
in qđ omīs peccauerūt. sic ex his omīs omī-
no ptinentes ad regenerationē uoluptati-
spē n̄ uiuificant̄ n̄ in xpō in qđ omīs iusti-
ficant̄. quia sicut p unū omīs ad cōdēp-
nationē. sic p unū omīs ad iustificationē.
nec est ullus illi medius locus. ut possit
ēē n̄ cū diabolo. qui n̄ est cū xpō. Una
ē qđppe caro peccati in qua omīs ad dāp-
nationē nascunt̄. et una est caro in simi-
litudinē carnis peccati p quā omīs a
dāpnatione libantur. nec ita ē dictū. omīs
uelut qeūq; nascunt̄ in carne peccati. idē
ipsi omīs mundari intelligant̄ p carnem
similem carni peccati. non enī omīum ē
fides. s; omīs ptinentes ad generationem
conubū carnalis. n̄ nascuntur nisi in car-
ne peccati. et omīs ptinentes ad generati-
onē conubū sp̄alis n̄ mundant̄ nisi per
carnē similem carnis peccati. hoc ē. illi
p adam ad cōdēpnationē. isti p xp̄m ad iu-
stificationē. tanquā si dicam̄ uerbi grā.
una est obstetrix in hac ciuitate que
omīs excipit. et unū est hic litterarū ma-
gister. qđ omīs docet. Neq; ibi possunt
intelligi omīs n̄ qui nascunt̄. neq; hic
omīs n̄ qui discunt̄. n̄ tam qđ nascuntur
omīs litteras discunt̄. s; cuius claret.
qđ et illic recte dictū ē omīs excipit pret̄
cui man̄ nemo nascit̄. et hic recte dictū

est. om̃s docet. pr̃t cui magisteriū nemo
 discit. **Ex libro de natura et gratia.**
 Sicut dictū est sic p̃ unius delictū
 in om̃s homines in cōdēpnationē ut null⁹
 pr̃tmitteret. sic in eo qđ dictū ē p̃ unius
 iusticiā in om̃s homines in iustificationē
 uite. null⁹ pr̃tmiss⁹ ē. n̄ quia om̃s in
 eū credunt et baptismo ei abluunt. s; q̃
 nemo iustificat n̄ in eū credat & bap-
 tismo ei abluat. Itaq; om̃s dictum est.
 ne aliq̃ alio modo pr̃t ipsū quisquā sal-
 uis fieri posse credat. Ego dico. parui-
 tū natū in eo loco ubi ei n̄ potuit p̃ xp̃i
 baptisimū subueniri. morte p̃uentum
 iccirco talē fuisse idest sine lauachro
 regenerationis exisse. q̃a ē aliud n̄ po-
 tuit. Absoluat g̃ eū. & ap̃iat ei contra
 sententiā dī regnū celoy. Sed n̄ eū ab-
 soluit apt̃s q̃ ait. Per unū hominem
 peccatū intrauit in mūdū et p̃ pecca-
 tū mors. et ita in om̃s homines p̃t̃it.
 in q̃ om̃s peccauerunt. Recte g̃ ea dāp-
 natione quē p̃ uniusā massam currit.
 n̄ admittat in regnū celoy. quāuis xp̃i
 anus n̄ solū n̄ fuerit. s; nec ē potuerit.
 Sed de infante n̄ loqr̃. Iuuenis ut senex
 in ea regione defunct⁹ ē. ubi n̄ potuit
 xp̃i nom̃ audire. Potuit fieri iust⁹ per
 naturā et liberū arbitriū. an n̄ potuit.
 Si potuissē dicunt. ecce qđ ē crucem
 xp̃i euacuare. sine illa quēquā p̃ natu-
 ratē legē & uoluntatis arbitriū iustifi-
 cari posse cōtendere. Dicam⁹ et hic. Ergo
 gratis xp̃e mortuus ē. Hoc enī omnes
 possent. etiā si mortuus ille n̄ ēēt. Et si
 iniusti ēēt. q̃a uellent ēēt. n̄ q̃a iusti ēēt
 n̄ possent. Si autē sine gr̃a xp̃i iustifica-
 ri om̃ino n̄ potuit. etiā iustū si audet
 absoluat scđm uerba sua. Sicut enī p̃

inobedientiā un⁹ hominis peccatores cōsti-
 tuti sunt multi. ita et p̃ unī obedientiam
 iusti cōstituent⁹ multi. **Ex tōlatu ps. lxxxv.**
 Obedientia. ē in hominib⁹ et in om̃i ratio-
 nali creatura om̃is iusticię origo atq; p̃-
 fectio. ita ut duox hominū idest adam
 q̃ fuit caput mortis nr̃e. & xp̃i q̃ ē caput
 salutis nr̃e hec cōmendet magna distin-
 ctio. q̃a sic p̃ inobedientiā un⁹ hominis
 peccatores cōstituti sūt multi. ita et per
 obedientiā un⁹ hominis iusti cōstituent⁹
 multi. **Ex libro de genesi ad litterā. xxi.**
 Apt̃s gr̃am qua salui efficiū magna inten-
 tione cōmendans dicto. Sicut in adam
 om̃s moriunt. sic et in xp̃o om̃s uiuifi-
 cabunt. et sic p̃ inobedientiā un⁹ homi-
 nis peccatores cōstituti sunt multi. sic
 et p̃ obedientiā un⁹ hominis iusti cōsti-
 tuent⁹ multi. Cōsdeq; multos peccatores
 n̄ quib̃dā exceptis s; om̃s intelligi uolē.
 sup̃ius ait de adam in q̃ om̃s peccauē-
 runt. unde utiq; infantū anime n̄ pos-
 sunt secerni. Lex autē subintrauit. ut
 abundaret delictū. Vbi autē abundauit
 delictū. sup̃abundauit & gr̃a. **Ex trac-
 tatu euangelii scđm iohannē. iiii.**
 Hoc p̃derat sup̃bis. ut abundaret delictū.
 Multū enī sibi dabant. et quasi iuribus
 suis multū assignabant. et n̄ poterant
 implere iusticiā n̄ adiuuaret ille q̃ iusse-
 rat. Sup̃biam eoy uolens domare d̃s.
 dedit legē. tanquā dicens. Ecce implet.
 ne putetis deesse iubentē. Non deest q̃
 iubeat. s; deest qui impleat. Si g̃ deest
 q̃ impleat. unde n̄ implet. Quia natus
 eū traduce peccati et mortis de adam
 nat⁹. traxit secū qđ ibi conceptū est.
 Cecidit p̃m⁹ homo. et om̃s q̃ de illo na-
 ti sūt. de illo traxerūt cōcupiscentiā carni.

oportebat ut nasceretur alius homo qui nulla
traxit concupiscentiam. Ipsa est gratia fratres mei. ip-
sa est ueritas. quia promissa et exhibita. Non
erat in ueteri testamento. quia lex minabatur non
optulabat. iubebat non sanabat. languo-
re ostendebat non auferbat. sed illi prepara-
bat medico uenturo cum gratia et ueritate.
tanquam ad aliquem quem curare uult medicus
mittat primo seruum suum ut ligatum illum inue-
niat. Sanus non erat. et sanari nolebat. et
ne sanaretur sanum se esse iactabat. Missa est
lex. ligauit eum. inuenit se reum. Jam cla-
mat de ligatura. uenit dominus. curat amari-
aliquitulum et acerbis medicamentis. Dicit enim
egrotus. ferto. dicit tolera. dicit noli dili-
gere mundum. habeto patientiam. curet
te ignis eternitatis. ferrum persecutionum tole-
rent uulnera tua. Expauiscebas quamuis
ligatus. Liber ille et non ligatus. bibit quod tibi
dabat. Prior passus est ut te consolaretur.
tanquam dicens. Quod times pati pro te. prior
patrius pro te. Hec est gratia. et magna gratia.
Ius illa digne collaudat. Per seruum
lex data est. reos fecit. pro impatore in-
dulgencia data est. reos liberauit. Lex per
moysen data est. Non sibi aliquid amplius
seruus assignat. quam quod prius factum est.
electus ad ministerium tanquam fidelis in do-
mo. sed tam seruus agere secundum legem potest.
soluere arcum legis non potest. Lex ergo per
moysen data est. gratia et ueritas per uerum christum
facta est. **Ex libro de fide et opere.**
Etiam temporibus apostolorum non intellectis quibusdam
subobscuris sententis apostoli pauli. hoc
eum quidam arbitrati sunt dicere. faciamus
malum ueniant bona. quia dixerat lex
subintravit ut abundaret delictum. ubi
autem abundauit delictum superabunda-
uit et gratia. Quod ideo uerum est. quia legem

* magnū

accipientes homines quod de suis uiribus superbi-
me presumebant. nec diuinum adiutorium
uncendarum malorum concupiscentiarum recta
fide impetrantes. pluribus grauioribusque de-
lictis etiam lege preuicacata onerati sunt. ac sic
magno reatu compellentur confugerent ad fidem.
qua misericordiam indulgentiae mererentur. et
auxilium a domino quod fecit celum et terram. ut dis-
fusa per spiritum sanctum karitate in cordibus suis
cum dilectione agerent quae extra seculi huius
concupiscentias iubentur. secundum id quod predictum
fuerat in psalmo. Multiplicatae sunt in-
firmitates eorum. postea accederauerunt.

Ex libro de spiritu et littera. Legis quae do-
cet littera. non est peccandum. si spiritus uiuifi-
cans destruit. occidit. Sciri enim facit pecca-
tum potius quam cauere. et ideo magis au-
geri quam minui. quia male concupiscentiae
etiam preuicatio legis accedit. Volens ergo
apostolus commendare gratiam quae per uerum christum
omnibus gentibus uenit. ne iudei aduersus
ceteras gentes de accepta lege se extolle-
rent. postea quam dixit peccatum et mortem
per unum hominem intrasse in genus humanum.
et per unum hominem iusticiam et uitam eternam
illum adam. hunc christum aptissime insinuat
ait. Lex autem subintravit ut abundaret
delictum. ubi autem abundauit delictum
superabundauit gratia. ut quicquid modum re-
gnauit peccatum in morte sic et gratia re-
gnet per iusticiam in uitam eternam. per uerum christum
dominum nostrum. Deinde opponens sibi ipse
questionem. quod ergo dicemus inquit. permanebimus
in peccato ut gratia abundet. Absit.
Vidit enim a pueris puer se posse accipere.
quod dixerat. lex subintravit ut abunda-
ret delictum. ubi autem abundauit delictum
superabundauit gratia. tanquam dixerit. propter
abundantiam gratiae prodesse peccatum. hoc

diluens. respondit. absit. atq. subiecit. Qui
mortui sumus peccato quoniam uiuimus in eo. hoc
est. cum id presterit gratia ut moreremur peccato.
quod aliud facimus si uiuimus in eo. non ut gratias
simus ingrati. Neque enim qui laudat beneficii
medicinis. morbos docet et uulnera a quibus
illa hominem sanat. sed quanto maioribus medi-
cina laudibus predicat. tantomagis uitupans
et horrent uulnera et morbi a quibus libe-
rat que ita laudat. sic laus et predicatio
gratie. uitupatio et damnatio est delictorum.
Demonstranda enim fuerat homini feditas
languoris eius. cui contra iniquitatem suam nec pre-
ceptum semini et bonum profuit. quod magis aucta est
iniquitas quam minuita. quandoquidem lex sub-
intravit ut abundaret delictum. ut eo
in euangelio atque confusus uideret non tantum doctorem
sibi esse necessarium. uerum etiam adiutorem deum.
a quo ei uulnera dirigantur ne digne ei omnis
iniquitas. et confugiendo ad opem diuine
misericordie sanetur. atque ita ubi abunda-
uit delictum superabundet gratia. non peccantis
merito sed subuenientis auxilio. Conse-
quitur eandem medicinam in passione et re-
surrectione christi mystice demonstratam.
ostendit apostolus dicens. An ignoratis. quoniam
quicumque baptizati sumus in christo inuimus in mor-
te ipsius baptizati sumus. et sepulti enim sumus
illi per baptismum in morte. ut quemadmodum
surrexit christus a mortuis per gloriam patris.
ita et nos in nouitate uite ambulemus.
Nempe satis elucet mysterio dominice mor-
tis et resurrectionis figuratum uitam nostre
ueteris occasum et exortum nouum. demon-
stratamque iniquitatis abolitionem renouati-
onemque iusticie. Unde ergo hoc tantum benefi-
cium homini. nisi per fidem inuimus christi. Hec
cogitatio sancta seruat filios hominum in p-
rectione alarum dei spantes. ut inebrientur

ab ubertate domus eius. et torrente uoluptatis po-
tent. quoniam apud ipsum est fons uite. et in lu-
mine eius uidebimus lumen. **Ex tractatu**
psalmi. cii. Per moysen data est lex. et ha-
bet aliquid obscurum traditio ipsa legis. ad
hoc enim data est lex ut conuinceretur languor.
et medicum imploraret. Ipsa est uia occulta
dei. Ergo quia hoc ibi mysterium est ideo data
legem ut conuincerentur peccatores. et ad gratiam
accipiendam medicum inuocarent. unde il-
le euangelista est quem in se transfiguratur apostolus
paulus dicens. Infelix ego homo. quod me
libabit de corpore mortis huius. Per
mandatum enim demonstrata illi erat que-
dam rixa in seipso. Unde dicit. Video
aliam legem in membris meis repugnantem
legi mentis mee. et captiuum me ducentem
sub lege que est in membris meis. Cog-
nouit se in miseria. in gemitu. in rixa.
et contentione. ipse seculum non recordans. a se
dissidans. a se resiliens. Et quod ait. optant
pacem ueram. pacem supernam. Infelix ego ho-
mo. quod me libabit de corpore mortis huius.
Gratia dei per inuimus christum dominum nostrum. Vbi enim
abundauit peccatum. superabundauit gratia.
Unde autem abundauit peccatum. Lex
subintravit. ut abundaret peccatum.
Quare lege subintravit abundauit pecca-
tum. Quia nolebant se confiteri homines
peccatores. addita lege facti sunt et pre-
uaricatores. Preuaricator enim non est
quisque. non cum legem transgressus fuerit. Ipse
apostolus hoc dicit. Vbi enim non est lex. nec pre-
uaricatio. Abundauit ergo peccatum. ut
superabundaret gratia. Ergo. ut dicere ce-
peram. quia hoc est in lege magnum mysterium.
ideo data. ut crescente peccato humilia-
rentur superbi. humiliati confiterentur. confessi
sanarentur. iste sunt uie occulte quas

notas fecit moyſi p̄ quē legē dedit qua
peccatū abundaret. ut ſup̄abundaret
gr̄a. Non crudelit̄ hoc fecit d̄s. ſ; cōſilio me
dicinē. Aliq̄ndo enī homo uidet ſibi ſan̄
et egrotat. et in eo q̄d egrotat n̄ ſentit.
medicū n̄ querit. auget morb̄. crefcit
moleſtia. querit medicus. **Ex libro ſen
tentiariū p̄ſperi.** Lex data eſt. ut gr̄a
quereret. gr̄a data ē. ut lex impleret.
Neq; enī ſuo uitio n̄ implebat. ſ; uitio
prudenciē carnis. q̄d uitū. p̄ legē de
monſtrandū. p̄ gr̄am fuit ſanandum.
Conſepulti enī ſum̄ cū illo p̄ baptiſmū
in mortē. **Ex libro ad ianuariū. n̄.**
Ignoratis inquit. qm̄ quicūq; baptizati
ſum̄ in xp̄o inū. in morte ipſius bap
tizati ſumus. cōſepulti ḡ ſum̄ illi p̄ bap
tiſmū in mortē. Vnde. niſi fide. Neq; enī
iam in nob̄ p̄fectum ē. adhuc in nob̄
metipſis ingemſcuntib̄ et adoptionem
expectantib̄ redēptionē corporis nr̄i.
Spe enī ſalui facti ſum̄. Spes autē que
uidetur. n̄ ē ſpes. Qd̄ enī uidet q̄s. qd̄
ſpat. Si autē qd̄ n̄ uidem̄ ſp̄am. p̄ pa
tientia expectam̄. Sed tam̄ quia ipſa ſp̄e
ex p̄miſſione ueritatis certa nob̄ ē. cū
diceret cōſepulti enī ſum̄ illi p̄ baptiſmū
in mortē. ſubiunxit et ait. **Vt quem
admodū ſurrexit xp̄s a mortuis p̄
gl̄am patris. ita et nos in nouitate
uitę ambulem̄.** Ambulam̄ ḡ in re
laboris. ſ; in ſpe quietis. in carne uetu
ſtatis. **Ex ept̄a ad bonifaciū.** Semel
immolat̄ ē xp̄s in ſeipſo. et tam̄ in ſa
cram̄to n̄ ſolum in om̄s paſce ſoltep
nitates. ſ; om̄i die p̄p̄lis immolatur.
Nec itaq; m̄tatur. q̄ interrogat̄ eū
reſponderit immolari. Si enī ſacra
m̄ta quandā ſimilitudinē rerum

earū quarū ſacram̄ta ſunt n̄ haberent. om̄i
no ſacram̄ta n̄ eēnt. Ex hac autē ſimili
tudine. plerūq; iā ipſarū rerū nomina ac
cipiunt. Sicut ḡ ſcdm̄ quendā modū ſa
cram̄tū corporis xp̄i corpus xp̄i eſt. ſacra
mentū ſanguinis xp̄i ſanguis xp̄i eſt. ita
et ſacram̄tum fidei fides ē. Nihil ē autē
aliud credere quā fidē habere. ac p̄ hoc
cū reſpondet paruulus credere qui fidei
n̄dū habet affectū. reſpondet fidē habe
re. p̄p̄t fidei ſacram̄tū. et cūerter ſe ad
d̄m. p̄p̄t cōnūſionis ſacram̄tū. quia et
ipſa reſponſio ad celebrationē p̄net ſa
cram̄ta. ſicut de ipſo baptiſmo apt̄s. cōſe
pulta ſum̄ inquit in xp̄o p̄ baptiſmū in
mortē. Non ait. ſepulturā ſignificauim̄.
ſ; proriſ ait. cōſepulti ſum̄. Sacram̄tū ḡ
tante rei. n̄ n̄ euſdē rei uocabulo nuncu
pauit. Itaq; paruulū et ſi n̄dū fides illa
que in credentiū uoluntate cōſiſtit. iā tam̄
ipſi fidei ſacram̄tū fidelem facit. Nam
ſicut credere reſpondet. ita etiā fidelis
uocat̄. non rem ipſā m̄te annuendo. ſed
ipſi rei ſacram̄tū p̄cipiendo. Cū autē ſape
homo cepit. n̄ illud ſacram̄tū repetit. ſed
intelliget. eiq; ueritati cōſona etiā uolun
tate coaptabit̄. Hoc quādiu n̄ poteſt.
ualebit ſacram̄tū ad ei⁹ tutelā. aduerſi
cōtrarias poteſtates. et tantū ualebit. ut
ſi ante maioris uſum etatis ex hac uita
emigrauerit. p̄ ipſū ſacram̄tū cōmen
dante eccl̄ie karitate ab illa cōdēpnatio
ne. que p̄ unū hominē intrauit in mun
dū xp̄iano adiutorio liberet̄. Hoc q̄ n̄
credit. et fieri n̄ poſſe arbitrat̄. p̄fecto
infidelis ē. et ſi habeat fidei ſacram̄tū.
longeq; melior eſt ille paruulus q̄ etiā
ſi fidē n̄dū habet in cogitatione. n̄ ei
tam̄ obicem cōtrarię cogitationi opponit̄.

unde sacramentū ei' salubriter pceptur:
Scientes. quia uet' homo n'r simul crucifi-
rus ē. In expositione epl'e ad galathā.
 Mortalitas unde sit. notū ē credentib'. Ex
 pena q'ppe ē maledicta peccati p'mi homin'.
 quā dñs suscepit. et peccata n'rā p'ulit in
 corpore suo sup lignū. Si g' diceret mors
 maledicta est. nemo exhorresceret. Quid
 autē n' mors dñi pependit in ligno. ut
 mortē moriendo suparet. Eadem igit'
 maledicta. quē ē uicta. Itē si diceretur
 peccatū maledictū est. nemo miraretur.
 Quid autē pependit in ligno. n' peccatū
 ueter' hominis. q'd dñs p' nob in ipsa carni
 mortalitate suscepit. Vnde nec erubu-
 it nec timuit apl's dicere peccatū p' nob
 fecisse. addens ut de peccato dāpnaret
 peccatū. Non enī et uet' homo n'r simul
 crucifigit'. n' in illa morte dñi peccata n'rā
 figura penderet. ut euacuaret corpus
 peccati. ut ultra n' seruam' peccato. In
 cuius peccati et mortis figura. etiā moy'ses
 in heremo sup lignū exaltauit serpentem.
 P' suasionē q'ppe serpentis. homo in dāp-
 nationē mortis cecidit. Itaq; serpens ad
 significationē ipsi' mortis ēuenienter in
 ligno exaltatus ē. In illa enī figura mor-
 dñi pependit in ligno. Cui sacramento ipse
 dñs attestatus ē dicens. Sicut exaltauit
 moy'ses serpentē in deserto. ita exaltari
 oportet filiū hominis. Non enī et hoc in-
 cōmuniā dñi moy'sen fecisse aliq's dixe-
 rit. cū tantā in ea cruce salutē hominū
 ēē cognosceret. ut n' ob aliud ad ei' indi-
 cum serpentē illū erigeret iuberet'. n' ut
 eū intuentes q' morsu a serpentib' mortui
 ri erant. cōtinuo sanarent'. Non g' mirū
 si de maledicto uicit maledictū q' uicit
 de morte mortē. de peccato peccatum.

de serpente serpentē. Maledicta autē mor-
 maledictū peccatū. maledict' serpens. et
 hec omīa in cruce triūphata sunt. **Vt de-**
struat' corp' peccati. ut ultra n' seruam'
peccato. Ex libro p'mo de baptismo
paruulorū. Grā dī p' baptismū ei' q' uenit
 in similitudine carnis peccati id agit'. ut
 euacuet' caro peccati. Cuacuāt' autē non
 ut in ipsa carne uiuente concupiscentia
 ēspersa et innata repente absumat' et n'
 sit. s; ne obsit mortuo quē inerat nato. Nā
 si post baptismū uixerit ibi habet cū qua
 pugnet. eāq; adiuuante dō superet. si n' in
 uacuū grām ei' accepta. si repl' ēē noluerit.
 Non itaq; hoc p'stat' in baptismo. n' forte
 miraculo ineffabili omīpotentissimi crea-
 toris. ut lex peccati quē est in membris
 repugnans legi m'tis p'fus penit' extin-
 guat'. et n' sit. s; ut q'cqd mali ab homine
 factū. dictū. cogitatū est. cū eidē cōcupis-
 centiē subiecta m'te seruiret totū aboleat'.
 ac uelut factū n' fuerit habeat'. ipsa uero
 soluto reat' uinculo q' p' illā diabolus am-
 mā retinebat. et uicelusione destructa
 qua hominē a suo creatore separabat
 maneat incertamine. q' corpus n'rū casti-
 gam' et seruituti subicimus. **Scientes**
q'd xp'e surgens ex mortuis iā n' moritur:
mors illi ultra n' dñabit'. Ex libro etia
sex questiones paganorū. Non lazari
 resurrectio. s; potius xp'i cōgruit p'misse
 resurrectioni. quia lazarus ita resurrexit
 ut iterū moreret'. xp'e autē sicut de illo
 scriptū est. surgens a mortuis iā n' morit'.
 et mors illi ultra n' dñabitur. q'd etiam
 p'missum ē resurrecturis in fine scli. ac cū
 illo regnaturis in eternū. **Ex tractatu**
psalmi. c. xxi. Unus resurrexit. iam
 n' moriturus. Resurrexit lazarus s; mori
 turus.

resurrexit fili' iudae s; mortuus. resurre-
xit filia archisynagoga s; mortua. resur-
rexit xpc n̄ mortuus. Audi aplm. Xpc
resurgens ex mortuis iam n̄ morietur. mor-
ei ultra n̄ dñabit. Talem sp̄a resurrecti-
onē. et ppter hoc esto xpianus. **Quod
enī mortuus ē. peccato mortuus ē semel.
et cetera.** Peccatū ei n̄ inerat. et tamen
q̄dammodo peccato mortuus ē dum mo-
ratur carni. in qua erat similitudo pec-
cati. ut cū sedm̄ uetustatē peccati nū
quā ipse uiuisset. nr̄am ex morte uer-
ri qua in peccato mortui fueram reui-
uiscenē uitam nouā sua resurrectione
signaret. Ipsam ē q̄d in nob̄ celebrat
magnum baptismatis sacramētū. ut q̄cūq;
ad istam p̄uenit grām moriantur peccato.
sicut ipse mortuus dicitur peccato. q̄a
mortuus est carni hoc ē peccati simili-
tudini. et uiuant a lauacro renascen-
do. sicut ipse a sepulchro resurgendo.
quālibet etatē corporis gerant. A par-
uulo enī nato recens usq; ad decrepētū
senem sicut null' phibend' est ab baptismo.
ita nullus ē qui n̄ moriatur peccato in bap-
tismo. s; paruuli tantū originali. maio-
res autē etiam his omib' moriuntur pecca-
tis quēcūq; male uiuendo addiderunt.
ad illud q̄d nascendo traxerunt. **Non
ḡ regnet peccatū in ur̄o mortali corpo-
re ut obediatis cūpiscētis ei. et cetera.**
Ex tractatu psalmi. xxxv. Si n̄ potes
n̄ habere maliciā. uel oderis illā. Cum
enī oderis illam. ius tibi suppetat ut ali-
quid facias. Est enī peccatū in mortali
corpore. Sed quid dicit apls. Non reg-
net peccatū in ur̄o mortali corpore. ad
obediendū desideris ei. Quando incipit
n̄ ēē. Quando implebit in nob̄ q̄d ait.

cū corruptibile hoc induerit incorruptio-
nē. et mortale hoc induerit immortalitā-
tē. Antequā hoc fiat. est delectatio iniq̄-
tatis in corpore. s; maior ē delectatio uo-
luptatis uerbi sapientiae dī. Vince pecca-
tū et uoluptatē ei. Peccatū et iniquitatē
oderis. ut iungas te dō qui tecū illud ode-
rit. Iam cū iunct' mente legi dī. mte serui
legi dī. Et si carne seruus ppter ea legi pec-
cati. q̄a sunt in te delectationes quēdam
carnales. tunc null' erit q̄ndo iam non
pugnabis. **Ex tractatu psalmi. l.**
Non ḡ regnet peccatū in ur̄o mortali corpo-
re. Non dicit n̄ sit. s; n̄ regnet. Inest pec-
catū cū delectaris. regnat si consenseris.
Ex tractatu psalmi. lxxiii. Ex quadam
parte heres dō. ex quadā parte delectari
sclo. Illud q̄d delectaris sclo. pugnat ad-
uersus mentē quē coheret dō. Non desi-
ciat. s; n̄ se dimittat. magnū adiutorium
habet. uincet q̄d in illa sibi rebellat.
Perseueret in pugnando. Est peccatum in
corpore tuo. s; n̄ regnet. Non ḡ regnet
inquit peccatū in ur̄o mortali corpore.
ad obediendū desideris ei. Si n̄ obau-
dieris. et si est q̄d delectet q̄d suadeat ad
malum. n̄ obtemperando facis ut n̄ reg-
net q̄d est. et ita fiet postea ut n̄ sit quod
erat. Quando. Cum absorbebit mors
in uictoriam. cū corruptibile hoc induc-
rit incorruptionē. Ibi n̄ erit q̄d t̄ repu-
gnet. n̄ erit aliud q̄d delectet. nisi deus.
Ex tractatu psalmi. lxxv. Non dicit
apls. n̄ sit peccatū in ur̄o mortali corpo-
re. Nouit enī. quia quādiu ē mortale.
est ibi peccatū. Sed q̄d ait. Non ḡ reg-
net peccatū in ur̄o mortali corpore.
Quid ē n̄ regnet. Ipse exposuit. ad
obediendū inquit desideris ei. Sunt

desideria. existunt desideria. Non tu obedi^s
desiderus tuus. n̄ sequeris ipsa desideria.
n̄ illis cōsentis. est ibi peccatū s; amittit
regnū. quando iam int̄ n̄ regnat pecca-
tum. **Ex sermone de uerbis apli.**
Quid est n̄ dñetur in om̄is iniquitas. Apo-
stolū audi. Non regnet peccatū in ur̄o
mortali corpore. Quid est n̄ regnet. Ad
obediendū desiderus ei. Non dixit. noli
habere desideria mala. Quom̄ enī in hac
carne mortali ubi caro cōcupiscit adūs^s
sp̄m et sp̄c aduers^s carnē n̄ habet^r desi-
deria mala. Illud ḡ fac. Non regnet
peccatū in ur̄o mortali corpore. ad obedi-
endum desiderus ei. Et si sunt desideria.
n̄ eis obediāt. ne iniquitas dñetur. Nec
exhibeatis membra ur̄a arma iniquitatⁱ
peccato. Non fiant membra tua arma in-
iquitatis. et n̄ dñabitur t̄ om̄is iniquitas.
Sed etiam hoc ut n̄ fiant membra tua ar-
ma iniquitatis. nūquid tu t̄ p̄stas uirib^{us}
tuis. Hoc ipsū inquā. hoc ipsū qđ n̄ fias
membra tua arma iniquitatis. tu t̄ prestas
uirib^{us} tuis. Cū enī n̄ fiant membra tua
arma iniquitatis. est quidē iniquitas
in membris tuis. in desideris illicitis.
s; n̄ regnat. Quom̄ regnat. quē arma non
habet. Pars tua. caro tua. cōcupiscentia
carnis tuę. languore rebellat adūs^s te.
Languor iste. tyrannus est. Si uis te
tyranni ēē uictorē. xp̄m inuoca impato-
rem. Noli t̄ hoc arrogare. ne p̄das qđ
accepisti. et incipias frustra rogare.
Non times. d̄s sup̄bis resistit. humilib^{us}
autē dat grām. Ergo tu t̄ p̄stas. ut n̄
dñetur t̄ iniquitas. Si uera est tua
ista p̄sumptio. uana ē nr̄a oratio ubi
dicimus dō. n̄ dñetur in om̄is iniquitas.
Peccatū enī uob^{is} n̄ dñabitur. Non enī sub

lege estis. s; sub gr̄a. **Ex libro de gr̄a et
libero arbitrio.** Sub lege enī positus non
sub gr̄a dñabat^r peccatū. a qđ n̄ fit homo
liber. lege s; gr̄a. p̄pt̄ qđ dicit. Peccatum
enī uob^{is} n̄ dñabit^r. n̄ enī estis sub lege s;
sub gr̄a. n̄ quia lex mala ē. s; q̄a sub illa
sunt q̄s reos facit iubendo n̄ adiuuan-
do. Gr̄a q̄ppe adiuuat. ut legis quisq;
sit fact^r. sine qua gr̄a sub lege positus
tantūm erit legis auditor. Talib^{us} itaq;
dicit. Iui in lege iustificamini. a gr̄a ex-
cidistis. **Humanū dico. p̄pt̄ infirmi-
tatē carnis ur̄e.** **Ex eplā ad anastasiū.**
Apl̄s admonet. Humanū dico. p̄pt̄ infir-
mitatē carnis ur̄e. Sicut enī exhibuisti^s
mēbra ur̄a seruire immundicię et iniq-
tati ad iniquitatē. ita nē exhibete mē-
bra ur̄a seruire iusticię in sc̄ificationē.
Quid ē enī illud ita et hoc. n̄ quēadmo-
dū ad peccandū nullus uos cogebat
timor. s; ipsius libido uoluptasq; pec-
cati. sic ad iuste uiuendū n̄ uos suppli-
ci metus urgeat. s; ducat delectatio
caritasq; iusticię. Et hec quidē q̄ntū
m̄ uidet^r n̄dū est p̄fecta. s; qđam adul-
ta iusticia. Neq; enī frustra p̄mitteret.
humanū dico. p̄pt̄ infirmitatē carnis
ur̄e. nisi q̄a plus aliqđ dicendū fuit.
si iam illi ferre potuissent. Pl^{us} quippe
seruitutis debet iusticię. quā peccato
solent homines exhibere. Nam pena
corporis. et si n̄ auoluntate. tam reuo-
cat ab opere. nec facile quisque ē qui
cōmittat qđ illicitā et immundā p̄cipiat
uoluptatē. si cruciat^r uindictę certū est
ēt̄nno secuturos. Iusticia ū sic aman-
da ē. ut ab ei^{us} opib^{us} etiā p̄ne corpori^s
nos cohibere n̄ debeant. atq; inter-
man^{us} etiā crudeliū inimicō^{rum} luceant

opa nra corā hominib⁹. ut quib⁹ placere
possunt. glificent patrē nr̄m q̄ in celis ē.
Hinc ē qd̄ ille fortissim⁹ iusticie dilector
exclamat. Quis nos separabit a carita-
te xpi. Tribulatio. an angustia. an
psecutio. an fames. an nuditas. an picu-
lu. an gladius. Sicut scriptū est. Im
ppter te mortificam⁹ tota die. estimati
sum⁹ sicut oues occisionis. Sed in omib⁹
supuincim⁹. p̄ eū qui dilexit nos. Certū
sū enī. quia neq; mors. neq; uita. neq;
angl⁹. neq; pncipat⁹. neq; p̄sentia. neq;
futura. neq; uirt⁹. neq; altitudo. neq;
pfundum. neq; creatura alia poterit
nos separare a karitate dī que ē in xpo
dn̄o nr̄o. Vide quēadmodū. n̄ utiq;
ait q̄s nos separabit a xpo. s; attenden⁹
unde coheret a xpo. q̄s nos inquit se-
parabit a karitate xpi. Karitate ḡ
xpo n̄ p̄nḡ timore coheret. Deinde
cōmemoratis eis que uident⁹ habere
uolentiā. nec tam habent uolentiā
separandi. ita conclusit. ut eandem
diceret karitatē dī. quā dixerat ka-
ritatē xpi. Et quid est a karitate xpi.
n̄ a karitate iusticie. De illo qp̄pe
dictum ē. Qui facit ē nob⁹ a deo sapi-
entia. et iusticia. et sc̄ificatio. et re-
dēptio. ut quēadmodū scriptū est.
q̄ glatur in dn̄o glatur. Sic ḡ ille est
iniquissim⁹. quē nec p̄nḡ corporales de-
trent ab immundis opib⁹ sordide uo-
luptatis. ita ille iustissim⁹. q̄ nec pena-
rū corporaliū terrore reuocat⁹ a sc̄is
opib⁹ luminosissimē karitatis. Que ka-
ritas dī qd̄ p̄petua cogitatione tenen-
dū est diffundit⁹ in cordib⁹ nr̄is p̄ sp̄m
sc̄m q̄ datus ē nob⁹. ut q̄ glatur in
dn̄o glatur. Cū ḡ nos hui⁹ karitatis

qua lex uerissime implet⁹ paupes egenosq;
sentimus. n̄ de inopia nra diuitias ei⁹ exi-
gere s; orando petere. querere. pulsare
debem⁹. ut ille apud quē ē fons uitę det
nob⁹ inebriari ab ubertate dom⁹ sue. et uo-
luptatis sue potare torrentē. q̄ munda-
ti atq; uegetati. n̄ solū tristitia n̄ absor-
beam⁹. uerū etiā glēm in tribulationib⁹.
scientes q̄a tribulatio patientiā opatur.
patientia p̄bationē. p̄batio spem. spes
autē n̄ confundit. non q̄a p̄ nosip̄sos
hoc possum⁹. s; qm̄ karitas dī diffusa ē
in cordib⁹ nr̄is p̄ sp̄m sc̄m q̄ dat⁹ ē nob⁹.

Ex sermone de uerbis apli. Preponit
delectationi carnis. delectationē mentis.
Carnē quippe urām delectant illicitę
uoluptates. m̄tem urām delectet inuisi-
bilis. pulchra. casta. sc̄a. canora. dulcis
iusticia. ut n̄ ad eā timore cogamur.
Si enī ad eam timore cogimur. nondū
delectat. Peccare n̄ debes. n̄ timore p̄nḡ
s; amore iusticie. Hinc apl⁹ dicit. Hu-
manū dico. ppter infirmitatē carnis ur̄ę.
**Sicut enī exhibuistis membra ur̄a serui-
re iniusticie et iniquitati. sic n̄ exhi-
bete membra ur̄a seruire iusticie in
sc̄ificationem.** Quid dicit. Humanū
dico. qd̄ potestis portare dico. Quando
exhibuistis membra ur̄a iniquitati ad
flagitia p̄petranda. timore adducti
estis. an delectatione inuitati. Timor
uos adducebat ad peccandū. an sua-
uitas peccati. Respondebitis. Suaui-
tas. Ad peccatū suauitas adducit. et
ad iusticiā timor impingit. Abate
uos. inspicite uos. Tollat aurū q̄ mi-
nat⁹. suauior ē iusticia. lucidior est
iusticia. Non det aurū qui p̄mittit.
p̄ponenda ē auro iusticia. Delectan-

do pponenda ē. fulgentior ē. lucidior ē.
suauior ē. dulcior est. Jam g̃ siq̃s ^{se} pbat.
et in hoc certamine supauit. audiuit
ap̃lm dicentē. Humanū dico p̃pt̃ infir-
mitatē carnis ur̃e. Sine dubio pep̃cit
infirmitati. et nescio q̃d ^{suspendit} gratus minus
idoneū dicere tēptauit. Ecce inq̃t hoc
dico. quod capere potestis. Exhibuistis
membra ur̃a deliciis illicitis peccatorū.
Suauitate ducti estis ut illa faceretis.
ducatur uos ad recta facta suauitas et
dulcedo iusticię. Amate iusticiā. q̃m
amastis iniquitatē. Digna ē a uob̃ iusti-
cia quę impetret. ut exhibeatis illi
quę exhibuistis iniquitati. Hoc est hu-
manū dico. q̃d infirmitas ur̃a tolerare
adhuc potest. Quid g̃ suspendit ap̃ls.
q̃d distulit dicere. Quid distulit.
Dicam si potero. Appende iusticiā et
iniquitatē. Tantūne digna ē iusticia.
q̃ntū digna fuit iniquitas. Sic aman-
da ē ista. quom̃ amata ē illa. Absit ut
sic. et utinā ut sic. Ergo plus. plus om̃i-
no. In iniquitate secutus es uoluptatem.
p̃ iusticia tolera dolorem. In iniusticia
inquā secutus es delectationē. p̃ iusti-
cia tolera dolorem. Hoc est plus. Ego
nescio q̃s etatis lubricę impudicus ad-
olefcens suauitate illicente iniecit
oculos in cūgem alienam. amauit.
cupit p̃uenire. querit tamen latere.
Sic enī amat uoluptatē. ut plus time-
at dolorem. Timet app̃hendi. ligari.
adduci. includi. p̃duci. torqueri. occi-
di. Hęc om̃ia timendo in illa appeti-
tione suauitatis suę latebras querit.
in cupat̃ absentia mariti. ipsū adui-
torē flagitii sui timet inuenire. q̃a
c̃scio se formidat implicare. Et uide-

mus cū suauitate duci. s; suauitas illa ñ
ē tanta. ut uincat etiā dolorem timorēq;
penarū. Da m̃ pulchrā iusticiā. da mihi
fidei pulchritudinē. p̃cedat in medium.
ostendat se oculis cordis. inspiret fer-
uorē amatorib; suis. Jam tibi dicitur.
frui me uis. contēpne q̃cqd te aliud de-
lectat. contēpne p̃ me. Ecce contēpsisti.
Parū est illi. Humanū ē hoc. p̃pter in-
firmitatē carnis ur̃e. Parū est. ut contēp-
nas quicqd te delectabat. Contēpne
quicqd te t̃rbat. contēpne carceres.
contēpne uincula. contēpne exuleiū. contēpne
tormenta. contēpne mortē. Hęc uicisti.
me inuenisti. In utroq; gradu ama-
tores iusticię uos p̃bāt. Inuenimus
forsitan aliq̃s. q̃ preponant iusticię
delectationē uoluptatib;. et delecta-
tioni corporis sui. qui autē p̃ illa pe-
nas. dolores. mortēq; contēpnat. pu-
tas ē aliq̃s in uobis. Saltem cogitem̃.
q̃d p̃fiteri ñ audem̃. Quid cogitamus.
ubi cogitamus. Oilia martyru ad-
iacent oculis nr̃is. ipsi ueri amatores
p̃fectiq; iusticię. De illis dictū est.
Om̃e gaudiū existimate fr̃es mei. cū
in tēptationes uarias incidertis. sci-
entes q̃d p̃batio fidei ur̃e patientiā
opatur. patientia autē opus p̃fectū
habet. Quid addi potest. ut op̃s p̃fec-
tum habeat. Amat. ardet. feruet.
calcat om̃ia quę delectant. et transit.
Venit ad aspera. horrenda. truculen-
ta. minata. calcat. frangit et transit.
O amare. o ire. o sibi perire. o ad d̃m
p̃uenire. Qui amat animā suā p̃det
illā. et qui p̃diderit animā suā p̃pter
me. in uitam eternā inueniet eam. Sic
armandus ē amator iusticię. sic ap-

Quare querit latere.

mandus ē amator inuisibilis pulchritu-
dinis. **Cum enī serui essetis peccati. libe-
ri fuistis iusticie. Ex libro enchiridion.**
Qualis queso potest serui addicti ēē libtas.
nō quando cū peccare delectat. Liberalit̃
enī seruit q̃ dñi sui uoluntatē libenter
facit. ac p̃ hoc ad peccandū liber est. q̃
peccati seruus ē. Vnde ad iuste facien-
dum liber nō erit. nō a peccato liberatus
ēē cepit iusticie seruus. Ipsa est uera li-
bertas p̃pter recte facti leticiā. simul
et piā seruit̃ p̃pter p̃cepti obedientiā.
Sed ad bene faciendū ista libtas unde
erit homini addicto et uendito. nisi re-
dimat cui illa uox ē. si uos fili' lib̃aue-
rit. tē uert liberi eritis. **Ex tractatu
psalmi. xxx.** Est quedā confusio tē-
poralis. utilis p̃turbatio animi respici-
entis peccata sua. respectione horrenti.
horrore erubescens. erubescendo cor-
rigentis. Vnde dicit et apls. **Quā enī
gl̃am habuistis in his in quib' nō eru-
bescentis.** Ergo erubescere illos dicit
tam̃ fideles. nō de p̃sentib' donis. s; de
p̃teritis peccatis. Hanc cōfusionē nō for-
midat xp̃ian'. immo si hanc nō habue-
rit. eternā habebit. **Stipendiū enim
peccati mors. Ex libro de gr̃a et li-
bero arbitrio.** Merito stipendiū. quia
militie diabolice mors ētna tanquam
debitū reddit̃. Ubi cū posset dicere
et recte dicere. stipendiū autē iusticie
uita ētna. maluit dicere. **gr̃a autē dei
uita ētna.** ut hinc intelligerem'. nō pro
meritis nr̃is dñm nos ad eternā uitā. s;
p̃ sua miseratione p̃ducere. De q̃ dicit
homo ei' anime sue. Qui coronat te in
miseratione & misericordia. Nūq̃d nō corona
bonus opib' redditur. Sed q̃a ipsa bona

opa ille in nob' opat̃ de q̃ dictū est. dñs est
enī q̃ opatur in uob' et uelle et opari p̃
bona uoluntate. ideo dicit psalmus
coronat te in miseratione et misericordia.
q̃a ei' miseratione bona opam'. q̃b' coro-
na reddit̃. Vbi autē inuenim' etiā uitā
eternā gr̃am nuncupari. Habem' apud
eundē gr̃e magnificū defensore aplm
paulū. Stipendiū inq̃t peccati mors.
gr̃a autē di' uita ētna. in xp̃o uiu dñō
nr̃o. **Ex eplā ad sextū presbiterum.**
Vide obsecro te. in quanta breuitate quā
uigilanter uerba posuerit. quib' dili-
genter cōsideratis questionis hui' aliquantū
dilucescat obscuritas. Cū enī dixisset
stipendiū peccati mors. quis enī nō con-
gruentissime et cōsequētē addere iudi-
caret. si diceret. stipendiū autē iusticie
uita eterna. & uerū est. quia sic meri-
to peccati tanquā stipendiū redditur
mors. ita merito iusticie tanquā stipen-
diū uita ētna. Aut si nollet dicere
iusticie. diceret fidei. quia iustus ex
fide uiuit. unde etiā et merces appel-
latur plurimus sc̃arū scripturarū loci.
Nūquā porro dicta merces iusticia uel
fides. quia iusticie uel fidei redditur
merces. Qd est autē merces operanti.
hoc militanti stipendium. Sed beatis
apls adūsus elationē que usq; adeo
magnus temptat irrepere. ut et sibi p̃p-
ter ipsā dicat datū anglm satane a q̃
colafizaret ne uerticē p̃sūptionis erige-
ret. adūsus han' g̃ elationis pestem uigi-
lantissime militans. stipendiū inquit
peccati mors. Recte stipendiū. quia de-
betur. q̃a digne retribuit̃. q̃a merito
redditur. Deinde ne iusticia de hu-
mano se extolleret bono merito. sicut

humanū meritū malū n̄ dubitat̄ esse pec-
catū. n̄ a cōtrario retulit dicens. stipendiū
iusticie uita ētna. s; gr̄a inq̄t dī uita ētna.
Et hęc ne preter mediatorē aliqua alia
uia quēreret̄. adiecit. in xp̄o iūu dño n̄ro.
Tanquā diceret. Audito qđ stipendium
peccati sit mors. quid te disponis extolle-
re o humana n̄ iusticia s; nomine iusti-
cie plane supbia. Quid te disponis extol-
lere. et cōtrariam mortē uitā ētnā tanq̄
debitū stipendium flagitare. Cui debet
uita ētna. uera iusticia est. Si autē uera
iusticia est. ex te n̄ est. de sursum est descen-
dens a patre luminū. Ut haberes eā. si
tam habes eā. p̄fecto accepisti. Quid enim
boni habes. qđ n̄ accepisti. Quia ppter
o homo si accepturus es uitā ētnā. iusti-
cie quidē stipendiū est. s; tibi gr̄a est.
cui gr̄a ē et ipsa iusticia. Tibi enī tanquā
debita redderetur. si ex te tibi ēēt iusti-
cia cui redderet̄. nē ū de plenitudine ei
accepim̄. n̄ solū gr̄am qua nē iuste in la-
borib⁹ usq; in finē uiuim⁹. s; etiā gr̄am n̄
p hac gr̄a. ut in requie postea sine fine
uiuamus. **Item lectionis eiusdē braui⁹**
et cōtinuata expositio. ab eo loco ubi di-
ctum ē. p̄ptea sic p unū hominē pecca-
tum in hunc mundū intrauit. usq; ad
id. gr̄a autē dī uita ētna. in xp̄o dño
n̄ro. Ex eplā ad cōsulā hylarū.
Sicut ab illo uno homine. sic ab eodē pec-
cato infantes immunes ēēt n̄ possunt. nisi
ab ei⁹ reatu p xp̄i baptisimū resoluantur.
Usq; ad legē enī peccatū fuit in mundo. ss
Non q̄a deinceps n̄ fuit hoc dictū est.
s; quia n̄ poterat p litterā legis auferri.
qđ solo poterat spū gr̄e. Ne quisquā q̄
fidens de uirib⁹ n̄ dico uoluntatis s; poti⁹
uanitatis sue putaret libero arbitrio

legē potuisse sufficere. et xp̄i gr̄am deride-
re. ideo aut apls. usq; ad legē enī peccatū
in mundo fuit. Peccatū autē n̄ deputa-
batur. cū lex n̄ ēēt. Non dixit. n̄ erat. s;
n̄ deputabat̄. quia lex n̄ erat. qua argu-
ente demonstraret̄. siue lex rationis in
paruulis. siue lex littere in pplō. Sed
regnauit inquit mors ab adam usq; ad
moysen. quia nec lex p moysen data
potuit regnū mortis auferre. s; sola
xp̄i gr̄a abstulit. In q̄s autē regnauerit.
uide. Et in eos inq̄t qui ^{non} peccauerūt in
similitudinē p̄uaricationis adē. Iste
enī melior intellect⁹ horū uerborū. ut
cū dixisset regnauit mors et in eos qui
n̄ peccauerūt. quasi si nos moueret quare
in eos regnauerit q̄ n̄ peccauerūt. adderet
in simi a litudinē p̄uaricationis adē.
idest quia inerat in horū membris simi-
litudo p̄uaricationis adē. Potest et sic
intelligi. Regnauit mors ab adam usq;
ad moysen. et in eos q̄ non in si-
militudinē p̄uaricationis adē peccauē-
runt. quia in seipsis cū iam nati essent
nec ratione adhuc uterent̄ qua ille ute-
batur q̄ndo peccauit. nec p̄ceptū acce-
pissent qđ ille transgressus ē. s; solo ori-
ginali uitio tenerent̄ obstricti p qđ eos
regnū mortis traheret ad cōdēpnationē.
qđ regnū mortis in eis tantū non ē qui
xp̄i gr̄a renati ad ei⁹ p̄ueniunt regnū. qm̄
mors tēporalis quāuis et ipsa de origi-
nali peccato p̄pagata sit. corpus in eis
uterunt. animā ū ad penas n̄ trahit.
ubi uoluit regnū mortis intelligi. ut
anima renouata p gr̄am iam n̄ moriat̄
in gehenna. idest a uita dī n̄ alienet̄. n̄
separet̄. tēporalis autē mors etiā in hi⁹
q̄ morte xp̄i redimunt̄ relinquatur

interim ad exercitationē fidei et agonem
p̄sentis luctamini in q̄ et m̄res certauerūt.
absumat̄ ū et ipsa in renouatione corpo-
ris quā resurrectio pollicet̄. Ibi enī penit̄
absorbetur mors in uictoriā. cui modo
xp̄i gr̄a adimit regnū. ne suę animas
ad penas tartari p̄trahat. Qd̄ ū adiun-
xit. de adam. qui ē forma futuri. neq̄
hoc uno modo intelligit̄. Aut enī forma
xp̄i e contrario ē. ut quēadmodū in illo
om̄s moriunt̄. sic et in xp̄o om̄s uiuifi-
centur. et quom̄ p̄ ipsius inobediētiā
peccatores cōstituti sunt multi. sic p̄ xp̄i
obediētiā iusti cōstituant̄ multi. aut
formā futuri eū dixit. qd̄ ipse inflaxe-
rit formā mortis posteris suis. Ille ta-
men melior ē intellect̄. ut e contrario
forma cōcedat̄ quā multū. cōmen-
dat apl̄s. Deniq̄. ne om̄ino ex equo in
hac forma eadē contraria pensarentur.
adiungit et dicit. Sed n̄ sicut delictū
ita et donū. Si enī ob unū deli-
ctum multi mortui sunt. multo magis
et gr̄a dī et donū in gr̄a unius hominis
iū xp̄i in multos abundabit. ut intel-
legat̄ non in magis multos. cū iniqui
magis multi sint q̄ dāpnabunt̄. sed
magis abundabit. quia in his q̄ p̄ xp̄m
redimuntur. temporalit̄ ualeat forma
mortis ex adam. in eternū autē uale-
bit uitę forma p̄ xp̄m. Quāquā ergo
inquit adam futuri forma sit e contra-
rio. plus tam̄ p̄stat xp̄e regeneratis.
quā eis nocuerit ille generatis. **Ex**
libro contra iulianū sedō. Disputam̄
enī n̄ de quocūq̄ peccatore q̄ quādoquē
peccauit. s̄ de illo p̄ quē peccatū intra-
uit in mundū. Vbi si querat̄ exemplū
imitationis. diabolus inuenit̄. si contra-

gium generationis. adam. P̄inde dicens
apl̄s. p̄ unū hominē peccatū intrauit in
mundū. peccatū generationis uoluit intel-
ligi. Imitationis enī peccatū. n̄ p̄ unū ho-
minē. s̄ p̄ diabolū intrauit in mundum.
Nūquid enī eū n̄ imitant̄ peccantes.
Aut peccatū generis humani n̄ magis ex
ipsa sumpsit initium. A muliere initū
factū est peccati. et p̄ illa sicut scriptū est
moriunt̄ om̄s. Cur igit̄ n̄ uis attendere
p̄pt̄ea potius apl̄m dixisse p̄ unū homi-
nē peccatū intrauit in mundū. q̄a n̄ imi-
tationē s̄ generationē uolebat intelligi.
Sicut enī a muliere initū peccati fuit.
sic initium generationis a uero ē. Prior
enī uir seminat. ut femina pariat. Ideo
p̄ unū hominē peccatū intrauit in mundū.
q̄a p̄ sem̄ generationis intrauit. qd̄ a uero
excipiens concepit femina. quo more
nasci noluit. q̄ solus sine peccato ē natus
ex femina. Vtrū autē peccatū an mors.
an utrūq̄ in om̄s homines p̄transisse dic-
tum sit ambiguum. s̄ quid horū sit. res
ipsa tam apta demonstrat. Nam si pecca-
tum n̄ p̄transisset. n̄ om̄s homo cū lege
peccati quē in membris est nasceretur.
Si mors n̄ p̄transisset. n̄ om̄s homines
quātū ad istam cōditionē mortaliū p̄tineret
morerent̄. Qd̄ autē dicit apl̄s. in q̄ om̄es
peccauerunt. in q̄ nisi in adam. in q̄ eos
dicit et mori. Quia n̄ erat iustum sine
crimīnē transire supplicium. Quid autē
aliud indicant etiā sequentia uerba apl̄-
ca. Vsq̄ ad legē enī peccatū in mundo
fuit. id est quia nec lex potuit auferre
peccatū. Peccatū autē n̄ deputabat̄. cum
lex non eēt. Erat igit̄ s̄ n̄ deputabat̄. quia
n̄ ostendebat̄ qd̄ deputabat̄. Sic enim
alibi dicit̄. p̄ legem cognitio peccati.

Sed regnauit inquit mors ab adam usq; ad moysen. Hoc ē qđ supra dixerat. usq; ad legē. Non usq; ad moysen. ut deinceps n̄ ēēt peccatū. s; quia nec lex p moysen data. potuit regnū mortis auferre. quē n̄ regnat utiq; nisi p peccatum. Regnum porro ei est. ut hominē mortālē in sedām etiā quē sempiterna est p̄cipiet mortē. Regnauit autē. Sed in quibus. Etiam in his q̄ n̄ peccauerunt inq̄t in similitudinē p̄uaricationis adē. qui ē forma futuri. **Item ex eodem.** Cuius futuri. nisi xp̄i. Et qualis forma. n̄ a cōtrario. Qđ alibi etiā dicit. Sicut in adam om̄s moriunt̄. ita et in xp̄o om̄s uiuificabunt̄. Sicut in illo illud. ita in isto istud. Ipsa est forma. Sed hec forma. n̄ ex omni parte conformis ē. Vnde hic apl̄s secut̄ adiunxit. Sed n̄ sicut delictū. ita et donum. Si enī ob unius delictū multi sūt mortui. multo magis gr̄a dī et donum in gr̄a unius hominis iū xp̄i in multo abundabit. Quid ē multo magis abundabit. Quia om̄s q̄ p xp̄m liberant̄. tēporalit̄ ppter adam moriunt̄. ppter ipsū autē xp̄m sine fine uicturi sunt. Quod ū ait paulo sup̄ius. usq; ad legem peccatū in mundo fuit. n̄ originale tantum s; om̄e peccatū intelliigi uoluit. et ideo usq; ad legem fuit. quia nec lex potuit auferre peccatū. Usq; ad legē quippe dictū est. ut etiā ipsam legem sententia ista concluderet. qm̄ dictū ē in euangelio. Om̄s ab abraham usq; ad dauid. generationes quatuordecī. Non enī excepto dauid. s; etiā ipso cōputato numerus iste complet̄. Sic lex non ē extra p̄mansionē peccati. qđ fuisse est dictū usq; ad ipsam. ac p hoc nemo tol-

lit peccatū qđ nec lex quāuis scā et iusta et
bona potuit auferre. n̄ ille de qđ dictū est.
ecce agnus dī . ecce qđ tollit peccata mundi.
Tollit autē et dimittendo quę facta sunt.
ubi et originale cōprehendit. & adiuuan-
do ne fiant. et pducendo ad uitā ubi fieri
n̄ possunt. **Itē ex eodem.** Verū est autē
qđ apls dicit. falsum ē qđ tu dicis. Et qđ
supius dixisti. iuglant inculcasse aplm.
multo magis grā dī et donū unū hominī
unū xpi in plures abundabit. uolens in-
telligi. ideo plures dictos. q̄a puenit grā
ei ad paruulos ad q̄s imitatio p̄mi homi-
nis n̄ p̄tinet. aut m̄dosus codex tibi m̄-
tus ē. aut ipse m̄turis. aut ab aliq̄ falso
siue fallente aut obliuione deceptus es.
Non enī ait apls plures. s; multos.
Grecū attende codicē. et inuenies nōa
lyc. non n̄aie & ye. Dixit qđ multo ma-
gis abundasse grām in multos n̄ in
magis multos. hoc est n̄ in plures. sic
iā ostendim⁹. qm̄ si plures dixisset p̄pt̄
paruulos q̄s tenet grā cū p̄mi hominī
n̄ teneat imitatio. falsum dixisset &
ēēt similis uob̄. Si enī om̄s imitatores
xpi post ei incarnationē regeneratis
paruulis additis cōferant cū peccato-
rib⁹ q̄s om̄s uultis p̄pter arbitriū uolūtatis
ad imitationē p̄mi hominis p̄uenire.
ab ipso adam usq; in finē sc̄i uolunta-
te peccantes. qui eorū multo plures eu-
denter apparet. ut et ur̄a falsitate
uincamini. Et n̄ sicut p̄ unū. ita est et
donū. Nā iudiciū quidē ex uno in con-
dēpnationē. Ex uno qđ quo. n̄ delicto.
Quia sequit̄. Grā autē ex multis deli-
ctis in iustificationem. Dicant ista.
quom̄ ex uno delicto in cōdēpnationē.
nisi q̄a sufficit ad cōdēpnationē etiā

unū originale peccatū. qđ in om̃s hominē
p̃transit. Gr̃a ū ideo ex multis delictis
in iustificationē. quia n̄ solū unū illud
solutū qđ originalit̃ trahit. s; etiā cetera
quę in unoquoque homine motu p̃prie uo-
luntatis addunt. **Ex libro ad bonifaciū.**

Quicūq; enim ex illo uno multa in seipsis fu-
turi erant. tunc in illo un̄ erant. Unde
illud peccatū solius ēēt. si ex illo null' ex-
isset. Porro autē. in q̄ erat natura cōmu-
nis. ab ei' utro nullus est immunus. Si
ambo qui n̄dū p̃pria uel bona uel mala
opabant. rei tam̄ ex origine nascebant.
laudet misericordiam q̄ libatur. n̄ culpet iu-
dicium qui punit. Hic si dixerim. q̄nto
melius ambo libarent. nihil nob̄ cūe
mentius dicetur. quā ō homo tu quis
es ut respondeas dō. Nōuit q̄ppe il-
le quid agat. & q̄ntus numerus esse
debeat p̃mit' om̃ium hominū. dein
de scōz sicut f̃derū. sicut angeloz.
atq; ut de terrenis loquam. sic pecorū.
sic piscium. sic uolatilū. sic arborū et
herbarū. sic deniq; folioz capillorūq;
n̄roz. Si enī ob unū delictū mors regna-
uit p̃ unum. **Ex libro ad cōsulta hylarū.**

A quo delicto. paruuli p̃ baptismū capiunt.
Multo magis q̄ abundantia gr̃e et iusti-
cie accipiunt in uita regnabunt p̃ unū
uim xp̃m. Multo magis utiq; in uita
regnabunt. quia ētne uite regnū erit.
mors autē in eis tēporalit̃ transiit. n̄ in
eternū transibit. Itaq; sicut p̃ unius de-
lictum in om̃s homines in cōdēpnationē.
ita et p̃ unius iusticiā in om̃es homines
ad iustificationē uite. **Ex libro contra
iulianū sedō.** Nōhuc p̃maneat in
uanitate mentis sue. et dicant unum
hominē n̄ ppaginē traiecisse. s; eam-

plum p̃buisse peccati. Quom̄ g̃ p̃ unius de-
lictū in om̃s homines ad cōdēpnationē. et
n̄ potius p̃ multa sua delicta. nisi q̄a etiā
si illud unū sit tam̄ idoneū est p̃ducere
ad cōdēpnationē etiā nullis additis ceteris.
sicut p̃ducit paruulos morientes qui ex
adam nascunt. si in xp̃o n̄ renascantur.
In eo ū qđ tibi uidet' duo ista inter se esse
cōtraria. ut om̃s eant in cōdēpnationem p̃
adam. et om̃s in iustificationē p̃ xp̃m.
om̃ino erras. Nullus enī hominū nisi p̃
adam trahit' ad dāpnationē. de qua p̃
lauachrum regenerationis homines libe-
rant. et null' hominū n̄ p̃ xp̃m ab hac
dāpnatione libatur. Ideo ex utraq; par-
te dictū est om̃s. quia nemo ad dāpnati-
onē generationis n̄ p̃ istū. nemo ad uitā
regenerationis n̄ p̃ illum. Ac p̃ hoc non
generalitas unū partis. locū excludit
alterius. quia ex his ipsis q̄ generaliter
moriuntur in adam q̄s uult uiuificat
xp̃c. qui p̃pterea liberare dictus est etiā
ipse. qm̄ n̄ liberat quenquā nisi ipse. sic
dictus ē illuminare omnē hominē. quia
nemo quenquā illuminat. si non ipse.

Ex libro ad cōsulta hylarū. Eosdem
autē om̃s. etiā multos postea dicit. ad-
iungens. Sicut enī p̃ inobedientiā unius
hominis peccatores cōstituti sunt multi.
sic et p̃ unū hominis obedientiā iusti cōsti-
tuent' multi. Vide quēadmodū cōmen-
dat unū. et unū. id est adam et xp̃m.
illū ad cōdēpnationē hunc ad iustifica-
tionē. cum tantō post adam xp̃c ue-
nerit in carne. ut sciam' etiā antiq̄s
iustos q̄cūq; ēē potuerunt. n̄ nisi p̃ ean-
dē fidē libatos p̃ quā libamur. et nos.
fidē scilicet incarnationis xp̃i quę illi
p̃nunciabat' sicut et nob̄ annuntiatur.

ideo hic xpm hominē dicit. cū sit et d's. ne
 q's existimet antiq's iustos p d'm tantūm
 xpm. idest p uerbu qd erat in pncipio. n
 etiā p fidē incarnationis ei' qua et homo
 xpc dicit. potuisse libari. Qd ū adiungit
 et dicit. lex autē subintrauit ut abun
 daret delictū. iam n p'net ad illud deli
 ctum qd trahit' ex adam. de q' supius
 dicebat. mors regnauit p unū. Legem
 q'ppe siue naturalē intellegam' que in coy
 appareret etatibus q' iam ratione uti pos
 sunt. siue c'scriptam que data ē p moy
 sen. q'a nec ipsa potuit uiuificare et libe
 rare a lege peccati et mortis que tracta
 est ab adam. s; magis addidit p'uarica
 tionis augmentū. ubi enī non ē lex nec
 p'uaricatio. P'uaricata g' lege que in
 paradiso data est. nascit' homo ex adā
 cū lege peccati et mortis. de qua dicit.
 ideo aliā legē in membris meis repug
 nantē legi m'is meę. et cetera. que tam
 n mala postea c'suetudine roboret' faci
 lius uincit'. non tam sine grā di. Lege
 autē aliā p'uaricata que est in usu ratio
 nis anime rationalis in etate hominis
 iam ratione utentis. p'uaricatores fuit
 om's peccatores t're. P'uaricata g' lege
 etiam illa que data ē p moy'sen. multo
 amplius abundat delictum. Lex ergo
 subintrauit ut abundaret delictū. siue
 cū homines negligunt qd d's iubet. si
 ue cū de uirib' suis p'sumtes adiutorū
 grē n implorant. et addunt infirmita
 ti sup'iam. Cū autē uocatione diuina
 intelligunt cui sit ingemiscendū. & in
 uocant eū in quē credunt recte dicen
 tes. miserere mei d's scdm magnā mise
 ricordia tuā. et ego dixi dñe miserere
 mei. sana animā meā qm peccaui tibi.

cū g' se homo ad illum extendit. et sic inge
 muert. fiet qd sequit'. Vbi autē abunda
 uit delictū sup'abundauit grā. et dimit
 tunt' ei peccata multa qm dilexit multū.
 et diffundit' in corde karitas di unde
 fiat legis plenitudo. n p'uies arbitriū qd
 ē in nob'. s; p'sp'm sc'm qui datus est nobis.
 Ut quēadmodum regnauit peccatum
 in mortē. sic et grā regnet p iusticiam
 in uitā eternā. p iūm xpm dñm nr'm.
 Modo cū dixisset. ut quēadmodū reg
 nauit peccatū in mortē. n aut p unum
 hominē. aut p primū hominē. aut per
 adam. quia iā dixerat. lex subintrauit
 ut abundaret delictū. que abundantia
 n p'net ad p'm hominis ppaginē. sed
 ad cōu'sationis humane p'uaricationē.
 que illi uni delicto quo solo obstructi
 tenent' infantes. iā in maiorib' etatib'
 ex abundantia iniquitatis adiecta est.
 Sed qm hoc totū etiam qd n p'net ad
 illius unius delicti originē tam idonea
 ē soluere grā saluatoris. ideo cū dixis
 set. sic et grā regnet p iusticiā in uitam
 eternā. addidit p iūm xpm dñm nr'm.
 Nullius argumentationes contra hec
 aplica uerba. impediunt paruulos
 a salute que ē in xpo iūu dño nr'o.
 Tantomagis enī p'as loqui debemus.
 quantū ipsi loqui n possunt pro se.
Ex libro enchiridion. De qua p unum
 hominē pena. et p unū hominē grā cum
 locut' fuisset. deinde sacri baptismatis
 in cruce xpi grande misterii cōmenda
 uit. eo modo ut intellegam' nihil aliud
 ēē xpi baptismū. n mortis xpi similitu
 dinē. nihil autē aliud mortē xpi cru
 cifixi. n remissionis peccati similitudinē.
 ut quēadmodū in illo mors uera facta

est. sic in nobis uera remissio peccatorum. et
quæadmodum in illo uera resurrectio. ita
et in nobis uera iustificatio. Atque ergo. Quid
ergo dicemus. Remanebimus in peccato. ut
gratia abundet. Dixerat enim superius. ubi
enim abundauit delictum superabundauit
gratia. et ideo questionem sibi ipse proposuit.
utrum propter abundantiam gratie consequenda
in peccato sit permanendum. Sed respondit.
Absit. Atque subiicit. Si enim mortui sumus
peccato. quomodo uiuemus in eo. **Ex libro
ad ualentini secto. de gratia et libero
arbitrio.** Nihil potuit dici breuius
et melius. Quid enim nobis gratia dei utilius
conferat in hoc presenti seculo maligno. nisi ut
moriā peccato. Ac per hoc ipsi gratiam
inueniunt ingratis. qui propter illam uult
uiuere in peccato. per quam morimur pecca-
to. **Ex libro enchiridion.** Deinde
ut ostenderet mortuos nos esse peccato.
an ignoratis inquit. quomodo quicumque baptiza-
ti sumus in christo uiuimus. in morte ipsius bap-
tizati sumus. Si ergo hinc ostendimus
mortui esse peccato quia in morte ipsius
baptizati sumus. perfecto et paruuli qui
baptizantur in christo peccato moriuntur.
quia in morte ipsius baptizantur. Nullo
autem excepto dictum est. quicumque ergo bap-
tizati sumus in christo uiuimus in morte ipsius
baptizati sumus. et ideo dictum est. ut pha-
retur mortuos nos esse peccato. Cui au-
tem peccato paruuli renascendo mori-
untur. nisi quod nascendo traxerunt. Ac
per hoc etiam ad ipsos pertinet quod sequitur di-
cens. Consepulti enim sumus illi per bap-
tismum in morte. ut quæadmodum surrexit
christus per gloriam patris. ita et nos in noui-
tate uite ambulemus. et cetera usque dum
ait. quod enim mortuus est peccato mortui

us est semel. quod autem uiuit uiuit deo. Ita et
uos existimate uos mortuos esse peccato.
uiuere autem deo in christo uiuimus. Hinc enim pha-
re cepit non esse nobis permanendum in peccato
ut gratia abundet. et dixerat. Si mortui
sumus peccato. quomodo uiuemus in eo. Atque
ut ostenderet nos mortuos esse peccato.
subiecit. An ignoratis. quomodo quicumque bap-
tizati sumus in christo uiuimus. in morte ipsius bap-
tizati sumus. Sic itaque locum istum clausit.
ut cepit. Mortem quippe christi sic insinua-
uit. ut etiam ipsum mortuum diceret esse pec-
cato. Cui peccato. nisi in qua erat non pec-
catum. sed similitudo peccati. Et ideo no-
mine appellata peccati. Baptizatis itaque
in morte christi. in qua non solum maiores uerum
etiam paruuli baptizantur. ait. Sic et uos.
id est quæadmodum christus. sic et uos existi-
mate uos mortuos esse peccato. uiuere
autem deo in christo uiuimus. Quicquid ergo gestum est
in cruce christi. in sepultura. in resurrecti-
one tercio die. in ascensione in celum. et
sedere ad dexteram patris. ita gestum est. ut
in his rebus non mystice tantum dictis. sed etiam
gestis figuraretur uita christiana que hic
geritur. Nam propter eam crucem dictum est.
Qui autem uiuimus christi sunt. carne suam cruci-
fixerunt cum passionibus et concupiscentiis.
Propter sepulturam. consepulti enim sumus cum christo
per baptismum in morte. Propter resurrectio-
nem. ut quæadmodum christus surrexit a
mortuis per gloriam patris. ita et nos in no-
uitate uite ambulemus. Propter ascensionem
in celum. sedemque ad dexteram patris. si au-
tem resurrexistis cum christo. que sursum sunt
querite ubi christus est in dextera dei sedens.
que sursum sunt sapite non que super terram.
mortui enim estis et uita uestra abscondita
est cum christo in deo. **Ex libro de trinitate. iii.**

Interioris hominis nri sacramto data ē uox
 illa ptinens ad mortē anime nre. significan-
 da. non solū in psalmo uerū etiam in cruce.
 dñs mñs. dñs mñs. utquid dereliquisti me? Cui
 uoci cōgruens apls dicit. Scientes q̄a uet'
 homo nri simul crucifixus ē. ut euacuet
 corp' peccati. ut ultra n̄ seruam' peccato.
 Crucifixio q̄ppe interioris hominis pe-
 nitentię intelligunt. et cōtinentię quidā
 salubris cruciatus. p̄ quā mortē mors
 impietatis p̄mittitur. in qua nos n̄ relin-
 quit dñs. Et ideo p̄ talē crucē euacuat
 corp' peccati. ut iā non exhibeam' mē-
 bra nra arma iniquitatis peccato. quia
 et interior homo si utiq; renouat' de die
 in diē. p̄fecto uet' est antequā renouet'.
 Intus nāq; agit'. qd idem apls dixit. Cō-
 uerte uos ueterē hominē. Qd ita cōsequēt'
 exponit. Quia p̄pt̄ deponentes mīdaciū.
 loquimini ueritatē. Vbi autē deponit'
 mīdaciū n̄ intus. ut inhabitet in mon-
 te scō dī. q̄ loquit' ueritatē in corde suo.
Ex sermone de resurrectione domini.
 Quod enī mortuus ē. peccato mortuus est
 semel. qd autē uiuit. uiuit dō. Ita et uos
 existimate uos mortuos ēē peccato. ui-
 uentes autē deo. in xpō inū. Hoc est
 sacramtum in q̄ hi q̄ baptizant' uitę
 ueteris expiunt' occasum. et nouę ex-
 ordiunt' ingressum. Unde item dicit.
 Consepulta ḡ sum' illi p̄ baptismū in
 mortē. ut quēadmodū xp̄s resurrex̄
 a mortuis. sic et nos in nouitate uitę
 ambulem'. Per hoc sacramtum cognos-
 camus nos et peccato mortuos ēē cum
 xpō. et iusticię uiuere in xpō. In cruce
 dolor est cōfessōy. in sepultura requies
 absolutōy. Non ḡ regnet peccatū in
 uō mortali corpore ad obediendum

desideriis ei'. neq; exhibeatis mēbra uīa
 arma iniquitatis peccato. **Ex tractatu**
euanglii scđm iohem. xxx. viii. Non aut.
 n̄ sit. s; n̄ regnet. Quādiu peccatū necesse
 est ēē in tuis mēbris. saltim illi regnum
 auferat'. n̄ fiat qd iubet. Surgit ira. noli
 dare irę linguā ad maledicendū. noli da-
 re manū aut pedē ad feriendū. Non
 surgeret ira ista irrationabilis. n̄ pecca-
 tū esset in mēbris. s; tolle illi regnū. n̄
 habeat arma unde cōtra te pugnet.
 Disce etia n̄ surgere. cum arma n̄ ceperit
 inuenire. Non exhibeatis mēbra uīa ar-
 ma iniquitatis peccato. alioquin toti
 captiui eritis. et n̄ erit. mte seruo legi
 dei. Cū enī essetis serui peccati. liberi
 fuistis iusticię. **Ex libro ad bonifacii.**

Liberū arbitriū usq; adeo in peccatore
 n̄ perit. ut p̄ ipsum peccent maxime
 om̄s q̄ cū delectatione peccant. et amore
 peccati. et eis placet quod eis libet. Unde
 et apls. cū essetis inquit serui peccati. libe-
 ri fuistis iusticię. Ecce ostendunt' etiam
 peccato minime potuisse. nisi aliq' liber-
 tate seruire. Liberi ḡ a iusticia n̄ sunt.
 n̄ arbitrio libtatis. liberi autē a peccato
 n̄ fiunt n̄ grā saluatoris. Propt̄qd admi-
 rabilis doctor. etiam uerba ipsa disere-
 uit. Cum enī serui essetis inquit peccati.
 liberi fuistis iusticię. Quē ḡ fructū ha-
 buistis tē in quib' nunc erubescitis.
 Nam finis illoz mors est. Nunc autem
 libtati a peccato. serui autē facti dō. habe-
 tis fructum uīm in sc̄ificationē finē uero
 uitā eternā. Liberos fuisse dixit iusticię
 n̄ liberatos. a peccato autē n̄ liberos.
 ne sibi tribuerent. s; uigilantissime ma-
 luit dicere libatos. referens hoc ad illā
 dñi sententiā. si uos filius libeauerit

Sed hec uoluntas que libera est in malis
qua delectat in malis. ideo libera in bonis
non est quia liberata non est. nec potest homo
boni aliquid uelle. non adiuuet ab eo qui
malum non potest uelle. Liberos dicimus ad
facienda opera pietatis. eos quibus dicit apostolus.
Nunc autem libera a peccato. serui autem
facti deo. habetis fructum uirum in sanctifica-
tionem. finem uero uitam eternam. Hunc in sancti-
ficationem fructum qui fructus perculdubio ka-
ritas est. atque opera eius nullum habere pos-
sumus a nobis. sed habemus per spiritum sanctum qui datus
est nobis. De ipso quippe fructu loque-
batur magister deus. quando palmitibus
in se manentibus dicebat. sine me nihil
potestis facere. Unde et ipsam uitam eter-
nam que certe merces est operum bonorum
gram deum appellat apostolus. Stipendium in-
quit peccati mors. gratia autem dei uitam
eterna. in christo ihesu domino nostro. **Ex libro**
enchiridion. Stipendium pro opere
multis ^{debitum} redditur non donatur. Ideo dicit
stipendium peccati mors. ut mortem
peccato non merito illatam sed debitam mon-
straret. Gratia uero non gratis est. gratia non est.
Intelligendum est igitur. etiam ipsa homi-
nis bona merita. esse dei munera.
Quibus cum uitam eternam redditur. quid nisi
gratia pro gratia redditur. **An ignora-**
us fratres. Scientibus enim legem loquor.
quia lex dominatur hominibus in quantum tempus
uiuit. usque ad eum locum in quo scriptum est.
uiuificabit et mortalia corpora uestra
per inhabitantem spiritum eius in uobis. **Ex li-**
bro questionum. lxxxviii. Apostolus in
hac similitudine in qua de uiro et
muliere loquitur. quoniam mulier tenet
legem uiri. tria quedam consideranda com-
mendat. mulierem. uirum. et legem.

mulierem scilicet subiugatam uiro per uinculum
legis. quo uinculo morte uiri liberatur
ut cui uult nubat. Sic enim dicit. **Mulier**
enim sub uiro uiro marito. uincta est legi.
Si autem mortuus fuerit uir eius. euacua-
ta est a lege uiri. Igitur uiuente uiro. uo-
cabitur adultera. si fuerit cum alio uiro. Si
autem mortuus fuerit uir eius. liberata est
a lege. ut non sit adultera si fuerit cum alio
uiro. Huc usque similitudo. deinde inci-
pit rem loqui. cui explanande ac phandis
similitudinem induxit. In qua re etiam
tria similiter attendenda sunt. homo. pec-
catum. lex. Tandem enim dicit esse sub lege
hominem quoad uiuit peccato. quemadmo-
dum tamen mulier sub lege uiri est qua-
diu uiuit uir. Hoc autem peccatum hic in-
telligendum est quod accessit per legem. quod
peccatum dicitur supra modum esse. quoniam iam cum
appareat esse peccatum. tamen et adiuncta
peruariatione cumulat. Vbi enim non est
lex nec peruariatio. et hoc est quod dicitur. ut
fiat supra modum peccator aut peccatum per
mandatum. Quapropter legem quamuis a pec-
cando prohibeat. non tamen sic dicit datam ut
libaret a peccato. sed ut demonstraret
peccatum. Cui seruiens anima debet se
ad gratiam liberatoris euertere. ut a peccato
liberetur. Per legem enim cognitio peccati.
Et alio loco dicit. Sed peccatum ut appa-
reat peccatum. per bonum operatum est in morte.
Vbi ergo non est gratia liberatoris. auget peccan-
di desiderium prohibitio peccatorum. Quod
quidem ad hoc utile est. ut sentiat ani-
ma seipsam non sufficere ad extrahendum
se de seruitute peccati. atque hoc modo
detumescit atque extincta omni superbia
subdat liberatori suo. sinceriterque homo
dicat. adhesit anima mea post te. quod est

iam n̄ ēē sub lege peccati. s; in lege iusticie.
 Lex autē peccati dicit̄ n̄ quia lex ipsa
 peccatū est. s; q̄a peccatorib; imponitur.
 Ideo etiam lex mortis. q̄a stipendiū pec-
 cati mors. aculeus mortis peccatū. uirtus
 autē peccati lex. Peccando enī ad mortē
 labimur. Vehementius enī peccam; lege
 phibente. quā si nulla lege phiberemur.
 accedente autē grā. idipsū q̄d lex onero-
 se uisserat iam sine onere ac libentissi-
 me implem;. Lex g; peccati et mortis.
 idest quę imposita ē peccantib; atq; mo-
 rientib;. iubet tantū ne concupiscamus
 & tam concupiscimus. lex autē sp̄e uite
 quę p̄tinet ad grām et liberat a lege
 peccati et mortis. facit ut n̄ concupisca-
 mus. et impleam; iussa legis n̄ iam serui
 legis p̄ timorem. s; amici p̄ karitatem.
 et serui iusticie. unde illa lex pmulgata
 est. iusticie autē n̄ seruili s; liberaliter
 seruendū est. idest karitate potius
 quā timore. Ideoq; uerissime dictū est.
 Legē g; euacuam; p̄ fidem. Absit. Sed
 legē statuum;. Hoc enī efficit fides. q̄d
 lex iubet. Statuitur g; lex p̄ fidem.
 Quę fides si n̄ sit. iubet tantū lex. et non
 implentes iussa reos tenet. ut eos gēntes
 et implere n̄ ualentes quę iussa sunt. ad
 grām libatoris aliquādo conuertat. Cum
 g; tria quedā in illa similitudine uide-
 amus. mulierē. uirū et legē. & rursus
 in hac p̄pter quā similitudo adhibita
 est. tria. animā. peccatū. et legē pecca-
 ti. hoc solum. hic diuersū est. q̄d in illa
 similitudine. uir mortū ut nubat mu-
 lier. cui uolet. & a lege uiri soluat;. hic
 autē ipsa anima mortū peccato. ut nu-
 bat xp̄o. Cū autē mortū peccato. mo-
 ratur etiā legi peccati. **Itaq; ait. fr̄s**

mei et uos mortui estis legi p̄ corp; xp̄i.
 ut sitis alterius q̄ ex mortuis resur-
 rexit. ut fructificem; dō. Cū enī ēēm; ^{in carne}
 inqt. idest carnalib; desideris obstri-
 cti tenerem;. passionēs peccatorū quę p̄
 legē sunt opabant; in mēbris nr̄is. ut
 fructū ferrent morti. **Aucta concu-**
 piscencia cū lex phibet ubi n̄ erat fides.
 et ad cumulū peccatorū p̄uariationis cri-
 men adiectū. quia ubi n̄ ē lex nec p̄uari-
 catio. Has dicit passionēs quę p̄ legē
 sunt opatas in mēbris nr̄is. ut fructū
 ferrent morti. Sub istis passionib; tan-
 quā sub uiro dn̄anta agebat anima.
 antequā ueniret grā p̄ fidē. His g; pas-
 sionib; mortū qui iā seruit m̄te legi dī.
 quāuis ipse passionēs nondū mortuus
 sint. quādiu seruit carne legi peccati.
 Restat g; adhuc aliquid ei qui est sub
 grā. q̄d eū n̄ uincat. nec captiuū ducat.
 donec mortificet totū q̄d cōsuetudine
 praua roboratū est. **Quid g; dicemus.**
Lex peccatū est. Absit. Sed peccatū
 n̄ cognoui. n̄ p̄ legē. Nā concupiscen-
 tiā nesciebam. n̄ lex diceret n̄ concu-
 pises. **Occasione autē accepta. pecca-**
tū p̄ mandatū opatum ē in me omnē
concupiscenciā. Et paulo post. **Ad**
ueniente inquit mandato. peccatum
reuiuit. Ego autē mortuus sū. et in-
 uentū est mihi mandatū q̄d erat in-
 uitā hoc ēē ad mortem. **Peccatū enī**
occasione accepta p̄ mandatū fefellit
me. et p̄ illud occidit. Quod g; ait.
 mortuus sum. uult intelligi mortuum
 me ēē cognoui. quā iā etiam p̄uariati-
 one peccat. q̄ uidet p̄ legē q̄d facere n̄
 debeat et tamen facit. Qd autē dicit.
 fefellit me peccatū occasione accepta

p̄ mandatū. siue quia suasio delectatio
nis ad peccandū uehementior est cū adest
phibitio. siue quia etiā siquid homo fece
rit sedm̄ iussū legis. si adhuc n̄ sit fides
que in grā est. uult sibi tribuere n̄ deo.
et supbiendo plus peccat. Sequit̄ ergo
et dicit. **Scimus autē quia lex spūali**
est. ego autē carnalis. idest carni con
sentio. **Venundat̄ sub peccato.** idest
peccans p̄tio tēporaliū uoluptatum.
Quod enim operor ignoro. idest n̄ ag
noscō in p̄ceptis ueritatis ubi est uera
scientia. Sedm̄ hanc locutionē dicit
dn̄s peccatorib̄. n̄ noui uos. Non enim
eū aliquid latet. s; quia peccata n̄ inue
niunt̄ in regulis p̄ceptorū quas habet
ueritas. ideo ipsa ueritas peccatorib̄
dicit. non noui uos. Sicut enī tenebre
oculis n̄ uidendo. ita peccata mente ig
norando sentiunt̄. Ex ista locutione di
ctum arbitror in psalmis. Delicta quē
intelligit. Imploret q̄ auxilium q̄ sic
positū est. et nouerit suū fuisse qd̄ cecī
dit. non suū ēē qd̄ surgit. **Miser in**
quit ego homo. quis me liberabit de
corpore mortis huius. **Grā dī. per**
uim xp̄m dn̄m nr̄m. Quod enī impos
sibile erat legi in q̄ infirmabat̄ p̄ carnē.
idest p̄ desideria carnalia. Ideo enī non
implebat̄ lex. q̄a ipsius iusticię nondū
erat karitas que dilectione teneret intē
riora m̄tis. ne ad peccatū delectatione
rerū tēporaliū traheret̄. Ergo infirma
batur lex p̄ carnē. idest n̄ efficiebat iu
stos deductos carni. **Sed d̄s filiū suū**
misit in similitudinē carnis peccati.
Non enim caro peccati erat. que n̄ carnali
delectatione nata erat. s; tam̄ inerat in
ea similitudo carnis peccati. q̄a mortali

caro erat. Mortem autē non meruit adam
n̄ peccando. Sed quid fecit d̄s. **De pec**
cato dāpnauit peccatū in carne. idest
suscipiendo carnē hominis peccatoris. et
docendo quēadmodū uiuerem. peccatum
in ipsa carne dāpnauit. ut ēt̄noy karitate
sp̄s flagrans. n̄ duceret̄ captiuus in cōsensū
libidinis. **Vt iusticia inquit legis imple**
retur in nob̄. q̄ non sedm̄ carnē ambula
mus s; sedm̄ sp̄m. Itaq; p̄cepta legis per
karitatem impleta sunt. que p̄ timorem
n̄ poterant. **Qui enī sedm̄ carnē sunt**
que carnis sunt sapiunt. idest carna
lia bona p̄ sūmis bonus concupiscunt.
Qui autē sedm̄ sp̄m. que sunt sp̄s sentiunt.
Prudentia enī carnis mors est. pruden
tia autē sp̄s uita et pax. quia pruden
tia carnis inimica in d̄m. Ipse osten
dit cur dixerit inimica. nequis puta
ret ex adūsō aliud uenire p̄ncipium.
subiungit enī et dicit. **Legi enī dī non**
est subiecta. nec enī potest. Ergo fa
cere contra legē. hoc ē inimicū ēē in d̄m.
n̄ quia dō aliquid nocere potest. s; sibi
nocet quisq; resistit uoluntati dī. Hoc
est enim aduersus stimulū calces mittere.
ut paulo ap̄lo cū adhuc eccliam p̄sequit̄
retur dictū est diuinitus. Sic autē est
dictū. legi dī n̄ est subiecta. nec enī potest.
tanquā si diceret. nix n̄ calefacit. nec enī
potest. Quandū enī nix est n̄ calefacit.
s; resolu potest et feruere ut calefaciat.
Sed cum hoc facit. iam nix n̄ est. Sic et
prudentia carnis dicit̄. cū anima p̄ ma
gnus bonus tēporalia bona concupiscit.
Quandū enī appetitus talis inest ani
mē. legi dī subiecta ēē n̄ potest. idest n̄
potest implere que lex iubet. Sed si spi
ritalia bona desiderare cepit. et tēpora

lia contēpnere. desinet carnis ēē prudentia.
et spū n̄ resistet. Eadem nāq; anima cū in
feriora appetit. prudentiā carnis habere
dicitur. cū supiora. prudentiā sp̄s. non
q̄a prudentia carnis substantia ē qua in-
ducitur anima uel exiit. s; ipsiſ anime
affectio. que om̄ino ēē desinet. cū se totā
ad sup̄na conūte est. i. r̄. **Qui autem in**
carne sunt inquit dō placere non
possunt. idest q̄ uoluptatib; carnis acqui-
escunt. Ne quis ū de his dictū putaret.
qui de hac uita n̄dum excesserunt. opor-
tanissime subiunxit. **Vos autē non estis**
in carne. s; in spū. Utq; in hac uita ad
huc cōstitutus loquebat. In spū enī erant.
quia infide et spe et karitate spiritaliū
rerū acquiescebant. **Si tamen inq̄t sp̄s**
dī habitat in uob. Siquis autē sp̄m dī
n̄ habet. hic non ē eius. Si autē xp̄s
in uob. corpus quidē mortuū est ppter
peccatū. sp̄s autē uita ē ppter iusticiam.
Si g; sp̄s ei qui suscitauit iūm ex mor-
tuis habitat in uob. qui suscitauit xp̄m
iūm a mortuis uiuificabit et mortalia
corpora ūra p inhabitantē sp̄m eius in
uobis. Hic et de resurrectione corporis
euentissimū testimoniū est. His gradib;
homine pfecto nulla substantia inuenit
malū. neq; lex mala ē que ostendit ho-
mini in quib; peccatorū uinculis iaceat.
ut p fidem implorato libatoris auxilio.
et solui et erigi et firmissime cōstitui mer-
atur. In p̄ma g; actione que est ante le-
gē nulla pugna est cū uoluptatib; huius
sēcl. in sēclā que sub lege est. pugnam;
s; uincim. interea pugnam; et uincim;
in quartā pugnam; s; pfecta et eterna
pace requiescimus. Subiungit enī nob;
q̄d inferius n̄m est. quod ppter ea n̄ sub

iungebat. quia supiorem nob; deserueram;
d̄m. **Item lectionis eiusdē explanatio.**

Cum enī essem in carne ait apls passionēs
peccatorū que p legē sunt opabant in
membris n̄ris. ut fructū ferrent morti.

Ex sermone in hanc lectionem. Sic
p̄mo q̄d n̄ intelligentib; p̄mū et grande
piculū est. uidet apls rephendere et cul-
pare legē dī. Dicat aliq; Absit hoc ab
animo qualiscūq; xp̄iani. Quis hoc uel
insanus audeat de aplo suspicari. Et
tam fr̄s mei. uerba ista male intellecta.
fomittē insanie manicheorū subministra-
runt. Manichei enī legē dī p moysen
datā. dicunt n̄ a deo datā. et eā euan-
gelio cōtrariam ēē cōtendunt. et q̄ndo
cū eis agit. his testimonius apli pauli
quē n̄ intelligunt. cōuincere conantur.
Quid dicā catholicos n̄ intelligentes.
et n̄ potius negligentes. Non est enī
multū. si quis uelit ēē diligens post ca-
lūpnias ab heretico auditas. saltē con-
siderare in codice circūstantiā lectioni.
Qd si fecerit. ibi mox inueniet unde ad
uersariū loquacē cōuincat. unde hostes
legis rebellesq; p̄sternat. Et si enī tard;
ē ad intelligenda uerba apli. manife-
sta ibi laus exp̄ssa ē legis dī. Cum cōm;
in carne ait. passionēs peccatorū que p
legē sūt. Hic iā manicheus erigit ceruicē.
et exaltat cornua. impetit te. et facit
impetum. Ecce inquit passionēs pecca-
torū que p legē sunt. Quom̄ bona lex
est. p quā sunt in nob; passionēs peccato-
rū. et opant in membris n̄ris ut fruc-
tū ferant morti. Lege. aliquantulum
pgredere. totū audi patient. si non in-
tellegit. Hoc enī q̄d ait. passionēs pec-
catorū que p legē sūt opabant in mēbris

nris. multū est ut intelligas. Sed prius
esto mecū legis laudator: et tē fieri mere
beris intellector: Clausum cor habes. et
clauē accusas. Ecce interim qđ n̄ intel
leximus paululū seponam. ut ad laudē
legis que apta ē ueniam. **Nunc g̃ eua
cuati sumus a lege mortis in qua tenebam.**
**ita ut seruiam in nouitate sp̄s. et n̄ in
uetustate littere.** Adhuc legē uidet
arguere. culpāre. imbare. detestari. s; n̄
intelligentib. Vidit & hoc ipse. sensit
se n̄ intelligi. & cōtra obscuritatē uerborū
suoꝝ cogitationes hominū cōmoueri. sen
sit qđ possit contradicere. et prior hoc
uoluit dicere. ut tu n̄ inuenias qđ dice
res. Quid g̃ dicem? inquit. Hoc sequit.
qđ g̃ dicem? Lex peccatū est. Absit.
Vno uerbo legē soluit. legis accusatōrē
dāpnauit. Auctoritatē apli contra me
pferebas o manicheꝝ. Si apli sequebari
auctoritatē. appende uerbum et cape
inde consilium. Audi. Lex peccatū est.
Absit. Audi. absit. Quid g̃ dicem? quia
dixi passionē peccatōꝝ que p̄ legē sunt.
opabant in membris nr̄is ut fructum
ferrent morti. q̄a dixi. euacuati sumus
a lege mortis in qua detinebam. q̄a dixi.
seruiam in nouitate sp̄s et n̄ in uetustate
littere. Lex peccatū est. Absit ut sit
peccatū. Sed peccatū inquit n̄ cognoui.
n̄ p̄ legē. Nam cōcupiscentiā nesciebam.
nisi lex diceret n̄ concupisces. Iam te
modo int̄rogo manicheꝝ. responde m̄.
Mala est lex que dicit n̄ concupisces.
Hoc. nec luxuriosus m̄ et nequā aliquis
responderet. Geni ipsi homines flagi
tiosi quando rephendunt erubescunt.
et q̄ndo sunt inter castos lasciuire non
audent. Concupiscentiam nesciebam.

n̄ lex diceret. n̄ concupisces. Ibam enī post
cōcupiscentiā meā. et qua trahebat currebā.
ausq; illecebras blandas. et ex carnali sua
uitate iocundas magnā felicitatē arbi
trabar. p̄cedit lex dī. et dicit n̄ cōcupisces.
Ille homo q̄ putabat magnū bonū esse
magnāq; felicitatē existimabat. ea que
posset sue cōcupiscentiæ n̄ negare.
seq̄ qua trahit. audit n̄ concupiscentia sces.
et cognoscit eē peccatū. Lex dicit. homo
audiuit. dō credidit. peccatū suū uidit.
qđ bonū putabat. malū eē cognouit. uo
luit frenare cōcupiscentiā non ire post eā.
strinxit se. conatus est. uictus est. Qui
fuit ante ignarus malorū suoꝝ factus est
doct. et peius ē uict. cepit eē non solum
peccator. s; etiā preuicator. Peccator
enī et antea erat. s; antequā legē audiret
peccatōrē se eē nesciebat. Dū audiuit
peccatū uidit. conat ē uincere. superatus
atq; p̄stratus est. factus est & legis p̄uari
cator: q̄ fuit antea nescius peccator.
Hoc dicit apls. Occasione autē accepta.
peccatū p̄ mandatū opatū in me omne
cōcupiscentiā. Minor erat cōcupiscentia
quando ante legē securus peccabas. n̄
autē oppositis tibi obicibus legis. flum
us cōcupiscentie frenatus est n̄ siccatus.
Que te ducebat obicib. nullis. obruit
te obicibus ruptis. Concupiscentia tua
minor erat q̄ndo tuā mouebat libidi
nē. om̄is est q̄ndo transcendit legem.
Vis nosse quā magna sit. Vide qđ ru
pit. Non concupisces. Non homo dixit.
d̄s dixit. Sed qđ facias o homo. Ideo n̄
uicisti. quia de tuo sp̄u p̄sumfisti. In
tende g̃ nunc. uerba sup̄iora. que uide
bant obscura. Cū enī essem in carne.
Quid est. eēmus in carne. Presumerem

de carne. Non enim qui loquitur apostoli iam exierat de ista carne. aut eis loquebatur qui iam exierant de ista carne. Non utique. Adhuc et qui loquebatur. et quibus loquebatur in carne erant. Quid est enim. cum essemus in carne. nisi cum de carne presumere. hoc est de nobis confideremus. Homini enim dictum est. et de hominibus dictum est. uidebit omnis caro salutare dei. Quid est uidebit omnis caro. non uidebit omnis homo. Ergo cum essemus in carne id est in concupiscentiis carnis uersa remur. ibi totam spem nostram tanquam in nobis poneremus. passionibus peccatorum quae per legem sunt. auctae sunt per legem. Prohibendo enim fecerunt legis peruariatore. quia ille qui peruariator est factus. dominum non habuit adiutorem. Opabantur ergo in membris nostris ut fructum ferrent. cui non morti. Si damnamus erat peccator. quam spem habet peruariator. Ergo o homo. uicte te concupiscentia tua. Victe. quia in malo loco te inuenit. Inuenit te in carne. ideo uicte. Nigra de carne tua. Dixi non ut moriaris. immo audeo dicere. dixi ut moriaris. Si mortui es cum christo. quae sursum sunt quae rite. In carne uiuens. noli esse in carne. Omnis caro fenit. uerbum domini manet in eternum. Dominus fiat refugium tuum. turris fortitudinis a facie inimici. Noli ergo esse in carne. esto in spiritu. Quid est in spiritu esto. In deo spem pone. Nam si posueris in ipso spiritu qui homo es. iterum spiritus tuus in carnem relabitur. quia non eum dedisti illi a quo suspendatur. non se continet si non continetur. Noli remanere in te. transcede a te. in illo spem pone. qui fecit te. Nam si in te spem habueris. accepta lege peruariator eris. Inueniet te hostis nudum refugio. inuadet te. ne forte rapiat ut leo. et non sit qui eruat.

Sine lege enim peccatum mortuum est. Quid est mortuum est. Latet. non apparet. omnino tanquam sepultum ignorat. Adueniente autem mandato. peccatum reuixit. Quid est reuixit. Apparere cepit. sentiri cepit. rebellare aduersus me cepit. Ego autem mortuus sum. Quid est mortuus sum. Peruariator factus sum. Et inuentum est in mandatum quod erat inuita. Videte. quia lex laudatur. Qualis enim uita est non concupiscere. Vita dulcis. Dulcis est quasi uoluptas concupiscentiae. Verum est. nec ea homines sequerentur. non dulcis esset. Theatrum. spectaculum. meretrix lasciuia. turpissima cantilena. dulcia sunt ista concupiscentiae. dulcia plane. suauia. delectabilia. sed narrauerunt in iniqui delectationes. Suauia sunt. dulcia sunt. delectabilia sunt. sed audi meliora. Narrauerunt in iniusti delectationes. sed non sicut lex tua domine. felix anima. quae huiusmodi delectationibus oblectatur. ubi turpitudine nulla inquinatur. et ueritatis serenitate purgatur. Quando autem delectat lex dei. et sic delectat. ut omnes lasciuiae delectationes uincantur. non sibi arroget istam delectationem. Dominus dabit suauitatem. Quid dicam domine. Das mihi istam suauitatem uel illam. Suauis es domine. et in tua suauitate doce me iustificationes tuas. In tua suauitate doce me. et doces me. Tunc disce ut faciam. si in tua suauitate doceas me. Ceterum quoadui blanditur iniquitas et dulcis est iniquitas. amara est ueritas. In tua suauitate doce me. Suauis est ueritas. dulcedo contemnat iniquitatis. Multo est melior et suauior ueritas. sed sanis suauis est panis. Ergo ut eis

panē quē laudas cū suauitate idest
cū sanitate manduces. die illi. Ego
dixi dñe miserere mei. sana animam
meā quia peccaui t. Ergo inqt inuen
tū est m̄ mandatu qd erat inuitā. hoc
esse in mortē. Grat enim antea sibi ignot
peccator. factū est manifestū p̄uaricatione.
Ecce inuentū est illi in mortē. qd erat
in uitā. Occasione ḡ accepta peccatū
p̄ mandatu fefellit. et p̄ illud occidit.
Gladio quē portabas te inimicus oc
cidit. armus tuus te uicit. armus tuus
te interimit. Recipe mandatu. scito
ē arma n̄ quib⁹ te occidat. s; quibus
a te occidat inimicus. Sed noli p̄su
mere uirib⁹ tuis. Vide paruū dauid
ētra ingentē goliath. s; indi nomine
p̄sumente. Tu uenis inquit ad me cū
clipeo et lancea. ego in nomine dñi
om̄ipotentis. Sic sic. alit̄ non. om̄ino
aliter n̄ uincit inimicus. Itaq; lex
quidē scā et mandatu sem̄ et iustum
et bonum. Nūq̄d uberi⁹ laudari po
test. Paulo ante uerbo illo qd dixit
absit. defenderat a crimine. n̄dum
laudauerat. Aliud est a crimine
obiecto defendere. aliud ē debito
p̄comio p̄dicare. Crimen ḡ obiectum
fuit. qd ḡ dicem⁹. lex peccatū est. de
fensio. absit. Uno uerbo defenditur
ueritas. q̄a magna est apli defenden
tis auctoritas. Quid diu defendat.
Sufficiat. absit. An uultis inquit ex
perim̄tū accipere ei qui in me loquit̄
xpc. Modo autē. itaq; lex quidem
scā et mandatu sem̄ et iustū et bonū.
Qd ḡ bonum est. m̄ factū est mors.
Absit. Quia bonū non ē mors. Sed
peccatū ut appareat peccatū. p̄ bonū

m̄ opatū est mortē. Mors n̄ est lex. sed
peccatū est mors. Iam dudū autē dixe
rat. sine lege peccatū mortuū est. ubi uo
admonueram. q̄a mortuū dixit. abscon
ditū est. latet. n̄ apparet. modo uidet̄
quā uere ita dictū sit. Peccatū inqt. ut
appareat peccatū. Non dixit ut sit.
quia erat et q̄ndo n̄ apparebat pecca
tū. Quid ē ut appareat peccatū. Quia
ēcupiscentiā nesciebam. nisi lex diceret
n̄ concupisces. Non autē ēcupiscentiā non
habebam. s; ēcupiscentiā nesciebam. Sic
etiā hic n̄ ait. ut sit peccatū. s; ut ap
pareat peccatū. p̄ bonū opatū est mihi
mortem. Quā mortem. Ut fiat super
modū peccator. aut peccatū p̄ manda
tum. Quare sup̄ modum. Quia iam et
p̄uaricatio. Ubi enī lex n̄ est. nec p̄ua
ricatio. Et inuentū est m̄ mandatum
qd erat in uitam. Quid enī tā p̄tinens
ad uitam. quā non concupisces. Hoc
esse in mortem. Peccatū enī occasione
accepta p̄ mandatu fefellit me. et per
illud occidit. Concupiscentiā terruit n̄
extinxit. fecit timorē n̄ amorē iusticie.
Quid ḡ. Quid dubitam⁹ ad hoc data
esse legem. ut inueniret se homo. Quan
do enī d̄s n̄ phibebat a malo. latebat
se homo. Vires suas languidas n̄ inue
nit. nisi q̄ndo legē phibitionis accepit.
Scimus inqt quia lex spiritalis est.
ego autē carnalis sū uenundat⁹ sub
peccato. Quod enī operor ignoro. Non
enī qd uolo hoc ago. s; qd odi illud facio.
forte ḡ alius ē aliquis. forte tu es.
aut tu es. aut ego sum. Si ḡ aliquis
nr̄m est. ipsū quasi de ipso audiamus.
et n̄ irati nos corrigam⁹. Si autē ipse
est. n̄ sic intellegam⁹ qd dixit. n̄ quod

uolo ago. s. qđ odi illud facio. tanquam
 uellet ēē castus et esset adulter. aut uel
 let ēē misericors & ēē crudelis. aut
 uellet ēē pius et ēē impius. Sed ad qđ.
 volo n̄ concupiscere. et concupisco.
 Lex inq̄t dixit. n̄ concupisces. Homo
 legē audiuit. uitū agnouit. bellū
 indixit. captiuitatē inuenit. Sed forte
 aliq̄s homo. n̄ apl̄s. Audi ipsū apl̄m
 ēstentē. n̄dum ad tantā p̄fectionem
 iusticię p̄uenisse quantā esse in angelis
 credimus. quorū angelorū equalitatē spa
 mus. si ad id qđ uolum⁹ p̄ueniam⁹. Quid
 enī aliud nob̄ p̄misit d̄s in resurrectio
 ne ubi ait. in resurrectione mortuorū
 neq; nubent neq; uxorē ducunt. n̄ enī
 incipient mori. s; erunt equales angelis
 dei. Dicit ḡ aliquis. Et tu unde scis
 qđ paulus apl̄s angeli iusticiā et p̄fecti
 onē nondū habebat. Non facio inui
 riam apl̄o. quia de apl̄o n̄ credo n̄ apl̄o.
 aliū testem n̄ quero. suspicantē n̄ curro.
 Dic m̄ scē apl̄e. de tempore loqueris. dic.
 ubi dixisti. n̄ qđ uolo ago. s; qđ odi il
 lud facio. Existunt qui dicant. quod
 aliū nescio quē in te transfiguraueris.
 laborantē. deficientē. uictū. captiū.
 Tu m̄ dic de te. ubi nemo dubitat quē
 loqueris de te. fr̄s aut apl̄s. ego me ipsū
 nondū arbitror app̄hendisse. Et quid
 facis. Unū autē quē retro oblitus.
 in ea quē ante sunt extensus. sedm̄ in
 tentionē. n̄dū p̄fectionē. sedm̄ intenti
 onē sequor ad palmā sup̄ne uocationis
 di. in xp̄o iū. Supra iā dixerat. non
 quia iam acceperim aut iā p̄fectus sim.
 adhuc ētradictū & dicit. Dicebat ista
 apl̄s. quia n̄dum p̄ueniat ad immor
 talitatē. non qđ nondū p̄ueniat ad

iusticię p̄fectionē. Iam ḡ tam iust⁹ erat
 quā sunt angeli. s; n̄dum immortalis
 sicut sunt angeli. Ergo p̄fectionē iusticię
 iam tenebat. s; sequendo palmā sup̄nā
 immortalitatis querebat. Dic nob̄ scē
 paulē apl̄e aliū aliquē manifestiorem
 locū. n̄ ubi queris immortalitatē. sed
 ubi confiteris infirmitatē. Et hic iam
 susurrat. iam ētradicit. Videor m̄ au
 dire quorundā cogitationes. et hic
 dicit m̄. Verū est. noui qđ dicitur es.
 Confitet̄ carnis infirmitatē. n̄ mentis.
 Nam q̄s ignorat utiq; apl̄m corpore
 fuisse fragilem. corpore fuisse morta
 lem. sicut dicit. habem⁹ thesaurū istū
 in uasis fictilibus. Ipsū audiamus.
 ne inuoriosi estimemur. In magnitu
 dine reuelationū mearū apl̄s dicit.
 ne extollar. Nempe hic agnoscis
 apl̄m habentē magnitudinē reuela
 tionū. et timentē elationis precipitiū.
 Ut ḡ noueris quia et ipse apl̄s qui uo
 lebat alios saluos facere adhuc curat.
 ut noueris qđ et ipse adhuc curatur.
 si magnipendēs ipsius honorem. audi
 quid ei medicus opposuerit ad tumo
 rem. Audi. n̄ me. ipsum audi ēstentē.
 ut sentias docentē. Ecce iam possum
 dicere apl̄o paulo. Ne extollaris scē
 paulē apl̄e. tu ne extollaris. adhuc
 cauendum est. Quid mihi inquit
 dicis tu. Et tu audi quid sum. et
 noli altum sapere sed time. Audi
 quom̄ breuis agnus ingrediatur.
 ubi aries sic piclatur. In magnitu
 dine inquit reuelationū mearū ne
 extollar. datus ē mihi stimulus
 carnis angelis sathane. qui me cola
 phizet. Quatē tumorem timuit. qui

Sic inquit. sic ē p̄fuit.
 Modō dixisti tā ēst
 iust⁹ quā ē angeli. s;
 n̄dū immortalis. sicut
 sunt angeli.

mordacissimū epithema accepit. Iam
g̃ modo dic. quia tanta in illo erat
iusticia. quanta in angelis scīs. An
forte & angelis scīs in celo. ne extol
latur accipit stimulum angelm sa
thanae a quo colaphizetur. Absit
hoc de angelis suspicari. Homines
sum. aptos scōs homines agnoscam.
uasa electa. s; adhuc fragilia. adhuc
in hac carne peregrinantes. Ergo qm̃
rogauit dñm ter. ut ab illo stimulo
iste auferret. nec exaudire est ad uo
luntatē. q̃a exaudire ē ad sanitatē.
forte n̄ indecenter ipse loquit ubi
dicit. q̃a lex sp̃alis ē. ego autē carna
lis sum. q̃ndo alius dicebat. uos qui
sp̃ales estis instruite huiusmodi in spū.
Sed quid dixit et ipsis sp̃alib⁹ quia n̄
dum erant securi. n̄dū erant in p̃fecti
one celesti angelica. n̄dum erant in
illius patrie securitate. s; in hui⁹ per
grinationis sollicitudine usabant.
quid eis dicit. Certe sp̃ales eos uocat.
Vos inquit q̃ sp̃ales estis instruite hu
iusmodi in spū lenitatis. intendens
tempus ne et tu tempteris. Ecce quē
sp̃alem iam appellauit ^{uerat} etate. timuit
illi tēptationis fragilitatē; unde pos
set tēptari sp̃alis. et si n̄ ex mente.
utiq; ex carne. Sp̃alis enī quia sedm̃
sp̃m uiuit. adhuc autē ex parte mor
tali carnalis. idem sp̃alis idemq; car
nalis. Ecce sp̃alis. m̃te seruo legi
dī. ecce carnalis. carne autē legi pec
cati. Idem g̃ ipse & sp̃alis & carnalis.
Idem plane. Quandiu hic uiuit. sic
est. Noli mirari. Quisq; es qui carna
lib⁹ concupiscentis cedis atq; cōsentis
qui eas uel bonas putas ad explendā

libidinis facietatem. uel certe sic uides
malas ut eis tam cedendo consentias.
et q̃ ducunt sequaris. et om̃ia que sug
gerunt p̃petres. totus carnalis es tu.
Tu quisq; talis es. tot⁹ carnalis es. Si
autē et cōcupiscis qd̃ lex uetat. serues
tam aliud qd̃ tē. lex iubet. post cō
cupiscentias ^{tuas} non eas. ecce mortis cōtentio.
n̄ qd̃ uolo ago. ecce mortis cōtentio. scim⁹
q̃a lex sp̃alis ē. ego autē carnalis sum.
Sic apls dicit. quia lex sp̃alis ē. ego
autē carnalis sum. Mentē enī sp̃alis.
corpore carnalis. Quando autē totus
sp̃alis. Cū seminat corpus animale.
surgit corpus sp̃ale. Modo g̃ quando
feruet mortis cōtentio. n̄ qd̃ uolo ago.
Ex parte sp̃alis ex parte carnalis. ex
parte meliore sp̃alis. ex parte infer
ori carnalis. adhuc confligo. n̄dū uici.
Magnū mihi est. n̄ uinci. & si concu
piscencie non cōsentio. et post concupis
centias meas n̄ eo. tam concupisco. et
utiq; etiā in ipsa parte ego sum. Non
enī alius in mente. et alius in carne.
Sed quid. Igitur ego ipse. quia ego
in m̃te. ego in carne. Non enī due na
ture contrarie. s; ex utroq; un⁹ homo.
quia unus d̃s a quo factus ē homo. Igitur
ipse ego m̃te seruo legi dī. carne autē
legi peccati. Mentē n̄ cōsentio legi
peccati. s; tamen nollem cōt in membris
meis. lex ulla peccati. quia g̃ nollem
et tamen est. n̄ qd̃ uolo ago. quia con
cupisco et nolo. Non qd̃ uolo ago. sed
qd̃ odi illud facio. Quid odi. Concupis
cert. Odi cōcupiscere. & tam illud ago
ex carne non mente. Qd̃ odi illud fa
cio. Si autē qd̃ nolo hoc facio. cōsentio
legi qm̃ bona est. Quid ē hoc. si quod

nolo hoc facio. cōsentio legi qm̄ bona est.
 Consentires legi. si qd̄ uelles faceres.
 Hoc facis qd̄ lex odit. qm̄ cōsentis legi.
 Prorsus si qd̄ nolo hoc facio. cōsentio le
 gi qm̄ bona est. Non implet legē infir
 mitas mea. s; legē laudat uoluntā mea.
 Ergo si qd̄ nolo hoc ago. ideo cōsentio
 legi q̄a nolo. n̄ quia ago. Ipsū autē ago.
 concupiscere est. n̄ concupiscētiā con
 sentire. ne aliquis iam in apto peccan
 di sibi querat exemplum. & det malū
 exemplum. Non qd̄ uolo ago. Quid enī
 lex dicit. Non cōcupisces. Et ego nolo
 cōcupiscere & tamen cōcupisco. quāuis
 concupiscētiā meā assensum n̄ prebeā.
 quāuis post eam n̄ eam. Resisto enim.
 auerto m̄tem. nego arma. teneo mēbra.
 et tamē sit in me qd̄ nolo. Qd̄ n̄ uult &
 lex. nolo cū lege. Quod n̄ uult. nolo.
 Ergo. cōsentio legi. Ego sum in carne.
 ego sum in m̄te. s; magis ego sum in
 m̄te quā in carne. Quia enī ego sum
 in m̄te. ego sum in regente. Mens
 enī regit. caro regitur. et magis ego
 sum in eo qd̄ rego. quā in eo qd̄ regor.
 Quia ḡ magis ego in m̄te. n̄c autē
 iam n̄ ego operor illud. Quid ē n̄c iam.
 iam redēptus. q̄ fui ante sub peccato
 uenundat. iam accepta grā saluatori
 ut m̄tem condelecter legi dī. n̄ ego il
 lud operor. s; qd̄ habitat in me pecca
 tum. Scio enī. quia n̄ habitat in me.
 Iterum ḡ in me. Audi quid sequitur.
 Hoc est in carne mea bonū. Iam du
 dum dixerat. qd̄ operor ignoro. Si
 ignoras. quom̄ scis. Qd̄ enī operor
 ignoro. Dixi ignoro. non approbo. n̄
 accipio. n̄ mihi placet. n̄ cōsentio. n̄
 laudo. Non enī et xpc̄ ignorabit eos

quib⁹ dicturus est. non noui uos. Prorsus
 etiam hic hoc intelligo. qd̄ enī operor. ignoro.
 q̄a n̄ facio. ignoro. Non ego operor illud.
 s; id quod in me habitat peccatū. Ideo
 ignoro. quia ego n̄ facio. sicut dictum
 est de dñō. eū qui n̄ nouerat peccatum.
 Quid est n̄ nouerat. Ergo n̄ nouerat.
 qd̄ puniebat. Si non nouerat qd̄ puni
 ebat. iniuste puniebat. Quia ū iuste pu
 niebat. nouerat qd̄ puniebat. et tamen
 peccatū non nouerat. q̄a peccatum n̄
 fecerat. Nunc autē accepta iam gratia.
 n̄ ego operor illud. Libera est mens.
 caro captiua. Non ego operor illud. s;
 id qd̄ in me habitat peccatū. Scio enī
 quia n̄ habitat in me. hoc est in carne
 mea bonum. Velle enim adiacet m̄.
 p̄ficere autē bonū non adiacet. Adia
 cet uelle. p̄ficere n̄ adiacet. Non dixit
 facere. s; p̄ficere. Non enim nihil facit.
 Rebellat concupiscētiā. & n̄ cōsentit.
 delectat uxor aliena. & n̄ annuit.
 m̄tem auertit. in secretariū m̄tis
 intrat. uidet foris strepentē concupis
 centiam. p̄fert in eam sententiā. mūn
 dat conscientiā. Condelector enī legi
 dī. non de me s; de grā dī. Tu concupis
 centia in carne tumultuaris. mentem
 tibi non subdis. In dō sp̄abo. n̄ timebo
 qd̄ faciat m̄ caro. sicut nec aliena. ita
 nec mea. Qui ḡ in se hec agit. nihil facit.
 Multum facit. magnum est qd̄ facit. s;
 tamen non p̄ficet. Quid est enī p̄ficere.
 Vbi est mors contentio tua. Inuenio
 enim legē m̄ uolenti facere bonū. Bo
 num inuenio legem. Bonū est lex. Bo
 nū aliqd̄ ē lex. Vnde p̄bo. Quia im
 plere uolo. Inuenio ḡ legē m̄ uolenti
 facere bonū. qm̄ mihi malū adiacet.

ss
 ss

Et hoc mihi. Non enim caro non mea. aut de
alia substantia caro. aut de alio principio
caro. Aut anima ex deo. et caro de gen-
te tenebrarum. Absit. Languor re-
pugnat sanitati. Semivivus iacet in via.
Quoniam in malum adiacet. Quod malum.
Condelector enim legi dei secundum interiorem
hominem. iudeo autem aliam legem in mem-
bris meis repugnantem legi mentis mee.
et captivum me ducentem in lege peccati
quod est in membris meis. Captivum. sed
ex carne. captivum sed ex parte. Nam
mens repugnat. et condelectatur legi
dei. Sic enim intelligere debemus. si de
seipso apostolus loquitur. Iam ergo si mens non
consentit peccato titillanti. suggerenti.
blandienti. si mens non consentit quoniam
habet alias interius delectationes suas.
delectationibus carnis nulla ex parte
conferendas. si ergo non consentit. et est in
me quiddam mortuum et quiddam vivum.
mors extendit. mens non consentit. Mors
adhuc extendit. mens non consentit. Nunquid
ipsa mors non est in te. Nunquid illud quod
mortuum est non preuenit ad te. Quid inde
spandum est. Miser ego homo. Et si
non in mente. tamen in carne miser homo.
Non enim in mente homo. et in carne non ho-
mo. Quis enim unquam carnem suam odio
habuit. Miser ego homo. quis me libe-
rabit de corpore mortis huius. Quid
est hoc fratres. Quasi carere vult corpo-
re. Quid festinas. Si tantum ibi est in-
tentio tua ut corpore careas. mors
quandoque ventura est. et te a corpore
isto dies mortis adveniens ultimum procul
dubio liberabit. Quid est pro magno. quod
gemitus. Quid est quod dicis. quis me li-
berabit. Mortalis loqueris. mortuum

loqueris. Separatio mortis a carne quandoque
ventura est. propter brevitatem vite non longe
est. propter cotidianos casus quando sit nefas.
Ergo siue festines siue tardes. omnis vita
humana brevis est. Quid pro magno gemitus
et dicis. quis me liberabit de corpore
mortis huius. Gratia dei. per Iesum Christum dominum
nostrum. Pagani enim. qui non habent gratiam dei
per Iesum Christum dominum nostrum. non moriuntur.
Non quandoque in ultimo suo a carne sol-
vuntur. non illo die a corpore mortis libe-
rabitur. Tu quid est quod pro magno
gratiam dei vis tribuere. quia de corpore
mortis huius liberaberis. Respondet
tibi apostolus. si sensum eius cepimus. immo quia domino
adjuvante sine dubio cepimus. respon-
det tibi et dicit. Scio quid loquar. Paga-
nos dicis liberari a corpore mortis huius.
quia veniet dies ultimus vite huius et solvuntur
ad tempus a corpore mortis huius.
Veniet dies quando omnes qui sunt in mo-
nitionis audient vocem eius. et procedent
qui bene fecerunt in resurrectione vite. Ecce
liberati a corpore mortis huius. Qui male
fecerunt in resurrectione iudicii. Ecce
redierunt ad corpora mortis huius.
Corpus mortis huius redit ad impium. nec
inde aliquando solvetur. Tunc non erit
vita eterna. sed mors eterna. quia pena
eterna. Tu autem christiane. roga quantum
potes. exclama et dic. Miser ego homo.
quis me liberabit de corpore mortis huius.
Respondet tibi. Securus esto. non de te.
sed de domino tuo. securus efficiaris de pig-
nore tuo. Spera cum christo regnum christi.
iam pignus tenens sanguinem christi. Dic
dic. quis me liberabit de corpore mor-
tis huius. ut respondeat tibi. gratia dei per
Iesum Christum dominum nostrum. Non enim sic libe-

taberis de corpore mortis huius. ut hoc
corp^{us} non habearis. Habebis. scilicet iam non
mortis huius. Ipsi^{us} erit. scilicet non ipsi^{us} erit.
Ipsi^{us} erit quia ipsa caro erit. non ipsi^{us} erit
quia mortale non erit. Sic sic liberaberis
a corpore mortis huius. ut mortale
hoc induat immortalitatem. et corrup-
tibile hoc induat incorruptionem. *A. q. 1. p. que.*
G^{ra}ti^a dⁱ p^{ro}pter u^{er}um x^pm d^{omi}n^um n^{ost}r^um. quia
p^{ro}pter unu^m homin^em resurrectio mortuor^{um}.
sicut in adam omⁿes moriunt^{ur}. Inde est
quod genus. In adam omⁿes moriunt^{ur}. In-
de est quod genus. inde est quod cu^m morte
effugis. inde est corp^{us} mortis huius. Sed
sicut in adam omⁿes moriunt^{ur}. sic et in
x^po omⁿes uiuificabunt^{ur}. Viuificatus
accepto corpore immortali ubi dicas.
ubi est mors c^{on}tentio tua. liberat^{ur} eris
a corpore mortis huius. non tam uirtute
tua. scilicet g^{ra}ti^a dⁱ p^{ro}pter u^{er}um x^pm d^{omi}n^um n^{ost}r^um.
Item ex sermone primo. Vita iusti in
isto corpore adhuc bellum est. nondum
triumphus. Huius aut^{em} belli aliquando
erit triu^mphus. Ideo ap^{osto}l^{us} dixit uocem
belli. et uoc^{em} triu^mphi. Voces belli mo-
do audiuim^{us}. Non eni^m quod uolo ago.
scilicet quod odi illud facio. Si aut^{em} quod nolo
hoc facio. c^{on}sentio legi q^{ui}m bona est.
Velle adiacet m^{en}ti. p^{ro}ficere aut^{em} bonum
non inuenio. Video aliam leg^{em} in m^{em}bris
meis repugnant^{em} legi m^{en}tis me^e. et
captiuant^{em} me in leg^{em} peccati que est
in m^{em}bris meis. Quando audis repu-
g^{nan}t^{em}. quando audis captiuant^{em}. bel-
lum non agnoscis. Vox g^o triu^mphi non
dum est. scilicet quando futura est docet
idem ap^{osto}l^{us} dicens. Oportet corrupti-
bile hoc induere incorruption^{em}. et
mortale hoc induere immortalitatem.

Cu^m aut^{em} corruptibi^{le} hoc indu-
erit incorruptionem et mortale hoc
induerit immortalitatem. ubi est uox triu^m-
phi. Tunc fiet sermo q^{ui} script^{us} est. Absor-
ta est mors in uictoria. Dicant trium-
phantes. Vbi est mors c^{on}tentio tua. Di-
cemus g^o. quandoq^{ue} dicem^{us}. et ipsi^{us} quandoq^{ue}
non erit longe. non eni^m tantu^m remanet
sc^{ilicet}o. quantu^m iam exemptu^m est. Ergo.
semp^{er} pugnandu^m est. quia ipsa concu-
piscencia cu^m qua nati sum^{us} fini^{ri} non po-
test quadiu uiuim^{us}. Cotidie minui po-
test. fini^{ri} non potest. Per ista dictu^m est
hoc n^{ost}r^um corp^{us} mortis. De ipsa dic^{it} ap^{osto}l^{us}.
Condelector eni^m legi dⁱ sc^{ilicet}dm interior^{em}
homin^em. uideo aut^{em} alia^m leg^{em} in m^{em}bris
meis repugnant^{em} legi m^{en}tis me^e. et
captiuant^{em} me in leg^{em} peccati que est
in m^{em}bris meis. T^{em}p^{or}e nata est hec lex.
quando c^{on}tempta et transgressa est p^{ri}ma
lex. Iux^{ta} est p^{ri}ma lex. Qua^m in parad^{iso}so
acceptu^m p^{ri}m^{us} homo. Nonne nudi erant.
et non c^{on}fundebantur. Quare nudi et
non confundebantur. non quia nondum erat lex
in m^{em}bris repugnans legi m^{en}tis.
fecit homo factu^m puniendu^m. et inuenit
motu^m pudendu^m. Manducauer^{unt} esttra
inductu^m. et ap^{osto}l^{us} sunt oculi eor^{um}. Quid eni^m.
Prius in parad^{iso}so clausis uel cecis oculi^{us}
oberrabant. Absit. Nam unde adam
nomina posuit uolatilib^{us} et bestis. q^{ui}n-
do ad eu^m cuncta animalia adducta s^{un}t.
Quib^{us} nomina imponebat. si non uidebat.
Deinde dictu^m est. uidit mulier lignu^m
quia placet oculis ad uidendu^m. Ergo ocu-
los ap^{osto}l^{us} habebant. et nudi erant et non
c^{on}fundebantur. Ap^{osto}l^{us} s^{un}t aut^{em} oculi eor^{um} ad
aliquid quod nu^mqua^m senserant. quod in motu
sui corporis nu^mqua^m expauerant. Ap^{osto}l^{us}

ss
ss
ss
ss

sunt ad intuen- [redacted] dum. non ad uidendum.
Curauerunt regem dum. Consuerunt inquit
folia ficulnea. et fecerunt sibi succincto-
ria. Quod texerunt. ibi senserunt. Ecce
unde trahitur originale peccatum. ecce
unde sine peccato nemo nascitur. ecce
propter quod dominus non sic concipi uoluit quem
virgo concepit. Soluit illud qui uenit
sine illo. soluit illud qui non uenit ex illo.
Unde unus et unus. unus ad mortem unus
ad uitam. Homo primum ad mortem. homo
secundus ad uitam. Sed quare ad mortem ille
homo. Quia tantum homo. Quare ad
uitam iste homo. Quia deus et homo.
Non ergo quod uult agit apostolus. quia uult non
concupiscere et tamen concupiscit. Ideo
non quod uult agit. non quia illa mala concu-
piscencia trahebat apostolum ad fornicatio-
nem et adulteria. Abstinet. Non ascendant
tales cogitationes in cor nostrum. Luctabatur
non subingabatur. sed quia nolebat nec hoc
habere contra quod luctaretur. ideo dicebat.
Non quod uolo ago. concupiscere nolo et
concupisco. Non quod uolo ago. Constituit
tibi ante oculos pugnam suam. ne timeres
tuam. Si enim hoc non dixisset beatus apostolus.
quando uideres concupiscenciam moueri
in membris tuis. cui tu non consentiret.
tamen cum eam moueri uideres. forsitan
de te despareres et diceres. Si ad deum per-
tinerem. non sic mouerer. Vide apostolum
pugnantem. et noli te facere desparantem.
Non quod uolo ago. sed quod odi malum hoc
ago. quia concupisco. Quod ergo bonum ago.
Quia concupiscencie male non consentio.
Ago bonum et non perficio bonum. et concupis-
cencia hostis mea agit malum et non perficit
malum. Quomodo ago bonum et non perficio bonum.
Ago bonum cum male concupiscencie non con-

sentio. sed non perficio bonum ut omnino non con-
cupiscam. Rursus ergo et hostis mea ^{quomodo} agit
malum et non perficit malum. Agit malum
quia mouet desiderium malum. non perficit
malum quia me non trahit ad malum. Et
in isto bello est tota uita sanctorum. Ideo iste
miles. et quodammodo in isto bello exercita-
tissimus. tam exercitatur ut esset et dux.
cum laboraret in hoc bello contra hostem et
diceret. miser ego homo. quis me libera-
bit de corpore mortis huius. et gementi
subuentum est. Gratia dei per uiam christi dominum
nostrum. Liberabit te a lege mortis huius
id est a corpore mortis huius gratia dei per uiam
christi dominum nostrum. quando corpus habebis
ubi nulla concupiscencia remanebit. cum
mortale hoc induerit immortalitatem
et corruptibile hoc induerit incorrup-
tionem. et dicet morti. ubi est contentio tua
et non erit. et ubi est mors aculeus tuus.
nusquam erit. Modo quid. Audi. Igitur
ipse ego mente seruo legi dei. carne autem
legi peccati. Mente seruo legi dei non
consentendo. carne autem legi peccati concu-
piscendo. et mente legi dei. et carne legi
peccati. Et hac delector. et ibi concupisco.
sed non uincor. Tritulat. insidiatur. pulsatur
trahere conatur. Miser ego homo. quis
me liberabit de corpore mortis huius.
Nolo semper uincere. sed aliquando cupio
ad pacem uenire. Quantum ergo in uotis nostris.
in uoluntate nostra. in oratione nostra. quando
dicimus ne nos inferas in temptationem sed
libera nos a malo. hoc utique cupimus. ut
nec ipsa mala desideria existant de car-
ne nostra. sed quoadu hic uiuimus efficere non
ualemus. Propter hoc ait. perficere autem
bonum non inuenio. Facere inquit inuenio.
non consentire malo desiderio. perficere non

inuenio. n̄ habet malū desiderium. Restat
 g̃ in hac pugna. ut m̄te n̄ consentiente
 malis cōcupiscentiis seruias legi dī. carne
 autē concupiscente. s; te n̄ seruente ser-
 uias legi peccati. Agit caro desideria sua.
 age tu tua. Non opprimit. n̄ extinguit
 ate desideria ei. n̄ extinguat tua. ut in
 certamine labores. n̄ uictus traharis.

Nulla g̃ cōdēpnatio est n̄c his qui sunt
in xp̄o iū. Et si habent desideria carni
 quib; n̄ cōsentiunt. & si lex in membris eorū
 repugnat legi m̄tis eorū. & captiuare
 uult mentē. tam quia p̄ grām baptis-
 matis et lauachrū regenerationis solut-
 ē & ipse reat cū quo eras nat. & q̄cqd
 antea cōsensisti male cōcupiscentiis. siue
 quolibet flagitio. siue q̄libet facinore.
 siue qualibet mala cogitatione. siue
 qualibet mala locutione. om̄ia deleta
 sunt in illo fonte. q̄ seruus intrasti. un-
 de liber existi. Quia g̃ hec ita sunt.
 nulla g̃ cōdēpnatio his qui s̄t in xp̄o iū.
 Nulla ē nunc. antea fuit. Ex uno om̄es
 in cōdēpnationē. Hoc malū fecerat ge-
 neratio. s; hoc bonū fecit regeneratio.

Lex enim sp̄s uite in xp̄o iū. liberabit
te a lege peccati et mortis. Inest in
 membris. s; reum te n̄ facit. Liber es
 ab illo. liber pugna. s; uide ne uinca-
 ris. et iterū fias seruus. Laboras pug-
 nando. s; letaberis triūphando. Ergo
 ne putetis p̄pt̄ hoc duas ex diuisis p̄n-
 cipis ēē naturas sicut insaniunt mani-
 chei. q̄d quasi n̄ sit caro ex dō. falsū est.
 utrūq; est ex dō. s; natura humana ista
 ex semetipsa meruit de peccato. Ergo
 languor est. sanatur et n̄ est. Discor-
 dia modo quē est in sp̄u & carne. pro
 concordia laborat. Sp̄s ideo laborat.

ut caro cum illo concordet. quēadmo-
 dum si in una domo litē int̄ se habeant
 uir et uxor. ad hoc debet uir labo-
 rare ut domet uxore. domita uxor
 subiugēt uiro. subiugata uxore uiro.
 fiat pax in domo. Cū autē dixisset
 lex sp̄s uite in xp̄o iū liberabit te
 a lege peccati & mortis. p̄posuit nob̄
 intelligendas ipsas leges. Intuemini
 eas et discernite. satis uob̄ necessaria
 ē ista discretio. Lex inquit sp̄s uite.
 ecce una lex. liberabit te a lege pec-
 cati & mortis. ecce altera lex. & seq̄t.
 q̄d enī impossibile erat legi in q̄ infir-
 mabat p̄ carnē. ecce t̄cialex. Inq̄ram
 & dñō adiuuante uideam. de illa le-
 ge bona q̄d dixit. Lex sp̄s uite liba-
 bit te a lege peccati & mortis. Istam
 n̄ dixit inualida fuisse ad efficiendum.
 Liberabit te inquit sp̄s uite a lege pec-
 cati et mortis. Lex illa bona. liberabit
 te ab ista lege mala. Lex enī mala quē
 est. Video aliam legē in membris meis
 repugnantē legi m̄tis meę. & capti-
 uantē me in lege peccati quē est in
 membris meis. Quare & ipsa lex dicta
 est. Recte om̄ino. Quēadmodū enī
 n̄ legitime factū est. ut homo q̄ no-
 luit obedire dñō suo. n̄ ei seruiet caro
 ipsius. Supra te dñs tuus. infra te
 caro tua. Serui meliori. ut t̄ seruiat
 inferior. Contēpsisti sup̄iorem. torque-
 ris ab inferiore. Ista est g̃ lex peccati.
 ipsa est & mortis. Per peccatū enī mor-
 tuus. Quadie manducaueris. morte mo-
 riemini. Lex enī sp̄s uite. quom̄ te li-
 berabit. Primū indulgentiā omniū
 peccatorū dedit. Ipsa est enī lex de qua
 in psalmo dicitur dō. & de lege tua

miserere mei. Lex misericordie. lex fidei. non
 factorum. Que est ergo lex factorum? Iam au-
 distis legem fidei bonam. lex spiritus uite libe-
 rat te a lege peccati et mortis. Audisti
 et aliam legem peccati et mortis. **Quod**
enim impossibile erat legi in quo infir-
mabatur per carnem. Hec ergo lex tertio loco
 que nominata est. nescio quid quasi non im-
 plet. lex autem illa spiritus uite implevit.
 quare de lege peccati et mortis libauit.
 Lex itaque ista que tertio loco nominata
 est. ipsa est lex que data est populo per moysen
 in monte synagoga. ipsa dicitur lex factorum.
 Ipsa munari nouit non subuenire. iubere
 nouit non uiuare. Ipsa est que dixit. non
 concupisces. Unde dicit apostolus. Concupis-
 centiam nesciebam. nisi lex diceret non
 concupisces. Et quid in profuit quia lex di-
 xit non concupisces? Occasione accepta
 peccatum per mandatum fecellit me. et per
 illud occidit. Prohibuit suum concupiscere
 nec impleui iussu. scilicet uictus sum. Ante
 legem fui peccator. accepta lege factus sum
 peruariator. Itaque inquit. lex quidem
 sancta. Bona est ergo et ista lex. quia et ipsam
 reprehendunt manichei. quoniam carnem.
 De illa dicit apostolus. Itaque lex quidem sancta.
 et mandatum sanctum et iustum et bonum.
 Quod enim bonum est. in factum est mors.
 Absit. Sed peccatum ut appareat pec-
 catum. per bonum in operatum est mortem.
 Apostoli uerba sunt. uidete et attendite.
 Itaque lex quidem sancta. Quid tam sanctum.
 quam non concupisces? Non esset mala
 legis peruariatio. nisi ipsa esset bona. Si
 enim non esset bona. non esset malum peruari-
 cari. Quia uero malum est eam peruariari. ergo
 bona est. Quid tam bonum. quam non concupisces?
 Lex ergo sancta et mandatum sanctum et iustum et

rem mala.

bonum. Quomodo faciat. quoniam inculcat. quasi
 contra calumpnatores clamat. Quid dicis
 manichei? Lex que data est per moysen
 mala est? Mala est. dicunt. O portenta.
 o fronte. tu dixisti semel mala. Audi
 apostolum dicentem. Lex quidem sancta. et
 mandatum sanctum et iustum et bonum. Taces
 aliquando? Quid ergo bonum est. in factum est
 mors? Absit. Sed peccatum ut appare-
 at peccatum. per bonum operatum est in mortem.
 Et hic per bonum. Sic reum accusat. ut a
 laude legis non recedat. Per bonum inquit
 operatum est in mortem. Per quod bonum? Man-
 datum. Per quod bonum? Legem. Quomodo ope-
 ratum est mortem? Ut appareat peccatum.
 et fiat super modum peccatum delinquens per
 mandatum. Ideo super modum. Quando
 delinquebat sine mandato minus erat.
 quando delinquit per mandatum excedit
 modum. Quando non prohibet quis putat
 quia bene facit. prohibet incipit nolle
 facere. uincitur. trahitur. subiugatur.
 Iam restat illi gratiam inuocare. quia non
 potuit legem seruare. Ac pro hoc lex illa
 de qua dictum est. lex enim spiritus uite libe-
 rat te a lege peccati et mortis. lex
 est fidei. lex est spiritus. lex est gratie. lex est mi-
 sericordie. illa uero lex peccati et mortis. non est
 lex dei sed peccati et mortis. Illa altera
 de qua dicit apostolus. lex sancta. et mandatum
 sanctum et iustum et bonum. lex est dei. scilicet fac-
 torum. lex operum. Operum est lex.
 que iubet non uiuat. lex que ostendit
 non tollit peccatum. Ab alia tamen lege osten-
 datur peccatum. ab alia tollatur. Quid enim
 impossibile erat legi. in quo infirmabatur
 per carnem. Rebellebat enim caro tua. sub-
 iugabat te caro tua. Audiebat legem.
 et plus incitabat concupiscentiam tuam.

57
Infirmabat^r q^d lex littere p carne. ac per
hoc impossibile erat legi littere liberare
a lege peccati & mortis. Misit d^s filiū suū
in similitudinē carnis peccati. nō in carne
peccati. In carne quidē. s; nō in carne
peccati. Cetera q^d omīs hominū caro pec-
cati. sola illi nō caro peccati. quia nō cum
mat^r concupiscētia s; grā concepit. tam
habens similitudinē carnis peccati. un-
de & nutrire. & esurire. & sitire. & dor-
mire & fatigari & mori potuit. in simi-
litudine carnis peccati. Misit d^s filiū
suū. et de peccato dāpnauit peccatū in
carne. De q^d peccato. q^d peccatū. De
peccato dāpnauit peccatū. ut iusticia le-
gis impleat^r in nob^{is}. Iam illa iusticia le-
gis impleat^r in nob^{is}. iam illa iusticia que
iubet impleat^r in nob^{is}. p spm q^d adiuuat.
id est lex littere impleat^r in nob^{is} p spm ui-
tę. qui nō scdm carnē ambulam^r. s; scdm
spm. De q^d ergo peccato dñs q^d peccatū
dāpnauit uideo. Video quidem q^d pec-
catū dāpnauit. uideo p^rsus. Ecce agnū
di. ecce q^d tollit peccata mundi. Quod
peccatū. Omē peccatū. omē nrm pec-
catū dāpnauit. Sed de quo peccato.
Ipse nō habebat peccatū. De illo dictū
est. q^d peccatū nō fecit. nec inuenit ē dol^r in
ore ei^{us}. Nullū p^rsus. nec trahendo nec ad-
dendo. ullū peccatū habuit. nec origi-
nis nec p^rprie iniquitatis. Originē virgo
demonstrat. cōuersatio u^o ei^{us} scā satis osten-
dit. nihil eū fecisse unde dign^r ēēt morte.
Ideo ait. Ecce uenit pnceps hui^{us} mundi.
diabolū significans. & in me nihil inue-
nit. Non inueniet. quare me occidat
pnceps mortis. Et quare moreris. Sed
ut sciant omīs q^d a uoluntatē patris mei
facio. ^{surgens} eam hinc. & preuit ad passionem

mortis. mortē uoluntariā. nō necessitatis
s; arbitriū. Potestatē habeo ponendi ani-
mā meā. & potestatē habeo iterū sumēdi
eā. Nemo tollit eā a me. s; ego pono eā &
iterū sumo eā. Si muraris potestatē. intel-
lige maiestatē. Ut d^s loquit^r. xpē loquit^r.
De q^d peccato dāpnauit peccatū. Alio lo-
co uide q^d dicat apls. Pro xpō inq^{uit} lega-
tione fungim^r tanquā dō hortante pno^s.
obsecram^r p xpō. id est tanquā uos obse-
cret. p illo uos obsecram^r. reconciliari deo.
Et sequit^r. Eū qui nō nouerat peccatū. d^s
cui uos obsecram^r reconciliari. eū qui non
nouerat peccatū id est xp̄m dñm. eū xp̄m
q^d non nouerat peccatū. peccatū p nobis
fecit. ut nos sim^r iusticia di in ipso. Nū-
quid hic potest intelligi peccatū iude-
peccatū iudeorū. peccatū cuiq^{ue} alterius
hominis. eū audias. eū qui nō nouerat
peccatū. peccatū p nob^{is} fecit. Quis.
Quem. D^s xp̄m. D^s xp̄m fecit p nob^{is}
peccatū. Non dixit fecit p nob^{is} peccan-
tē. s; fecit eū peccatū. Si nefas ē dicere
peccasse xp̄m. quis ferat peccatū esse
xp̄m. Et tamē nō possum^r aptō cōtradice-
re. nō ei possum^r dicere. q^d ē q^d loqueris.
Si enī hoc aptō dixerim^r. ipsi xpō dicim^r.
Aut enī alio loco. An uultis expimentū
ei^{us} accipe qui in me loquit^r xpē. Quid
ē est. Intendat karitas ur̄a magnū
altūq^{ue} misterium. felices eritis. si intel-
lectū dilexeritis. ad dilectū puenieritis.
Prosis. pr̄sis xpē dñs nr̄. ihs saluator
nr̄. redēptor nr̄. peccatū factus ē. ut
nos essem^r iusticia di in ipso. Quom^o.
Audite. Legē q^d nouerunt. sciunt quod
dico. & q^d nō nouerūt. legant ut audiant.
In lege. peccata uocabant^r etiā sacrificia
que p peccatis offerebant^r. Habes. eū

uictima p peccato adduceret. dicit lex.
Ponat man^{us} suas sacerdos sup peccatū. idest
sup uictimā p peccato. Et qd est aliud. n̄
xp̄e sacrificiū p peccato. Sic & xp̄e inqt
dilexit uos. & tradidit semetipsū p nob
oblationē & hostiā dō in odorē suauitatis.
Ecce de q peccato dāpnauit peccatum.
De sacrificio qd fact^{us} ē p nob. inde dāp
nauit peccatū. Ipsa ē lex sp̄s uite que
libauit te a lege peccati et mortis. qā
lex illa altera lex littere. lex iubens.
bona ē quidē. mandatū sc̄m. iustū et
bonū. s; infirmabat p carnē. & qd iube
bat. in nob impleri n̄ poterat. Alia
g lex ut dicere cepam t̄ ostendat pec
catum. alia tollat. Ostendat peccatū
lex littere. tollat peccatū lex gratie.
Igit̄ ipse ego m̄te seruo legi dī. carne
autē legi peccati. In qua conclusione
demonstrauit apls ad hoc se dixisse
que supra dixerat iam n̄ ego operor il
lud s; qd habitat in me peccatū. quia
n̄ m̄te opabat̄ cōsentendo. s; carne con
cupiscendo. Hoc enī peccati nomine
appellat unde oriunt̄ cuncta peccata.
idest ex carnali cōcupiscentia. Inuicquid
enī est peccatorum in dictis. in factis. in
cogitationib^{us}. n̄ exoriunt̄ nisi mala cupi
ditate. n̄ exoriunt̄ n̄ ex illicita delecta
tione. Huic g illicitę delectationi. si resi
stamus. si n̄ cōsentiam^{us}. si n̄ uelut arma
ministrem^{us}. non regnat peccatū in n̄ro
mortali corpore. Peccatū enī ante re
gnūm p̄dit. & sic perit. In hac g uita
quantū ad sc̄os attinet regnū p̄dit. in
alia perit. Hic enī regnū p̄dit. q̄ndo
post cōcupiscentias n̄ras n̄ unus. ibi au
tē perit. q̄ndo dicet. ubi est cōtentio
tua. Ergo cū dixisset apls m̄te seruo

Nulla g cōdēpnatio ē nē his q̄ sūt in
xp̄o ih̄u.

legi dī carne autē legi peccati. n̄ dando
membra cōmittendis iniquitatib^{us} s; tantū
concupiscendo. nec tam illicitę concu
piscentię man^{us} dando. subiecit & ait.
Nulla g cōdēpnatio est nē his q̄ sūt in
xp̄o ih̄u. His q̄ sūt in carne cōdēpna
tio est. his q̄ sūt in xp̄o ih̄u nulla con
dēpnatio est. Ne putares hoc postea
futurū. addidit nē. postea illud expe
cta ut nec concupiscentia sit in te cōtra
quā contendas. quia nec ipsa erit. Non
sunt solliciti qd uidet̄ adhuc ē lex in
membris repugnans legi m̄tis. nulla
enī cōdēpnatio est nunc. Sed quibus.
His q̄ sūt in xp̄o ih̄u. Et ubi est illa de
qua dicebat paulo ante. uideo aliā legē
in membris meis repugnantē legi m̄tis
meę. & captiuantē me in lege peccati
que est in mēbris meis. Sed me dice
bat ex carne. non ex m̄te. Vbi est ergo
illa lex. si nulla cōdēpnatio ē his qui
sūt in xp̄o ih̄u. Lex enī sp̄s uite in
xp̄o ih̄u. Lex enī n̄ illa in monte sȳna
p litterā. lex enī n̄ illa in uetustate litte
re. s; lex sp̄s uite in xp̄o ih̄u libauit
te a lege peccati & mortis. Ut enī con
delecteris legi dī sc̄dm interiorē homi
nē. unde haberes. nisi lex sp̄s uite in
xp̄o ih̄u liberaret te a lege peccati et
mortis. Ideo o mens humana ne tibi
tribuas qd n̄ cōsentias desideris carnis.
qd lex peccati n̄ te de arte deponit.
lex sp̄s uite in xp̄o ih̄u liberauit te a
lege peccati et mortis. Quod enī impos
sibile erat legi in q̄ infirmabat p carnē.
Lex enī iubebat & n̄ implebat. quia
caro ubi n̄ erat gr̄a inuictissime resiste
bat. Et lex infirmabat p carnē. qā lex
sp̄alis est. ego autem carnalis sum.

Quomodo ergo mihi lex optularet iubens per litteram. et non dans per gratiam. Infirmabatur itaque per carnem. Deus misit filium suum in similitudinem carnis peccati. id est ut esset caro. et uera caro. Et unde similitudo carnis peccati. Quia de peccato est mors. utique in omni carne peccati. de qua dicit apostolus. ut euacuaret corpus peccati. Quia ergo mors est in omni carne peccati. scilicet utrumque ibi est et mors et peccatum. in similitudine carnis peccati mors erat. scilicet peccatum non erat. Prorsus quod fecit de tributo. hoc fecit de morte. Tributum non debitum persoluebat. sic persoluit et mortem. Non debebat. et persoluebat. Ille nisi indebitum redderet. nunquam nos a debito liberaret. Et de peccato dampnauit in carne peccatum. Quomodo ergo non habebat peccatum. si de peccato dampnauit peccatum. Peccatum uocabatur in lege. sacrificium pro peccato. Tale peccatum erat christi. Ut iusticia legis impleteret in nobis. Non implebat per se. impleta est per christum. Non enim uenit soluere legem sed adimplere. Sed quomodo iusticia legis impleteret in nobis. uel quibus nobis. Vis audire in quibus nobis. Qui non secundum carnem ambulamus. sed secundum spiritum. Quid est secundum carnem ambulare. Carnalibus concupiscentiis essentare. Quid est secundum spiritum ambulare. Adiuari spiritu in mente. et concupiscentiis carnis non obedire. Sic ergo impletur in nobis lex. impletur in nobis iusticia dei. Modo interim impletur. post concupiscentias tuas non eas. Quicquid enim illa concupiscentia carnis egit in nobis preteritorum peccatorum. siue in factis. siue in dictis. siue in cogitationibus. totum deletum est sacro baptismo.

Omnia debita deleta sunt una indulgentia. restat ergo cum carne conflictus. quia deleta est iniquitas. sed manet infirmitas. **Qui enim secundum carnem sunt quae carnis sunt sapientiae. qui autem secundum spiritum. quae sunt spiritus. Prudentia enim carnis mors est. prudentia autem spiritus uita et pax. Prudentia enim carnis inimica in domino. Legi enim dei non est subiecta. neque enim potest. Quid est. neque enim potest. Non homo non potest. non anima non potest. non denique ipsa caro quia dei est creatura non potest. sed prudentia carnis non potest. Utium non potest. non natura. quomodo si diceret. claudicatio non est recte ambulationi subiecta. Neque enim potest. Pes potest. sed claudicatio non potest. Tolle claudicationem. et uidebis rectam ambulationem. sed quoadiu claudicatio est. non potest. Sic quoadiu prudentia carnis est. non potest. Non fit prudentia carnis. et homo potest. Quod ergo ait. prudentia carnis inimica in domino. noli sic accipere. quasi inimica ista possit ledere dominum. Resistendo inimica est. non nocendo. illi autem nocet in quo est prudentia carnis. quia utium est. naturae nocet in qua natura inest. Medicina autem ideo inuenta est. ut pellat utium. et natura sanetur. Venit ergo saluator ad genus humanum. nullum sanum inuenit. ideo magnus medicus uenit. Hoc propterea dixi. quia manichei uolentes aliam contra dominum inducere naturam mali. quasi de hoc apostoli testimonio errorem suum existimant adiuari. et putant quasi naturaliter dictum. quia dictum est. non potest. inimica est in domino. Legi enim dei non est subiecta. neque enim potest. et non attenderunt. non de carne dictum esse non potest. non de anima dictum esse. non potest.**

sed de prudentia carnis. Prudentia ista. uirtutum est. Vis nosse quid est? Sapere secundum carnem mors est. Sed ille uir homo eademque natura a domino deo uero et bono condita. heri sapiebat secundum carnem. hodie sapit secundum spiritum. Expulsum est uitium. sanata est natura. Nam quamdiu esset prudentia illa carnis. omnino legi dei subiecta esse non posset. sanato autem uitio. reparata natura. fuistis aliquando tenebre. nunc autem lux in domino. Videte ergo quod sequitur:

Qui autem in carne sunt. id est qui in carne confidunt. qui concupiscentias suas sequuntur. qui in his habitant. qui earum uoluptatibus oblectantur. qui in earum delectationibus beatam felicitatem uitam constituent. ipsi enim in carne sunt. **placere deo non possunt.** Non enim sic dictum est. qui enim in carne sunt deo placere non possunt. quasi dictum esset. in hac uita. cum sint homines deo placere non possunt. Ergo non placuerunt sancti patriarche. Ergo non placuerunt sancti prophete. Ergo non placuerunt sancti apostoli. Non placuerunt sancti magistri. Qui antequam corpus patiendi ponerent. christum extendendo. non solum uoluptatem contempnebant. sed dolores quoque patientissime persequebantur. Placuerunt. sed in carne non fuerunt. portabant carnem non portabantur a carne. Qui ergo in carne sunt quem admodum iam exposui. non in hoc seculo uiuendo sed carnis concupiscentiis essentendo. deo placere non possunt. Denique audite ipsum questionem sine ulla dubitatione soluentem. Viuis utique in hoc corpore loquebatur. et tamen adiunxit. Vos autem non estis in carne. Propterea dei dixit. ecclesie dixit. Romanus quidem scribebat. sed uniuerse ecclesie dixit. sed tritico

ia enim paralytico dictum erat. tolle grabatum tuum.

dixit. non paleam. Masse dixit latenti. non stipule apparenti. Unusquisque in corde suo cognoscat. **Vos autem non estis in carne. sed in spiritu. si tamen spiritus dei habitat in uobis.**

Non estis in carne. quia non facitis opera carnis. essentendo concupiscentias carnis. sed estis in spiritu. quia secundum interiorem hominem delectamini legi dei. et hoc est. si tamen spiritus dei habitat in uobis. Nam si de spiritu uero presumitis. adhuc in carne estis. Sic ergo non estis in carne. ut in spiritu dei sitis. Tunc enim in carne non estis. Nam si recedit spiritus dei. pondere suo spiritus hominis reuoluitur in carnem. redit ad facta carnalia. redit ad concupiscentias seculares. et erunt illi homines peiora nouissima quam erant prima. Sic ergo habet liberum arbitrium. ut imploretis auxilium. Non estis in carne. et hoc ex uiribus uestris. Absit. Unde ergo? Si tamen spiritus dei habitat in uobis. **Siquis autem spiritum christi non habet. hic non est eius.** Non ergo se extendat. nec se iacet. non sibi arroget uirtutem propriam egenam et uiciatam naturam. Siquis spiritum christi non habet. Ipse enim spiritus dei. qui spiritus christi. Et patris est enim et filii. Siquis spiritum christi non habet. non se fallat. hic non est eius. Ecce adiuuante ipsius misericordia spiritum christi habemus. et ipsa delectatione iusticie integra fide catholica fide spiritum dei nobis inesse cognoscimus. Sed quid de carne illa mortali. quod de lege in membris repugnat legi mentis. quid de illo gemitu miser homo. Audi. **Si autem christus in uobis. corpus quidem mortuum est propter peccatum. spiritus autem uita est propter iusticiam.** Ergo de corpore mortuo propter peccatum despiciendum est. Nulla spes est. Absit. Corpus quidem mortuum est propter peccatum. spiritus autem uita est propter iusticiam. Remansit tristitia.

de nro corpore. Nemo autē carnē suā odio habuit. Iam dicebas ad cōsolationē. Vellem qdē et corp' meū eēt in uitā. s; qā nō potest. sit uel sps m's. sit uel anima mea. Expecta. noli eē sollicitus. **Si enī sps ei' q' suscitauit iūm a mortuis habitat in uob. qui suscitauit xp̄m iūm a mortuis uiuificabit & mortalia corpora ur̄a.** Quid timetis. Quid etiā p ipsa carne solliciti estis. Capillus capitis ur̄i nō pibit. Adam peccando dāpnauit in mortē corpora ur̄a. s; iūc si ē sps ei' in uob uiuificabit & mortalia corpora ur̄a. quia suum sanguinē dedit p salutē ur̄a. Promissū reddi dubitas. qui tale pign' tenes. Sic implebit' qd dictū est. miser ego q's me liberabit de corpore mortis hui'. quia xp̄c iūc si sps ei' in uob est uiuificabit & mortalia corpora ur̄a. sic liberaberis de corpore mortis hui'. nō corp' nō habendo ut alteri habendo. s; nō moriendo ulterius. Si enī nō adderet mortis hui'. et diceret. q's me liberabit a corpore. forte suggereret' error cogitationi humane. & diceretur. Vides qā nō uult nos d's esse cū corpore. De corpore inquit mortis hui'. Mortē tolle. & bonum ē corpus. Detrahatur mors nouissima inimica. et erit m̄ in eternū caro mea amica. Si g' sps ei' qui suscitauit xp̄m a mortuis habitat in uob. qui suscitauit iūm xp̄m a mortuis. uiuificabit et mortalia corpora ur̄a. **pp̄ter inhabitantē spm ei' qui habitat in uobis. nō pp̄t merita ur̄a. s; pp̄t munera sua.** **Item lectionis eiusdē expositio.** Nō g' euacuati sum' a lege mortis in qua detinebamur. ita ut seruam' in nouitate sps. & nō in uetustate littere. **Ex libro ad simplicianum episcopum.**

Quoniā lex littera ē eis q' nō eā implent p spm karitatis. qd p̄tinet ad testamētū nouū. Itaq; mortui peccato libant' a littera. qua detinent' qui nō implent qd scriptū est. Lex enī qd aliud quā sola littera est eis q' eā legere nouerunt. & implere nō possunt. Non enī ignorat' ab eis q' b' ēscripta est. s; qm̄ in tantū nota ē in qn̄tū scripta legit'. nō in qn̄tū dilecta pficit'. nihil ē aliud talib' nisi littera. quē littera nō est aduētiar legentū. s; testis peccantium. Ab ei' g' dāpnatione libant' qui p spm innouant'. ut iam nō sint obligati littere ad penā. s; intellectui p iusticiam copulati. Inde est illud. Littera occidit. sps autē uiuificat. Et quia dixerat. euacuati sum' a lege mortis in qua detinebam'. ita ut seruam' in nouitate sps & non in uetustate littere. atq; ita p hec uerba q'si rephendisse legē posset iudicari. subiecit statim. Quid g' dicemus. Lex peccatum est. Absit. Sed peccatū nō cognoui. nō p legē. Nam cōcupiscentiā nesciebā. nō lex diceret nō concupisces. Hic rurs' mouet. si lex non ē peccatū s; insinuatric peccata. nihilomin' his ūbis rephendit'. Qua re intelligit' legē ad hoc datā esse nō ut peccatū infereret neq; ut extirparet. s; tantū ut demonstraret' quod animā humanā quasi de innocentia securā ipsa demonstratione peccati ream faceret. ut quia peccatū sine grā dī uinci nō posset. ipsa reatus sollicitudine ad p̄cipiendā grām conuerteret'. Itaq; nō ait. peccatū nō feci nō p legē. s; peccatū nō cognoui nisi per legem. Vnde apparet cōcupiscentiā p legē non uisitā. s; demonstratā. Consequens autē erat. ut qm̄ nondū accepta grā concupiscentię resisti non poterat.

augeret etiam. quia maiores uires habet
cupiditas crimine prauaricationis ad
iuncto. cum etiam contra legem facit. quam si
nulla lege prohiberet. Consequentem itaque
subiungit. Occasione autem accepta pec-
catum. per mandatum operatum est in me omnem
cupiditatem. Erat enim et ante peccatum.
sed non omnem erat. quando enim prauarica-
tionis adhuc non erat. Unde alio loco dicit.
Vbi enim lex non est. nec prauaricatio. Quod
autem subiungit. sine lege enim peccatum
mortuum est. per eo positum est. ac si diceret.
latet. hoc est mortuum putat. quod paulo
post dicturus est euidentius. Ego autem
inquit uiuebam aliquando sine lege. id est.
nulla ex peccato morte terrebam. quia
non apparebat cum lex non esset. Aduenient
autem mandato. peccatum reuixit. hoc est
apparuit. Ego autem mortuus sum. id est
mortuum me esse cognoui. uel quia reatus
prauaricationis certum mortis supplicium
communabat. Sane quod ait. peccatum reuixit.
satis significauit hoc modo aliquando
uixisse peccatum. id est notum fuisse. sicut
arbitror in prauaricatione primi hominis.
quia et ipse mandatum accepit. Non enim po-
test reuiuiscere. nisi quod uixit aliquando.
Sed mortuum fuerat id est occultatum. cum
mortales nati sine mandato legis homi-
nes uiuerent. sequentes cupiditas
carnis. sine ulla cognitione. quia sine ulla
cohibitione. Ergo ego inquit uiuebam
aliquando sine lege. unde manifestat. non
ex persona sua proprie. sed generaliter ex
persona hominis se loqui. Inuentum est
igitur inquit in mandatum quod erat ad uitam.
hoc esse ad mortem. Mandato enim si ob-
ediatur. utique uita est. sed inuentum est
esse ad mortem. dum sit contra mandatum.

ut non solum peccatum fiat quod etiam ante mandatum
fiebat. sed hoc abundantius et prauicius.
ut iam ab scientia et prauicante peccatur.
Peccatum enim inquit occasione accepta per man-
datum fefellit me. et per illud occidit. Peccatum
non legitime utens lege ex prohibitione au-
cto desiderio dulcius factum est. et ideo fe-
fellit. fallax enim dulcedo est. quam plures
atque maiores penarum amaritudines se-
cunt. Quia igitur ab hominibus nondum spiritalem
gratiam consequentibus. suauius admittit quod
ueratur. fallit peccatum falsa dulcedine.
quia uero etiam accedit reatus prauaricationis.
occidit. Itaque lex quidem sancta et mandatum
seu et iustum et bonum. iubenda enim iubet.
et prohibenda prohibet. In male utente quippe
per uitium est. non in mandato ipso quod
bonum est. quoniam lex bona est. si quis ea legiti-
time utatur. Male autem utitur lege.
qui non se subdit deo pia humilitate. ut
per gratiam possit lex impleri. **Ex libro
contra faustum manicheum.** Vera christi
sponsa intelligit. quod distat inter litteram
et spiritum. que duo. dicuntur alio modo. lex
et gratia. et non iam in uetustate littere sed in
nouitate spiritus deo seruans. non est iam sub le-
ge. sed sub gratia. Ita littera cum spiritu et lex cum
gratia. iam eo modo littera et lex appellatur.
sicut per seipsam cum occidit abundante de-
lecto. Ita enim lex et uirtus peccati dicta
est cum auget noxiam delectationem per seue-
ram prohibitionem. nec tamen etiam sic mala
est. sed peccatum ut appartat peccatum. per
bonum operatum est mortem. Ita multa quibus-
dam sunt noxia. quamuis non sint mala.
Hec igitur sponsa christi iam mortua legi
id est peccato. quod legis prohibitionem fit
abundantius. cum lex sine gratia iubet non
uiuat. tali igitur legi mortua ut sit alteri

qui ex mortuis resurrexit. discernit ista
sine legis iniuria. ne sacrilegiū cōmittat
in ei auctorem. Eadem quippe lex que
p moysen data ē. grā & ueritas p uim
xp̄m facta ē. cū accessit latere sp̄s. ut
incipet impleri iusticia legis. que n̄ im
pleta reos etiā p̄uaricatione faciebat.
Neq; enī alia lex est scā & bona & iusta.
& alia p quā peccatū mortē opatur.
cui mori nos oportet. ut sim' alterius
q̄ ex mortuis resurrexit. s; eadē ipsa ē.
Ecce sequere legē. Sed peccatū inquit
ut appareat peccatū. p bonū m̄ opatū
ē mortē. ut fiat supra modū peccator
aut peccatū p mandatū. P bonū inq̄t
m̄ opatū est mortē. Ergo lex semp bona
est. siue obsit inanib' grā. siue p̄sit ple
nis grā. semp bona est. sicut sol semp
bonus ē. q̄a om̄s creatura dī bona est.
siue dolentib' oculis noceat. siue sanō
mulceat. Proinde qd̄ ē oculis sanitas
ad uidendum solem. hoc ē grā mentib'
ad implendam legem. & sicut oculi sani
n̄ solis delectatione moriunt'. s; illis icti
bus asp̄is radiorū quib' reuerberati in te
nebras densiores pellebant'. sic anima
que p karitatem sp̄s salua facta est n̄
iusticie mortua dicit'. s; illi reatu et
p̄uaricationi quā lex pluit cū grā de
fuit faciebat. Itaq; de illa utrūq; dicit'.
& bona ē lex siq̄s ea legitime utatur. &
qd̄ sequit'. sciens hoc quia iusto lex n̄ est
posita. quia n̄ opus habet t̄rente littera.
quē delectat ipsa iusticia. Deinde sub
iungit causam. cur ita sit. Scimus enī
inq̄t quia lex sp̄alis ē. ego autē carna
lis sum. in q̄ satis ostendit. n̄ posse im
pleri legē nisi ab sp̄alib'. qui n̄ fiunt n̄
p grām. Sp̄ali enī legi q̄nto fit quisq;

similior: idest q̄nto magis et ipse in sp̄alem
surgit affectū. tantomagis eā implet. q̄a
tantomagis ea delectat' iam n̄ sub ei' noīe
afflict'. s; in ei' lumine uegetat'. quia pr
ceptū dñi lucidū illuminans oculos. et
lex dñi immaculata cūertens animas.
grā donante peccata. & infundente sp̄m
karitatis. q̄ et n̄ sit molesta. & sit etiam
iocunda iusticia. **Ex tractatu psalmi**
c. xxv. Quom̄ autē facti sum' cap
tui. obliti sum'. s; p scripturā cōmemo
ram'. paulū ipsū aplm̄ int̄rogem'. Att
enī. Scim' autē q̄a lex sp̄alis ē. ego ū
carnalis sū. uenundat' sub pec
cato. Ecce unde facti sum' cap
tui. q̄a uenundati sub peccato
sum'. Quis nos uendidit.
Hos ipsi. qui cōsensim' seductori. Venderet
nos potuim'. redimere nos n̄ possumus.
Vendidim' nos cōsensione peccati. redimi
mur in fide iusticie. Sanguis ei' innocen
dat' ē p nob. ut redimerem'. Quicūq; san
guinē diabol' fudit psequendo iustos.
iustoz quidē sanguinē fudit. ppharum
patrū nr̄oz. iustoz sanguinē fudit et
martyrū. tam̄ om̄s de ppagine peccati
uenientes. unū sanguinē fudit ei'. qui
n̄ iustificat'. s; iust' natus ē. illo sanguine
fuso p̄didit q̄s tenebat. Pro quib' enim
dat' ē innocens sanguis redēpti sūt. & con
uersi a captiuitate. cantant istū psalmū.
Cū cūertit dñs captiuitatē syon. facti sum'
sicut cōsolati. Hoc uoluit dicere. facti sum'
gaudentes. Quando. Cū cūertit dñs cap
tuitatē syon. Iue syon. ipsa hierlm̄. eter
na syon. Quom̄ ētna syon. Quom̄ cap
tina syon. In anglis ētna. in hominib'
captua. Non enī om̄s illi' ciuitatis ciues
captui sūt. s; q̄ inde pegrinant' ipsi cap

tui sūt. Homo cuius ē ierlm. s; uenditus
sub peccato. fact' ē pegrin'. De ppagine
ipsi' natū est gen' humanū. & impleuit
t'ras captiuitas syon. Scim' enī quia lex
spālis ē. ego autē carnalis sū. et cetera.

Ex libro reuelationū primo. Etiam
spālis hominis iamq; sub grā cōstituti.
melius intelligunt uerba ista ppter carnis
corp'. qd spāle nōdū ē. erit autē in resur-
rectione mortuorū. et ppter ipsā carnis
cōcupiscentiā cū qua ita cōfligunt scī nō ei
cōsentientes ad malū. ut tamē ei' motib' nō
carent in hac uita quib' repugnantib'
resistunt. nō eos habebunt in illa
ubi absorbebit mors in uictō-
riam. Propt' hanc itaq; cō-
cupiscentiā motq; ipsos quib'
ita resistit. ut tamē sint in nob'. potest
q'sque scs iā sub grā posit' dicere ista
omīa. Quod enī operor aut ignoro.

Ex libro ad simplicianū epīm. Non ita
dictū ē ignoro. quasi peccare se nesciat.
Nam cōtrariū erit qd dicit. s; peccatū
ut appareat peccatū p bonū m' opatū
ē mortē. et illud supius. peccatū nō cog-
nouī nō p legem. Quom' enī apparet. aut
quom' cognouit qd ignorat. Sed ita
dictū est. quom' dicturus ē dñs ad im-
pios. nō noui uos. Neq; enī dñm aliquid
latet. quando uult dñi sup facientes
mala. ut pdat de t'ra memoriā corū.
S; peccatū inquit nō cognoui. nō p legē.
Nam cōcupiscentiā nesciebam. nō lex di-
ceret. nō cōcupisces. **Ex libro de spū et
littera.** Cum dicit nō concupisces. ap-
tissimū salubrumq; pceptū est. qd siq's
impleuerit. nullū habebit omīno pec-
catū. Nam hoc ideo elegit apt's genera-
le quiddā. q cuncta complexus est.

tanqm' hec ēet uox legis ab omī peccato
phibentis. qd ait nō concupisces. Neq; enī
ullū peccatū nō cōcupiscendo admittitur.
Inde quē hoc pceptū bona et laudabil'
lex est. s; ubi scs nō adiuuato spō. inspiran'
p cōcupiscentiā mala cōcupiscentiā bonā.
hoc est karitatē diffundens in cordib'
nrīs. pfecto illa lex quāuis bona auget
phibendo desiderii malū. sicut aque
impetus si in eam partē nō cesset influe-
re uehementior fit obice opposito. cuius
mole cū euerit maiore cumulo pēpi-
tatus uolentius p pna puoluit. Ne-
scio q enī modo hoc ipsū qd cōcupiscitur
sit iocundius cū uetatur. & hoc ē qd fal-
lit peccatū p mandatū & p illud occidit
cū accedit etiam p'uaricatio. quē nulla
est. ubi lex nō est. **Ex tractatu psalmi**

cxviii. Concupiuit anima mea. desi-
derare iustificationes tuas in omī tēpore.
Laudabilis ē ista cōcupiscentia. nō dāpna-
bilis. Non de hac dictū est nō cōcupisces.
s; de illa qua caro cōcupiscit adūsus spm.
De hac autē bona cōcupiscentia qua cō-
piscit sps adūsus carnē. quere ubi scrip-
tū sit. & inuenies. cōcupiscentia itaq;
sapientiē deducit ad regnū. & multa
alia reppunt bonę cōcupiscentie testimo-
nia. Sed hoc sane interest. qd nō tacetur
qd cōcupiscat quando bona cōmemorat
cōcupiscentia. cū autē nō addit qd concu-
piscatur s; sola ponitur. nō nisi mala in-
telligit. sicut in hoc qq. qd cōmemora-
ui. cōcupiscentia itaq; sapientiē deducit
ad regnū. si nō adderet sapientiē. nullo
modo diceret. cōcupiscentia pducit ad
regnum. At ū apt's qd posuit cōcupiscen-
tiam nesciebam nō lex diceret nō cōcupisces.
nō itaq; ait cui' rei cōcupiscentiā. uel quid

non concupisces . certū enī n̄ intelligi cū ita
dicit . n̄ mala concupiscentia . Non enī qđ uo-
lo facio bonū . s; qđ odi malū hoc ago .
Ex libro de pfectione iusticie hominis .
Bonū est enim n̄ concupiscere . & hoc bonū
uult iust⁹ qui ex fide uiuit . & tam̄ facit
qđ odit . qđ concupiscit . quāuis post concupis-
centias suas n̄ eat . qđ si fecerit . tē uert
ipse fecit . ut cedat . ut cōsentiat . ut deside-
rio peccati obediāt . Cum ū n̄ sinūt regna-
re peccatū in suo mortali corpore ad ob-
ediendum desideris ei⁹ . nec exhibet mē-
bra sua arma iniquitatis peccato . inest
quidē peccatū in membris ei⁹ s; n̄ regnat .
qđ n̄ obedit desideris ei⁹ . Et ideo dū qđ
n̄ uult agit . idest n̄ concupiscere . & concu-
piscit . cōsentit legi quia bona est . Hoc enī
uult et ipse qđ lex . quia uult ipse n̄ concu-
piscere . & lex dicit n̄ concupisces . In hoc
qm̄ uult qđ & lex uult . p̄culdubio cōsen-
tit legi . concupiscit tam̄ quia n̄ est sine pec-
cato . s; iam n̄ opat̄ illud s; id qđ in illo
habitat peccatū . Scit enī quia n̄ habi-
tat in carne ei⁹ bonū ubi habitat pecca-
tum . s; n̄ ei cōsentiendo uiuit ex fide qua
inuocat dīm ut adiuuet̄ pugnans cōtra
peccatū . qđ ut omīno ibi n̄ sit . adiacet
ei uelle . s; p̄ficere bonū non inuenit . Hā
in eo qđ n̄ cōsentit bonū facit . & in eo
qđ odit concupiscentiā suā bonū facit . &
in eo qđ elemosinas facere n̄ cessat . bonū
facit . & in eo qđ illi qui in eū peccat ig-
noscat . bonū facit . et in eo qđ petit di-
mitti sibi debita sua . et ueraciter dicit
qđ dimittit etiam ipse debitorib⁹ suis .
& orat ne inferat̄ in tēptationē s; libe-
retur a malo . bonū facit . & tam̄ p̄fice-
re bonū n̄ adiacet . qđ tē erit quando
concupiscentia illa quę habitat in mēbris

ei⁹ nulla erit . Scio inquit qđ n̄ habitat in
me . hoc est in carne mea bonum . **Ex sermo-
ne de cōtinentia .** Hoc utiq; ait . qđ uitū
carnis in re bona n̄ est bonū . Qđ cū ēē de-
stiterit . caro erit . s; iā uiciata uel uitiosa
n̄ erit . Quā tam̄ ad nrām p̄tinere naturā
idem doctor ostendit pri⁹ dicendo . scio
quia n̄ habitat in me . qđ ut exponeret
addidit . hoc est in carne mea bonum .
Se itaq; dicit ēē carnē suā . Non ḡ ipsa
ē inimica . Nam et qđdo ei⁹ uicis resistit .
ipsa amat quia ipsa curat . Nemo enim
unquā carnē suā odio habuit . sic ipse
apls dicit . Et alio loco ait . Igit̄ ego
ipse m̄te seruo legi dī . carne autē legi
peccati . Audiant q̄ aures habent .
igit̄ ipse ego . ego m̄te . ego carne . s; m̄te
seruo legi dī . carne autē legi peccati .
Quom̄ carne legi peccati . Nūquid con-
cupiscentiā cōsentiendo carnali . Absit .
Sed mot⁹ desideriorū illic habendo . quos
habere nolebat et tam̄ habebat . s; eis
n̄ cōsentiendo m̄te seruiebat legi dei . &
tenebat membra ne fierent arma pecca-
ti . Sunt ḡ in nob̄ desideria mala . qđ
n̄ cōsentiendo n̄ uiuim⁹ male . s; in nob̄
concupiscentiā peccatorū . qđ n̄ obediendo
n̄ p̄ficim⁹ malū . s; eas habendo n̄dum
p̄ficim⁹ bonū . Vtrūq; ostendit ap̄ls
nec bonū hic p̄fici ubi malū sic concu-
piscitur . nec malum hic p̄fici qđdo tali
concupiscentiā n̄ obeditur . Illud quippe
ostendit . ubi ait . uelle adiacet m̄ . p̄fi-
cere autē bonū n̄ inuenio . hoc ū . ubi
ait . spū ambulate & concupiscentias car-
nis n̄ p̄feceritis . Neq; enī ibi dicit . non
sibi adiacere facere bonū s; p̄ficere .
neq; hic dicit concupiscentias carnis ne
habueritis . s; ne p̄feceritis . sunt itaq;

in nob̄ cūcupiscētijs male. q̄ndo id q̄d n̄ licet
libet. s; n̄ p̄ficiunt. cū legi dī m̄te seruēn-
te libidines cōtinent. et bonū fit. cū id q̄d
male libet uincēte bona delectatione
n̄ fit. s; boni p̄fectio n̄ implet̄ quādiu le-
gi peccati carne seruēte libido illicit. ^{et}
et quāuis teneat. tamen mouet. Non enī
opus ēēt ut cōtineret. si n̄ moueret. Erat
q̄ndoq; etiā p̄fectio boni. q̄ndoq; cōsūp-
tio mali. Illud sūmū. hoc erit nullum.
Quod si in ista mortalitate spandū pu-
tamus. fallim. Tunc enī erit q̄ndo mor-
t̄ n̄ erit. et ibi erit ubi uita eterna erit. In
illo enī sc̄lo et in illo regno erit bonum
sūmum et malū nullum. quando erit et
ubi erit sapientijs amor sūmus. cōtinentijs
labor nullus. Nam uelle adiacet mihi.
p̄ficere autē bonū non inuenio. **Ex li-
bro cōtra iulianū. in.** Gona itaq; opa n̄ra
tunc p̄ficiunt. quando ita sp̄s caro con-
sensert. ut adūsus eū etiā ipsa n̄ concu-
piscat. Hoc enī uolum̄ cū p̄fectionem
iusticijs cūcupiscimus. hoc intentione n̄
int̄missa uelle debem. s; quia id p̄ficere
in ista corruptibili carne n̄ possumus
ideo dixit. uelle adiacet m̄. p̄ficere autē
bonū n̄ inuenio. uel sicut habent greci
codices. uelle adiacet m̄. p̄ficere autē non.
id est m̄ adiacet facere bonū quia facere
bonū est. post cūcupiscētijs n̄ ire. p̄fice-
re autē bonū est n̄ concupiscere. Non
enī q̄d uolo facio bonū. s; q̄d nolo malū
hoc ago. **Ex libro cōtra iulianū p̄mo.**
Si autē sicut melius sensit ambrosius. hoc
de se ipso dicit apl̄s. nec iustor̄ ē in hac
uita ad p̄ficiendū bonū tanta libertas
pprie uoluntatis. quanta erit in illa
uita ubi n̄ dicet. n̄ q̄d uolo ago. om̄s
q̄ p̄ficit recta intentione p̄ficiens rece-

dit ab om̄i peccato. et tanto inde longin-
quior q̄nto plenitudinē iusticijs p̄fectio-
nisq; p̄p̄inquir. quia et ipsa cūcupiscētia
q̄d ē peccatū habitans in carne n̄ra. et si
manet adhuc in mēbris carnalib. minui
tamen n̄ desinit in p̄ficientib. Aliud ē q̄
recedere ab om̄i peccato q̄d in opere est.
aliud recessisse ab om̄i peccato q̄d in illa
p̄fectione tunc erit. **Ex tractatu psalmi
c. xviii.** Dic obsecro apl̄e. quando
adhuc in carne uiuens in uis dñiambu-
labas. habebas peccatū. an sine peccato
eras. Audiam. utrū se ipse seducat. an
ū q̄d beat̄ iohannes ei coapl̄s sapiat. qm̄
ueritas erat in eis. Hic q̄ respondet.
Nonne legistis. ubi cōfiteor̄ dicens. n̄ enī
q̄d uolo bonū facio. s; q̄d nolo malū hoc
ago. Et hoc auduimus. Iam itaq; illud
int̄rogam. Quom̄ in uis dñi ambulabas.
si malū q̄d nolebas hoc agebas. cū psalm̄
sc̄s insonet dicens. n̄ enī q̄ opant̄ iniquitatē
in uis ei ambulauerunt. Audi cōtinuo
respondentē p̄ sententiā consequentem.
Si q̄d nolo inquit ego hoc facio. iam non
ego operor̄ illud. s; q̄d habitat in me
peccatū. Ecce quēadmodū q̄ ambulat
in uis dñi n̄ opant̄ peccatū. et tam̄ non sūt
sine peccato. quia iā non ipsi opant̄ illud.
s; q̄d habitat in eis peccatū. Hic dicit ali-
quis. Quom̄ agebat q̄d nolebat malum.
et qm̄ ipse n̄ agebat. s; q̄d habitabat in il-
lo peccatū. Utrūq; enī dixit. et n̄ quod
uolo ago. et n̄ ego operor̄ illud. s; q̄d ha-
bitat in me peccatum. Vnde intellige-
re debem. q̄ndo peccatū q̄d habitat in
nob̄ opat̄ in nob̄. t̄ nos id n̄ opari qm̄
do nequaquā ei uoluntas n̄ra cōsentit.
et tenet etiā corporis membra ne obedi-
ant desideris ei. Quid enī opat̄ peccatū

nolentib' nob'. n̄ sola illicita desideria. Quib' si uoluntatis n̄ adhibeat assensus. mouetur quide. s; nullus ei relaxat effectus. Hoc p̄cepit idem apl's ubi dicit. Non q̄ regnet peccatū in uō mortali corpore ad obediendum desideriis ei'. neq; exhibeatis mēbra uōa arma iniquitatis peccato. Suscitāq; desideria peccati. quib' nos phibuit obedire. Opant' g' peccatū hec desideria. quib' si obedim'. & nos opamur. Si autē obtemperantes aplo n̄ eis obedim'. n̄ illud nos opamur: s; qd in nob' habitat peccatū. Si autē desideria nulla haberem' illicita. nec nos nec peccatū mali aliqd oparet' in nob'. Motū porro illiciti desiderii cui n̄ obediendo n̄ id nos opamur: ideo & nos agere dicimur: qm̄ non ē nature uigor aliene. s; languor ē nr̄. A quo languore om̄ino salui erimus. cū & animo & corpore immortales facti fuerim'. Languoris hui' & infirmitatis unde illicita desideria cōmouent' qd peccatū appellat apl's. uniusus ritatus sacramento baptismatis ē solutus. cū omib' que illi obediētes fecim'. diximus. cogitauim'. nec nob' deinceps lingue iste obeēt. si desideris ei' illicitis nullis unquā obediētiā preberem'. siue locutione. siue opatione. siue tacita assensione. donec etiā ipse sanaret'. Si autē qd nolo illud facio. n̄ ego opor' illud. s; qd habitat in me peccatū. **Ex libro retractationum p̄mo.** Potest putari falsa esse ista sententia qua dixim'. nusquā n̄ in uoluntate ē peccatū: quia dixit apl's. si autē qd nolo hoc facio. iā n̄ ego operor' illud s; qd in me habitat peccatū. Hoc enim peccatū usq; adeo n̄ est in uoluntate. ut dicat qd nolo hoc facio. Quom̄ g' nusquā est in uoluntate peccatū. Sed hoc

peccatū. de q̄ sic ē locut' apl's ideo peccatū uocat'. q̄a peccato factū ē. & pena peccati ē. q̄ndoquidē hoc de cōcupiscentia carnis dicit'. Qd apit in cōsequentib' dicens. Scio q̄a n̄ habitat in me hoc ē in carne mea bonū. Velle enī adiacet m̄. p̄ficere autē bonū non. Perfectio q̄ppe boni ē. ut nec ipsa cōcupiscentia peccati sit in homine. Cui quidē q̄ndo bene uiuit non cōsentit uoluntas. uerūtā n̄ p̄ficit bonū q̄a inest adhuc cōcupiscentia cui repugnat uoluntas. Cui cōcupiscentia reat' in baptisinate soluitur: s; infirmitas p̄manet. cui donec sanet' om̄is fidelis q̄ bene p̄ficet studiosissime reluctat'. Peccatū autē qd nusquā ē n̄ in uoluntate illud p̄cipue intelligendū ē. qd iusta dāpnatio cōsecuta ē. Hoc enī p̄ unū hominē intrauit in hunc mundū. quāquā & hoc peccatū q̄ cōsentit peccato cōcupiscentia n̄ in uoluntate cōmittit'. Condelector enī legi dī sedm̄ interiorē hominē. unde autē aliā legē in membris meis repugnantē legi m̄tis mee. & cetera. **Ex tractatu euangelii sedm̄ iohannem. xxxviii.**

Caro inquit concupiscit adūsus sp̄m. & sp̄s adūsus carnē. ut n̄ ea que uultis faciāt'. Ex parte libtas. ex parte seruitus. n̄dū tota n̄dū pura n̄dū plena libtas. quia n̄dū cōnitas. Habem' enim ex parte infirmitatē. ex parte accepim' libtatem. Inicqd peccatū a nob' ē antea deletū ē in baptismo. Nūqd quia deleta ē tota iniquitas. nulla remansit infirmitas. Si n̄ remansisset. sine peccato hic uiuerem'. Quis autē audeat hoc dicere n̄ supb'. nisi misericordia libatoris indigni. nisi q̄ seipsū uult decipere. & in q̄ ueritas n̄ est. Ergo ex eo qd remansit aliquid infirmitatis. au

deo dicere. ex qua parte seruum? dō liberi
sum? ex qua parte seruum? legi peccati. ad
huc serui sumus. Vnde dicit apls. Conde
lector enī legi dī scdm̄ interiorē hominem.
Ecce unde liberi. unde delectam̄ legi dei.
Libtas enī delectat. Nam quādiu timore
facis qđ iustū est. n̄ dīs te delectat. Quā
diu n̄ te delectat. adhuc seruus facis. dele
ctet te & liber eris. Noli timere penā. s;
ama iusticiam. Nondū potes amare iusti
ciā. time uel penā. ut puenias ad aman
dā iusticiam. Ergo iam ille ex parte supi
ore liberū se ēē sentiebat. unde dicebat.
ēdelector legi dī scdm̄ interiorē hominē.
Delectat me lex. delectat me qđ iubet lex.
delectat me ipsa iusticia. uideo autē aliā
legē in membris meis. Hec ē quē reman
sit infirmitas. Repugnantē legi m̄tis meę.
& captiuantē me in lege peccati quē est
in membris meis. Ex hac parte sentit
captiuitatem. ubi n̄ est impleta iusticia.
Nam ubi ēdelectat legi dī n̄ captiuus s;
legis amicus ē. & ideo liber qđ amicus.
Quid ḡ ex eo qđ restat. qđ n̄ respiciam̄
ad illū qui dixit. si uos filius liberauerit
tē uere liberi eritis. Deniq; & ipse q̄ lo
quebat. ad illū respexit. Infelix ego ho
mo. quis me inquit liberabit de corpo
re mortis huius. Grā dī p̄ uim xp̄m
dn̄m nr̄m. Ergo si fili? uos libauerit. tē
uere liberi eritis. Deniq; ita cōclufit.
Igitur ipse ego m̄te seruo legi dī. car
ne autē legi peccati. Ipse ego inquit.
Non enī duo sum? int̄ nos contrariū. de
diuisis p̄ncipis uenientes. s; ipse ego
m̄te seruo legi dī carne autē legi pecca
ti. quādiu languor obluet saluti.
Sed si carne seruus legi peccati. fac qđ ait
ipse apls. Non ḡ regnet peccatū in uirō

mortali corpore. ad obediendū desideris ei?
neq; exhibeatis mēbra ur̄a arma iniquitatis
peccato. Non ait n̄ sit. s; n̄ regnet. Quādiu
peccatū necesse est ēē in membris tuis. saltē
illi regnū auferat. n̄ fiat qđ iubet. Surgit
ira. noli dare irē linguā ad maledicendum.
noli dare irē manū aut pedē ad feriendum.
Non surgeret ira ista irrationabilis. n̄ pec
catū ēēt in membris. s; tolle illi regnū. n̄
habeat arma unde cōtra te pugnet. Disce
etiam n̄ surgere. cū arma cepit n̄ inuenire.
Non exhibeatis mēbra ur̄a arma iniquitatis
peccato. alioquin tota captiuu eritis. & n̄
erit dicere m̄te seruo legi dī. Mens enī
si teneat arma. mēbra n̄ mouent in mini
sterium furentis peccati. Teneat arcē im
pator interior. quia sub maiore impera
tore uiuand? assistit. frenat ur̄a. coher
cet cōcupiscenciā. inest tam qđ frenetur.
inest qđ coherceat. inest qđ teneat. Quid
autē uolebat ille iust? m̄te seruens legi
dī. n̄ ut om̄ino n̄ ēēt qđ frenaretur.
Et hoc debet conari om̄s q̄ tendit ad p
fectionē. ut et ipsa cōcupiscencia cui non
dantur ad obediendū mēbra. cotidie
in p̄ficiente minuat. Velle inq̄t adiacet
m̄. p̄ficere autē bonū non. Nūqđ dixit
n̄ m̄ adiacet facere bonū. Si hoc dixis
set. spes nulla ēēt. Non ait n̄ m̄ adiacet
facere. s; n̄ m̄ adiacet p̄ficere. Quē est
enī p̄fectio boni. n̄ cōsumptio mali. nisi
qđ lex dicit n̄ concupisces. Om̄ino n̄
cōcupiscere p̄fectio boni ē. quia cōsumptio
mali est. Hoc dicebat ille p̄ficere bonū
n̄ m̄ adiacet. quia n̄ poterat facere ut
n̄ cōcupisceret. faciebat tantū ut concu
piscenciā frenaret. ut cōcupiscencię non
cōsentiret. & cōcupiscencię membra ad
satellitū non p̄beret. P̄ficere ḡ inq̄t

bonū n̄ m̄ adiacet. n̄ possum implere quod
dictum ē n̄ concupiscēs. Quid g̃. Opus est
ut impleas. post concupiscentias tuas n̄ eas.
Hoc age interim quādiu insunt illicitae
concupiscentiae in carne tua. post concupiscen-
tias tuas n̄ eas. Mane in seruitute dī.
in libertate xp̄i. mente serui legi dī. noli
te donare concupiscentiis tuis. **Extra**
datu psalmi .xxxv. v. Aliud ē n̄ pugna-
re & ēē in pace p̄petua. aliud pugnare
& uincere. aliud pugnare et uinci. aliud
nec pugnare s; trahi. Sunt enī homines
q̄ p̄fusi n̄ pugnant qualis ē iste de q̄
loquit̄ cū dixit. maliciā odio n̄ habuit.
Quom̄ pugnat c̄tra eam. quā n̄ odit. Iste
a malicia trahitur nec pugnat. Sunt
autē q̄ pugnare incipiunt. s; quia de
uirib' suis p̄sumunt. ut ostendat illi d̄s
q̄a ipse uincit si se homo subiugēt deo.
pugnantes uincuntur. cum q̄si cepunt
tenere iusticiā fiunt supbi et elidunt̄.
Isti pugnant. s; uincunt. Quis ē autem
q̄ pugnat et n̄ uincitur. Qui dicit. ui-
deo aliā legē in mēbris meis repugnan-
tē legi m̄tis meae. Vide repugnantē le-
gē m̄tis suae. uide repugnantē. S; n̄ de
uirib' suis p̄sumit iste. ideo uictor erit.
Quid enī sequitur. Infelix ego homo.
qs me liberabit de corpore mortis huius.
Grā dī. p̄ uim xp̄m dñm nr̄m. **Ex libro**
de p̄fectione iusticie hominis. De cor-
pore mortis hui' n̄ om̄s libatur q̄ finit
hanc uitā. s; q̄ in hac uitā suscepit grām.
& ne in uacuū suscipiat bonis opib' ege-
rit. Aliud est enī exire de hoc corpore
qd̄ om̄s homines dies uite hui' ultim' cogit.
aliud autē est liberari de corpore mortis
hui'. qd̄ sola dī grā p̄ uim xp̄m dñm nr̄m
sc̄is et fidelib' ei' imp̄t̄. Post hanc autē

uitā merces p̄ficiens reddit. s; eis tantū a
quib' in hac uitā eidē mercedis meritū
cōparat̄. Non enī ad saturitatē iusticie
cū hinc exierit q̄sque pueniet. n̄ ad eā cū
hic ē esuriendo & sitiendo cucurrerit.
Beati q̄ppe qui esuriunt & sitiunt iu-
sticiā. qm̄. q̄ ne ipsi saturabunt̄. **Ex**
libro de natu in ra et gratia. Fideles
enī orantes dicunt. He nos inferas in tēpta-
tionē. s; libera nos a malo. Si adest possibi-
litas. ut qd̄ orant. Aut a quo malo se libe-
rari orant. nisi maxime de corpore mor-
tis hui'. unde n̄ liberat̄ n̄ grā dī p̄ uim
xp̄m dñm nr̄m. Non utiq; de substan-
tia corporis que bona ē. s; de uitis car-
nalib'. unde n̄ liberat̄ homo n̄ grā salua-
toris. nec q̄ndo p̄ mortē corporis discedit a corpore.
Non enī & ille substantiā carnis accusat
cū dicit liberari se cupere de corpore
mortis hui'. cū etiā corporis sic anime
natura dō bono auctori tribuenda sit.
s; utiq; de uitis corporis dicit. Nā de
corpore mors corporis separat. s; c̄tra-
ta ex illo uitā coherent quib' iusta pena
debet̄. quā etiā in inferno diues ille inue-
nit. hinc se n̄ poterat utiq; liberare qui
dicit. Quis me liberabit de corpore hui'
mortis. An p̄pter cōmissa preterita.
ut ea tantū ignoscantur. que fieri infec-
ta n̄ possunt. Dimitte hominē. cla-
met qd̄ clamabat. Non enī tantū deside-
rat. ut p̄ indulgentiam sit de p̄teritis
impunitus. s; etiā ut sit de cetero ad n̄
peccandū fortis et ualidus. Condelectat̄
enī legi dī scđm̄ interiorē hominē. uidet
autē aliā legē in membris suis repug-
nantē legi m̄tis suae. Videt ēē. n̄ recolit
fuisse. Presentib' arguet̄. n̄ p̄terita remu-
niscitur. nec tantū repugnantē uidet.

uerū etiā captiuantē se in lege peccati quę
ē in mēbris ei⁹ quę n̄ fuit. Hinc ē qđ clamat.
Infelix homo. q̄s me liberabit de corpore
mortis huius. **Ex libro de genesi ad
litterā. viii.** Ita erat tō illoꝝ hominū cor-
pus animale cōstitutū in parad̄so.
n̄dū mortis lege dāp̄ te. n̄dū. ut
n̄ haberent appetitū s̄ carnalis uo-
luptatis. qualē n̄c habent ista corpora
quę iā ex mortis ppagine ducta sunt.
Neq; enī n̄hil ē in eis factū cū de ligno
phibito edissent. q̄ndoqđ d̄s dixerat.
n̄ si edertis moriemini. s; qua die ederti
mortē moriemini. ut hoc ipsū in eis il-
la dies faceret. qđ apl̄s gemit dicens.
Condelector enī legi dī sedm̄ interiorē
homine. iudeo autē aliā legē in mēbris
meis repugnantē legi m̄tis meę & capti-
uantē me in lege peccati quę ē in mēbris
meis. Infelix ego homo. quis me liberabit
de corpore hui⁹ mortis. Grā dī p̄ iūm
xp̄m dñm nr̄m. Non enī sufficeret si di-
ceret. q̄s me liberabit de hoc mortali
corpore. s; de corpore inq̄t mortis hui⁹.
sicut etiā illud. corp⁹ quidē inq̄t mor-
tuū est. p̄pt̄ peccatū. nec ibi ait morta-
le s; mortuū. quāuis utiq; & mortale
q̄a morturū. Non ita credendū est fuis-
se illa corpora. s; licet animalia n̄dū spi-
ritalia. n̄ tam̄ mortua. idest quę necesse
ēet ut morerent̄. qđ ea die factū est
qua lignū c̄tra uertitū tetigerunt. Ita illi
homines animalia corpora gerentes sed
n̄ mortura n̄ peccassent. acceptura autē
angelicā formā celestiq; qualitātē. mox
ubi p̄ceptū transgressi s̄t. eoz membris
uelut aliqua egritudo letalis mors ip-
sa c̄cepta ē. mutauitq; illā qualitatem
qua corpori sic dñabant̄ ut n̄ diceret̄

iudeo aliā legē in mēbris meis repugnantē
legi m̄tis meę. quia et si n̄dū sp̄ale s; anima-
le corp⁹. n̄dū tam̄ erat mortis hui⁹ de qua
& cū qua nati sum⁹. Iud enī n̄ dicā nati sed
om̄ino c̄cepti. n̄ egritudinē q̄ndā inchoa-
uim⁹. qua sum⁹ necessario morturi. Neq;
enī tam̄ necesse ē eū ipso morbo mori qui
ydrops uel sintecticus uel elephantiosus
fact⁹ fuerit. quā cū q̄ hoc corp⁹ habere c̄-
pit. in q̄ om̄s homines natā s̄t filiū ire.
q̄a n̄ hoc fecit n̄ pena peccati. Si enī create
om̄ps ineffabilitq; laudand⁹. q̄ & in mini-
mis opib⁹ magn⁹ est. apib⁹ donauit ut
sic opent̄ generationē filioꝝ quēadmodū
cere speciem liquorēq; mellis. cur̄ incre-
dibile uideat̄ p̄mus hominib⁹ talia fecis-
se corpora. ut si n̄ peccassent et morbum
quendā q̄ morerent̄ c̄tinuo c̄cepissent. co-
nitu imparent membris q̄bus fetus ex-
orit̄. quo pedib⁹ cū ambulat̄. ut neq; cū
ardore seminaret̄. neq; cū dolore parere-
tur. Nē ū transgrediendo p̄ceptū. motū
legis illi⁹ quę repugnat legi m̄tis in mem-
bris c̄ceptę mortis habere meruerunt.
quē nuptię ordinant. c̄tinentia cohibet
& refrenat. ut quēadmodū peccatū fac-
tum ē supplicii. sic de supplicio fiat me-
ritum. **Ex libro p̄mo de sermone dñi
in monte.** Quisq; carnalē delectationē
adūsus rectā uoluntatē suā rebellare sen-
tit p̄ c̄suetudinē peccatoꝝ. cui indomita
uolentia trahit̄ incaptiuitatē. recolat
q̄ntū potest qualē pacē peccando amise-
rit. & exclamet. Infelix ego homo. quis
me liberabit de corpore mortis huius.
Grā dī p̄ iūm xp̄m dñm nr̄m. Ita enī cum
se infelicē exclamat. lugendo implorat
auxiliū cōsolatoris. Nec paruius ē ad bea-
titudinē accessus cognitio infelicitatē suę.

et ideo beati lugentes qm ipsi cōsolabuntur.
Ex tractatu psalmi. xxx. Quid ē qd te
iactas. Quid ē qd de lege & iusticia p̄su-
mis. Non uides qd intus cōfligat in te.
de te adūsus te. Non audis pugnantē &
cōstantē. & adiutoriū in pugna desideran-
tem. Non audis athletā dñi ab agonithe-
ta petentē auxiliū pugne sue. Non enī
sic te spectat d̄s certantē. qm te spectat
editor: si forte pugnes in ^{amphi}theatro. Ille tibi
p̄miū dare potest si uiceris. adiuuare te
p̄elutantē n̄ potest. Non sic spectat d̄s.
Vide g. attende eū q̄ dicit. Condelector
enī legi dī scdm̄ interiorē hominē. uideo
autē aliā legē in mēbris meis repugnan-
tem legi m̄tis meę. & captiui me ducen-
tem in lege peccati que est in mēbr̄i mei.
Misere ego homo. q̄s me liberabit de cor-
pore mortis huius. Gr̄a dī p̄ iūm xp̄m
dñm n̄rm. Quare gr̄a. Quia gratis dat.
Quare gratis datur. Quia merita tua n̄
p̄cesserūt. s; beneficia dī te p̄uenerunt.
Illi g. gl̄a. qui nos libat. Om̄s enī pecca-
uerunt. & egent gl̄a dī. **Ex libro sen-
tentiariū. p̄speri.** Liberari ē a corpore
mortis huius. om̄i sanato languore cōcupis-
centię carnis. n̄ ad penā corp̄ recipere s;
ad gl̄am. Igit̄ ipse ego m̄te seruius legi dī.
carne autē legi peccati. **Ex tractatu
psalmi. lxx. v.** Indicitur t̄ quedā noua
uita. et tu uetus es. Nouitatis gaudio
suspenderis. uetustatis onere p̄grauaris.
Incipit t̄ cō bellū adūsus te. s; ex qua
parte displices t̄ iungeris dō. & ex qua
parte iā iungeris dō. idoneus eris ad uin-
cendu te. q̄a ille tecū est q̄ om̄ia superat.
Attende qd dicit ap̄ls. Mentis seruius le-
gi dī. carne autē legi peccati. Vnde m̄te.
Quia displicet t̄ uita tua mala. Vnde

carne. Quia n̄ desunt suggestiones & de-
lectationes male. S; ex eo qd m̄te cōiunge-
ris dō. uincet in te qd n̄ uult seq̄. Precessisti enī
ex parte. & ex parte tardaris. Trabe temp̄sū
ad illū q̄ te sup te tollit. Pondere quodā
uetustatis dep̄meris. clama et dic. Infelix
ego homo. q̄s me libabit de corpore huius
mortis. Quis me libabit ab eo q̄ grauior.
Corp̄ qd corruptū. aggrauat animā. Qui
g libabit. Gr̄a dī. p̄ iūm xp̄m dñm n̄rm.
Quare autē p̄mittit. ut diu cōtra te litige.
donec absorbeant om̄s cupiditates male.
Ut intellegas in te penā tuā. In te ex
temp̄so ē flagellū tuū. Sit rixa tua tecū.
Sic uindicat in rebellē adūs dñm. ut ip-
se sibi sit bellū q̄ pacē noluit habere
cū dō. **Itē de eadē lectione. Ex libro
ad bonifaciū papā contra pelagium.**
Quod dixerat sine lege enī peccatū mortuū
ē. n̄ intelligam. n̄ tanquā n̄ sit. latet. n̄
apparet. penit̄ ignorat. tanquā in nescio
quib; ignorantie tenebris sit sepultum.
Et qd ait. ego autē uiueba aliq̄ndo sine
lege. qd ait n̄ uiuere m̄ uidebar. & qd
adiunxit. adueniente mandato peccatū
reuiuit. qd ē aliud n̄ eminuit & appa-
ruit. Nec tam uiuit. s; reuiuit. Vixit
enī aliq̄ndo in paradysō. q̄ndo cōtra
datū p̄ceptū satis apparebat admissum.
Cū autē a nascentib; trahit̄ tanq̄ mortuū
sit latet. donec repugnans iusticię enī
malū phibitione sentiat. Cū aliud iubet
atq; pbat. aliud delectat atq; dñat. tē
peccatū in noticia qdām nati hominis
reuiuiscit. qd in noticia p̄mi facti homi-
nis aliq̄ndo iā uiuerat. S; qd sequit̄. n̄
ita expeditū est. qm de paulo possit in-
telligi. Scim̄ enī inquit qm lex sp̄alis ē.
ego autē carnalis sum. Non ait fui. s; sū.

at enī

Nūquā q̄ apls cū hęc scriberet carnalis fuit. An scdm corp' hoc dicit. Adhuc enī erat in corpore mortis hui'. n̄dū factū qd̄ alibi dicit. Seminat' corp' animale. surget corp' spāle. Tē enī ex toto se. idest ex utraq; parte qua cōstat spālis homo erit. q̄ndo spāle etiā corp' erit. Neq; enī absurdū ē. ut sit in illa uita etiā caro spālis. si potuit ēē in hac uita in his q̄ adhuc carnalia sapiunt. etiā sp̄c ipse carnalis. Sic q̄ ideo dicit. ego autē carnalis sū. q̄a n̄dū spāle corp' habebat apls. sic posset dicere. ego autē mortalis sū. qd̄ utiq; n̄ n̄ scdm corp' intelligeret' dixisse. qd̄ n̄dū fuerat immortalitate uestitū. Itē qd̄ adiunxit. uenundat' sub peccato. ne q̄squā eū n̄dū redēptū xpi sanguine existimet. etiā scdm illud potest intelligi qd̄ ait. Et nos p̄mittas sp̄c habentes. & ipsi in nobismetipsis ingemuscm'. adoptionē expectantes redēptionē corporis nr̄i. Si enī scdm hoc se dicit uenundatū sub peccato. qd̄ adhuc n̄ ē redēptū a corruptione corp' ei'. uel uenundatū aliquādo in p̄ma t̄nsgressionē ei' p̄cepti ut haberet corp' corruptibile qd̄ aggrauat animā. quid phibet hic aplm de seipso dicere. qd̄ ita dicit. ut etiā in ipso possit intelligi. etiā si in sua p̄sona n̄ se solū s; om̄s accipi uelit. q̄ se nouerit spāli dilectione cū carnis affectione sine cōsensione cōfligere. An forte metum' ea que secunt'. qd̄ enī opor' ignoro. n̄ enī qd̄ uolo hoc ago. s; qd̄ odi illud facio. ne forte ex his ūbis q̄sque cōsentire carnis cōcupiscentiē ad opa mala scdm aplm suspicetur. S; cōsiderandū ē qd̄ adiungit. si autē qd̄ nolo hoc facio. cōsentio legi qm̄ bona est. Magis enī se dicit

legi cōsentire quā carnis cōcupiscentiē. hanc enī peccati nomine appellat. facere q̄ se dicit. et opari. n̄ affectu cōsentendi & implendi. s; ipso motu cōcupiscendi. Hinc q̄ inq̄t cōsentio legi qm̄ bona ē. Cōsentio. q̄a nolo qd̄ n̄ uult. Deinde dicit. Nē autē iā n̄ ego opor' illud. s; id qd̄ in me habitat peccatū. Quid ē nē autē. n̄ iā nē sub gr̄a que libauit delectationē uoluntatis a cōsensione cupiditatis. Non enī melius intelligit' n̄ ego opor'. n̄ q̄a n̄ cōsentit exhibere mēbra sua arma iniquitatis peccato. Nā et si cōcupiscit & cōsentit & agit. qm̄ n̄ ipse illud opat'. etiā si se opari doleat. & uinci grauit' ingemiscat. Iam illud qd̄ sequit'. n̄ne unde loquat' aptissimē ostendit. Scio enī. q̄a n̄ habitat in me. hoc ē in carne mea bonū. Si enī n̄ exponeret adiungendo hoc ē in carne mea. alit' fortasse acciperet' qd̄ dixit in me. ac p̄ hoc ūsat hoc idem repetens & inculcans. Velle enī adiacet m̄. p̄ficere autem bonū n̄ inuenio. Hoc ē enī p̄ficere bonū. ut nec cōcupiscat homo. im̄p̄fectū ē autē bonū quando cōcupiscit. etiā si cōcupiscentiē n̄ cōsentit ad malū. Non enī qd̄ uolo facio bonū inq̄t. s; qd̄ nolo malū hoc ago. Si autē qd̄ nolo ego hoc facio. iā n̄ ego opor' illud. s; qd̄ habitat in me peccatū. Id repetiuit inculcans. & tanq̄ tardidissimō de somno excitans. Inuenio q̄ legē inq̄t uolenti m̄ facere bonū. qm̄ m̄ malū adiacet. Illud q̄ bonū est uolentis facere. adiacet autē malū ex cōcupiscentia. cui n̄ cōsentit q̄ dicit. iā n̄ ego opor' illud. Aptus autē qd̄ sequit' utrūq; declarat. Condelector enī legi dī scdm interiorē hominē. uideo autē aliā legē in mēbris meis repugnantē legi m̄tis mee. & captiuam

Item

me in lege peccati quæ est in membris meis.
 S; quod dicitur captiuantem me. potest mouere
 si nulla cōfessio est. Vnde propter ista tria. duo
 scilicet de quibus iam disputauimus. quod ait.
 ego autem carnalis sum et uenundatus sub
 peccato. et hoc tunc captiuantem in lege
 peccati quod est in membris meis. potest uide
 ri a apostolis eum describere qui sub lege adhuc ui
 uit. nondum sub gratia. S; sicut illa duo expo
 sumus propter carnem adhuc corruptibilem dicta.
 sic et hoc potest intelligi. ut captiuantem
 dixerit carne multis motione non cōfessione.
 et ideo captiuantem me. quia et in ipsa car
 ne non est aliena natura sed nostra. Sicut ergo ex
 posuit ipse quid dixerit. scio enim quia non ha
 bitat in me hoc est in carne mea bonum. sic iam
 ex illi expositione hunc locum debemus accipere.
 tanquam dixerit captiuantem me hoc est car
 ne mea in lege peccati quæ est in membris meis.
 Deinde subiungit propter quod dixerat. miser
 ego homo quod me liberabit de corpore mor
 tis huius. gratia dei per uerbum christi dominum nostrum. atque
 inde concludit. igitur ipse ego nunc seruo
 legi dei. carne autem legi peccati. carne scili
 cet legi peccati concupiscendo. nunc autem legi
 dei eadem concupiscens non cōfessendo. Nulla
 ergo cōdēpnatio est nisi his qui sunt in christo inuenerunt.
 Non enim dāpnatur nisi qui concupiscens car
 nis cōfessio ad malum. Lex enim spiritus uite in
 christo inuenerunt liberabit te a lege peccati et mor
 tis. ne scilicet cōfessionem tuam concupiscentia
 sibi uindictam carnis. Et ea quæ sequuntur.
 eundem sensum magis magisque demonstrat.
 sed adhibendus est modus. Vnde autem aliquan
 do etiam in fuerat. hominem sub lege. isto
 apostoli sermone describi. sed postea uerbum in ista
 uerba fecerunt. quod ait. iam non ego oportet illud.
 ad hoc enim pertinet quod ait postea. nulla ergo
 cōdēpnatio est nisi his qui sunt in christo inuenerunt.

Et quia non uideo quomodo diceret homo sub lege.
 cōdelector legi dei secundum interiorem hominem
 cum ipsa delectatio boni quæ etiam non cōfessio
 ad malum non timore penę sed amore iusticie.
 hoc est enim cōdelectari. non nisi gratie deputan
 da sit. Nam et illud ubi ait. quod me libera
 bit de corpore mortis huius. quod negat apo
 stoli cum hec diceret adhuc fuisse in corpo
 re huius mortis. A quo utique impij non liberantur.
 quibus eadem corpora ad tormenta eterna red
 duntur. Liberari ergo est a corpore mortis huius.
 omni sanato languore concupiscentie carnis
 non ad penam corporis recipere sed ad gloriam. Hunc
 loco et illud satis cōuenit. Etiam nos ipsi
 promittas habentes spiritus. et ipsi in nobismet
 ipsis ingemiscimus. adoptionem expectantes
 redemptionem corporis nostri. Nimirum enim
 gemitu isto ingemiscimus. in quo dicimus.
 Miser ego homo. quod me liberabit de cor
 pore mortis huius. Illud etiam in quo ait.
 quod enim oportet ignoro. quod est aliud. quam nolo.
 non approbo non cōfessio. non facio. Alioquin con
 trarium est his quæ superius diximus. pro lege
 cognitio peccati. et peccatum non cognoui
 non pro lege. et peccatum ut appareat pecca
 tum pro bonum operatum est in morte. Quomodo
 enim peccatum pro lege cognouit quod ignorat.
 Quomodo apparet peccatum quod ignoratur.
 Sic enim dictum est ignoro. non facio. quia nulla
 cōfessione id ego ipse committo. quomodo dictu
 rus est dominus impius non noui uos. quæ procul
 dubio latere nihil potest. et sic dictum
 est eum qui non nouerat peccatum. quod est non fecerat.
 neque enim non nouerat quod arguebat. His
 atque huiusmodi in ista scripturę apostolicę
 circūstantiā diligenter cōsideratis. recte
 intelligitur apostolis. non quidem se solum in sua
 persona. uerum alios etiam sub gratia cōstitutos
 significasse. sed secum nondum in illa cōstitutos

pace perfecta. a qua absorbebit mors in uictoria. de qua dicit apostolus. Si autem Christus in uobis. corpus quidem mortuum est propter peccatum. spiritus autem uita est propter iusticiam. Si autem spiritus eius qui suscitauit Iesum ex mortuis habitat in uobis. qui suscitauit Iesum Christum ex mortuis uiuificabit et mortalia corpora uestra per inhabitantem spiritum eius in uobis. uiuificatis ergo mortalibus corporibus nostris. non solum ad peccandum essentia nulla erit. sed nec ipsa cui non essentia carnis concupiscentia remanebit. quia spiritui resistenti non habere in carne mortali ille tantum homo potuit. qui non per ipsam ad homines uenit. Et ideo apostolos quia homines erant. et corpus quod corrumpitur et aggrauat animam in huius uitae mortalitate portabant. absit ut dicamus sicut iste calumpniatur semper immoderata libidine fuisse pollutos. sed dicimus a consensione prauarum libidinum liberos. de concupiscentia tamen carnis quam moderando frenabant tanta humilitate et pietate genuisse. ut optarent eam non habere quam domare. Nam quod impossibile erat legi. in quo infirmabatur per carnem.

Ex tractatu psalmi. lxxvii. Segregauit itaque pluuia uoluntariam de hereditate sue. quod legem dedit. et infirmata est uel ipsa lex uel ipsa hereditas. Lex infirmata sic accipi potest. eo quod non impletur. non quod ipsa infirmata sit. sed quod infirmos facit munando per gratiam. non adiuuando per gratiam. Nam et apostolus ipso uerbo usus est ubi ait. quod enim impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem. significare uolens quia per spiritum impletur. tamen ipsam dixit infirmari. cum ab infirmis non posset impleri. Quod autem sequitur. tu uero perfecisti eam. ad legem ita refertur. quia secundum illud perfecta id est impleta est. quod dominus in euangelio dicit. non ueni soluere legem sed imple

re. Unde et apostolus qui dixerat legem infirmatam esse per carnem quia caro non implet quod per spiritum impletur. id est per gratiam spiritalem. ipse iterum dicit. Ut iusticia legis impleretur in uobis. quia non secundum carnem ambulamus. sed secundum spiritum. Hoc est ergo. tu uero perfecisti eam. quia plenitudo legis karitas. et karitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati. de peccato dampnauit peccatum in carne. **Ex libro de baptismo paruulorum.** Dicit aliquis. Si hec natura pura non est. sed uitiosa per mortalia. quia talis non est creatura adam. cur Christus longe excellentius et certe sine ullo peccato natus ex uirgine in hac tamen infirmitate atque etate perit apparuit. Huic propositioni respondemus. adam propterea non tale creatum quia nulli parentis precedente peccato non est creatus in carne peccati. nos ideo tales. quia illius precedente peccato nati sumus in carne peccati. Christus ideo talis. quia ut de peccato edepnaret peccatum. natus est in similitudine carnis peccati. **Ex tractatu psalmi. lxxviii.** Cilicium fortasse appellauit dominus carnis sue mortalitatem. Quare cilicium. Propter similitudinem carnis peccati. Apostolus enim dicit. Misit deus filium suum in similitudinem carnis peccati. ut de peccato dampnaret peccatum in carne. hoc est filium suum induit cilicio ut de cilicio dampnaret hedos. non quia peccatum erat non dico in uerbo dei. sed nec in ipsa quidem dico anima sancta. et mente hominis. quem sibi ad unitatem persone uerbum dei et sapientia coaptauerat. sed nec in ipso corpore peccatum erat ullum. sed similitudo carnis peccati erat in domino. quia mors non est nisi de peccato. et utique corpus illud mortale erat. Nam non mortale esset. non moreretur. non resurgeret. Si non resurgeret.

scilicet pelagus

exemplū nobis gēne uite nō demonstraret. Gr-
 go sic dicit mors peccatū quē facta ē pec-
 cato. qm̄ dicit lingua greca lingua latina.
 nō ipsū mēbrū carnis. s; qd̄ sit p mēbrū car-
 nis. Nā lingua in mēbris nris unū ē de ce-
 teris. sic oculi. nasus. aures. & cetera. lingua
 autē greca. ūba greca sūt. nō quia ūba lingua.
 s; quia ūba p linguā. Dicis de aliq. agno-
 ui faciem ipsi. de mēbro corporis loqueri.
 Dicis etiā. agnouī manū ipsi & absentis.
 nō manū in corpore s; scripturā quē facta ē
 p manū quē erat in corpore. Sic g̃ pecca-
 tū dñi qd̄ factū est de peccato. q̄a inde as-
 ſūpsit carnē. de massa ipsa quē mortem
 meruerat ex peccato. Ceterū ut celerī dicā.
 maria ex adā mortua ppter peccatū. et
 caro dñi ex maria mortua ppter delenda
 peccata. **Ex sermone de ūbis euglii**
 .xvii. Quid dicit pelagianista. Audite
 qd̄ dicit. Videt̄ cōfiteri xpm̄ in carne ue-
 nisse. s; discuss̄ inuenit̄ negare. Xpc̄ enī
 in carne uenit. quē similitudo ēēt carnis
 peccati. nō ēēt caro peccati. Aplī ūba sunt.
 misit d̄s filiū suū in similitudinē carnis
 peccati. nō in similitudinē carnis. q̄si caro
 nō ēēt caro. s; in similitudinē carnis pecca-
 ti. q̄a caro erat. s; peccati caro nō erat. iste
 autē pelagius et cetera carnē om̄is infanti-
 carni xpi conat̄ equare. Non ita est km̄.
 nō p magno cōmendaret̄ in xpo similitu-
 do carnis peccati. nō om̄is cetera caro esset
 caro peccati. Quid g̃ pdest. q̄a dicis xpm̄
 in carne uenisse. & om̄ium infantiū car-
 ni eū conaris equare. & hoc dico qd̄
 donatiste. non ē ipse. Ecce uideo matrē
 eccliam testimoniū reddentē ipsis uberib̄
 suis. Accurrunt matres eū filiis suis. in-
 gert̄ saluatori saluando. nō pelagio dāp-
 nandos. Mater quelibet mulier pietate

currens cū paruulo suo. dicit. baptizet̄ ut
 saluet̄. Pelagius cōtra. Quid saluetur. Non
 ē qd̄ sanet̄ in eo. Nihil habet uitii. nihil ex
 traduce dāpnationis traxit. Si equalis ē
 xpo. quare querit xpm̄. Ecce dico tibi.
 Sponsus dī fili⁹ q̄ uenit in carne. saluator
 ē & maior & minor. saluator ē & gndiū
 & infantiū. et ipse ē xpc̄. Tu autē dicis.
 saluatorē xpm̄ maiorē nō minorē. nō ē ipse.
 Si nō est ipse. negas et tu xpm̄ in carne ue-
 nisse. **Ex sermone de resurrectione xpi.**
 Magnū quid huc attulit mercator iste. De
 regione sua ueniens iste mercator. inuenit
 in regione nr̄a qd̄ hic abundat. Quid hic
 abundat. Nasci et mori. Plena ē terra hi-
 merib̄. nasci et mori. Nat⁹ ē. & mortuus ē.
 S; qua uia nat⁹ est. Ad istā regionē uenit.
 s; nō ea uia qua nos. De celo enī uenit a pa-
 tre. & tam nat⁹ ē mortalis. nat⁹ ē de spū
 scō & maria uirgine. Nūquid nos sic.
 Hos de adam & eua illa p cōcupiscentiam
 carnis. ille autē nō p ipsā. Maria enim
 uirgo sine uirili amplexu. sine cōcupiscen-
 tiā estu. qm̄ ne pateret̄ hunc estū. ideo ei
 ē dictū. Sp̄s sc̄s sup̄ueniet in te. & uirtus
 altissimi obumbrabit tibi. Virgo g̃ ma-
 ria nō cōcubuit & cōcepit. s; credidit & con-
 cepit. Nat⁹ ē autē mortalis mortalibus.
 Quare mortalis. Quia in similitudinē car-
 nis peccati. Non in carne peccati. s; in simi-
 litudinē carnis peccati. Quid habet caro
 peccati. Mortē et peccatū. Quid habuit
 similitudo carnis peccati. Mortē sine
 peccato. Si haberet peccatū caro ēēt pec-
 cati. si mortē nō haberet. nō ēēt similitudo
 carnis peccati. Talis uenit saluator. Venit.
 mortuus ē. s; mortē occidit. Finiuit in se
 quā timebam⁹. suscepit illā & occidit illā.
 qm̄ sūm⁹ uenator leonē suscepit & necauit.

Nam prudentia carnis mors est. prudentia autē spē uitae et pax. **Ex tractatu psalmi .lxxviii.** Viuificabis nos. et nomī tuū inuocabim⁹. Tu nob⁹ dulcis eris. uiuifica bis nos. Nā prius amauim⁹ tū nō te. s; mortificasti mēbra nra quae sunt sup tū. Illud enī uet⁹ testamētū habens pmissa trena. hoc uidet⁹ suadere ne gratis colatur d⁹. s; qā dat aliqd in tū ideo diligat⁹. Quid amas ut dñm nō amēs. Dic m. Ama si potes aliqd. qd ille nō fecit. Circūspice uniuersā creaturā. uide utrū alicubi cupiditatis uisco tenearis. & a diligendo creatore impediaris. nō ea re qm creauit ipse quē negligis. Quare autē amas ista. nō quia pulchra sunt. Possunt ēē tam pulchra. quā ille a q facta sunt. Miraris hec. quia illū nō uides. s; p ea quae miraris. ama quē nō uides. Interroga creaturā. si a seipsa ē. remane in illa. si autē ab illo ē. nō ob aliud pncio sa ē amatori. nō quia pponit⁹ creatori. Quare hoc dixi. Apt⁹ uersū istū frēs. Mortui g⁹ erant. q pp̄ta dñm colebant. ut eis sedm carnē bene ēēt. Sape autē sedm carnē mors ē. & mortui sūt q nō gratis dñm colunt. id est qā ipse bon⁹ est. nō quia dat alia bonus. quae dat & nō bon⁹. Pecuniā uis a dō. habet. & latro. Vxorē. filioꝝ fecunditatē. corporis sanitatē. sēli dignitatē. attende quā multi mali habent. Hoc ē totū pp̄t qd eū colis. Nutabunt pedes tui. putabis te sine causa colere. quando in eis uides ista. q eū nō colunt. Ergo ista omīa dat etiā malis. solum se seruat bonus. Viuifica bis nos. Nā mortui eram⁹ qndo tēnus reb⁹ inherebam⁹. mortui eram⁹. qndo tēnu hominis imaginem portabamus.

Viuificabis nos. inuocabis nos. uitā interi oris hominis dabis nob⁹. Et nomī tuū inuocabim⁹. id est te diligem⁹. Tu nob⁹ dulcis eris. remissor peccatoꝝ nroꝝ. tu eris totū p̄mum iustificatoꝝ. Im sapiētia carnis inuoca ē in dñm. legi enī dī nō subiecta. nec enī potest. **Ex libro de natā & gratia.** Nec illud quisquā p impossibilitatē nō peccandi obiecerit. qd dictū ē. sapiētia carnis inuoca ē in dñm. legi enī dī nō est subiecta. nec enī potest. qui autē in carne sūt. dō placere nō possunt. Sapiētiā qppe carnis dixit. nō sapiētiā de sur sū descendentē. & in carne ēē nō eos qui nō de corpore exierunt. s; eos q sedm carnē uiuunt. significatos ēē manifestum est. **Ex tractatu euāgeliū sedm iohannē. lxxi.** Sic autē mundū dixit nō posse accipere spm sēm. sicut etiā dictū ē prudentia carnis inuoca ē in dñm. legi enī dī nō est subiecta. nec enī potest. uelut si dicam⁹. iniusticia iusticia ēē nō potest. Mundū qppe ait hoc loco. significans dilectores mundi. quae dilectio nō ē a patre. Prudentia carnis inuoca ē in dñm. legi enī dī nō est subiecta. neq; enī potest. **In expositione eplē ad galathas.** Cum enim karitas legē impleat. prudentia u carnis cōmoda tēporalia sectando spālī karitati adūsecut⁹. qm potest legi dī ēē subiecta. id est liberat⁹ atq; obsequēt implere iusticiā. atq; nō adūfari. qndo etiā dñm conat⁹. uincatur necesse ē. ubi inuenerit maius cōmodū tēporale de iniquitate se posse assequi. quā si custodiat ciuitatem. Sic enī pma hominis uitā ē. ante legē. cū a nulla neq; tia uel malicia phibet⁹. neq; ulla ex parte prauis cupiditatib⁹ resistit. quia nō est q phibeat. sic sedā est sub legē ante grām.

quando prohibetur quidē. & conat̃ a peccato abstinere s; uincit̃. quia n̄dū iusticiā p̄pt̃ dñi & p̄pt̃ ipsā iusticiā diligit̃. sed eā sibi uult ad cōgrēda t̄rena seruire. Itaq; ubi uiderit ex alia parte ipsā. ex alia cōmodū tēporale. trahit̃ pondere cupiditatis. & relinquit̃ iusticiā. quam p̄pt̃a tenere conabat̃. ut haberet illud qd se n̄ uidet amittere si illā tenuerit. Tercia ē uita sub grā. q̄ndo nihil tēporalis cōmodi iusticię p̄ponit̃. qd nisi karitate sp̄ali quā dñs exemplo suo docuit & grā donauit fieri n̄ potest. In hac enī uita etiā si existant desideria carnis de mortalitate corporis. m̄te tamē ad cōsensionē peccati n̄ subiungant̃. Ita iā n̄ regnat peccatū in nr̄o mortali corpore. quāuis n̄ possit n̄ inhabitare in eo quādiu mortale corp̄ est. Primo enī n̄ regnat cū m̄te seruū legi dī quāuis carne legi peccati. idest penali cōsuetudine. cū ex illa existunt desideria quib; tamē n̄ obediū. postea ū ex omī parte extinguit̃. quia si sp̄s inū xp̄i habitat in nob. q̄ suscitauit xp̄m a mortuis uiuificabit & mortalia corpora nr̄a p̄pter sp̄m sc̄m qui habitat in nob. Nunc ergo implendū est grad⁹ sub grā. ut faciam⁹ qd uolum⁹ sp̄u. etiā si carne n̄ possum⁹. idest non obediām desideris peccati ad p̄benda illi mēbra nr̄a arma iniquitatis. etiā si n̄ ualem⁹ efficere ut eadē desideria n̄ existant. ut quāuis n̄dū simus in pace illa et̄na & ex omī hominis parte p̄fecta. iam tamē desinam⁹ ēē sub lege. ubi p̄uaricationis rea mens teneat. dū eam cōcupiscentia carnis in cōsensionē peccati captiua ducit. simus autē sub gratia ubi nulla ē cōdēpnatio his q̄ sunt in

xp̄o inū. q̄a n̄ certantē s; uictū pena cōsequē. **Qui autē in carne sūt. dō placere n̄ possunt. Vos autē in carne n̄ estis. s; in sp̄u. Ex libro sc̄do de baptismo paruulorum.** Lex peccati qd etiā peccatū appellat apls cū dicit. n̄ ḡ regnet peccatū in ur̄o mortali corpore. ad obediendū desideris ei⁹. non sic manet in membris eorū q̄ ex aqua et sp̄u renati sunt. tanquā n̄ sit ei⁹ facta remissio. ubi omīno plena & p̄fecta sit remissio peccatorū. omib; munucicis unīfectis q̄b; separabam⁹ a dō. s; manet in uetustate carnis. tanquā sup̄atū & p̄emptū. si n̄ illius cōsensionib; qdām reuiuiscat. & in regnū p̄p̄m dñationēq; reuocet̃. Ab hac autē uetustate carnis in qua ē lex ista peccati uel peccatū iā remissū usq; ad eo sp̄e uita discernit̃. in cui⁹ nouitatem baptizati p̄ dī grām renascunt̃. ut parum fuerit aplō dicere. tales n̄ ēē in peccato. nisi etiam diceret. in ipsa carne illos n̄ esse. antequā ex hac mortali uita migrarent. Iui enī in carne sūt in q̄t. dō placere n̄ possunt. Vos autē non estis in carne s; in sp̄u. si tamē sp̄s dī in uob habitat. **Ex tractatu psalmi. xviii.** Et in carne sum⁹ et in carne n̄ sum⁹. In carne enī sum⁹ eo uinculo qd n̄dū solutū ē. qd dissolui. & ēē cū xp̄o multo magis optimū. Non autē sum⁹ in carne ex eo qd sp̄e p̄mitias dedim⁹ dō. si tamē possum⁹ dicere. nr̄a autē cōuīsatio in celis ē. tanquā capite placeam⁹ dō. pedib; autē tanquā extremis anime partib; adhuc lubricū sentiamus. **Siquis autē sp̄m xp̄i non habet. hic n̄ est eius. Ex tractatu euēlii sc̄dm iohannē. xxi. iiii.** Hoc dñs cōmendauit in manducatione carnis sue. & potatione sanguinis sui.

o homo. q
constas

ut in illo maneam. & ipse in nob. Manem
autē in illo cū sum mēbra ei. manet autē
in nob cū sum templū ei. Vt autē sumus
mēbra ei. unitas nos cōpaginat. ut cōpa
ginet unitas. que facit n̄ karitas. Et
karitas di unde. Aptm̄ int̄roga. Kari
tas inquit di diffusa ē in cordib n̄ris. p
sp̄m sc̄m qui dat ē nob. Ergo sp̄s est q
uiuificat. Sp̄s enī facit uiua mēbra. nec
uiua mēbra facit sp̄s. n̄ in corpore qd
uegetat ipse sp̄s inuenerit. Nā sp̄s q in
te est ut homo sis. nūqd uiuificat mem
brum qd separatū inuenerit a carne tua.
Sp̄m tuū dico animā tuā. Anima tua
n̄ uiuificat n̄ mēbra que sūt in carne
tua. Vuam si tollas. iā ex anima tua n̄
uiuificat. quia unitati corporis tui n̄
copulat. Hec dicunt ut amem unitatē.
& tuncam separationē. Nihil enī sic de
bet formidare xp̄ian. quā separari a
corpore xp̄i. Si enī separat a corpore
xp̄i. n̄ ē membrū ei. Si n̄ est mēbrū ei.
n̄ uegetat sp̄u ei. Quisq̄s autē inqt̄ apls
sp̄m xp̄i n̄ habet. hic n̄ est ei. **Si autē
xp̄s in uob est. corp̄ quidē mortuū est
ppter peccatū. sp̄s ū uiuit ppter iustifica
tionē. Ex libro de trinitate q̄rto.**

Anima iam pia que fuit impia ppter
iusticiā fidei dicit̄ ex morte reuixisse
atq; uiuere. corp̄ autē n̄ tantū mortuū
rū ppter anime abscessum q̄ futurus ē. s;
ppter infirmitatē carnis et sanguinis etiā
mortuū dicit̄. loquente apto. Corp̄ qdē
inqt̄ mortuū ē ppter peccatū. sp̄s autem
uita ē ppter iusticiā. Hec uita ex fide fa
cta ē. qm̄ iust̄ ex fide uiuit. S; qd seq̄tur.
Si autē sp̄s ei q̄ suscitauit iūm a mortuū
habitat in uob. qui suscitauit iūm xp̄m
a mortuis. uiuificabit & mortalia corpora

uīa ppter inhabitantē sp̄m ei in uobis.

Ex tractatu psalmi .lxxxv. Corp̄ enī
mortuū est aut apls ppter peccatū. Non enī
aut corp̄ mortuū ē. s; corp̄ mortuū est.
Adhuc habet uitā utiq; corp̄ n̄m. & tam
cōparatū illi corpori qd futurū est. qualia
sūt anglōz corpora. inuenit̄ corp̄ hominis
mortuū quāuis adhuc habens animam.

Ex libro de baptismo paruulorum. Vt
euidētissime appareat. n̄ tantū sp̄s s; etiā
corporis mortē ppter peccatū meruisse gen
humanū. apls dicit̄. Si autē xp̄s in uobis
ē. corp̄ quidē mortuū est ppter peccatū.
sp̄s autē uita ē ppter iusticiā. Si q̄ sp̄s ei
q̄ suscitauit iūm a mortuis habitat in
uob. q̄ suscitauit xp̄m iūm a mortuis
uiuificabit & mortalia corpora uīa per
inhabitantē sp̄m ei in uob. Puto. qd n̄
expositore. s; tantū lectore op̄s habet
tam clara & apta sententia. Corp̄ inqt̄
mortuū ē. n̄ ppter fragilitatē t̄renam.
q̄a de t̄re puluere factū ē. s; ppter pec
catū. Quid amplis querimus. Et uig
lantissime n̄ aut mortale. s; mortuum.
Nāq; antequā immutaret̄ in illā incor
ruptionē que in scōz resurrectione pro
mittitur poterat ēē mortale quāuis n̄
mortuū. sicut hoc n̄m potest ut ita
dicā ēē egrotabile. quāuis n̄ egrotaturū.
Cui enī caro ē que n̄ egrotare possit.
etiā si aliq casu priusquā egrotet occu
bat. Sic & illud corp̄ iā erat mortale.
quā mortalitatē fuerat assūptura mu
tatio in gēnam incorruptionē. si in ho
mine iusticia. idest obediētia pmaneret.
S; ipsū mortale n̄ est factū mortuū. nisi
ppter peccatū. Quia ū illa resurrectione
futura mutatio n̄ solum nullā mortem
que facta ē ppter peccatū. s; nec mortali

tate habitura ē. quā corp^u animale habuit
ante peccatū. n̄ aut q̄ suscitauit xpm iūm
a mortuis uiuificabit & mortua corpora
uīa cū supra dixisset corp^u mortuū. s; ui
uificabit inqt et mortalia corpora uīa.
ut scilicet iā n̄ solū n̄ sint mortua s; nec
mortalia. cū animale resurget in spāle
et mortale hoc induet immortalitatē. &
absorbebit mortale a uita. Cū enī p̄sentū
tēporis grām detriminans diceret. mortu
um quidē ēē corp^u p̄pt̄ peccatū. q̄a in eo
ndum p̄ resurrectionē renouato peccati
meritū manet. hoc est necessitas mortis.
sp̄m autē uitā ēē p̄pt̄ iusticiā. quia licet
adhuc corpore mortis hui^u onerem. iam
scdm̄ interiorē hominē cepta renouatio
ne in fidei iusticiā respuam. tam̄ ne hu
mana ignorantia de resurrectione corpo
ris nihil sparet. etiam ipsū qd̄ p̄pt̄ meri
tū peccati in p̄sentū sc̄lo dixerat mortuū.
in futuro p̄pt̄ iusticię meritū dicit uiu
ficandū. nec sic. ut tantū ex mortuo ui
uum fiat. Quāquā itaq; uerear. ne res
manifesta exponendo potius obscuretur.
aplice tamen sententię lumen adtende.
Si autē xpc̄ inquit in uob. corp^u quidem
mortuū est p̄pter peccatū. sp̄s autē uita
est p̄pt̄ iusticiam. Hoc dictū est. ne ideo
putarent homines uel nullū uel paruum
se habere beneficium de grā xpi. q̄a neces
sario mortui sunt corpore. Attendere
q̄ppe debent corp^u quidē adhuc peccati
meritū gerere. qd̄ cditioni mortis obstru
ctum ē. s; iam sp̄m cepisse uiuere p̄pter
iusticiam fidei. qui & ipse in hoīe fuerat
quada morte infidelitatis extinctus. Non
ḡ inquit parū uob muneris putetis esse
collatū. p̄ id qd̄ xpc̄ in uob est. qd̄ in cor
pore p̄pter peccatū mortuo. iam p̄pter

iusticiā iū^u sp̄e uiuit. nec ideo quoq; de uita
ipsius ^{corp^u}despetis. Si enī sp̄s ei^u qui suscitauit
xpm a mortuis habitat in uob. q̄ suscitauit
xpm a mortuis uiuificabit et mortalia cor
pora uīa p̄ inhabitantē sp̄m ei^u in uobis.
Dicit etiā quēadmodū fiat. ut uita in se
mortē mortificando conūtat. **Ergo inqt**
fr̄s debitorēs sūm^u n̄ carni. ut scdm̄ car
nē uiuam^u. Si enī scdm̄ carnē uixeritis
moriemini. si autē spū facta carnis
mortificaueritis. uiuetis. Quid ē aliud
quā hoc. si scdm̄ mortē uixeritis. totum
moriēt. si autē scdm̄ uitā uiuendo mortē
uiuificaueritis. totū uiuet. Quod si sp̄s
ei^u q̄ suscitauit iūm a mortuis habitat
in uob. qui suscitauit xpm iūm a mortuis
uiuificabit & mortalia corpora uīa p̄pter
inhabitantē sp̄m ei^u in uobis. **Ex libro**
ētra maximū sc̄dō. Distinguere inter
illā generationē & hanc p̄cessionē nescio.
n̄ ualeo. n̄ sufficio. Ac p̄ hoc q̄a & illa et
ista ē ineffabilis. sicut p̄pha de filio lo
quens ait. generationē ei^u q̄s enarrabit.
ita de spū sc̄o uerissime dicit. p̄cessionē
ei^u q̄s enarrabit. Satis sit ḡ nob quia n̄ est
a seipso filius s; ab illo de q̄ nat^u est. non ē
a seipso sp̄s sc̄s s; ab illo de q̄ p̄cedit. Et
q̄a de utroq; p̄cedit sicut iā ostendimus.
unde & sp̄s patris dictū ē ubi legit. si
autē sp̄s ei^u qui suscitauit xpm a mortuis
habitat in uob. et sp̄s filii ubi legit. qui
autē sp̄m xpi n̄ habet. hic n̄ est ei^u. non
enī duo sunt sp̄s sc̄i tanq̄ singulorū. unus
patris & alter filii. s; un^u potius patris et
filii. de q̄ uno spū scriptū est. etenim in
spū uno nos om̄s in unū corp^u baptizati
sum^u. siue iudei siue greci. siue serui siue
liberi. & om̄s unū sp̄m potauim^u. & alio
loco. unū corpus & un^u sp̄s. quid ḡ hec

trinitas. n̄ unū eiusdēq; substantiē. quando
quidē n̄ de aliqua materia uel de nihilo
ē fili⁹ s; de q̄ est genit⁹. utq; sp̄s sc̄s n̄ de
aliqua materia uel de nihilo. s; inde est
unde pcedit. **Ex libro de uera religi-
one.** Vita quē fructu corporis delectata
negligit dñm declinat ad nihilū. et ista
ē nequitia. Hoc pacto autē uita. uita
carnalis et trena efficitur. et ob hoc etiā
caro et trena nominat⁹. et quandiu ita est
regnū dī n̄ possidebit. Si autē dū in
hoc stadio uitę humanę anima degit.
uincat eas quas adūsū se nutrit eu-
puditates. fruendo mortalib⁹. et ad eas
uincendas dī grā se adiuuari credat.
m̄te illi seruens. et bona uoluntate. sine
dubitatione reparabit⁹. et a multis mu-
tabilib⁹ ad unū incommutabile reuertet⁹.
reformata p̄ sapientiā n̄ formatā. s; p̄
quā formant⁹ uniuersa. fruetq; dō p̄ sp̄m
sc̄m qđ est donū dī. Ita fit homo sp̄alis
om̄ia iudicans ut ipse a nemine iudi-
cetur. diligens dñm dñm suū in toto cor-
de et in tota anima et in tota m̄te. et di-
ligens pximū suū n̄ carnaliter. s; tanq̄
seipsum. Se autē sp̄aliter diligit. qui
ex toto qđ in eo uiuit dñm diligit. In his
enī duob⁹ p̄ceptis. tota lex pendet et p̄
phetę. Inde iam erit cōsequens. ut post
mortē corporalem quā debem⁹ primo
peccato. tēpore atq; ordine suo hoc cor-
pus restituat⁹ pristinę stabilitati quā
n̄ p̄ se habebit s; p̄ animā stabilitā in dō.
quę rursus n̄ p̄ se stabilitur. s; p̄ dñm q̄
fruitur. Ideoq; amplius quā corp⁹ uige-
bit. et ipsa. p̄ incommutabilitatē uertutūq;
q̄ fili⁹ dī unicus ē. atq; ita et corp⁹ p̄ ipsū
filiū dī uigebit. quia om̄ia p̄ ipsum.
dono etiā ei qđ anime datur id est spū

sc̄o. n̄ solum cui datur salua et pacata et
sc̄a fit. s; ipsū etiā corp⁹ uiuificabit⁹. eritq;
in natura sua mundissimū. Ille enī dicit.
Mundate quę intus sunt. et quę foris sūt
munda erunt. Dicit et apls. uiuificabit et
mortalia corpora ur̄a p̄p̄t sp̄m manentē
in uob⁹. Ablato q̄ peccato. auferet⁹ pena
peccata. Et ubi est malum. ubi ē mors
cōtentio tua! ubi est mors aculeus tuus.
Vincit enī essentia nihilum. et sic absorbe-
bitur mors in uictoriam. **Ergo fr̄s de-
bitores sum⁹ n̄ carni. ut scđm carnē ui-
uamus. et cetera. usq; heredes quidē dei.
coheredes autē xp̄i. Ex sermone de
iūbis apli.** Ergo fr̄s. accepto adiutorio.
porrecto nob⁹ desup diuino auxilio. bra-
chio dñi. porrecto nob⁹ auxilio spū sc̄o.
debitores sum⁹ n̄ carni. ut scđm carnē ui-
uamus. quia fides bene opari n̄ potest
n̄ p̄ dilectionē. Ut autē habeam⁹ dilecti-
onē. et ex ea possim⁹ habere bonā opati-
onē. nūquid nos eā nob⁹ dare possumus.
cū scriptū sit. karitas dī diffusa est in
cordibus nr̄is. p̄ sp̄m sc̄m q̄ datus ē nob⁹.
Si enī scđm carnē uixeritis moriemini.
Iam supra dixerat. prudentia carnis est
mors. n̄ quia caro malū est. s; scđm car-
nem uiuere malum ē. Si autē spū acti-
ones carnis mortificaueritis. uiuetis.
Hoc est op⁹ nr̄m in hac uita. actiones car-
nis spū mortificare cotidie. affligere.
minuere. frenare. interimere. Quā mul-
ta enī p̄ficientes iā n̄ delectant. quę an-
tea delectabant. Quando q̄ delectabat⁹
et n̄ ei consentiebatur. mortificabatur.
quia iam n̄ delectat. mortificatum est.
Cum q̄ dixisset apls. si autē spū actiones
carnis mortificaueritis uiuetis. idē illa
cōcupiscentias carnis quib⁹ non cōsentire

magna laus ē. quas n̄ habere p̄fectio ē. iam
 hic metuendū est. ne quisque rursus ad morti-
 ficandas actiones carnis de spū suo p̄sume-
 ret. Ergo ne hic se extolleret human' sps.
 & ad hoc op' se idoneū firmūq; iactaret. sub-
 iecit & ait. **Quotquot enī spū dī agunt.**
hi filii sunt dī. Non q̄ sedm carnē suam
 uiuunt. n̄ qui carnis uoluntate ducunt.
 n̄ q̄ spū suo agunt. s; q̄t spū dī agunt
 hi filii sunt dī. Dicit m̄ aliq's. Ergo. agm̄.
 n̄ agimus. Respondeo. Immo agis & age-
 ris. & tē bene agis si a bono ageris. Sp̄s
 enī dī qui te agit. agentis adiutor ē tibi.
 Ipsū nom̄ adiutoris p̄scribit tibi. quia et
 tu ipse aliqd agis. Quotq; enī spū dī agun-
 tur. hi filii sūt dī. n̄ littera s; spū. n̄ lege
 p̄cipiente. munante. p̄mittente. s; spū
 exhortante. illuminante. adiuuante.
 Forte dicturi eratis. & lex sufficit nobis.
 Lex timorem dedit. Et uidete. qd ad
 huc subiunxit apl's. Quia enī qui spū dī
 agunt. karitate agunt. karitas enī dei
 diffusa ē in cordib' n̄ris p̄ spm̄ scm̄ q̄ dat
 ē nobis. sicut adiunxit. **Non enī accepi-**
stis spm̄ seruitutis iterum in timore.
 Quid ē iterum. Quom̄ terrente molestissi-
 mo pedagogo. Quid ē iterum. Sicut in
 monte sy'na accepistis spm̄ seruitutis. Di-
 cet aliquis. Alius ē sps seruitutis. alius ē
 sps libtatis. Si alius ēēt. n̄ diceret apl's.
 iterū. Idem ē sp̄s. s; in tabulis lapideis
 in timorem. in tabulis cordis. in dilecti-
 onē. Audistis qm̄ longe positā plebem
 uoces. ignis. fumus. in monte t̄rebat. q̄
 modo autē ueniens sp̄s scs igneis linguā
 sup̄ unūquēq; disciploz insēderit. Iam q̄
 n̄ in timore s; in dilectione. ut n̄ serui
 s; filii simus. Qui enī adhuc ideo bene
 agit. q̄a penā timet. & dīm n̄ amat. n̄dū

est inter filios. Utinam uel penā timeat.
 Timor seruus ē. karitas libera ē. fac uel
 timore peng. si n̄dū potes amore iusticie.
 Veniet dñā & seruus abscedet. quia con-
 sūmata karitas foras mittit timorem.
Sed accepistis spm̄ adoptionis filioz. in
quo clamamus abba pater. Dñs timet.
 pat̄ amatur. Clamor iste cordis ē. non
 fauciu n̄ labioz. intus sonat aurib' dei.
 Clauso ore labijsq; immotis. susanna ista
 uoce clamabat. Cor clamet. pat̄ n̄r qui
 es in celis. Quare n̄ tantū pater. Quid
 sibi uult abba pat̄. Si enī querās qd sit
 abba. respondet tibi. pat̄. Abba enī he-
 braice pat̄ dicit. Quare utrūq; uoluit
 apl's dicere. Quia uidebat lapidē angu-
 larē quē rep̄bauerūt q̄ edificauerunt. et
 fact' est in caput anguli. n̄ sine causa an-
 gularē dictū. nisi quia in osculum recepit
 utrūq; parietē de diuerso uenientē. Hinc
 circūcisio. inde p̄putium. Inde abba. inde
 pater. Concordia parietum. anguli gl̄a.
Ipsē sp̄s testimoniū reddit spū n̄ro.
quia sumus filii dei. Non sp̄s n̄r testi-
 monium reddit spū n̄ro q̄a sum' filii dī.
 s; sp̄s dī arra reddit testimoniū p̄ ea re-
 que nob' p̄missa est. **Si autē filii & here-**
des. Non enim inaniter filii. Hec est
 merces hereditas. s; n̄ quom̄ est homin'
 patris hereditas. Relinqt enī filiis suis.
 n̄ possidet cū filius suis. & tam̄ magnum
 se facit. & grās sibi agi desiderat. quia
 uoluit dare. qd secū n̄ posset auferre.
 Heredes dī sic sunt. ut ipse d̄s sit hereditas
 n̄ra. cui dicit psalm'. Dñs pars hereditati
 mee. **Heredes quidem dei.** Si parum
 uob' est. audite qd amplius gaudeatis.
Coheredes autē xp̄i. Item lectionis eīdē
expositio. Ergo fr̄s debtores sumus

n̄ carni. ut scdm carnē uiuam. Si enī scdm
carnē uixeritis moriemini. si autē spū acti-
ones carnis mortificaueritis uiuetis. **Ex**
libro de gratia et libero arbitrio. Nec
tamen ideo debetis in homine. hoc est in
uobismetipsis. n̄ in dñō glari. quando non
scdm carnē uiuatis. s; spū actiones carnis
mortificatis. Ut enim n̄ se extollerent
quib' ista dicebat. existimantes se suo spū
tanta hęc bona opa facere posse n̄ dei.
pp̄ta cū dixisset. si autē spū actiones
carnis mortificaueritis. uiuetis. cōtinuo
subiecit. Quotq; enī spū dī agunt. hi filii
sūt dī. Quando g; spū actiones carnis mor-
tificatis. ut uiuatis. illū glificate. illum
laudate. illi grās agite. cui spū agimini
ut ista ualeatis. ut uos filios dī monstre-
tis. Quotq; enī spū dī agunt. hi filii sūt dī.
Quotq; g; adiuncto solo adiutorio legis
sine adiutorio gr̄e cōfidentes in uirtute
sua suo spū agunt. non sunt filii dei.
Si autē spū facta carnis mortificaueritis
uiuetis. **Ex sermone de cōtinentia.**

Vt spū nr̄o opa carnis mortificem. spū dei
agimur. qui dat cōtinentiā qua frenem.
domemus. uincam cōcupiscentiā. In hoc
tam magno p̄lio in q̄ uiuit sub gr̄a. & cū
bene pugnat aduersus. exultat in dñō cū
tremore. n̄ desunt tam strenuis bellato-
rib' & operū carnis quāuis inuictis mor-
tificatorib' aliqua uulnera peccatorū. pp̄t
que sananda cotidie ueracit̄ dicant. di-
mitte nob' debita nr̄a. contra eadē uitia
& cōtra diabolum p̄ncipē regēq; uitiorū
multo uigilantius & acrius ipsa oratione
certantes. ne ualeant aliqd mortiferę sug-
gestionis quib' instigat insup peccatorem
ad sua excusanda potius quā accusanda
peccata. ac sic illa uulnera modo sanent̄

uerū etiā et si mortifera n̄ erant grauit̄
et letaliter infigant. Inuicēq; enī spū dī
agunt. hi filii sunt dī. **Ex libro de corre-**
ctione & gratia. Non se itaq; fallant qui
dicunt. Ut quid nob' p̄dicatur & p̄cipitur
ut declinem' a malo & faciam' bonū. si hoc
nos n̄ agim'. s; id uelle & opari d̄s opatur
in nobis. S; potius intellegant. si filii dī
sūt spū dī se agi. ut qd agendum est agant.
& cū egerint. illi a q̄ agunt grās agant.
Agunt enī ut agant. n̄ ut ipsi nihil agant.
Et ad hoc eis ostenditur qd agere debeant.
ut qndo id agunt sicut agendum ē. id est
cū dilectione & delectatione iusticie. sua
uitatem quā dedit dñs ut terra ei daret
fructū suum. accepisse se gaudeant. qn̄
do autē n̄ agunt. siue omīno n̄ faciendo
siue n̄ ex karitate faciendo. orant ut qd
nr̄dū habent accipiant. Quid enī habebūt.
qd n̄ accepturi sunt. aut qd habent qd n̄
accepunt. **Ex libro enchiridion.**

Filii dī quādiu mortalit̄ uiuunt. cū morte
cōfligunt. Et quāuis de illis sit ueraciter
dictum. q̄tq; spū dī agunt hi filii sūt dei.
sic tam spū dī excitant. & tanquā filii dī
p̄ficiunt ad dīm. ut etiam spū suo maxi-
me aggrauante corruptibili corpore.
tanquā filii hominis in quib'dā humanis
motibus deficiant ad seipsos. & ideo pec-
cent. inter est quidē quantū. Neq; enim
q̄a peccatū est omne crimen. ideo crimen
est etiā om̄e peccatū. Itaq; scōy hominū
uitam quādiu in hac morte uiuit inue-
niri posse dicim' sine crimine. peccatum
autē si dixerim' quia n̄ habem' aut ioh̄es
apl's. nos ipsos seducim'. & ueritas in nob'
non est. Sed neq; de ipsis criminib' quā-
libet magnis remittendis in scā ecclesia
dī misericordia desp̄anda ē agentib' penitentia.

secundum modum sui cuiusque peccati. In actione autem penitentiae ubi tale commissum est ut is qui commisit a christi etiam corpore separet. non tam consideranda est mensura temporis quam doloris.

Cor enim contritum et humiliatum deus non spernit.

Ex tractatu psalmi. c. xviii. Non enim qui spiritu suo agunt. sed quoties spiritu dei agunt hi filii sunt dei. non quia ipsi nihil agunt. sed si ne nihil boni agant a bono agunt ut agant. Nam tantomagis efficitur quodque filii boni. quanto largius ei datur a patre spiritus boni.

Ex libro sententiarum. psalmi. Plus est periculum dubio agere quam regi. Qui enim regit aliquid agit. et ideo regitur ut recte agat. quod autem agitur. agere ipse aliquid iuxta intelligit. et tamen tantum prestat voluntatibus nostris gratia saluatoris. ut non dubitet apostolus dicere quod quot enim spiritu dei agunt hi filii sunt dei. nec aliquid in nobis libera voluntas melius agere potest. quam ut illi se commendat quod male agere non potest. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore.

Ex libro questionum exodi. titulo. l. v. Misisti spiritum tuum. cooperuit eos mare. Meminerim autem spiritum dei non solum ad beneficia. verum etiam ad vindictam commemorari. Numquid aliquid etiam supra dixit. per spiritum ire tue diuisa est aqua. Iste itaque spiritus dei in egyptios. nam spiritus ire eius quibus nocuit aquarum diuisio. ut intrantes possent aquas redeuntibus obrui. filius uero israel quibus profuit quod aqua diuisa est. non fuit ille spiritus ire dei. Unde significatur propter diuisas operationes et effectus spiritus dei dissimuliter appellari. cum sit unus atque idem. ille dum taxat. qui etiam spiritus sanctus in unitate trinitatis accipitur. Proinde non arbitror alium quam eundem significari. ubi dicit apostolus. non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timorem. sed acce-

pistis spiritum adoptionis filiorum. in quo clamamus abba pater. quia eodem spiritu dei id est digito dei qui lex in tabulis lapideis descripta est timor incussus est eis qui gratiam non intelligebant. ut de sua infirmitate atque peccatis per legem conuincerentur. sed lex fieret illis pedagogus qui perducerent ad gratiam que est in fide iuxta christi. De hoc autem spiritu adoptionis et gratie. id est de hoc opere spiritus dei qui imputatur gratia et regeneratio in uitam eternam dicitur. spiritus autem uiuificat. cum supra diceretur. littera occidit. id est lex descripta tantum sine adiutorio gratie. **Ex libro de spiritu et littera.**

Et illi qui sub lege sunt et timore penitus iusticiam suam facere conantur. et ideo non faciunt dei iusticiam. quia karitas eam facit. qua non libet non quod licet. cum aliud habeat in uoluntate qua mallet si fieri posset licere quod non licet. et illi ergo credunt deo. Nam si omnino non crederent. nec penam legis utique formidarent. Sed non hanc fidem commendat apostolus qui dicit. Non accepistis spiritum servitutis iterum in timorem. sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Timor ergo ille seruilis est. et ideo in illo quamuis deo credatur non tamen iusticia diligitur. sed damnatio timeatur. filii uero clamant. abba pater. quarum duarum uocum una est ex circuncisione altera ex preputio. Iudei preputium et greci. quoniam unus est deus qui iustificat circuncisione ex fide. et preputium per fidem. Cum autem clamant. aliquid petunt. Et quod petunt. non quod esuriunt et sitiunt. Et hoc quod est. nisi quod de illis dictum est. beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam. quoniam ipsi saturabuntur. Huc ergo transeant qui sub lege sunt. ut ex seruis filii fiant. nec sic tamen ut serui esse desistant. sed ut tanquam filii domino et patri liberaliter seruiant. quia

et hoc acceperunt. Dedit enī potestātē ille unus filios dī fieri credentib⁹ in nomine eius. eosq; ammonuit petere querere pulsare. ut accipiant & inueniant & apiatur eis. addens increpationē & dicens. Si uos cū sitis mali nostis bona data dare filiis ur̄is. qm̄ tomagis pat̄ ur̄ dī est in celis dabit bona petentib⁹ se. Hec est fides quę p dilectionē opatur. n̄ p timorem. n̄ formidando penam s; amando iusticiā. Vnde ḡ ista dilectio idest karitas p quā fides opatur. n̄ unde illam fides ipsa impetrauit. Hęc enim ēē in nob⁹ qntacūq; sit in nob⁹. nisi diffunderet in cordib⁹ nr̄is p spm̄ scm̄ q̄ datus ē nob⁹. Karitas q̄ppe dī dicta est diffundi in cordib⁹ nr̄is. n̄ qua nos ipse diligit s; qua fac nos facit dilectore suos. sicut iusticia dī qua iusti ei⁹ munere efficiuntur. & dñi salus qua nos saluos facit. & fides iū xpi qua nos fideles facit. Hec est iusticia dī. quā n̄ solum docet p legis pceptū. uerū etiam dat p sps donum. **Ex tractatu euangelii scdm̄ iohannem. lxxx. ii.** Sicut enī s̄ duo timores q̄ faciunt duo genera timentū. sic duę sunt seruitutes quę faciunt duo genera seruientū. Est timor quē pfecta karitas foras mittit. et est alius timor castus pmanens in scm̄ seli. Illū timorem q̄ non ē in karitate. attendebat apls cum diceret. Non enī accepistis spm̄ seruitutis iterū in timorem. Illum autē timorē castū attendebat. cū dicebat. Noli altū sapere s; time. In illo timore quē foras karitas mittit. est etiā seruitus simul foras cū ipso timore mittenda. Vtrūq; enī iunxit apls. hoc est & seruitutē & timorē dicendo. Non enī accepistis spm̄ seruitutis iterū in timorē.

Ad hanc seruitutē seruū p̄tinentē intuebatur & dñs dicens. Iam n̄ dico uos seruos. q̄a seruus nescit quid faciat dñs ei⁹. Non ille utiq; seruus ad timorē castū p̄tinentē cui dicit. euge serue bone intra in gaudium dñi tui. s; ille seruus p̄tinentē ad timorē foras a karitate mittendū. de quo alibi dicit. Seruus n̄ manet in domo in eternū. fili⁹ autē manet in eternū. Qm̄ itaq; dedit nob⁹ potestātē filios dī fieri. ut n̄ serui s; filii simus. ut miro quodā & ineffabili s; tam uero modo serui non serui ēē possim⁹. serui scilicet timorē casto ad quē p̄tinet seruus intrans in dñi sui gaudiū. n̄ serui autē timorē foras mittendo. ad quē p̄tinet seruus n̄ manens in domo in eternū. Vt autē tales serui non serui simus. dñm facere scim⁹. Hoc seruus ille nescit qui nescit qd faciat dñs ei⁹. & cum aliquid boni facit sic extollitur quasi ipse hoc faciat n̄ dñs eius. & gl̄atur in se. n̄ in dño gl̄atur. cū se ipse deceperit. quia sic gl̄atur quasi n̄ acceperit. **Ex libro sententiarū. p̄speri.** Nemo inuitus bene facit. etiam si bonum ē qd facit. quia nihil pdest sp̄ timori ubi non ē sp̄ karitatis. Plentudo legis karitas ē. quia p karitatē lex impletur. n̄ p timorem. In tantū enī fuit mandata iusticie. in qntū adiuuat sp̄ gr̄e. Mandatum dī si timore fit pene n̄ amore iusticie. seruiliter fit non liberaliter. & ideo nec fit. Non enī bonus fruct⁹ est. qui n̄ de karitatis radice pcedit. S; accepistis spm̄ adoptionis filioy. in q̄ clamam⁹ abba pat̄. **Ex sermone de uerbis apli.** Qualis res ē. si pign⁹ tale est. Nec pign⁹. s; arra dicenda ē. Pign⁹ enī quando ponit. cū fuerit ipsa

re reddita pig^{us} aufert. arra autē de ipsa
re datur: que danda p^{ro}mittit. ut res q^undo
reddat impleat q^ud datū est nō minuat.

Ex libro de consensu euangelistarū tercio.

Quod autē marcus nō solū pater s; abba pat^{er}
dñm dixisse cōmemorat. hoc ē hebraice
abba q^ud latine pat^{er}. Et fortasse dñs ppter
aliq^ud sacramtū utrūq; dixerit. uolens
ostendere illam in se tristitiam in psona
sui corporis idē ecclie suscepisse cui fact^{us}
ē lapis angularis uenienti ad eū partim
ex hebreis ad q^us p^{ro}inet q^ud ait abba. par
tim ex gentib^{us} ad quas p^{ro}inet q^ud ait pater.
Etiam paulus apls nō p^{re}mittens hoc sa
crāmētum. in q^u clamam^{us} inq^u abba pater.
Et iterū ait. Misit d^{eu}s spm filii sui in cor
da nrā. clamantē abba pat^{er}. Oportuit
enī ut bon^{us} magister & uerus saluator
infirmiorib^{us} compatiens. in seipso de
monstraret. nō debere suos mīres despare
si qua forte cordib^{us} eorū irreperet sub
tēps passionis ex humana fragilitate
tristitia. cū eā uincerent uoluntati sue
p^{ro}ponentes uoluntatē dī. quia ille scit
q^ud expediat quib^{us} consulit. Hoc ē enī pat^{er}
q^ud abba pat^{er}. s; ad sacramtū intinmandū
planius ē abba pater. **Ex tractatu p^{er}si**
lxxxviii. Ipse est pax nrā q^u fecit utraq;
unum. ut duos conderet in se in unū ho
minē nouum. faciens pacem. & cōmuta
ret utrosq; in uno corpore dō. in quo
corpore sum^{us} filii dī clamantes abba
pat^{er}. abba ppter illorū linguā. pater ppter
nrām. Hoc enim abba quod pater. Vnde
dñs qui dixit. nō sum missus nō ad oues
que p^{er}ierunt domus isrl. ostendens illi
genti redditam p^{re}sentie ipsi p^{ro}missionē.
ait tamen alio loco. Habeo alias oues
que nō sunt de hoc ouili. oportet me

illas adducere. ut sit un^{us} grex & un^{us} pastor.
Q^uo utrunq; breuit^{er} dictū est in eo q^ud de
pphetia idem apls cōmemorat. letamini
gentes cū plebe eis. **In expositione eplē**

ad galathas. Duo uerba posuit. ut po
sterius interpretaret^{ur} p^{ri}mi. Nam hoc est
abba q^ud pat^{er}. Elegant^{er} autē intelligit^{ur}
nō frustra duarū linguarū uerba posuisse
idem significantia. ppter unūsum pplm
qui de iudeis & gentib^{us} in unitatem fidei
uocatus ē. ut hebreum uerbum ad iudeos.
grecū ad gentes. utriusq; tamen uerbi
eadē significatio ad eusdē fidei sps q;
unitatē p^{ro}ineret. Ipse sps testimonium
reddat spūi nrō. q^ud sum^{us} filii dei. **Ex**
sermone de blasphemia sps sancti.

Ecclia accepit hoc donū. ut in ea in spū
scō fiat remissio peccatorū. Quā remissio
nē cū trinitas faciat. p^{ro}prie tamē ad spm
scm intelligitur p^{ro}inere. Ipse est enim
sp^{er}s adoptionis in q^u clamam^{us} abba pat^{er}.
ut ei possim^{us} dicere. dimitte nob^{is} debita
nrā. & in hoc cognoscim^{us} sicut dicit apls
iohannes. qm xp^{istu}s manet in nob^{is} de spū
quē dedit nob^{is}. Ipse sp^{er}s testimoniū red
dit spūi nrō quia sum^{us} filii dī. ad ipsum
p^{ro}inet societas qua efficiū^{us} unū corpus
unici filii dī. Vnde scriptū est. Si qua
igit^{ur} exhortatio in xpō. si q^ud solatiū ka
ritatis. si qua societas sps. Propt^{er} hanc
societatē. illi in quos p^{ro}mit^{us} uenit. lingui
omūum gentiū sunt locuti. Quia p^{ro}lin
guas cōsociatior^{is} est societas generis hu
mani. sic oportebat p^{ro}linguas omūum
gentiū significari istam societate filiorū
dī & membrorū xpī futurā in omib^{us} gen
tib^{us}. ut quēadmodū tunc ille appare
bat accepisse spm scm q^u loquebatur
linguis omūum gentiū. ita nē ille se

agnoscat accepisse spm scm qui tenetur
uinculo pacis ecclie que diffundit in omib'
gentib'. Vnde dicit apls. Studentes serua
re unitate sps in uinculo pacis. Qd aute
ipse sit sps patris. ipse fili dicit. de patre
procedit. Et alio loco. Non eni uos estis qui
loquimini. s; sps pats ur̃i q loquit in uob.
Quod u sit ipse & sps filii. apls dicit.
Misit ds spm filii sui. clamante abba pat.
hoc e clamare faciente. Nos eni clama
mus. s; in illo. idest ipso diffundente ka
ritate in cordib' nr̃is. sine qua inaniter
clamat qcuq; clamat. Vnde ite dicit.
Iusq; aute spm xpi n̄ habet. hic n̄ e ei.
Ad que g in trinitate pprie ptineret
hui' comunio societatis. n̄ ad eu spm q
e patri filioq; comunis. Si aute filii.
& heredes. heredes qdem di. coheredes
aute xpi. **Ex tractatu euglii sedm io
hannē sedo.** Magna beniuolentia. ma
gna misericordia. Vnicus nat' e. & noluit re
manere un'. Multi homines cu filios n̄
habuerint. pacta etate adoptant sibi. &
uoluntate faciunt qd natura n̄ potuerit.
Hoc faciunt homines. Si aute aliqs habe
at filiu unicu. gaudet ad illu magis. qa
solus omia possessor e. & n̄ habebit q
cu eo diuidant hereditate. & pauperie
remaneat. Non sic ds. Vnicu eundem
ipsum que genuerat. & p que cuncta
creauerat. misit in hunc mundu ut non
eet un'. s; fr̃es haberet adoptatos. Non
eni nos nati sum' de do qm̄ ille unigenit'.
s; adoptati p gram ipsi'. Ille eni uenit
unigenit' soluere peccata. quib' peccati
implicabam' ne adoptaret nos ppter
impedimentum eoz. Qs sibi fr̃es facere
uolebat. ipse soluit. & fecit coheredes.
Sic eni dicit apls. Si au filii. & heres p

dm. Et iteru. Heredes quide di. coheredes
aute xpi. Non timuit ille habere cohe
redes. quia hereditas ei n̄ fit angusta.
si multi possederunt. Illi ipsi certe illo pos
sidente fiunt hereditas ipsi'. & ille uicis
sim fit hereditas ipsoz. Audi qm̄ ipsi fiant
hereditas ipsi'. Dns dixit ad me fili' ms
es tu. ego hodie genui te. postula a me &
dabo t' gentes hereditate tua. Ille qm̄
fit hereditas eoz. Dicit in psalmo. Dns
pars hereditatis mee. & calicis mei. Et
nos illu possideam'. & ipse nos possideat.
Ille possideat sicut dns. nos possideam'
sicut salute. nos possideam' sicut lucem.
Ex libro questionu. lxxxiii. Sicut apls
ad hebreos dicit. testamtu testatoris fir
mat' morte. Propitea mortuo p nob xpo.
nouu testamtu firmatu ee' assert. cui' simi
ludo uet' testamtu erat. in q mors testa
toris p uictima pfigurabat'. Si g querat'
qm̄ sim' sedm uba eiusdem apli coheredes
xpi et filii atq; heredes di. cu etia her
ditas morte decessoris firma teneat'. nec
ullo alio modo hereditas possit intelligi.
respondet. ipso quide mortuo factos nos
ee' heredes. qm̄ filii etiam ei dicti sumus.
Non eni ieiunant inquit filii sponsi. qua
diu cu illis e sponsus. Heredes g dicim'.
qa reliquit nob pacis eccliaestice possessi
one. p fide dispensationis teporalis. qua
in hac uita possidem'. qd testat' e dicens.
Pace mea do uob. pace mea relinq uob.
Coheredes aute efficiam' ei. cu in fine scli
absorbebit' mors in uictoria. Tunc eni
similes ei erim'. qm̄ uidebim' eu sicuti est.
Qua hereditate n̄ ei patris morte ada
piscim' qui mori n̄ potest. qndoquidem
ipse fit hereditas nra sedm illud quod
scriptu e. dns pars hereditatis mee.

sed qm̄ cū uocati sum⁹ adhuc paruuli & ad
spālia cōtemplanda min⁹ idonei. usq; ad hu-
millimas cogitationes nr̄as se misecia di-
uina porrexit. ut qm̄cunq; cernere nite-
rem⁹ qd̄ n̄ euidēt atq; p̄spicue cernebam⁹.
idipsū mortē qd̄ in enigmatē cernebam⁹.
cū facie ad faciem cernere cepim⁹. conueni-
enter q̄ dicitur moriturū ēē qd̄ aufert⁹.
cū autē uenerit qd̄ p̄fectū est. euacuabit⁹
qd̄ ex parte ē. Ita nob̄ qdām mortē pat̄
in enigmatē. & idem ipse fit hereditas
cū facie ad faciem possidetur: n̄ quia
ipse mort⁹. s; im̄p̄fecta in eū nr̄a uisio per-
fecta uisione p̄mitur. Et tamen n̄ illa
prior nos nutrebat. ad illā plenissimā et
euidētissimā n̄ efficereim⁹ idonei. Qd̄ si
etiā de dño nr̄o iū xpo ei⁹ intellect⁹ ad-
mittat. n̄ enī nos coheredes ei⁹ ēē possum⁹
nec ipse heres sit. in corpore suo intelliga-
tur heres idest in ecclia. cui⁹ coheredes
sum⁹ quāuis ex nob̄ ēset. quēadmodum
filii ei⁹ matris dicimur: quāuis ex nob̄ ēset.
Sed rursum queri potest. cui⁹ morte facti
sumus etiā nos hereditas dī sedm̄ illud
dabo t̄ gentes hereditatē tuā. n̄ forte hui⁹
mundi q̄ prius tanq̄ dñante tenebamur:
post autē cū dicim⁹. mund⁹ in crucifix⁹ ē
& ego mundo. possideat nos xpc. mortuo
illo qui nos possidebat. cū ei renunciam⁹.
morimurq; illi & ipse nob̄. **Ex sermone**
de uersu psalmi. lxxvii. Talis enī est uia
iustoy. talis ē uia scōy tenentū dñm patrē.
tenentū eccliam matrē. nec illū parentē
nec istam offendentes. s; in amore utriusq;
parentis uiuentes. & ad et̄nam heredi-
tatē p̄pantes. Non leso patrē. n̄ lesa ma-
trē. dat̄ unicuiq; hereditas. Quia duo
parentes nos genuerunt ad mortē. duo
parentes genuerunt nos ad uitam.

Parentes q̄ nos genuerūt ad mortē adam est
& eua. parentes q̄ nos genuerūt ad uitā. xpc
& ecclia. Nati sum⁹ certe ut moriamur:
P̄cessores genuerūt sibi successores. Nū-
qd̄ genuerūt sibi cū quib⁹ semp̄ hic uiuant.
S; tanq̄ decessuri. q̄ illis succederent ge-
nuerūt sibi. Ds̄ autē pat̄ & mat̄ ecclia.
n̄ ad hoc generant. Generant autē ad
uitā et̄nā. quia et ipsi et̄ni sūt. & habe-
mus hereditatē p̄missam a xpo uitam
et̄nam. Sedm̄ qd̄ uerbu caro factū est &
habitauit in nob̄. nutritus. creuit. pass⁹.
mortuus. & resuscitat⁹. accepit heredita-
tem regnū celoy. in ipso homine acce-
pit resurrectionē & uitā et̄nā. in ip-
so homine accepit. in uerbo autē non
accepit. q̄a in cōmutabilit̄ manet ab
eterno in et̄num. Quia q̄ accepit resur-
rectionem & uitā et̄nā caro illa quē
resurrexit & uiuificata ascendit in ce-
lum. hoc nob̄ p̄missum ē. ipsā heredi-
tatē expectam⁹ uitā et̄nā. Adhuc
enī n̄ totū corp⁹ accepit. q̄a caput in ce-
lo ē. membra adhuc in t̄ra sūt. nec
caput solum accepturū est hereditatē.
& corp⁹ relinquet. Totus xpc acceptur⁹
ē hereditatē. tot⁹ sedm̄ hominē. idest
caput & corp⁹. Membra q̄ xpi sumus.
sperem⁹ hereditatē. quia cū ista om̄ia
transierunt. hoc bonū accepturi sum⁹
qd̄ n̄ transibit. & hoc malū euasuri. qd̄
n̄ transibit. **Ex libro sententiarū p̄sp̄i.**
Hereditas in qua coheredes xpi sum⁹. non
minuitur multitudine filioy. nec fit
angustior numerositate coheredū. s;
tanta ē multis q̄nta paucis. tanta sin-
gulis q̄nta om̄ib⁹. **Si tam̄ cōpatimur**
ut conglorificem⁹. Caustimo enī qd̄ n̄ sūt
ēdigne passionēs hui⁹ temporis ad futurā

glām quę reuelabit in nob. **Ex tracta-
tu psalmi .xxxvi.** Quę erit futura glā
nra. nisi equari angelis & uidere dñm.
Quantū pstat ceco. qui illi oculū sana-
uerit ut uideat hanc lucē. Cū sanatus
fuerit ille. nec inuenit qđ dignū repen-
dat sanatori suo. Quālibet enī ille det.
qđ dabit tale. quale ille pstat. Ut
plurimū det. aurū dabit. ille lucē psta-
ut. Ut nouerit ille qđ nihil dat. uideat
in tenebris qđ dat. Quid g dabim⁹ nos
medico illi. oculos interioris nri sanan-
ti ad uidendū quandā lucē etiam qđ
est ipse. Quid illi dabimus. Jugam⁹
et inueniam⁹ si possum⁹. & in angustis
inquisitionis nre exclamem⁹. Quid re-
tribuam dño p omib⁹ quę retribuit m.
Et quid inuenit. Calicē salutaris ac-
cipiā. & nom dñi inuocabo. **Ex ser-
mone de uerbis euangelii.** Ad temp⁹
laboras inter uiqs o iuste. in etnum
n laborabis. Breuis ē molestia tua. eter-
na erit beatitudo tua. Ad modicū do-
lebis. sine fine gaudebis. S; inter mo-
lestias incipis labi. pponitur exemplū
passionū xpi. Vide qđ p te pualit. q
quare pferret n habuit. Quanta cunq;
patiaris. n puenies ad illas insultationē
ad illa flagella. ad illā ignominiosam
uestem. ad illā spineam coronā. ad illā
postremo crucē n puenis. quia iam de
pena generis humani sublata ē. Cum
enī antiqui scelerati crucifigerent. modo
nullus crucifigitur. Honorata ē. & fini-
ta. finita ē in pena. manet in grā. A lo-
cis supplicior. fecit transitū ad frontes
impatorū. Qui tantū honorē dedit pe-
nis suis. quid seruat fidelib⁹ suis. His
g rebus. his uerbis. his allocutionib⁹

hoc tali exemplo cōfirmat iustos dñs. Ser-
uant qntum uoluerint. & qntū pmissi fue-
runt peccatores. cōfirmat iustos dñs.
Quicqđ acciderit iusto. uoluntati diuine
deputet. & n potestati inimici. Seuire ille
potest. seuire si ille noluerit n potest.
Si ille uoluerit ut feriat. nouit suū quē
admodū excipiat. Quē enī diligit dñs
corripit. flagellat autē omnē filiū quē
recipit. Quid sibi g plauidet iniquis. quia
flagellū sibi de illo fecit pat⁹ meus. Illū
assumpsit ad ministeriū. me erudit ad
patrimonū. Nec attendere debemus
qntū pmittat iniustis. s; qntū seruet iu-
stis. Vis scire qđ seruet iustis. Audi qđ
de nob dictum est. Dilectissimi. nē filii
di sum⁹. & nō apparuit qđ erim⁹. Scim⁹
qđ cū apparuerit similes ei erim⁹. qm uide-
bim⁹ eū sicuti ē. Seruat g nob nescio qđ
dulce spectaculū. Omīno et si cogitari ex
aliqua parte in enigmate & p speculum
potest. dici tam nullom potest pulchri-
tudo illi⁹ dulcedinis quā seruat dñs tamen-
tibus se. pficit autē spantib⁹ in se. Illuc pa-
rantur corda nra. In omib⁹ uite hui⁹ labo-
ribus pararis. ad magnū aliquid pararis.
Vnde uox cuiusdam iusti cōfirmat. Non sūt
ēdigne passionēs hui⁹ temporis. ad futu-
rā glām quę reuelabit in nob. **Ex sermo-
ne de natali aplōy.** Videtis g km. quę
sint pposita in hoc tēpore seruus di. pp⁹
futurā glām quę reuelabit in nob. cū
quā glām n expendit quelibet qntalibet
tribulatio tēporalis. Indigne sūt passio-
nes hui⁹ tēporis. ad futurā glām quę re-
uelabitur in nob. **Ex sermone de aplō
paulo.** Ipse dicit q patiebat. & sciebat
p q nomine patiebat. & q fructu patie-
bat. Non sūt ēdigne passionēs hui⁹ tēporis

ad futurā glām quē reuelabit in nob. Se-
uiat mund. fremat mund. increpet lin-
guis. coruscet armis. q̄c̄qd̄ potest faciat.
q̄d̄ faciet ad id q̄d̄ accepturi sum. Appen-
do q̄d̄ patior. c̄tra id q̄d̄ sp̄o. Hoc sentio.
illud credo. & tam pl̄s ualet q̄d̄ credo.
quā q̄d̄ sentio. Quicq̄d̄ ē q̄d̄ sc̄uit p̄ noīe
xp̄i. si potest uiui tolerabile ē. si n̄ po-
test uiui migrare hinc facit. n̄ extinguit.
s; accelerat. Quid accelerat. Ipsū pre-
miū. ipsā dulcedinē. quē cū uenerit si-
ne fine erit. Opus cū fine. merces sine
fine. **Nam expectatio creature reue-**
lationē filioꝝ dī expectat. usq; ad id q̄d̄
ait. spe enī salui facti sumus. Ex libro
questionū. lxxxiii. Hoc capitulū obscu-
rum ē. q̄a n̄ hic satis apparet. quā nē
uocet creaturā. Dicit autē sedm̄ catho-
licā disciplinā. creatura. q̄c̄qd̄ fecit et
ēdidit d̄s pat̄ p̄ unigenitū filiū in uni-
tate sp̄s sc̄i. Ergo n̄ solū corpora s; etiā
anime n̄r̄e ac sp̄s. creature nomine
ētinent. Sic autē dictū ē. ipsa creatura
libabit a seruitute interitus in libtatē
gl̄e filioꝝ dī. quasi nos n̄ sim̄ creatura.
s; filii dī. in quorū gl̄e libtatē libabitur
a seruitute creatura. Item dicit. Scim̄
enī quia om̄s ēgemiscit & dolet usq; ad
huc. n̄ solum autē illa. s; & nos ipsi. tanq̄
aliud sim̄ nos. aliud om̄s creatura. Totū
capitulum particulatī cōsiderandū est.
Existimo enī inquit q̄d̄ indigne sint pas-
siones hui' tēporis ad futurā glām quē
reuelabit in nob. Hoc manifestum ē.
Dixerat enī sup̄ius. si autē sp̄u facta
carnis mortificaueris uiuetis. q̄d̄ fieri
n̄ potest sine molestia. cui patientia ne-
cessaria ē. q̄ p̄tinet & q̄d̄ paulo ante ait.
si tam cōpatim̄ ut et conglorificem̄.

Qd̄ itaq; ait. nā expectatio creature reue-
lationē filioꝝ dī expectat. hoc cū puto
dicere. Nam et hoc ipsū q̄d̄ in nob̄ dolet
cū facta carnis mortificam̄. idest cum
esurim̄ aut sitimus p̄ abstinentiā. dum
frenam̄ delectationē cōcupiscencię p̄ ka-
ritatē. dū iniuriarū lacerationes & cū
meliarū aculeos p̄ patientiā sustinemus.
dū neglectis atq; reiectis uoluptatib' n̄r̄is
p̄ fructu matris eccl̄ie laboram̄. quicq̄d̄
in nob̄ in hac atq; huiusmodi cōtione
dolet. creatura ē. Dolet enī corp' & ani-
ma. quē utiq; creatura ē. & expectat
reuelationē filioꝝ dī. idest expectat
q̄ndo appareat q̄d̄ uocatū est in ea glā
ad quā uocatum ē. Quia enī fili' dī uni-
genit' n̄ potest appellari creatura q̄ndo
q̄dem p̄ ipsū facta sūt om̄ia quēcūq; fecit
d̄s. distincte etiam nos uocam̄ creatura
ante illā euidentia gl̄e. & distincte uo-
camur filii. quāuis hoc adoptione me-
reamur. Nam ille unigenit'. natura fili'
est. Ergo expectatio creature idest ex-
pectatio n̄r̄a reuelationē filioꝝ dī ex-
pectat. idest q̄ndo appareat q̄d̄ p̄missū
est. q̄ndo re ipsa manifestū sit. q̄d̄ nē
spe sum'. filii enī dī sum'. & n̄dū appa-
ruit quid erim'. Scim̄ quia cū apparuerit.
similes ei erim'. qm̄ uidebim̄ eū sicuti est.
Ipsa est reuelatio filioꝝ dī. quā nē expe-
ctat expectatio creature. n̄ q̄d̄ creatura
reuelationē expectet alterius nature.
quē n̄ sit creatura. s; ipsa qualis nē est
expectat q̄ndo sit qualis futura est. Tan-
quā si diceret. Opante p̄ctore subiecti'
sibi colorib'. & ad opus ei' paratis. expecta-
tio colorū manifestationē imaginis expe-
ctat. non q̄a tē alii erunt aut colores n̄
erūt. s; tantū q̄d̄ aliā dignitatē habebunt.

Vanitati enim creatura subiecta est. Hoc
est illud. Vanitas uanitatū. & omnia ua-
nitas. Iuxta abundantia ē homini in omni
labore suo quē ipse laborat sub sole.
cui dictū est in labore manducabi panem.
Vanitati g creatura subiecta est
nō sponte. Bene additū est. nō sponte.
Homo q̄ppe sponte peccauit. sed non
sponte dāpnat est. Peccatū itaq; fuit
spontaneū cōtra p̄ceptū facere ueritatē.
peccati autē pena subici fallacie.
Non enī sponte uanitati creatura sub-
iecta ē. **f. ppter eū q̄ subiecit eā in spe.**
id est ppter eī iusticiā atq; clemētiā. qui
neq; peccatū impunitū reliq̄t. neq; infa-
nabile uoluit ēē peccantē. **Quia & ip-
sa creatura.** id ē ipse homo cū iā signa-
culo imaginis ppter peccatū amissō. re-
mansit tantū creatura. Et ipsa itaq;
creatura. id est & ipsa quē nōdū uocat
filiorū forma pfecta. f. tantū uocatur
creatura. **liberabit a seruitute interi-
tus.** Quod itaq; ait. & ipsa liberabit.
facit intelligi & ipsa quēadmodū nos.
id est & de ipsis nō est despandū qui
nōdū uocant filii dī quia nōdū credi-
derunt f. tantū creatura. quia & ipsi
credituri sunt. & libabunt a seruitu-
te interitus. quēadmodū nos q̄ iā
filii dī sum. quāuis nōdū apparue-
rit quid erim. Liberabit g a serui-
tute interitus **in libertatē gl̄e filiorū
dī.** id est erit & ipsi ex seruis liberi. et
ex mortuis gl̄osi. in uita pfecta. quā
habebunt filii dī. **Scimus autē quia
omnis creatura ēgemiscit & dolet usq;
adhuc.** Omnis creatura in homine
numerat. nō q̄a in eo sunt om̄s angeli
& supereminentes uirtutes ac potesta-

tes. aut celū & t̄ra & mare. & omnia quē
in eis sunt. f. quia om̄s creatura parti
sp̄alis ē. parti animalis. parti corporali.
Qd ut ab inferiorib; cōsiderem. corpora-
lis creatura p loca tendit. animalis au-
tē uiuificat corporalem. sp̄alis anima-
le regit. & tē bene regit. cū ipsa regen-
da se subiecit dō. cū autē transgreditur
p̄cepta eī. laborib; et erūpnis p eadem
ipsa quē regere poterat implicat. Ita
om̄s creatura in homine ē. quia & in-
tellegit spū. & sentit anima. & localiter
corpore mouet. Omnis itaq; creatura
in homine ēgemiscit & dolet. Non enī
tota f. om̄s dixit. tanquā si quis dicat
qm̄ solem om̄s homines uident q̄ sunt
incolumēs f. nō tota uident. q̄a tantū
oculi uident. Ita in homine om̄s cre-
atura ē. q̄a et intelligit et uiuit. et
corp; habet. f. nō tota creatura in ipso est.
quia sunt p̄ter ipsū & angeli qui intel-
ligant et uiuant. sunt & pecora quē
uiuant & sint. & corpora quē tantū
modo sint. cū ipsū uiuere magis sit
quā nō uiuere. & ipsū intelligere ma-
gis quā sine intellectu uiuere. Cum
g miser homo ēgemiscit & dolet. om̄s
creatura ēgemiscit & dolet. usq; adhuc.
Usq; adhuc autē recte dixit. quia etiā
si sunt aliqui iā in sinu abrahe. & latro
ille cū dñō in paradiso cōstitit illo
die q̄ credidit dolere destiterit. tam
usq; adhuc om̄s creatura ēgemiscit
& dolet. quē in his qui nōdū libati sunt
om̄s est ppter spm̄ & animā et corp;.
Nonsolum autem inquit om̄s creatura
ēgemiscit et dolet. **f. et nos ipsi.** id est
nō solū in homine corp; & anima. et sp̄e.
simul dolent ex difficultatib; corporis.

74
f; et nos ipsi exceptis corporib; in nobis ipsis
egemiscim;? Et bene dixit. **pmitias habent**
spe. id est quoz iā spe tanquā sacrificiū
oblata sunt dō. & diuine karitati igne
comphensi. Hec sunt pmitie hominis. q̄a
ueritas p̄mū spm̄ nrm̄ optinet. ut p̄ hanc
cetera cōprehendant. lā ḡ habet p̄miti
as oblata dō. q̄ dicit m̄te seruo legi dī.
carne autē legi peccati. & qui dicit. deo
cui seruo in spū meo. & de q̄ dicit. spe
q̄dem promptus est. caro autē infirma.
S; quia adhuc dicit. infelix ego homo
q̄s me liberabit de corpore mortū hui?
& adhuc talib; dicitur: uiuificabit et
mortalia corpora ur̄a p̄pt̄ spm̄ manen
tē in uob;. n̄dū ē holocaustū. erit autē
cū absorbebit mors in uictoriā. cū ei
diceret. ubi ē mors cōtentio tua. ubi est
mors aculeus tuus. Nunc autē inquit
n̄sōlū om̄s creatura. id est cū corpore.
f; etiā nos ipsi p̄mitiā habentes spe. id
est nos anime que iam p̄mitias m̄tes
nr̄as optulam; dō. **in nob; ipsis egemus**
cumus. id est preter corp; **adoptionē**
expectantes redemptionē corporis nr̄i.
id est. ut et ipsum corp; accipiens benefi
cium adoptionis filioz qua uocati sum;.
totos nos libatos transactis om̄ib; mole
stis ex om̄i parte filios dī ēē manife
stet. **Spe enī salui facti sum;.** Spes au
tē que uidet non ē spes. Tunc ḡ erit
res que n̄c spes ē. cū apparuerit qd̄ erim;.
id est similes illi. qm̄ uidebim; eū sicuti
est. Hoc capitulū si hoc modo ut tra
ctatū est apiatur. n̄ incidim; in illa; mo
lestias quib; pleriq; homines dicere co
gunt. om̄s angelos sublimesq; uirtute
in dolore & gemitib; ēē. antequā nos
penit; liberem;. qm̄ dictū est om̄s crea

tura egemiscit & dolet. Iuauis enī adiu
uent nos p̄ suas sublimitates dū obtepe
rant dō. q̄ p̄ nob; etiā unicū filiū suū dig
nat; ē mittere. tam sine gemitu & dolo
rib; id facere credendi sunt. ne miseri exi
stiment;. feliciorq; sit de numero nr̄o
lazarus ille qui iā in abrahe sinu req̄es
cit. p̄sertim quia dixit eandē creaturā
que egemiscit & dolet uanitati ēē sub
iectam. qd̄ de sumis & excellentib; uir
tutū potestatiq; creaturis nefas ē cre
dere. Deinde libandā dixit eandē a ser
uitute interit;. q̄ illos cecidisse qui in
celestib; agunt uitā beatissimā n̄ possu
mus credere. S; siue illa quā executi
sum; siue alia aliqua hui; capituli expo
sicio p̄ferat;. id tantū cauendū ē ne
uiolet aut uulneret catholicā fidem.
Scio enī uanos hereticos de hoc capitu
lo multa impia et inepta iactasse.

Item quedam ex eodem capitulo.

Vanitati enī creatura subiecta ē n̄ uolens.
f; p̄pt̄ eū qui subiecit eā in spe. **Ex**
tractatu psalmi. c. xviij. Quid est
auerte oculos meos ne uideant uani
tatem. Nūq̄d quādiu sum; in hoc mun
do possum; n̄ uidere uanitatem. Om̄s
enī creatura uanitati subiecta ē. que
intelligit ēē in homine. & om̄ia uani
tas. Iux; abundantia hominis in om̄i
labore suo q̄ ipse laborat sub sole.
An iste fortassis hoc erat. ut n̄ sit ei
uita sub sole ubi om̄ia uanitas. f; in
illo sit in quo se uiuificari petit. Ille
quippe ascendit n̄ sup; solem tantū f;
sup; om̄s celos ut adimpleret om̄ia.
& in illo magis quā sub sole uiuunt.
qui n̄ inaniter audiunt qd̄ dixit apls.
que sursum sunt querite ubi x̄p̄e est

in dextera di sedens. que sursum sunt sapi-
te n̄ que sup̄ tram. mortui enī estis et
uita ur̄a abscondita ē cū xp̄o in deo.
Ac p̄ hoc si uita n̄ra ibi ē ubi ē ueritas.
n̄ est uita n̄ra sub sole ubi uanitas. Sed
hoc tā magnū bonū magis habemus
in spe. n̄ tenem̄ in re. & scdm̄ spem
nr̄am beat̄ apl̄s ista locut̄ est. quia
& illud cū dixisset. uanitati creatura
subiecta ē. adiecit atq; ait. n̄ sponte
s; ppter̄ cū q̄ subiecit in spe. Ergo
in spe qua sp̄am̄ nos adhesuros con-
templandę ueritati. subiecti sum̄ inte-
rim uanitati. Creatura ista sp̄alis ani-
malis corporalisq; om̄s in homine ē.
immo homo ē. Sponte peccauit &
inimica facta ē ueritati. s; ut merito
puniret̄. n̄ sponte subiecta ē uanita-
ti. Deniq; post pauca. n̄ solū aū inq̄t.
s; et nos ipsi p̄mitias sp̄e habentes.
id est q̄ n̄dū quidē ex toto qd̄ sum̄ s;
ex ea parte qua peccatorib̄ meliores
sum̄ dō n̄ uanitati subditi sum̄. hoc
est p̄ p̄mitias sp̄e. & ipsi in nob̄met
ipsis ingemiscim̄ adoptionē expec-
tantes redemptionē corporis nr̄i. Spe
enī salui facti sum̄. Spes autē que
uidet̄. n̄ est spes. Quod enī uidet̄ q̄s.
qd̄ sp̄at̄. Si autē qd̄ n̄ uidem̄ sp̄am̄?
p̄ patientiā expectamus. Quādiu itaq;
hic scdm̄ carnē sum̄. cuius adoptionē
& redemptionē p̄ patientiā spei adhuc
expectam̄. tādiu scdm̄ id p̄ qd̄ sub
sole sum̄. uanitati subiecti sumus.

Ex libro contra secundinū. Diligit
q̄ homo sponte uanitatē. cū deserta
soliditate ueritatis opinabilia sequit̄.
id est mutabilia. Cū autē inde merita
penas luit. subiecit̄ n̄ sponte uanitati.

sic subiecta ē in homine peccante. Hinc
enī apl̄s ait. Om̄s creatura uanitati sub-
iecta est. n̄ sponte. quia & in homine om̄s
est. Inest q̄ppe homini & inuisibile ali-
quid scdm̄ animū. & uisibile scdm̄ cor-
p̄s. Om̄s enī creatura partim ē uisibili
partim inuisibilis. nec tam̄ om̄s est in
pecore cui mens intellectualis n̄ est.
In spem sane subiectū ē ppter̄ misericordiam
libantis. p̄ remissionē peccatorū & adop-
tionem gr̄e. Scim̄ enī quia om̄s crea-
tura ingemiscit & parturit usq; adhuc.

Ex libro ad consulta orosii. In unoq;
que homine om̄s creatura n̄ uniuersa
lucet: sicut ē celū & tr̄a & om̄ia que
in eis sunt. s; generatim qd̄am̄ intelli-
gi potest. quia rationalis in eo est quā
uel p̄bant̄ angeli habere uel credunt̄.
& ut ita dicam sensualis qua et bestie
n̄ carent. utunt̄ enī sensib̄ & sensualib̄
motib̄ ad appetenda utilia & uitanda
ētraria. et uitalis p̄uata sensu. quali
in arborib̄ adiūta potest. Nā & in nob̄
sine sensu nr̄o fuit corporis incrementa.
& capilli nec cū p̄eidunt̄ sentiunt̄. &
tam̄ crescunt. Iam ū ipsa corporalis
natura euidentius apparet in nob̄. que
licet ex terra facta atq; formata sit.
insunt tam̄ illi ex om̄ib̄ huius corpora
mundi elem̄tis quędā particule ad
temperiem ualitudinis. Nā & calore
mēbra uegetant̄. qui ē ab igne. cuius
etiā lux p̄ oculos emicat. & aere uena-
rū discursus quas arterias uocant
atq; spiram̄ta pulmonis implent̄. et
humor̄ n̄ ēēt nulla sputam̄ta c̄flue-
rent. uitāq; absumeret siccitas. nā et
ipse sanguis humido lapsu alias uena
replens. quasi riuus & fluminib̄ per-

75
cuncta diffundit. Ita nullū ē creatū gen⁹
qđ n̄ in homine possit agnosci. ac sic om̄s
creatura in eo ēgemiscit & dolet reuela
tionē filioꝝ dī expectans. que p̄ corporis
etiā resurrectionē & si n̄ in om̄ib⁹ hominib⁹
om̄s tam̄ a seruitute corruptionis liba
bit. quia et in singulis om̄s ē. S; & nos
ipsi p̄mittas sp̄c habentes & ipsi int̄ nos
ingemiscim⁹ adoptionē filioꝝ expectan
tes redemptionē corporis nr̄i. **Ex tractatu psalmi. xxxvii.** In nobismetipsis
inquit ingemiscim⁹. adoptionē expectan
tes redemptionē corporis nr̄i. Quid enim.
Nondū redēptus es o paulē. Nondum
p̄ te p̄tium p̄solutū est. Nonne sangui⁹
ille iam fusus ē. Nonne ipsū pretiū est
om̄ium nr̄m. Plane ipsum. Sed qđ att.
Spe enī salui facti sum⁹. Spes autē que
uidetur. n̄ est spes. Qđ enī uidet q̄s. qđ
spat. Si autē qđ n̄ uidem⁹ sp̄am⁹. p̄ pati
entia expectam⁹. Quid autē expectat
p̄ patientiam. Salutē. Cui⁹ rei salutem.
Ipsius corporis. q̄a hoc dixit redemptionē
corporis nr̄i. Si salutē corporis expecta
bat. salus n̄ erat illa quā habebat. Usu
ries. sitis. int̄ficiet. si subuentū n̄ erit. Medi
camentū enī famus ē cib⁹. & medicamentū siti⁹
est potus. & medicamentū fatigationis est
somm⁹. Detrahe ista medicamenta. inde si n̄
interficiunt illa que existunt. Si seposita
istis n̄ sunt morbi. est sanitas. Si autem
habes aliquid qđ te possit interficere nisi
manducaueris. noli glari de sanitate. s;
gemens expecta redemptionē corpori⁹ tui.
Gaude te redēptū s; n̄dū re. spe securus
es. Genū si n̄ genueris in spe. n̄ puenies
ad rem. **Ex tractatu psalmi qnq̄agesimi.**
Audi aplm. Spe enī salui facti sum⁹. &
uide. q̄a de ipsa salute corpori⁹ dicebat.

In nobismetipsis inquit ingemiscim⁹. adop
tionē expectantes redemptionē corporis
nr̄i. Spe enī salui facti sum⁹. Spes autē
que uidet. non ē spes. Qđ enī uidet q̄s.
quid spat. Si autē qđ n̄ uidem⁹ sp̄am⁹.
p̄ patientiam expectamus. Qui p̄seuera
uerit usq; in finē. ipsa ē illa patientia.
hic saluus erit. ipsa ē salus quā n̄dum
habem⁹. s; habituri sum⁹. Nondū est res.
s; certa spes. **Ex tractatu psalmi. cxxxv.**
Si redemptor nr̄ ille dicit. captiuū tene
bam. Vbi ḡ tenebam. ut illo ueniret
redimere captiuos. Vbi tenebamur.
forte apud barbaros. Peiores barbaris
diabolus & angeli ei⁹. Ipsi antea tenebam⁹
gen⁹ humanū. ab his redemit nos qui n̄
aurū nec argentū. s; sanguinē suū p̄ nob⁹
dedit. Paulum aplm̄ interrogemus.
Etenim ipse p̄cipue gemit in ista captiui
tate. suspirans eterne ierlm̄. & docuit
nos gemere ex ipso spū q̄ et ipse imple
tus gemebat. Hoc enim att. Om̄s crea
tura ēgemiscit & dolet usq; n̄c. & iterū.
Vanitati enī creatura est subiecta ait. n̄
spontē. s; p̄pter eū q̄ subiecit in spe.
Om̄ne creaturā dixit in hominib⁹ etiā
n̄ credentib⁹. s; tam̄ credituris. ingemis
cere creaturā in laborib⁹. Nūqđnā in
his tantū qui n̄dum crediderunt.
Jam ū in his q̄ crediderūt n̄ gemit. nec
parturit creatura. Nonsolum autem
inquit. s; et nos ipsi p̄mittas sp̄c habē
tes. id est qui iam spū dō serui⁹. q̄ iam
mente dō credimus. & in ipsa fide pri
mitias quasclā dedim⁹ ut p̄mittas nr̄as
sequamur. ḡ & nos ipsi in nobismetipsis
ingemiscim⁹ adoptionē expectantes
redemptionē corporis nr̄i. Gemebat ḡ
et ipse. & gemunt om̄s fideles. adopti

onē expectantes redemptionē corporis sui.
Vbi gemunt. In ista mortalitate. Quā
redemptionē expectant corporis sui. Quē
p̄cessit in dñō. q̄ resurrexit a mortuis. q̄
ascendit in celum. Hoc nob̄ antequam
reddatur necesse est gemamus. etiam
fideles. etiam sperantes. Ideo sequit̄ ibi.
quasi diceret̄ ei. Quid ḡ t̄ p̄fuit xpc. si
adhuc gemus. Et quom̄ saluator saluū
te fecit. Qui gemit. adhuc egrotat.
Subiunxit & ait. Spe enī salui facti
sum⁹. spes autē quē uidet̄ non est spes.
Qd̄ enī uidet quis quid sperat. Si autē
qd̄ n̄ uidem⁹ speram⁹. p̄ patientiā expecta-
mus. Ecce quare gemim⁹ & qm̄ gemim⁹.
q̄a qd̄ speram⁹ iam quidē expectam⁹ s; n̄
dū tenem⁹. & donec teneam⁹ in tempore
suspiram⁹. quia desideram⁹ qd̄ n̄ dū tene-
mus. Quare. Quia spe salui facti sum⁹.
Jam caro sumpta de nob̄ in dñō n̄ spe s;
re salua facta ē. resurrexit enī & ascen-
dit in capite nr̄o caro nr̄a salua. in
membris adhuc saluanda. Secura gau-
deant membra. quia a capite suo n̄ sunt
deserta. In nob̄metipsis ingemiscimus
adoptionē filiorū expectantes redemptio-
nē corporis nr̄i. Quāuis ḡ bonū aliqd̄
sit corp⁹ nr̄m. tam̄ quādiu mortale
pp̄t peccatū. quādiu indigens. quādiu
corruptibile. quādiu tā mutabile. ut
ne puncto quidem tēporis cōsistat in se.
p̄culdubio tale est ut optem⁹ redemptio-
nē illi. qua sit aliq̄ndo n̄ tale. s; quale
erit aliq̄ndo. quale idem apl̄s dicit alio
loco. oportet corruptibile hoc induere
incorruptionē. & mortale hoc induere
immortalitatē. corp⁹ iam celeste &
sp̄ale. corp⁹ angelicū in societate ange-
lorū. Spe enī salui facti sum⁹. et cetera.

Ex libro de ciuitate dī. xix. Quanto ē
q̄sque sanctior. & desiderū sc̄i plenior. tan-
to est ei⁹ in orando fletus uberior. An non
ē uox ciuis sup̄ne ierusalē. facte sunt m̄
lacrimę mee panis die ac nocte. & laua-
bo p̄ singulas noctes lectū meū. lacrimis
meis strātū meū rigabo. & gemit⁹ me⁹
n̄ est abscondit⁹ a te. & dolor m̄s renoua-
tus est. Aut ū n̄ ei⁹ filii sunt q̄ ingemis-
cunt grauati. in q̄ nolunt spoliari s; sup̄
uestiri. ut absorbeat⁹ mortale hoc a ui-
ta. Nonne ipsi sunt q̄ p̄mutias habentē
sp̄e in semetipsis ingemiscunt. adoptio-
nē expectantes redemptionē corporis sui.

Ex tractatu euanglii sc̄dm ioh̄m. laur̄m.

Apl̄s saluos nos dicit factos p̄ lauacrum
regenerationis. qui tam̄ hoc loco. spe in-
quit salui facti sum⁹. Spes autē quē ui-
detur n̄ est spes. Qd̄ enī uidet quis. qd̄
sperat. Si autē qd̄ n̄ uidem⁹ speram⁹. p̄ pa-
ientiā expectam⁹. Vnde etiā coapl̄s eis
petrus. in quē modo inq̄t n̄ uidentes
creditis. quē cū uidertis exultabitis
in gaudio inenarrabili & honorato. p̄cipi-
entes mercedē fidei salutē animarū ur̄a-
rum. Si ḡ n̄ tēp⁹ est fidei. salus autem
animarū merces ē fidei. quis dubitet in
fide quē p̄ dilectionē opatur. pagendū
diem. atq; in finē diei recipiendā ēē mer-
cedem fidei. n̄ solum redemptionē corpori
nr̄i de qua dicit apl̄s paul⁹. uerū etiā
salutē animarū nr̄arū. de qua dicit apl̄s
petrus. Vtriusq; enī rei felicitas isto
tēpore atq; in ista mortalitate in spe po-
tius habetur. quā in re tenet. Verū hoc
inter est. qd̄ exterior homo nr̄. idest
corp⁹ adhuc corruptū. interior autē id
est anima renouatur de die in diem.
Itaq; & immortalitatē carnis & salutē

animarū futurā expectam⁹. quāuis iam
pignore accepto salui facti ēē dicamur.

Ex tractatu euangelii scđm iohem. c. xxi.

Memnerim⁹ in hoc corruptibili corpore
qd̄ aggrauat animā. uitā nos miserā
uiuerē. s; quia iā redēpti p̄ mediatorē
sum⁹. & spm̄ scm̄ pign⁹ accepim⁹. beatam
uitā in spe habem⁹. et si re ipsa n̄dum te-
nem⁹. Spes autē quē uidet⁹. n̄ est spes.
Qd̄ enī uidet quis. quid sp̄at⁹. Si autē qd̄
n̄ uidem⁹ sp̄am⁹. p̄ patientiā expectamus.
In malis autē quē quisque patitur. n̄ in
bonus quib⁹ fruit⁹ op⁹ est patientia. Hanc
itaq; uitā de qua scriptū ē. nūqd̄ n̄ tēpta-
tio ē uitā humana sup̄ terrā. in qua cōti-
die clamam⁹ ad dñm libanos a malo. co-
gitur homo tolerare etiam remissis pec-
catis. quāuis ut in eā uerueret miseriam
pm̄i fuerit causa peccati. Aductior est
enī pena quā culpa. ne parua putaret⁹
culpa si eū illa finiret & p̄gna. ac per hoc
ad demonstratiōē debite miserie. uel
ad em̄dationē labilis uite. uel ad exerci-
tationē necessarię patientię temporalit̄
homine detinet p̄gna. etiā quē iam ad
dāpnationē sempiternā reum n̄ reti-
net culpa. Hec est istoy dierū q̄s in hac
mortalitate agim⁹ malos quāuis in eis
diligam⁹ uidere dies bonos. flenda
quidē s; n̄ reph̄rendenda conditio.
Venit enī de ira dī iusta. de qua scriptā
loquens. homo inquit nat⁹ ex muliere.
breuis uitę. & plenus irę. cū ira dei n̄
sit ut hominis. idest p̄turbatio cōtati
animi. s; tranquilla iusti supplicii cōsti-
tutio. In hac ira sua d̄s n̄ continens sic
scriptū est miserationes suas. prēt alia
solatia miserie quę generi humano pre-
bere n̄ cessat. in plenitudine temporis

quo ipse sciebat hoc ēē faciendū. misit d̄s
filiū suū unigenitū p̄ quē creauit uniuersa.
ut manens d̄s fieret homo. ut ēēt mediator
dī & hominū homo xp̄c iūc. in quē creden-
tes p̄ lauachrū regenerationis soluto rea-
tu om̄ium peccatoy & originalis uidelicet
qd̄ generatio trahit. etiā quā maxime re-
generatio est instituta. & ceteroy quę ma-
le agendo cōtracta sunt. libarent⁹ a dāpna-
tione p̄petua & uiuerent in fide et spe &
karitate p̄grinantes in hoc sc̄lo. atq; in
ei⁹ tēptationib⁹ laboriosis & p̄culosis.
cōsolationib⁹ autē dī & corporalib⁹ & sp̄a-
libus ambularent ad cōspectū ei⁹ uiā tenen-
tes qd̄ eis factus ē xp̄c. Et quia in ipso
q̄q; ambulantes n̄ sunt sine peccatis quę
de hui⁹ uite infirmitate subrepunt. dedit
elemosinarū remedia salutaria quib⁹ eoy
adiuuaret⁹ oratio. ubi eos dicere docuit.
dimitte nob⁹ debita nr̄a sicut & nos di-
mittam⁹ debitorib⁹ nr̄is. Hoc agit ecclia
spe beata. in hac uitā erūpnosa. **Ex**
libro scđo de baptismo paruulorum.

Saluos nos fecit p̄ lauachrū regenerationis.
S; alio loco dicit. quēadmodū hoc factum
est. Non solū inquit. s; etiā nosipsi p̄mittas
sp̄s habentes et ipsi in nob̄ipsis ingemiscim⁹.
adoptionē expectantes redēptionē corpo-
ris nr̄i. Spe enī salui facti sum⁹. Adoptio
ḡ plena filioy in redēptionē fiet etiā cor-
poris nr̄i. P̄mittas itaq; sp̄c n̄c habem⁹
unde iam filii dī re ipsa facti sum⁹. in ce-
teris ū sicut spe salui. sicut innouati.
ita et filii dī. Re autē ipsa quia n̄dum
salui. ideo n̄dū plene innouati. nondū
etiam filii dī. s; filii sc̄li. P̄ficim⁹ ḡ in re-
nouationē. iustaq; uitā. p̄ qd̄ filii dī sum⁹.
Consumet⁹ ḡ qd̄ filii carnis & sc̄li sumus.
& p̄ficiet⁹ qd̄ filii dī & sp̄u renouati sum⁹.

Vnde idem iohannes .dilectissimu inqt nē
filii dī sum? & nōdū apparuit quid erimus.
Quid est hoc sum? & erim? nisi quia sum?
in spē .erim? in rē? Nā sequit? & dicit.
Scim? quia cū apparuerit similes ei erim?
qm̄ uidebim? eū sicuti est. Nunc g? & simi-
les ei ēē iā cepim? p̄mitias habentes spē.
& adhuc dissimiles sum? p̄ reliq̄as uetu-
statis. Rinde .in q̄ntū similes .in tantū
regenerante spū filii dī .in q̄ntū autem
dissimiles .in tantū filii carnis & scli? .
donec totū transeat in adoptionē .& nō
sit peccator: & querat locū ei? & nō inue-
nies. **Ex sermone de uerbis apostoli.**
Spe enī salui facti sum? .Spes autē que
uidet? nō est spes. Qd enī uidet? q̄s quid
spat? Si autē qd nō uidem? sp̄am? p̄ pa-
tientiam expectam? .hinc uob exorta-
toriū & cōsolatoriū sermonē prebere ad-
monet nos ipse dñs dñs n̄r: cui dicit? in
psalmo .spes mea es tu .portio mea in
t̄ra uiuentiū .ipse inquā q̄ spes n̄ra ē in
t̄ra uiuentiū .uibet ut loquam? in hac
t̄ra morientiū .ut nō respiciatis que ui-
dent? s; que nō uident? .Que enī uident?
tēporalia s̄t .que autē nō uident? eterna.
Quia g? qd nō uidem? sp̄am? .& p̄ patien-
tiā expectam? .merito nob in psalmo di-
citur .Sustine dñm .uiriliter age & con-
fortet? cor tuū .& sustine dñm .Quindi
enī p̄missa semp fallunt .dī ū p̄missa
nunquā fallunt .Sed quia mund? quod
pollicet? hic daturus uidet? .id est in
hac t̄ra morientiū .in qua nē sum? .dñs
autē qd pollicetur in t̄ra uiuentiū nob
est daturus .multi fatigant? expectare
ueracē .& nō erubescunt amare fallacē.
De talib? dicit scriptura .Ve his q̄ p̄di-
derunt sustentantiā .& diuertit in uias

suas prauas .cū etiā uiriliter agentib? &
corde cōfortato dñm sustentantib? .filii sem-
pitnē mortis insultare nō cessant .iactan-
tes suas delicias tēporales .que ad tēp?
obdulcant eorū fauces .postea ū amariore
felle inueniunt eas .Dicunt enim nobis.
Vbi est qd uob p̄mittit? post hanc uitā?
Quis huc inde reuersus ē .& indicauit
uera ēē que creditis? Ecce nos in n̄ra
rū uoluptatū sacietate letam? .quia qd
uidem? sp̄am? .uos autē in laborib? cō-
nitiē cruciamini .credendo qd nō uide-
tis .Vnde subiungunt .qd cōmemora-
uit apls .manducem? & bibam? .cras enī
moriemur? Sed uide qd ipse cauendum
monuerit .Corrūpunt inqt mores bono
colloquia mala .sobru estote iusti & no-
lite peccare .Cauete g? fr̄s ne talib? col-
loquiis mores ur̄i corrūpant? .& evertat?
spes .& eneruet? patientia .& diuertatis
in uias prauas .immo ū mites atq; man-
sueti tenete uias rectas q̄s uos docet dñs.
De quib? psalm? dicit .diriget mites in
iudicio .docebit mansuetos uias suas.
Patientiā quippe in laborib? hui? uitę
sine qua nō potest custodire spem futu-
rę uitę .nemo potest p̄petuo retinere.
nō mites atq; mansueti .qui nō resistit
uoluntati dī .cui? iugū lenē est & sarcina
leuis .Ita quippe mites atq; mansueti nō
soli cōsolationes ei? amabitis s; etiā fla-
gella ei? tanquā boni filii tolerabitis .
ut qm̄ qd nō uidetis sp̄atis p̄ patientiā
expectetis .Sic agite .sic ambulate .In
xp̄o enim ambulatis .qui dixit .ego sū
uia .Quom? in illo ambulandū sit discite .
nō solum ei? uerbo .s; etiā ei? exemplo .hu-
ic enī p̄prio filio nō peperit pat? .s; p̄ no-
bis omib? tradidit eū .nō utiq; nolentem

neq; recusante s; pariter uolente. q̄a una ē
uoluntas patris et filii sedm̄ equalitatē for-
mę dī. in qua cū ēēt. n̄ rapinā arbitrat̄s
ē esse equalis dō. & singularit̄ obedientē
sedm̄ qđ semetipsū exināuit formā serui
accipiens. Nam ipse dilexit nos. & tradi-
dit semetipsum p nob oblationē & hostiā
dō in odorem suauitatis. Sic ḡ pat̄ p̄po
filio n̄ peperit s; p nob omib; tradidit eū.
ut et ipse fili; traderet semetipsum p nob.
Tradit ḡ ille excelsus p quē facta sunt
om̄ia. tradit ppter formā serui. in ob-
pbruū hominū & abiectiōē plebis. in
cūmelias. in flagella. in mortē crucis.
docuit nos exemplo suę passionis cum
quanta patientia in illo ambulem. & fir-
mauit nos exemplo suę resurrectionis.
quid ab illo patientē sperare debeam. Si
enī qđ n̄ uidem; spamus. p patientiā ex-
pectamus. Qđ n̄ uidem; quidē spamus.
si corp; sum; illius capitis in q̄ iā pfectū
est qđ spamus. De illo enī dictum est.
qđ sit caput corporis eccl̄ie. p̄mogenit̄s
ipse primatū tenens. & de nob dictū est.
uos autē estis corp; xp̄i & membra. Si
autē qđ n̄ uidem; spamus p patientiam
expectam; securi. qm̄ qui resurrexit
caput nr̄m est. seruat spem nr̄am. & qm̄
priusquā resurgeret flagellatū ē caput
nr̄m. firmauit patientiā nr̄am. Scriptū
est enī. Quē diligit d̄s corripit. flagel-
lat autē omnē filiū quē recipit. Non
itaq; in flagello deficiam; ut in resurre-
ctione gaudeamus. Ita enī uerū est qđ
flagellat omnē filiū quē recipit. ut
nec p̄prio suo pepercit. s; p nob omib;
tradidit eū. Intuentes ḡ eū qui sine
peccati merito flagellatus ē. qui mortu-
us est ppter delicta nr̄a & resurrexit

ppter iustificationē nr̄am. n̄ timeam; ne
abiciamur flagellati. s; potius cōfidam;
q̄a recipiem; iustificati. Quāuis enī n̄dum
uenerit nr̄i gaudiū plenitudo. nec modo
tam sine gaudio relictī sum; quia spe sal-
ui facti sum;. Ideo & ipse apl̄s qui ait. si
qđ n̄ uidem; p patientiā expectam;. dicit
alio loco. spe gaudentes. in tribulatione
patientes. Habentes ḡ talem spem. multa
fiducia utam;. & sermo nr̄ in gr̄a cōdit;
sale. ut sciam; quēadmodū oporteat uni-
cuq; respondere. Dicendum est enī eis.
q̄ cū pdidissent uel nūquā suscepissent
sustinentiā. nob sustinentib; dñm quia
qđ n̄ uidem; spam; p patientiā. etiā insul-
tare audent. cū imitari deberent. Nos
irrideas q̄ spam; et̄na. quę cū uenerint
n̄ transibunt. q̄a nec ipsa ueniunt sed
semp manent. nos autē ad illa ueniem;
cū p uia dñicam ista quę transeunt t̄ns-
ierimus. A uob; ḡ temporalia nec spari
aliquando desinunt. & tam crebro spa-
ta uos fallunt. nec cessant uos inflama-
re futura. corrūpere uenientia. torque-
re transeuntia. Nonne ipsa sunt quę
cōcupita madescunt. adeptā uilescunt.
amissa uanescunt. Utinē eis & nos
sedm̄ pegrinationis nr̄e necessitatem.
s; n̄ in eis nr̄a gaudia figim;. ne illis la-
bentib; subruam;. Utimur enī ^{hoc} mundo
tanquā non utentes. ut ueniam; ad eū qui
fecit hunc mundum. ut in eo maneam;
ei et̄nitate p̄fruentes. Quid ē autē qđ
dictis. quis huc inde uenit. & qđ apud
inferos geratur q̄s hominib; indicauit.
Et hinc uob; os clausit. q̄ mortuum die
quarto resuscitauit. & ultra n̄ moritur;
die t̄cio resurrexit. & antequā morerēt;
qualis uita morientes excipiat tanq;

spamus

ille quē nihil lateret. & in paupere q̄scen-
te. & in diuite ardente narrauit. **I fori.**
Ex sermone in libro salomonis de muliere
Non exstinguet in nocte lucerna ei. Lucer-
na ecclie. spes ei. Ad illa opat om̄s ho
q̄cquid boni facit ad spem. & in nocte ar-
det lucerna ista. Qd enī n̄ uidem⁹ sp̄am⁹.
ideo nox est. Si autē & n̄ uidem⁹ & non
sp̄amus. & nox ē. & lucerna n̄ ardet.
Quid infelicius talib⁹ tenebris. Vt aū
n̄ deficiam⁹ in tenebris & p̄ patientiam
expectem⁹ qd n̄ uisum sp̄am⁹. tota nocte
ardeat lucerna nr̄a. Qui enī nob̄ cotidie
loquit⁹ uerbum. tanquā oleū infundit.
ne lucerna exstinguatur. **Similiter autē**
& sp̄s adiuuat infirmitatē nr̄am. Nam
qd orem⁹ sicut oportet nescim⁹. s; ipse
sp̄s postulat p̄ nob̄ gemitib⁹ inenarrabi-
lib⁹. Qui autē scrutatur corda. scit qd
desideret sp̄s. q̄a scdm̄ dñm postulat
p̄ seīs. Ex eplā ad syrtum pbrum.

Oratio quicqd impetrat euidentē ostendit
donū dī ēē. ne homo existimet a se ipso
ēē. Quod si in potestate haberet. n̄ utiq;
posceret. Verūtamen ne saltem oratione
putarent⁹ p̄cedere merita. quib⁹ n̄ gratu-
ta daretur gr̄a. s; iam nec gratia ēēt.
quia debita redderet. etiā ipsa oratio
inter gr̄e munera reppitur. Quid enī
orem⁹ ait doctor gentiū sicut oportet
nescim⁹. s; ipse sp̄s int̄pellat gemitib⁹
inenarrabilib⁹. Quid ē autē interpellat.
n̄ int̄pellare nos facit. Indigentis enī
certissimū indicū est. int̄pellare gemitib⁹.
Nulli⁹ autē rei ēē indigentē fas est
credere sp̄m sc̄m. s; ita dictū est int̄pel-
lat. q̄a int̄pellare nos efficit. nob̄q; in-
terpellandi & gemendi inspirat affec-
tum. sic illud in euangelio. Non enim

uos estis qui loquimini. s; sp̄s patris ur̄i
q̄ loquit⁹ in uob⁹. Neq; enī & hoc sit de nob̄.
tanquā nihil facientib⁹ nob̄. Adiuutorium
g sp̄s sc̄i sic expressum ē. ut ipse facere
diceret. quod ut faciam⁹ facit. Nam n̄ ēē
intelligendū sp̄m nr̄m de quo dictū est
int̄pellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹ s; sp̄m
sc̄m quo infirmitas nr̄a adiuuat⁹. satis ip-
se demonstrat apls. Inde enim cepit. Sp̄s
inqt adiuuat infirmitatē nr̄am. Deinde
ista subiunxit. Quid enī orem⁹ sic oportet
nescim⁹. et cetera. De hoc q̄ppe sp̄u
aptius alibi dicit. Non enī accepistis sp̄m
seruitutis iterū in timore. s; accepistis
sp̄m adoptionis filioꝝ in quo clamamus
abba pat̄. Ecce hic n̄ dixit qd ipse sp̄s
clamet orando. s; in q̄ clamam⁹ inqt abba
pater. Alio tam̄ loco ait. Qm̄ filii estis.
misit d̄s sp̄m filii sui in corda ur̄a claman-
tem abba pat̄. Non hic ait in q̄ clamam⁹
s; ipsū sp̄m clamantē dicere maluit q̄
efficitur ut clamem⁹. sicut sunt illa.
ipse sp̄s int̄pellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹.
et sp̄s patris ur̄i est q̄ loquit⁹ in uobis.
Sicut g nemo recte sapit. recte intelligit.
recto cōsilio ac fortitudine p̄ualet. nemo
scienter pius ē uel pie sciens. nemo timo-
re casto dñm timet. n̄ accepit sp̄m sapien-
tię & intellect⁹. consilii & fortitudinis.
scientię & pietatis & timoris dī. nec ha-
bet quisquā uirtutē uerā. karitatē sincerā.
cōtinentiā religiosam. n̄ p̄ sp̄m uirtu-
tis. & karitatis et cōtinentię. ita sine fī
dei sp̄u non ē recte quispiam crediturus.
nec sine sp̄u orationis salubrit̄ oraturus.
n̄ quia tot sunt sp̄s. s; om̄ia hec opatur⁹
un⁹ atq; idem sp̄s diuidens pp̄ria uni-
cuiq; p̄ ut uult. quia sp̄s ubi uult spirat.
S; qd fatendū est. aliter adiuuat n̄dū

inhabitans. aliter inhabitans. Nā nondū
inhabitans adiuuat ut sint fideles. inha-
bitans adiuuat iam fideles. **Ex sermone**
in epla iohis. vi. Quid enī orēm sic oportet
nescim. s; ipse sps interpellat p nob
gemitib' inenarrabilib'. quia ipse intpel-
lat p scis. Quid ē ipse sps intpellat p scis.
n ipsa karitas que in te p spm facta est.
Ideo enī dicit idem apls. Karitas di dif-
fusa est in cordib' nrīs. p spm scīm q dat
ē nob. Karitas ipsa gemit. karitas ip-
sa orat. Contra hanc aures claudere
n nouit. q illam dedit. Securus esto.
karitas roget. & ibi sunt aures dei.

Ex libro ctra maricheos pmo. Quid
enī aliud significat qd dicit dñm requie-
uisse ab omib' opib' suis. que fecit ualde
bona. n requiem nrām quā nob daturus
est ab omib' opib' nrīs. si & nos opa bo-
na fecerimus. Sedm ipsam figurā lo-
cutionis. dicit apls. Quid enī orēm sicut
oportet nescimus. s; ipse sps postulat
gemitib' inenarrabilib'. Non enī sps scs
gemit quasi indigeat aut angustia pa-
tiatur. qui sedm dñm intpellat pro scis.
s; quia ipse nos monet ad orandū. cum
gemimus. quod ipso monente nos facim
ipse facere dictus ē. sicut dicit etiā il-
lud. Temptat uos dñs dñs ur: ut sciat
si diligatis eū. Non enim ut sciat ipse
quē nihil latet. s; ut scire nos faciat qñ
tum in ei' dilectione pferim. tēptari nō
pmittit. Sedm ipsā locutionē dicit et
dñs nr nescire se diem et horā de fine
seli. Quid enim potest ēē. qd ipse nesci-
ret. Sed quia hoc utiliter discipulis oc-
cultabat. nescientē se esse dixit. qā illos
nescientes occultando faciebat. Sedm
hanc figurā etiam patrē solū scire dixit.

ipsum diem. quia eundē filiū scire faceret.
Ex libro ctra maximū pmo. Sic enim
dictū est gemitib' interpellat. ut intelli-
gerem' gemitib' nos interpellare facit.
Adest enim nob. & infundendo karitatē
nob facit nos intpellare gemitib'. Deniq;
alio loco eū dicit apls clamantē abba
pat. alio loco dicit. in q clamam' abba
pat. Expofuit qd sit clamantē abba
pat. dicendo. in q clamam'. ac p hoc quid
est clamantē. n clamare facientē. Do
exemplū locutionis hui'. Nonne dñs om-
nium ē pscius futurorū. Quis hoc ne-
gabit infans. Tam aut apls. Nē autē
cognoscentes dñm. immo cogniti a deo.
Si nē eos cognouit dñs. nē eos nouerat.
n elegerat. n pdestinauerat ante mun-
di cōstitutionem. Sed sic dixit. nē au-
tē cognoscentes dñm immo cogniti a dō.
ut intelligerent dñm fecisse in eis cogni-
tionē suam. Cognoscentes dñm. Quid
est cognoscentes dñm. Nolite uob ar-
rogare. nolite supbire. cogniti estis
a deo. Quid est cogniti estis a deo.
Cognitores suos uos fecit dñs. dñs uob
dedit ut cognoscatis. quom est illud.
nē cognoui qm times dñm. Quando
optulit filiū suū ad holocaustū abra-
ham. dicit ei dñs. nē cognoui. Ipsa est
tota di prescientia. Tunc cognouit.
qndo dixit. nē cognoui. S; quid ē. nē
cognoui. Nunc te feci cognoscere.
Si g has locutiones sicut libris diui-
nis erudit' agnosceres. de gemitib' illis
quib' dictū est gemitib' intpellare spm
scīm. n eum faceres miserū. Quid enī est
aliud semp gemens. quā semp miser.
Ideo nos gemimus qā miser sum. & grās
spui scō. quia karitate eterni seli facit

nos gemere. propter quod dictum est gemere.
facit nos clamare propter quod dictum est clamare.
facit nos agnoscere dominum propter quod dictum est.
immo cogniti a deo. Facit abraham deus
cognoscere. propter quod ei dicitur. nunc modo
cognoui. **Ex libro contra maximianum. ii.**
Iam ante responderam secundum morem scrip-
turarum qua locutione sit dictum. et ipse
spiritus impellat gemitibus inenarrabilibus.
ne credamus spiritum sanctum nunquam esse sine ge-
mitibus posse. quoniam nullus dies. nulla ho-
ra. nullum momentum temporis inuenitur.
quo non a sanctis orationes deo ubicunque fun-
dantur. ab aliis hic. ab aliis alibi. cum
tamen ab orationibus sanctorum nullum tempus sit
immune. quandoquidem diebus ac noctibus
cum alii cibo accepto reficiuntur. alii quodli-
bet aliud agunt. alii dormiunt. non utique
desunt quos desiderium sanctum orare compellat.
Ita fit. ut spiritus sanctus qui ubique omnibus adest.
aliquantulum a gemitibus cessare non sinat.
quod est extreme miserie cum per quibuscunque
orationibus cogitur gemere. non gemitibus
inenarrabilibus impellare sic intelligat
ut dicitur. id est quia gemitibus desideriorum
sanctorum impellare sanctos facit. quibus affectum
pium gratie spiritualis infundit. Sed cum simi-
les locutionum modos quando per efficientem
significat id quod efficitur. sicut frigus
pigrum dicimus quia pigros facit. et diem
tristem vel letum qui tristes vel letos fa-
cit. etiam de scripturis sanctis commemora-
uerim. ubi deus dicit ad abraham. nunc
cognoui. quod nihil est aliud. quam nunc
ut cognosceres feci. non enim tunc deus di-
cendus est cognovisse. quod antequam fieret
nunquam potuit ignorare. **Ex libro
ad probam de orando deo.** Beata
uita querenda est. hec a domino deo petenda.

Quid sit beatum esse. a multis multa sunt
disputata. Sed nos ad multos et ad multa
utquid unus. Breuiter in scriptura di-
ueraciterque dictum est. beatus populus cuius
est dominus deus ipsius. In ipso populo ut simus atque
ad eum contemplandum. et cum eo sine fine ui-
uendum peruenire possimus. finis precepti est
karitas de corde puro et conscientia bo-
na et fide non ficta. In eisdem tribus per consen-
tia bona spes posita est. Fides ergo et spes
et karitas ad deum perducunt orantem. hoc
est. credentem. sperantem. desiderantem. et que-
rat a domino in diuina oratione considerantem.
Adhuc est fortasse quod queramus. cur apostolus
dixerit. quod enim oremus sic oportet nescimus.
Neque ullomodo credendum est. uel ipsum uel
quibus ista dicebat diuina nescisse orationem.
Cur ergo putamus hoc eum dixisse. quod nec te-
mere potuit nec mendaciter dicere.
non quia molestis tribulationesque tempora-
les plerumque perfrunt. uel ad sanandum tu-
morem superbis. uel ad probanda exercen-
dumque patientiam. cui probatur et exercetur
clarior merces superiorque seruat. uel ad
quicunque flagellanda et abolenda pec-
cata. tamen nos nescientes quod ista perfrunt.
ab omni optata tribulatione liberari.
Ab hac ignorantia nec sepius apostolus osten-
dit alienum. nisi forte quod oraret sic oportet
sciebat. quando magnitudine reue-
lationum ne extolleretur datus est illi stimulus
carnis angelus sathanę qui eum colaphizaret.
propter quod ter dominum rogauit ut eum auferret
ab eo. utique sicut oportet nesciens quod ora-
ret. Denique dei responsum cur non fieret quod
uir tantus orabat. et quare fieri non expe-
diret. audiuit. Sufficit tibi gratia mea. nam
uirtus in infirmitate perficitur. In his ergo
tribulationibus que possunt et predestinate et

nocere. qđ orem? sicut oportet nescimus.
 & tam quia dura. qđ molesta. qđ contra
 sensum infirmitatis nr̃e sunt. uniuersali
 humana uoluntate ut a nob̃ hec auferat̃
 oram? S; hoc deuotionis debem? dñō deo
 nr̃o. ut si ea n̄ abstulerit n̄ ideo nos ab eo
 negligi existimem?. s; potius pia patien-
 tia malor̃. bona speremus ampliora. Sic
 enī uirtus in infirmitate pficitur. Non
 nullis quippe impatientib? dñs dñs quod
 petebant concessit utat? sicut cetera apto
 negauit ppetius. Nam legim? isrl̃t̃ qđ
 & qm̃ rogauerunt & acceperunt. s; expleta
 ecupiscentia. impatientia ē grauit casti-
 gata. Dedit & regē petentib? sedm̃ cor-
 eor̃ sicut scriptū est. n̄ sedm̃ cor suum.
 Dedit etiā qđ diabolus postulauit. ut
 pband? eis famulus tēptaretur. Exaudi-
 uit rogantes & immundos sp̃c. ut in suos
 multos legio demonū mitteret. Hec
 scripta sunt. ne forte se quisquā magni-
 pendat si fuerit exaudiat. cū aliqđ impa-
 tienter petit. qđ n̄ impetrare plus p̃sit.
 aut se abiciat. & de diuina erga se mise-
 ratione desperet. si n̄ exaudiat cū for-
 te aliqđ petit. qđ accipiendo affligat atro-
 cius. uel ea p̃spertate corrupt? penitus
 euertatur. In talib? g̃ quid orem? sic opor-
 tet nescimus. Vnde si aliquid contra quā
 oramus acciderit. patientē ferendo & in
 omib? gr̃as agendo. hoc potius oportuit
 se qđ dī n̄ qđ nr̃a uoluntas habuit mi-
 nime dubitare debemus. Nam & huius
 modi exemplū p̃buit nob̃ ille mediator.
 qui cū dixisset. pat̃ si fieri potest trans-
 eat a me calix iste humanā in se uolun-
 tatē ex hominis susceptione t̃nsforman?.
 et̃anuo subiunxit. Verū. n̄ qđ ego uolo.
 s; qđ tu uis pater. Vnde merito p̃uimus

obedientiā iusti cōstituent? multa. Quisquis
 autē unā illam petit a dñō & hanc req̃rit.
 certus ac securus petit. nec timet ne forte
 obsit cū acceperit. sine qua nihil p̃dest qđqđ
 aliud sicut oportet acceperit. Ipsa est enim
 una uera & sola beata uita. ut cōtemplem̃
 dñi delectationē in eternū immortales atq;
 incorruptibiles corpore & spū. Verūtamen
 qm̃ ipsa ē pax que p̃cellit omnē intelec-
 tum. etiā ipsam in oratione poscendo quid
 orem? sicut oportet nescim?. Qđ enī sicut
 est cogitare n̄ possum? utiq; nescim?. Sed
 qđqđ cogitanti occurrit. abicim?. respu-
 ms. impham?. n̄ hoc ēē qđ querim? noui-
 ms. quāuis illud quale sit n̄dū nouerim?.
 Est g̃ in nob̃ quedā ut ita dicam docta
 ignorantia. s; docta spū dī. qui adiuuat
 infirmitatē nr̃am. Nam cū dixisset apt̃s.
 si enī qđ n̄ uidem? sp̃amus p̃ patientiam
 expectam?. ibi subiicit. Similit̃ & sp̃s
 adiuuat infirmitatē nr̃am. quid enī ore
 ms sicut oportet nescimus. s; ipse sp̃c
 int̃pellat gemitib? inenarrabilib?. qui au-
 tē scrutat̃ corda scit qđ sapiat sp̃s. qđ
 sedm̃ dīm int̃pellat p̃ scīs. Qđ non sic est
 intelligendum. ut existimem? sp̃m̃ scīm̃
 dī qui in trinitate incōmutabili dñs est
 & cū patre & filio un? dñs. tanquā aliquē
 qui n̄ sit qđ dñs est. ^{deum} interpellare p̃ scīs.
 Dictū est quippe int̃pellat p̃ scīs quia
 int̃pellare scōs facit. sic dictū est tēptat
 uos dñs dñs ur̃: ut sciat si diligitis eum.
 hoc est ut scire uos faciat. Int̃pellare
 itaq; scōs facit gemitib? inenarrabilib?.
 inspirans eis desiderium etiā adhuc in-
 cognitē tantē rei quā p̃ patientiā expec-
 tamus. Quom̃ enī narrēt. quando deside-
 ratur qđ ignoratur. Nam utiq; si om̃i
 modo ignoraret non desideraret. et rurs?

si uideret non desideraret. nec gemitibus
quereret. **Ex tractatu euangelii secundum io-**
hem. vi. Quia ergo in christo uos amamus. in
christo nos redamante. et amor noster per inuicem
gemat ad dominum. Ipse enim gemit columbe est.
Si ergo gemit columbe est quod omnis nouimus.
gemunt autem columbe in amore. audite
quid dicat apostolus. et nolite mirari quia co-
lumbę specie uoluit demonstrari spiritus
sanctus. Quid enim oremus sicut oportet in-
quit nescimus? sed ipse spiritus impellat gemitibus
inenarrabilibus. Quid ergo fratres mei. hoc
dicturi sumus quia spiritus gemit ubi perfecta
et eterna beatitudo est ei cum patre et fi-
lio. Spiritus enim sanctus deus. sicut dei filius deus. et
pater deus. Ter dixi deus. sed non dixi tres deos.
Magis enim deus ter. quam dei tres. quia et
pater et filius et spiritus sanctus unus est deus. Hoc
optime nostis. Non ergo spiritus sanctus in semet-
ipso apud semetipsum in illa trinitate
in illa beatitudine in eternitate sub
stantie gemit. sed in nobis gemit. quia ge-
mere nos facit. Nec parua res est. quod
nos docet spiritus sanctus gemere. Insinuat enim
nobis quia peregrinamur. et docet nos in
patriam suspirare. In ipso desiderio ge-
mimus. Cui bene est in hoc seculo. immo
qui putat quod ei bene sit. qui leticia car-
naliū et abundantia temporalium. et rerū
uana felicitate exultat. habet uocem
corui. Vox enim corui clamosa est non gemit-
bunda. Qui autem nouit se esse in pressura
mortalitatis huius. peregrinari se a domino.
fidem tenere illam perpetuam que nobis promissa
est beatitudinem. sed habere in spe. ha-
biturus in re. cum uenerit dominus in manife-
statione perclarus. qui prius in humilitate
uenit occultus. qui hec nouit gemit.
et quoadmodum propter hoc gemit bene gemit.

spiritus illum docuit gemere. a colūba didicit
gemere. Multi enim gemunt in infelicitate
terrena. uel quassati dampnis. uel egritu-
dine corporis pregrauati. uel carceribus inclu-
si. uel catenis colligati. uel fluctibus maris
iactati. uel aliquibus inimicorum insidus cir-
cūsepti. Gemunt. sed non columbe gemitu ge-
munt. non amore dei gemunt. non spiritu gemunt.
Ad eo tales cum ab ipsis pressuris fuerint libe-
rati exultant in grandibus uocibus. ubi ap-
paret. quia corui sunt non columbe. Meri-
to de archa missus est coruus et non est reuersus.
missa est columba et reuersa est. Illas duas
aues misit notum. Habebat ibi coruum.
habebat et columbam. Utrumque hoc geni-
archa illa continebat. Et si archa figura-
bat ecclesiam. uidetis utique quia necesse est
ut in isto diluuiio scilicet utrumque geni-
contineat ecclesia et coruum et columbam. Qui
sunt corui. Qui sua querunt. Qui colum-
be. Qui ea que christi sunt querunt. Quid
oremus sicut oportet nescimus. sed ipse
spiritus impellat gemitibus inenarrabilibus.
Ex libro de bono perseverantie. Quid est
ipse spiritus impellat. non impellare facit.
Gemitibus inenarrabilibus sed ueracibus. quoniam ue-
ritas est spiritus. Ipse est enim. de quo alio loco
dicit. Misit deus spiritum filii sui in corda nostra.
clamantem abba pater. Et hic quid est
clamantem. non clamare facientem. tropo
illo quo dicimus letum diem qui letos facit.
Quod alibi manifestat ubi dicit. Non enim
accepistis spiritum seruitutis iterum in timore.
sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo
clamamus abba pater. Ibi dicit clamantem.
hic uero in quo clamamus. apertus uidelicet qui
modo dixerit clamantem. id est sicut iam
exposui clamare facientem. ubi intelli-
mus et hoc ipsum esse donum dei ut ueraci

corde & spūaliter clamemus ad dñm. Attē-
dant g̃ quom̃ falluntur q̃ putant ēē a nob̃
n̄ dari nob̃ ut petam̃. queram̃. pulsemus.
& hoc ēē dicunt qđ gr̃a p̄cedit merito n̄ro.
ut sequat̃ illa cū accipim̃ petentes. & in-
uenim̃ querentes. ap̄iturq; pulsantib;.
nec uolunt intelligere etiā hoc diuini
ēē muneris ut oremus. hoc est petam̃.
queram̃ atq; pulsam̃. Accipim̃ enī sp̄m
adoptionis filioꝝ. in q̃ clamam̃ abba pat̃.
Ex tractatu psalmi. l.iii. In his g̃ tem-
porib; fr̃s ammonem̃ uos & exhortam̃
in dñō. ut n̄ petatis aliquid quasi fixum.
s; qđ uob; d̄s expedit scit. Quid enī uob;
expediat. om̄ino n̄ scitis. Aliqñdo quod
putatis p̄desse obest. & qđ putatis obēē
p̄dest. Egri enī estis. Nolite medico dicta-
re. que uob; medicam̄ta uelit apponere.
Si doctor gentiū paulus apl̄s dicit. qđ
enī orem̃ sicut oportet nescim̃. quanto
magis nos. Qui tam̃ cū sibi uideretur
etiā ipse prudenter orare ut ab eo au-
ferretur stimulus carnis anḡl̄s satanę
q̃ eū colaphizauit ne in magnitudine re-
uelationū extolleret. quid audiuit a dñō.
Nunqđ factū est qđ uolebat. Non. ut
fieret qđ expeditabat. Iud g̃ audiuit a
dñō. Ter inquit dñm rogauit ut aufer-
ret eum a me. & dixit m̄. Sufficit tibi
gratia mea. nā uirtus in infirmitate p̄-
ficiat. Ego medicam̄tum ad uulnus ap-
posui. quando auferendum sit noui. Non
recedat egrotus a manib; medici. n̄ det
ēsilium medico. Ita sunt om̄ia ista tēpora-
lia. Tribulationes sunt. si bene colis dñm.
noueris quia nouit quid cuiq; expediat.
Prosperitates sunt. magis caue ne ipse
corrumpant animā tuam. ut ab eo qui
hec dedit recedat. **Scimus autem qm̄**

diligentib; dñm om̄ia coopant̃ in bonū. hi
q̃ scdm̃ p̄positū uocati sunt sc̄i. **Ex li-
bro de correptione & gr̃a.** Apl̄s cum
dixisset. scim̃ qm̄ diligentib; dñm om̄ia
coopantur in bonū. sciens n̄nullos dili-
gere dñm & in eo bono usq; in finē non per-
manere. mox addidit. his q̃ scdm̃ p̄po-
sitū uocati sunt sc̄i. Hi enī in eo qđ dili-
gunt dñm p̄manent usq; in finē. & qui
ad temp̄ inde deuiant reuertent̃ ut usq;
in finē p̄ducant qđ in bono ēē cepunt.
Ostendens autē quid sit scdm̃ p̄positum
uocari. mox addidit. **Quoniam quos
ante p̄scuit & p̄destinauit cōformes fieri
magis filii ei. ut sit ipse p̄mogenit̃
in multis fr̃ib;. q̃s autē p̄destinauit illos
& uocauit. scilicet scdm̃ p̄positū. quos
autē uocauit ipsos & iustificauit. q̃s
autē iustificauit illos & glorificauit.**
Illa om̄ia iam facta sunt. p̄scuit. p̄desti-
nauit. uocauit. iustificauit. qm̄ et om̄es
iam p̄sciti ac p̄destinati sunt. & multi iā
uocati atq; iustificati. qđ autē posuit in
fine illos & gl̄ificauit. siquidē illa gl̄ia
hic ē intelligenda. de qua idem dicit.
cū xp̄c apparuerit uita ūra. tunc et uos
cū illo apparebitis in gl̄ia n̄dū factū est.
quāuis et illa duo idest uocauit & iustifi-
cauit n̄ in om̄ib; facta sunt de quib; dicta
sunt. adhuc enī usq; in finē sc̄i multi uo-
candi & iustificandi sunt. & tam̃ uerba
p̄terita tēporis posuit de reb; etiā futuris.
tanquā iam fecerit d̄s. que iam ut fierent
ex ēt̄nitate disposuit. Ideo de illo dicit
& p̄pha j̄saias. q̃ fecit que futura sunt.
Quicūq; g̃ in dī p̄udentissima dispositi-
one p̄sciti. p̄destinati. uocati. iustificati.
glorificati sunt. n̄ dico etiā n̄dū renati.
s; etiā nondū nati. iā filii dī s̄t. & om̄ino

pure n̄ possunt. Talib' d's diligentib' cum
om̄ia coop̄at' in bonū. usq; adeo p̄fius
om̄ia. ut etiam si qui eorū deuant & exor-
bitant. etiā hoc ipsū eis faciat p̄ficere
in bonū. q̄a humiliores redeunt atq; do-
ctiores. Discunt enī in ipsa uita iusta cū
tremore se exultare debere. n̄ sibi arro-
gando tanquā de sua uirtute fiduciam
p̄manendi. nec dicendo in abundantia
sua. n̄ mouebor in eternū. Prop̄t̄ qd̄ eis
dicitur: Seruite dño in timore. & exul-
tate ei cū tremore. neq̄ndo nascat' dñs.
et peccatis de uia iusta. Neq; enī ait. & n̄
ueniatis ad uia iustam. s; peccatis inquit
de uia iusta. quid ostendens nisi eos esse
cōmonitos q̄ ambulant in uia iusta. ut
in timore dō seruiant. idest n̄ altum
sapiant s; timeant. qd̄ significat n̄ sup-
biant s; humiles sint. Vnde alibi dic̄.
Non alta sapientes. s; humilib' cōsentien-
tes. Exultent dō s; cum tremore. in
nullo gl̄antes q̄ndo n̄m nihil sit. ut
q̄ gl̄atur in dño gl̄etur. ne peccant de
uia iusta. in qua iā ambulare cepunt.
dū sibi hoc ipsum designant qd̄ in ea s̄t.
His uerbis usus ē apl's ubi ait. Cū timo-
re & tremore ur̄am ipsoꝝ salutē opama-
ni. Et ostendens quare cū timore &
tremore. dñs est enī inquit qui opatur
in uob' & uelle & opari p̄ bona uolunta-
te. **Ex libro de trinitate. xiiii.**

Quāuis enī et ipsa mors carnis de peccato
p̄mi hominis originaliter uenerit. tam
bonus ei' usus gloriosissimos m̄res fecit.
Et ideo non solum ipsa s; om̄ia sc̄li huius
mala. labores doloresq; hominū quāquā
de peccatoꝝ & maxime de peccati origi-
nalis meritis ueniant. unde facta est
& ipsa uinculo mortis obstricta uita.

tamen & remissis peccatis remanere debuerit
cū quib' homo p̄ ueritate certaret. & unde
exerceret uirtus fidelium. ut nouus homo
p̄ testam̄tum nouū inter mala hui' seculi
nouo sc̄lo p̄pararet. miserā quā meruit
uita ista dāpnata sapientē tolerans. & q̄a
finietur prudenter gratulans. beattitu-
dinē ū quā uita futura sine fine est ha-
bitura. fideliter & patienter expectans.
Diabolus ū adn̄atu & cordib' fidelū forā
missus in quorū dāpnatione atq; infideli-
tate licet dāpnat' etiā ipse regnabat.
tantū p̄ conditione mortalitatis hui' ad-
uersari sinitur. quantū eis expedire no-
uit. de quo sacre littere p̄sonant p̄ os
apli. fidelis d's qui n̄ p̄mittit uos tēpta-
ri sup̄ id qd̄ potestis. s; faciet etiā cum
temptatione exitū ut possitis sustinere.
Prosumt autē ista mala quē fideles p̄e-
p̄ferunt uel ad emendanda peccata. uel
ad exercendā p̄bandaq; iusticiam. uel
ad demonstrandā uitę hui' miserā. ut
illa ubi erit beatitudo uera atq; p̄petua.
& desideret' ardentius & inq̄rat' instantius.
Sed circa eos ista seruiant. de quib' dic̄ apl's.
Scimus qm̄ diligentib' dñm om̄ia coopant'
in bonū. his qui sc̄dm̄ p̄positū uocati s̄t
sc̄i. Horum p̄destinatio nemo cū diabolo
perit. nemo usq; ad mortē sub diaboli po-
testate remanebit. **Ex libro de trimi-
tate p̄mo.** Habent aliam causā boni
quare tēporalib' affligant' malis. qualē
habuit iob. ut sibi ipse human' animus
sit p̄batus & cognit'. q̄nta uirtute p̄cta-
tis gratus dñm diligit. Quib' recte cōfide-
ratis atq; p̄spectis. attende utrū aliqd̄
mali acciderit fidelib' & p̄is qd̄ eis non
in bonū uerteret. nisi forte putandū est
ap̄licam illā uacare sententiā. ubi ait.

81
scimus quia diligentib' dñm omnia coopant'
in bonū. Amiserunt omnia quę habebant.
nūqđ fidē. nūqđ pietatē. nūqđ interiori
hominis bona. q̄ est ante dñm diues. Hęc
sūt opes xpianoy. quib' opulent' dicebat
apls. Est autē quest' magnis pietas cum
sufficiētia. Nihil enī utulim' in hunc
mundu. s; nec auferre aliqđ possum'. Ha-
bentes autē uictū & uestitū. his contenti
simus. Nam q̄ uolunt diuites fieri inci-
dunt in tēptatio nē & laqueū diaboli. &
desideria multa inutilia & noxia. quę
mergunt homines in interitū & p̄ditio-
nē. Radix ē enī omniū maloy auaritia.
quā quidā appetentes a fide perauerūt.
& inseruerūt se dolorib' multis. Nā cum
dixit. q̄ uolunt diuites fieri incidunt in
tēptationē & cetera. p̄fecto in diuitis re-
p̄hendit cupiditatem nō facultatē. de q̄
p̄cepit alibi dicens. Precipe diuitib' hui'
mundi. nō supbe sapere. neq; sperare in in-
certo diuitiarū. s; in dō uiuq. q̄ p̄stat no-
bis omnia abundanter ad fruendū. Be-
ne faciant. diuites sint in opib' bonis.
facile tribuant. cōmunicent. thesauri-
zent sibi fundamentū bonū in futurū.
ut app̄hendant uerā uitā. **Ex tractatu**
psalmi. c. xxxiii. Qui uoluntatē dei
secunt' nō uoluntatē suā seq' dñm uolunt.
illū faciunt p̄cedentē & se sequentes. nō
autē se p̄cedentes et illū sequentē. & in
omib' eum bonū inueniunt. siue em̄dan-
tem. siue cōsolantē. siue exercentē. siue
coronantē. siue purgantē. siue illumi-
nantē. sicut ap̄ls ait. scim' quia diligen-
tib' dñm omnia coopant' in bonū. **Ex eplā**
ad pbam. Anima xpiana recte facit.
mala hui' mundi tolerabilia ducere spe
futuri. Sic enī usu qđā bono cōuertuntur

in bonū. dum nō augent nrām cōcupiscētiā
s; exercent patientiā. De qua re ap̄ls ait.
Scim' qm diligentib' dñm omnia coopantur
in bonū. Omnia inquit. Non solū q̄ illa
quę appetunt' ut suauia. uerū etiā illa
quę ut molesta uitant'. q̄ndo alia sic su-
mimus ne capiam'. alia sic ferim' ne fran-
gam'. & scđm p̄cepta diuina in omib' grā
agim' ei de quo dicim'. benedicā dñm in
omī tempore. semp laus ei in ore meo.
& bonū est m' qm humiliasti me. ut dis-
cam iustificaciones tuas. Neq; enī reuera
si fallacis p̄spicitatis semp hic t̄nquillitas
arrideret'. anima humana portū illum
uerē certq; securitatis appeteret. **Ex li**
bro de gratia et libero arbitrio. Sine
dñō uel opante ut uelim'. uel coopante
cū uolum'. ad bona pietatis opa nihil
ualem'. De opante illo ut uelim' dictum
ē. dñs est enī qui opat' in nob' et uelle. de
coopante illo cū iam uolum' & uolendo
agim'. scim' enī inquit qm diligentib' dñm
omnia coopantur in bonū. Quid ē omnia.
nisi et ipsas trībiles seuasq; passiones.
Sarcina quippe quę infirmitati gr̄us ē.
leuis efficitur karitati. Talib' enī dñs
dixit suā cē sarcinā leuē. qualis petrus
fuit cū passus ē p̄ xpō. non quali' fuit
q̄ndo negauit. **Ex eplā ad syxatum**
presbiterum. Hereticoy qq; inq̄titudine
ut scripturas uigilanti' p̄serutem'. unde
ne ouili xpī noceant eis possit occurrī. tan-
quā de somno ignauie nrā excitat' indu-
stria. Ita p̄ multiplicem grām saluatoris
etiā qđ inimicus ad p̄uiciem machinat'
dñs cōuertit in adiutoriū. qm diligentibus
dñm omnia coopant' in bonū. Nā quos p̄sci-
uit & p̄destinauit cōformes fieri imaginis
filii sui. **Ex libro sententiarū p̄speri.**

Inimici ecclesie quibet errore cecent uel malicia deprauent. si accipiunt potestatem corporalem affligendi exercent ei patientiam. si tantum male sentiendo aduersant. exercent ei sapientiam. & ut etiam inimici diligant exercent ei beniuolentiam. quia deus his qui diligunt eum omnia cooperatur in bonum.

Ex libro ad paulinum nolanum episcopum.

Certus est quod dei prescientie definit numerus & multitudo sanctorum. quibus diligentibus dominum quod eis donauit per diffusum in cordibus eorum spiritum sanctum. omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum uocati sunt sancti. quoniam quod ante presciuit & predestinauit conformes fieri imaginis filii sui. ut ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem predestinauit. illos & uocauit. hic subaudire debemus. secundum propositum. Sunt enim & alii uocati sed non electi. ac per hoc non secundum propositum uocati. Quos autem uocauit hoc est secundum propositum. illos & iustificauit. Quos autem iustificauit. illos & glorificauit. Hi sunt filii promissionis. hi sunt electi qui per electionem gratie salui fiunt. Hec sunt uasa misericordie. in quibus deus etiam per uasa irae notas fecit diuitias glorie sue. Nam quod presciuit & predestinauit conformes fieri imaginis filii sui. ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. **Ex libro de predestinatione sanctorum.** Predestinatio est gratie preparatio. que sine prescientia non potest esse. potest autem sine predestinatione prescientia. Predestinatione quippe deus ea presciuit que fuerat ipse factururus. unde dictum est. fecit que futura sunt. Prescire autem potest etiam que ipse non facit. sicut quecumque peccata. quia et si sunt quedam que ita peccata sunt ut penes sint etiam peccatorum. unde dictum est. tradidit illos deus in reprobam mentem ut faciant que non conueniunt. non ibi peccatum dei est. sed iudicium. Quod circa prede-

stinatio dei que in bono est. gratia est ut dixi preparatio. gratia uero est ipsius predestinationis effectus.

Ex libro de bono perseuerantie. Hec est predestinatio sanctorum. nihil aliud prescientia scilicet & preparatio beneficiorum dei. quibus certissime libantur quicumque libantur. Ceteri autem ubi non in massa perditionis iusto diuino iudicio relinquantur. **Ex libro de ciuitate dei. xxi.**

Quod ergo ait predestinatos conformes fieri imaginis filii dei. potest secundum interiore hominem intellegi. unde nobis alio loco dicit. Nolite conformari huic seculo. sed reformamini in nouitate mentis uestrae. Vbi ergo reformamini ne conformemini huic seculo. ibi conformamini dei filio. Potest & sic accipi. ut quemadmodum ille nobis mortalitate. ita nos illi efficiamus immortalitate conformes. quod quidem & ad ipsam resurrectionem corporum pertinet. **Ex libro de tri-**

mitate. xlii.

Quos autem inquit presciuit & predestinauit conformes imaginis filii sui. ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Primo genitus utique amicus secundum eundem apostolum. qua morte seminata est caro eius in etumelia. resurrexit in gloria. Secundum hanc imaginem filii sui cui per immortalitatem conformamini in corpore. etiam illud agimus quod item dicit idem apostolus. sicut portauimus imaginem terreni. portemus etiam imaginem eius qui de celo est. ut scilicet qui secundum adam mortales fuimus. secundum christum immortales nos futuros fide uera & spe certa firmique teneamus. Sic enim nec eandem imaginem portare possumus. nondum in uisione sed in fide. nondum in re sed in spe. De corpori quippe resurrectione tunc loquebatur apostolus cum hec diceret. **Ex sermone de symbolo.**

Secundum id quod unigenitus est non habet fratres. secundum id autem quod primogenitus est. fratres uocare dignatur est omnes qui post eius primatum in dei gratiam renascuntur per adoptionem filiorum. sicut apostolica discipli-

na commendat. **Ex libro de bono pseueran**

te. Ista igitur dona sua quibuscumque deus donat.

peculdubio se daturum esse perseuit. et in sua

perseuerantia preparauit. Quos ergo predestinauit ap

pos et uocauit. uocatione illa de qua dictum

est. sine penitentia sunt dona et uocatio dei.

Namque in sua quae falli mutarique non potest

perseuerantia opera sua disponere. id omnino nec

quicquam est predestinare. Quos autem predesti

nauit hos et uocauit. et quos uocauit hos et

iustificauit. **Ex tractatu psalmi quinti.**

Ista sanctificatio conceditur iustis. scilicet ut iustificen

tur: precedit uocatio quae non est meritoria sed gratia

dei. Omnes enim peccauerunt. et egent gloria dei.

Quos enim uocauit hos et iustificauit. quos autem

iustificauit hos et glorificauit. Quia ergo uoca

tio non meritoria nostra sed beniuolentie et mise

ricordie dei est. subiicit dicens. Domine ut

secundo bonae uoluntatis tuae coronabis nos.

Bona etenim uoluntas dei precedit bonam uolun

tatem nostram. ut peccatores uocet in peniten

tiam. et ipsa sunt arma quibus expugnat

inimicus. extra quae dicitur. Quis accusabit

aduersus electos dei. Si deus pro nobis. quis contra

nos. Qui unigenito filio suo non peperit. sed

pro nobis omnibus tradidit illum. Si enim cum ad

huc inimici eternis christi pro nobis mortui sunt.

multo magis reconciliati salui erimus ab ira

per ipsum. Hoc est inuictissimum scutum quod re

pellitur inimicus. desperationem salutis sug

gerens multitudinem tribulationum et tempta

tionum. **Ex tractatu psalmi. c. l.**

Sic enim ad eternam beatitudinem tendimus uitam.

permittit nostra peccata dampnando deinde bene

uiuendo. ut post uitam condemnata mala

et gesta bona mercedem eternam. Secundum pro po

stimum enim occultissimae iusticie bonitatisque

sus deus quos predestinauit illos et uocauit.

et quos uocauit illos et iustificauit. quos

autem iustificauit. ipsos et glorificauit. Pre

destinatio nostra non in nobis facta est sed in occulto

apud ipsum in eius presentia. tria uero reliqua.

in nobis sunt. uocatio. iustificatio. glorificatio.

Vocamur per predicationem penitentiae. Sic enim

dominus cepit euangelizare. Agite penitenti

am. appropinquabit enim regnum celorum. Iusti

ficamur in uocatione misericordie. et timore

iudicii. Hinc est quod dicitur. Deus in nomine

tuo saluum me fac. et in uirtute tua iudi

ca me. Non timet iudicari. qui impetraue

rit ante saluari. Vocati renunciamus dia

bolo per penitentiam ne sub iugo eius remane

amus. iustificati sanamur per misericordiam ne

iudicium timeamus. glorificati transimur in ui

ta eternam. Ad hoc pertinere arbitror quod

dominus ait. Ecce cicio demonia. et sanitates

perficio hodie et cras. et tertia consumor.

Quod etiam in triduo suae passionis et dormi

tionis et euagationis ostendit. Cruci

fixus est enim. et sepultus est et resurrexit.

In cruce de principibus et potestatibus triu

phauit. in sepulchro requieuit. in re

surrectione exultauit. Penitentia cruci

at. iusticia tranquillat. uita eterna glorificat.

Ex libro de predestinatione sanctorum.

Intelligamus ergo uocationem qua fiunt electi

non qui eliguntur quia crediderunt. sed qui

eliguntur ut credant. Hanc enim et ipse

dominus satis aperit ubi dicit. Non uos me

elegistis. sed ego elegi uos. Nam si propterea

electi erant quia crediderant. ipsi enim pri

us elegerant credendo in eum. ut eligi me

rerentur. Aufert hoc omnino qui dicit.

Non uos me elegistis. sed ego elegi uos. Et

ipsi quidem peculdubio elegerunt eum. quando

crediderunt in eum. Unde non ob aliud dicit

non uos me elegistis. sed ego uos elegi. nisi

quia non elegerunt ut digeret eos. sed ut eum

eligerent. elegit eos. quia misericordia ei puen-
nit eos. secundum gratiam non secundum debitum. Hec
est immobilis ueritas predestinationis et gratie.
Nam quid est quod ait apostolus. sicut elegit nos in
ipso ante mundi constitutionem. Quod profecto
si propterea dictum est quia preceperit deus credi-
turos non quia facturum fuerat ipse credentes.
Extra istam prescientiam loquitur filius dicens.
non uos me elegistis sed ego uos elegi. cum hoc
potius preceperit deus quod ipsi cum fuerant ele-
cturi ut ab illo eligi mererentur. Electi
sunt itaque ante mundi constitutionem ea
predestinatione. in qua deus sua futura sa-
cta preceperit. electi sunt autem de mundo
ea uocatione qua deus id quod predestinauit
impleuit. Quos enim predestinauit illos et
uocauit. illa scilicet uocatione secundum pro-
positum. Non ergo alios sed quos predestinauit
ipsos et uocauit. nec alios sed quos ita uo-
cauit ipsos et iustificauit. nec alios sed quos
predestinauit. uocauit. iustificauit. ipso
et glorificauit. illo utique fine qui non habet fi-
nem. **Ex tractatu euangelii secundum iohannem**
xlvi. Nouit dominus qui sunt ei. nouit prece-
ptos. nouit predestinatos. De illo quippe dicitur.
Quis autem preceperit et predestinauit conformes
imaginis filii sui. ut sit ipse primogenitus
in multis fratribus. Quos autem predestinauit.
ipsos et uocauit. Et quos uocauit. ipsos et
iustificauit. Quos autem iustificauit. ipsos
et glorificauit. Si deus pro nobis. quis contra nos.
Adde huc. Qui proprio filio non peperit. sed
pro nobis omnibus tradidit illum. quomodo non et
cum illo omnia nobis donauit. Sed quibus
nobis. Presertim. predestinatis. iustificatis.
glorificatis. De quibus sequitur. Quis accusa-
bit aduersus electos dei. Nouit ergo dominus qui
sunt ei. ipse sunt oues. aliquando se ipse ne-
sciunt. sed pastor nouit eas secundum istam pre-

destinationem. secundum istam dei prescientiam. secundum ele-
ctionem ouium ante mundi constitutionem. Secundum
istam ergo prescientiam dei et predestinationem. quam
multe oues foris. quam multi lupi intus.
et quam multe oues intus et multi lupi foris.
Quid ergo dicemus ad hec. Si deus pro nobis. quis
contra nos. Ex sermone de natale
martyrum. Omnium quidem bonorum fide-
lium christianorum. maxime tamen gloriosissimorum
martyrum uox est. si deus pro nobis quos contra nos.
fremebat mundus aduersus eos. populi me-
ditabantur inania. principes conueniebant
in unum. excogitabant noui cruciatum. et
penas incredibiles inueniebant ingeniosa
crudelitas. obruebant obprobriis. falsis
arguebant criminibus. custodius intolera-
bilibus includebant. ungulis arabantur.
ferro puniebant. bestias subrigebantur.
ignibus cremabant. et dicebant. si deus pro
nobis quis contra nos. Totus mundus contra
uos. et dicitis. quis contra nos. Respon-
derunt tibi. Et quid est totus mundus.
quando pro eo morum pro quem factus est mundus.
Possunt corpus non solum punire. sed etiam
diluare. Et quid facient. Ecce enim
deus auxiliator meus. et dominus susceptor est
anime mee. Et quid mihi obest. cum sit dominus
susceptor anime mee. quod mundus interfec-
tor corporis mei. quando susceptor ani-
me mee. erit restitutor et corporis mei.
Unde probas obeat gloriose martyr. unde
mihi probas quod dicis. si deus pro nobis quos contra nos.
Continuo attulit grande documentum.
et inuenit introduxit matrem mirum. testem
testium. illum scilicet cum proprio filio non pep-
erit patrem. sed pro nobis omnibus tradidit eum. Hinc
probauit se uerum dixisse. si deus pro nobis quis
contra nos. Filio proprio non peperit. sed pro nobis
omnibus tradidit eum. Quomodo et non cum illo

omnia nobis donauit. quando cum illo omnia nobis donauit & ipsum nobis donauit. Terret te fremitus mundi. cui donatus est artifex mundi. Christum nobis donatum esse gaudeamus. & nullos inimicos christi in hoc seculo timeamus.

Ex sermone de uerbis apostoli. Apostolum beatum audiui exhortantem & confirmantem nos cum diceret nobis. Si deus pro nobis quis contra nos. Pro quibus autem sit deus. superius ostendit ubi ait. Quis autem predestinauit illos & uocauit. Quis autem uocauit illos & iustificauit. Quis autem iustificauit illos & glorificauit. Quid ergo dicemus ad hec. Si deus pro nobis quis contra nos. Deus pro nobis ut predestinaret nos. deus pro nobis ut iustificaret nos. deus pro nobis ut uocaret nos. deus pro nobis ut glorificaret nos. Si deus pro nobis. quis contra nos. Predestinauit antequam essemus. uocauit cum auersi essemus. iustificauit cum peccatores essemus. glorificauit cum mortales essemus. Si deus pro nobis. quis contra nos. Predestinatus a deo. uocatus. iustificatus. qui uult aduersari. paret se si potest bellare aduersum deum. Vbi enim audimus si deus pro nobis quis contra nos. nisi qui deum uincit non ledit nos. Et quis est qui uincit omnipotentem. Quicumque reluctari uoluerit. sibi nocet. Hoc est quod & paulo adhuc saulo de celo christus clamauit. Non tibi expedit contra stimulum calcitrare. Seuiat seuiat quantum potest. Iui cales aduersus stimulum mittit. nonne in seipsum seuit. In his autem quatuor rebus quas commendauit apostolus insignes. in his qui pertinent ad deum. pro quibus est deus. idest predestinatione. uocatione. iustificatione. glorificatione. in his ergo quatuor rebus. considerare debemus. quod iam habeamus. & quid adhuc expectemus. In his enim quae iam habemus. laudamus deum largitorem.

in his quae nondum habemus. tenemus debitorem. Debitor enim factus est. non aliquid a nobis accipiendo. sed quod ei placuit promittendo. Predestinatus enim iam sumus. & ante quam essemus. uocati sumus. quando christiani facti sumus. Iam ergo & hoc habemus. iustificati. quicquid est iustificati. Audemus dicere & hoc tertium habere nos. Et erit quisquam nostrum qui audeat dicere iustus sumus. Quid est. peccator non sum. Si audes hoc dicere. occurrit tibi iohannes. Si dixerimus quia peccatum non habemus. nos ipsos seducimus. & ueritas in nobis non est. Quid ergo. Nihil habemus de iusticia. An habemus. sed non totum habemus. Si enim iusticie nihil habemus. nec fidem habemus. Si fidem non habemus. christiani non sumus. Si autem habemus fidem. iam aliquid habemus iusticie. Ipsum aliquid uis nosse quantum sit. Iustus ex fide uiuit. Iustus inquam ex fide uiuit. qui credit quod non uidet. Grati sumus ex eo quod habemus ut addatur quod non habemus. & non perdamus quod habemus. Ergo & hoc tertium iam agitur in nobis. Iustificati sumus. sed ipsa iusticia cum perficimus crescit.

Qui etiam filio suo proprio non peperit. sed pro nobis omnibus tradidit illum. **Ex libro de ciuitate dei. xxxii.** Quid dabit eis quos predestinauit ad uitam. si tanta dedit etiam eis quos predestinauit ad mortem. Quae bona in illa beata uita facit eos sumere. pro quibus in hac misera unigenitum suum filium uoluit usque ad mortem mala tanta perferre. Unde apostolus de ipsis in illud regnum predestinatus loquens. qui proprio inquit filio non peperit. sed pro nobis omnibus tradidit eum. quomodo & non cum illo omnia nobis donauit. Cum hec promissio complebitur. quid erimus. quales erimus. quae bona in illo regno accepturi sumus. quando quidem christo

moriēte p nob tale iā pign' accepimus.
Qualis erit sps hominis nullū omīno ha-
bens uitium. nec sub q iaceat. nec cui cedat.
nec cōtra qd saltem laudabilē dimicet. pa-
catissima uirtute pfectus. rerū ibi. omī-
um quanta quā speciosa quā certa scien-
tia. sine errore aliq uel labore. ubi dī
sapientia de ipso suo fonte potabitur. cū
sūma felicitate sine difficultate. Quale
erit corp? qd omīmodo spūi subditum
e eo sufficientē uiuificatū nullis alimo-
nus indigebit. Non enī animale sed
spāle erit. habens quidē carnis f; sine
ulla carnali corruptione substantiam.

Ex tractatu euangelii sedm iohem. c. viii.

Quod autē dicit a patre datū sibi calicem
passionis. pfecto illud ē qd ait apls. Si dīs
p nob quis contra nos? Qui pprio filio
n̄ pepetit. f; p nob omīb' tradidit eum.
Verum auctor calicis hui' est etiā ipse
qui bibit. Unde idem apls item dicit.
Xpē dilexit nos. e tradidit semetipsū
p nob oblationē e hostiam in odorem
suauitatis. **Ex tractatu psalmi. lxxv.**

Dictum est ab aptō. qui me dilexit e tra-
didit semetipsum p me. Dictum ē de
patre. qui pprio filio n̄ pepetit. f; pro
nob omīb' tradidit illum. Si g pater
filium tradidit. e filius seipsum tradi-
dit. iudas quid fecit? Pater tradendo
filium p nob bene fecit. xpē tradendo
seipsum p nob bene fecit. iudas tradendo
magistrū p auaricia male fecit. Non
enim qd nob prestitū est de passione
xpi. malicie iude deputabitur. Habet
ille mercedē malicie. xpē laudē glē.

Quom n̄ etiā cū illo omīa nob donauit?

Ex libro questionū euangeliorū sedo.

Quid sibi uult. qd cū pat' diceret. tu me

cū es semp. addidit e omīa mea tua sunt.
Qua in re pmo cauendū est. ne ita dictum
intelligas omīa mea tua sunt. quasi n̄ sint
et frīs. ut tanquā in trena hereditate
patiaris angustias. quom possint ēē omīa
maioris. si ibi habet etiam iunior partē
suam. Sic enī a pfectis e purgatis ac iā
immortalib' filiis habent omīa. ut sint
e omīum singula. e omīa singulor. Ut
enī cupiditas nihil sine angustia. ita ni-
hil cū angustia karitas tenet. Sed quom
omīa? Num e anglos att aliquis e uir-
tutes sublimes ac potestates. atq; uniuersa
celestia dī mysteria dīs in possessionē tali
filio subiecisse putandus est? Si posses-
sionē sic accipias ut ei possessor ipse sit
dn̄s. n̄ utiq; omīa. Non enī dn̄i erunt. sed
confortes potius angelorū. de quib' dictū est.
equales dī angelis. Sin ū possessio sic in-
telligitur quom recte dicim' possidere
animas ueritatem. n̄ inuenio cur n̄ uero
ac pprie possim' dicere omīa. que dicta
sunt omīa. Non enim illud ita loquim'.
ut dn̄as ueritatis animas dicamus. quā
ab eis dicim' possideri. Aut si nomine pos-
sessionis ab hoc sensu impedimur. id qd
auferat. Non enim att pater omīa in pos-
sessionē tibi dabo. siue omīa possides uel
possidebis. f; omīa mea tua sunt. nec ta-
men ita sunt eius. ut ipsius dī. Qd enī est
in nrā pecunia. potest familie nrē uel
alimentū esse. uel ornamentū. uel aliqd
huiusmodi. Et certe cū ipsum patre recte
ille suū possit dicere. n̄ uideo que ipsius
recte sua uocare n̄ possit. diuersis dum
tauat modis. Cum enī beatitudinē illā
obtinuerim. nrā erunt ad uidenda supi-
ora. nrā erunt ad cōtēndū equalia. nrā
erunt ad donandum inferiora. **Quis**

accusabit aduersus electos di. **D**s qui
iustificat. Quis e qui edempnet. Et ce
tera. **E**x libro de doctrina xpiana. iiii.
Quaecumq; de ambiguis distinctionib; dixim;
eadem obseruanda sunt & in ambiguis pro
nunciationib;. Nam et ipse nisi lectoris ni
mia uigent incuria. aut regulis fidei cor
riguntur: aut pcedentis uel csequentis con
nexionis sermonis: aut si neutrum horum ad
hibent ad correctionem. nihilominus dubie
remanebunt: ut quolibet modo lector p
nunciauerit. non sit in culpa. Nisi enim fides
reuocet. qua credimus dm non accusaturum
aduersus electos suos. & xpm non edempnaturum
electos suos. potest illud sic pronunciari. Ius
accusabit aduersus electos di. Ut hanc in
terrogationem quasi responsio csequatur. ds
qui iustificat. Et item interroget. quis e q
edempnet. Respondeat xpc uic. q mortuus
est. Quod credere quia demissimum
est: ita pronuntiabitur: ut pcedat pcon
tatio sequatur interrogatio. Inter pcontatio
nem & interrogationem. hoc ueteres interce
dierunt. qd ad pcontationem multa respon
deri possint. ad interrogationem uero. aut non
aut etiam. Pronunciabitur g ita. ut post
pcontationem qua dicimus. qs accusabit
aduersus electos di. illud qd sequitur. sono
interrogantis enuncietur. Ds q iustificat.
Ut tacite respondeat. non. & iterum pcon
temur. quis est qui edempnet. Rursusq;
interroget. xpc uic q mortuus est.
Magis autem qui resurrexit. Qui e in
deactera di. Qui et utpellat pro nobis.
Ut ubiq; tacite respondeat. non. At uero
illo in loco ubi ait. quid g dicimus qa
gentes que non sectabantur iusticiam appre
henderunt iusticiam. nisi post pcontatio
nem qua dictum est. quid g dicimus. respon

sio subiciat. quia gentes que non sectabantur iu
sticiam apprehenderunt iusticiam. textus conse
quens non coheret. Qualibet autem uoce pro
nunciet illud qd nathanael dixit. potest
aliquid boni esse siue affirmantis. ut illud so
lum ad interrogationem pertineat qd ait anaza
reth. siue totum cum dubitatione interrogantis.
non indeo quomodo discernat. Vterq; autem
sensus fide non impedit. Est etiam ambiguitas
in dubio sono syllabarum. et hec utiq; ad p
nunciationem pertinens. Nam qd scriptum est.
non est absconditum os meum a te qd fecisti in
abscondito. non ducet legenti utrum correp
ta o littera pronunciet an pducta. Si enim
corripuat ab eo qd sunt ossa. si autem pducatur
ab eo qd sunt ora. intelligitur numerus sin
gularis. Sed talia lingue pcedentis inspecti
one diiudicantur. Nam in greco non est ^o ^m ^a ^a
sed ^o ^m ^a ^a. positum est. Unde plerumq; lo
quendi consuetudo uulgaris. utilior signi
ficandis rebus quam integritas litterata.
Mallem quippe cum barbarismo dici. non est
absconditum a te os meum. quam ideo mun
etur aptum quia magis latinum est. Sed aliquan
do dubius syllabe sonus etiam uicino uerbo
ad eandem sententiam pertinentem indicatur
sicut e illud apostoli. que predicabo uobis sicut et
predixi. quoniam qui talia agunt regnum dei non
possidebunt. Si tantum dixisset. que
predico uobis. neq; subiunxisset sic predixi.
non nisi ad codicem pcedentis lingue cur
rendum esset. ut cognoscerem utrum in eo qd
dixit predicabo. pducenda an corripienda
esset syllaba media. non autem manifestum est
pducenda esse. Non enim ait sicut predicau
i; sicut predixi. Non solum autem iste. sed etiam
ille ambiguitates que non ad distinctionem
uel ad pronunciationem pertinent similiter cō
siderande sunt. qualis illa e ad thessaloni
censes.

Propterea consolati sumus fr̄es in uob̄. Du-
bium enim utrū ō fr̄es. an hos fr̄es. neutrū
autē horū est contra fidē. S; greca lingua
hos casus pares n̄ habet. & ideo illa inspe-
cta renūciat uocatiuus. idest o fr̄es. Qd
si uoluisset int̄pres dicere. p̄pt̄ea cōsolatio
nē habuim̄ fr̄es in uob̄. minus seruicū eēt
uerbis. s; min⁹ de sententia dubitaret. aut
certe adderet n̄r̄i. Nemo enī fere ambige-
ret uocatiuum casum eē. cū audiret. prop-
terea cōsolati sum⁹ fr̄es n̄r̄i in uob̄. Sed iam
hoc piculosius p̄mittitur. Ita factum est
in illa ad corinthios. cū ait apl̄s. cotidie
moriōr p̄ uirā gl̄am fr̄es quā habeo in
xp̄o iū. Ait enī quidā int̄pres. cotidie
moriōr: p̄ uirā gl̄am uiro. quia in greco
uox uiantis manifesta est sine ambiguo
sono. Rarissime ḡ & difficillime inueni-
ri potest ambiguitas in p̄p̄ris uerbis.
q̄ntū ad libros diuinārū scripturarū spe-
ctat. quā n̄ aut circūstantia ipsa sermo-
nis. qua cognoscitur scriptorū intentio.
aut int̄pretū collatio. aut p̄cedentis lin-
guę soluat inspectio. **Qui est ad dex-**
teram di. **Qui etiam int̄pellat p nob̄.**
Ex tractatu psalmi. lxxxv. Caput
n̄r̄um ad dexterā patris int̄pellat p nob̄.
alia membra recipit. alia flagellat. alia
mundat. alia consolatur. alia creat. alia
uocat. alia reuocat. alia corrigit. alia
redintegrat. Certe. recte admonet mē-
bra sua. ut sursum cor habeant. Audi-
ant ḡ & faciant. leuent ad illū. qm̄ male
est in terra. Ibi enī n̄ putrescit cor: si le-
uetur ad dñm. Frumentū si haberes. in
inferiorib⁹ ne putresceret leuasses ad su-
piora. frum̄to tuo mutare queris locū.
& cor p̄mittis in terra putrescere. Fru-
m̄tū leuares in supiora. cor leua in cetū.

Et unde inquis possum. Iter tuū. uoluntā
tua est. Amando accedis. negligendo dis-
cedis. Stans in terra in celo es. si diligas dñm.
Non enī sic leuet cor: qm̄ leuat corp⁹. Cor-
p⁹ ut leuet locū mutat. cor ut leuetur
uoluntatē mutat. **Quis nos separabit**
a karitate xp̄i. **Tribulatio. an angus-**
tia. an p̄secutio. an fames. an nuditas.
an piculum. an gladius. **Ex sermone**
de uerbis apl̄i. Spes quę hic est. ad iusti-
ciam p̄tinet p̄grinationis n̄r̄e. Ipsum
apl̄m audi. Adoptionē inq̄t expectantē
in nob̄metipsis ingemiscimus. Adhuc ubi
gemitus. iam potest illa dici felicitas.
de qua scriptura dicit. transiet labor &
gemitus. Ergo adhuc inquit in nob̄met-
ipsis ingemiscim⁹. adoptionē expectan-
tes redemptionē corporis n̄r̄i. Adhuc
ingemiscim⁹. Iuare. Spe enī salui facti
sum⁹. Spes autē quę uidet n̄ est spes.
Qd enī uidet quis qd spat. Si autē qd
n̄ uidem⁹ sp̄amus. p̄ patientiā expecta-
mus. In hac ḡ patientia m̄res coronas.
Desiderabant quę n̄ uidebant. contēp-
nebant quę ferebant. In hac spe dice-
bant. Quis nos separabit a karitate
xp̄i. **Tribulatio. an angustia. an p̄se-**
cutio. an fames. an nuditas an gladius.
Quia p̄pter te. Et ubi est p̄pter quem.
Quia p̄pter te inquirunt mortificam̄ tota
die. P̄pter te. Et ubi est. Beati qui n̄
uiderunt & crediderunt. Ecce ubi est.
in te est. quia et fides ipsa in teipso est.
An fallit nos apl̄s. qui dicit habitare
xp̄m p̄ fidem in cordib⁹ n̄r̄is. Modo
p̄ fidem. tē p̄ speciem. modo p̄ fidē quā-
diu in uia. quādiu in p̄grinatione.
Quādiu enī sum⁹ in corpore. p̄grinam̄
a dño. Per fidem enī ambulam⁹. non p̄

speciem. Si hoc est fides. quid erit species? Audi quid erit. Ut sit d's omnia in omnibus. Quid e' omnia? Quicquid hic querebas. quicquid hic p' magno habebas. ipse t' erit. Jam eni exaltauit caput meum. Amabas manducare & bibere. ipse t' erit cib'. ipse tibi erit potus. Volebas sanitatem corporis fragile trans-eunte. ipse t' immortalitas erit. Ingrebas diuitias. Auare. quid eni tibi sufficit? S; quid amabas? Gl'am & honores. D's t' erit gl'a. cui & modo dicit. gl'a mea exaltans caput meum. Caput nrm xpc est. Cu ueneri. patiunt' ppter iusticia. ne quisqua p'se S; qd miraris. Quia caput. & cet'a m'bra ^{mus tene} ^{cutione} ^{patiens} ^{ex ipsa} ^{p'na} ^{quereret} t' erit d's omnia in omib'. Hoc m' credim' ^{hum.} ^{na} ^{ui} ^{gl'am.} n' bona habens causam. Et hinc hoc modo sp'am. cu uenerim' tenebimus. ^{ho n' fides.} exhortatus suos ait. Beati eritis cu uob' & iam res erit. n' spes. Caritas quid. ^{erit.} Nunquid & ipsa modo e'. & tunc non erit. Si amam' credendo & n' uidendo. quom' amabim' uidendo & tenendo. Ergo ka-ritas n' tantu' erit. s; p'fecta erit. sicut ait apl's. fides. spes. karitas. maior' autem horu' karitas. Hanc habentes & in nob' nutriendes. securi illo adiuuante in eo p'seuerantes dicamus. quis nos separabit a karitate xpi. donec ipse misereatur. Tribulatio. an angustia. an fames. an nu-ditas. an piculum an gladius. Quonia ppter te mortificam' tota die. deputati sum' ut oues occisionis. Et q's supportat. q's omnia tolerat. S; in his omib' sup'am. Vnde. Per eu qui dilexit nos. Ergo si d's p' nobis. quis e'tra nos. **Sicut scriptu est. Quia ppter te mortificam' tota die. estimati sum' sicut oues occisionis. Ex tractatu psalmi. xl. iii.** Psalm' iste. fili' chore dicitur. sicut e' titulus presert. Interpretat' aut' chore caluitu' uel caluaria. & inuenim' in euangelio dnm nrm xpm in loco caluarie crucifixum. Habem' aut

hinc euidentissimu' testimoniu' apli pauli. quia cu in p'secutione g'atiliu' laboraret ecclesia. hinc sumpsit uersu' quem m'pone-ret ad exhortatione' & c'solatione' patien-tis. Hinc eni dictu' est. qd ille in epla sua posuit. P'p't te mortificam' tota die. de-putati sum' ut oues occisionis. Vocem ergo nrm audiam' in psalmo. Et uox nrm. uidete qua bona causam habeat. cu dicit ppter te. Nam & d'ns ideo addidit ppter iusticiam. cu diceret. beati q' p'secutione' patiunt' ppter iusticia. Et hinc illa & illa fecerunt homines. ppter nom' meum. Ipse nouit occulta cordis. Quid est. nouit occulta. Quonia ppter te morti-ficamur tota die. deputati sum' ut oues occisionis. Potes enim uidere mortificare homine. quare mortificetur nescis. D's hoc nouit. res in occulto est. Sed dicit mihi aliquis. Ecce p' xpi nomine detinet'. nomen xpi confitetur. Nonne & heretici nomen xpi c'fitentur. Sed n' tam ppter ipsum moriunt'. Prorsus in ipsa ecclesia dicam catholica putatis defuisse aut de-esse posse. qui causa uane gl'e paterentur. Sed si non essent huiusmodi homines. n' diceret apl's. Si deder'o corp's meum ut ardeam. karitate aut' non habeam. nihil mihi prodest. Sciebat g' posse e'e quosda. qui hoc iactatione facerent n' dilectione. Ideo obscurum est. d's hoc solus uidet. Nos n' possum'. ipse solus potest iudicare q' nouit occulta cordis. **Ex sermone in natali martyru.** Quiesce-runt m'res xpm c'fitando. tenuerunt moriendo. Magno lucro p'dider' anima's suas!

Ergo claru' e' qd filius passionis & canter' hic psalmus.

ferum pderentes. corona uincentes. corona
inqua uincentes. & uita sine fine regnante.
Fit deniq. immo factum ē in eis qd dñs
subsequenter adiunxit. Et q pderit
animā suam ppter me. inueniet eā. Qui
pderit inquit ppter me. Tota causa ibi ē.
Qui pderit. n̄ quomēcūq. n̄ qualibet
causa. s; ppter me. Illi enī iam in pphe
tia dixerant m̄res. ppter te mortificam̄
tota die. ppter te m̄rem n̄ facit pena s;
causa. Quando dñs passus ē. tres cruces
causa disereuit. Inter duos latrones
crucifixus erat. Hinc & inde facinorosi
confixi. in medio ipse. & tanquā illud
lignū tribunal eet. insultantē dāpnauit.
consistentē saluauit. Quid faciet iudica
turus. si hoc potuit iudicatus. Iam
ḡ discernebat cruces. Iam si pena m̄tro
garetur. similis erat xp̄e latronib. Sed
m̄troget quis crucem. Xp̄e quare cruci
fixus est. Respondet nob. Propter uos.
Dicant & illi m̄res. qm̄ ppter te. Ipse
ppter nos. nos ppter illum. Sed ipse
ppter nos. ut nob conferret beneficium.
nos ppter illū n̄ ad imptiendum illi
beneficium. P̄inde in utroq nob cōsultū
est. & qd manat ex illo uenit ad nos. &
qd fit ppter illū reddit ad nos. Ipse est
enī. de quo dicit anima quē letatur in
dō. Dixi dño dñs m̄s es tu. qm̄ bonoz me
orum n̄ eges. Quid est enim bonoz meoz.
nisi a te datorum. & qm̄ eget aliq bono.
a q om̄e bonū datur. Quid ḡ mirami
ni fr̄s. si amatores dī m̄res tanta ptule
runt. ut acquirerent dñm. Amatores
auri. uidete quanta patiant. Hiernalib
aspiratib se nauigando cōmittunt. Sic
feruet auaricia. ut nulla formidet frigo
ra. Jactantur uentis. suspendunt fluctib.

ineffabilib piculis agitantur. Dicant & ip
si auro. ppter te mortificam̄ tota die. Dicant
m̄res xp̄o. ppter te mortificam̄ tota die.
Dicant auari auro. ppter te mortificam̄
tota die. Vox similis. s; causa dissimilis.
Ecce utriq; dixerunt. isti xp̄o. illi auro.
ppter te mortificamur tota die. Respon
deat m̄rib xp̄e. si morieris inuenies me.
respondeat aurū auaris. si naufragaueri
& me pdes et te. **Sed in his omib sup̄e
ramus ppter eū qui dilexit nos. Ex
libro de ciuitate di. xxii.** Preter hec
mala huius uitę bonus malisq; cōmunia.
habent in ea iusti etiam pprios quosdam
labores suos. quib aduersis uitia militant.
& in talium p̄iorū tēptationib piculisq;
ūfantur. Aliquando enī conctatus. ali
quando remissius. n̄ tamen desinit caro
concupiscere aduersis sp̄m. & sp̄s aduers
carnem. ut n̄ ea quē uolumus faciamus.
om̄ne malam concupiscentiā cōsumando.
s; eam nob quantū diuinit aduici possum
n̄ ei consentiendo subdamus. uigiliis cō
nuis excubantes ne regnet peccatū in n̄ro
mortali corpore ad obediendū desiderū
eius. ne membra n̄ra exhibeant iniquitatis
arma peccato. ne oculus sequat concupiscen
tiam. ne in hoc bello laborū piculorq; ple
nissimo. uel de uirib n̄ris speret facienda
uictoria. uel uirib n̄ris facta tribuatur. s;
ei gr̄e de quo ait apls. gr̄as autē dō q dat
nob uictoriā p dñm n̄rm iām xp̄m qui
et alio loco in his inquit omib sup̄uincim̄
p eum qui dilexit nos. Sciamus tamen
quantalibet uirtute p̄liandi intus repug
nemus. uel etiam uitia sup̄emus & subui
gemus. quādiu sumus in hoc corpore nob
deesse n̄ posse unde dicam̄ dō. dimitte
nob debita n̄ra. In illo autē regno ubi semp

cū corporib' uimortalib' erim'. nec prelia
nob' erunt nec debita. quę nusquā & nunq̃
ēēt. si natura nra sicut recta creata est p-
maneret. Ac p hoc n'r etiam iste cōflictus
in q̃ periclitamur: & de quo nos uictoria
nouissima cupim' liberari. ad uitę hui' ma-
la pūnet. quā tot tantorūq; testimonio
malorū p'bam' ēē dampnatam. **Certū sū**
enim. quia neq; mors. neq; uita. neq; an-
geli. neq; p'ncipat'. neq; instantia. neq;
fuita. neq; fortitudo. neq; altitudo. neq;
p'fundū. neq; creatura alia poterit nos
separare a karitate dī. quę est in xpō iūu
dnō nro. **Ex libro de morib' ecclie ca-**
tholice. Audiamus q̃ quem finē bonorū
xpē nob' p'scribas. quo nos sūmo amore
tendere iubes. Diliges inquit dñm dñm
tuū ex toto corde tuo. & ex tota anima
tua. & ex tota mente tua. Quid uis ampli-
us. Et paulus. diligentib' inquit dñm
omīa cōopantur in bonum. Dicit etiam
ipsius dilectionis modum. Quis nos sepa-
rabit a karitate xpī. Et cetera. Et post
pauca. Certus sum enim. quia neq; mors.
neq; uita. & reliqua. Si q̃ nulla res ab
ei' karitate nos separat. quid ēē n'solum
melius s; etiam certius hoc bono potest.
Nemo nos separat inde minando mortē.
Ipsum enī qd diligim' dñm mori nō potest.
nisi dū nō diligit dñm cui ipsa mors est nō
diligere dñm. qd nihil est aliud quam ei
quicquā in diligendo atq; sequendo p'po-
nere. Nemo inde separat pollicendo ui-
tam. Nemo enī ab ipso fonte separat.
aquā pollicendo. Non separat angelus.
Non enī est angl's cū inherem' dō nostra
mente potentior. Non separat uirtus.
Si illa uirt' hic nominata est quę aliqua
in hoc mundo tenet. toto mundo omīno

est sublimior. mens inherens dō. Sin illa
uirt' dicta est quę ipsi' animi nri rectissima
affectio ē. si in aliquo ē fauet ut cūngam'
dō. si in nob' est ipsa cūngit. Non separat
instantes molestie. Hoc enim leuiore eas
sentim'. quo ei a q̃ nos separare moliuntur
artius inherem'. Non separat p'missio futu-
rorū. Nam et quicquid boni futurū ē certius
p'mittit d's. & nihil ē ipso dō melius. qui
iam p'fecto sibi inherenti' p'sens est.

Veritatē dico in xpō nō mentior: cōtestante
m' conscientia mea in spū scō. quia tristi-
cia est m' magna & cōtinuus dolor cordi
meo. Optabam enī ego ipse anathema esse
a xpō p' frīb' meis scđm carnē cognatis.
q̃ sūt isrl'te. quorū ē adoptio & glā & te-
stamentū & legis cōstitutio & obsequiū. &
p'missiones. quorū patres & ex quib' xpē
scđm carnem. qui ē sup omīa d's benedict'
in sc'lā. **Ex libro cōtra faustū manicheū.**

Quid potest abundantius dici. Quid ex p's-
sius declarari. Quid sanctius cōmendari.
Quę est enī adoptio isrl'tarū. nō p' filiū dī.
Vnde ad galathas dicit. Cū autē uenit
plenitudo tēporis. misit d's filiū suū factū
ex muliere factū sub lege. ut eos qui sub
lege erant redimeret. ut adoptionē filiorū
reciperemus. Et quę glā eorū. nō p'cipue illa.
de qua idem paulus ad romanos dicit.
quid q̃ amplius ē iudeo. aut quę utilitas
circūcisionis. Multū p' omne modum.
Primū quidē. quia credita sūt illis eloquia
dī. lam ū testamenta cur' dīx ad isrl'tas
p'cipue p'tinere. nō quia et uet' testamētum
illis ē datū. & nouū in uetere figuratum.
Et legis cōstitutionē & p'missiones. De quo
p'missiones. nō de xpō. Qd breuiter alio
dēterminat. cū de xpō loquit' dicens. Quot
quot enī sunt p'missiones dī. in illo etiam.

Dicit mihi ppli isrlitarū ēē legis cōstitutio
nem. Dicit etiam. finis enī legis xp̄e ad iu-
sticiam om̄i credenti. Dicit etiā de xp̄o
loquens. quotq̄t enī sunt p̄missiones dī in
illo etiam. Et cum m̄ dicis isrlitas de xp̄o
nihil p̄phas. quid ḡ restat. n̄ ut eligam.
^{p̄dixisse} utrū manicheo credam fabulam uanā
et longam et̄ra aplm̄ narranti. an pau-
lo p̄monenti. si quis uob̄ euangelizauit
pr̄ter quā euangelizauim̄ uob̄ ana-
thema sit. **Ex tractatu psalmi. lxxvi.**

Sic ḡ pep̄it illi genti ut n̄ accenderet om̄
nē irā suam. ad eā penit̄ eradicandam.
atq; finiendam. q̄d in uerbis ei⁹ et̄ inter-
cessione p̄ peccatis eorū moȳ si serui ei⁹ eu-
denter apparet ubi dicit d̄s. deleam
eos et̄ faciam te in gentem magnā. ille
intercedit paratior deleri p̄ ipsis quā
ipsos. sciens apud misericordē se id age-
re. qui qm̄ nullomodo deleret ipsum
etiam illis parceret p̄pter ipsum. **Ex**
tractatu psalmi. c.v. Si n̄ moȳses elect⁹
ei⁹ stetit in cōfractiōe in cōspectu ei⁹.
Non ita dixit stetit in cōfractiōe. q̄si
ut frangeret iram dī. s; in cōfractiōe
id est in plaga. qua erant illi ferendi. ob-
iecit semetipsum. p̄ eis dicens. si dimit-
tis illis peccatū dimitte. sin autē. dele
me de libro tuo. ubi demonstratū est
int̄cessio scōrū q̄ntū p̄ illis ualeat apud
d̄m. Securus enī moȳses de iusticia dei
qua eum delere n̄ posset. impetrauit mi-
sericordiam. ne illos quos iuste posset dele-
ret. Ita stetit in cōfractiōe in cōspectu ei⁹.
ut auerteret iram ei⁹ ne disperderet eos.

Ex tractatu psalmi. lxxi. Ille ḡ rex
ei⁹ qui fundauit eam altissimus. ipse in ea
homo factus ē humillimus. De xp̄o enī
dictum est cū laudaret̄ excellentia ppli

primi. et̄ dolerent̄ fracti rami naturales.
quorū patres. et̄ ex quib⁹ xp̄e scdm̄ carnem.
qui est sup̄ om̄ia d̄s benedictus in secula.
Ex quib⁹ xp̄e scdm̄ carnē tanquā ex syon.
quia homo factus est in ea. qui est sup̄ om̄-
nia d̄s benedictus in sc̄la. q̄a ipse funda-
uit eam altissimus. Ex quib⁹ xp̄e scdm̄
carnē filius dauid. qui est sup̄ om̄ia d̄s
benedictus in sc̄la d̄ns dauid. **Ex libro**

et̄ra fausti manicheum capitulo. vii.

Quāuis nec sic quidem inq̄t dignū erit ex
utero credere d̄m. et̄ d̄m xp̄ianorū. quasi
nos ipsam diuinā naturā ex femine utero
exiisse credamus. Nonne modo cōme-
morauim̄ apli testimoniu ubi ait de uidet̄
quorū patres et̄ ex quib⁹ xp̄e scdm̄ carnē.
qui est sup̄ om̄ia d̄s benedictus in secula.
Xp̄e ḡ d̄s et̄ saluator n̄r filius dī uer⁹
scdm̄ diuinitatē. et̄ filius hominis uer⁹
scdm̄ carnem. n̄ ex eo q̄d est sup̄ om̄ia d̄s
benedictus in sc̄la. ex femina natus est.
sed ex illa infirmitate quā suscepit ex
nob̄. ut in eam moreret̄ p̄ nob̄ et̄ eam sana-
ret in nob̄. non ex forma dī in qua cum
esset n̄ rapinam arbitratus est ēē equali⁹
dō. natus ex femina est. s; ex forma serui
quā accipiendo semetipsum exinanauit.
Neq; enī ob aliud exinanuisse se dictus est.
n̄ accipiendo formam serui n̄ amittendo
formā dī. Illa enī natura quam forma dī
equalis est patri. incommutabilit̄ p̄manen-
te. suscepit mutabilem nr̄am. p̄ quā de
virgine nasceretur. **N**on autē q̄d exci-
derit uerbum dī. Non enī om̄s q̄ ex isrl̄
hi s̄t isrl̄. neq; q̄a sem̄ s̄t abrahę om̄s fi-
lii. s; in ysaac uocabit̄ tibi semen. id est
non qui filii carnis hi filii dī. s; q̄ filii s̄t
p̄missionis estimant̄ in semine. P̄missio
enī uerbum hoc est. Scdm̄ hoc tēp̄

ueniam. & erit sarre filius. **Ex libro de ciuitate di. xvi.** Dixerat abrahe d's. cu de ancilla et filio ei foras eiciendis uoluntate coniugis nollet implere. in ysaac uocabitur t semen. Et certe ibi sequitur ac dicitur. Et filium autem ancille huius in magnam gentem faciam illi. quia sem tuum est. Quomodo ergo dictum est. in ysaac uocabitur tibi semen. cum & ismaelem d's sem ei uocauerit. Exponens autem ap's. quid sit in ysaac uocabitur t semen. id est inquit non qui filii carnis hi filii di. s; filii p'missionis deputantur in sem. Ac per hoc filii p'missionis ut sint sem abrahe in ysaac uocantur. hoc est in xpm uocante gratia congregantur. **Ex libro contra iulianum primo.** Volens igitur beatus paulus ostendere quod ea que p'misit d's potens est & facere. ubi maxime gra comendat. cuius estis inimici. neque enim in potestate hominis est ut d's impleat que p'misit. & non in ipsius qui p'misit. Volens ergo id ostendere. non potest inquit excidere uerbum di. Non enim omnis qui exiit hi sunt israelite. neque quia sunt sem abrahe. omnis filii. s; in ysaac uocabitur t semen. hoc est. non qui filii carnis hi filii di. s; filii p'missionis deputantur in sem. P'missionis enim uerbu hoc est. Ad hoc tempus ueniam. & erit sarre filius. Tene enim filios p'missionis. quoniam qui p'misit potens est & facere. Contra dominum enim loquimini dicendo. nos facimus quod ille facturum se esse p'misit. In ysaac quippe qui abrahe p'missus est filius. hi p'figurati sunt. non qui seipsos. s; qui d's fuerat ipse facturus. Unde uniuersis per prophetam dicit ecclesie. Ego enim sum dominus qui facio. propter quod & filii p'missionis uocantur. **Ex libro de gestis pelagi.** Neque enim sciebat quod loqueretur

tantum apostolus. quod duo testamenti in ancilla & liba allegorica significatione distincta esse dicebat. ueteri filios carnis. nouo filios p'missionis attribuens. Non qui filii carnis inquit hi filii di. s; filii p'missionis deputantur in semen. Filii ergo carnis pertinent ad terrenam ueritatem que seruit cum filius suus. filii autem p'missionis ad eam que sursum est libam matrem nostram eternam in celis. Unde perspicitur qui ad regnum terrenum. & qui pertinent ad regnum celorum. Istam distinctionem qui etiam illo tempore per dei gratiam intelligentes filii p'missionis effecti sunt. noui testamenti heredes in occulto dei consilio deputati sunt. etiam si uetus testamentum per temporis distributionem diuinitus datum populo ueteri congruenter ministrauerunt. **Nonsolus autem. s; et rebecca ex uno concubitu habens ysaac patre nostro.** Cum enim nondum nati fuissent. aut aliquid egissent bonum aut malum. ut secundum electionem p'positum dei maneret. non ex operibus s; ex uocante dei dictum est. quia maior seruiet minori. sicut scriptum est. iacob dilexi. esau autem odio habui. **Ex libro de ciuitate di. xvi.** Quando enim dictum est. in ysaac uocabitur tibi semen. pertinens utique semen ad ciuitatem dei. separatim est inde aliud semen abrahe quod erat in ancille filio. & quod futurum erat in filio cethure. s; adhuc erat ambiguum de duobus geminis. filius ysaac. ad utrumque an ad unum eorum illa benedictio pertineret. & si ad unum quisnam esset illoque. quod tunc declaratum est cum propheta a patre benediceretur iacob. **Ex epistola ad sextum presbiterum.** Non itaque misericordie gratuite dei perniciosa aduersum infamia. Si autem filium hominis in qualibet etate querere & saluum facere quod perierat. nec de inferis

tabilib' iudicis ei' audeant iudicare. cur in
una eadem causa sup aliū ueniat misericordia
ei. sup aliū maneat ira ei'. Qui enī sunt isti
q' respondeant dō. Quandoquidē illi re
becca habenti geminos ex uno concubitu
ysaac patris nrī cū illi nondū nati nihil
egissent boni uel mali ut scdm electionē
scilicet grē n̄ debita electionē qua eligen
dos facit ipse n̄ inuenit. n̄ ex opib' s; ex
uocante dicit minori seruiturū ēē maio
rē. In quā sententiā beat' apl's testimoniū
etiā longe posterioris assumpsit. iacob
dilexi. esau autē odio habui. ut intelli
geretur hoc aptū postea p. ppham qd
antequā illi nascerent' erat in pdestinati
one dī p grām. Quid enī diligebat in ia
cob antequā natus n̄ fecisset aliqd boni.
n̄ gratuitum sue misericordie donū. Et qd
oderat in esau antequā natus fecisset
aliquid mali. n̄ originale peccatum.
Nam nec in illo diligeret iusticiam quā
nullam ille fecerat. neq; in isto odisset
naturā quā bonam ipse fecerat. Cū enī
rem stupendam pposuisset. quom de
nondū natis nec aliquid agentib' boni
aut mali. recte dici potuerit qd unum
d's dilexerit alterū odio habuerit. ipse
sibi obiecta questione motū exprimens
auditoris. **quid g' dicem' inquit. nūqd
iniquitas ē apud d'm. Absit.** Hic ergo
erat locus. ut diceret qd isti sentiant.
futura enī d's opa p̄uidebat. qndo mi
nori maiorem seruiturū ēē dicebat. Non
autē hoc apl's dicit. s; potius ne quisqm
de suorū opum meritis audeat glari. ad
dī grām & glām cōmendandā uoluit
ualere qd dicit. Cū enī dixisset. absit ut
sit iniquitas apud d'm. tanquā ei dicerem'.
unde hoc ostendis. cum asseras non ex

opib' s; ex uocante dictū ēē. maior' serui
et minori'. **moyses enī dicit inqt. misere
bor' cui misertus ero. & misericordiam psta
bo cui misericors fuero. Igit' n̄ uolentis
neq; currentis. s; miserentis est dei.**

Vbi nunc merita. ubi opa uel p̄terita uel fu
tura. tanquā liberi arbitrii uirib' adim
pleta. siue adimplenda. Nonne aptam
ptulit apl's de grauitate grē. hoc ē uerū
grē cōmendatione sententiam. Nonne
stultā fecit d's hereticorū sapientiam.
Quid autē agebat. ut hoc apl's diceret.
ut eorū geminorū cōmemoraret exemplū.
qd psuadere moliebatur. Quid inculca
re cupiebat. Nempe hoc qd ipsorū oppu
gnat amicitiam. qd supbi n̄ capiunt. qd sa
pere nolunt. q' ignorantes dī iusticiam
& suā uolentes cōstituere. iusticie dī non
sūt subiecti. De ipsa quippe grā satis
agebat apl's. & ideo pmissioris filios
cōmemorabat. Qd enī pmittit d's. n̄ facit
n̄ d's. Cōmendans g' filios pmissionis. hoc
prius significatū ostendit p' ysaac filiū
abrahę. Euidētius nāq; apparet opus
dī in eo. quē n̄ genuit usitatus ordo natē.
de sterilib' uiscerib' & senectute confectis.
ut in filius dī q' futuri p̄nunciabant' hoc
ēē diuini opis n̄ humani. In ysaac inqt.
uocabit' tibi sem'. hoc est n̄ qui filii carni
bi filii dī. s; filii pmissionis deputant' in
sem'. Pmissionis enī uerbum hoc est.
Ad hoc tempus ueniam. et erit sarg' filius.
Non solū autē inqt. s; et rebecca ex uno
concubitu habens ysaac patris nrī. Quo
ptauit. ut adderet ea uno concubitu.
n̄ ut n̄ solum de suis neq; de parentum
meritis aliorū. s; nec de ipsius quidē unius
patris mutata sorte in melius uoluntate
glaretur iacob. dicens. ideo se a creatore

dilectum. quia pat' ei' quando eū seminauit
 meliorib' laudabilior morib' fuit. Ex
 uno inq' concubitu. Unū tē ad eos semu-
 nandos meritū patris. unū ad cēpiendū
 meritū matris. quia et si mat' eos donec
 pareret uiscerib' portabat inclusos &
 forte uoluntates affectionesq; uariavit.
 n̄ unū s; ambobus utiq; uariavit. q's pa-
 ter uentre portauit. Intentio g' intu-
 enda est apli. quom' p'p't grām cōmen-
 dandā nolit eū de quo dictū est iacob
 dilexi. n̄ in dño gl'ari. ut cū ex eodem
 patre eadē matre. uno concubitu ante
 quā aliquid egissent boni aut mali. d's
 alterū diligit alterū odit. intellegat
 iacob ex illa massa originalis iniquitatē
 ubi frēm cū q' habuit cōmunē causam
 uidet p' iusticiā meruisse damnari. n̄
 n̄ p' grām se potuisse discerni. Nondū
 enī nascentib' inquit nec aliqd agentib'
 boni aut mali. ut scdm electionē p'po-
 sitū dī maneret. n̄ ex opib' s; ex uocan-
 te dictū est. maior seruiet minori. Ele-
 ctionē autē gr'e nullis fieri operū p'ce-
 dentib' meritis. alio loco aptissime idem
 apl's. sic g' inquit & in hoc tēpore reli-
 quē p' electionē gr'e salutē factē sunt.
 Si autē grā. iam n̄ ex opib'. alioq'n grā
 iam n̄ est grā. Scdm hanc g' grām etiā
 p'phetiū testimoniū cōsequēt' assumen'.
 sicut scriptū est inq't. iacob dilexi. esau
 autē odio habui. Et continuo. Quid g'
 inquit dicemus. Nūqd iniquitas apud
 dīm. Absit. S; quare absit. An p'pter
 opa quē futura p'uidebat amborum.
 Immo & hoc absit. Moyses enī dicit.
 Miserebor' cui miser' ero. & misericordiam
 p'stabo cui misericors fuero. Igit'. n̄ uo-
 lentis neq; currentis. s; miserentis ē dī.

Atq; in uasis quē p'fecta sunt ad p'ditionē.
 quē dampnatē debita est masse. agnos-
 cant uasa ex eadē massa in honorē fa-
 cta. q'd eis misericordia diuina largita sit.
Dicit enī inquit scriptura pharaoni. q'a
ad hoc te exetaui. ut ostendā in te
potentiā meā. et ut gl'ificet' nom' meū
in uniu'sa terra. Deniq; ad utrūq; con-
 cludit. **Ergo cui uult miseret'. & quē**
uult obdurat. Hoc facit. apud quem
 n̄ est iniquitas. Miseret' itaq; gratuito
 dono. obdurat autē iustissimo merito.
 Sed dicat adhuc supbi & infidelis ela-
 tio. uel puniti dāpnabilis excusatio.
Quid adhuc cōqueritur. Nā uolun-
tati ei' quis resistit. Dicat & audiat
 q'd cōuenit homini. **O homo. tu quis es.**
qui respondeas deo. Audiat hec & con-
 temnat. Qd si cōtempserit. etiam ut cōtemp-
 neret se inueniat obduratū. Si autē non
 cōtempserit. etiā ut n̄ cōtempneret se credat
 adiutū. s; obduratū debite. adiutū gratis.
 Ionam se isti excusabunt modo. Nem-
 pe illo. quē breuit' tanquā ex eoy uoce
 sibi obiecit apl's. ut dicant. Quid adhuc
 cōqueritur. Nā uoluntati ei' quis resistit.
 Hoc enī est dicere. Quid de nob' fit que-
 rela. q'd dīm offendam' male uiuendo.
 cū ipsius uoluntati nemo possit resistere.
 q' nos obdurauit misericordiam n̄ p'stando.
 Si g' illos n̄ pudet hac excusatione n̄
 nob' s; aplō cōtradiceret. cur pigeat nos
 q'd eis dix' apl's hoc idem atq; identidem
 dicere. o homo tu quis es q' respondeas
 dō. Nūquid dicit figmentū ei qui se
 finxit. quare me sic fecisti. An non
 habet potestātē figul' luti ex eadem mas-
 sa utiq; merito recteq; dāpnata facere
 aliud uas in honorē indebitū p'p't grām

misericordie. aliud in contumelia propter iusticiam ire.
Et ut notas faceret diuitias glorie sue in
uasa misericordie sic ostendens quod eis largiatur.
cum id supplicium recipiant uasa ire quod
pariter omnibus debebat. Satis fit inter
christiano ex fide adhuc uiuenti et nondum
cernenti quod perfectum est et ex parte scientia
nosse uel credere. quod neminem deus liberet
nisi gratuita misericordia per dominum nostrum Iesum Christum.
et neminem dampnet nisi equissima ueritate
per eundem dominum nostrum Iesum Christum. Cur autem
illud potius quam illud liberet aut non liberet.
scrutetur quod potest iudiciorum eius tam magni
profundum. ueritatem caueat preceptum.
Nunquid enim iniquitas apud deum. Absit.
Sed inscrutabilia sunt iudicia eius. et inuesti-
gabiles uis eius. Hic isti iterum liberi arbi-
trii defensores. immo deceptores. quia
inflatores. et illatores quia presumptores.
non aduersum nos sed aduersum eugenum locu-
turi. quod aliud dicent. quam id quod apostolus sibi
quasi a talibus diceretur obiecit. Dicis itaque
in. Quid adhuc equeretur. Nam uoluntati
eius quis resistit. Hanc contradictionem
sibi in se ipsi tanquam ab altero opposuit.
uelut ex eorum uoce quod nolunt accipere quod
superius dixerat. ergo cui uult miseretur
et quem uult obdurat. Talibus itaque cum apostolo
dicamus. Non enim melius illo inuenire pos-
sumus quod dicamus. O homo. tu quis es ut re-
spondeas deo. Querimus enim meritum ob-
durationis. et inuenimus. Merito namque
peccati uniuersa massa damnata est. nec
obdurat deus impietate malicia. sed non im-
pietate misericordiam. Iubemus enim non impietatem
nec digni sunt nec merentur. ac potius ut
non impietatem hoc digni sunt. hoc merentur.
Querimus autem meritum misericordie nec inueni-
mus quia nullum est ne gratia euacuetur.

si non gratis donatur sed meritis redditur. Si
enim dixerimus fidem precessisse in qua esset
meritum gratie. quid meriti habebat homo
ante fidem ut acciperet fidem. Quid enim
habet quod non accipit. Si autem accipit.
quod gloriatur quasi non accipit. Sicut enim
non haberet homo sapientiam. intellectum.
consilium. fortitudinem. scientiam. pietatem.
timorem dei. nisi secundum prophetam eloquium
accepisset spiritum sapientie. et intellectum.
consilium et fortitudinis. scientie et pieta-
tis et timoris dei. sicut non haberet uir-
tutem. karitatem. continentiam. nisi accepto
spiritu de quo dicit apostolus. non enim accepistis spiritum
timoris sed uirtutis et caritatis et con-
tinentie. ita non haberet fidem nisi accepis-
set spiritum fidei. de quo idem ipse dicit.
habentes autem eundem spiritum fidei secundum quod
scriptum est. credidi propter quod locutus sum
et nos credimus propter quod loquimur. Non
autem merito accipi sed misericordia eius. quod cuius
uult miseretur. manifestissime ostendit
ubi de seipso ait. Misericordiam effecit super
ut fidelis essem. **Item lectio eius de ex-
planatio.** Non solum autem. sed et rebecca
ex uno concubitu habens ysaac patrem
nostrum. **Ex libro ad simplicianum episcopum.**
Non solum inquit ysaac promissus est cum dictum
est. ad hoc tempus ueniam et erit sary filius.
quod utique nullis opibus promeruerat deum. ut
nasciturus promitteretur in ysaac uoca-
retur semini abrahe. id est illi pertinerent
ad sortem sanctorum que in christo est. quod se intel-
ligerent filios promissionis non superbie
de meritis suis. sed gratie uocationis depu-
tantes. quod coheredes essent christi. Cum enim
promissum est ut essent. nihil utique merue-
runt. quod nondum erant. Sed et rebecca ex
uno concubitu habens ysaac patrem nostrum.

29

Vigilantissime att. ex uno concubitu.
Geminum enī concepti erant. ne uel patris
meritis tribueret. si quisquā forte diceret.
ideo talis nat^{us} est fili^{us} quia pat^{er} ita affect^{us}
illo tēpore cū seuit in utero matris. ita
erat mater affecta cū eū concepit. Simul
enī ambo sunt uno tēpore concepti. **Ex**
libro de ciuitate di. xvi. Quod autem
dictū est maior^{is} seruiet minori. nemo fere
nūq^{uam} aliter intellexit. quā maiore pplm
iudeorū minori xpiano pplō seruaturū.
Et reuera quāuis in gente idumeorū que
nata ē de maiore cui duo nomina erant.
nā et esau uocabat^{ur} & edom unde idu
mei. hoc uideri possit impletū. qā post
ea supanda erat a pplō qui ortus est ex
minore. id est isrlitico ei^{us} fuerat futura
subiecta. tam aliquid maius intentam
fuisse istam pphetiam qua dictū est. ppl^{us}
pplm supabit & maior^{is} seruiet minori.
euenientius credit^{ur}. Et quid ē hoc. n̄ qd
in iudeis & xpianis euident^{er} impletur.
Et cōtinuo. Quid g^o dicem^{us} inquit. nunq^{uam}
iniquitas apud dñm. Absit. S; quart
absit. An ppter^{ter} opa que futura pui
debat amborū. Immo & hoc absit.
Moy^{ses} enī dicit. Miserebor^{is} cui mise
reor. & misericordiam p^{ro}stabo cui misericor
s fuero. Igitur n̄ uolentis neq; currentis.
s; miserentis ē di. **Ex libro cōtra iulianū**
primo. Hoc si attenderes. n̄ attenderes
cōtra grām merita uoluntatis ubi audis.
neq; uolentis neq; currentis s; miseren
tis ē di. Non g^o ideo misert^{us} est d^{eu}s. quia
uoluit & cucurrit iacob. s; ideo uoluit
& cucurrit iacob. quia misert^{us} est d^{eu}s.
Parat enī uoluntas a dño. & a dño gres
sus hominis dirigent^{ur}. & uia ens uolet.
Deinde quia ppter iacob dicta est ista

sententia generalis n̄ uolentis neq; cur
rentis s; miserentis ē di. dat^{ur} etiā exem
plū a pharaone ppter id qd dictū est.
esau autē odio habui. et subicitur. Di
cit enī scriptura pharaoni. Quia ad hoc
te excitauⁱ ut ostendā in te uirtutē meā.
ut annunciet^{ur} nom^{en} meū in uniu^{er}sa terra.
Post hec ad utrūq; concludit^{ur}. Ergo cui^{us}
uult misert^{us} ē. & quem uult obdurat.
S; misert^{us} utiq; sedm grām que gratis
dat^{ur}. n̄ meritis redditur. obdurat autē
sedm iudiciū qd meritis reddit^{ur}. De
massa quippe dāpnata facere uas in
honore manifesta est grā. facere autē
inde uas in cōtumeliā iustū iudiciū est.
Ex libro ad simplicianū ep̄m. Neq; enī
quom^{odum} dictū ē n̄ uolentis neq; currentis
s; miserentis ē di. ita etiā dictū est. n̄
uolentis neq; currentis s; obdurantis ē
di. Vnde dat^{ur} intellect^{us}. qd infra utrūq;
posuit. g^o cui^{us} uult misert^{us} ē & quē uult
obdurat. ita sententię supiori posse
ēgruere. ut obduratio di sit nolle mi
sereri. ut n̄ ab illo irroget^{ur} aliqd q sit
homo deterior. s; tantū q sit melior
n̄ irroget^{ur}. Qd si sit. nulla distinctione
meritorū. quis n̄ erūpat in eā uocē quā
sibi ipse obiecit apls. Dicis itaq; m.
Quid adhuc cōqueritur. Nā uoluntati
ei^{us} quis resistit. Conquerit^{ur} enī d^{eu}s sepe
de hominib^{us} sic p innumerabiles appa
ret scripturarū modos. qd nolint cre
dere & recte uiuere. Vnde & fideles
& facientes uoluntatē ei^{us} cōseruari di
cunt^{ur} sine querela. qd de illis n̄ querat^{ur}
scriptura. S; qd cōquerit^{ur} ait. nā uolun
tati ei^{us} quis resistit. qndo cui^{us} uult mi
seretur & quē uult obdurat. Hui^{us}
impudentiā questionis ita retundit

apls. O homo. tu quis es ut respondeas dō.
Sic enī respondet dō cū ei displicet qđ de
peccatorib' ēquerit d's. quasi quenquam
d's peccare cogat. cū ipse neminē peccare
cogat. s; tantūm quib'dā peccantib' mi-
serediam iustificationis sue nō largiat. & ob hoc
dicat obdurare peccantes quosdā. quia
nō eorū miseret. nō quia unpellit ut peccent.
Eorū autē nō miseret. quib' miserediam nō ēē
p̄bendam equitate occultissima et ab
humans sensib' remotissima iudicat. Et si
hoc mouet qđ uoluntati ei null' resistit.
quia cui uult subuenit & quē uult dese-
rit. cū et ille cui subuenit et ille quē de-
serit ex eadem massa sint peccatorū. et
quāuis debeat uterq; suppliciu. ab uno
tam exigatur: alteri donetur. Arbitror
enī sub eadē significatione positū qđ di-
ctū est o homo. sub qua & illud dicitur:
nunc homines estis & scđm hominē am-
bulatis. **Nunquid dicit figmentum ei qđ
se finxit. quare me sic fecisti. Aut non
habet potestātē figulus luti ex eadē mas-
sa aliud quidē uas facere in honorē. aliud
in contumeliā.** Ex eplā ad s̄ixtū
p̄brum. Vbi uniuersa massa merito dāpnata
est. contumeliā debitā reddit iusticia. ho-
norem donat indebitū grā. nō meritorū pre-
rogatiua nō fatali necessitate. nō temeritate
fortune. s; altitudine diuitiarū sapientie
& scientie dī. quā nō apit s; clausam mu-
ratur apls clamans. O altitudo diuitia-
rū sapientie & scientie dī. quā inscruta-
bilia sunt iudicia ei. & inuestigabiles uie
ei. **Ex libro ad bonifacium papā cōtra
pelagianos.** Quid aplo responsuri sūt.
qui cū et hos geminos ad documētū gra-
tutē grē cōmemorandos uideret. nōdum
enī natis inquit nec aliquid agentib' boni

aut mali. ut scđm electionē ppositū de-
maneret nō ex opib' s; ex uocante dictū est.
quia maior seruet minori. Vnde ad
iungens testimoniū pphetę longe post qđ
idem ista dicentis s; tam de hac re antiquū
dī consiliū declarantis. sicut scriptū est
inquit. iacob dilexi esau autē odio ha-
bui. Nempe doctor gentiū in fide & uer-
ritate istos geminos nōdum natos nihil
boni aut mali egisse testatur: ut gratia
cōmendet. ut qđ dictū est maior serui-
et minori. nō ex opib' s; ex uocante dictū
intelligat. ut scđm electionē ppositū
dī maneret nō meritū hominis antecederet.
Non enim dicit electionē uoluntatis hu-
manę siue nature. cū par ēēt in utroq;
mortis dāpnationisq; conditio. s; electio-
nē. pculdubio grē quę nō inuenit eligen-
dos s; facit. Vidit utiq; qđ his auditis
humana posset infirmitas uel ignoran-
tia cogitare. & eandē questionē sibi ipse
pponens. quid g' dicem' inquit. nūquid
iniquitas apud dīm. cōtinuo respondit.
absit. Rationēq; reddens. cur absit. id
est cur nō sit iniquitas apud dīm. nō aut
merita enī uel opa iudicat etiā paruulorū.
etiā si ad huc sint in mat̄no utero cōstituti.
Quom enī hoc diceret. qđ iam dixerat de
nōdum natis & de his qđ nihil ad huc eg-
runt boni aut mali. qđ nō ex opib' s; ex
uocante dictū sit maior seruet minori.
Sed cū uellet ostendere. cur in his nō sit
iniquitas apud dīm. moyses enī inquit
misereror cui miser' ero. & miserediam prę-
stabo cui misericors fuero. Quid nos hic
docuit. nisi ex illa massa p̄mi hominis
cui merito mors debet. nō ad merita ho-
minū s; ad dī miserediam p̄tinere qđ quis
que liberatur. Atq; ita nō ēē iniquitātē

apud dñm. q̄a neq; remittendo neq; exi-
gendo q̄d debet iniust' est. Ibi enī grata
ē indulgentia ubi iusta posset ēē uin-
dicta. ut hic euidentius appareret a pe-
na debita liberato & gratis iustificato
quantū beneficiū conferat. q̄d alter equalit'
reus sine punientis iniquitate punitur.
Deniq; subiungit & dicit. Igit' n̄ uolenti'
neq; currentis s; miserentis est dī. Hoc pp-
ter eos dictum ē. qui p grām liberati iusti-
ficantur. Propter eos autē sup q̄s ira dī
manet. quia & ipsis d's bene utitur ad
docendos alios q̄s liberare dignat'. sub-
iungit atq; ait. Dicit enī scriptura pha-
raoni. Iuxta ad hoc te excitauit ut osten-
dam in te potentiā meā. & ut annuncie-
tur nom' meū in uniu'sa terra. Deinde ad
utruq; concludens. ergo inq̄t. cui uult
miseret'. & quē uult obdurat. pfecto
neutrū aliqua iniquitate. s; utruq; mīa
& ueritate. Et adhuc tam audax mouet
infirmas eorū scilicet q̄ scdm cōiecturas
cordis humani inscrutabile altitudinē
iudiciorū dī cogitare conantur. Hanc sibi
ex adūso opponens apl's ait. Dicis itaq;
m. Quid adhuc cōuertitur. Nam uolun-
tati ei quis resistit. Nob' hoc dictū pu-
temus. Quid ḡ aliud quā q̄d respondit
apl's respondere debemus. Aut si & nō
taliter mouent q̄a & nos homines sumus
simul oportet om̄s audiam' dicentem.
O homo. tu q̄s es q̄ respondeas dō. Nū-
q̄d dicit figmentū ei qui se finxit. q̄re
me fecisti sic. An non habet potestātē
figulus lutū ex eadē massa facere aliud
uas in honorem. aliud in cōtumeliā.
Hec massa utiq; si ēē utiq; media ut quē-
admodum nihil boni nec mali aliq̄d mer-
etur. n̄ frustra uideret iniquitas. ut ex ta-

fierent uasa in cōtumeliā. Cū uero p liberū
arbitriū p̄mi hominis in cōdēpnationē uni-
uersa defluerit. pculdubio q̄d ex ea fi-
unt uasa in honore n̄ ipsius iusticię que
grām nulla p̄cessit s; dī misericordię. q̄d uero
in cōtumeliā. n̄ iniquitati dī que absit
ut sit apud dñm. s; iudicio deputandū
est. Hoc quisq; cū ecclia catholica sapit.
n̄ contra grām p meritis disputat. s; mi-
sericordiam & iudiciū dñō cantat. ut nec mi-
sericordiam recuset ingrat'. nec iudiciū accu-
set inuitus. **Item de eadem lectione.**

**Cum enim nondum nati fuissent aut aliq̄d
egissent bonū aut malū. Ex libro de
ciuitate di. xvi.** Cum ysaac dñm rogan-
ti ut pareret uxor ei' que sterilis erat con-
cessisset dñs q̄d petebat atq; haberet illa
conceptū. gestiebant gemini adhuc in
utero ei' inclusi. qua molestia cū agitaret'.
dñm interrogauit acceptaq; responsū.
Duc gentes in utero tuo sunt. & duo ppli
de uentre tuo separabunt'. & ppl's pplm
superabit. & maior seruet minori. Quod
apl's magnū uult intelligi grē documētū.
q̄a n̄dum illis natis nec aliq̄d agentib' bo-
ni seu mali. sine ullis meritis eligit' mi-
nor. maiore reprobato. q̄ndo pculdubio
q̄ntum attinet ad originale peccatū am-
bo pares erant. q̄ntū autē ad ppriū nul-
lus eorū ullus erat. **Ex libro p̄mo de
baptismo paruulorū.** An forte illud
iam explosum repudiātūq; sentiendū est.
q̄d anime prius in celesti habitatione
peccantes. gradatim atq; paulatim ad
suorū meritorū corpora ueniant. ac p ante
gesta uitā magis minusue corporeis pe-
sib' affligantur. Cui opinioni quāuis
scā scriptura aptissime cōtradicat. que
cū grām cōmendaret. n̄dum natis inq̄t

neq; q̄ aliquid egerunt boni aut mali ut
secū electionē ppositū dī maneret. n̄ ex
opib; s; ex uocante dictū est. maior ser-
uiet minori. Nec ipsi tam q̄ hoc sentiunt
euadunt huius questionis angustias. s; in
eis coartati & herentes. similit̄ o altitudo
exclamare cogunt. Vnde enī fit ut ho-
mo ab ineunti puericia modestior: tem-
perantior: ex magna parte libidinis ui-
ctor: q̄ oderit auariciā. luxuriā dete-
stetur: atq; ad uirtutes ceteras puectior
aptiorq; c̄surgat. & tamen eo loco sit
ubi ei grā xp̄iana p̄dicari n̄ possit. qm̄
enī inuocabunt in quē n̄ crediderunt.
aut qm̄ credent quē n̄ audierunt. qm̄
autē audient sine p̄dicante. alius autē
tardus ingenio. libidinosus. deditur flagi-
tiis. & facinorib; cooptus. ita gubnetur:
ut audiat. credat. baptizetur: rapiat.
aut si detentus hic fuerit. laudabiliter hic
uiuat. ubi duo isti tam diuersa merita
ētraxerunt. Non dico. ut iste credat
ille n̄ credat qd̄ est p̄prie uoluntatis.
s; ut iste audiat qd̄ credat. ille n̄ audiat.
Hoc enī non ē in hominis potestate!
ubi inquā tam diuersa merita ētraxerūt.
Si in celo egerunt aliquā uitā ut p̄ suis
actib; ppellerentur uel laberentur interras.
ēgrius suis ante actū uitę corporeis recep-
taculis tenerent. ille utiq; melius ante
hoc mortale corpus uixisse credendus ē.
qui eo n̄ multum meruit p̄grauari ut et
bonū haberet ingenium. & c̄cupiscenti-
e m̄tiorib; urgueret quas posset facile
supare. & tamē etiam sibi grām p̄dicari
n̄ meruit qua sola posset a sedē mortis
p̄ntis liberari. ille autē p̄ meritis dete-
riorib; sicut putant grauiori corpori
implicatus & ob hoc cordis obtunsi cū

carnis illecebris ardentissima cupidine um-
ceretur: & p̄ nequissimā uitā peccatis pri-
stinis quib; ad hoc uenire meruerat ad-
deret peiora terrena. aut in cruce tam
audiuit hodie mecū eris in parad̄iso.
aut alicui cohesit aplō cui p̄dicatione
mutatus & p̄ lauachrū regenerationis
saluus effectus ē. ut ubi abundauit pec-
catū supabundaret grā. quid hinc re-
spondeant om̄ino n̄ iudeo. qui uolentes
humanis c̄iecturis iusticiā dī defendere.
& ignorantes altitudinē grē fabulas
improbabiles texuerunt. Tales q̄ p̄destina-
ri & creari arbitror: ut qui possunt in-
tellegant dī grām & sp̄m qui ubi uult
spirat. ob hoc omne genus in filius misericordie
n̄ preterisse. itemq; om̄e ingenui genū in
gehenne filius p̄terire. ut q̄ gl̄atur in
dn̄o gl̄etur. Cedam igitur & c̄sentiam au-
ctoritati scē scripturę quę nescit falli nec
fallere. et sicut nondū natos ad discer-
nenda merita eorū aliquid boni uel mali
egisse n̄ credimus. ita om̄s sub peccato ē
qd̄ p̄ unū hominē intrauit in mundū et
p̄ om̄es homines p̄transiit. a q̄ non libat
nisi grā dī p̄ dn̄m nr̄m iūm xp̄m. mini-
me dubitemus. **Ex libro de genesi ad
litteram.** Neq; enim habet ullā cunctati-
onem aplica illa sententia de geminis in
rebecce utero nondū agentib; aliquid boni
aut mali. Nec tamen frustra scriptū est
nec infante mundum ēē a peccato cui est
unū diei uita sup̄ terrā. & illud in psalmo
ego in iniquitatib; c̄ceptus sū. & in peccatis
mat̄ mea me in utero aluit. & qd̄ in adā
om̄s moriuntur in q̄ om̄s peccauerunt. Nō
autē liquido teneam. quolibet parentū
merita traiciantur in plēm. quęcūq; grā
dī antequā nascatur quęq; sc̄ificet. nec

91
iniquitate esse apud deum. nec boni malive age-
re quenkumque. quod ad propriam personam pertineat
ante quam natus est. illamque sententiam qua non
nulli putant alibi peccasse magis munus
animas. et per diversorum meritis peccatorum in
diversa corpora esse detrusas. apostolice non
conuenire sententie cum aptissime dictum sit
nihil egisse nondum natos seu boni siue mali.
Ex libro enchiridion. Quis porro tam
impie desipiat. ut dicat deum malas ho-
minum uoluntates quas uoluerit. quando
uoluerit. ubi uoluerit in bonum non posse
euertere. Sed cum facit per misericordiam facit.
cum autem non facit per iudicium non facit. quoniam
cui uult miseretur et quem uult obdurat.
Quod ut diceret apostolus gratiam commendabat.
ad cuius commendationem de illis in rebecca
utero geminis iam fuerat locutus. quibus
nondum natis nec aliquid agentibus seu boni si-
ue mali ut secundum electionem prepositum dei
maneret. non ex operibus sed ex uocante dictum
est. quia maior seruiet minori. Propter quod
adhibuit alterum propheticum testimonium.
ubi scriptum est. iacob dilexi. esau autem
odio habui. Sentiens autem quemadmodum
posset hoc quod dictum est promouere eos qui
penetrare intellegendum non possunt hanc
altitudinem gratie. quid ergo dicemus aut. nunquam
iniquitas apud deum. Absit. Iniquum
enim uidetur. ut sine ullis bonorum uel ma-
lorum operum meritis unum deus diligat. oderit
alterum. Qua in re si futura opera uel bona
huius uel mala illius que deus utique presee-
bat uellet intellegi. nequaquam diceret
non ex operibus sed diceret ex futuris operibus.
eoque modo istam solueret questionem.
immo nullam quam solui opus esset faceret
mentionem. Nunc uero cum respondisset.
absit. id est absit ut sit iniquitas apud deum.

mox ut probaret nulla hoc iniquitate dei fieri.
moyses enim dicit miserebor cui misertus ero.
et misericordiam prestabo cui misericors fuero.
Quis enim nisi insipiens deum iniquum putet.
siue iudicium penale ingerat digno. siue
misericordiam prebet indigno. Denique infert
et dicit. Igitur non uolentis neque currentis
sed misertus est dei. Ambo itaque gemini
natura filii utriusque nascebantur. nullis quidem
operibus propriis. sed originaliter ex adam et uin-
culo damnationis obstricti. Sed quod dixit
miserebor cui misertus ero. iacob dilexit
per misericordiam gratitatem. esau autem odio
habuit per iudicium. Quod cum deberetur am-
bobus. in altero alter agnouit non de suis
distantibus meritis sibi esse glorandum. quod in
eadem causa idem supplicium non incurrit.
sed diuine gratie largitate. quia non uolentis
neque currentis sed misertus est dei. Altis-
simo quippe atque saluberrimo sacramento
uniuersa facies atque ut ita dixerim uultus
sanctarum scripturarum intuentes bene. id am-
monere inueniuntur. ut quod gloriatur in domino
gloriatur. Cum autem dei misericordiam commendasset
in eo quod ait. igitur non uolentis neque currentis
sed misertus est dei. Deinde ut etiam iudicium
commendaret quoniam in quo non sit misericordia non iniqui-
tas sit sed iudicium. non est quippe iniquitas
apud deum. etiam uero subiunxit atque ait. Di-
cit enim scriptura pharaoni. quia ad hoc ex-
citauit te ut ostenda in te fortitudinem meam.
et ut annunciet nomen meum in uniuersa terra.
Quibus dictis ad utrumque concludens. id est et
ad misericordiam et ad iudicium. ergo inquit cui
uult miseretur et quem uult obdurat. mise-
retur scilicet magna bonitate. obdurat
nulla iniquitate. ut nec liberatus de suis
meritis gloriatur. nec damnatus non de suis
meritis conqueratur. Sola enim gratia redemptor

discernit apertis. q̄s in una p̄ditionis c̄erta
uerat massa ab origine ducta causa cōmu-
nis. Hoc autē qui eo modo audit ut dicat
q̄d adhuc c̄querit. nā uoluntati ei⁹ quis re-
sistit. tanquā p̄pterea malus n̄ uideat̄ c̄e
culpando. quia d̄s cui⁹ uult miseret̄ & quē
uult obdurat. absit ut pudeat nos hoc
respondisse q̄d respondisse uidem⁹ aplm.
O homo. tu q̄s es ut respondeas dō. Nū-
quid dic̄ figm̄tum ei⁹ q̄ se finxit. quare
me fecisti sic. An n̄ habet potestātē luti
figulus ex eadē massa facere aliud q̄dem
uas in honorem. aliud in c̄tūmeliam. Hoc
loco quidā stulti aplm in responsione defe-
cisse putant. & inopia reddendē rationis
repressisse c̄tradictoris audaciā. S; magnū
habet pond⁹ q̄d dictum ē. o homo tu q̄s es.
& in talib⁹ questionib⁹ ad suę capacitatis
c̄sitationē reuocare hominē. uerbo q̄dē
breui. s; re ipsa magna ē redditio uerita-
tis. Si enī hec n̄ capit. q̄s est q̄ responde-
at. Si autē capit. magis n̄ inuenit quid
respondeat. Videt enī si capit. unūsum
gen⁹ humanū tā iusto iudicio diuino in
apostatica radice dāpnatū. ut etiam si
nullus inde liberaret̄. nemo recte posset
dī utupare iusticiā. et qui liberant̄ sic
sic oportuisse liberari. ut ex plurib⁹ non
libatis atq; in dāpnatione iustissima de-
relictis. ostenderet̄ quid meruisset unūsa
c̄persio. & quo etiā iustos debitū iudiciū
dī duceret. n̄ eis indebita misericordia subue-
nisset. ut uolentiū de suis meritis gl̄ari
omē os obstruat. & qui gl̄atur in dño
gl̄etur. **Ex sermone de uerbis apli.**

Multa de isto p̄fundo querentes reddere
rationē. in fabulas uanitatis abierunt.
Aliq̄ dicentes q̄a anime sursum in celo pec-
cant. & scdm̄ sua peccata ad corpora

p̄ meritis dirigunt̄. & dignus sibi quasi
carcerib⁹ includunt̄. ierunt post cogitati-
ones suas. uolentes disputare de dī p̄fun-
do. mersi sunt in p̄fundū. Occurrit enī ei⁹
apls uolens gr̄am cōmendare. & elegit
illos geminos in utero rebeccę. & dicit.
Nondū enī natis. nec q̄ aliquid egerint
boni aut mali. Vide. quēadmodū tult
uanis hominib⁹ phantasias c̄uersationū
animarū ante corp⁹ in celo. Si enī iā ibi
cōiūfati sūt. iā aliquid boni egerint uel
mali. & p̄ meritis suis ad corpora t̄rena
detrusi sūt. Si placet. c̄tradicam⁹ aplō q̄
dixit. n̄dum natis. nec q̄ aliquid egerint
boni aut mali. Hoc autē quia p̄pt apli
euidētē sententiā respuit catholica fi-
des. q̄d anime in celis prius uiuant. &
cōiūfent̄. et illic recipiendoy corpoy me-
rita assumant. modo isti nouelli n̄ au-
dent dicere. Sed quid dicunt. Aliqui
sic audiunt ipsoy. ita disputant. Pro-
fus inquit p̄ meritis suis om̄s homi-
nes moriunt̄. quia peccauerunt. Non
enī ēēt mors. n̄ ueniens de peccato. S;
ego cū hoc audio ideo laudo q̄a illā
pmā mortē intueor. & illi⁹ p̄mi homi-
nis peccatū. Audio enī aplm. Sicut
in adam om̄s moriunt̄. sic & in xp̄o om̄s
uiuificabunt̄. Per unū hominē pecca-
tū intrauit in mundū & p̄ peccatum
mors. & ita in om̄s homines p̄transiit.
in q̄ om̄s peccauerūt. Om̄s enī. un⁹ fuerūt.
Sic audio dicentē mortē hominis de
peccato ēē. Non inquit. Et quid dicis.
Om̄nē hominē d̄s modo immortalem
creat. Mirabilis nouitas. Quid dicis.
Prorsus inquit om̄nē hominē d̄s im-
mortale creat. Quare q̄ moriuntur
paruuli infantes. Nam si dicā quare

moriuntur grandes homines. dicturus es
in. peccauerunt. Ergo de maioris etate non
disputabo. paruulorum infantiam contra te
testem citabo. Non locuntur. et quod dico pro
bant. Ecce infantes in suis utique opibus
innocentes sunt. nihil secum non quod de primo
homine traxerint habentes. Iubet propterea
gratia est christi necessaria. ut in christo uiuifi
centur qui in adam mortui sunt. ut quia in
quanti sunt generatione purgentur regene
ratione. Ipsos ergo testes citabo. Respon
de mihi quare moriuntur. si omnes homines
immortales nascuntur. et quoniam peccant
ideo moriuntur. Quid putatis dici potius
se. Quae aures ferunt. Peccarunt et
ipsi. Vbi peccarunt rogo te. quando pec
carunt. quoniam peccarunt. Bonum et malum
quod sit nesciunt. Peccatum accipiunt. qui
preceptum non capiunt. Sed alius dico. Ista
quia nati sunt. ut arbitraris peccarunt. Nam si
non peccarent inquis. non morerentur. Quid
de illis dicis. qui in utero moriuntur.
O angustia. Et ipsi inquit peccauerunt. ideo
moriuntur. Metiris an falleris. Contra
dicit apostolus. Non dum natis. nec agentibus
boni aliquid aut mali. Magis audio apostolum
quam te. magis apostolo credo quam tibi. Non
dum natis. nec aliquid agentibus boni aut
mali. Si autem hoc testimonium refellis.
uade tamen potius ad illas uagationes. et
dic quia in celo peccarunt et inde corpora
precipitata sunt. Non dico inquit. Quare non
dicis. Quia dicit apostolus. non dum natis. neque
aliquid agentibus boni aut mali. Si ergo non eos
accusas in celo. quare accusas in utero.
Ad utrumque respondet apostolus. et ei respon
det quod dicunt in celo peccauerunt. et eis
respondet quod dicunt in utero peccarunt.
quia ad utrumque ualent uerba illa quae di

cunt. antequam nascerentur nihil egisse boni
uel mali. Vt secundum electionem propositum dei
maneret. non ex operibus sed ex uocante dictum
est. quia maior seruiet minori. **Ex libro**
questionum genesi. titulo. lxxiii. In eo
quod dominus respondet rebecca. duae gentes in
utero tuo sunt. et duo populi de utero tuo
separabuntur. et populus populum superabit. et
maior seruiet minori. spirituali intelligen
tia carnales in populo dei significantur per
maiores filium. et spirituales per minorem.
quia sicut dicit apostolus. non prius quod spirituale.
sed quod animale. postea spirituale. Solet et
sic intelligi hoc quod dictum est. ut in esau
figuratus sit maior populus dei hoc est israhel
eius secundum carnem. per iacob autem figuratus
sit ipse iacob secundum spiritalem progeniem.
Sed etiam hystorica proprietate hoc respon
sum inuenitur esse completum. ubi etiam populus
israhel hoc est iacob minor filius superauit
idumeos. hoc est gentem quam propagauit
esau. eosque fecerunt tributarios per dauid.
quod diu fuerunt usque ad regem sub quo idu
mei rebellauerunt. et iugum israhelitarum
a ceruice sua deposuerunt. Sicut scrip
tum est. iacob dilexi. esau autem odio ha
bui. **Ex tractatu euangelii secundum io**
hannem. xi. Habes apostolus scripturam dei
noce dicentem. iacob dilexi. esau autem
odio habui. Istos duos genuit rebecca.
iacob. et esau. Unus inde eligitur. alius
improbat. Vnus succedit in hereditatem.
alius exhereditatur. Non facit populum suum
deus de esau. sed facit de iacob. Semen unum.
diuersi qui concepti sunt. Uterus unus. di
uersi qui nati sunt. Numquid libera peperit
iacob. quae libera peperit esau. Lucta
bant in uentre matris suae. et dictum est
rebecca cum ibi luctarentur. Duo populi suae

in utero tuo. Duo homines. duo ppli. Bo-
nus ppl's. malus ppl's. s; tam in uno uen-
tre luctant. Quanta mali sunt in ecclia.
et un' uterus portat. donec in fine discer-
nantur. Et boni aduersus malos clamant.
& mali aduersus bonos reclamant. & in
unus uiscerib' utriq; luctant. Nūq̃d semp
simul erit. In fine exiit ad lucē. De-
clarat natiuitas que hic in sacramento
figurabat. & tē apparebit. iacob dile-
xi. esau autē odio habui. Quid g' dicem'.
Nūq̃d iniquitas apud dñm. Absit. Moy-
ses enī dicit. Miserebor cui misereor. &
misericordiam p̃stabo cui miserebor. **Ex**
libro questionū exodi. titulo. c. xlvi.

Ille intellegit loqui & dicere transibo
ante te. de q' dicit euglm. cū uenisset
hora ut transiret uic de hoc mundo
ad patrē. Qui transit. etiam pasca int̃-
p̃tari phibet. Hec itaq; magna omīno
pphetia ē. Ipse enī ante omēs scōs t̃nsit
ad patrē de hoc scō parare illis mansio-
nes regni celoz. quas dabit eis in resur-
rectionē mortuoz. qm̃ ante omēs trans-
iturus. ante omēs p̃mogenit' a mortuis
fact' est. Grām ū suā in eo ipso ualde cō-
mendat cū dicit. & uocabo nomine dei
in cōspectu tuo. tanquā in cōspectu ppli
isrl. cui moyses cū hec audiret ty pum
gerebat. In cōspectū enī gentis ipsius ubiq;
dispse. uocat dñs xpc in omib' gentib'.
Uocabo autē dixit nō uocabor. actiuum
uerbum p passiuo ponens. genere locu-
tionis inusitato. in q' nimirū magn' sensu
latet. Sic enī fortasse significare uoluit
se ipsum hoc facere id est grā sua fieri ut
uocet dñs in omib' gentib'. Qd ū addi-
dit. et miserebor cui misert' ero. & mīam
p̃stabo cui misericordiam p̃stitero. ibi plane

exp̃ssius ostendit uocationē qua nos uo-
cauit in suū regnū & glām. n̄ p meritis
nr̄is s; p mīa sua. Qm̃ enī se gentes intro-
ducturū pollicebat' dicens. uocabo nōie
dñi in cōspectu tuo. cōmendauit se hoc mi-
sedit' facere. sicut apl's dicit. Dico enī
xpm ministrū fuisse circūcisionis ppter
ueritatē di ad cōfirmandas pmissiones
patrū. gentes autē sup misericordiam glificat
dñm. Hoc g' p̃dictū est. miserebor cui mi-
sert' ero. & mīam p̃stabo cui mīam p̃sti-
tero. Iub' ūbis phibuit hominē uelut
de ppriarū uirtutū meritis glari. ut q'
glatur in dño glatur. Non enī ait mise-
rebor talib' uel talib'. s; cui misericors
fuero. ut neminē p̃cedentē bonus opib'z
suis misericordiam tantę uocationis meruis-
se demonstrat. Etenī xpc p impus mor-
tuus ē. S; utrū hoc idem repetere uolu-
erit cū addidit mīam p̃stabo cui mīam
p̃stitero. uel sicut alii int̃pretati sūt cui
misericors fuero. an aliqd intersit nescio.
Et tam fortis ille ipse ibi sensus ē. qd
aut' ^{p̃ssius} misericordie sue firmitatē dñs ista re-
petitione monstrauit. sicut. amen. am.
sicut. fiat fiat. sic repetitio somni pha-
raonis. pluraq; similia. aut in utrisq;
pplis id est gentib' & hebreis hoc modo
dñs p̃nunciauit mīam se esse facturum.
Qd apl's ita dicit. Sicut enī uos aliquando
nō credidistis dō. nē autē mīam cōsecuti
estis illoz incredulitate. sic et isti nē nō
crediderūt in urā misericordia. ut & ipsi mīam
cōsequant'. Concluserit enī dñs omīs in inere-
dulitate. ut omīum misereatur. **Ex**
sermone de uerbis apli. Ex p̃ma enī
t̃nsgressionē p̃mi hominis. uniuersum gen'
hominū natū cū obligatione peccati
uictor diabol' possidebat. Si enī sub

captiuitate n̄ tenerem. redēptore n̄ indige-
rem. Venit ad captiuos n̄ capt. uenit ad
captiuos redimēdos nihil in se captiuitati
id est iniquitatis habens. s; carne mortali
p̄cium n̄m portans. Si enī carnē mortālē
n̄ haberet. unde in uerbo sanguis quē p
captiuos funderet. Ille autē q̄ ad capti-
uitatē n̄m uenit. cū similitudine carni
peccati. n̄ cū carne peccati uenit. Simili-
tudo enī erat illa carnis peccati. Vera
caro. s; similis carnis peccati. Vera caro. s;
n̄ peccati caro. Si ḡ uniuersus mundus sub cap-
tiuitate tenebat. bene dictū ē. miserebor
cui miserē fuero. & mīam p̄stabo cui mise-
ricors fuero. Si enī totus mundus sub cap-
tiuitate. totus mundus in peccato. totus mundus
iustissime supplicio destinatus. s; ex parte
p̄ mīam libatus. q̄s dicat dō. quare dāp-
nas mundū. Quom̄ accusat iudex d̄s.
quādo dāpnat mundus reus. Reus es. Si
quod debeas cōsideres. pena uocat. nec cū a te
debitū exigit. exactor iuste rephendatur.
Rephendat exactor. si indebitū exigit.
Cū uero debitū exigit. q̄s rephendat exacto-
rē. quāuis expectet dāpnatorē. Cui uult
miseret. & quē uult obdurat. Dicis itaq;
m̄. Quid adhuc cōqueritur. Nā uoluntati
ei quis resistit. O homo. tu quis es qui re-
spondeas dō. Qui sit ille attende. qui sis
tu attende. Ille d̄s ē. tu homo. Si iusticiā
loq̄ uideris tu. & fons ille iusticie siccat ē.
Si iusticiā loqueris. unde tibi. Aut inui-
stum loqueris. & debes tacere. aut iustū
loqueris & n̄ habes n̄ de fonte iusticie.
Fons autē iusticie q̄s est. n̄ d̄s. Primū
ḡ fundamētū fidei pone. Nūquid iniquitas
apud d̄m. Latere equitas potest. esse ibi
iniquitas n̄ potest. Expectas a me fortas-
se ut dicam t. quare cui uult miseretur

et quē obdurat. Expectas a me homo.
Si et tu homo. & ego homo. ambo audiui-
mus. o homo tu q̄s es q̄ respondeas deo.
Melior ḡ fidelis ignorantia. quā teme-
raria scientia. D̄s m̄ dicit. p̄ aplm̄ xp̄e
loquit. o homo tu q̄s es q̄ respondeas dō.
& ego indignor q̄a n̄ noui iusticiam dei.
Si homo sū. n̄ indignor. Excedā hoīem
si possū. & fontē attingā. S; et si attigero.
homini n̄ dicā. excedat & ipse & attingat
mecum. Et quis ē inquis. q̄ homi-
nē excedat. Ergo. n̄ quibda exprobrat
apls & dicit. cū enī dicitis. ego pauli.
ego apollo. n̄ne homines estis. Quid
eos facere uolebat. quib exprobrat quod
homines erant. Homo es. ad adam p̄-
tines. Pertine ad filiū hominis. & forte
dicit tibi. Iam n̄ dicā uos seruos s; ami-
cos. qm̄ quē audiui a patre meo nota
feci uob. Igit̄ n̄ uolentis neq; currentis.
s; misereantis est d̄i. **Ex libro de p̄fec-
ta iusticia hominis.** De grām uel mīam
uolumus impetrare cū dicim. fiat uoluntas
tua sicut in celo et in t̄ra. uel ne nos in-
feras in tēptationē. s; liba nos a malo. Ut
quod enī ista orando tanto gemitu petimus.
si uolentis hominis et currentis n̄ mise-
rentis ē d̄i. Non q̄a hoc sine uoluntate
n̄ra agit. s; q̄a uoluntas n̄ implet quod agit.
n̄ diuinit̄ adiuuet. Hec ē fidei sanitas.
quē nos facit orare. querere ut inueniam.
petere ut accipiam. pulsare ut apiat nob.
Contra istā q̄ disputat. et̄ra seipsū claudit
ostium m̄e d̄i. Nolo plura dicere de re
tanta. q̄a melius eā cōmuto fidelū gemitū
tū quā uerbis meis. **Ex eplā ad uirtalem.**
Vt in d̄no credam et pie uiuam n̄ uolentis
neq; currentis s; misereantis ē d̄i. n̄ quia
uelle n̄ debem & currere. s; q̄a ipse in

nobis et uelle operari et currere. Unde et ipse dominus nunc credentes a non credentibus id est ab ure uasis uasa melle secernens. nemo inquit uenit ad me. nisi fuerit ei datum a patre meo.

Ex libro enchiridion. Ne quisquam si non de operibus de ipso gloriatur libero uoluntati arbitrio. tanquam ab ipso incipiat meritum cui tanquam debitum reddat primum bene operandi libertas. audiat eundem gratie preconem dicentem. Dominus enim est qui operatur in uobis et uelle et operari per bona uoluntate. Et alio loco. Igitur non uolentis neque currentis. sed miserentis est deus. cum proculdubio si homo ei etatis est ut ratione iam utatur non possit credere. sperare. diligere. non uelit. nec peruenire ad palmam supernae uocationis dei. non uoluntate eucurreret. quomodo ergo non uolentis neque currentis. nisi quia et ipsa uoluntas sicut scriptum est a domino preparatur. Alioquin si propterea dictum est non uolentis neque currentis sed miserentis est deus quia ex utroque fit. id est et uoluntate hominis et misericordia dei. ut sic dictum accipiamus non uolentis neque currentis sed miserentis est deus. tanquam diceretur. non sufficit sola uoluntas hominis si non sit etiam misericordia dei. non ergo sufficit et sola misericordia si non sit etiam uoluntas hominis. ac per hoc si recte dictum est. non uolentis hominis sed miserentis est deus. quia id uoluntas hominis sola non implet. cur non et a contrario dicitur recte. non miserentis est deus sed uolentis est hominis. quia id misericordia dei sola non implet. Porro si nullus christianus dicere audebit. non miserentis est deus sed uolentis hominis. ne apostolo aptissime contradicatur. restat ut propterea recte dictum intelligatur. non uolentis neque currentis sed miserentis est deus. ut totum detur deo quod hominis uoluntate bona et preparat adiuuanda.

et adiuuat preparatam. Precedit enim bona uoluntas hominis multa dei bona. sed non omnia. Quae autem non praecedit ipsa. in eis est et ipsa. Nam utrumque legitur in sacris eloquiis. et misericordia ei praeueniet me. et misericordia ei subsequetur me. Nolentem praeuenit ut uelit. uolentem subsequitur ne frustra uelit. **Ex epistola ad paulum nolanum episcopum.** Nisi dominus edificauerit domum. in uanum laborauerunt edificantes eam. Quomodo ergo deus iubet sine adiutorio ipsius uel difficile impletur. cum si dominus non edificet in uanum edificans laborasse dicatur. neque sit scriptum. est quidem uolentis atque currentis. facilius autem miserentis dei. sed scriptum sit. non uolentis neque currentis sed miserentis est deus. non quia nulla est hominis uoluntas atque cursus. sed quia nihil potest nisi ille misereatur. nec apostolus dixerit. et ego. sed dixerit non ego autem sed gratia dei mecum. non quia ipse nihil boni agebat. sed quia nihil ageret si illa non adiuuaret. Dicit enim scriptura pharaoni. quia in hoc ipsum excitauit te ut ostenderem in te uirtutem meam. et cetera. **Ex libro questionum exodi.** Et propter hoc ipsum conseruatus es. ut ostendam in te uirtutem meam. et annuncietur nomen meum in uniuersa terra. Haec scripturae uerba et apostolus posuit. cum in eodem loco perdifficili uersaretur. Ibi autem et hoc ait. Si autem uolens deus ostendere uiam et demonstrare potentiam suam attulit in multa patientia uasa ire. parcendo utique his quos malos futuros esse praescierat. quae uasa dicit perfecta in perditionem. Ut notat inquit faceret diuitias gloriae suae in uasa misericordiae. Unde uasorum misericordiae uox est in psalmis. Dominus meus misericordia ei praeueniet me. deus meus demonstraui in de inimicis meis. Nouit ergo deus bene uti malis. in quibus tamen humanam naturam non ad maliciam creat. sed perfert eos patienter quosque

set oportere. non inaniter: sed utens eis ad
 ammonitionē uel exercitationē bonorū.
 Ecce enī ut annunciarēt nomī dī in uniuersa
 terra. uasis utiq; misericordie pdest. Ad eorū
 utiq; utilitatē pharao seruat' est. sicut &
 scriptura testat' & exitus docet. **Ex libro**
sententiarū p'speri. Nullū d's uel ange-
 loy uel hominū crearet quē malū futurū
 p'scisset. n̄ pariter nosset quib' eos bonorū
 usib' cōmodaret. atq; ita ordinē sctōy q'si
 pulcherrimū carmen etiam ex quib'dam
 antithetis honestaret. Ergo cuius uult
 miseret'. & quē uult obdurat. **Ex libro**
de p'destinatione scōy. Quando g' pater-
 intus auditur' & docet ut ueniat ad filiū.
 aufert cor lapideum & dat cor carneum.
 sicut p'phā p'dicante p'misit. Sic q'ppe
 facit filios p'missionis & uasa misericordie. quē
 p'parauit in gl'am. Cur g' n̄ om̄s docet
 ut ueniant ad xp̄m. n̄ quia om̄s q's docet
 misericordia docet. q's autē n̄ docet iudicio n̄
 docet. q'm cui uult miseretur & quē uult
 obdurat. Sed miseret' bona tribuens.
 obdurat digna retribuens. O homo. tu
 q's es qui respondeas dō. **Ex libro de**
bono p'seuerantię. Quantū ad iusticiā
 spectat et grām. potest & de reo qui libe-
 rat' recte dici. & de reo q' dāpnat'. tolle
 q'd tuū est & uade. hunc autē uolo q'd n̄
 debetur donare. An non licet m̄ facere
 uolo. An oculus tuus nequā est. quia ego
 bonus sum. Hic ille si dicit. cur n̄ & m̄.
 merito audiet. Homo tu quis es q' respon-
 deas dō. Quē certe in uno ur̄um benigni-
 ssimū largitorem. in te ū exactorem
 iustissimū. in nullo tamē cernis inuistū.
 Cū enim iust' ēēt etiam si utrūq; puniret.
 q' liberatur' habet unde grās agat. qui dāp-
 natur' n̄ habet q'd rephendat. Sed si iam

inquit hoc oportebat ut n̄ om̄ib' dāpnatis
 quid om̄ib' deberet' ostenderet. atq; ita gra-
 tuis suā grām uasis misericordie cōmendaret.
 cur' in eadem causā me quā illū potius
 puniet. aut illū quā me potius libabit.
 Hoc n̄ dico. Si queris quare. q'a fateor' me
 n̄ inuenire quid dicam. Si et hoc queris
 quare. quia in hac re sicut iusta ē ira ei'.
 sicut magna est misericordia ei'. ita inscrutabi-
 lia iudicia ei'. **Ex libro questionū.** Cap. l. viii.

Non hoc loco apl's scōs phibuit a
 querendo. s; eos qui nondū sunt in karita-
 te radicati & fundati. ut possint cōpre-
 hendere cū om̄ib' scīs. latitudinē. longi-
 tudinē. altitudinē & pfundū. & cetera
 quē in eodē loco exequit'. Non g' phibu-
 it a querendo de quib' dīc' spūalis autē
 om̄ia iudicat. ipse autē a nemine iudicat'.
 & illud p'cipue. nos autē n̄ sp̄m hui' mun-
 di accepim'. s; sp̄m q' ex dō est. ut sciam'
 quē a deo donata sunt nob'. Quos g' p-
 hibuit. n̄ luteos atq; t'renos. q' nondum
 intrinsecus regenerati atq; nutriti ima-
 ginē illius hominis portant. q' primus
 fact' est de terra terrenus. & quia ei a
 q' fact' est noluit optempare. in id lapsus
 ē unde factus. meruitq; post peccatum
 audire. t'ra es & in t'ram ibis. Talib' g'
 hominib' dīc' apl's. O homo. tu q's es qui
 respondeas deo. Hūcō figm̄tum ei dicit
 q' se finxit. quare sic me fecisti. Quādiū
 g' figm̄tum es ndum p'fectus filius. quia
 ndū hausisti plenissimā grām qua nobis
 data ē potestas filios dī fieri. q' possis au-
 dire iā n̄ uos dicā seruos s; amicos. tu q's
 es q' respondeas dō. & uelis dī nosse cōsiliū.
 Qui si hominis t' equalis nosse uoluisses.
 impudent' faceres. n̄ prius in amicitiam
 recipereris. Sicut g' portauim' imaginē

trem. portem et imaginē celestis. exuentes
nos ueterē hominē & induentes nouū. ut
nō dicat nob quasi luteo figmento. Nūq̄d dicē
figmentū ei q̄ se finxit. quare sic me feci-
sti. Nā et ut manifestū sit nō sc̄ificato
sp̄ui s; carnali luto ista dici. uide q̄d seq̄r.
Aut nō habet potestātē figulus luti ex ea-
dē cōsp̄sione facere aliud quidē uas in ho-
norē. aliud in cōtumeliā. Ex quo ḡ in
paradyso natura n̄ra peccauit. ab eadē
diuina p̄uidentia nō sc̄dm celū s; sc̄dm
t̄ram. idest nō sc̄dm sp̄m s; sc̄dm carnem
mortali generatione formam. & om̄s una
massa soluti. facti sum⁹ q̄d est massa peccati.
Cū ḡ meritū peccando amiserim⁹ & m̄ia
dī remota nihil aliud peccantib⁹ n̄ ētna
damnatio debeat. quid sibi uult homo
de hac massa ut dō respondeat & dicat.
quare me sic fecisti. Si uis ista cognos-
cere. noli ēē luti s; efficere filius dī per
illius misericordiam q̄ dedit potestātē filios
dī fieri credentib⁹ in nomine ei⁹. non autē
q̄d tu cupis antequā credant diuina nos-
se cupientib⁹. Merces enī cognitionis me-
ritis redditur. credendo autē meritū cō-
parat. Ipsa autē gr̄a quē datur p̄ fidē.
nullis n̄ris meritis p̄cedentib⁹ data est.
Q̄d ē enī meritū peccatoris & impi⁹. Xpc
autē p̄ impi⁹ & peccatorib⁹ mortuus est.
ut ad credendū nō merito s; gr̄a uocarem⁹.
credendo autē etiā meritū collocarem⁹.
Peccatores autē credere iubent. ut a pec-
catis credendo purgent. Nesciunt enim
q̄d recte uiuendo uisuri sunt. Quia p̄pter
cū uidere nō possint n̄ recte uiuant. nec
recte uiuere ualeant n̄ credant. manife-
stum est a fide incipiendū. ut p̄cepta q̄b⁹
credentes a sc̄lo hoc auertunt cor mun-
dum faciant. ubi uideri d̄s possit. Beati

mundo corde. qm̄ ipsi d̄m uidebunt. Et p̄
ppham canit. In simplicitate cordis queri-
te illum. Quia p̄pt̄ recte dicitur hominib⁹ in
uetustate uite manentib⁹. & p̄pt̄a oculū
tenebrosū animum gerentib⁹. O homo tu q̄s
es q̄ respondeas dō. Nūq̄d dicē figmentū
ei qui se se finxit. quare me sic fecisti.
Aut nō habet potestātē figulus luti ex ea-
dē cōsp̄sione facere aliud quidē uas in
honorē. aliud in cōtumeliā. Ex purga-
te uetus fermentū ut sis noua cōsp̄sio.
& in ea ipsa nō adhuc paruulus in xp̄o ut
lacte potand⁹ sis. s; pueni⁹ ad uirū p̄fectū.
ut sis inter illos de quib⁹ dicit. sapientiā
loquū inter p̄fectos. Tum demum recte
& nō preposterē audies si qua sunt de ani-
marū occultissimis meritis. & de gratia
uel iusticia secreta om̄ipotentis dī. Nā de
pharaone facile responderet. priorib⁹ meri-
tis quib⁹ afflixit in regno suo peregrinos
dignū effectum cui obduraret cor. ut nec
manifestissimus signus iubentis dī crede-
ret. Ex eadem ḡ massa idest peccatorū & uasa
misericordiē p̄tulit quib⁹ subueniret. cū eum dep̄-
carentur filii isrl̄. & uasa irē quorū supplicio
illos erudiret. idest pharaonē & pplm̄ eius.
q̄a quāuis ēēt utriq; peccatores. & p̄pt̄a
ad unā massam p̄tinerent. aliter tam trāc-
tandi erant qui unū dō ingemuerant ut eis
subueniret. & aliter illi quorū iniustis oner-
ibus ingemuerant. Pertulit ḡ in multa pati-
entia uasa irē. quē p̄fecta sunt in p̄ditionē.
Et eo ipso quo ait in multa patientia. signu
ficauit priora eorū peccata in quib⁹ eos p̄tu-
lit & oportune tunc iudicauit. q̄ndo
de illorū uindicta subueniendū erat his q̄
liberabantur. et ut notas faceret diuitias
gl̄e sue in uasa misericordiē quē p̄parauit in
gl̄am. Numq̄d enim latebat pharaonem

quantū bonū consecute fuerunt ille terre
p aduentū ioseph. Illius g̃ rei geste cogni-
tio ei fuit uocatio. ut pplm isrl' musedi-
ter tractans n̄ eēt ingrat'. Qd̄ aū huic
uocationi obtemperare noluit & exercuit
crudelitātē in eis quib' humanitas & mi-
serdia debebat. meruit penā ut induraret
illi cor. & tantā m̄tis cecitātē pateret. ut
tot et tantis tamq; manifestis di signis n̄
crederet. q̄ posset ei supplicio siue obdura-
tionis sue ultimē uisibilis submersionis
erudiri ppl's. cui afflictione illē & occul-
tē obtusionis & manifeste submersionis
meritū cōpararet. Hec autē uocatio quē
siue in singulis hominib' siue in ppl's atq;
in ipso genere humano p tēpōz oportuni-
tates opatur. altē & p̄funde ordinationi
est. nec cōphendi potest. n̄ forte ab eis
q̄ diligunt dñm ex toto corde & ex tota
anima. & ex tota m̄te sua. & diligunt
p̄ximos tanquā seipsos. Tanta enī kari-
tate fundati possunt iam fortasse cū scīs
cōphendere longitudinē latitudinem
altitudinē & p̄fundum. Illud tam cōstan-
tissima fide retinendū. neq; quicq; iniuste
facere. neq; ullā eē naturā quē n̄ debeat
deo id qd̄ est. An non habet potestātē fi-
gulus luti ex eadē massa facere aliud qui-
dē uas in honorē. aliud in cōtumeliā.

Ex tractatu psalmi. xc. iii. Figulus ē. cū
fragiles infirmos & t̄renos facit. Audi apo-
stolū dicentē. Habem' thesaurū istū in uasib'
fictilib'. S; forte aliis in nob' fecit hec uasa.
Audi ipsū dicentē. O homo. tu quis es. q̄
respondeas dō. Nūq̄d dicit figm̄tum ei q̄
se finxit. quare sic me fecisti. An non
habet potestātē figul' luti ex eadē massa
facere aliud uas in honorē. aliud in cōtume-
liā. Videte ipsū dñm xpm. q̄a ostendit

se figulum. Nā quia de limo hominē fecerat.
de limo munxit eui mun' in utero oculos fece-
rat. **Ex libro enchiridion.** Si g̃ fact' est
homo rectus ut manere in ea rectitudine
posset n̄ sine diuino adiutorio. & suo fieri
pueris arbitrio. utrūlibet horū elegisset.
di uoluntas fieret aut etiā ab illo aut certe
de illo. Proinde quia suā maluit facere
quā di. de illo facta ē uoluntas di. q̄a ex
eadē massa p̄ditionis quē de illis stirpe
pfluxit. facit aliud uas in honorē aliud
in cōtumeliā. in honorē p̄miam. in cōtume-
liā p iudiciū. ut nemo gl̄etur in homine
ac p hoc nec in se. **Ex tractatu euangelii
secūm ioh̄em. lxxx. iii.** Si de mundo inq̄t
ēctis. mund' qd̄ suū erat diligeret. Vniūse
utiq; hoc dicit ecclie. quā plerūq; etiam
ipsā mundi nomine appellat sic illud est.
D̄s erat in xpo. mundū reconcilians sibi.
Itēq; illud. Non enī uenit filius hominis ut
iudicet mundū. s; ut saluet mund' p̄p̄sū.
Et in eptā sua ioh̄es ait. Aduocatū habem'
apud patrē iūm xpm iustū. & ipse est p̄pi-
ciator peccatōz nr̄oz. n̄ tantū nr̄oz. sed et
totius mundi. Totus g̃ mund' ecclia est. &
tot' mund' odit eccliam. Mund' g̃ mundū
odit. inimic' reconciliatū. dāpnat' saluatū.
inquinat' mundatū. S; iste mund' quē d̄s
in xpo reconciliat sibi. & q̄ p xpm saluat.
& cui p xpm peccatū om̄e donat'. de mun-
do ē elect'. inimico. dāpnato. cōtaminato.
Ex eadē quippe massa quē tota in adam
perit. fiunt uasa m̄is. in quib' est mund' p̄-
tinens ad reconciliationē. quē odit mund'.
ex eadē massa. p̄tinens ad uasa ir̄e quē p̄-
fecta sūt in p̄ditionē. Deniq; cū dixisset. si
de mundo ēctis mund' qd̄ suū erat dilige-
ret. cōtinuo subiicit. Quia ū de mundo n̄
estis s; ego elegi uos de mundo. p̄pterea

odit uos mundus. Ergo. & ipsi inde quant. unde
ut non essent electi sunt inde non meritis suis. quoniam
nulla bona precesserant opera. non natura que tota
fuerat per liberum arbitrium in ipsa radice uicia-
ta. sed gratuita. hoc est uera gratia. Inua enim de
mundo mundum elegit. fecit quod eligeret. non
inuenit. quia reliquos per electionem gratie salu-
facti sunt. Si autem gratia inquit. iam non ex
operibus. alioquin gratia iam non est gratia. **Ex ser-
mone de uerbis apostoli.** Si qua igitur in christo
noua creatura. lapsa est uetustas facta est noua.
Vna erat massa perditionis ex adam. cui non
non supplicium debebat. facta sunt uasa inde
in honorem ex eadem massa. Habet enim pote-
statem figulus luti ex eadem massa. Inua massa.
Certe iam perierat. certe iam illi massae iusta
damnatio debebat. Gratulare. quia euasisti.
Mortem quippe debitam euasisti. & uitam non
debitam reppisti. Habet potestatem figulus
luti ex eadem massa facere aliud quidem uas
in honorem. aliud in contumeliam. Sed dicis. Me
quare fecit in honorem. alium in contumeliam.
Quid responsurus sum. Auditus es au-
gustinus. qui non audisti apostolum dicentem. o homo
tu quis es qui respondeas deo. Duo paruuli
nati sunt. Si debitum queras. ambos tenet per-
ditionis massa. Sed cur alium mater portat
ad gratiam. alium matrem dormiens suffocat.
Diciturus es mihi. Quid ille meruit qui portatur
ad gratiam. Quid ille meruit quem mater dor-
miendo suffocat. Ambo nihil mali meru-
erunt. Sed habet figulus luti ex eadem
massa facere aliud quidem in honorem. aliud
in contumeliam. Sed mouet me inquis. quod ille
perit. ille baptizatur. Mouet me. mouet tan-
quam hominem. Si uerum uis audire. & me mo-
uet quia homo sum. Sed si et tu homo. & ego
homo. ambo audiamus dicentem. o homo.
Vtique si ideo mouemur quia homines sumus.

ipsam naturam humanam infirmam ac debilem allo-
quitur apostolus dicens. O homo. tu quis es qui re-
spondeas deo. Numquid dicit figmentum ei qui se
finxit. cur me sic fecisti. Si posset loqui pecus.
& diceret deo. quare istum hominem fecisti &
me pecudem. nonne iuste succenderes & dice-
res. o pecus. tu quis es qui respondeas deo. Et
tu homo es. sed ad dominum pecus es. & utinam sis
pecus eius & ouis pascue eius. Agnosce benefi-
cia pastoris. & non sequeris lupos erroris.
Lupi eramus. fuimus et nos natura filii irae.
sicut & ceteri. sed mortua est ouis. & fecit nos
oues. Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccatum. non
huius aut illius. sed mundi. **Ex libro senten-
tiarum prosperi.** Non ad merita hominum sed ad
dei misericordiam pertinet. cum illa massa primi homi-
nis cui merito mors debetur quisque liberatur.
Non enim est iniquitas apud dominum. quia neque re-
mittendo neque exigendo quod debet iniustus est.
Et ibi gratuita est indulgentia. ubi iusta esse
posset uindicta. **Quod si uolens deus ostende-
re iram & notam facere potentiam suam. sustinu-
it in multa patientia uasa irae perfecta in
interitum. ut ostenderet diuitias gratie sue
in uasa misericordie. que preparauit in gloriam.**
Ex epistola ad operatum episcopum. Cur etiam aliquis
creator uoluit ad damnationem non ad gratiam
pertinere. beatus apostolus tanto succinctiore bre-
uitate. quanto maiore auctoritate commemorat.
Dominum enim dicit uolentem ostendere iram & demon-
strare potentiam suam attulisse in multa pati-
entia uasa irae que perfecta sunt in perditionem.
& ut notas faceret diuitias gratie sue in ua-
sa misericordie. que superius dixerat tanquam
figulum luti ex eadem massa facere aliud uas
in honorem. aliud in contumeliam. Merito
autem uideretur iniustum quod fiunt uasa irae ad
perditionem. si non esset ipsa uniuersa ex adam
massa damnata. Quod ergo fiunt inde nascentur

do uasa ire p̄tinet ad debitā penā. q̄d autem
fuit renascendo uasa misericordie p̄tinet ad in-
debitā grām. Ostendit q̄ d̄s irā suā n̄ utiq̄
animi p̄turbationē sicut ē quē circa homi-
nes nuncupat. s; iustā fixamq; uindictā q̄d
de stirpe inobedientie ducit p̄pago pecca-
ti atq; supplicii. & homo nat̄ ex muliere sic
ut in libro iob scriptū ē breuis ē uita & ple-
nus iracundie. Eius enī rei uas ē. quā plenus
est. Unde uasa ire dicunt. Ostendit & po-
tentia suā quā bene utitur etiā malis. mul-
ta illis naturalia & tēporalia bona largien-
tēq; maliciā ad exercendos & cōparatione
admonendos bonos accommodans. ut in eis
discant agere grās dō. q̄d ab eis n̄ suis meri-
tis quē in eadē massa paria fuerūt. s; illius
miseratione discreti sunt. q̄d maxime ap-
paret in paruulis. de quib; cū p̄ xpi grām
renascunt & istā uitā in illa tenera etate fi-
nientes in et̄nā transeunt & beatā dici non
potest q̄d libero discernunt arbitrio ab aliis
infantib; qui sine hac grā in ipsius massē dā-
natione moriunt. Si autē hi soli crearent
ex adam. q̄ essent p̄ grām recreandi. & prēt
illos qui in dī filios adoptant nulli alii ho-
mines nascerent. lateret beneficiū q̄d do-
naret indignus. q̄a nullis ex eadē dāpna-
bili stirpe uenientib; debitū supplicii red-
deretur. Cū ū attulit in multa patientia
uasa ire quē p̄fecta sunt in p̄ditionē. n̄ so-
lum ostendit irā & demonstrauit potentia
suā redibendo uindictam. & bene utendo
malis. s; etiā notas fecit diuitias gl̄e sue
in uasa misericordie. Ita enī quid sibi p̄stetur discit
gratis iustificat. dū n̄ suo merito s; gratia
largissime dī misericordie discernit a dāpnato.
cū q̄ eadē iusticia fuerat & ipse dāpnandus.
Tam multos autē erando nasci uoluit.
q̄s ad suā grām n̄ p̄tinere p̄scuit. ut mul-

titudine incōparabili plures sint quā q̄s in
sui regni glām filios p̄missionis p̄destinare
dignat̄ est. ut etiā ipsa reiectō multitudinem
ostenderet. quā nullis momentis sit apud
dīm iustū quantalibet numerositas iuste
dāpnatō. atq; ut hinc q̄q; intelligant q̄
ex ipsa dāpnatione redimunt hoc fuisse
debitū massē illi uniuēse. q̄d tā magnē par-
ti ei redditū cernerent. n̄ solū in eis q̄ ori-
ginali peccato multa addunt male uolun-
tatis arbitrio. uerū etiam in tam multis par-
uulis q̄ tantū uinculo peccati originalis
obstricti sine grā mediatoris ex hac luce
rapiunt. Tota quippe ista massa iuste dāp-
nationis recipet debitū. n̄ ex ea faceret n̄
solū iust; s; etiā misericors figulus alia ua-
sa in honorē scdm grām n̄ scdm debitum.
dū & paruulis subuenit quoy nulla meri-
ta dici possunt. & maiores p̄uenit ut ha-
bere aliq̄ merita possint. **Ex tractatu**
psalmi. l. viii. Deus m̄s demonstrauit
m̄ inimicis meis. Quid ait. quanta circa
me exhibuerit miām inimicis meis m̄ de-
monstrauit. Relictis comparet se collect.
& repulsis elect. Comparet se uasis ire
uas miē. & uideat quia ex una massa fe-
cit d̄s aliud uas in honorē. aliud in et̄u-
meliam. Quid ē demonstrauit m̄ inimicis
meis. Si enī d̄s uolens ostendere irā et
demonstrare potentia suā. attulit in
multa patientia uasa ire quē p̄fecta sūt
in p̄ditionē. Et p̄pt̄ q̄d hoc. Et ut notas
faceret diuitias suas in uasa misericordie.
Si q̄ uasa ire attulit in quib; notas face-
ret diuitias suas in uasa misericordie. rectis-
sime dictū ē. misericordia ei p̄ueniet me. d̄s
m̄s demonstrauit m̄ inimicis meis. idest
quantā circa me habuit misericordiam in
illis m̄ demonstrauit. circa q̄s n̄ habuit.

Nisi enim debitor suspendatur. minus agit gratia
cui debitum relaxatur. **Ex tractatu psalmi**
104.1. Apud illum potestas. apud illum mi-
sericordia. Hunc humiliat. et hunc exaltat.
Hunc humiliat potestate. illum exaltat mi-
sericordia. Si enim deus uolens ostendere iram et de-
monstrare potentiam suam attulit in multa
patientia uasa irae quae perfecta sunt in p[re]di-
catione. Audi potentiam. quere misericordiam. Et
ut notas faceret inquit diuitias suas in
uasa misericordiae. Pertinet ergo ad eius potestatem
dampnare iniquos. Et quis illi dicat. quod feci-
sti. Tu enim homo quis es qui respondeas
deus. Time ergo eius potestatem. si spera misericordi-
am. **Ex ept[istola] ad s[an]ctum presbiterum.**

Debita redditur pena dampnato. indebita gratia
liberato. ut nec ille se indignum queratur.
nec dignum se ille gloriatur: ubi una eademque
massa dampnationis et offensionis inuoluit.
ut liberatus de non liberato discat. quod etiam
sibi supplicium conueniret. non gratia subueniret.
Si autem gratia. utique nullis meritis reddita
sed gratuita bonitate donata. Sed iniustum
est inquit. in una eademque mala causa hic
liberari illum puniri. Nempe quod iustum est
utrumque puniri. Ius hoc negauerit. Agamus
ergo gratias saluatori. dum nobis non redditum ceru-
mus quod in dampnatione simulium etiam nobis
debitum fuisse cognoscimus. Si enim utrumque li-
berarent. lateret quod peccato per iusticiam
deberetur. Si nemo. quod gratia largiretur.
Ut ergo in hac difficillima questione uerbis
potius utamur apostoli. uolens deus ostendere
iram et demonstrare potentiam suam attu-
lit in multa patientia uasa irae quae perfec-
ta sunt in p[re]dicatione. et ut notas faceret di-
uitias glorie sue in uasa misericordiae. cui non potest
figmentum dicere. quare sic me fecisti. cum
habeat potestatem ex eadem massa facere

aliud uas in honorem. aliud in contumeliam.
Ex libro ad simplicianum ep[iscopum]. Si autem uo-
lens deus ostendere iram et demonstrare poten-
tiam suam. attulit in multa patientia uasa
irae perfecta in p[re]dicatione. subauditur tu quis es
qui respondeas deus. ut recurrente sententia
ad uerba superiora iste sit sensus. Si uolens
deus ostendere iram attulit uasa irae. tu quis
es qui respondeas deus. Non solum autem uolens
ostendere potentiam suam. sed etiam quod sciret.
ut notas faciat diuitias glorie sue in uasa
misericordiae quae praeparauit in gloria. Quid enim
prodest uasis perfectis in p[re]dicatione quod ea deus
patienter sustinet ut ordinate dispendat.
utaturque illis ad instrumentum salutis eorum
quorum miseretur. Si illis utique prodest ad
quorum salutem sic illis utatur sicut scriptum est.
iustus manus suas lauet in sanguine pecca-
toris. id est munde[m] ab opibus malis per ti-
more[m] dei. cum uidet supplicia peccatorum.

Ex libro de bono pseuerante. Dat quibus
uult quoniam misericors est. quod et si non det
iustus est. Et non dat quibus non uult. ut notas
faciat diuitias glorie sue in uasa misericordiae.
Dando enim quibusdam quod non merentur. perfecto
gratuita et per hoc ueram suam gratiam esse uoluit.
non omnibus dando quod omnes mererentur ostendit.
Bonum in beneficio certorum. iustus in supplicio
certorum. et bonum in omnibus. quoniam bonum est cum de-
bitum redditur. et iustus in omnibus. quoniam iu-
stum est cum debitum sine cuiquam fraude
donatur. **Ex libro ad bonifacium papam.**

Et enim illud etiam dici potest. cur omnino
creata sunt quos deus ita peccaturos ut eterno
essent igne dampnandi sine dubitatione pre-
sciuit. Quamuis enim peccata non fecerit. natu-
ras tamen quae per se ipse. sine dubio bonae sunt.
quibus tamen ex arbitrio uoluntatis futura
essent uitia peccatorum et in multis talia quibus

esset eterna pena reddenda. q̄s nisi d̄s cre-
auit. Quare. n̄ quia uoluit. Quare aū
uoluerit. o homo tu quis q̄ respondeas dō.
Nūquid dicit figmentū ei q̄ se finxit q̄re
sic me fecisti. Annon habet potestātē fi-
gulus luti ex eadē conspersione facere
aliud quidē uas in honorē. aliud in cōtume-
liam. Atq; utinā dicam q̄d sequit̄. Si
autē uolens irā & demonstrare potentiā
suā. sustinuit in multa patientia uasa irē
quē p̄fecta sunt in p̄dicationē. et ut notas
faceret diuitias gl̄e sue in uasa misericōdie.
Ecce etiā ratio reddita ē homini quanta
debit homini. si tamē uel istā capit p̄ suū
arbitriū libtate in tantē infirmitatis ser-
uitute cōtendit. Ecce dictē sunt causē. Tu
q̄ quis ut respondeas dō. Si uolens d̄s
ostendere irā & demonstrare potentiā
suā. q̄d et malis bene uti optimis possit.
malis diutaxat n̄ conditione diuina sed
uoluntatis iniquitate uitata natura. quē
adō conditore condita ē bona. attulit
multa patientia uasa irē p̄fecta in interi-
tū. n̄ quod illi eēt necessaria siue ange-
lica siue humana peccata. cui nec iusticia
creature cuiquā est necessaria. s; ut notā
faceret diuitias gl̄e sue in uasa misericōdie.
ne se in bonis opib; tanquā de p̄priis ex-
tollerent uiribus. s; humilit̄ intellige-
rent. n̄ illis d̄s grā n̄ debita s; gratuita
subueniret. id fuisse reddendū meriti sui
q̄d aliis in eadē massa redditum cerneret.
Ceteri autē homines ad istā societate n̄
p̄tinentes. quorū tamē & animā et corpus
dī bonitas opata est. & quicquid habet ip-
sa natura preter uitium q̄d eadem influ-
xit sup̄bientis uoluntatis audacia. p̄p̄t
hoc a dō p̄seuerante creati sunt. ut in his
ostenderet liberū desertoris arbitrium

sine sua grā q̄d ualeret. et meorū iustis et
debitis penis. uasa misericōdie. quē n̄ suorū
opum meritis s; gratuita dī grā sunt ab
illa concretionē discreti q̄d sibi collatū
eēt addiscerent. ut omne os obstruat.
& q̄ gl̄atur in dño gl̄etur. **Quos et uo-**
cauit. nos n̄ solū ex iudeis s; etiā ex gen-
tib; sicut in osee dicit. Vocauit n̄ plebe-
mēā plebem mēā. & n̄ misericōdiam cōse-
cutam. mīam cōsecutā. Ex libro ad simpli-
cianum ep̄m. Vna est ex adam massa
massa peccatorū et impiorū. in qua & iudei
& gentes remota grā dī ad unā p̄tinent
cōspersionē. **Et erit in loco ubi dictū**
est eis n̄ plebs mea uos. ibi uocabuntur
filii dī uiui. Ex libro de ciuitate dei
.xviii. Hoc testimoniū p̄phetiū de
uocatione p̄p̄li gentium qui prius n̄ p̄-
nebat ad dīm. apli intellexerunt. Et q̄a
ipse quoq; p̄p̄ls gentiū sp̄ualiter est in
filiis abrahe. ac p̄ hoc recte dicit̄ isrl̄.
p̄p̄terea sequit̄ & dicit. Et cōgregabunt̄
filii iude & filii isrl̄ in idipsum. & pones
sibi p̄ncipatū unū. & ascendent a terra.
Hoc si adhuc uelim⁹ exponere. eloquiū p̄phe-
tici obtundet sapor. Recolatur tamē la-
pis ille angularis & duo parietes un⁹ ex
iudeis alter ex gentib;. ille nomine filiorū
iuda. iste nomine filiorū isrl̄. eadem uni suo
p̄ncipatui in idipsū inuidentes & ascenden-
tes agnoscant a terra. **Ysaas autē clamat**
p̄ isrl̄. Si fuerit numerus filiorū isrl̄ tan-
quā arena maris. reliquē saluē fient.
Verbum enī cōsumans & breuians in eq̄-
tate. quia uerbu breuiatū faciet dñs
sup̄ terrā. Ex libro aduersus iudeos.
Neq; enī quia facti sunt infideles & sup̄bi. ac
p̄ hoc instructuosi rami. ut inferret ole-
aster gentium. ideo perire potuit radix

patriarcharū et ppharū. quia et si fue-
rit inquit isaias numerus filiorū isrl' sic
arena maris. reliquę saluę fient. **Ex**
libro contra iulianum. Ad muscediam
q̄ppe gratuitā n̄ debitā p̄net de massa
dāpnationis uasa in glām p̄parare. n̄
solū ex iudeis sic dicit. s; etiā ex gentib'.
p̄pt̄q̄d ponit testimoniū de osee ppha.
Vocaui n̄ plebe meā plebe meā. & de
ysaia. p̄pt̄ isrl'. reliquę saluę fient.
Ex libro ad simpliciā ep̄m. Verbu enī
inqt̄ cōsumans & breuians faciet dñs sup
trā. idest ut compendio fidei p̄ grām sal
uos faciat credentes. n̄ p̄ innumerabile
observationes quib' illa multitudo serui-
liter onerata p̄mebat'. Per grām quippe
nob' uerbum cōsumans dicit. ligu meū
lene est. & sarcina mea leuis ē. Ut aut
eēt iste reliquę. grā dī factum ē testi-
monio sequenti docet. **Et sicut p̄dixit**
ysaias inquit. n̄ dñs sabaoth reliq̄set
nob' semen. sicut sodoma facti essem'. et
sicut gomorra similes fuissēm'. Ex
libro contra iulianum. Deinde ostendit
gentes ex fide app̄hendisse iusticiā. isrl'
autē ideo n̄ app̄hendisse quia n̄ ex fide
s; tanquā ex opib'. fides enī habet q̄d
aliquāto post dicit. qm̄ om̄s q̄ inuocau-
erit nom̄ dñi saluus erit. Ad quā salutē
p̄net. ut opa nulla sint. & iusticia nob'
ex dō sit n̄ ex nob'. Prop̄t̄q̄d de illis qui
n̄ ex fide s; tanq̄. ex opib' offenderunt
in lapidē offensionis sequit' & dicit. Tr̄s
bona quidē uoluntas cordis mei & depre-
catio ad dñm fit p̄ illis in salutē. Testimo-
nium enī illis phibeo. quia zelū dī habes
s; n̄ scdm̄ scientiā. et cetera. **Ex tractatu**
psalmi. c. iii. Ex p̄sona enim eorū qui
inde crediderūt dicit'. Nisi dñs sabaoth

reliquisset nob' semen. sic sodoma facti eēm'
et sic gomorra similes fuissēm'. S; ideo sem.
q̄a sparsum sup̄ trās multiplicatū est. Ac-
cesserunt enī etiā de lapidib' suscitati filii
abrahę. accesserunt oues quę n̄ erant de
hoc ouili. ut fieret un' grex & un' pastor.
Accessit fides om̄ium gentiū. & creuit nu-
merus n̄ solū sapientū antistitū. s; etiā ob-
edientū p̄pt̄orū. **Quid g' dicem' q̄d gentes**
quę n̄ sectabant' iusticiam. app̄henderūt
iusticiā. iusticiā autē quę ex fide est.
isrl' u' sectando legē. in legē iusticie n̄ p
uenit. Iuarē. Quia n̄ ex fide. s; quasi ex
opib'. Ex libro de spū & littera. Gentes
quę n̄ sectabant' iusticiam app̄henderūt iusti-
ciam. iusticiā autē quę ex fide est imp̄m-
do eā ex dō. n̄ ex seipsis p̄sumdo. isrl' uero
p̄sequens legē iusticie. in legē iusticie n̄ p̄-
uenit. Iuarē. Quia n̄ ex fide. s; quasi ex
opib'. idest tanquā eā p̄ semetipsas opantes.
n̄ in se credentes opari dñm. Dñs est enī qui
opatur in uob' et uelle & opari p̄ bona uo-
luntate. ac p̄ hoc offenderunt in lapidem
offensionis. Nam quid dixerit quia n̄ ex
fide s; tanquā ex opib'. aptissime exposuit
dicens. Ignorantes enī dī iusticiā & suam
uolentes cōstituere. iusticie dī n̄ sunt subie-
cti. Finis enī legis xp̄e ad iusticiā om̄i cre-
denti. q̄a ipsū non cōcupisces & cetera huiusmo-
di mandata scā & bona sibi tribuebant.
quę ut possit homo facere dñs opat' in homi-
ne p̄ fidem inū xp̄i qui finis ē ad iusticiam
om̄i credenti. idest p̄ sp̄m incorporat' factus
est membrū ei'. p̄ quē potest quisque illo in-
crementū intrinsecus dante opari iusticiā.
De cui' opib' etiā ipse dixit. quia sine me
nihil potestis facere. Ideo quippe p̄ponit
iusticia legis. q̄d qui fecerit eā uiuet in illa.
ut cū q̄sque infirmitatē suā cognouerit.

n̄ pueros suas neq; p litterā ipsius legis qđ fi-
eri n̄ potest. s; p fidē concilians iustificatōrē
pueniat et faciat & uiuat in ea. Opus enī
qđ q̄ fecerit uiuet in eo. n̄ fit n̄ a iustificato.
Iustificatio autē ex fide impetrat. de qua
scriptum est. Ne dixeris in corde tuo. q̄s
ascendit in celū. hoc ē xpm̄ deducere.
aut q̄s descendit in abyssum. hoc ē xpm̄
a mortuis reducere. S; dicit. Prope est
uerbū in ore tuo & in corde tuo. hoc est
inqt uerbū fidei qđ p̄dicam. q̄a si cōfitear
in ore tuo q̄a dñs ē iñc. et credideris in cor-
de tuo q̄a dñs suscitauit illū a mortuis saluus
eris. In tantū iust. in q̄ntū saluus. P̄ hanc
enī fidē credim. qđ etiā nos dñs a mortuis
eruet. interim spū ut in nouitate ei gr̄e
tēpante & iuste & pie uiuam in hoc seculo.
post etiā carnē ad immortalitātē resur-
rectura. Consepulta enī sum in xpo p bap-
tismū in mortē. ut quēadmodū xpc̄ resur-
rexit a mortuis p glām patris. ita & nos
in nouitate uitę ambulemus. Fide igit
iñc xpi impetram salutē. & q̄ntū nob in-
choatur in re. & q̄ntū pficienda expecta-
tur in spe. Om̄s enī q̄ inuocauerit nom̄
dñi. saluus erit. **Ex sermone de ubi apli.**
Gentes quę n̄ sectabant iusticiā. apphenderūt
iusticiā. S; quā. Iusticiā autē quę ex fi-
de est. Gentes autē quę n̄ sectabant iusti-
ciam quę in lege est. quasi ppriā suā quę
fit de timore pene n̄ de amore iusticie.
quia n̄ sectabant iusticiā apphenderunt
iusticiā. iusticiā autē quę ex fide est.
Ist autē inqt psequens legē iusticie. in
legē iusticie n̄ puenit. Quare. Quia n̄ ex
fide. Quid ē q̄a n̄ ex fide. Non spauit
in dñm. n̄ ultā petiuit a dō. n̄ credidit in
dñm q̄ iustificat impiū. Ergo psequens le-
gē iusticie. in legē iusticie n̄ puenit.

Quare. Quia n̄ ex fide. s; quasi ex opib' of-
fenderūt in lapidē offensionis. Xpc̄ humilis
in t̄ra iacebat. in celis quidē & ipse erat. le-
uato illo carne sua a mortuis resuscitata.
S; n̄ & in t̄ra xpc̄ iaceret. n̄ saulo clamaret
qđ me psequeris. Ergo ille iacebat q̄a humi-
litate preferebat. ille offendeat q̄a n̄ uide-
bat. Et totū hoc n̄ uidere. unde erat. De
tumore supbie. Illi autē q̄ offenderūt in la-
pidē offensionis. qđ de illis dicit apls.
Quia n̄ inquit ex fide. s; tanq̄ ex opibus.
quasi ipsi. quasi sua iusticia. offenderūt in
lapidē offensionis. **Sicut scriptum est.**
Ecce pono in syon lapidē offensionis et
petrā scandali. & q̄ crediderit in eū non
confundetur. Qui enī in eū crediderit non
habet suā iusticiā quę ex lege est. quāuis
sit bona lex. s; implebit ipsam legē n̄ sua
iusticia s; data a dō. Ita enī n̄ confundetur.
karitas enī legis plenitudo. Et unde ista
karitas diffusa ē in cordib' nr̄is. Non unq;
a nob. s; p spm̄ sc̄m q̄ datus ē nobis. **Fr̄es.** Offenderunt q̄ illi in lapi-
bona uoluntas quidē cordis mei et dep- dem offensionis 7 petrā scan-
catio ad dñm p illis in salutem. Depcatur dali. 7 aut de illis.
apls p n̄ credentib' ut credant. p auersis
ut cūertant. Videtis. q̄a nec ipsa cūersio
sine di adiutorio. Depcatio inqt ad dñm
p illis in salutē. **Testimonium enī phibeo**
illis. q̄a zelū di habent. Sic habebat
& ipse. Zelum di habebat. s; n̄ scdm̄ scien-
tiam. Quid ē hoc. n̄ scdm̄ scientiā. **Ig-**
norantes enī di iusticiā. & suā uolentes
ēstiuere. Vnde iste correctus n̄ habens
meā iusticiam. Illi suā uolunt suā ēsti-
tuere. ego n̄ habeo meā iusticiā. s; eā quę
ē p fidē xpi iusticiā ex dō. Iusticiā inqm̄.
ex dō q̄ iustificat impiū. Tolle te. tolle
inquā te at. impedis te. Si tu te edifi-
cas. ruinā edificas. Nisi dñs edificauerit

Offenderunt q̄ illi in lapi-
dem offensionis 7 petrā scan-
dali. 7 aut de illis.

domū. in uanū laborauerunt q̄ edificant eā.
Noli q̄ uelle habere iusticiā tuā. Ignorantes
enī dī iusticiā & suā uolentes cōstituere. iu-
sticie dī n̄ sunt subiecti. Noli putare q̄a
xp̄ian⁹ uocaris ideo n̄ possit te offendere in
lapidē offensionis. Cui grām denegas in ip-
sum offendis. Min⁹ est offendere in xp̄m
pendentē. quā in celo sedentē. Iusticia sit.
s; ex grā sit. A deo tibi sit. tua n̄ sit. Sacer-
dotes tui inquit induant iusticiā. Vestis
accipitur: n̄ cum capillis nascit. Hanc
p̄dicat ap̄ls paulus. A dō tibi sit. gemit
ut impetres. plora ut impetres. crede ut
impetres. Qui inuocauerit nom̄ dñi sal-
uus erit. quasi a febre. aut a peste. aut a
podagra. aut aliq̄ corporis dolore. Non
sic. s; saluus erit. intus erit. quia non est
opus sanis medicus s; male habentib⁹. Ex
posuit eū dixit. n̄ ueni uocare iustos sed
peccatores. **Ex libro sententiarū p̄spi.**

Fides xp̄i est. credere in eū q̄ iustificat impi-
um. credere in mediatorē sine q̄ nullus re-
conciliat dō. credere in saluatorē q̄ uenit
querere & saluare qd̄ perierat. credere in
eum q̄ dixit. sine me nihil potestis facere.
Sed hanc fidem n̄ app̄hendit q̄ ignorans
dī iusticiā qua iustificat impius suā uult
cōstituere qua cūncat sup̄b⁹. Talia enī sen-
tientes. sua elatione obdurant & excecant.
q̄a negando dī grām n̄ adiuuantur. **Ex**
libro contra iulianū p̄mo. Ignorantes
dī iusticiā cōest quā d̄s dat q̄ iustificat
impiū. & suā uolentes cōstituere tanquā sue
uoluntatis uirib⁹ factā iusticie dī n̄ sunt
subiecti. qd̄ om̄ino & uos facitis. Iusticiam
q̄ppe ur̄am uultis cōstituere. cui d̄s scdm̄
merita retribuatur grām. nec uultis grām
dī p̄cedere que uos faciat habere iusticiā.

Item lectionis eiusdē expositio. Offen-

derunt in lapidē offensionis. et cetera.

Ex sermone in eplā iohannis. iiii. Xp̄s
sperabat uenturus a pplō iudey. & q̄a hu-
milis uenit n̄ est agnit⁹. quia lapis parus
erat. offenderunt in illū & fracti sunt. et
creuit lapis. & fact⁹ est mons magnus. Et
quid ait scriptura. Quicūq; offenderit
in lapidē istū cōquassabit. & sup̄ quē uene-
rit lapis iste conteret eū. Discernenda sūt
uerba. Offendentē dixit cōquassari. sup̄
quē autē uenerit conterī. Primo q̄a humi-
lis offenderunt in illū homines. q̄a uentū-
rus ē ad iudiciū. sup̄ quē uenerit cōteret
eū. s; illum n̄ conteret uenturus quē n̄
quassauit cū uenit. Qui in humilitē n̄ of-
fendit. n̄ formidabit excelsū. Om̄ib⁹
enī malis. lapis offensionis ē xp̄s. Iuicq̄d
dicit xp̄s. amarū est illis. Et om̄is qui
credit in eū non cōfundetur. **Ex sermone**

de uerbis euangelii. Om̄s inquit pecca-

uerunt et egent glā dī. ut q̄ crediderunt
in eū non cōfundent. sicut & psalm⁹ dicit.
Accedite ad eū & illuminamini. & uultus
ur̄i n̄ confundent. Qui ḡ in se gl̄atur
cōfundetur: n̄ enī sine peccatis inuenietur.
Ille itaq; tantū n̄ cōfundet. qui in dño
gl̄atur. **Ex sermone eplē iohis. iiii.**

Quicūq; illum fide expectant cū uenerit
gaudebunt. qui sine fide sunt. cū uenerit
qd̄ nē n̄ uident erubescunt. Et cōfusio illa
n̄ erit unius diei & transiet. quom̄ solent
cōfundi qui inueniunt in aliqua culpa. &
eis insultatur ab hominib⁹. Confusio illa
traducet cōfisos ad sinistram ut audiant.
ite in ignem eternū. qui parat⁹ est diabolo
& angelis ei⁹. Maneam⁹ ḡ in uerbis ei⁹. ne
cōfundam⁹ cum uenerit. f̄ rēs. uoluntas
quidē cordis mei & obsecratio ad dñm sit
p̄ illis in salutē. **Ex libro de p̄destinati-**
Jone scōrum.

Quid ergo oramus pro nolentibus credere. nisi ut deus in illis operetur et uelle. De iudeis certe apostolus ait. fratres. bona uoluntas quidem cordis mei et precatio ad deum pro illis in salutem. Orat pro non credentibus. Quid. nisi ut credant. Non enim aliter consequuntur salutem. Si ergo fides orantium deum preuenit gratiam. nunquid eorum fides pro quibus oratur ut credant deum preuenit gratiam. quandoquidem hoc pro eis oratur ut non credentibus id est fide non habentibus fides ipsa doneatur. **Ex libro ad paulinum nolanum episcopum.**

Voluntas ut ad uera credenda moueatur non sibi sufficit. nisi per gratiam deus opituletur: dicente ipso domino. cum de non credentibus loqueretur. Nemo uenit ad me. nisi ei datum fuerit a patre. Propter hoc et apostolus quamuis eis instanter predicaret euangelium. parum tamen esse credebat. nisi pro illis etiam oraret ut crederent. Aut enim fratres bona uoluntas quidem cordis mei et precatio ad deum pro illis in salutem. Testimonium perhibeo illis quod emulatione dei habent. sed non secundum scientiam. **Ex sermone de uerbis euangelii. xiiii.** Zelum inquit dei habent. noui. scio. Apud illos fui. talis fui. Zelum dei habent. sed non secundum scientiam. Quid est hoc apostole. non secundum scientiam. Expone nobis quam commendas scientiam. quam doleas in illis non esse. et in nobis uelis esse. Secutus adiunxit. et quod clausum posuerat aperuit. Quid est zelum dei habent. sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iusticiam et suam uolentes constituere. iusticie dei non sunt subiecti. **Ex tractatu psalmi. lxx.**

Apostolum audiui eandem gratiam maxime commendante. de cuius commendatione habebat iudeos inimicos. uelut de legis littera persuadentes. et tanquam iusticiam suam diligentes arguunt. De quibus dicit. Testimonium illis perhibeo quia zelum dei habent. sed non secundum scientiam. Et tanquam ei diceret. quid est enim

habere zelum dei sed non secundum scientiam. subiecit canonio. Ignorantes enim dei iusticiam et suam uolentes constituere. iusticie dei non sunt subiecti. Gloriantes inquit tanquam de operibus excludunt a se gratiam. et tanquam de sanitate sua falsa presumptis respuunt medicinam. Contra tales enim et dominus dixerat. Non ueni uocare iustos. sed peccatores in penitentiam. Non est opus sanus medicus. sed male habentibus. Hec est ergo tota scientia magna hominis. scire quia pro se ipse nihil est. et quoniam quicquid est ex deo et per deum est. Quid enim habes inquit quod non accepisti. Si autem accepisti. quid gloriaris quasi non accepisti. **Ex tractatu psalmi. c. xlii.**

Iusticia dei est. quam ut habeas deus dedit. Nam qui uoluerunt de sua iusticia gloriari. quod de illis dicit apostolus. Testimonium inquit illis perhibeo. quia zelum dei habent. De iudeis loquens. zelum inquit dei habent. sed non secundum scientiam. Quid est non secundum scientiam. Quia enim tu commendas utilem scientiam. Nunquid illa que cum sola fuerit inflat. que non comitata fuerit karitate non edificat. Non utique ipsam. sed illam scientiam comitem karitatis. magistrum humilitatis. Vide si ipsa est. Zelum inquit dei habent. sed non secundum scientiam. Exponat quam dicat scientiam. Ignorantes enim dei iusticiam et suam uolentes constituere. iusticie dei non sunt subiecti.

Ex libro questionum exodi. titulo. lxxiii.

Dicitur spiritus helye. qui est spiritus dei. cui participans factus helyas illa potuit. Sic dicit et dei iusticia que nostra est. sed donata a deo. De qua loquens apostolus iudeos arguens dicit. Ignorantes dei iusticiam et suam iusticiam uolentes constituere. id est tanquam a se sibi parata. Contra quales dicit. Quid enim habes quod non accepisti. **Ex libro de gratia et libero arbitrio.** Ignorantes dei iusticiam et suam uo-

lentes constituere. iusticijs di n̄ sunt subiecti.
De iudeis hoc dicit. q̄ de se p̄sumentes gr̄am
repellebant. & in xpm p̄pterea n̄ credebas.
Suā ū iusticiā dicit eos uolentes constituere.
que iusticia ē ex lege. n̄ quia lex ab ipsis ē
constituta. s; in legē que ex dō est suā iusticiā
constituerant. quando eandem legē suis uirib;
se implere posse credebant. ignorantes di
iusticiā n̄ qua iusticia d̄s iust^{us} est. s; que iu
sticia ē homini ex dō. **Ex libro de natu
ra & gratia.** Ignorantes enī di iusticiā &
suā uolentes constituere. iusticijs di n̄ sunt
subiecti. Que sit autē iusticia di de qua
hic loquit^{ur}. cōsequēt^{ur} apt^{us} adiungens. finis
enī legis xp̄i ad iusticiā om̄i credenti. Itaq;
hanc iusticiā di n̄ in p̄cepto legis q̄ timor
ineuitatur. s; in adiutorio gr̄e xp̄i ad quā
solam utiliter legis uelut pedagogi tunc
ducit. cōstitutā ēē. intelligit. ipse intelligit
quare sit xp̄ian^{us}. Nam si p̄ legē iusticia.
q̄ gratis xp̄i mortuus est. Si autē non
gratis mortuus est. in illo solo iustificat^{ur}
impius. cui credenti in eū q̄ iustificat im
pium deputat^{ur} fides ad iusticiam. Om̄es
enī peccauerunt. & egent gl̄a di. iustifica
ti gratis p̄ sanguinē ipsius. quia n̄ est op̄s
sanus medicus s; egrotantib;. Vnde n̄ uenit
uocart^{ur}. iustos s; peccatores. Ac p̄ hoc na
tura humani generis ex illius unius p̄ua
ricatoris carne percreta si potest sibi suffi
cere ad implendā legē p̄ficiendāq; iusticiā.
de p̄mo debet ēē secura. hoc est de uita
eterna. etiā si in aliqua gente aut aliquo
superiore tempore fides cā latuit sangui
nis xp̄i. Non enī inust^{us} d̄s q̄ iustos frau
det mercede iusticie. si eis n̄ est annunciat^{us}
atū sacramētū diuinitatis & humanitatis
xp̄i. q̄d manifestū est in carne. Quom̄ enī
crederent q̄d n̄ audierunt. aut qm̄ audi

rent sine p̄dicante. Fides enī ex auditu sic
scriptū est. auditus autē p̄ uerbum xp̄i. Sed
dico inquit. Nūq̄d n̄ audierunt. In om̄e
t̄ram exiit sonus eoy. & in fines orbis terrę
uerba eoy. Sed antequā hoc inciperet fieri.
antequā deniq; usq; ad fines totius orbis t̄rę
p̄dicatio ipsa pueniat. qm̄ n̄ desunt adhuc
ultimę gentes licet ut p̄hibet paucissime
quib; hoc n̄dū fuerit p̄dicatū. q̄d faciat
humana natura. uel q̄d fecit que uel ante
n̄ audierat hoc futurū. uel adhuc n̄ com
pertit factū. nisi credendo in d̄m qui fecit
celū et terrā. a quo & se factū naturalit^{er} sen
tit. & recte uiuendo ei impleat uoluntatē.
nulla fide passionis xp̄i & resurrectionis
imbuta. Qd si fieri potuit aut potest.
hoc & ego dico q̄d de lege dixit apls. Ergo
xp̄i gratis mortuus est. Si enī hoc ille di
xit de lege quā accepit gens una iudeoy.
quanto iustius dicitur de lege nature
quā accepit unūsum gen^{us} humanū. Si
p̄ naturā iusticia. q̄ xp̄i gratis mortuus ē.
Si autē xp̄i n̄ gratis mortuus ē. q̄ om̄is
humana natura iustificari & redimi ab ira
di iustissima. hoc ē a uindicta nullom̄ po
test n̄ p̄ fidē & sacramētum sanguinis xp̄i.
Ex libro de ciuitate di. xviij. Carnales
isrl̄itę torrens ierusalem ciues terrigenę q̄
ut dicit apls ignorantes di iusticiam. idest
quā dat homini d̄s. qui solus ē iust^{us} atq; iu
stificans. & suā uolentes statuere. idest ue
lut a se sibi paratā n̄ ab illo imptatā. iusti
cie di n̄ sunt subiecti. utiq; quia superbi.
de suo putantes n̄ de di posse placere se dō.
Ex tractatu euangelij scđm iohannē xxiij.
Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiā. qm̄ ipsi
saturabunt^{ur}. Iusticiā ū nob̄ ēē xp̄m paulus
apls dicit. ac p̄ hoc qui esurit hunc panē
esurit iusticiā. s; iusticiā que de celo descen

dit. iusticiā quā dat d's n̄ quā sibi facit hō.
 Si enī nullā sibi homo faceret iusticiā. n̄ dice-
 ret idem apl's de iudeis. Ignorantes enī dei
 iusticiā et suā uolentes cōstituere. iusticię dei
 n̄ sunt subiecti. Inde erant isti q̄ panē de ce-
 lo descendente n̄ intelligebant. q̄a sua iusticia
 saturati. iusticiā dī n̄ esuriebant. Quid ē hoc
 iusticia dī. & iusticia hominis. Iusticia dei
 hic dicit̄ n̄ quā iust' ē d's. s; quā dat homi-
 ni d's. ut iust' sit homo p̄ d'm. Que autē erat
 illorū iusticia. Quia de suis uirib' p̄sume-
 bant. & quasi impletores legis seipsos ex
 sua uirtute dicebant. Nemo autē implet
 legē n̄ quē adiuuere grā. idest parus q̄
 de celo descendit. Legis enī plenitudo com-
 pendio ut ait apl's karitas ē. karitas n̄
 nūm; s; dī. karitas n̄ t̄rē n̄ celi. s; ei' qui
 fecit celū et terrā. Unde ista karitas homi-
 ni. Ipsū audiam'. Karitas inq̄t dī diffu-
 sa ē in cordib' n̄ris. p̄ sp̄m sc̄m q̄ dat' ē nobis.
Ex tractatu psalmi. xxx. Est enī iusticia
 dī. quę & n̄ra fit cū donat' nob'. Ideo autē
 dī iusticia dicit̄. ne homo se putet a seipso
 habere iusticiā. Sic enī dicit apl's paulus.
 Credenti in eū q̄ iustificat impiū. Quid est
 q̄ iustificat impiū. Qui ex impio facit
 iustū. Deputat' fides ei' ad iusticiā. Iudei
 u' quia suis uirib' se putabant implere
 posse iusticiā. offenderūt in lapide offensio-
 ni. & grām xp̄i n̄ agnouerūt. Acceperunt enī
 legē qua fierent rei. n̄ qualibarent' a reatu.
 Deniq; qd apl's de illis dicit. Testimoniū
 illis phibeo. q̄a zelū dī habent. s; n̄ scd̄m
 scientiā. Quid ē qd dicit. zelū dī habent
 iudei. s; n̄ scd̄m scientiā. Audi qd sit. n̄
 scd̄m scientiā. Ignorantes enī dī iusticiam
 & suā uolentes cōstituere. iusticię dī n̄ sunt
 subiecti. Si ḡ ideo n̄ scd̄m scientiā zelū
 dī habent q̄a ignorant dī iusticiā & suā

uolunt cōstituere. q̄a se ex seipsis iustificant.
 ideo grām n̄ cognouerunt q̄a gratis saluari
 noluerunt. Quis est q̄ saluat' gratis. In q̄
 n̄ inuenit saluator qd coronet. s; qd dāpnet.
 Non inuenit merita bonorū. s; inuenit meri-
 ta suppliciorū. Hoc ait apl's. Om̄s enī pecca-
 uerunt. & egent gl'a dī. Quid ē egent gl'a dī.
 Ut ipse liberet n̄ tu. quia tu te liberare n̄
 potes. indiges liberatore. **Finis enī legis
 xp̄e ad iusticiā om̄i credenti. Ex tracta-
 tu euangelii scd̄m iohannem. xxii.**

Discernitur quidē ab opib' fides. sic apl's dicit.
 iustificari hominē p̄ fidē sine opib' legis.
 Et sunt opa quę uident' bona sine fide xp̄i.
 & n̄ sunt bona. quia n̄ referunt' ad eū finē
 ex q̄ sunt bona. Finis enī legis xp̄e ad iu-
 sticiā om̄i credenti. Ideo noluit discernere
 ab ope fidē. s; ipsā fidē dixit esse opus.
 Ipsa ē enī fides. quę p̄ dilectionē opatur.
 Nec dicit. hoc ē opus ur̄um s; hoc ē op' dī
 ut credatis in eū quē misit ille. ut q̄ gl'at'
 in dño gl'etur. **Ex sermone in eptā iohis
 .x.** Finis enī legis ē xp̄e ad iusticiā om̄i
 credenti. Et quid ē finis xp̄e. Quia xp̄e
 d's. & finis p̄cepti karitas. & d's karitas.
 q̄a pat' et filius & sp̄s sc̄s unū sunt. Ibi tibi
 finis ē. & alibi uia est. Noli herere in uia.
 & n̄ puenire ad finē. Ad quicqd aliquid ue-
 neris transi. usq; q̄ puenias ad finē. Quis
 est finis. Nichi autē adherere dō bonū
 est. Adhesisti dō. finisti uia. pmanebis
 in patria. **Ex titulo psalmi. xiii.** Finis
 enim legis xp̄e ad iusticiā om̄i credenti.
 sicut apl's dicit. Illi credim' quando inci-
 pim' bonā uia ingredi. ipsū uidebim' cū
 puenierim'. & ideo ipse finis. **Ex titulo
 psalmi. xl v.** Finis enī legis xp̄e ad iusti-
 ciam om̄i credenti. Finis autē dicit̄. n̄
 q̄a cōsumit. s; quia p̄ficit. Nā & finitū

cibum ducim⁹. qui manducabat. & finitā tu-
nicā quę terebatur: illud ad cōsumptionem.
hoc ad pfectionē. Quia g^o quo tendam⁹ non
habem⁹. cū ad xp̄m puenerim⁹. ipse cursus
nr̄i finis dicitur: **Ex tractatu psalmi**
l. iii. Finis enī legis xp̄e ē ad iusticiā om̄i
credenti. Intentio enī dirigatur in finem.
dirigit in xp̄m. Quare finis dicitur: Qm̄
q̄cūq⁹ agim⁹ ad illū referim⁹. & cū ad eū pu-
nerim⁹. ultra qd̄ queram⁹ n̄ habebim⁹. Dicit
enī finis qui cōsumit. & dicit finis q̄ p̄ficit.
Aliter q̄ppe intelligim⁹ cū audim⁹ finit⁹ est
cibus q̄ manducabat. & aliter intelligim⁹
cū audim⁹. finitā ē uestis quę terebatur.
In utroq⁹ audim⁹ finitū est. s; cibus ut iam
n̄ ēēt. uestis ut p̄fecta ēēt. Finis g^o nr̄i p̄fec-
tio nr̄a debet ēē. p̄fectio nr̄a xp̄e. In illo
enī p̄ficiū. quia ipsius capitis m̄bra sum⁹.
Et dictus ē finis legis. quia sine illo nemo
p̄ficit legem. **Ex tractatu psalmi. lxxx. ii.**
Initium ē uet⁹ testam̄tum. finis nouū. Ti-
mor enī p̄ualet in lege. & mutū sapientie
timor dñi. Finis autē legis xp̄e ad iusti-
ciam om̄i credenti. q̄ donante diffundit⁹
karitas in cordib⁹ nr̄is p̄ sp̄m sc̄m q̄ dat⁹
est nob⁹. & cōsumata karitas foras mittit
timorem. **Ex libro sententiarū p̄speri.**
Finis legis xp̄e est. in q̄ lex iusticie n̄ cōsu-
mitur s; impletur. Om̄is enī p̄fectio in
ipso est. ultra quē non ē quo se spes fidei
et karitatis extendat. Finis fidelium xp̄e
est. ad quē cū puenerit currentis intentio
n̄ habet qd̄ possit amplius inuenire. s; ha-
bet in quo debeat p̄manere. **Moȳses**
enī scripsit. qm̄ iusticiā quę ex lege est
q̄ fecerit homo. uiuet in ea. In expositi-
one epl̄e ad galathas. Lex enim n̄ est
ex fide. s; qui fecerit ea uiuet in illis.
Non aut qui fecerit ea uiuet in illa.

ut intellegas legē hoc loco p̄ ipsis opib⁹ possit.
Qui autē uiuebant in his opib⁹. timebant
utiq⁹ ne si ea n̄ fecissent. lapidationē uel
crucē uel aliqd̄ huiusmodi paterent⁹. Ergo q̄
fecerit ea inquit uiuet in illis. id est habebit
p̄mum ne ista morte puniat⁹. Non g^o apud
dñm. cui ex fide siq⁹ in hac uita uiuerit. cū
hinc excesserit tē eū magis habebit p̄sen-
tissimū p̄mum. Non itaq⁹ ex fide uiuit.
q̄sq⁹ p̄sentia quę uident⁹ uel cupit uel
timet. quia fides dī ad inuisibilia p̄tinet
quę post dabunt⁹. Nam ē & ista quedam
in opib⁹ legis iusticia. quando sine suo re-
licta p̄mio non ē. ut q̄ fecerit eā uiuat in
eis. Vnde & dicit. Si enim abraham ex
opib⁹ iustificat⁹ est. habet gl̄am. s; n̄ ad dñm.
Aliud est g^o n̄ iustificari apud dñm. aliud n̄
iustificari. Qui om̄ino n̄ iustificatur. nec
illa seruat quę temporale habent p̄mū.
nec illa quę eternum. Qui autē in opibus
legis iustificat⁹ n̄ apud dñm iustificatur.
q̄a temporalem inde expectat uisibileq⁹
mercedem. Sed tamen est etiā ista ut dicit
quedā ut fiduciam terrena carnalisq⁹ iusti-
cia. Nam et ipse apt̄s eam iusticiā uocat.
cū alibi dicit. Scdm̄ iusticiā quę in lege
est. qui fuerim sine querela. **Prope est**
uerbum in ore tuo et in corde tuo. hoc
est uerbum fidei qd̄ p̄dicamus. Ex tra-
ctatu eugl̄i scdm̄ iohannē. lxxxvii. Iam
uos mundi estis. p̄pter uerbum qd̄ locut⁹
sum uob⁹. Quare n̄ ait mundi estis p̄pter
baptismū q̄ abluti estis. s; ait p̄pter uerbū
qd̄ locutus sum uob⁹. nisi quia & in aqua
uerbum mundat. Detrahe uerbum. et
quid est aqua nisi aqua. Accedit uerbū
ad elementū & fit sacramentū etiam ipsū
tanquā uisibile uerbum. Nam de hoc utiq⁹
dixerat. quando discipulis pedes lauit.

Qui lotus est. n̄ indiget n̄ ut pedes lauet.
 f. ē mund⁹ totus. Vnde ista tanta uirt⁹ aque
 ut corp⁹ tangat. & cor abluat. n̄ faciente
 ūbo n̄ quia dicit⁹ f. q̄a creditur. Nam et
 in ipso ūbo aliud ē son⁹ transiens. aliud est
 uirt⁹ manens. Hoc ē uerbū fidei qđ p̄dicam⁹.
 quia si cōfessus fueris in ore tuo. q̄a dñs est
 m̄c. & credideris in corde tuo q̄a dñs illum
 suscitauit a mortuis. saluus eris. Corde
 credit⁹ ad iusticiā. ore autē cōfessio fit ad
 salutem. Vnde & in actib⁹ aptōy legitur:
 fide mundans corda eoy. Et in eplā sua
 beat⁹ petrus. Sic et uos inquit baptisma
 saluos facit. n̄ carnis depositio sordiu. f.
 cōscientie bonę interrogatio. Hoc est uerbū
 fidei qđ p̄dicam⁹. q̄ sine dubio ut munda
 re possit cōsecratur⁹ & baptism⁹. Xpc̄ q̄ppe
 nobiscum uitis cū patre agricola dilexit
 eccliam. & semetipsum tradidit p̄ ea. Le
 ge aplm. & uide qđ adiungit. Vt eā scifi
 caret inquit. mundans eā lauacro aque
 in uerbo. Mundatio g̃ nequaquā in flu
 xio & labili tribueret⁹ elemento. n̄ adderet⁹
 in ūbo. Hoc uerbū fidei tantū ualeat in
 ecclia dī. ut p̄ ipsam credentē. offerentem.
 benedicentē. tinguentē. etiā tantillū mun
 det infantem. quāuis n̄dū ualentē corde
 credere ad iusticiā & ore cōfiteri ad salutē.
**Quia si confitearis in ore tuo dñm iūm. et
 in corde tuo credideris qđ dñs illū exenta
 uit a mortuis. saluus eris. Ex tracta
 tu psalmi. c. i.** Non enī laus fidei xpi
 anoy ē qua credunt mortuū xpm. f. q̄a
 credunt resurrexisse xpm. Nā mortuū
 & pagan⁹ credit. Hoc tibi perimune obicit
 q̄a in mortuū credidisti. Que igit⁹ laus tua.
 Credere resurrexisse xpm. & sp̄are te
 resurrecturū ē p̄ xpm. Hec ē laus fidei.
 Si enī credideris in corde tuo q̄a dñs est

m̄c. & cōfessus fueris in ore tuo q̄a eū dñs susci
 tauit a mortuis. saluus eris. Non aut si cōfess⁹
 fueris q̄a eum dñs tradidit occidendū. f. q̄a
 eū dñs suscitauit a mortuis si cōfessus fueris.
 tē saluus eris. Corde enī credit⁹ ad iusticiā.
 ore autē cōfessio fit ad salutē. Quare autē
 credim⁹ & mortuum. Quia credere eū re
 surrexisse n̄ possum⁹. n̄ prius mortuū fu
 isse credamus. Ius enī resurgit. n̄ mortuus
 fuerit. Quis exp̄gissetur. n̄ prius dormi
 erit. S. nūqđ q̄ dormit. n̄ adiciet ut re
 surgat. Hec ē fides xpianoy. **Ex tracta
 tu psalmi. c. xviii.** Hoc est uerbū fidei
 qđ p̄dicam⁹. quia si credideris inq̄t in cor
 de tuo quia dñs ē m̄c. & cōfessus fueris
 in ore tuo quia dñs illū suscitauit a mortuis.
 saluus eris. Corde enī credit⁹ ad iusticiā.
 ore autē cōfessio fit ad salutem. Parū est
 g̃ in corde habere xpm. et nolle cōfiteri.
 dū timet⁹ obprobrium. f. exp̄brantib⁹ re
 spondendum est uerbum. Vt autē hoc
 m̄res possent. p̄missum ē eis et dictū. Non
 enī uos estis q̄ loquimini. f. sp̄s patris ūri
 q̄ loquitur in uobis. **Ex libro de trim
 tate. ii.** Sed dum peregrinam⁹ a dño. per
 fidem ambulam⁹ n̄ p̄ speciem. posteriora
 xpi hoc est ei⁹ carnē p̄ ipsam fidē uidere
 debemus. idest in solido. funda^{fida.} mento
 stantes qđ significat petra. et
 eā de tali tutissima specula
 intuentes. in catholica scili
 cet ecclia de qua dictū est & sup̄ hanc
 petrā edificabo eccliam meā. Tanto enim
 certius diligim⁹ quā uidere desideramus
 faciem xpi. quanto in posteriorib⁹ eis ag
 noscam⁹ q̄ntū nos prior dilexit xpc̄.
 Sed in ipsa carne. fides resurrectionis ei⁹
 saluos facit atq; iustificat. Si enī credi
 deris inq̄t in corde tuo q̄a dñs illū suscita

uit a mortuis. saluus eris. Et iterū. Qui tra-
ditus ē inq̃t p̃p̃t delicta n̄ra. & resurrexit
p̃p̃t iustificationē n̄rā. ideoq; meritū fi-
dei n̄rę resurrectionis corporis dñi est. Nā &
mortuā ēē illā carnē etiā inimici q̃ credunt.
in cruce passionis. s; resurrexisse n̄ credunt.
Qd̃ firmissime n̄ credentes tanq̃ de petre
soliditate ētuen̄. unde certa spe adoptio-
nē expectamus redemptionē corporis n̄ri.
q̃a hoc in mēbris xp̃i sp̃am̃ quē nos ipsi
sum̃. qd̃ p̃fectū ēē in ipso tanquā in capite
n̄ro fidei sanitate recognoscim̃. **Corde**
enim creditur ad iusticiam. ore autē con-
fessio fit ad salutē. Ex tractatu euglii
sedm̃ iohannē. xxxiii. Intrare quisquam
ecclesiam potest nolens. accedere ad altare
potest nolens. accipere sacram̃tum potest
nolens. credere n̄ potest n̄ uolens. Si cor-
pore crederet. fieret in nolentib;. Sed n̄
corpore creditur. Aplm̃ audi. Corde ere-
ditur ad iusticiā. Et qd̃ sequitur. Ore au-
tē confessio fit ad salutē. De radice cordis sur-
git ista confessio. Aliquando audis cōfite-
tē. & nescis credentē. Sed nec debes uocare
cōfitemē. quē iudicas n̄ credentē. Hoc est
enī confiteri. dicere qd̃ habes in corde.
Si autē aliud in corde habes. aliud dicis.
loque ris. n̄ confiteris. **Ex tractatu**
psalmi. xxxv. Incipe quicūq;
me audis uiuere qm̃ xp̃ianus.
& uide si n̄ t̃ obiciat̃ & a xp̃ia-
nis. sed nomine. n̄ uita. n̄ morib;. Nemo
sentit. n̄ qui exptus ē. Ergo intende. in-
tuere qd̃ audis. Vis uiuere ut xp̃ianus.
vis sequi uestigia dñi tui. obicitur t̃. eru-
bescis. & erubescendo dimittis. Uideris t̃
corde credidisse ad iusticiā. s; p̃didisti. ore
autē confessio fit ad salutē. Si g̃ ambula-
re uis uia dñi. etiā in cōspectu hominum

sp̃am dñi. idest noli erubescere de spe tua.
Quom̃ uiuit in corde tuo sic habitet in ore
tuo. quia n̄ sine causa signū suū xp̃e in fron-
te nob̃ figi uoluit. tanq̃ in sede pudoris.
ne xp̃i obp̃bria xp̃ian̄ erubescat. **Ex li-**
bro contra mendacium. Cum dictū ē
corde credit̃ ad iusticiam. n̄ in cassum ē ad-
ditū. ore autē confessio fit ad salutē. Non-
ne pene om̃s q̃ xp̃m corā p̃secutorib; nega-
uerunt. qd̃ de illo credebant corde tenuerunt.
Et tam̃ ore ad salutē n̄ confitendo
perierunt. n̄ qui penitentia reuixerunt. Ius-
ta uanescat. ut existimet aplm̃ petrū hoc
habuisse in corde qd̃ in ore. q̃ndo xp̃m ne-
gauit. Nempe in illa negatione uirtus ueri-
tatis tenebat. et foris mendacium p̃ferebat.
Cur g̃ lacrimis diluit qd̃ ore negauerat.
si saluti sufficiebat qd̃ corde tenebat. Cur
loquens in corde suo ueritatē. tam amaro
fletu puniuit m̃dacium qd̃ ore deprompsit.
n̄ quia magnā uidit ēē p̃niciem. qd̃ corde
q̃dem credidit ad iusticiam. s; ore confessio
n̄ est ad salutē. Quia p̃pter illud qd̃ scrip-
tum est. q̃ loquit̃ ueritatē in corde suo non
sic accipiendū ē. quasi retenta in corde ue-
ritate loquendū sit in ore m̃dacium. s; idō
dictū est. q̃a fieri potest ut loquat̃ quisque
ueritatē ore quē nihil ei p̃sit si eā in corde
n̄ teneat. idest. si qd̃ loquit̃ ipse n̄ credat
sicut heretici faciunt. cū catholicā uerita-
tē n̄ quidē credunt s; tam̃ loquunt̃. ut n̄ri
ēē credant̃. Loquunt̃ g̃ ueritatē in ore suo
n̄ in corde suo. p̃pterea distinguendi erant
ab illo de q̃ dictū est. q̃ loquit̃ ueritatē in
corde suo. Hanc autē ueritatē catholicus
sicut in corde loquit̃ quia ita credit. ita et
in ore debet. ut ita p̃dicet. Contra istā ū
nec in corde nec in ore habeat falsitatem.
ut et corde credat ad iusticiā. & ore cōfēs

202
fionem faciat ad salutē. Nā et in illo psalmo
cū dictū ē q̄ loquit̄ ueritatē in corde suo.
mox etiā additū est. q̄ n̄ egit doli in lingua
sua. **Ex sermone de aplo paulo.** Corde
credit̄ ad iusticiā. ort̄ confessio fit ad sa-
lutē. Multi corde credunt. & erubescunt
cōfiteri ort̄. Sciatis fr̄s ppe iā neminē esse
paganz. q̄ non apud seipsū muret̄. & senti-
at impleri pphetias de xp̄o. exaltatū sup
celos. quia uident sup omnē terrā gl̄am ei.
Sed cū se inuicem timent. sibimet inuicem
erubescunt. faciunt a se longe ueritatem.
q̄a ort̄ confessio fit ad salutē. Quid pdest
corde credidisse ad iusticiā. si os dubitat
pferre qd̄ corde conceptū est. Intus fidē
d̄s uidet. s; parum ē. Ne cōfitearis humile
times supbos. & ei pponis supbos q̄ pro te
displicunt supbis. Humilem times cōfiteri
filii dī. magnū uerbū dī. uirtutē dī. sapi-
entiam dī n̄ erubescis cōfiteri. natū. cruci-
fixum. mortuū. erubescis cōfiteri. Altus
excelsus. equalis patri. p quē facta sūt om̄ia.
p quē fact̄ es et tu. factus ē qd̄ tu. Et ppter
te homo. ppter te nat̄. ppter te mortuus.
Egrote. quom̄ sanaberis. q̄ de medicam̄to
tuo erubescis. Tūge tempus. nē temp̄ est.
Postea contempt̄ ille ueniet ammirandus.
iudicat̄ ille ueniet iudicaturus. occis̄ ille
ueniet excitatur̄. exhonorat̄ ille ueniet ho-
noraturus. Modo et postea. Modo in fide
res est. postea in manifestatione erit. Elige
hoc tempore. quā partē teneas in futuro.
De xp̄i nomine erubescis. habes erubesci.
Modo hominib; ex eo qd̄ erubescis. habes eru-
besci cū uenerit in gl̄a sua redditur̄ qd̄ p-
misit bonus. qd̄ minax̄ ē malis. Vbi eris tu.
qd̄ facies. si te attendat ille excels; & dicat
t. erubuisti de humilitate mea. n̄ eris in
claritate mea. Discedat ḡ mala uerecundia.

accedat salubris impudentia. si impudentia
dicenda ē. S; tam̄ fr̄s extorſi m̄ ut hoc dice-
rem. nec tumerem p̄sus. Nolo enī erubescam̄
de xp̄i nomine. insultet nob̄ quia credidim̄
in crucifixum. occisum. Plane in occisum.
S; de q̄ sanguis manaret. cyrographum
peccatorū nr̄ōy adhuc maneret. Prors; in
occisum credidi. s; hoc in illo occisum ē qd̄
sumpsit de me. n̄ unde fecit me. **Ex sermo-
ne de simbolo.** Scriptum ē. & aplice dis-
cipline robustissima auctoritate firmatum.
q̄a iust̄ ex fide uiuit. ea; fidei deuotio offi-
cium anobi; exigit & cordis et lingūe. Aut
enī apl̄s. Corde credit̄ ad iusticiā. ort̄ autē
cōfessio fit ad salutē. Oportet nos ḡ ēē et
iusticie memores & salutis. q̄ndouidē in
sempit̄nā iusticiā regnaturi a p̄senti seculo
maligno salui fieri n̄ possum; n̄ et nos ad
salutē p̄ximoz nutentes. etiam ort̄ p̄fitea-
mur qd̄ corde gestamus. **Ex libro sen-
tentiarū p̄speri.** Querens a deo pacē sit
sibi ipse pacatus. ne aliud in p̄fessione ort̄.
aliud sit in cordis archano. Nihil enī pdest
hoc ēē in corde qd̄ uerū est. si hoc dicitur
uocē qd̄ falsum ē. quia ueritas & credenda
est & loquenda. **Om̄s enī quicūq; in-
uocauerit nomen dñi. saluus erit.** **Ex li-
bro enchiridion.** Quia de peccato graui
misericordia p̄mebat̄ genus humanū. & diuina
indigebat misericordia. gr̄e dī temp̄ ppheta
p̄dicens ait. Erit. om̄s q̄cūq; inuocauerit
nom̄ dñi. saluus erit. Propter hoc oratio.
Sed apl̄s cum ad ipsam gr̄am cōmendandam
hoc p̄phetiū cōmemorasset testimonium.
ēt̄nuo subiicit. Quom̄ autē inuocabunt. in
quē non crediderunt. Propt̄ hoc symbo-
lum. In his duob; intueri tria illa. fides
credit. spes & karitas orant. s; sine fide
ēē n̄ possunt. ac p hoc & fides orat. Propter

ea quippe dictū est. **Quom̄ ḡ inuocabūt
in quē n̄ crediderūt.** Ex libro c̄tra
mumciū legis & ppharū p̄mo. De gen
tib' nāq; dixit n̄ de iudeis. sic hic somniat.
Eos enī uolebat refellere doctor gentium.
q̄ putabant genti tantūm iudeorū. n̄ etiā
incurūcūsis gentib' euāgēlū p̄dicandum.
Qd̄ uolens ostendere n̄ ad iudeos tantū s;
ad om̄s gentes p̄tinere. prius p̄posuit testi
moniū de pph̄a. erit om̄s q̄cunq; inuoca
uerit nom̄ dñi saluus erit. ac deinde cū
dixisset. quom̄ autē inuocabunt in quē n̄
crediderunt. aut quom̄ credent ei quē n̄
audierunt. c̄tinuo subiunxit. Quom̄ autē
audient sine p̄dicante. aut quom̄ p̄dica
bunt n̄ mittantur. Ita refutans eos q̄
negabant ad incurūcūsis gentes p̄dicato
res xp̄i ēē mittendos. **Sed n̄ om̄s obedi
unt euāgelio.** Ysaas enī dicit. **Vñe
q̄s credidit auditui n̄ro.** Ex tractatu
euāgelii scđm iohannē q̄nquagesimo.

Quidam inter se mustitant. & ubi possunt
aliq̄ndo p̄clamant. & turbulenta discepta
tione c̄tendunt dicentes. Quid fecerūt iudei
uel quē culpa eorū fuit. si necesse erat ut
sermo ysaie pph̄e impleret quē dixit.
dñe q̄s credidit auditui n̄ro. & brachiū
dñi cui reuelatū est. Quib' respondemus.
dñm p̄scium futuroz p̄ pph̄am p̄dixisse
infidelitatē iudeorū. p̄dixisse. tam̄ n̄ fecis
se. Non enī p̄pt̄ea quēquā d̄s ad peccandū
cogit q̄a futura hominū peccata iā nouit.
ipsorū enī p̄seuit peccata n̄ sua. n̄ cuiquā
alterius s; ipsorū. Qua p̄pter si ea quē p̄sci
uit ille ipsorū n̄ sunt ipsorū. n̄ uera ille p̄sci
uit. S; quia illi p̄scientia falli n̄ potest. sine
dubio n̄ alius s; ipsi peccant. q̄s d̄s peccatu
ros ēē p̄seuit. fecerunt ḡ peccatū iudei qd̄
eos facere n̄ cōpulsit cui peccatū n̄ placet.

s; facturos ēē p̄dixit quē nihil latet. & ideo
si n̄ malū s; bonū facere uoluissent n̄ p̄hi
berent. & hoc facturi p̄uiderent ab eo qui
nouit qd̄ sit q̄sque facturus. & qd̄ ei sit pro
ei ope redditurus. S; ea quē secunt̄ euāgēlū
ūba plus urgent. & p̄fundiorē faciunt
questionē. Adiungit enī & dicit. **P̄pt̄ea
n̄ poterant credere.** q̄a iterū dixit ysaas.
Excecauit oculos eorū. & indurauit cor eorū.
ut n̄ uideant oculis & intellegant corde.
& c̄uertant & sanent illos. Dicit enī nobis.
Si n̄ potuerunt credere. qd̄ peccatū ē homi
nis n̄ facientis qd̄ n̄ potest facere. Si autē
n̄ credendo peccauerunt. potuerūt ḡ crede
re & n̄ fecerunt. Si ḡ potuerunt. quom̄
dixit euāgelii. p̄pt̄ea n̄ potuerūt credere
q̄a iterū dixit ysaas. **excecauit oculos eorū
& indurauit cor eorū.** ut qd̄ est grauius ad
dñm referat̄ causa quā n̄ crediderunt. q̄ndo
quidem ipse excecauit oculos eorū & indura
uit cor eorū. Non enī hoc saltim de diabolo
dicitur s; de deo. qd̄ ipsa p̄phet̄e scriptura
testatur. Nam hoc dictum si arbitrem̄
de diabolo. qd̄ excecauit oculos eorū & cor
indurauit. laborandū est quom̄ illorū cul
pā qui n̄ crediderunt possim̄ ostendere.
de quib' dicit̄ n̄ poterant credere. Deinde
qd̄ respondebim̄ de alio p̄phet̄e ipsius testi
monio. qd̄ posuit ap̄ls paulus dicens. quod
quererat isrl' hoc n̄ est c̄secutus. electio autē
c̄secuta est. ceteri ū eccecati sunt sicut scrip
tum ē. dedit illis d̄s sp̄m cōpunctionis.
oculos ut n̄ uideant. & aures ut n̄ audiant
usq; in hodiernū diem. Audistis fr̄es p̄posi
tā questionē. nempe quā p̄funda sit cernit̄.
S; respondem̄ ut possim̄. Non poterant
credere. q̄a hoc pph̄a ysaas p̄dixit. quia
d̄s hoc futurū ēē p̄seuit. Quare autē n̄ po
terant si a me querat̄. cito respondeo. quia

nolebant. Malam quippe eorum uoluntatem prouidit deus. et per prophetam pronuntiavit ille cui futura abscondi non possunt. Sed aliam causam inquit dicit propheta non uoluntatis illorum. Quam causam dicit propheta non uoluntatis illorum. Quia dedit illis deus spiritum cōpunctionis. oculos ut non uideant. et aures ut non audiant. et excecavit oculos eorum. et indurauit cor eorum. Etiam hoc eorum uoluntatem meruisse respondeo. Sic enim excecatur. sic obduratur deus. deferendo non adiuuando. quod occulto iudicio facere potest. inquit non potest. Hoc omnino pietas religio foris inuicissim debet inuolatumque seruare. sic apostolus cum eandem ipsam tractaret difficultem questionem. quod ergo dicimus inquit. nunquid iniquitas apud deum. Absit. Si ergo absit ut sit iniquitas apud deum. siue quando adiuuat misereatur facit. siue quando non adiuuat iuste facit. quia omnia non temeritate sed iudicio facit. Porro. si iudicia sanctorum iusta sunt. quanto magis sanctificantis et iustificantis dei. Iusta ergo sunt. sed occulta. Ideo cum questionibus huiusmodi in medium uenerunt. quare aliter sic. aliter autem sic. quare ille deferente deo excecetur. ille deo adiuuante illuminetur. non nobis iudicium de iudicio tanti iudicis usurpare. sed extimescentes exclamemus cum apostolo. O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei. quam inscrutabilia sunt iudicia eius. et inuestigabiles uiae eius. Unde dictum est et in psalmo. Iudicia tua sicut abyssi. Non ergo me fratres ad hanc penetranda altitudinem. ad hanc abyssi discutienda. ad inscrutabilia scrutanda expectatio uestrae caritatis impingat. Agnosco modulum meum. sentire in uideam etiam modulum uestrum. Altius est hoc meritis meis. et fortius uiribus meis. puto quia et uestris. Simul ergo audiamus admonentem scripturam atque dicentem. Altiora te ne quesieris. et fortiora te ne scrutatus fueris. non

quia ista negata sunt nobis. cum deus magister dicat. nihil est occultum quod non reuelabitur. sed si in quod prouenimus in eo ambulemus. sic dicit apostolus. non solum quod nescimus et debemus scire. sed etiam si quod aliter sapimus id quod quod nobis deus reuelauit. Fuenimus autem in uia fidei. hanc perseuerantissime teneamus. Ipsa prouocat ad cubiculum regis. in quo sunt omnes sapientie et scientie thesauri absconditi. Non enim dominus ipse iuxta christum suus illis magni et precipui electis discipulis inuidebat. quando dicebat. Multa habeo uobis dicere. sed non potestis illa portare modo. Ambulandum est. proficiendum est. crescendum est. ut sint corda nostra capacia earum rerum. quod capere in non possumus. Quod si ultimus dies nos proficientes inuenierit. ibi discimus quod hic non potuimus. Siquis autem ^{istam} questionem liquidius et melius nouit se posse et confidit exponere. absit ut non sit paratior discere quam docere. tantum ne audeat quisquam liberum arbitrium sic defendere. ut nobis orationem qua dicimus. ne nos inferas in temptationem conetur auferre. Rursus ne quisquam neget uoluntatis arbitrium et audeat excusare peccatum. sed audiamus dominum et precipientem. et opitulantem et iubentem quod facere debeamus. et adiuuantem ut implere possimus. Nam et quidam nimia sue uoluntatis fiducia extulit in superbia. et quidam nimia sue uoluntati diffidentia deiecit in negligentiam. Illi dicunt. utique rogamus deum ne uincamur in temptatione. isti dicunt. utique conamur bene uiuere quod in dei est potestate. O domine. o pater qui es in celis. ne nos inferas in quolibet istarum temptationum. sed libera nos a malo. Audiamus dominum dicentem. rogavi pro te petre ne deficiat fides tua. ne sic existimemus fidem nostram esse in libero arbitrio ut diuino non eget adiutorio. audiamus et euangelistam dicentem. dedit eis

potestate filios dei fieri. ne omnino existime-
mus in nostra esse potestate quod credimus. uerum
tam in utroque illi beneficia cognoscamus.
Nam et agende sunt gratiae quae data est potestas.
et orandum ne succubatur infirmitas. Ipsa est
fides quae per dilectionem operatur. sicut ei mensu-
ra dominus unicuique parat est. ut quod gloriatur
non in seipso sed in domino gloriatur. Non itaque mirum
est quia non poterant credere. quorum uoluntas
sic superba erat. ut ignorantes dei iusticiam et
suam uolentes constituere sic de illis dicit
apostolus iusticie dei non sunt subiecti. Quia enim
non ex fide sed tanquam ex operibus timuerunt. ipso
timore cecati offenderunt in lapide offensi-
onis. Sic autem dictum est non poterant. ubi
intelligendum est quod nolebant. quemadmo-
dum dictum est de domino deo nostro. si non credimus
ille fidelis permanet. seipsum negare non po-
test. De omnipotente dictum est. non potest.
Sicut ergo quod dominus seipsum negare non potest.
laus est uoluntatis diuine. ita quod illi non
poterant credere. culpa est uoluntatis hu-
manae. Ecce dico et ego. Quot tam superbe
sapiunt. ut suae uoluntatis uiribus tantum
existiment esse tribuendum. ut negent si-
bi necessarium diuinum adiutorium ad bene-
uiuendum. non possunt credere in christum. non
quia mutari homines in melius non possunt.
sed quia diu talia sapiunt credere non possunt.
Hinc excecant et indurant. quia negando
diuinum adiutorium non adiuuant. Hoc de
iudeis quod excecati et indurati sunt deus prece-
pit. atque in eis spiritu prophetiae praedixit. Quod uero
addidit et conuertant et sanent eos. utrum
subaudiendum sit. non. id est non conuertantur.
contra desuper sententia ubi dictum est ut
non intelligant. et ipsa enim conuersio de illis
gratia est cum dicitur. deus uirtutum conuertit nos.
an forte et hoc de superne medicine misericordia

factum intelligendum est. ut quoniam prius et superbe
uoluntatis erant. et suam iusticiam constituere
uolebant ad hoc desererent ut excecarentur.
ad hoc excecarentur ut offenderent. in lapide
offensionis. et implerentur facies eorum ignomi-
nia. atque ita humiliati quererent nomen
domini. et non suam qua inflatur superbiam. sed iusticiam
dei qua iustificatur impius. Hoc enim multi-
eorum profectum in bonum. quod de suo scelere com-
puncti in christum postea crediderunt. per quibus
et ipse orauerat dicens. Pater. ignosce illis
quia nesciunt quod faciunt. De qua eorum igno-
rantia et apostolus dicit. Testimonium illis phi-
beo quia zelum dei habent. sed non secundum scientiam.
Tunc enim subiunxit et hoc. atque ait. Igno-
rantes enim dei iusticiam et suam uolentes consti-
tuerent. iusticie dei non sunt subiecti. **Ergo fides**
ex auditu. audit autem puerbum christi.
Ex tractatu psalmi c. xviii. Quamuis enim
deus doceat intrinsecus. tamen fides ex audi-
tu est. Et quoniam audiunt sine predicante.
Neque enim quia deus dat incrementum. ideo non est
plantandum neque rigandum. **Ex libro de**
trinitate. xiiii. Fides quam qui habent fi-
deles uocantur. et qui non habent infideles.
sic hi qui ueniunt in propria dei filium non rece-
perunt. quamuis ex auditu in nobis facta sit.
non tamen ad eius sensum corporis pertinet qui
appellatur auditus. quoniam non est sonus. nec ad ocu-
los huius carnis quoniam non est color aut corpori
forma. nec ad eum qui dicitur tactus quoniam cor-
pulentiae nihil habet. nec ad ullum omnino
sensum corporis. quoniam cordis est res ista non cor-
poris. nec foris est a nobis sed in intus nobis.
nec eam quisquam hominum uidet in alio. sed
unusquisque in semetipso. Denique potest et
simulatione fingi. et putari esse in quo non est.
Suam quisque gratiam fide apud semetipsum uidet.
in altero autem credit eam esse non uidet. et

604

tanto firmitus credit. quanto fructus eius magis
nouit quos operari solet fides per dilectionem.
Sed dico. Nunquid non audierunt. Et quidem.
In omni terra exiit sonus eorum. & in fi-
nes orbis terrarum uerba eorum. Ex epla ad xi-
fichium epim. Quo pacto ab apostolis est predi-
catus ista completa. quando adhuc usque sunt
gentes quod certissimum est nobis. in quibus modo
cepit. & in quibus nondum cepit impleri.
Non itaque sic dictum est apostolis. eritis in teste
in hierusalem & in tota iudea & samaria et
usque ad extremum terre. tanquam ipsi soli
quibus terram loquebatur totum mundum fuerint
impleturi. sed sicut eis solis uidetur dixisse
quod dixit. ecce uobiscum sum usque ad consum-
mationem seculi. quod tamen eum uniuersae ecclesie
promississe quae aliis morientibus aliis nascenti-
bus hic usque in seculi consummationem futu-
ra est. quis non intellegat. Sicut eis & illud
ait. quod ad eos omnino non pertineat. & tamen
sic dictum est. tanquam ad solos etiam pertine-
ret. cum uideretur haec omnia. scitote quia prope
est in ianuis. ad quos enim hoc pertinet nisi ad
eos qui in carne tunc erunt cum omnia comple-
buntur. quantomagus illud quod ex magna
parte per eos agendum fuit. quamuis & poste-
ris eorum eadem actio seruaretur. Quod autem
dixit apostolis. nunquid non audierunt. in omnem
terram exiit sonus eorum & in fines orbis terrae
uerba eorum. quamuis locutus sit praeteritae tempo-
ris uerbis. tamen quod futurum fuerat dixit.
non quod iam factum atque completum sicut et
ipse propheta qui usus est teste. non ait in omnem
terram exiturus es. sed exiit inquit sonus eorum.
quod utique nondum erat factum. quale est etiam
illud. foderunt manus meas & pedes meos.
quod tam longe postea factum nouum. Sed ne
istas propheticas tantum locutiones non & apostolicas
fuisse credamus. nonne idem apostolus ait. quae

est ecclesia dei uiua. columna & firmamentum
ueritatis. Sine dubio magnus est pietatis
sacramentum. quod manifestatum est in carne. iu-
stificatum est in spiritu. apparuit angelis.
predicatum est in gentibus. creditum est in mun-
do. assumptum est in gloria. Nempe manife-
stum est hoc quod in extremo posuit. etiam
non nondum impletum esse. quantomagus ter-
ram quando ista dicebat. Ecclesia quippe terram assu-
met in gloria quando dicet. uenite benedicti
patris mei percipite regnum. & tamen tanquam
factum fuisset est dictum. quod certo sciebat
futurum. Multo minus mirandum est quod etiam
uobis praesentis temporis usus est in eo quod illi
identidem dixisse manifestauit. propter spiritum
quae reposita est uobis. quam ante audistis in
uero ueritatis euangelio. quod aduenit in uos
sic et in omni mundo est fructificans &
crescens. quamuis euangelium nondum mundum te-
nebat uniuersum. sed fructificare illud in uni-
uerso mundo dixit et crescere. ut ita signi-
ficaret. quousque fuisset fructificando & cres-
cendo uenturum. **Ad istum autem dicit.**
Tota die expandi manus meas ad populum
non credentem & euadentem. Ex testatu
psalmi. lxxxviii. Si in eo quod ait. exten-
di manus meas. crucis patibulum intellexe-
rimus. quomodo intellecturi sumus tota die.
Nunquid tota die pependit in ligno. cum et
noctem ad totam diem pertineat. Si autem hoc
loco diem uoluit intellegi qui praeter noctem
dies appellari solet. etiam talis diei quando
crucifixus est iam pars prima & non parua
transierat. Si autem diem per tempore positum
uelim accipere. maxime quia hoc nomen
genere feminino posuit quod in latino elo-
quio non nisi tempus significare solet. artius
questio colligabitur. Quomodo enim toto tempo-
re. si nec saltim uno die toto manus exten-

dit in cruce. Porro si totū p parte accipi
endū ēē dicam⁹ quia isto genere locutioni⁹
uti etiā scā scriptura ēsuevit. n̄ m̄ occurrit
exemplū totū p parte etiā tē posse accipi.
q̄ndo ipsū uerbu addit⁹ & dicitur totum.
Nam et in eo q̄d dixit dñs in euāglio. sic erit
et fili⁹ hominis in corde terre trib⁹ dieb⁹
& trib⁹ noctib⁹. ideo totū p parte n̄ insolē-
ter accipit⁹. quia n̄ ait totis trib⁹ diebus
& totis trib⁹ noctib⁹. Vñ q̄ppe medius fuit
totus dies. duc⁹ autē partes. p̄mū ultima.
ultima p̄ma. Unde cū uenit p̄ extensas
man⁹ tota die cōtinuationē honorū opum
intelligere possum⁹. a quoy nūquā intenti-
onē cessauit. Nam sicut hic ait tota die
expandi man⁹ meas ad te. quia om̄ia sua
opa n̄ nisi ad uoluntatē referebat patris
sepissime cōtestans ideo se uenisse ut uolun-
tatē patris impleret. ita quia eadē opera
etiam infidelis ppl⁹ uidit. alius p̄phā di-
cit. tota die expandi man⁹ meas ad pplm
n̄ credentē et contradicentem. **Dico ergo.**
Nūq̄d reppulit d̄s pplm suū. Absit.
Nam et ego isrl̄ita sum. et cetera. Ex
tractatu psalmi. lxxviii. Ex illo enim
pplō isrl̄ quicūq; in xp̄o crediderunt
quib⁹ facta ē xp̄i p̄sentatio & q̄damodo
p̄missi redditio. salubris atq; fructuosa.
de quib⁹ & ipse dñs dicit. n̄ sum miss⁹ nisi
ad oues quę pierunt dom⁹ isrl̄. ipsi ex illi⁹
sunt filii p̄missionis. ipsi deputant⁹ in se-
men. ipsi p̄tinent ad hereditatē dī. Hinc
sunt ioseph homo iust⁹. & uirgo Maria.
quę peperit xp̄m. hinc iohannes baptista
amicus sponsi. & parentes ei⁹ zacharias et
elisabeth. hinc s̄ymeon senex & anna ui-
dua. q̄ xp̄m n̄ loquentē sensu corporis au-
dierunt. s; n̄ loquentē adhuc infantē spū
cognouerunt. hinc beati apli. hinc na-

thanael in q̄ dolus n̄ erat. hinc alius ioseph
q̄ et expectabat etiā ipse regnū dī. hinc tan-
ta illa multitudo quę p̄cedebat & quę se-
quebat⁹ iūntū ei⁹ dicens. benedic⁹ quēnt
in nomine dñi. in qua erat cōgregatio puer-
rorū in quib⁹ dixit impletū. ex ore infan-
tū & lactentiū p̄fecisti laudē. hinc etiā
illi post ei⁹ resurrectionē quoy die uno tria
& alio quinq; milia baptizati sunt. in ani-
ma una & cor unū karitatis igne cōflati.
quoy nemo dicebat aliqd p̄prium s; erant
illis om̄ia cōmunia. hinc sc̄i diaconi. quoy
stephanus ante aplōs martyrio coronat⁹.
hinc tot eccl̄ie iudeę quę in xp̄o erant.
quib⁹ erat paulus facit ignot⁹. not⁹ autē
sc̄uitia famosissima. s; notior xp̄i misericō-
dia gr̄a. hinc et ipse sc̄dm̄ premissam
de se p̄phetiā lup⁹ rapax mane rapiens.
& ad uespum escas diuidens. idest prius
rapiens p̄secutor ad mortē. postea pascen⁹
p̄dicator ad uitam. Ibi erant ex illo pplō
hereditas dī. unde ait & ipse minimus
apltōy doctor gentiū. Dico ḡ. Nunquid
reppulit d̄s plebem suā. Absit. Nā & ego
isrl̄ita sum ex semine isrl̄. tribu beniamin.
Non reppulit d̄s plebem suā quā p̄seuit.
Hęc plebs quę ex illa gente xp̄i corpori
accessit. hereditas dī est. Nā q̄d ait apl⁹
n̄ reppulit d̄s plebē suā quā p̄seuit. illi
utiq; psalmo respondet ubi scriptū est.
qm̄ n̄ repellat dñs plebem suā. Ibi autē
sequit⁹ et hereditatē suā non derelinquet.
ubi euident⁹ apparet talem plebem esse
hereditatē dī. Ut enī hoc diceret apl⁹. sup̄
cōmemorauerat p̄phetiā testimoniū de
p̄nunciata futura incredulitate ppli isrl̄.
Tota die expandi man⁹ meas ad pplm n̄
credentē & contradicentē. Hic ḡ ne q̄sqm̄
male intellegens unūsum illū populum

crimine incredulitatis et contradictionis arbitretur esse damnatum continuo subiunxit. Dico ergo. Numquid repulit deus plebem suam. Absit. Nam et ego israelita sum ex genere israel. tribu beniamin. Hic ostendit quod plebe dixerit utique populi poris. quam si tota deus repulisset atque damnasset. non utique esset ipse christi apostolus israelita ex semine abraham. tribu beniamin. Adhibet autem ualde necessariū testimonium dicens. An nescitis in helya quid dicit scriptura. quemadmodum impellat dominus aduersum israel. Dominus prophetas tuos occiderunt. altaria tua suffoderunt. et ego derelictus sum solus et querit animam meam. Sed quod dicit illi responsū diuinū. Reliqui in septem milia uirorum. qui non curuauerunt genua ante baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquie per electionem gratie salutis facte sunt. Iste reliquie sunt ex illa gente hereditas dei. non illi de quibus paulo post dicit. ceteri uero excecati sunt. Sic enim ait. Iud ergo. Quod querebat israel hoc non est consecutus. electio autem consecuta est. ceteri uero excecati sunt. **Non repulit deus plebem suam quam perseuit. Ex libro de bono perseuerantie.** Aliquando predestinatio significatur etiam nomine perseuitantis sicut dicit apostolus. Non repulit deus plebem suam quam perseuit. Hic quod ait perseuit non recte intelligitur non predestinauit. quod circumstantia ipsius lectionis ostendit. Loquebatur enim de reliquiis iudeorum. que salutis facte sunt peruenit ceteris. Nam superius dixerat ad israel dixisse prophetam. tota die expandi manus meas ad populum non credentem et contradicentem. Et tanquam responderet. ubi sunt ergo promissiones dei facte ad israel. continuo subiunxit. Dico ergo. Numquid repulit deus plebem suam. Absit. Nam et ego israelita sum ex semine abraham. tribu beniamin. Tanquam diceret. Nam et ego ex ipsa plebe sum. Deinde addidit. unde nunc agimus. Non repulit

deus plebem suam quam perseuit. Atque ut ostenderet dei gratia fuisse relictas reliquias non meritis operum suorum secutus adiunxit. **An nescitis in helya quod dicit scriptura. quemadmodum impellat dominus aduersum israel. Sed quod dicit illi diuinū responsū.** Reliqui in septem milia uirorum. qui non curuauerunt genua ante baal. Non enim ait relictas sunt in aut reliquerunt se in. sed reliqui in. Sic ergo inquit et in hoc tempore reliquie per electionem gratie salutis facte sunt. Si autem gratia iam non ex operibus. alioquin gratia iam non est gratia. Et coniectens illa que iam superius proposui quod ergo. et huc interrogatio in respondens quod querebat inquit israel hoc non est consecutus. electio autem consecuta est. ceteri uero excecati sunt. In hac ergo electione et in his reliquiis que per dilectionem gratie salutis facte sunt. uoluit intelligi plebem quam propterea deus non repulit quia perseuit. Hec est illa electio qua eos uoluit eligi in christo ante mundi constitutionem. ut essent sancti et immaculati in conspectu eius in karitate. predestinans eos in adoptionem filiorum. Nullus ergo qui hec intelligit. negare uel dubitare permittit ubi ait apostolus non repulit deus plebem suam quam perseuit. predestinationem significare uoluisset. Perseuit enim reliquias quas secundum electionem gratie fuerat ipse factururus. Hoc est ergo predestinauit. Sine dubio enim perseuit si predestinauit. sed predestinasse est. hoc perseuisse quod fuerat ipse factururus. **Ex tractatu psalmi .xc.iii.** Quia non repellet dominus plebem suam. Laus illi. iubilatio illi. Quia plebe non repellat. Hic nobis interpretari aliquid non licet. Prescriptum habemus ab apostolo. Exposuit hoc apostolus. unde sit dictum. Erat enim plebs iudeorum. plebs ubi fuerunt prophete. plebs ubi fuerunt patriarche. plebs etiam secundum carnem propagata de semine abrahe. plebs in qua precesserunt omnia sacramenta saluatore nostrum promittit

tentia. plebs ubi instituta ē tēptū. unctio.
sacerdos ad figurā. ut cū om̃s ipse umbre p̃
terirent. ibi lux adueniret. Erat g̃ ista plebs
dī. Ad eā pph̃e missi. in illa nati q̃ missi. et
tradita & credita eloquia dī. Quid g̃. Totū
illud dānatū est. Absit. Arbor oliuē ipsa
dicta ē ab aptō. Cēpit enī ista arbor a patri
archis. S; fuerunt ibi ramū aridi. q̃a nūm̃
alti p̃ sup̃biam. Pre cisi g̃ p̃p̃t sterilitatē.
infectus ē oleaster p̃p̃t humilitatē. Verū
tam̃ km̃ ne sup̃biret oleaster infert. q̃d
ait apt̃s. Si ex naturali tu incisus oleastro
et cū natura infectus es in bonā oliuam.
q̃nto magis q̃ sectū naturā sunt inferent
suc oliuē. ut quom̃ tu n̄ p̃manens in infide
litate meruisti inseri in oliua cū eēs oleasteg.
sic isti correcti facilius suc oliuē naturalit̃
inferant. Hoc de illis apt̃s. Ergo ipsa est
arbor. & si aliq̃ ex ramis fracti sūt. n̄ om̃s.
Nam si om̃s ramū frangerent. unde petr̃s.
unde iohannes. unde om̃s illi apt̃i. Vnde
ipse paulus apt̃s loquebat. & suo fructu
oliuā testabatur. Nonne isti om̃s inde.
Vnde etiā quingenti illi fr̃es. quib̃ dñs
post resurrectionē apparuit. Vnde tot
milia ad uocē petr̃i q̃ndo spū scō repleti
apt̃i om̃ium gentiū linguis locuti sunt.
tanta auiditate dī laudis & suc accusati
onis cūersa sunt. ut qui p̃mo sanguinem
dñi fuderūt seuentes. bibere discerent iā
credentes. Sic autē om̃ia illa cūersa sūt
milia hominū ut res suas uenderent et
p̃cium rerū suarū ante pedes apt̃orū pone
rent. Qd̃ diues un̄ n̄ fecit q̃ndo hoc ore
dn̄i audiuit & a dn̄o tristis recessit. hoc
fecerūt subito tot milia eorū hominū in q̃rū
manib̃ xp̃e fuerat crucifixus. Quanto ma
is uuln̄ erat in corde ipsorū. tanto auidius
medicū quesierunt. Cū g̃ inde illi om̃es
fuerunt. de ipsis dicit modo psalmus.

qm̃ n̄ repellat dñs plebem suā. Hā hoc psal
mi testimonio cū hinc loqueret̃ usus ē apt̃s
et dixit. Quid g̃ dicem̃ fr̃es. Nūq̃d dñs ple
bem suā repulit. Absit. Nam et ego isrl̃i
ta sū ex semine abraham. de tribu benia
min. Non repulit dñs plebem suā quā p̃sci
uit. Utq; si repelleret dñs plebem suā. n̄
eēt unde esset ipse apt̃s. Vnde autē ipse.
inde & alii. In his plebs dñi n̄ in om̃ibus.
s; quēadmodū scriptū est. reliquē saluē fi
ent. Non in om̃ib̃. s; arca uentilata massa
intromissa ē. palea iacet. Totū q̃cqd̃ uidet
iudeorū rep̃borū. paleam uidet. Vnde uidet
istā paleam. Jam inde exiit massa. iam in
horreo recondita est. **Ex sermone de ubi**
euangelii. x. Verba apt̃i. Attendite inq̃t
q̃d dicit helyas. Dñe. p̃phas tuos occide
runt. altaria tua cūterunt. & ego reliq̃t sū
solus. & quer̃t animā meā. S; q̃d dicit illi
responsū diuinū. Reliqui m̄ septē milia
uiroꝝ. q̃ non curuauerūt genua ante baal.
Solū te putas eēt seruū bene laborantem.
Sunt & alii me timentes. & n̄ pauci. Hā sep
tē milia habeo ibi. & adiūxit. Sic g̃ &
in hoc tēpore. Crediderūt aliq̃ iudei & mul
ti fuerant rep̃bati. sicut & ille q̃ iūlp̃iū foue
as gestabat in animo. Sic g̃ inquit & in tē
pore hoc reliquē p̃ electionē gr̃e saluē
sunt. idest idem xp̃e est qui tē et modo. q̃
et illi tē helyas dixit. reliqui m̄. Quid ē re
liqui m̄. Ego illos elegi. quia uidi m̄tes eorū
de me p̃sumites. n̄ de se. n̄ de baal. Non sūt
mutati. sic sunt ut a me facti sūt. Et tu qui
loqueris. n̄ de me p̃sumeres ubi esses. Nisi
gr̃a mea plen̄ esses. n̄ne ante baal etiā ipse
genui flecteres. Gratia autē mea plen̄ es.
q̃a nihil de tua uirtute. s; totū de mea gr̃a
p̃sumpsisti. Noli g̃ in hoc gl̃ari. ut putes
te in seruicio tuo n̄ habere c̃seruos. Sunt
q̃s elegi sicut et te. de me scilicet p̃sumites.

ficut ait apls. Et nē reliquie p electionē
grē saluē facte sunt. Caue xpiane. caue su-
pbiam. Licet enī imitator scōy sis. totū semp
grē deputa. qā ut ēēt aliqd reliquū gratia
inte dī n̄ tuū meritū fecit. De ipsis deniq;
reliquis dixerat pphā isaias cōmemorans.
Nasidns sabaorth reliquisset nob̄ sem̄. sicut
sodoma facti ēēt. & sicut gomorra similes
fuissē. Sic ḡ inqt in hoc tēpore reliquie
p electionē grē saluē facte sūt. Si autē grā
inqt. iā n̄ ex opib̄. idest iam n̄ de tuo me-
rito extollaris. Alioqn̄ grā iam n̄ est grā.
Si enī in tua opa psumis. ḡ merces t̄ reddi-
tur. n̄ grā ēdonat. Si autē grā est. gratis
datur. **Sic ḡ in hoc tēpore scdm̄ electio-
nē grē reliquie saluē facte sūt. Ex trac-
tatu euangelii scdm̄ iohannē. lxxxviii.**
Non uos me elegistis inqt. s; ego elegi uos.
Hec ē illa ineffabilis grā. Quid enī eramus.
q̄ndo n̄dū xpm̄ elegeram̄. & ideo n̄ dilige-
bamus. Nā qui eū n̄ eligit. qm̄ diligit.
Nūqd̄ iā in nob̄ erat qd̄ in psalmo canit.
elegi abieci ēē in domo dī mei magis quā
habitare in tabnaculis peccatorū. Non
inqt. Quid eram̄. n̄ iniq; et p̄diti. Neq; enī
iā credideram̄ in eū. ut eligeret nos. Nā
si credentes iā elegit. electi elegit. Cur ḡ
diceret. n̄ uos me elegistis. n̄ quia misericōdia
eī puenit nos. Hic certe uacat uana il-
loz raciocinatio. q̄ p̄scientiā dī defendunt
ētra grām dī. & ideo nos dicunt electos
ante mundi cōstitutionē. qā p̄seuerant nos d̄s
futuros bonos. n̄ seipsum nos facturū bo-
nos. Non hoc dicit qui dicit. n̄ uos me elegi-
stis. qm̄ si p̄ptea nos elegisset qā bonos
futuros ēē p̄scierat. simul etiam p̄scisset
qd̄ eū nos fuissē prius electuri. Non enī
aliter ēē possem̄ boni. n̄ forte dicendū ē
boni qui n̄ elegerit bonū. Quid enī elegerit
in n̄ bonis. Non quidē electi sunt quia

boni fuerūt. qui boni n̄ ēēt n̄ electi ēēt. Ali-
oquin grā iā non ē grā. si p̄cessisse ētendi-
mus merita. Hec quippe electio gratia est
de qua dicit apls. Sic ḡ et in hoc tempore
reliquie p electionē grē saluē facte sunt.
Vnde subiungit. Si autē grā. iā n̄ ex opib̄.
alioqn̄ grā iam n̄ ē grā. Audi ingrate. Non
uos me elegistis. s; ego elegi uos. Non est
ut dicas. ideo electi sum. quia iā credebā.
Si enī credebās in eū. iā elegeras eū. S; au-
di. n̄ uos me elegistis. Non ē ut dicas.
antequā crederem iā bona opabar. ideo-
electi sum. Quid enī boni opis ante fidem.
cū dicat apls. om̄e qd̄ n̄ est ex fide pecca-
tum est. Quid ḡ dicturi sum̄ audiendo
n̄ uos me elegistis. nisi qā mali eram̄. & ele-
cti sumus ut boni p grām nos eligentis
essemus. Non est enī grā. si p̄cesserant me-
rita. Est autē grā. Hec igit n̄ inuenit. sed
efficit merita. **Ex libro questionū genesis
titulo. c. xl. viii.** Reliquie p electionem
grē saluē facte sunt. quia pphā dixerat.
& si fuerit numerus filioz isrl̄ sic arena ma-
ris. reliquie saluē fient. Ad hoc enī occasus
ē xpc̄ a iudeis & tradit̄ gentib̄ tanq̄ ioseph
egyptiis fr̄ib̄. ut et reliquie isrl̄ saluē fie-
rent. Vnde dicit apls. Nā & ego isrl̄ ita sum.
Et ut plenitudo gentiū intaret & sic om̄s
isrl̄ saluus fieret. idest ex reliquis israhel
scdm̄ carnē. & plenitudinē gentium que in
fide xpi scdm̄ spm̄ sunt isrl̄. Aut si & genti-
li illi israheliticę restat fidei plenitudo ex
qua erant reliquie. in quib̄ reliquis tē et
apli salui facti sunt. hoc significat illa ple-
nitudine libationis isrl̄ qua p moysen ex
egypto liberati sunt. **Si autē grā. iam
n̄ ex opib̄. alioquin grā iam n̄ est gratia.**
Ex libro questionū exodi. titulo. xl. vii.
Aduersus illos qui in opib̄ legis glābant apls
loquitur. & multū agit. qui fidē opibus

fic uult anteponi ut ex illa pendeant opa
bona. atq; ab ea pueniant. n̄ ut ipsa uelut
meritis bonorū opum tribui uideat. Illa
enī ad grām p̄tinet. Si autē grā iā n̄ ex opib;
bus. alioqñ grā iā n̄ est grā. **Ex tractatu
psalmi. xlviij.** Iudeos de ope suo glāntē
sic arguit quidē apls. ut eos diceret ad
grām n̄ p̄tinere. q̄ meritis & opib; suis mer-
cedē deberi arbitrabant. Qui ḡ ad grām
se sciunt p̄tinere qd̄ ē xp̄i. & qd̄ ē xp̄i. no-
runt q̄a indigent grā. Si grā uocat. gr̄is
dat. Si gr̄is dat. nulla merita tua p̄ces-
serunt. Si p̄cesserūt merita tua. merces n̄
imputat̄ sedm̄ grām s; sedm̄ debitū. Si
ḡ dicis p̄cessisse merita tua. te uis laudare
n̄ dñm. Ideo n̄ agnoscis xp̄m. q̄a uenit cum
grā dī. Conūte ḡ te ad merita tua. uide
illa mala fuisse. ut n̄ t̄ deberet n̄ suppli-
ciū. & cū uideris qd̄ t̄ p̄ meritū debebat.
agnoscis qd̄ p̄ grām donet. & sacrificio
laudis gl̄ificas dñm. Ibi enī est uia. in qua
noueris xp̄m salutare dei. **Ex tractatu
psalmi. lxxv.** Gratia. pluuia uoluntaria.
q̄a nullis p̄cedentib; opis meritis gr̄is dat.
Si oū grā. n̄ ex opib; alioqñ grā iā non ē
grā. Non enī digni sum inquit uocari apls.
q̄a p̄secut̄ sum ecclesiam dī. grā autē dī sum
id̄ qd̄ sum. Hec est pluuia uoluntaria. Vo-
luntarie quippe genuit nos ūbo ueritatis.
Hec ē pluuia uoluntaria. Inde alibi dicit.
Scuto bonę uoluntatis tuę coronasti nos.

Quid ḡ. Quod querebat isrl̄ hoc non est
ēsecut̄. electio autē ēsecuta ē. ceteri ū ex-
cecati sunt. sicut scriptū ē. Dedit illis d̄s
sp̄m cōpunctionis. oculos ut n̄ uideant.
& aures ut n̄ audiant. usq; in hodiernū
diem. Et dauid dicit. fiat m̄sa eorū in la-
queū. & in retributionē & in scandalum
ipsis. Obscurent̄ oculi eorū ne uideant.
& dorsum eorū semp̄ in curua. **Ex libro**

de p̄destinatione sc̄orū. Ecce misericordia & iu-
dicium. Misericordia in electionē quę ēsecuta
ē iusticiā dī. iudiciū ū in ceteros q̄ excecati
sūt. Et tam̄ illi q̄a uoluerūt crediderūt. illi q̄a
noluerūt n̄ crediderūt. Misericordia ḡ & iudiciū
in ipsis uoluntatib; facta sunt. Electio q̄p
pe ista gr̄e est. n̄ utiq; meritorū. Sup̄ius enī
dixerat. Sic ḡ et in hoc tēpore reliquę
p̄ electionē gr̄e salutę factę sunt. Si autē
grā iam n̄ ex opib; alioqñ grā iā n̄ est grā.
Gratis ḡ ēsecuta est. qd̄ ēsecuta est electio.
Non p̄cessit eorū aliquid qd̄ p̄ores darent.
et retribuere illis. p̄nihilō saluos fecit illō.
ceteris autē q̄ excecati sunt sicut ibi non
tacitum ē. in retributionē factum est.
Vniūse uic dñi misericordia et ueritas. inuesti-
gabiles autē sūt uic ei. Inuestigabiles ḡ sūt.
et q̄a misericordia gratis liberat. & ueritas q̄a
iuste iudicat. **Ex libro aduersum iudeos.**

Ad lucē dñi uocat uos p̄ph̄a cū dicit. Et n̄c
tu dom̄ iacob. uenit ambulem̄ in lucē dñi.
Tu dom̄ iacob quā uocauit & elegit. nūquā
dimisit. Dimisit enī plebem suā domū isrl̄.
Quicūq; inde uenire uultis ad hanc p̄metri-
tis quā uocauit. illa carebitis quā dimisit.
Lux quippe dñi in qua ambulant gentes.
illa ē de qua idem p̄ph̄a dicit. Dedit in lu-
cē gentiū. ut sis salus mea usq; in fines terrę.
Cui dictum ē n̄ xp̄o. de q̄ impletū ē n̄ de xp̄o.
Non ē ista lux in uob; de quib; identidem
dictum ē. Dedit illis d̄s sp̄m cōpunctionis.
oculos ut n̄ uideant. & aures ut n̄ audiant.
usq; in hodiernū diem. Non ē in quā in uob;
hec lux. ideo nimia cecitate lapidē reple-
tis. q̄ fact̄ est in caput anguli. Ergo accedi-
te ad eū & illuminamini. Quid ē accedite.
n̄ credite. **Ex tractatu psalmi. lxxv.**
Sic̄ebam & acetū accepi. idest fidē illorū de
sideraui & uetustatē inueni. fiat m̄sa eorū
corā ipsis in muscipulā. Iuatē muscipulā

107
mibi exhibuerunt dando in talē potū. talis
muscipula illis sit. Quare g corā ipsis. Suf-
ficeret fiat mīsa eoy in muscipulā. Sunt talē
q iniquitatē suā nouerūt. & in ea p̄nacissime
p̄seuerant. corā ipsis fit muscipula eoy. S;
tantū ualeat animi p̄sumptio. ut corā ipsis
muscipula sit. & incidant in eā. Obscurent
oculi eoy ne uideant. Sequit̄ hoc. ut qm si
ne causa uiderunt. fiat illis & n̄ uidere.
fiat g mensa eoy corā ipsis in muscipulam.
Corā ipsis fiat in muscipulā. n̄ optantis ē
s; pphantis. ut fiat. s; quia fiet. fiat ergo.
Non potest aliter. n̄ ut talib; ista eueniant.
Et qm uidem; p spm dī dici talia euentura
malis. ad hoc in illis hēc intellegam; ut nō
talīa deuitem; . Hoc enī nob; pdest intellige-
re. et ex inimicis p̄ficere. fiat illis & in retri-
butionē & in scandalū. S; nūqd inustum
ē hoc. Iustum ē. Quare. qm in retributionē.
Non enī aliqd illis accidit. qd n̄ habeat in
retributionē. Fit & in scandalū. quia ipsi
sibi sūt scandalū. Obscurent oculi eoy ne
uideant. & dorsum eoy semp in curua.
Hoc cōsequens ē. Nā quoy fuerint oculi ob-
scurati. sequit̄ ut et dorsū illoy incuruetur.
Unde hoc. Quia cessauerunt supna cog-
noscere. necesse ē. de inferiorib; cogitent.
Qui bene audiunt sursum cor; curuū dor-
sum n̄ habent. Trecta qppe statura ē. ex-
pectat spem repositā sibi in celo. maxime
si p̄mittat thesaurū suū q sequat̄ cor; ei.
At ū qui future uite spem n̄ intellegunt.
iā excecati de inferiorib; cogitant. & hoc
ē habere dorsū curuū. a q morbo dñs mu-
lierē libauit illā. Alligauit eā sathanas
annus decē & octo. & eam curatā erexit.
Sed illoy delicto salus gentib; . ut illo emu-
lentur. Ex libro de ciuitate di. xviii.
Iudei qui eū occiderunt et in eū credere no-
luerūt. q̄a oportebat eū mori & resurgere.

uastati infelicius a romanis. funditq; a suo
regno ubi iam eis alienigenę dñabant; q̄a
dicati. disp̄siq; p̄ t̄ras. q̄ndoquidē ubiq;
n̄ desunt. p̄ scripturas suas nob; testimonio
sūt. p̄phetias nos n̄ finxisse de xpo. q̄s pluri-
mi eoy cōsiderantes & ante passionē & ma-
xime post ei; resurrectionē crediderūt in eū.
De quib; p̄dictū est. Si fuerit numer; filioy
isrl̄ sicut arena maris. reliquę saluę fient.
Ceteri ū excecati sūt de quib; dictum ē. fiat
mīsa eoy in laqueū. & in retributiones & in
scandalū. Obscurent oculi eoy ne uideant.
& dorsum eoy semp in curua. P̄inde cum
scripturis nr̄is n̄ credunt. cōplent̄ in eis
suę. quas ceci legunt. Quos agnoscam; p̄pt̄
hoc testimoniū qd nob; inuiti phibent eos
dem codices habendo atq; seruando. p̄ om̄s
gentes etiam ipsos disp̄sos. quaquauerfū
xpi eccl̄ia dilatatur. Nam p̄phetia in
psalmis q̄s legunt. etiā de hac re p̄missa
ē ubi scriptū ē. Ds m̄s misericordia ei; p̄ueni-
et me. ds m̄s demonstraui m̄ inimicis
meis. ne occideris eos neq̄ndo obliuiscas
legē tuā. disp̄ge eos in uirtute tua. Demon-
strauit g ds eccl̄ie in ei; inimicis iudeis.
grām misericordię suę. qm sicut dicit apl̄s.
delictum illoy salus ē gentib;. & ideo n̄ eos
occidit. idest n̄ in eis p̄didit qd sunt iudei.
quāuis a romanis fuerint deuicti & opp̄ssi.
ne obliti legē dī. ad hoc de q̄ agim; testi-
moniū nul ualerent. ideo parū fuit ut di-
ceret ne occideris eos neq̄ndo obliuiscant
legē tuā. nisi adderet etiā disp̄ge illos.
qm si cū isto testimonio scripturā in sua
tantūm t̄ra. n̄ ubiq; eēt. p̄fecto eccl̄ia
quę ubiq; ē eos p̄pharū quę de xpo pre-
missę sūt testes in om̄ib; gentib; habere n̄
posset. **Si quom̄ ad emulandū puocē**
carne meā. & saluos faciā aliq̄s ex illi;
Ex tractatu psalmi. lxxxvii. Oīo apl̄s.

Si quomodo emulari potero carnem meam. & saluos
faciam aliquos ex illis. Sed etiam tales medici
quauis non de suo curent. quia nec medici corpo-
ris curant de suo. tam quantumlibet per fide-
le ministerium optulerint salutem. uiuentes
curare possunt. non mortuos excitare. de quibus
dictum est. Nunquid mortui facies mirabilia.
Humus enim occulta dei gratia est qua hominum
mortes. quidam reuiuiscunt. ut possint a quolibet
ei ministeris precepta sanitatis audire.
Quam gratiam commendat in euangelio dicens.
Nemo potest uenire ad me. nisi pater qui misit
me traxerit eum. Quantumlibet ergo excellentes
ubi predicatorum & ueritatis etiam per miracu-
la suasores. tanquam magni medici agant
cum hominibus. si mortui sunt. & tua gratia non
reuixerunt. nunquid mortui facies mirabi-
lia. aut medici exsuscitabunt. & hi quos
exsuscitabunt confitebuntur tibi. Hec enim
confessio indicat uiuos. Nam sicut alibi scrip-
tum est. a mortuo uelut qui non sit perit confessio.
Et si radix sancta. et rami. Ex tractatu euange-
lii secundum iohannem. xvi. Frangantur super-
bi rami. humilis inseratur oleaster: maneat
tam radix illis percussis. istis receptis. Vbi
manet radix. In patriarchis. Cuius pa-
tria christi populus israel. quia ex eis uenit secundum
carnem. Sed huius arboris radix. abraham.
ysaac iacob. patriarche sancti. Et ubi isti.
In requie apud dominum. in honore magno. ut
in abrahe sinu adiut ille pauper post corporis
exitum leuaret. & in abrahe sinu de longin-
quo a superbo diuite uideret. Ergo radix
manet. radix laudat. sed rami superbi et
periculi & arescere meruerunt: oleaster autem
humilis illorum percussione inuenit locum. Au-
di ergo quemadmodum percidant rami naturale.
quemadmodum inserat oleaster ex ipso cen-
surione quem commemorandum putauimus. Amen
inquit dico uobis. non inueni tantam fidem in israel.

Propterea dico uobis. quia multi ab oriente et
occidente. Iam late occupauerunt oleaster.
Amara silua. mundus hic fuit. Sed propter humi-
litatem. propter non sum dignus qui sub tectum meum
intres. multi ab oriente & occidente uenient.
Exputa quia uenient. Quid de illis fiet.
Sicut uenient. ita percisi sunt de silua. Vbi in-
serendi sunt ne arescant. & recubent inquit
cum abraham. isaac & iacob. In quo cunuo.
Ne forte non inuites ad semper uiuendum sed ad
multum bibendum. recubent cum abraham. ysa-
ac & iacob. Vbi. In regno inquit celorum.
Et quod erit de illis. qui uenerunt de stirpe abra-
he. Quid sit de ramis. quibus arbor ple-
na erat. Quid. non quia percidentur. ut isti
infernauerunt. Docet quia percidentur. filii autem
regni ibunt in tenebras exteriores.
Quod si aliqui ex ramis fracti sunt. tu autem cum
oleaster esses insertus es in illis & socius
radicis & pinguedinis oleae factus es. et
cetera. Ex tractatu psalmice. xxxiii.
Aplis gentibus loquebatur: quibus dicebat. Si
ergo uos christi. ergo abrahe semini estis. secundum promissio-
nem heredes. Benedicemus ergo omnes in deo
abraham ysaac & iacob. Arborem quidem
benedixit quando. eandemque oliuam creauit.
sic dixit apostolus ipsos patriarchas sanctos. unde
effloruit populus dei. Sed hec arbor oliue
putata est non amputata. & inde superbi rami
fracti sunt. ipse est blasphemus & impius populus
iudeorum. manserunt tamen rami boni & utiles.
Nam inde apostoli. Et cum ibi rami utiles reli-
cti essent. promiscuam dei insertus est oleaster
gentium. Cui dicit apostolus. Tu autem cum esses
oleaster insertus es in illis. & particeps
pinguedinis oleae factus es. Noli gloriari aduersus
ramos. Quod si gloriaris. non tu radicem portas
sed radix te. Hec una arbor est pertinens ad
abraham ysaac & iacob. & quod plus est magis
ad abraham & ysaac & iacob oleaster in-

seruus quā ramū ē fractū. Illi enī p fragm-
tum iam ibi n̄ sunt. oleaster n̄ ibi erat. & ibi
ē. Illi p supbiā frangi meruerunt. iste p hu-
militatē inseri meruit. Illi amiserūt radicē.
ille tenuit eam. **Ex tractatu psalmi. lxxviii.**
Gentes iā credentes in xpm & quasi supbire
cupientes cōtra iudeos q̄ crucifixerūt xpm cū
et de ipsis ueniret ali' paries occurrens in
angulo idest in ipso xpo de diūso uenienti
parietē pputū idest gentiū. cū ḡ erigerent
se gentes. sic illas rep̄mit. Si enī tu inquit
ex naturali incisus oleastro insertus es in il-
lis. noli glari adūs ramos. Nā si glaris. n̄
tu radicē portas. s; radix te. Ergo de radice
patriarcharū dicit fractos q̄sdā ^{ramos.} p̄p̄ infide-
litatē. & insertū ibi oleastrū ut ēēt particeps
pinguedinis oliuę idest eccliam de gentib'
uenientē. Et q̄s inserit oleastrū in oliua.
Oliua solet in oleastro. oleastrū in oliua
nūq̄ uidim'. Nā q̄s q̄s fecerit. n̄ inueniet
bacas n̄ oleastri. Qd enī inserit hoc crescit.
& ei rei fruct'. n̄ radicis fruct' s; fureuli. Hoc
ostendens apls omnipotentia sua dñm fecisse
ut oleaster in radice oliuę insereret' & non
bacas siluestres s; oliuā daret. ad om̄ipoten-
tiā dñi reuocans ait. Si tu ex naturali incisus
es oleastro & cōtra naturā insertus es in oliuā.
noli glari inq̄t adūs ramos. S; dicis ait.
fracti sūt ramū. ut inserar. Bene. Ap̄t incre-
dilitatē fracti sūt. tu autē fide sta. Noli al-
tū sapere. s; time. Quid enī ē. noli altū sape.
Noli supbire q̄a insertus es. s; time ne fran-
garis p infidelitatē sic fracti sūt. **Ex libro**
cōtra faustū Fractos ramos dicit qui ex ipso
p̄p̄to in xpm credere noluerūt. & in ipsa oleę
radice idest origine scōy hebreoy tanq̄ olea-
strū gentes insertas. ut fierent participes
oleę. quo redditiū gaudet apls. qui inter fra-
ctos ramos p incredulitatē sunt. Inde se q̄p-
pe libatū dicit. cū se a iudaismo ad xpm

transisse letatur: quia xpc semp in illa radice
atq; in illa arbore p̄dicat' est. in quē uenientē
qui n̄ crediderunt fracti sūt inde. & q̄ crediderūt
inserti sūt ibi. quib' ne supbiant dicit'. noli al-
tū sapere s; time. Nā si dñs naturalib' ramis
n̄ peperit. neq; tibi pareet. Sed ne de ipsis fra-
ctis desperet. paulo post dicit. Et ipsi si non
pmanserunt in infidelitate. inserent'. Potē
ē enī dñs inserere illos. Nam si tu ex natura-
li incisus oleastro & cōtra naturā insertus es in
bonā oliuā. quantomagis illi q̄ scdm naturā
sūt inserent' suę oliuę. Ecce unde etiā ipse
glatur a fractura libatus. & radici pingue-
dinis redditus. **Ex sermone de sacrificio**
uesp̄tino. Iudei olim uocati ex egipto. liba-
ti in manu potenti. p rubrū mare traecti.
p siccū euadentes. hostib' insequentib' caren-
tes. manna pasti. de seruitute eriti. ad reg-
nū pducti. tot beneficiis empti. in oliua erant.
supbiendo fracti sūt. Oleaster cōtemptibilis
p totū mundū erat. illo tot' mundo horrebat
siluestri oleastro. s; tam p humilitatē ibi me-
ruit inseri. unde oliua supbiendo precidi.
Audi oliuā supbientē & frangi dignā. Nos
de seruitute n̄ sum' nati. patrē habem' abra-
ham. Respondet. Si filii abraham ēētis. fac-
ta abrahe faceretis. Contra id qd dictum ē.
de seruitute n̄ sum' nati. si uos filii libauerit
ueri liberi eritis. Liberos uos ēē iactatis.
Om̄s q̄ facit peccatū. seruus ē peccati. Iuan-
to ḡ mitius homo seruus esset hominis. quā
puer se cupiditatis. Illi tam supbiendo hu-
milē n̄ receperunt. Vide oleastrū dignū inse-
ri. centurionē illū n̄ de isrlitis s; de gentib'.
Dñe. n̄ sum dign' ut sub tectū meū intres.
Et dñs. Am̄ dico uob'. n̄ inueni tantā fidē
in isrl. In oliua n̄ inueni. qd inueni in oleastro.
Ergo oliua supbiens p̄cidatur. oleaster hu-
milis inseratur. Vide inserentē. iude preci-
dentē. Propt̄ea dico uob'. q̄a multi ab ori-

ent & occidente uenient. Mult' ueniet ole-
aster inferend' oliua. & recubent cū abrahā
et isaac & iacob in regno eglor. Audisti quē
admodū humilis inserat oleaster: audi quē
admodū oliua supba p̄cidat. fili autē regni
ibunt in tenebras exteriores. ibi erit fletus
& stridor dentium. **Ex libro adu's iudeos.**

Hoc siue gratanter siue indignanter audiant
iudei. nos tamē ubi possumus cū eorū dilectio-
ne p̄dicemus. nec supbe glēmur aduers' s'
fractos ramos. s; potius cogitem' cui' gratia
& q̄nta misericordia. & in qua radice inserti sum'.
ut n̄ alta sapiam' s; humilib' cōsentientes. n̄
eis cū p̄sūptione insultando. s; cū tremo-
re exultando dicam'. Venite ambulem' in
luce dñi. quia magnū nom' ei' in gentibus.
Si enī audierint & obaudierint. erunt inter
eos de quib' dictum ē accedite ad eū & illu-
minamini. & uultus ur̄i n̄ erubescant. si
autē audiunt & n̄ obaudiunt. uident & n̄
uident. inter eos sunt de quib' dictū est.
peccator uidebit et irascet'. dentib' suis
fremet & tabescet. Ego autē dico ecclia
xpo. uelut oliua fructifera in domo dī spa-
ui in misericordia dī in eternū & in sēclm seculi.

Dicis g. fracti sunt rami ut ego inserar: Bene.
Propt' incredulitatē fracti sūt. tu autē fide-
sta. Noli altū sapere. s; time. Si enī d's na-
turalib' ramis n̄ peperit. ne forte nec tibi
pareat. **Ex libro de grā noui testamenti.**

Non enī accepistis inquit apl's sp̄m seruitutis
iterū in timore. S; idem ipse apl's oleastro
inserto in oliua timorem p̄cepit. hoc est
gentib' additis radici abrahā isaac et
iacob. ut et ipse fierent isrl. idē p̄tinerent
ad sem' abrahę amputatis p̄pt' infidelitatē
naturalib' ramis. q̄ ignorantes dī iusticiā
& suā uolentes cōstituere. iusticię dī n̄ sūt
subiecti. De his q̄ppe uana elatione tum-
tib' dictū ē. q̄ ibunt in tenebra' exte-
rio-

res. quia iactantes se de semine abrahę. sem'
abrahę fieri noluerunt. ut eēnt filii p̄missioni.
q̄a fidē noui testamēti n̄ recipiunt ubi dī iu-
sticia cōmendat'. suā cōstituere uolentes id est
tanq' de suis meritis & opib' p̄sidentes. sp̄r-
uerit eē filii p̄missionis hoc ē filii gr̄e. filii
misericordię. ut q̄ glatur' in dño glatur'. creden-
in eū q̄ iustificat impiū. hoc ē q̄ ex impio
facit p̄m. ut deputet' fides ei' ad iusticiā.
& impleat' in eo n̄ qd postulabat ei' meritū.
s; qd a dño p̄missum ē beneficiū. Cū his igit'
agens apl's q̄ oliuę p̄grām inferebant'. dicis
inquit. Fracti sūt rami. ut ego inserar: Bene.
Propt' incredulitatē fracti sunt. tu autē fide-
sta. Noli altū sapere s; time. De est enī be-
nificiū. n̄ tuū meritū. Qd & alibi dicit. Grā
salui facti estis p̄ fidē. & hoc n̄ ex uob'. s; dī
donū est. n̄ ex opib' ne forte q̄s extollatur.
Ipsius enī sum' figmentū. creati in xpo uim
in opib' bonis. quę p̄parauit d's ut in illis
ambulem'. In hoc utiq; intellectu gr̄e inest
timor de quo dicit'. noli altū sapere s; time.
Timor autē iste ali' ē. n̄ est ille seruili' quē
karitas foras mittit. Illo enī timet' ne in-
cidat' in tormentū supplicii. isto autē ne dimi-
tatur grā beneficii. Quia p̄pt' quāuis fidelib'
ad nouū testamētū p̄tinentib' dicat apl's
qd paulo ante cōmemorauī. n̄ enī accepistis
sp̄m seruitutis iterū in timore. s; accepistis
sp̄m adoptionis filiorū in q̄ clamam' abba
pat'. id est ut fides in nob' sit quę p̄ dilectionem
opatur: n̄ tam timēdo penā quā amando iusti-
ciam. tam quia n̄ sit anima iusta n̄ participati-
one melioris q̄ iustificat impiū. qd enī habet
qd n̄ accepit. n̄ debet sibi tribuendo qd dī est
ita glari. tanquā n̄ accepit. ob hoc ei dictū est.
noli altū sapere s; time. Et timor iste p̄cepit
etiā his qui ex fide uiuentes heredes sūt noui
testamēti. atq; in libertatē uocati. Altū enī sape-
dictū ē supbire. Qd alio loco e contrario satis

ostendit ubi ait. Non alta sapientes. s; humilib; cōsentientes. Ex hoc qđ ait humilib; cōsentientes. utiq; apertū nihil aliud se dixisse. alta sapientes. quā supbientes. Timor g; n̄ ē in karitate. quia pfecta karitas foras mittit timorem. s; illū seruile. illū qđ se q̄sque ab ope malo abstinere. pena terret. n̄ iusticia delectat. hunc foras karitas mittit. quā n̄ delectat iniquitas. etiamsi pponatur impunitas. n̄ illū qđ timet anima ne amittat ipsā grām p quā in illa factū ē ut eam n̄ peccare delectet. quo timet ne eam dē deserat etiamsi nullis dolor cruciatib; puniat. Hic timor cast' ē. n̄ cū eicit karitā. s; asciscit. De illo quippe scriptū ē. Timor dñi cast' pmanens in sc̄lm sc̄li. Nequaquā istū diceret pmanente. n̄ sciens aliū qui n̄ pmaneret. Timore itaq; casto pmanenti in sc̄lm sc̄li n̄ alta sapiendo s; humilib; cōsentendo cū timore & tremore suā ipsorū salutē opentur: dē ē enī qui opat' in eis & uelle & opari p bona uoluntate. **Ex sermone de timore dei.** Moli altū sapere s; time. Qui enī altū sapit & ideo n̄ timet. utiq; pncioso n̄ timet. Neq; enī mitis et pius ē. qđ seipsū in seipso amat & laudat. s; elat' & ferox n̄ nouit dicere in dño laudabit' anima mea. audiant mansueti & leuantur. Quid enī boni amat. qđ forte hoc ipsū ppter hoc ipsū amat nihil timere. Potest enim hoc sibi psuadere. n̄ sanitate s; immunitate. Verbigrā. Est aliq; peacissimus latro. q̄nto puerse. fortior. tanto pnciosē crudelior. qui ppter ipsū amorē suū quo amat nihil timere ingentia facinora molatur: ut qđ amat exerceat. & exercendo corroboret. quanto ei fuerint maiora commissā. tanto maior erit n̄ timoris audacia. Non hoc g; p magno bono amandū ē. qđ in hōie pessimo inueniri potest. Sua propt'

timeat xp̄iani. antequā pfecta karitas foras mittat timorē. Credat & intellegat se peregrinari ad dño. quādiu uiuit in corpore qđ corrūpit' & aggrauat animā. Tanto minor fit timor: q̄nto patria ad quā tendim' ppro. Maior enī timor debet ēē pegrinantium. minor ppinquū. null' puentū. Sic & timor pducit ad karitatē. & pfecta karitas foras mittit timorē. Timeat autē xp̄ians. n̄ eos qđ corp' occidunt & postea n̄ habent qđ faciant. s; eū qui habet potestatē & corp' & animā in gehenna ignis occidere. Ille timor quē foras karitas mittit ppterā pungit animū ne amittat' aliquid qđ in creatura diligitur: uel ipsa salus et requies corporalis. aut aliqd tale post mortē. Ppterā enī n̄ timent' & apud inferos penę & dolore. ac tormenta gehennarū. Cū ū cauet anima ne dē illa desertus deserat. timor est cast'. pmanens in sc̄lm sc̄li. **Vide g; bonitātē & seueritatē dī. in eos quidē qđ ceciderūt seueritatē. in te autē bonitātē si pmanseris in bonitate.** Alioqn & tu excideris. S; et illi si n̄ pmanserint in meret' dilitate inferent'. Potens ē enī dē iterū inferere illos. Nam si tu ex naturali excis oleastro. & cū natura infert' es in bonā oliuā. q̄nto magis hi qđ scdm naturam inferent' suę oliuę. **Ex libro ad iusum iudeos.** Beatus apl's doctor gentiū in fide et ueritate. exhortans eos ut in eadē fide cui idoneus minister effect' ē stabiles firmitq; maneam'. pcepto admonet terret exemplo. Vides inquit bonitātē & seueritatē dī. in eos quidē qđ ceciderunt seueritatem. in te autē bonitātē si pmanseris in bonitate. Hoc utiq; dixit de iudeis qui tanq; ramus ex illa olea quę est in sc̄is patriarchis tanquā in radice fructifera ppter infidelitatē fracti sunt. ut gentiū ppter fidē infererēt'

oleaster. & fieret particeps pinguedinis olei
ramus naturalib' amputatis. S; noli inquit
glari adu's ramos. Nam si glaris. n̄ tu ra
dicē portas. s; radix te. Et qm̄ saluant' aliq
ex illis. etanuo subiunxit. Alioqn̄ & tu ex
cideris. & illi si n̄ pmanerunt in infidelita
te inferent'. Potens ē enī d's iterū inferere
illos. Illi g' qui pmanent in infidelitate
ad illā sententiā dñi p̄tinent ubi ait. filii
autē regni ibunt in tenebras exteriores.
ibi erit flet' & stridor dentū. gentes autē
pmanentes in bonitate ad illud qd sup'is
ait. multi ab oriente & occidente uenient
& recubent cū abraham isaac & iacob in
regno celoz. Itaq; illis patriarchis in radi
ce uiuentib'. & infidelis supbia naturalū
ramoz iusta dī seueritate cstringit'. & fide
lis humilitas oleastri grā diuine bonita
tis inseritur. **Ex libro de natura boni.**
Quia cuiusq; culpe qualis & qnta pena de
beat'. diuini iudicii ē n̄ humani. sic scrip
tū ē. **O** altitudo diuitiarū sapientie & sci
entie dī. quā inscrutabilia sūt iudicia ei'. &
inuestigabiles uie ei'. Item qā bonitate dī
donant' peccata conūsis. hoc ipsū qd xpc
miss' ē satis ostendit. qui n̄ in sua natura
qua d's ē. s; in nra quā de femina assūpsit
p nob' mortuus ē. Quā dī bonitatē circa
nos & dilectionē. sic p̄dicat apt's. Cōmen
dat inqt karitatē suā d's in nob'. qm̄ cū ad
huc peccatores eēmus xpc p nob' mortuus
ē. multo magis nē iustificati in sanguine ip
sū salui erim' ab ira p ipsum. Si enī cū im
mici eēim' reconciliati sum' dō p mortē filii ei'.
multo magis reconciliati salui erim' in uita
ipsi'. Quia ū etiā cū peccatorib' pena debi
ta reddit' n̄ ē inq̄tas apud dīm sic dicit.
Quid dicem'. Nūq̄ iniquus d's. q̄ infert
irā. Vno autē loco & bonitatē & seuerita
tē ab illo eē breuiter admonuit dicens.

Vides g' bonitatē & seueritatē dī. in eos quidē
q̄ ceciderūt seueritatē. in te autē bonitatē. si p
manseris in bonitate. **Ex libro cōtra inimicū
legis & ppharum.** Salubriter n̄ solū boni
tatē uerū etiā seueritatē dī scā scriptura cō
mdat. qm̄ & amat' d's utilit' & timet'. Vnde
apt's eodē loco utrūq; cōmemorat dicens.
Vides g' bonitatē & seueritatē dī. Nā si tu
ex naturali incisus es oleastro. & cōtra naturā
insest' es in bonā oliuā. et cetera. **Ex libro
cōtra faustum.** Dici autē humano mortē cōtra
naturā eē qd ē cōtra naturē usū mortalib' notū.
nec nos negam'. sic illud ē qd apt's ait.
Si tu ex naturali incisus oleastro. & contra
naturā insest' es in bonā oliuā. Id enī dīcē
cōtra naturā qd ē cōtra cōsuetudinē naturē
quā noticia humana cōprehendit. ut ole
aster insest' in olea. n̄ oleastri bacas. s; oli
uę pinguedinē ferat. D's autē creator &
ēditor om̄ium naturarū. nihil cōtra natu
rā facit. Id enī erit cuiq; rei naturale qd
ille fecerit. a q̄ ē om̄is mod'. numerus. ordo
naturē. S; cōtra naturā n̄ inēgrue aliqd di
cū dīm facere. qd facit. cōtra id qd nouimus
in natura. Hanc enī etiam appellam' cogni
tum nob' cursum solitūq; naturē. cōtra quē
d's cū aliqd facit. magnalia uel mirabilia
nominant'. cōtra illā ū sumam naturē legē
a noticia remotā siue impioy siue adhuc
infirmoz. tā d's nullom' facit quā contra
seipsū n̄ facit. **Nolo enī uos ignorare fr's
mysteriū hoc. ut n̄ sitis a uob' ipsis sapi
entes. qā cecitas ex parte cōgit in isrl'.**
Ex sermone de illuminatione cecitatis.
In iudiciū uenit in mundū. ille iudex uiuo
rū & mortuoz. Quare uenit. Vt q̄ n̄ uidet
uideant. q̄ se n̄ uidere cōstitūt' illuminent'.
Et q̄ uident cēci fiant. idest q̄ cecitatē suā
n̄ cōstitūt'. grauius obdurent'. Deniq; imple
tū ē. cēci fiant. q̄ uident. Legis defensores.

legis tractatores. legis doctores. legis intel-
lectores. auctore legis crucifixerunt. **O** cecitas.
Ipsa est que ex parte in isrl facta est. ut crucifi-
geret xpc. & plenitudo gentium intraret.
Cecitas ex parte isrl facta est. Quid est ut qui
non vident videant. Ut plenitudo gentium
intraret. & cecitas ex parte isrl facta est.
Totus orbis cecus iacebat. sed uenit ille ut qui
non vident videant. & qui vident cecifiant.
Ignorantia est a iudeis. crucifixus est a iudeis.
De sanguine suo. collum fecit cecis. Duri-
ores facti. ceciores facti. quia se iactabant
uidere lumen. crucifixerunt lumen. Quanta ceca-
tas. Lumen crucifixerunt. sed crucifixa lux cecis
illuminabat. Audi uidentem. qui cecus erat.
Ecce in qua cruce male offenderunt. qui cecita-
tem suam medico confiteri noluerunt. Reman-
ferat illis lex sine gratia. O miseri. quod fecit
lex sine gratia. non magistros reos. Quare.
Quia legis auditores et non factores. ac per
hoc peruariatores peccatores. **Donec ple-**
nitudo gentium intraret. & sic omnis isrl
saluus fieret sic scriptum est. Veniet ex
syon qui eripiat. & auertat impietates ab
iacob. & hoc illis a me testamentum. cum abs-
tulero peccata eorum. Ex tractatu ps. xiii.
Consilium inopis confudistis quoniam dominus spes eius est.
id est contempsistis humilem aduentum filii dei.
quia in eo non uidistis pompam seculi. ut his quos
uocabat in deo solo spem ponerent. non in rebus
transiuntibus. Quis dabit ex syon salutare
isrl. subauditur. nisi ipse cuius humilitatem
contempsistis. Ipse enim in claritate uenturus
est. ut ad iudicium uiuorum & mortuorum. reg-
nabit iustorum. ut quoniam isto humili aduentu
facta est cecitas ex parte in isrl. ut pleni-
tudo gentium intraret. illo alio fiet quod se-
quitur. & sic omnis isrl saluus fieret. Pro
iudeis enim apostolus etiam illud ysaie testimo-
nium accepit quod dictum est. ueniet ex syon qui

auertat impietatem ab iacob. sicut hic positum
est. quis dabit ex syon salutare isrl. O stulti.
inrepassis. insultastis. colaphizastis. spiritum
illuminatum. spiritum coronastis. in cruce egistis.
Quare. In attendendo dominus captiuitatem populi sui.
Non enim auertat captiuitatem. non qui uoluit
inter manus manus esse captiuus. Sed qui hoc intelle-
gent. exultabit iacob & letabitur israhel.
O maior ille cui seruiunt maior ipse exul-
tabit. quia ipse cognouit. **Ex libro de ciui-**
tate di. xx. Quod uero ait malachias propheta.
memorare legis moysi serui mei quam man-
dauit ei in choreb ad omnem isrl. precepta et
iudicia oportune commemorat. post decla-
ratum futurum tam magnam inter observatores
legis contemptoresque discrimen. simul etiam
ut discant legem spiritualiter intelligere & in-
ueniant in ea christum per quem iudicium faciendum
est inter bonos & malos ipsa discretio.
Non enim frustra idem dominus ait iudeis. Si cre-
deretis moysi. crederetis & mihi. De me enim
ille scripsit. Cum autem admonuisset ut
meminissent legis moysi. quoniam prouidebat
eos multo adhuc tempore non eam spiritualiter sic
oportuerat accepturos. continuo subiicit.
Ecce ego mitto uobis heliam thesaurum an-
tequam ueniat dies domini magnus & illustris.
qui conuertet cor patris ad filium. & cor homi-
nis ad proximum suum. ne forte ueniens pec-
catorum suorum penitus. Per hunc heliam mag-
num mirabileque prophetam exposita sibi lege
ultimo tempore ante iudicium. iudeos in ue-
rum christum. id est in christum nostrum. credituros.
celeberrimum est in sermonibus cordibusque fide-
lium. Ipse quippe ante aduentum iudicis
saluatoris non immerito speratur esse uenturus.
quia etiam non uiuere non immerito creditur.
Curru namque igneo raptus est de rebus humanis.
quod euidentissime sancta testatur scriptura.
Cum uenerit ergo legem spiritualiter exponendo

quā nō iudei carnalit̄ sapiunt. euerter cor-
patis ad filiū. idest cor patrū ad filios. Sin-
gularē q̄ppe p numero plurali int̄pretes
lax. posuerunt. Et ē sensus. Vt etiā filii sic
intelligant legē idest iudei quēadmodū
eā patres intellexerūt idest pph̄e in quib⁹
erat ipse moyses. sic enī cor patrū conuert̄
ad filios cū intelligentia patrū pducet̄
ad intelligentiā filiorū. & cor filiorū ad pa-
tres eorū. dū id qd senserūt illi cōsentiant &
isti. ubi. lax. dixerunt. & cor hominis
ad proximū suū. Sunt enī int̄ se ualde p-
ximi patres & filii. In illo itaq; iudicio
uel circa illud iudiciū has res dicim⁹ eē
uenturas. helyam thesbiten. fide iude-
orū. antiāpm psecuturū. xpm iudica-
turū. mortuorū resurrectionē. bonorū
malorūq; direptionem. **Sedm̄ eugl̄m**
q̄dem inimici p̄pt̄ uos. sedm̄ electionē
autē km̄ p̄pt̄ patres. Sine penitentia
enī s̄t dona et uocatio dī. Ex libro
de p̄destinatione scōy. Cū dixisset
nolo enī uos ignorare fr̄es sacramtū hoc
ut n̄ sitis uob̄ sapientes. q̄a cecitas ex par-
te isrl̄ facta ē donec plenitudo gentium
intraret & sic om̄s isrl̄ saluus fieret.
sic scriptū ē. ueniet ex syon q̄ eripiat
& auertat impietate ab iacob. & hoc illi
a me testamētū cū abstulero peccata eorū.
mox addidit qd diligent̄ intelligendū
ē. Sedm̄ eugl̄m quidē inimici p̄pt̄ uos.
sedm̄ electionē autē dilecti p̄pt̄ patres.
Quid ē sedm̄ eugl̄m quidē inimici p̄pt̄
uos. nisi qd eorū inimicia qua occiderūt
xpm eugl̄o sic uidem⁹ sine dubitatione
p̄fecit. Et hoc ostendit ex dī dispositi-
one uenisse. qui bene uti nouit etiā ma-
lis. n̄ ut ei p̄sint uasa ire. s; ut ipso illis
bene utente p̄sint uasis misericordie. Qd enī
aptis dici potuit. quā id qd dictū ē. sedm̄

eugl̄m quidē inimici p̄pt̄ uos. Est ḡ in
malorū potestate peccare. Vt autē peccan-
do hoc uel hoc illa malicia faciant. n̄ est in
illoz potestate s; dī diuidentis tenebras
& ordinantis eas. ut hinc etiā qd faciunt
citra uoluntate dī n̄ impleat̄ n̄ uoluntas
dī. Legim⁹ in actib⁹ aplōy. qd cū dimissi a
iudeis apli uenissent ad suos & indicassent
eis quanta eis sacerdotes & seniores dixerūt.
leuauerūt illi uocē unanimes om̄es ad
dñm & dixerūt. Dñe tu es qui fecisti celū
& terram & om̄ia que in eis sunt. qui p os
patris n̄ri dauid scī pueri tui dixisti. qua-
re fremuerunt gentes & ppli meditati s̄t
inania. astiterunt reges terrę & p̄ncipes
cūenerūt in unū adūs⁹ dñm & adūs⁹ xpm
ei. cūenerūt enī in ciuitate ista adūs⁹ scm̄
puerū tuū iūm quē unaxisti. herodes &
pilatus & ppl̄s isrl̄ facere q̄nta man⁹ tua
& cōsiliū p̄destinauit fieri. Ecce qd dictū
ē. sedm̄ eugl̄m q̄dem inimici p̄pt̄ uos.
Tanta q̄ppe ab inimicis iudeis man⁹ da-
re cōsiliū p̄destinauit fieri. q̄nta necessa-
ria fuerant eugl̄o p̄pt̄ nos. S; qd ē qd
sequit̄. sedm̄ electionē autē dilecti p̄pt̄
patres. Nūq̄d illi inimici q̄ in suis in-
imiciis pierunt. & adūsantes xpo de
gente ipsa adhuc p̄eunt ipsi s̄t electi atq;
dilecti. Absit. Quis hoc uel stultissim⁹
dixerit. S; utrūq; licet int̄ se cōtrariū
idest inimici & dilecti. quāuis n̄ in eodē
homines tam̄ in eandē gentē cūenit in
deorū & ad idem carnale sem̄ isrl̄. aliis
eorū ad elaudicationē. aliis ad be-
dictionē isrl̄ ipsius p̄tinentib⁹. hunc enī
sensū aptius sup̄ius explicauit ubi ait.
Qd querebat isrl̄ hoc n̄ est cōsecut⁹. electio
autē cōsecuta ē. ceteri ū excecati sunt.
in utrisq; tam̄ idem ipse isrl̄. Vbi ḡ au-
dim⁹ isrl̄ non ē cōsecut⁹. uel ceteri ecce-

111
cui. ibi intelligendi sūt inimici ppter uos. ubi uero audim. electio autē cōsecuta est. ibi intelligendi sūt dilecti ppter patres. quib⁹ patrib⁹ utiq; ista pmissa sūt. Abrahā q̄ppe dictē sunt pmissiones & semini ei⁹. Unde & in ista olea oleaster inserit⁹ gentiū. Iam porro electionē quā dicat quia scdm grām om̄s n̄ scdm debitū. debet utiq; occurrere qm̄ reliquis p electionē gr̄e saluē factē sūt. Hec electio cōsecuta ē. ceteris exceptis. Secundū hanc electionē isrl̄itē dilecti ppter patres. Non enī uocatione illa uocati sūt de qua dictū ē multi uocati. s; illa qua uocant⁹ electi. Unde & hic postq̄ dixit scdm electionē autē dilecti ppter patres. continuo subiicit unde agimus. Sine penitentia enī sunt dona & uocatio dī. idest sine mutatione stabilit⁹ fixa sūt. Ad hanc uocationē q̄ p̄tinent. om̄s sūt docibiles dī. nec potest eorū quisquā dicere. credidi ut sic uocarer. Preuenit enī quippe misericordia dī. q̄a sic uocat⁹ est ut crederet. Om̄es enī docibiles dī ueniunt ad filiū. qm̄ audierūt & didicerūt a patre p filiū. q̄ euidentissime dicit. om̄s q̄ audiuit a patre & didicit uenit ad me. Istoy autē nemo p̄t. q̄a om̄e qd dedit ei pater n̄ p̄didit ex eo quicquā. Quisq; ḡ inde ē om̄ino n̄ p̄t. nec erat inde qui perit. Apt⁹ qd dictū ē. ex nob̄ exierunt. s; n̄ erant ex nob̄. Nā si fuissent ex nob̄. mansissent utiq; nob̄cum. **Ex libro de correctione & gratia.** Non solū enī dixit. sine me nihil potestis facere. uerū etiā dixit. n̄ uos me elegistis s; ego elegi uos & posui uos ut eatis & fructū afferatis. & fruct⁹ uester maneat. Iub⁹ ubi. n̄ solū eis iusticiā uerū in illa p̄seuerantiā se dedisse demonstrauit. Xp̄o enī sic eos ponente ut & ante fructū afferant. & fruct⁹ eorū maneat. q̄s

audeat dicere n̄ manebit. Quis audeat dicere. forsitan n̄ manebit. Sine penitentia enī sunt dona & uocatio dī. s; uocatio eorū q̄ scdm ppositū uocati sunt. Pro his ḡ interpellante xp̄o ne deficiat fides eorū. sine dubio n̄ deficiet usq; in finē. ac p hoc p̄seuerabit usq; in finē. nec eam n̄ manentē uite hui⁹ inueniet finis. **Sicut enī aliquando & uos n̄ credidistis dō. nē autē misericordiam cōsecuti estis ppter illoy incredulitatē. ita & isti nē n̄ crediderūt in ur̄a misericordia. ut et ipsi misericordiam cōsequantur. Concluserit enī d̄s om̄ia in incredulitate. ut om̄iū miseretur.** **Ex libro de ciuitate dī. c. xxi.**

Non hoc ideo dictū est. qd sit neminē dāpnaturus. s; sup̄ius apparet unde sit dictū. Nam cū de iudeis postea credituris apt̄s loqueret⁹ ad gentes. ad quas utiq; iā credentes cōscribebat epl̄as. sic enī uos inq̄t aliquando n̄ credidistis dō. nē autē misericordiam cōsecuti estis in eorū incredulitate. sic & hi nē n̄ crediderūt in ur̄a misericordia ut et ipsi m̄iam cōsequant⁹. Deinde subiicit. unde qdā sibi errando blandiunt⁹. atq; ait. Concluserit enī om̄s in infidelitate. ut om̄ium miseretur. Qs om̄s. n̄ de quib⁹ loquebat⁹ tanquā dicens & uos et illos. D̄s ḡ & gentiles & iudeos q̄s p̄seuit & p̄destinauit cōformes fieri imaginis fili sui om̄s in infidelitate conclusit. ut de amaritudine infidelitatis sue penitendo cōfusi. & ad dulcedinē m̄is dī credendo cōiūsi clamarent illud in psalmo. Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe. quā abscondisti timentib⁹ te. p̄fecisti autē sperantib⁹ n̄ in se s; in te. Om̄ium itaq; miseret⁹ uasoy m̄is. Quid ē om̄ium. Et eorū scilicet quos ex gentib⁹. et eorū q̄s ex iudeis p̄destinauit. uocauit. iustificauit. gl̄ificauit. n̄ om̄ium hominū. s; istoy om̄ium neminē dāpnatur⁹. **O altitudo diuinarū sapientiē & scientiē dī.**

quā incōprehensibilia sūt iudicia ei⁹ & inuestigabiles uis ei⁹. Quis enī cognouit sensum dñi. aut q̄s cōsiliarius ei⁹ fuit. aut q̄s prior dedit illi & retribuetur ei⁹. Qm̄ ex ipso & p̄ ipsum & in ipso sūt oīa. ipsi gl̄a in sēla sēlōy am̄. **Ex eplā ad fratrum presbiterum.** Nolunt ut sit ipsi gl̄a in iustificandis impus gratuita gr̄a q̄ ei⁹ ignorantes iusticiā suā uolunt cōstituere. ut sui p̄cedat aliqd̄ meriti q̄si p̄ores uolentes dare ut retribuat eis ab illo de q̄ dictū est. quis prior dedit illi et retribuet ei⁹. & sua putantes preire merita ad illū de q̄ audiunt aut poti⁹ audire nolunt. qm̄ ex ipso & p̄ ipsū & in ipso sūt oīa. Iuarū autē diuitiarū ē altitudo sapientiē & scientiē dī. ex his sunt diuitiē gl̄e ei⁹ in uasa misericōdiē quē uocat in adoptionē. quas diuitias notas uult facere p̄ uasa irē quē p̄fecta sūt in p̄dicationē. Et quē sunt uis inuestigabiles. n̄ de quib⁹ in psalmo canit. uniuersē uis dñi mīa et ueritas. Misericōdia ḡ ei⁹ & ueritas inuestigabiles sunt. qm̄ cui⁹ uult miseret n̄ in iusticia s; misericōdiē gr̄a. & quē uult obdurat. n̄ iniquitate s; ueritate uindictē. Quē tam misericōdia et ueritas ita sibi occurrunt. quia scriptū ē misericōdia & ueritas occurrerunt sibi. ut nec misericōdia impediat ueritatē qua plectitur dign⁹. nec ueritas misericōdiam qua libatur indign⁹. Que ḡ sua merita iactaturus ē libatus. cū si digna suis meritis redderent. n̄ eēt n̄ dāpnat⁹. Nullane ḡ sūt merita iustoy. Sūt plane. q̄a iusti sunt. s; ut iusti fierent merita n̄ fuerunt. Iusti enī facti sūt cū iustificati sūt. s; sicut dicit apls iustificati gratis p̄ gr̄am ipsius. **Ex libro de correptione & gr̄a.** O altitudo diuitiarū sapientiē & scientiē dī. quā inscrutabilia sūt iudicia ei⁹. & inuesti-

gabiles uis ei⁹. Quantum itaq; nob⁹ iudicia sua manifestare dignatur gr̄as agam⁹. quantum ū abscondere. n̄ adūs ei⁹ cōsiliū murmurem⁹. s; hoc q̄q; nob⁹ saluberrimū eē credam⁹. Neq; enī frustra dictū ē. iudicia tua sic abyssi multa. Cui⁹ abyssi altitudinē ueluti ex parte uescens exclamat apls. O altitudo diuitiarū sapientiē & scientiē dī. Premiserat q̄ppe sententiā m̄re p̄funditatis dicens. Concluserit enī d̄s om̄ia in incredulitate. ut om̄ib⁹ miseret. Cui⁹ p̄funditatis ueluti horrore percuss⁹. o altitudinē inq̄t diuitiarū sapientiē & scientiē dī. quā inscrutabilia sūt iudicia ei⁹. & inuestigabiles uis ei⁹. Quis enī cognouit sensum dñi. aut q̄s cōsiliarius ei⁹ fuit. aut q̄s prior dedit illi. & retribuet ei⁹. Qm̄ ex ipso. & p̄ ipsū & in ipso sunt oīa. ipsi gl̄a in sēla sēlōy am̄. Valde ḡ parū sensum habem⁹. ad discutiendā gr̄am iudiciorū dī. ad discutiendā gr̄am gratiā nullis meritis p̄cedentib⁹. n̄ iniquā quē non tā mouet cū p̄stat⁹ indignus. quā cū eque indignus alius denegat. **Ex libro de spū et littera.** Scio qd̄ sic impossibilitas ita et iniquitas non ē apud dñm. & qd̄ sup̄bis resistit humilib⁹ autē dat gr̄am. & scio qd̄ illi cui ne extolleret⁹ dat⁹ ē stimulus carnis anglis satanē qui eū colaphizaret. semel & iterū & tercio dep̄canti dictū est sufficit t̄ gr̄a mea. nā uirt⁹ in infirmitate p̄ficetur. Aliquid ḡ est in abdito & p̄fundo iudiciorū dī ut etiam iustoy om̄e os obstruat⁹ in laude sua. & non apiatur n̄ in laudē dī. Hoc autē aliqd̄. quis possit scrutari. q̄s inuestigare. quis nosse. Tam sunt inscrutabilia iudicia ei⁹. & inuestigabiles uis ei⁹. Quis enī cognouit sensū dñi. aut q̄s cōsiliarius ei⁹ fuit. aut q̄s prior dedit illi & retribuet ei⁹. Qm̄ ex ipso & p̄ ipsū et in ipso sunt oīa. ipsi gl̄a in sēla sēlōy am̄. **Ex libro contra maximinum secundo.**

Dixit apls. Vñ dñs pat̃ ex q̃ om̃ia et nos in ipso.
et uñ dñs iñe p̃ quē om̃ia et nos p̃ ipsum. Nū
q̃dñ ex filio sunt om̃ia. quandoquidē ipse di-
cit. quēcūq; pat̃ facit hec et fili⁹ facit. Si
autē ita distinguis ut n̄ sint p̃ patrē om̃ia s;
ex patrē. nec om̃ia sint ex filio s; p̃ filiū. quī
eoy t̄ uidet̄ eē ille de q̃ idem apls dicit. o alti-
tudo diuinarū sapientiē et scientiē di. quam
inuerutabilia s̄ iudicia ei⁹ et inuestigabiles
uie ei⁹. quis enī cognouit sensum dñi. aut q̃s
cōsiliarius ei⁹ fuit. aut quis prior illi et retri-
buet̄ ei. qm̄ ex ipso et p̃ ipsum et in ipso sunt
om̃ia. ipsi gl̃a in sc̃la sc̃loy am̄. utrū pater
intelligend⁹ est an filius. Dñm nāq; nomi-
nauit prius dicens. o altitudo diuinarū sa-
pientiē et scientiē di. postea ū cū dñm appel-
lauit. Nam siue pat̃ sit iste siue filius. ex
ipso et p̃ ipsum et in ipso sunt om̃ia. Quom̄
g̃ ex patrē om̃ia n̄ ex filio. et p̃ filiū om̃ia
n̄ p̃ patrē. Quandoquidē quēlibet eoy uo-
luerit apls hoc loco intelligi. ex ipso inquit
et p̃ ipsum et in ipso sunt om̃ia. Si g̃ siue de
pat̃ siue de filio uerissime amen dicitur.
q̃ ex ipso et p̃ ipsum et in ipso sunt om̃ia. sine dubio patris et filii demonstrat̄ eq̃litas.
Si autē qm̄ n̄ nominauit patrē et filiū et
sp̃m sc̃m. s; dñm et dñm q̃d et ipsa trinitas
dici potest. singula horū trium referri ad
singulos uoluit. ex ipso dicens p̃p̃t patrē.
p̃ ipsum p̃p̃t filiū. in ipso p̃p̃t sp̃m sc̃m.
Cur hanc trinitatē unū dñm dñm n̄ uultis
agnoscere. quandoq̃dem n̄ ait ex ipsis et p̃
ipsos et in ipsis. s; ait. ex ipso et p̃ ipsum et in
ipso sunt om̃ia. nec ait ipsis gl̃a. s; ipsi gl̃a
in sc̃la sc̃loy amen. Quis enī cognouit sen-
sum dñi. aut q̃s cōsiliarius ei⁹ fuit. **Ex**
libro de genesi ad litterā sc̃dō. Nec mirū
ē q̃d sc̃is anglis suis in prima lucis editio-
ne formatis. prius dñs ostendebat q̃d erat
deinceps creaturus. Neq; enī intellectum
di nōssent. n̄ quantū ipse monstrasset. Quis

enī cognouit intellectū dñi. aut q̃s cōsiliarius
illi fuit. aut q̃s p̃p̃t dedit illi et retribuet̄ ei.
Qm̄ ex ipso et p̃ ipsum et in ipso sunt om̃ia.
Ex ipso g̃ discebant angli cū in eis fieret
cognitio creaturę. deinceps faciente. ac
deinde fieret in genere p̃prio. Iua p̃p̃t iam
lucē facta in qua intelligim⁹ ab et̃na luce for-
matā rationalē creaturā. cū in ceteris crean-
dis reb⁹ audim⁹ et dixit dñs fiat. intelligam⁹
ad et̃nitatē ūbi di recurrentē scripturę in-
tentionē. cum ū audim⁹ et sic est factū. in-
tellegam⁹ in creatura intellectuali factā cog-
nitionē rationis. quę in uerbo di est cōtē-
creaturę. ut in ea natura prius q̃dā facta
sit quę anteriore q̃dā motu in ipso di ūbo
p̃p̃t faciendā eē cognouit. ut postremo cū
audim⁹ repea et dici q̃d fecit dñs. iā intel-
legam⁹ in suo genere fieri ipsam creaturā. Por-
ro cū audim⁹ et uidit dñs quia bonū ē. intel-
legam⁹ benignitati di placuisse q̃d factū est.
ut p̃ modo sui generis maneret q̃d placuit
ut fieret. cū sp̃s di sup̃ferebatur sup̃ aquā.
Aut quis p̃p̃t dedit illi et retribuet̄ ei.
Qm̄ ex ipso et p̃ ipsum et in ipso sunt om̃ia.
ipsi gl̃a in sc̃la sc̃loy amen. **Ex libro de**
p̃destinatione sc̃orum. Et ipsū g̃ inuā
fidei nr̃e ex quo. n̄ ex ipso est. Neq; enim
hoc excepto ex ipso sunt cetera. s; ex ipso
et p̃ ipsum et in ipso sunt om̃ia. **Ex sermo-**
ne de uerbis apli. Alter enī dicim⁹ ho-
mini. debes m̄ quę dedi t̄. et alit̄ dicim⁹. de-
bes m̄ quia pmisisti m̄. Quando dicis debes
m̄ q̃a dedi t̄. a te p̃cessit beneficiū. s; mutu-
atū n̄ donatū. Quando autē dicis. debes m̄
q̃a pmisisti m̄. tu nihil dedisti et tam̄ exigis.
Bonitas enī ei⁹ qui pmisit dabit. ne in mali-
ciam fides cōuertatur. Iui autē fallit. mal⁹ est.
Deo autē nūquid dicim⁹ redde m̄ quia dedi
tibi. Quid dedim⁹ dō. q̃ndo totū q̃d sc̃imus
q̃d habem⁹ boni ab illo habem⁹. Nihil g̃ ei

dedimus. Non ē quēadmodū ista uoce exiga-
mus debitore dñm. maxime dicente nob' aplo.
Quis enī cognouit sensum dñi. aut q's cōsiliari
ei fuit. aut quis pōr dedit illi & retribuēt ei.
Illo g' modo possum' exigere dñm dñm nr̄m.
ut dicam'. Redde qd' p'misisti q'a fecim' qd'
iussisti. & hoc tu fecisti q' laborantes iuisti.
Nemo g' dicat. ideo me uocauit d's. q'a colui
dñm. Quom' coluisses. si uocat' n̄ fuisses. Si
p'p'tea te uocauit d's q'a coluisti dñm. g' p'p'tea
dedisti & retribuēt tibi. Nonne istā t' uoce
apls tollit cū dicit. aut quis pōr dedit
illi & retribuēt ei. S; ecce qñdo uocat' es
uel iā eras. ut p'destinareris qñdo n̄ eras.
qd' dō dedisti qñdo qui aliqd' daret n̄ eras.
Quid g' fecit d's quando p'destinauit qui n̄
erat. Quid ait apls. Qui uocat ea que n̄
sunt tanquā ea que sunt. Si iam esses. non
p'destinareris. Nisi auersus eēs n̄ uocareris.
nisi impius eēs n̄ iustificareris. n̄ terren' &
abiectus eēs n̄ glorificareris. Ius g' prior
dedit illi & retribuēt ei. Qm̄ ex ipso & per
ipsum & in ipso sunt om̄ia. Quid g' reddim'.
Ipsi glā. Quia n̄ eram' qñdo sum' p'destinati.
q'a aūsi eram' qñdo sum' uocati. q'a pecca-
tores eram' qñdo sum' iustificati. agamus
gr̄as dō. ne remaneam' ingrati. Qm̄ ex ip-
so & p' ipsum & in ipso sunt om̄ia. ipsi glā
in sēta sētoꝝ amen. **Ex libro de uera reli-**
gione. Religet g' nos religio uni om̄ipo-
tenti dō. quia int' mentē nr̄am qua illū in-
telligim' patrē & ueritatē. idest lucem
interiorem p' quā illū int'legim' nulla int'
posita creatura ē. Qua re ipsam q'q' uerita-
tē nulla ex parte dissimulē in ipso & cū ip-
so uenerim'. que forma ē om̄ium que ab uno
facta sunt & ad unū nitunt'. Vnde apparet
spūalib' animis p' hanc formā facta esse om̄-
nia. que sola implet. qd' appetunt om̄ia.
Que tam' om̄ia neq' fierent a patre p' filiū.

neq' suis finib' salua eēt. n̄ d's sūme bon' eēt.
qui et nulli naturę que ab ipso bona eēt posset
inuidit. & in bono ipso alia qñtū uellent.
alia qñtū possent ut manerent dedit. Qua-
re ipsum donū dī cū patre & filio eque in-
cōmutabile colere & tenere nos cūenit. unū
substantię trinitatē. unū dñm. a q' sum'. p' quē
sum'. in q' sum'. a q' discessim'. cui dissimiles
facti sum'. a q' p'p'te n̄ p'missi sum'. princi-
piū ad qd' recurrim'. & forma quā sequim'.
& gr̄a qua reconciliam'. unū q' auctore con-
diti sum'. & similitudinē ei' p' quā ad unita-
tem reformam'. & pacē qua unitati adhere-
mus. dñm q' dixit fiat. & uerbū p' qd' factū
ē om̄e qd' substantialit' & naturalit' factū
est. & donū benignitatis ei' qua placuit
et conciliatū ē auctori suo. ut n̄ interiret
q'cqd' ab eo p' uerbū factū ē. unū dñm quo
creatore uiuim'. p' quē reformati sapient'
uiuim'. quē diligentes & q' fruētes beate
uiuim'. unū dñm ex q' om̄ia. p' quē om̄ia.
in q' om̄ia. ipsi glā in sēta sētoꝝ amen.
Ex libro de doctrina xp̄iana. Res igit'
quib' fruendū ē patr' & fili' & sp̄s sēs eadēq;
trinitas una quedā sūma res cōmunisq; oib'
fruētib' ea. si tam' et res & n̄ rerū om̄iū
causa. si tam' & causa. Non enī facile nom'
qd' tantę excellentię cūeniat inueniri po-
test. n̄ qd' melius ita dicit'. Trinitas hec.
un' d's ex q' om̄ia p' quē om̄ia in q' om̄ia. ita
patr' & fili' & sp̄s sēs. & singulus q'sque horū
d's. & simul om̄s un' d's. et singul' q'sque
horū plena substantia. & simul om̄s una
substantia. patr'. nec fili' nec sp̄s sēs. filiū.
nec patr' nec sp̄s sēs. sp̄s sēs. nec patr' nec fili'.
s; patr' tantū patr'. et filius tantū fili'. & sp̄s
sēs tantū sp̄s sēs. eadē trib' eternitas. eadē
incōmutabilitas. eadē maiestas. eadē po-
testas. in patre unitas. in filio equalitas.
in spū scō unitatis equalitatisq; cōcordia.

et tria hec unū omnia ppter patrē. & equalia oīa
 ppter filium. conexas omnia ppter spm scm. **Ex**
ep̄la ad maximū. Vnū scilicet dñm ēē solū
 cui seruit illa debet que latrīa greco uocabu
 lo nuncupat. Ipsū enī ūbū ē in lege ubi scrip
 tū ē. dñm dñm tuū adorabis. & illi soli serues.
 Quē si dñm patrē tantū dixerim. responde
 bit nob. Ergo latrīa dñō filio n̄ debet. qd̄ ne
 fas ē dicere. Si autē debet. quom̄ unū tantū
 debet dō si & patri debet & filio. n̄ q̄a unū
 d̄s cui soli p latrīā seruire iussi sum. ita dicit
 d̄s sol. ut & pat̄ intellegat & fili. immo ū
 etiam sp̄s sc̄s. De illo quippe dicit apl̄s.
 Nescitis q̄a corpora ūra tēplū in uob̄ ē sp̄s
 sc̄i quē habetis a dō. & n̄ estis ūri. Impti
 enī estis p̄cio magno. gl̄ificate & portate
 dñm in corpore ūro. Iuē nā dñm n̄ spm scm.
 cui corpora n̄ra ēē dixerat tēplū. Debet
 ḡ gl̄ia sp̄ui sc̄o. Nā si tēplū ei facere sicut
 salomon fecit de lignis & lapidib̄ iuberem.
 itaq; faciendo tēplū latrīam exhiberemus.
 q̄nto magis debem̄ latrīam cui tēplū n̄ faci
 mus s; sum. Ac p hoc si & patri & filio et
 sp̄ui sc̄o latrīa debet & exhibet a nob̄ de
 q̄ dictū est. dñm dñm tuū adorabis & illi so
 li serues. pculdubio dñs d̄s n̄r. cui soli p
 latrīam seruire debem̄ n̄ ē pat̄ sol. nec sol
 fili. nec sol sp̄s sc̄s. s; ipsa trinitas un̄ d̄s sol.
 n̄ q̄ ipse sit pat̄ qui & fili. uel sp̄s sc̄s ipse
 sit aut pat̄ aut fili. cū sit in illa trinitate
 pat̄ filii sol. & fili pat̄s solus. sp̄s autē sc̄s
 & pat̄s et filii sit sp̄s. s; ppter unā eandēq;
 naturā atq; inseparabilitē uitā ipsa trinitas
 q̄ntū ab homine potest fide p̄cedente in
 tellegat un̄ d̄s n̄r de q̄ dictū ē. dñm dñm
 tuū adorabis & illi soli serues. **Ex tracta**
tū psalmi q̄nti. Non enī duos aut tres
 deos fides catholica p̄dicat. s; ipsā trinitatē
 unū dñm. n̄ ut eadē trinitas simul possit

aliq̄ndo pat̄. aliq̄ndo fili. aliq̄ndo sp̄s sc̄s
 dici. sicut sabellius credit. s; ut pat̄ n̄ nisi
 pat̄. & fili n̄ nisi fili. & sp̄s sc̄s n̄ nisi sp̄s sc̄s. &
 hec trinitas n̄ n̄ un̄ d̄s. q̄a & cū dixisset
 apl̄s. ex q̄ omnia. p quē omnia. in q̄ omnia. tri
 nitatē ipsā insinuasse credit. nec tam sub
 iecit. ipsis gl̄ia. s; ipsi gl̄ia. **Ex libro de tri**
nitatē sc̄do. Pater n̄ habet patrē. de quo sit.
 fili autē de patre ē ut sit. atq; ut illi coeq̄ns
 sit. Imago enī si p̄fecte implet illud cui ima
 go ē. ipsa coequat ei. n̄ illud imagini sue. ubi
 iam ē tanta cōgruentia & p̄ma eq̄litas & pri
 ma similitudo. nulla in re dissidens & nul
 lom̄ inequalis. & nulla ex parte dissimilis.
 s; ad identitē respondens ei cui imago est.
 ubi ē p̄ma & sūma uita. cui n̄ ē aliud uiue
 re & aliud intelligere. s; id qd̄ ē intelligere
 hoc uiuere. hoc ē esse ē. unū omnia tanq̄
 ūbū p̄fectū cui n̄ desit aliqd̄. & ars quedā
 om̄ipotentis atq; sapientis dī. plena om̄ium
 rationū uiuentiū incommutabiliū. & om̄s unū
 in ea sic ipsa unū de uno. cū q̄ unū. ubi nouit
 omnia d̄s que fecit p ipsam. & ideo cū dece
 dant et succedant tēpora n̄ decedit aliqd̄
 uel succedit scientiē dei. Non enī hec que
 creata sunt ideo sciunt a dō q̄a facta sunt.
 ac potius ideo facta sūt uel mutabilia quia
 immutabiliter a dō sciunt. Ille ḡ ineffabi
 lis quidā cōplexus patris & magnus n̄ est
 sine p̄fructione. sine karitate. sine gaudio.
 Illa ḡ dilectio. delectatio. felicitas uel bea
 titudo. si tam aliq̄ humana uoce digne
 dicit. est in trinitate sp̄s sc̄s. n̄ genit s;
 genitoris genitiq; suauitas. ingenti largi
 tate atq; ubertate p̄fundens om̄s creaturas
 p captu earū. ut ordinē suū teneant. & loci
 suos acquiescant. Hec ḡ omnia que arte
 diuina facta sunt. & unitatē quandā in se
 ostendunt. & speciem & ordinē. Iucq̄d enī

hoy et unū aliqd ē sic sūt naturę corpoy inge-
maq; animarū & aliqua specie format sicut
sūt figurę uel q̄litates corpoy. doctrine uel
artes animarū. & ordinē aliquē petit aut te-
net sic sūt pondera uel collocationes corporū
atq; amores aut delectationes animarum.
Oportet g̃ ut creatorē p̄ ea que facta sūt intel-
lectū cōspicientes. trinitatē intellegam? cui in
creatura qm̄ dignū ē apparet uestigiū. In
illa enī trinitate sūma origo ē om̄ium rerū.
& p̄fectissima pulchritudo. & beatissima de-
lectatio. Itaq; illa tria & a se inuicē determi-
nari uident. & in se infinita sunt. ita & sin-
gula sūt in singulis & om̄ia in singulis. & sin-
gula in om̄ibz. & unū om̄ia. Qui uidet hoc
uel ex parte uel p̄ speculū & in enigmate.
gaudeat cognoscens dñm. & sic dñm honoret
& gr̄as agat. q̄ autē n̄ uidet. tendat p̄ pie-
tatē ad uidendū. n̄ p̄ peccatē ad calūpniā
dñi. qm̄ unū ē dñs. s; tam trinitas. Nec cōfise
accipiendū ē. ex q̄ om̄ia. p̄ quē oīa. in q̄ oīa.
nec dñs multas s; ipsi gl̄a in sc̄la sc̄loy amen.

Ex libro de natura homi. Quia g̃ dñs oīa
que n̄ de se genuit s; p̄ uerbū suū fecit n̄ de
his rebz que iā erant s; de his que om̄ino
n̄ erant. hoc ē de nihilo fecit. ita apl̄s dicit.
q̄ uocat ea que n̄ sunt tanq̄ sint. Aptius autē
in libro machabeoy scriptū ē. oro te fili. respi-
ce ad celū et trā. & om̄ia que in eis sūt. uide
& scito q̄a n̄ erant ex q̄b? fecit nos dñs dñs. et
illud qd̄ in psalmo scriptū ē. ipse dixit & facta
sūt. manifestū ē qd̄ n̄ se ista genuerit. s; in
uēbo atq; impio fecerit. Qd̄ autē n̄ de se.
utiq; de nihilo. Non enī erat aliud unde fa-
ceret. De q̄ aptissime dicit apl̄s. qm̄ ex ipso
& p̄ ipsū & in ipso sūt om̄ia. Ex ipso autē. n̄
hoc significat qd̄ de ipso. Qd̄ enī de ipso est.
potest dici ex ipso. n̄ autē om̄e qd̄ ex ipso
recte dicit de ipso. Ex ipso enī celū & terra.

q̄a ipse fecit ea. n̄ autē de ipso q̄a n̄ de substan-
tia sua. sic aliq̄s homo si gignat filiū & faciat
domū. ex ipso fili? ex ipso dom? s; fili? de seip-
so. dom? de trā & de ligno. S; hoc q̄a hō est.
q̄ n̄ potest aliqd etiā de nihilo facere. Dñs autē
ex q̄ om̄ia. p̄ quē oīa. in q̄ om̄ia. n̄ op? habebat
aliqua materia. quā ipse n̄ fecerat adiuuari
om̄ipotentia suā. Cū autē audim? om̄ia ex
ipso & p̄ ipsū & in ipso. om̄s utiq; naturas in-
tellegere debem? que naturalit̄ sūt. Neq; enī
ex ipso sūt peccata. que naturā n̄ seruant sed
utiant. Que peccata ex uoluntate peccan-
tū ē multis modis sc̄a scriptura testatur.
p̄cipue illo qd̄ dicit apl̄s. Existimas aū hoc
hō q̄ iudicas eos q̄ talia agunt & facis ea.
qm̄ tu effugies iudiciū dī. An diuitias be-
nignitatis & patientię ei? & longanimitati
cōtempnis. ignorans qm̄ patientia dī ad peni-
tentia te adducit. Sedm̄ duricia aū cordi-
tui & cori impenitens. thesaurizas t̄ irā in
die ire & reuelationis iusti iudicii dī. q̄ red-
det unicuiq; sedm̄ opa sua. Nec tam cū in
dō sint uniuersa que cōdidit inq̄nant cū qui
peccant. de cui? sapientia dicit. attingit
aū om̄ia p̄pt̄ suā mundicia. & nihil inq̄na-
tū in ea incurrit. Oportet enī ut sic dñm in-
corruptibile & incommutabile. ita cōsequent
etiā incommutabile credam? Quia ū & mini-
ma bona hoc ē trēna atq; mortalia ipse fecit.
illo apl̄i loco sine dubitatione intelligit ubi
loquens de mēbris carnis nr̄. q̄a si gl̄atur
unū cōpatiunt om̄ia mēbra. etiā hoc ibi ait.
Dñs posuit mēbra singulū qd̄q; eoy in corpo-
re. p̄ ut uoluit. & dñs tēpauit corp? ei cū de-
erat maiore honorē dans. ut n̄ ēent sc̄ssu
in corpore. s; idem ipsū. ut p̄ inuicē sol-
licita sint mēbra. **Obsecro itaq; uos fr̄es**
p̄ m̄iam dī ut exhibeatis corpora ur̄a
hostia uiuentē sc̄am dō placentē. ratio

nabile obsequiū ur̄um. Et nolite cōformari
huic sēlō. s; reformamini in nouitate sensus
ur̄i ut p̄betis quē sit uoluntas dī bona et
bene placens & p̄fecta. **Ex libro de trini-
tate**. Verū sacrificiū ē om̄e op̄ quod
agit. ut scā societate inheretam̄ dō. relatiū
scilicet ad illū finē boni qđ ueracit̄ beati ēē
possim̄. Vnde & ipsa mīa qđ hominib; subuenit.
si n̄ p̄p̄t dīm fit. n̄ ē sacrificiū. Et si enī ab ho-
mine fit uel offert̄. tam̄ sacrificiū res diui-
na ē. ita ut hoc qđq; uocabulo id latini uete-
res appellauerint. Vnde ipse homo dī no-
mine cōsecrat̄. & dō uot̄. in q̄ntū mundo
morit̄ ut dō uiuat. sacrificiū ē. Nā et hoc
ad mīam p̄tinet. quā q̄sque in seip̄sū facit.
Ipsa scriptū ē. Misere anime tue. pla-
cens dō. Corp̄ etiā nr̄m cū tēpantia casti-
gam̄. si hoc quēadmodū debem̄ p̄p̄t dīm
facim̄. ut n̄ exhibeam̄ mēbra nr̄a arma iniqui-
tatis peccato. s; arma iusticie dō. sacrificiū
ē. Ad qđ exhortans apl̄s ait. Obsecro itaq;
uos fr̄es p̄ mīam dī. ut exhibeatis corpora
ur̄a hostiā uiuā. scām. dō placentē. rationa-
bile obsequiū ur̄m. Si ḡ corp̄ quo inferiore
tanq̄ famulo uel tanq̄ instrum̄to uitā ani-
ma cū ei bon̄ et rect̄ usq; ad dīm refert̄ sacri-
ficiū ē. q̄nto magis anima ipsa cū se refert
ad dīm ut igne amoris ei accensa formā cō-
piscencie sc̄laris amittat. ei q; tanq̄ in cōmu-
tabili forme subdita reformet̄. hunc ei pla-
cens qđ ei p̄lebritudine accepta sit sacrificiū.
Qđ idē apl̄s cōsequēt̄ adiungens. & nolite
in q̄t cōformari huic sēlō s; reformamini in
nouitate m̄tis ur̄e. ad p̄bandū uos quē sit
uoluntas dī. qđ bonū & beneplacitū & p̄fec-
tum. Cū ḡ uera sacrificia sint opa misericordie. si-
ue in nos ipsos siue in p̄ximos quē referunt̄
ad dīm. opa ū misericordie n̄ ob aliud fiant n̄ ut
a miseria libem̄. ac p̄ hoc ut beati sim̄ qđ n̄

fit n̄ illo bono de qđ dictū ē. m̄ autē adherere
dō bonū ē. p̄fecto efficit̄ ut tota ipsa redēp-
ta ciuitas hoc ē cōgregatio societasq; scōr̄
uniūsale sacrificiū offerat̄ dō p̄ sacerdotē ma-
gnū qđ etiā semetipsū optulit in passione
p̄ nob̄. ut tanta capitis corp̄ eēm̄ scđm̄ for-
mā serui. Hanc enī optulit. in hac oblat̄ ē.
q̄a scđm̄ hanc mediator̄ ē. in hac sacerdos.
in hac sacrificiū. Cū itaq; nos hortat̄ ēēt apl̄s
ut exhibeam̄ corpora nr̄a hostiā uiuā. scām.
dō placentē. rationabile obsequiū nr̄m. et
ut n̄ cōformem̄ huic sēlō s; reformem̄ in no-
uitate m̄tis nr̄e ad p̄bandū quē sit uolun-
tas dī. qđ bonū & beneplacitū & p̄fectum.
qđ totū sacrificiū nos ipsi sum̄. dico enī in q̄t
p̄ grām quē data ē m̄ om̄ib; qđ sūt in uob̄. n̄
pls̄ sapē quā oportet sapē. s; sapē ad tēpe-
rantia. sic̄ unicuiq; d̄s partit̄ ē m̄surā fidei.
Sic̄ enī in uno corpore multa mēbra habem̄
om̄ia autē mēbra n̄ eosdē act̄ habent. ita
multa unū corp̄ sum̄ in xp̄o. singuli autē
alt̄ alteri mēbra. habentes dona diuersa.
scđm̄ grām quē data ē nob̄. Hoc ē sacrificiū
xp̄ianor̄. multa unū corp̄ in xp̄o. Qđ etiam
sac̄m̄to altaris fidelib; noto frequentat ec-
clia. ubi ei demonstrat̄. qđ in eare qđ offert.
ipsa offerat̄. Merito illi in eccl̄is sedib; cō-
stituti immortales & beati qđ creatori sui
participatione cōgaudent. cui cōnitate fir-
mi. cui ueritate certi. cui munere sc̄i sunt.
qm̄ nos mortales & miseros ut immortales
beatiq; sim̄ misericorditer diligunt. nolunt nō
sibi sacrificari. s; ei cui et ipsi nob̄cū sacrificiū
se ēē nouerunt. Cū ipsis enī sum̄ una ciui-
tas dī cui dicit̄ in psalmo. glōsa dicta sūt
de te ciuitas dī. cui pars in nob̄ p̄grinat̄.
pars in illis opitulat̄. Et nolite cōformari
huic sēlō. s; reformamini in nouitate sensus
ur̄i. **Ex libro retractationum primo.**

Non ita accipiendū ē q̄si totū amiserit hō
q̄d habebat imaginis dī. Nā si om̄ino non
amississet. n̄ ēēt p̄pt̄ q̄d diceret reformamini
in nouitate m̄tis ur̄s. & in eandē imagi-
nē transformamini. S; rur̄s si totū amississet.
nihil maneret unde diceret. quanq̄ ad
imaginē ambulet homo. tam uane t̄rbat̄.

Ex libro de trinitate. xiiii. Qui ū cōme-
morati cūuertunt̄ ad dīm. ab ea deformitate
qua p̄cupiditates sc̄lares c̄formabant̄ hu-
ic sc̄lo reformant̄ ex illo. audientes apl̄m
dicentē. Nolite c̄formari huic sc̄lo. s; re-
formamini in nouitate m̄tis ur̄s. ut inci-
piat illa imago ab illo reformari a q̄ for-
mata ē. Non enī reformare seipsam potest.
sic potuit deformare. **Ex libro de p̄fec-
tione iusticie hominis.** Dñs qui uerbum
c̄sumans et breuians sc̄e sup̄ t̄ram in duob̄
p̄ceptis dī legē p̄phasq; pendere. ut in-
tellegerem̄ q̄c̄d aliud diuinit̄ p̄ceptū est.
in his duob̄ habere finē. & ad hec duo ēē
referendū. diliges dñm dīm tuū ex toto
corde tuo & ex tota anima tua. & ex to-
ta m̄te tua. & diliges p̄ximū tuū sic te
ipsū. In his inq̄t duob̄ p̄ceptis. tota lex
pendet & p̄ph̄. Inuicē q̄ dī lege p̄hibem̄.
& q̄c̄d iubem̄ facere. ad hoc p̄hibem̄ et
iubem̄ ut duo ista cōpleam̄. Et forte ge-
neralis p̄hibitio ē. n̄ c̄cupisces. & generalis
iussio diliges. Vnde breuit̄ & apl̄s paul̄
utrūq; cōplex̄ ē. P̄hibitio ē enī. nolite
c̄formari huic sc̄lo. iussio autē. s; refor-
mamini in nouitate m̄tis ur̄s. Illud p̄ti-
net ad n̄ c̄cupiscere. hoc ad diligere. illud
ad c̄tinentiā. hoc ad iusticiā. illud ad de-
clinandū a malo. hoc ad faciendū bonū.
Non c̄cupiscendo enī uetustate exspoliām̄.
& nouitate induim̄ diligendo. S; nec
q̄squā potest ēē c̄tinens n̄ d̄s det. & ka-

ritas dī diffundit̄ in nr̄is cordib̄. n̄ p̄ nos
ipsos. s; p̄ sp̄m sc̄m q̄ dat̄ ē nob̄. Hoc aut̄ fit
de die in diē in his q̄ uolendo & credendo
& inuocando p̄ficiunt. & p̄terita obliuif-
centes in ea que antea s̄t extendunt̄. Ad
hoc lex ista p̄cepit. ut cū in his implendi
homo defecerit n̄ se extollat sup̄bia tumid̄.
s; ad gr̄am c̄fugiat fatigat̄. ac sic cū lex
t̄rendo ad xp̄m diligendū pedagogi p̄du-
cat officio. **Ex epla ad c̄sentii de tri-
nitate.** Quid ē autē aliud iusticia cū in nob̄
ē. uel quolibet uirt̄ qua recte sapient̄q; ui-
uit̄. quā interioris hominis pulchritudo.
Et certe sc̄dm hanc pulchritudinē magis
quā corp̄ sum̄ ad imaginē dī. Vnde nob̄
dīr̄. Nolite c̄formari huic sc̄lo. s; reformamini
in nouitate sens̄ ur̄i ad p̄bandū uos que
sit uolunt̄ dī. q̄d bonū & placitū & p̄fectū.
Si q̄ n̄ in mole neq; in distantib̄ p̄ loca sua
partib̄ sic corpora siue cernunt̄ siue cogi-
tant̄. s; in uirtute intelligibili qualis ē in-
sticia mentē dicim̄ siue nouū seu uolum̄
pulchrā. sc̄dm hanc pulchritudinē re-
formam̄ ad imaginē dī. **Cum de initio ge-
nesis disputaret̄. ubi alia animantia ius-
sa fieri sc̄dm gen̄. homo ū fact̄ est ad ima-
ginē dī. Ex libro c̄fessionū t̄rdecimo.**
Ecce enī dñs d̄s nr̄. creator nr̄. cū cohibuit
fuerunt affectiones ab amore sc̄li quib̄ mo-
riebam̄ male uiuendo. & cepit ēē anima
uiuens bene uiuendo. cōpletūq; fuerit
ūbū tuū q̄ p̄ apl̄m tuū dixisti. nolite c̄for-
mari huic sc̄lo. c̄sequet̄ & illud q̄d adiun-
xisti statim. & dixisti. s; reformamini in
nouitate sens̄ ur̄i. n̄ iā sc̄dm gen̄ tanquā
imitantes p̄cedentē p̄ximū. & ex homi-
nis melioris auctoritate uiuentes. Neq;
enī dixisti fiat homo. sc̄dm gen̄. s; faci-
am̄ hominē ad imaginē & similitudinē

nram. ut nos pben^{il} que sit uoluntas tua.
 Ad hoc eni dispensator^{il} tuus generans filios
 p euglm. ne semp paruulos haberet q^s lac-
 te nutrire. & tanq^m nutrix foueret. resor-
 manu inqt in nouitate nris urt ad pban-
 dum uos que sit uoluntas di. qd bonu et
 beneplacitu & pfectu e. Ideoq^m n^o dicis. fiat
 homo sⁱ faciam^r. nec dicis sedm gen^s sⁱ ad
 imaginem & similitudinem nram. Mente qp
 pe renouat^r & cspiciens intellecta ueritate
 tua homine demonstratore n^o indiget. ut
 suu gen^s imitet^r. sⁱ te demonstrante pbat
 ipse que sit uoluntas tua qd bonu & bene-
 placitu & pfectu. **Dico eni p gram que**
data e m. omib^{us} qui st int uos. n^o pls sape
qua oportet sapt. sⁱ sape ad sobrietatem.
Ex libro de ciuitate di. xii. Intellegam^r
 qua sit apto obtepandu pcepti salubri-
 ter ubi ait. Dico aute p gram que data
 e m omib^{us} qui st in uob. n^o pls sape qua
 oportet sapt. sⁱ sape ad sobrietate. uni-
 cuq^m sic ds partit^r e msura fidei. Si eni
 p uirib^{us} suis alatur infans. fiet ut crescen-
 do pls capiat. Si aute uires sue capacita-
 tis excedat. deficiet antequa crescat.
Et unicuiq^m sic ds diuisit msura fidei.
Ex epla ad nulanu. Ecce apta cessione
 illi gr^{at} qua uehementer comendat apls. q^m
 etia msura fidei sine qua impossibile est
 do placere ex qua iust^{us} uiuit p dilectione.
 opat^r ante qua & sine qua omino nulla
 cuiqua bona opa existimanda st. qm
 omne qd n^o e ex fide peccatu e. dm dicit
 unicuiq^m partitum. **Ex libro de gra et**
libero arbitrio. De fide hoc e de uolun-
 tate credentis sup^{er} disputau. usq^m adeo
 ea demonstrans ad gram p^{er}uenit. ut n^o
 diceret apls misericordiam c^{on}fecit su ut fidei^{us}
 eem. St & alia testimonia in qb^{us} e qd ait.

sapite ad tepantia sic unicuiq^m ds partit^r est.
 msura fidei. & qd ia comemorau. gra salu-
 facti estis p fide & hoc n^o ex uob. sⁱ di donu e.
 & illud qd scripsit ad ephesios. pax fr^{at}ib^{us} & ka-
 ritas cu fide a do patre & dno ihu xpo.
Ex tractatu euangelii sedm iohem. lxxii.
 Constat sine spu sco xpm nos diligere & ei
 mandata seruare n^o posse. & id nos posse
 atq^m agere tanto min^{us}. qntu illu pcpimus
 min^{us}. tanto aute ampli^{us} qnto illu pcpimus
 ampli^{us}. Promde n^o solu n^o habenti ueru etia
 habenti n^o incassu pmutat^r. n^o habenti q^m
 de ut habeat. habenti au ut ampli^{us} habe-
 atur. Na n^o ab alio min^{us} ab alio ampli^{us} ha-
 beret. scs helyseus sco helye n^o diceret.
 spe q^m in te e duplo sit in me. Quando au
 ait iohes baptista. n^o eni ad msura dat
 ds spm. de ipso di filio loquebat^r cui n^o
 dat^r e sps ad msura. quia in illo inhabi-
 tat omis plenitudo diuinitatis. Neq^m eni
 sine gra spe sci e mediator di & hominu
 homo xpc iue. Nam & ipse dicit de se fu-
 isse illud pphicium impletu. spe dnu sup
 me ppt qd unxit me. euglizar^e paupib^{us}
 misit me. Qd eni e unigenit^{us} fili^{us} equalis
 patri. n^o e gr^{at} sⁱ nature. Qd aute in uni-
 tate pson^{is} unigeniti assumpt^{us} e homo.
 gr^{at} e n^o nature. c^{on}stente euangelista
 atq^m dicente. Puer au crescebat & c^{on}forta-
 bat^r plen^{us} sapientia. & gra di erat in illo.
 Ceteris aute ad msura datur & dat^r ad-
 ditur. donec unicuiq^m p modo sue pfecti-
 onis ppria msura copleat^r. Vnde monet
 apls n^o plus sape qua oportet sape. sed
 sape ad tepantia. unicuiq^m sic ds partit^r
 e msura fidei. Neq^m eni ipse diuidit spe.
 sⁱ dona p spm. Na diuisiones donatio-
 nu st. idem aute d^{omi}n^{us}. **Ex epla ad harti**
prim. Ipsa fide unde omis iusticia su-

mit intū ppter qd dicit ad ecclesiam in canti-
cis canticorū. uenies & pñsies ab initio fidei.
restat ut n̄ humano qd isti extollunt tribu-
am arbitrio. nec ullis pcedentib⁹ meritis.
qm̄ inde incipiunt bona quęcūq; s̄t merita.
s; gratuitū dī donū ē faciam. si grām uerā
idest sine meritis cogitam⁹. q̄a sic ab aplō dī
ctū legit. unicuiq; parat⁹ m̄surā fidei. Opa
q̄ppe bona fiunt ab homine. fides autē sit in
hoīe. sine qua illa a nullo fiunt homine.
Om̄e enī qd n̄ ē ex fide. peccatū ē. Quā ppter
ne se uel ipsi oratiois meritū extollat. etiā
si ad uincendas rerū tēporaliū cupiditatē
& diligenda bona cōna atq; ipsū fontē om̄i
um bonorū dīm adiutoriū dat⁹ oranti. fides
orat quę data ē n̄ oranti. quę utiq; n̄ data
ēēt orare n̄ posset. Quom̄ enī inuocabunt
in quē n̄ crediderūt. Aut qm̄ credent quē
n̄ audierūt. Quom̄ audient sine p̄dicā-
te. Igit⁹ fides ex auditu. audit⁹ autē p̄ ūbū
xp̄i. Unde minister xp̄i hui⁹ fidei p̄dica-
tor sedm̄ grām quę data ē illi plantator
ē & rigator. nec tam q̄ plantat ē aliqd̄ neq;
q̄ rigat. s; q̄ incrementū dat d̄s. q̄ unicuiq;
parat⁹ m̄surā fidei. Unde & alibi dicitur.
Pax frīb⁹. & karitas cū fide. Quę ne sibi
tribuerent. cōtinuo subiunxit. a dō patre
& dño inū xp̄o. q̄a nec om̄ium ē fides qui
audiunt ūbū. s; quib⁹ d̄s parat⁹ m̄surā
fidei. sic nec om̄ia germinant quę plan-
tant⁹ et rigant⁹. s; quib⁹ dat d̄s incrementū.
Cur autē ille credat ille n̄ credat. cū ambo
idem audiant. cū miraculū in cōspectu eorū
fiat ambo idem uideant. altitudo ē diui-
tiarū sapientię & scientię dī. cui⁹ inscruta-
bilia s̄t iudicia. & apud quē non ē iniquitas.
dū cui⁹ uult miseret⁹ & quē uult obdurat.
Neq; enī s̄t p̄pt̄a ista inuista. q̄a occulta.

Qui miseret⁹ in hilaritate. Ex libro ad q

ieronimū. ii. Qm̄ in multis offendim⁹ om̄s.
suggerit dñicā tanq̄ cottidianā cottidia-
nis et si leuiorib⁹ tam uulnerib⁹ medicinā.
Iudiciū enī inq̄t sine mīa illi q̄ n̄ fec⁹ mīam.
Hinc enī & dñs. Dimittat inq̄t & dimit-
tetur uob⁹. date & dabit⁹ uob⁹. Beati enim
miserēdes. qm̄ ipsorū miserebit⁹ d̄s. Et hoc
utiq; iustū ē ut dimittat⁹ eis q̄a dimiserūt.
& det⁹ eis q̄a dederūt. Inest q̄ppe dō & mīa
iudicanti. & iudiciū miserenti. Apt⁹ qd ei
dicit⁹. Mīam & iudiciū cantabo t̄ dñe.
Nā q̄sq; uelut nimū iust⁹ iudiciū sine
mīa quasi secur⁹ expectat. irā iustissimā
puocat. Quā timens ille dicit. ne intres
in iudiciū cū seruo tuo. Unde dicit⁹ pplō
cōtumaci. Quid uultis meū iudicio cōtende-
re. Cū enī rex iust⁹ sederit in throno.
q̄s glābit⁹ castū se habere cor. aut quis
glābit⁹ mundū se ēē a peccato. Quę g
spes ē. n̄ sup̄exaltet mīa iudiciū. Sed
erga illos qui mīam fecerūt ueracit⁹ dicen-
do. dimitte nob⁹ debita nr̄a sic & nos di-
mittim⁹. & sine murmuratione dando.
hilarē enī datorē diligit d̄s. **S̄pū ser-**
uantes. dño seruantes. Ex sermone de
blasphemā sp̄s sc̄i. Aut iohannes inter-
cetera quę locut⁹ ē ad eos q̄ uenerūt ut ab
illo baptizarent⁹. Ego quidē uos baptizo
aqua in penitentiā. q̄ autē post me uentu-
rus ē fortior me ē. cui⁹ n̄ sū dign⁹ calcei
am̄ta portare. ipse uos baptizabit in sp̄u
& igni. Qd autē dixit & igni. posset intel-
ligi & tribulatio quę p xp̄i nomine cre-
dentes fuerant p̄pessuri. tam n̄ ab re est
eundē sp̄m sc̄m etiā nomine ignis signi-
ficatū uideri. Apt⁹ qd & in aduentu ei⁹ dic-
tum ē. Visę s̄t illis lingue diuise uelut
ignis. qui et insedit sup̄ unūquēq; eorū.
Hinc & ipse dñs ait. Ignē ueni mittere in

mundū. Hinc apls dicit. Spū feruentes. qm
hinc feruet karitas. Diffundit qppe in cordib'
nr̄is. p spm scm q dat ē nob. Cui feruori cōtra-
riū ē qd dñs ait. refrigescet karitas multorū.

Ex tractatu psalmi. c. iii. Eloquū dñi ig-
nuit eū. Merito sp̄s sc̄s qndo a dño missi ē
uise s̄t illis lingue diuise uelut ignis. P̄apls.
dicit. spū feruentes. A q̄ igne discedunt.
de qb' dicit. Refrigescet karitas multorū.

Spe gaudentes. in tribulatione patientes.

Ex tractatu psalmi. lxxxiii. In magna ui-
det tristitia cū dicit. cūpiscit & deficit
anima mea in atria dñi. Non enī habet qd
desiderat. S; nūqd sine gaudio ē. Quo gau-
dio. Quod ait apls. spe gaudentes. Ibi iam
re gaudebit. modo adhuc spe. Ideoq; qui
spe gaudent. q̄a certa s̄t se accepturos. tole-
rant intorculari om̄s p̄ssuras. Ap̄ta & ip-
se apls cū dixisset spe gaudentes. quasi hi
loqueret qui iā in torculari s̄t. addidit sta-
tum. in tribulatione patientes. In tribula-
tione inquit patientes. Quid deinde. In
oratione tolerantēs. Quid ē tolerantēs.
Quia differimini. Oratis & differimini.
tolerate qd differimini. Toleret qd differt.
q̄a cū uenerit n̄ aufert. **Ex tractatu psalmi**
c. xxxvii. Quid sibi uult. labores fructuū
tuorū manducabis. Modo labores habem'.
fruct' postea erit. S; quia ipsi labores n̄ s̄t
sine gaudio p̄pt̄ spem de qua apls ait.
spe gaudentes in tribulatione patientes.
modo nos ipsi labores nr̄i iocundant & le-
tos nos faciunt de spe. Si q̄ labor nr̄ po-
tuit manducari & potuit iocundare. man-
ducet fruct' ipsius laboris qualis erit.
Manducant labores suos. q̄ euntes ibant
et flebant mittentes semina sua. q̄nto io-
cundius manducabunt fruct' laboz qui
uenientes ueniunt cū exultatione portante

manipulos suos. Et ut noueritis fr̄s q̄a
manducat labor iste. in superiore psalmo au-
distis dictū. q̄ manducatis panē doloris.
Iste ē labor fructuū. panis doloris. Nisi enī
manducaret. n̄ diceret panis. Nisi autem
haberet aliq̄ suauitatē panis iste. nemo il-
lū manducaret cū tanta suauitate. Plorat
in gemitu qui orat. Dulciore sunt lacrimę
orantiū. quā gaudia theatrorū. Et audi flā-
mā desiderii quia manducat ipse panis. de
quib' dicit. q̄ manducatis panē doloris. Alio
loco dic̄ amans iste. cui uocē in psalmo ple-
rūq; agnoscam'. facte sunt m̄ lacrimę meę
panis die ac nocte. Vnde factę s̄t lacrimę
panis. Dū dicit m̄ cotidie ubi ē d̄s tuus.

Ex epla ad macedoniū ubi sapientiū mun-
di sententiā destruit in p̄senti misera ui-
ta beatos se cū iactantium. Ommium
supba iactantia. Si beata uita ē in crucia-
tib' corporis. cur n̄ in ea manet sapiens ut
fruat'ur. Si autē misera ē. qd obsecro te
n̄ typic' impedit ne fateat'. ne oret dñm. ne
iusto & miseri supplicet. q̄ potest uite hui'
mala uel autere uel mitigare. uel ad ea
toleranda fortitudine armare. uel ab eis
om̄m libare. & post hec uere beatā uitā
dare qd nullū malū admittat. & ubi sum-
mū bonū nūquā amittatur. Hoc priorū
p̄miū ē. cui adipiscendi spe uitā istam temperatē
atq; mortālē n̄ tā declinabilē quā tolera-
biliter ducim'. & mala ei' tē bono cōsilio et
diuino munere fortiter ferim'. cū bonorū
externorū fidei dñi p̄missione & fidei nr̄a ex-
pectatione gaudemus. Ad hoc nos exhor-
tat' apls paulus ait. Spe gaudentes. in tri-
bulatione patientes. Ostendit enī quare
in tribulatione patientes. p̄mittendo spe
gaudentes. Ad hanc spem exhortor per-
uim xpm dñm nr̄m. Hoc enī d̄s ipse ma-

gister latente maiestate diuinitatis & carnis
infirmirate apparente n̄ sermonis solū oracu-
lo docuit. uerū etiam sue passionis & resur-
rectionis exemplo. In altera enī qualia tolera-
re. in altera qualia sp̄are debeam⁹ monstraui.
Istā beatā uitā sol⁹ d̄s ueraciter cultorib⁹ suis
post hanc uitā se largiturū ēē pmisit. Qua-
re assuesce obsecro te uir bone beat⁹ esse
interim spe. ut sis etiam re. cū pietati pseue-
rantissime tribuet⁹ merces felicitatis eterne.
Hinc enī ausus sū ad te loqui. ut t̄ sapienti-
am qualis ēē debeat ostenderem. Hec ē aū
in p̄senti sc̄lo uerus ueri dī cult⁹. ut sit eius
cert⁹ atq; integer in futuro sc̄lo fruct⁹. Hic
ēstantissima pietas. ibi sempiterna felicitas.
Non alta sapientes. s; humilib⁹ ēsentientes.
Ex tractatu psalmi. c. xviii. Tunc erit hu-
militas uera. si n̄ sola ostentet⁹ in lingua ut
sim⁹ sedm̄ aplm̄ n̄ alta sapientes s; humilib⁹
ēsentientes. Non aut colloquentes. s; ēsenti-
entes. qđ n̄ sit ore. Sed tu ypocrita si dicis
habere cū credas te n̄ habere peccatū. fori⁹
fingis humilitatē. intus amplecteris uanu-
tatem. Ergo & in corde & in ore n̄ habes ueri-
tatem. Quid t̄ pdest uideri hominib⁹ humi-
lis ēē qđ dicis. si d̄s uidet altū ēē qđ sapis.
Certe si aurib⁹ diuinū insonaret oraculum.
noli altū dicere nec sic immerito dāpnare-
ris. si humilis in ore corā hominib⁹ altum
in corde corā dō loquereris. Cū ū audias
noli altū sapere s; tunc. & tu uitantū sapis
altū ut te peccatū estimes n̄ habere. ac p
hoc quia n̄ uis timere nihil t̄ aliud rema-
net quā timere. **Ex sermone de passio-
ne dñi.** Qui se exaltat humiliabit⁹. & q̄ se
humiliat exaltabit⁹. Unde cū apls nos
admoneat ne sim⁹ alta sapientes s; humilib⁹
ēsentientes. cogitet si potest in q̄ntū supbie
p̄ceptū ferat homo. si n̄ ēsenserit humili

dō. & quā sit p̄ciosū impatientē ferre hōiem
qđ uoluerit dñs iust⁹. si patientē p̄tulit d̄s qđ
uoluit inimic⁹ inuict⁹. **Nulli malū p malo
reddentes.** **Ex tractatu psalmi. c. viii.**
Sex sunt in isto genere differentie. que cōmo-
morat⁹ animaduerti facillime possunt.
Reddere bona p malis. n̄ reddere mala pro
malis. reddere bona p bonus. reddere ma-
la p malis. n̄ reddere bona p bonus s; redde-
re mala p bonus. Horū duo p̄ma bonorū
sunt. & eorū duorū prius melius. postrema
duo malorū. & eorū posterius deterius. duo
media qđam mediocria. s; eorū prius p̄p̄m
quū bonus. posterius p̄p̄m quū malis. Hec
in scripturis sc̄is oportet attendere. Red-
didit bona p malis ipse dñs q̄ iustificat
impiū. & pendens in cruce dixit. Pater
ignosce illis. quia nesciunt quid faciunt.
Cui uestigia secut⁹ stephan⁹ fixo genu ora-
uit p lapidantib⁹ dicens. dñe ne statuas
illis hoc delictum. Ad quā rem p̄ceptū p-
tinet. diligite inimicos ur̄os. benefacite eis
q̄ oderūt uos. & orate p eis q̄ uos p̄secuntur.
Mala p malis n̄ ēē reddenda paul⁹ apls
dicit. nulli malū p malo reddentes. & apls
petrus. n̄ reddentes malū p malo uel male-
dictū p maledictō. Unde & in psalmo legi-
tur. si reddidi retribuētib⁹ m̄ mala. Duorū
postremorū illud mitius ad nouē leprosus p̄-
net. qui cū mundati ēēnt a dñō gr̄as non
egerunt. Illud ū ultimū q̄ nihil ē peius ad
hos p̄tinet. de quib⁹ in ipso psalmo dicitur.
Pro eo ut diligerent me detrahebant m̄.
Dilectionē q̄ppe debebant tantis dñi be-
nificiis. quā n̄ solū minime reddebant.
uerū etiā p illo bono mala urogabant.
Duo ū media que dixim⁹ hominū qđam
ēē mediocorū ita se habent. ut eorū prius qđ
ē reddere bona p bonus habeant & boni

& mediocrit̃ boni. uel mediocrit̃ mali. Ideo
dñs hoc n̄ rephendit. s; n̄ uult in eo solo suos
discipulos pmanere q̄s uult ad maiora puehe
re. Iub̃ aut. Si dilexeritis eos q̄ uos diligunt
idest reddideritis bona pbonis. quā mer
cedē habebitis. idest qd magnū facitis. Non
ne & publicani hoc faciunt. Vult autē
illos & hoc facere & longe amplius. idest.
ut n̄ solū amicos uerū etiā inimicos diligant.
Post hec autē qd ē reddere mala p malis.
habent & mali & mediocriter mali. uel me
diocrit̃ boni. usq; adeo. ut lex eis dederit
ulciscendi modū. oculū pro oculo. dentē p
dente. Que si dici potest iniustoy iusti
cia est. n̄ quia iniquū ē ut recipiat q̄sque
qd fecerit. alioqñ lex neq̄quā ea cōstitueret.
s; quia ulciscendi libido uictiosa ē. magisq;
ad iudicē p̄tinet int̃ alios hoc discernere.

quā bonū hominē sibi expectere. **Non uo
metipsos defendentes k̄m̄. s; date locū
ire.** Ex tractatu psalmi. lxxviii.

Quod scriptū ē in apokalypsi sub ara dī m̄res
ad dñm clamare & dicere. q̄usq; dñe n̄ uindi
cas sanguinē nr̄m. n̄ est p̄tereundū quēad
modū accipi oporteat. ne ppt̄ exsaturan
dū oculū credantē scī desiderare uindictā.
qd ab eoy p̄fectione longe ē. S; tam̄ scrip
tū ē. Letabit̃ iust̃ cū uiderit uindictā. man̄
suas lauabit in sanguine peccatoris. Et
apls̄ ait. Non uosipsos uindicantes k̄m̄.
s; date locū ire. Scriptū ē enī. Mihi uin
dictā. ego retribuā dñe. Hec ipse itaq;
p̄cepit ut nolint uindicari. s; ut n̄ seipsi
uindicantes dent locū ire dī qui dīx̄. m̄
uindictā ego retribuā. Et dñs in euāglio
uiduā pponit in similitudinē quē uindi
cari desiderans iudicē impellabat iniustū.
qui eā tandē aliqñdo n̄ iusticia duct̃ sed
redio uict̃ audiuit. Hoc autē dñs pposuit.

ut ostenderet multo magis dñm iustū cito fa
cturum iudiciū electoy suoy q̄ ad illū clamas
die ac nocte. Inde ē & ille sub ara dī m̄rum
clamor. ut dī iudicio uindiceret. Vbi ē q̄ illud
diligat inimicos ur̄os. bene facite his q̄ uos
oderit. & orate p eis q̄ uos p̄secuntur. Vbi
ē illud n̄ reddentes malū p malo uel maledic
tū p maledicto. & nulli malū p malo redden
tes. Si enī malū p malo n̄ est cuiquā redden
dum. n̄ solū factū malū p facto malo. s; nec
uotū reddendū est p facto uel uoto malo.
Reddit autē uotū malū. qui etiā si n̄ ipse uin
dicat. tam̄ ut ei inimicū dñs puniat expec
tat atq; optat. Quapp̄ cū & homo iust̃ et
homo mal̃ de inimicis suis uelint a dño
uindicari. unde discernunt. n̄ quia iust̃
magis cupit inimicū suū corrigi quā puniri.
& cū in eū uidet a dño uindicari. n̄ ei delectat̃
pena. quia n̄ eū odit. s; diuina iusticia quia
dñm diligit. Deniq; si in hoc sc̄to de eo uin
dicat̃. uel p illo etiā letat̃ si corrigit̃. uel cer
te palis ut timeant imitari. Ipse q̄q; sit
melior n̄ supplicio illi odia sua pascendo.
s; errata em̄dando. ac p hoc de beniuolen
tia n̄ de malicia ē. qd letat̃ iust̃ cū uidet
uindictā. & man̄ suas lauāt. idest opera
mundiora efficit. in sanguine hoc ē in exitio
peccatoris. sumens inde n̄ mali alieni gaudiū.
s; diuine ammonitionis exemplū. Si autē
in fut̄o sc̄to ultimo dī iudicio uindicat̃. hoc ei
placet qd dō. ne bene sit malis. ne p̄uox̄ p̄mi
is etiā impu p̄fruant̃ qd utiq; iniustū ē. &
a regula ueritatis quā iust̃ diligit alienum.
Cū enī nos ad diligendos inimicos dñs hor
taret̃. exemplū pposuit patris nr̄i q̄ ē in celis.
q̄ facit solē suū oriri sup bonos & malos. et
pluit sup iustos & iniustos. Nūqd̄ tam̄ ideo
uel tēporalib̄ correptionib̄ n̄ emendat. uel p
tinaciter diuos in fine n̄ dāpnat. Si ergo

inimicū diligat ut nō displiceat dī iusticia qua
punit. & sic placeat iusticia qua punit ut nō
de malo ei s; de bono iudice gaudeat. Mali
uolū u animū tristat. si ei inimicū correptū eua
ferit penā. & cū puniri eū uidet uindicari se
ita gaudet. ut nō iusticia dī quē nō diligit s;
illi quē odit miseria delectet. & cū dō di
mittit iudiciū. ut pl⁹ noceat dīs quā ipse
potest nocere exoptat. & cū dat cibū in
imico esurienti potūq; sitienti. malitiose sa
pit qd scriptū ē hoc enī faciens carbonēs
ignis ēgeres sup caput ei. agit enī ut am
pli⁹ aggrauet & ei excitet indignationē dī
quā carbonib⁹ ignis significari putat. non
intelligens illū ignē esse penitentiae urentē
dolore. q̄ cuiq; caput erectū supbia benefi
cūs inimici ad humilitatē salubrē deponit.
& in bono illi hui⁹ malū deuincit. Vnde
apls uigilant adiunx. **Noli uinci a malo.**
s; uince in bono malū. Quom̄ autē potest
uincere in bono malū in superficie bon⁹ & in
alto mal⁹. q̄ ope parit & corde seuit. ma
nu mitis. uoluntate crudelis. **Sed si esu
rierit inimic⁹ tuus ciba illi. Si sitit. po
tū da illi. Hoc enī facies. carbonēs ignis
ēgeres sup caput ei. Ex libro de doctrina
xpiana.** Seruabit in locutionib⁹ figurat⁹
regula hui⁹modi. ut tādū iūset diligenti cō
sideratione qd legit. donec ad regnū karitat⁹
int̄pretatio pducāt. Si autē hoc iā sonat ppe.
nulla putet figurata locutio. Si pceptiua
locutio ē. aut flagitiū aut facin⁹ uetans. aut
utilitatē aut beneficentiā iubens. nō ē figu
rata. Si autē flagitiū aut facin⁹ uidet iu
bere. utilitatē aut beneficentiā uitare.
figurata ē. Aut scriptā. Si esurierit inimic⁹
tuus ciba illi. si sitit potū da illi. Hic nullo
dubitante beneficentiā p̄cipit. s; qd sequit.
hoc enī faciens carbonēs ignis ēgeres super

caput ei. maluiolentiae facin⁹ putres iuberi. Ne
g dubitaueris figurate dictū. & cū possit dupli
citer int̄pretari. uno modo ad nocendū altero
ad prestandū. ad beneficentiā te poti⁹ karitā
reuocet. ut intellegas carbonēs ignis ēē uren
tes penitentiae gemit⁹. quib⁹ supbia sanāt ei q̄
dolet se inimicū fuisse hominis. a q̄ ei miserie
subuenit. **Noli uinci a malo. s; uince in
bono malum. Ex tractatu psalmi xxxvi.**
Contende cū malo. s; de bonitate. Ipsa ē enim
uera cōtentio. uel certam salubrit. ut sit bon⁹
ētra malū. ut nō sint duo mali. **Ex sermone
de natali scī laurentii.** Si tu iam nō es mal⁹.
opta malo ut sit bon⁹. Quid seuis in malos.
Iua mali sūt inq̄s. Ad dis te illis. seuendo
in illos. Consiliū do. Displicet t mal⁹. nō sint
duo. Rep̄hendis. s; adiungis. Auges eis
numerū quē cōdēpnas. Malo uis uincere
malū. de malicia uincere maliciā. Et dūc
malicie. ambē uincende. Non audis cōsilū
dñi tui p aplm. noli uinci a malo. s; uince
in bono malū. Forte ille peior ē quā tu sis.
duo tam mali. Ego uellē ait. ut uel un⁹ esset
bonus. **Om̄s anima potestatis sublimio
rib⁹ subdita sit. Ex tractatu greglii scdm
iohem. c. ii.** A parte supiore significat ē
hō tot⁹. Iud enī dix om̄s anima. nō om̄s hō.
Ex sermone de ūbis euḡ. viii. Bonus si fu
erit q̄ tibi p̄est. nutritor tuus ē. mal⁹ si fuerit
tēptator tuus ē. Et nutrita libentē accipe.
& in tēptatione appbare. Esto aurū. atten
de mundū istū tanq̄ fornacē artificis. In
uno loco angusto tria sūt. aurū. palea. ignis.
Ad illa duo ignis apponit. Palea urit. aurū
purgat. Cessit nescio q̄s minus. & adduct⁹ ē
ad idolū. Ve m̄ quia paleā plango. cinerem
uideo. Non cessit minus. nō cessit terroribus.
Adduct⁹ ē ad iudicē stetit in cōfessione sua.
nō est flexus ad idolum. Iud facit flamma.

Nonne aurū purgat. Stare in dño frēs. potētiōr ē q̄ uocauit uos. Omnes impij ne timueritis. Inimicos patimini. habetis p̄ quib⁹ ortas. p̄s̄ n̄ uos t̄tant. Hec ē sanitas. Haurite n̄ in isto cūuio. hic bibite unde satiemini. n̄ illic unde insanatis. Stare in dño. Argenti estis. aurū eritis. Ista similitudo n̄ a nob̄ ē. diuina scriptura ē. legistis. audistis. Sic aurū in fornace p̄buit illos. & sic holocausti hostiā accepit illos. Ecce q̄d eritis ad thesauros dī. estote diuites de dō. n̄ cū facturi diuitē. s; de illo futuri diuites. Impleat uos. aliud n̄ admittatis ad cor ur̄m. Nūq̄d in supbia uos erigim⁹. aut dicim⁹ uob̄. ut adūs⁹ potestates ordinatas cōtemptores sitis. Non hoc dicim⁹. Qui et hinc egrotatis. tangat & hinc illā sūmbriā uestim̄ti. Ipse dīc̄ apl̄s. Omnis anima potestatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit. Non ē enī potestas. n̄ a dō. Iuḡ autē sunt a dō ordinata s̄t. Qui autē resistit potestati. dī ordinationi resistit. S; q̄d si illud iubeat q̄d n̄ debes facere. Hic sane cōtempne potestatem. timēdo potestatem. Ipsos humanarū rerū grad⁹ adiūte. Si aliq̄d iusserit curatore. n̄me faciendū est. Tam̄ si cētra p̄sulem iubeat. n̄ utiq; cōtempnis potestatem. s; eligis maiori seruire. Nec hinc debet minor uasari. si maior prelatā ē. Rurs⁹ si aliq̄d ipse p̄c̄sul iubeat. & aliud iubeat imp̄ator. nūq̄d dubitatur illo cōtempno illi ēē seruendum. Ergo. si aliud d̄s aliud imp̄ator. q̄d iudicatis. Maior potestas. da ueniā. Tu carcerem. alle gehennā minas. Hic iam t̄ assumenda ē fides tua tanq̄ scūtū. in q̄ possis om̄ia ignita iacula inimici extinguere. Sed insidiat contra te potens. & molit̄ cētra te potens. Quid times hominē. In sinu dī positus sta. de illi sinu noli cadere. Quicq̄d ibi pass⁹ fueris. ad salutē ualebit n̄ ad p̄nitentiā. Laniatus

mēbroz m̄res p̄tulert̄. & timent xp̄iani iniurias tēpor̄ xp̄ianoz. Qui t̄ facit iniuriam modo. timens facit. n̄ dīc̄ apte ueni ad aras meas. ibi cūuare. n̄ audet dicere. s; alia machinat̄ dolose. ablat⁹ ē sup̄flua. rasur⁹ q̄c̄q̄d relicturus es. Tollat q̄c̄q̄d p̄manebit si potest. Quid tulit potens nocens. q̄d maḡnū tulit. Qd fur. q̄d effractor. ut multum seuiat q̄d latro. Si ad ipsū corp⁹ occidendū p̄miss⁹ fuerit. q̄d tollit n̄ q̄d latro. Honori. q̄d dixi latro. Nā qualiscūq; latro. hō ē. q̄d febris. q̄d scorpis. q̄d fung⁹ mal⁹. Ista tota potentia seuientiū est facere q̄d fung⁹ mal⁹. Manducant hōies fungū malū et moriunt̄. Ecce in qua fragilitate est uita humana. Quā q̄ndoq; relicturus es. noli p̄ illa sic pugnare ut tu relinq̄ris. Vita n̄ra. xp̄c̄ ē. Xpm̄ attende. Pata uenit. s; & gl̄ifica ri. contēpmi. s; etiā exaltari. mori. s; etiā resurgere. Op⁹ te t̄ret. mercedē uide. Quare vis puenire delicat⁹ ad illam rem. ad quā n̄ p̄ducat n̄ labor. **Ex eplā ad macedonum.** Prodest ḡ & seueritas ur̄a. cuius ministerio quies adiuuat n̄ra. p̄dest et int̄cessio n̄ra. cui ministerio seueritas tēpat⁹ & ur̄a. Non uob̄ displiceat q̄d rogamini a bonis. q̄a nec nob̄ displicet q̄d timemini a malis. Hā hominū inq̄tatē etiā apl̄s paul⁹ n̄tantū iudicio futuro. uerū etiā de p̄sentib⁹ ur̄is scl̄arib⁹ potestatib⁹ terruit. asserens & ipsas ad dispensationē diuine p̄uidentie p̄tinere. Omnis inq̄t anima potestatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit. Non est enī potestas. n̄ a dō. Iuḡ autē sunt. a dō ordinata sunt. Qua p̄pt̄ q̄ resistit potestati. dī ordinationi resistit. Qui autē resistit. ipsi sibi iudiciū acq̄runt. Principes enī n̄ s̄t timori. boni opis. s; mali. Vis autē n̄ timere potestatem. Bonū fac. & habebis

laude ex illa. Dei enim minister est in bonum. Quod si malum feceris. time. Non enim frustra gladium portat. Dei enim minister est. iudex in ira ei quod malum agit. Ideoque necessitate subditi estote. non solum propter iram sed et propter conscientiam. Ideo enim et tributa prestatis. Ministri enim dei sunt. in hoc ipsi perseverantes. Reddite omnibus debita. cui tributum tributum. cui uectigal uectigal. cui timorem timorem. cui honorem honorem. Nemini quicquam debeatis. nisi ut inuicem diligatis. Hec uerba apostoli. utilitatem ueritatis seueritatis ostendunt. Unde sicut dationem iussi sunt tremantibus debere quod timent. ita dilectionem iussi sunt tremantibus debere quod tremant. Nihil nocendi cupiditate fiat. sed omnia consulendi caritate. et nihil fiet in manu. nihil inhumaniter. Ita formidabit ultio cognitoris. ut nec intercessoris religio contempnat. quia et plebendo et ignoscendo hoc solum bene agit. ut uita hominum corrigatur. Quod si tanta est peruersitas et impietas. ut ei corrigende nec discipline nec uenue remedia suffragentur. a bonis tamen intentione atque conscientia quam deus cernit. siue seueritate siue lenitate non habet officium dilectionis impletur.

Non enim potestas. nisi a deo. Iuxta autem sunt. a deo ordinata sunt. Ex libro de genesi ad litteram.

Nocendi enim uoluntas potest esse a suo quoque animo praua. Non est autem potestas nisi a deo. et hoc abdita atque iusticia. quam non est iniquitas apud deum.

Ex tractatu psalmi. xxxii.

Malicia hominum cupiditatem nocendi potest habere propriam. potestatem autem si ille non dat non habet. Non est enim potestas nisi a deo. Definitiva sententia apostoli est. Non dixi. non est cupiditas nisi a deo. Est enim mala cupiditas. que non est a deo. Sed quia ipsa mala cupiditas. nulli nocet si ille non permittat. non est inquit potestas nisi a deo. Unde deus homo stans ante hominem. non haberes in me inquit potestatem. nisi data tibi esset desuper.

Ille iudicabat. ille docebat. Cum iudicabat docebat. ut iudicaret quod docuerat. Non haberes inquit in me potestatem. nisi data tibi esset desuper. Quid est hoc. Homo tantum non habet potestatem. nisi cum accepit potestatem. Quid ipse diabolus. ausus est uel unam ouiculam tollere uiro sancto iob. nisi prius diceret. mitte manum tuam hoc est da potestatem. Ille uolebat. sed ille non sinebat. Quando ille promissit. ille potuit. Non ergo ille potuit. sed quod promissit. Ideo bene erudit ipse iob. non ait. deus dedit diabolus abstulit. sed deus dedit deus abstulit. sic deo placuit ita factum est. non sicut diabolo placuit.

Ex libro de natura boni. Quia etiam nocentium potestas non est nisi a deo. sic scriptum est loquente sapientia. Per me reges regnant. et tyranni per me tenent thronum. Dicit et apostolus. Non est enim potestas. nisi a deo. Digne autem fieri. in libro iob scriptum est. quod regnant facit hominem hypocritam propter peruersitatem populi. Et de populo iherusalem dicit deus. Dedi eis regem in ira mea. Inuistum enim non est. ut impij accipientibus nocendi potestatem bonorum patientia perbetur. et malorum iniquitas puniatur. Nam per potestatem diabolo datam. et iob perbat est ut iustus appareret. et petrus temptatus ne de se presumere. et paulus colaphizatus ne se extolleret. et iudas dampnatus ut se suspenderet. Cum ergo per potestatem quam diabolo dedit. omnia iuste ipse deus fecerit. non tamen per his iustificatis sed per iniqua uoluntate nocendi que ipsi diaboli sunt ei reddet in fine supplicium cum dixerit impius. quod ei nequitie essentare perseverauerunt. ut in ignem eternum quem preparauit patris meus diabolo et angelis eius.

Vis autem non timere potestatem. Bonum fac. et habebis laudem ex illa. Ex sermone de natale sancti laurentii. Quid ergo ait aliquis. sanctus laurentius malum fecerat. ut a potestate occideretur. Quomodo in illo impletum est. bonum

fac et habebis laudē ex illa. q̄ndo faciendo
bonū tantos eruciat? meruit ex illa. *O*maris
sēs laurenti si n̄ haberet laudē ex illa hodie
n̄ honoraret. n̄ a nob̄ p̄dicaret. n̄ tanto p̄co-
mo laudaret. *H*abet ḡ laudē ex illa. Q̄d
enī ait apls. Bonū fac. & laudabit te po-
testas ipsa. Bonū enī fecerūt om̄s apli m̄res
& n̄ eos laudauerūt s; int̄fecerūt poti⁹ potesta-
tes. Ergo. si diceret bonū fac. & laudabit
te. deceptat te. Modo aū tēpauit uerba.
circūspexit. appendit. moderat⁹ ē. circū
cidit. Diserte q̄d audistis. Bonū fac. & ha-
bebis laudē ex illa. Si enī iusta ē potesta.
habebis laudē ex illa. etiā ipsa laudante.
Si autē iniqua ē. mortuus p̄ fide. p̄ iusticia.
p̄ ueritate. habebis laudē ex ipsa. etiā illa
seuente. Ex illa enī habebis n̄ ipsa laudan-
te. s; ipsa t̄ laudis occasionē prebente.
*S*i autē malū feceris. time. *N*on enī sine cau-
sa gladiū portat. *D*ei enī minister est.
*E*x eptā ad apringū. De uob̄ quidē dixis-
se aplm̄ legim⁹. q̄d n̄ sine causa gladiū gera-
tis. & ministri di sitis. iudices in eos qui
male agunt. Sed alia causa ē. p̄uinitas. alia
causa ē ecclie. Illi t̄ribiliū gerenda ē admi-
nistratio. hui⁹ clem̄ter cōmendanda ē man-
suetudo. ne passionēs seruoy di que p̄des-
se debent ad exēpla patientiē inimicoy
suoy sanguine fident. Cur n̄ flectas in
partē p̄uidentiorē leuiorēq; sententiam.
q̄d licet iudicib⁹ facere etiā n̄ in causis ec-
clesiē. Time ḡ nob̄cum iudiciū di patris.
& cōmenda mansuetudinē matris. Cū enī
tu facis. ecclia facit p̄pt̄ quā facis. & cui⁹
fili⁹ facis. Contende bonitate cū malis.
Illi scelere immani mēbra de corpore ui-
uo uulserūt. tu opa miseriē effice. ut illa
que nefandis opib⁹ exercebant. alicui
utili op̄i integra mēbra eoy deseruiant.

Illi n̄ pepercūt correctionē sibi p̄dicantib⁹
di seruis. tu parce cōphensis. parce p̄duct⁹
parce cūctis. Illi impio ferro fuderūt sangui-
nē xp̄iano. rui. tu ab eoy sanguine etiā uiri
dicū gladiū cohibe. p̄pt̄ xp̄m. Illi ministro
ecclie occiso. extorserūt spatū uiuendi. tu
inimicis ecclie uiuentib⁹ relaxa spatū p̄-
nitendi. Tale te oportet ēē in causa ecclie
iudicē xp̄ianū. petentib⁹. monentib⁹. int̄ce-
dentib⁹ nob̄. *I*deo necessitate subditi estote.
n̄ solū p̄pt̄ uā. s; & p̄pt̄ cōscientiā. & cetera.
*I*n expositione eptē ad galathas. In fide
xp̄i n̄ ē distantia. iudei neq; greci. n̄ serui
neq; liberi. n̄ masculi et femine. In quantū
enī om̄s fideles sunt. om̄s unū sūt in xp̄o iūu.
Et si hoc fac fides p̄ quā in hac uita iuste
ambulat. q̄nto p̄fecti atq; cumulat⁹ id spe-
cies ipsa factura ē. cū uidebim⁹ facie ad faci-
em. Nā nē quāuis p̄mitias habentes sp̄e
q̄uita ē p̄pt̄ iusticiā fidei. tam̄ q̄a adhuc
mortuū ē corp⁹ p̄pt̄ peccatū. differentia ista
uel gentiū. uel cōditionis. uel sexus. iā quidē
ablata ē ab humilitate fidei. s; manet in con-
ūsatione mortali. Eiusq; ordinē in hui⁹ uite
tinere seruandū ēē & apli p̄cipiunt. q̄ etiā
regulas salubrimas tradunt quādamodū
secū uiuant. & p̄ differentia gentis. iudei
& greci. & p̄ differentia cōditionis dñi & ser-
ui. & p̄ differentia sexus. uiri et femine.
uel si quatalia occurrunt. & ipse p̄or dñs
q̄ ait. reddite cesari que cesaris sūt. & deo
que di sūt. Alia enī sunt que seruam⁹ in uni-
tate fidei sine ulla distantia. & alia in ordi-
ne uite hui⁹. tanq̄ in uia. ne nom̄ dñi et
doctrina blasphemet. Et hoc n̄ solū p̄pt̄
uā ut effugiam⁹ offensionē hominū. s; etiā
p̄pt̄ cōscientiā. ut n̄ simulate q̄si ad oculo⁹
hominū ista faciam⁹. s; pura dilectionis
cōscientia. p̄pt̄ dñm. q̄ om̄s homines uult

saluos fieri. & in agnitionē ueritatis uenire.

Nemini quicquam debeatis. n̄ ut inuicē diligam.

Ex eplā ad seuerū ep̄m. **K**aritatē tanto magis debem. quanto ampli⁹ impendim⁹. Cui nos perpetuos debitores ostendit apls dicens. Nemini quicquam debeatis. n̄ ut inuicem diligam. quāquā si diligenti⁹ p̄cepta dñi cogitem⁹ reddim⁹ poti⁹ quā donam⁹. si nemini quicquam debendū ē. n̄ ut inuicē diligam. Ipsa q̄ppe dilectio exigit debitū. ut si n̄c karitati seruientes. eū q̄ se adiuuari recte uelit in q̄ possum⁹ adiuuam⁹. sēp existentes debitores karitatis. Ipsa ē enī que sēp reddit. & sēp debet. **Ex eplā ad celestinū subdiaconū.** Scitasti tuq; salutationē debitā reddo. sēp autē debeo karitatē. que sola etiā reddita sēp detinet debitore. Reddit enī cū impendit. Debet autē etiā si reddita fuerit. q̄a nullū ē tēp⁹ q̄ndo impendenda iam n̄ sit. Hec cū reddit amittitur. s; potius reddendo multiplicat. Habendo enī reddit n̄ carendo. & cū reddi n̄ possit n̄ habeat. nec haberi potest n̄ reddatur. immo etiā cū reddit ab hoīe crescit in hoīe. & tanto maior acq̄rit⁹ q̄nto plurib⁹ reddit. Quom̄ aū neget amicis. quo debet et inimicis. Sed inimicis cauta impendit. amicis secura rependit. Agit tam quantū potest. ut ab his etiā quib⁹ p malis bona retribuit id recipiat qd̄ impendit. Optam⁹ q̄ppe fieri amicū quē ueracit⁹ diligim⁹ inimicū. q̄a n̄ eū diligim⁹ n̄ uelim⁹ bonū. qd̄ utiq; n̄ erit n̄ amiserit inimiciciariū malū. Non enī sic impendit karitas ut pecunia. Excepto enī qd̄ illa impendendo minuit hec auget. etiā illō int⁹ se differt. qd̄ pecuniā cui dederim⁹ tē ei beniuolentiores erim⁹ si recipere n̄ queram⁹. Non aū potest ēē uers⁹ karitatis impensae n̄ fuerit benign⁹ exactor.

q̄a pecunia cū recipit accedit cui dat. s; recedit a q̄ dat. karitas ū n̄ solū apud eū crescit qui hanc ab eo quē diligit exigit etiā si n̄ recipit. s; etiā ille a q̄ eā recipit tē incipit habere cū reddit. Unde dñe fr̄ mutuā ē karitatē libens reddo. gaudensq; recipio. Quā recipio adhuc repeto. quā reddo adhuc debeo. Unū enī magistrū apud quē ediscipuli sum. p̄ ei⁹ aplm̄ dociles audire debem⁹ p̄cipiente ac dicente. Nemini quicquam debeatis. n̄ ut inuicē diligatis. **Qui enī diligit proximū. legē impleuit.** **Ex libro c̄tra faustum.**

Fides enī sic apls dīc p dilectionē opat. Unde itē dīc. Qui enī diligit proximū. legē impleuit. Istā karitatē q̄a ueniens xp̄s p sp̄m sc̄m quē pmissū misit in manifestatione donauit. qua sola karitate iusticia legis posset impleri. p̄ptea dixit. n̄ ueni legem soluere s; adimplere. Hoc ē nouū testamētū qd̄ huic dilectioni hereditas regni celoy pmittit. qd̄ in figuris ueteris testamēti p tēpōz distributione tegebat. Unde itē dicit. Mandatū nouū do uob. ut uos inuicē diligatis. **Ex libro de trinitate. viii.**

Hec ē autē uera dilectio. ut inherentes ueritati iuste uiuam⁹. & ideo c̄tēpnām om̄ia mortalia p amore hominū q̄ eos uolum⁹ iuste uiuere. Ita enī & mori p fr̄ib⁹ utiliter parati ēē poterim⁹. qd̄ nos dñs n̄c xp̄s exēplo suo docuit. Cū enī duo p̄cepta sint. in quib⁹ tota lex pendet & pph̄e. dilectio dī & dilectio proximi n̄ immerito plerūq; scriptura pro utroq; unū ponit. siue tantū dī fieri ē illud. sc̄m qm̄ diligentib⁹ dñm om̄ia coopant in bonū. & iterū. q̄s q̄s autē diligit dñm hic cognit⁹ ē ab illo. & illud. qm̄ karitas dī diffusa ē in cordib⁹ n̄ris p sp̄m sc̄m qui datus ē nob. & alia multa. q̄a qui diligit dñm. c̄sequens ē ut faciat qd̄ p̄cepit d̄s.

et in tantū diligit in quāto facit. Consequens igitur
 ē. ut proximum diligat. quia hoc preceptum dñs. Siue
 tantū proximi dilectionē scriptā cōmemorat
 sic ē illud. inuicē onera ur̄a portate et sic ad
 implebitis legē xp̄i. et illud om̄is enī lex
 in uno sermone impletur. in eo quod scriptū est.
 diliges proximum tuū tanquā teipsum. et in euangelio.
 om̄ia quęcūq; uultis ut faciant uob̄ hominē
 ita et uos facite eis. hec ē enī lex et prophet̄.
 et pleraq; talia reppim̄ in litteris sc̄is in quib̄
 sola dilectio proximi ad p̄fectionē p̄cipi uidet̄.
 et taceri de dilectione dñi. cū in utroq; p̄cepto
 lex pendeat et p̄ph̄. s; hoc uideo. quia et qui
 proximum diligit. cōsequens ē ut ipsā dilectio
 nē diligat. Dñs autē dilectio ē. et qui manet in
 dilectione in dō manet. Consequens igitur est.
 ut p̄cipue dñm diligat. **In expositione epl̄e**
ad galathas. Queri potest. cur apl̄s solā
 cōmemorauit proximi dilectionē. qua legem
 dix̄ impleri. Qui enī diligit alterū inquit. le
 gē impleuit. Nā n̄ adulterabis. n̄ homicidi
 um facies. n̄ furaberis. n̄ cōcupisces. et si quod ē
 aliud mandatū in hoc sermone recuperatur.
 diliges proximum tuū sic teipsum. Dilectio proximi.
 malū n̄ opat̄. Plenitudo autē legis karitas.
 Cur apl̄s solā proximi dilectionē cōmemorat.
 n̄ quia dilectionē dñi possunt homines m̄ari. quia
 rariore tēptationes eā p̄bant. In dilectio
 ne autē proximi facilius cōuincunt̄ eā n̄ habere.
 dñm inquit cū hominib̄ agunt. Consequens
 ē autē. ut qui ex toto corde. ex tota anima. ex
 tota m̄te dñm diligit. diligat et proximum tanquā
 seipsum. quia hoc iubet ille quē ex toto corde
 et ex tota anima. et ex tota m̄te diligit. Itē
 diligere proximum idest omnē hominē tanquā
 seipsum quōs potest. n̄ diligat dñm cui p̄cepto
 et dono dilectionē proximi possit implere.
 Cū igitur p̄ceptū utrūq; sit. ut neutrum sine altero
 possit teneri. etiā unū horū cōmemorare ple-

rius sufficit. cū agit̄ de opib̄ iusticie. s; oportu
 nus illud de quo quīque facilius cōuincit̄. Vnde
 et ioh̄es dicit. Qui enī n̄ diligit fr̄em suū quē
 uidet. dñm quē n̄ uidet quōm potest diligere.
 Mentiebant̄ enī quidā dilectionē dñi se ha
 bere. et de odio fr̄is eā n̄ habere cōuincēbant̄.
 de quō iudicare in cotidiana uita et morib̄ fa
 cile est. **Nam n̄ adulterabis. n̄ occides. n̄**
furaberis. n̄ falsū testimoniū dices. non
cōcupisces. et si quod ē aliud mandatū in
hoc uerbo instaurat̄. diliges proximum tuū
tuū tanquā teipsum. Ex libro ad ieronimū
secundo. Cur igitur n̄ dicim̄. qui hanc uirtutē ha
 bet. habere om̄es. cū plenitudo legis sit ka
 ritas. An. quātomagis ē in homine tanto
 magis ē uirtute p̄dit̄. quāto autē min̄. tanto
 min̄ inest uirt̄. quia ipsa ē uirt̄. et quāto min̄
 inest uirt̄. tantomagis uirtū. ubi uero illa ple
 na et p̄fecta fuerit. nihil ex uirtute remanebit.
Ex tractatu euangelii sc̄dm ioh̄em. l̄c. i.
 Nolite itaq; putare fr̄es mei. in hoc quod ait dñs
 mandatū nouū do uob̄ ut et uos inuicem
 diligatis. illud maius p̄termisissū ēē manda
 tū quod p̄cipit̄. ut diligam̄ dñm dñm nr̄m ex to
 to corde et ex tota anima. et ex tota mente.
 Tanquā enī hoc p̄termisissū uidet̄ dictū ut dili
 gatis inuicē. uelut hoc ad illud alterū p̄tine
 at quod dictū ē. diliges proximum tuū tanquā teipsum.
 In his duob̄ p̄ceptis inquit. tota lex pendet et
 p̄ph̄. S; bene intelligentib̄. utrūq; inuenit̄
 in singulis. Nā et qui diligit dñm n̄ potest eū
 cōtēpnere p̄cipiente ut diligat proximum. et qui sc̄e
 ac sp̄alit̄ diligit proximum. quod in eo diligit n̄
 dñm. Ipsa ē dilectio ab om̄i mundana dilec
 tione discreta. quā distinguendo addidit
 dñs. sic dilexi uos. Quid enī n̄ dñm dilexit in
 nob̄. n̄ quod habebam̄ s; ut haberem̄. ut pdu
 cat nos ubi sit dñs oīa in oīb̄. Sic etiā me
 dicus recte dicit̄ egros diligere. Et quod in ei

diligit. n̄ salutē quā cupit utiq; reuocare. n̄
morbū quē uenit expellere. Sic g̃ & nos
inuicē diligam⁹. ut q̄ntū possum⁹ inuicē ad
habendū in nob̄ dñm cura dilectionis attra
ham⁹. Hanc dilectionē donat ipse in nob̄ q̄
ait. sic dilexi uos. ut & uos inuicē diligatis.
Ad hoc g̃ nos dilexit ut & nos diligam⁹ in
uicē. hoc nob̄ cōferens diligendo nos ut mu
tua dilectione cōstringam⁹ int̄ nos. & tā dul
ci uinculo cōnexis mēbris corp⁹ tanta capiti
sim⁹. **Ex libro de doctrina xp̄iana p̄mo.**
Tunc ē q̄ppe optim⁹ hō. cū tota uita sua p̄git
in incommutabile uitā. & toto affectu inheret
illi. Si autē p̄pt̄ se diligit se. n̄ se refert ad dñm.
s; ad seipsū cōuēns n̄ ad incommutabile aliqd
cōuertit. & p̄pt̄ea iā cū defectu aliqd se fruit.
q̄a melior ē cū tot⁹ heret atq; cōstringit in
cōmutabili bono. quā cū inde uel ad se ipsū
relaxat. Si g̃ teipsū n̄ p̄pt̄ te debes dilige
re. s; p̄pt̄ illū ubi dilectionis tue rectissim⁹
finis ē. n̄ succenseat ali⁹ hō si etiā ipsū p̄p
ter dñm diligis. Hec enī regula dilectionis.
diuinit⁹ cōstituta ē. Diliges inq̄t p̄ximū tuū
tanq̄ te ipsū. dñm ū ex toto corde & ex tota
anima & ex tota m̄te. ut om̄s cogitationes
tuas & om̄nē uitā & om̄nē intellectū in illū
cōferas. a q̄ habes ea ipsa quē cōfers. Cū autē
ait. toto corde. tota anima. tota m̄te. nullā
partē uitę nr̄e reliq̄t quē uacare debeat.
& q̄si locū dare ut re alia uelit frui. s; q̄c
qd aliud diligendū uenerit in animū illud
rapiat q̄ tot⁹ dilectionis impet⁹ currit. Ius
q̄s g̃ recte diligit p̄ximū. hoc cū eo debet
agere. ut etiā ipse toto corde tota anima
tota m̄te diligit dñm. Sic enī cū diligens
tanq̄ seipsū. totā dilectionē suā & illi re
fert in illā dilectionē dñi quē nullū a se riuu
lū duci extra patit. cui diuinatione minu
atur. **Ex sermone de decē chordis.**

Decalog⁹ legis decē p̄cepta habet. quę sic s̄t dis
tributa. ut tria p̄tineant ad dñm. septē p̄tineant
ad hominē. Est enī bellū qd secū agit homo.
dimicans cōtra cōcupiscētiās malas. frenans
auariciā. elidens sup̄biam. suffocans ambi
tiōē. trucidans libidinē. Has pugnas fac in
occulto. & n̄ uinceris in ap̄to. Ad hoc docent
mar⁹ ur̄e ad p̄liū. Non ē hoc in spectaculis
ur̄is uenator qd citharista. Aliud agit ue
nator. aliud citharista. In spectaculo dñi unū
ē. Tangis easdē decē chordas. & feras occidis.
Vtrūq; simul facis. Tangis p̄mā chordā qua
un⁹ colit d̄s. cecidit bestia sup̄stitionis. Tangi
sodā. q̄ n̄ accipis nom̄ dñi dñi tui in uanū.
cecidit bestia erroris nefandariū hērsium.
Tangis tēciā chordā ubi p̄spe fut̄e q̄eris faci
q̄cqd facis. m̄ficiat⁹ crudeli⁹ ceteris bestis
amor hui⁹ scli. Ap̄t amorē scli hui⁹ laboras
hōies in om̄ib⁹ negotiis. tū autē in om̄ib⁹ bonis
opib⁹ tuis labora n̄ p̄pt̄ amorē scli s; p̄ sēpi
tina regē. quā p̄mittit d̄s. Honora patrē tuū
& matrē tuā. Tangis q̄rtā chordā ut hono
rē parentib⁹ deferas. cecidit bestia impieta
tis. Non mechaberis. Tangis q̄ntā chordā.
cecidit bestia libidinis. Non occides. Tangis
sextā chordā. cecidit bestia crudelitatis.
Non furtū facies. Tangis septimā chordā.
cecidit bestia rapacitatis. Non falsū testimo
niū dices. Tangis octauā chordā. cecidit
bestia falsitatis. Non cōcupisces uxorē p̄xi
mi tui. Tangis nonā chordā. cecidit bestia
adulterinę cogitationis. Aliud ē enī n̄ face
re aliqd tale p̄t̄ uxorē. aliud n̄ appetere
alienā uxorē. Idō duo p̄cepta s̄t. n̄ mechaberis.
& n̄ cōcupisces uxorē p̄xi mi tui. Non cōcupis
ces rē p̄xi mi tui. Tangis decimā chordā. ce
cidit bestia cupiditatis. Ita cadentib⁹ om̄ib⁹
bestis. securus & innocens in dñi dilectione
& humana societate uersaris. **Ex libro**

sententiā p[ro]p[ri]ā. Karitātē habens quē est de corde puro & cōscientia bona et fide nō ficta. diligit dñm & p[ro]ximū sic seipsum. Amator enī dī. amator ē sui. & nō diligens dñm nō diligit p[ro]ximū. q̄a nō diligit seipsum. **Dilectio p[ro]ximī malū nō opatur.** **Ex tractatu psalmi .xli.** Proximū omēm hominē oportet intelligi. q̄a nemo ē cū q̄ sit opandū malū. & dilectio p[ro]ximī malū non opat̄. **Ex libro de trinitate octavo.** Qui g[erit] homines amat. aut quia iusti sunt aut ut iusti sint amare debet. Sic enī & seipsum amare debet. aut quia iust[us] ē. aut ut iust[us] sit. Sic enī diligit p[ro]ximū tanquā seipsum. sine ullo p[er]iculo. Qui enī aliter se diligit iniuste se diligit. qm̄ ad hoc se diligit ut sit iniustus. Ad hoc g[erit] ut sit malus. ac p[ro] hoc iā nō se diligit. Qui enī diligit iniquitatē. odit animā suam. **Ex sermone epl[istol]e iohannis .x.** Tenete dilectionē. & securi estote. Quid times ne male facias alicui. Quis male facit ei quē diligit. Dilige. nō potest fieri. nō bene facias. S; forte corripis. Amor hoc facit nō seuitia. S; forte cedis. Ad disciplinā facis. quia amor ipsi[us] dilectionis nō te p[er]mittit negligere indisciplinātū. & sit q̄dā q̄si diu[er]s[us] fruct[us] et cōtrari[us]. ut aliquando odiū blandiat & karitas seuiat. Nescio q̄s odit inimicū suū & fingit illi amicitia. uidet illū facere aliq̄d malū & laudat. Vult eū ēē p[re]cipitē. vult eecū ire p[er] abrupta cupiditatū suarū. unde forte nō redeat. Laudat. qm̄ laudatur peccatore in desideris aīe suę. adhibet illi unctionē adulatiōis suę. Ecce odit & laudat. Alē uidet amicū suū tale aliq̄d facere. reuocat. Si illū nō audiat. p[er]fert uerba etiā castigatiōis. obiurgat. litigat. Aliqn

do uenit ad hanc necessitatē ut litiget. Ecce odiū blandit̄. & karitas litigat. Noli attendere ūba blandientis. & q̄si seuitiā obiurgantis. Venā aspice. radicē unde p[re]cedat quere. Ille blandit̄ ut decipiat. iste litigat ut corrigat. **Ex libro ad ieronimū .ii.** **P**lenitudo g[erit] legis ē karitas. qua d[omi]n[us] p[ro]ximūq; diligit. In quib[us] p[re]ceptis karitatis. tota lex pendet & p[ro]ph[etia]. Merito reus fit omīum. q̄ ētra illā facit in qua pendent oīa. Nemo autē peccat nō adu[er]s[us] illā faciendo. q̄a nō adulterabis. nō homicidiū facies. nō furaberis. nō cōcupisces. & siq̄d ē aliud mandatū. in hoc sermone recapitulat̄. in eo q̄d diliges p[ro]ximū tuū tanq[ua]m teipsum. Dilectio p[ro]ximī malū nō opat̄. Plenitudo autē legis karitas. Nemo autē diligit p[ro]ximū nō diligens dñm. ut hoc q̄ntū potest p[ro]ximo impendat quē diligit tanq[ua]m seipsum. ut & ille diligat dñm. quē si ipse nō diligit nec se nec p[ro]ximū diligit. **Ex tractatu eugl[ist]i sedm ioh[annem] .lxxx.** **M**andatū nouū do uob[is]. ut diligatis inuicē sic dilexi uos. ut & uos inuicē diligatis. Qd̄ autē hīc dīc[itur]. hoc ē mandatū meum uelut nō sit aliud. q̄d putam[us] frēs mei. Nūq̄dā solū ei[us] de ista dilectione mandatū ē. qua diligim[us] inuicē. Nonne ē aliud mai[us] ut diligam[us] dñm. Aut ū de sola nob[is] d[omi]n[us] dilectiōe mandauit. ut nō alia inq[ui]ramus. Tria certe cōmīdat apl[os] dicens. Manent autē fides. spes. karitas. tria hec. maior autē his ē karitas. Et si in karitate hoc ē in dilectione cōcludunt̄ duo illa. maior tamē dicta ē esse nō sola. De fide g[erit] nob[is] quā multa sūt mandata. quā multa de spe. q̄s potest cuncta colligere. q̄s enumerando sufficere. S; intueam[us] q̄d ait idem apl[os]. Plenitudo legis karitas. Vbi g[erit] karitas ē. q̄d ē q̄d possit deesse. Vbi autē nō ē. q̄d ē q̄d possit p[er] deesse.

Demon credit. nec diligit. Nemo diligit. q̄
ñ credit. frustra q̄dē. s; tam̄ potest spare
ueniā q̄ ñ diligit. nemo aū potest despa
re q̄ diligit. Itaq; ubi dilectio ē ibi necessa
rio fides et spes. & ubi dilectio p̄ximū
ibi necessario etiā dilectio dī. Qui enī ñ
diligit dñm. qm̄ diligit p̄ximū tanq; se
ipsū. q̄ndoq̄dē ñ diligit & seipsū. Est
q̄ppe impi⁹ & iniqu⁹. Qui aū diligit iniqui
tatē. ñ plane diligit s; odit aīam suam.
Hoc ḡ p̄ceptū dñi teneam⁹. ut nos inuicē
diligam⁹. & q̄cqd̄ aliud p̄cipit faciem⁹.
qm̄ q̄cqd̄ ē aliud hic habem⁹. Discernit⁹
q̄ppe ista dilectio ab ea dilectioe qua se
diligit hoīes. sic hoīes. Nā ut discernere⁹
adiunctū ē. sic dilexi uos. Utq̄d enī dile
xit nos xp̄s. h̄ ut possim⁹ regnare cū xp̄o.
Ad hoc ḡ & nos inuicē diligam⁹. ut dilectio
nē nr̄am discernam⁹ a ceteris. q̄ ñ ad hoc se
inuicē diligit. q̄a nec diligunt. Qui aū se
p̄p̄t habendū dñm diligit. ipsi se diligunt.
Ergo. ut se diligant dñm diligunt. Non ē
hec dilectio in hominib⁹ omib⁹. Pauci p̄p̄t
ea se diligunt. ut sit d̄s om̄ia in omib⁹.
Ex tractatu psalmi. lxxxviii. Qui sedes
sup̄ cherubin. Cherubin sedes gl̄e dī. &
int̄pretat⁹ plenitudo scientie. Ibi sedet d̄s.
in plenitudine scientie. Licet intellegam⁹
cherubin sublimes ēē celoz potestates. atq;
uirtutes. tam̄ si uis eris cherubin. Si enī
cherubin sedes ē dī. audi q̄d dicat scriptā.
Anima iusti. sedes sapientie. Quom̄ inq̄s ero
plenitudo scientie. Quis hoc implet.
Habes unde impleas. Plenitudo legis ka
ritas. Noli p̄ multa ire. atq; distendi. Ter
ret te ramoz diffusio. Radicē tene. & de
magnitudine arboris noli cogitare. Sit
in te karitas. & necesse ē plenitudo scien
tie. cōsequat⁹. Quid enī nescit q̄ karitatem

scit. q̄ndoq̄dē dictū ē. d̄s karitas est.
Et hoc scientes tēp⁹. quia hora ē iā nos de
somno surgere. Nē ḡ p̄pior ē nr̄a sal⁹. quā
cū credidim⁹. Nox p̄cessit. dies autē ap
pinquabit. **Ex tractatu psalmi. lxxxviii.**
Et mane oratio mea p̄ueniet te. Iā mane.
postea quā nox infidelitatis & tenebre inf
ierit. Qd̄ mane ut m̄ eēt. misericordia tua p̄uenit
me. S; q̄a restat illa clarificatio ubi illumi
nabunt occultatenebrarū. & manifesta
bunt cogitationes cordis. & laus erit uni
cuiq; ate. nē in ista uita. in ista p̄grinati
one. in hac luce fidei que in cōparatione
tenebrarū infidelium iā dies ē. s; in cōpara
tione diei ubi uidebim⁹ facie ad faciē ad
huc nox ē. adhuc oratio mea p̄ueniet te.
Ut aū ista feruescat & exerceat oratio. qd̄
nob̄ q̄ntū expediat null⁹ ut opinor uerbi⁹
explicare potest. differt⁹ bonū qd̄ in et̄nū
dabit⁹. & mala t̄n̄itura crebrescunt. & sepe
amici & nota p̄clitantes scdm̄ sc̄lm̄ sc̄os formidine
desert⁹. De quib⁹ dicit apl̄s. Om̄s me dereli
querūt. ñ illis imputet⁹. S; ut qd̄ hec om̄ia.
ñ oratio hui⁹ sc̄i corporis. mane. idest post
noctē infidelitatis in luce fidei p̄ueniat
dñm. donec ueniat sal⁹ illa in cui⁹ n̄dū re
s; iā spe salui facti sum⁹. eāq; cū patientia
fidelit̄ expectamus. **Abiciam⁹ ḡ opa**
tenebrarū. & induam⁹ arma
lucis. sic ut in die honeste ambulemus.
Ex libro de genesi ad litterā. iiii. Vita fi
deliū que in hac carne atq; in hoc sc̄lo ducit⁹.
in cōparatiōe uite infidelis atq; impi⁹. non
irrationabilit̄ lux & dies appellat⁹. dicente
apl̄o. fuistis enī aliquādo tenebre. nē autē
lux in dñō. Et illud. Abiciam⁹ opa tenebra
rū. & induam⁹ nos arma lucis. sic ut in die
honeste ambulem⁹. Qui tam̄ dies ñ rursus
in cōparatiōe illi⁹ diei q̄ equales angeli facti

uidebim^{us} dñm sicuti ē. ipse q̄q; nox ēēt. n̄ hic
pphetis lucerna indigerem^{us}. Vnde ap̄ls pe-
trus dic^{it}. Habem^{us} certiorē pphicū sermonē
cui bene factis intendentes sic lucerne in
obsuro loco. donec dies luceat. & lucifer
oriat^{ur} in cordib^{us} ur̄is. **Ex tractatu psalmi**
lxxxvi. Vita fidelū. in cōparatione uitę
infidelū dies ē. Abiciam^{us} inq̄t opa tenebra-
rū & induam^{us} arma lucis. sic ut in die ho-
neste ambulem^{us}. Ergo honeste uiuentes.
in cōparatione uitę impiorū in die sum^{us}. S;
iste dies uitę fidelū n̄ sufficit. Hic enī quā-
uis dies sit uitę fidelū. tēptatio ē uitę hu-
mana sup̄ tram. Nox & dies. Dies in cōpa-
ratione infidelū. nox in cōparatione an-
gelorū. Habent enī diem angeli. quē nos
n̄dū habem^{us}. Iā nos habem^{us} quē n̄ habent
infideles. s; n̄dū habent fideles quē angeli
habent. Tē autē habebunt. cū erūt equales
angelis dī. qđ illis in resurrectione pmissū est.
**Non in cōmessationib^{us} et ebrietatib^{us}. n̄ in cu-
bilib^{us} & impudiciis. n̄ in cōtentione et
emulatione. s; induim^{us} dñm iēm xp̄m.**
Ex epla ad aureliū ep̄m. Cū ap̄ls tria bre-
uiter genera uitę detestanda & uitanda
uno loco posuerit. de quib^{us} innumerabiliū
peccatorū exurgit seges. unū horū qđ sedō
loco posuit acerrime in cecelia iudicat^{ur}.
duo autē reliq̄ id est p̄mū & ultimū tolerabi-
lia uident^{ur} hominib^{us}. atq; ita paulatim fie-
ri potest. ut nec uitia iā putent^{ur}. Aut enim
uas electiois. Non in cōmessationib^{us} & ebre-
tatib^{us}. n̄ in cubilib^{us} & impudiciis. n̄ in cōten-
tione & dolo. s; induite uos dñm iēm xp̄m.
& carnis curā ne feceritis in cōcupiscentiis.
Horū g^o triū cubilia & impudiciis ita ma-
gnū erim^{us} putat^{ur}. ut nemo dign^{us} n̄ modo
ecclīastico ministerio. s; etiā ipsa sacram̄torū
comunione uideat^{ur}. qđ se isto peccato macu-

lauert. Et recte om̄ino. S; quare solū. Com-
messationes enī & ebrietates ita cēesse & li-
cite putant^{ur}. ut in honore etiā beatissimorū
m̄rum n̄ solū p̄ dies sollempnes qđ ipsū q̄s n̄
lugendū uideat^{ur}. qđ hec n̄ carnis oculis in-
spiciat^{ur}. s; etiā cotidie celebrant^{ur}. Que sedi-
tas. si tantū flagitiosa & n̄ etiā sacrilega
ēēt. qđcūq; tolerantie uirib^{us} sustentandam
putarem^{us}. quāq; ubi ē illud qđ cū multa ui-
tia enumerasset idē ap̄ls. ut que posuit
ebriosos ita cēludit ut diceret. cū talib^{us} nec
panē edere. S; feram^{us} hec in luxu & labe
domestica & cōuiuicij que p̄uatis parie-
tib^{us} cōtinent^{ur}. accipiam^{us}q; cū eis corp^{us} xp̄i cū
qđ panē edere phibem^{us}. saltim de scōrū cor-
porū sepulchris. saltim de locis sacram̄torū.
de domib^{us} orationū tantū dedec^{us} arceatur.
De cōtentione autē & dolo qđ me attinet
dicere. qđdo ista uitia n̄ in plebe s; in m̄ro nu-
mero grauiora sūt. Horū autē morborū mā-
supbia ē. & humanę laudis auditas. que
etiam h̄y pochrusin septe generant. Huic n̄
resistat^{ur}. n̄ crebris diuinorū librorū testimo-
niis incutiat^{ur} timor & karitas dī. si tam̄ ille
qđ hoc agit semetipsum p̄beat patientię atq;
humilitatis exemplum. min^{us} sibi assumido
quā offert^{ur}. s; tam̄ ab eis qđ se honorant nec
totū nec nihil accipiendo. & hic qđ accipit^{ur}
laudis aut honoris n̄ p̄pt se qđ tot^{us} corā dō
ēē debet & humana cōtēpnere. s; p̄pt illos
accipiat^{ur} quib^{us} cōsulere n̄ potest si nimia de-
iectione uilescat. Ad hoc enī p̄tinet qđ dic-
tū ē. Nemo iuuentutē tuā cōtēpnat. cū ille
hoc dixerit qđ alio loco ait. si hominib^{us} pla-
cere uellē. xp̄i seruus n̄ ēēm. Magnū ē de
honorib^{us} & laudib^{us} hominū n̄ letari. s; om̄nē
munantē pompā p̄cidere. & siqđ inde ne-
cessariū retinet^{ur} id totū ad utilitatē honoran-
tiū salutēq; cōferre. Non enī frustra dictū ē.

^{sibi.}
dñs cōfringet ossa hominib⁹ placere uolentium.
Quid enī languidius. qđ tam sine stabilitate
ac fortitudine qđ ossa significant. quā homo
quē male loquentiū lingua debilitat. cū sei
at falsa ēē que dicuntur. Cui rei dolox nul
lom anime uiscera dilanaret. si nō amor
laudis ei ossa cōfringeret. **Et carnis curā ne
feceritis in cōcupiscentiis. Ex libro sedō
de sermone dñi in monte.** Crastin⁹ dies
inqt sollicit⁹ erit sibi ipse. idest ut cū oport
uerit sumas cibum uel potū uel indumentū.
cū ipsa sibi scilicet necessitas urguere cepit.
Aderunt enī hec. qđ nouit pat̄ ur̄ qđ hoy
omūum indigeris. Sufficit enī diei inquit
malicia sua. idē sufficit qđ ista sumere ur
guebit ipsa necessitas. Huic qđ pens tēpo
ralis necessitatis. noli addere aliqđ graui⁹.
Querentib⁹ p̄mū regnū & iusticiā dī. idest
hoc p̄ponentib⁹ ceteris reb⁹ ut p̄pt hoc cēta
queram⁹. nō debet subēē sollicitudo ne illa
desint que huic uite p̄pt regnū dī s̄t ne
cessaria. **Ex libro cōfessionū. x.** Fames
& sitis qđā dolores sunt. urunt & sic febre⁹
necant. nō alimētōy medicina succurrat.
Ius qm̄ p̄sto ē ex cōsolatione munerū tuorū
in qđ n̄r infirmitati trā & aqua & celum
seruiunt. calamitas delicie uocant̄. Hoc
me docuisti. ut quēadmodū docuisti sic
alimēta sūptur⁹ accedā. S; dū ad quietem
satiētatis ex indigentia & molestia t̄nseo.
in ipso t̄nsitu insidiat̄ m̄ laque⁹ cōcupiscen
tię. Ipse enī t̄nsit⁹ uoluptas ē. & nō ē alius
qua t̄nseat̄ qđ transire cogit necessitas.
Et cū sal⁹ sit causa edendi. adiungit se tan
quā pedissequa p̄culosa iocunditas. & ple
rūq; p̄re conat̄. ut ei causa fiat qđ saluti⁹
causa me facere uel dico uel uolo. Nec idē
mod⁹ utriusq; ē. Nā qđ salutis ē. delectati
oni parū ē. & sepe incertū sit utrū adhuc

necessaria corporis cura subsidū petat. an uo
luptaria cupiditas fallacie ministeriū suppe
tat. Ad hoc incertū hilarescet infelix anima.
& meo p̄parat excusationis patrociniū. gau
dens nō apparere qđ satis sit moderamine ua
litudinis. ut optentu salutis obumbrēt nego
tium uoluptatis. His tēptationib⁹ cotidie co
nor resistere. & inuoco dexterā tuā. Nemo
enī potest ēē cōtinens. nō tu des. **Ex libro de
beata uita.** Nec nos terrent quedā sapien
tiū corpori necessaria. Non enī eis eget ipse
anīm⁹. in qđ posita ē beata uita. Ipse enī p̄fect⁹
ē. Null⁹ aū p̄fect⁹ aliqđ eget. & qđ uidet̄ cor
pori necessariū sumet si affuerit. Si nō affue
rit. nō eū istarū rerū franget inopia. Omis
nāq; sapiens fortis ē. null⁹ aū fortis aliqđ
metuit. Non qđ metuit sapiens aut mortē
corporis aut dolores. quib⁹ pellendis uel
euitandis uel differendis sunt necessaria il
la quę ei potest cōtingere inopia. s; tam nō
desinit eis bene uti si ipsa nō desint. **Ex li
bro ad p̄bam de uidendo dō.** Carnis in
qt p̄uidentia ne feceritis in cōcupiscentiis. qđ
gerim⁹ curā carnis ad necessitatē salutis. He
mo enī unq̄ carnē suā odio habuit. sic ipse
itidem dīc. Hinc ē qđ etiā timotheū nimū
sic apparet corporis castigatōrē ammonet.
ut modico uino utat̄ p̄pt stomachum. et
frequenter suas infirmitates. **Infirmitū aū
in fide assume. nō in disceptationib⁹ cogi
tationum.** **Ex sermone de aplō paulo.
in cōuersione cuiusdā fausti pagani.** Cor
hominis nec uidere possim⁹. nec ostendere.
Dñs dīc. Ius pat̄a s̄t uob⁹. que occulta s̄t m̄.
Paul⁹ apl⁹s dīc. Fr̄es. nolite ante tēp⁹ qđquā
iudicare. donec ueniat dñs. & illuminet abs
condita tenebrarū. & manifestabit cogitati
ones cordis. & tē laus erit unicuiq; a deo.
Non potes inspicere cor noui xp̄iani. qđ

cor ueteris xpiani potes. Dicturi estis. s; ex
necessitate credidit. Potest & de illo dici de
q paulo ante loquebam. qui pmo fui blasphemus
& persecutor. & iniurius. Et ipsi eni que
da necessitas impacta e. celesti uoce pstratus
e. ut lum habere lum pdidit. Vinare qd
uolueris. & qntu uolueris da cuilibet homi-
ni. Quid dulcius ista luce. Qua tam n paulus
pdidisset. gna n accepisset. De necessitate
credidit. Quid timuit. Dicat m qd timuit.
Clamantes oues. Oues clamare possunt.
mordere n possunt. Potuit & in ipso clamo-
re ouium di adutere glam di. & timere iu-
diciu di. Excitat e a somno qdam. ut cside-
raret impleri de xpo que st pdicta de xpo.
tantu posse nom xpi. qntu pualere glam x.
Itaq; breuit dico caritati ur. Ecclesiam dei
alloqr: pptm di alloqr: Si credidit tu in
uenisti. si timuit tu uicisti. Interim frs ad
qd possunt hoies. ultra nob n usurpem qd
cessu non e. Apls dic. Infirmu au in fide
assumit. n in diuinationib cogitationu.
Non nob usurpem diuinationes cogitationes
alioz. s; do pbeam cogitationes nras. etia p
illis de quib forte aliqd dubitam. Forte
dubitat aliqd nouitas ipsi. Amate abun-
dantiu dubitante. amore ur curate de
corde infirmi dubitatione. Interior facie
uidete. de qua gaudeatis. Cor do comitti-
te. p q oretis. Sciatis eu de feri amalis. si
suscipiat a nob. Plus ama te homine.
qua prius oderatis errorem. Sic uenit xpc
egros sanare. de q euglm auduim. qa n est
op sanus medic s; male habentib. Et qs e ho
q eu pdiderit una oue. nne relinqt nonagin-
ta noue in montib. & it querere una que pi-
erat. Et eu inuenerit. gaudet de illa. Sic
gaudet pat ms de uno penitente. qua de
nonaginta noue iustis. quib n e op peniten-

tia. Sic prors uenit xpc egros sanare. sic se
nouit de inimicis suis misericors uindicare
Quib forte anim dolet. cfortib ei erroris ad
hora irascunt. postea fortassis imitabuntur.
Itaq; frs comendam eu orationib uris & di-
lectioni ur. & amicitie fidelissime & suscep-
tioni infirmitatis ei. Quom pretis sic seqt.
Bona uia doceat. bona in uob inueniat. Ia
fact xpian. discernat qd inter sit inter id
qd dimisit. & id qd inuenit. Vita ipsius et
studiu circa fide xpi. posteriora tpora co-
pbabunt. Ne au frs mei n fuit necesse.
n fuit ciliu pastoz repellere pulsante. dif-
ferre querente. De occultis cordis uelle
iudicare. & uoce manifesta n acceptare.
nec ciliu fuit nec pposita nri. Nouim eni
qucadmodu mnet misericors illa di aua-
ricia. undiq; lucra querentis de pecunia
sua. & dicentis pigro seruo iudicare uo-
lent qd n uidebat. & circa lucra dni colli-
genda torpenti. Serue nequa. ex ore tuo
te cdepro. Tu me dixisti homine molesti
metere ubi n seminaui. colligere ubi n spar-
si. Noueras q auaricia mea. Tu daret pecu-
niam mea numulariis. ego ueniens eu usu-
ris exigeret. Nos q n potuim n erogare
pecunia dnica. Exactor ille erit. n tantu
ipsi s; et omium nrm. Impleam q officiu
progratoris. n usurpem locu exactoris.
Itaq; frs op di in animo habete. Aliud
quereratis. aliud disponebatis. aliud inue-
nistis. Opus dni comendam serui cseruis.
Pls diligam in eo qd dns nr fecit. qua id
qd facere uolebam. Meliora eni st opa ipsi.
& magna & deuota uoce ei auduim. Ma-
ioratu nolo. xpian ee uolo. Letamini. ex-
ultate. ampli qua oderatis amate. Opus
suum xpo orationib comendate. animu fide-
le. puu. amicu. rudimentis sensu exhibete.

Quid intēst enī. q̄a uidetis iā p̄uclā etatem. ~
Hora nona uenit ad uincā. mercede eq̄lē accep-
turū. **Is q̄ manducat n̄ manducantē non
sp̄nat. & q̄ n̄ manducat manducantē non
iudicat. & cetera. Ex libro. ii. de sermone
dñi in monte.** Ea facta quę dubium est
q̄ animo fiant in meliōrē partē int̄pretem̄.
Qd̄ enī scriptū ē. ex fructib⁹ eorū cognoscetis
eos. De manifestis dictū ē quę n̄ possunt bo-
no animo fieri sicuti s̄t stupra uel blasphe-
mie uel furta. uel ebrietates. & si q̄ s̄t alia
de quib⁹ nob̄ iudicare p̄mittit̄ dicente aptō.
Qd̄ enī in de his quę foris s̄t iudicare. Non
ne de his q̄ int̄ s̄t uos iudicatis. ~ De gene-
re aū ciborū q̄a bono animo possunt & sim-
plici corde sine uitio cōcupiscentię q̄cūq; ci-
bi humani indifferēt̄ sumi. phibet apt̄s
iudicari eos q̄ carnib⁹ uescebant̄ & uinum
bibebant. ab eis q̄ se ab hui⁹modi alimentis
tēpabant. Qui manducat inqt̄ n̄ manducan-
tē n̄ sp̄nat. & q̄ n̄ manducat manducantē
n̄ iudicat. Ibi etiā ait. Tu q̄s es q̄ iudices ali-
enū seruū. ~ Dñō suo stat aut cadit. De
talib⁹ enī reb⁹ quę possunt bono animo &
simplici fieri. quāuis etiā bono n̄ possint.
uolebant illi cū homines eēnt in occulta
cordis ferre sententiā. de quib⁹ sol⁹ iudicat
d̄s. Ad hoc p̄tinet etiā illud qd̄ alio loco dicit̄.
Nolite ante tēp⁹ q̄cūq; iudicare. q̄usq; ue-
niat dñs & illuminet abscondita tenebra-
rū. & manifestabit cogitationes cordis. &
tū laus erit unicuiq; a dō. Sunt ḡ quedā
facta media quę ignoram⁹ q̄ animo fiant.
q̄a & bono & malo fieri possunt. de quib⁹
temerariū ē iudicare. maxime ut cōdēpne-
mus. Hōy autē ueniet tēp⁹. ut iudicentur.
cū dñs illuminabit abscondita tenebrarū.
& manifestabit cogitationes cordis. **Ex
libro de agone xp̄iano.** Cum audimus

q̄eredit in xp̄m n̄ ueniet in iudiciū. intelliga-
mus q̄a n̄ ueniet ad dāpnationē. Dicit̄ enim
iudiciū p̄ dāpnationē. sic dicit̄ apt̄s. Qui non
manducat manducantē n̄ iudicat. id est
n̄ de illo male existimet. ~ Et dñs dicit̄. Nolite
iudicare. ne iudicet̄ de uob̄. Non enī tollit
nob̄ intelligentiā iudicandi. cū & p̄ph̄a di-
cat. si uere iusticiā diligitis recta iudicate
filii hominū. & ipse dñs dicat. nolite iudi-
care p̄sonalit̄. s; iustū iudicate. s; illo loco
ubi uetat iudicare illud ammonet ne dāp-
nem⁹ aliquē. cui uel cogitatio nob̄ n̄ apta ē.
uel nescim⁹ qualis postea sit futurus. **Tu
q̄s es qui iudicas alienū seruū. ~ Suo dñō
stat aut cadit. Stabit autē. Potens est enī
d̄s statuere illū. Ex libro de correptione
& gr̄a.** Quāuis de omib⁹ regeneratis & pie
inuentib⁹ loqueret̄ apt̄s dicens. tu q̄s es
q̄ iudices alienū seruū. suo dñō stat aut
cadit. cōtinuo tam̄ respexit ad p̄destinat⁹
& ait. Stabit autē. Et ne sibi hoc arroga-
rent. potens ē enī d̄s inqt̄ statuere illum.
Ipse itaq; dat p̄seuerantiā q̄ statuere potē
ē eos q̄ stant. ut p̄seuerantissime stent. uel
restituere q̄ ceciderūt. Dñs enī erigit elisos.
**Qui sapit diem dñi sapit. Ex libro. iii. de
baptismo.** Nec isti eccl̄ie sunt deuoti qui
uident̄ eē int̄ & c̄tra xp̄m uiuunt. id est
c̄tra mandata xp̄i faciunt. Nec om̄ino ad
illā eccl̄iam p̄tinere iudicandi s̄t. quam
sic ipse man⁹ dat lauacro aque in uerbo
ut exhibeat sibi gl̄osam eccl̄iam n̄ haben-
tē maculā aut rugā. aut aliqd̄ hui⁹modi.
Qd̄ si ista eccl̄ia n̄ sunt ad cui⁹ mēbra non
p̄tinent. n̄ s̄t in eccl̄ia de qua dicit̄. una
ē colūba mea. una ē matri sue. Ipsa est enī
sine macula et ruga. aut asserat q̄ potest
hui⁹ colūbe mēbra eē q̄ sc̄lō ūbis n̄ factis re-
nunciant. Interim ad qd̄ uidem⁹ unde

124

dictū arbitror. q̄ sapit dñe dñs sapit. dñs enī
iudicat omne diē. Sedm̄ autē p̄sentia qua
nouit q̄s p̄destinauerit ante mundi cōstitu-
tionē cōformes imaginis filiū sui. multi etiā
q̄ apte foris sūt & heretici appellant. multis
& bonis catholicis meliores sūt. Quid enī sint
hodie uidem. q̄d futuri sint ignoram. & dō
q̄dem apud quē sūt p̄sentia que futura sunt.
etiā q̄d futuri sūt iam sunt. Nos autē sedm̄
id q̄d in p̄senti est q̄sque hominū. querimus
utrum in illi ecclie mēbris que una columba
dicta ē & sponsa xp̄i sine macula et ruga
hodie deputandi sint. **Et qui manducat**
dñō manducat grās enī agit dō. & q̄ non
manducat dñō n̄ manducat. grās enī agit
dō. Ex tractatu psalmi. xxi. ut ex li-
bro de grā noui testam̄ti. Itē dictū ē. an-
nunciabit dñō generatio uentū. ac si dice-
rēt dñō placebunt. q̄ annuntiabunt n̄ sibi.
ut ita sit dñō annunciare. sic ē dñō uiuere.
Sic dictū ē. q̄ manducat dñō manducat.
& q̄ n̄ manducat dñō n̄ manducat. Ad hoc
q̄ppe addidit & grās agit dō. ut ostende-
rēt q̄d ē dñō facit. idest in ei laudē fac.
Tunc enī recte. tē iuste. tē pie fit. cū op̄s
bonū in ei sit laudē cui grā donat ut fiat.
In q̄ affectu pficiens q̄cquid boni fac dñō
facit. hoc ē in ei laudē cui grām p̄cepit
ut faciat. Vnde ē actio grārū. que intimo
fidelū misterio celebrat. **Nemo enī nrm̄**
sibi uiuit & nemo sibi morit̄. siue enim
uiuum dñō uiuum. siue morim̄ dñō morim̄.
& cetera. Ex tractatu psalmi. lx. iiii. Sicut
dñi magnitudinis n̄ ē finis. sic tue laudi
n̄ erit finis. Non enī cū mortuus fueris in
hac carne. defines laudare dñm. Dictū est
q̄dē. n̄ mortui laudabunt te dñe. s; illi de
quib; dicit̄. a mortuo uelut qui n̄ sit perit
ēfessio. n̄ illi de quib; ait q̄ credit in me

licet moriat̄ uiuet. q̄a & dñs abrahā & dñs isaac.
& dñs iacob. n̄ ē mortuor; s; uiuor;. Si enī nūqm̄
ipsius n̄ eris. nūquā a laude ipsius tacebis.
Timere poteris ne dū uiuis hic ipsi sis. & cū
mortuus fueris n̄ sis ipsius. Audi aplm̄ tibi
p̄mittentē t̄ securitatē. Siue uiuum dñō ui-
uum. siue morim̄ dñō morim̄. Siue q̄ uiuum
siue morim̄. dñi sum. Et unde factū ē. ut
ei sis mortuus. Quia p̄cio sui sanguinis te
redemit. Et mortuus qm̄ p̄dit seruū mor-
tuū. cui mors p̄ciū tuū est. Ideo cū dixis-
set siue uiuum siue morim̄ dñi sum. ut osten-
deret ipsū p̄ciū. ad hoc enī inqt̄ xp̄e mor-
tuus ē & resurrexit. ut et mortuor; & uiuor;
dñetur. **In hoc enī xp̄e mortuus ē & re-**
surrexit. ut et uiuor; & mortuor; dñetur.
Ex libro enchiridion. Ideo xp̄e mortuus
ē et resurrexit ut & uiuor; & mortuor; dñet̄.
nec tenebit regnū mortis cū p̄ q̄ mortuus
ē ille liber in mortuis. **Ex libro de ciuita-**
te di. xx. Regnant itaq; cū illo etiā nunc
sc̄i ei. alit̄ quidē quā tē regnabunt. nec tam̄
cū illo regnant zizania quāuis in ecclesia
cū tritico crescant. Regnant q̄ppe cū illo
q̄ faciunt q̄d ait apls. si resurrexistis cum
xp̄o que sursum sūt sapite ubi ē xp̄e in dex-
tera di sedens. que sursum sūt sapite n̄ que
sup̄ tram. de qualib; itē dñe. q̄d eor; cōuersa-
tio in celis ē. postremo regnant cū illo. q̄
eo modo sūt in regno ei. ut sint etiā ipsi re-
gnū ei. Quom̄ autē sunt regnū xp̄i. q̄ ut
alia taceā quāuis ibi sint donec colligat̄
in fine sc̄li de regno ei om̄ia scandala. tam̄
illuc sua querūt n̄ que inu xp̄i. Et anime
inquit occisor; p̄pt̄ testimoniū inu & p̄pt̄
uerbū dei subaudit̄ regnauerūt cum inu.
anime scilicet m̄rum n̄dū sibi corporib;
suis redditis. Neq; enī p̄or; anime separant̄
ab ecclia. que n̄ etiā ē regnū xp̄i. Alioqn̄

nec ad altare dī fieret eorū memoria in com-
municatiōe corporis xpī. nec aliqd pdesset
ad ei' baptisimū in piculis currere. ne sine
illo finiat' hec uita. nec ad reconciliatiōem
si forte p penitentiā malāue cōscientiā q's
que ab eodē corpore separat' est. Cur enim
fiunt ista. n̄ quia etiā fideles defuncti mēbra
sūt eius. Quāuis g' cū suis corporib' n̄dum.
iā tam eorū anime regnant cū illo. Unde
et alibi legit'. Beati mortui. q' in dño mori-
unt'. A modo iā dicit sp̄s. ut req̄scent
a laborib' suis. Nā opa eorū secunt' illos.
Regnat itaq; cū xpō nē p̄mū ecclia in ui-
uis et mortuis. Ap̄tea enī sic dicit ap̄ls
mortui sūt xp̄s ut et uiuorū et mortuorū
dñet'. s; ideo tantūm m̄rum animas com-
memorauit. q̄a ipsi p̄cipue regnant mor-
tui. q' usq; ad mortē pueritate certauerūt.
Sed a parte totū etiā ceteros mortuos intel-
ligim' p̄tinentes ad eccliam. qd ē regnū xpī.

**Non g' amplius inuicē iudicem'. Ex libro
sedō de sermone dñi in monte.** Duo sūt
in quib' temerariū iudiciū cauere debem'.
cū incertū ē q' animo qdque factū sit.
uel cū incertū ē qualis futur' sit qui nē
uel bon' uel malus appareat. Si g' q'spiam
uerbi grā ēquest' de stomacho ieiunare
uoluit. et tu id n̄ credens. edacitatis id
uitio tribueris. temere iudicabis. Item si
manifestā edacitatē ebriositatēq; cognō-
ueris. et ita rephenderis quasi nūq̄m illa
possit corrigi atq; mutari. nihilomin' te-
mere iudicabis. Non g' rephendam' ea
que nescim' q' animo fiant. neq; ita repre-
hendam' que manifesta sūt ut despem'us
sanitatē. et uitabim' iudiciū de q' nē dicit'.
nolite iudicare ne iudicet' de uob'. Maxi-
me autē hi temere iudicant de incertis
et facile rephendunt'. qui magis amant

utupare et dāpnare quā em̄dare atq; corri-
gere. qd uitū supbia ē uel inuidētia.

**Non ē enī regnū dī esca et pot'. s; iusticia et
pax et gaudiū in spū scō. Ex libro questio-
nū euangelicarū sedō.** Quod autē subiun-
git. et iustificata ē sapientia ab omib' filiis
suis. ostendit filios sapientiæ intellegere
de usu ciborū. nec in abstinendo nec in man-
ducando ēē iusticiā. s; in eq̄nitate tole-
randi inopiā. et tēpantia p abundantia.
n̄ se corrūpendi. atq; oportune sumendi
uel n̄ sumendi ea quorū n̄ usq; s; cōcupiscentia
refrenanda ē. Non enī interest omīno qd
alimētū sumas ut succurras necessitati
corporis. dū modo cōgruas in generib' ali-
mētū his cū quib' t' uiuendū ē. Neq; qn-
tū sumas multū interest. cū uideam' aliorū
stomachū citius saturari. et eos tam illi
ipsi paruo q' satiant' ardent' et intolerabi-
liter et omīno turpiter inhiare. alios autē
plusculo quidē satiari s; tolerabili' inopiā
ppeti. et uel ante ora positas epulas. si in
tēpore aut opus sit aut necesse sit cū tran-
q̄llitate aspicere neq; tangere. Magis g'
intest. n̄ quid uel q̄ntū alimētū p cōgruentia
hominū atq; p̄sonę sue. et p sue ualitudi-
nis necessitate quis capiat. s; q̄nta facili-
tate et serenitate animi careat. cū his uel
oportet uel etiā necesse est carere. ut illud
in animo xp̄iano compleat' qd ap̄ls dicit.
Scio et min' habere. scio et abundare. In
omib' et in omī uibut' sū. et satiari. et esuri-
re. et abundare. et penuriā pati. Omīa
possū in eo q' me cōfortat. Et illud. Neq; si
manducauerim' abundabim'. neq; si non
manducauerim' egebim'. Et illud. Non est
enī regnū dī esca et pot'. s; iusticia et pax
et gaudiū. Et quia solent hoīes multum
gaudere carnalib' epulis. addidit. in spū
scō.

Iustificat q̄ sapientia ab omib⁹ filiis suis. q̄
intelligunt utendis t̄renis oportuna tēpora
ēē debere. facilitatē ū carendi talib⁹. & amo-
rē fruendi et̄nis n̄ uariari oportere p̄ tēpo-
ra. s; p̄petuo retinere. **Omnia quidē mun-
da sunt. s; malū ē hominī q̄ p̄ offendiculum
manducat. Ex t̄latu eūg sedm ioh̄em. lxx.**

An n̄ uidem⁹ isrl̄itas malo suo impetrassē qd̄
culpabili cūpiscētia petuerūt. Concupie-
rant enī carnib⁹ uesci. quib⁹ pluebat manna
de celo. fastidiebant q̄ppe qd̄ habebant.
& qd̄ n̄ habebant impudentē petebant. q̄si
n̄ meli⁹ peterent n̄ ut cib⁹ q̄ deerat indecen-
ti desiderio p̄staret. s; ut ille q̄ aderat sa-
nato fastidio sumeret. Quando enī nos de-
lectant mala & n̄ delectant bona. debem⁹
potius rogare d̄m. ut delectent bona quā
ut cēdant mala. n̄ quia malū ē carne
uesci. cū de hac rē loquens apl̄s dicat. oīs
creatā dī bona ē. & nihil abiciendū qd̄
cū gr̄arū actione p̄cipit. s; quia sic ipse
tē ait. malū ē hominī q̄ p̄ offendiculum
manducat. & si p̄ hominis offensionē. q̄n
tomagis dī. cui⁹ in isrl̄itis n̄ parua erat
offensio repudiare qd̄ dabat sapientia.
& petere in qd̄ inhiabat cūpiscētia. q̄m
uis illi nec peterent. s; q̄a deerat murmu-
rarent. S; ut scirem⁹ n̄ dī creaturā ēē cul-
pabilē s; inobedientiā cūmacē & inordi-
natā cupiditatē. n̄ p̄pt̄ porcū s; p̄pt̄ po-
mū mortē hō inuenit. & esau p̄mat⁹ suos
n̄ p̄pt̄ gallinā s; p̄pter lenticulā pdidit.

Ex libro cōfessionum. x. **A**udiui aliam
uocē tuā. post cūpiscētias tuas n̄ eas &
auoluptate tua uetare. audiui & illā ex
munere tuo quā multū amauī. neq; si
manducauerim⁹ abundabim⁹. neq; si non
manducauerim⁹ deerit nob⁹. Hoc ē dicere.
Nec illares me copiosū faciet. nec illa erūp-
tiosum.

Audiui & alterā. Ego enī didici in quib⁹ sum
sufficiens ēē. & abundare noui. & penuriā
pati noui. Omnia possū in eo q̄ me cōfortat.
Ecce miles castrorū celestiu⁹. n̄ puluis qd̄ sum⁹.
S; mēto dñe q̄a puluis sum⁹. & de pulue-
re fecisti hominē. & p̄erat & inuent⁹ est.
Nec ille in se potuit q̄a idē puluis fuit. quē
taliter dicentē affectu tuē inspiratiōis ad-
amaui. Omnia possū in eo q̄ me cōfortat. Con-
fortame ut possim. Da qd̄ iubes. & iube
qd̄ uis. Iste se accepisse cōfiteat⁹. & qd̄ gr̄at⁹ in
dño gr̄at⁹. Audiui aliū rogantē ut accipiat.
Aufer a me cūpiscētias carnis. Vnde ap-
paret scē d̄s m̄s te dare. cū sit. qd̄ impas fi-
eri. Docuisti me pat̄ bone. oīa munda mun-
dis. s; malū ē hominī q̄ p̄ offendiculum
manducat. & omnē creaturā bonā ēē tuā.
nihilq; abiciendū qd̄ cū gr̄arū actione p̄-
cipit. & q̄a esca nos n̄ cōmendat dō. et ut
nemo nos iudicet in cibo aut potu. et ut
q̄ manducat n̄ manducantē n̄ sp̄nat. & q̄
n̄ manducat manducantē n̄ iudicet. Vidi
ei hoc. gr̄as t̄. laudes t̄. Eripe me ab omni
tēptatione. Non ego immundiciā obsonii
timeo. s; immundiciā cupiditatis. Scio nos
om̄s carnis gen⁹ qd̄ cibo ēēt usui manduca-
re p̄missū. helyām carnis cibo refectū. io-
hannē mirabili abstinentia p̄ditū anima-
lib⁹ hoc ē locustis in escam cedentib⁹ n̄ fuis-
se pollutū. & scio esau lenticulę cūpiscē-
tia deceptū. & dauid p̄pt̄ aque desiderū
a seipso rēphensū. & regē nr̄m n̄ de carne
s; de pane tēptatū. ideoq; & ppl̄s in heremo
n̄ q̄a carnes desiderauit. s; q̄a escę desiderio
adūso dñm murmurauit. meruit un̄pbari.
Itaq; freni gutturis tēpata relaxatione
& cōstrictione tenendi sūt. Et q̄s ē dñe q̄
n̄ rapiat aliquātū extra metas necessitatis.
Q̄s q̄s ē. magn⁹ ē. magnificet nom̄ tuū.

Ego autē n̄ sum. q̄a homo peccator sū. Sed
ē ego magnifico nom̄ tuū. & int̄pellat te
p̄ peccatis meis q̄ uicti sēlm̄. numerant me
int̄ infirma corporis sui mēbra. q̄a & imp-
fectū ei uiderēt oculi tui. & in libro tuo oēs
scribent. **Ome autē qd̄ n̄ ē ex fide. peccatū
est. Ex lib̄ sententiarū p̄s̄p̄i. Om̄s infi-
deliū uita peccatū ē. & nihil bonū sine
fūmo bono. Vbi enī deest agnitio ēt̄ne &
incomutabilis ueritatis. falsa uirt̄ ē etiam
in optimis morib̄. **Et enī xp̄c̄ n̄ sibi pla-
cuit. s̄ sic scriptū ē. imppia imppiantū
cecidēr̄ sup̄ me. Ex tractatu p̄s̄i. lx. vii.****

Obp̄bria exp̄brantiū tibi ceciderūt sup̄ me.
Hoc testimonio usus ē & paul' apl's. & ait.
Quēcūq; autē scripta sunt ut nos docere-
mur scripta sunt. ut p̄ patientiā & cōsola-
tionē scripturarū spem habeam'. Dicit ḡ
xp̄i fuisse istā uocē. obp̄bria exp̄brantiū
t̄ ceciderūt sup̄ me. Iuaret t̄. Nūq̄d pat̄
exp̄brati sūt & n̄ ipsi xp̄o. Quare obpro-
bria exp̄brantiū t̄ ceciderūt sup̄ me.
Quia q̄ me odit. odit & patrē. quia nemo
exp̄brauit xp̄o. n̄ dō exp̄brans. Obp̄bria
exp̄brantiū tibi ceciderūt sup̄ me. quia me
inueniēt. **Quēcūq; enī scripta sūt ad nr̄am
doctrinā scripta sūt. ut p̄ patientiā & cōsola-
tionē scripturarū spem habeam'. Ex li-
bris c̄tra faustū mancheum. Nos ergo
& ad cōmemorationē fidei nr̄e & ad cōsola-
tionē spei nr̄e. & ad exhortationē karitatis
nr̄e. libros p̄phicos & ap̄licos legim' alter-
utris uocib' sibi uet̄ cōnentes. & ea cōnēn-
tia tanḡ. celesti tuba atorpore mortalis
uitę nos excitantes. & ad palmas sup̄ne
uocationis extendentes. De libris enī p̄-
phicis qd̄dā cū cōmemorasset apl's. sicut
scriptū ē. obp̄bria exp̄brantiū t̄ ceciderūt
sup̄ me. cōtinuo subiungit utilitatē diuine**

lectionis. **Quēcūq; enī ante scripta sūt inquit. ut
nos docerem' scripta sūt. ut p̄ patientiā & cōsola-
tionē scripturarū spem habeam' ad deum.**

Dico enī xp̄m iūm ministrū fuisse circūcisio-
nis p̄pter ueritatē dī ad cōfirmandas p̄mis-
siones patrū. gentes autē sup̄ misec̄dia
honorare dīm sic scriptū ē. **Propter hoc
cōfitebā t̄ in gentib'. & nomini tuo canta-
bo. Et iterū dicit. Letamini gentes cū
plebe ei'. Ex tractatu euḡ sēdm̄ ioh̄em. xx.
viii.** Sēdm̄ speciem corporis quā iudei ui-
derūt & cōtempserūt n̄ apud nos fuit xp̄c̄. q̄a
& hoc de illo dictū erat sic apl's dicit. Dico
enī xp̄m iūm ministrū fuisse circūcisionis
p̄pter ueritatē dī. ad cōfirmandas p̄missiones
patrū. Ad illos debuit uenire. quorū
patrīb' est p̄missus. Ideo ipse sic ait. Non
sū miss'. n̄ ad oues quę perierunt dom' isrl'.
S; qd̄ ait apl's in sequenti. Gentes autē sup̄
misec̄dia honorare dīm. Quid & ipse dñs. Ha-
beo alias oues quę n̄ sūt de hoc ouili. Qui di-
xerat n̄ sū miss' n̄ ad oues quę perierūt dom'
isrl'. quom̄ habet alias oues ad quas n̄ ē miss'.
n̄ quia significauit. p̄sentā corporalē n̄ se
missū exhibere n̄ solis iudeis q̄ uiderūt & oc-
ciderūt. Et tam̄ inde multi & ante & post
ea crediderūt. ut ēēt sem̄ unde alia messis
cōsurgeret. Nunc ū cū fama euangelii et
bono odore ei excitati credunt fideles ei'
p̄ om̄s gentes. erit expectatio gentiū qn̄-
do ueniat q̄ iā uenit. qn̄do ab om̄ib' uideat-
ur q̄ tō a quib'dā uis' ē. a quib'dā uisus n̄
ē. qn̄do ueniat iudicatur' qui uenit iudi-
cand'. qn̄do ueniat discret'. qui uenit ut
discerneret. Non enī ab impiis xp̄c̄ ē dis-
cret'. s; cū impiis iudicat'. De illo enī dic-
tū ē. & inter iniq̄s deputat' ē. Laro eua-
sit. xp̄c̄ dāpnat' ē. Accepit indulgentiā
criminos'. dāpnat' ē q̄ om̄ium crimina

estentium relaxauit. **Ex tractatu p̄si. xvii.**
 Prop̄tea estebor̄ t̄ in gentib⁹ dñe. Ap̄erta
 t̄ p̄ me estebunt gentes dñe. Et nomen
 tuo psallā. & laus innotescis bonis opib⁹
 meis. **Ex libro de gr̄a noui testamenti.**
 Quod ait estebor̄ t̄. in eis utiq; q̄ estebunt.
 in quib⁹ & loquit̄. Confessio autē n̄ tantum
 peccatorū ē s; & laus dī. sic ipse in euangelio.
 estebor̄ t̄ inqt̄ pat̄. dñe celi & t̄re. Quod
 autē ait cantabo. hoc ē illud canticū nouū
 de quo in alio psalmo dicit̄. Cantate dñō
 canticū nouū. cantate dñō om̄s t̄ra. Ipse
 q̄ppe cantat in nob⁹ cui gr̄a cantam⁹. sicut
 dicit̄ apl̄s. An uultis exp̄m̄tū ei⁹ accipe q̄
 in me loquit̄ xp̄s. Neq; enī om̄s q̄ labus
 p̄sonat cantat canticū nouū. s; q̄ eo modo
 cantat ut apl̄s ammonet dicens. cantante
 & psallentes in cordib⁹ ur̄is dō. Int̄ ē enī
 hoc gaudiū ubi uox laudis & canit̄ et
 audit̄. q̄a uoce laudat̄ q̄ gr̄as amand⁹
 ē toto corde. tota anima. tota m̄te. amato
 rēq; suū accendit in se gr̄a sc̄i sp̄s sui.

Ex tractatu p̄si. lxxxiii. Vt inhabitet
 gl̄a in t̄ra nr̄a. id est in ea t̄ra in quam erat.
 q̄a inde cepit p̄dicare xp̄s. inde apl̄i et
 illuc prius missi. inde p̄ph̄e. ibi patriar̄
 che. & ipse etiā uenit de semine abrahe.
 ibi manifestat̄. ibi mirabilia fecit. Postre
 mo tantū honorē illi genti detulit. ut
 cū eū uocellaret quedā mulier chana
 nea salutē querens filie sue. dixerit ei.
 n̄ sū miss⁹ n̄ ad oues que p̄ier̄t dom⁹ isrl̄.
 Hoc ḡ uidens p̄ph̄a ait. Verūtam̄ p̄pe
 tantes eū salutare ipsi. ut inhabitet gl̄a
 in t̄ra nr̄a. misericordia & ueritas obuiauer̄
 sibi. Veritas in t̄ra nr̄a ex p̄sona iudeorū.
 misericordia in t̄ra gentiū. Veritas enī ubi.
 Vbi eloq̄a dī erant. Misericordia ubi. In illis
 q̄ dimiser̄t dñm suū. & euerter̄t se ad demo

nia. Nūq̄d & ipsos despexit. Quom̄ si di
 ceret uoce ad istos. Longe fugio eos qui
 multū a me recesser̄t. Voca. inueniant me
 querentē se. q̄a ipsi nolebant querere me.
 Ergo misericordia & ueritas occurrerunt sibi.

Ex tractatu psalmi. lxxxvii. Qm̄ p̄plō
 isrl̄ etiā sc̄dm carnē uenienti de semine
 abrahe p̄missa erant multa p̄ph̄e & ita
 ille p̄pl̄s p̄pagat⁹ ē in q̄ implerent̄ p̄missa
 dī. n̄ autē clausit d̄s fontē bonitatis sue
 etiā in alienigenas gentes. q̄s sub angelis
 cōstituerat. portionē sibi faciens isrl̄. In
 hec duo & apl̄s distincte distribuit m̄iam
 & ueritatē. Aut enī xp̄m ministrū fuisse
 circūcisionis p̄pt̄ ueritatē dī ad cōfirman
 das p̄missiones patrū. Ecce. q̄a n̄ fefellit d̄s.
 ecce q̄a n̄ repulit plebē suā quā p̄seuiuit.
 Ctenū cū de casu iudeorū ageret̄. nequis pu
 taret illos sic imphatos ut nihil frumenti
 ex illa uentilatione in horreū mitteretur.
 ait apl̄s. Non repulit d̄s plebē suā quam
 p̄seuiuit. Nā et ego isrl̄ita sū. Si totū ille
 sp̄s fuer̄t. unde hoc granū uob̄ loquor.
 Ergo impleta ē ueritas dī in his q̄ ex isrl̄i
 tis credider̄t. & uenit un⁹ paries ex circū
 cisione. applicans se ad lapidē angulārē.
 S; ille lapis angulū n̄ faceret. n̄ aliū parie
 tē ex gentib⁹ susceper̄t. Ille itaq; paries tan
 quā p̄prie p̄tinet ad ueritatē. iste aut̄ ali⁹
 ad misericordiam. Dico enī inqt̄ xp̄m ministrū
 fuisse circūcisionis p̄pt̄ ueritatē dī ad
 cōfirmandas p̄missiones patrū. gentes aut̄
 sup̄ misericordia gl̄ificare dñm. **Ex sermone
 de passione dñi.** R. ex ḡ iudeorū xp̄s. sub
 cui⁹ lene iugū etiā gentes meruer̄t salutē.
 q̄a misericordia maiori eas cōcessū est. Hoc ap̄t⁹
 ipse ostendit apl̄s ubi ait. Dico enī xp̄m
 ministrū fuisse circūcisionis p̄pt̄ uerita
 tē dī ad cōfirmandas p̄missiones patrū.

gentes autē sup misericordia glorificare dñm.
Hecq; enī debitum erat panē filioꝝ tollere
et mittere canibꝫ. n̄ canes humiliati ad colli-
gendas micās quas de mīsa dñōꝝ cerneret
p ipsam humilitatē exaltati atq; homines
facti ad ipsam mīsam mererent accedere.

Item. Dñs qui dixit n̄ sum missꝫ n̄ ad oues
quę pierunt domꝫ isrl̄. ostendens illis red-
ditā p̄sentis ipsiꝫ pmissionē. ait tam̄ alio
loco. Habeo alias oues quę n̄ sunt de hoc
ouili. et cetera. Hinc apl̄s ait. Dico q̄ xpm̄
ministrū fuisse circūcisionis p̄p̄t ueritatē
dī. ad cōfirmandas pmissiones patrū. Ecce
qđ ē. n̄ sū missꝫ n̄ ad oues quę pierūt domꝫ
isrl̄. Deinde subiungit apl̄s dicens. Gen-
tes autē sup misericordia gl̄ificare dñm. Ecce
qđ est habeo alias oues quę n̄ sunt de
hoc ouili. oportet me & ipsas adducere
ut sit unꝫ grex & unꝫ pastō. Quod utrūq;
breuiter dictū est. in eo qđ de p̄phetia
idem apl̄s cōmemorat. Letamini gentes
cū plebe eiꝫ. **Nunc q̄ p̄ficiscar ierlm̄
ministrare sc̄is. et cetera.** In **expositio-
ne epl̄e ad galathas.** Cōmunis erat cau-
sa om̄ibꝫ apl̄is de paupibꝫ sc̄ōꝝ qui erant in iu-
dea. qui rerū suarū uenditarū p̄cia ad pedes
apl̄ōꝝ posuerant. Sic q̄ missi sūt ad gentes
paulꝫ & barnabas. ut eccl̄ie gentiū quę hoc
n̄ fecerant ministrarent oratione ipsōꝝ eis
q̄ hoc fecerant. & ideo ait. Nunc autē p̄-
gam ierlm̄ ministrare sc̄is. Placuit enī ma-
cedonē & achaic cōmunionē aliquā facere
in paupes sc̄ōꝝ qui sunt ierlm̄. Placuit enī
illis et debitores sūt. Si enī sp̄ualibꝫ eōꝝ cō-
municauerūt gentes. debent & in carnalibꝫ
ministrare eis. **Ex libro de ope mona-
chorū.** Quia p̄p̄e inuenta sunt. & utiles
fuerūt gentibꝫ quę ab idolōꝝ cultu ex longin-
q̄ uocabant̄ scđm illud qđ dictū ē. ex syon

p̄dicit lex. & ūbum dñi de ierlm̄. debitores eōꝝ
diā apl̄s ex gentibꝫ xp̄ianos. Debitores inquit
eōꝝ sunt. & addidit quart. Si enī sp̄ualibꝫ eōꝝ
inqt cōmunicauerūt gentes. debent & in car-
nalibꝫ ministrare eis. **Ex libro de carer-
zandis rudibꝫ.** Cū uiderent iudei tanta
signa fieri in eiꝫ nomine quę partī p̄ inuidiā
partī p̄ errorē crucifixerant. alii inuitati sūt
ad p̄sequendos p̄dicatores eiꝫ apl̄ōs. alii uero
idipsū ampliꝫ admirantes qđ in eiꝫ nomine
quę ueluti a se opp̄ssum & uictū riserant
tanta miracula fierent. penitendo cōuēsi
crediderūt in eū milia iudeōꝝ. Non erant iā
illi tēporalia beneficia tēnūq; regnū desi-
derantes a dō. nec p̄missū regē xpm̄ car-
naliter expectantes. s; immortalit̄ intelli-
gentes & diligentes eū qui p̄ ipsis ab ipsis
tanta mortalit̄ p̄tulit. & eis usq; ad sui
sanguinis peccata donauit. & immortali-
tatē a se sp̄andā & desiderandā exemplo
sue resurrectionis ostendit. Itaq; iā ueteriꝫ
hominis tēna desideria mortificantes. et
sp̄alis uitę nouitate flagrantēs. sic p̄cepit
in eugl̄io dñs uendebant om̄ia quę habe-
bant. & p̄cia rerū suarū ante pedes apl̄ōꝝ
ponebant. ut ipsi distribuerent unicuiq;
sic unicuiq; op̄s erat. uiuentesq; in xp̄ia-
na dilectione concordit̄ n̄ dicebant aliqđ
suū s; erant illis om̄ia cōmunia. & anima
una & cor unū in dñm. Deinde etiā ipsi a
iudeis carnalibꝫ ciuibꝫ carnis sue. p̄secutio-
nē passi atq; p̄p̄ssi sūt. ut latius xpc̄ eōꝝ
disp̄sione p̄dicaret. & imitarent̄ etiā ipsi
patientiā dñi sui. q̄a qui p̄p̄t eos mansuetꝫ
passꝫ fuerat. mansuetos p̄ se pati uolebat.
Ex ipsis sc̄ōꝝ p̄secutoribꝫ fuerat etiā apl̄s paulꝫ.
& in xp̄ianos maxime seuebat. S; postea
credens & apl̄s factꝫ. missꝫ ē ut gentibus
eugl̄m p̄dicaret. ḡuora p̄p̄ssꝫ p̄ nōie xp̄i.

Ecclesias autem constituens per omnes gentes quae euangelium
seminabat. impense percipiebat. ut quoniam ipsi
ex idolorum cultu uenientes. et ad unum deum
colendum rudes non facile poterant rebus suis
uenditis et distributis seruire deo. oblatio-
nes facerent in pauperes sanctorum qui erant in eccle-
siis iudeorum quae christo crediderant. Ita illos
tanquam milites illos autem tanquam stipendarios
prouinciales apostolica doctrina constituit. inse-
res eis christum uelut lapidem angularem sicut
per prophetam pronuntiatus erat. in quo ambo quasi
parietes de diuerso uenientes de iudeis ui-
delicet atque gentibus germana karitate
copularentur. **Salutate Andronicum et iuli-
am cognatos et captiuos meos. Ex te-
lato psalmi. la. iiii.** Captiuatus est populus israhel
ex ierusalem ciuitate. et ductus in seruitutem ba-
biloniae. Expectabat autem ille populus donec
implerentur tempora septuaginta annorum.
secundum prophetiam ieremie. Factum est completis
lxxx. annis restitutum est templum quod deiectum
erat. et regressa est de captiuitate magna
pars illius populi. Sed quoniam dum apostoli haec in figu-
ra tangebant illis. scriptum est autem propter
nos in quibus finis sanctorum obuenit. debemus et
nos nosse prius captiuitatem nostram deinde
liberationem nostram. debemus nosse babiloniae
in qua captiuus sumus. et ierusalem ad cuius redi-
tum suspiramus. Ciuitas ergo illa quaedam terrena
cuiusdam ciuitatis eternae in celis umbra gere-
bat. At ubi cepit illa quae significabat
euentus predicari. umbra qua signifi-
cabat deiecta est. Propterea modo ibi templum
non est. quod fabricatum fuerat ad imaginem
futurae corporis domini. Tenemus uicem. umbra
transiit. tamen adhuc in quodam captiuitate
sumus. Quoadum sumus inquit in corpore pegeri-
nam a domino. Et uidete nomina duarum
istarum ciuitatum. babilon et ierusalem. Babilon.

confusio interpretatur. ierusalem. uisio pacis. Duas
istas ciuitates. faciunt duo amores. Ieru-
salem facit amor dei. babilonia amor seculi.
Interroget ergo se unusquisque quod amet. et inue-
niet unde sit eius. et si se inuenerit euius
babiloniae. extirpet cupiditatem et plantet
karitatem. Si autem se inuenerit euius ierusalem.
toleret captiuitatem. speret libertatem. Incipit
exire. qui incipit amare. Exeunt enim multi
latenter. et exeuntium pedes sunt cordis af-
fectus. Exeunt autem de babilonia. de confu-
sione. Quomodo exitur de babilone. id est de
confusione. Qui primo confusi erant simulibus
cupiditatibus. incipiunt karitate distingui.
Iam distincti. non sunt confusi. Et si adhuc
corpore permixti sunt. desiderio tamen sancto
discernunt. et propter coniunctionem corpora-
te nondum exierunt. propter affectum cordis cepe-
runt exire. **Ex telato psalmi. c. xxx. vi.**
Omnes eruditus in sancta ecclesia nosse debet un-
de ciues simus. et unde peregrinemur. et peregrina-
tionis nostrae causam esse peccatum. reusio-
nis autem nostrae remissionem peccatorum et
iustificationem gratiae dei. duas ciuitates per-
mixtas sibi interim corpore. et corde
separatas. currere per ista uolumina sanctorum
usque in finem. unam cui finis est pax eterna. et
uocat ierusalem. altera cui gaudium est pax
temporalis et uocat babilonia. ierusalem
interpretari uisionem pacis. babilonia confu-
sionem. Ierusalem in babilonia captiua tenetur
non tota. ciues enim eius angeli sancti. sed quod attinet
ad homines predestinatos in gloriam dei futu-
ros per adoptionem coheredes christi quos de ip-
sa captiuitate redemit sanguine suo. Par-
ticula ergo ista ciuitatis ierusalem captiuam tene-
ri in babilonia per peccatum. incipe autem exire
prius corde per confessionem iniquitatis et ka-
ritatem iustitiae. deinde postea in fine

scilicet etiam corpore separandam. **D**s autem
pacis ceterat satanam sub pedib' uris uelo
citer. **Ex tractatu psalmi c. iii.** Dicitur est
mulieri uel potius serpenti cum puniret ds
peccatu' pmi hominis. ipsa tuu' obseruabit
caput tu autem obseruabis ei' calcaneu'. in
magno misterio dictu'. in figura dictu' eccle-
sie future facte de latere uiri sui & hoc
dormientis. Erat autem adam forma homini'
futuri. Hoc apls dicit. q' est forma futuri.
Prefiguratu' est. qd futurum erat. Facta est
ecclesia de latere di dormientis in cruce.
Nam de latere crucifixi percussio sacramenta
ecclesie pfluxerunt. Quid g' dictu' est ecclesie.
Iam modo audite. intelligite. cauete.
Ipsa tuu' obseruabit caput. & tu ei' calca-
neum. O ecclesia. caput serpentis obserua.
Quid e' caput serpentis. Prima peccati
suggeritio. Venit t' in mentem nescio qd illi
erit. noli ibi tenere mentem tua. noli c'fenti-
re. Hoc qd uenit in mentem. caput serpentis
e'. Caput calca. & euades ceteros mor' ei'.
Quid e' caput calca. Ipsa suggestione' c'cep-
ne. S; lucrū suggestit. Magnū ibi lucrū e'.
Si hanc fraude feceris. diues eris. Caput
serpentis e'. calca. Quid e' calca. Contempne
qd suggestit. S; magnū aurū suggestit. &
qd pdest homini si totū mundū lucratur.
anime autē suę detrimentū patiatur.
Pereat mundi lucrū. ne fiat anime dāpnū.
Hec dicens. obseruasti caput serpentis et
calcasti. Ille autē diabol' calcaneū tuū ob-
seruat. Quid e' obseruat calcaneū tuū.
Quando labaris a uia di. Tu obseruas pma
suggestionē. ille obseruat lapsū tuū. Si enī
lapsus fueris cadis. si cecideris possidebit.
Ut autē nō cadas. noli exire de uia. Angu-
stam t' semitā strauit ds. Quicqd extra illā.
lubricū est. Propterea i' lumen est xp̄c.

et uia ē xp̄c. Erat lūm uerū qd illuminat
omnē hominē uenientē in hēc mundū. & ego
sū uia. ueritas & uita. Si g' ipse est lumen.
ipse ē uia. si ab illo recesseris nec in lumine
eris nec in uia. Et qd te sequitur. Qd dicit
impus qdā psalm'. Fiat uia illoꝝ tenebre
& lubricū. Hic g' draco antiqu' hostis nr'.
ira seruud'. insidius astut'. in mari magno ē.
Draco hic quē finxisti ad illudendū ei. Iā
tu illude draconi. Ad hoc enī hic fact' est
draco ipse cadens peccato suo de sublimi
habitatione celoꝝ. & ex anglo fact' diabol'.
Sedm reuelationē misterii tēporib' g'ernis
tacti. qd nō patefactū est p scripturas pro-
pharū sedm pceptū etnū di ad obediendū
fidei in cunctis gentib' cogniti soli sapien-
ti dō p iūm xp̄m. cui honor & glā in
sēclā sēclōꝝ am. **Ex libro de natura boni.**
Eternus autē ignis nō sicut ds etern' qd sine
fine sit. nō est tam sine initio. ds autē sine
initio est. deinde qā licet ppetuus pecca-
torū supplicis adhibeat. mutabilis tamen
natura ē. illa autē uera est etnitas que uera
immortalitas. hoc ē illa sūma incommutabi-
litas quā solus ds habet. q' mutari omnino
nō potest. Aliud ē enī nō mutari cū possit
mutari. aliud autē pps nō posse mutari.
Sicut g' dicit' homo bon' non tam sicut ds
de q' dictū est. nemo bon' nisi un' ds. & sic
dicit' anima immortalis nō tam sicut ds
de q' dictū ē. solus habet immortalitātē.
& sic dicit' homo sapiens nō tam sic ds
de q' dictū ē soli sapienti dō. sic dicit' ignis
etnū nō tam sic ds cui' solius immortalitā
ipsa ē uera etnitas. **Ex libro cetera maximi
anū sedō.** In illo etiā testimonio. ubi ait
apls. soli sapienti dō. nō dissimilis error est
nr'. s; qd uob' respondim' de potentia. hoc
etiā de sapientia respondim'. Si enī dixis

set apl's soli sapienti patri. nec sic inde filiū
separaret. Non enī qm apokalipsi de filio
legit. habens nom scriptū qd nemo scit nisi
ipse. nō pat nescit hoc nom a q est insepa-
rabilis filius. Sicut g scit & pat qd nemo
scire dict' est n' fili'. quia inseparabiles suz.
sic etiam si dictū ēēt soli sapienti pat. simul
intelligi deberet & fili' quia inseparabiles
sunt. Cū uero n' sit dictū soli sapienti pat.
s; soli sapienti dō. & d's un' sit trinitas ipsa.
multo ē facilior nob hui' solutio questio-
nis. ut sic intelligam' solū d'm sapientem
sicut intelleximus solū potentē. idest patrē
& filiū & sp'm sc'm. q est un' & solus d's. cui
seruire soli iussi sum'. ne male intelligen-
tes uel potius n' intelligentes ētra hoc pr-
ceptū facere uideam'. quia & d'nō xpō ea
que deo debet' seruitute seruiū'. Non enī
dictū est. d'n'm d'm patrē adorabis & illi
plus seruias ut seruire pmitterem' & filio.
plus tam patri tanquā maiori. min' autē
filio tanquā minori dō. s; dictū est. d'n'm
d'm tuū adorabis & illi soli seruias. soli
scilicet omīpotenti soli sapienti dō. ut
uos repelleremini qui nolentes accipere
unū solū d'm. d'm patrē & filiū et sp'm sc'm.
& dicentes unū d'm d'm cui soli seruien-
dū est. n' esse n' d'm patrē. & tam etiā et
filiū d'm et d'n'm cōfiterentes aptissime du-
os deos & d'nōs. unū maiorem. alterum
minore dictis. et reos uos sedm errore
ur'm pcepti hui' uolati ēē monstratis.
quia n' solū maiori uerū etiā minori ea
que d'nō dō debetur seruitute seruitas.
Vbi autē dixit apl's soli sapienti deo cū
scriberet ad romanos. in fine epl's sic lo-
quit'. Eī autē qui potens ē inquit uos con-
firmare sedm euglm meū & pconū iūu
xpi sedm reuelationē mysteri temporib'

eternis tacti. manifestati autē nē p scrip-
turā ppharū sedm pceptū eternū dī in ob-
edientia fidei in omīs gentes cogniti soli
sapienti dō p xpm iūm cui glā in selā
selōy amen. hoc ē ei q potens est uos cōfir-
mare soli sapienti dō. glā in selā selōrū.
Qd autem interpositū est. p iūm xpm.
utrū soli sapienti dō p iūm xpm accipi
debeat. ut scilicet sol' d's sapiens p iūm
xpm sapiens ēē intelligat' n' participan-
do s; gignendo sapientiam qd est xpe iūc.
an uero n' p iūm xpm sapienti. s; p iūa
xpm glā soli deo sapienti uidet' ambigu-
um. Sed quis audeat dicere. p iūm xpm
fieri ut sit sapiens d's pater. cū sedm sub-
stantiā suā non sit dubitandū eū esse
sapientē. potiusq; sit substantia filii per-
gignentem patrē. quā substantia patris
p genitum filium. Restat g. ut soli sapi-
enti dō glā sit p iūm xpm. hoc est clara
cū laude noticia qua innotuit hominib'
d's trinitas. Ideo p iūm xpm. quia ut alia
taceam. ipse pceptu baptizari gentes in
nomine patris & filii et sp'e sc'i. ubi pci-
pue cōmendata ē hui' indiuidue gloria
trinitatis. D's itaq; qd est ipsa trinitas.
ppter sol' sapiens recte dicitur. quia
solus sedm substantiā suā sapiens est.
n' sedm accidentē uel accedentē partici-
pationē sapientiē. sicut sapiens est rati-
onalis quēcūq; creatura. Qd uero additū
est. cui. ut diceret' cui glā. cū sufficeret
si dictū ēēt. ei autē glā. inusitatā nr'e
lingue indicat locutionē. n' sensum quem
requiram' uel de q ambigam' insinuat.
Quid enī sensui deperit si dicat'. ei glā. cui
p iūm xpm glā. Hoc ē nāq; ei p iūm
xpm cui glā. qd ē. cui p iūm xpm glā.
s; alter horū inusitat'. alter usitatus est

ordo uerborum. *Item ex eodem libro.*
Etiam hoc inferuisti uerbis tuis .ut diceret
 s; uere solus sapiens pat. quasi apls dixe-
 rit soli sapienti patri. s; dixit soli sapi-
 enti do. qa ds e & filius qd et uos uultis.
 ds e & sps scs. & si n uultis. & ista triu-
 tas est solus sapiens ds. qui nec potuit
 unqua esse insipiens omno nec poterat.
 non per gram particeps sapientie. sed
 sapiens immobilitate atq; immutabili-
 tate *H A T V R F.*

EXPLICIT DEFLO

RATIO EPISTOLAE

AD ROMANOS.

INCIPIT DEFLO

RATIO IN EPI

STOLAE AD

CORINTHIOS

PRIMA M.

Ex sermone evangelii
de muliere cha-
naana.

A
V
L
A
S

P Vocatus apls xpi
 iuu p uoluntatem di.
 & Sosthenes frater.
 ecclie di que est corin-
 thi scificatus in xpo iuu
 uocatus *sa n e t i s.*
Pav l u s primo saulus.
 hoc est primo supbus post
 humilis. Nam quando saulus.
 a saule nom diriuatum erat.
 Saulus aut rex supbus. in
 regno dauid humilem pse-
 quebatur. Quando g sau-
 lus qui postea paulus.

tunc utiq; supb. te psecutor innocentium.
 tunc uastator ecclie. Accepit eni litteras
 ueluti zelo synagoge ardens & insequens
 xpianu nom a sacerdotib. ut exhiberet.
 qscuq; inuenisset xpianos ad luenda sup-
 plicia. Cu pgr. cu anhelat. cu sitit san-
 guine. celesti xpi uoce pstratus e psecu-
 tor erectus e pdicator. Prostrauit g xpc
 una uoce saulu. erexit paulum. hoc est
 pstrauit supbum. erexit humilem. Nam
 que fuit ratio mutandi sibi nominis. ut
 cu saulus antea uocaret postea se paulu
 dici uellet. n quia sauli nom in se agnouit
 cu psequeretur fuisse supbie. Uegit g

humile nom. ut paulus hoc est minimus uo-
cetur. Paulū enī. minimū est. Paulū. nihil ē
aliud quā parū. De quo nomine iā glāns.
humilitatēq; cōmendans. ego enī inquit sum
minim' aplōy. Ille paulus apl's missus est.
Minim' ille. fact' est magn'. Non p se. sed p
eū quē psequēbat' missus ē ad gentes. ex la-
trone pastor: ex lupo ouis. Missus est ad
gentes ille apl's minim'. & multū laborauit
in gentib'. & p eū gentes crediderunt. Teste
sunt ei' eplē. Habes hoc et in euangelio sa-
cratissime figuratū. filia archisynagoga
quedā defuncta erat. Pater ei' rogabat dñm.
ut iret ad eā. Egram reliquerat. & in picu-
lo cōstitū. Ibat dñs ad uisitandā & sanan-
dā egram. Interea mortua nunciata ē. &
dictū est patri. Puella mortua ē. noli iam
uexare magistrū. Dñs autē qui sciebat se
posse mortuos suscitare. nō abstulit spem
despato. et ait patri. Noli timere. tantum
crede. Pergebat ad puellā. atq; in itinere
inter turbas quom potuit coartauit se
quedā mulier quē fluxū sanguinis pati-
ebatur: & diuturno illo languore in me-
dicos frustra omnia quē habebat impende-
rat. ubi fimbriam uestimēti ei' tetigit. sana
facta est. Aliquid ē qd nob' significante
mysterio loquit' xp̄s. filia illa archisyna-
goga significabat pplm iudeoy & mortuū.
ppt' quē uenerat xp̄s qui dixit. nō sū miss'us
nō ad oues quē pierunt dom' isrl'. illa uero
mulier quē fluxum sanguinis patiebat'
eccliam figurabat ex gentib'. ad quā xp̄s
p p̄sentiam carnis nō erat missus. Ad illā
ibat. illi' salutē intendebat. Hec int̄currit.
tangit fimbriā quasi nescientis. idest sanatur
tanquā ab absente. Dicit ille. q̄s me tetigit.
quasi diceret. Non noui hunc pplm. Popul'us
quē nō cognoui. seruauit m̄. Tetigit me aliq's.
Ego enī sensi uirtutē de me exisse. idest eu-

angelū missū totū orbem implese. Tangit
fimbria exigua pars uestimēti & extrema.
fac uestē xp̄i quasi aplōs. Ibi fimbria paul'
erat. hoc est extrem' & minim'. Nā utrūq;
de se dixit. Ego sū minim' aplōy. Nā post
om̄s uocat' ē. post om̄s credidit. pls om̄ib'
laborauit. **Cum om̄ib' qui inuocant nom̄
dñi nri ihu xp̄i. Ex t̄latu psalmi. l. u.**
Qui deuorant plebem meā in cibū panis.
dñm nō inuocauerūt. Nonne cotidie rogant
dñm? Non rogant dñm. Attendite si possim'
hoc dicere. adiuuante ipso dō. Ds̄ gratis
uult se coli. gratis se uult diligī. Hoc est
caste amare. nō ppter ea illū amare quia
dat aliqd preter se. s; q̄a dat se. Iu g'
inuocat dñm ut diues fiat. dñm nō inuocat.
Hoc inuocat. qd uult ad se uenire. Quid
enī est inuocare. nō uocare in se? In se
uocare. dicit' inuocare. Nā cū dicis. d's
da m̄ diuitias. nō uis ut ipse d's ad te ue-
niat. s; uis ut diuitie ueniant ad te. Qd
uis ut ad te ueniat. hoc inuocas. Si autē
dñm inuocares ipse ad te ueniret. ipse eēt
diuitie. Nē autē uis habere arēā plenā.
& inanem cōscientiā. Ds̄ nō implet domū.
s; pect'. Quid t' p̄sunt diuitie exteriores.
si te interior' p̄mit egestas? Ergo isti q'
ppt' sc̄laria cōmoda. q' ppt' t̄rena bona.
q' ppt' uitā p̄sentē & t̄renā felicitatē dñm
inuocant. nō inuocant dñm. **Ex t̄latu psi-
lxxxv.** Et multū misericors om̄ib' inuo-
cantib' te. Et qd est qd dicit multis locis
scriptura. q̄a inuocabunt me & nō exaudia
eos. certe misericors om̄ib' inuocantib' se.
nō quia qdā inuocantes nō ipsū inuocant.
de quib' dicit'. dñm dñm nō inuocauerunt.
Inuocant. s; nō dñm inuocant. Inuocas q̄qd
amas. Inuocas. q̄qd in te uocas. Inuocas.
uis ut ueniat ad te. Porro si dñm ppter ea
inuocas ut ueniat ad te pecunia. ut ueni-

at hereditas. ut ueniat ad te sc̄laris dignitas.
illa inuocas quę uis ut ueniant ad te. Quid
g̃ inq̃s faciam. qđ orem. Quid ores. Qđ te
docuit dñs. qđ te docuit celestis magister.
Inuoca dñm tanqđ dñm. ama dñm tanqđm dñm.
Illo meli⁹ nihil ē. Ipsū desidera. ipsū concu-
pisce. Vide inuocantē dñm in alio psalmo.
Vnā peti adñō hanc requirā. Quid ē qđ
petit. Ut inhabitem in domo dñi p̄ om̄s
dies uitę meę. Et utqđ hoc. Ut cōtem-
pler delectationē dñi. Si g̃ amator ēē vi.
sincerissimus medullis castisq; suspirus ip-
sū dilige. ipsū ama. illi flagra. illi inbia.
q̄ iocundius nihil inuenis. q̄ meli⁹. q̄ letius.
q̄ diuturnius. Quid enī tā diuturnū. quā id
qđ ē sempiternū. Non times neqđo a te
peat. q̄ facit ne tu peas. Si g̃ tu inuocas
dñm tanqđ dñm. securus esto. Exaudiris.
ptines ad istū uersū. & multū misericors
om̄b⁹ inuocantib⁹ te. **Ex tractatu psalmi. c.**
xlvi. Prope est dñs om̄b⁹ inuocantib⁹ eū.
Vide qđ sequit⁹. Om̄b⁹ q̄ inuocant eū inue-
ritate. Nā multi eū inuocant nō in ueritate.
Aliud ab illo querūt. Quare amas dñm. Quia
dedit m̄ sanitatē. q̄a dedit m̄ uxore diui-
tē. Dedit inq̄t filios. dedit familiā. ideo
amas. ideo nihil ampli⁹ queris. Esto esuri-
ens adhuc. pulsa ad ianuā patris familia.
habet adhuc qđ det. In m̄dicatē es cū
om̄b⁹ quę accepisti et nescis. pannosam
carnē mortalitatis adhuc portas. stolam
illā gl̄e immortalitatis n̄dū accepisti. et
q̄si iam satiat⁹ nō rogas. Beati q̄ esuriunt
& sitiunt iusticiā. qm̄ ipsi saturabuntur.
Ergo si bon⁹ est dñs quia ista t̄ dedit. q̄nto
beatior eris cū seipsum t̄ dederit. Desi-
derasti tanta ab illo. rogo te. desidera et
ipsum. Neq; enī uere dulciora sūt ista quā
ille. aut ex aliq̄ parte cōparanda sūt illi.
Ergo q̄ dñm ipsū a q̄ accepit de q̄b⁹ gaudet

p̄ponit his om̄b⁹ rebus quas accepit. ipse
inuocat dñm in ueritate. **Ex libro cōfessionū**
p̄mo. Inuocat te dñe fides mea quā dedi-
sti m̄. quā inspirasti m̄ p̄ humanitatē fili-
tui. p̄ ministeriū p̄dicatoris tui. Et quom̄
inuocabo dñm meū & dñm meū. Qm̄ utiq;
in meipsum inuocabo. cū inuocabo eum.
Grās ago dō meo semp p̄ uob⁹ in grā di que
data ē uob⁹ in xp̄o iūu. **Ex tractatu psalmi**
.l.v. In quacūq; die inuocauero te. ecce
cognoui qm̄ dñs m̄s es tu. Magna scientia.
Non ait. sciuī. q̄a dñs es. s; q̄a dñs m̄s es tu.
Tuus enī est cū t̄ subuenit. tuus ē cū tu ab
illo alien⁹ nō es. Vnde dicit⁹. Beat⁹ p̄p̄s. cui⁹
ē dñs dñs ipsius. Om̄ium quidē dñs ē. s; cō-
dñs p̄p̄rie dicit⁹ qui eū diligunt. q̄ eū te-
nent. q̄ illū possident. q̄ illū colunt. qui
tanquā de domo ipsius magna sūt familia
ei⁹. redēpti maḡ no sanguine unici filii.
Quantū dedit nob⁹ dñs. ut ipsius essem⁹.
& ipse sit n̄r. **Fidelis dñs p̄ quē uocati**
estis in societate filii ei⁹ iūu xp̄i dñi n̄r.
Ex tractatu psalmi. c. viii. Fidelis dñs qui
se n̄rūm debitorē fecit. nō aliqđ a nob⁹ capi-
endo. s; tanta nob⁹ p̄mittendo. Parū erat
p̄missio. Etiam scripto se teneri uoluit uel
ita faciens nob⁹ cū cyrographū p̄missorū
suorū. ut cū ea quę p̄misit soluere inciperet.
in scriptura p̄missorū cōsiderarem⁹ ordinem
soluendorū. Temp⁹ itaq; p̄phetię. p̄dictio
erat p̄missorū. Promisit salutē ēt̄nā & bea-
tā uitā cū anglis sine fine. & hereditatē
inmarcescibilem. gl̄am sempiternā dulce
dinē uult⁹ sui. domū sc̄ificationis suę in ex-
lis ex resurrectione a mortuis. Null⁹ de-
inceps moriendi met⁹. hoc ē p̄missū ei⁹ tan-
quā finale qđ decurrit om̄is n̄ra intentio.
q̄ cū uenerim⁹ nihil ampli⁹ requirem⁹. nihil
ampli⁹ exigem⁹. S; ad illud qđ erit in fine.
qđ ordine ueniat. neq; hoc tacuit. p̄mitten-

do & p̄nunciando. Promisit enī hominib' di-
 uinitatē. mortalib' immortalitatē. peccato-
 rib' iustificationē. abiectis glificationem.
 Quicqđ p̄misit indignis p̄misit. ut n̄ quasi
 opib' merces p̄mitteret. s; grā nomine suo
 gratis daretur. **Obsecro autē uos frēs**
p̄ nom̄ dñi nr̄i ih̄u xp̄i ut ipsū dicatis
om̄s. ut n̄ sint in uob' scismata. sitis aū
p̄fecti in eodē sensu & in eadē senten-
tia. Ex libro de pastoribus. Multi
 erant apli. & uni dicit' pascē oues meas.
 Absit. ut desint modo boni pastores. ab-
 sit a nob' ut desint. absit a misericordia ipsi' ut
 n̄ eos gignat atq; cōstituat. Vtiq; si sunt
 bonę oues. sunt et boni pastores. Sed om̄s
 boni pastores in uno sunt. unū sunt. Illi
 pascant. xp̄e pascit. Non enī uocē suā di-
 cunt amici sponsi. s; gaudio gaudent
 p̄pt' uocē sponsi. Ipse g' pascit un' in his.
 & hi in uno. Glant' pastores. s; q' glatur in
 dño glatur. Hoc ē xp̄m pascere. hoc est
 xp̄o pascere. hoc ē in xp̄o pascere. preter
 xp̄m sibi n̄ pascere. Sin' g' in pastore uno
 om̄s. & dicant uocē pastoris unā quam
 audiant oues & sequant' pastorem suū.
 & n̄ illū aut illū s; unū. & om̄s in illo uo-
 cē unā dicant. diūsas uoces n̄ habcant.
 Obsecro uos frēs. ut idipsū dicatis om̄s.
 ut n̄ sint in uob' scismata. Hanc uocē eli-
 quatā ab om̄i scismate. purgatā ab om̄i
 herese. audiant oues pastore suū dicentē.
 Quę sunt oues meę uocē meā audiunt. &
 secuntur me. **Itē ex eodem.** Sunt enī
 et montes boni. Leuaui oculos meos in
 montes. unde ueniet auxiliū m̄. Et uide
 qđ n̄ tibi in montib' spes est. Auxiliū me-
 um a dño. q' fecit celū et t̄ram. Noli pu-
 tare te inuiriā facere montib' sc̄is. qñdo
 dixeris. n̄ auxiliū meū a montib'. s; a dño
 q' fecit celū & t̄rā. Ipsi montes hoc t' cla-

mant. Mons erat q' clamabat. audio in uob'
 scismata fieri. et unq'sq; ur̄um dicit. ego sū
 pauli. ego apollo. ego cephe. ego autē xp̄i.
 Leua oculos in istū montē. Audi qđ dicat.
 & ne in ipso monte remaneas. Audi enī qđ
 sequat'. Nūqđ paul' p uob' crucifixus est.
 Ergo postea quā leuaueris oculos in montē
 unde ueniet auxiliū t'. idest in auctorib'
 diuinarū scripturarū. attende. om̄ib' me-
 dullis suis om̄ib' ossib' clamantē. dñe q's
 similis t'. ut secur' sine ulla iniuria mon-
 tum dicas. auxiliū meū a dño q' fecit ce-
 lum et t̄rā. Nonsolum tunc tibi n̄ succen-
 sebunt montes. s; tē amabunt. tē magis
 pauebunt. si in ipsis spem tuā posueris.
 et cōristabuntur. **Significatū est enī m̄ frēs**
de uob' ab his q' sunt eloēs. qđ cōtentiones
inter uos sunt. Hoc autē dico. qđ unq'sq;
ur̄m dicit. Ego quidē sum pauli. ego autē
apollo. ego ū cephe. ego autē xp̄i. Ex
libro de p̄destinatione sc̄oy. Agebat
 apls. ne q'squā glaret' in homine. Im̄ dissen-
 siones exortē erant int' corinthios xp̄iano
 ita ut unq'sque diceret. ego quidē sū pauli.
 al' autē ego apollo. al' ū ego cephe. & in-
 de uentū ē ut diceret stulta mundi elegit
 d's ut cōfundat sapientes. & infirma mun-
 di elegit ut cōfundat fortia. & ignobilia
 mundi & cōtempnibilia elegit d's. & ea quę
 n̄ sunt tanquā sint. ut quę sunt euacuet.
 ut n̄ glatur corā dō om̄is caro. Hic certe
 cōtra humanā supbiam satis clara est apli
 intuentio ne in homine quisque glatur.
 ac p hoc necin seipso. Deniq; cū dixisset
 ut n̄ glatur om̄is caro corā dō. ut ostende-
 ret in q' debeat homo glari. ex ipso autē
 uos estis in xp̄o ih̄u q' fact' ē nob' sapien-
 tia a dō & iusticia & sc̄ificatio & redēptio.
 ut quēadmodū scriptū est. q' glatur in
 dño glatur. Inde puenit ista ei' intentio.

ut postea increpans diceret. Adhuc enī estis
carnales. Cū enī sit int̄ uos zelus & cōtentio.
nūc carnales estis & scđm hominē ambula-
tis. Cū enī quis dicat. ego quidē pauli sū.
ali' autē ego apollo. nūc homines estis.
Quid g' ē apollo. Quid autē paulus. Min-
istri p' q's credidistis. Et uniuersq; sic d's dedit.
Ego plantaui apollo rigauit. d's autē incre-
mentum dedit. Itaq; neq; q' plantat ē aliqd
neq; q' rigat. s; q' incrementū dat d's. Videtis
ne nihil agere aptm n' ut humiliet homo.
& exaltet d's solus. Quandoquidē in eis
q' plantant & rigant nec ipsū plantatōrē
et rigatōrē dicit ēē aliqd. s; q' incrementum
dat d's. quāuis & hoc ipsum qd ille plantat
hic rigat n' ipsis s; dño tribuat dicens. uni-
cuiq; sic dñs dedit. ego plantaui. apollo
rigauit. Hinc g' in eadē intentione p'sistent.
ad hoc uenit ut diceret. itaq; nemo gl'etur
in homine. iam enī dixerat. q' gl'etur in
dño gl'etur. Post hec & alia nūlla quē hi
cōnectunt pducit eadē ipsa ei' intentio ut
dicat. Hec autē fr's transfigurauit in me
& apollo p'p't uos. ut in uob' discatis ne
supra quā scriptū est un' p' altero infletur
adūsus alterum. **Ex tractatu euangelii**
scđm iohannē. xii. Ve illis qui oderunt
unitatē. & partes sibi faciunt in hominib'.
Audiant illū qui uolebat eos facere unū in
uno. ad unū. audiant illū dicentē. Nolite
uos facere multos. Ego plantaui. apollo
rigauit. s; d's incrementū dedit. Neq; qui
plantat est aliquid neq; qui rigat. sed qui
incrementū dat d's. Illi dicebant ego sū
pauli. ego apollo. ego cephe. Et ille. Diuisi
ē xp̄s. In uno estote. unū estote. un' esto-
te. Nemo ascendit in celū. n' qui de celo
descendit. Ecce uolum' ēē tui discipuli. dice-
bant paulo. Et ille. Nolo sitis pauli. sed ei'
estote cui' est uobiscum paulus. **Ex tractatu**

euangelii scđm iohannē. xl. iiii. Nemo
nouit filiū n' pat̄. neq; pat̄rē q's nouit n' filiū.
& cui uoluerit filiū reuelare. Sicut g' ipse p'
se nouit pat̄rē. nos autē p' illū nouim' pat̄rē.
sic intrat ouile p' seipsū. & nos p' ipsū. Ostiū
dicebam' xp̄m nos habere ad uos. Quare.
Iua xp̄m p'dicam'. Nos xp̄m p'dicam'. et
ideo p' ostiū intram'. Hos autē p'dicam' xp̄m.
q'a seipsū p'dicat. & ideo pastor p' seipsū in-
trat. Tenete g'. qm̄ dñs xp̄s & ostiū sit et
pastor. Ostiū pandendo sē. pastor intran-
do p' se. Et quidē frēs mei. qd pastor ē dedit
et mēbris suis. Nā et petrus pastor. & paul'
pastor. & ceteri apli pastores. et boni ep̄i
pastores. ostiū ū nemo nr̄um se dicit.
Hoc sibi ipse p'prie tenuit. q' intrant oues.
Denuq; paul' apl's boni pastoris implebat
officiū. qndo xp̄m p'dicabat. q'a p' ostiū
intrabat. At ubi oues indiscipline cepus
scismata et alia ostia sibi ponere n' qua int̄-
rent ut cōgregarent. s; qua errarent ut di-
uiderent. dicentes alii. ego sū pauli. ego
cephē. alii ego apollo. alii ego xp̄i. ex pa-
uescens ad eos q' dixerūt ego sū pauli. tan-
quā clamans ad oues. misere qua tris. n'
sū ostiū. nūqd paul' inq't p' uob' crucifixus
ē. aut in nomine pauli baptizati estis.
Qui autē dicebant ego sū xp̄i. inuenerant
ostiū. **Ex tractatu psalmi. xxx. v.**
Diserte qntā p'sumatis de dō & qntū tribua-
tis hominib'. quia maledict' om̄s qui spem
suam ponit in homine. Modestissime et
humiliter sc̄s apl's paul' zelat' uere eccliam
s; sponso n' sibi. & horrens illis qndo uolue-
runt dicere ego sū pauli ego apollo. suam
p'sonā potius assumpsit quā calcaret & cōtem-
neret. ut xp̄m gl'ificaret. Nūquid paul' p'
uob' crucifixus ē. aut in nomine pauli bap-
tizati estis. Repellit a se. s; ut mittat ad
xp̄m. Non uult a sponsa amari p' sponso.

nec amicos sponsi. Amici enim sponsi. apostoli. Huic sponso & ille humilis iohannes qui putabat christo zelabat. Unde ait. Non sum ego christus. sed qui post me uenit maior me est. cui non sum dignus corrigiam calceamenti soluere. Vere quia tantum se humilians ostendit se non esse sponsum sed amicum sponsi. ideo ait. Qui habet sponsum sponso est. amicus autem sponsi qui stat & audit eum. gaudio gaudet propter uocem sponsi. Huius ergo zelabat ecclesiam & apostolis dicens. Sic nos existimet homo quasi ministros christi. & dispensatores mysteriorum dei. **Ex tractatu psalmi. cxi.** Ecclesie filie apostolorum. filie regum sunt. Ille enim rex regum. illi autem reges de quibus dictum est. sedebitis super. xii. sedes iudicantes. xii. tribus israel. Predicauerunt uerbum ueritatis & genuerunt ecclesias. non sibi sed illi. Ad hoc pertinet sacramentum quod scriptum est in lege. Si mortuus fuerit frater. accipiat uxorem fratris sui. & suscitet semen non sibi sed fratri suo. Dicit christus. Dicit fratribus meis. Dixit in psalmo. Narrabo nomen tuum fratribus meis. Mortuus est christus & resurrexit. ascendit & absentauit se corpore. suscepunt fratres eius uxorem. predicatione euangelii generaturi filios. non per seipsos sed per euangelium propter nomen fratris. In christo inquit unum per euangelium ego uos genui. Itaque suscitantes semen fratri suo. quod generauerunt non paulianos aut petrianos sed christianos nominauerunt. Videte si non sensus iste uigilat. & in his uisibus filie regum in honore tuo. filie quidem regum. filie apostolorum tuorum. sed in honore tuo. quia semen illi suscitauerunt fratri suo. Ipsos ideo quos suscitauerat fratri suo paulus. cum uideret currere ad nomen suum. exclamauit. Numquid paulus pro uobis crucifixus est? Quid enim ait lex? Et habeat natus nomen defuncti. Defuncto nascatur. & defuncti nomine appelletur. Ad hoc legitimum. paulus uolentes appellari nomine suo. reuocat. Numquid paulus pro uobis crucifixus est?

Ad defunctum aspice. Numquid paulus pro uobis crucifixus est? Et quid ergo? Quando illos generasti. quid si nomen tuum illis imposuisti? Ait. Aut in nomine pauli baptizati estis? Delectauerunt filie regum in honore tuo. Hoc est habere uestem nuptialem. illi honorem. illis gloriam querere. **Ex tractatu psalmi. cxi.** Excellentes quique in ecclesia paci debent uigilanti intentione consulere. ne propter suos honores superbe agendo scismata faciant unitatis compage disrupta. colles autem ita eos inuiciendo & obediendo subsequantur ut eis christum anteponant. ne malorum montium quam uident excellere uana auctoritate seducti se a christi unitate disruptant. Ideo dictum est. Suscipiant montes pacem populo. Dicunt quidem. Imitatores mei estote sicut et ego christi. Sed rursum dicant. Licet si nos aut angelus de celo annunciauerit preterquam quod accepistis. anathema sit. Dicant etiam. Numquid paulus pro uobis crucifixus est. aut in nomine pauli baptizati estis? Ita suscipiant pacem populo dei id est pauperibus dei. non illis sed cum illis regnare cupientes. Illi quique non dicant ego sum pauli. ego autem apollo. ego uero cephe. sed omnes dicant ego sum christi. Hec est iusticia. non anteponere seruos domino nec equare. ita leuare oculos in montes unde ueniat auxilium meum. ut tam auxilium suum non sperent a montibus sed a domino qui fecit celum & terram. **Ex sermone euangelii secundum Mattheum.** Et ego dico tibi. Tu es petrus. Symon quippe antea uocabatur. Hoc autem ei nomen ut petrus appellaretur a domino impositum est. et hoc in ea figura ut significaret ecclesiam. Quia enim christus petra. petrus populus christianus. Petra enim. principale nomen est. Ideo petrus a petra. non petra a petro. quoniam non a christiano christus. sed a christo christianus uocatur. Tu es ergo inquit petrus. & super hanc petram quam confessus es. super hanc petram quam

cognouisti dicens. tu es xpc filius di uiui.
edificabo ecclesiam meā. idest sup meipsū filiū
di uiui edificabo ecclesiam meā. Sup me edifi-
cabo te. n̄ me sup te. Nam uolentes hominē
edificari sup homines dicebant. Ego quidē
sū pauli. ego autē apollo. ego ū cephe ipse ē
petrus. & alii q̄ nolebant edificari sup petrū
s; sup petrā. ego autē sum xpi. Apl̄s autem
paul⁹ ubi cognouit se eligi & xpm cōtempni.
diuisus ē inquit xpc. Nūq̄d paulus p uobis
crucifixus ē. aut in nomine pauli baptizati
estis. Quom̄ n̄ in pauli sic nec in petri. s; in
nomine xpi. ut petrus edificaret sup petrā
n̄ petra sup petrū. fūistis enī inqt aliquando
tenebre. nō autē lux. ^{sed} in dñō. Qd nemo potest
in paulo. nemo in petro. nemo in alio ullo
apl̄y. hoc potest in dñō. Idem bene paul⁹
utiliter se cōtempnens illū cōmendans. nū-
q̄d paul⁹ inquit p uob crucifixus ē. aut in
nomine pauli baptizati estis. Non ḡ in
me s; meū. n̄ sub me s; sub illo. **Diuisus ē
ḡ xpc. Nūq̄d paulus crucifixus ē p uob.
aut in nomine pauli baptizati estis. Ex
tractatu euangelii scđm iohannem q̄nto.**
Baptism⁹ dñi diuinit⁹. quia dñs d̄s. Potuit autē
inē xpc si uellet dare potestātē alicui seruo
suo. ut daret baptismū suū tanq̄ uice sua.
transferreret a se baptizandi potestātē. & cōsti-
tueret in aliq̄ seruo suo. & tantā uim daret
baptismo translato in seruū. quantā uim
haberet baptism⁹ dat⁹ a dñō. Hoc noluit
ideo ut in illo spes eēt baptizatorū. a q̄ se
baptizatos agnoscerent. Noluit ḡ ponere
seruū spem in seruo. Ideoq; clamat apl̄s cū
uideret homines uolentes ponere spem in
seipso. Nūq̄d paul⁹ p uob crucifixus ē. aut
in nomine pauli baptizati estis. Baptiza-
uit ḡ paul⁹ tanq̄ minister n̄ tanq̄ ipsa po-
testas. baptizauit autē dñs tanq̄ potestas.
Intendite. Et potuit hanc potestātē seruo

dare. Noluit. Si enī daret hanc potestātē ser-
uus. idest ut ipsoy eēt qd dñi erat. tot eēt
baptismi q̄t serui eēt. ut qm̄ dict⁹ ē baptis-
mus iohannis sic diceret baptism⁹ petri.
baptism⁹ pauli. baptism⁹ iacobi. thome. bar-
tholomei. mathei. Ille enī baptism⁹ iohanni⁹
dict⁹ ē. S; forte aliq̄s existet & dicet. Proba
nob quia ille baptism⁹ iohis dict⁹ est. Probo
ipsa ueritate dicente. q̄ndo interrogauit uideo.
Baptism⁹ iohis unde ē. de celo an ex homi-
nibus. Ergo. ne tot baptismi dicerentur
q̄t eēt serui q̄ baptizabant accepta pote-
state a dñō. sibi tenuit dñs baptizandi po-
testatē. seruus ministeriū dedit. Dicit se ser-
uus baptizare. recte dicit sicut apl̄s dicit.
baptizauit autē et stephan⁹ domū. s; tanquā
minister. Ideo si sit & malus. & cōtingat illi
habere ministeriū. & si homines eū n̄ norūt
& d̄s eū nouit. p̄mittit d̄s baptizari p eum
quia sibi tenuit potestātē. ut siue baptizaret
in ministerio seruus malus. n̄ sciret se ille
q̄ baptizaret baptizari n̄ ab illo q̄ sibi tenu-
it baptizandi potestatem. **Ex tractatu eu-
angelii scđm iohannem.** Ergo boues
illi dñm magnificauerūt n̄ se. Videte bouē
magnificantē dñm suū. quia cognouit bos
possessorē suū. Attendite bouē timentem
ne deserat possessor bouis. & in bouē p̄su-
matur. qm̄ ex pauescit eos q̄ uolunt in eo
spem ponere. Nūq̄d paul⁹ p uob crucifixus
ē. aut in nomine pauli baptizati estis.
Qd dedi. n̄ ego dedi. Gratis accepistis. colū-
ba de celo descendit. Ego inqt plantauit.
apollo rigauit. s; d̄s incrementum dedit. Neq;
q̄ plantat ē aliq̄d neq; qui rigat. s; q̄ incre-
mentum dat d̄s. & dicant semp magnificet
dñs q̄ uolunt pacē serui ei⁹. **Ex sermone
in eplā iohannis. iiii.** Scribo uobis filioli.
q̄a remittunt uob peccata p nom̄ ei⁹. Ideo fi-
lioli. q̄a remissis peccatis nascimur. Sed p

cui nomⁱ remittunt^r peccata. Nūq^d augustina.
 Ergo nec p^r nomⁱ donati. Videris q^s augustin^u aut
 q^s donat^u. Nec p^r nomⁱ pauli. nec p^r nomⁱ petri.
 Hāc diuidentib^{us} sibi eccliam & partes facit de-
 unitate cupientib^{us}. parturiens paruulos mat^r
 karitas in aplō exponit uiscera sua. Consequitur
 q^dam uerbis ūba sua. plorat filios q^s uidet
 efferri. reuocat ad unū nomⁱ eos qⁱ multa nomi-
 na sibi facere uolebant. repellit ab amore suo.
 ut xp̄c amet^r & dicat. Nūquid paul^u p^r uobⁱ
 crucifixus ē. aut in nomine pauli baptizati
 estis. Quid dicit. Holo mei sitis. & mecum sitis.
 Necū estote. Om̄s illi^u sim^u qui p^r nobⁱ mortui
 ē. qui p^r nobⁱ crucifixus ē. Vnde & hic. Di-
 mittunt^r uobⁱ peccata p^r nomⁱ ei^u. n^o p^r nomⁱ ho-
 minis alicuius. **Ex libro de unico baptismo.**
 Temporib^{us} aplōy fuerunt qⁱ dicebant. ego quidē
 sū pauli ego autē apollo. ego ū cephe. quib^{us}
 n^o p^r impiōy sⁱ scōy nomina ipsi tam impia
 scismata faciebant. Hoc ipsoy erat p^rpriū de-
 testabile uitium. Qd ū sciebant xp̄m p^r se ēē
 crucifixum & se in ei^u nomine baptizatos.
 n^o erroris eoy sⁱ diuini apud eos muneris erat.
 Hanc dī ueritatē. in iniquitate suoy scisma-
 tū detinebant. Hanc beatissim^u ap^ophendens
 paulus. n^o p^r illa uitia destructa etiā istam de-
 struit. sⁱ p^r hanc cōfirmatā illa emendanda con-
 uincit. Nūq^d paul^u p^r uobⁱ inquit crucifixus
 ē. aut in nomine pauli baptizati estis. ut p^r
 uerū dī qd tenebant de suo falso erubesceret
 qd agebant. **Item ex eodem libro.** Prorsus
 fieri potest. ut aliqui uerū habeant baptismū.
 & n^o habeant uerā fidem. sicut fieri potest ut
 uerū habeant euangelium qd n^o recte intelli-
 gendo falsi aliqd credant de dō. Nūq^d p^rpt^r
 ipsam fidei falsitatē etiā euangelium qd uerū
 apud eos inuenitur detestandū aut emendan-
 dū putabimus. Nec illos corinthios arbi-
 tror q^s in scismata dissiluisse redarguit ue-
 rā fidē habuisse in eo qd dicebant. ego sū

pauli. Hoc enī falsum erat. Verūtam^{en} baptismū
 habebant. ex cui^u ueritate ut istā corrigerent
 falsitatē ab eo ipso audiunt. Nūq^d paul^u pro
 uobⁱ crucifixus ē. aut in nomine pauli bap-
 tizati estis. Erant illic etiā qⁱ mortuos resur-
 gere n^o credebant. & in eo utiq^{ue} n^o uerā tene-
 bant atq^{ue} habebant fidem. ex eo tam qd
 uerū habebant qm̄ credebant xp̄m resur-
 rexisse in q^{uo} fuerant baptizati. dat operam
 aplōs etiā illud curare in q^{uo} eis fides sana non
 erat dicens. si mortui n^o resurgunt neq^{ue} xp̄c
 resurrexit. ut qm̄ xp̄m resurrexisse credide-
 rant & hoc in eis sanum erat illud etiā sana-
 retur qd resurgere mortuos errore p^ruicio-
 sissimo n^o credebant. **Ex tractatu psalmi. l. iiii.**
 Vide quāmodū magn^u ille miles xp̄i in se cu-
 rā paruuloy iactari noluit. Nūq^d paul^u p^r
 uobⁱ crucifixus ē. aut in p^r nomine pauli
 baptizati estis. Quid eis dixit aliud. nisi
 iactate in dñm curā ur̄am. & ipse uos enutri-
 et. Modo autē uult paruulus iactare curā
 suā in dñm. & occurrit nescio quis & dicit.
 ego excipio. Responde & tu. Porcū quero
 n^o saxum. **Ex tractatu psalmi. lxxv.**
 Illuminans tu mirabiliter a montib^{us} eternis.
 Magnificet cū pondere dictū est. ne putet
 aliq^s qd cū montes illuminent. Multa enim
 putantes qd ab ipsis montib^{us} illuminarent^r.
 fecerunt sibi partes de montib^{us}. & ipsi montes
 conuiderunt & ipsi cōtracti sunt. Nescio qui
 fecerunt sibi donatū. nescio qⁱ fecerunt sibi
 maximum. nescio qⁱ fecerūt sibi illū & illū.
 Quare. Cū putarent salutē suā ēē in homi-
 nib^{us} n^o in dō. O homo. uenit ad te lux p^r mon-
 tes. sⁱ d^s te illuminat. n^o mons. Illuminans
 tu inquit. tu n^o montes. Illuminans a montib^{us}
 quidē eternis. sⁱ tu illuminans. Ergo fr̄es
 ad hoc dictū est. ne quisquā ur̄m uelit spem
 suā ponere in homine. Tandū est aliquid
 homo. quādiu illi heret a quo fact^u ē homo.

Nam recedens ab illo. nihil ē homo. Et cū he-
ret illi. tu sic accipe cōsiliū p̄ hominē. ut illū
cōsideres q̄ illuminat hominē. Etenū tu po-
tes accedere ad illū. q̄ tibi p̄ hominē loq̄r.
Non enī fecit illū accedere ad se. & te repel-
lit. Et q̄ uere sic accessit ad dñm ut in illo
habitet. dñs. displiceat illi om̄s qui in illo
ponunt spem suam. Propterea datū est
q̄dā exemplū cū ipsos apl̄s sibi diuiserūt.
& in scismata ierunt qui dicebant. Ego
sū pauli. ego apollo. ego cephe. idest petri.
Hos plangit apl̄s. & dicit eis. Diuisus est
xp̄s. & se elegit. quē apud illos contem-
neret. Nūq̄d paulus p̄ uob̄ crucifixus est.
aut in nomine pauli baptizati estis. Vide
bonū montē querentē gl̄am n̄ sibi. s; a quo
montes illuminant. Hōlebat de se p̄sumi.
s; de illo quo p̄ et ipse p̄sūp̄serat. Quisq̄s
ḡ ita se cōmendare uoluerit ppl̄s. ut si
forte contigerit ei aliquis tumultus. frangat
post se ppl̄s & diuidat eccliam catholi-
cam p̄p̄t se. n̄ ē de illis montib; q̄s illumi-
nat altissim. S; quis ē iste cōtinebrat a se.
n̄ illuminat a dño. **Gr̄as ago dō. q̄d ne-**
minē ur̄um baptizauī. n̄ crispiū & gauū.
neq̄s dicat q̄d in nomine meo baptizati
sitis. Ex libro q̄nto de baptismo. Pot-
erat enī si uoluisset dñs iñc. baptismi sui
potestātē dare alicui. uel aliq̄b; p̄cipuis
seruis. q̄s iā fecisset amicos suos. qualib;
aut. iam n̄ dicam uos seruos s; amicos. ut
quēadmodū p̄ uirgā florentē demonstra-
tus ē aaron s̄c̄dos. ita in ei⁹ ecclia. ubi plu-
ra & maiora miracula facta sunt. p̄ aliq̄d
signū demonstrarent excellētiōis sc̄ita-
tis ministri. & dispensatores misterior. q̄
soli baptizare deberent. s; si hoc fieret.
quāuis eis a dño attribut. tam ipsorū iā
baptism⁹ diceret. sic baptism⁹ ioh̄is fuit.
Idō paul⁹ gr̄as agit dō. q̄d neminē ipsorū

baptizauerat. qui tanquā obliti in cui⁹ noīe
baptizati eēnt. p̄ hominū se nomina diuide-
bant. Cū enī tantū ualeat baptism⁹ p̄ hōiem
cōtemptibile. quantū p̄ apl̄m dat. ita nec illi
nec illi s; xp̄i eē cognoscit. q̄d in ipso dño.
ioh̄es p̄ illā colūbē speciem se didicisse te-
statur. Nam scdm̄ q̄d aliud dixerit. &
ego nesciebam eū. n̄ plane uideo. n̄ quia
scdm̄ aliq̄d eū sciebat. scdm̄ aliq̄d adhuc
nesciebat. Sciebat uidelicet sponsū filiū
di. de cui⁹ plenitudine om̄s accipent. sed
quia sic ex ei⁹ plenitudine. ipse acceperat
baptizandi potestātē. ut ioh̄is baptism⁹
diceret. nesciebat utrū sic eēt daturus &
ceteris. an ū p̄priū baptismū sic habuit.
ut p̄ quēlibet daret. siue excellētiōis
gr̄e ministeriū. siue inferioris. siue p̄ cen-
teni fruct⁹ hominē. siue sexagenū. siue tri-
centū. siue p̄ frum̄tū siue p̄ paleam. n̄ nisi
illius unius eē cognosceret. Et hoc p̄ sp̄m
uidet. uelut colūbam descendentē. & ma-
nentem sup̄ eum. Itaq; inuenim⁹ dictū ab
apl̄s. & gl̄am meā. quāuis utiq; in dño.
& ministeriū meū & prudentiā meā et
euangelii meū. quāuis utiq; a dño imp-
titū atq; donatū. baptism⁹ autē meus ne-
mo eorū dixit om̄ino. Neq; enī om̄ium egl̄i⁹
est gl̄a. nec ministrant om̄s equaliter. nec
equali prudentia sunt om̄s predicti. & in
euangelizando alius alio meli⁹ operat.
& ideo dici potest alius alio doctior. et
ipsa doctrina salutarī. alius autē alio
maius minusue baptizat dici n̄ potest.
siue ab inferiore. siue a maiore baptizet.
Non enī misit me xp̄s baptizare s; euan-
gelizare. n̄ in sapientia uerbi. ut n̄ eua-
cuet⁹ crux xp̄i. Ex libro de natura &
gratia. Miserales tenebras in animo
humano. qui scit quēadmodū debeat
leonē domare. & nescit quom̄ uiuere.

An et hoc ut sciat. sufficit ei liberū arbitriū
 lexq; naturalis. Hec ē sapientia uerbi. qua
 euacuat crux xpi. S; q; dixit. p̄dam sapien-
 tiam sapientū. q̄a ista crux n̄ posset euacu-
 ar. p̄fecto ista sapientia p̄ stulticiā p̄dicati-
 onis qua credentes sanant euacuat. Si enī
 possibilitas naturalis. p̄ liberū arbitriū et
 ad cognoscendū quom̄ uiuere debeat. & ad
 bene uiuendū sufficit sibi. ḡ xpc gratis
 mortuus ē. ḡ euacuātū est scandalū crucis.
 Cur n̄ etiam ego hic exclamem. immo excla-
 mabo. et istis increpabo dolore xp̄iano.
 euacuati estis a xpo. Qui in natura iustifi-
 camini. a gr̄a excidistis. Ignorantes enī dei
 iusticiā & uiam uolentes cōstituere. iustici-
 di n̄ estis subiecti. Sicut enī finis legis. ita
 etiā naturę humane uiciose. saluator xpc
 ad iusticiā est omni credenti. **Ex libro cōtra
 felicianum.** Non usq; adeo inquā duci me-
 putes laudib; meis. ut iniuriā faciā p̄ceden-
 tib; sc̄is. Nec p̄sumā inquā in sapientia ubi
 ne euacuet crux xpi. s; auctoritate scrip-
 turarū content; simplicitati potius studeo
 quā tumori. S; melius inq; ratione quis
 quā testimonius edocet. Quid ḡ. Quā rati-
 onē asserre potes. si partū p̄dicēs virginis.
 si redditos oculos n̄ neges cecis. si sepultos
 redisse ostendas a mortuis. Si horū ergo
 incomprehensibilis ratio & ueritas p̄mpta ē.
 facili; in negotiis fidei testimonius creditur.
 quā ratione inuestigat. **Verbum enī
 crucis p̄uincit quidē stulticiā ē. his autē
 q̄ salui fiunt idest nob; uirt; dī ē. Scrip-
 tū ē enī. Perda sapientiā sapientū. et
 prudentiā prudentū rep̄babo. Ex libro
 de natura et gratia.** Si scdm̄ scripturas
 sapiam. n̄ cogm̄ contra xp̄ianā gr̄am dis-
 putare. & ea dicere quib; demonstrare co-
 nem. naturā humanā neq; in paruulis me-
 dico indigere quia sana est. & in maiorib;

sibi ipsa ad iusticiā si uelit posse sufficere.
 Acute q̄ppe uident; hec dici. s; in sapientia
 ubi qua euacuat crux xpi. Non ē ista sapi-
 entia de sursum descendens. Multo arden-
 tiori desiderio nos oportet accendi. ne euacu-
 etur crux xpi. Euacuat autē. si aliquom̄
 pret̄ illi; sacramētū. ad iusticiā uitāq; eternā
 pueniri posse dicamus. **Ex libro de ciui-
 tate di. c. 2.** Perdam sapientiā sapientium.
 & prudentiā prudentū rep̄babo. Non enī
 suā in eis p̄dit & rep̄bat quā donauit. sed
 quā sibi arrogant q̄ n̄ habent ipsius. **ip̄se**
 de cōmemorato isto p̄phico testimonio.
 sequit; & dicit apls. Vbi sapiens. ubi scriba.
 ubi conquistor hui; sc̄i. Nonne stultam
 fec̄ d̄s sapientiā hui; sc̄i. Nam qm̄
 in dī sapientia n̄ cognouit mundis
 p̄ sapientiā d̄m. placuit dō p̄ stulticiā p̄di-
 cationis saluos facere credentes. Imquidē
 iudei signa petunt. & greci sapientiā que-
 runt. Hos autē inquit p̄dicam; xpm̄ cru-
 cifixum. iudeis quidē scandalū. gentib;
 autē stulticiam. ipsis uocatis iudeis et
 grecis. xpm̄ dī uirtutē & dī sapientiam.
 qm̄ stultū dī sapientius ē hominib;. & infir-
 mū dī fortius ē hominib;. Hoc quasi stultū
 & infirmū. tanquā sua uirtute sapientes
 fortesq; cōtempnunt. Sed hec est gr̄a que
 sanat infirmos. n̄ supbe iactantes falsam
 beatitudinē suā. s; humiliter potius uerā
 miseriam cōfiteutes. **Vbi sapiens. ubi scri-
 ba. ubi conquistor hui; sc̄i. Nonne stul-
 tā fecit d̄s sapientiā hui; mundi. Ex
 sermone de lectione euangelii.** Audi-
 uimus filium dī dicentē. Confiteor; t̄ patr̄
 dñe celi et terre. Quid ei cōfiteor;. in quo
 eū laudat. Quia abscondisti inquit hec
 a sapientib; & prudentib;. & reuelasti ea
 paruulis. Qui sunt sapientes & prudentes.
 Qui paruuli. Quē ille occultauit sapi-

entib' & prudentib' & reuelauit paruulis. Sapiētes & prudentes illos significat. de quib' paul' dicit. Vbi sapiens. ubi scriba. ubi cōquisitor. hui' scli. Nonne stultā fecit d's sapiētiā hui' mundi. Etiam nē adhuc fortasse queris qui sūt isti. Forte illi sūt. qui multū de dō disputantes. falsa dixerūt inflata doctrinis suis. dñm inuenire & cognoscere minime potuerunt. & p dō cui est incōphensibilis inuisibilisq; substantia. putauerūt dñm esse aerem. etherem. dñm ēē solem. dñm ēē aliquid qd sublimiter eminet in creatā. Attendentes enī magnitudines & pulchritudines. & fortitudines creaturarū. ibi remanserūt. creatorem nō inuenērūt. Arguit eos liber sapiētię ubi dicit. Si enī tantū potuerūt ualere. ut possent scdm estimare. quom' ei dñm nō facili' inuenērūt. Accusati sunt cōsumētes tēpora sua. & occupationes disputationū suarū. in pserutanda & qdām metienda creatura. Quęsierunt meatus syderum. intūalla stellarū. tēnera celestium corporū. ita ut cōputationib' quibdam ad eam sciētiā puenirent. ut p'dicerent defectū solis. defectū lune. & qñdo p'dicerent eueniret. eo die & ea hora. tantū & tanta parte. ex quanta parte illi p'dixerant. Magna industria. magna sollicitudo. Sed ibi creatorē scrutati sunt. positū nō longe a se. & nō inuenērūt. quē si inuenissent haberent apud se. Optime itaq; rectissime accusati sūt. q potuerūt inuestigare numeros syderū. intūalla tēporū. defectū luminū cognoscere. p'dicere. recte accusati sunt. qm a quo facta ista atq; ordinata sūt nō inuenērunt. quia querere neglexerunt. Tu autē nō ualde cura. si giro syderū. & celestium terrenorū ue corporū numerū ignores. Vide pulchritudinē mundi. & lauda cōsilium creatoris. Vide qd fecit.

ama qui fecit. quia et tempus amatorē suum ad imaginē fecit. Ergo quid ē mirū. quia talib' sapiētib' occupatis circa creaturas. q creatorē neglegentē querere uoluerunt. nec inuenire potuerunt. abscondita sunt illa de quib' dixit xp̄c. abscondisti hec a sapiētib' et prudentibus. Mirabili' ē sapiētes et prudentes dephensos. etiā qui cognoscere potuerūt. Reuelat inquit ira dī de celo sup omnē impietate. & iniusticiā hominū. q ueritatem in iniquitate detinent. Queris fortasse. quā ueritate detinent in iniquitate. Quia qd notū est dī. manifestū est in illis. Vnde manifestū est. Sequit' et dicit. D's enī illis manifestauit. Adhuc queris. quom' manifesta uerit eis quib' legē nō dedit. Quom' ergo. Inuisibilia enī ei' a cōstitutione mundi. p ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. fuerunt enī quidā nō sicut moy'ses famulus dī. nō sic multi. pphetę ista intuentes & intelligentes. adiuta spū dī quē spm fide hauerunt. fauorib' pietatis biberunt. ore interioris hominū ructauerunt. non g tales. s; fuerūt alii dissimiles. qui p istā creaturā potuerūt puenire ad intelligendū creatorē. & dicere de his que fecit d's. ecce que fecit. gubnat & cūnet. ille ipse qui fecit. implet sua p'sentia ista que fecit. Potuerunt hoc dicere. Nam ipsos & in actib' aplōr cōmemorauit apl's paulus. ubi cū dixisset de deo. in illo enī uiuimus. & mouem' & sum'. qm apud athenienses loquebat' ubi isti doctissimi existerant. adiunxit cōtinuo. Sicut & quidā scdm uos dixerunt. non ē leue qd dixerūt. qm in deo uiuim'. et mouem'. & sum'. Vnde g dissimiles. unde uttipati. unde recte accusati. Audi apli uerba que dicere cepam. Reuelatur inquit ira dī de celo sup omnē impietatem. et eorū scilicet qui legē nō acceperunt. Sup omnē impietate & iniusticiā hominū.

qui ueritatē iniquitatē detinent. Quā ueritatē.
 Quia qđ notū est dī. manifestū est in illis. Quo
 manifestante. ^{illis} Ds enī manifestauit. Quom
 manifestauit. Inuisibilia enī ei a cōstitutione
 mundi p ea que facta sunt intellecta cōspiciunt.
 sempiterna quoq; uirt^{us} ei^{us} ac diuinitas. Quare
 manifestauit. Ut sint inexcusabiles. Si ma
 nifestauit ut sint inexcusabiles. unde g cul
 pabiles. Quia cognoscentes dīm. n̄ sicut dīm gli
 ficauerunt. Quid ē qđ dicis. n̄ sic dīm gli
 ficauerunt. Nec grās egerunt. Hoc est g gli
 ficare dīm. grās agere dō. Norunt fideles.
 ubi & quando dicat. grās agam^{us} dño dō nro.
 Quis autē grās agit dō. n̄ qui sursum cor ha
 bet ad dīm. Ergo illi culpabiles. qui sunt
 inexcusabiles. Quia cognoscentes dīm. n̄
 sicut dīm glificauerūt. nec grās egerunt. S;
 quid. S; euauerunt in cogitationib^{us} suis.
 Unde euauerūt. nisi quia supbi fuerunt.
 Euanesce et fum^{us} in altum surgendo. & ma
 gis ignis lucet & roborat. humilius appre
 hendendo. Euauerūt in cogitationib^{us} suis.
 & obscuratū ē insipiens cor eorū. Etiam fumus
 cū sit igni altior obscurus ē. Deniq; attende
 qđ sequitur. & uide unde tota causa pendeat.
 Dicentes enī se esse sapientes. Stulti facti sunt.
 Sibi arrogantes qđ pstitit dīs. tulit qđ de
 derat dīs. Ergo supbis ipse abscondit se. qui
 p creaturā diligentē scrutantib^{us} creatorē in
 sinuauerat n̄ nisi se. Bene g dīs. abscondisti
 hec. sapientib^{us} & prudentib^{us}. siue ab illis qui
 multiplicib^{us} disputationib^{us} & sollertissima inqui
 sitione ad inuestigationem creature puenērūt.
 s; creatorē minime cognouerūt. siue ab illis
 q cognoscentes dīm n̄ sic dīm glificauerūt. & grās
 egerunt. et uidere pfecte & salubriter non
 potuerunt. quia supbi fuerunt. Abscondisti
 hec a sapientib^{us} & prudentib^{us}. & reuelasti ea
 paruulis. Quib^{us} paruulis. Humilib^{us}. Dic.
 Sup quē requiescet sps m̄s. Sup humilem

et quietū et tremēte ūba mea. hec ūba petr^{us}
 timuit. plato n̄ timuit. Teneat piscator: qđ
 pdidit nobilissim^{us} disputator. Abscondisti
 hec a sapientib^{us} & prudentib^{us}. & reuelasti
 ea paruulis. Abscondisti supbis. & reuelasti
 humilib^{us}. Iuc sunt ipsa. Non enī cū hoc di
 ceret celū & terrā attendebat. & quasi ma
 nu demonstrabat. cū diceret hec. Quis enī
 n̄ uidit hec. Vident boni. uident mali.
 Qui facit solem suū oriri sup bonos & malos.
 Iuc sunt g ista. Omnia m̄ tradita sunt a
 patre meo. **Nonne stultam fecit dīs sapien
 tiam hui^{us} mundi. Ex libro de pastorib^{us}.**

Dicitur aliquando in scripturis sapientia pro
 astutia. abusione ūbi n̄ pprietate. Unde di
 cit^{ur}. Ubi sapiens. ubi scriba. ubi cōquisitor. Nonne stultā fecit dīs
 hui^{us} scilicet. Qđ uero dicit^{ur} sapientia abusione. ^{Sapientia hui^{us} mundi.}
 ūbi & in malo. cōsuetudine quidē scriptura
 rā n̄rārū. Nam quēadmodū locunt^{ur} auctore^s
 mundi. qđ ad nos. Habes in genesis libro.
 Et erat ibi serpens sapientior omib^{us} bestis.
 Iste sapientior omib^{us} bestis. acut^{us} & astutus
 ad decipiendū agnoscebat. **Ex tractatu
 euglii scđm iohannē. l. viii.** Perant argu
 menta philosophorū. q negant in sapientem
 cadere pturbationes animorū. Stultā fecit
 dīs sapientiā hui^{us} mundi. Et dīs cognouit
 cogitationes hominū qm uane sunt. Tur
 betur plane anim^{us} xpian^{us}. n̄ misterio s; mīa.
 timeat ne peat homines xpō. letet^{ur} cum
 acquirunt^{ur} hoīes xpō. timeat et sibi ne
 peat xpō. cōtristetur pegrinari se a xpō.
 cōcupiscat regnare cū xpō. letetur^{ur} dū spat
 regnaturū se ēē cū xpō. Iste sunt certe qua
 tuor quas pturbationes uocant. timor et
 tristitia. amor et leticia. Habent eas iusti
 de causis animi xpiani. ne philosophorū
 storceorū uel qruq; simulū cōsentiat^{ur} errore.
 q pfecto quēadmodū uanitatē existimant^{ur}
 ueritatē. sic stuporē deputant^{ur} sanitatem.

ignorantes sic hominis animū quēadmodum
corporis mēbrum despatius egrotare. q̄ndo &
doloris amiserit sensum. **Nam quia in di sa-**
pientia n̄ cognouit mund⁹ p̄ sapientiā dñi.
placuit dō p̄ stulticiā p̄dicationis saluos
facere credentes. Ex libro de trinitate. iiii.
Cum in carne manife. stat⁹ ē filius dī. in hunc
mundū miss⁹ ē in plenitudine temporis fa-
ct⁹ ex femina. Quia enī in sapientia dī n̄ pote-
rat mund⁹ cognoscere p̄ sapientiā dñi. qm̄ lux
lucet in tenebris & tenebrę eā n̄ cōprehen-
derunt. placuit dō p̄ stulticiā p̄dicationis
saluos facere credentes. ut uerbum caro fie-
ret. & habitaret in nobis. **Qm̄ iudei signa**
petunt. & greci sapientiā querunt. Nos
autē p̄dicam⁹ xp̄m crucifixum. iudeis qui
dē scandalū. gentib⁹ autē stulticiam. Ipsīs
autē uocatis iudeis atq; grecis. xp̄m dī
uirtutē & dī sapientiā. Ex libro que-
stionū euangelic⁹ p̄mo. De dñō nr̄o dixerūt
iudei. Vnde huic sapientia hęc & uirtutes.
Sapientia in his quę loquebat⁹. uirtutes in his
quę opabatur. Ideo & ap̄ls dixit. xp̄m dei
uirtutē & dī sapientiā. Virtutē ad signa
reulit p̄pt̄ iudeos. sapientiā autē ad doctri-
nam p̄pt̄ grecos idest gentes. **Ex tracta-**
tu psalmi. c. iii. Om̄ia dñe in sapientia fe-
cisti. Ergo om̄ia in sapientia. in xp̄o fecisti.
Ille cōtemp̄t⁹. ille expalmat⁹. ille cōspuit⁹. ille
sp̄nus coronat⁹. ille crucifix⁹. om̄ia in illo
fecisti. Audi quid ex illo tuo milite nuncies
hominib⁹. quid ex illo p̄cone scō p̄dices gen-
tib⁹. Xp̄m dī uirtutē & dī sapientiā. Irride-
ant iudei crucifixum xp̄m. quia scandalū
est eis. Irrideant pagani crucifixū xp̄m.
q̄a stulticia est eis. Nos autē p̄dicam⁹ xp̄m
crucifixum. iudeis quidē scandalū gentib⁹
autē stulticiā. ipsīs ū uocatis iudeis & gre-
cis xp̄m dī uirtutē & dī sapientiā. **Ex tra-**
ctatu psalmi. xiii. Deus uerbo fecit

om̄ia. Om̄ia p̄ ipsum facta sunt. & sine ipso
factū ē nihil. Qd̄ autē ad man⁹ dī attinet.
& de celis dictū est. & opa manūū tuarū sūt
celi. & de terra hoc idem dictū est. qm̄ ip̄s
ē mare & ip̄s fecit illud. & aridā fundauit
man⁹ ei⁹. Ergo sic celos manib⁹ & terram
manib⁹. & sic celos uerbo & terrā uerbo. ergo
& hominē uerbo. Qd̄ uerbo hoc manu. et
qd̄ manu hoc ūbo. Non enī humanus ūbis
statura dī distincta est. qui ubiq; totus est.
& nullo cōtinetur loco. Qd̄ ḡ uerbo fecit.
sapientia fecit. qd̄ manu fecit uirtute fecit.
Xp̄s est autē dī uirt⁹ & dī sapientia. Om̄ia
autē p̄ ipsum facta sunt. & sine ipso factū
est nihil. **Ex libro de trinitate. xv. Si**
enī solus ibi fili⁹ intelligit. & sibi & patri et
sp̄ui scō. ad illam reditur absurditatē. ut
pat̄ n̄ sit sapiens de seipso s; de filio. nec sa-
pientia sapientiā genuerit. s; ea sapientia
pater dicatur sapiens ēē quā genuit. Vbi
enī non est intelligentia nec sapientia potest
ēē. ac p̄ hoc si pater n̄ intellegit ip̄s sibi
s; fili⁹ intellegit patri. p̄fecto filius patrē sa-
pientē fecit. & si hoc ē dō ēē qd̄ sapere. et
ea illi essentia est quę sapientia. n̄ filius a
patre qd̄ uerū est. s; a filio potius pat̄ habet
ēētiā. qd̄ absurdissimū atq; falsissimū est.
Est ḡ d̄s pat̄ sapiens. ea qua ip̄s est sua sapi-
entia. & fili⁹ sapientia patris de sapientia qd̄
ē pater de q̄ est genitus fili⁹. Quo circa conse-
quenter est & intellegens pater ea qua ip̄s
sua est intellegentia neq; enim ēē sapiens
qd̄ n̄ ēē intelligens. fili⁹ autē intelligentia
patris de intelligentia genitus qd̄ est pater.
Ex libro de p̄destinatione scōy. Vocat enī
d̄s p̄destinatos multos filios suos. ut eos faci-
at membra p̄destinati unici filii sui. n̄ ea uo-
catione qua uocati sunt. & q̄ noluerūt uenire
ad nuptias. Illa quippe uocatione & iudei
uocati sunt quib⁹ crucifixus est scandalum.

et gentes quib' xp̄e crucifixus stulticia est.
 f; ea uocatione p̄destinatos uocat. quā distin-
 xit apls dicens. ipsis autē uocatis iudeis &
 grecis p̄dicare se xp̄m dī uirtutē & dī sapi-
 entiam. Sic enī ait. ipsis autē uocatis. ut illo
 ostenderet n̄ uocatos. sciens ēē quandā certā
 uocationē eorū q̄ scdm̄ p̄positū uocati sunt. Qs
 autē p̄seuunt & p̄destinauit cōformes fieri ima-
 gini filii sui. Quā uocationē significans ait.
 Non ex opib' f; ex uocante dictū est. q̄a maiore
 seruiet minori. Nūq̄d dixit n̄ ex opib' f; ex
 credente. Prorsus etiam hoc abstulit homi-
 ni. ut totū daret deo. Dixit ḡ f; ex uocante.
 n̄ quacūq; uocatione f; qua uocatione fit
 credens. Hanc intuebatur etiā cum diceret.
 Sine penitentia s̄t dona & uocatio dei.

**Quia q̄d stultū est dī. hominib' sapientius ē.
 & q̄d infirmū ē dī. fortius est hominibus.**

Ex libro de doctrina xp̄iana. Non enī ad eū
 qui ubiq; p̄sens ē locus mouem'. f; bono studio
 bonisq; morib'. Qd n̄ possem'. n̄ ipsa sapientia
 tantū etiam nr̄e infirmitati cōgruere digna-
 retur. & uiuendi nob' p̄beret exemplū. non
 aliter quā in homine qm̄ & nos hoīes sum'.
 S; qm̄ nos eū ad illā uenim' sapientē facim'.
 ipsa eū ad nos uenit quasi infirma estimata
 est. S; q̄d stultū ē dī. sapienti ē quā hoīes.
 Cū ḡ ipsa sit patria. uā se se fecit q̄q; nob'
 ad patriā. Et cū sano puroq; interiori oculo
 ubiq; sit p̄sens. eorū q̄ oculū illū infirmū in
 mundūq; habent oculis etiā carneis appa-
 rere dignata ē. Quia enī insipientia dī n̄
 poterat mund' p̄ sapientiā cognoscere dīm.
 placuit dō p̄ stulticiā p̄dicationis saluos
 facere credentes. Non ḡ p̄ locorū spacia
 uiuendo. f; in carne mortali mortalib' ap-
 parendo uenisse ad nos dicitur. Illuc ḡ
 uenit ubi erat. q̄a in hoc mundo uenit. &
 mund' p̄ ipsū fact' est. S; qm̄ cupiditate
 fruendi p̄ ipso creatore creatura homine

cōfigurati huic mundo & mundi nomine con-
 gruenter uocati n̄ eā cognouerūt. p̄p̄ta
 dixit euangelista. & mund' eū n̄ cognouit.
 Itaq; insipientia dī n̄ poterat mund' p̄ sapien-
 tiam cognoscere dīm. Cur ḡ uenit eū hic ēēt.
 n̄ quia placuit dō p̄ stulticiā p̄dicationis sal-
 uos facere credentes. Quom' uenit. n̄ quia
 iūbū caro factū ē & habitauit in nob'. Sicut
 enī curatio uia ē ad sanitatē. sic ista curatio
 peccatores sanandos reficiendosq; suscepit.
 & quēadmodū medici alligant uulnera n̄
 inēpōsita f; apte id faciunt. ut uinculi uti-
 litatē quēdā pulchritudo etiā cōsequat'. sic
 medicina sapientie p̄ hominis susceptionē
 nr̄is ē accōmodata uulnerib'. de quib'dam
 cōtrariis curans & de q̄b'dā similib'. Sicut
 etiā ille q̄ medet' uulneri corporis adhibet
 quēdā cōtraria. sic frigidū calido uel humi-
 do siccū. uel aliqd̄ huiusmodi. adhibet etiam
 quēdā similia. sic linteolū uel rotundū uul-
 neri rotundū. uel longū oblongo. ligaturaq;
 ipsā n̄ eandē mēbris omib' f; similit' similib'
 coaptat. sic sapientia dī hominē curans.
 seipsam exhibuit ad sanandū. ipsa medicus.
 ipsa medicina. Iua ḡ p̄ supbiā ho laps' ē.
 humilitatē adhibuit ad sanandū. Serpen-
 tis sapientia decepti sum'. dī stulticia liberam'.
 Quēadmodū autē illa sapientia uocabatur.
 erat aū stulticia cōp̄nentib' dīm. sic ista quē
 uocat' stulticia sapientia ē uincētib' diabo-
 lū. Nos immortalitate usi sum' ut morerem'.
 xp̄e mortalitate bene usi ē ut uiuerem'.
 Corrupto animo femine ingress' ē morb'.
 integro corpore femine p̄cessit salus. Ad
 eadē cōtraria p̄tinet q̄d etiā exemplo uirtu-
 tū ei' uicia nr̄a curant'. Iam u' similia quasi
 ligamēta mēbris & uulnerib' nr̄is adhibita
 illa s̄t. q̄d p̄ feminā deceptos. p̄ feminā nati.
 homo homines. mortales mortalis. mor-
 tuos morte libauit. **Ex tractatu psalmi. lxx.**
J. viii.

Ds tu scis imprudentia mea. Iue imprudentia
in xpo. Nonne ipse est di uirt' & di sapientia.
An illa dicit imprudentia sua de qua dicit apls.
stultu di sapientius e hominib'. Imprudentia
mea. Hoc ipsu qd in me irriserunt q sibi esse
uident sapientes. tu scis quare fieret. Tu sci
sti imprudentia mea. Quid eni tam simile in
prudencie. qua cu haberet in potestate una
uoce suos persecutores psterne. pateret se te
neri. flagellari. cspui. colaphizari. spinus co
ronari. ligno affigi. Imprudentie simile e.
stultu uidet. S; stultu quide est. S; & granu
qndo cadit in terra. si nemo sciat esuetudine
agricolaru. stultu uidet. Labore magno me
titur. portat ad area. triturat. uentilatur.
Post tanta picula celi & tempestatu & labo
res rusticancu cura; dnoy. mittit in horreu
frumentum purgatu. Venit hiemps. & quod
purgatu erat pfertur. & picit. imprudentie
uidetur. S; ut n sit imprudentia. spes facit.
Non g ille peperit sibi qa & pat illi n peperit.
s; p nob omib' tradidit eu. Et de ipso. Qui
dilexit me inqt apls. & tradidit seipsum
p me. Quia granu n ceciderit in terra ut mo
riatur. fructu inquit n reddet. Hec est in
prudencia. s; tu illa nosti. Isti aut si cog
nouissent. nuqua gte dnm crucifixissent.
Ex tractatu euangelii sedm iohem. xv. Infirm
carne ihe. s; noli tu infirmari. In illi infir
mitate tu fortis esto. qa qd infirmu est di
fortius e hominib'. Sub hac reru imagi
ne adam q erat forma futuri pbuit nob
magnu iudiciu sacramti. immo ds in illo
pbuit. Na et dormiens meruit accipe uxo
re. & de costa ei facta e uxor. qm de xpo
in cruce dormiente futura erat ecclesia de
latere ei. de latere scilicet dormientis. quia
& de latere in cruce pendentis lancea percus
so sacramenta ecclesie pfluxerunt. S; quare
hoc dicere uolui frs. Quia infirmitas xpi

nos facit fortes. Magna ibi imago pcessit. Po
tuit ds carne detrahente hominu. unde faceret
femina. & magis uidet quasi congruere potu
isse. fiebat eni sexus infirmice & magis de
carne infirmitas fieri debuit. qua de osse.
Ossa eni in carne firmiora sunt. Non detra
xit carne unde faceret mulierem. s; detra
xit os. Et detracto osse formata e mulier.
& in locu ossis caro adimpleta e. Poterat p
osse os facere. poterat ad faciendā mulierē
n costā s; carne detrahente. Quid g significa
uit. Facta e mulier in costā tanq. fortis.
fact' e adam in carne tanquā infirmus.
xpc e ecclesia. Illi infirmitas. nra est forti
tudo. **Videte uocationē urām frs. qā non
multi sapientes sedm carnē. n multi nobiles.
n multi potentes. s; que stulta sunt mundi
elegit ds ut confundat sapientes. & infirma
mundi elegit ds ut confundat fortia. & ig
nabilia mundi & contemptibilia elegit ds.
& que n sunt ut ea que sunt destrueret.**
Ex sermone de quinquagesima resurrectionis.
Humiliat' e dñs xpc. ut ee humiles noscerem.
Concept' e cūnens omia. nat' e gignens
omia. mortuus e uiuificans omia. s; post
triduu resurrexit & ascendit in celū. et
humanā quā sūpserat carnē ad patris dex
terā collocauit. Mirabile e frs. & hoc est
qd credere impu nolunt. Mirabile e ho
minē resurrexisse in carne. & in celū ascendis
se cū carne. s; multo e mirabilius totū mun
dū rem tam incredibilē credidisse. Quid est
incredibilis dñs talia fecisse. an mundum
credere potuisse. Qd si et ipse modis con
sideret a nob. q credidit mund'. etiā ipse ue
re diuin' aduertit. & ualde mirabilis inue
nitur. Ineruditos liberalib' disciplinis et
omino qntū ad scli doctrinas ptinet impo
litos. n peritos grāmatica. n armatos dia
lectica. piscatores xpi cū retib' fidei ad

mare seli paucissimos misit. Quod dico pau-
cissimos. Duodecim misit. & tam p^{ro}os. omni-
gene piscium impleuit ecclesias. ut plurimi
etiā ex ipsis sapientib^{us} seli quib^{us} uidebat^{ur} ig-
nomiuosa crux xpi ea in fronte signent^{ur}.
& de qua erubescendū putabant nob^{is}q^{ue} insul-
tabant. eā in pudoris arce cōstituant. **Ex**
sermone de trib^{us} uerbis. Quart autem
p^{ri}mo ignobiles paucos. impios & impolito^s
elegit dñs. cū haberet ante oculos suos
turba magnā in cōparatione quidē illorū
paup^{er}ū pauciores s^{ed} in genere suo. multos
diuites. nobiles. doctos. sapientes. q^{ui}s post-
ea etiā elegit. exponit apl^s sacramtū. Infir-
ma hui^{us} mundi elegit d^{eu}s ut cōfundat fortia.
& stulta hui^{us} mundi elegit d^{eu}s ut cōfundat
sapientes. & ignobilia hui^{us} mundi elegit d^{eu}s
& ea quę nō sunt. id est ut nō cōputant^{ur}. ut quę
sūt euacuent^{ur}. Venerat enī docere humilita-
tē. & expugnare supbiam. Venerat humili^s
d^{eu}s nullomⁱⁿ hic prius altos querere. qui tā
humilis uenerat. p^{ri}mo q^{ui}a elegit nasci de
illa femina. quę desponsata erat fabro.
Non q^{ui} elegit amplos natales. ne in hac t^{er}ra
nobilitas supbiret. nō elegit saltim nasci
in amplissima ciuitate. s^{ed} nat^{us} ē in bethleem
unde ea quę nec ciuitatis nomine nuncupat^{ur}
hodieq^{ue} illā incolę loci illi^{us} uultū appellant.
tam parua tā exigua. p^{ro}p^{ter} nulla ē. nisi p^{ro}pti-
na dñi xpi natiuitate nobilitaret^{ur}. Uegit
q^{ui} infirmos. paupes. indoctos. nō quia reliq^{ui}t
firmos. diuites. sapientes. nobiles. s^{ed} si ipso^s
p^{ri}mos eligeret. merito diuitiarū suarū. me-
rito substantiarū. merito nataliū. sibi eligi
uiderent^{ur}. atq^{ue} inflati de his reb^{us} salutē hu-
militatis nō recipent. sine qua nemo potest
redire ad illam uitā. unde nō laberem^{ur} nisi
p^{ro} supbiam. **Ex sermone de kalendis ianu-**
arij. Sed forte diceret aliq^{ui}s. Et si humili^s
nat^{us} est. in discipul^{orum} nobilitate iactare se

uoluit. nō elegit reges aut senatores aut phi-
losophos. aut oratores. immo ū elegit plebei-
os. paupes. indoctos. piscatores. Petrus pis-
cat^{or}. cyprian^{us} orat^{or}. Nisi fidelit^{er} p^{re}cederet
piscator. nō humili^s sequeretur orator. Non
de se quisquā desperet abiect^{us}. Teneat xpm.
& spes ei^{us} falsa nō erit. **Ex t^{er}tiū psalmi. lxxv.**
Descendit dñs nr^{us} iⁿte xpc^{us} reparare gen^{us} huma-
nū. & dare grām suā omib^{us} intelligentib^{us}.
q^{ui} grā illi^{us} ē. nō merita eor^{um}. & ne quelibet p^{er}-
sona g^{er}etur in carne. infirmos elegit. Nā
inde nō ē elect^{us} etiā ille nathanael. Quid enī
t^{em}p^{or}e uidet^{ur}. ut publicanū in theloneo sedentē
eligeret mattheum. & nō eligeret nathanaelē.
cui ipse p^{ro}hibuit testimoniū dicens. ecce ue-
re isrl^{ita} in q^{ui} dol^{us} nō ē. Intelligit^{ur} q^{ui} iste
nathanael doct^{us} fuisse legē. nō quia doctos
nō erat elect^{us}. sed si ipsos p^{ri}mos elegisset.
doctrinę merito se electos putarent. Ita
scientia eor^{um} laudaret^{ur}. & laus xpi gr^{ati}e minu-
eretur. **Ex t^{er}tiū eu^{an}g^{elii} sedm ioh^{annem}. vii.**
Idiotas elegit. unde cōfunderet mundū. Si
doct^{us} eligeret^{ur}. fortassis ideo se diceret electū
q^{ui}a doctrina ei^{us} meruit eligi. Dñs nr^{us} iⁿte xpc^{us}
uolens supb^{orum} frangere ceruices. nō quesuit
p^{ro} orat^{orem} piscat^{orem}. s^{ed} de piscatore lucrat^{us}
ē impat^{orem}. Magn^{us} cyprian^{us} orat^{or}. s^{ed} p^{ro}p^{ter}
petrus piscat^{or}. p^{ro} quē postea crederet non
tantū orat^{or} s^{ed} etiam impat^{or}. **Ex sermo-**
ne de uerbis epl^{istolę} beati petri. Quanta xpi
dignatio. Petrus iste q^{ui} sic loquit^{ur} piscator. fu-
it. & modo magnā laudē habet orat^{or}. si
ab illo potuerit intelligi piscator. Si enim
eligeret xpc^{us} p^{ri}mit^{us} orat^{orem}. diceret orat^{or}.
Cloquentie mee merito sū elect^{us}. Si eligeret
senatorem. diceret senator. Dignitatis mee
merito elect^{us} sū. Postremo si prius eligeret
impat^{orem}. diceret impat^{or}. Potestatis mee
merito elect^{us} sum. Iuuescant isti & differant^{ur}.
paululū. q^{ui}escant nō omittant^{ur}. nō cōtinnant^{ur}.

s; aliquantulum differant. q; possunt glari de semet-
 ipsis in semetipsis. Da m inquit illi piscatore.
 da m idiotam. da m imptu. da m eu cu q non
 dignat loq senator nec qndo erit piscem.
 Ipsu inqt da. Hunc si impleuero. manifestu
 e qd ego facio. quanqua e senatore e orato-
 re e impatore ego su facturus. qndocunq;
 factur' ego senatore. s; certius ego piscatore.
 Potest senator glari de semetipso. potest impa-
 tor: n potest n de xpo piscator. Veniat. Apt
 docente salubre humilitate ps ueniat pis-
 cator: p ipsu meli' adducit impate. Uegit
 g dñs e oratores. s; illi supbirent si n prius
 eligeret piscatores. Elegit diuites. s; diceret
 merito diuitiaru suaru se ee electos. n pmo
 elegisset paupes. Uegit impatores postea.
 s; meli' est. ut roma cu uenerit impator: de-
 posito diademate ploret ad memoria piscato-
 ris. Infirma eni mundi elegit ut confundat
 fortia. ignobilia mundi elegit. e ea que n
 sunt tanqm sint. ut ea que st euacuentur.
Ut n glatur omis caro in espectu ei. **Ex trac-**
tau psalmi. lxxv. Uideat queadmodu
 nob abstulit glam. ut daret glam. Abstu-
 lit nram ut daret sua. abstulit manem ut
 daret plena. abstulit nutantem ut daret soli-
 dam. Quanto g gla nra fortior e firmior
 que in do e. Non g in te debes glari qd p-
 hibuit ueritas. s; qd ait apls hoc pcepit
 ueritas. q glatur in dño glatur: **Ex libro**
de correctione e gra. Placuit enim deo
 q maxime humana supbia psumptionis ex-
 tingueret. ut n glatur omis caro cora ipso.
 idest omis homo. Vnde aut n glatur omi
 caro cora ipso. n de meritis suis. Que qde
 potuit habere s; pdidit. hoc e p liberu ar-
 bitrium. Aptqd n restat libandis. n gra li-
 berantis. Ita g n glatur omis caro cora ipso.
 Non eni glant iniusti qa n habent unde.
 nec iusti qa ex ipso habent unde. nec habet

glam sua n ipsu cui dicunt. gla mea e exaltan
 caput meum. Ac p hoc ad omne homine pñet
 qd scriptu e. ut n glatur omis caro cora ipso.
 ad iustos aut illud. q glatur in dño glatur. Hoc
 eni apls aptissime ostendit. q cu dixisset. ut n
 glatur omis caro cora ipso. ne putarent sci
 sine gla se remansisse. mox addidit. Car ipso
 aut uos estis in xpo iuu. q fact' e nob sapi-
 entia a do. e iusticia e scificatio e redemptio.
 ut queadmodu scriptu e. q glatur in dño
 glatur: Hunc e qd in hoc loco miseriaru ubi
 teptatio e uita humana sup tiam. uirtus in
 infirmitate pficitur: Iue uirt'. n ut q glatur
 in dño glatur: **Ex ipso aut uos estis in**
xpo iuu. q fact' est nob sapientia a deo e
iusticia et scificatio et redemptio. Ex libro
de trinitate. vii. Filius fact' est nob a do
 sapientia e iusticia e iustificatio e redemp-
 tio. qatemporalit nos ad illu euertamur
 idest ex aliq tēpore ut cu illo maneam in
 eternu. e ipse ex qda tēpore uerbū caro fa-
 ctū est e habitauit in nob. Propterea igit
 cu pñunciat in scripturis aut narrat aliqd
 de sapientia siue dicente ipsa siue cu de ip-
 sa dicit. fili' nob potissimu insinuat.
Ex epla ad essentiu de trinitate. Ea porro
 iusticia que uiuit in seipsa pculdubio ds
 e. atq; incommutabiliter uiuit. Sicut autem
 cu sit in seipsa uita etia nob fit uita cu ei
 efficiunt utiq; participes. ita cu in seipsa sit
 iusticia etia nob fit iusticia cu ei coherendo
 iuste uiuunt. e tantomagis minue iusti
 sum. qnto illi magis minue coherem. Vnde
 scriptu e de unigenito filio di. cu sit utiq;
 patris sapientia atq; iusticia. e semp in se
 ipsa sit. qd fact' sit nob a do sapientia et
 iusticia e scificatio et redemptio. ut quead-
 modu scriptu e. q glatur in dño glatur: Est
 plane ille sum ds uera iusticia. uel ille uer'
 ds suma iusticia. qua pfecto esurire ac si

tire debem'. Ea nra ē in hac pegrinatione iusticia. et qua postea saturari. ea nra ē in gntitate plena iusticia. **Ut quāmodū scriptū ē. q̄ glāt in dño glētur. Ex libro de genesi ad litteram.** Sic enī qui glātur n̄ nisi in dño glātur: cū cognoscit n̄ suū. s; illi' ēē. n̄ solū ut sit. uerū etiā ut n̄ n̄ ab illo bene sit sibi. aq̄ habet ut sit. **Ex libro de bono pseuerantie.** Et hoc dī p̄ceptū ē. et hoc p̄ceptū obediēter audire. id est ut q̄ glāt in dño glēt. simul ut cetera dī donū ē. Qd bonū q̄ n̄ habet. n̄ dubito dicere. alia quēcūq; habet in altero habet. **Ex tractatu psalmi. c. iiii.** Cum dixisset laudamini qd utiq; bene opantes merito possunt. addidit in nomine scō ei'. ut q̄ glāt in dño glētur: Qui ḡ n̄ sibi s; ei uolūt psallere. caueant facere iusticiā suā corā hominib' ut uideant' ab eis. alioq̄n mercede n̄ habebunt apud patrē q̄ ē in celis. s; luceant opa eorū corā hominib' n̄ eo fine ut ipsi uideant' ab eis. s; ut uideant bona opa eorū et glificent patrē eorū q̄ in celis ē. hoc ē laudari in nomine scō ei'. Vnde et in alio psalmo legit'. in dño laudabit' anima mea. **Non enī iudicauī scire me aliqd int' uos. n̄ uim xp̄m. et hunc crucifixum. Ex sermone decalogi ad pplm.** Vide amatores ueritatis. n̄ accipientes in uanū nom̄ dñi dī sui. loq̄ sapientiā inter p̄fectos. Etia inter p̄fectos n̄ quidē loqui qd sape n̄ possunt. n̄ tam recedere a ueritate et p̄gere in uanitate. Iuāuis enī imp̄fecti n̄ capiant siquid paulo fuerit excelsius disputatū de uerbo dī dō. apud dñm. p̄ qd facta sunt omīa. possintq; cape qd inter eos loquit' paul' tanq̄ inter paruulos xp̄i. uim xp̄m et hunc crucifixum. n̄ tam illa ē ueritas. et ista uanitas. Vanitas autē ēē. si xp̄m mortē n̄ impleuisset s; finxisse dicerem'. si uulnera illa in fantasmate fuisse. si sanguinē n̄ uerū s; simu-

latū de uulnerib' emanasse. si falsas eū cecitrees tanq̄ post falsa uulnera demonstrasse. Cū ū ista omīa uera dicim'. facta dicim'. certa. exp̄ssa. impleta credim' et p̄dicam'. quāuis de sublimi illi' et de incommutabili ueritate n̄ loquam'. n̄ tam unus in uanitate. Iui autē illa in xp̄o omīa falsa et simulata dicunt. ranq̄ sunt clamantes in palude. Strepitū uocis habere possunt. doctrinā sapientiē insinuare n̄ possunt. Deniq; in ecclia locunt' herentes ueritati. ueritatē p̄ quā facta sunt omīa. ueritatē carnē factā et habitantē in nob'. ueritatem xp̄m natū de dō. unū de uno. unigenitum et coeternū. ueritatē accepta forma serui natū ex uirgine maria. passū. crucifixū. resurgentē. ascendentē. ubiq; ueritatē et quā p̄fecti capiant et quā paruul' cape n̄ potest. ueritatē et in pane et in lacte. in pane magnorū. in lacte paruulorū. Idem q̄p panis ut lac fiat. p̄ carnē traicitur: Qui autē huic ueritati cōtradiciunt. et in sua uanitate decepti decipiunt. ranq̄ sunt. tedium afferentes aurib'. n̄ cibum mentib'. **Ex libro de trinitate p̄mo.** Necessaria purgatio m̄tis nr̄e. qua illud ineffabile ineffabiliter uideri possit. qua n̄dū predicta fide nutrim'. et p̄ quēdā tolerabiliora ut ad illud capiendū habiles et apti efficiam' itinera ducimur: Vnde et apls in xp̄o quidē ēē omēs thesauros sapientiē et scientiē absconditos. eū tam quāuis iā grā ei' renatis s; adhuc carnalib' et animalib' tanq̄ paruulis in xp̄o. n̄ ex diuina uirtute in qua equalis ē patri. s; ex humana infirmitate ex qua crucifixus ē cōmendauit. At nāq;. Neq; enī iudicauī me aliqd scire inter uos n̄ uim xp̄m. et hunc crucifixum. Deinde secut' ait. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud uos. Et paulo post eis dicit. Ego

fr̄s n̄ potui loq̄ uob̄ quasi sp̄alib̄. s; q̄si carnalib̄.
quasi paruulis in xp̄o lac uob̄ potū dedi n̄ esca.
Nondū enī poteratis. s; nec adhuc quidem
gn̄. potestis. **Itē ex eodem.** Neq; enī uidi
cū me inq̄t scire aliqd̄ in uob̄ n̄ xp̄m iūm.
& h̄c crucifixū. Cū enī loquebat̄. q̄ cape alti
ora de xp̄i dītatē n̄ poterant. Quib̄ etiā paulo
post dicit. Non potui loq̄ uob̄ quasi sp̄alib̄.
s; quasi carnalib̄. Hoc ḡ solū se scire dicebat.
qd̄ eos p̄tū scire oportebat. Deniq; sciebat
int̄ p̄fectos. qd̄ int̄ paruulos nesciebat. Ibi
q̄ppe ait. Sapientiā loquim̄ int̄ p̄fectos. Co
nāq; genere locutionis nescire q̄sque dicit̄
qd̄ occultat. q̄ dicit̄ fossa ceca quē occulta ē.
Neq; enī aliq̄ genere locunt̄ scripture. qd̄
in cōsuetudine humana n̄ inueniāt. q̄a utiq;
hominib̄ locunt̄. **Ex libro de fide & opib̄.**
ubi ex̄ destruit errorem q̄ putant bapti
zandis absq; cōdatione atq; dāpnatione
p̄cedentiū criminū suoz. solā sufficere fi
dei p̄fessionē. Hoc ē enī euangelizare xp̄m.
n̄ tantū dicere quē sint credenda de xp̄o. s;
etiā quē obseruanda ei q̄ accedit ad cōpagē
corporis xp̄i. immo ū cuncta dicere quē sūt
reddenda de xp̄o. n̄ solū cui fili' sit. unde
sedm̄ diuinitatē. unde sedm̄ carnē gentis.
quē p̄pess̄. & quare. quē sit uirt' resurrectionis
ei'. qd̄ sp̄s donū p̄miserit dederitq; si
delib̄ suis. s; etiā qualia mēbra quib̄ sit ca
put quērat. instituat. diligat. liberet. atq;
ad et̄nā uitā honorēq; p̄ducat. Hec cū di
cunt̄ aliq̄ndo breuius atq; cōstrictis. aliq̄n
do latius & uberi'. xp̄e euangelizat̄. & tñ
n̄ solū qd̄ ad fidē. uerū etiā qd̄ ad mores fide
liū p̄tinet n̄ p̄timit̄. Hoc intelligi po
test etiā in eo qd̄ cōmemorant dixisse apl̄m
paulū. Nihil me dixi scire in uob̄ n̄ iūm
xp̄m. & hunc crucifixum. Qd̄ illi putant
ita dictū. tanq̄m nihil eis aliud insinuatū
ēet ut p̄mit' crederent. ac deinde baptizati

q̄cqd̄ ad uitā moresq; p̄tinet discerent. Hoc
inq̄unt apl̄o satis supq; sufficit q̄ eis dix̄. qd̄
et si multos pedagogos haberent in xp̄o. s; n̄
multos patres. q̄a eos in xp̄o iūū p̄ eugl̄m ip
se genuisset. Si ḡ ille q̄ p̄ eugl̄m genuit.
quāuis gr̄as agat qd̄ neminē ip̄sōz baptiza
uerit n̄ crispiū & gauū & stephanē domum.
nihil ampli' eos docuit quā xp̄m crucifixū.
qd̄ si dicat aliq̄s nec surrexisse xp̄m eos au
disse. q̄ndo p̄ euangelū genti sunt. Vnde
ē ḡ qd̄ eis dicit. tradidi enī uob̄ in p̄mis qd̄
xp̄e mortuus ē sedm̄ scripturas. & q̄a sepult'
ē. & q̄a resurrexit t̄cia die sedm̄ scripturas.
si nihil n̄ crucifixū docuerat. Si autē n̄ ita
intelligunt. s; hoc q̄q; ad xp̄m crucifixū p̄ti
nere cōcedunt. sciant in xp̄o crucifixo mul
ta homines discere. & maxime qd̄ uet' homo
nr̄ simul crucifixus ē. ut euacuet' corp' pec
cati. ut ultra n̄ seruiam' peccato. Vnde etiam
de seip̄o dicit. Mihi autē absit gl̄ari n̄ in
cruce dñi nr̄i iūū xp̄i. p̄ quē in mūd' cruci
fixus ē et ego mūd'. Unde attendant &
uideant quēadmodū docent̄. atq; discatur
xp̄e crucifixus. & ad ei' crucē nouerim' p̄tine
re qd̄ etiā nos in ei' corpore crucifixū mūd'.
ubi intelligit' om̄is coheretio malarū cōcupis
centiarū. ac p̄ hoc fieri n̄ potest ut eis q̄ cruce
xp̄i informant̄ p̄fessa adulteria p̄mittant̄.
Hā & apl̄s petr̄s de sacramento ipsius crucis
hoc ē passionis xp̄i admonet. ut q̄ea cōsecras
peccare desistant. ita loquens. Xp̄o ḡ passō
p̄ carnē. & uos eadē cogitatione armamini.
q̄a qui mortuus ē ^{carne} desinit peccare. ut iam n̄
hominū desideris s; uoluntate dñi dī reli
quū in carne uiuat. & cetera quib̄ cōsequēt
ostendit eū p̄tinere ad xp̄m crucifixū. hoc
ē p̄ carnē passū. qui in ei' corpore crucifixus
carnalib̄ desideris bene uiuit p̄ euangelū.
Sed loquim̄ di sapientiā in mysterio quē
abscōdita ē. quā p̄destinauit d̄s ante

scila ingla nra. qua nemo pncipi hui' seculi
cognouit. Si eni cognouissent. nuq. dnm
gle crucifixissent. **Ex sermone de lectioe
euangelii.** Gra ista xpiana qua omia tradi-
ta sunt xpo a patre ei omis latuit sapientes
hui' mundi. Nec solu illi q circa creaturas
uel terrestres uel celestes nimia & intentissima
curiositate occupati. neglexerit querere nec
ualuerit inuenire creatore. s; etia nec illi q
ex creatura & ex his que uidebant. inuisi-
bilia ei a q facta st in cognitione puenire
potuerit. agnouerit qd dictu e. omia in tedita
st a patre meo. Hec moyses uidit. pphete
uiderit. patriarche uiderit. sapientes illi
magni arguti disputatores inqzitores elo-
qui. quasi tonantes. psumores. omno igno-
rauerit. Hoc e misteriu qd absconditu fuit
a scis in dnm. ne autem manifestu e scis par-
uulis ei. humilib' ei. sup qs reqesit sps ei.
quies et tremtes uerba ei. **Ex libro de
trinitate pmo.** Nisi ipse eet & fili' homini
ppt forma serui qua accepit. qui e fili' dei
ppt forma in qua e. n diceret apls de pnci-
pib' hui' scil. Si eni cognouissent. nuqua
dnm gle crucifixissent. Ex forma eni serui
crucifix' e. & tam gle dñs crucifix' est.
Talis eni erat illa susceptio. que dñm homi-
ne faceret. & homine dñm. Quid tam ppt
qd. et quid. sedm qd dicat. adiuuante dño
prudens et diligens & pius lector intelli-
git. Na ecce dixim'. qa sedm id qd dñs est
glificat suos. Sedm hoc utiq. qd dñs gle e.
et tam dñs gle crucifixus e. recte dicit.
& dñs crucifixus n ex uirtute diuinitatis.
s; ex infirmitate carnis. **Ex libro contra
maximianu scdo.** Vna psona e. xpc. dñs
et homo. Apt qd etia. nemo inqt ascendit
in celu n q de celo descendit. fili' homini
q e in celo. Si g attendas distinctionem
substantiaru. fili' di de celo descendit. fili'

hominis crucifixus est. Si unitate psonae. &
fili' hominis descendit de celo. & fili' di cruci-
fix' e. Ipse eni est dñs gle. de quo ait apls.
Si eni cognouissent. nuqua dñm gle crucifixis-
sent. Apt hanc g unitate psonae. n solu filiu
hominis dix. descendisse de celo. s; ee dixit
in celo cu loqueret in terra. **Sed sicut scrip-
tu est. qd ocul' n uidit nec auris audiuit.
nec in cor hominis ascendit. que ppara-
uit ds his q diligunt illu.** **Ex sermone
de eisdem uerbis apli.** Spes nra n de isto te-
pore neq. de hoc mundo e. neq. in ea felicitate
qua excecant homines q obliuiscunt dñm.
Hoc nosse pmit & xpiano corde tenere de-
bem'. n ad pntas teporis bona nos factos
ee xpianos. s; ad nescio qd aliud qd ds iam
pmittit & homo ndu capit. De hoc eni bono
dictu est. Qd ocul' n uidit. nec auris audi-
uit. nec in cor hominis ascendit. que ppa-
rauit ds diligentib' se. Ergo quia hoc ho-
nu tamagnu tam pclaru tam ineffabile.
n inuenit homine pceptore. tenuit dñm p-
missore. Magnu e qd pmittit & n uidet.
et erigit fides qua credim' qd n uidem'. ut
meream' uidere qd credim'. Quicunq. irridet
hanc fide. ut ideo n putet sibi ee credendu
qa n uidet. qndo uenerit qd n credebat eru-
bescet. efusus separat. separat dapnatur.
Qui autem crediderit segregat ad dexteru.
& stabit cu magna fiducia et leticia inter
eos quib' dicit. uenite benedicti patris mei
pepate regnu qd uob paratu est ab origi-
ne mundi. **Ex sermone in natali nrm.**
Dedit nob natura ut eem'. dedit aiam ut ui-
uerem'. dedit mtem ut intelligerem'. de-
dit alimta ut mortale uitu sustentarem'.
Dedit lucē de celo. dedit fontes de terra.
s; hec omia comuna dona sunt. bonoy &
maloy. Si hec dedit & malis. nihilne
ppriu seruat bonus. Seruat plane. Et qd

est illud qđ seruat bonus. Qđ ocul' n̄ uidit.
nec auris audiuit. nec in cor' hominis ascen-
dit. Qđ enī in cor' hominis ascendit. infra cor'
hominis erat. Ideo in cor' ascendit. q̄a supra
illud ē cor' q̄ ascendit. Qđ seruat bonus. cor'
illuc ascendit. Non qđ ascendit in cor' tuū.
s; q̄ ascendit cor' tuū. hoc t̄ seruat d's. Noli
surd' audire. sursum cor'. Qđ g' ocul' n̄ uidit.
nec auris audiuit. Ocul' n̄ uidit. q̄a n̄ est
color. auris n̄ audiuit. q̄a n̄ est son'. in cor'
hominis n̄ ascendit. q̄a n̄ ē t̄rena cogitatio.
Sic intelligite. qđ ocul' n̄ uidit nec auris
audiuit. nec in cor' hominis ascendit. que
pparauit d's diligentib' se. Adhuc qđ hoc
sit queris a me. iam int̄roga q̄ cepit habi-
tare in te. Dico tamē et ego. Hoc enī querim'.
qđ d's p̄p̄riū seruet bonus. si bona tanta lar-
gitur & malis et bonis. Et cū dicerem. qđ
ocul' n̄ uidit. nec auris audiuit. nec in cor'
hominis ascendit. n̄ desunt q̄ dicas. Putas
qđ est. Ecce quid ē qđ seruat d's solis bonū.
q̄s tamē ipse fecerit bonos. ecce qđ ē. breuit'
p̄cium nr̄m definitū ē p̄ p̄phā. Ero illoy
d's. & ipsi erūt m̄ plebs. Ero illoy d's. Preciū
nob' seipsū p̄misit. Quere aliud si inueneri'
melius. Si dicerē. p̄misit aurū. gauderes.
Se p̄misit. & tristis es. Si diues d̄m non
habet. qđ habet. Nolite aliquid a dō que-
rere. n̄ d̄m. Gratis amate. Gratis amabit'.
si solū d̄m ab illo desiderabitis. nolite time-
re inopiam. Da te nob'. & sufficit nob'. Det
seipsū nob'. & sufficit nob'. Philippū aplm
audi in euangelio. Dñe ostende nob' patrē.
& sufficit nob'. **Ex tractatu euāgelii scđm
iohannē p̄mo.** Qui autē susceperunt pacē
nunciandā pplō. c̄templati sunt ipsā sapi-
entiā q̄ntū humanis cordib' c̄spici potuit.
qđ nec ocul' uidit. nec in cor' hominis as-
cendit. Si in cor' hominis n̄ ascendit. qm̄
ascendit in cor' iohis. An n̄ erat hō iohēs.

An forte nec in cor' iohis ascendit. s; iohis
in illā cor' ascendit. Qđ enī ascendit in cor'
hominis. de imo ē ad hominē. q̄ aū ascendit
cor' hominis. sursum ē ab hōie. Etā fr̄s. sic
dici potest. Iua si ascendit in cor' iohis. si
aliqm̄ potest dici. in tantū ascendit in cor'
iohis. in q̄ntū ipse iohis n̄ erat hō. Quid est
n̄ erat hō. In q̄ntū cepit ēē angl's. q̄a os
sc̄i angl'i. q̄a annunciatōres dī. Ideo carna-
lib' & animalib' n̄ ualentib' p̄cipe que sus-
ci. qđ ait apl's. Cū enī dicitis ego sum
pauli. ego apollo. n̄ne homines estis. Quid
uolebat eos facere quib' exprobrabat q̄a hōiēs
erant. Vultis nosse qđ eos facere uolebat.
Audite in psalmis. Ego dixi dū estis. et
filii excelsi om̄s. Ad hoc g' nos uocat dñs
ne sim' homines. s; tē in meli' n̄ erim' hōiēs.
si prius nos ēē homines agnoscam'. id est
ut ad illā celsitudinē ab humilitate sur-
gamus. ne cū putam' nos aliqd ēē cū nihil
sim'. n̄ solū n̄ accipiam' qđ n̄ sum'. s; am-
tam' qđ sumus. **Nob' autē reuelauit d's
p̄ sp̄m suū. Sp̄c enī om̄ia scrutat'. etiam
p̄funda dī. Ex tractatu psalmi. c. xviii.**
De spū dī dictū est. qđ om̄ia scrutat' etiam
altitudines dī. n̄ utiq; ut qđ nescit inue-
niat. s; q̄a nihil relinqt om̄ino qđ nesciat.
Ex tractatu psalmi. l. ii. Sp̄c enī om̄ia
scrutat'. etā altitudines dī. n̄ quia ille
scrutat' q̄ nouit om̄ia. s; qui t̄ donatus ē
scrutari te facit. & qđ dono ipsi' tu facis.
ille facere dicit'. q̄a sine ipso n̄ tu faceres.
**Quis enī scit hominū que sunt hominis. n̄
sp̄c hominis q̄ in ipso ē. Ita & que dī sūt
nemo cognouit. n̄ sp̄s dī. Ex libro ques-
tionū numeri. littera. xvii.** Humana natā
c̄stat ex anima et spū. quā etā animā dicit'.
De q̄ et apl's dicit. Quis enī scit hominum
que sunt hominis n̄ sp̄s hōis q̄ in ipso est.
Sic & que dī sūt nemo scit. n̄ sp̄s dī. Et qđ

adiungit & dicit. nos autē nō spm huius mundi
accepim⁹ s; spm qui ex dō ē. ostendit utiq; aliū
ēē spm dī cui particeps fit sps hominis pgrām
dī. **Ex libro questionū. lxxxiii. ubi de**
muliere samaritana & qnq; uiris ei⁹. & sexto
qñ erat suus uir mystice dufferuit. Cum
q̄sque uenerit ad eā etatē ut iā possit ēē capax
rationis. si ueritatē statim cōphendere potu-
erit. nō iā illis sensib⁹ rectorib⁹ utitur: s; ha-
bet uirū spm rationālē. cui sens⁹ illos in fa-
mulatū redigat. seruutū subiciens corp⁹ suū.
cū et ipse sps hominis hauserit xpō q̄a ca-
pit uirū ē xpō. amplex⁹ spūalia p̄na uita
sine ullo separationis metu p̄fruit. Quis enī
nos separare poterit a karitate xpī. Est
anime quasi marit⁹ q̄dam sps hominis. q̄a
animalē affectionē tanq; cūgem regit. non
ille sps sēs q̄ cū patre & filio incōmutabilis
manet. & dignis animis incōmutabiliter
dat⁹. s; sps hominis de q̄ apls dicit. nemo
scit qd ē in homine. nō sps hominis. Hā ille
sp̄s sēs sps dī ē. de q̄ iterū dicit. sic et quē dei
sunt nemo scit nō sps dī. Hic g; sps hominis
cū p̄sens ē idest intent⁹ ē. & se pietate subicit
dō. intelligit homo quē spūalia dicunt⁹. cum
autē diaboli error tanq; absente intellectu
in anima dñatur. adulter⁹ est. Voca g; inqt
uirū tuū idest spm qui est in te. q̄ potest hō
intelligere spūalia. si cū lux ueritatis illu-
stret. Ipse adsit cum loquor t. ut spūalem
aliquā possis accipere. **Ex tractatu eugli**
secūm iohem. xxviii. Vnusq;que homo
habet in se p̄prium spm. Anim⁹ enī cuique.
p̄prie ei⁹ ē sps. de q̄ dicit apls paul⁹. Quis
enī scit hominū quē sunt hominis. nō sps
hominis q̄ in ipso est. Deinde adiunxit.
Sic & quē dī sūt. nemo scit nō sps dī. Nra ne-
mo scit. nō sp̄s nr̄. Non enī noui qd cogitas.
aut tu qd cogito. Ipsa enī sunt p̄pria nra
quē interius cogitam⁹. & cogitationū univ⁹

cuiq; hominis ipsi⁹ sps testis ē. Sic et quē dī
sūt nemo scit. nō sps dī. Nos cū spū nr̄o. dī cū suo.
ita ut dī cū suo spū sciat etiā qd agat⁹ in nob.
nos autē sine ei⁹ spū scire nō possum⁹ qd agat⁹
in dō. dī autē scit in nob & qd ipsi nescim⁹
in nob. Nam infirmitatē suā petrus nescie-
bat. q̄ndo a dño qd ter⁹ ēēt cū negatur⁹ audi-
ebat. Et eger⁹ se ignorabat. medic⁹ egrū scie-
bat. S; g; quēdā quē dī nouit in nob nesci-
entib⁹ nob. tam q̄ntū ad hōies p̄tinet. nemo
sic se nouit qm ipse hō. Ali⁹ nescit qd in
illo agat⁹. s; sp̄s ei⁹ nouit. Accepto aū spū
dī discim⁹ et qd agat⁹ in dō. nō totū q̄a nō acce-
pim⁹ totū. De pignore multa nouim⁹. Pigni⁹
enī accepim⁹. & hui⁹ plenitudo pignoris post
ea dabitur. Interim in hac pegrinatione
pigni⁹ nos cōsole⁹. q̄a qui nos dignat⁹ est op-
pignorare. multū parat⁹ ē dare. **Ex libro**
cōfessionum. xxi. Quis enī scit hominum
quē sunt hominis. nisi sp̄s hominis q̄ in ip-
so ē. Sic et quē dī sūt nemo scit. nō sps dei.
Nos autē inqt nō spm hui⁹ mundi accepim⁹
s; spm q̄ ex dō ē. ut sciam⁹ quē a dō donata
sūt nob. Et ammoncor. ut dicā. Certe ne-
mo scit quē dī sūt. nō sp̄s dī. Quom⁹ g; scim⁹
& nos quē a dō donata sūt nob. Respon-
detur m. Qm quē p̄ ei⁹ spm scim⁹. etiā sic
nemo scit nō sp̄s dī. Sicut enī recte dictum
ē. nō enī uos estis q̄ loq̄mini eis q̄ in spū dī
loquerent⁹. sic recte dicit⁹ nō uos estis qui
scitis eos q̄ in spū dī uident. Sp̄s aū ho-
minis in scriptis dicit⁹ ipsi⁹ anime potentia
rationalis. qua distat a pecorib⁹. et eis na-
ture lege dñat⁹. de quo dicit apls. nemo
scit quē sunt hominis nō sp̄s q̄ in ipso est.
Ex libro de trinitate. v. Quod enī de pa-
tre natū est. ad patrē solū refert⁹ cū dicit⁹
filii. sp̄s u⁹ sēs patris et filii ē. necn et nr̄.
Qd autē datū ē. & ad eū qui dedit refert⁹
& ad eos quib⁹ dedit. Itaq; sp̄s sēs n̄tantū

Si talis est
arra. quid ē
cui ē arra.

pater et filii qui dederunt. sed etiam dicitur nobis qui accepimus. sic dicit dominus salus quia dat salutem eadem etiam nostra salus est quia accepimus. Spiritus ergo qui dedit. et dei et nobis qui accepimus. Non ille spiritus nobis qui sumus. quia ipse est spiritus hominis qui in ipso est. Sed alio modo iste nobis qui dicimus. et panem nostrum da nobis. quandoque et illum spiritum qui hominis dicitur unusquisque accepimus. Quid enim habes inquit quod non accepisti. Sed aliud est quod accepimus ut esse. aliud quod accepimus ut scire esse. Unde scriptum est de iohanne. quod in spiritu et uirtute helix uenerit. Dicitur et helix spiritus. sed spiritus sanctus quem accepit helix. Hoc et demosthenes intelligendum est. cum ait ei dominus. Tollam de spiritu tuo et dabo eis. hoc est dabo illis de spiritu sancto quem iam dedi tibi. **Ex libro ad paulinam de uidendo deo.** Nemo enim scit quod agat in homine nisi spiritus hominis qui in ipso est. donec ueniat dominus et illuminabit abscondita tenebrarum. et manifestabit cogitationes cordis. ut eas non solum quisque suas uideat sed et aliorum. Secundum hoc enim dixit apostolus neminem scire quid agat in homine nisi spiritum hominis qui in ipso est. secundum quod uidemus in nobis. Nam secundum id quod credimus nec uidemus. et multos fideles nouimus esse. et multis nota sumus. **Ex libro contra maximianum secto.** Hec est autem uita eterna ut cognoscant te uerum et solum deum. et quem misisti uerum christum. Intra pater et filii non duo dei sed unus est deus. sine dubio et filii uerus est deus. et adiuncto spiritu sancto solus est deus. Neque enim nos mouere debet quod nominatur non est hoc loco spiritus sanctus. tanquam non sit. aut non sit uerus deus. Tale est enim. quale si dicat aliquis nescire christum ea que dei sunt. quia dixit apostolus sic et que dei sunt nemo scit nisi spiritus dei. Hoc est enim nemo scit nisi spiritus dei quod est. solus ea scit spiritus dei. Sicut ergo ab hac scientia quam non habet nisi spiritus dei dicitur non excludit christum. sic ab eo quod pater et christus dicitur est uerum solus deus. non excludit spiritus sanctus. Sic et nomen illud quod in apocalypsi nemo nosse dicitur est nisi ipse qui hoc habebat scriptum idem christus.

nouerat utique et pater quod negare non potestis. nouerat spiritus sanctus etiam si negetis. spiritus enim omnia scrutatur etiam altitudines dei. non forte quia scrutari dicitur est negat apprehendere. Neget ergo deus apprehendere corda et renes hominum. Scriptum est enim. Scrutans corda et renes deus. **Nos autem non spiritum huius mundi accepimus sed spiritum qui ex deo est. ut sciamus que a deo donata sunt nobis. Ex tractatu euangelii secundum iohannem. lxxxv. ii.** Ait dominus. quia seruus nescit quod faciat dominus ei. Nos autem karissimi ut amici domini esse possimus. quod nobis dominus faciat sciamus. Non solum enim homines. uerum etiam iustos ipse facit nos. et non ipsi nos. Et ut hoc sciamus. quis nisi ipse facit. Non enim spiritum huius mundi accepimus sed spiritum qui ex deo est. ut sciamus que a deo donata sunt nobis. Ab ipso quicquid est boni donatur. Ergo. quia et hoc bonum est. ab ipso utique donatur. ut sciamus a quo bonum omne donetur. ut omnino de omnibus bonus qui gloriatur in domino gloriatur. **Ex libro de sancta uiduitate.** Hec dona dei est quoniam magis nosti. tantum magis es eiusdem donis beata. Immo aliter non es. nisi quod habes noris a quo habeas. Attende enim quod de hac re dixerit apostolus. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus. sed spiritum qui ex deo est. ut sciamus que a deo donata sunt nobis. Multi quippe habent multa dona dei. et nesciendo a quo habeant. impia uanitate iactantur. Nemo est autem donis dei beatus qui donanti existit ingratus. quia et illud quod inter sacra mysteria cor habere sursum uerbum ipso adiuuante id ualemus quod iubent ad monemur. et ideo sequitur. ut de hoc tanto bono sursum cordis leuati non nobis gloriam quasi nostrum uirum tribuamus. sed domino deo nostro gratias agamus. Hoc enim continuo ammonemur. quia hoc dignum est. hoc iustum est. Recordaris hec uerba unde sunt. ut quas actiones et quanta sentant commendent agnosceis. **Ex sermone de natali marci massiliensis.** Qui enim habet. dabitur ei. Quid est plene habere. Scire unde

habeas. Qui autē nō habet idest nescit unde habet.
 et qđ habet auferet ab eo. Deniq; sicut ipse ait.
 hoc ipsū erat sapientie. scire cui eet hoc donum.
 Sic & apls paul' cū cōmendaret nob' grām dei
 in spū scō ait. Nos autē nō spm hui' mundi acce-
 pim'. s; spm qui ex dō ē. Et quasi diceret illi. un-
 de discernis. secut' adiunxit. Ut sciam' que a
 dō donata sunt nob'. Ergo spē dī. spē ē karitat'.
 sps hui' mundi sps ē elationis. Qui habent spm
 hui' mundi supbi sunt ingrati sūt dō. multa do-
 na ei' habent s; nō colunt eū a q' habent. ideo sūt
 infelices. **Que & loquim' nō in doctis humanis**
sapientie ūbis. s; in doctrina sps. spūalib'
spūalia cōparantes. Ex tractatu euglii sedm
iobem. xc viii. Intellegat' ihe disciplos suos
 de carnalib' uel animalib' se spūales pmisisse
 facturū. quāuis nōdū tales quales erim' qñdo
 et spūale etiam corp' habebim'. s; qualis erat
 q' dicebat. Sapientiā loquim' inter pfectos. &
 nō potui uob' loq' quasi spūalib' s; qsi carnalib'.
 & nō spm hui' mundi accepim' s; spm q' ex dō ē.
 ut sciam' que a dō donata sūt nob'. que & loq'
 mur nō in sapientie humanę doctis ūbis sed
 docti spū. spūalib' spūalia cōparantes. ani-
 malis autē hō nō pcepit ea que sunt sps dei.
 Non itaq; pcepit que sūt spē dī hō animalis.
 sic audit quecūq; audit de dī natura aut
 aliud quā corp' cogitare nō possit quālibet
 amplissimū uel minisum quālibet lucidū ac
 speciosum corp'. tam idō puerbia illi sūt que
 cūq; dicta sapientie de incorpora immutabi-
 liq; substantia. nō qđ ea tanq; pūbia deputat. **I**
 s; qā sic cogitat qm qui pūbia solent audire
 neq; intelligere. Cū ū spālis cepit oīa diuidi-
 care. ipse autē a nemine diudicari. etiā si
 in hac uita adhuc uelut p speculū & ex par-
 te pspicit tam nūullo corporis sensu. nūulla
 imaginaria cogitatione que caput aut fin-
 git qlescūq; similitudines corpō. sed mris
 certissima intelligentia dīm nō corp' ēē s; spm.

Ita palā de patre annunciat filio. ut eidem
 substantie cōspiciat' & ipse q' annunciat. Tē in ei'
 noīe petunt q' petunt. qā in sono ei' nominis nō
 aliud quā res ipsa ē. que in hoc noīe uocatur
 intelligi. nec animi uanitate uel infirmitate
 cōfingunt. tanq; in alio loco patrē in alio filiū
 ante patrē stantē & p nob' rogantē. spacia-
 sua queq; ambōz occupantib' molib'. & ūbi
 ad eū cui ē uerbu facere ūba p nob'. inuallo
 uicōposito int' os loquentis & auriculas au-
 dientis. & alia talia que sibi animales idēq;
 carnales in cordib' fabricant'. Quicqd enī
 tale spālib' de dō cogitantib' ex corpōz cōsue-
 tudine occurrit. negando atq; respuendo
 tanq; importunas muscas ab interiorib' oculis
 abigunt. & sinceritati ei' lucis acq̄escunt
 qua teste ac iudice has ipsas imagines cor-
 pōz suis uicinis aspectib' irruentib' falsas
 omīno cūcunt. **Ex tractatu p̄si. lxxviii.**
Tuus ē dies. Qui sūt isti. Spūales. & tua ē nox.
 Qui sūt isti. Carnales. Tuus ē dies & tua est
 nox. Loqūt' spūales spūalia spūalib'. Dic-
 tū ē enī. Spūalib' spūalia cōparantes. Sapi-
 entiā loqm' int' pfectos. Nōdū capiunt
 istā sapientiā carnales. Non potui loq' uob'
 qsi spūalib'. s; quasi carnalib'. Ergo cū spū-
 ales spūalib' locunt' dies dies eructat ūbu.
 cū ū et ipsi carnales nō tacent fidē crucifari
 xpi quā possunt cape parui. nox nocti
 annunciat scientiā. Tuus ē dies. & tua nox.
 Ad te ptinent spūales. ad te ptinent carna-
 les. Illos illustras incōmutabili sapientia
 & ueritate. illos cōsolaris carnis manifesta-
 tione tanq; luna cōsolans noctem. **Animalis**
autē hō nō pcepit ea que sunt sps dei.
Stulticia enī ē illi. & nō potest intelligere.
quasi q' spūalit' examinat'. Ex libro de
baptismo pmo. In ipsa sorte mortalitatis
 nō ex q' de adā nascim' nō ē prius qđ spūale
 s; qđ animale. postea spūale. Ex ipso autē

animali sensu quia homo animalis non percipit quae sunt
spiritus dei. omnes dissensiones et scismata generantur.
In quo sensu perseverantes apostoli dicunt ad uetustatem
pertinere id est ad terrenarum promissarum cupidita-
tem. in quibus quidem spiritualia figurantur. sed animalis
homo non percipit quae sunt spiritus dei. Quocirca ergo tempore
tales homines esse cepimus in hac uita iam diuinis
per sanctorum distributionem sacramentis umbra. ad
huc tamen carnaliter sapiunt. et carnalia de
deum siue in hac uita siue post hanc uitam spe-
rent atque desiderent. animales sunt. Ecclesia uero
quod est populus dei etiam in ista uitae peregrinatione
antiqua res est. in aliis hominibus habens ani-
malis portionem in aliis autem spiritualiter. ad ani-
males pertinet uetus testamentum. ad spirituales nouum.
Sed primis temporibus utriusque occultum fuit. ab adamo
usque ad moysen. a moysen autem manifestatum
est uetus. et in eo ipso occultabatur nouum quia occul-
te significabatur. postea uero quia in carne dominus
uenit reuelatum est nouum. ueteris sacramenta
cessant. sed concupiscentiae tales non cessauerunt. In
illis enim sunt quos apostoli iam per sacramentum noui te-
stamenti nouos. adhuc tamen dicit animales
non posse percipere quae sunt spiritus dei. Sicut enim in
sacramentis ueteris testamenti uiuebant quidam
spirituales ad nouum scilicet testamentum quod tunc oc-
cultabatur pertinentes. sic et nunc in sacramento
noui testamenti quod iam reuelatum est plerique uiuunt
animales. Qui perficere si nolunt ad percipien-
da quae sunt spiritus dei quod eos hortatur sermo apostolicus.
ad uetus testamentum pertinebunt. si autem perficiuntur
et ante quam capiant ipso profectu et accessu
ad nouum pertinent. et si priusquam spirituales
fiant ex hac uita rapiuntur. custoditi per sacra-
menta sanctitatem in terra uiuentium computabuntur
ubi est spes et portio nostra dominus. Nec inuenio
quod ueri intelligat in eo quod scriptum est. im-
perfectum meum uiderunt oculi tui. quandoquidem sequitur.
et in libro tuo omnes scribentur. **Ex libro .iii.**
de baptismo. Quis autem carnalis et animalis

homo non per fantasmata cordis sui euagetur. et consti-
tuat sibi deum qualis est per suo carnali sensu pla-
cuerit. atque ita credat. tantum longe aliter quam
deus. quantum aueritate differt. Verissima quippe
sententia dicitur apostoli. plenus lumine ueritatis.
Animalis inquit homo non percipit quae sunt spiritus dei. et
tamen de his hoc dicebat. quos iam baptizatos
fuisse ipse manifestat. Cui enim dicit. Numquid
paulus crucifixus est pro uobis. aut in nomine pauli
baptizati estis. Habebant ergo isti baptismi
sacramentum. et tamen carnaliter. Quid poterant
de deo credere nisi secundum sensum carnis suae ubi
animalis homo non percipit quae sunt spiritus dei. Talibus di-
cit. Non potui uobis loqui quasi spiritualibus sed quasi
carnalibus. quasi paruulis in christo lac uobis po-
tuit dedi non escam. Nondum enim poteratis. sed
nec adhuc quidem potestis. Adhuc enim estis
carnales. Tales etiam circumferunt omni uento
doctrinae de quibus dicit. ut ultra non simus paru-
uli iactati et circumlati omni uento doctrinae.

Ex libro questionum. lxxx.iii. Qui ergo uiuit
ex corpore. carnalis homo uel animalis uocatur.
Carnalis quia carnalia sectatur. animalis autem
quia fertur dissoluta lasciuia anime suae quam
non regit spiritus. neque cohercet ultra metas naturalis
ordinis. quia et ipse non subdit se regendum deo.
Qui autem spiritu animam regit et per animam corpus.
quod facere non potest nisi habeat et ipse rectorem
deum. quoniam sic caput mulieris uiri. ita caput
uiri christi est. uocatur spiritualis. Iuxta uita cum aliqua
molestia non agit. post autem nullam patitur.

Ex sermone de blasphemia spiritus sancti. Hunc
spiritum quod illi non habeant qui sunt ab ecclesia segre-
gati. iudas apostoli aptissime declarauit dicens.
Qui seipsum segregant. animales. spiritum non ha-
bentes. Unde in ipsa ecclesia etiam illos qui per no-
mina hominum quamuis in eius unitate constituti
quedam scismata moliebantur. paulus apostoli argu-
ens inter cetera ait. Animalis autem homo non per-
cipit quae sunt spiritus dei. Stulticia enim est illi.
et non potest scire quoniam spiritualiter diiudicatur. Ostendit

quod dixerit. non percipit. id est scientia non caput uerbum.
 Hos in ecclesia constitutos paruulos dicit non dicitur spirituales.
 sed adhuc carnales. et lacte alendos non esca. **Ex**
libro reuelationum. ii. In libro qui inscribitur contra
 donatista. commemorato uidetur apostoli testimonio
 ubi ait. hi sunt qui segregant seipsos. animales spiritum non
 habentes. adiunxi etiam dicens. De quibus
 et apostolus paulus dicit. Animalis autem homo non percipit ea
 que sunt spiritus dei. Non sunt isti illis coequandi quos omni-
 no ab ecclesia scisina praecidit. Istos quippe idem apostolus
 paulus paruulos esse dicit. in christo. quos non dicitur escam
 ualentes capere. lacte nutrit tam. Illi autem non in
 filius paruulis. sed in mortuis et peccatis compu-
 tandi sunt. ut si quis eorum correctus ecclesie fuerit
 copulatus recte de illo dici possit. mortuus erat
 et reuixit. pierat et inuentus est. **Spiritalis autem**
iudicat omnia. et ipse a nemine iudicatur.
Ex libro de uera religione. Ut enim nos et
 omnes alii rationales secundum ueritatem de inferioribus
 recte iudicamus. sic de nobis quando eadem coheremus
 sola ipsa ueritas iudicat. de ipsa uero nec patet.
 Non enim minus est quam ipse. et ideo quae patet iu-
 dicat per ipsam iudicat. Omnia enim quae appetunt
 unitatem. hanc habent regulam. uel formam uel
 exemplum. uel si quod alio uerbo dici sunt. quam sola
 eius similitudinem illa a qua est accepta impleunt.
 si tam accepta non integre dicuntur per ea signifi-
 catione qua filii appellantur. quia non de seipso est
 sed de primo summoque principio quod patet dicitur. ex
 quo omnis paternitas in celo et in terra nominatur.
 Patet ergo non iudicat quemquam sed omne iudicium
 dedit filio. et spiritualis homo iudicat omnia ipse
 autem a nemine iudicatur id est a nullo homine.
 sed a sola illa lege secundum quam iudicat omnia.
 quam et illud uerissime dictum est oportet nos
 omnes exhiberi ante tribunal christi. Omnia ergo
 iudicat. quia super omnia est quando cum deo est. Cum
 illo est autem. quando purissime intelligit. et
 tota karitate quod intellegit diligit. Ita etiam
 quantum potest lex ipsa etiam sibi fit. secundum quam
 iudicat omnia. et de qua iudicare nullus potest.
 Sicut in his temporalibus legibus quantum de his

homines iudicant cum eas instituunt. tam cum
 fuerint institutae atque firmatae non licet iudici
 de ipsis iudicare sed secundum ipsas. Conditor
 tam legum temporalium si uir bonus est et sapiens.
 illa ipsa consilium etiam de qua nulli animae iu-
 dicare dictum est. ut secundum eius incommutabiles
 regulas quod sit preceptum iubendum uetandumque
 discernat. Etenim ergo legem mundis animis fas
 est cognoscere. iudicare non fas est. **Ex libro**
confessionum. xiii. Spirituales ergo siue qui praesunt
 siue qui obtemperant spiritualiter iudicant. non de
 cognitionibus spiritualibus quae lucent in firmam-
 to. Non enim oportet de tam sublimi auctori-
 tate iudicare. neque de ipso libro tuo etiam
 siquid ibi non lucet. quam submittam ei nostrum intel-
 lectum. certumque habemus etiam quod clausum est nostri
 aspectibus recte ueraciter dictum est. Sic enim
 homo licet iam spiritualis et renouatus in agniti-
 one dei secundum imaginem eius qui creauit eum. fac-
 tor tam legis debet non iudex esse. neque de illa
 distinctione iudicat spiritualium uidelicet atque
 carnalium hominum. quod tuus deus noster oculis nota-
 st. et nullis adhuc nobis apparuerit operibus. ex
 fructibus eorum cognoscamus eos. Sed tu domine iam
 scis eos. et diuisisti et uocasti in occulto an-
 tequam fieret firmamentum. Neque in turbidis
 huius seculi populis. quenquam spiritualis homo iudicat.
 Quid enim ei de his qui foris sunt iudicare. ig-
 norantia quis inde uenturus sit in dulcedine
 gratiae tuae. et quis in perpetua impietatis amari-
 tudine remansurus. Iudicat enim et approbat
 quod recte. improbat autem quod peperam inuenerit
 in operibus moribusque fidelium. in elemosinis. in
 castitate. in ieiuniis. in cogitationibus piis. de
 his quae per sensum corporis percipiuntur. De his
 enim iudicare non dicitur. in quibus et potestatem
 corrigendi habet. **Et ego fratres non potui**
uobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus.
Ex reuelatione euangelii secundum iohannem. xxi. v.
 Est questio utrum spirituales homines habeant

aliqđ in doctrina qđ carnalib⁹ taceant. & spū
alib⁹ dicant. qđ si dixerim⁹ nō habent. respon
debit nob⁹. Quid ē g^o qđ dicebat apls scriben⁹
ad corinthios. nō potui uob⁹ loqui quasi spūa
lib⁹ s; quasi carnalib⁹. quasi paruulis in xpō
lacte uob⁹ potū dedi nō escam. nōdū enī potera
tis s; nec adhuc quidē potestis. adhuc enī
estis carnales. Si autē dixerim⁹ habent.
timidū et cauendū est. ne sub hac occasiōe
in occultis nefaria doceant⁹. & spūaliū noīe
uelut ea que carnales cape nō possunt non
solū excusatione dealbanda. uerū etiā pre
dicatione laudanda uideant⁹. Primū g^o
scire debet caritas ur̄a. qđ ipse xpc crucifixus
q̄ uelut lacte paruulos aluisse dicit apls.
ipsa uera caro ei⁹ in qua facta ē uera mors ei⁹.
& uulnera uera cōfixi sanguisq; p̄ussi. nō eo
modo a carnalib⁹ q̄ a spūalib⁹ cogitantur.
& illis ē lac. istis cib⁹. qđ et si nō audiunt
ampli⁹. intellegunt ampli⁹. Non enī equalit⁹
mte p̄cipit. etiā qđ in fide parit⁹ ab utrisq;
recipit⁹. Ita fit. ut p̄dicat⁹ ab aplis crucifixus
xpc. & iudeis ēēt scandalū & gentib⁹ stulti
cia. & ipsis uocatis iudeis et grecis dī uirt⁹
& dī sapientia. s; carnalib⁹ paruulis id tan
tū credendo tenentib⁹. spūalib⁹ autē capaci
orib⁹ id etiā intelligendo cernentib⁹. Illis g^o
tanq̄ lacteus pot⁹. istis tanquā solid⁹ cibus.
nō quia hoc illi alit⁹ in pplis. isti aliter in eu
bueulis cognouerūt. s; qđ eodē modo utriq;
cū palā diceret⁹ audiebant. & p suo modo
quique capiebant. Cū enī xpc p̄p̄ta cruci
fixus sit ut in remissione peccatorū sanguinē
funderet. qua ei⁹ unigeniti passione diuina
gr̄a cōmendat⁹ ut nemo in homine gl̄etur.
q̄m intelligebant xpm crucifixū q̄ adhuc
dicebant. ego sum pauli. Nūqđ q̄m ipse
paul⁹ qui dicebat. m̄ autē absit gl̄a m̄ nisi
in cruce dñi nr̄i iūi xpi. De ipso itaq; i
xpō crucifixo & ipse cibum p sua capacitare

sumebat. et illos lacte p̄corū infirmitate nutri
ebat. Hoc g^o p̄mut⁹ cognito qđ ea ipsa que
simul audiunt spūales atq; carnales p suo
modo capiant. illi ut paruuli isti ut maiore⁹.
illi ut lactis alimentū. isti ut cibi solidamentū.
nulla uidet⁹ ēē necessitas. ut aliqua secreta
doctrinē taceant⁹ & abscondant⁹ fidelib⁹
paruulis. seorsū dicenda maiorib⁹ hoc ē in
telligentiorib⁹. & hoc ideo faciendū putet⁹
qđ dī apls nō potui uob⁹ loq̄ q̄si spūalib⁹
s; q̄si carnalib⁹. Hoc enī ipsū qđ nō iudicauit
se scire in eis nō iūm xpm & hīc crucifixū.
ipsis nō potuit loqui quasi spūalib⁹ s; quasi
carnalib⁹. quia id sic spūales cape nō ualebat.
Quicūq; autē int⁹ eos spūales erant. idē qđ
illi tanq̄ carnales audiebant spūali intellee
tu ipsi capiebant. ut sic intellegat⁹ qđ ait.
nō potui uob⁹ loqui q̄si spūalib⁹ s; q̄si carnalib⁹.
Ac si diceret. Non potuistis quasi spūales sed
quasi carnales cape qđ loquebar. Animalis
enī hō idest q̄ scđm hominē sapit. animalis
q̄ppe dicit⁹ ab anima. carnalis a carne. qđ
ex anima & carne cōstat tot⁹ hō nō p̄cipit
que sūt sp̄e dī. idest qđ gr̄e credentib⁹ cruci
cōferat xpi. & putat hoc illa cruce actū esse
tantūm ut nob⁹ usq; ad mortē pueritate cer
tantib⁹ imitandū p̄beret⁹ exemplū. Nam si
scirent huiusmodi homines q̄ nolunt ēē nisi
hoīes quēadmodū xpc crucifixus factus sit
nob⁹ sapientia a dō & iustificatio & redēptio
& sc̄ificatio. ut quēadmodū scriptū est qui
gl̄at in dñō gl̄etur. p̄culdubio nō gl̄arentur
in homine. nec carnalit⁹ dicerent. ego quidē
sū pauli. ego autē apollo. ego ū cephe. s; spū
aliter. ego sum xpi. **Ex t̄latu psalmi. viii.**
Filium hominis idest hominē nouū. peniten
tia ueteris parturit cū dolore & gemitu.
Iste quāuis nouus tam adhuc carnalis dicit⁹.
cū lacte nutrit⁹. Non potui uob⁹ loqui quasi
spūalib⁹ s; quasi carnalib⁹ inq̄t apls. ut osten

deret etiam regeneratos tanquam paruulis in christo
 lac uobis potum dedi non escam. Idem cum relabatur
 quod sepe accidit ad ueterem uitam. cum expiratione
 audit. quod homo sit. Nonne homines estis inquit.
 et secundum hominem ambulatis? **Ex tractatu
 psalmi. xxxviii.** Ipsis liberum audientibus. dis-
 cere cupientibus. ueritatis cibo inhiantibus die
 dominus. Adhuc multa habeo uobis dicere. sed non po-
 testis illa portare modo. Et apostolus. Non potui
 uobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus. non
 tam despandis sed nutriendis. Sequitur enim.
 Tanquam paruulis in christo lac uobis potum dedi
 non escam. nondum enim poteratis. Vel nonne dico. Sed
 nec adhuc quidem potestis. Noli ergo festinare
 audire quod non capis. sed cresce ut capias. **Ex
 tractatu psalmi. c. xviii.** Audistis cum
 apostolus legeret. non potui uobis loqui quasi spiritualibus
 sed quasi carnalibus. Ergo spiritualibus in excelsis
 loquitur. carnalibus autem ut loquatur descendit.
 Nam ut sciatis quia cum descendit de illo qui
 descendit loquitur. Ecce iohannes in se ma-
 nentem loquitur. In principio erat uerbum. et uer-
 bum erat apud deum. et deus erat uerbum. Hoc
 erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta
 sunt. et sine ipso factum est nihil. Cape si po-
 tes. cibus est. Sed dicturus es mihi. Ille quidem
 cibus est. sed ego infans sum. lactandum sum. ut ido-
 neus fieri possim ad manducandum cibum.
 Ergo quia tu lacte nutriendus es. ille autem
 cibus est. ipse cibus per carnem et tractus est ad
 fauces. Quomodo ergo mater cibum comedit ut per
 carnem traiciat ad infantem lac factum. sic cibus
 angelorum deus uerbum caro factus est. et factus est
 lac. Et dicit apostolus. Lac uobis potum dedi non
 escam. nondum enim poteratis sed nec adhuc quidem.
 Ergo dando lac descendit ad paruulos. et
 quia descendit. descendente dedit. At enim.
 Numquid dixi me aliquid uirtutis uos scire. non uirum
 christum. et hunc crucifixum. Quia si diceret
 tantum uirum christum. est uirum christum etiam secundum di-

uinitatem secundum id quod erat uerbum apud deum filius
 dei uirum christum. Sed hunc idest hoc modo dictum
 paruuli non capiunt. Quomodo ergo capiunt quod lac capi-
 unt. Iuam christum inquit. et hic crucifixum. Suge
 quod per te factus est. et cresces ad id quod est. **Tanquam
 paruulis in christo lac uobis potum dedi non escam.
 Nondum enim poteratis. sed nec nonne quidem po-
 testis. Adhuc enim estis carnales.** **Ex ser-
 mone de blasphemia spiritus sancti.** Vbi dicitur
 nondum uel non adhuc. perfectio non despicitur. si eo tendit
 ut sit aliquando quod nondum est. Adhuc enim estis
 inquit carnales. ostendens ut desint esse car-
 nales. Cum enim sit inquit uirtutis uos emulatio.
 nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis.
 Atque id ipsum planum apertum. cum enim quis dicat
 inquit. ego quidem sum pauli. alii autem ego apollo.
 nonne homines estis. Quid est ergo apollo. quid
 autem paulus. Ministri per quos credidistis. Hi
 ergo idest paulus et apollo concordantes erant in
 unitate spiritus et uinculo pacis. et tamen quia eos
 isti uirtutis se diuidere. et per alterum inflari aduersus
 alterum cepant. dicunt homines et carnales
 et animales. non ualentes percipere que sunt spiritus
 dei. et tamen quia non sunt ab ecclesia segregati paruuli
 appellantur in christo. quos utique uel angelos
 uel eos esse cupiebat quos arguebat quia homines
 erant. idest in his intentionibus non que dei sunt
 sed que hominis sapiebant. De illis uero qui ab
 ecclesia sunt segregati. non dictum est. ea que sunt spiritus
 non percipientes. ne ad scientie perceptionem refer-
 retur. sed dictum est spiritum non habentes. Non est
 autem consequens. ut qui habet etiam sciendo per-
 cipiat quod habet. Habent ergo isti spiritum in ecclesia
 constituti paruuli in christo. adhuc animales
 atque carnales. quod habeant percipere non ualentes.
 idest intelligere et nosse. Nam quomodo essent paruuli
 in christo. non renati ex spiritu sancto. Hec mirum
 uideri debet. quod quicquid aliquid habet. et quod
 habet ignoret. Ut enim tacita de omnipotentis
 diuinitate atque incommutabilis trinitatis

unitate q̄s facile scientia percipit q̄d sit anima.
et q̄s n̄ habet aīam. Postremo ut certissime
nouerim q̄d paruuli in xp̄o n̄ percipientes que
sūt sp̄s dī habent tam sp̄m dī. paulo post in-
tueam̄ quēadmodū eos ipsos increpans ait.
Nescitis q̄a tēplū dī estis. et sp̄o dī habitāt
in uob̄. Hoc utiq; nullom̄ diceret. ab ecclia
segregatus. q̄ dictū sūt sp̄m n̄ habentes. Sed
nec ille dicendū ē ēē in ecclia. et ad istā soci-
etate sp̄o punere. q̄ ouib; xp̄i corporali tan-
tū cōmixtione ficto corde misceat. Sc̄s enim
sp̄o discipline effugiet fictū. **Ex libro de
baptismo p̄mo.** Non om̄s q̄s ecclia gene-
rat ad eī p̄tinent unitatem. que usq; in fine
p̄seuerantes saluabit. Neq; enī hi solū ad eā
n̄ p̄tinent q̄ separationis apto sacrilegio
manifesti sunt. s; etiā illi qui in eī unitate
corporalit̄ mixti p̄ uitā pessimā separant̄.
Itēnī s̄mone magū p̄ baptisma ipsa peperer-
at. cui tam̄ dictū ē q̄d n̄ haberet partem
in hereditate xp̄i. Nūq̄d ei baptis̄m. nūq̄d
englm̄. nūq̄d sacram̄ta defuerunt. S; quia
karitas defuit frustra nat̄ ē. et ei expedie-
bat forsitan n̄ nasci. Hūq̄d n̄ erant natū q̄b;
apl̄s dicit. tanq̄ paruulis in xp̄o lac uob̄
potū dedi n̄ escam. Los tam̄ a sacrilegio
seismatis reuocat. in q̄d ideo iruebant̄
q̄a carnales erant. Quasi paruulis inquit
in xp̄o lac uob̄ potū dedi n̄ escam. Nondū
enī poteratis s; nec adhuc quidē potestis.
adhuc enī estis carnales. Cū enī sint int̄ uos
emulatio et cōtentio. n̄ne carnales estis et
sedm̄ hominē ambulatis. Cū enī q̄s dicat
ego quidē sū pauli. alī autē ego apollo.
n̄ne homines estis. Isti q̄ si in hac obstina-
tione et p̄sitate remanerent. certe natū
quidē erant. nec tam̄ ad ipsā eccliam de
qua natī erant p̄ pacis atq; unitatis uincū
lū p̄tinerent. **Ex libro de uera religioe.**
Hoc magnus et spūalib; uiris eccl̄ie catholice

alim̄s iudeo cautissime prouideri. neq̄d pplā-
riter agant. q̄d n̄dū ēē tēporis ut cū paulo
agat̄ intellegunt. Alim̄ta lactea large audī
plurib; atq; instant̄ infundunt. ualidiorib; au-
tē cibis cū sapientib; et paucis uescunt̄. Sapien-
tiam enī loquuntur int̄ p̄fectos. carnalib; uero
et animalib; et quāuis nouis hominib; adhuc
tam̄ paruulis n̄nulla obtegunt. sed nulla
m̄tunt. Non enī uanis suis honorib; cōsult.
et inanis laudib; s; utilitati eorū cū quib; so-
ciatē uitę hui; m̄re meruerit. Hec enī lex
ē diuine prouidentie. ut nemo a superiorib;
adiuuat̄ ad cognoscendā et percipiendā grām
dī. qui n̄ ad eandē puro affectu inferiores
adiuuat̄. **Ex tractatu epl̄e ioh̄is. iii.**

Etas corporis. n̄ ē in uoluntate hominis. Ita
null; sedm̄ carnē crescit q̄ndo uult. sicut
null; q̄ndo uult nascitur. Vbi autē nati-
uitas in uoluntate ē. et crentiū in uolun-
tate ē. Nemo ex aq̄ et spū nascit̄. n̄ uolens.
Ergo si uult crescit. si n̄ uult decrescit. Quid
ē crescere. P̄ficere. Quid ē decrescere. De-
ficere. Quisq; nouit natū ēē se ut audiat
q̄a puer ē et infans. aude inhiat ub̄erib;
matris. et cito crescit. Est autē mat̄ ecclia.
et ubera ei; duo testam̄ta diuinā scriptu-
rarū. Hinc sugat̄ lac om̄iū sacram̄torū tē-
poralit̄ p̄ et̄na nr̄a salute gestorū. ut nutrit̄
atq; roborat̄ p̄ueniat ad manducandum
cibum. q̄d ē. in p̄ncipio erat uerbū et ūbi
erat apud dīm. et d̄s erat uerbū. Lac nr̄m.
xp̄c humilis ē. cibus nr̄. idem. xp̄c equalis
patri. lacte nutrit ut pane pascat. **Ex
tractatu psalmi. c. xxxv.** Quib̄dā infirmi
dicit apl̄s. Lac uob̄ potū dedi n̄ escam. n̄dū
enī poteratis. s; nec adhuc quidē potestis.
Sūt infirmi. q̄ n̄ sunt idonei ualido cibo. Vo-
lunt se ostendere ad id q̄d capere n̄ possunt.
et si aliq̄d utuq; cepunt aut uisi sibi fuerint
cape q̄d n̄ cepunt. extollunt̄ inde et supbi-

unt. Inde uident sibi quasi sapientes. Hoc autē ctingit omib' hereticis. q' cū eēnt aīales & carnales defendendo sententias. p'uas q's falsas eē n' potuerūt uidere. exclusi sūt de catholica. Dicā karitati ur̄e qd' possum. Dñs n'r̄ iūc xpc uerbu di ē. scdm illud iohannis. In pncipio erat uerbu. & uerbu erat apud dñm. & d's erat ūbum. Hoc erat in pncipio apud dñm. Omia p ipsū facta sunt. & sine ipso factū est nihil. Panis g' ē. inde uiuunt angli. ecce parat' est t'. S; cresce de lacte. ut ad panem uenias. Et qm̄ inquis cresco de lacte. Quod t' fact' ē xpc ad infirmitatē tuā. hoc pmo crede & fortiter tene. Quom' g' mat' cū uidet filiu' mū' idoneū ad capiendū cibū. ipsos cibos edat. s; traiectos p carnē suā. nā ipse ē panis q' infans pascit' q' & mat' ei' pascitur: s; ad mīsam infans mū' idoneus ē. ad mamillā idoneus ē. panis g' de mīsa traiecit' per matris mamillam. ut sic pueniat idem alimē tū ad paruū infantē. sic dñs n'r̄ iūc xpc cū eēt uerbu apud patrē p qd' facta sunt omia. qui cū in forma di eēt n' rapinā arbitrat' est eē equalis dō. qualē capent' p suo modo angli. & unde in celo potestates et uirtutes. spē intellectuales pascere. homo autē infirmus & carne inuolut' iaceret in t'ra. nec posset ad eū puenire panis celestis. ut panē angelorū manducaret hō. & manna descenderet ad ueriorē pplm̄ isrl'. uerbu caro factū ē et habitauit in nob'. Iua ppter' ipsis infirmis paul' apl's hoc dicit. q's dicit animales & carnales. Nūquid dixi me scire aliqd' in uob'. n' iūm xpm̄. & hunc crucifixū. Hā xpc erat. & n' crucifixus. In pncipio enī erat uerbum. & uerbu erat apud dñm. & d's erat ūbum. Dñs g' n'r̄ iūc xpc panē fecit nob' lac incarnat'. & apparens mortalib'. ut in eo finiret' mors. & n' aberrarem' a uerbo credentes in carnē. Qd' factū ē ūbū credam'

hinc crescam'. ipso lacte nutriam'. Ante quā ualidi sim' ad capiendū uerbu. n' recedamus a fide lactis n'r̄i. **Cū enim sit int' uos zelus & cōtentio. n'ne carnales estis & scdm hōiem ambulatis.** Cum enī quis dicat. ego qdē sū pauli. ali' autē ego apollo. n'ne hōies estis. **Ex libro de ciuitate di. xiiii.** Quod g' ē ambulare scdm hominē. hoc ē esse carnalem. qd' a carne idest a parte hominis intelligit' homo. Eosdē ipsos quippe dixit sup'ius animales q's postea carnales. ita loq's. Animalis autē hō n' pcepit ea quē sūt spē di. stulticia enī est illi. Talib' g' idest animalib'. paulo post dicit. Et ego fr's n' potui uobis loq' quasi spūalib'. s; quasi carnalib'. Et illud et hoc eodē modo loquendi idest a parte totū. & ab anima nāq; et carne quē sūt partes hominis potest totū significari qd' ē hō. atq; ita n' ē aliud animalis hō aliud carnalis. s; idem ipsū ē utrūq;. idest scdm hōiem uiuens hō. sicut n' aliud quā hōies significat'. siue ubi legit'. ex opib' legis n' iusti ficabit' oīs caro. siue qd' scriptū ē. septuaginta qnq; anime descendert' cū iacob in egyptū. Et ibi enī p omne carnē oīs hō. & ibi p. lxx. v. animas. lxx. v. homines intellegunt'. Et qd' dictū est. in sapientie humane doctis ūbis. potuit dici. n' in sapientie carnalis. sic dictū ē scdm hominē ambulatis. potuit dici. scdm carnē. Magis autē hoc apuit in his quē subiunxit. Cū enī q's dicat. ego qdē sū pauli. ali' autē ego apollo. n'ne hōies estis. Qd' dicebat aīales estis & carnales estis. exp'ssiv' dixit hōies estis. qd' ē scdm hominē uiuitis n' scdm dñm. scdm quē si uiueretis dñi essetis. **Quid g' ē apollo. qd' ū pauli.** Ministri ei' em credidisti. Et unicuiq; sicut dñs dedit. Ego plantam. apollo rigauit. s; d's incrementū dedit.

Ex tractatu euglii sedm iohanne. lxxvii.

Ego sum inquit uitis uera. & pat̃ m̃s agricola est. Omne palmitē in me n̄ ferentē fructū tollet eū. & omne q̄ fert fructū purgabit eū ut fructū plus afferat. Nūq̄d unū sunt agricola et uitis. Sedm hoc ḡ utis xpc. sedm qd̄ ait. pat̃ maior me ē. sedm id̄ aū qd̄ ait. ego et pat̃ unū sum. & ipse agricola est. Nec talis quales sunt q̄ extrinsecus coopando exhibent ministeriū. s; talis ut det etiam extrinsecus incrementū. Nā neq; q̄ plantat ē aliqd̄ neq; q̄ rigat. s; q̄ incrementū dat d̄s. Et utiq; d̄s ē xpc. q̄a d̄s erat uerbum. Vnde ipse & pat̃ unū s̄t. & si ūbum caro factū ē qd̄ n̄ erat. manet qd̄ erat. Deniq; cū de patre tanq̄ de agricola dixisset. qd̄ infructuosos palmites tollat. fructuosos autē purget ut plus afferat fructū. et̄nūo seipsū mundatorē palmitū ostendens. iā uos inquit mundi estis ppter sermonē quē locut̄ sū uob̄. Ecce et ipse mundatē ē palmitū qd̄ ē agricolē n̄ utis officiū. qui etiā palmites oparios suos fecit. Nam et si n̄ dant incrementum. impendunt tam̄ aliqd̄ adiumentū. S; n̄ de suo. q̄a sine me inquit nihil potestis facere. Audi etiā ipsos cōfiteentes. Quid autē est apollo. qd̄ ū paulus. Ministri. p̄ q̄s credidistis. & unicuiq; sic dñs dedit. Ego plantau. apollo rigauit. Et hoc ḡ sic unicuiq; dñs dedit. Non itaq; de suo. Iam ū qd̄ sequit̄. s; d̄s incrementū dedit. n̄ p̄ illos s; p̄ seipsū fac̄. Excedit hoc humanā humilitatē. nec om̄ino p̄tinet n̄ ad agricolā trinitatē. **Ex tractatu epl̄e iohannis. iii.** Interior ḡ magister est q̄ docet. xpc docet. inspiratio ei docet. Vbi illi inspiratio & illi unctio n̄ ē. forinsecus manit̄ p̄strepunt ūba. Sic sunt ista fr̄es. quē forinsec̄ dicim̄. qm̄ agricola ē ad arborem. forinsec̄ opat̄. adhibet aquā et

diligentiā culturę quelibet forinsec̄ adhibet. Nūquid poma format. Nūq̄d nuditatē lignorū uestit umbra foliorū. Nūq̄d tale aliqd̄ intrinsec̄ agit. S; q̄s agit hoc. Audite agricolā aplm̄. & uidete qd̄ sum. & audite magistrū interiorem. Ego plantau. apollo rigauit. s; d̄s incrementū dedit. Neq; q̄ plantat ē aliqd̄ neq; qui rigat. s; q̄ incrementū dat d̄s. Hoc ḡ uob̄ dicim̄. siue plantem̄ siue rigem̄ loqn̄ do n̄ sum̄ aliqd̄. s; ille q̄ incrementū dat d̄s. idest unctio illi quē docet nos de om̄ib; . Hos q̄ forinsec̄ loquim̄ ad aures ur̄as ita sum̄ quasi opari adhibentes culturā forinsec̄ ad arborem. s; incrementū dare n̄ possumus nec fructū formare. Ille autē quos creauit & redemit & uocauit p̄ fidē & sp̄m suū habitans in uob̄. nisi loquat̄ uob̄ int̄. sine causā nos p̄strepim̄ foris. Vnde hoc apparet. Quia cū multi audiant n̄ om̄es p̄suadet̄ qd̄ dicit̄. s; illis solis quib̄ int̄us loquit̄ d̄s. Illis autē int̄ loquit̄. qui ei loci p̄bent. Illi autē dō locū p̄bent. q̄ diabolo locū n̄ p̄bent. **Ex libro de trinitate. iii.**

Apl̄s discernens interius dñm creat̄ atq; format̄. ab opib̄ creature quę amouent̄ extrinsecus. & de agricultura similitudinem assumens ait. Ego plantau. apollo rigauit. s; d̄s incrementū dedit. Ergo in ipsa uita. n̄m̄ int̄em iustificando formare n̄ potest. n̄ d̄s. p̄dicare autē extrinsecus eugl̄m & homines possunt. n̄ solum boni p̄ ueritatē. s; etiā mali p̄ occasionē. Ita creationē rerū uisibilū d̄s interius opatur. Exteriores autē operationes siue bonorū siue malorū uel anglorū uel hominū siue etiā quorūq; animalū. ita rerū naturę adhibet in qua creat om̄ia. quēadmodū terrę agriculturā. **Ex tractatu euglii sedm iohanne. v.** Si fuerit iust̄ minister. cōputo illū cū paulo. cōputo illū cū petro. Cū istis cōputo iustos ministros. q̄a uere

uisti ministri gl'iam suā n̄ querūt. Ministri enī
qui sunt. pducib' haberi nolunt. spem in se
poni phorreseunt. Ergo cōputo cū paulo
iustū ministrū. Quid enī dicit paulus. Ego
plantaui apollo rigauit. s; d's incrementū de-
dit. Neq; q' plantat ē aliqd neq; qui rigat.
s; q' incrementū dat d's. Qui ū fuerit sup' b's
minister. cū diabolo cōputat'. S; n̄ etami-
nat' donū xpī qd p illū fluit purū. qd p
illū transit liquidū. Venit ad fertile trā.
puta quia ipse lapideus ē. quia ex aqua
fructū ferre n̄ potest. Sed et p lapideum
canalem. transit aqua ad areolas. In cana-
li lapideo nihil generat. s; ortus plurimū
fructum affert. Spūalis enī uirt' sacramēti
ita est ut lux. & ab illuminandis pura ex-
cipit'. & si p immundos trāseat n̄ cōmīnat'.
Ex sermone de kalendis ianuarii. Quid
solebat s'imon n̄ laudari miraculis. extol-
li supbia. Ipsa enī eum cōpulsit. ut pecunia
indum putaret donū sp̄s scī. Cui sup'bie
etarius apl's in humilitate manendo. in
meridie feruens spū. fulgens prudentia
dicit. Neq; qui plantat ē aliqd neq; q' rigat.
s; q' incrementum dat d's. Quia dixerat. ego
plantaui apollo rigauit. s; d's incrementum
dedit. et iterū nūqd paul' p uob' crucifixus
ē aut in nomine pauli baptizati estis. qm̄
secoli respuit p xpō. & n̄ uult se fornican-
ti anime ostentare p sponso. Nonne ma-
gnū uidet' plantare & rigare. S; neq;
qui plantat ē aliquid neq; qui rigat. Quo-
m̄ timuit se dici aliquid ad salutē eorū q's
in xpō edificare cupiebat. **Itaq; neq; qui
plantat est aliqd neq; q' rigat. s; q' incre-**
mentū dat d's. **Ex tēlatu euāg'li scđm io-**
hannē. xx. iii. Om̄s regnū illi' homines do-
cibiles dī erunt. n̄ ab hominib' audient. et si
ab hominib' audiant. tam qd intellegūt int'us
datur. int'us coruscet. int'us reuelat'. Quid fa-

ciunt hoīes forinsecus annunciantes. Quid fa-
cio ego modo cū loquar. Strepitū uerborū
ingero aurib' uris. Nisi q' reuelet ille qui int'
est. quid dico aut qd loquar. Exterior cul-
tor arboris. interior est creator. Qui plantat
& rigat. extrinsec' opat'. Hoc facim' nos.
S; neq; qui plantat est aliquid neq; qui rigat.
s; qui incrementū dat d's. Hoc ē. erunt om̄s
docibiles dī. **Ex libro de scā uoluntate.**
Quidā putant. cū aliq's ad iusticiā pietatēq; co-
hortant' uirēs n̄ habiturā exhortationē suā.
n̄ totū illud qd ut agat hō agant cū homine
in hominis cōstituant potestate. s; solo arbitrio
uoluntatis exerta. quasi possit ēē ad pficien-
dū op' bonū uoluntas libera n̄ dī munere
liberata. nec attendunt idipsū etiā seipsos
dono dī habere. qd ea facultate exhortant'
ut ad capessendā uitā bonā hominū uolun-
tates pigras excitent. accendant frigidas.
corrigant prauas. aūsas conūtant. repug-
nantes pacificent. Sic enī possunt psua-
dere qd suadent. Aut si hec in uoluntatib'
hominū n̄ agunt. quid locuntur. Dimit-
tant eas potius arbitrio suo. Si autē in eis
hec agunt. itane tandē hō in hominis uo-
luntate tanta agit loquendo. & d's n̄ agit
aliqd adiuuando. Immo ū qntalibet hō
sermonis facultate prepolleat. ut sollertia
disputandi. & suauitate dicendi. in hoīs
uoluntate inserat ueritatē. nutriat carita-
tē. docendo tollat errorē. exhortando tor-
porem. neq; qui plantat ē aliqd neq; q' rigat.
s; qui incrementū dat d's. frustra qppe opa-
rius om̄ia moliret' extrinsecus. n̄ create
intrinsec' latent' oparetur. **Qui plantat
autē et qui rigat. unū sunt.** **Ex libro
de trinitate. vi.** Nescio utrū inueniat' in
scripturis dictū. unū sē. quoz ē diuīsa natā.
Si autē & aliq' plura eidē nature sint et
diuīsa sentiant. n̄ sē unū. in qntū diuersa

^o aliquid significari

sentiant. Nam si iam essent unū ex eo quod homines erant. non diceretur. ut sint unū sic et nos unū. cum suos discipulos patri commendaret. At uero paulus et apollo quia et ambo homines et idem sentiebant. qui plantat inquit et qui rigat. unū sunt. Cum ergo sic dicitur unū. ut non addatur quid unū. et plura unū dicantur. eadem natura atque essentia non dissidens neque dissentiens significatur. Cum uero additur quid unū. potest ex pluribus unū factū quāuis diuisa natura sic anima et corpus non sunt utique unū. idest unus homo aut unū animal. Inde apostolus. qui adheret meretrici inquit. unū corpus est. Non dicit unū sunt. aut unū ē. sed addidit corpus. tanquā ex duobus diuisis masculino et feminino unū corpus adiunctione compositū. Et qui adheret inquit domino. unū spiritus est. Non dicit. qui adheret domino unū ē aut unū sunt. sed addidit. unus spiritus est. Diuersū enim natura spiritus dei et spiritus hominis. sed inherendo fit unū spiritus ex diuisis duobus. ita ut sine humano spiritu beatus sit dei spiritus atque perfectus. beatus autem hominis spiritus non nisi cum deo. Nec frustra existimo cum tanta in euangelio secundum iohannem et toties diceret dominus de ipsa unitate uel sua cum patre uel nostra in uicem nobiscum. nusquam dicit. ut nos et ipsi unū. sed ut sint unū sic et nos unū.

Dei enim sumus adiutores. dei agricultura estis. dei edificatio estis. Ex tractatu psalmi. lxxvi.

Aptissime enim deus pater dicitur ē agricola. Apostolus dicit. Dei agricultura. dei edificatio estis. In rebus huiusmodi uisibilibus. utris non est edificium. et edificium non est uinea. Nos autem uinea dei sumus. quia colit nos ad fructum. et edificium dei sumus. quia qui colit nos habitat in nobis. Et quid ait idem apostolus. Ego plantaui. apollo rigauit. sed deus incrementum dedit. Ergo qui plantat non ē aliquid neque qui rigat. sed qui incrementum dat deus. Ille ergo incrementum dat. Numquid forte isti sunt agricole. Agricola

enim dicitur. qui plantat qui rigat. Dixit autem apostolus. Ego plantaui. apollo rigauit. Querimus unde iam ipse fecerit. Respondet apostolus. Non autem ego. sed gratia dei mecum. Ergo quocumque reueris siue panglos dominum inuenies agricola tuum. siue per prophetas ipse ē agricola tuus. siue per apostolos. eundem ipsum agnosce agricola tuum. Quid ergo nos. Fortasse operari sumus agricolę illi. et hoc ipsum ab ipso impetitis uiribus. et ab ipso donata gratia. Ipse ergo et colit et incrementum dat. Agricola enim homo uinea colit. adhibet cetera que pertinent ad agricolarum diligentiam. pluere uinea sue non potest. Quod si forte irrigare potest. de cuius potest. Ipse quidem ducit irriguum. sed deus implet fontem. Postremo in uinea sua incrementum dare sanitas non potest. formare fructum non potest. modicari semina non potest. tempora gignendi temperare non potest. deus autem qui omnia potest. agricola noster est. **Secundum gratiam que datur mihi. ut sapiens architectus fundamentum posui. alius autem superedificat. Vniquisque autem uideat quoniam superedificet. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter id quod positum est. qui est christus inuestitus. Ex libro enchiridion.** Certum propriūque catholicę fidei fundamentum christus ē. fundamentum enim aliud ait apostolus nemo potest ponere preter id quod positum ē. quod ē christus inuestitus. Neque hoc ideo negandum est. propriū fundamentum esse fidei catholicę. quia putari potest aliquibus hereticis hoc nobiscum esse commune. Si enim diligenter que ad christum pertinent cogitentur. nomine inueniuntur apud quolibet hereticos. qui se christianos uocari uolunt. re ipsa uero non est apud eos. Quod ostendere nimis longum est. quoniam commemorande sunt omnes hereses siue que fuerunt. siue que sunt. siue que potuerunt esse sub uocabulo christiano. et quā sit hoc uerū per singulas quasque monstrandum. **Ex tractatu psalmi. lxxv.**

Fundamentū qñdo ponit̃ in t̃ra desup edifi-
cant̃ parietes. et pond̃ parietū ad ima ten-
dit. q̃a in imo positū ē fundamētū. Si autē
fundamētū nr̃m in celo ē. ad celū edificem̃.
fundamētū nr̃m in sūmo positū ē. illuc g̃
curram̃. ibi edificem̃. **Ex libro sententia-
rum p̃speri.** Sicut fundamētū corporeꝝ
fabrice in imo ē. ita fundamētū spūalis fa-
brice in sūmo ē. Terrena edificatio a terra
incipit. celestis instructio sup̃no crescit ex
ordio. **Si q̃s autē sup̃edificat sup̃ funda-
mētum hoc aurū argentū lapides p̃ciosos.
ligna fenū stipulā. unīcuiq̃ op̃s manife-
stum erit. Dies enī declarabit. q̃a in igne
reuelabit̃. et unīcuiq̃ op̃s quale sit igni
p̃babit. Si cui op̃s p̃manserit q̃d sup̃edi-
ficauit. mercedē accipiet.** **Ex libro
de fide & opib̃.** Beat̃ petrus apl̃s sei-
ens de apl̃i pauli quib̃dā subobscuris sen-
tentis. n̄nullos in q̃s accepisse occasione
ut tanq̃m securi de salute que in fide ē
bene uiuere n̄ curarent. cōmemorauit
quēdā difficilia ēē ad intelligendū in epl̃is
et que homines puerterent sic & alias
scriptās ad p̃prium suū interitū. cū tamen
& ille apl̃s de salute et̃na que n̄ bene uiuen-
tib̃ n̄ daret̃ eadē sentiret que ceteri apl̃i.
Sic itaq; petrus. His g̃ inq̃t om̃ib̃ p̃eantib̃.
quales oportet uos ēē in sc̃is conũsationib̃
& pietatib̃. expectantes & p̃pantes ad pre-
sentā diē dñi. p̃ quā celi ardentēs solues̃
& elem̃ta ignis ardore decoquent̃. ^{ipsius} Nouos
ū celos & t̃rā nouā sedm̃ p̃missa expectam̃.
in quib̃ iusticia inhabitat. Quia p̃pter km̃
h̃c expectantes satis agite inuolati & im-
maculati apud dñm repperiri in pace. &
dñi nr̃i patientiā salutē existimate. sicut
& dilectissim̃ fr̃ nr̃ paulus sedm̃ eā que
data ē illi sapientiā scripsit uob̃. ut & in

om̃ib̃ epl̃is loquens in eis de his in quib̃ s̃t
difficilia intellectu. que indocti & instabile
p̃tunt sic et ceteras scriptās ad p̃prium
suū interitū. Vos g̃ amantissimi p̃scentes
cauete. ne infaustoz errore seducti decida-
tis a corroboracione ur̃a. Crescite ū in gr̃a
& intellectu dñi & saluatoris nr̃i xp̃i. ipsi
gl̃a et n̄ & in diē et̃nitatis. Iacobus autē
tā uehēm̃ter insens̃ ē eis q̃ sapiunt fidē
sine ope ualere ad salutē. ut eos etiā demo-
nib̃ cōparet dicens. Tu credis q̃m un̄ ē d̃s.
bene facis. Et demones credunt & c̃remis-
cunt. Quid breui. uer̃. uehēm̃tius dici po-
tuit. cū et in euangelio legam̃ hoc dixisse
demonia. cū xp̃m filiū dī c̃fiterent̃ & ab
illo corripent̃. q̃d in petri c̃fessione lau-
datū est. Quid p̃derit ait iacobus fr̃es
mei. si fidem se dicat quis habere. opera
autē n̄ habeat. Nūq̃d poterit fides sal-
uare eū. Dicit etiā. quia fide sine opib̃
mortua est. Quo usq; g̃ fallunt̃. q̃ de fide
mortua sibi uitā p̃petuā pollicentur.
Qua p̃t̃ diligent̃ oportet attendere. q̃
m̃ accipienda sit apl̃i pauli illa sententia.
plane ad intelligendū difficilis ubi ait.
fundamētū enī aliud nemo potest ponere
p̃t̃ id q̃d positū est. qui ē xp̃c nr̃c. Si q̃s
autē sup̃edificat sup̃ fundamētū. aurū.
argentū. lapides p̃ciosos. ligna. fenū. sti-
pulā. unīcuiq̃ opus manifestabit̃. Dies
enī declarabit̃ q̃a in igne reuelabit̃. et
unīcuiq̃ op̃s quale sit ignis p̃babit. Si
cui op̃s p̃manserit q̃d sup̃edificauit. mer-
cedē accipiet. Si cui autē opus arserit
dāpnū patiet̃. ipse autē saluus erit sic tñ
q̃si p̃ignē. Qd̃ ita intelligendū putant.
ut illi uideant̃ edificare sup̃ hoc funda-
mētum. aurū. argentū. lapides p̃ciosos.
q̃ fidei que in xp̃o ē bona op̃a adiciunt.

illi autē ligna. fenū. stipulā. q̄ cū eandē fidē
habeant. male opant. Vnde arbitrant̄ p
q̄sdā penas ignis eos posse purgari ad salu
tē p̄cipiendā. merito fundam̄ti. Hoc si ita
ē. falsa ḡ illa erit quę obscuritatē ambigui
tatēq; n̄ habent. Si habeā omnē fidē ita ut
montes trāsserā. caritatē autē n̄ habeam.
nihil sū. Et q̄d p̄derit fr̄s mei. si q̄s fidem
dicat se habere. opa autē n̄ habeat. Nū
q̄d poterit fides saluare eū. Falsū erit et
illud. Nolite errare. neq; fornicatores neq;
idolis seruientes. neq; adulteri neq; molles.
neq; masculorū cūbitores. neq; fures neq;
auari. neq; maledici neq; rapaces. regnū
dī possidebunt. falsū est & illud. Manife
sta sunt opa carnis. quę sūt fornicatiōes.
immundicię. luxurię. idolorū seruitiū. uene
ficia. inuicicię. cōtentiones emulationes.
animositates. dissensiones. hereses. inuidię.
ebrietates cōmessationes. & his similia. quę
p̄dico uob̄ sicut p̄dixi. qm̄ qui talia agunt
regnū dī n̄ possidebunt. falsa erunt hec.
Si enī tantū credant & baptizent̄. quā
uis in malis talib; p̄seuerent. salui erūt per
ignē. atq; ideo in xp̄o baptizati etiā qui
taliam agunt regnū dī possidebunt. fru
stra autē dicūt. hec quidē fuistis. s; ablu
ti estis. q̄ndo & abluti hec sunt. Inaniter
etiā illud a petro dictū uidebit̄. sic & uos
simili forma baptisma saluos facit. n̄ car
nis depositio sordium. s; cōscientię bonę in
trōgatio. Siquidē & habentes pessimas
cōscientias om̄ium flagitiorū & scelerū ple
nas. nec eorū malorū penitentia mutatos. tam
baptisma saluos facit. Illud q̄q; n̄ uideo
cur dñs dixerit. si uis uenire ad uitā ser
ua mandata. & cōmemorauit ea quę ad
mores bonos p̄tinent. si etiā his n̄ seruati
ad uitā ueniri potest p̄ solā fidē quę sine

opib; mortua ē. Illud demde qm̄ uerū erit.
q̄d eis q̄s ad sinistrā positurus ē dicit. ut
in ignē eternū qui parat̄ ē diabolo & anglis
ei. quib; n̄ increpitat quia in eū non credi
derunt. s; quia bona opa n̄ fecerunt. Nā
p̄fecto ne sibi quisquā de fide quę sine opi
bus mortua ē uitā p̄mittat etiam; p̄p̄ta
om̄s gentes segregaturū se dixit quę per
mixtę eisdē pascuis utebant̄ ut appareat
eos illi dicturos. dñe quando te uidimus
illa et illa patientē & n̄ ministrauim; tibi.
q̄ in eū crediderant s; bona opari n̄ curau
rant. tanqm̄ de ipsa fide mortua ad uitā
p̄ueniret̄ eternā. An forte ibunt in ignē
eternū qui opa misericordię n̄ fecerunt. & n̄ ibunt
q̄ aliena rapuerunt. uel corrūpendo in se
tēplū dī in seipsos immiscēdes fuerūt. quasi
opa misericordię p̄sint aliq̄d sine dilectione di
centē ap̄lo. si distribuā om̄ia mea paupib;
caritatē autē n̄ habeam nihil m̄ p̄dest.
aut diligat q̄sque p̄ximū sicut seipsū qui
n̄ diligit seipsū. qui enī diligit iniquitatē
odit animā suā. Neq; illud esse poterit.
in q̄ n̄nulli seipsos seducunt. ignē eternū
dictū non ipsam eternā penā. Per ignem
q̄ppe q̄ eternū erit transiuros arbitrantur
illos. quib; p̄pter fidē mortuā p̄ignē pro
mittunt salutē. ut uidelicet ipse ignis sit
eternus. cōbustio ū eorū hoc est opatio igni
n̄ sit in eis eterna. cū et hoc p̄uidens dñs.
tanquā dñs. sententiā suā ita cōcluserit di
cens. Sic ibunt illi in cōbustionē eternā.
iusti autē in uitā eternā. Erit ḡ eterna
cōbustio sicut ignis. & eos cituros in illā
ueritas dicit. quorū n̄ fidē s; bona opa de
fuisse declarauit. Proculdubio igit̄ in illa
ap̄li sententiā ali; req̄rendū ē intellect̄. atq;
in his deputanda ē. quę petrus dixit esse
in scriptis ei; quędā difficilia intellectu.

quā n̄ debent hoīes p̄terere ad p̄p̄rū suū int̄-
ritū. ut c̄tra euidentissima testimonia scrip-
turarū seuiros faciant de p̄cipienda salute
neq̄ssimos. nequicie sue p̄tinacissime cohe-
rentes. nec em̄dando aut penitendo mutato.
Hic a me fortasse querat̄. de ipsa pauli apli
sententia q̄d ego sentia. & q̄ nā modo intelle-
gendā putē. fateor: malle me hinc audi-
re intelligentiores atq̄ doctiores. Dicā tam̄
quā breuissime potero etiā ipse q̄d sentiam.
Fundamētū xp̄e est. in structura architecti
sapientis. Hoc expositione n̄ indiget. Ap-
te enī dictū est. fundamētū enī aliud nemo
potest ponere preter id q̄d positū est. qui
est xp̄e ihs. Si autē xp̄e. p̄culdubio fides
xp̄i. Per fidē quippe habitat xp̄e in cordi-
bus nr̄is. sicut idem apls dicit. Porro si fides
xp̄i. illa utiq̄. quā definiuit apls. quē p̄ di-
lectionē opatur. Non enī fides illa demonū
cū et ipsi credant & tremiscant. & filiū dī
c̄fiteant̄ ihs. potest accipi in fundamētū.
Quare. n̄ quia n̄ ē fides quē opat̄ p̄ dilecti-
onē. s; quē exprimit̄ p̄ timorem. Fides
itaq̄. xp̄i. fides gr̄e xp̄iane. idest ea fides
quē p̄ dilectionē opat̄ posita in fundamēto.
nemine p̄re p̄mittit. S; quid sit edificare
sup̄ hoc fundamētū. aurū argentū lapides
p̄ciosos. et ligna fenu stipulā. si subtilius
differere coner̄. uereor: ne ad intelligendū
difficilior sit ipsa expositio. Cūtar tam̄
q̄ntū dñs adiuuat. & breuiter & q̄ntum
potero dilucide expedire q̄d sentio. Ecce
ille qui quesituit a magistro bono. q̄d boni
faceret ut haberet uitā eternā. & audiuit.
si ad uitā uenire uellet seruanda sibi esse
mandata. & cū quēreret quē mandata.
dictū est ei. n̄ occides. n̄ me habebis. n̄ furtū
facies. n̄ falsū testimoniū dices. honora pa-
trē tuū & matrē tuā. & diliges p̄ximū

tuū tanq̄ teipsū. Hec faciens in fide xp̄i. tene-
ret. p̄culdubio fidē quē p̄ dilectionē opat̄.
Neq̄ enī diligeret p̄ximū tanq̄ se ipsū. n̄
recepta dilectione dī sine qua n̄ diligeret seipsum.
Porro si faceret etiā q̄d dñs addidit dicens.
si uis p̄fect̄ ēē uade uende oīa quē habes
& da paup̄ib;. & habebis thesaurū in celo.
& ueni sequere me. edificaret sup̄ illud fun-
damētū aurū argentū lapides p̄ciosos.
Non enī cogitaret n̄ quē sunt dī. q̄m place-
ret dō. & h̄ cogitationes s̄t q̄ntū existimo
aurū argentū lapides p̄ciosi. Porro si circa
diuitias suas q̄dā carnali teneret̄ affectu.
quāuis ex eis multas elemosinas faceret.
nec ad eas augendas fraudis aliq̄d rapineq̄
moliret̄. aut earū munuendarū uel amut-
tendarū metu in aliq̄d facin̄ flagitiū ue-
laberet̄. alioq̄n iā se isto modo ab illius
fundamēti stabilitate subtraheret. s; p̄pt̄
carnalem ut dixi quē in eis habebat af-
fectum. q̄ talib; bonus sine dolore carere
n̄ posset. edificaret sup̄ fundamētū illud
ligna fenu stipulam. maxime si et uxore
haberet sic. ut etiā p̄pter ipsā cogitaret
ea quē sunt mundi. q̄m placeret uxori.
Hec ḡ q̄m affectu dilecta carnali n̄ sine
dolore amittunt̄. p̄pt̄ea qui ea sic habent.
cū habeant in fundamēto fundatam fidē
quē p̄ dilectionē opat̄. neq̄ huic ista ulla
ratione uel cupiditate p̄ponant. in eorū
amissione passi detrimentū p̄ ignē quendā
doloris p̄ueniunt ad salutē. a q̄ dolore
atq̄ detrimento tanto ē q̄sque securior
q̄nto ea uel m̄r̄ amauerit. uel tanquā
n̄ habens habuerit. Iui ū p̄pt̄ illa uel te-
nenda uel adipiscenda. homicidiū adulte-
riū. fornicationē. idolatriā & similia quē
que cōmiserit. n̄ p̄pt̄ fundamētū p̄ ignē sal-
uabit̄. s; amisso fundamēto. et̄no igne torque-

bitur: **Ex tractatu psalmi .xxv. viii.**

Antequā ueniat dies dedicationis domus.
uideam⁹ quia iā dedicatū ē caput nr̄m. Iā
facta ē dedicatio dom⁹ in capite. tanq̄ dedi-
catio fundamētū. Caput sursum est. funda-
mentū inferius ē. Ne forte pp̄ta male
dixerim⁹ fundamētū ēē xp̄m. Culm̄ ē po-
tus. ascendit in celū. sedet ad dexterā pa-
tris. s; puto nos n̄ errasse. Apl̄s enī dīc̄.
fundamētū aliud nemo potest ponere
pr̄t̄ id qd positū ē. qui ē xp̄c iūc. Siq̄s
superedificauerit sup fundamētū hoc aurū.
argentū. lapides p̄ciosos. Qui bene uiuunt.
q̄ dñm honorant & laudant. q̄ patientes
sūt in tribulationib⁹. q̄ desiderant patriam.
ipsi edificant aurū argentū. lapides p̄cio-
sos. Qui autē amant adhuc sc̄laria. & ne-
gotius t̄renis implicati sūt. & dediti sunt
uinculis quib⁹dā & affectionib⁹ carnis. do-
mib⁹ suis. ciuib⁹ suis. possessionib⁹. & tam̄
xp̄iani sūt. ita ut cor eorū n̄ recedat a xp̄o.
& nil p̄ponant xp̄o. qm̄ in edificando
nihil p̄ponit fundamētū. edificant quidē
ipsi ligna fenu stipulam. S; qd secut⁹ est.
Vnicuiq; op⁹. quale sit ignis p̄babit.
ignis tribulationis. Iste ignis multos m̄res
hic p̄bavit. om̄e autē gen⁹ humanū p̄bat
in fine. Inuenta sunt m̄res q̄ haberent
sc̄laria. quā multi diuites & senatores
passi sūt. edificabant tam̄ qdā eorū ligna
fenu stipulā. in affectib⁹ carnalib⁹ & sc̄lari-
um curarū. s; tam̄ qd fundamētū habebat
sup qd edificabant. arsit fenu. & ipsi in
fundamētū manserūt. Sic dīc apl̄s. Si cui⁹
op⁹ manserit qd superedificauit. mercedem
accipiet. Nihil p̄det. qd qd amauit hoc
inueniet. Quid ḡ illi fecit ignis. P̄bavit.
Si cui⁹ op⁹ p̄manserit mercedē accipiet.
si cui⁹ op⁹ arserit detrimentū patiet. ipse aū

saluus erit. sic tam̄ quasi pignē. S; aliud ē
igne n̄ ledi. aliud pignē saluari. Et unde.
Apl̄ fundamētū. Non ḡ recedat a corde
fundamētū. Noli sup fenu fundamētum
hoc ponere. & noli antepondere fenu fun-
damētū. ut fenu habeat p̄mū locū in corde
tuo. & scdm xp̄c. s; si iā n̄ potest n̄ ēē ibi
fenu. uel p̄mū locū habeat ibi xp̄c. & scdm
fenu. Ergo fundamētū ē xp̄c. qm̄ dixi.
Dedicatū ē caput nr̄m. Ipsū ē caput fun-
damētū. S; fundamētū deorsū solet esse.
caput autē sursum. Intellegat sc̄t̄as ur̄a
qd dicam. fortassis explicabo in nomine
m̄i xp̄i. Pondera gemina sunt. Pond⁹ enī
est quiddā cuiq; rei. uelut conantis ad lo-
cū suū. Hoc ē pond⁹. fers lapidē manu.
pateris pond⁹. p̄mut manū tuā. qd locum
suū querit. Et uis uidere qd querat.
Subtrahē manū. uenit ad terrā. q̄esit in
t̄ra. Puenit q̄ tendebat. inuenit locū suū.
Pond⁹ ḡ illud mot⁹ erat quasi spontaneus.
sine anima. sine sensu. Sunt alia que sur-
sum petunt locū. Nāq; si aquā mittas sup
oleū. pondere suo in ima tendit. Locū enī
suū querit. ordinari querit. quia p̄ter
ordinē est aqua sup oleum. Donec ḡ uen-
iat ad locū suū inquiet⁹ est mot⁹. donec te-
neat locū suū. Contra. oleū funde sub aq̄.
uerbigrā. quēadmodū si uas olei cadat
in aquā in abyss⁹. mari & frangat⁹. n̄ se
patitur oleū subter. quom̄ aqua sup oleū
missa pondere suo ad ima locū querit. Sic
ḡ fr̄s. q̄ tendit ignis et aqua. Ignis sursum
fert⁹. locū suū querit. & aqua locū suū que-
rit pondere suo. Lapis ima petit & tignū.
& colūne et t̄ra. unde edificat⁹ ista domus.
De illo ḡ sunt genere rerū. que pondere suo
deorsū ferunt. Manifestū ḡ idō uisū acci-
pere fundamētū. quia pondere suo deorsū

sum usq; ferunt. & n̄ qđ sustineat totū cadit.
 Reb' g' ad ima tendentib'. in imo ponit' fun-
 damentū. ecclia u' dī in imo posita tendit in
 celū. fundamentū enī nr̄m ibi positū ē. dñs
 nr̄ iñc xp̄o sedens ad dexterā patris.

Ligna quippe fenū & stipula n̄ absurde ac-
 cipi possunt rerū sc̄larium quāuis licite
 cēssariū tales cupiditates. quę amitti sine
 animi dolore n̄ possunt. Cū autē iste dolor
 urit. si xp̄e in corde fundamentū habet locū.
 id est ut ei nihil anteponat'. & malit' hō
 q' tali dolore urit' reb' quas ita diligit
 magis carere quā xp̄o. p' ignē sit salus.
 Si autē res eimodi tēporales ac sc̄lares
 tēpore tēptationis maluerit tenere quā
 xp̄m. eū in fundamento n̄ habuit. qui hęc
 p'ore loco habuit. cū in edificio prius n̄
 sit aliqd' fundamentū. Ignis enī de q' eo lo-
 co locut' ē apl's talis debet ēē intelligi.
 ut ambo p' eū transeant. id est & q' edifi-
 cat sup' hoc fundamentū aurū argentū la-
 pides p'ciosos. & q' edificat ligna fenū
 stipulam. Cū enī hoc dixisset. adiunxit.
 Vnicuiq; op' quale sit ignis p'abit. si cui
 op' manserit qđ sup'edificauit mercede
 accipiet. si cui op' exustū fuerit dāpnū
 patiet'. ipse aū salus erit sic tam' quasi
 p' ignē. Non g' unū eorū. s; utriq; op' ignis
 p'abit. Est quidā ignis tēptatio tribu-
 latiois. de q' apte alio loco scriptum est.
 Vasa figuli p'bat fornax. & hoīes iusto
 tēptatio tribulatiois. Iste ignis in hac in-
 terum uita facit qđ apl's dix'. si accidat
 duob' fidelib'. unū scilicet cogitanti quę
 sūt dī qm̄ placeat dō. hoc est edificanti
 sup' xp̄i fundamentū aurū argentū lapide
 p'ciosos. alteri autē cogitanti quę sunt
 mundi qm̄ placeat uxori. id est edifi-
 canti sup' idem fundamentū ligna fenū

stipulā. illi enī op' n̄ exurit'. quia ea n̄ dilex-
 it quoy amissione cruciet'. exurit' autē huius.
 qm̄ sine dolore n̄ peunt quę cū amore
 possessa sūt. S; qm̄ alterutra ēdicatione p'po-
 sita eis pot' mallet carere quā xp̄o. nec ti-
 more amittendi talia deserit xp̄m. quāuis
 doleat cū amittit. saluus ē quidē sic tam'
 quasi p' ignē. quia urit cū dolor rerū quas
 dilexerat amissariū. s; neq; subūtit neq; cōsu-
 mit. fundamentū stabilitate atq; incorruptio-
 ne munitū. Tale aliqd' etiā post hanc uitā
 fieri incredibile n̄ est. & utrū ita sit queri
 potest. & aut inuenire aut latere n̄ nullo
 fideles p' ignē quendā purgatorū. qm̄to
 magis uel min' bona p'centia dilexerunt.
 tanto tardis citiusue saluari. n̄ tam tales
 de quib' scriptū ē. qđ regnū dī n̄ possidebūt.
 n̄ cūueniēte penitentib' eadē crimina re-
 mittant'. Conuenient' autē dixi. ut ste-
 riles in elemosinis n̄ sint. quib' tantum
 tribuit scriptā diuina. ut earū tantūm
 fructū se imputaturū p'nunciet dñs dex-
 tris. et earū tantūm sterilitatē sinistris.
 qndo his dicitur' est. uenite benedicti pa-
 tris mei percipite regnū. illis autē. ut in
 ignē eternum. **Ex tēlatu psalmi. lxxx.**
Non sibi polliceat' uniusq; ^{non} habens facta
 necessaria quę regnū dī possidebunt. &
 dicat sibi. Qm̄ habeo signū xp̄i & sacra-
 mēta xp̄i n̄ debeo in ēt̄num. et si pur-
 gor' p' ignē saluus ero. Hā qđ ē qđ ait
 apl's de his q' habent fundamentū.
 fundamentū aliud nemo potest ponere
 prēt id qđ positū est. qđ ē xp̄e iñc. Quid
 ē inquit qđ sequitur? Vnq;que autē
 sup' fundamentū uideat qđ sup'edificat.
 Alii enī sup'edificat aurū argentū la-
 pides p'ciosos. ali' ligna fenū stipulam.
 Vnicuiq; op' quale sit ignis p'abit.

Dies enī dñi declarabit. quia in igne reuelabitur. Si cui op^{us} p^{er}manserit qđ sup^{er}edificauit mercedē accipiet. hoc ē. qđ sup^{er} fundamētū iusta opa edificat aurū argentū lapides p^{re}ciosos. si autē ligna fenu stipulā. tñ p^{ro}p^{ter} fundamētū ipse saluus erit. sic tamen qđ p^{er} ignem. fr̄s. numus timidos ēē uolo. melius ē nō uob^{is} dare securitatē malā. Non dabo. qđ nō accipio. Timens terreo. Securos uos facere. si secur^{us} ēēm. Ego etnū ignem timeo. Scriptura dicit. Ignis eorū nō extinguet^{ur}. & uermis eorū nō moriet^{ur}. S; de impi^{is} dixit aut aliq^{ui}s nō de me. qđ quāuis peccator sim. quāuis adulter. quāuis fraudator. quāuis raptor. quāuis p^{ro}curus. habeo tam in fundamēto xp̄m. xp̄ian^{us} sū. baptizatus sū. Ego p^{er} ignē purgor. et p^{ro}p^{ter} fundamētum nō pereō. Dic m^{hi} iterū. quid es. Xp̄ian^{us} inq^{ui}t. Interim transi. Quid aliud. Raptor. adulter. & cetera de quib^{us} apl^{us} dixit. qm̄ qui talia agunt regnū dī nō possidebunt. Certe g^o a talib^{us} nō correct^{us}. de talib^{us} cōmissis penitentiā nō agens regnū celorū sp^{er}as. Non opinor. quia qđ talia agunt regnū dī nō possidebunt. Et ignoras qđ patientia dī ad penitentiā te adducit. Tu nescio qđ t^{ibi} pollicens. sedm̄ duriciam tuā & cor impenitens thesaurizas t^{ibi} in die ire. & reuelationis iusti iudicii dī. qđ reddet unicuiq^{ue} sedm̄ opa sua. Attende g^o ipsū iudicē uenientē. Bene. dōgrās. nō tacuit sententiā definitiuā. nō misit eos foras. & dixit uelut. Ante uoluit p^{ro}nunciare. qđ disposuit p^{ro}nunciare. Nempe cōgregabunt^{ur} ante eū om̄s gentes. Quid de illis faciet. Separabit eas. & alios ponet ad dexterā. alios ad sinistrā. Nūqđ me diu^{is} loc^{us} seruat^{ur} ē. Qđ dextris dicit^{ur} ē. Venite benedicti pat^{ris} mei. p^{ro}cepte regnū.

Quid sinistris. Ite in ignē eternū. qđ parat^{us} ē diabolo et anglis ei^{us}. Si times mitti quo. uide eū qđ. Si g^o illa om̄ia opa regnū dī nō possidebunt. immo nō opa s; qđ talia agunt. nā opa talia in igne nō erunt. nemo enī illo igne ardens furatur^{us} est & adulteratur^{us}. s; qđ talia agunt regnū dī nō possidebunt. nō g^o er^{unt} a dextris eū illis quib^{us} dicit^{ur}. uenite benedicti pat^{ris} mei. p^{ro}cepte regnū. Qui talia agunt. regnū dī nō possidebunt. Si g^o a dextris nō erunt. restat nō ut sint a sinistris. Sinistris qđ dicit^{ur}. Ite in ignem eternum. Cæpone g^o inq^{ui}t nob^{is}. ligna fenum stipulā qđ edificant sup^{er} fundamētū qm̄ nō p^{er}uant s; salui fiant. sic tam^{en} qđ p^{er} ignē. Obscura quidē illa questio. s; ut possum breuiter dico. fr̄s. sunt homines om̄ino sc̄li hui^{us} cōtemp^{or}es. quib^{us} nō est natū qđqđ tēporalit^{er} fluit. nō herent dilectione aliq^{ui} tēnis reb^{us}. sc̄i. casti. cōtinentes. fortassis & om̄ia sua uendentes & paup^{er}ib^{us} distribu^{er}entes. aut possidentes tanq^{ui} nō possident. & utentes hoc mundo tanq^{ui} nō utentes. Sunt itē alii. qui reb^{us} infirmitatū cēssis. inherant aliq^{ui}ntū dilectione. Non rapti uillā alienā. s; sic amat suā. ut si p^{er}didit rit^{er} cōturbet^{ur}. Non appetit uxorē alienā. s; inheret suę. sic miscet^{ur} suę ut modū ibi nō teneat p^{re}scriptū tabulis. liberorū. p^{er}andorū causa. Non tollit aliena. s; respectu sua. & habet iudiciū cū fr̄e suo. Talib^{us} enī dicit^{ur}. Iam quidē om̄ino delictū ē in uob^{is}. qđ iudicia habetis uob^{is}um. Verū ipsa iudicia in eccl^{esi}a iubet agi. nō ad forū trahi. tam^{en} delicta ēē dicit^{ur}. Contendit enī xp̄ian^{us} m^{ultis} p^{ro} reb^{us} tēnis ampl^{ius} quā decet eū. cui p^{ro}missū ē regnū celorū. Non totū cor suū leuat. s; aliquā ei^{us} partē trahit in terra. Deniq^{ue} si ueniat tēptatio ducendi mar^{ty}r^{em}.

in illis q̄ habent in fundamēto xp̄m. et edifi-
cant aurū argentū lapides p̄ciosos. q̄ dicunt
ex hac oportunitate. bonū ē m̄ dissolui & ēē
cū xp̄o. alacres currunt. aut nihil aut mo-
dice de t̄rena fragilitate cōstant. Illi autē
amantes res pp̄rias. domos pp̄as. gūter
cōstant. fenu stipula et lignū ardet. Ha-
bent ḡ ligna fenu stipulā sup fundamētū.
f̄rerū cēssarū n̄ illicitarū. Dico enī fr̄es.
Possides fundamētum. Hec celo. calca t̄rā.
Si talis es. n̄ edificas n̄ aurū argentū lapi-
des p̄ciosos. Cū autē dixeris. amo possessi-
onē istā. timeo ne peat. & imminet dāp-
nū. & tu cōstaris. n̄ quidē eā p̄ponis xp̄o.
Nam si sic amas possessionē istā ut sic di-
catur. t̄. ipsam uis an xp̄m quē posuisti
in fundamēto. saluus eris tanquā p̄ ignem.
Audi aliud. Non potes tenere possessionē
istā n̄ dixeris falsū testimoniu. & hoc non
facere. xp̄m in fundamēto ponere est. Veri-
tas enī dixit. Os q̄d m̄it. occidit animā.
Ergo si possessionē tuā diligis. n̄ tam p̄pter
istā facis rapinā. n̄ p̄pter istā dicis falsū te-
stimoniū. n̄ p̄pter istā facis homicidium.
n̄ p̄pter istā iuras. n̄ p̄pter istā xp̄m negas.
cō q̄d p̄pter istā n̄ facis hec. xp̄m habes in
fundamēto. S; tam quia diligis istā. & tri-
staris si p̄dis istā. sup fundamētū posuisti
n̄ aurū uel argentū aut lapides p̄ciosos.
f; ligna fenu stipulā. Saluus ḡ eris cū arde-
re cepit q̄d edificasti. sic tam q̄si p̄ ignem.
Nemo enī sup fundamētū hoc edificat ad
ulteria. blasphemias. sacrilegia. idolatri-
am. p̄iuria. & putet se saluū futurū per
ignē. quasi ista sint ligna fenu stipula.
& qui edificat amorē t̄renoy sup fundamē-
tū regni celoy id est xp̄m. ardebit amor-
rerū t̄poraliū. & ipse saluus erit p̄ ido-
neum fundamētum. Si cui op̄ arserit

destruū patiet. ipse autē saluus erit. sic
tamen quasi per ignem. **Ex libro de ciui-
tate dei. x̄x. primo.** Habent inquit ca-
tholici xp̄iani in fundamēto xp̄m. a cui uni-
tate n̄ recesserunt. tam et si huic fundamēto
supedificauerit quālibet pessimā uitā uelut
ligna fenu stipulā. recta fides p̄ quā xp̄e ē
fundamētū quāuis cū dāpno qm̄ illa que
supedificata sunt exurent. tam poterit eos
q̄ndoc; ab illi ignis p̄petuitate saluare.
Respondeat eis breuiter apl̄s iacob. Si q̄s
dicat se fidē habere. opa autē n̄ habeat.
nūq̄d poterit fides saluare eū. Et q̄s est
inquit de q̄ dicit apl̄s paul. ipse autē sal-
uus erit sic tam quasi p̄ignē. Simul q̄s
iste sit inq̄ram. Hunc tam certissimū ē n̄ cē.
ne duoy apl̄oy sententias mittam in rixā.
Si un^{quis} dic. etiā si mala op̄a habuerit saluab
eū p̄ignē fides. ali^{quis} autē. si op̄a n̄ habeat
nūq̄d fides poterit saluare eū. inueniem^{quis}
ḡ quis possit saluari p̄ignē. si pri^{quis} inueni-
rim. q̄d sit habere in fundamēto habere
xp̄m. Qd ut de ipsa similitudine q̄ntoc; ad-
iutam. nihil in edificio p̄ponit fundamē-
to. Quisq̄s itaq; sic habet xp̄m in corde ut
ei t̄rena et t̄poralia. nec ea que licita sunt
atq; cēssa p̄ponat. fundamētū habet xp̄m.
Si autē p̄ponit. & si uideat habere fidē x̄.
n̄ ē tam in eo fundamētū xp̄e. cui talia p̄po-
nit. q̄nto magis si salutaria p̄cepta cōp̄-
nens cōmittat illicita. n̄ p̄posuisse xp̄m
f; postposuisse cūncit. quē post habuit
impatientē siue cēdentē. dū cōtra ei impata
siue cēssa suā p̄ flagitia delegit explorē
libidinē. Siquis itaq; xp̄ian^{quis} diligens mere-
tricē eiq; adherens unū corp̄ efficit. iā in
fundamēto habet xp̄m. Si q̄s autē diligit
uxorē suā. si scdm xp̄m. q̄s ei dubitet fun-
damētū ēē xp̄m. Si ū scdm hoc scdm. si

carnaliter. si in morbo concupiscentiarum sic
egentes que ignorant dominum. etiam hoc secundum
ueniam concedit apostolus. immo per apostolum christum. Po-
test ergo et iste in fundamento habere christum. Si
enim nihil ei talis affectionis uoluptatisque
proponat. quamuis superedificet ligna fenum
stipulam. christus est fundamentum. propter hoc saluus
erit per ignem. Delicias quippe huiusmodi.
amoresque terrenos propter coniugalem quidem copulam
non dampnabile. tribulationis ignis exurit.
Ad quem ignem pertinet et orbitates. et que
cumque calamitates que auferuntur hec. ac pro hoc
ei qui edificauit erit edificatio ista dampnosa.
quia non habet quod superedificauit. et eorum amif-
sione cruciabitur. quibus utique fruendo leta-
batur. Super hoc ignem saluus erit merito
fundamenti. quia et si utrumque id habere mal-
let an christum a persecutore proponeret. illud
christo non proponeret. Vide in apostoli uerbis
hominem edificante super fundamentum aurum
argentum lapides preciosos. Qui sine uxore
est inquit. cogitat que sunt domini. quoniam placeat
deus. Vide alium edificante ligna fenum stipu-
lam. Qui autem matrimonio iunctus est inquit.
cogitat que sunt mundi. quoniam placeat uxo-
ri. Uniuscuique opus manifestabitur. dies enim
domini manifestabit. dies utique tribulatio-
nis. In igne inquit reuelabitur. Tandem
tribulationem ignem uocat. sic alibi legitur.
Vasa figuli probat fornax. et homines iustos
temptatio tribulationis. Et uniuscuique opus
quale sit ignis probabit. Si cuius opus permanserit.
Remanet quod quisque cogitat que sunt domini.
quoniam placeat deus. Quod superedificauit merce-
dem accipiet. id est unde cogitauit hoc su-
met. Si cuius autem opus arserit dampnum pa-
tietur. quoniam quod dilexit non habebit. Ipse
autem saluus erit. quia nulla eorum tribulatio
ab illius fundamenti stabilitate semouit.

Sic tam quasi per ignem. Quod enim sine illicente
amore non habuit. sine urente dolore non potest.
Ecce quantum mihi uidetur inuenitur est ignis. qui nullum
eorum dampnet. sed unum dicitur. alterum dampnificet.
ambos probet. Si autem ignem istum loco isto uo-
luerim accipere de quo dominus dicit sinistris. dis-
cedite a me maledicti in ignem eternum.
ut in eis etiam isti credant esse. qui edificauit
super fundamentum ligna fenum stipulam. eosque
ex illo igne post tempus per malis meritis
imputum liberet bonum meritum fundamenti.
quod arbitramur dextros quibus dicitur. uenite
benedicti patris mei possidete paratum uobis
regnum. non eos qui edificauerunt super fundam-
tum aurum argentum lapides preciosos. Sed
in istum ignem de quo dictum est. sic tam quasi
per ignem. si hoc modo intelligendus. utriusque
mittendi sunt et dextri scilicet et sinistri.
Illo quippe igne utriusque probandi sunt de quo
dictum est. dies enim domini declarabit. quoniam in ig-
ne reuelabitur. et uniuscuique opus quale sit ig-
nis probabit. Si ergo utrumque probabit ignis. ut
si cuius opus manserit. id est non fuerit igne
consumptum. quod superedificauit mercedem acci-
piet. si cuius autem opus arserit dampnum pati-
etur. perfecto non est ipse eternus ille ignis.
In istum enim soli sinistri nouissima et ppe-
tua dampnatione mittentur. iste autem dextros
probat. sed alios eorum sic probat ut edificium quod
super christum fundamentum ab eis inuenerit et
estructum non exurat atque consumat. alios autem
aliter. id est quod superedificauerunt ardeat.
dampnumque inde patiantur. salui fiant autem
quoniam christum in fundamento stabilitate positum
precellentia caritate tenuerunt. Si autem salui
fient perfecto et ad dexteram stabunt. et cum
ceteris audient. uenite benedicti patris
mei possidete paratum uobis regnum. non ad
sinistram ubi illi erunt qui salui non erunt. et

ideo audient. discedite a me maledicti in igne eternum. Nemo quippe ab illo igne saluabitur: quia in supplicium eternum ibunt illi omnes ubi unus eorum non morietur & ignis non exstinguetur: qui cruciabuntur die & nocte in secula seculorum. Post istum sane corporis mortem donec ad illud ueruat qui post resurrectionem futurum est damnationis et remunerationis ultimus dies. si hoc temporis intervallo spiritus defunctorum eimodi ignem dicuntur perpetui quem non sentiant illi qui non habuerunt tales mores & amores in huius corporis uita. ut eorum ligna fenum et stipula consumantur. alii uero sentiant qui huiusmodi seculi edificia portauerunt. siue ibi tantum. siue & ibi et hic. siue ideo hic ut non ibi. et secularia quamuis a damnatione uel malia ceremoniali ignem transitorie tribulationis inueniant. non redarguo quia forsitan uerum est. **Ex tractatu psalmi. xxxvii.**

Dne ne in indignatione tua arguas me. neque in ira tua emendes me. futurum est enim ut quidam in ira dei emendentur. & in indignatione arguantur. Et forte non omnes qui arguentur emendabuntur. Nam utique arguet eos quibus dicet. Curui & non dedistis mihi manducare. et sitiui & non potastis me. & cetera quae ibi persequens quidam inhumanitatem & sterilitatem increpat. dicens malis ad sinistra constitutis. Ite in ignem eternum. qui paratus est diabolo & angelis eius. Hec iste quuora formidans excepta uita ista in eorum malis plangit & gemit. rogat & dicit. Dne ne in indignatione tua arguas me. Non sum inter illos quibus dicitur es ut in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Neque in ira tua emendes me. ut in hac uita purges me. & tale me reddas. cui iam emendatoris ignis non opus sit. Propter illos qui salui erunt. sic tam quasi pignus. Quare. non quia hic edificant super fundamentum

tum ligna fenum stipulam. Edificarent autem aurum argentum lapides preciosos. et de utroque igne securi essent. non solum de illo eterno qui in eternum cruciaturus est impios. sed etiam de illo qui emendabit eos qui pignus salui erunt. Dicit enim. Ipse autem saluus erit. sic tam quasi pignus. Et quia dicitur saluus erit. contemnitur ille ignis ita plane quam si salui per ignem. Grauior tam erit ille ignis. quam quicquid potest homo pati in hac uita. Et nostis quanta hic passi sunt mali. quanta potuerunt et boni pati. Quod enim quisque maleficus. latro. adulter. sceleratus. sacrilegus. protulit legibus. quod non protulit martyrum in confessione christi. Ista ergo quae hic sunt multo faciliora sunt. & tam uidentur quicquidmodum ea homines non satiant. quicquid iusserit faciunt. Quanto melius faciant quod iubet deus. ne illa grauiora patiantur. **Ex tractatu psalmi. c. iii.** Aues autem non diuisit. Spirituales non habent diuisionem. non cogitant scismata. Pax est in eis. custodiunt eam in ceteris quantum possunt. Vbi in aliis deficiunt. in se tenent. Si erit ibi inquit filius pacis. requiescat super eum pax uestra. si quidem ad uos reuertetur. Non est filius pacis. diuidi uoluit. reuertetur ad te pax tua. quia aues non diuisit. Venit & caminus. Nam cum sedat abraham usque ad uesperam. & uenit magnus terror iudicii diei. Vespera enim illa finis seculi. & caminus ille ueniens dies iudicii. Diuisit inter media illa quae diuisa erant etiam caminus. Si inter medium transit caminus. alia in dexteram. alia in sinistram separauit. Sunt ergo quidam carnales. & tam gremio ecclesie continentur. uiuentes secundum quandam modum suum. quos tamen ne seducant ab hereticis. Quoadum enim carnales sunt. aues quippe non diuisit. carnales diuiduntur. Non potui uobis loqui quasi spiritualibus. sed quasi carnalibus. Et quoniam probat quia carnales diuiduntur.

Adiungit. Cū enī dīc' unq'sq; ur̄m ego sū
pauli. ego aū apollo. ego ū cephe. n̄ne car-
nales estis. & scđm hominē ambulatis.
Rogo uos fr̄s. audite & p̄ficite. Excutite
uos de loco carnali. p̄gite in turturē &
cotubā. Aues enī n̄ diuist. S; q̄cūq; talis
p̄manserit. & scđm modū uitę aptū car-
nalib' de gremio eccl̄is n̄ recesserit. & n̄
fuerit seduct' ab hereticis ut ex c̄traria
parte diuidat'. ueniet camin' & ad dex-
terā ponit'. Sine camino n̄ poterit. s; qui
caminū pati n̄ uult. p̄gat in turturē et
cotubam. Qui potest cape capiat. Si aū
sic n̄ erit. & edificauerit sup' fundamētū
ligna fenū stipulā. id est amores sc̄lāres
fundamēto fidei sup̄edificauerit. tam si
in fundamēto sit xp̄s ut p̄mū locū ipse
habeat in corde. & in illo ei nihil om̄ino
anteponat'. portant' & tales. tolerant' et
tales. Veniet camin'. incendet ligna fenū
stipulā. Ipse autē inq̄t salus erit sic tam
quasi p̄ignē. Hoc aget camin'. Alios in
sinistrā separabit. alios in dextrā q̄dam
eliquabit. **Nescitis q̄a tēplū dī estis. &
sp̄s dī habitat in uobis.**

Om̄s adhuc in
firmi et scđm fidē ambulantes. scđm fidē
tēplū dī sunt. & tēplū dī er̄t aliq̄ndo etiā
scđm speciem. Quādiu s̄t tēplū scđm fidē.
quādiu in ipsis xp̄s p̄ fidē inhabitat sic
dicit apl's. habitare xp̄m p̄ fidē in cordib'
ur̄is. Sunt autē iā celi in quib' iam p̄ spe-
ciem inhabitat d's. uidentes eū facie ad
faciē. Om̄s sc̄i angli. om̄s sc̄e uirtutes.
potestates. sedes. dn̄ationes. ierl̄m illa
celestis unde p̄grinando ingemiscimus
& quā desiderando oram'. ibi habitat d's.
Illuc leuauit iste fidē. illuc ascendit af-
fectu desiderando. Et ipsū desiderū facit

desudare animā sordes peccatorū. & mundari
ab om̄i labe. ut fiat et ipsa celū. q̄a leuauit
oculos ad eū q̄ habitat in celo. Celū enī q̄d
oculis uidem' si intellexerim' eē habitati-
onē dī. transitura ē habitatio dī. q̄a celū
& trā transiet. Deinde antequā faceret d's
celū et trā. ubi habitabat. S; dicit aliq's.
Et antequā faceret d's sc̄s. ubi habitabat.
In se habitat d's. Apud te habitat. & apud
se est. D's et q̄ndo dignat' habitare in sc̄is.
n̄ sic s̄t sc̄i dom' dī. ut ipsa subtracta cadat
d's. Ali' enī nos habitam' in domo. aliter
d's in sc̄is. Tu habitas in domo. quē si sub-
tracta fuerit cadis. d's autē sic habitat in
sc̄is. ut si ipse d's discesserit. cadant. Qui
eūq; g' sic portat dīm ut sit tēplū dī. non
putet sic a se portari. ut tr̄eat dīm si se
subducatur. Ne illi si se subtraxerit d's. q̄a
ipse cadet. Nā d's in se p̄manet. In quib'
nos habitam' ipsa nos c̄tinent. in quib' d's
habitat. ipse illos c̄tinet. **Ex libro c̄tra
maximianū sedō.** Suscipere te dicis q̄d
ptuli. nescitis q̄a tēplū dī estis. & sp̄s dī ha-
bitat in uob'. Qd potuisti dicere ideo dictū
eē. q̄a in nemine habitat d's quē n̄ ante
sp̄s sc̄s sc̄ificauerit atq; purgauerit. q̄si
tēplū dō habituro n̄ sibi sc̄ificet & pur-
get sp̄s sc̄s. cū apl's hinc ostenderit ipsum
eē dīm. cui nos dixerat tēplū. q̄a n̄ ait.
et sp̄s dī sc̄ificet et purgat uos. ut d's ha-
bitet in uob'. s; ait sp̄s dī habitat in uob'.
Utiq; in templo suo d's habitat. Nā q̄d est
tēplū dī. n̄ habitaculū dī. Vidisti aū etiā
tu c̄sequerē eē dīm n̄r̄m cui sum' tēplū.
& noluisti aliud testimoniū cōmemorare
q̄d ptuli. nescitis q̄a corp' ur̄um tēplum
in uob' sp̄s sc̄i est quē habetis a dō. Jam
g' c̄stare dīm eē sp̄m sc̄m. Neq; enī n̄ eē d's
haberet tēplum. & tēplū n̄ manufactum.

si edificatū de mēbris. Xpē enī sup omīa ē
 dñs benedict⁹ in sc̃la. cui mēbra sunt corpo-
 ra nr̃a. Qui enī dixit nescitis quia corpus
 ūrum tēplū in uob⁹ sp̃s sc̃i est. ipse dixit.
 nescitis q̃a corpora ūr̃a mēbra sunt xp̃i.
 Itane ū cui de lignis & lapidib⁹ salomon
 edificauit tēplū dñs ē. & cui tēplū edificat⁹
 de mēbris xp̃i hoc ē de mēbris dī dñs n̄
 est. cū loquens de dō beatissim⁹ martyr
 stephan⁹ dixerit. salomon edificauit ei
 domū. S; sum⁹ n̄ in manufactis tēplis inha-
 bitat. & tam xp̃i mēbra quoy caput est
 sup om̃s celos tēplū sunt sp̃s sc̃i quē c̃stat
 uenisse de celo. Istū negare dñm quid est.
 n̄ n̄ ēē & nolle ēē tēplū ei⁹. Alloquitur
 nos apl̃s dicens. Obsecro autē uos fr̃s per
 miserationē dī. ut exhibeatis corpora ūr̃a
 hostiā uiuā. sc̃am. dō placentē. Corpora
 itaq; fidelū hostia sūt dō. mēbra xp̃i. tē-
 plū sp̃s sc̃i. et dñs n̄ est sp̃s sc̃s. Quis hoc
 dicit. n̄ in quo n̄ inhabitat. Qm̄ in q̃ ha-
 bitat. utiq; tēplū ei⁹ est. Deniq; cū dix-
 isset apl̃s. nescitis quia corp⁹ ūr̃m tēplū in
 uob⁹ sp̃s sc̃i est quē habetis a dō. & n̄ estis
 ūr̃i. empti enī estis p̃cio magno. c̃tinuo
 secut⁹ adiunxit. gl̃ificate g̃ & portate
 dñm in corpore ūr̃o. ubi dilucide ostendit
 dñm ēē sp̃m sc̃m. gl̃ificandū scilicet in cor-
 pore nr̃o tanq; in templo suo. & qd̃ ana-
 nias dixit apl̃s petrus. ausus es mentiri
 sp̃ui sc̃o. atq; ostendens dñm ēē sp̃m sc̃m.
 n̄ es inq̃t hominū m̃tis s; dō. Vbiq; ad
 est sp̃s sc̃s ad homines in c̃nā uitā rege-
 nerandos. & n̄ est eis dñs. Immo ū dñs ē.
 & dñs uer⁹ est. quia uera dī mēbra tēplū
 ei⁹ est. et utiq; subiectū ē tēplū illi cui⁹ est
 tēplū. Quom̄ g̃ dñs n̄ est. cui sūt mēbra dei
 subiecta. Ac p̃ hoc et dñs ē templi sui.
 Quis enī hoc neget. q̃s ita desipiat. ut

dicat aliquē ēē n̄ dñm dom⁹ su⁹. Quom̄ g̃
 sp̃s sc̃s n̄ ē dñs. q̃ dñs ē mēbroꝝ dñi. Ipse
 est q̃ppe sp̃s dñi. de q̃ uno eodēq; loco dictū
 est. Cū autē conuēfuerit ad dñm. auferet
 uelamen. Dñs autē sp̃s ē. Vbi autē sp̃s dñi.
 ibi libtas. Quom̄ autē rex n̄ ē. cui⁹ tēplum
 ē quē mēbra sūt regis. Quom̄ n̄ c̃sedet
 patri et filio q̃ repleuit filiū. q̃ mēbra filiū
 suā possidet domū. Vnde cū de patre
 p̃cedat. qm̄ cū patre c̃sedet. cū ipsa sessio
 n̄ sit utiq; cogitanda carnaliter. Postre-
 mo qualis uob⁹ p̃suasit sp̃s. ut sp̃ui sc̃o
 denegetis. qd̃ sc̃s hominū sc̃a scriptura
 c̃cedit. uos uideritis. Aut enī apl̃s. Cū c̃em⁹
 mortui peccatis c̃uiuificauit nos xp̃o. cui⁹
 gr̃a sum⁹ salui facti. & simul excitauit.
 & simul sedere fecit in celestib⁹ in xp̃o
 uiu. Sc̃i g̃ q̃s sc̃ificauit sp̃s sc̃s c̃uiuifica-
 ti xp̃o. ita simul sessuri p̃destinati sūt.
 ut iā factū dicat apl̃s qd̃ cer⁹ ē affuturū.
 et ipsi sp̃ui sc̃o subtrahit⁹ a uob⁹. q̃sq; ē ille
 c̃fess⁹ tanquā sedere cū patre & filio
 sit indign⁹. qui eadē sede facit dignos.

Ex libro de trinitate. vii. Deum esse
 sp̃m sc̃m scriptura clamat apud apl̃m
 quē dicit. Nescitis q̃a tēplū dī estis.
 Statimq; subiecit. et sp̃s dī habitat in
 uob⁹. Dñs enī habitat in templo suo. Non
 enī tanq; minister habitat sp̃s dī in tē-
 plo dī. cū alio loco euidentius clamat.
 Nescitis q̃a corpora ūr̃a tēplū in uob⁹ ē
 sp̃s sc̃i quē habetis a dō. & n̄ estis ūr̃i.
 Empti enī estis p̃cio magno. gl̃ificate g̃
 dñm in corpore ūr̃o. **Ex libro sententia-
 rum p̃speri.** Qui supplicaturus dō locū
 sc̃m et aptū requiris. interiora tua mun-
 da. & om̃i inde mala cupiditate depul-
 sa p̃para t̃ in cordis tui secreto pacē. uo-
 lens in tēplo orare interiori. & ita age

semp. ut tēplū dī sis. Ibi enī dīs exaudit. ubi
habitat. **Ex libro ad dardanū de p̄sen-**
tia dei. Anima in corpore cōstituta n̄ solū
nullas angustias. uerū etiā q̄ndā latitu-
dinem inuenit. n̄ corporaliū locorū s; spūa-
liū gaudiōrū. cū sit qd̄ ait apls. nescitis
qm̄ corpora ur̄a tēplū in uob̄ ē sp̄s sc̄i
quē habetis a dō. Nec dici n̄ stultissime
potest. n̄ habere locū in corpore nr̄o sp̄m
sc̄m. qd̄ totū anima nr̄a impleuerit. q̄nto
stultius dicit̄ ullis angustis impediri
alicubi trinitatē. ut pater et filius et
sp̄s sc̄s ubiq; simul eē non possint. Ve-
rū illud ē multo mirabili. qd̄ cū dīs ubiq;
sit tot. n̄ tam̄ in omib; habitat. Non
enī omib; dici potest qd̄ ait apls. uel qd̄ iam
dixi uel etiam illud. nescitis quia tēplū dī est.
et sp̄s dī habitat in uob̄. Vnde e contrario
de quib; ita dicit. Quisq; autē sp̄m xp̄i
n̄ habet. hic n̄ est ei. Quis porro audeat
opinari. n̄ quisq; inseparabilitatē trinitati
penit̄ ignorat qd̄ in aliq; possit habitare
pat̄ aut filiū in q̄ n̄ habitat sp̄s sc̄s. aut in
aliq; sp̄s sc̄s in q̄ n̄ est pat̄ et filius. Vnde
faciendū est ubiq; eē dīm p̄ diuinitatis pre-
sentiam. s; n̄ ubiq; p̄ in habitationis grām.
Propter hanc enī habitationē ubi peul-
dubio grā dilectionis ei agnoscitur. n̄ di-
cimus. pat̄ nr̄ qui es ubiq;. cū et hoc sit
uerū. s; pat̄ nr̄ qui es in celis. ut tēplū
ei potius in oratione cōmemorem. qd̄ et
nos ipsi eē debemus. et in quantū sumus
in tantū ad ei societate et adoptionis fa-
miliā p̄tinem. Si enī ppl̄s n̄dū fact̄ eq̄l̄s
angl̄s ei adhuc in ista p̄grinatione dici-
tur tēplū ei. q̄nto magis est tēplū eis in
celis ubi est ppl̄s angl̄orū q̄b; aggregan-
di et coequandi sum. cū finita p̄grina-
tione qd̄ p̄missum est sumpserimus.

Item ex eodem libro. Multum mirabilis res
est. quēadmodū quorundā n̄dum cognosce-
ntium dīm sit in habitatione dīs. et quorundam
cognoscentium n̄ sit. Nec illi enī ad tēplū
dī p̄tinent. q̄ cognoscentes dīm n̄ sicut dīm
gl̄ificauerūt aut gr̄as egerunt. et ad tēplū
dī p̄tinent paruuli sc̄ificati sacramento xp̄i.
regenerati spū sc̄o. qui certe p̄ etatem n̄dū
possunt cognoscere dīm. Vnde quē potu-
erunt illi nosse nec habere. isti potuerūt ha-
bere ante quā nosse. Beatissimi autē quib;
hoc ē dīm habere qd̄ nosse. ipsa quippe
noticia uerissima ac felicissima ē. Neq;
hoc in paruulis mirū debet uideri. cū apls
quib; etiam maiorib; dicat. nescitis q̄a
tēplū dī estis et sp̄s dī habitat in uob̄.
de qualib; paulo ante dixerat. animalis
autē hō n̄ p̄cipit que sunt sp̄s dī. quos
etiā paruulos uocat. n̄ carnis etate sed
m̄tis. Non itaq; p̄cipiebant cognitionē
sp̄s dī qui habitabat in eis. et habitante
in se spū sc̄o adhuc animales n̄dū sp̄ales
erant. q̄a n̄dum poterant habitatorē suū
sp̄m cognitione p̄cipere. Habitare autē
ideo et in talib; dicitur: quia in eis occulte
agit ut sint tēplum ei. idq; in p̄ficien-
tib; et p̄ficiendo p̄seuerantib; p̄ficiat. Spe
enī salui facti sum. sicut apls dicit. cum
alio loco dicat. saluos nos fecit p̄ lau-
ebrū regenerationis. Cū ḡ hic dicat sal-
uos nos fecit tanquā salus ipsa iam da-
ta sit. quēadmodū accipiendum sit. illic
exponit ubi ait. spe enī salui facti sum.
Agit ḡ in quib; adhuc mortalib; habitat
ipsam edificationē habitaculi sui. quā
n̄ in ista s; in alia post hanc uitā p̄ficiat.
q̄ndo absorbebit mors in uictoria. di-
citurq; illi. ubi est mors uictoria tua.
ubi est mors aculeus tuus. Cum itaq;

pficientes in quib' mortalib' habitat. dñi de
 die in diem renouant' magis magisq; iusti-
 ficet. exaudiat orantes. mundet cōfiteutes.
 ut exhibeat sibi templū immaculatū in
 eternū. merito dicit' n̄ inhabitare in eis
 q' cognoscentes dñm n̄ sic dñm glificauerunt
 aut grās egerūt. Colendo enī & seruendo
 creature potius quā creatori. n̄ unū ueri
 dī tēplū se eē uoluerūt. atq; ita dñi uoluit
 eū habere cū multis. facili' effecerūt ut
 eū n̄ haberent. quā ut dñs multis falsi-
 ue miserent. Et merito dicit' habitare
 in eis q's scdm ppositū uocatos iustifi-
 candos glificandosq; suscipit etiā an-
 tequā incorpoream quē ubiq; tota est
 ualeant ei' nosse naturā. qntū nosci ex
 parte p speculū & in enigmate ab hoīe
 in hac uita cū plurimū pferat potest.
 Hos tales si etiā antequā pueniant ad
 spūalem m̄tis etatē ubi n̄ lacte alant' s;
 solido cibo dñs utat' hui' extrem' inueni-
 rit. pficiet in eis habitator illoz q'qd
 hic intelligentiē min' habuerūt. qm ab-
 unitate corporis xpi q' nob' uia fact' est.
 & a templi dī societate n̄ recesserūt. Vnde
 de uo n̄ recedant. regulā fidei pusillis.
 magnusq; cōmunem in ecclia pseueran-
 ter tenent. & in q' pueniūt in eoambu-
 lant. & donec eis dñs reuelet siqd aliter
 sapiunt cogitationes suas carnales non
 dogmatizant. qā n̄ obdurant cētiosis
 defensionib' inmanendo. s; qdāmambu-
 lando idest pficiendo desudant intelli-
 gentiē pspicuitatē impetrantes p fidei
 pietatem. **Siquis autē tēplū dī uola-**
uerit disperdet illū dñs. Templū enī dñi
scm est. qd estis uos. Ex sermone de
decc' chordis. Aptm audite. Nescitis
 qā tēplū dī estis. & spc dī habitat in uob'.

Hoc dicit xpianus. hoc dicit fidelib'. Nesci-
 tis qā tēplū dī estis. & spc dī habitat in
 uob'. Siquis tēplū dī corrumpit. corrūpet
 illū dñs. Videt' qm minatur. Non uis cor-
 rūpi domū tuā. quare corrūpis domū dei.
 Omnia q' peccata hominū aut ad corrupte-
 tā p̄tinent flagitia. aut ad facinora no-
 cendi. Quia dñs nocere n̄ potest in facinorib'
 in flagitiis offendis. in corruptelis cū of-
 fendis. in te illi facis iniuriā. facis enī in-
 iuriam. grē ipsi. dono ipsius. Iam nosti
 p̄cū tuū. iam nosti q' accedis. qd mandu-
 ces. qd bibas. immo quē manduces quē
 bibas. **Ex sermone de iūbis euāg. ii.**
 Nemo dicat in corde suo. peccata carnis n̄
 curat dñs. Nescitis inqt qā tēplū dī estis.
 & spc dī habitat in uob'. Quisq's tēplū
 dī corrumpit. corrūpet illū dñs. Nemo se
 fallat. S; forte ait aliq's. Templū dī ani-
 m' n̄s est. n̄ corp' meū. Dicit etiā testi-
 moniū. Omnis caro fenū. & omnis claritas
 ei' flos fenū. Infelix interpretatio. pueni-
 da cogitatio. fenū dicta ē caro qā mo-
 ritur. S; qd ad tēps morit'. n̄ resurgat
 cū crimine. Vis nosse etiā aptā inde sen-
 tentiam. Nescitis inqt idem inde apl's.
 quia corpora uīra tēplū est spc scī quem
 habetis a dō. Iam n̄ cōtempnatis corpo-
 ralia peccata. Ecce qā & corpora uīra
 tēplū in uob' est spc scī quē habetis a dō.
 Contēpnebas corporale peccatū. contēp-
 nis qd peccas in tēplū ipsum. Corp' uū.
 tēplū est spc scī. Iam uide qd faci-
 as de templo dī. Si eligeres in ecclia fa-
 cere adulteriū intra istos parietes. qd
 te esset secleratus. Modo autē. tu ip-
 se es templū dī. Templū intras tēplū
 exis. tēplū in domo tua manes. tēplū
 surgis. uide qd agas. uide ne offenda's

templi habitatorē ne deserat te & in ruinā
uertaris. Nescitis inq̃t q̃a corpora ur̃a. & hoc
de fornicatione loquebat̃ apl̃s. ne cōtempneret̃
temporalia peccata. templū ē sp̃s sc̃i quem
habetis a deo. Et n̄ estis ur̃i. empti enī estis
p̃cio magno. Si cōtempnis corp̃ tuū. cōsidera
p̃ciū tuū. Scio ego et mecum om̃is hō q̃ pau-
lo attentius cōsiderauit. neminē tantē dñm
sub uerbis ei n̄ se corrigere. n̄ qui putat q̃a
plus habet uiuere. Ipsa res est. quē multo
occidit. Cū enī dicunt cras cras. et subito
ostiu clauditur. remansit foris cū uoce
coruina. quia n̄ habuit gemitū colubini.

Ex tractatu psalmi. x. Apl̃s dic̃. Templū
dī sc̃m ē q̃d estis uos. Quisq̃s tēplū dī ui-
lauert. disp̃det illū d̃s. Templū enī dī ui-
olat. q̃ uiolat unitatē. Non enī tenet ca-
put ex q̃ totū corp̃ cōnexum & cōpactū p̃
omnē textū subministrationis sc̃dm opa-
tionē in m̃surā unicuiq̃ partis incrementū
corporis facit in edificationē suā in carita-
te. In hoc tēplo sc̃o suo dñs est. q̃d ēstat ex
multis membris sua quibq̃ officia geren-
tib. in unā edificationē caritate cōstructis.
Qd uiolat. quisq̃s causa p̃ncipat̃ sui a
catholica societate disiungitur. **Ex ser-
mone de cōuersione pauli apl̃i.** Duo sūt
p̃cepta. & duo genera peccatorū. Aut enī
in dñm hō peccat. aut in hominē. Peccate
autē in dñm etiā corrūpendo tēplum eis.
In te enī habitat d̃s. redemit te sanguine
filii sui. quanquā & antequā redimereris
cui seruus eras n̄ ei qui condidit om̃ia. pec-
cualiter quēadmodū te habere uoluit
redēptū sanguine filii sui. Et n̄ estis ur̃i
inq̃t apl̃s. empti enī estis p̃cio magno.
glorificate et portate dñm in corpore ur̃o.
Ergo ille a quo redēptus es. fecit te do-
mū suā. Nūq̃d tu uis eueri domū tuā.

Sic nec d̃s suā. hoc est te ipsum. Si tibi non
parcis p̃pter te ipsum. parce t̃ p̃pter dñm qui
te fecit templū suū. Templū enī dī sc̃m est
inquit q̃d estis uos. Et qui tēplū dī corrūpit
corrūpet illū d̃s. Inq̃t peccata homines q̃n-
do faciunt. putant se n̄ peccare. q̃a nulli
homini nocent. S. q̃m est innocens. q̃ sibi
n̄ parcat. Ille innocens ē q̃ nulli nocet.
q̃a dilectionis p̃ximi regula ab ipso est.
Hoc enī dixit d̃s. Diliges p̃ximū tuū sic
teipsum. Quom̃ g̃ in te salua est dilectio
p̃ximi tui. q̃ndo dilectio tui p̃ intēpan-
tiam uulneratur. **Ex tractatu psalmi
.xc.iii.** Verū tēplū dī agnoscam. Templum
enī dī sc̃m est inquit. q̃d estis uos. Si g̃ nos
sumus templū dī. ara dī anima nr̃a est. Sa-
crificium dī quid est. Forte hoc facimus
modo. Imponim̃ in aram sacrificiū. q̃ndo
dñm laudamus. Docet enī nos psalm̃ dic̃s.
Sacrificiū laudis honorificabit me. & ibi
uia est ubi ostendā illi salutare dei. At n̄
si sacerdotē requiras. sup̃ celos est. inter-
pellat p̃ te. qui in terra mortuus ē p̃pter
te. **Nemo se seducat. Siquis uidetur
int̃ uos sapiens ēē in hoc sc̃lo. stult̃ fiat
ut sit sapiens. Sapientia enī huius mundi
stulticia est apud dñm. Scriptū est enim.
Cōprehendam sapientes in astutia eorū.
Et iterū. Dñs nouit cogitationes sapien-
tium q̃m uane sunt.** **Ex tractatu
psalmi. xc.iii.** Tu nescis cogitationes dei.
q̃m iuste sunt. Ille scit cogitationes homi-
nū q̃m uane sunt. & homines cognouerunt
cogitationes dī. Sed quib̃ iam amicus
factus ē. p̃dat consiliū suū. Et uos fr̃s mei.
nolite uos cōtempnere. Si cū fide accedi-
tis ad dñm. auditis cogitationes dei.
Cas modo discitis. hoc uob̃ dicitur. & ad
hoc instrumini. Relinq̃te g̃ cogitationē

hominū qm̄ uanę sunt. ut cōphendatis cogitationes dī quę sapientes sunt. **Ex libro de ciuitate dī. xviii.** Qui hic beati esse & a se ipsis beati fieri mira uanitate uoluerunt. irrisit hos ueritas p̄ ppham dicentē. Dñs nouit cogitationes hominū quomā uanę sunt. uel sicut hos testimoniu posuit apls paul'. dñs nouit cogitationes sapientium. qm̄ uanę sunt. **Ex tractatu euangelii sedm̄ iohannē. l. vii.** Percant argumēta philosophorū. Stultam fecit dñs sapientiam hui' mundi. & dñs cognouit cogitationes hominū qm̄ uanę sunt. **Ex libro de pastoribus.** Dicitur aliquando inscripturis sapientia p̄ astutia. 'abusione uerbi n̄ p̄prietate. Unde dicit'. Vbi sapiens. ubi scriba. ubi conq̄sitor hui' scil'. Nonne stultam fecit dñs sapientiā hui' mundi. **Ex libro de ciuitate dī. xviii.** Nolite glari. et nolite loqui excelsa. neq; exeat magniloquiū de ore ur̄o. qm̄ sciētiarū dñs. et ipse uos scit. & ubi nemo scit. qm̄ q̄ putat se aliqd̄ eē cū nihil sit. se ipsū seducit. Hec dicunt aduersarius ciuitatis dī. ad babyloniā p̄tinentib'. in se n̄ in dō glantibus. Dñs sciētiarum. atq; ideo & arbit̄r̄ c̄sciētiarū. ibi uidens cogitationes hominū qm̄ uanę sunt. Si hominū sunt. ab illo n̄ sunt. **I**taq; nemo gl̄etur in hominib'. Om̄ia enī ur̄a sunt. siue paul'. siue apollo. siue cephas. siue mund'. siue uita. siue mors. siue p̄sentia siue futura. om̄ia ur̄a sūt. uos autē xp̄i. xp̄e autē dei. **Ex libro questionū. lxxx. iii.** Om̄ia ur̄a. uos autē xp̄i. xp̄e autē dī. Si a capite numerentur. inueniunt unū duo. tres quatuor. Item caput mulieris uir. caput uiri xp̄e. caput autē xp̄i dñs. Si eodē modo numerent. inueniunt similit. unū & duo. & tres & quatuor.

Porro. unū et duo et tres & quatuor simul ducti. fiunt decem. Quia p̄pter disciplinam quę insinuat conditorem dñm et conditam creaturam. recte significat denari' numerus. & cū corpus p̄fectum atq; inextimabile subditur anime p̄fectę atq; inextimabili. rursusq; ipsa subditur xp̄o et ille deo. n̄ tanquā dissimilis aut alterius nature. s; tanquā patri filius. hoc totū eodē numero denario recte significatur. qđ post resurrectionē corporis sp̄atur futurū in eternum. et fortasse p̄pterea q̄ educunt ad uincā. denariū accipiunt mercedis nomine. **Ex sermone de simbolo.** Cum dictum est. qm̄ dñs sp̄s est. animaduertendum n̄ dictū eē qm̄ sp̄s dī est. s; qm̄ dñs sp̄s est. ut ipsa dñtas patris et filii hoc loco dicta sit dñs. qđ est sp̄s sc̄s. Huic accedit aliud testimonium. qđ dicit iohes apls. qm̄ dñs dilectio est. Etiam hic n̄ ait dilectio dei est. sed dilectio dñs est. ut ipsa deitas dilectio intelligatur. & qđ in illa enumeratione conexas sibi rerū ubi dicitur. om̄ia ur̄a sunt uos autē xp̄i. xp̄e autē dī. & caput mulieris uir. caput uiri xp̄e. caput autē xp̄i dñs. nulla sit cōmemoratio sp̄s sc̄i. quia n̄ fert in his quę sibi conexas sunt numerari solet ipsa conexio. **S**ic uos existimet hō ut ministros xp̄i. et dispensatores mysteriorū dī. hic iam querit inter dispensatores. ut fidelis q̄s inueniatur. **Ex eplā ad audacem.** Dispensator plane salutis eterne cū ceteris innumerabilib' c̄seruis meis sum. Qđ si uolens facio mercedē accipio. si autē inuitus. tantū dispensatio credita est m̄. Neq; enī salutis illi' dispensatorē eē puerbum & sacramtū. iam hoc est etiā eē participem. Nā si p̄ bonos n̄ dispensaret. non

recte apls diceret. imitatores mei estote sicut
et ego xpi. Rursus si p malos n dispensaret.
n de quibdam dñs diceret. que dicunt faci-
te. que autē faciunt facere nolite. dicunt
enī & n faciunt. Multi g dispensatores sunt.
p quorū ministeriū puenit ad eternā salutē.
Sed querit inter dispensatores ut fidelis qs
inueniatur. & inter ipsos fideles in quorū
me numero ille qui n fallitur cōputet. ali
est sic alius autē sic. sicut unicuique dñs par-
titus est m suram fidei. **Mihi autē pro
minimo est ut a uob iudicem aut ab
humano die. s; neq me ipsum iudico.**
**Nihil enī m cōscius sum. s; n in hoc
iustificatus sum. Qui autē iudicat
me. dñs est.** **Ex libro questionū. lxxx.**
iii. Vnusquisque p se rationē reddet. nec
alieno testimonio qsq̄ adiuuat apud
dñm. cui secreta cordis apparent. & uix
sibi qsq̄ sufficit. ut ei testimoniu phi-
beat conscientia sua. Quis enī gloriabitur
mundū se habere cor. Inde est qd apls
dicit. Mihi minimū est ut a uob iudicem
aut ab humano die. s; neq; me ipsū iudico.
Qua ppter eū de se quisque aut ^{non}omino
aut uix possit uerā ferre sententiā. quom
potest de alio iudicare. eū sciat nemo qd
agat in hoīe. n spc hominis. **Ex tēlatu
psalmi. xxx. yi.** Mihi autē minimum
ē ut a uob iudicem aut ab humano die aut
apls. s; neq; ego me ipsum iudico. Melius
enī me ego noui quā illi. s; melius dñs quā
ego. **Ex tēlatu psalmi. xl. i.** Scī p dīca-
tores uerbi dī et ipsi abyss. ut noueritis
q̄a abyss & ipse apls ait. Mirumū ē m
ut a uob iudicem aut ab humano die.
Quia autē abyss sit. audite ampli. Neq;
enī me ipsū iudico. Tantā autē pfundita-
tē credit eē in homine. que lateat etiā

ipsum hominē in q̄ est. Quanta pfunditas
latebat infirmitatis in petro. quando quid in
se intus ageretur nesciebat. et se cum dñō ut
p dñō moriturū temere pmittebat. Quanta
abyss erat. que tamen abyss nuda oculis
erat dñi. Nam hoc illi xpc pñunciabat. qd
in se ipse ignorabat. **Ex tēlatu psalmi. c.**
xl. vii. Mihi minimū est. ut a uob iudicem.
Quando enī potestis diiudicare cōscientiā meā.
q̄ndo examinare q̄ammodo facio q̄cqd facio.
Quantū possunt homines de alio iudicare.
plus hō utiq; ipse de se. s; dñs plus de ho-
mine quā homo de se. **Ex sermone
euangelii. xviii.** Si uult ipse qui nos
uocauit. pastores sum? n mercennariū. Sed
quid ait apls. Mihi minimū est ut a uob
iudicem aut ab humano die. s; neq; me ip-
sū iudico. Nihil enī mihi cōscius sum. s; n
in hoc iustificat sum. Qui autē iudicat me.
dñs est. Non ideo bona est cōscientia mea.
q̄a uos illa laudatis. Quid enī laudatis
qd n uidetis. Ille laudat q̄ uidet. ille etiā
corrigat si qd ibi uidet qd oculos ei offen-
dit. quia & nos n dicim? pfecte nos sanos.
s; tuncdū peccat nrm & dicim? dō. p pccatis
esto ne peccem. tam puto corā illo enī loqr
nihil aliud a uob querentes n salutē urām.
**Itaq; nolite ante temp iudicare. q̄aduisq;
ueniat dñs qui et illuminabit abscondita
tenebrarū. & manifestabit cōsilia cordū.
& tē laus erit unicuique a deo.** **Ex tēlatu
euangelii scdm iohannē. lxxx. vii.** Ple-
rūq; in his nrā credulitas fallitur. Puncti
autē ad nos ne pntiosa opinione fallam?
ut q̄a n possum? hominū indagare cōscien-
tiā. de ipsis reb? habeam? uerā certāq; sen-
tentiam. hoc est. ut si ille uel ille homo
utrū sit impudicus pudicusue nescim?
oderim? tam impudiciā et diligam? pudici-
tiam.

et si illū uel illā iustū ēē inuistū ue nescimus.
amen? tam iusticiā & iniusticiā detestem? non
quas ipsi nobis errando cōfingim? s; quas fidelitē
hanc appetendā illāq; uitandā in dī uerita-
te cōspicim? ut eū de ipsis reb; qd appetendū
ē appetim? qd deuitandū ē deuitam? ignos-
cat nobis qd de actis hominū aliqñdo immo-
nē uera sentim?. Hoc enī ad humanā tēptati-
onē p̄tinere arbitror sine qua ista duci non
potest uita. ita ut apls diceret. tēptatio uos
nō apphēdat nō humana. Quid enī tā hu-
manū. quā nō posse inspicere cor humanū.
& ideo nē eius latebras p̄serutari. s; plerūq;
aliud quā id qd ibi agit suspicari. Quāq;
et in his rerū tenebris humanarū hoc est co-
gitationū alienarū. etsi suspensiones nō possum?
q̄a homines sum? iudicia tam idest definita
firmaq; sententias cōtinere debem?. Nam
ante tēpus quicq; iudicare donec ueniat
dñs & illuminet abscondita tenebrarū et
manifestet cogitationes cordis. et tē laus
erit unicuiq; a dō. Quando g; nō errat in reb;
ut recta sit impbatio uitay uirtutūq; ap-
pbatio p̄fecto fuerat in hominib; ueniali-
tē humana tēptatio. **Ex tēptatu psalmi. c.**
Nondū reuelatū ē iudiciū. nox ē. apparebit
dies. apparebit iudiciū. Audi aplm. Itaq;
nolite ante tēp? quicq; iudicare. Quid est
ante tēp? Ante diem. Audi. q̄a ante
diem dixit. Donec ueniat dñs & illuminet
abscondita tenebrarū. & manifestet cogitati-
ones cordis. & tē laus erit unicuiq; a deo.
Nam modo quādiu nō uides cor meū. & nō
uideo cor tuū. nox est. **Ex libro enchiri-
dion.** Non enī scimus mortales corda
mortalium. Tunc autē illuminabit dñs abs-
condita tenebrarū & manifestabit cogitati-
ones cordis. & tē laus erit unicuiq; a deo.
q̄a id laudabit & diligit a primo in primo.

qd nō lateat ab illo illuminabit a deo. **Ex
eplā ad ualican.** Noticia nra certior int?
est ubi nemo scit quē sunt hominis nō sp̄e
hominis qui in ipso est. s; cū uenerit dñs
et illuminauerit abscondita tenebrarū et
manifestauerit cogitationes cordis. tē nihil
latebit. prīmū in primo. nec erit qd suus
q̄sque apiat. abscondat alienis. ubi nullus
erit alienus. Lux ū ipsa qua illuminabunt
hec omia. quē modo abscondunt. qualis
aut quanta sit. quis lingua p̄ferat. quis
salutem infirma m̄te cōtingat. Affecto illa
lux ipse dñs est. qm dñs lux ē & tenebre
in eo nō sunt ulle. s; lux m̄tium purgata
rū. nō istay corporis oculorū. **Ex libro
de ciuitate di. xx. ii.** Ita dñs nobis erit notus
atq; cōspicius ut uideat spū anobis singuli
in singulis nobis. uideat ab altero in altero.
uideatur in seipso. uideat in celo nouo et
tēra noua. atq; in omī quē tē fuerit creatā.
uideat et p corpora in omī corpore q̄cūq;
fuerint spūalis oculi corporis acie puen-
iente directi. Patebunt etiā cogitationes
nrē inuicem nobis. Tē enī implebit quod
ait apls. nolite ante tēp? quicq; iudicare.
& mox addidit. donec ueniat dñs qui &
illuminabit abscondita tenebrarū & ma-
nifestabit cogitationes cordis. & tē laus
erit unicuiq; a dō. Quanta erit illa felici-
tas. ubi nullū erit malum. nullū latebit
bonū. uacabit dī laudib; qui erit oīa in
omib;. Nam quid agat. ubi neq; ulla desi-
dia cessabit. ubi nulla indigentia labora-
bitur. nescio. Ammoneor etiā scō cantico.
ubi lego uel audio. beati q̄ habitant in
domo tua. in scēla scēlay laudabunt te.
Quis enī te discernit? Quid autē habes qd
nō accepisti. Si autē accepisti. qd glāris
q̄si nō accepisti. **Ex libro de grā & libero
y arbitrio.**

Er ergo tunc mens ido-
nea. que illam lucem
uideat. quod nunc non
dum est. Hoc autem
oculus corporis neq; nō
potest. neq; t v n c
p o t e r i t.

Prohibet apls dicens. Nemo gloriatur in homine. Et alio loco. Qui gloriatur in domino gloriatur. Illi uero heretici seipsos a seipsis iustos fieri putantes. quasi hoc eis deus non dederit. sed ipsi sibi. non utique in domino sed in semetipsis gloriantur. Talibus dicit apls. Quis enim te discernit? Quod ideo dicit. quia de massa illius perditionis que facta est ex adam non discernit hominem ut eum faciat uas in honorem non ad contumeliam. nisi deus. Sed homo quoniam carnalis et inaniter inflatur. cum audisset quis enim te discernit posset respondere uel uoce uel cogitatione et dicere. discernit me fides mea. discernit me oratio mea. discernit me iusticia mea. mox apls occurrit cogitationibus eius et dicit. Quid enim habes quod non accepisti? Si autem accepisti. quod gloriaris quasi non accepis. Sic enim gloriantur quasi non acceperint. qui se a seipsis iustificari putant. ac per hoc in seipsis non in domino gloriantur. **Ex libro de correptione et gratia.** Euntibus omnibus ex uno in condemnationem. discernunt non meritis suis sed per gratiam mediatoris. hoc est in sanguine sedis adam iustificati gratia. Itaque cum audimus. quis enim te discernit. quod autem habes quod non accepisti. si autem accepisti quod gloriaris quasi non accepis. ab illa perditionis massa que facta est per primum adam debemus intelligere neminem posse discerni. non quod hoc bonum habet quicquid habet quod gratia saluatoris accepit. Hoc autem apostolicum testimonium tam magnum est. ut beatus cyprianus ad circumum scribens illum subiecerit illi titulo. in quo ait. in nullo esse gloriantum quando nostrum nihil sit. **Ex tractatu euangelii secundum iohannem. xxxiii.** Propterea dixi uobis inquit. quia nemo potest uenire ad me. nisi datum fuerit ei a patre meo. Ergo et credere datur nobis. Non enim nihil est credere. Si autem aliquid magnum est. gaudeas quod credidisti. si noli eas.

tollere. Quid enim habes quod non accepisti? **Ex tractatu psalmi. l. viii.** Misericordia eius proueniet me. Cogitate quod dictum est. proueniet me. Si aliquid tuum primum attulisti. et ex tuo aliquid bono primo dei misericordiam meruisti. non te prouenit. Quando autem intelleges quia prouenit es. non intellegas quod ait apls. quod enim habes quod non accepisti? Hoc est misericordia eius proueniet me. Denique attendens omnia bona quecumque habere possumus. siue in natura. siue in instituto. siue in ipsa continuatione. in fide in spe in caritate. in bonis moribus. in iusticia. in timore dei. totum non esse nisi ex illius donis. ita conclusit. Deus meus misericordia mea. Non inuenit impletus bonus dei. quid appellaret dominum suum. non misericordiam suam. O nomen. sub quo nemini despondendum est. Deus meus inquit misericordia mea. Quid est misericordia mea? Si dicas. salus mea. intellego quia dat salutem. si dicas refugium meum. intellego quia confugis ad eum. si dicas fortitudo mea. intellego quia dat tibi fortitudinem. Misericordia mea quod est? Totum quicquid sum. de misericordia tua est. Ut enim quid feci? Ut enim quod te inuocarem. quid ego? Si enim ego ut aliquid essem. iam eram antequam essem. Porro si omnino nihil eram antequam essem. nihil peremerui ut essem. fecisti ut essem. et non tu fecisti ut bonus essem? Dedisti mihi ut sim. et potuit mihi dare alius ut bonus sim? Si tu mihi dedisti ut sim. et alius mihi dedit ut bonus sim. melior ille qui mihi dedit ut bonus sim. quam ille qui dedit mihi ut sim. Porro quia nemo te in misericordia largior. a quo accepi ut essem. ab illo accepi ut bonus essem. Deus meus misericordia mea. **Ex tractatu psalmi. lxxxv.**

Arguens apls superbiam. non ait non habes. sed ait quod enim habes quod non accepisti. Non arguebari quia dicebas te habere quod habes. sed quia ex te te uolebas esse quod habes. Immo et habere cognosce. et ex te nihil habere. ut nec superbis

sis nec ingratus. **Quia spectaculū facti sum⁹**
mundo & anglis et hominib⁹. Ex tēlatu
psalmi. xxxv. vii. Obprobriū inquit insipi-
 enti dedisti me. Inter eos me uiuere uolu-
 isti. int̄ eos p̄dicare ueritatē. q̄ amant ua-
 nitatē. Non possum n̄ irrideri ab eis. Quia
 spectaculū facti sum⁹ huic mundo & anglis
 & hominib⁹. Anglis laudantib⁹. hominib⁹
 obprobantib⁹. immo et anglis laudantib⁹
 & uitupantib⁹. A dextris & sinistris. ha-
 bem⁹ arma in quib⁹ militam⁹. Gloriam et igno-
 bilitatē. p̄ infamiā et bonā famā. ut sedu-
 ctōres et ueraces. hec apud anglōs. hec
 apud homines. quia et int̄ anglōs sūt scī
 angli quib⁹ bene uiuendo placeam⁹. & sunt
 p̄uicacitōres angli quib⁹ bene uiuendo dis-
 placeam⁹. & int̄ hoīes sūt scī uiri quib⁹ pla-
 ceat uita nr̄a. & sūt neq̄ssimi hoīes q̄ rideant
 bonā uitā nr̄am. Et hec arma sūt. illa dex-
 tra illa sinistra. utraq; tam̄ arma sunt.
 Vtrūq; armis & dextris & sinistris utor.
 et laudantib⁹ & uitupantib⁹. & honorem
 deferentib⁹ & ignominia irrogantib⁹. His
 utriusq; armis cōfligo cū diabolo. utriusq; cū
 seruo. p̄speris si n̄ corrūpor. aduersis si non
 frangor. **Non ut cōfundā uos hec scribo.**
sicut filios meos km̄os moneo. Ex tēla
tu psalmi. lxxxvii. Quod addidit & dic̄.
 corā patrib⁹ eorū fecit mirabilia in t̄ra egip-
 ti in cāpo thaneos. accōmodacius accepim⁹
 patres moysen & aaron aliosq; seniores.
 q̄ cōmemorant̄ in eadē scriptura etiā sp̄m
 accepisse unde accepat moyses. ut eū ad-
 uiuarent ad eundē pplm̄ regendū ac se-
 rendū. Cur enī n̄ appellarent. non sic
 d̄s un⁹ est q̄ regenerat sp̄m scō q̄s facit fili-
 os ad eternā hereditatē. s; honoris gratia
 p̄p̄t̄ eratē curāq; pietatis. sicut paulus
 senior dicit. n̄ ut cōfundā uos hec scribo.

sed ut filios meos km̄os moneo. cū sciret
 utiq; a d̄no dictū. ne uob̄ dicatis patrem
 in t̄ra. un⁹ est enī pat̄ nr̄ d̄s. Qd̄ n̄ ideo
 dictū est. ut hoc uocabulū honoris huma-
 ni de loquendi cōsuetudine tollerēt. s; ne
 grā dī qua in et̄nā uitā regeneram⁹. natē
 uel potestati uel etiā sc̄tati cuiq; homi-
 nis tribueret. Ideo cū diceret ego uos
 genui. p̄dixit in xp̄o. & p̄ eugl̄m. ne
 putaret̄ ipsi ēē qd̄ dī est. **Quid uultis.**
In uirga ueniam ad uos. an in caritate
et in sp̄u mansuetudinis. Ex tēlatu
psalmi. lxxxviii. Uisitabo in uirga
 aut iniquitates eorū. Sic et apl̄s cominat̄.
Quid uultis. In uirga ueniā ad uos.
 Absit ut dicerent p̄u fili. Si cū uirga
 uentur⁹ es. noli uenire. Melius est enī
 erudiri in uirga patris. quā in blandi-
 m̄to pure p̄donis. **Ego quidē absens**
corpore p̄sens autē sp̄u. iā iudicau
ut p̄sens eū q̄ sic opat⁹ ē. in noīe d̄ni
nr̄i iū xp̄i cōgregatis uob̄ & meo sp̄u
cū uirtute d̄ni iū tradere huiusmodi
sathane in interitū carnis. ut sp̄s
saluus sit in die d̄ni. Ex libro c̄tra
faustum. Quid crudele moyses aut
 mandauit aut fecit. cū cōmissū sibi
 pplm̄ scē zelans et unū uero dō subdi-
 tū cupiens. postea quā cognouit ad
 fabricandū & colendū idolū defluxis-
 se. int̄q; impudicā p̄stituisse demonib⁹
 in paucos eorū uindicans gladio q̄s d̄s
 ipse quē offenderant alto et secreto iu-
 dicio feriendos uoluisset inferri. et in
 p̄senti salubriter t̄ruit. & disciplinā
 in posterū sanxit. Nā cū nulla cru-
 delitate s; magna dilectione fecisse
 qd̄ fecit. quis n̄ in uerbis ei⁹ agnoscat.
 orantis p̄ peccatorib⁹ & dicentis. si

dimitas illis peccatū dimitte. sin autē dele
me de libro tuo. Comparans ḡ unusquisque
pie prudens illam cedem & hanc precem.
uidet pfecto aptissime. uidet quātū malū
sit animę p simulachra demoniorū forni
cari. qñdo sic seuit qui sic amat. Sic pla
ne & apls n̄ crudelit̄ s; amabilit̄ tradidit
homine satanę in interitū carnis. ut sp̄s
saluus sit in die dñi iui. Tradidit & ali
os. ut discerent n̄ blasphemare. **Ex li**

bro pmo de sermone dñi in monte.

Magni et scī iuri. q̄ iam optime scirent istā
mortē quę animā dissoluit a corpore
n̄ ēē formidandā. sedm̄ eorū tam animū
q̄ illā timerent n̄nulla peccata morte
punerunt. q̄ et uiuentib; utilis metus
meueret. & illis q̄ morte puniebant̄
n̄ ipsa mors noceret s; peccatū qd̄ auge
ri posset si uiuerent. n̄ temere iudica
bant. q̄b; tale iudiciū donauerat d̄s.
Inde est qd̄ helyas multos morte affe
cit. & ppriam manu & igne diuinit̄ impe
trato. cū & alii multi magni et diuini
iuri eodē spū cōsulendis reb; humanis
n̄ temere fecerunt. De quo helya cū ex
emplū dedissent discipuli dñō cōmemoran
tes quid ab eo factum sit. ut etiam ipsis
daret potestātē petendi de celo ignē ad
cōsumendos eos q̄ sibi hospitū n̄ pberet.
rephendit in eis dñs n̄ exemplū pphę scī.
s; ignorantia uindicandi. quę adhuc erat
in rudib;. animaduertens eos n̄ amore
correctionis s; odio desiderare uindictā.
Itaq; postea quā eos docuit qd̄ ēēt dilige
re proximū tanquā seipsum. infuso etiam
spū scō quē decem dieb; completis post
ascensionē suā desup ut pmiserat misit.
n̄ defuerunt tales uindictę quāuis
multo rariius quā in ueteri testamento.

Ibi enim ex maiori parte seuentes timore
pmebant. hic autē maxima dilectione li
beri nutrebant. Nā et in uerbis apli petri
ananas et uxor ei sic in actib; aplōy legi
mus exanimis ceciderunt nec resuscitati
sunt s; sepulti. Et si huic libro heretici q̄
aduſant̄ ueteri testam̄to nolunt credere.
paulū aplm̄ quē nobiscum legunt intueant̄
dicentē de quodā peccatore. Quē tradidi
satanę in interitū carnis ut anima salua
sit. et si nollunt hic mortē intelligere
fortasse enī incertū est quālibet uindic
tam p satanam factā ab aplō fateant̄. qd̄
eū n̄ odio s; amore fecisse manifestat il
lud adiectum. ut anima salua sit. **Non**
bona glatio uia. Nescitis q̄a modicū ser
mentū totā massam corrūpit. Ex
libro de unico baptismo. Quid sibi uult
tant; furor separationis istoy ab unitate
corporis xpī. quę sic pphetatū legit̄ im
pleriq; iam cernit̄ toto orbe terrarū. atq;
in omib; gentib; dilatatur. Hic certe sic
scriptū ē. fili; malis ipse se iustū dicit. ex
itū autē suū n̄ abluit. hoc ē n̄ excusat.
n̄ diluit n̄ defendit. qd̄ furor scismatico
in hereticū postem de domo dī exire n̄ ti
muat. q̄a si uere iust; ēēt. sic apls paul; eū
frīb; falsis de quib; in eplis suis ingemit̄
ita in ecclia xpī cū eis q̄s iniusto uel no
uerat uel putabat sine ulla sui cōmun
icatione pſisteret. nec bonos ppt̄ malos
desereret. s; malos ppt̄ bonos potius to
leraret. tanqm̄ granū cū palea pondere
caritatis triturā ferens. n̄ tanq̄ leuissim
pulus etiā ante uentilationē flatib; ce
dens. Co quippe modo etiā cū iniquis
q̄s necesse est usq; ad litus recta ista cō
neant in unitate catholica pseuerans.
nec tam cū furorē cōcurreret nec peccatū

comunicaret aliens. nec cuiquam immundicie
 contrectatione macularet. nec pollueret tan-
 gendo pollutum. nec cuiquam sermone corrumpere-
 ret. Hec enim fiunt confessione peccatorum. qua per
 feminam serpens hominem primum etiam in paradisi
 felicitate deceptus. non communione sacramen-
 torum in qua discipulos mundos iudas immu-
 ndum examinare non potuit. A malis autem
 cum quibus di sacramenta communicant etiam non
 in arca non dum in horreo iam tam boni disce-
 dunt et separant. mox dissimilitudine
 non corporum segregatione. aliter uiuendo. non
 ad alia euenticula ueniendo. Sic nec cum
 malis unum fiunt. nec ab ecclesie unitate
 discedunt. **Expurgate ergo uetere sermone.**
ut sitis noua conspectio sicut estis azimi. Cuius
pascha nostrum immolat est christus. Ex tractatu
euglii secundum iohannem. in. Pascha. non sicut qui-
 dam existimant grecum nomen est. sed hebreum.
 Opportunissime occurrit in hoc nomine
 quedam congruentia utriusque linguarum. Iuxta
 enim patrum grece pasche dicitur. id est pascha
 passio putata est uel hoc nomen a passione
 sic appellatum. in sua uero lingua hoc est in
 hebraica pascha transit dicitur. Propterea tamen
 primum pascha celebrauit populus dei. quando ex
 egipto fugientes. rubrum mare transierunt.
 Non ergo figura illa prophetica in ueritate com-
 pleta est. cum sicut ovis ad immolandum ducitur
 christus. cui sanguine illius postibus nostris id est
 cuius signo crucis signatis frontibus nostris. a
 perditione huius seculi tanquam a captiuitate uel
 inuentione egipti liberamur. et agimus salu-
 berrimum transitum cum a diabolo transimus
 ad christum. et ab isto instabili seculo ad eius
 fundatissimum regnum. Ideo quippe ad deum
 permanere transimus. ne cum mundo transi-
 eunte transeamus. De hac nobis collata
 gratia. deum laudans apostolus dicit. Iuxta eruit

nos de potestate tenebrarum. et transtulit in
 regnum filii karitatis sue. Hoc itaque nomen
 id est pascha quod latine ut dixi transit nomen
 cupatur. uelut interpretans nobis beatus euan-
 gelista. ante dicit inquit festum pasche sciens
 uicem quam uenit hora ei ut transeat ex hoc
 mundo ad patrem. Ecce pascha. ecce transitus.
 Unde et quo. De hoc scilicet mundo ad
 patrem. Spes membrum incaput data est.
 quod esset illo transiente sine dubio secutura.
 Quod ergo infideles et ab hoc capite atque ab
 ei corpore alieni. Nonne et ipsi transiunt.
 Iuxta non permanent. Transiunt plane et ipsi.
 Sed aliud est transire de mundo aliud transi-
 ire cum mundo. aliud ad patrem. aliud ad
 hostem. Nam et egiptum transierunt. non enim perse-
 quendo manserunt. non tamen transierunt per ma-
 re ad regnum. sed in mari in interitum. Sci-
 ens ergo uicem quam uenit ei hora ut transiret
 ex hoc mundo ad patrem. cum dilexisset
 suos qui erant in hoc mundo. in fine di-
 lexit eos. utique ut et ipsi de hoc mun-
 do ubi erant ad suum caput quod hinc transi-
 issent ei dilectione transirent. Quid est enim
 in fine. non in christum. Finis enim legis christus
 aut apostolus ad iusticiam omnium credentium. Finis
 perficiens non interficiens. Finis quisque eam.
 non ubi peramus. Sic omnino intelligendum
 est. pascha nostrum immolat est christus. Ipse est
 finis nostrus in illud est transitus nostrus. **Ex libro**
ad ianuarii sedo. Innouatio uitae nostrae
 et quidam transitus de morte ad uitam. qui fit
 primo perfide ut in spe gaudeamus et in tri-
 bulatione patientes simus. dum adhuc ex-
 terior homo nostrus corrumpitur sed interior re-
 nouatur de die in diem. propter ipsum uitium
 nouae uitae propter nouum hominem quem ui-
 bemur induere. et exuere ueterem. ex-
 purgantes uetere sermone ut simus noua

conspicio. qm pasca nrm immolat^r est xpc.
ppt hanc uitę nouitatę pms m̃sis in annu
m̃sib⁹ celebrationi huic attribut^r est. Nam
ipse dicit^r & m̃sis nouor. Quia u^o in toto
tępore soli nō tereni tęp^r apparuit. ideo
resurrectio dñi triduana ē. Primū enī tē
p^r ante legē. scdm̃ sub legē. tēu^o sub grā.
ubi iā manifestatio ē sacramti pri^r occulta
in pphico enigmate. Hoc g^o et in lunari
numero significat^r. Quia enī septenari⁹
numeri solet in scripturis ad qñdā per
fectionē mysticis apparere. tertia ebdo
madę lunę pasca celebrat^r. idest qui diē
occurrit a qrtadecima in uicesimā p̃mā.
**Itaq; epulemur: Non in fermento ueteri neq;
in fermento malicie & neq̃ie. s; in azimis
sinceritatis et ueritatis. Ex libro ctra
faustum.** Quid qđ pasca a nob⁹ obicit
celebrari. nec ne qđ ita ut iudei celebram⁹
insultat. cū ouē magis nos habem⁹ in re
p̃sentis euglii nō in umbra futuri. eiq; occi
sionē cū cotidie tū maxime annuaria
sollemnitate nō uenturā p̃signem⁹. s; factā
cōmemorem⁹. Ideo sane dies pasce sollep
nitatis nre ad diē celebrationis umbra
ticę iudeorū nō occurrit. ut et dñicū quo
xpc⁹ resurrexit cōplecterem⁹. Azima u^o
q̃ rectę fidei xpiani sunt nō in fermento ue
teris uitę hoc ē malicie. s; in ipsi⁹ fidei
ueritate & sinceritate custodiunt. nō septe
dieb⁹ s; omī die qđ significatū est numero
dierū septenario q̃ cotidie om̃is uoluit^r
dies. Qđ et si aliquñtū laboriosū ē in hoc
sclo. qm̃ angusta & arta uia est que ducit
ad uitā. merces tamen certa seruatur.
Nam ipse labor significat^r est illis pari
tous. qđ aliquñtū subamara sint. Si uul
tis g^o nosse quare celebram⁹ pasca. qđ tē
p nob⁹ immolat^r ē xpc⁹. Si uultis nosse

qre nō illud ritu iudaico celebren⁹. quia illa
erat uenturi ueri p̃figuratio. hec cōpleti cō
memoratio. **Scripti uob⁹ in epla ne cōmis
ceamini fornicariis. Non utiq; fornicariis
hui⁹ mundi. aut auaris. aut rapacib⁹ aut
idolis seruientib⁹. alioqñ debueratis de
hoc mundo exisse. Nē autē scripsi uob⁹. nō
cōmisceri. Si is q̃ fr̃ nominat^r ē fornicator
aut auar⁹. aut idolis seruens. aut male
dix⁹. aut ebrios⁹ aut rapax. cū eimodi
nec cibū sumere.** **Ex libro. vii. de bap
tismo. cū de p̃m̃tione bonorū & malorū
siue cōmunionē sacramtorū in ecclia tra
claret^r.** Iohannes dicit alienę doctrinę
hominib⁹ autē nō ēē dicendum. paul⁹ autē
apls uehementius diē. Si q̃s fr̃ nominatur^r.
inter uos. fornicator. aut auar⁹ aut ebr
ios⁹ et cetera. cū eimodi nec quidē cibū si
mul sumere. & tam cū collegis feneratorib⁹
insidiosis fraudatorib⁹ raptorib⁹. nō p̃uata
m̃sam s; dī altare habebat cōmune cy
priani⁹. Quom̃ autē hoc defendat^r. iā satis
dictum est. **Ex libro ctra faustum.**

Multi xpiani catholici uocant^r. & s̃ adul
teri. raptores. auari. ebriosi. et q̃cqd aliud
sanę doctrinę aduſat^r. nec ideo derogan
dū sanę doctrinę que sola catholica est.
q̃a multi ei⁹ noīe censeri uolunt. et p̃ illā
sanari nolunt. Agnoscenda ē enī paucitas
illa quā dñs p̃cipue cōmendat. in ingenti
atq; innumerabili multitudine toto orbe
diffusa. Iue tam paucitas scōy atq; fidelū
qđ sepe comendandū ē tanq̃ granorū in
cōparatione multitudinis palearū pauci
tas dicit^r. p se autē ipsa innumerabilem
massā frumti facit. **Ex libro de peniten
tia.** Pleriq; boni xpiani p̃pterea tacent.
et sufferunt aliorū peccata que nouerunt.
q̃a documtis sepe deserunt. et ea que ipsi

sciunt. iudicib⁹ ecclesiasticis pbare n̄ possunt. Quāuis enī uera sint quēdā. n̄ tam iudici facile credenda sūt. n̄ certis iudiciis demonstrent^r. Nos ū a cōmuniōe quēq^q phibere n̄ possum⁹. quāuis hec phibitio n̄ sit mortalis s; medicinalis. n̄ aut sponte cōfessum. aut in aliq^q siue sēlari siue ecclesiastico iudicio nominatū atq; cūctū. Quis enī sibi utrūq; audeat assumere. ut cuiquā ipse sit accusator & iudex. Cui⁹ modi regula etiam paul⁹ apls in eadē ad corinthios eplā breuit^r insinuasse intelligitur. cū quib⁹dā talib⁹ cōmemoratis criminib⁹ ecclesiastici iudiciū formam ad omīa similia ex quib⁹dā daret. Aut enī. Scripsi uob⁹ in eplā. n̄ cōmisceri fornicariis. Non utiq; fornicariis hui⁹ mundi. aut auaris aut raptorib⁹ aut idolis seruētib⁹. alioqⁿ debueratis de hoc mundo exisse. Non enī possunt homines in hoc mundo uiuentes n̄ cū talib⁹ uiuere. nec eos possunt lucrificare xpō si eorū cūruū colloquūq; uitauerint. Vnde et dñs cū publican⁹ et peccatorib⁹ comedens. n̄ est op⁹ inq^r sanis medic⁹. s; male habentib⁹. Non ueni uocare iustos s; peccatores. Et ideo sequit^r apls & adiungit. Hē autē scripsi uob⁹. n̄ cōmisceri. Siquis fr̄ nominet^r aut fornicator. aut idolis seruēns. aut auar⁹. aut male dicens. aut ebrios⁹. aut rapax. cū eimodi nequidē cibū simul sumere. Qd enī mihi de his q⁹ foris sūt iudicare. Nonne de his q⁹ int⁹ sunt uos iudicatis. De his autē q⁹ foris sunt dñs iudicabit. Auferre malum a uob⁹ipsis. Quib⁹ uerbis satis ostendit. n̄ temere & q⁹libet s; p iudiciū auferendos ēē malos ab ecclesiē cōmuniōe. ut si p iudiciū auferri n̄ possunt tolerant^r potius. ne pūst malos euitando q⁹sque ab ecclesiā ipse discedens eos q⁹s fugere uidetur

uincat ad gehennā. quia & ad hoc nob⁹ sūt in scripturis exempla pposita. uel in messē ut palea sufferat^r usq; ad ultimū uentalabriū. uel infra illa retia ubi pisces boni cū malis usq; ad segregationē que futura ē in litore hoc ē in fine sēlī eq⁹ animo tolerant^r. Non enī cōtrariū ē huic loco id qd alio loco dic^r apls. Tu q⁹s es q⁹ iudices alienū seruū. Sūo dñō stat aut cadit. Noluit enī hominem ab hoīe iudicari. ex arbitrio suspicionis. uel etiā extra ordinario usurpato iudicio. s; poti⁹ ex lege di sēdīm ordinē ecclesiē sue siue ultro cōfessū. siue accusatū atq; cūctū. Alioqⁿ illud cur dixit. siq⁹s fr̄ nominet^r aut fornicator aut idolis seruēns. & cetera. n̄ qā eā nominationē intelligi uoluit que fit in quenquā cū sententia ordine iudiciario atq; integritate pferat^r. Nā si nominatio sufficit. multi dāpnandi sunt innocentes. qā sepe falso in q⁹quā crimine nominat^r. **Quid enī mihi de his qui foris sunt iudicare.** **Ex sermone de uerbis euangelii.** Fr̄s. ad nos ptinet uob⁹ dicere. ad nos ptinet xpianus loqui. Quid m̄ de his q⁹ foris sunt iudicare. Ipse apls ait. Illos aliter alloquim^r tanq⁹ infirmos. blandiendū ē illis ut audiant ueritatē. in uob⁹ secunda putredo est. **Auferre malum ex uobis ipsis.** **Ex libro de fide & opibus.** Aliqui id qd dictū ē ex uob⁹ipsis ita intellegunt. ut ex seipso unq⁹sque auferat malū. hoc ē ut ipse sit bon⁹. S; utrolibet modo intelligat^r. siue ut seueritate ecclesiē mali ex cōmunicatiōib⁹ corripiant^r siue ut se q⁹sque corripiendo & corrigendo auferat malū. illud tam qd sup^r dictū est n̄ habet ambiguitatē. ubi pcepit eis n̄ cōmisceri fr̄ib⁹ q⁹ in aliq⁹ sup^rdicto uitio nominant^r. id est

noti famosiq; sunt. Quo autē animo & qua
caritate misericors ista seueritas adhibenda
sit. nō solū eo loco ubi ait ut sp̄s salus sit in
die dñi nū s; alibi q̄q; euidēt ostendit di
cens. Siquis nō obaudit ūbo n̄ro. p̄ eplam h̄c
notat. et nolite cōmisceri cū eo ut erubescat.
& nō eū ut inimicū existimetis s; corripite
ut fr̄m. **Ex libro reuelationū sedō. Q̄d**
ait apl̄s auferat malū ex uob̄ipsis. ut ex se
ip̄so q̄sq; auferat malū nō sic intelligendū
ē. s; sic potius ut hō mal' auferat' ex ho
minib' bonis. q̄d sit p̄ eccl̄asticā discipli
nā satis greca lingua indicat. ubi sine
ambiguitate scriptū est. ut intellegatur
hunc malū nō hoc malum. **Nudet aliq̄s**
uīr̄m habens negotiū adūs' iudicari apud
uīq̄s & nō apud scōs. Et paulo post. **Igit̄**
selāria iudicia si habueritis. cōtemptibi
les qui sunt in eccl̄ia illos cōstituēte ad
iudicandum. Ad uerecundiā uīr̄m di
co. Sic nō est int̄ uos sapiens q̄sq; q̄ pos
sit iudicare inter fr̄m suū. S; fr̄at cū
fr̄e iudicio cōtendit. & hoc apud infide
les. **Ex libro enchiridion.** Hic posset
putari. iudiciū habere adūs' alterū nō ēē
peccatū. s; tantūm id extra eccl̄iam uelle
iudicari nō secūt' adiungeret. Iam q̄dem
om̄ino delictū ē. q̄a iudicia habetis uob̄is
cū. Et ne quisq; ita hoc excusaret. ut
diceret iustū se habere negotiū. s; inq̄
tatē se pati quā uellet a se iudiciaria
sententia remoueri. cōtinuo talib' cogita
tionib' uel excusationib' occurrit atq; ait.
Quare nō magis inq̄tatem patimur. Qua
re nō potius fraudamur. Ut ad illud
redeat q̄d ait dñs. siq̄s uoluerit tunicā
tollere & iudicio tecū cōtendere. dimitte
illi & pallium. et alio loco. q̄ abstulerit
inquit tua noli repetere. Prohibuit itaq;

alterum

suos. de selārib' rebus cu aliis habere iudici
um. Ex qua doctrina apl̄s dicē ēē delictū.
Tān cū sunt in eccl̄ia talia iudicia fieri.
inter fr̄s fr̄ib' iudicantib' extra ū eccl̄iam
terribiliter uetat. manifestū est q̄d sedm
ueniam concedat infirmus. **An nescitis.**
qm̄ scī de hoc mundo iudicabunt. Et si
in uob' iudicat' mund'. indigni estis q̄ de
minimis iudicetis. **Nescitis qm̄ anglos**
iudicabim'. q̄nto magis selāria. **Ex t̄**
latu psalmi. lxxxvi. Sacramentū mag
nū hui' duodenari numeri. Sedebris in
q̄t sup sedes. xii. iudicantes. xii. trib' isrl̄.
Duodecim sellę ibi sunt. & nō est ubi sedeat
xiii. paul' apl̄s. Et nō erit qm̄ iudicet.
Et ipse iudicaturū se dix'. nō hōies tantū
s; et anglos. Qs anglos. nō apostatas factos.
Nescitis inq̄t q̄a anglos iudicabimus.
Responderet g' turba. Quid te iactas iu
dicaturū. Vbi sedebis. Duodeci sedes
dix' dñs. De. xii. apl̄is un' cecidit. in locū
ip̄s' sc̄s mathias ordinat' est. implet' est
duodenari' numer' sedium. Primo locum
inueni ubi sedeas. et sic te minare iudi
caturū. Duodecim g' sedes q̄d sibi uelis
uideam'. Sacramētū est cuiusdā uniuersitat'.
q̄a p̄ totū orbem ^{terrarum} futura erat eccl̄ia. Non
soli g' illi. xii. & apl̄s paul'. s; q̄q; iudi
caturi sunt p̄pt' significationē uniuersitat'
ad sedes. xii. ptinent. Partes enī mundi
quatuor sunt. oriens. occident. aquilo
& meridies. Istę quatuor partes assidue
nominant' in scripturis. Ab omib' istis q̄
tuor uentis sic dicē dñs in euanglio. a quatuor
uentis se collecturū electos suos. ab omib'
igit' quatuor istis uentis uocatur eccl̄ia.
Quom̄ uocatur. Undiq; in trinitate uocat'.
Non uocat' nō baptismo in nomine patris
& filii & sp̄s scī. Quatuor g' ter ducta. xii.

inueniuntur. **Ita ex eode.** Quomodo ergo in quaque
fratrum illi qui torquebat apud inferos milia
populi iudeorum. quoniam in numero. c. l. m. piscium
milia milium sanctorum. sic in duodecim sedibus non
xii. homines. sed magni numeri perfectorum.
Ex tractatu psalmi. c. x. Opera manuum eius ue-
ritas et iudicium. Teneat ueritas ab his qui
iudicant hic merces. Et ad iudicium perducet.
qui non solum eos a quibus iudicati sunt. sed etiam
angulos iudicabunt aduersus quos erat colluc-
latio etiam cum ab hominibus iudicari uide-
rent. nec separaret eos a christo. tribulatio.
angustia. fames. nuditas. **Secularia igitur**
iudicia si habueritis. contemptibiles qui sunt
in ecclesia illos constituite ad iudicandum.
Ad uerecundiam uestram dico. Sic non est
inter uos sapiens quisquam. qui possit iudi-
care inter fratrem suum. **Ex libro de opere**
monachorum. Dominum nostrum in cuius nomine
hec securus dico. teste inuoco super animam
meam. quoniam quantum quidem attinet commodum.
multo magis per singulos dies certi hori
aliquid manibus operari et ceteras horas
habere ad legendum et orandum. aut ali-
quid de diuinis litteris agendum libera-
quam tumultuosissimas perplexitates cau-
sarum alienarum pati. de negotiis secularibus
uel iudicando dirimendis uel inuenien-
do precipiendis. Quibus nos molestus idem
affixit apostolus. nec utique suo sed ei qui per eum
loquebatur arbitrio. quas tamen ipsum perpe-
sus fuisse non legimus. Alter enim habebat
se apostolatus eius discursus. Nec dixit. secularia
ergo iudicia si habueritis ad nos deferre.
aut nos constituite ad iudicandum. sed eos qui
contemptibiles sunt in ecclesia in hos inquit col-
locate. Ad reuerentiam uobis dico. Sic non est
inter uos quisquam sapiens qui possit inter-
fratrem suum diiudicare. sed frater cum fratre diiudicat.

et hoc apud infideles. Sapientes ergo qui in locis
existebant fideles et sancti non qui hac atque hac
perperam pugnam discurrebant talium negotiorum
examinatores esse uoluit. Unde nusquam de
illo scriptum est. quod aliquando talibus uacauit.
A quibus nos excusare non possumus etiam si contem-
ptibiles simus. quia et nos collocari uoluit
si sapientes defuissent. potius quam ut nego-
tia christianorum deferrentur in forum. Quia tamen
laborem non sine consolatione domini suscepimus.
per spe uitae eterne ut fructum feramus cum toleran-
tiam. Serui enim sumus ei in ecclesia et maxi-
me infirmioribus membris. qualialibet in
eodem corpore membra simus. **Quare non**
magis iniuriam accipitis. quare non magis
fraudem patimini. **Sed uos iniuriam**
facitis et fraudatis. et hoc fratribus. **Ex**
tractatu psalmi. c. xl. v. Faciens iudi-
cium iniuriam accipientibus. Vindicat iniu-
riam accipientes. facit illis iudicium. Quibus.
Qui accipiunt iniuriam. puniens omnes
iniuriosos. Si ergo fauebit iniuriam accipi-
entibus et puniet iniuriosos. uide mihi de
quorum numero esse uis. uide attende. utrum
in eis uelis esse qui iniuriam accipiunt. an in
eis qui iniuriam faciunt. Statim enim a te proce-
dit uox apostolica. et dicit tibi. Jam quidem omni-
no delictum est. quia iudicia habetis uobiscum.
Quare non magis iniquitatem patimini. quare
non iniuriam patimini. Corripit homines
quia non patiuntur iniuriam. Non ut patiaris
molestiam hortatur. sed ut patiaris iniuriam.
Non enim molestia iniuria est. Quicquid enim
iure pateris non est iniuria. ne forte dicere.
et ego inter iniuriam passus numeror. Nam
illud in loco illo. et illud illa causa passus sum.
Vide si iniuriam passus es. Latrones pa-
tiuntur multa. sed non iniuria. Scelerati male-
fici. effractores. adulteri. corruptores. omnes

patiunt multa mala. s; nulla ē iniuria.
Aliud ē pati iniuriam. aliud pati tribulationē. aut penā. aut molestiā. aut supplicium. Considera ubi sis. qđ egeris uide. qre patiaris uide. & ibi uides qđ patiaris.
Ius & iniuria. cōtraria sunt. Ius enī est. qđ iustū ē. Neq; enī omē qđ ius dicit ius est. Quid si aliq; condat ius iniquū. Nec ius dicendū ē si iniustū ē. Illud g uerū ius. qđ etiam iustū est. Vide qđ feceris. n̄ qđ patiaris. Si ius fecisti. iniuriā pateris. Si iniuriam fecisti. ius pateris. **An nescitis. qm iniqui regnū dī n̄ possidebunt. Nolite errare. neq; fornicari. neq; idolis seruientes. neq; adulteri. neq; molles. neq; masculorū cūbitores. neq; fures. neq; auari. neq; ebriosi. neq; maledici. neq; raptores. regnū dī possidebunt. Ex libro de penitentia.** Illud quale est in q̄ sibi blandiunt. q̄ sua se uanitate seducunt. Pseuerantes enī in maliciis atq; luxuriis suis. cū audiunt aplm dicentē qm qui talia agunt regnū dī non possidebunt. audent sibi preē regnū dei salutē quā desiderant polliceri. atq; ita int̄ se locunt dū recusant agere penitentiā p peccatis suis. & p̄ditos mores aliquādo in meli' cōmutare. Regnare nolo. sufficit m̄ saluū me ēē. In q̄ p̄mū eos fallit. q̄a ex nec salū ē ulla. quorū iniquitas pseuerat. Quid enī ait dñs. qm abundauit iniquitas refrigescet multorū caritas. q̄ autē pseuerauerit usq; in finē hic saluus erit. Salutē utiq; p̄misit pseuerantib' in caritate. n̄ in iniquitate. Vbi autē caritas ē. opa illa mala a regno dī separantia ēē n̄ possunt. Omis enī lex in uno sermone impleta est. in eo qđ scriptū ē. diliges primum tuū tanquā teipsum. Deinde si ē aliq̄ disse

rentia int̄ regnantes & n̄ regnantes. oportet tam̄ ut in uno regno sint. ne in hostium aut alienorū numero deputent. Omēs enim romani romanū regnū possident. quāuis n̄ omīs in eo regnent. s; ceteris regnantib' pareant. Non autē ait apls. q̄ talia agunt n̄ regnabunt cū dō. s; regnū dī n̄ possidebūt. Qđ etiā de carne et sanguine dictū est. caro & sanguis regnū dī n̄ possidebunt. q̄a corruptibile hoc induet incorruptionem. & mortale hoc induet immortalitatem. Utinā n̄ caro & sanguis. s; ex animali corpore spūalis corporis habitū naturāq; mereatur. **Et hec quidē fuistis. s; abluti estis. s; scificati estis. s; iustificati estis. in noīe dñi nr̄i ih̄u xp̄i. et in spū dī nr̄i.**
Ex t̄latu psalmi. lxxxv. v. Sc̄s sū cū audio. uocē dñi agnosco. & hic separo meam. Certe inseparabilē a corpore suo loquit. cum sic loquit. & audebo ego dicere sc̄s n̄ sum. Si sc̄s tanquā scificans & nullo scificante indigens supb' et m̄dax. si autē sc̄s & scificat' scdm id qđ dictū ē. sc̄i estote q̄a & ego sc̄s sum. audeat & corp' xp̄i. audeat & ille un' ho clamans a finib' t̄r̄ cū capite & sub capite suo dicere. sc̄s sum. Accepit enim grām sc̄tatis. grām baptismi & remissionis peccatorū. Et hec quidē fuistis ait apls. enumerans multa peccata & leuia & graua. et uisitata & horribilia. & hec quidē fuistis s; abluti estis s; scificati estis. Si ḡ scificatos dicit. dicat et unq̄sque filiorū. sc̄s sum. Non ē ista supbia elata. s; cōfessio n̄ ingrati. Si enī dixeris te ex te ēē sc̄m. supb' es. Rurs' fidelis in xp̄o et membrū xp̄i. si te dixeris n̄ ēē sc̄m. ingrat' es. Ctenū ex alio latere incipis iniuriā facere ipsi dño ih̄u xp̄o. Si enī xp̄iani & fideles baptizati omīs in illo ipsum induerūt sic apls dicit

quoniam in christo baptizati estis christum induistis.
 si membra facti sunt corporis eius et dicunt sanctos
 esse non esse. capita ipsi faciunt iniuriam cui membra
 sancta sunt. Jam uide ubi sis. et de capite tuo
 dignitatem cape. Tenu eras in te tenebre
 nec autem lux in domino. fuistis aliquando tene-
 bre. Sed nunc quod tenebre remansistis. Ad hoc
 illuminatus uenit. ut tenebre maneratis
 aut in illo lux fieretis. **Omnia in licent. s;**
non omnia expediunt. Omnia in licent. s; ego
sub nulli redigar potestate. Ex libro
ad polentium. De quibusdam que ad escam
 non pertinent. omnia inquit in licita sunt. s; ego
 sub nulli redigar potestate. Uscia uentri.
 et uentis escis. deus autem et hic et has destruet.
 Item alibi de hoc ipso. Omnia licita sunt. s; non.
 omnia expediunt. Omnia licita sunt. s; non omnia edifi-
 cant. Nemo quod suum est querat. s; quod alterius
 est. Atque ut ostenderet unde loqueretur. omne
 inquit quod in macello uenit manducate. ni-
 hil interrogantes propter conscientiam. et tamen ali-
 bi dicit. Non manducabo carnem in eternum.
 ne fratrem meum scandalizem. Itemque alibi.
 Omnia quidem munda. s; malum est homini
 qui per offensionem manducat. Quod est omnia
 quidem munda. et quod est s; non omnia expediunt.
 ipsum est. s; malum est homini qui per offensionem
 manducat. Ita ostendit ea que licita sunt
 idest nullo precepto domini prohibentur. sic expe-
 dit potius esse tractanda. non prescripto legis
 s; consilio caritatis. Hec sunt que amplius
 eroganter saucio. qui curando ad stabulum sama-
 ritani illius miseratione perducit est. Et ideo
 dicuntur non a domino precepti. quamuis domino moneantur
 offerri. ut tanto intelligantur esse gratiora.
 quanto magis ostenduntur indebita. s; ea que
 in his talia sunt ut quamuis sint licita non ex-
 pediant. non in eis dici potest. bonum est hoc s;
 illud melius. sic dictum est. qui dat nuptium bene-

facit. et qui non dat nuptium melius facit. Ibi enim
 utrumque licet. et hoc aliquando. aliquando illud
 expedit. Nam illis qui se non continent. utique expe-
 dit nubere. et quod licet expedit. que autem
 uouerint continentiam nec licet nec expedit.
 Porro licet discedere ab infideli s; non expe-
 dit. manere autem cum illo si cohabitare con-
 sentit et licet et expedit. quia si non liceret ex-
 pedire non posset. Potest ergo aliquid licere et non
 expedire. expedire autem quod non licet non po-
 test. ac per hoc non omnia que licita sunt expediunt.
 Omnia illicita non expediunt. Sic enim omnis qui
 sanguine christi redemptus est homo est. non tamen omnis
 qui homo est etiam sanguine christi redemptus est. ita
 omne quod non licet ^{non} expedit. nec tamen omne quod
 non expedit etiam non licet. Sunt quippe licita
 que non expediunt. sic apostolo teste didicimus.
 Sed inter id quod illicitum est et ideo non expedit.
 atque id quod licitum est nec tamen expedit
 quod inter sit. aliquam uniuersali regula definire
 difficile est. Citius enim quisque dixerit. omne
 quod fieri non expedit peccatum est. omne autem
 peccatum illicitum est. Omne ergo quod non expedit
 illicitum est. Et ubi erunt illa que licita
 esse s; non expedire apostolus dicit. si omne quod non
 expedit licitum non est. Qua propter quia uerum
 dixisse apostolum dubitare non possumus. et aliquam
 peccata esse licita dicere non audemus. restat
 ut dicamus fieri aliquid quod non expediat. et
 tamen si licitum est non esse peccatum. quamuis quoniam
 non expedit non sit utique faciendum. Quod
 si absurdum uidetur ut aliquid fiat quod non ex-
 pediat. et dicatur non peccasse qui fecerit. in-
 telligendum est hoc ex consuetudine rationis
 absurdum. que ita late patet. ut etiam ui-
 mita quamuis sint rationis excepta tamen ple-
 rumque dicamus debere uapulare cum peccant.
 Peccare autem proprie non est. nisi ei qui iuxta ratio-
 nali uoluntatis arbitrio. quod in omnibus

mortalib' animantib' n' n' homini e' diuinit'
attributu'. S; aliud e' cu' p'pe loquim'. aliud
cu' u'ba ex aliis reb' t'nsferendo uel abuten
do mutuan'. Ut g' si possum' entam' inter
id q'd licet & n' licet. atq; ideo nec expedit.
aliq' certo fine distinguere. ea m' uident'
licere & n' expedire que p' iusticia' quide'
que cora' d'o p'mittunt' s; p'p't offensione
hominu'. ne ob hoc impedian't a salute
uitanda s't. ea u' n' licere & ideo n' expe
dire. que sic ipsa iusticia uetant'. ut faci
enda n' sint. etiã si ab eis q'by' in noticia'
fuerint plata laudent'. Q'd si ita est.
ideo n' nisi illicita p'hibent' a d'no. ut ea
que licita sunt & n' expediunt. n' legis
uinculo s; libera dilectionis beneficentia
caueant'. **Esca uentri et uenter escis.**
ds autē & hē et hēc destruet. **Ex libro**
confessionū. x. Est alia malicia diei. que
utinā sufficiat ei. Reficim' enī cotidianā
ruinas corporis. edendo. bibendo. prius
quā escas et uentrē destruas. cū occide
ris indigentia' satietate murifica. & cor
ruptibile hoc indueris incorruptione
sempiterna. **Ex tēlatu psalmi. l. m.**
Cum fuerit sal' pfecta in isto corpore. cor
ruptio n' erit. que intelligit' nomine car
nīs & sanguinis. Ipsa enī ē pfecta sanitas
corporis. Hā modo qm' sanū ē q'd labit'. q'd
indiget. q'd habet ppetuā qndā egri
tudinē famus et sitis. Hec tē n' erunt.
q'a esca uentri & uentrē escis. ds autē & hē
& has destruet. Erat forma corporis af
fecta ex dō. absorte morte uictoria. nul
la remanente corruptione. nulla surri
pientie defectioē. nullis mutata etatib'.
nullo labore lassata. ut nullo cibo ful
ciatur. & aliq' esca reficiat'. S; n' erimus
sine esca et potu. Ipse erit cib' ds n'r.

et potus n'r. Solus ille cib' reficiet. nec defici
et. **Nescitis qm' mēbra urā mēbra s't xpi.**
Tollens g' mēbra xpi. faciā mēbra meretū.
Absit. An nescitis. qm' q' adheret meretū.
unū corp' efficitur. Er' inqt duo in car
ne una. Ex sermone de uerbis apli.
Corpora n'rā mēbra eē xpi dicit. qm' xpc
caput n'rū ē. eo q'd hō facit ē p'p't nos.
Caput de q' dictum ē ipse saluator cor
poris. corp' autē ei' ecclia est. Si g' d'ns n'r
mē xpc tantūm animā humanā suscepit.
mēbra ei' n' eēnt. n' anime n'rē. Quia u' et
corp' suscepit p' q'd etiā caput est nobis.
q' ex aīa & corpore cōstam'. pfecto mēbra
illi sunt & corpora n'rā. Si g' unq'sque eu
piens fornicari ualeat sibi & in seipso
cōtēpnat seipsū. n' in se cōtēpnat xpm. Non
dicat. faciā. nihil sū. omīs caro fenū. Sed
corp' tuū mēbrū est xpi. Quo ibas. Redi.
Q' te tanq' p'cipitare cupiebas. Parce
in te xpo. agnosce in te xpm. Tollens g'
mēbra xpi. faciā mēbra meretū. Meretū
ē que t' adulterū cōsentit. et ipsa forte
xpiana. Tollit mēbra xpi. & facit mēbra
adulteri. Inuicē in uob' cōtēpnatis xpm.
nec agnosceitis d'nm urū. nec cogitatis
p'cium urū. Qualis autē ille d'ns. q' seruos
suos fecit frēs suos. S; parū erat frēs
suos. n' faceret mēbra sua. Itane tanta di
gnitas uoluit. q'nta benigne p'stata est.
Honor a tribuat. Si n' p'raret desideraret.
q'a p'stata ē cōtēpnat'. Hec autē corpora
n'rā que dicit apl's mēbra eē xpi p'pter
corp' xpi q'd ex genere n'rō suscepit. hec
g' corpora n'rā dicit idem apl's tēplū esse
in nob' sp'e sc'i. que habem' a dō. Propter
corp' xpi corpora n'rā membra sunt xpi.
p'p't inhabitantē spm' xpi. corpora n'rā
s't tēplū sp'e sc'i. Quid horū in te cōtēpnat'.

xp̄m cui mēbrū es. an sp̄m sem̄ cui tēplum es.
Ex libro de ciuitate di. xx. i. Nec ista g̃ di-
 cendi sunt manducare corp̄ xp̄i. qm̄ nec in
 mēbris cōputandi sūt xp̄i. Vt enī alia taceā.
 n̄ possunt simul ēē & mēbra xp̄i & mēbra
 meretricis. Deniq; ipse dicit. Qui manducat
 carnē meā et bibit sanguinē meū. in me ma-
 net & ego in eo. Ostendit qd̄ sit n̄ sacramtū
 ten' s; reuera corp̄ xp̄i manducare. & eis
 sanguinē bibere. Hoc ē enī in xp̄o mane-
 re. ut in illo maneat et xp̄s. Sic enī hoc
 dixit. tanq̄m diceret. Qui n̄ in me manet.
 & in q̄ n̄ maneo. n̄ se dicat aut existimet
 manducare corp̄ meū aut bibere sangui-
 nē meū. Non itaq; manent in xp̄o. q̄ n̄
 sūt mēbra ei'. Non sunt autē mēbra xp̄i.
 q̄ se faciunt mēbra meretricis. n̄ malum
 illud penitendo ēē destiterunt. & ad hoc
 bonū reconciliatione redierunt. **Qui**
autē adheret dño. un' sp̄s est. Ex libro de
trinitate. vi. Corporalia adiunctione
 sui crescunt. Quāuis enī qui adheret uxo-
 ri suū unū corp̄ sit. mans tam̄ corp̄ sit quā
 solus si uiri ēēt aut si soli uxoris. in rebz
 tam̄ spūalib' cū minor maiori adheret
 sicut creatura creatori. illa fit maior
 quā erat n̄ ille. In his enī quę n̄ mole ma-
 gna sunt. hoc ē man' ēē qd̄ ē meli' ēē.
 Melior autē fit sp̄s alicui creaturę cum
 adheret creatori quā si n̄ adheret. & ideo
 etiā maior quia meli'. Qui g̃ adheret
 dño un' sp̄s est. S; tam̄ dñs n̄ ideo fit ma-
 ior. quāuis fiat ille q̄ dño adheret. **Ex**
libro de trinitate. xiiii. Mens seipsā
 diligere n̄ posset si se om̄ino n̄ sciret. id est
 sui n̄ meminisset. nec se intelligeret. qua
 in se imagine di tam̄ potens est. ut ei cu-
 ius imago ē ualeat inherere. Sic enī or-
 dinata ē naturarū ordine n̄ locoy. ut

supra illa n̄ sit nisi ille. Deniq; cū illa penitus
 adhererit. un' erit sp̄s. cui rei attestat apl's di-
 cens. q̄ autē adheret dño un' sp̄s ē. acceden-
 te quidē ista ad participationē naturę ue-
 ritatis beatitudinis illi'. n̄ tam̄ crescente illo
 in natura ueritate et beatitudine sua. In
 illa itaq; natura cū ei felicit' adhererit. im-
 mutabile uidebit om̄e qd̄ uiderit. Tunc
 sic ei diuina scriptura p̄mittit satiabitur
 in bonis desiderii ei'. bonus immutabilib'.
 ipsa trinitate dō suo cui' imago ē. Et ne
 uspiam deinceps uolet. erit in abscon-
 dito uult' ei' tanta ubertate ei' impleta.
 ut eā nūquā peccare delectet. **Ex libro**
etra maximianum. ii. Cōmemoras
 aplicū testimoniū qd̄ ame postū ē ubi
 ait. q̄ adheret dño unus sp̄s est. dic & tu
 cū adheret patri fili' un' ē d's. Non enim
 ait apl's. qui adheret dño unū sunt. sicut
 dictū est ego et pat' unū sum'. s; ait un' sp̄s
 est. Cū autē tu n̄ dicas cū adheret patri
 fili' un' ē d's. utq̄ & tu adhibes hoc apli
 testimoniū ubi ait. qui adheret dño unus
 sp̄s est. nisi ut te etiam a te p̄ducto teste
 cūncam. Nunc saltē distingue duo
 ista. quę n̄ posuisti cū simul essē in nr̄a
 disputatione distinguere. Diligenter itaq;
 attende qd̄ dico. Quando de reb' duabus
 aut plurib' dicitur. unus est uel una est.
 et additur quid un' uel qd̄ una. et de his
 quę diuise. & de his quę sūt unī substantię
 sp̄s hominis et sp̄s dñi. et tam̄ dictū est qui adheret dño
 un' sp̄s est. Vnus substantię autē sunt
 anime hominū & corda hominū. de qb'
 dictū est. erat illis anima una & cor unū.
 Vbi autē dicit de duob' aut plurib' unū
 sunt nec additur quid unū. n̄ diuersę
 intellegunt s; unī ēē substantię. sic dic-
 tum est. qui plantat & q̄ rigat unū sūt.

et ego et pater unum sumus. Tu autem qui patrem et
filium diuisas uis esse substantias. inuenire non
potuisti. ubi diuisis substantiis dictum fuerit
unum sunt. et qui non uis dicere cum filio patri
adheret unum deus est. adhibuisti et tu apostolicum te
testimonium. quod ego adhibueram. scilicet adhibu-
isti contrarium. ubi ait. qui adheret domino
unus spiritus est. Si enim de his qui diuise substan-
tiæ sunt recte dici potuit unum spiritum est. quanto
magis qui unum substantiæ sunt recte dicitur
unus deus. **Item ex eodem.** Nunquid apostolus
diceret. qui autem adheret domino unum sunt.
Quod enim aliud diceret si hoc diceret. non homo
seus et deus unum sunt. Sed absit ab illa sapi-
entia ista sententia. et tamen dixit. qui autem
adheret domino unum spiritus est. Et noueris de his
dicere unum sunt quæ unum sunt eiusdemque sub-
stantiæ. sic quibusdam hominibus dictum est.
omnes enim uos unum estis in christo ianu. et sic
ipse ait apostolus. ego et pater unum sumus. Cum
autem unum dicitur. et quod unum additur. et de di-
uersis substantiis dici potest sic dictum est
qui adheret domino unum spiritus est. et de rebus unum
substantiæ sicut dictum est. erat eis anima
una et cor unum. Erat dixit non erant. quoniam
dixit et quod erant. id est anima et cor.
Sic etiam de patre et filio et unum sunt dicimus.
quia unum substantiæ duo sunt. et unum est dici-
mus scilicet addimus quod unus. id est unum deus. unus
dominus. unum omnipotens et siquid huiusmodi. **Ex libro**
sententiarum. psalmi. Adherens deo et sepe
dei faciens uoluntatem nunquam a suo habita-
tore deseritur. et si quædam dura atque diuisa
patiantur. non relinquuntur scilicet probantur. **Fugite for-**
nicationem. Omne enim peccatum quodcumque fece-
rit homo extra corpus est. qui autem fornicatur
in corpore suo peccat. **Ex libro questio-**
num leuitici. titulo. viii. Hic nihil uide-
tur præmississe peccati. quandoquidem ait.

omne peccatum quodcumque fecerit homo. postea tamen
exceptit fornicationem cum intulit. qui autem for-
nicatur in corpore suo peccat. quod secundum consue-
tudinem nostre locutionis ita diceretur. Omne pec-
catum quodcumque fecerit homo excepta fornicatione
extra corpus est. qui autem fornicatur in corpore
proprium peccat. quemadmodum locutionis est alibi
repperire. scilicet in scripturis sanctis. **Ex sermone**
de eadem re. Totum istum locum apostolus propter ipsum
corpus iam emptum magno precio id est christi san-
guine pretioso. templumque spiritus sancti factum a domino.
ne talibus flagitiis pollueretur scilicet potius inui-
olatum quam dei habitaculum seruari. age-
bat et defendebat.quare autem subiungere
uoluit hoc. unde difficilis questio nasceretur.
id est ut diceret. omne peccatum quodcumque fe-
cerit homo extra corpus est. qui autem fornicatur
in corpore suo peccat. cum siue ipsa fornicatio.
siue alia huiusmodi quæ non nisi per corpus fiunt
peccata. turpitudinis et fornicationi simil-
lima. non nisi per ipsum corpus gerantur atque exercentur.
Quid enim. Poterint esse quæspiciantur
ut cetera memorata superius taceam. fur. uel
ebriosus. uel maledictus. uel rapax. extra ope-
rationem esse corporis huius. Quamuis nec
ipsa idolatria. neque ipsa auaricia. preter
seruitutem corporis poterit ad usum fructumque
suum peruenire. Quid est ergo. omne peccatum quodcumque
fecerit homo extra corpus est. qui autem fornicatur
in corpore proprium peccat. Primum. quia in
corpore isto homo constituitur quicquid solo tantum
animo poterit inique concupiscere dici
non potest extra corpus hoc hominem facere.
cum constet eum carnali sensu. et carnali prou-
dentia hoc agere isto adhuc circumseptum
corpore. Nam quod et in psalmo scriptum est.
dixit impius in corde suo non est deus. item
beatus paulus non potuit utique separari a
corporali opere illo loco ubi ait. ois stabimus

ante tribunal xpi. ut recipiat unq; sedm
ea que p corp' gessit siue bonu siue malum.
qa uidelicet n n in corpore estitit impius
potuit dicere n e ds. ut taceat qd in alia
epla posuit emulationes animositates. dis
sensiones. inuidias. hereses. et tam opib' car
nis ista attribuit doctre gentiu in fide &
ueritate. Quid e g omne peccatu qdcunq;
fecerit ho extra corp' e. & unu tantum for
nicationis peccatu nominans ait. q autem
fornicat in corp' ppriu peccat. Videt eni
beat apls in q loquebat xpc. aut exagge
rare uoluissse fornicationis malu sup omia
cetera peccata. que & si p corp' committant
n tam animu humanu concupiscentie car
nali ita efficiunt obstrictu et obnoxium.
quemadmodu in solo ope fornicationis cor
poralis comisceri facit animu vis agens li
bidinis cu ipso corpore. & unu cu ipso q
dam adglutinari. & deuinctu ee. intantum
ut nihil aliud ipso mto et expmto hui
ta magni flagiti cogitari hominu liceat
aut intendere. n qd sibi met adicit mteq;
captiua subdit ipsa submersio. et qdam
absorbatio libidinis et concupiscentie car
nalis. ut hoc ee uideat qd dictu est. qui
autem fornicat in corp' ppriu peccat. quia
tunc fit pprie & familiarit seruui corpori
cor hominis fornicantis in tēpore maxi
me illi neqssime opationis. intantum ut
ipse apls inconculcatus uolens comdare
cauendu hominib' hoc malu dixerit. tol
lens g mēbra xpi facia mēbra meretricis.
et execrans ac detestans responderit. ab
sit. an nescitis inqt qm qui adheret mere
trici unu corp' est. Crunt inqt duo in car
ne una. Nuqd hoc posset dici de aliis atq;
aliis quibq; factu morib' hominu. Liberu
est eni animo humano in aliis quibq; faci

norib' et unu aliqd horu opari. et eo ipso tpre
alibi cogitatione distendi. qd in fornicatione
ipso ope ac tēpore n licet animo ad aliud ali
quid cogitandu liberu ee. Sic eni tot ho ab
sorbet ab ipso et in ipso corpore. ut ia di
ci n possit ipse anim' suu ee. s; simul tot ho
dici possit qd caro sit. & sps uaden & n re
uertens. Sic g possum intelligere qa omne
peccatu qdcunq; fecerit ho extra corp' est.
q autem fornicat in corp' suu peccat. ut ui
deat ut dixi apls intantum exaggerare uo
luissse peccatu fornicationis. ut cetera ex
tra corp' habenda dixerit qucuq; pecca
ta. solo hoc tantum fornicationis malo in
corp' ppriu peccari dixerit. qa maiore li
bidinis ardore q supior null e uoluptas
ipsius corporis tenet seruui efficitq; captiuu.
Hec dicta sint de speciali fornicatione hui
corporis. Veru quia n solu fornicatio in sa
cris litteris specialit s; etia generalit ar
guatur. & nominat. conem dō adiuuan
te & hinc alter dicit pbabilit. Genera
lis g fornicatio. apte manifestat in psal
mo ubi dicitur. Qm ecce q longe faciunt
se ate pibunt. pdidisti omne q fornicat
abs te. Vbi subsequenti qualiter ista generalis
fornicatio euadi et effugi possit. adiunx
dicens. m autem adherere dō bonu est. ut
exinde facile aduertam illa ee generale
fornicatione humane anime qua n ad
herens qsq; dō. adheret mundo. Vnde
iohs apls dicit. Siquis dilexerit mundu
dilectio patris n e in eo. Et apls iacobus
dicit. Adulteri. nescitis qa amicitia hui
mundi inimica e dō. Breuit g defini
tu e. n posse habere dilectione dī q ha
buert dilectione mundi. & inimicu dei
ee qui amicus uoluerit ee mundi. Ad hoc
etia ptenet qd dñs in euangelio dicit.

Nemo potest duob' dñis seruire. Aut enim unū odio habebit et alterū diligit. aut unū patietur & alterū cōtempnet. Et concludit. Non potestis dō seruire & māmo nē. Ista ē g' generalis ut dictū est anime fornicatio. omīa omīno n̄ in se cōtinens. qui n̄ adheret dō dū adheret mundo. ut etiā sic intelligere ualeam' sedm istā generalē fornicationē qd̄ ait apls. omē peccatū qd̄ cūq; fecerit hō extra corp' est. qui autem fornicat' in corp' p'p'riū peccat. q̄a si n̄ fornicet' anima humana adherendo dō nec adherendo mundo. quēcūq; alia peccata a cōcupiscentia carnali prors' aliena potuerit. p' ipsa fragilitate mortalitatis uel ignorando uel negligendo uel obliuiscendo uel n̄ intelligendo homo incurrere. hoc sit qd̄ dictū ē omē peccatū qd̄cūq; fecerit homo extra corp' est. q̄a nullū hic corporalis uel tēporalis cōcupiscentiæ peccatū poterit repperiri. Vnde merito extra corp' ēē qd̄libet peccatū dici uidet'. Qd̄ si adherens mundo mundan' hō longe se faciat a dō fornicando ab ipso dō in corp' p'p'riū peccat. q̄a corporali cōcupiscentia in queq; tēporalia & carnalia carnali sensu et prudentia human' anim' trahitur atq; distrahitur: creaturę seruiens potius quā creatori. q̄ est benedict' in sc̄la. Sic g' q̄ntum m̄ uidetur: salua fide intelligi potest utriusq; fornicationis malū tā specialis quā uniuersalis in hoc uno capitulo. tanti et tā magni doctoris ubi ait. omē peccatū qd̄cūq; fecerit hō extra corp' est. q̄ autē fornicat' in corp' p'p'riū peccat. ut aut exaggeratio facta sit ab aplo huius specialis fornicationis qua in corp' p'p'riū peccari recte intelligitur: q̄a nusquā sic tot' hō corporis ipsius uoluptati addicet

et ineffabiliter uel inuitabiliter afficitur: ut in cōparatione hui' tanti mali cetera peccata extra corp' ēē uideant' etiā si p' corp' exerceant'. Si autē etiam generalē uoluit significare apls fornicationē p'p'riā quā dixisse uideat'. omē peccatū qd̄cūq; fecerit hō extra corp' est. q̄ autē fornicat' in corp' p'p'riū peccat. sic accipiendū et intelligendum ē. Vnquique dū n̄ adheret dō quia adheret mundo omīa tēporalia diligens & cōcupiscens merito in corp' p'p'riū peccare dicit'. id est uniuersē cōcupiscentiæ carnali deditus et subdit' fact'. tanq̄m totius creaturę serus ab ipso creatore alienus. p' illā intū omīs peccati supbiā. cui supbię intū ē ut scriptū est apostatari a dō. a quo generalis fornicationis malū q̄sque alien'. qd̄cūq; aliud peccatū potuerit homo ut corruptibilis adhuc & mortal' incurrere. hoc intellegat' extra corp' ēē id est extra corpore & tēporalis omīs cōcupiscentiæ malū alienū ēē extra corp' ut sepe dictū est ēē. Qd̄ generalis fornicationis malū cauendū beat' iohes ammonet dicens. Nolite diligere mundū neq; ea que in mundo sunt. qm̄ omīa que sūt in mundo cōcupiscentia carnis ē & cōcupiscentia oculor' & ambitio uitę sc̄li. que n̄ est ex patre s; ex mundo. & mund' transiit et cōcupiscentia ei'. qui autē fecerit uoluntatē dī manet in et̄nū. sic ille manet in et̄nū. Ista g' dilectio mundi que uniuersalem in se cōcupiscentiā cōtinet mundū generalis ē fornicatio qua peccat' in corp' p'p'riū. eo qd̄ oib' corporalib' & uisibilib' et tēporalib' desideris et uoluptatib' human' indefinēt' seruut' anim'. ab ipso creatore uniuersor' desolat' atq; derelict'. **Ex libro de trinitate. xii.**
Cū mens humana bona uoluntate ad uite

riora et supiora percipienda que n̄ priuatim
 s; cōmunit̄ ab omib; q̄ talia diligunt sine ul-
 la angustia uel inuidia casto possident̄ am-
 plectu. uel sibi uel aliis cōsultat̄. & si fallat̄ in
 aliquo p̄ ignorantia tēporaliū q̄a et hoc tē-
 poralit̄ gerit. et modū agendi n̄ teneat quē
 debebat. humana temptatio ē. Et magnū
 ē hanc uitā sic diligere quā uelut uiam
 redeuntes carpiunt. ut tēptatio nos n̄ app̄-
 hendat n̄ humana. Hoc enī peccatū ex-
 tra corp̄ ē. nec fornicationi deputat̄. &
 p̄ptea facillime ignoscit̄. Cū ū p̄pt̄ adipis-
 cenda ea que p̄ corp̄ sentiunt̄ p̄ expiendi
 uel excellendi uel cōrectandi cupiditate
 ut in his finē boni sui ponat aliqd agit.
 q̄cquid agat turpit̄ agit. & fornicat̄ in
 corp̄ p̄p̄um peccans. idest corporearum
 rerū fallacia simulachra utrorū rapiens
 & uana meditatione cōponens. ut ei nec
 diuinū aliqd n̄ tale uideat̄. Priuatim
 auara sedat̄ errorib; & puatim p̄diga
 manitur uirib;. **An nescitis quā corpora**
urā tēplū est sp̄s sc̄i. qui in uob; est quem
habetis a dō. Ex eplā ad maximum.
 Vnū scilicet dñm ēē solum cui seruut̄ illa
 debet̄. que latria greco uocabulo nuncu-
 pat̄. Ipsum enī ūbum ē in lege ubi scrip-
 tū ē dñm dñm tuū adorabis. & illi soli ser-
 uies. Quē si dñm patrē tantūm dixerim?
 respondebit̄ nob;. Ergo latria dño filio
 n̄ debetur. Qd nefas ē dici. Si autem
 debet̄. qm̄ unū tantū debet̄ si patri de-
 bet̄ et filio. n̄ quia un⁹ d̄s cui soli p̄ la-
 triā seruire iussi sum⁹. ita dicit̄ solus d̄s.
 ut et patrē intellegat̄ et fili⁹. immo ū etiā
 sp̄s sc̄s. De illo q̄ppe dicit̄ apl̄s. Nesci-
 tis quia corpora urā tēplū in uob; ē sp̄s
 sc̄i quē habetis a dō. et n̄ estis ūri.
 Impti enī estis p̄cio magno. glorificate

et portate dñm in corpore urō. Quē nā dñm.
 n̄ sp̄m sc̄m. cui⁹ corpora nrā ēē dixerat tēplū.
 Debet̄ ḡ glā sp̄ui sc̄o. Nam si tēplū dī ei
 facere siē salomon fecit de lignis et lapi-
 dib; iuberem⁹. utiq; faciendo tēplū latri-
 am exhiberem⁹. q̄nto magis latriā debem⁹
 cui tēplū n̄ facim⁹ s; sum⁹. **Ex libro**
enchiridion. Sp̄s sc̄s si creatura n̄ create
 ēēt. p̄fecto creatura rationalis ēēt. ipsa ē
 enī sūma creatura. & ideo in regula fidei
 n̄ poneret̄ ante eccliam. q̄a et ipse ad eccli-
 am p̄tineret. in illa ei⁹ parte que in celis ē.
 nec haberet tēplū. s; etiā ipse ēēt tēplū.
 Tēplū autē habet. de quo dicit̄ apl̄s.
 Nescitis q̄a corpora urā tēplū est sp̄s sc̄i
 qui in uob; est. quē habetis a dō. De q̄b;
 alio loco dicit̄. Nescitis q̄a corpora urā
 mēbra sunt sp̄s sc̄i. Quom̄ ḡ d̄s n̄ est q̄
 tēplum habet. aut minor xp̄o est. cui⁹
 mēbra tēplum habet. Neq; aliud tēplū
 ei⁹. aliud tēplū dī est. cū idem dicat apl̄s.
 nescitis quia tēplum dī estis. Qd ut p̄-
 baret adiecit. et sp̄s dī habitat in uob;.
 D̄s ḡ habitat in templo suo. n̄ solū sp̄s sc̄s
 s; etiam patrē et fili⁹. qui etiam de corpore
 suo p̄ qd fact⁹ est caput ecclie que in ho-
 minib; est. ut sit ipse in omib; primatū
 tenens. ait. soluite tēplū hoc. & post tri-
 duum suscitabo illud. Tēplū ḡ dī hoc
 ē totius sūme trinitatis. scā est ecclesia.
 scilicet uniuersa in celo et in terra. **Ex li-**
bro cont̄ maximianū. i. Si d̄s sp̄s sc̄s
 n̄ esset. tēplū utiq; nos ipsos n̄ haberet.
 Scriptū est q̄ppe in aplō. Nescitis q̄a tem-
 plū dī estis. et sp̄s dī habitat in uob;.
 Et iterū. Nescitis q̄a corpora urā tēplū in-
 uob; est sp̄s sc̄i quē habetis a dō. Nonne
 si tēplū alicui sc̄o anglo & excellentissi-
 mo de lignis & lapidib; facerem⁹. anathe-

matizarem a ueritate xpi & ab ecclesia dei.
qm creaturę exhiberem eā seruitutē que
ui tantū debet dō. Si g̃ sacrilegi essem
faciendo tēplū cuiusq; creaturę. qm non
ē d̃s uer⁹ cui n̄ tēplū facim⁹. s; nos ipsi tē-
plū sumus. **Ex libro c̃tra maximianū
sc̃dō.** Quales hoīes estis. quā religiose hu-
militatis. q̄ sp̄m sc̄m n̄ uultis adorare. cū
legatis. littera occidit sp̄c autē uiuificat.
Non uultis g̃ adorare. quē uiuificare aīas
n̄ negatis. Vos autē sp̄m sc̄m n̄ p̄mittitis
adorari. ut ipsi dī gr̄e remaneatis inḡi.
S; da inquis testimonia ubi adorāt sp̄c
sc̄s. quasi n̄ ex his que legim⁹ intelligim⁹.
Si autē religionē qua colitur d̃s sicut
dignū est cogitares. multo plus eē cerne-
res qd̄ habet sp̄c sc̄s tēplū quā si eū lege-
res adoratum. Et homines enī a sc̄is no-
uim⁹ adoratos. tēplū ū n̄ est factū ab
hominib⁹ nisi aut uero dō sicut salomon
fecit. aut eis qui p̄dus habent sic gentē
que ignorant. Sp̄c autē sc̄s qd̄ cū mag-
no honore de dō dictum est n̄ in manu
factis templis habitat. s; corpus nr̄m tē-
plum ē sp̄c sc̄i. & ne corpora nr̄a c̄tēpnā.
mēbra sūt xpi. Qualis g̃ d̃s. cui tēplū
edificat⁹ et a dō et de membris dei.

Et non estis uiri. Empti enī estis p̄cio mag-
no. gl̄ificate et portate d̄m in corpore
uīro. **Ex sermone de duob⁹ generib⁹ pec-
catorum.** Duo sunt peccata. et duo ge-
nera peccatorū. Aut enī in d̄m peccat hō.
aut in hominē. Peccas autē in d̄m. etiam
corrūpendo tēplū ei⁹ in te. Genum d̃s rede-
mit te sanguine filii sui. quanquā & an-
te quā redimereris cui⁹ eras. n̄ eis qui con-
didit om̄ia. Peculiariter quodāmodo te
habere uoluit. redēptū sanguine filii sui.
Non estis inquit uiri. Empti enī estis p̄cio

magno. gl̄ificate & portate d̄m in corpore
uīro. Ergo. ille a q̄ redēpt⁹ es. fecit te domū
suā. Nūqd̄ tuus euerti domū tuā. Sic
nec d̃s suā hoc est tēplum. Si tibi n̄ par-
cis p̄pter tēplū. parec tibi uel p̄pter d̄m.
qui te fecit tēplū suū. Tēplū enī dei
sc̄m est qd̄ estis uos. & qui tēplū dī uola-
uerit disp̄det illum d̃s. **Vxori uir debi-
tum reddat. similiter autē & uxor uiro.**

Ex sermone ad cūgatos. Fr̄es mei audiunt
me uiri. audiunt me femine. Quid ad me
irascimini. Vtinā faciatis qd̄ scriptū est.
irascimini et nolite peccare. Timere debeo
ne contingat m̄. qd̄ cūgit tanto ap̄lo pau-
lo. qd̄ modo cū legeret si intenti fuistis au-
distis. Ergo inimicus factus sum uob⁹. uerū
p̄dicans. Et si ita est fiat. & si necesse est
ut inimicus sim. melius uob⁹ quā iusticiis.
Cōmendo uos custodiendos etiā uxorib⁹
uīris. filie mee sunt. sic & uos filii mei
estis. Audiant me. zelent uiros suos. non
sibi seruent uanā gl̄iam. qua solent a mari-
tis impudicis matronę laudari. q̄a impu-
diciā uīroꝝ suōꝝ equo animo ferunt.
Nolo talē patientiā habeant xp̄iane mu-
lieres. Prorsus zelent uiros suos. n̄ p̄pter
carnē suā s; p̄pter animos illōꝝ. Om̄ino
ego moneo. ego cōmoneo. ego p̄cipio. ego
iubeo. Ep̄c iubet. xpc in me iubet. Nouit
ille. in cui⁹ c̄spectu ardet cor meū. Ego iu-
beo. Nolite uiros uīros p̄mittere fornicari.
interpellate contra illos ecc̄liam. n̄ dico
iudices publicos. n̄ p̄f̄siles. n̄ uicariū. non
comitē. n̄ impatorem. s; xpm. In ceteris
om̄ib⁹ ancillę estote uīroꝝ uīroꝝ. subdite
obsequimini. Nulla sit in uob⁹ p̄teruitas.
nulla sup̄bia. n̄ c̄tumeliosa ceruix. n̄ aliq̄
inobediencia. Prorsus tanq̄ ancillę seruite.
Sed ubi uentū fuerit ad illud negotium

ubi uos beat⁹ apls equauit dicens. uxori uir⁹
debitū reddat. similiter et uxor⁹ uiro. uxor⁹
nō habet potestatem corporis sui s; uir⁹. qđ te
extollis. Audi qđ sequit^r. Similiter et uir⁹
nō habet potestatem corporis sui s; mulier⁹.
Vbi ad hoc fuerit uentū. clamate pro re
urā. Aurū tuū p necessitate tua uendit
maritus. fertō femina. fertō ancilla. Noli
litigare. noli contradicere. cēptis auri tui
dilectio est uiri tui. Si uilla tuā p necessita
te sua quę est et tua. nō enī potest ēē ipsius
quę nō sit tua. si est caritas in te quę debet
ēē in uxore. fertō patient^r. & si dubitat
tu offer^r. cēmpne omīa p amore uiri tui.
Sed castū opta. p castitate litiga. Patient^r
peat uilla tua. nō anima ipsius te patiente
peat. Non dico uiris in hac causa reles
uxores suas. Scio quia faciunt. Noui.
Quis ferat adulterā uxorem. Et impatur
femine. ut ferat adulterū uirum. O iusti
cia. Quare rogo. Quare. Quia ego uir
sum. Vir es. in fortitudine tua pbem qđ
uir es. Uir es. uince libidinem. Quom uir⁹.
Quia uxor est fortior. Tu es caput mulier⁹
uir⁹ uerū est. Si caput est. ducat. uxor se
quatur. Si caput es duc. sequat^r illa caput
suū. Sed uide qua eas. Noli ire. quo nō uis
ut sequat^r. Noli ire qua times pedissequā.
ne in foueā simul ruatis. ne cū tu facis.
doceas qđ facis. Doleat tibi anima si in
foueā adulterū ambo ruatis. doleat t^r
si tu solus ruas. Zelo nō uis ut ruat illa.
timore noli ruere tu. Nolite autē pud
issime femine imitari impudico^s uiros
u⁹os. Absit auob⁹. Aut uobcū uiuant.
aut soli peant. Impudico marito nō debet
mulier⁹ pudiciā. s; dō illa debet. xpo
illa debet. Non ppt illū faciat qđ nō timet.
s; ppt xpm faciat. Preciū suū attendat.

tabulas legat. **Ex epla ad egdugiam.**
Uehementer dolui sic te agere uoluissē cum
marito. ut edificū cēnentie qđ in eo iā con
strui cepat. amissa pseuerantia in adulterū
ruinā miserabiliter laberet^r. Cū enī lugen
dus ēēt si post cēnentia uotā dō. iamq; ac
tu ipso morib⁹ susceptā reūteret^r ad cūgi
carnē. qđtomagis nē demers⁹ in interitu
p fundiore lugend⁹ est. qui tam abrupta
dissolutione mechat^r. irat^r tibi. pnciosis
sibi. tanquā in te acerbi⁹ seuat si ipse
peat. Hoc autē tantū mali accidit. dū
tu ei⁹ animū nō qua debuisti moderatione
tractasti. quia et si carnali cōsortio iā ex
cēnsu uob⁹ nō miscebamini. in ceteris tamē
rebus cūgali obseq⁹o uiro tuo mulier⁹ ser
uire debuisti. pseruim cū ambo essetis
membra corporis xpi. Et utiq; si maritū in
fidelem habuissēs agere te cūersatione sub
dita oportuit. ut cū dño lucraretis. sicut
apli monuerunt. Omitto enī qđ ipsam cē
nentiam illo nōdū uolente. nō sedm sanam
doctrinā te suscepissēs cognoui. Neq; enī
corporis tui debito fraudand⁹ fuit. pri⁹
quā ad illud bonū qđ supat pudiciā
cūgalem tuę uoluntati uoluntas qđq; ei⁹
accederet. nō forte nō legeras nec audieras
uel nō attenderas aplm dicentē. bonū est
homini mulierē nō tangere. ppt fornicā
tionē autē unqu⁹sq; suā uxore habeat.
& unaquaque suū uirū habeat. Uxori
uir⁹ debitū reddat. similiter autē et uxor
uiro. Uxor nō habet potestatem corporis
sui s; uir⁹. similiter autē et uir⁹ nō habet
potestatem corporis sui s; mulier⁹. Nolite
fraudare inuicē nō ex cēnsu ad temp⁹
ut uacetis orationi. et iterū ad idipsū
estote. ne temptet uos satanas ppt^r
incontinentiam urām. Sedm hęc ūba

aplica etiam si ipse continere uoluisset & tu
noluisses debitū tibi reddere cogere^{sup}ur.
et illi d's imputaret continentiam. si nō s; tu
cedens infirmitati ne in adulteri dāpna-
bile flagitiū caderes maritalē t' cūbitū
nō negaret. q̄nto magis te quā magis sub-
iectā eē decuerat ne ipse quoq; in adul-
teriū diabolica tēptatione traheret in
reddendo huiusmodi debito uoluntati ei
obtemperare cūcenerat. cū t' uoluntatē con-
tinendi acceptaret d's. quia ppter ea. fa-
ceres ne pūret maritus. Sed hoc ut dixi
omitto. qm̄ postea t' nolenti sibi ad red-
denda cūgalia debita cōsentire. ad ea
de cōtinentie pacta ipse cōsensit. & tecū
cōtinentissime diu uixit. suoq; cōsensu
a peccato illo q' ei debitū carnis nega-
bas. absolut. Non g' in tua causa ista
uertitur questio. utrū redire debeas ad
concubitiū uiri tui. Quod enim deo pari
cōsensu ambo uoueratis. p̄seuerantes usq;
in finem reddere ambo debuistis. a quo
p̄posito si lapsus est ille. tu saltim cōstantis-
sime p̄seuera. Quod te nō exhortarer: nō
quia t' ad hoc ipse cōsenserat. Nam si
nunquā tenuisses ei' assensum. nullus te
numerus defendisset annorū? s; post qd
libet tēps me cōsuluisses nihil tibi aliud
responderem. nō qd ait apl's. uxor non
habet potestatē corporis sui s; uir. De qua
potestate sic tibi iam p̄miserat cōtinentiā.
ut cā tecū ipse suscipet. Sed illud est qd
minus te obseruasse contristat. q̄a tanto
humilius & obediens ei obsequi in do-
mestica cūersatione debuisti. q̄nto ille
religiosius tibi rem magnā etiā imitando
concesserat. Non enī quia pariter tēpta-
batur a cōmuratione carnali ideo tuus
maritus eē destitit. immo ū sanctius

inter uos cūges manebatis. q̄nto sanctiora
cōcorditer placita seruabatis. Nihil g' de
tua ueste nihil de auro uel argento uel q'
cunq; pecunia reb' ue ullis trenis sine eius
arbitrio facere debuisti. ne scandalizare
hominē qui dō tecū maiora uouerat. et
ab eo qd de tua carne licita potestate pos-
set exigere se cōtinentē abstulerat. Deniq;
factū ē ut uinculū cōtinentie q' se dilectis
innectuerat cōtemp't' abrumperet. & irat' t'
nō parceret sibi. Sicut enī retulit plato
epl's tuas. cū cognouisset qd omnia que ha-
bebas nescio quib' duob' transeuntib' mo-
nachis tanq' eroganda paupib' donauerit.
tū ille detestans eos tecū. & nō dī seruos
s; dom' alienę penetratores. & uos capta-
uatores et dep'datores putans. tā scām
sarcinā quā tecū subierat indignat' abie-
cit. Infirm' enī erat. et ideo t' que in cō-
muni p̄posito fortior uidebaris nō erat p̄-
sūptione turband'. s; dilectioē portand'.
quia etiā si ad ipsas elemosinas largius fa-
ciendas forte pigrius mouebat'. posset
ista condiscere si tuus inopinatis nō feri-
ret' expensis. s; expectatus mutaretur
obsequiis. ut etiā hoc qd temere
sola fecisti. multo consultius dilectione
concordi multoq; ordinatus & honestis
ambo facerentis. ne blasphemarent' serui
dī. si tamē hoc fuerint. qui marito
absente atq; nesciente. ab ignorata mul-
iere & aliena uxore tanta sumpserūt.
et laudaret' d's in opib' uris. quorū eēt
tam fida societas. uerū etiā glōsa paup-
tas. Nunc autē inconsiderata festinatioē.
attende quid feceris. Nūqd tantū bonū
est. qd pauperū carnē largiorib' elemo-
sinis refecisti. q̄ntū malū est. qd uiri tui
mitem a tam bono p̄posito subruisti.

An cuiquā tēporalis sal' carior ēē debuc-
 rat. quā hui' ētā. Nonne si amplio-
 rem miscdiam cogitans. ideo paupib' res tuas
 erogare differres ne scandalizat' marit' tuus
 dō puret. ubiores t' d's elemosinas cōpu-
 taret. Pude si recolis aliqd acquisieras
 qndo lucrata fueras uirū tuū. ut tecū xpō
 sanctiore castitate seruiret. Intellige p
 illas elemosinas tuas quib' cor ei' eūsum ē
 qnto grauiori dāpno pēssa fueris. quam
 sunt illa lucra quē celestia cogitabas. Si
 enī habet^{ibi} magnū locū panis fract' esuri-
 enti. qntū locū ibi credenda ē habere mīa.
 qua hō eripit' diabolo tanq' leoni rugien-
 ti. & quē deuoret inq'renti. Neq; hoc
 ita dicim' ut si quisquā scandalizat' fuerit
 de bonis opib' nris ab eis desistendū putem'.
 s; alia causa ē alienoy. alia necessariarū
 in societate aliqua psonarū. alia fidelis
 alia infidelis. alia parentū erga filios.
 alia filioy erga parentes. alia postremo
 ea quē in his reb' uel maxime intuen-
 dū ē uiri et uxoris. ubi mulierē cūgatā nō
 licet dicere. qd uolo facio de meo. cū et
 ipsa nō sit sua. s; capitis sui hoc ē uiri sui.
 Nā sic quedā ut cōmemorat apl's petr' s
 mulieres scē quē in dīm spabant ornabat
 se subiecte uiris suis sic sara obsequēbat
 abrahę dñm eū uocans. cui' uos fact' estis
 filij. cū ad xpīanas nō ad iudeas feminas
 loqueret'. Pariter g' de omib' cōsilij ha-
 beretis. partē moderaremini. qd thesau-
 rizandū ēēt in celo. qd ad uitę hui' suffi-
 cientiam uob' & uiris. uroq; filio reliqn-
 dū. ne alius ēēt refectio uob' aū angustia.
 & in his disponendis atq; faciendis. siqd
 t' forte meli' uideret' suggereres uiro tuo
 reuerent'. eidēq; auctoritatē tanqm tuū
 capitis sequereris obedient'. ut o's q' sanū

sapiunt. ad q's posset hoc bonū uirū fama
 deferre de domo uir' fructu ac pace gau-
 derent. et adūsari' reuereret' nihil habent'
 de uob' dicere prauū. Porro si de faciendis
 elemosinis. & in paupes impendendis
 reb' tuis. de q' bono ope & magno tam
 euidentia pcepta sunt dñi. cū uiro tuo
 fidei & tecū scā cōtinentię pacta seruan-
 te cōsilij cōmunicare deberes. eidēq; nō
 spnere uoluntatē. qnto magis de habitu
 atq; uestitu nihil t' pret' ei' arbitrium
 mutandū uel usurpandū fuit. unde ni-
 hil diuinit' legim' impatum. Scriptū
 ē quidē mulieres ēē debere in habitu
 ordinato. aurisq; circūpositio & intortio
 crinuum et cetera huiusmodi quē uel ad
 inanē pompā uel ad illecebram forme
 adhiberi solent merito rephensa sunt.
 s; est quidā p modulo psonę habit' ma-
 tronalis a uiduali ueste distinct'. q' potest
 fidelib' cūgatis salua religionis obser-
 uantia cūerire. Hunc te marit' si de-
 ponere noluit. ne te uelut uiduā illo
 uiuente iactares. puto qā nō fuerat in
 hac re usq; ad dissensionis scandalum
 pducend'. magis inobedientię malo quā
 ulli' abstinentię bono. Quid est enī ab-
 surdus. quā mulierē de humili ueste
 uiri supbire. cui te potius expediret ob-
 tēpart candidis morib'. quā nugellis ut
 stib' repugnare. quia et si te indumentū
 monachę delectabat. etiā hoc posset
 gratius marito obseruato exoratoq; pre-
 sumi. Qd si omīno nō sineret. qd tuo ppo-
 sito depiret. Absit ut hinc displiceret
 dō. qd cūge tuo nctū defuncto nō induer-
 reris sicut anna & sicut susanna. Neq;
 enī et ille qui tecū iam cepat custodire
 tā magnū cōtinentię bonū etiā si cūga-

le & iuduale uoluisset ut acciperes indumentū.
ad indecentē q̄q; te cōpulisset ornatū. q̄ et
si aliqua dura cōditione cogereris. posses
habere in supbo cultu cor humile. Nēpe
apud patres. hester illa regina dñm timen.
dñm colens. dō subdita. marito regi alie
nigenz n̄ eundē secū colentē dñm tamen
subiecta seruebat. Iug cū extremo picu
lo n̄ suo tantū s; etiā gentis suę qui tē erat
ppls dī. dñō psterneret orando. in ipsa
oratione dixit. ita sibi eē ornatū regū
sic pannū menstruale. & ita orantē cēsti
exaudiuit. q̄ cordis inspecte eā uerū di
cere sciuit. Et utiq; maritū habebat ui
rū multarū mulierū. & deorū alienorū fal
sorūq; cultorem. Tu autē et si ille in ppo
sito qd tecū suscepit pduraret. nec ate
offens⁹ in flagitiū corruisset. maritum
habebas n̄ solū fidelem et uerū dñm tecū
colentē s; etiā cōtinentē. q̄ pculdubio
ppositi ur̄i n̄ immemor. & si te ad ciu
galia cogeret indumenta. ad supba tam
ornamēta n̄ cogeret. Hec tibi scripsi qm̄
me cōsulendū putasti. n̄ ut tuū rectū
institutū sermone meo frangeret. s; qd te
inordinate & incaute agente uiri tui
fructū dolerem. de cui⁹ reparatiōe debes
uehementissime cogitare. si uere ad xpm̄
uis puenire. Indue itaq; humilitatem
mentis. ut et dñs te cōseruet pseuerantē.
noli maritū contēpnere peuntē. funde
pillo pias & assiduas orationes. Sacri
ca lacrimas tanquā uulnerati sanguinē
cordis. et scribe ad eū satisfactionē. pe
tens uenā quia in eū peccasti. qd preter
ei⁹ cōsilū & uoluntatē de reb⁹ tuis fecisti.
qd faciendū putasti. n̄ ut te peniteat
tribuisse paupib⁹. s; eū boni tui opis par
ticipem & moderatōrē habere noluisse.

Promitte de cetero in adiutorio dī si & illū
suę turpitudinis penituerit. & cōtinentiā
quā deseruit repetuerit. te illi sic decet
in omib⁹ seruiturā. ne forte ut ait apls
det illi dñs penitentiā ut resipiscat a di
aboli laqueis a q̄ captiuus tenet ad ip
sius uoluntatem. **Mulier sui corporis
n̄ habet s; uir: similiter autē et uir sui
corporis potestatem n̄ habet s; mulier:**
Ex libro questionū numeri titulo. l. viii.
Manifestū est ita uoluisset legē. femina esse
sub uiro. ut nulla uota ei⁹ que abstenen
tie causa uouerit reddant ab ea. n̄ auc
tor uir fuerit pmittendo. Nā cū ad pec
catū eidē uiri ptinere uoluerit. si prius
pmiserit & postea phibuerit. etiam hic
tam dixit ut faciat mulier qd uouerit
q̄a pmissa prius erat. n̄ tam mulieri uel
ex hoc pmissū dedit. ut cū prius ei uir
concesserit. postea si phibuerit cōtēpnat.
Utrū autē ista etiam ad uota cōtinentie
& a cōcubitu abstinētie ptineant meri
to queritur: ne forte ea tantū intelligen
da sint adūs⁹ animā uouerit que sunt in
cibis et potib⁹. qd uidet et illud signifi
care ubi dñs ait. nonne anima pl⁹ est
quā esca. & cū de ieiunio p̄cipit ita
p̄cipitur: affligetis animas ur̄as. ma
xime quia cū hic lex auctoritatē uiro
tribuat n̄ mulieri que uiro subdita est.
ut tunc psoluenda uota mulieris si uir
appbauerit. si autē renuerit n̄ debeant.
Apls tam cū de concubitu cūgatorū loque
retur: n̄ ibi auctoritatē maiore uiro quā
femine dedit. s; uxori inquit uir debitū
reddat. similiter uxor uiro. Uxor n̄ habet
potestatem corporis sui s; uir: similiter autē
& uir n̄ habet potestatem corporis sui s;
mulier: Quando in hac re parem utriusq;

esse uoluit potestate. puto quod nobis intelligen-
dum insinuet. istam de concumbendo uel non concum-
bendo regulam pertinere ad ea uota ubi non ha-
bent parem uirum et mulierem potestate. sed
uirum maior est ac propter eius solius est. Non
enim autem lex uirum non debet reddere uota
sua si uxor prohibuerit. si uxorem si uir
prohibuerit. **Ex libro contra faustum.**
Quis nescit uxorem marito tanquam domino
debere seruire. Sed quod ad membra corpo-
ris attinet quibus sexus ipse distinguitur:
apostolus dicit. Similiter et uir sui corporis
potestate non habet si mulier: ut cum in cete-
ris actibus ad humanam pacem pertinentibus
mulier uiro debeat seruitute. huius unius
rei qua sexus utriusque carnali sorte dis-
cernatur: et carnali coniunctione cernitur
similem in se habeant potestate. uir in
uxorem et uxor in uirum. **Ex sermone**
de natali marci. Fratres mei. filii mei.
sufficiant uobis uxores uestrae. quam sufficiere
uos uultis uxoribus uestris. Non uis ab illa
fiat aliquid preter te. noli aliquid facere preter
illam. Tu dominus es. illa ancilla. Dominus fecit. Sa-
ra inquit scriptura obsequebatur abrahae.
dominum eum uocans. Verum est. Istas tabulas
subscribit episcopus. Ancillae uestrae sunt uxores uestrae.
dominus estis uxoribus uestrarum. Sed quando uenit ad
illud negotium quo sexus discernitur. et sexus
sibi uterque miscetur: uxor non habet pote-
state corporis sui si uir. Gaudebas. erige-
bas te. iactabas te. Bene dixit apostolus. op-
time dixit uas electionis. uxor non habet
potestate corporis sui si uir: quia ego sum
dominus. Laudasti. audi quod sequitur. Audi quod
non uis. rogo ut uelis. Quid est hoc. Audi.
Similiter et uir: dominus ille. similiter et uir
non habet potestate corporis sui si mulier.
Hoc libenter audi. Vitium tollit. non dominum.

Adulteria tua prohibent. non femine subrigunt.
Tu uir es ostende. Vir a uirtute. uel uirtus
auro. Habes ergo uirtute. uince libidinem.
Caput mulieris uir: Si caput es. duc sequere.
Sed uide qua ducas. Caput es. duc. et sequere.
Sed noli ire. quo non uis ut sequatur. Sic uos
parate intrare ad illam nouam nuptiam. ad il-
lam pulchram ornata uiro suo. non monilibus sed
uirtutibus. Si enim casti et sancti et boni intra-
ueritis. membra ipsius nouae nuptiae eritis.
Nolite fraudare inuicem. nisi forte ex consen-
su ad tempus ut uacatis orationi. et iterum
reuertimini in idipsum. ne temptet uos
satanas propter incontinentiam uestram. Hoc
autem dico secundum indulgentiam. non secundum im-
pium. Ex libro enchiridion. Venera-
bilis paulus coniugibus ait. Nolite fraudare
inuicem non ex consensu ad tempus ut uacatis
orationi. et iterum ad idipsum estote ne uos
temptet satanas propter incontinentiam uestram.
Quod putari posset non esse peccatum misceri
scilicet coniungi non filiorum pertandorum causa
quod bonum est nuptiale. sed carnis etiam uolup-
tatis ut fornicationis siue adulterii.
siue cuiquam alteri immundicie mortifi-
ferum malum. quod turpe est etiam dicere.
quod potest temptante satana libido protra-
here incontinentiam deuitet infirmitas.
Posset ergo ut dixi hoc putari non esse pec-
catum nisi addidisset. hoc autem dico
secundum ueniam. non secundum impium. Quis autem
neget. iam esse peccatum. cum dari ueniam
facientibus apostolica auctoritate fateatur.
Propter haec atque huiusmodi peccata et
alia licet his minora quae sunt uer-
borum et cogitationum offensionibus iacobo
apostolo existente atque dicente. in multis
enim offendimus omnes. oportet cotidie
crebroque orare dominum atque dicamus.

dimittite nob debita nra. ne in eo qd sequit
mentiam. sic et nos dimittim' debitorib' nris.
Vellem autē omīs eē sicut meipsū. s; unq;sq;
ppriū habet donū ex dō. ali' quidē sic.
ali' uero sic. **Ex libro de grā et libero
arbitrio.** De ipsa quoq; pudicitia cūga
li apls ait. Quod uult faciat. n̄ peccat si
nubat. & tamē hoc etiā dei donū est di
cente scriptura. a dñō ungit' mulier' uiro.
Ideo doctor' gentiū & pudicitia cūgate
p quā n̄ fiunt adulteria et pfectiorē cō
nentiā p quā null' concubit' queritur
suo sermone cōmīdāns. et hoc et illud dī
donū eē monstrauit. admonens cūges
ne se inuicē fraudent. Qd cū admonuiss
set adiecit. Vellem autē omīs hoīes eē
sic meipsū. qā utiq; ipse ab omī cūbi
tu cānebat. et cūuuo subiunxit. s; unus
q;sq; propriū donū habet a dō. ali' sic.
ali' autē sic. **Ex libro de bono pseueran
te.** Vellem autē omīs hoīes eē sic meipsū.
s; unusq;sq; propriū donū habet a dō ali' s
sic. ali' autē sic. ubi satis ostendit. non
tantū cōnentiā donū dī eē. s; cūgatoꝝ
etiā castitatē. Iug cū uera sint. hortam
tamē ad hec qntū unicuiq; nrm datū est
ut possit hortari. qā et hoc ei' donū est
in cui' manu sunt et nos & sermones nri.
Vnde & apls. scdm grām inqt que data
ē m. ut sapiens architect' fundamētum
posui. Et alio loco. Unicuiq; inqt sic dñs
dedit. Ego plantau. apollo rigauit. sed
dñs incrementū dedit. Itaq; neq; q plantat
est aliqd neq; qui rigat. s; q incrementum
dat dñs. Ac p hoc sicut exhortat' & pdi
cat recte. s; ille q accepit hoc donum.
ita exhortantē recte atq; pdicantē pse
cto ille obediēt' audit. q accepit hoc
donū. Hinc ē qd dñs cū eis loqueret'

q carnis aures aptas habebant dicebat tā
men. q habet aures audiendi audiat. q
n̄ omīs habere. pculdubio nouerat. A quo
autē habeant qeūq; habent. ipse dñs of
fendit ubi ait. Dabo eis cor cognoscendi
me. & aures audientes. Aures g audiendi
ipsum ē donū obediendi. **Ex eplā ad u
lianam. cū ageret adūsus euīdā pelagia
nā exhortationē. qui ad filiam ipsius
uiliam demetriadem uirginē epistola
scripserat.** Virgo xpi que pie intelligit
ppriā paupertatē cordis humani. & ideo n̄
sponsi sui donis nescit ornari. audiat di
centē aplm. Desponsau uos uni uiro vir
ginē castam exhibere xpō. Tunc autem
ne sicut serpens euam seduxit in uersitia
sua. sic et ur̄e m̄tes corrūpant' a castitate
que est in xpō. Et ppter ea de his quoq;
spūalib' diuitis. n̄ istū qui dicit. nullis t
eas preter te cferre potest. et n̄ ex te &
in te eē possunt. s; illū audiat qui dicit.
habem' thesaurū istū in uasis fictilib'. ut
eminentia uirtutis sit dī. et n̄ ex nobis.
De ipsa sacra qq; cōnentiā uirginali qd
n̄ sibi sit ex seipsa s; sit dī donū quāuis
credenti uolentiq; collatū. eundē audiat
ueracem pūm; doctorē. qui cū hinc ageret.
ait. Vellem omīs eē sic meipsū. s; unq;sq;
ppriū donū habet ex dō ali' sic ali' autē
sic. Audiat etiam ipsum n̄ tantū suū sed
uniūse ecclie unicū sponsum. de tali casti
tate atq; integritate dicentem. n̄ omīs capi
unt uerbum hoc. s; quib' datū est. ut in
tellegat ex eo qd habet tā magnū bonū
atq; pelarū se potius dō & dñō grās age
re debere. quā cuiquā uerba qd uelut
ex ipsa adhibeat ut n̄ dicam' assentanti
adulatoris. ne de occultis hominū tēte
re iudicare uideam' certe errantis lau

datoris audire. Omne quippe datum optimū
 & omne donū perfectū sic dicitur ^{etiam} apłs iacobus
 ē sursum ē descendens a patre luminū.
 Hinc et scā virginitas. Hec di dona sunt.
 et uīa quidē sūt. s; n̄ ex uob. Habetis enī
 thesaurū istū in tēris corporib; & adhuc
 fragilib; tanquā in uasis fictilib;. ut emi-
 nentia uirtutis sit dī et n̄ ex uob. Nec
 mirum qđ dicim; & uīa ēē. & ex uobis
 n̄ ēē. Nam et panē cotidianū dicim;
 n̄m. s; tam addim; da nob. ne putet; ex
 nob. **Dico autē n̄ nuptis et uiduis. bonū**
ē illis si sic pmanferunt sic et ego. Ex li
bro de scā uiduitate ad iulianum.
 Scā scriptura n̄rē doctrinē regulā figit. ne
 audiam; sapere plus quā oportet sapere.
 s; sapiam; ut ipse ait ad tēpantiā sicut
 unicuiq; dīs partit; est mīsurā fidei. Non
 sit g; aliud te docere n̄ uerba tui docto-
 ris exponere. et de his quę dñs dederit
 disputare. At itaq; apłs doctor genti-
 um. uas electionis. Dico autē innuptis
 et uiduis. bonū ēē illis si sic pmanferunt
 sicut et ego. Hec uerba ita intelligenda
 sunt. ut n̄ existamem; uiduas n̄ oportere
 innuptas dici. qđ nuptias uident; expte.
 Innuptarū enī nomine illas significat.
 quę n̄ sunt nuptis alligatę. siue fuerint
 siue n̄ fuerint. Qđ alio loco apł ubi dicit.
 Diuisa ē mulier innupta et uirgo. Qñ
 do utiq; & uirginē adiungit. qđ mulie-
 rē innuptā n̄ uiduā uult intelligi.
 Vnde etiā dantepeps uno innuptę nomine
 pfectionē utraq; cōplectit; dicens. Quę in-
 nupta est. sollicita ē ea quę sunt dñi. qđ
 m̄ placeat dñō. quę autē nupta ē sollici-
 ta ē ea quę sūt uiri. qđ placeat uiro. In-
 nupta certe n̄ eā tantū intelligi uoluit
 quę nūquā nupsit. s; etiā eā quę nuptia

rū uinculo p diuinitatē libata nupta esse
 destitit. Nam ideo & nuptā n̄ dicit n̄ eam
 quę uirū habet. n̄ etiā eā quę habuit & n̄
 habet. Quia ppter uidua omnis innupta ē. s;
 n̄ omnis innupta uidua est. sunt enī et uir-
 gines. ideo hic utrūq; posuit. ubi ait. di-
 co autē innuptis & uiduis. Tanqm dice-
 ret. Qđ dico innuptis. n̄ eis solis dico
 quę uirgines sunt. s; etiā eis quę uiduę
 sunt. Bonū ēē illis si sic pmanferunt sic
 et ego. Ecce est bonū tuū ei bono cōpa-
 ratū qđ dicit apłs suū. si fides adest. im-
 mo quia fides adest. Breuius ē ista doctri-
 na. nec ideo cōmenda qđ breuius. s; ideo
 facilius & carius tenenda. qđ in breuita-
 te n̄ uilis. Non enī qualecūq; bonū hic
 cōmendaret apłs. qđ fide innuptarum
 sine ulla ambiguitate pposuit. Iuan-
 tū autē bonū habeat nuptarū fides.
 idest xpianarū atq; religiosarū cūga-
 tarū hinc intelligi potest. qđ cum de
 fugienda fornicatione pcepit. ubi utiq;
 et cūgatos alloquebat. nescitis inquit
 qđ corpora uīa mēbra sūt xpi. Tantū g;
 bonū est fidelis cūgu. ut etiam ipsa xpi
 sint mēbra. Hoc autē bono qm̄ melius
 est bonū cōnentię uidualis. n̄ hac pessi-
 one id agat; ut aliqd plus sit catholica
 uidua quā mēbrū xpi. s; ut meliorem
 quā cūgata locū habeat int; mēbra xpi.
 Dicit quidē idem apłs. Sicut enī in uno
 corpore multa mēbra habem;. omnia au-
 tē mēbra n̄ eosdē act; habent. ita multa
 unū corp; sum; in xpo. singuli autē alter
 alterius mēbra. habentes autē dona di-
 uersa scđm grām quę data est nob. Ideo
 etiam cū cōmoneret cūgatos ne debi-
 to carnalis cōmixtionis fraudarent in-
 uicem. & p hoc alter eorū negato sibi

debito cūgali p̄ intēpantiā suā temptat⁹
a satana in fornicationē plaberet. hoc autē
dico inqt̄ scđm ueniā n̄ scđm impiū. Velle
autē om̄s hoīes ēē sic mēpsū. s; unq̄sque
ppriū donū habet a dō. alī sic alī quidē
sic. Vides etiā cūgaltē pudiciā et thori
xpiani matrimonialem fidem donū esse
ē hoc a dō. ut illud qđ ultra liberorū p̄
creandorū necessitatē modū cūmbendi
aliquaten⁹ cūpiscētia ^{carnalis} excedit. n̄ nuptia
rū sit hoc malū. s; ueniale sit p̄pt̄ nupti
arū bonū. Non enī de cūgū copula li
berorū p̄creandorū causa et fide pudici
cie cūgalis ē indissolubili quādiu am
bo uiuunt matrimonio sacramento que oīa
bona sūt. s; de illo immodico carnis usu
qđ in infirmitate cūgū agnoscit. ē inter
uentu boni nuptialis ignoscit. att̄ apl̄s.
scđm ueniā dico n̄ scđm impiū. **Quod**
si se non cōtinent. nubant. Melius ē enī
nubere quā uri. **Ex libro de genesi ad**
litterā. viii. Vtriusq; sexus infirmitas
ppendens in ruinā turpitudinis recte ex
cipitur honestate nuptiarū. ut qđ sanus
ēē posset officiū sit egrotis remediū. Neq;
enī quia incōtinentia malū est. ideo conu
biū uel qđ incōtinentes copulant n̄ ē bonū.
immo ū n̄ p̄pt̄ illud malū culpabile est
hoc bonū. s; p̄pt̄ hoc bonū ueniale est
illud malū. qm̄ id qđ bonū habent nup
tię ē qđ bonę sūt. nuptię peccatū ēē nūq̄
possunt. Hoc autē triptitū est. fides. ples.
sacramētū. In fide attendit. ne pret̄ uincu
lū cūgale cū altera uel altero cūmbat.
in ple. ut amanter suscipiat. benigne
nutriat. religiose educet. in sacramento.
ut cūgū n̄ separet. ē dimiss⁹ aut dimis
sa nec causa plus alteri cūngat. Hec est
tanq̄ regula nuptiarū. quia uel nature

decorat fecunditas. uel incōtinentię regitur
prauitas. **Ex sermone de bono nuptiarū.**
Qui potest capere capiat. S; n̄ possum inquit.
Non potes. Non possum. Suscipit te nu
trictoria quedā aplī auctoritas. ut qui
se n̄ continent nubant. fiat aliqđ. unde
puenat ad ueniā. P̄tineat ad ueniā.
ne ruat in eternā penā. fiat qđ licet. un
de ignoscat qđ n̄ licet. Hoc indicat qđ
sequit. Mallem eos nubere quā uri. Con
cessit inquā aliqđ incōtinentię. qđ magis
timuit penas ētnas. Timuit qđ expectat.
ē monet adulteros etiā hoc qđ cūgati
uicti cūpiscētia utunt inuicē ultra
necessitatē liberos p̄creandi. ponā in hī
p quib⁹ cotidie dicit. dimitte nob̄ debi
ta nr̄a sic ē nos dimittam⁹ debitorib⁹ nr̄is.
His autē qui matrimonio uincti sūt p̄cipio
n̄ ego s; dñs. uxore a uiro n̄ discedere.
Qđ si discesserit. manere inuuptā. aut
uiro suo reconciliari. Et uir uxorem
ne dimittat. **Ex libro p̄mo de sermo**
ne dñi in monte. His qui sūt in cūgio
inqt̄ p̄cipio n̄ ego s; dñs. uxore a uiro non
discedere. Qđ si discesserit. manere inuup
tā. aut uiro suo reconciliari. Potest enī
fieri. ut discedat ea causa qua p̄misit dñs.
Aut si femine licet uirū dimittere etiā
pret̄ fornicationis causam. et n̄ licet uiro.
qđ respondebim⁹ de hoc qđ dixit posteri.
et uir uxorem ne dimittat. Quare non
addit excepta causa fornicationis. qđ dñs
p̄misit. n̄ quia simulē formā uult intelli
gi. ut si dimiserit qđ causa fornicationis
p̄mittit. maneat sine uxore aut reconci
lietur uxori. Non enī male reconcilietur
uir illi mulieri. quā cū lapidare nemo
aus⁹ ēē. dicit ei dñs. uade. uide. den
ceps ne pecces. quia ē qđ dicit n̄ licet di

mittere uxore^m n^{on} causa fornicationis fue-
rit. si autē fuerit. n^{on} cogit dimittere s; p-
mittit. sicut dicit. non liceat mulieri nu-
bere alteri n^{on} uiro mortuo. Si ante uiri
mortē nupsit rea est. si post uiri mortē
nupsit non ē rea. non enī iussa ē nubere
s; pmissa. **Item ex eodem libro.** Dñs g^o
ad illud cōfirmandū. n^{on} facile uxor dimit-
tatur. solā causā fornicationis exceptit.
ceteras u^{ero} uniuersas molestias si quę forte
existerint iubet p^{ro} fide cōgali & p^{ro} casti-
tate fortit^{er} sustineri. & mechum dicit
etiā uirū q^{ui} eā duxerit. quę soluta est a
uiro. Cui rei paul^{us} apls tēnū ostendit.
q^{ui} tādū obseruandū dicit quādiu uir^{us}
ei uiuit. illo autē mortuo dat nubendi
licentiā. Hanc regula etiā ipse tenuit.
et in ea n^{on} suū cōsiliū sic et in n^{on}nullis mo-
nitis. s; p^{re}ceptū dñi iubentis ostendit cū
ait. Etsi autē qui in cōugio sunt p^{re}cepto n^{on}
ego s; dñs. mulierē a uiro n^{on} discedere.
Qd si discesserit manere innuptā. aut ui-
ro suo reconciliari. & uir uxore^m ne di-
mittat. credo simili forma. ut si dimise-
rit n^{on} ducat aliā. aut reconciliet uxori.
Fieri enī potest ut dimittat uxore^m causa
fornicationis. quā dñs exceptā ēē uoluit.
Iam u^{ero} si illi nec nubere concedit uiro ui-
ro a q^{ui} recessit. neq; huic alterā ducere
uiua uxore^m quā dimisit. multo minus
fas est illicita cū quiblibet supra cōmit-
tere. **Ex libro questionū. lxxxviii.**
Si dñs dimittendę cōgis solā causā forni-
cationis admittit. et paganū cōgiū di-
mitti phibet. cōsequens ē. ut paganism^{us}
fornicationi n^{on} deputet^{ur}. Solā autē for-
nicationis causam exceptā facere dñm
cū de dimittenda cōge loquit^{ur} in euglio
manifestū est. Paganū u^{ero} cōgiū hic non

phibet^{ur} dimitti. q^{uia} cū apls cōsiliū de hac
re daret. ut fidelis uolentē ēē secū cōge
infidelē n^{on} dimittat ait. ego dico n^{on} dñs.
ut dñs intelligat^{ur} n^{on} quidē iubere ut dimit-
tatur ne cōtra iussū ei cōsiliū dare uide-
atur apls. s; tam p^{ro}mittere. ut nemo in
ea re iussionis necessitate teneat^{ur}. s; cōsiliū
uoluntate libere faciat. Verūtām si q^{ui}
quā asserat solā illā fornicationē dñm
admittere ad causā relinquendę cōgis
quę uulgo fornicatio dicit^{ur}. idest quę
cōcubitu illicito p^{ro}petrat. hoc potest di-
cere. dñm cū de hac re loqueret^{ur} de
utroq; fidei dixisse & marito & uxore.
ut si ambo fideles sunt. neutri liceat
alterū relinquere n^{on} causa fornicationis.
ubi n^{on} potest paganism^{us} intelligi q^{uia} fi-
delis ē. Si enī et apls uidet^{ur} distinguere
cū ait. his autē q^{ui} sūt in cōugio p^{re}cepto n^{on}
ego s; dñs. uxorem a uiro n^{on} discedere. qd
si recesserit manere innuptā aut uiro suo
reconciliari. ubi intelligit^{ur}. quia etiā si
una illa causa qua sola relicto cōugio
p^{ro}mittit^{ur} mulier a uiro suo recesserit.
innupta p^{ro}seuerare debet. aut si se non
cōtinet uiro potius reconciliari uel cor-
recto. uel certe tolerando quā adulteri
nubere. Sequit^{ur} autē et dicit. et uir uxo-
rē n^{on} dimittat. breuiter eandē formā
intamans in uiro quā p^{re}ceptabat in femi-
na. Iub^{et} ex p^{re}cepto dñi insinuat^{ur}. ita
sequit^{ur}. Ceteris autē. ego dico n^{on} dñs.
Siquis frāt^{em} habet uxorem infidelē. et
cetera. ubi dat intelligi dñm de his
locutū. ut neuter alterū dimitteret s;
fideles ambo ēēnt. **Ex libro p^{ri}mo ad
pollentium.** Quod a dñō in euglio dic-
tū est. q^{ui}cūq; dimiserit uxore^m suā excep-
ta causa fornicationis. facit eā mechari.

phibitū ē homini dimittere uxore si nulla
causa fornicationis extiterit. et dictum ē
quart. ne scilicet faciat eā mechari. utiq;
ideo quia etiā si n̄ ipsa dimiserit s; dimissa
fuert. erit mechata si nupsert. Propter
hoc g̃ tā magnū malū n̄ licet homini di
mittere uxore. n̄ ex causa fornicationis.
Tē enī n̄ ipse dimittendo facit adulterā.
s; dimittit adulterā. Quid si g̃ dicat. di
mitto q̃dē uxore meā sine ulla causa
fornicationis. s; c̃tinens p̃manebo. Ideo
ne dicem⁹ eū impune fecisse q̃d fecit.
Ius hoc dicere audebit q̃ uoluntatē dñi
hec dicentis intelligit. qm̃ mo c̃tinentie
causa uxore dimittere uoluit. q̃ solā cau
sam fornicationis excepit. Redeam⁹ ergo
ad ipsa apli ūba. et eū uelut interrogem⁹
et tanq̃ p̃sentē q̃dam consulam⁹. Cur
dixisti aplē. q̃d si discesserit manere in
nuptam. Licet ne discedere an n̄ licet.
Si om̃ino n̄ licet. cur p̃cepit discedenti
ut maneat innupta. Si autē licet. p̃
fecto ē aliq̃ causa qua liceat. Hec autē
inquisita n̄ inuenit. n̄ quā solā saluare
excepit. idest causa fornicationis. Ac
p̃ hoc n̄ p̃cepit apls mulierē si discesse
rit manere innuptā. n̄ quē illa causa
discedit a uiro qua solā ei discedere lici
tū est a uiro. Nisi g̃ illa intelligat⁹ cui li
cet discedere. n̄ autē licet n̄ uiro forni
cante. qm̃ iubet⁹ innupta si discesserit
p̃manere. Quis ē qui dicat si discesse
rit mulier a uiro n̄ fornicante innupta p̃
maneat. cū ei n̄ a uiro fornicante discede
re om̃ino n̄ liceat. Sed rem ipsam pau
lo aptius p̃loquam⁹. & quasi c̃stituam⁹ an
te oculos. Ecce placuit c̃tinentia mulieri.
uiro n̄ placet. Discessit ab eo mulier. & ex
cepit uiuere c̃tinentē. ipsa scilicet casta

mansura. s; factura q̃d dñs n̄ uult adulterū
uirū. qui cū se n̄ c̃tinuerit alterā queret.
Quid sum⁹ dicturi mulieri. n̄ q̃d dicit. ec
clie sana doctrina. Redde debitū uiro.
ne dū tu queris unde amplius honoreris.
ille unde damnet⁹ inueniat. Hoc enī et
illi dicerem⁹. si te nolente c̃tinere uoluisset.
Non enī habes potestatē corporis tui sed
ille. sic nec ille habet potestatē corporis
sui s; tu. Cū ^{hec} huiusmodi plura quę ad hoc
p̃tinent dixerim⁹. placet ne t̃ ut nob⁹ mu
lier respondeat. Ego aplm̃ audio dicentē.
Precipio mulierē a uiro n̄ discedere. Qd si
discesserit manere innuptā. aut uiro suo
reconciliari. Ecce discessi. Nolo rēciliari
uiro. s; innupta p̃maneo. Non enī ait.
si discesserit innuptā p̃manere donec
uiro suo reconciliet⁹. s; manere inq̃t in
nuptā aut uiro suo reconciliari. Hoc in
quit faciat aut illud. Vnū e duob⁹ eli
gendū p̃misit. n̄ autē in hoc alterū cō
pult. Manere innupta eligo. ac sic p̃
ceptū impleo. Corripe. argue. increpa.
utere qua uolueris. siue a te nupsero. Quid
huius c̃tradiciā. n̄ aplm̃ n̄ bene intelligis.
neq; enī p̃cepisset si a uiro discesserit in
nuptā manere mulierē. n̄ eā cui discede
re licuisset. illa una uidelicet causa quę
illi p̃ptea tacita est q̃a notissima ē hoc ē
fornicationis. hanc enī solā dñs magister
excepit cū de dimittenda loqueret⁹ uxo
re. deditq; intelligi talē formā etiam
a uiro seruandā. qm̃ n̄ solū mulier n̄ ha
bet potestatē corporis sui s; uir. s; simi
liter et uir n̄ habet potestatē corporis
sui s; mulier. Cū g̃ tuū maritū arguere
de fornicatione n̄ possis. quom̃ te putas
q̃d ab eo discedis n̄ nubendo excusare.
a quo tibi n̄ licet om̃ino discedere. Dñs

itaq; p̄cipit. mulierem a uiro n̄ discedere.

Qd̄ si discesserit ea utiq; causa qua discedere licitū est. manere inuuptā. aut uiro suo reconciliari. Mulier enī sub uiro. uiuo marito iuncta ē legi. et uiuente uiro uocabit̄ ad ultera si fuerit cū alio uiro. qm̄ mulier alligata ē quādiu uir ei uiuit. unde si uxor dimiserit uirū suū & alii nupsertit mechatur. et q̄ dimissam a uiro duxerit mechatur.

Ideoq; ex eodē p̄cepto dñi ait. Et uir uxorem ne dimittat. qm̄ qui dimiserit uxore suā p̄t̄ causā fornicationis. facit eā mechari. s; si p̄t̄ causā fornicationis hanc dimiserit. etiā ipse sic maneat. Om̄s enī q̄ dimittit uxore suā et ducit alterā. mechatur. Hec cōstituta dñi sine ulla rēlacione seruanda sunt. Habet enī hec iusticia. que corā illo est. siue p̄bent homines. **Nam ceteris ego dico n̄ dñs. Siquis fr̄ uxore habet infidelē et hec cōsentit habitare cū illo. n̄ dimittat illā. Et si qua mulier habet uirū infidelē et hic cōsentit habitare cū illa. n̄ dimittat uirū.**

Ex libro p̄mo de sermone dñi in monte.

Ceteris autē ego dico. n̄ dñs. Hic p̄mo uidendū ē. quib; ceteris. Dicebat enī sup̄is ex dñi p̄sona his q̄ sūt in cūugio. s; n̄ hoc sequit̄. Ita enī subiungit. Siquis fr̄ habet uxore infidelē. & hec cōsentit habitare cū illo. n̄ dimittat illā. Ergo etiā nō his dicit qui sunt in cūugio. Quid sibi ḡ uult qd̄ ait. ceteris. n̄ quia sup̄is eis loquebat̄ qui sic copulati erant ut pariter infide xpi eēnt. ceteris ū nō dicit. id est eis q̄ sic copulati sunt. ut n̄ ambo fideles sig. S; qd̄ eis dicit. Siquis fr̄ habet uxore infidelē et hec cōsentit habitare cū illo n̄ dimittat illā. et si qua mulier habet uirū infidelē & hic cōsentit habitare cū

illa. n̄ dimittat uirū. Si ḡ n̄ p̄cepit ex p̄sona dñi. s; ex sua p̄sona monet. ita ē hoc bonū ut siq; aliter fecerit n̄ sit p̄cepti t̄nsgressor. sicut de uirginib; paulo post dicit. p̄ceptū dñi se n̄ habere. cōsiliū autē dare. Atq; ita laudat uirginitatē. ut arripiat eam q̄ uoluerit. n̄ tam ut si n̄ fecerit. cōtra p̄ceptū fecisse iudicetur. Aliud enī est qd̄ iubet. aliud qd̄ monet. aliud qd̄ ignoscit. Iubet mulier a uiro n̄ discedere. qd̄ si discesserit manere inuuptā. aut uiro reconciliari. Alter ḡ n̄ licet facere. Monetur autē uir fidelis. si habet uxore infidelē cōsentientē secū habitare. n̄ eā dimittere. Licet ḡ dimittere. q̄a n̄ ē p̄ceptū dñi. ne dimittat. s; cōsiliū apli. sic monetur uirgo n̄ nubere. s; si nupsertit. cōsiliū quidē n̄ tenebit. s; cōtra p̄ceptū n̄ faciet. Ignoscit cū dicitur. hoc autē dico scdm̄ uerū. n̄ scdm̄ impium. Quā p̄t̄ si licet ut dimittat cū uxore infidelis. quāuis melius sit n̄ dimittere. & tam̄ n̄ licet scdm̄ p̄ceptū dñi ut dimittat cū uxore n̄ causa fornicationis. fornicatio ē etiā ipsa infidelitas. quid tu dicis aplē. Certe ut uir fidelis cōsentientē secū habitare mulierem n̄ dimittat. Ita inquit. Cum ergo hoc ex dñs p̄cipiat ne dimittat uir uxore n̄ causa fornicationis. quare hic dicis. ego dico n̄ dñs. Quia scilicet idolatria quā sequunt̄ infideles. et quelibet noxia superstatio fornicatio est. Dñs autē p̄misit causa fornicationis uxore dimitti. s; q̄a p̄misit n̄ iussit. dedit locū aplō monendi. ut q̄ noluerit n̄ dimittat uxore infidelē. q̄ sic fortasse possit fieri fidelis. **Ex libro ad pollentium.** Quia enī coniunx fidelis relinquere cūgem licite potuit infidelē. ideo fieri hoc

n̄ dñs sed apls phibet. Qd enī dñs phibet.
fieri omnino n̄ licet. Monet g̃ apls qđ potuit
ēē multoz occasio lucrandoz. ut fideles cū-
ges in relinquendis infidelib⁹ pmissa licen-
tia n̄ utant. Si enī dimittere infidelē cū-
gē n̄ liceret. hoc fieri dñs phiberet. neq;
apls phibens diceret. ego dico n̄ dñs. Nam
si ppter fornicationē carnis pmutat⁹ homo
a cūge separari. q̃nto magis in cūge m̃t⁹
fornicatio detestanda ē idest infidelitas
de qua scriptū ē. qm̃ ecce q̃ longe se faci-
unt a te pibunt. p̃didisti omnē q̃ forni-
cat⁹ abs te. Sed quia ita licitū est ut non
expediat. ne ppter cūgū separationes of-
fensi hoīes ipsā doctrinā salutis qua illi
cita phibent⁹ exhorreant. ac sic peiores
atq; p̃turi in eadē infidelitate remane-
ant. m̃cedit apls eo monendo fieri ue-
tat. qđ ita licitū est. ut n̄ expediat. Sic
enī recedere ab infidelib⁹ uxorib⁹ uel mari-
tis fideles uiri uel femine n̄ phibent⁹ a dño.
ut neq; uibeantur. Nā si dimittere tales
cūges iuberent. null⁹ ēēt cōsilio monentis
apli locus ne hoc fieret. Nullom̃ enī qđ
dñs iubet. seruus bon⁹ fieri phiberet. Nā
q̃a aliquando hoc dñs p̃ esdrā pphā
iussit et factū est. dimiserūt isrl̃tē uxore⁹
alienigenas q̃cūq; tē habere potuerunt.
p̃ quas fiebat ut et ipsi ad alienos sedu-
cerent⁹ deos. n̄ ut illē p̃ maritos uero ac-
quirerent⁹ dō. n̄dū enī tanta gr̃a salua-
toris illuxerat. & tēporalib⁹ pmissis ue-
teris testam̃ti adhuc inhabat illis ppli
multitudo. Et p̃pterea cū bona trena-
que p̃ magno expectabant a dño uide-
rent etiā his abundare q̃ multos falsos
colebant deos. blandicus uxorū p̃s eos
uerebant⁹ offendere. deinde inducebant
excolere. Vnde iusserat dñs p̃ sc̃m moy

sen. ne quis uxore alienigenā duceret.
Merito g̃ quas duxerant dño phibente.
dño iubente dimiserunt. Cū ū cepisset eu-
angelii p̃dicari iā cūunctos gentiles genti-
lib⁹ cōpit cūges. ex quib⁹ si n̄ ambo crede-
rent s; un⁹ aut una. et infidelis cum fide-
lī sentaret habitare. nec phiberi a dño de-
buit fidelis infidelē dimittere nec iuberi.
ideo scilicet n̄ phiberi q̃a iusticia pmutat⁹
a fornicante discedere. et infidelis homi-
nis fornicatio ē maior in corde. nec uera
ē pudicia cū cūge dici potest. q̃a om̃e
qđ n̄ est ex fide peccatū est. quāuis uerā
fidelis habeat pudiciā etiā cū infideli
cūge. qui habet uerā. Ideo autē nec iube-
ri debuerunt fideles ab infidelib⁹ separari.
q̃a n̄ cōtra iussionē dñi gentiles fuerūt ambo
cūuncti. Qm̃ g̃ ab infideli fidele discede-
re nec phibet nec iubet dñs. ideo ut non
discedat apls dicit n̄ dñs. habens utiq;
sp̃m sc̃m in q̃ dare posset utile et fidele
cōsiliū. qđ utiq; ideo monendū n̄ iuben-
dū fuit. q̃a n̄ tanto pondere phibent⁹ illi
cita. Si autē alicubi apls etiā illa que iu-
benda sūt monere dignat⁹. hoc fecit par-
cendo infirmitati. n̄ p̃iudicando iussioni.
Vnde si dixit n̄ ut cōfunda uos hec ser-
bo s; ut filios meos km̃os moneo. qđ ha-
bet hic questionis ubi aut. ego dico n̄ dñs.
ut ubi aut. ecce ego paul⁹ dico uob⁹. q̃a
si circūcidamini xp̃e nihil uob⁹ p̃derit.
Nūqđ etiā hic dixit. ego dico n̄ dñs.
Non sunt itaq; ista similia. quia etiā illa
que iubet dñs n̄ ē indignū neq; cōtrariū
si eadē monet apls. Monem⁹ enī q̃s caros
habem⁹. ut faciant dñi p̃cepta uel iussa.
Cū ū aut. ego dico n̄ dñs. satis ostendit
dñm n̄ phibere qđ ipse phibebat. Phī-
bisset autē dñs. si ēēt illicitū. Ergo

secundum ea que superius diximus multumque usum
 licitum erat per iusticiam. sed licitum etiam non
 erat faciendum propter liberam benivolentiam.
Sanctificatus est enim uir infidelis in muliere fi-
deli. et sanctificata est mulier infidelis per ui-
rum fidelem. Ex libro de sermone domini in
monte. Sanctificatus est inquit uir infidelis in
 uxore. et sanctificata est mulier infidelis in fratre.
 Credo iam puenerat. ut nonnullę femine per
 uiros fideles et uiri per uxores fideles in
 fide uenirent. Et quauis non dicens nomina.
 exemplis tamen hortatur est ad confirmandum
 consilium suum. Deinde sequitur. Alioquin filii
 uiri immundi essent. non autem sancti sunt. Iam
 erant paruuli christiani. qui siue auctore uno
 ex parentibus siue utroque consentiente sanctifica-
 ti erant. Quod non fieret. si uno credente disso-
 ciaretur coniugium. et non toleraretur infideli-
 tas coniugis usque ad opportunitatem credendi.
 Hoc est ergo consilium eius. cui credo dictum esse. si quod
 superogaueris rediens reddam tibi.
Ex libro ad marcellinum. in. Quod autem apostoli
 cum fideles moneret ut se ab infidelibus con-
 iugibus non disiungerent. sanctificatus est enim uir
 infidelis in uxore. et sanctificata est mulier
 infidelis in fratre. alioquin filii uiri immundi
 essent non autem sancti sunt. aut sic est accipien-
 dum quod exempla iam precesserant. et uirorum
 quos uxores et seminarum quas mariti christo
 lucrificerant. et paruulorum ad quos facien-
 dos christianos uoluntas christiana etiam unus
 parentis euecerat. aut si quod magis uerba
 apostoli uidentur sonare et quidam cogere aliquid.
 allicui intelligenda est sanctificatio. qua sanctifica-
 bantur uiri et mulieres infidelis in coniuges
 fideles. et qua sancti nascebantur filii fidelium.
 siue quia in menstruo coniugis mulieris
 concubitus continebat quędamque uir uel femina
 id in lege didicerat. nam hoc ezechiel in-

illa precepta ponit que non figurate accipienda
 sunt. siue propter aliam quolibet que ibi apte
 proposita non est. ex ipsa necessitudine coniugi-
 orum atque filiorum sanctitatis asperguntur. illud ta-
 men sine dubitatione tenendum est. quęcumque
 illa sanctificatio sit. non ualere ad christianos fa-
 ciendos atque ad dimittenda peccata. non
 christiana ecclesiastica institutione sacramenti
 efficiantur fideles. Nam nec coniuges infide-
 les quolibet sanctis et iustis coniugibus heretici
 ab iniquitate mundantur que a regno dei
 separatos in damnationem uenire compel-
 lit. nec paruuli de quolibet sanctis iustisque
 peccati originalis peccati reatu absoluntur.
 tunc non in christo fuerint baptizati. per quibus
 tanto impensis locum debemus. quanto minus
 per se ipsi possunt. **Ex libro. ii. de bap-**
tismo paruulorum. Alioquin filii uiri immun-
 di essent. non autem sancti sunt. Non unimodum est
 sanctificatio. Nam et cathecuminos secundum
 quendam modum suum per signum christi et orati-
 onem manus impositione putatur sanctificari. et
 quod accipiunt quauis non sit corpus christi seminum
 est tamen et sanctus quam cibi quibus alimur
 quoniam sacramentum est. Verum et ipsos cibos quibus
 ad necessitatem sustentandę uite huius alimur.
 sanctificari idem apostoli dixerunt per uerbum dei et ora-
 tionem. qua oramus utique nostra corpuscula re-
 secturi. Sicut ergo ista ciborum sanctificatio non
 efficit ut quod in os intrauerit non in uentre
 uadat et in secessum emittatur per corruptio-
 nem qua omnia terrena soluntur. unde et
 ad istam escam que non corrumpit nos dominus
 exhortatur. ita sanctificatio cathecumini
 si non fuerit baptizatus non ei ualeat ad intran-
 dum regnum celorum aut ad peccatorum remis-
 sionem. ac per hoc et illa sanctificatio cuius-
 cunque modi sit quam in filiis fidelium
 esse dixit apostoli ad istam de baptismo

et de peccati origine uel remissione que-
stione omnino non pertinet. Nam et coniuges infi-
deles in coniugibus fidelibus sanctificari dicit eo
ipso loco ita loquens. Sanctificat enim uir infi-
delis in uxore. et sanctificat mulier infidelis
in fratre. Alioquin filii uiri immundi essent. nec
autem sancti sunt. Non opinor quousquam tam infide-
liter intelligit quodlibet in his uerbis intel-
legat. ut ob hoc existimet etiam maritum
non christianum quia christiana fuerit uxor eius neque
iam baptizari oportere. et ad peccatorum re-
missionem peruenisse. et in regnum celorum esse
intraturum quia sanctificat dictus est in uxore.

**Quod si infidelis discedit discedat. Non
enim est seruituta subiectus fratri aut sorori
in eiusmodi. In pace autem uocauit nos
dominus. Ex libro de fide et operibus.** Idest ut
propter fidem christi etiam ipsa uxor legitima
societate coniuncta sine ulla culpa relinquitur.
si cum uiro christiano propter hoc quia christianus est
permanere noluerit. Eo autem modo illam
rectissime dimitti. si uiro suo dicat. non ero
uxor tua nisi mihi de latimio diuitias conge-
ras. aut nisi soluta lenocinia quibus nostram domum
insigebas etiam christianus exerceas. aut si quod
aliud uel facinorosum uel flagitiosum in
uiro nouerat. quod delectata libidine uel
explebat. uel facile uictum habebat.
uel etiam incedebat ornatiore. Tunc enim ille
cui uxor dicit. si ueraciter egit peniten-
tiam ab operibus mortuis quando accessit ad
baptismum. habetque in fundamentum fidem
que per dilectionem operatur. perculdubio plus
tenebitur amore diuine gratie. quam carnis
uxoris. et membrum quod eum scandalizat forti-
ter amputat. **Ex libro ad consulta hilarium.**

**Quod si infidelis inquit discedit discedat.
Non enim est seruituta subiectus fratri aut so-
rori in huiusmodi. idest. si infidelis nolue-**

rit esse cum coniuge fidei. hic agnoscat fidei
suam libertatem. ne ita se subiectum putet serui-
tuti. ut ipsam dimittat fidem. ne coniugem
amittat infidelem. **Ex tractatu psalmi**
.xxxv. u. Diuisi a nobis nobiscum caput est
tentes. et a corpore separati. doleamus illos
fratres tanquam fratres nostros. Velint nolint. fratres
nostri sunt. Tunc esse desinent fratres nostri. si desi-
terint dicere. pater noster. Dicit de quibusdam
propheta. Hi qui dicunt uobis. non estis fratres nostri.
dicite. fratres nostri estis. Circumspicite de quibus
hoc dicere potuerit. Numquid de paganis.
Non. Neque enim dicimus eos fratres nostros secundum
scripturas. ecclesiasticum loquendi morem.
Numquid de iudeis qui christum non crediderunt.
Legite apostolum et uidete. quia fratres quando dicit
apostolus sine aliquo additamento. non uult intelli-
gi non christianos. Non enim autem subiectus inquit
fratri aut sorori in huiusmodi. Cum diceret
de coniugio. fratrem et sororem dixit christianum
uel christianam. Item dicit. Tu autem quod iudi-
cas fratrem tuum. aut tu quid spiritus fratrem tuum.
Et alio loco. Vos inquit iniquitatem facitis et
fraudatis. et hoc fratres. Isti ergo qui dicunt non
estis fratres nostri. paganos nos dicunt. Ideo
enim et rebaptizare nos uolunt dicentes.
nos non habere quod dant. Unde consequens
est error ipsorum. ut negent nos fratres suos esse.
Sed quare nobis dixit propheta. uos dicite illi
fratres nostri estis. nisi quia nos in eis agnoscimus
quod non repetimus. Illi ergo non agnoscendo bap-
tismum nostrum negant se fratres. nos autem non re-
petendo ipsorum sed agnoscendo non ipsorum. dicimus
eis fratres nostri estis. **Vnde enim scis uir. si mu-**
liorem saluam facies. aut unde scis mulierem
si uirum saluum facies. Nisi unumquemque sicut
diuisit dominus. unumquemque sic uocauit dominus ut
ambulare. Ex libro ad pollentium.
Reddit etiam rationem cur fieri non expediat.

quāuis licet. Quid enī scis inquit mulier si
uirū saluū facies. aut unde scis uir si mulie-
rem saluā facies. cū etiā supius dixisset.
scificat ē enī uir ^{infidelis} infidelis in uxore. & sci-
ficata ē mulier in frē. hoc ē in xpiano.
alioqn filii uiri inqt immundi ēēt nē autē
scī sunt. si ad lucrandos cūges et filios in
xpo etiā exemplis quē iam puenerant uide-
tur hortat. cur g n expediat etiā infide-
les cūges dimitti a fidelib causa euident
expssa est. Non enī ppt uinculū cū talib
cūgale seruandū. s; ut acq̄rant xpo. re-
cedi ab infidelib cūgib apls uetat. Mul-
ta sunt autē faciendā n iuberēte lege sed
libera caritate. et ea sunt in nris officiis
gratiora. quē cū liceret nob etiā n im-
pendere. tam causa dilectionis impendm.
Vnde p̄ce ipse dñs cū se tributū n debere
monstrasset. soluit tamē ne scandalizaret
eos quib ad etnā salutē gerens hominem
cōsulebat. Iam ū apls quēadmodū ista cō-
mūdet. ei uerba testant ubi dicit. cum enī
liber sim ex omib. omium me feci seruū.
ut plures lucrificerē. cū paulo superns
dixisset. nūqd n habem licentiā mandu-
candi et bibendi. Nūqd n habem licen-
tiam sororē mulierē circūducendi sicut
et ceteri apli & frēs dñi & cephas. An
ego solus et barnaban n habem potestātē
hoc opandi. Quis militat stipendius suis
unquā. Quis plantat uincam. & de fru-
ctu ei n edit. Quis pascit gregē. & de
lacte gregis n percipit. & paulo post. Si
alii inqt potestatis ur̄e participant. non
magis nos. S; n sum usi hac potestate.
s; omia toleram. ne qd impedimētū dem
euangelio xpi. Deinde post pauca. Iug
g m merces erit. ut euangelizans sine
sumptu ponā euangelū ut non abutar

potestate mea in euangelio. et inuocq; subiunx.
qd paulo ante cōmemorauī. cū enī liber sim
ex omib. omium me seruū feci ut plures
lucrificerem. **Et sicut in omib ecclis doceo.**
Circūcisus aliq̄s uocat est. n adducat pre-
putiū. In p̄putio aliq̄s uocat ē. n circūci-
datur. Circūcisio nihil est et p̄putiū nihil
est. s; obseruatio mandatorū dī. In exposi-
tione eplē ad galatas. Seruabat utiq; qd
ēgruere uidebat siue ecclis gentiū siue
iudeorū. ut nusquā auferat cōsuetudinē quē
seruata n impediebat ad optinendū regnū
dī. tantū admonens. ne quis in supfluis
poneret sp̄e salutis. etiā si cōsuetudinem
in eis ppt offensionē infirmorū custodire
ueller. Hinc enī dicit. Circūcisus q̄s uocat
est. n adducat p̄putiū. In p̄putio q̄s uocat
est. n circūcidat. Circūcisio nihil est et
p̄putiū nihil est. s; obseruatio mandatorū
dī. **Vnusq̄sque in qua uocatione uocat**
est. in ea pmaneat. Item ex eodē libro.

Hoc enī ad eas cōsuetudines uel cōditiones
uite retulit. quē nihil obfuit fidei bo-
nisq; opib. Non etiā si latro erat quisque
uocat ē. debet in latrocinio pmanere.
De uirginib autē p̄ceptū dñi n habeo. cōsi-
lium autē dō. tanquā misericordiam cōsecut
a dño. ut sim fidelis. Ex libro ad pollen-
tium p̄mo. Non ut hoc cōsiliū alienū exi-
stimem a dño cū et inuoc sequat. & dicat.
tanquā misericordiam cōsecut a dño. ut sim
fidelis. Sedm g dat cōsiliū fidele. in eo
spū de quo att. puto autē qd et ego spm
dī habeo. Verūtām aliud ē dñi iubentis
impium. aliud seruī sedm miam caritatē
quē illi ē a dño inspirata atq; donata si-
dele cōsiliū. Ibi aliud facere n licet. hic
autē licet. ita sane ut ipsū licitū partim
quidē expediat. partim ū n expediat.

Expediit tunc. quando non solum puritatem que coram
deum est promittit. sed etiam hominibus nullum ex hoc
impedimentum salutis infert. uelut cum dat consi-
lium non nubendi apostolis uirginibus unde preceptum
domini non se habere testatur. licet aliquid facere
id est non nubere. et minus quidem continentie bo-
num tamen tenere nuptiarum. ipsique licitum etiam
expedit. quoniam inuenta et illicita ruitura car-
nis infirmitate sic excipit honestate nuben-
di. ut non uide cogat. quamuis expedire ma-
gisque honestum esse si uirgo consilium quod preceptum
etiam non compellit arripiat. Tunc autem non expe-
dit. ad quod licitum est. quando promittit quidem
sed usus ipsius potestatis aliis affert impe-
dimentum salutis. sic est discessio coniugis fide-
lis ab infideli. quam non prohibet dominus precepto
legis quia coram illo iniusta non est. sed prohibet
apostolis consilio caritatis. quia infidelibus affert
impedimentum salutis. non solum quia prauissimi-
me scandalizantur offensi. uerum etiam quia
in alia coniugia cum ceciderint uiuentibus eis
a quibus dimittuntur. adulteris necebus col-
ligati difficillime resoluiuntur. **Ex sermo-
ne de uerbis apostoli.** Maior amor: im-
positus maioris uirginibus. Quod licebat no-
luerunt. ut plus placerent ei cui se deuo-
uerunt. Ambierunt illam maiorem pulchritu-
dinem corporis sui. Quid iubet. Tanquam
dicerent. Quid iubet. Ne adulterus simus.
Hoc precipis. Amando te. plus facimus quam
iubet. De uirginibus aut apostolis preceptum domini
non habeo. Ergo quare hoc faciunt. Con-
siliu autem deo. Ille autem amantes quibus
trent nuptie uoluerunt. usque adeo accep-
tauerunt preceptum ut non recusarent consilium.
ut plus placerent plus se ornauerunt. Cor-
poris enim huius id est exterioris hominis
ornamenta quanto amplius appetunt. tanto
se interioris maiora detrimenta. Quanto

autem minus appetunt ornamenta exterioris
hominis. tantomagis moribus pulchris ho-
terior adornantur. Unde dicit et petrus.
ornantes se non intortis crinibus. Cum enim dixis-
set ornantes se. quod aliud a carnalibus quam ui-
sibilia ista ornamenta putarentur. continuo tulit
cogitationem quod cupiditas inquirebat. Non
inquit intortis crinibus. neque auro uel marga-
ritis uel ueste preciosa. sed ille abscondit cor-
dis homo qui est ante dominum diues. Neque enim de-
diuitias daret exteriori homini. et inopem
relinqueret interiorem. Dedit inuisibili
diuitias inuisibiles. et inuisibilem ornauit
inuisibiliter. His ornamentis studentes de-
puelle sancte uirgines. nec quod licebat appa-
uerunt. nec quod cogebantur consenserunt. Mul-
te enim etiam precium suorum contrarios conat igni-
te superno amore superauerunt. iratus est pater.
plorauit mater: non curauit illa. cui ante
oculos uersabat speciosa forma pre filiis
hominum. Ea quippe se ornari desiderauit.
ut totam eius curam gereret. quia que nupta est
cogitat que sunt mundi. quoniam placeat uiro.
que autem in nupta est. cogitat que sunt dei.
quoniam placeat deo. Videte. quod sit amare.
Non dixit. cogitat ne dampnetur a deo. Ad
huc enim iste timor ille seruilis est. custos qui
dem malorum ut abstineant a malis. et absti-
nendo digni sunt ad se admittere caritatem.
Sed ille non cogitant quemadmodum non prauis
a deo. sed quoniam placeant deo pulchritudine
interiore. decore occulta hominis. decore
cordis ubi illi oculis nude sunt. nude in-
tas non foris. integre et intus et foris. Vel
uirgines doceant coniugatos et coniugatas. non
ut in adulterium. Illi faciunt plus quam licet.
ille non faciunt quod licet. **Ex libro de peder-
natione.** Misericordiam inquit consecutus sum.
ut fidelis essem. Non aut quia fidelis etiam.

170
fidei g datur quide. s; data est etiā ut esset
fidelis. **Ex tractatu psalmi. c. xviii.** Qua-
tuor enī sunt retributiones. Aut mala pro
malis retribuunt. sic d's ignē eternū retri-
buturus ē impiis. aut bona p bonis sicut
regnū cōnum retribuitur ē iustis. aut bona
p malis sicut xpē p grām iustificat impiū.
aut mala p bonis. sic iudas p maliciā pse-
cutus ē xp̄m. Harū quatuor retributionū
duē priores p̄tinent ad iusticiā. ut retribu-
ant mala p malis bona p bonis. tertia p-
tinet ad misericordiam ut retribuant bona p
malis. quarta d's nescit. Nulli enim malū
p bono retribuit. Hac autē quā tercio loco
posui. n̄ d's retribuere bona p malis. nullo
modo eēt quib' retribuere p bonis bona.
Vide illū saulū. postea paulū. Non ex ope-
rib' inq't iusticię quę nos fecim'. sed scdm
suā misericordiam saluos nos fecit p lauachrū
regenerationis. Et iterū. Iui prius fui blas-
phem' et persecutor & iniuriōs. s; misericordiam
cōsecutus sum q'a ignorans feci in increduli-
tate. Et iterū. Consiliū autē do. tanquam
misericordiam cōsecut' a dño ut fidelis eēm. hoc
est uiuere. quia iust' ex fide uiuit. Mor-
tuus g erat prius p suā iniusticiā. antequā
uiueret adhuc p dī grām. Ipsam porro suā
mortē. sic confitē. Adueniente inq't man-
dato peccatū reuixit. ego autē mortuus sū.
& inuentū ē m̄ mandātū qd erat in uitam
hoc ēē in mortē. Retribuit g illi d's bonū
p malo. hoc est uitā p mortē. **Existimo g**
hoc bonū ēē ppter instantē necessitatē. qm̄
bonū est homini sic esse. **Ex tractatu psal-**
mi. c. xl. vii. Dicit nob' euangelium. Ob-
seruate nouissimū diem. uenturū diem ad-
uent' filii hominis. quia illos male inuentur'
est. qui modo securi sunt. Ideo quia puerse
securi sunt. securi enī sūt in uoluptatib' scli.

cū deberent esse securi domitis cupiditatib'
scli. Iam utiq; illi uitę nos pparauit apl's in
his uerbis. **Ex libro^m genesi ad litterā. viii.**
Vnde enim magnū magnūq; honoris meritū
apud dñm fidelis et pia uirginitas habet.
n̄ quia isto iam tēpore cōtinenti ab amplexu
cū ex omib' gentib' ad implendū scōy nu-
merū largissima suppetat copia. p̄cipien-
tē sordide uoluptatis libido n̄ sibi iūdi-
cat qd iam sufficere p̄lis necessitudo n̄
postulat. **Alligat' es uxori. noli querere**
solutiōē. Solutus es ab uxore. noli quere-
re uxorem. Si autē accepis ^{uxorem} non peccasti.
et si nupsit uirgo n̄ peccabit. tribulatio-
nē tamē carnis habebunt huiusmodi. Ego au-
tem uob' parco. **Ex libro ad pollentium.**
Nihil g expedit qd illicitū est. et nihil qd
n̄ p̄bet d's licitū est. Quę autē nullo dñi
cōstringentis impio in potestate dimissa sūt.
in his audiat apl's in spū scō monens et
cōsulens. ut uel meliora capiant. uel ea quę
n̄ expediunt caueant. ubi audiat dicens.
p̄ceptū dñi n̄ habeo cōsiliū autē do. et ego
dico n̄ dñs. Ibi si meliora elegerit. q̄ audit
solut' es ab uxore n̄ querat uxore. quia
et si accepit uxore n̄ peccat. ibi uirgo n̄
nubat. Qui enī n̄ dat nuptū melius facit.
et qui dat nuptū bene facit. Ibi beator
sit mulier sic pmanendo. quę mortuo
uiro suo in potestate habet cui uult nu-
bere tantū in dño. **Hoc itaq; dico fr̄es.**
tempus breue est. Reliquum ē ut et qui
habent uxores tanquā n̄ habentes sint.
et qui flent tanquā n̄ flentes. & q̄ gau-
dent tanq̄ n̄ gaudentes. & q̄ emunt tanq̄
n̄ possidentes. & q̄ utunt' hoc mundo
tanquā n̄ utant'. **Ex tēlatu psalmi. c. xl. vii.**
Qui totū gaudiū suū. totā felicitatē suam
cōstituit in manducando et bibendo. uxo-

rem ducendo. emendo. uendendo. utendo
mundo isto. sine sollicitudine est. et talis.
s; preter archam ue illi a diluuio. Quisq;
autē siue manducat siue bibit. siue ali
ud qd agit omnia in glām dī facit. & si ali
qua leticia est in reb; seclariis sic gaudet
ut intus spāliter timeat. nec donat se
corrūpendū felicitati. nec cedit adūsita
ti frangendū. hoc enī est flere tanq; nō
flentē et gaudere tanquā nō gaudentē.
quisq; et si habet uxore ei; infirmitati
cōpatiēis reddit nō exigit debitū. aut
si ppter ppriā infirmitatē ducit uxo
rem plangens potius quia sine uxore
ēē nō potuit quā gaudens qā duxit.
q; quis uendit qd nouit qā etsi maneret
beatū nō faceret. quisq; emit qd nouit
quia transiet. et de his omib; etsi abun
dantiū et circūfluentib; nō psumit. fa
citq; ex eo qd habet misericordiam cū eo q
nō habet. quisq; talis ē. securus expectat
diem nouissimū. Non q; timeat uenturū
dñm. s; speret et desideret. Non enī ue
niet illi ad inferendas penas. s; ad fini
endas molestias. **Ex libro pmo de ser
mone dñi in monte.** Beatiora sane con
iugia iudicanda sunt. que siue filius per
atis. siue etiam ista trena ple cōtempta
cōtinentiā inter se pari cōsensu seruare
potuerint. quia neq; cōtra illud pceptum
fit qd dñs dimitti cōiugem uetat. non enī
dimittit qui cū ea nō carnalit; s; spāliter
unuit. & illud seruat quod p aplm dicit;
reliquū est. ut & q habent uxores tanq;
nō habentes sint. **Ex eplā ad bonifaciū
comitem.** Si iur fortis es. uince cupidi
tates quib; iste diligit mundus. Ora spūal;
et dic dō qd habes in psalmo. de necessi
tatib; meis erue me. Ipse te exaudiet. ut

interiores & inuisibiles hostes idest ipsas
cupiditates inuisibilit; & spūalit; uincas.
et sic utaris hoc mundo tanq; non utens.
ut ex bonis ei bona facias. nō malis fias.
qā et ipsa bona sūt. nec dant hominib;
nō ab illo qui habet omniū celestiu et tē
struū potestatē. S; ne putent mala dant
et bonus. ne putent magna uel summa.
dant & malis. iteq; auferunt ista et bo
nus ut pberit. & malis ut crucient. Quis
enī nesciat. q; ita sit stultus. ut nō uideat
qd salus huius mortalis corporis et mēbroꝝ
corrūptibiliū iurē. & uictoria de homi
nib; inuicis. & honor atq; potentia tē
poralis. & cetera istiusmodi bona trena &
bonus dent et malis. & bonus auferant &
malis. salus ū anime cū immortalitate
corporis iurēq; iusticię & uictoria de cu
piditatib; inuicis. et glā et honor et
pax in eternū nō dent nisi bonus. Ista q;
dilige. ista concupisce. ista modis omib;
querit. Ap̄t hec acqrenda et optinenda.
fac elemosinas. funde orationes. exerce
ieiunia. qntū sine lesione tui corporis po
tes. Bona ū illa trena noli diligere qnta
libet t abundant. sic eis utere. ut bona
multa ex illis. nullū autē malū facias ppter
illa. Omnia qppe talia pibunt. sed bona
opa nō peunt etiā que de bonis peuntib;
fiunt. **Preterit enī figura huius mundi.**
Volo autē uos sine sollicitudine esse.
Ex libro de ciuitate dī. x. Peracto qppe
iudicio. tunc esse desinet hoc cētū et hec
tēra. qndo incipiet ēē cētū nouū & tēra noua.
Mutatione namq; rerū. nō omniū interitu
tēnsibit hic mundus. Vnde & apls dicit.
Preterit enī figura huius mundi. Volo uos
sine sollicitudine esse. figura enī preterit
nō nata. Iudicatis qppe his q scripta non

sunt in libro uite. et in eternū ignē missis.
tē figura hui' mundi mundanoy ignium
ēflagratione pteribit. sic factū est mun-
danarū aquarū inundatione diluuium.
illa utiq; ut dixi ēflagratione mundane
elemētōy corruptibiliū qualitates que nri
corporib' corruptilib' cōgruebant ardendo
penit' interibunt. atq; illa substantia eas
qualitates habebit. que corporib' immor-
talib' mirabili mutatione cōueniant. ut
scilicet mund' ^{in melius} innouat' apte accōmodetur
hominib' etiā carne melius innouatis.

Mulier innupta et uirgo cogitat que dñi
sūt. ut sit scā corpore et spū. Que autē
nupta est cogitat que sunt mundi. qm
placeat uiro. **Ex libro de uiduitate ad**
ulianam. Quod de innuptis dixit.
ut sit scā et corpore et spū. n sic accipi-
endum est. quasi nupta fidelis et casta
et sedm scripturā subdita uiro non sit
corpore s; spū tantūm. Fieri enī n̄ potest.
ut scāficato spū n̄ sit scā etiam corp' s.
q scāficato utit' sps. Sed ne cuiquā nos
potius argūitari quā hoc diuino eloqo
phare uideam'. qm petrus saram cōme-
moraturus. scē inq't mulieres tantūm
n̄ aut corpore. illud eiusdē pauli cōfide-
rem'. ubi phibens fornicationes ait. Ne
scitis quia corpora urā mēbra sunt xpī.
Tollens g mēbrū xpī. faciā mēbrū mer-
tricis. Absit. Ergo audeat dicere mēbra
xpī scā n̄ ēē. aut uero audeat a mēbris xpī
fidelīū cōiugatarū corpora separare. Vnde
etiā apls ait. Corp' ur̄m tēplū in uobis ē
spē scī quē habetis a dō. et n̄ estis ur̄i. emp-
ti enī estis p̄cio magno. Corp' fidelīū et
mēbra xpī ēē dixit et tēplum sps scī. ubi
pfecto utriusq; fideles intelligunt'. Vbi
g sunt nupte ibi et innupte. s; distincte

meritis. et tanquā membris mēbra p̄lata.
quoy tamē neutra sunt a corpore separata.
De innuptis ita loquens ut sit scā et cor-
pore et spū. ampliōrē innuptarū et in cor-
pore et in spū scāficationē intelligi uoluit.
n̄ corp' nuptarū omī scāficatione p̄uauit.
Disce itaq; bonū tuū in mōmto qd didi-
cisti. bonū tuū plus laudari quia ē illud
bonū q sit hoc melius. quā si alit' hoc bo-
nū ēē n̄ posset n̄ illud malū ēē. aut omī
no n̄ ēē. Habent oculi in corpore mag-
nū honorē. s; minorē haberent si soli ēē.
et alia minoris honoris mēbra non ēēnt.
In celo ipso sua luce sol lunā supat. et
stella a stella differt in glā. n̄ dissidet in
supbia. Ideo d's fecit omīa. et ecce bona
ualde. n̄ ob aliud n̄ quia omīa. Nam et
p singula opa dicebat'. uidit d's quia bo-
num est. Vbi autē omīa nominata sunt
additū est ualde. et dictū est. Vidit d's
omīa que fecit. et ecce bona ualde.
Membra enim quedā meliora singula
quā alia singula. s; meliora simul omīa.
quā quelibet singula. Xpi itaq; te doctri-
na sana in ei' corpore faciat p ei' grām. ut
id qd alius melius habes in corpore et spū.
idem ipse spē tuus q corpori dñatur. nec
extollat insolenter. nec discernat in scientē.

Item ex eodem. Que innupta ē inquit
sollicita ē ea que sunt dñi. ut sit scā et cor-
pore et spū. Que autē nupta est. sollicita
ē que sunt mundi. qm placeat uiro. Non
ait. sollicita est ea que sunt mundi. ut scā
n̄ sit. s; certe minor est scātas ex ea parte
curarū qua mundana cogitat' uoluptas.
Quicqd itaq; intentionis animi etiā in hi'
rebus impenderet' quib' placendū ēē uiro.
colligere qdām et redigere debet innup-
ta xpiana. in eā intentionē q placendū

diuina

est dñō. Et uide cui placeat quę dñō placet.
et utiq; tanto ē beatior. q̄nto plus ei placet.
Quanto autē magis cogitat ea quę mundi
sunt. tanto min⁹ placet. Placet itaq; ei to-
ta intentione. specioso forma pre filiis ho-
minū. Cui enī grā illi placetis. quę diffusa
ē in labris ei⁹. Placere illi ea q̄q; parte co-
gitationis quę occuparet mundo. ut pla-
ceret uiro. placere illi q̄ displicuit mundo.
ut placentes ei liberent ex mundo. Hunc
enī speciosū forma pre filius hominū uide-
runt homines mercede passionis. et non
habuit speciem neq; decorē. s; facies eis
abiecta. et deformis positio ei⁹. Ex hac
tam deformitate redēptoris ur̄i. mana-
uit p̄cium decoris ur̄i. s; decoris interio-
ris. Om̄s enī pulchritudo filie regis in-
trinsecus. Hanc pulchritudine illi place-
te. hanc pulchritudinē studiosa cura et
sollicita cogitatione cōponite. Non amat
ille fallaciārū fucos. ueris ueritas delec-
tatur. Et ille si qd legisti agnoscis. ueri-
tas uocat. Ego sū inquit uia et ueritas.
Currite ad illū p̄ illū. placere illi ex illo.
uiuere in illo cū illo de illo. affectib⁹ ueris
et sc̄ssima caritate. A uiro tali amate-
amari. **Porro hoc ad utilitatē ur̄am dico.**
n̄ ut laqueū nob̄ iniciam. s; ad id qd ho-
nestū ē. & qd facultatē p̄beat sine im-
pedimēto dñō obseruandi. **Ex libro de**
uiduitate ad iulianam. Non q̄a in nup-
tarū bonū honestū dīx̄. ideo putare de-
bem⁹ turpe ēē uinculū cūgale. Alioq̄n
etiā p̄mas nuptias ēdēpnam⁹. quas nec
catafriges nec nouatiani. nec disertissim⁹
eoz astipulatione tertullian⁹ turpes ausis
ē dicere. S; quēadmodū cū ait. dico in
nuptis et uiduis bonū ē illis si sic per-
manserunt utiq; bonū posuit p̄ meliore.

q̄m om̄e qd bonū comparatū melius dicitur.
etiā ^{hoc} p̄culdubio bonū est. Nam quid est aliud
qd ita dicit⁹ melius. n̄ qd magis bonū est.
Nec ideo cōsequētē eū sensisse arbitramur
malū ēē si nupserint. q̄m dixit bonū esse
illis si sic p̄manserint. Ita etiam cum ait.
s; ad id qd honestū est. n̄ matrimonium
turpe ēē monstrauit. s; qd honesto erat
honestius generalis honesti nomine com-
mūdauit. quia honestius quid est. n̄ quod
magis honestū est. Magis autē honestū.
utiq; honestum ē. Apte q̄ppe declarauit
hoc ēē illo bono melius ubi ait. q̄ dat nup-
tū bene facit. qui n̄ dat melius facit. &
hoc illo beatius ubi ait. beatior autē erit
si sic p̄manserit. Sicut q̄ bono melius.
et beato beatius. sic honesto honestus est.
qd honestū uoluit appellare. Absit enim
ut turpe sit unde loquens beat⁹ petr⁹ apl⁹
ait. uiri uxorib⁹ ur̄is tanq̄ uasi infirmiori
& subiecto tribuite honorem. quasi cohe-
redib⁹ gr̄e. & illas alloquens subditas ēē
uiris suis exemplo sara adhortatur. Nā
sic quēdā inquit sēz mulieres quę in dñō
sp̄bant ornabant se obsequentes uiris
suis. q̄m sara obediebat abrahe dñm illū
uocans. cui⁹ facite estis filie bene facientes
et n̄ timētes ulla p̄urbationē. **Siquis autē**
turpem se uideri existimat sup uirgine
sua qd sit supadulta. & ita oportet fieri.
n̄ peccat si nubat. Si se n̄ cōtinet nubat.
Ex libro ad pollentium. Hanc itaq; cōmōtē
n̄ cōtinere p̄mittit. ut tamen nubat. Si ergo
elexerit nubere. cogi n̄ potest continere.
Si q̄ ista incōtinens compellit⁹ nubere. ut
possit qd n̄ cōtinet. ēē n̄ dāpnabile. **Ex**
libro de uiduitate. Nuptiarū q̄ bonū
semp ē quidē bonū. s; in p̄ptō dei fuit ali-
q̄ndo legis obsequiū. nē ē infirmitatis re-

medium. in quib'daū humanitatis solatium.
 filioꝝ q̄ppe perorationi opam dare. n̄ canino
 morte p̄ usum p̄m̄scuū feminariū. s; honesto
 ordine cūgali. n̄ ē in hoīe im̄band' affectus.
 Etiam tam̄ ipsū laudabili' transcendit & uin-
 cit celestia cogitans anim' xp̄ian'. S; q̄ sicut
 ait dñs n̄ om̄s capiunt ūbum hoc q̄ potest
 cape capiat. que se n̄ cūnet nubat. Que non
 cepit deliberet. que aggressa est p̄seueret.
 Nulla adūsario det occasio. nulla xp̄o subtra-
 hatur oblatio. **Nam qui statuit in corde
 suo firmis n̄ habens necessitatē. potestati
 autē habet suę uoluntatis. et hoc iudica-
 uit in corde suo seruare uirginē suā. be-
 ne facit.** **Ex libro questionū numeri. ti-
 tulo. l. viii.** Videtur apls de patre loqui
 cū dicit seruet uirginē suā. & det nuptiū
 uirginē suā. et cetera hoc modo. ubi n̄nul-
 li intellexerūt uirginē suā uirginitatē suā.
 Nulla tam̄ hoc simili scripturarū locutionē
 demonstrant. cū sit inusitatissima. Sepe
 autē accidit. ut quis in meliori gradu spū
 alis uitę. uel est uel ēē se putat figurate
 dicta ēē arbitret' que inferiorib' gradib'
 p̄cipiunt. ut si ūbigra si celibem amplexus
 ē uitā. et se castrauit p̄p̄t regnū celorū.
 q̄cqd de uxore diligenda & regenda scī
 libri p̄cipiunt n̄ p̄p̄t s; translate accipi
 oportere cūdat. & quisq; statuit serua-
 re inuuptā uirginē suā. tanq̄ figuratā
 locutionē suā conet' interpretari. q̄a dictū
 est. trade filiam & grande op' p̄feceris.
 Erat ḡ etiam hoc in observationib' scriptu-
 rarū intelligendarū. ut sciam' alia om̄ib' s;
 cōmuniter p̄cipi. alia singulis quib'q; ge-
 nerib' p̄sonarū. ut n̄solutū ad unūsum sta-
 tū ualitudinis. s; etiā ad suā cuiq; mēbri
 p̄p̄riam infirmitatē medicina p̄ueniat. In
 suo q̄ppe genere curandum est. q̄d ad meli' s;

genus n̄ potest erigi. **Igit' et q̄ matrimonio
 iungit uirginē suā bene facit. et q̄ non
 iungit meli' facit.** **Ex libro ad pollemtū.**

In his duab' causis una de nubendo uel n̄
 nubendo. altera de infideli cūge dimitten-
 do uel n̄ dimittendo. aliqd simile est in
 ūbis apli. aliqd dissimile. Simile quidem
 illud. q̄d et ibi dicit p̄ceptū dñi n̄ habeo
 cōsilium do. & hic dicit. ego dico n̄ dñs.
 Quale est enī p̄ceptū dñi n̄ habeo. tale est
 n̄ dicit dñs. et quale est cōsilium do. tale est
 ego dico. Illud autē dissimile est. quia de
 nubendo et n̄ nubendo potest dici. hoc be-
 ne fieri illud meli' s; qm̄ utrūq; expedit. min'
 aliud magis aliud. At ū de cūge infideli
 dimittendo uel n̄ dimittendo. qm̄ unū horū
 n̄ expedit aliud expedit. dici n̄ oportet. q̄
 dimittat bene facit. et q̄ n̄ dimittat meli'
 facit. s; dici oportet n̄ dimittat & dimit-
 tat. quia et si licet n̄ expedit. Sic ḡ pos-
 sum' dicere. meli' ēē infidelē cūgem n̄
 dimittere quāuis liceat & dimittere.
 quēadmodū recte dicam'. meli' ēē q̄d licet
 & expedit. quā id q̄d licet & n̄ expedit.
 Sicut autē bono male uti malū est. sic
 malo bene uti bonū est. Duo ḡ hec bo-
 nū et malū. & alia duo us' bon' et us' s;
 malis. sibi met aduincta. q̄tuor differen-
 tias faciunt. Bene utit' bono. cōtinentiā
 dedicans dō. male utit' bono. cōtinentiā
 dedicans idolo. Male utit' malo. cōcupis-
 centiā relaxans adulterio. bene utit' malo.
 cōcupiscentiā restringens conubio. Sicut
 ḡ melius ē bene uti bono quā bene uti ma-
 lo. cū sit utrūq; bonū. ita qui dat uirginē
 suā bene facit. & q̄ n̄ dat nuptiū meli' facit.

**Mulier alligata est. quanto tēpore uir eius
 uiuit. Qd si dormierit uir. ei' liberata ē.
 cui uult nubat tantū in dñō. Beatior**

autē erit. si sic pmanſerit ſedm meū cſiliū.

Ex libro de uiduitate. Satis ostendit beatā ēē in dñō etiā post mortē uiri uerū nubentē fidelem. ſ; in eodē dñō uiduam beatiorē. hoc eſt. ut ſcripturarū n̄tantū ūbis uerū etiā exemplis loquar: beatā ēē ruth. ſ; annam beatiorē. Iua ppter hoc p̄mū oportet. ut noueris bono qd elegi n̄ dāpnari ſedās nuptias. ſ; inferis honorari. Nā ſicut bonū ſēē uirginitatē qd elegit filia tua n̄ dāpnat unās nuptiās tuas. ſic nec uiduitas tua cuiquā ſecundā.

Hinc enī maxime cataſtrigarū et nouatiana hereses tumuerunt. quas buccis ſonantib⁹ n̄ ſapientib⁹ etiā tertullian⁹ impleuit. dū ſedās nuptias tanqm̄ illicitas male dico dente concedit. quas om̄ino licitas apt⁹ ſobria m̄te concedit. Ab hac ſanctae doctrine null⁹ indocti nullus docti diſputatione moueatis. nec ita extollas bonū tuū. ut qd malū n̄ eſt tanq̄ malū crimineris alienum. ſ; tantomagis gaude tuo bono. q̄ntomagis uides n̄tantū illo de uitari mala. ſ; quedā etiā bona ſuperari.

Mala ſunt enī adulteriū uel fornicatio.

Ab his autē illicitis ualde longe eſt. que uoti libertate ſe obſtrinxit. et ſibi etiā licita ne licerent n̄ impio legis ſ; cſilio caſtatis effecit. Et bonū ē pudicitia cūgalis. ſ; meli⁹ bonū ē cōtinentia uidualis. Hoc q̄ illius boni ſūmiſſione honorat⁹. n̄ illud bonū melioris hui⁹ laude dāpnat⁹. Nec quia dixi ruth beatā annā beatiorē. cū illa bis nupſerit. hec uni uiro cito uiduata diu uixerit. cōtinuo te etiā meliorē putes ēē quā ruth. Alia q̄ppe pphicis tēporib⁹ ſcārū feminarū diſpenſatio fuit quas nubere obedientia n̄ cōcupiſcentia cōpellebat. ut ppagaret⁹ ppl⁹ dī in q̄ pmitterentur.

pphe dī. cū et ipſe ppl⁹ p ea que in figura cūgebant illis ſiue in his qui ſcirent ſiue in illis q̄ illa neſcirent. nihil aliud quā pphētia xpī. ex q̄ nasceret⁹ etiā caro xpī. Proinde ſcā ruth. cū ſemen quale illo tēpore neceſſariū fuit in iſrl̄ n̄ haberet uiro mortuo. queſiuit alterū de q̄ haberet. Hae itaq; bis cūgata. ideo anna uni uiro beatior fuit q̄a et pphēſſa xpī ēē meruit. quam credendū etiā ſi filios nullos habuit qd q̄dem ſcriptura reticendo reliquit. incertum. eo ſpū p̄uidiſſe xp̄m ex uirgine p̄me ēē uenturū q̄ potuit agnoſcere et paruum. Vnde merito etiā ſine filis ſi tam eos n̄ habuit. ſedās nuptias reuſant. q̄a nouerat iam tēp⁹ ēē q̄ xpō n̄ officio parendi ſ; ſtudio cōtinendi. nec cūgalib⁹ ſetantis uiscerib⁹ ſ; caſtiſicandis uidualib⁹ meli⁹ ſeruiret. Si ū etiā ſciebat ruth per ſuā carnē ppagari ſemen unde xp̄e carnē fuerat habitur⁹. et hui⁹ ſcientiæ nubendo exhibuit miniſterū. n̄ audeo iā dicere beatiorē fuiſſe annē uiduitatē quā illis ſecunditatem. **Item ex eodem.**

Quia enī xpī cūguū dicunt eligere q̄ xpīana ſcītate n̄ nubunt. ut ſcārū abſit uiduarū iſte ſit ſenſ⁹ ut xp̄e eis uideat quā ſed⁹ marit⁹. ipſū enī habebant et antea q̄ndo uiris ſuis ſubditę ſeruebant non carnalit⁹ ſ; ſpūalit⁹ uirū cui ecclia ipſa cui membra ſunt cūnx eſt. que fidei ſpei et caritatis integritate n̄ in ſolis uirginib⁹ ſcīs. ſ; etiā inuiduis et cūgatis fidelib⁹ tota uirgo eſt. Vniūſe q̄ppe ecclie cui illa oīa membra ſunt. dicit apl⁹. Aptauit uos uni uiro uirginē caſtam exhibere xpō. Nouit autē ille cūgem uirginē ſine corruptiōe ſetare. que in ipſa etiā carne potuit marit⁹ ſine corruptiōe perire. Inapp̄ter a p

posito meliore lapsas si nupserint feminas
plane non dubitauerim lapsas & ruinas dicere.
a castitate sciore que uouet deo. adulterus est
peiores. Si enim quod nullom dubitandum est ad
offensionem christi punitur cum membrum eius fidem non
seruat marito. quanto grauius offendit cum illi
ipsi non seruat fides in eo quod exigit oblatum
quod non exegerat offerendum. Cum enim quisque
non reddat quod non impio compulso sed consilio com-
mune uouit. tantomagis fraudatio uoti au-
get iniquitatem. quanto minus habuit uouendi ne-
cessitatem. **Item ex eodem.** De tertiis
et quartis et de ultra pluribus nuptiis. soles
homines mouere questionem. Unde ut bre-
uiter respondeam. nec ulla nuptias debeo
damnare. nec eas uerecundiam numerositatem
auferre. Sed ne cuiquam breuitas huius meae
responsionis forte displiceat. uberius dispu-
tam rephensorum meum audire paratus sum.
Fortassis enim affert aliquam rationem. quare
secundae nuptiae non dampnentur. tertiae dampnentur.
Nam ego sicut in exordio sermonis huius am-
monui. non audeo plus sapere quam oportet sa-
pere. Quis enim sum. qui putem definendum. quod
nec apostolus uideo definisse. At enim. Mulier
alligata est quoad uir eius uiuit. non dixi primum
aut secundum aut tertium aut quatuorlibet. sed
mulier inquit alligata est quoad uir eius uiuit.
Si autem mortuus fuerit uir eius liberata est.
cui uult nubat tantum in domino. Beatior au-
tem erit. si sic permanserit. Quid huic sententiae
quantum ad rem attinet addi uel detrahi pos-
sit ignoro. Deinde ipsum quod apostolus ac nostrum
magistrum et dominum audio saduceis respon-
dente. cum proposuissent mulierem non uiuam
uel uiuam sed si dici potest septiuiram in re-
surrectione cui futura esset uxor. interpres
enim eos ait. Erratis nescientes scripturas.
neque uirtutem dei. In resurrectione enim non

nubent. nec uxores ducunt. non enim incipient mo-
ri sed erunt aequales angelis dei. Corum itaque re-
surrectionem memorauit. qui resurgent ad uitam
non qui resurgent ad penam. Potuit ergo dicere.
erratis nescientes scripturas neque uirtutem dei.
in illa enim resurrectione multinube iste esse
non possunt. deinde addere. nec aliqua ibi
nubet. sed nec ipse ut uidemus tot maritum mu-
lierem ulla suae sententiae significatioe dampna-
uit. Quapropter nec contra humane uerecundiae
sensum audeo dicere. ut quuens uoluerit uiri
mortuus nubat femina. nec ex meo corde
praeter scripturam scripturae sanctae auctoritatem
quantaslibet nuptias audeo condemnare. Quod
autem dico uniuerse uiduae hoc dico omni
uiduae. beatior erit si sic permanserit.
Puto autem. quod et ego spiritum dei habeo. Ex
libro ad pollemtium. Cum dixisset de
muliere cui uir mortuus fuerit. beatior
autem erit si sic permanserit secundum meum con-
siliu. ne quis hoc consilium tanquam humanum
et non diuinum contemnendum putaret. adiecit.
puto autem quod et ego spiritum dei habeo. Unde
intelligendum est. etiam ipsa quae non a domino in-
bentur sed a sancto eius famulo uolunt suaderetur.
eodem domino inspirante suaderi. Absit enim ut
quisquam catholicus dixerit quando suadet spiritus
sanctus non dominum suadere. cum et ipse dominus sit. et
inseparabilia sint opera trinitatis. **Ex**
tractatu euangelii secundum iohannem. cap. iiii.
Si enim me sciretis. & patrem meum forsitan
sciretis. Ille qui omnia scit. quando dicit for-
sitan. non dubitat sed increpat. Attende enim
quomodo increpatum dicat ipsum forsitan. quod
uidetur uerbum esse dubitationis. Sed dubi-
tationis uerbum est. quando dicitur ab homine.
ideo dubitante quia nescit. Cum uero dicitur a
deo uerbum dubitationis cum domino utique nihil
lateat. illa dubitatione arguit infidelitas.

nō opinat̃ diuinitas. *H*omines de his reb' q's
certas habent aliquādo increpatunt dubi
tant. idest uerbū dubitationis ponunt.
cū corde nō dubitent. uelut si indigneris ser
uo tuo et dicas. cōsidera forsitan dñs tuus sū.
Hinc et apl's ad q'sdā cōceptores suos loq'ñ
ant. Puto autē qd et ego spm̃ dī habeo. Qui
dicit. puto. dubitare uidet̃. Sed ille incre
pabat. nō dubitabat. Et ipse dñs xpc̃ alio
loco increpans infidelitatē futurā generi
humani. cū uenerit inqt̃ filius hominis
putas inueniet fidem in terra. *De his
autē que idolis immolant̃. scim' qā om̃s
scientiā habemus. Ex libro sententiarū
p'speri.* Humiliū uirt' est de scientia nō
glari. qā cōmunis ē om̃ib' sicut us' lucis
ita participatio ueritatis. *Scientia inflat
caritas ū edificat. Ex libro de grā et
libero arbitrio.* Non est murū. si lux lu
cet in tenebris. et tenebrę eā nō cōprehen
derunt. In iohanne lux dicit. ecce qualē
dilectionē dedit nob' pat̃. ut filii dī uocem̃
et sim'. in pelagianis tenebrę dicunt. di
lectio nob' ex nob' est. Quā si uerā idest xpi
anā dilectionē haberent. scirent et unde
haberent sic sciebat apl's q' dicebat. Nos
autē nō spm̃ hui' mundi accepim' s; spm̃
q' ex dō est. ut sciam' que a deo donata sūt
nob'. Iohannes dicit. dñs dilectio ē. et pe
lagiani ipsum dñm etiā nō ex dō s; ex semet
ipsis habere se dicunt. et cū scientiā legis
ex dō nob' eē faciant. caritatē ex nob' ipsis
uolunt. nec audiunt aplm̃ dicentē. scientia
inflat. caritas autē edificat. Quid est in
eptius. immo ū qd est am̃tius. et ab ipsa
scit̃ate caritatis alieni'. quā cōfiteri ex dō
eē scientiā que sine caritate inflat. et ex
nob' eē caritatē. que facit ut scientia in
flare nō possit. Item cū dicat apl's. super

eminētē scientiē caritatē xpi. qd ē insani
quā putare ex dō eē scientiā que subdenda
est caritati. et ex hominib' caritatem que
supeminet scientiē. Fides enī uera et do
ctrina sana ambas dicit eē ex dō. qā scriptū
est. a facit ei' scientia et intellect' pcedit.
et scriptū ē. caritas autē ex dō est. et legi
m'. spm̃ scientiē et pietatis. legim' spm̃ uir
tutis et caritatis et cōtinentiē. s; mai' est
donū caritas quā scientia. Nā scientia qñ
do est in homine. caritas necessaria ē ne
infletur. Caritas autē nō emulat. nō aggr
peram nō inflatur. *Ex libro ad ieromū
secdo.* Quid est autē pietas. nō cultus dei.
Et unde ille colit' nisi caritate. Caritas
enī de corde puro et cōscientia bona et fide
nō ficta. magna et uera uirt' est. quia ipsa
est finis pcepti. Merito dictū est. fortis
sicut mors. siue quia nemo eā uertit sicut
mortē. siue quia in hac uita usq; ad mortē
est mēsurā caritatis. sicut dñs ait. maiore
hac caritatē nemo habet. quā ut animam
suā quis ponat p amicos suos. siue potius
qā sicut mors animā auellit a sensib' carnū.
sic caritas a cōcupiscentiis carnalib'. Hinc
subseruit scientia cū est utilis. Nā siue
illa inflat qd illa edificando impleuit.
nihil ibi ulla inane qd inflet inueniet. Va
lem porro scientiā definendo monstrauit.
ubi cū dixisset. ecce pietas est sapientia.
et tunc subiunxit. Abstinere ū a malis sci
entia est. *Ex tractatu euangelii scdm̃ io
hannem. xx. iiii.* Scientia inflat. lam' g
debem' odisse scientiam. Absit. Et qd est
scientia inflat. Sola. sine caritate. Ideo
adiunxit. Caritas ū edificat. Adde g
scientiē caritatē. et utilis erit scientia. nō
p se s; p caritatē. *Ex libro de ciuitate di
viii.* Ipsa origo nominis demonū. si di

unos utique libros aliqd affert cognitione dignissimū. Demones enī dicunt qm uocabulum grecū est. a scientia nominati. Apls autē spū scō locut' aut. scientia inflat. caritas ū edificat. Qd recte aliter n̄ intelligit. n̄ scientiā tunc pdesse cū caritas inest. sine hac autem inflare idest in supbiam inanis quasi uentositatis extollere. Est g̃ in demonib' scientia sine caritate. & ideo tā inflati idest tā supbi sunt. **Ex sermone de ūbis euangelii. x. x. iiii.** Scientia inflat. ait apls. Iudō g̃. Scientiā fugere debetis. et electuri estis nihil scire potius quā inflari. Vtqd uobis loquim'. si melior est ignorantia quā scientia. Vtqd uobis disputamus. Vtqd ista distinguimus. Vtqd qd nostis ammonem'. qd n̄ nostis inferimus. si scientia cauenda est ne inflat. Ergo amate scientiā. s; anteponite caritatem. Scientia si sola sit inflat. Quia ū caritas edificat. scientiā n̄ pmittit inflari. Ibi g̃ inflat scientia. ubi caritas n̄ edificat. Vbi autē edificat. solidata est. Non ē ibi inflatio. ubi petra est fundamētū. Quantū autē tēptat inflatio hoc est elatio. ut ppter hoc utiū etiā tant' ille apls appositū sibi ēē diceret stimula carnis anglin sathane a q̃ colaphizaretur. Iui colaphizatur. caput ei' tundit' ne erigat'. et ibi de scientia met' erat inflationis hoc est elationis. Aut enī. In magnitudine reuelationū ne extollar. Ibi g̃ metuenda est elatio. ubi erat rerū magnarū reuelatio. **Ex libro de trinitate. iiii.** Scientiā terrestrium celestiumq; rerū magnū estimare solet gen' humanum. in q̃ pfecto meliores sunt. q̃ huic scientie proponunt nosse semetipsos. laudabiliorq; est anim' cui nota ē uel infirmitas sua. quā qui ea n̄ respecta uias siderū scrutat' etiā cogniturus. aut qui iā cognitas tenet. ignorans

qua ingrediat' ipse ad salutē ac firmitatē suā. Qui ū iam euigilauit in dñi spē scī calore excitatus. atq; in ei' amore corā se uoluit. ad eūq; intrare uolens nec ualens. eoq; sibi lucente attendit in se. inuenitq; se. suāq; egritudinē illi' mundicie contēpare n̄ posse cognouit. flere dulce habet. & eū p̄cari ut etiā atq; etiam misereat' donec exuat totā miseriam. & p̄cari cū fiducia iā gratuito pignore salutis accepto p ei' unecū. saluatore hominis & illuminatore. Hunc ita egentē ac dolentē scientia n̄ inflat. quia caritas edificat. Preposuit enī scientiā scientie. p̄posuit scire infirmitatē suā. quā scire mundi menia. fundamēta terrarū et fastigia celoy. Et hanc apponendo scientiam apposuit dolorem. dolore p̄grinationis sue. ex desiderio patrie sue & cōditoris eis' beati dei sui. **Ex tractatu eplē iohannis. sedō.** Hec enī oīa frēs quia cognouim' id qd a p̄ncipio est. q̃a fortes sum' quia cognouim' patrē. oīa ista quasi cognitionē cōmendant. caritatē n̄ cōmendant. Si cognouim'. amemus. Nam cognitio sine caritate. n̄ saluos facit. Scientia inflat. caritas edificat. Si cōfiteri uultis et n̄ amare. incipitis demonib' similes esse. Constebant' demones filiū dī & dicebant. Quid nobis et tibi. & repellebant'. Confitemini et amplectimini. Illi enī timebant de iniquitatib' suis. uos amate dimissorē iniquitatum ur̄arum. **Ex libro ad ianuarium sedō.** Scientia inflat. caritas n̄ emulat. n̄ inflatur. Sic itaq; adhibeat' scientia tanquā quedā machina p quā structura caritatis assurgat. quē manet in eternū. etiā cū scientia destruet'. quē ad finē caritatis adhibita multū est utilis. p se autē ipsa sine tali fine non modo supflua s; etiam p̄nitiosa pbata ē. **Siquis existimat scire se**

aliqd. nōdū cognouit quēadmodū eū scire.

Si q̄s autē diligit dñm. hic cognit⁹ ē ab eo.

Ex libro de grā noui testamēti. Nescientes unde habeant qđ sunt. stultę uirgines sunt. meritoq; foris erunt. q̄a int̄ne affectū gr̄e nō secū ferunt. Quando ḡ tales reppereris. nō t̄ psuadeant inanitatē uasoz suoz. s; tu eis potius plenitudinē. Unde ait apt̄s. Iusq; putat se aliqd scire. nōdū scit quē admodū oporteat eum scire. Et mox qđ dixerit ostendens. q̄sq; autē m̄t diligit dñm hic cognit⁹ est ab eo. Nec sic dicere uoluit. cognouit illū. s; dicendo cognitus est ab illo. exp̄sius uoluit cōmendare etiā hoc ab illo nob̄ eē ut eū diligamus. Caritas enī dī diffundit̄ in cordib; nr̄is. nō p̄ nos ipsos s; p̄ sp̄m sc̄m q̄ dat⁹ ē nob̄. Necesse est autē ut parū diligit dñm. qui nō ab illo s; a seipso bonū se arbitrat̄ effec- tum. Unde autē fieri potest. ut talis nō in seipso s; in dño gl̄etur. **De eis autē que idolis immolant. scim⁹ quia nihil ē idolū in mundo.** **Ex libro c̄tra faustum.**

Nec enī uos paganos dicim⁹ aut scisma pa- ganorū. s; habere cū eis q̄ndā similitu- dinē eo qđ multos colatis deos. uerū uos eis eē longe deteriores. qđ illi ea colunt que sunt. s; p̄dus colenda nō sunt. S̄t enī idola. s; ad salutē nihil sunt. Et q̄ colit arborem. nō quidē orando s; adorando. nō id colit qđ nusquā est. s; qđ ita colen- dū non est. Ipsa etiā demonia unde di- cit apt̄s. que immolant gentes demo- nus immolant et nō dō. utiq; s̄t. Quib; illos immolare dicit. & quoz nos soci⁹ eē nō uult. Iam ū celū et t̄ra & mare & aer et sol et luna. & cetera sidera om̄ia hec manifesta oculis apparent. atq; ip- sis sensib; p̄sto sunt. que cū pagani tan-

quā deos colunt. uel tanquā partes unius magni dī. nā unūsum mundū quidā eoz putant maximū dñm. ea colunt que sunt. Cū quib; quando agim⁹ ut ea nō colant. nō eis dicim⁹ qđ nulla sint. s; qđ colenda nō s̄t. eisq; colendū hoz om̄ium cōditore dñm inui- sibilem suadem⁹. cui⁹ solus participatione beat⁹ hō fieri potest. qđ om̄s uelle nemo ambigit. Sed quia n̄nulli eoz inuisibilem & incorpoream creaturā colunt. qđ est et aīa mensq; humana. tam quia nec hui⁹ modi creature participatione fit hō beat⁹. ille nō solum inuisibilis uerū etiā incōmu- tabilis d̄s idest uerus d̄s colend⁹ est. q̄a solus ille colend⁹ est q̄ solo fruens beat⁹ fit cultor ei⁹. & q̄ solo nō fruens om̄is mens misera est. qualibet alia re p̄fruat̄. Vos autē cū ea colitis que om̄ino nō sunt. sed uirarū fallaciū fabularū uanitate fingit̄. p̄p̄m̄iores eētis uere pietatis ac religiois si saltim pagani eētis. uel in eoz genere q̄ corpora colunt et si nō colenda. tam uera.

Ex tractatu euangelii scđm iohannē p̄mo.

Solent multi male intelligentes. sine ipso factū est nihil. putare aliqd esse nihil. Peccatū quidē nō p̄ ip̄sū factum est. Et manifestum ē quia peccatum nihil est. et nihil fiunt homines cū peccant. Et ido- lū nō p̄ uerbu factum est. Habet qđē formā q̄ndā humanā. s; ip̄sē hō p̄ ūbum fact⁹ ē. Nā forma hominis in idolo. nō p̄ uerbum facta est. & scriptū est. Scim⁹ quia nihil est idolum. Ergo ista nō sunt facta p̄ ūbum. s; quecūq; facta s̄t naturaliter. quecūq; sunt in creaturis. **Et qđ nullus est d̄s. nisi unus.** **Ex libro c̄tra maximū. ii.**

Nulla fit partiū in d̄tatis unitate diuisio. Unus ē d̄s. pat̄ et filius et sp̄s sc̄s. Hoc est ipsa trinitas. Vnus ē d̄s de q̄ dictum est.

175
quia nullus deus non unus. et qui dicitur. audi israel. deus
deus tuus deus unus est. cui unus et solus deo servire
nos sine ullo scrupulo nouimus. quando audimus
et legimus. dominum deum tuum adorabis et illi soli
seruias. ne forte propter hec uerba christo cuius
membra sumus uel spiritu sancto cui templum sumus ser-
uire nollemus. si quod dictum est domino deo tuo soli
seruias sic accipimus. tanquam de solo patre
et non de ipsa trinitate sit dictum. Vos autem
cum queritis a uobis quod credatis esse de quo
scriptum est. deus deus tuus deus unus est. respon-
detis. deus pater est. Itemque cum queritis de quo deo
dictum est. dominum deum tuum adorabis et illi
soli seruias. rursus respondetis. de deo patre.
Tunc uobis dicitur. Si deus deus noster deus unus est. et
hic pater est. quare uos facitis duos deos
deos. dicendo etiam christum esse dominum deum.
item. si pater est cui unus deo deo ac soli serui-
endum est. quoniam obtemperatis huic precepto qui
tanquam deo deo seruatis et christo. Neque enim illi
soli seruit. qui seruit et huic. Secundum autem fide
rectam. quicumque ipsam trinitatem unum dominum deum
esse nostrum didicimus. profecto cum ei soli ea que
deus debet seruitute seruimus. domino deo soli
seruire nos confidimus. Ergo inquit. deus pater
pars est dei. Absit. Tres enim personae sunt pater
et filius et spiritus sanctus. et hi tres. quia unus sub-
stantiae sunt unum sanctum. et summe unum sanctum. ubi nul-
la naturarum. nulla est diuersitas uoluntatum.
Si autem natura unum essent et consensio non essent.
non summe unum essent. si uero natura dispares essent.
unum non essent. Hi ergo tres quia unum sunt propter
ineffabilem coniunctionem diuinitatis qua ineffa-
biliter copulantur. unum est deus. Porro autem christe
una persona est gemine substantiae. quia deus et
homo est. nec tamen deus pars huius personae dici
potest. Alioquin filius dei deus antequam susci-
peret formam serui non erat totus. et creuit cum homo
diuinitati ei accessit. Quod si in una persona

absurdissime dicitur. quia pars rei ullius esse non
potest deus. quoniam magis pars trinitatis esse non
potest quicumque unus in tribus. Deinde ubi
ait apostolus. qui adheret domino unus spiritus est. nunquid
huius unus pars est deus. Si enim hoc dicimus. quod
aliud dicere deprehendimus. non quod augeatur
adherentem hominem et recedentem minuat.
In trinitate ergo quod deus est. et pater deus est. et
filius deus est. et spiritus sanctus deus est. et simul hi tres
unus deus. Nec huius trinitatis tertia pars est unus.
nec maior pars duo quam unus est ibi. nec
maius aliquid sunt omnes quam singuli. quia spiritu-
alis non corporalis est magnitudo. Inui potest
capere capiat. qui autem non potest. credat et
oret. ut quod credit intellegat. Verum est enim
quod dicitur per prophetam. non credideritis non intelli-
getis. Tu nempe dixisti. unum deum non ex par-
tibus esse compositum. Et quia de patre hoc uis
intellegi. ille inquit. quod est uirtus est ingenua.
simplex. et tamen in hac simplici uirtute.
nunquid bonitas et sapientia et clementia et
potentia partes sunt unius uirtutis quam
simplicem esse dixisti. Si dixeris partes sunt.
simplex ergo uirtus ex partibus constat. et simplex
ista uirtus te definiente unus est deus. Ergo deum
ex partibus compositum esse dicis. Non dico in-
quis. Non sunt ergo partes et tamen quatuor sunt.
et una uirtus est. eademque simplex est. Si ergo
in una patris persona et plura inuenis et
partes non inuenis. quoniam magis pater et filius
et spiritus sanctus propter indiuiduam diuinitatem unus est deus.
Propter unicuique proprietatem tres personae sunt.
et propter singulorum perfectionem partes unus dei
non sunt. Uirtus est pater. uirtus est filius. uirtus est spiritus
sanctus. Hoc uerum dicis. sed quod uirtute de uir-
tute genita. et uirtute de uirtute prece-
dens non uis eandem habere naturam. hoc falsum
dicis. hoc contra fidem rectam et catholicam dicis.
Nam et si sunt qui dicunt deum sive in celo

siue in terra. siquidē sūt dñi multi et dñi
multi. nob̄ tam̄ un⁹ dñs pat̄ ex q̄ om̄ia &
nos in illū. et un⁹ dñs nr̄ xpc p̄ quē oīa
et nos p̄ ipsū. **Ex libro questionū exodi
titulo. lxxx. iii.** Addendo sicuti sūt eos
uoluit intellegi q̄ digne etiā dicunt̄. ita
sane. ut latia quę dicūt grece. et int̄pre-
tatur latine seruit⁹ s; ea quę ad religionē
p̄tinere intelligūt. n̄ debeat n̄ un⁹ dñō uero.
q̄ nob̄ est dñs. Illi autē q̄ dicunt̄ dñi etiā si q̄
sunt ubi merito dicunt̄. phibiti sunt male-
dici. n̄ iussi sunt sacrificiis uel ulli latie
obsequiis honorari. **Ex tractatu psalmi
xc. iii.** Qm̄ dñs dñs magn⁹ et rex magn⁹
sup̄ oīs deos. Sunt ḡ dñi sup̄ q̄s sit magn⁹
dñs nr̄. cui iubilam⁹. cui exultam⁹. cui lau-
des cantici dicim⁹. sunt s; n̄ nob̄. Apt̄s enī
ait. Nā et si sūt q̄ dicunt̄ dñi siue in celo
et in t̄ra. quēadmodū sunt multi dñi et
om̄i multi. nob̄ tam̄ un⁹ dñs ex q̄ oīa et nō
in ipso. et un⁹ dñs nr̄ iūc̄ xpc p̄ quē oīa
et nos p̄ ipsum. Si ḡ n̄ nob̄. quib⁹. Audi
ex alio psalmo. Im̄ dñi gentiū demonia.
Gentes om̄s. sub demonib⁹ erant. Demo-
nib⁹ templa fabricata sunt. demonib⁹ ar-
ēstruēte. demonib⁹ sacerdotes cōstituti. demo-
nib⁹ oblata sacrificia. demonib⁹ arrepti
tanquā uates inducti. Hęc oīa demonib⁹
gentes exhibuerunt. Hęc om̄ia uera. n̄ n̄
uni magno dñō debent̄. Ctenū illi demone⁹
uolentes uideri dñi. n̄ sibi ista exigerent
ut fallerent. n̄ quia sciunt ea deberi uero
dñō qd̄ sibi exigit fals⁹ dñs. Ergo dñs magn⁹
ē dñs et rex magn⁹ sup̄ om̄s deos. Hic ac-
cipe homines deos. Non enī rex dñs sup̄
demonia. Et hinc habem⁹ scripture testi-
moniū. Dñs stetit in synagoga decy. in me-
dio autē deos discernit. Deos dix̄ parti-
cipatione n̄ natura. q̄a q̄ uoluit facere. **Si**

deos. Iuant⁹ dñs ē q̄ facit deos. aut quales dñi
sūt q̄s facit hō. Quā ille magn⁹ deos facien-
do. tam isti nihil q̄ ab homine facti sūt. Dñs
uerus facit deos credentes in se. q̄b⁹ dedit
potestatē filios dñi fieri. Et ideo ipse uer⁹
dñs q̄a dñs n̄ fact⁹ est. nos autē facti n̄ ueri
dñi. meliores tam̄ illis q̄s hō facit. **Ex
tractatu psalmi. c. xxx. v.** Confitemini
dñō dñoy. qm̄ in cōtū misericordia ei⁹. Qui nam
sunt dñi et dñi. quoy decy et dñoy sit dñs
et dñs qui est uerus dñs. merito queri solet.
Et scriptū ē inuenim⁹ in alio psalmo deos
etiā homines appellatos sicut est. dñs
stetit in synagoga decy. in medio autē
deos discernit. & paulo post. ego dīxi
dñi estis et filii excelsi om̄s. uos autē sicut
homines moriemini. & sic un⁹ de p̄ncipib⁹
caderis. Non ḡ quia boni sūt om̄s. Nā si
p̄pt̄ea q̄a boni ēēt oīs. n̄ sic eos diiudica-
ret. Cū enī dixisset. dñs stetit in synagoga
decy. n̄ ait in medio deos et homines dis-
cernit. tanq̄ ostendens quid intersit inter
deos et homines. s; in medio inquit deos
discernit. Deinde sequit̄. Vsq̄ q̄ iudicatis
iniquitatē. et cetera. Que utiq̄ n̄ om̄ib⁹ dic̄
s; quib⁹dā. quia discernens dicit. S; que-
ritur: si homines ad q̄s sermo nr̄ ē dñi fact⁹
dñi uocant̄. utrū angeli uocandi sint dñi.
Cū hominib⁹ scīs maximū p̄miū p̄mittat̄
equalitas anglōy. ex scripturis qd̄ nescio
utrū uel possit uel facile possit repperiri
ap̄te dictos angelos deos. Sed cū de dñō
dñō dictū ēēt t̄ribilis ē sup̄ om̄s deos. cur
hoc dixerit. cōtinuo uelut exponendo sub-
iunxit. qm̄ om̄s dñi gentiū demonia. Sup̄
tales deos dixit dñm̄ t̄ribilē. in scīs suis
q̄s celos fecit. a quib⁹ demonia t̄rent̄. sic
sequit̄. Dñs autē celos fecit. Non ḡ dñi
siue ad ditam̄to s; dñi gentiū demonia.

superius tam terribilis inquit super omnes deos.
 Non autem super deos gentium quāvis hoc intel-
 legi uoluerit. addendo quod sequitur. quoniam dum gen-
 tium demonia. Operante spiritu etiam dici hoc
 oportuit. quod dictum est dum gentium demonia.
 ut intelligerem sic etiam in hebreo positum. dum
 gentium simulachra. ut demonia potius que
 sunt in simulachris significarent. Nam
 quod attinet ad ipsa simulachra que grece
 appellantur idola que nomine iā utamur platino
 oculos habent et non uident. et cetera que de
 his ideo dicuntur quia omni sensu carent. que
 circa nec trahi possunt. quia non ea que sentiuntur
 trahi utique non possunt. Quomodo dictum est de domino.
 terribilis super omnes deos quoniam dum gentium demo-
 nia. non per simulachra intellegantur demonia
 que terreri. Unde ait apostolus. Scimus quia nihil
 est idolum. Hoc enim reuoluit ad materia trahi
 nam sensu carente. Item ne quisquam putaret
 non esse aliquam uiuentem sentientemque naturam que
 gentium sacrificius delectetur. adiunxit. Sed
 que immolant gentes. demonius im-
 molant et non domino. Nolo uos socios fieri
 demoniorum. Si ergo nusquam in diuinus elo-
 quius repperitur sanctos angelos appellatos
 deos. ea in causa potissimum occurrit. ne
 isto nomine homines ad hoc edificarentur.
 ut ministerium uel seruitiū religionis que
 grece ιερεια uel latina dicitur sanctis an-
 gelis exhiberent. quod nec exhiberi ab ho-
 minibus uolunt non illi deo que et ipsorum et homi-
 num deus est. Unde multo utilius angeli uocantur
 que latine nuncii nuncupantur. ut per nomen non
 substantie sed officii satis intellegamus illum
 dominum a nobis coli eos uelle que nunciant. To-
 tam ergo istam questionem breuiter apostolus soluit.
 ubi ait. Nam et si sunt que dicuntur dum siue in
 celo siue in terra. quemadmodum sunt dum multi
 et domini multi. sed nobis unus deus pater ex quo omnia

et nos in ipso. et unus dominus uerus christus per quem omnia
 et nos per ipsum. **Ex libro de ciuitate dei. viii.**

Illud uero ubi dicitur deus deorum non potest intelligi
 deus demoniorum. et rex magnus super omnes deos ab-
 sit ut dicatur rex magnus super omnia demonia.
 Sed homines quippe in populo dei eadem scriptura
 deos appellat. Ego inquit dum estis. et filii ex-
 celsi omnes. Potest itaque intelligi horum deorum deus.
 que dicitur deus deorum. et super hos deos rex ma-
 gnus que dicitur rex magnus super omnes deos.
 Verumtamen cum a nobis queritur si homines
 dicti sunt dum. quod in populo dei sunt que per ange-
 los uel per hominem alloquitur deus. quoniam magis
 immortales eo nomine digni sunt que ea firmiter
 beatitudine ad quam dominum colendo cupiunt
 homines peruenire. Quid respondebimus?
 non non frustra in scripturis sanctis expressius
 homines nuncupatos deos quam illos im-
 mortales et beatos. quibus nos equales futu-
 ros in resurrectione promittitur. ne scilicet
 propter illorum excellentiam aliquem eorum dominum
 constituisse infidelis auderet infirmitas. quod
 in homine facile est euitare. Et euiden-
 tius dici debuerunt homines dum in populo dei.
 ut certi ac fidentes fierent eum esse dominum suum que
 dicitur deus deorum. quia etsi appellantur dum im-
 mortales illi et beati qui in celis sunt. non
 tamen dicti sunt dum deorum id est dum hominum
 in populo constitutorum. quibus dictum est. ego dixi
 dum estis et filii excelsi omnes. Hinc est quod ait
 apostolus. Et si sunt qui dicantur dum siue in celo
 siue in terra sicut sunt dum multi et domini mul-
 ti. nobis tamen unus deus pater ex quo omnia et nos in
 ipso. et unus dominus uerus christus per quem omnia et nos
 per ipsum. **Ex libro de trinitate primo.**

Unus inquit deus pater ex quo omnia et nos in ipso.
 et unus dominus uerus christus per quem omnia et nos per ipsum.
 Quis dubitet eum omnia que creata sunt dicere.
 sic iohannes. omnia per ipsum facta sunt.

Quero itaq; de quo dicat alio loco. qm̄ ex ipso
 et p̄ ipsum & in ipso sunt om̄ia. ipsi gl̄a in
 sc̄la sc̄lor. Si enī de patre et filio & sp̄u sc̄o
 ut singulis p̄sonis singula tribuant. ex ip-
 so ex patre. p̄ ipsū p̄ filiū. in ipso in sp̄u sc̄o.
 manifestū qd̄ pat̄ et fili' et sp̄s sc̄s un' ē d̄s.
 q̄ndo singularit̄ intulit. ipsi gl̄a in sc̄la
 sc̄lor. Unde enī cepit hunc sensum. ait.
 O altitudo diuitiarū sapientiē & scientiē.
 di. quā inscrutabilia s̄ iudicia ei'. & inue-
 stigabiles vię ei'. Quis enī cognouit m̄tē
 dñi. aut q̄s cōsiliari' ei' fuit. aut q̄s p̄ce-
 dedit illi et retribuet ei'. Qm̄ ex ipso et
 p̄ ipsū et in ipso sunt om̄ia. ipsi gl̄a in sc̄la
 sc̄lor amen. Si autē hoc de patre tan-
 tū intelligi uoluit. qm̄ p̄ patre om̄ia s̄
 sic hic dicit. & oīa p̄ filiū sic ad corin-
 thios ubi ait. et un' dñs n̄r̄ iñc xpc̄ p̄
 quē oīa. et sic in euangelio ioh̄s. oīa p̄
 ipsū facta sunt. si enī alia p̄ patre. alia
 p̄ filiū. iā n̄ oīa p̄ patre nec oīa p̄ filiū.
 Si autē p̄ patre om̄ia et om̄ia p̄ filiū. eadē
 p̄ patre quē p̄ filiū. Equalis ē ḡ pat̄ fili'.
 & inseparabilis ē opatio patris et filii. qm̄
 quā nec ab ipso ūbo tacuerit apl̄s. & ap-
 tissime om̄ino dixerit. q̄ cū in forma dei
 ēēt n̄ rapinā arbitrat' est ēē se equalē dō.
 hic dñm p̄prie appellans patre sicut alibi.
 caput aū xpi d̄s est. *Esca autē nos non*
cōmīdat dō. Neq; si n̄ manducauerim' de
ficiem'. neq; si manducauerim' abundabi-
mus. Ex libro cōfessionū. x. Audiu ali-
 am uocē tuā. post cōcupiscētiās tuas n̄
 eas. & a uoluntate tua aūtēre. Audiu
 & illā ex munere tuo. quā multū amauī.
 neq; si manducauerim' abundabim'. neq;
 si n̄ manducauerim' deerit nob̄. Hoc est
 dicere. Nec illa res copiosū me faciet.
 nec illa erūpnosū. Audiu et alteram.

Ego enī didici in quib' sū sufficiens ēē. Et
 abundare noui. & penuriā pati noui. Oīa
 possū in eo q̄ me cōfortat. Ecce miles castro-
 rū celestiu n̄ puluis qd̄ sum'. s; mēto dñe
 q̄a puluis sum' et de puluere fecisti homi-
 nē. et pierat et inuent' est. nec ille in se
 potuit q̄a idem puluis fuit. quē talia
 dicentē affectu tuę inspirationis adamaui.
 om̄ia inq̄t possū in eo qui me cōfortat. Con-
 forta me ut possim. da qd̄ iubēs. & iube
 qd̄ uis. Iste se accepisse cōfite't. & qd̄ gl̄at'
 in dño gl̄atur. *Videte autē. ne forte hec*
licentia ur̄a offendiculū fiat infirmis.
Si enī q̄s uiderit eū q̄ habet scientiā in
idolo recubentē. n̄ne cōscientia ei' cū sit
infirma edificabit' ad manducandū ido-
lothita'. Et pibit infirm' in tua cōscien-
tia frat'. p̄t quē xpc̄ mortuus ē. Sic
autē peccantes in fr̄es et peccantes cōsci-
entia eorū infirmā. in xpm̄ peccatis. Ex
sermone de ūbis euangelii. viii.
 Attendite fr̄es. hoc enī estis. et hoc
 p̄plo estis. iam tē p̄dicto. nē p̄sentato.
 De his itaq; estis. q̄ uocati s̄ ab
 oriente et occidente recubert in regno ce-
 loꝝ. n̄ in tēplis idoloꝝ. Estote ḡ corp' xpi.
 n̄ p̄ssores corporis xpi. Habetis uestimēta
 fimbriā quā tangatis. ut a p̄fluuiō san-
 guinis idest carnaliū uoluptatū fluxu
 sanemini. Habetis inquā uestimēta fimbri-
 am quā tangatis. Vestem putate apl̄s.
 sub textura unitatis adherentes laterib'
 xpi. In his apl̄s erat tanq̄ fimbria mini-
 mus & nouissim' paulus. ipso dicente.
 ego sū minim' apl̄oꝝ. In ueste nouissimū
 et minimū fimbria est. fimbria cū con-
 tēptu aspicitur. s; cū salute tangitur.
 Usq; ad hanc horā et esurim' et sitim' et
 nudi sum'. et colaphizam'. Quid tā exat'

177
mum. quid tā cōtempnibile. Tange si fluxū
sanguinis pateris. exiet uirga de illo cuius
uestis est. & sanabit te. fimbria ē modo
tangenda pponēbat. q̄ndo ex eodē ap̄lo le
gebatur. Si enī quis uiderit eū q̄ habet
sciētiā in idolo recubentē. nōne cōsciētia
ei cū sit infirma edificabit ad manducan
dū idolothita. Et p̄bit infirmū in tua sci
entia fr̄. p̄pt̄ quē xp̄s mortuus ē. Quom̄
putatis decipi posse homines simulachri.
quē a xp̄ianis honorari putant. Nouit
inqt̄ d̄s cor meū. s; fr̄at̄ tuus nō nouit cor
tuū. Si infirmū ē. caue maiore egritudine.
Si firmus es. cura fr̄is infirmitatē. Qui ui
dent ista edificant ad alia. ut n̄tantū ibi
manducare s; et sacrificare desiderent.
Ecce perit infirmū in tua sciētia fr̄at̄. Au
di fr̄. Si cōtemnebas infirmū. etiā fr̄at̄
cōtemnus. Exp̄giscere. Quid sic in ipsum
xp̄m peccas. Attende enī. q̄d nullo pacto
possis cōtemnere. Si autē inqt̄ peccantes
in fr̄es et p̄uenientes cōsciētiā eorū infirmā.
in xp̄m peccatis. Eant n̄c qui ista cōtēp
nunt. et recubant in idolo. Nonne erus
p̄mentes. n̄ tangentes. Et cū recubueris
in idolo. ueniant et impleant eccliam. n̄
salutē accepturi s; p̄ssurā facturi. Sed ti
meo inquis. nō offendā maiore. Time
p̄sus nō offendas maiore. et n̄ offēdis
d̄m. Quid plura fr̄es. Xp̄iani audistis
q̄a peccantes in fr̄es et p̄uenientes cōsciētiā
eorū infirmā. in xp̄m peccatis. Nolite cō
tēpnere. si n̄ uultis deleri de libro uitę.
Quandiu conam̄ luculente et delectabiliter
uob̄ dicere. q̄d dolē n̄r̄ cogit q̄m̄cūq;
dicere et tacere n̄ p̄mittit. Iucūq; uolue
runt ista cōtemnere. in xp̄m peccant. Vide
ant̄ quid agant. Paganos reliq̄s colligi
uolum̄. Lapides estis in uia. uenire uolen
tes offendunt. et redeunt. Dicunt enī in

cordib; suis. Inare nos relinquam; deos. q̄s
xp̄iani ipsi nobiscum colunt. Absit ame
inquit. ut ego deos gentiū colam. Noui. in
tellego. credo. Quid facis de cōsciētia in
firmi quā p̄catis. Quid facis de precio.
si cōtemnis q̄d emptū est. Vide quanti
emptū est. Peribit inquit infirmū in tua
sciētia quā te dicis habere. ut scias q̄a
nihil ē idolum & animo cogites d̄m. et
sic recumbas in idolo. In hac sciētia pe
rit infirmū. Et ne cōtempnas infirmū. ad
didit. p̄pter quē xp̄s mortuus est. Quem
uis cōtemnere. Precium ipsius attende. et
cū morte xp̄i totū mundū appende. Et
ne adhuc putares. te in infirmū peccare.
et leue duceres peccatū ac paruipendere.
in xp̄m inqt̄ peccatis. Solent enī homines
dicere. In hominē pecco. nūq̄d in d̄m.
Nega xp̄m d̄m. Audes negare xp̄m d̄m.
An aliud in idolo cū recuberes didicisti.
Non admittit istā doctrinā. xp̄i doctrinā.
Quere ubi didiceris n̄ ē xp̄m d̄m. Paga
ni hoc solent dicere. Vide. quid faciunt
mensę male. Vides. q̄m corrūpunt mores
bonos colloquia mala. Tu ibi de euangl̄io
loqui n̄ potes. & de idolis loquentes audis.
Amittis ibi q̄d xp̄s d̄s ē. & q̄d ibi bibis.
in ecclia uomus. Forte hic audes loqui.
forte inter turbas audes murmurare.
Nūq̄d xp̄s n̄ homo fuit. Nonne crucifi
xus ē a paganis. Hoc didicisti. salutem
p̄didisti. fimbriā n̄ tetigisti. Tange & in
hoc fimbriam. recipe salutē. Sicut eā tan
gere te docuim; in eo q̄d scriptū ē. q̄uide
rit in idolo recubentē. tange illa. et de
diuinitate xp̄i. De iudeis dicebat eadē
fimbria. quorū patres et ex quib; xp̄s scdm̄
carnē. qui ē sup̄ om̄ia d̄s benedict; in sc̄la.
Ecce in quē uerū d̄m peccas. dū discubis
apud deos falsos. Non ē inquit d̄s. quia

genuum ē kartaginis. quasi si mars aut
mercurius ēēt. d's ēēt. S; qm̄ ab ipsiſ habe
atur: attende. nūqđ sit. Nam et ego tecū
ſcio quia lapis ē. ſi genuū ornamētū aliqđ ē.
Cives kartaginis bene uiuant. et ipſi erūt
genuū kartaginis. Si autē genuū demoniū
ē. audiſti et ibi. que immolant gentes de
monib' immolant & nō dō. Nolo uos ſocios
fieri demoniū. nouim' quia d's nō ē. Vanā
et ipſi ſic norunt. ſ; ppter eos q' hoc non
norunt infirmos. nō debet pēti eſcientia
eorū. Hoc monet apl's. Nam et illi qđ num̄
habeant. & p numine accipiant illa ſta
tutam. ara teſtatur. Quid illic facit ara.
ſi illud nō habet p numine. Nemo m̄ di
cat. nō ē num̄. nō ē d's. Iam dixi. Vanā
ſic ipſi norunt hoc. qm̄ nouimus om̄s nos.
S; qđ habeant. p qua re habeant. qui ibi
facit ara illa teſtatur. Conuincit hominū
colentiū m̄tes. nō cūncat recumbentes.
S; nō pmanēt xp̄iani. ſi pmanēt pagani. Cor
pus xp̄i eſt. Nonne hoc dicebam'. quia
corp' xp̄i pmebat' et tangebatur. Tole
bat ille pmentes. querebat tangentes. Atq;
utinā fr̄s a paganus pmebat' corp' xp̄i. a q'b'
ſolent premi xp̄iani. Non pmanēt corp' xp̄i.
Si queritis unde uineant pagani. unde il
luminent'. unde ad ſalutē uocent'. deſertite
ſollēpnitates eorū. deſertite nugas ipſorum.
et ſi nō eſcientiunt ueritati nr̄e. erubeſcant
falſitati ſue. **Ex libro queſtionū. lxxxiii.**
Ipsa ē lex xp̄i. ut inuicem onera nr̄a portem'.
xp̄m autē diligendo facile ſuſtinem' infir
mitatē alteri'. etiā quē nōdū ppter ſua bo
na diligim'. Cogitam' enī quia ille quem
diligimus dñm. ppter eū mortuus ē. Quā
caritatē nob' apl's paulus ingeſſit cū dice
ret. Et pibit infirm' in tua ſcientia frater.
ppter quē xp̄e mortuus ē. ut ſi illū infir
mū. ppter uitū in q' infirm' eſt minus di

ligim'. illum in illo conſiderem' q' mortuus
eſt ppter ipſum. Xp̄m autē non diligere.
nō infirmitas ſ; mors eſt. In ppter ingenti
cura et implorata dī miſericōdia cogitandum
eſt. ne xp̄m negligam' ppter infirmum.
cū infirmū debeamus diligere ppter xp̄m.
Ex ſermone de ūbis euangelii. Quid eſt
qđ qđ pleriq; homines iſta peccata cōtēpnunt.
& dicunt. qđ magnum feci. In hominē
peccaui. Noli cōtēpnere. in hominē pecca
ſti. Vis noſſe. qā in hominē peccando pſti.
Sic ille in quē peccaſti corripuerit inter
te et ipſū ſolū. & audieris illū. lucrāt' eſt te.
Quid eſt lucrāt' ē te. nō quia pueras ſi nō
lucraretur te. Nam ſi nō pueras. qm̄ lucra
tus ē te. Nemo q' cōtēpnat. qndo peccat
in fr̄m. At enī apl's. Si autē peccantes in
fr̄es et pēuientes eſcientiā eorū infirmā. in
xp̄m peccatis. Ideo membra xp̄i om̄s fa
cti ſum'. Quom' nō peccas in xp̄m. q' peccas
in mēbrum xp̄i. Nemo q' dicat qā non
peccaui in dñm. ſ; peccaui in fr̄m. In ho
minē peccaui. leue peccatū eſt. aut nul
lum peccatū eſt. Forte inde debes dicere
leuius. quia cito curatur. Peccaſti in fr̄m.
ſac ſatis. et ſanat' es. Cito ſeciſti rem mor
taſeram. ſ; remediū cito inueniſti. **Non
ſum liber.** Non ſū apl's. Nonne dñm
nr̄m uim uidi. Nonne op' meū uos eſti
in dño. Si alius nō ſū apl's. ſ; tam uob' ſū.
Nā ſignaculū apl'at' mei uos eſtis in dño.
Mea deſenſio apud eos q' me introgant.
hec ē. Nūqđ nō habem' poteſtatē mandu
candi et bibendi. Nūqđ nō habem' po
teſtatē mulierē ſororem circūducendi.
ſic ceteri apl'i & fr̄es dñi et cephas.
Ex libro de ope monachorū. Vide quē ad
modum pmo oſtendat quid ſibi liceat.
& ideo liceat quia apl's ē. Inde enī cepit.
Non ſū liber. Non ſū apl's. Et pbat ſe

170
aplm̄ dicens. Nonne xpm̄ dñm̄ nr̄m̄ uim̄
iudi. Nonne op̄s meū uos estis in dño.?
Iuo phato. ostendit sibi licere qđ ceteris
aplis. idest ut n̄ opetur manib⁹ suis. s; ex
euangelio uiuat. sic dñs eis cōstituit. qđ in
cōsequentib⁹ aptissime demonstrauit. Ad hoc
enī et fideles mulieres habentes trēnā sub
stantiā ibant cū eis & ministrabant eis.
de substantia sua. ut nullius indigerent
horū que ad necessaria hui⁹ uite p̄tinent.
Qđ beatus paulus. licet quidē sibi demon
strat. sicut et ceteri apli faciebant. s; ea
potestate uti se noluisse postea cōmemo
rat. Hoc quidā n̄ intelligentes. n̄ sororem
mulierē circūducendi. s; uxore interpretati
sunt. fefellit ubi gr̄i ambiguitas. qđ et
uxor et mulier eodem ūbo grece dicitur.
quāq; hoc ita posuerit apls. ut falli n̄ de
buerint. qā neq; mulierē tantūm̄ ait. sed
sorore mulierē. neq; ducendi. s; circūducen
di. Verūtam̄ alios interpretes n̄ fefellit hec
ambiguitas. & mulierē n̄ uxore int̄preta
ti sunt. Qđ quisq; putat n̄ ab aplis fieri.
ut cū eis scē cōuersionis mulieres irent.
quacūq; euāḡm̄ p̄dicarent. ut eis de sub
stantia necessaria ministrarent. euāḡm̄ au
diant. et cognoscant quēadmodū hoc ip
sus dñi exemplo faciebant. Dñs enī noster
more misericōdię suę infirmiorib⁹ cōpatiēns.
cū ei possent angeli ministrare. et loculos
habebat q̄ mitteret pecunia que cōferebat
utiq; a bonis fidelib⁹ eorū uictui necessaria.
Qs loculos uidē cōmendauit. ut etiā fures
si euitare n̄ possent tolerare in ecclia disce
remus. Ille enī que mittebant sicut de il
lo scriptū est auferbat. Et mulieres uo
luit ut se ad p̄paranda & ministranda
necessaria sequerent. ostendens qđ euā
gelistas & ministros dī tanquā militib⁹
a plebibus tanq; puincialib⁹ deberet. ut

quisq; eo qđ sibi debetur uti nollet. sic paul⁹
apls noluit amplius impendere ecclie non
exigendum stipendiū debitum. s; cotidia
nū uictū de suis laborib⁹ transigendo. Au
dierat enī stabularius ad quē uulnerat ille
pduct⁹ est. siqđ amplius erogaueris in rede
undo reddam t. Amplius q̄ erogabat paul⁹.
q̄ suis ut ipse testat⁹ stipendius militabat.
In euāḡio enī scriptū est. Et factū est dean
ceps. & ipse iter faciebat p̄ ciuitatē & ca
stellum p̄dicans et euangelizans regnū dī.
& duodecim cum illo. & mulieres aliquę
que erant curatę a spiritib⁹ immundis et
infirmitatib⁹. maria que uocat⁹ magdale
nē de qua demonia septē exierant. iohan
na uxor churę. p̄curatoris herodis. &
susanna et alię multę. que ministrabant
ei de facultatib⁹ suis. Hoc exemplū dñi
imitabant apli. ad accipiendū debitum
sibi uictū. de q̄ idem dñs aptissime loq̄t.
Euntes inq̄t p̄dicare dicentes. qā appro
pinquabit regnū celoy. Infirmos curate.
mortuos suscite. leprosos mundate. de
monia eicite. Gratis accepistis. gr̄is date.
Nolite possidere aurū neq; argentū. neq;
pecuniam in zonis ur̄is. n̄ peram in uia.
neq; duas tunicas. neq; calciamenta. neq;
uirgā. dignus ē enī oparius cibo suo.
Ecce ubi cōstituit dñs. qđ idem apls cōme
morat. Ad hoc enī dixit illa oīa ne por
tarent. ut ubi op⁹ ēēt ab eis acciperent quib⁹
annunciabant regnū dī. Ne quis autē
arbitret⁹ solis duodecim hoc fuisse per
missum. uide qđ etiam lucas narret. Post
hec inq̄t designauit dñs & alios septua
ginta duos. & misit illos binos ante fa
ciem suā. in omne ciuitatē et locum q̄
erat ipse uenturus. Et dicebat illis.
Messis quidē multa. opari autē pauci.
Rogate qđ dñm̄ messis. ut mittat ope

rarios in messem suā. Ecce ego mitto uos. sicut
oues in medio luporum. Nolite portare saccu-
lū neque peram neque calciamentū. et nemi-
nē p̄ uiam salutaueritis. In quacūq; domū intra-
ueritis. p̄mū dicite. Pax huic domui. Et
si ibi fuerit filius pacis requiescet sup̄ illa
pax ur̄a. sin autē ad uos reuertetur. In ea-
dē autē domo manent edentes et bibentes
quę apud illos sunt. Dignū ē enī opari
mercede sua. Hic apparet nō ēē illa iussa
s; p̄missa. ut quisq; uti uellet eo uteretur
quod sibi liceret ex dñi cōstitutione. si quis
autē uti nollet nō contra iussū faceret
s; de suo iure cederet. misericors et labori-
osus cōiūsat in euangelio. in q̄ et debitā
mercedē nollet accipere. Alioq̄n contra
iussū dñi fecit apls. q̄ postea quā osten-
dit sibi licere. statim subiecit. s; tamen
ego nō sum usus hac potestate. Sed ad
ordinē redeam. ac totū ipsum eplē locū
diligentē cōsiderem. Nūquid nō habem⁹ inq̄
licentiā manducandi et bibendi. Nūquid
nō habem⁹ licentiā sororē mulierē circūdu-
cendi. Quā licentiā dixit. nō quā dedit
dñs eis q̄s ad p̄dicandū regnū celōrum misit
dicens. ea quę ab eis sunt manducate. di-
gnus est enī oparius mercede sua. et seip-
sū p̄ponens. ad eīdē potestatis exemplū.
eui fidelissime mulieres talia necessaria
de suis facultatib⁹ ministrabant. Am-
plius autē fecit apls paulus. ut de co-
aplīs suis documētū adhiberet hui⁹ licen-
tię a dño p̄missę. Neq; enī rep̄hendens
subiecit sic et ceteri apli et fr̄s dñi et ce-
phas. s; ut hinc ostenderet hoc se acci-
pere noluisse quod ei liceret accipere. ceterorū
etiā cōmilitonū ei⁹ more p̄baretur. **Aut**
ego et barnabas nō habem⁹ potestatem hoc
opandi. Quia om̄s euangelistę et mi-
nistri ubi dī habebant potestatem a dño

acceptā. ut nō oparent⁹ manib⁹ suis. sed ex
euangelio uiuerent. opantes tantū spūa-
lia in p̄dicatione regni celōrum et edificatiōe
pacis ecclē. om̄s parit̄ habebant hanc
potestatem qua isti nō utebant⁹ amplius
impendentes ecclē. sicut in illis locis ubi
euangelizabant infirmis cōgruere iudica-
bant. et ideo ne coaplos suos rep̄hendisse
uideretur. subiunxit et dixit. **Quis mili-**
tat stipendius suis inquit. **Quis plan-**
tat uincam. et fructū ei⁹ non edit. **Qui**
pascit. gregem. et de lacte ei⁹ nō mandu-
cat. **Nūquid scdm̄ hominē hec dico.**
An et lex nō hec dicit. Scriptū est enim
in lege moysi. Non alligabis os boui
tritauranti. Nūquid de bubus cura est dō.
An p̄pter nos itaq; dicit. **Hāc p̄pter nos**
scripta sunt. qm̄ debet in spe qui arat
arat. et q̄ triturat. in spe fruct⁹ p̄cipi-
endi. **Bis** ubi satis ostendit apls paul⁹
nō sibi aliquid usurpasse ultra debitū coaplo-
suos. quia nō opabant⁹ corporaliter unde
deberent huic uitę necessaria. s; sic dñs
cōstituit ex euangelio uiuentes panē gra-
tuitū manducarent. ab eis quib⁹ gratui-
tā grām p̄dicabant. Stipendiū enī suū
tanq̄m milites accipiebant. et de uince
p̄ eos plantate fructū quod op⁹ erat libere
decerpabant. et de gregis quē pascebat⁹
lacte potabant. et ex arca quā tritura-
bant cibum sumebant. **Si nos uob⁹ spū-**
alia seminauim⁹. magnū est si ur̄a carna-
lia metamus. Quę sunt spūalia quę se-
minauit. nō uerbū et ministeriū sacramēta
regni celōrum. Quę autē carnalia quę sibi
licere metere dicit. nō hec tēporalia quę
uitę atq; indigentię carnis indulta sūt.
Si alii potestatis ur̄e particeps sunt. non
potis nos. Sed nō usi sum⁹ hac potestate.
Verū om̄ia sustinem⁹. ne quod offendiculū

demus euangelio xpi. Qua potestate se di-
cit n̄ usum. n̄ quā habebat in eos a dñō accep-
tam. ut eorū carnalia meteret ad uictū uite
hui⁹ quē in carne agitur. Cui⁹ potestatis
participes erant etiā alii q̄ n̄ eis p̄mo euglīm
annunciauerant. s; ad eccliam idip̄sū p̄di-
cantes postea uenerant. Ideo cū dixisset si
nos uob̄ spūalia seminauim⁹. magnū ē si
ur̄a carnalia metim⁹. subiicit. Si alii pote-
statis ur̄e participant. n̄ magis nos. Et
redit rur̄s. modisq; omib⁹ etiā atq; etiā
cōm̄dat qd̄ sibi liceat. et tam̄ n̄ faciat.
**Nescitis qm̄ qui in sacrario opant⁹. quē de
sacrario sunt edunt. Qui altario deser-
uiunt. cū altario participantur. Ita &
dñs ordinauit his q̄ euglīm annunciant.
de euglō uiuere. Ego aut̄ nullo horū us⁹
sum.** Dixit dñm ordinasse his q̄ euglīm
annunciant de euglō uiuere. idest uitam
istam cui op⁹ ē uictu et tegum̄to de euglō
transigere sicut sup̄ius de suis coaptis di-
xit. Vnde ipse dñs ait. Dign⁹ ē oparius
mercede sua. Hunc itaq; cibū & hanc mer-
cedē sustentandē hui⁹ uite debitū euglī
stis ab eis quib⁹ euangelizant. n̄ accepit
ap̄ls. uerū dicens ego aut̄ nullo horū us⁹ sū.
et sequit⁹ & adiungit. ne forte quisq; ar-
bitret⁹ ideo n̄ eū accepisse q̄a illi n̄ dederat.

Non scripsi autē hec. ut ita fiat in me.

**Bonū est enī mī magis mori. quā ut glām
meā quis euacuet.** Quā glām. n̄ quam
habere uoluit apud dñm in xpo cōpatiēns
infirmus. Sic mox aptissime dictū est.

Nam si euangelizauero. necessitas m̄ inuē n̄ ē m̄ glā.
bit. idest sustentandē hui⁹ uite. **Ve enī
m̄ ē si n̄ euangelizauero.** idest malo meo
n̄ euglīzabo quia fame cruciabor. & unde
uiuā n̄ habeo. Nam sequit⁹. **Si enī uolens
hoc ago mercedē habeo.** Volentē se dicit
facere sine ulla uite hui⁹ fulciendē neces-

sitate. & ob hoc habere mercedē utiq; apud
dñm glē sempiternē. **Si autē inuit⁹. dispen-
satio m̄ credita ē.** idest si necessitate trans-
grediente hui⁹ uite inuit⁹ cogor euglīza-
re. dispensatio m̄ credita ē. ut scilicet ex
dispensatione mea quia xpm̄ q̄a ueritatē
p̄dico. quāuis ex occasione quāuis mea
querens. quāuis t̄renu emolūm̄ti necessita-
te cōpuls⁹ alii p̄ficiant. ego aut̄ mercedem
apud dñm glōsam illā sempiternāq; n̄ habēā.

Quē ē q̄ merces mea. Interrogans dixit.
p̄pterea suspensa ē p̄nunciatio. Vide quid
respondeat. **Vt euglīm p̄dicans sine
sumptu ponā euglīm.** idest ut n̄ sit ere-
dentib⁹ sūptuosum euglīm. ne putent sibi
ad hoc euglīzari ut id euglīstē quasi uen-
dere uideant⁹. et tam̄ redit etiā atq; etiā
ut ostendat qd̄ sibi iure dñico liceat et
ipse n̄ faciat. **Vt n̄ abutar⁹ potestate
mea in euglō.** ^{quia} Iam ū infirmitati homi-
nū cōpatiēns id faciebat. audiam⁹ sequen-
tia. **Nam cum liber⁹ sim ex omib⁹ om̄ium
me seruum feci. ut plures lucrifacerem.
et fact⁹ sum iudeis tanq̄ iudeis ut iudeos
lucraret⁹. his qui sub lege sunt quasi sub
lege eē m̄ cū ipse n̄ eē m̄ sub lege. ut eos q̄
sub lege erant lucrifacerē. his q̄ sub le-
ge n̄ erant tanquā sine lege eē m̄ cū sine
lege dī n̄ eē m̄. s; in lege xpi eē m̄. ut lucrī-
facerē eos q̄ sine lege erant.** Quod non
simulandi ūsū faciebat s; cōpatiendi
misēdia. idest n̄ quasi ut se fingeret iudeū
sicut n̄nulli putauerunt. q̄a legitima
uetera ierosolymis obseruauit. fecit enim
hoc scdm̄ liberam & manifestā sententiā
suā in qua dicit. Circūcisus q̄s uocat⁹ est
n̄ adducat idest sic n̄ uiuat quasi p̄putiū
adduxerit. sicut alio loco dicit. circūcisio
tua p̄putium facta est. Scdm̄ hanc q̄ sen-
tentiā suā qua dicit. circūcisus q̄s uocat⁹

est. n̄ adducat p̄putium. in p̄putio q̄s uocat̄
ē n̄ circūcidat̄. facit illa quē n̄ intelligen-
tib⁹ et parū attendentib⁹ finxisse putat̄ ē.
Iudeus enī erat. et circūcisus factus est.
Noluit adducere. idest noluit ita uiuere
ac si circūcis⁹ n̄ ēēt. Hoc enī iā in potesta-
te habebat. & sub lege quidē n̄ erat sic
illi seruiliter opabant̄. s; tamē in lege dī
et xp̄i. Non enī alia erat lex ista et alia
lex dī. sic p̄diti manichei solent dicere.
Alioq̄n si cū illa fecit. finxisse putand⁹ est.
finxit et paganū et sacrificauit idolis.
q̄a dicit factū se fuisse his q̄ sine lege
sūt quasi sine lege. q̄s utiq; n̄ n̄ gentiles
q̄s paganos dicim⁹ uult intelligi. Aliud
est q̄ ēē sub lege. aliud in lege. aliud si-
ne lege. Sub lege carnales iudei. in lege
sp̄iales et iudei et xp̄iani. Vnde illi ser-
uauerūt morē illū patrū. s; onera insoli-
ta credentib⁹ n̄ imposuerūt. & ideo nec
illi circūcisi adduxerūt. nec isti p̄pu-
ciati circūcisi sunt. Sine lege aū gentes
quē n̄dū crediderunt. quib⁹ tamē se apls
ēgruissē testatur. p̄ misericordem cōpassionē n̄
p̄ uersipellē simulationē. idest ut eo modo
subueniret. & carnali iudeo uel pagano
q̄m sibi ipse si hoc ēēt subueniri uoluisset.
portans utiq; eorū infirmitatē. in cōpassionis
similitudine n̄ fallens in mendacii fictione.
sicut continuo sequit̄ et dicit. **Factus sum**
infirmus infirmus. ut infirmos lucrificerē.

Hinc enī loquebat̄. ut etiā illa omīa diceret.
Sicut q̄ qd fact⁹ ē infirmus infirm⁹ n̄ erat
m̄dacium. sic et cetera illa sup̄ius. Quā enī
dicit infirmitatē suā erga infirmos fuisse.
n̄ cōpatiendi eis in tantū ut ne uideretur
uenditor euangelii et uerbi dī cursum
apud impios in mala suspicionē deciden⁹
impediret. nollet accipere qd ei iure dñico
debeatur. Qd si uellet n̄ utiq; mentiret̄.

quia uere debebatur: et quia noluit. n̄ utiq;
n̄ritus est. Neq; enī dix̄ n̄ sibi deberi s; debe-
ri ostendit. et debito se usum n̄ ēē. nec omī
no uti uelle p̄fess⁹ ē. eo ipso fact⁹ infirm⁹.
q̄ potestate sua uti noluit. tam miseri sci-
licet indut⁹ affectu ut cogitaret quēad-
modū secū agi uellet si et ipse ita infir-
maret̄. ut posset de illis p̄ q̄s sibi euglīm
p̄dicaret̄. si eos uideret sup̄tis accipere
q̄si mercimoniū nundinas suspicari.
Hic fortasse aliq̄s dicat. Si corporale op⁹
opabat̄ apls unde uitā istā sustentaret.
qd erat ipsū op⁹. et q̄ndo ei uacabat. et
opari et euglīm p̄dicare. Cui respondeo.
Putamē nescire. corporalit̄ tam opati
ēē et inde in carne uixisse. n̄ utentē pote-
state quā dñs aplis dederat ut euglīm an-
nunciāns de euglio uiueret. ea quē sup̄
dicta sunt sine ulla dubitatione testant̄.
Unū scio. quia nec furta faciebat. nec effra-
ctor erat aut latro. nec auriga aut uena-
tor. nec hūstrio nec turpilucrus. s; innocen-
ter et honeste quē apta sūt humani usib⁹
opabat̄. sic sese habent opa fabrū. stru-
ctorū. fitorū. rusticorū. et his similia. Neq;
enī honestas ipsa rephendit sup̄biam eorū
q̄ honesti uocari amant. s; ēē n̄ amant. Non
q̄ dedignaret̄ apls siue rusticaniū aliqd
opus aggredi. siue in opificiū labore usari.
Qui enī ait. sine offensione estote iudeis
et grecis. et ecclīe dī. q̄s in hac causa re-
uereri posset ignoro. Si iudeos dixerunt.
patriarche pecora pauperunt. Si grecos
q̄s etiā paganos dicim⁹. etiā philosophos
multū sibi honorabiles sutores habuerūt.
Si ecclīam dī. homo ille iust⁹ et ad testimo-
niū cūgalis semp mansur⁹ uirginitatis
elect⁹. cui desponsata uirgo maria erat
quē peperit xp̄m. faber fuit. Quicqd q̄ ēē
cū innocentia & sine fraude hoīes opant̄.

bonū est. Nam p̄cauet hoc et ipse apl̄s. ne
 quisquā ex necessitate sustentandę uite
 in mala opa dilabat̄. Qui furabat̄ inq̄t
 iam n̄ furē. magis autē labore manib⁹
 suis bonū. ut habeat unde tribuat cui op⁹
 est. Hoc ḡ scire sufficit. quia et in ipso ope
 corporali id qđ bonū est opabat̄ apl̄s. Qñ
 do autē solet opari. id est quib⁹ tēpōz spa
 cū ne ab euangelizando impediret. qđ
 possit cōprehendere. Sane qđ a diurnus
 et nocturnus horis opabat̄. ipse n̄ tacuit.
 Miranda itaq; rē fecit apl̄s. qđ reuera
 in tanta sollicitudine om̄ium eccliarū et
 ppagatarū & ppagandarū ad eī curā la
 boreq; p̄ueniēti etia manib⁹ opabatur.
 Quom̄ autē ei uacaret opari manib⁹ suis.
 n̄ ad erogandū uerbū dī certa tēpora cōsti
 tueret. Neq; enī et hoc d̄s latere nos
 uoluit. Nam a cui⁹ artis opifex fuerit. et
 quib⁹ tēporib⁹ uacaret dispensando euēgio.
 scā scriptura n̄ tacuit. Nam cū dies p̄fe
 ctionis urgueret in troade cōstitutū etia
 in una sabbati. cōgregatis ad frangendū
 panē. tanta fuit intentio et tā necessaria
 disputatio. ut sermo p̄duceret̄ usq; ad
 mediū noctis. tanq̄ excedisset eis qđ eo
 die n̄ ēēt ieiunium. Quando autē in alio lo
 co immoraturus cotidie disputabat. qui⁹
 dubitauerit horas eū dierū habuisse ad
 hoc officiū deputatas. Namq; apud athe
 nas cū ēēt. quia studiosissimos rerū inqui
 sitores inuenerat. ita de illo scriptū est.
 Disputabat ḡ cū iudeis in synagoga et
 gentib⁹ et incolis. & in foro p̄ om̄ē diē
 ad eos qui aderant. Non enī in synago
 ga p̄ om̄ē diē. ubi mos erat sabbato
 sermocinari. s; in foro inquit p̄ omnem
 diē. p̄pt̄ studia utiq; athenensium.
 Sic enī sequit̄. Quidā ū epicureoz et
 stoicōz philosophoz cōferebant cū illo.

Et paulo post dicit. Athenienses aū ⁊ adue
 ne hospites ad nihil aliud uacabant. quā
 dicere aliqđ noui aut audire. Putem⁹ apl̄m
 illis om̄ib⁹ dieb⁹ quib⁹ fuit athenis n̄ fuisse
 opatū. P̄pter hoc enī ex macedonia sup
 plebat̄ ei⁹ indigentia sic diē in sedā ad
 corinthios eplā. quanq̄ & aliis horis et
 noctis poterat. qđ ita ualebat & animo
 & corpore. S; cū athenis exisset. uideam⁹
 qđ dicit scriptura. Disputabat inq̄t in
 synagoga p̄ om̄ē sabbatū. Hoc apud co
 rinthum. In troade ḡ ubi necessitate im
 minentis p̄fectionis usq; ad mediū noc
 tis sermo p̄tract⁹ est. una sabbati erat.
 qđ dies dñicus dicit̄. Vnde intelligimus
 eū n̄ fuisse cū iudeis s; cū xp̄ianis. qñdo
 etia dicit ipse narrare ad frangendum
 panē ēēt collectos. Et ipsa ē optima gu
 binatio. ut om̄ia suis tēporib⁹ distributa
 ex ordine gerant̄. nec animā humanā
 turbulentis implicationib⁹ inuolutā per
 turbent. Ibi etia dicit̄ qđ opabat̄ apl̄s.
 Post hec inquit egress⁹ ab athenis. uenit
 corinthum. Et cū inuenisset quendam
 iudeū nomine aquila ponticū genere
 recens aduenientē ab italia. et priscillā
 uxore ei⁹. p̄pterea qđ edixisset claudius
 discedere om̄s iudeos a roma. accessit
 ad illos. et p̄pter artis similitudinem
 mansit apud illos op⁹ faciens. erant enī
 tabnaculoz artifices. **Item ex eadē lec**
tione. Quis militat suis stipendiis unq̄. ss
 Quis plantat uineā. et fructū ei⁹ n̄ edit. ss
 Ius pascit gregē. et de lacte gregis n̄ ss
 manducat. **Ex libro de pastorib⁹.**
 Inuenim⁹ ḡ ēēt lac gregis. qđ a plebe dis
 tribuit̄ p̄positis ad sustentandū uictum
 tēporatē. Inde enī loquebat̄ apl̄s. cū hec
 diceret. Et quidē apl̄s quanq̄m elegerit
 manib⁹ suis transigi. et nec ipsū lac que

rerit ab ouib⁹. tam lactis percipiendi potestate
habere se dixit. et sic dñm disposuisse. ut
qui euangelium nunciaret de euangelio uiuas.
et dicit alios coaptos suos. usos fuisse hac
potestate. n̄ usurpata s; data. Plus ille fe-
cit. ut nec qđ debebat acciperet. Ipse g̃ dona-
uit et debitū. s; aliis n̄ exegit indebitū.
Ille plus fecit. fortassis enī ipsū significa-
bat. cui egrū cū ad stabulū adduceret dixit.
Siquid ampli⁹ erogaueris. in redeundo reddā
tibi. De his g̃ q̃ n̄ indigent lacte gregis.
qđ plura dicam⁹. Misericiores sunt. uel
poti⁹ ipsis misericordie affectū largis impen-
dunt. possunt. et qđ possunt faciunt.
Laudent⁹ hi. nec dāpnent⁹ illi. Nā et ipse
apls datū n̄ querebat. fructuosas tam oues
suas eē cupiebat. n̄ steriles. sine lactis uber-
tate. Nam cū eēt quodā tēpore in magna
indigentia uinct⁹ in cōfessione ueritatis.
missum est illi a frīb⁹ unde necessitati et in-
digentie ei ministraret⁹. Respondet autē
illis grās agens et dicit. Bene fecistis. cō-
municare necessitatib⁹ meis. ego enī didi-
ci in quib⁹ sū sufficiens eē. scio & abundare.
noui & penuriā pati. Omnia possum in eo
qui me cōfortat. Verūtā. uos bene fe-
cistis. usib⁹ meis mittere. Sed ut ostende-
ret in eo qđ illi bene fecerunt qđ ipse que-
reret ne inter illos eēt q̃ seipsos pascunt
n̄ oues. n̄ tam sue gaudet subuentū eē ne-
cessitati quā illos gratulat⁹ fecunditati.
Quid g̃ ibi querebat⁹. Non qđ quero
inquit datū. sed requiro fructū. Non
ut ego inquit explear⁹. s; ne uos manes re-
maneat⁹. Iam g̃ n̄ possunt facere quod
paulus. ut manib⁹ suis se transigant. ac-
cipiant de lacte ouium. sustentent suam
necessitatē. s; n̄ neglegant ouium infirmi-
tatem. Non hoc ibi querant tanq̃ comodū
suū. ut ex necessitate penurie sue uideant⁹

annunciare euangelium. s; illuminandis homi-
nib⁹ parent lucē uerbi ueritatis. Sunt enim
tanquā lucerne sicut dictū est. sint tibi uiri
p̄cedē et lucerne ardentes. & nemo accen-
dit lucernā et ponit eam sub modio s; super
candelabrū. ut luceat omib⁹ qui in domo sūt.
Sic luceat lumē ur̄um corā hominib⁹. ut ui-
deant opa ur̄a bona et gl̄ificent patrē ur̄m
q̃ in celis ē. Si g̃ tibi lucerna accenderetur
in domo. n̄ne adiceres oleū ne extinguat⁹.
Porro lucerna si accepto oleo n̄ luceret. n̄
erat plane digna quē in candelabro po-
neret⁹. s; quē cōtinuo frangeretur. Unde g̃
uiuatur ē necessitatis accipe. ē karitatis
p̄bere. n̄ tanquā uenale sit euangelium ut sit
illud p̄cium ei⁹ qđ sumunt. q̃ annunciant
unde uiuant. Si enī sic uendunt. magnā
rem uili uendunt. Accipiant sustentatio-
nē necessitatis a pplō. mercedē dispensa-
tionis a dño. Non ē enī idoneus ppl⁹ red-
dere mercedē illis. q̃ sibi in caritate euan-
gelii seruiunt. n̄ expectant illi mercedē. n̄
unde et salutē isti. Scriptum est enim.
in lege moysi. Non alligabis os boui
trituranti. Nuqđ de bobus cura est deo.

Ex libro questionū exodi. titulo. lxxviii.

Quod attinet ad p̄cepta quē hominib⁹ data
sunt. de bobus cura n̄ ē dō. Quod n̄ sic in-
telligit⁹. tanq̃ ipse n̄ pascat ea quē n̄ se-
minant neq; metunt nec cōgregant in hor-
reum. s; qđ ei cure non ē p̄cepto monere
hominē qm̄ boui suo consulat. **Ex tunc
lati psalm. c. xl. v.** Fecit enī celum et
terrā et mare & omnia quē in eis sūt. et te.
Parū dico te. passerem. locustā. uermiculū.
Nihil horū n̄ ille fecit. et cura ē illi de om-
nib⁹. n̄ ad p̄ceptū cura est. Nam p̄ceptum
soli homini dedit. Dicit enī psalm⁹. ho-
mines et uim̄ta saluos facies dñe. scđm
multitudinē misericordie tue. Scđm multi-

tudinē inquit misericordie tue. secundum hanc saluos facis homines et iumenta. Et apostolus. Nunquid de bubus cura est deo? Hac de bobus cura non est deo. hac homines et iumenta saluos facies deus. Nunquid contraria sunt ista? Nunquid ergo ait apostolus de bobus precepit ad deum? Vbi preceptum dedit. boui trituranti os non infrenabis. ibi de bobus non cogitauit deus. Itaque quidam boues uolunt significari. Non enim hoc curat deus. quod agas cum bobus. Habet hoc natura ipsa humana. Sic factus est homo. ut non esset iumentis suis. nec inde precepta a deo acciperet. sed insinuatum est a deo in mente ut possit et sine precepto facere. fecit illi tale deus. sed quoniam regit pecus regendis ab alio. ab eo qui regit preceptum accepit. Ad precepti ergo tenorem. non est de bobus cura deo. ad prudentiam uniuersitatis qua creauit omnia et mundum regit. homines et iumenta saluos facies deus. Audi. amicus ipsum dominum principem et magistrum apostolorum. Respicite inquit uolatilia celi. quia non seminant neque metunt. neque congregant in horreum. et pater uoster celestis pascit illa. Ergo et preter hominem animalia ista pertinent ad curam dei ut pascantur. non ut legem accipiant. Quod ergo ad danda legem attinet de bobus deo cura non est. quod autem ad creanda. pascenda. gubernanda. regenda. omnia ad deum pertinent. Nonne duo passeris assidue ueniunt dominus christus dicit. et unus ex eis non cadit in terram sine uoluntate patris uostri.

Ex libro de agone christiano. Ut hec animę que habent uoluntatem nocendi. et rationem cogitandi sub diuini legis ordinatę sunt. ne aliquid iniustum quisque patiat. ita omnia animalia et corporalia in genere suo et in ordine suo diuine prudentię legibus subdita amministrant. Ideo dominus dicit. Nonne duo passeris assidue ueniunt? Unus

eius non cadit in terram sine uoluntate patris uostri. Hoc enim dixit. uolens ostendere. quicquid uilissimum putant homines omnipotentia domini gubernari. Sic enim et uolatilia celi ab eo pasci. et lilia agri ab eo uestiri ueritas loquitur. que capillos etiam nostros numeratos enumerat. Sed quoniam mundas animas rationales per se ipse dominus curat. siue in optimis et magnis angelis. siue in hominibus tota sibi uoluntate seruientibus. cetera uero per ipsos gubernat. uerissime dici potuit etiam illud ab apostolo. non enim de bobus cura est deo. In scripturis enim sanctis deus homines docet. quoniam cum hominibus agant. et ipsi deo seruiant. Quomodo autem agant cum pecoribus ipsi sciunt. id est quoniam salutem pecorum suorum gubernent. usu et peritia et ratione naturali. que quidem omnia de magnis sui creatoris operibus accipiunt. Si nos uobis spiritualia seminauimus. magnū est si ustra carnalia metamus.

Ex tractatu psalmi c. xii. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat. et humilia respicit in celo et in terra. Celos nunc significari arbitror eos qui sedebunt super. xii. thronos. et cum domino iudicabunt. terre autem nomine ceteram multitudinem benedictorum qui constituentur ad dexteram. ut per opera misericordie collaudati recipiant ab eis in eterna tabernacula. quos amicos sibi de mammona iniquitatis in huius uite mortalitate fecerunt. Cis quippe dicit apostolus. Si nos uobis spiritualia seminauimus. magnū est si ustra carnalia metamus. Quod etiam his uerbis dici potest. Si nos uobis celestia seminauimus. magnū est si ustra terrena metamus. In celo ergo respicit celestia seminantes. in terra autem terrena reddentes. tam humiles et hos et illos. Humilia enim respicit in celo et in terra. quia meminerunt utriusque quod fuerint per suam maliciam. quod facti sunt per dei misericordiam.

Ex tractatu de uerbis euangelii quarto.

Bona sunt munisteria circa pauperes & maxime circa scōs dī seruitia debita. obsequia religiosa. Reddunt enī nō dant. dicente aplo. Si nos uob̄ spūalia seminauim̄. magnum ē si carnalia ur̄a metamus. Bona sunt. exhortam̄ ad hec. & in uerbo dñi edificam̄ uos. Nolite pigri ēē ad suscipiendos scōs. Aliquando nescientes suscipiendo q̄s nesciunt. angelos susceperunt. Nescitis qm̄ qui in sacrario opant̄. que de sacrario sunt edunt. Qui altario deseruiunt. cū altario participantur. **Ex libro de sermone dñi in monte.** Altare spūaliter in interiore dī tēplo. ipsam fidē accipe possum. cui signū ē altare uisibile. Volibet enī munis offerim̄ siue pphetiā siue doctrinā siue orationē siue ymnū. siue psalmū. et siq̄d tale aliud dō. nō fidei sinceritate fulciat̄. et ei fixo atq; immobili tanquā imponat̄. ut possit integrum atq; illibātū ēē qd loquim̄. Nam multi heretici nō habentes altare idest uerā fidem blasphemias p̄ laude dixerūt. t̄renus uide licet opinionib̄ aggrauati uotū suū tanqm̄ in t̄ra p̄cipientes. S; debet ēē sana etiā offerentis intentio. cū tale aliqd oblaturi sum̄ in corde nr̄o. idest in interiore dī templo. Templū enī dī sem̄ est inqt̄ qd estis uos. et in interiore homine habitare xpm̄ p̄ fidē in cordib̄ nr̄is. **Ex libro de ciuitate di decimo.** Et illis immortalib̄ ac beatis. et nob̄ mortalib̄ ac miseris. ut immortales et beati ēē possum. dñm dec̄ colendū q̄ et nr̄ ē & illoz. Huic nos seruitutē que latina grece dicit̄. siue in quibq; sacram̄tis siue in nob̄ipsis debem̄. Hui enī tēplum simul om̄s & singuli templa sum̄. quia & om̄ium cōcordiā et singulos inhabitare dignat̄. nō in om̄ib̄ quā in singulis maiore qm̄ nec mole distendit̄. nec particione

minuitur. cū ad illū sursum est ei ad altare cor nr̄m. ei unigenito cū sacerdote placam̄. ei cruentas uictimas cedim̄. q̄ndo usq; ad sanguinē p̄ ei ueritate certam. eum suauissimō adolem̄ incenso. cū in ei cōspectu pio scōq; amore flagram̄. ei dona ei in nobis nosq; ipsos uouem̄ et reddim̄. ei beneficiorū ei sollemnitatib̄ festis & dieb̄ statim dicam̄ sacram̄q; memoriā. ne uolumine ^{tempore} ingrata surrepat obliuio. ei sacrificamus hostiā humilitatis & laudis in ara cordis igne feruore karitatis. Ad hunc uidentū sic uideri poterit ei q; coherendū ab om̄i peccatorū & cupiditatū malarū labe mundam̄. & ei noīe cōsecram̄. Ipse enī fons nr̄e beatitudinis. ipse om̄is appetitionis ē finis. Hunc eligentes uel potius reeligentes. amiseram̄ enī negligentes. hec ḡ religentes unde et religio dicta phibet̄. ad eū dilectione tendimus. ut p̄ueniendo quiescam̄. ideo beati. quia illo fine p̄fecti.

Ex libro. ii. de sermone dñi in monte. Quid intersit inter bonū qd appetendū est. & necessariū qd sumendū est. hac sententia declarauit cū ait. Querite primū regnū dī et iusticiā ei. et hec oīa adiciunt̄ uobis. Regnū ḡ et iusticia dī bonū nr̄m ē. & hoc appetendū. et ibi finis cōstituend̄ p̄p̄t̄ qd om̄ia faciam̄ quecuq; facim̄. Sed q̄a in hac uita militam̄ ut ad illud regnū p̄uenire possim̄. que uita sine his necessarius agi nō potest. apponent̄ inquit hec uob̄. si uos regnū dī & iusticiā ei primū querite. Cū enī dixerit illud p̄mū. significauit q̄a hoc posterius querendū ē. nō tēpore s; dignitate. illud tanquā bonū nr̄m hoc tanquā necessariū nr̄m. necessariū autē p̄p̄t̄ illud bonū. Neq; enī ubiq; ideo debem̄ euglizare ut manducem̄. s; ideo manducare ut euglizem̄. Nam si p̄p̄t̄ euglizam̄

102
ulius habem^{us} euang^{elium} quā cibum. et erit iam
bonū n^{ost}rum in manducando. necessariū autē
in euangelizando. Quid etiā apls phibet cū
dicit. licere sibi quidē & pmissū ēē a dñō.
ut q^{ui} euang^{elium} nunciant de euang^{elium} uiuant.
idest de euang^{elium} habeant ea quę huic uitę
sunt necessaria. s; tam^{en} nō ēē abusus hac
potestate. Grant enī multi q^{ui} occasione ha
bere cupiebant acq^{ui}rendi & uidendi euang^{elium}.
Quib^{us} etiā uolens amputare apls. manib^{us} sui^{us}
uictū suū tolerauit. De his enī alio loco
dicit. ut amputē occasione^m his q^{ui} querunt
occasione^m. Quāq^{ue} etiā sicut ceteri &
boni apli pmissū dñi de euang^{elium} uiueret.
nō in eo uictū cōstatueret finē euang^{elium}zandi.
s; magis ipsis uict^{us} sui finē in euang^{elium} col
locaret. idest ut sup^{erius} dixi nō ideo euang^{elium}
zaret ut pueniret ad cibum et si qua sūt
alia necessaria. s; ideo ista sumeret ut il
lud impleteret. ne nō uolens s; necessitate
euangelizaret. Hoc enī imbat cū dicit.
nescitis qm̄ qui in tēplo opant^{ur} quę de
tēplo sunt edunt. Qui altario deseruiunt.
cū altario cōpartiantur. Sic & dñs or
dinauit. his q^{ui} euang^{elium} annunciant de
euangelio uiuere. Ego autē nullū horū
us^{us} sum. Hinc ostendit pmissū nō iussū.
Alioq^{ue} etiā pceptū dñi fecisse tene
bit. Deinde sequit^{ur} et dicit. Non autem
scripsi hec. ut ita fiant in me. Bonū
ē m^{ihi} magis mori. quā gl^{ori}am meā quisquā
inane^m faciat. Hoc dixit. q^{uia} iā statuerat
pp^{ro}pter q^{ui}sdā occasione^m querentes. manib^{us}
suis uictū transigere. Si enī euang^{elium}zauero
inq^{ui}t nō est m^{ihi} gl^{ori}a. idest si euang^{elium}zauero
ut ita fiat in me. idest si pp^{ro}pt^{er} euang^{elium}zauero
ut ad illa pueniā. et finē euang^{elium} in
cibo et potu et uestitu collocauero. Sed
quart nō est ei gl^{ori}a. Necessitas enī inq^{ui}t
m^{ihi} incūbit. idest ut ideo euangelizem.

q^{uia} unde uiuā nō habeo. aut ut acquirā tēpo
ralē fructū de p^{re}dicatiōe e^ung^{elium}. Sic enim
iā necessitas erit in euang^{elium}. nō uoluntas. Ve
enī inq^{ui}t m^{ihi} erit. si nō euangelizauero. Sed
qm̄ debet euang^{elium}zari. Scilicet ut in ipso
euang^{elium} et in regno di ponat mercedem.
Ita enī potest nō coact^{us} euang^{elium}zare s; uolens.
Si enī uolens inq^{ui}t hoc facio. mercedē ha
beo. si autē inuit^{us} dispensatio m^{ihi} credita
ē. idest si coact^{us} inopia harū rerū quę tē
porali uitę sunt necessarię p^{re}dico euang^{elium}.
ali p^{ro} me habebunt mercedē euang^{elium}zati. q^{ui}
euang^{elium} ipsū me p^{re}dicante diligent. ego
autē nō habeo. q^{uia} nō ipsū euang^{elium} diligo s; ei^{us}
p^{re}uium in illis tēporalib^{us} cōstitutū. q^{uod} nefas
ē fieri. ut nō tanq^{uam} filius ministrat q^{ui}squē
euang^{elium} s; tanq^{uam} serus cui dispensatio credi
ta est. ut tanq^{uam} alienū erogans nihil inde
ipse capiat. p^{re}ter cibaria quę nō de parti
cipatione regni s; ad sustentaculū misere
seruitutis dant^{ur} extrinsec^{us}. quāq^{ue} alio lo
co et dispensatorē se dicat. Potest enī et
serus in filio^{rum} numero adoptat^{us} eandē rem
in qua coheredis sortē meruit fidelit^{er} dis
pensare participib^{us} suis. Sed nō ubi ait.
si autē inuit^{us} dispensatio m^{ihi} credita est.
talē dispensatorem uoluit intelligi q^{ui} alie
nū dispensat. unde ipse nihil accipiat.
Hoc ē q^{ui} p^{ri}mu^m querere cibum et deinde
regnū di. hoc priore loco ponere illud
posteriore. Si autē ideo queram^{us} cibum
ut habeam^{us} regnū di. faciam^{us} q^{uod} dictū ē.
querite p^{ri}mu^m regnū di & iusticiā ei^{us}. & ita
querentib^{us} p^{ri}mu^m regnū & iusticiā di. idest
hoc p^{ro}ponentib^{us} ceteris rebus ut pp^{ro}pter hoc
cetera queram^{us}. nō debet subcē sollicitudo
ne illa desint quę huic uitę pp^{ro}pter regnū
di sunt necessaria. Dixit enī sup^{erius}. Scit
enī pat^{er} ur^{us}. quia horū om̄ium indigetis.
Et ideo cū dixisset. querite p^{ri}mu^m regnū

& iusticiā dī. n̄ dixit. deinde ista querite
 quāuis sint necessaria. s; ait. hec om̄ia ap-
 ponent vob̄. idest cōsequent̄ si illa querati
 sine ullo ur̄o impedim̄to ne cū ista queri-
 tis illinc autamini. aut ne duos fines cōsti-
 tuatis. ut et regnū dī p̄p̄t se appetatis.
 et ista necessaria. s; hec potius p̄p̄t illud
 ita vob̄ n̄ deerunt. quia duob̄ dñs serui-
 re n̄ potestis. Duob̄ autē dñs seruire
 conat̄. qui & regnū dī p̄ magno bono et
 hec tēporalia appetit. Sicut autē om̄es
 militantes accipiunt annonā et stipendiū.
 sic om̄es euangelizantes accipiunt uictum
 et tegumentum. Sed n̄ om̄s p̄p̄t salutē rei
 publice militat s; p̄p̄t illa quę accipi-
 unt. sic n̄ om̄s p̄p̄t salutē eccl̄ie ministrat
 dō s; p̄p̄t hec temporalia. quę tanq̄ an-
 nonā et stipendia cōsequunt̄. aut et p̄pter
 hoc & p̄p̄t illud. Sed supra iā dictū est.
 n̄ potestis duob̄ dñs seruire. Ergo sim-
 plici corde tantūm p̄pter regnū dī de-
 bem̄ opari bonū ad om̄s. n̄ autē in hac
 operatione uel solam uel cū regno dī mer-
 cede tēporaliū cogitare. Ita et dñs ordi-
 nauit his q̄ euāḡm annunciant. de euā-
 gelio uiuere. Ego autē nullo horū usus sum.
Ex tractatu psalmi. c. iii. Video & alia
 uim̄ta dñi. quę significant̄ cū dicit̄. Boni
 trituranti. os n̄ infrenabis. Dicit enī ipsū
 uim̄tū. Nūq̄d de bob̄s p̄tinet ad dñm.
 P̄pter nos q̄ dicit scriptura. Modo ergo
 p̄ducit trā feniū uim̄tis. q̄a dñs cōstituit
 ut q̄ annunciant euāḡm de euāḡio uiuas.
 Misit p̄dicatores. & ait illis. Om̄ia quę
 ab ipsis apponunt̄ vob̄ manducate. Dignū
 est enī oparius mercede sua. Cū enī dixis-
 set quę apponunt̄ vob̄ manducate. ne
 illi dicerent. im̄pbi erim̄ ad m̄sas alienas.
 indigebim̄. uis nos ita esse frontosos.
 Non inq̄t. Non ē illa donatio illorū. s; uia

merces. S; cur eis merces. Quid dant. q̄d
 accipiunt. Dant spūalia. accipiunt car-
 nalia. Dant aurū. accipiunt feniū. Om̄is
 enī caro feniū. & claritas carnis ut flos
 feni. Om̄ia tēporalia quę t̄ sup̄fluunt &
 redundant. feniū uim̄torū est. Quare. Quia
 carnalia sūt. Audi quorū uim̄torū sit feniū.
 Si nos uob̄ spūalia seminauim̄. magnū ē
 si carnalia ur̄a metam̄. Hoc ap̄ls dixit.
 talis annunciatore. tam laboriosū. tā im̄pi-
 ger. tā cōcreta. ut d̄ ipsū donaret trā.
 Ego inquit nullius horū usus sum. Osten-
 dit sibi deberi et n̄ accipit. nec cōdepnauit
 q̄ accipunt q̄d debebatur. Condēpnandi
 enī erant exigentes indebita. n̄ accipien-
 tes mercede suā. Ille tam̄ et ipsā merce-
 de donauit. Num quia t̄ alius donauit.
 tu n̄ debes alteri. Alioq̄n non eris irriga-
 ta terra. quę p̄ducit feniū uim̄tis. De fru-
 ctu inquit opum tuorū satiabit̄ terra. quę
 p̄ducit feniū uim̄tis. Tu noli ēē sterilis.
 p̄duc feniū uim̄tis. Si nolunt iumenta fe-
 niū tuū. n̄ tam̄ sterile te inueniant. Acci-
 pis spūalia. redde carnalia. Debita suis
 militi. redde. puincialis xp̄i. Nam cum
 liber sim ex om̄ib̄. om̄iū me seruū feci.
 ut plures luerificerem. **Ex tractatu**
psalmi. c. iii. Producentis inquit feniū
 uim̄tis. Et quasi hoc exponens. adiecit.
 et herbam seruituti hominū. ne n̄ intel-
 legeretur q̄d dictū est. producentis feniū
 uim̄tis. repetitione exposuit q̄d p̄miserat.
 Qd̄ enī sup̄ dixit feniū. postea herbam
 nominauit. q̄d autē dixerat uim̄tis. hoc
 seruituti hominū. Dixit q̄ seruituti. n̄
 libertati. Vbi est. uos in libertatē uocati estis.
 Sed audi eundē ap̄lm. Cū enim liber
 sum ex om̄ib̄. om̄iū me seruū feci. ut plu-
 res luerificiam. Et quib̄ dixit in libe-
 tē uocati estis. quid adiunxit. Tantū

ne libertate in occasione carnis detis. s; p caritate seruite inuicē. Quos liberos fecerat seruos fecit. n̄ cōditione s; xpi redēptione. n̄ necessitate s; caritate. Per caritatem inquit seruite inuicē. Sed xpo seruum aut n̄ pplis. n̄ carnalib; n̄ infirmis. Bene xpo seruis. serui q̄b; xpc seruauit. Nonne de illo dictum est. bene seruiente plurimis. In ppha legitur. de nullo nisi de xpo accipi solet. Audiam; tam ppric et in euangelio uocem ei. Iuicūq; inquit uoluerit in uob; maior ēē. erit ur̄ seruus. Seruū me tibi fecit. q̄ te sanguine suo liberū fecit. Discede ex nob; quia uerum discitis. Audi illū alio loco. Hos autē seruos ur̄os p uim. Bene diligite seruos ur̄os. s; in dño. Et fact' sum iudeis tanq̄ iudeus. ut iudeos lucrifacerē. his qui sub lege sunt quasi sub lege eē cū ipse n̄ eē sub lege. ut eos q̄ sub lege erant lucrifacerem. his q̄ sine lege erant tanquā sine lege eē cū sine lege dī n̄ eē s; in lege xpi eē. ut lucrifacerē eos q̄ sine lege erant. Fact' sū infirmus infirmis. ut infirmos lucrifacerem. Omib; om̄ia fact' sum. ut om̄s facerē saluos. **Ex eplā ad Ieronimū.** Hoc totū dicit. n̄ ut fallacit' se fingeret eē qd n̄ erat. s; ut miscedit' eis ita subueniendum eē sentiret. ac si ipse in eodē errore laboraret n̄ scilicet m̄tuentis astu. s; cōpatientis affectu. sicut generalit' intulit. fact' sū infirmus infirmis. ut infirmos lucrifacerem. ut sequens conclusio. omib; oīa fact' sū ut om̄s lucrifacerē ad hoc referenda intellegat. ut cuiq; infirmitatē tanq̄ in seipso miserat' appareat. Non enī e cū diceret q̄s infirmat' et ego n̄ infirmor infirmitatē alterius simulasse potius doluisse uolebat intellegi. fact' sū inq̄

iudeis tanquā iudeus ut iudeos lucrifacerē. et cetera. cōpassione scilicet miscedit'. n̄ simulatione fallaciē. fit enī tanquā egrotus q̄ ministrat egrotis. n̄ cū se febres habere mittitur; s; cū animo dolentis cogitat quē admodū sibi seruari uellet si ipse egrotaret.

Item ex eadem. Quod autē dixi. factū iudeis tanq̄ iudeū. et tanq̄ gentile gentib; n̄ m̄tuentis astu s; cōpatientis affectu. n̄ hoc ideo dixi qd miscedit' illa simulauerit. s; quia sic ean̄ simulauit quē faciebat similia iudeis. quē admodū nec illa quē faciebat similia gentib; quē tu q̄q; cōmemorasti. atq; in eo me qd n̄ ingratis fateor adiuuisti. Cū enī abs te quesissim in eplā mea. qm̄ putet' ideo fact' iudeis tanq̄ iudeus q̄a fallaciter suscepit sacramenta iudeorū. cū et gentib; tanq̄ gentilis fact' sit. nec tam suscepit sacrificia gentiū. tu respondisti. in eo factū gentib; tanq̄ gentile qd pputiū recepit. qd indifferētē pmiserit uesci cibis. q̄s dāpnant iudei. Vbi ego quero. utrū et hoc simulate fecerit. Qd si absurdissimū atq; falsissimū ē. sic ḡ et illa in quib; iudeorū cōsuetudini cōgruebat. libertate prudenti n̄ necessitate seruili. aut qd ē indignus dispensatione fallaci potius quā fideli. Fidelib; enī et his qui cognouerūt ueritatē sicut ipse testat'. n̄ forte et hic fallit. om̄is creatura dī bona est. et nihil est abiciendū qd cū grārum actione p̄cipitur. Ergo et si paulo n̄ solū uerū. uerū etiā dispensatori maxime fideli. nec solū cognitori uerū etiā doctori ueritatis. om̄is utiq; in cibis creatura dī. n̄ simulate s; uere bona erat. cur ḡ nihil simulate suscipiendo sacrorū ceremoniarūq; gentiliū. s; de cibis et p̄picio uerū sentiendo ac docendo tamen

tanquā gentilis fact' ē gentib'. et n̄ potuit fi-
eri tanq̄ iudeis iudeis. n̄ fallaciter suscipien-
do sacramēta iudeorū. Cur oleastro inserto
seruauit dispensationis ueracē fidē. & na-
turalib' ramis n̄ extra s; in arbore cōstitutis
nescio qd dispensatorū simulationis uela-
men obtendit. Cur fact' tanq̄ gentilis gen-
tib'. qd sentit docet. qd agit sentit. factus
autē iudeis iudeis. aliud claudit in pec-
tore. aliud pmit in uerbis. in factis. in scrip-
tis. S; absit hoc sapere. Vtrūq; enī de-
bebat caritatē. de corde puro & cōscien-
tia bona. et fide n̄ ficta. Ac p hoc omib'
omīa fact' est. ut omīs lucrificeret. non
mētē astu s; cōpatientis affectu. id est
n̄ omīa mala hominū fallacit' agendo.
s; aliorū omīum malis omib' tanq̄ si sua
ēent misericordis medicinā diligentē
pcurando. Cum itaq; illa testamēta ueteris
sacramēta etiā sibi agenda minime recu-
sabat. n̄ mēditer fallebat s; omīno n̄
fallens. atq; hoc modo a dñō dō illa
usq; ad certi tēporis dispensationē iussa
ē cōmendans. a sacrilegis sacris gentiū
distinguebat. Tē autē n̄ mētē astu s;
cōpatientis affectu iudeis tanq̄ iudeis
fiebat. qñdo eos ab illo errore q̄ uel in
xp̄m credere nolebant. uel p uetera sacer-
dotia sua ceremoniarūq; obseruationes
se a peccatis posse mundari fieriq; saluos
existimabant. sic liberari cupiebat tanq̄
ipse illo errore teneret. diligens itaq;
proximū tanq̄ seipsum. et hęc aliis facien-
tē sibi ab aliis fieri uellet si hoc illi op'
ēet. Qd cū dñs ammonuisset adiunxit.
Hęc ē enī lex et ppheta. Hunc cōpatien-
tis affectū ineptā ad galathas pcepit.
dicens. Si poccupat' fuerit hō in aliquo
delicto. uos q̄ spūales estis instruite hui'
modi in spū lenitatis. intendens teipsū

ne et tu tempteris. Vide. si n̄ dixerit. fieri tan-
quā ille. ut illū lucrificas. Non utiq; ut ip-
sum delictū fallaciter ageret. aut id se ha-
bere simularet. s; ut in alterius delicto qd
etiā sibi accidere posset attenderet. atq; al-
teri tanq̄ sibi ab altero uellet mēditer
subueniret. Hoc ē n̄ mētē astu. s; cōpa-
tientis affectu. sic iudeo. sic gentili. sic culi-
bet homini. Paulus. in errore uel peccato
aliq' cōstituto. n̄ simulando qd n̄ erat s; com-
patiēdo q̄a ēē potuisset tanq̄ q̄ se homi-
nē cogitaret omib' omīa fact' est. ut omīs
lucrificeret. **Ex libro questionū. lxxxiii.**
Hoc exhibeam' ei cui infirmitatē portare uo-
lum'. qd ab illo nob' uellem' exhiberi si forte
nos in ea ēem'. & ipse n̄ ēet. Ad hoc p̄tinet
qd ipse ap̄ls ait. Omib' omīa fact' sū. ut
omīs lucrificarem. cogitando scilicet in eo
utro etiā se ēē potuisset. unde cupiebat al-
teri liberari. Cōpatiēdo enī potius id age-
bat n̄ mētēdo. sic quidā suspiciant. & hi
maxime qui mēdaciis suis defendendis
que negare n̄ possunt alieui magni exem-
pli patrociniū querūt. **Ex tēlatu psalmi.**
Iusto lex posita n̄ est. ut dicit ap̄ls. Sed
aliud est ēē in le-ge. aliud sub lege. Qui
ē in lege scdm legē agit. q̄ est sub lege scdm
legē agit. Ille q̄ liber ē. iste seruus. De-
inde aliud ē lex que scribit' et imponitur
seruenti. aliud lex que mētē cōspicit' ab eo
qui n̄ indiget litteris. **Nescitis qd hi qui**
in stadio currunt. omīs quidē currunt.
s; unus accipit brauium. Sic currit. ut
cōprehendatur. **Ex tēlatu ps̄i. xxxviii.**
Omīs quidē currunt dicit in illo stadio. in
illo spectaculo. unus tam accipit brauium.
ceteri uicti discedunt. Et p̄seuerauerunt
in currando. Sed cū accepit unus. remanebūt
ceteri. qui similiter laborauerūt. Hac n̄
est sic. Quotq; currunt. si p̄seuerant' eū

runt om̃s accipiunt. et qui price uenerit ex-
pectat ut cū posteriore coronetur. Agonem
q̃ppe istū. n̄ cupiditas s; caritas facit. Om̃s
currentes amant se. & ipse amor cur̃s est.

Ego igitur sic curro. n̄ quasi in incertum.

Sic pugno. n̄ quasi aerem ūberans. Ex tractatu psalmi. lxxv. Non undecūq;
datur similitudo a scripturis. laudat ip-
sa res. s; tantū inde similitudo trahitur.
Non enī laudauit iniquū iudicē qui no-
lebat audire illā uiduā. et nec dñm tace-
bat nec homines reuerbat. & tam dñs
inde similitudinē traxit. Nec illū lauda-
uit pigrū qui tres panes n̄ p̃t amicitia
dedit petenti. s; tedio uel. et tam inde
similitudinē dedit. Et de reb; q̃ n̄ lau-
dandis. trahunt sedm̃ quendā modum
n̄nullę similitudines. Aut si p̃p̃ta puta-
tis eundē ēē ad marsos quia hos audistis
in scriptura dī. eundum ē ad spectaculum
theatri. quia dicit apl̃s. n̄ sic pugillor q̃si
aerem cedens. Pugillari enī est. pancratii
facere. Iam quia hinc ducta ē similitudo.
spectacula ista delectare nos debent. aut
quia dixit qui in agone c̃endit ab om̃ib;
abstinens. est. p̃p̃ta agonistica & ludi-
cia debet affectare xp̃ianus. Attende
quid ibi dicat ad similitudinē. q̃d mone-
atur ad phibitionē. Ita g̃ et hic data est
quedā similitudo de marso. q̃ incantat
ut educat aspidē de tenebrosa cauegna.

Sed castigo corpus meū et in seruitutē redigo.
ne forte cū aliis p̃dicauerim ipse reph̃s
efficiar. **Ex sermone de ūbis apl̃i.** Suo
timore nos terruit. Quid enī faciet agnus
ūbi aries tremuit. **Nolo uos ignorare**
f̃r̃es. qm̃ patres nr̃i om̃s sub nube fuerūt.
& om̃s p̃ mare transierūt. & õs in moyse
baptizati sunt in nube & in mari. Et
om̃s eundē escam sp̃uale manducauerūt.

et om̃s eundē potū sp̃uale biberūt. Bibe-
bant aū de sp̃uali. c̃sequente eos petra.
Petra autē erat xp̃s. Ex libro contra
faustum. Exponendo unū. in cetera intro-
duxit intellectū. Si enī petra xp̃s p̃pter
firmitatē. cur n̄ et manna xp̃s tanquā
panis uiuus qui de celo descendit. q̃ uere
uescunt qui sp̃ualiter uiuunt. Nā illi
ueterē figurā carnaliter accipientes. mor-
tui sunt. Sed cum dicit apl̃s. eundē cibū
sp̃ualem manducauerūt. ostendit & illud
sp̃ualit̃ intelligi in xp̃o. sicut et potum
cur sp̃uale dixisset apuit cū subiunxit.
petra autē erat xp̃s. Quo apto. cuncta
fulserunt. Cur g̃ n̄ et nubes xp̃s. Cur
n̄ et colūna. quia rectus et firmus et ful-
ciens infirmitatē nr̃am. p̃ noctē lucens
p̃ diem n̄ lucens. ut q̃ n̄ uident uideant.
& qui uident ceca fiant. Rubet & ma-
re rubrum. baptisim' utaq; xp̃i sanguine
c̃secratus. Hostes p̃sequentes atergo mo-
runtur. peccata p̃terita. ducit p̃p̃s per
desertū. Baptizati om̃s n̄dū p̃fruentes
p̃missa patria. s; q̃d n̄ uident sp̃ando et
p̃ patientiā expectando tanquā in deser-
to sunt. et illic laboriose & piculose tēp-
tationes ne reuertant corde in egyptū.
nec tam ibi xp̃s deserto. Nam et illa co-
lūna n̄ recedit. et morsis mortiferi ser-
pentū exaltato et respecto eneo serpente
sanant. q̃d ūbis ip̃is dñi declaratur.
sic exaltauit inquit moỹses serpentē in
deserto. sic oportet exaltari filiū homiñs.
ut om̃s q̃ credit in ip̃so n̄ peat. s; habeat
uitam æternam. **Ex tractatu psalmi. c. xlii.**

Egyptus autē qm̃ in̄pretat̃ afflictionem
uel affligentem. uel cōprimētem. sepe in
imaginē pontē hui' sc̃li. A q̃ sp̃u. aliter
recedendū est. ne sim' iugū ducentes cum
infidelibus. Sic enī quisque hierusalem

celestis sit cuius idoneus. cū pmo huic solō re-
nunciauerit. quēadmodū ille ppl̄s in trā-
pmissionis induci n̄ potuit. nisi prius ab
egyptō recederet. Sed sicut ille n̄ inde-
discessit n̄ diuino p̄sidio. ita nemo corde
ab hoc solō auertit. n̄ dñe m̄fecte mu-
nere adiutus. Qd̄ enī illic p̄figuratū est.
hoc in isto fine sc̄li. in hac sic̄ beatus ioh̄es
scribit horā nouissima cottidianis eccl̄ie
actib⁹ in unoq̄q; credente implet. Audite
ap̄lm̄ doctore gentiū. docente et instru-
entem. Hec autē figurę nr̄e factę sunt.
Certe manifestū est. n̄ humana suspiciōe
s; ap̄lico idest diuino et dñico magisterio.
D̄s enī loquebat̄ in eis. et quāuis de car-
neis nubib⁹ tam dñs intonabat. Certe
ḡ tanto testimonio manifestum est illa
om̄ia figurate gesta. nē in nr̄a salute cō-
pleri. quia tē futura p̄nunciabant. nē
p̄terita legunt. et p̄sentia noscunt. Et
quid est k̄m̄. Qui uos cognoscatis isrl̄i-
tas sc̄dm̄ semen abraham. qui estis dom⁹
iacob sc̄dm̄ p̄missionē heredes. cogno-
scite uos etiā exisse ab egyptō. q̄ huic
solō renunciaſtis. exisse de pplō bar-
baro. q̄ cōfessione pietatis uos blasphe-
mis gentiū seunxistis. Non ē enī lin-
gua ur̄a s; barbara que dñm̄ laudare n̄
nouit. cui uos cantatis alleluia. facta
ē enī iudea sc̄ificatio ei⁹ in uob⁹. Non enī
q̄ in manifesto iudeus est. neq; in mani-
festo in carne ē circūcisio. s; q̄ in occulto
iudeus ē et circūcisione cordis. Intro-
gate ḡ corda ur̄a. si ea circūcidit fide.
si purgauit cōfessio. facta est in uob⁹ iu-
dea sc̄ificatio ei⁹. in uob⁹ isrl̄i potestas ei⁹.

Dedit enī uob⁹ potestatē filios dī fieri.

Et oēs : p̄ mare transierunt. et om̄es in
moysē baptizati sunt in nube et in mari.
Et oēs eandē escam spūalē manducauerūt.

et om̄es eundē potū spūalem biberunt.

Ex tractatu euglii sc̄dm̄ iohannē. xi.

Quando autē manducauit manna ppl̄s isrl̄i.
Cū transisset mare rubrum. Mare rubrū
autē qd̄ significet. audi ap̄lm̄. Holo autē
uos ignorare fr̄es. q̄a om̄s patres nr̄i sub
nube fuerūt. et oēs p̄ mare transierūt. Iud̄
ē p̄ mare transierūt. Quasi querentes ab
illo. secutus ait. Et om̄s p̄ moysē bapti-
zati sūt in nube et in mari. Si ḡ figura
maris tantū ualuit. specie baptismi qn̄-
tū ualebit. Si qd̄ gestū est in figura tra-
iectū ppl̄m̄ ad manna pduxit. qd̄ exhi-
bebit xp̄c in ueritate baptismi sui traie-
cto p̄cū pplō suo. P̄ baptismū suū tra-
iecit credentes om̄ib⁹ occisis peccatis. tan-
quā hostib⁹ cōsequentib⁹. sic in illo mari
egypti pierunt. Quo traiecit fr̄s mei.
q̄ traiecit p̄ baptismū iñc. cui figurā tē-
gerebat moysēs q̄ p̄ mare traieciat.
Quo traiecit. Ad manna. Iud̄ ē manna.
Ego sū inq̄t panis uiuus. q̄ de celo descen-
di. Manna accipiunt fideles. iā traieci
p̄ mare rubrum. Iuare mare rubrum.
Iam mare. Quare et rubrum. Si signifi-
cabat illud mare rubrū baptismū xp̄i.
unde rubet baptism⁹ xp̄i. n̄ sanguine
cōsecrat⁹ xp̄i. Quo ḡ pducit credentes
et baptizatos. Ad manna. Ecce dico
manna. Notū ē qd̄ acceperunt iudei. ppl̄s
ille isrl̄i. notū ē qd̄ illis pluisset d̄s de
celo. et nesciunt catechumini qd̄ accipi-
unt xp̄iani. Erubescant ḡ q̄a nesciunt.
Transiant p̄ mare rubrum. manducant
manna. ut qm̄ crediderūt in noīe iñi
sic se ipsis credat iñc. **Ex tractatu euglii
sc̄dm̄ iohannē. xxi. vi.** Patres ur̄i inq̄t
manducauerūt manna et mortui sūt. Iud̄
ē. unde sup̄bitis. Manducauerūt
manna et mortui sunt. Iuare mandu-

cauerunt et mortui sunt. Quia quod uidebant
credebant. et quod non uidebant non intelligebant.
Ideo patres uiri. quia similes estis illorum. Nam
quantum pertinet fratres mei ad mortem istam uisibilem
et corporalem. nunquid nos non morimur. quod mandu-
camus panem de celo descendente. Sic sunt
mortui et illi. quemadmodum et nos sumus mor-
turi. quantum attinet ut dixi ad mortem huius
corporis uisibilem atque carnalem. Quantum
autem pertinet ad illam mortem de qua trinitas dominus
qua mortui sunt patres istorum. manducauit
manna et moyses. manducauit manna
et aaron. manducauit manna et finees.
manducauerunt ibi multi qui domino placuerunt
et mortui non sunt. Inquit. Quia uisibile
cibum spiritualiter intellexerunt. spiritualiter esu-
runt. spiritualiter gustauerunt. ut spiritualiter
satiarentur. Nam et nos hodie accipimus inui-
sibile cibum. scilicet aliud est sacramentum. aliud
uirum sacramentum. Patres uiri manna mandu-
cauerunt et mortui sunt. non quia malum erat
manna. sed quia male manducauerunt. Hic
est panis. qui de celo descendit. Hunc pa-
nem significauit manna. Hic panem signi-
ficauit altare dei. Sacramenta illa fuerunt.
in signis diuisa sunt. in re que significat
paria sunt. Apostolum audi. Et omnes eandem
manducauerunt. spiritualiter utique eandem.
Nam corporalem alteram. quia illi manna.
nos aliud spirituale uirum. quam nos sed patres
nostri non patres illorum quibus nos similes sumus. non
quibus illi similes fuerunt. Et adiungit. Et
omnes eandem potum spiritalem biberunt. Aliud illi
aliud nos. sed specie uisibili. quod tamen hoc
idem significaret uirtute spirituali. Quomodo
enim eandem potum. Bibebant inquit de
spirituali sequenti petra. petra autem christus.
Inde panis. inde potus. Petra christus. In
signo uerus christus. in uerbo et carne. Et
quoniam biberunt. Percussa est petra de uirga

105
bis. Gemina percussio. duo ligna crucis signi-
ficat. Hic est ergo panis de celo descendens. ut
si quis ex ipso manducauerit non moriatur. sed quod
pertinet ad uirtutem sacramenti. non quod pertinet ad
uisibile sacramentum. Qui manducat intus non
foris. qui manducat in corde non qui premit
dente. **Ex tectam euglii sedm iohem sedo.**
Et omnes per mare transierunt. et omnes in moy-
se baptizati sunt in nube et in mari. Et
omnes eandem escam spiritalem manducauerunt.
et omnes eandem potum spiritalem biberunt. Mare
rubrum significat baptismum. moyses duc-
tor per mare rubrum significat christum. Populus
transiens significat fideles. mors egypti-
orum significat abolitionem peccatorum. In si-
gnis diuisis. eandem fides. Significata ergo sunt
omnia. Nunquid non eadem credebant. Per-
uos hec signa ministrabant. per quos ea que
ordimur prophetata pronuntiabant. utique cre-
debant. Sed illi uentura esse. nos autem uenisse.
Ideo et sic ait. Eandem potum spiritalem bibe-
runt. Si spiritalem eandem. non corporalem.
non eundem. Quid enim illi biberunt. Bibe-
bant enim de spirituali. sequente petra. petra
autem erat christus. Videte ergo. fide manente
signa uariata. Ibi petra christus. nobis christus quod
in altare dei ponitur. Et illi per magno sacra-
mento eiusdem christi biberunt aquam de
petra perfluentem. Nos quid bibamus. non
fideles. Si speciem uisibilem intendas
aliud est. si intelligibilem significationem.
eandem potum spiritalem biberunt. **Ex
tectam psalmi. lxxxvii.** Profecto etiam
erant in illo populo qui intelligerent. habentes
fidem que postea reuelata est non ad le-
gis litteram sed ad gratiam spiritus pertinentem. Non
enim sine ipsa fide fuerant. qui et in christo
futuram reuelationem prouidere et pronuncia-
re potuerunt. cum et illa uetera sacramenta
significancia fuerint futurorum. An soli

pphetæ habebant hanc fidem. n̄ et ppl̄s. Immo ū etiā qui pph̄as fidelit̄ audiebant. eadē adiuuabant gr̄a. ut intelligerent qđ audiebant. S; utiq; sacramētū regni cē-
loꝝ uelabat in ueteri testamēto. qđ pleni-
tudine tēporis reuelaret in nouo. At
ap̄ls. Et om̄s eundē cibū spūalē mandu-
cauerūt. et ōs eundē potū spūalē biberūt.
Bibebant autē de spūali sequenti eos
petra. petra autē erat xp̄s. Idem itaq; in
misterio cib⁹ et pot⁹ illoꝝ qui et n̄r; s; sig-
nificatione n̄ specie. quia idem ipse xp̄s
illis in petra figurat⁹. nob̄ in carne mani-
festatus. Sed n̄ inq̄t in om̄ib⁹ illis benepla-
citū est dō. Om̄s quidē eundē cibū spū-
alem manducauerūt. et eundē potū spū-
alem biberunt. id est spūale aliqđ signi-
ficantem. **Bibebant autē de spūali con-**
sequente eos petra. petra autē erat xp̄s.

Ex libro contra faustum. Sicut enī mos
est diuinorū in scripturis sc̄is misteriorū.
ut idem homo alias aliam atq; aliā p-
re aliqua significanda p̄sonā gerat. tē-
moyses ppl̄i iudeorū sub lege positi p-
sonā gerebat. eūq; in pph̄ica p̄nunciati-
one figurabat. Sicut qđ moyses petra
iurga pcutiens de di uirtute dubitauit.
ita ille ppl̄s qui sub lege p̄ moysen da-
ta tenebat. xp̄m ligno crucis affigens
eū di uirtutē eē n̄ credidit. Sed sicut
p̄cussa petra manauit aquā sitientib⁹.
sic plaga dñice passionis effecta ē uita
credentib⁹. Habem⁹ enī de hac precla-
rissimā et fidelissimā uocē apl̄i cū inde
loqueret⁹ dicentis. petra autē erat xp̄s.

Ex libro q̄stionū numeri. titulo. xxxv. v.

Quod de petra aqua educta est. apl̄s paul⁹
qđ eēt exposuit ubi ait. et om̄s eundē
potū spūalē biberunt. Bibebant enī de
spūali sequenti petra. petra autē erat xp̄s.

Significata ē qđ de xp̄o pfluens gr̄a spūa-
lis. quainterice sitis irrigaret⁹. Sed et quod
iurga petra pcutit⁹. crux xp̄i figurat⁹. Lig-
no enī accedente ad petra. gr̄a ista mana-
uit. Et quod bis pcutitur. euidentius sig-
nificat crucem. Duo quippe ligna sunt
crux. **Ex tractatu psalmi. lxxx. vii.**

Nam qui dirupit mare et traiecit eos po-
test p suā gr̄am cohibere fluuida et la-
bentia cēupiscentiarū carnaliū. cū huic
sēto renunciat⁹. ut tanq̄ inimicis peccatū
om̄ib⁹ p̄deletis. fidelū ppl̄s p sacramētum
baptismatis traiciat⁹. Qui deduxit eos in
nube diei. et tota nocte in illuminatione
ignis. potest etiā spūaliter itinera si ad
eū clamet fides. itinera mea dirige scđm
uerbū tuū. de quo alibi dicit⁹. ipse enim
rectos faciet cursus tuos. et itinera tua
in pace p̄ducet. p n̄m xp̄m dñm n̄m.
cui in hoc sēto tanquā in die sacramētū
manifestū est in carne uelut in nube.
in iudicio ū tanq̄ in t̄rore nocturno
qđ tē erit magna tribulatio sēli tanq̄
ignis. et lucebit iustis et ardebit inu-
stis. Qui dirupit in deserto petra et ad
aquauit eos uelut in abyssō multa. po-
test utiq; sitienti fidei donū sp̄s sc̄i qđ
illa res gesta spūaliter significabat
infundere. de spūali sequenti petra qđ
est xp̄s. qđ stabat et clamabat. si quis
sitit ueniat ad me et bibat. qui bibe-
rit de aqua quā ego dabo ei. flumina
aque uiuē fluent de uentre eis. Hoc
enī dicebat sicut in euāglio legit⁹ de spū
quē accepturi erant credentes in eum.
Ad quē uelut iurga lignū passionis ac-
cessit. ut emanaret credentib⁹ gratia.

Ex tractatu euāgii scđm iohannē. lxx.

Non est dictum petra significabat xp̄m.
s; petra erat xp̄s. Hec dictū est. bonum

semen significabat filios regni. aut zizania significant filios maligni. s. dictū est. bonū semē hi sunt filii regni. zizania autē filii maligni. Sic g. loqui solet scriptura res significantes. tanquā illas quę signifiant appellans. **Ex libro locutionū genefin. titulo. l. viii.** Multū hec locutio notanda est. ubi aliqua significantia earū rerū quas significant nomine appellant. Inde est qd ait apls. Petra autē erat xp̄c. Non ait. petra significabat xp̄m. **Ex libro questionū leuitici. titulo. l. viii.** Solet res quę significat ei rei nomine nuncupari. quā significat. sicut scriptum est. Septē spicę. septem anni sunt. Non enī dixit. septē annos significant. et septē boves septē anni sūt. & multa huiusmodi. Hinc ē qd dictū est. petra erat xp̄c. Non dixit petra significabat xp̄m. s. tanq. hoc ē. qd utiq. p substantiā hoc n̄ erat. s. per significationem. **Ex libro de ciuitate dei. xviii.** Omnia significantia. uident qdam earū rerū quas significant sustinere psonas. sicut dictū est. ab aplō. petra erat xp̄c. qm petra illa de qua hoc dictum ē. significabat utiq. xp̄m. **Sed n̄ in plurib. eor. beneplacitū est deo.** nā pstrati sunt in deserto. Hec autē in figura facta sunt nr̄i. ut n̄ sim. concupiscentes malor. sicut et illi concupierunt. Neq. idolatre efficiamini sic quidā ex ipsis sicut scriptū est. sedit ppl̄s manducare & bibere. & surrexerunt ludere. Neq. fornicem sic quidā ex ipsis fornicati sunt. & ceciderunt una die uiginti tria milia. Neq. tēptem. xp̄m sic qdā eor. tēptauerunt. & a serpentib. pierunt. Neq. murmurauerunt sic qdā eor. murmurauerunt. & pierunt ab exēminatore. **Ex tractatu psalmi. lxxx. vi.** Cum dicit.

n̄ in plurib. eor. erant g. ibi aliq. in quib. beneplacitū est dō. et cū ēēt omia cōmunia sacramēta. n̄ cōmunis erat omib. gr̄a. quę sacramētor. uirtus ē. sicut et nō iam reuelata fide. quę tē uelabat omib. in nomine patris et filii et sp̄s sc̄i baptizatis cōmune est laua chr̄i regenerationis. sed ipsa gr̄a cui ipsa sunt sacramēta quā mēbra corporis xp̄i cū suo capite regenerata sunt. n̄ cōmunis ē omib. Nam et heretici habent eundē baptismū. & falsi fr̄s incōmune catholici nominis. Ergo et hic recte dicit. s. n̄ in omib. illis beneplacitū est dō. Cū enī dixisset apls. s. n̄ in omib. illis beneplacitū est dō. ostendens fuisse ibi etiā illos in quib. beneplacitū est dō. et in uo subiecit. pstrati enī sunt in deserto. Deinde adiunxit. Hec autē figure nr̄e factę sunt. ut n̄ sim. concupiscentes mala sicut & illi concupierunt. neq. idolis seruientes sicut quidam eor. sicut scriptū est. sedit ppl̄s manducare et bibere. et surrexerunt ludere. Neq. fornicem sicut quidā eor. fornicati sunt. & ceciderunt una die uiginti tria milia. Neq. tēptem. xp̄m sic qdā eor. tēptauerunt. & a serpentib. pierunt. Neq. murmurauerunt sicut quidā eor. murmurauerunt. & pierunt ab exēminatore. Omnia autē hec in figura cōtingebant illis. Scripta sunt autē ad correctionē nr̄am in quos fines sc̄lor. deueniunt. Porro si ille intērit a serpentib. & ab exēminatore illa p̄ditio. & gladii trucidatio figure fuerit sic euidentē dicit apls. cū illa omia cōtingissē manifestū sit. non enī ait. in figura dicebant. uel in figura scripta sunt. s. in figura inquit cōtingebat illis. qmto maiori diligentia pietatis cauende sunt. penę. quarū figure ille fu-

erunt. *Ac*ul dubio quippe sicut in bonis rebus
multo amplius bonum est in eo quod per figuram signi-
ficat quam in ipsa figura. ita in malis longe
utique peiora sunt que significant figuris.
cum tanta mala sint etiam significantes figu-
re. Nam sic terra remissionis que ille populus
ducebat in comparatione regni celorum nihil
est. ita et pene ille que figure fuerit quoniam
tullibet sint atroces. in comparatione pe-
narum quas significant nihil sunt. **Ex**
libro contra iuuiucum legis et prophetarum.
Euglen legi ueteri comparans dominus. et non illud
malum quod homines ante didicerant sed quod
ipse docebat perfectos esse ceteros. audisti
inquit quia dictum est non occides. qui autem
occiderit rem erit iudicio. Ego autem
dico uobis. Quicumque iratus fuerit fratri suo.
rem erit iudicio. Qui autem dixerit ra-
cha. rem erit cecilio. Qui autem dixerit
satue. reus erit gehenne ignis. Quid tam
paruum in peccatis. quam fratri dicere satue.
Quid tam magnum in suppliciis. quam gehen-
na ignis. Sed in lege uel prophetis iste
inuenisset aliquem dixisse fratri suo satue.
lapidari iussu fuisse diuinitus. quoniam dominus
crudelitatis argueret. Ius autem non dico
lapidari. sed per singulos artus immo per sin-
gula corporis frusta paulatim atque mi-
nutatim uiuens et sentiens dilaniari
consumique maluisset. quam gehenne ignis
mancipari. Absit tamen. ut crudeliore
quodque dicat euglen dominum quam legis dominum.
intelligens utriusque esse unum. et eundem dominum
in lege trahentem carnalibus in euglio spiritali-
bus penus. et ibi et hic fideliter. nusquam
crudelem. Ita est in omnium hominum qui
puniuntur uel corripiuntur in ueteri testa-
mento. longe mitioribus quam leguntur in eu-
angelio corporalibus penus. Quod enim dilu-
uium comparari eternis ignis potest. que

cedes. que uulnera. que corporum mortes cru-
ciatur semper. Viginti quatuor milia
equentium tanto buccarum strepitu inflat
insan. quasi non innumerabilia milia coti-
die moriantur. toto orbe terrarum. Sed transi-
toria ista mors corporis est. Quis uero est
mare possit. quod milia stabunt ad sinu-
stram ex omnibus gentibus. que semper
damnanda sunt ignibus. Quis autem ueris
libet sears homo non mallet gladio tru-
cidari. etiam illo modo qui trucidauit sa-
cerdos finces fornicarios in ipso com-
plexu nefarie uoluptatis terribile est
tuens aduersus execrandas libidines ula-
onis exemplum. propter quod maxime deo pla-
cuit. Quis inquam non mallet tali gene-
re mortis interfici. quis non postremo igne
consumi uel ferinus morsibus per ipsa puden-
da lamari. quam mitti in gehennam ignis
eterni. Neque idolatre efficiamini sicut
quidam ex ipsis quemadmodum scriptum est.
Sedit populus manducare et bibere. et surrexe-
runt ludere. **Ex libro locutionum exodi.**
titulo. c. viii. Consurrexerunt populus in aaron.
et dixerunt ei. Notandum totum per partem po-
situm. Apostoli enim sicut reuera erat quidam ex
dixit hoc fecisse non totum populum. ubi ait. neque
idolis seruiamus sicut quidam illorum. **Ex li-**
bro questionum. lxxxiii. Facilis ad lulum
puericia. Quid autem lulum puerili tam simi-
le est. quam idola colere. quando apostoli ad hoc
revertuntur hoc genus superstitionis cum ait. neque
idolis seruiamus quemadmodum quidam eorum
sic scriptum est. sedit populus manducare et bi-
bere. et surrexerunt ludere. Neque tem-
poris christum sicut quidam eorum temptauerunt. et
a serpentibus perierunt. **Ex libro contra man-**
icianum sedo. Satis apparet. patris et fi-
lii et spiritus sancti unam esse uirtutem. unam deitatem.
unam maiestatem. unam gloriam. quia ipsa tri-

ntas unus ē dñs nŕ: de quo dictū est. Audi
ist. dñs dñs tuus. dñs un⁹ est. Tunc autē di
ctū est. qñdo dñs sol⁹ deducebat eos. et n̄
fuit in eis dñs alienus. Neq; enī n̄ eos dedu
cebat et xp̄c. cū ducat apls. Neq; tēptem⁹
xp̄m sicut quidā illoz tēptauerūt. Aut
xp̄c n̄ ē dñs. aut xp̄c dñs est alienus. Hic
est g dñs pater et filius et sp̄c sc̄s trinitas
un⁹ dñs. cui uni iubetur ea que n̄ nisi deo
debetur seruitute seruari cū audim⁹. dñm
dñm tuū adorabis et illi soli serues. Neq;
enī hac seruitute n̄ seruim⁹ xp̄o cui mē
bra sum⁹. aut sp̄ui sc̄o cui⁹ tēplū sum⁹.
Hec trinitas un⁹ dñs dicit. ego sū dñs. &
n̄ est alius pater me. Neq; enī non est
dñs xp̄c. quē uos q̄q; dñm et dñm cōfite
mini. Aut sp̄c sc̄s n̄ est dñs dom⁹ su⁹.
hoc est tēplū suū. Ipse est q̄ppe sp̄s dñi
de quo dicit dñs autē sp̄c est. Vbi autē
sp̄c dñi tibi libtas. Hec est trinitas un⁹
dñs de quo dicit apls. null⁹ dñs n̄ un⁹.
Non enī hoc cū auditis. dñm negare
unigenitū audetis. Hic dñs trinitas
dicit. Ego sū qui sum &c n̄ sū mutat⁹.
Non enī mutatus est xp̄c cui dicit. mu
tabis celos & mutabunt⁹. tu autē idem
ipse es. aut mutabit⁹ sp̄c ueritatis.
cū sit immutabilis ueritas. **Ex libro**
contra inimicum legis et pphetarum.
Quis nos sup omē genus serpentium
calcantē spūaliter inuolit. Ipse est enī
et ppharū dñs. q̄ pplō infideli ad sig
nificanda peccata quoz ueneno inuisi
bilit moriebant⁹. uisibiles serpentes
quib⁹ ammonerent⁹ immisit. et plaga
emendatoria mortes animarū mortib⁹
corpoz figurauit. Hec autē in figu
ra ctingebant illis. Scripta autē ad
correctionē nrām. in q̄s fines sc̄loz de
uenerunt. **Ex libro contra faustuos.**

Temporalū quidē rerū pmissiones testamto
ueteri cōtineri. et ideo uet⁹ testamtuū appel
lari nemo nr̄m ambigit. qđ cōtē uite pro
missio regnūq; celoz ad nouū p̄tinet te
stamtuū. Sed in illis tēporalib⁹ figuras
fuisse futurū que implerent⁹ in quos fi
nis sc̄loz obuenit. n̄ suspicio mea s; apli
os intellect⁹ est. dicente aplō paulo cū
de talib⁹ loqueret⁹. Hec omīa figure nr̄e
fuerunt. Et iterū. Hec omīa in figurā
cōtingebant illis. scripta sunt autē p̄pt
nos in q̄s finis sc̄loz obuenit. Non g
uet⁹ testamtuū ad cōsequendas illas p̄mis
siones. s; ad intellegendas in eis noui
testamti p̄nunciationes accipim⁹. Vete
ris q̄ppe testificatio. fidē nouo cōiliat.
Vnde dñs postea quā resurrexit a mortuis.
seq; n̄ solū intuentū disciploz oculis sed
etiā contrectandū manib⁹ optulit. neqđ
tam cū suis mortalib⁹ et carnalib⁹ sensib⁹
fallaciter agi arbitrant⁹. magis de
ueterū libroz testificatione firmant di
cens. Oportebat impleri omīa que
scripta sunt in lege moy si et pphetis
et psalmus de me. Non itaq; spes nr̄a
in tēporaliū rerū pmissione defixa ē.
qñdoquidē nec illos ipsi⁹ tēporis sc̄os
et spūales uiros patriarchas et pph̄as
his t̄renis reb⁹ fuisse deditos credim⁹.
Intellebant enī reuelante spū di. qđ
tempori illi cōgrueret. et quib⁹ modis
dñs p̄ illas om̄s res gestas et dictas figu
randa futura et p̄nuncianda decerne
ret. magisq; desiderū eoz de nouo te
stamto erat. s; p̄sens functio corporali⁹
ad significanda noua uentura pollicita
tionib⁹ ueterib⁹ p̄bebat⁹. Ita illoz ho
minū nr̄antū lingua s; et uita p̄phica
fuit. carnalis autē ppl̄s p̄missis uite
p̄sentis inheribat. De q̄ tam etiā pplō.

nihilominus significabant futura. **Item ex eodem.** Isti omnino nesciunt quod inter sit inter precepta uite agende & precepta uite significande. exempli gratia. non concupisces. preceptum est agende uite. circueides omne masculinum octauo die. preceptum est significande uite. Ex hac quippe imptia. manichei et omnes quibus displicent littere ueteris testamenti. quicquid deus mandauit populo ad celebrandam umbram futurorum non intellegentes. et ea modo non obseruari animaduertentes ex more presentis temporis illa reprehendunt. que utique illi tempori congruebant. quod ista que non manifestata sunt uentura significarent. Sed quid dicturi sunt aduersus apostolum qui ait. hec omnia in figura contingebant illis. scripta sunt autem propter nos in quibus finis seculorum obuenit. Ecce ipse aperit cur illę litterę accipiantur a nobis. & cur illa signa rerum iam necesse non sit ut obseruentur a nobis. Cum enim dicit. scripta sunt propter nos. perculdubio demonstrat. quanta nobis cura legenda et intellegenda. et in quanta auctoritate habenda sint. quia propter nos utique scripta sunt. Cum uero dicit. figure nostre fuerunt. et in figura contingebant illis. ostendit iam non oportere ut cum res ipsas manifestatas agimus. figurarum pronuntiantium celebrationi seruiamus. Vnde dicit alio loco. Nemo ergo uos iudicet in cibo et in potu aut in parte diei festi. aut neomenie aut sabbatorum. quod est umbra futurorum. Hic etiam cum dicit nemo uos in eis iudicet. declarat quam non sit necesse ut iam hec obseruentur. Cum autem dicit quod est umbra futurorum. ostendit quam oportuerit ut illo tempore obseruarentur. quo ista que nobis iam manifestata eluxerunt per tales umbras figurarum futura predicabantur.

Longum est singula commemorare. cum ita concludat apostolus et dicat. hec autem in figura contingebant illis. scripta autem propter nos in quibus finis seculorum deuenit. finis autem seculorum tanquam senectus ueteris hominis cum totum genus humanum tanquam unum hominem constituit. sexta etate signatur qua dominus uenit. Sus enim etates sex. etiam in homine uno. infantia. puericia. adolescentia. iuuentus. grauitas et senectus. Prima ergo generis humani etas est. ab adam usque ad noe. secunda a noe usque ad abraham. quod articuli euidentissimi sunt & notissimi. Tercia ab abraham usque ad dauid. Sic enim matheus euangelista partit. Quarta a dauid usque ad transmigrationem babilonis. quinta a transmigratione in babiloniam usque ad aduentum domini. Sexta ab aduentu domini usque ad finem seculi. spanda est. qua exterior homo tanquam senectute corrumpitur. qui etiam uetus dicitur. et interior renouatur de die in diem. Inde requies sempiterna est. que signifi- cat sabbato. Huic rei congruit. quod homo sexto die factus est ad imaginem et similitudinem dei. **Itaque qui se existimat stare. uideat ne cadat. Ex libro de bono preueniente.** Multos enim apertiosa elatione reprimat quod apostolus ait. quapropter qui uidetur stare. uideat ne cadat. Voluntate autem sua cadit qui cadit. et uoluntate dei stat qui stat. Potens est enim deus statuere illum. Non ergo seipsum. sed deus. Sed tamen bonum est. non altum sapere. sed timere. **Temptatio uos non apprehendat in humana. Ex libro secundo de sermone domini in monte.** Funt ergo temptationes per satanam. non potestate eius sed permissu dei. ob homines autem per suos peccatis puniendos. aut per dei misericordiam perbandos & excreandos. Et interest plurimum. in quo

quique temptatione incidat. Non enim in talem incidit iudas qui uendidit dominum. in quale incidit petrus cum territus dominum negauit. Sed etiam humane temptationes. Credo cum homo quique animo secundum humanam tam fragilitatem in aliquo consilio labitur aut irritatur in fratrem studio corrigendi. paulo tam amplius quam christiana tranquillitas postulat. de quibus dicit apostolus. temptatio uos non apprehendat nisi humana. cum idem dicat. fidelis deus qui uos non sinat temptari super quam potestis. scilicet faciet cum temptatione etiam exitum ut possitis ferre. In qua sententia satis ostendit. non id nobis orandum esse ut non temptemur. sed ne in temptatione inducamur. inducimus enim si tales inciderint quas ferre non possumus. sed cum temptationes periculosae in quas inferri atque induci periculosum est. aut prosperis rebus temporalibus aut aduersis oriamur. nemo frangat aduersus. sicut molestia. qui prosperarum delectatione non capitur. **Ex libro secundo de baptismo.**

Homines sumus. Unde aliud sapere quam se res habet. humana temptatio est. Nimis autem amando sententiam suam uel inuidendo melioribus usque ad precipiendum communis et edendi scismatis uel heresis sacrilegium peruenit. diabolica presumptio est. In nullo autem aliter sapere quam se res habet. angelica perfectio est. Quia utique homines sumus. sed spe angelorum sumus. quibus equales in resurrectione futuri sumus. quandiu non habemus perfectionem angelorum. non habeamus presumptionem diaboli. Ideo dicit apostolus. Temptatio uos non apprehendat nisi humana. Humanum est ergo aliquid aliter sapere. Spiritus dicit alio loco. Quoties ergo perfecti hoc sapiamus. et si quod aliter sapitis. hoc deus uobis reuelauit. Quibus autem reuelat cum uoluerit siue in hac uita siue post hanc uitam. non ambulantes in uia pacis. et in nulla perditione

deuiantibus. Ideoque paulus cum dixisset et si quid aliter sapitis hoc quoque deus uobis reuelauit. ne putarent preter uiam pacis quod aliter sapiebant sibi posse reuelari. etiam nunc addidit. Veritamen. in quod peruenimus in eo ambulemus. **Fidelis autem deus est qui non permittit uos temptari super id quod potestis. sed faciet etiam cum temptatione prouentum. ut possitis sustinere.** **Ex libro de spiritu et littera.** Alter dicimus. non in habuit fidem. aliter non in seruauit fidem. Nam illud est. non credidit quod dicitur. illud. non fecit quod dicitur. Secundum hanc fidem qua credimus fideles sumus deo. secundum illam qua fit quod permittit. etiam deus ipse fidelis est nobis. Hoc enim dicit apostolus. fidelis deus. qui non uos permittit temptari super id quod potestis. **Ex libro de pastoribus.** Ne futuris temptationibus deficiat infirmus. nec falsa spe decipiendus est. nec terrore frangendus. Dic ei. Prepara animam tuam ad temptationem. Et forte incipit labi. contremiscere. nolle accedere. Habes aliud. Fidelis deus. qui non uos sinat temptari supra quam potestis ferre. Illud enim permittit et precipere uenturas passionem. infirmum confirmare est. tantum autem nimium et ex hoc decepto. cum polliceis misericordiam dei. non quia temptationes deerunt. sed quia non permittit temptari super quam ferre potest. fractum colligare est. Sunt enim quicumque audierint uenturas tribulationes. armant se magis et quasi potum suum sitiunt. Parua enim sibi putant fidelium medicinam. sed querunt et martyrum gloriam. Sunt enim alii qui auditis futuris et necessario perueniunt temptationibus quas proprie oportet uenire christiano. quos nemo sentit nisi qui uoluerit uere esse christianus. imminetibus ergo sibi talibus frangitur et claudicat. Offerat consolationis alligamentum.

alliga qđ fractū ē. dic ne timeas. n̄ dest-
rit in tēptationib⁹ ille in quē credidisti.
fidelis d̄s. qui te n̄ sinat tēptari sup̄ quā
potes ferre. Non hoc a me audis. Apl̄s
dicit. qui etiam dicit. Vultis exp̄m̄tum
ei⁹ accipere qui in me loquit⁹ xp̄s. Hec
ḡ cū audis ab ipso xp̄o audis. & ab il-
lo pastore qui pascit isrl̄. Illi enī dictū
est. potabis nos in lacrimis in mēsurā.
Qđ enī ait apl̄s n̄ sinat tēptari supra
quā potestas ferre. hoc ait p̄pha in mēsu-
rā. Tantū tu noli dimittere corripientē.
et hortantē. terrentē & cōsolantē. peni-
tentē et sanantē. **Ex tractatu psalmi**
.lxx. i. Diabol⁹ quēdā potestas est.
plerūq; tam̄ vult nocere et n̄ potest. q̄a
potestas ista sub potestate est. Nam si
tantū posset nocere diabol⁹ q̄ntū vult.
aliq̄s iustoz remaneret. aut aliq̄s fide-
lium ēēt in terra. Ipse p̄ uasa sua im-
pellit quasi parietē inclinatū. s; tantū
impellit q̄ntū accipit potestatem.
Ut autē n̄ cadat paries dñs suscipiet.
q̄m qui dat potestatē tēptatori. ipse
tēptatō p̄bet misericordiam. Ad mēsurā tēp-
tare p̄mittit diabol⁹. Et potabis nos
inquit in lacrimis in mēsurā. Noli ḡ time-
re p̄missū aliqđ facere tēptatorē. habes
enī misericordissimū saluatōrē. Tantū admit-
titur ille tēptare. q̄ntū tibi p̄dest ut ex-
ercearis. ut p̄beris. ut qui te nesciebas.
a te ipso inueniaris. Nam ubi uel unde.
n̄ de hac dī potestate. & misericordia securi
ēē debem⁹. sed m̄ illā aplicam sententiam.
fidelis d̄s q̄ n̄ p̄mittat uos tēptari sup̄
id qđ potestis. **Ex tractatu psalmi .lxx. viii.**
Et potū dabis nob̄ in lacrimis in mēsurā.
Quid ē in mēsurā. Apl̄m audi. Fidelis d̄s.
q̄ n̄ p̄mittet uos tēptari supra quā pote-
stis ferre. Ipsa est mēsurā p̄ uirib⁹ tuis. ipsa

est mēsurā ut erudiaris. n̄ ut opprimaris.
Ex tractatu psalmi .c. xviii. Hec spes da-
ta ē corpori xp̄i qđ est ecclesia. quā cōsolaret⁹
in humilitate sua. p̄pter quā spem dicit
& apl̄s paul⁹. Si qđ n̄ uidem⁹ spem⁹. p̄ pati-
entiā expectam⁹. Sed ḡncō est spes ista
p̄mō. & alia spes in humilitate tribula-
tionis plurimū cōsolatur. quē sc̄is data ē
in uerbo dī adiutorii gr̄e pollicentis. ne-
q̄sque deficiat. De qua re dicit apl̄s. fide-
lis d̄s. qui n̄ p̄mittit uos tēptari super id
qđ potestis. s; faciet cū tēptatione etiam
exitum ut possitis sustinere. Hanc sp̄e
dedit etiā saluatōr ore suo quando ait.
Hac nocte postulauit sathanas uerare
uos sicut triticū. et ego rogavi p̄ te petre.
ut n̄ deficiat fides tua. Hanc sp̄e dedit
et in oratione. quā docuit. ubi monuit
ut dicam⁹. ne nos inferas in tēptationē.
Quodam enī se p̄misit se daturū suis
p̄elitantib⁹. qđ dicit uoluit ab orantib⁹.
Ex tractatu psalmi .c. xxx. Dñs p̄teget
te sup̄ manū dexterā tuā. fides tua man⁹
dexterę tuę. idest potestas quę tibi data
ē ut sis inter filios dī. man⁹ est dexterę
tuę. S; qđ ualeat ipsa potestas quā acce-
pit homo. n̄ dñs p̄teget. Ecce credidit.
iam ambulat in fide. infirmus ē. Inter
tēptationes agitur. inter molestias. inter
carnales corruptiones. inter suggestiones
cupiditatis. inter uersutias et laqueos
inimici. Qui habet potestatē credidit in
xp̄m. ut sit inter filios dei. Vē homini.
n̄ et ipsis fide dñs p̄teget. idest ut n̄ te
p̄mittat tēptari supra quā potes ferre.
sicut dicit apl̄s. fidelis d̄s q̄ n̄ uos p̄mit-
tat tēptari supra quā potestis ferre.
Quāuis iam fideles simus. quāuis iam
man⁹ dexterę nr̄ sit in nob̄. tegit nos
d̄s sup̄ manū dexterę nr̄. Non nobis

sufficit habere manū dextere. protegat.

Itē de eodē psalmo. Custodiat dñs introitū tuū et exitū tuū. ex hoc nē et usq; in sēclm. Quid est introitū. quid est exitū. Qñdo tēptam̃ intram̃. qñdo uincim̃ tēptationē eximus. Audi introitū. audi exitū. Vasa figuli pbat fornax atq; scriptura. et homines iustos tēptatio tribulationis. Sic sūt hoīes iusti. qm̃ uasa figuli. Necessē est. ut uasa figuli intrent. Et nō quando intant iam securus ē figulus. s; cū exierint. Dñs autē securus ē. quia nouit q̃ sunt ei. et nouit q̃ in fornace nō crepent. Illi nō crepant. q̃ nō habent uertū sup̃bie. Humilitas g̃ custodit in om̃i tēptatione. quia a cūalle plorationis ascendim̃ cantantes canticū graduum. Et custodit dñs introitū ut salui intremus. sang̃ fidei simus cū accedit tēptatio. Et custodit exitū. ex hoc nē et usq; in sēclm. Cum enī exierim̃ ab om̃i tēptatione. iam in eternū nulla nos tēptatio terreat. nulla cōcupiscentia saltē sollicitabit. Audi aplm̃ idipsū cōmemorantem. id qd paulo ante cōmemorauī. fidelis dñs. qui nō p̃mittet uos tēptari supra quā potestis ferre. Ecce introitus tuus custoditur: qñdo non sunt tibi dñs accidere tēptationē quā non potes ferre. Introitū tuū custodit. uide si custodit et exitū. Sed faciet etiā inquit cū tēptatiōe exitū ut possitis sustinere. **Ex sermone de exordio urbis R. O. A. F.** Non autē solū p̃ cupiditates diaboli tēptat. s; etiā p̃ tiores. insultationū et dolorū et ipsius mortis. Quicqd autē hō passus fuerit p̃ noīe xp̃i. et p̃ spe uite et̃ne. et p̃manens tolerauerit. maior ei merces dabit̃. quia si cesserit diabolo cū illo dampnabitur. Sed opa misericordie cū pia humilitate impetrant a dño. ut nō p̃mittat seruos suos

temptari plus quā possunt sustinere. **Ex libro de catezizandi rudib.** Feram̃ g̃. qd nos dñs ferre uoluerit. qui nob̃ curandis atq; sanandis. quis etiā dolor sit utilis sicut medicus nouit. Certe scriptū est. patientia opus p̃fectū habet. Qd autē opus patientie erit. si nihil aduersi patiamur. Cur g̃ mala temporalia p̃peti recusamus. An forte p̃fici formidamus. Sed plane oremus et ingemiscam̃ ad dñm. ut seruet erga nos qd apls dicit. fidelis dñs. q̃ nō uos sinat temptari sup̃ id qd potestis. s; faciet cū temptatione etiam p̃uentū ut possitis sustinere. **Calicem benedictionis cui benedixim̃. n̄ne cōmunicatio sanguinis xp̃i est.** Et panis quē frangim̃. n̄ne participatio corporis dñi est. **Ex sermone de corpore et sanguine dñi.**

Audiam̃ ueracē magistrū diuinū redēptorē. cōm̄dantē nob̃ p̄cium nr̄m. sanguinē suū. Locut̃ ē nob̃ de corpore de corpore et sanguine suo. cōm̄dans talē escā et talē potū. Nisi manducaueritis carnē meā et biberitis sanguinē meū. nō habebitis uitā in uobis. Et hoc dixit de uita. Quis alius quā uita ipsa. Et autē homini illi mors in uita. q̃ m̄dacē putauerit uitam. Ergo et de corpore ac de sanguine suo dedit nobis salubrem refectionem. Manducant g̃ q̃ manducant. et bibant q̃ bibunt. Esuriant et sitiant. uitā manducant. uitā bibant. Illud manducare. refici est. Sed sic reficeris. ut nō deficiat unde reficeris. Illud bibere. quid est nisi uiuere. Manduca uitā. bibe uitā. Habebis uitā. et integra est uita. Tunc autē hoc erit. idest uita unicuiq; erit corp̃ et sanguis xp̃i. si qd in sacramento uisibiliter sumit. in ipsa ueritate sp̄ualit̄ manducet. sp̄ualit̄ bibat. **Ex sermone de uerbis euangelii.**

Qualē uocē dñi audistis inuitantis nos. Qui
inuitauit. q̄s inuitauit. & q̄d p̄parauit. ^{as}
Inuitauit dñs seruos. et p̄parauit cibū se
ipsum. Quis audeat manducare dñm suū.
Et tam̄ ait. Qui manducat me. uiuit p̄pt̄
me. Q̄ndo xp̄s manducat. uita manducat.
Nec occidit ut manducet. s; mortuos ui
uificat q̄ndo manducat. Reficit. s; n̄ defi
cit. Non ḡ fr̄s manducare timeam̄ hunc
panē ne forte finiam̄ illū. et postea non
inueniam̄ q̄d manducem̄. Manducetur
xp̄s. Viuit manducat. q̄a resurrexit oc
cisus. Nec q̄ndo manducam̄. partes de illo
faciam̄. Et quidem in sacramento sic fit. &
norunt fideles quēadmodū manducant
carnē xp̄i. Vñq̄sque accipit parte suā.
unde et ipsa gr̄a partes uocant̄. Per par
tes manducat. & manet integer totus.
P̄ partes manducat in sacramento. et manet
integer tot̄ in celo. manet integer totus
in corde tuo. Totus erat apud patrem.
q̄ndo uenit in uirginem. Impleuit illā.
nec recessit ab illo. Veniebat in carnem
ut eū hoīes manducarent. et manebat
integer apud patrē ut anglos pasceret. Q̄d
enī sciatis fr̄s. et qui scitis. & q̄ nescitis scire
debetis. q̄ndo xp̄s fact̄ ē ho. panē angloy
manducauit homo. Vnde. q̄m̄. qua uia.
quib̄ meritis. qua dignitate. panē angloy
manducauit homo. nisi creator angelorū
fieret homo. **Ex sermone de sacramento.**

Hoc q̄d uidetis in altare dī. etiam t̄nsacta
nocte uidistis. Sed quid ēēt. q̄d sibi uelit.
quā magnę rei sacramētū cōtineret. nondū
audistis. Q̄d ḡ uidistis. panis ē & calix.
q̄d uob̄ etiam oculi ur̄i renunciant. Q̄d aut̄
fides ur̄a postulat instruenda. panis est
corp̄ xp̄i. calix sanguis. Breuit̄ quidē
hoc dictū est. q̄d fidei forte sufficiat. S;
fides instructionē desiderat. Dicit enim

pp̄ha. Nisi credideritis. n̄ intelligetis. Po
testis ḡ modo dicere m̄. **Precepisti ut credam̄.**
expone ut intelligam̄. Potest enī in animo
cuiusdā cogitatio talis oboriri. Dñs nr̄ m̄o
xp̄s. nouim̄ unde accepit carnē. De uir
gine Maria. Infans lactat̄ est. nutrit̄
est. creuit. ad iuuenilem etatē p̄duct̄ est.
a iudeis p̄secutionē pass̄ ē. ligno suspens̄
est. in ligno interfect̄ est. sepult̄ ē. t̄cio
die resurrexit. q̄ die uoluit ascendit in
celum. illuc leuauit corp̄ suū unde est
uenturus ut iudicet uiuos & mortuos.
ibi est modo sedens. ad dexteram patris.
quom̄ est panis corp̄ eis & calix. uel q̄d
habet calix quom̄ ē sanguis eis. Ita
fr̄s ideo dicunt̄ sacramēta. quia in eis
aliud uidet̄. aliud intelligitur. Q̄d uidet̄
speciem habet corporatē. q̄d intelligitur
fructū habet sp̄ualem. Corp̄ ḡ xp̄i si
vis intelligere. aptm̄ audi dicentē fide
lib̄. Vos estis corp̄ xp̄i et membra. Si ḡ
uos corp̄ xp̄i et mēbra. mysteriū ur̄m in
mensa dñi positū est. mysteriū ur̄m acci
pitis. Ad id q̄d estis. amen. respondetis.
et respondendo subscibitis. Audis ḡ cor
p̄s xp̄i. & respondes. am̄. Esto mēbrum
corporis xp̄i. ut uerū sit am̄. Quare ḡ
in pane. Nihil ḡ hic de nr̄o afferamus.
Ipsū aptm̄ iterū audiam̄. Cum ḡ de isto
sacramento loqueret̄. ait. Unus panis. unū
corp̄ multi sumus. Intelligite & gaudete.
Unitas. pietas. ueritas. caritas. unū panis.
unū corp̄ multi. Recolite enī. quia panis
n̄ fit de uno grano. s; de multis. Quando
exoreizabamini quasi molebamini. q̄n
do sp̄s s̄cificationē accepistis quasi cocti
estis. Estote q̄d uidetis. & accipite q̄d est.
Hoc apt̄s de pane dixit. Jam de calice
q̄d intelligerem̄ etiā n̄ dictū satis ostendit.

Sicut enim ut sit species visibilis panis. multa
 grana in unum conspurguntur tanquam illud fiat
 quod de fidelibus ait scriptura sancta. erat illis cor
 unum et anima una in domino. sic et de uno re
 colite fratres unde sit unum. Grana multa
 pendunt ad botrum. scilicet liquet granorum in
 unitate confunditur. Ita dominus noster christus nos
 significauit. nos ad se pertinere uoluit.
 Mysterium pacis et unitatis nostre. in sua mensa
 consecrauit. Qui accipit mysterium unitatis
 et non tenet uinculum pacis. non mysterium ac
 cipit pro se. sed testimonium contra se. Nulli
 est aliquatenus ambigendum. tunc unumquodque
 fidelium corporis et sanguinis domini par
 ticipet fieri. quando in baptismo membrum
 corporis christi efficitur: nec alienari ab
 illius panis calicisque consortio. etiamsi
 antequam panem illum comedat et calicem
 bibat. de hoc solo in unitate corporis
 christi constituitur abscedat. Sacramenta quippe
 illius participatione ac beneficio non pri
 uat. quando ipse hoc quod illud sacramentum
 significat inuenitur. **Ex libro contra
 faustum.** Panis et calix non quilibet. sed
 certa consecratione fit nobis mysticus non
 nascitur. Proinde quod non ita fit. quantum
 sit panis et calix alimentum est refectio. non
 sacramentum religionis. non quod benedicimus
 gratiasque agimus domino in omni eius munere non
 solum spirituali uerum etiam corporali. **Ex ser
 mone de uerbis euangelii.** Omnes nunc ab eis
 quorum oculi tenebantur ne illum agnosce
 rent. in fractione panis uoluit se agnos
 ci. Nouerunt fideles. sciunt quod dicam.
 nouerunt christum in fractione panis. Non
 enim omnis panis. sed accipiens benedictio
 nem christi fit corpus christi. **Quoniam unus panis
 unum corpus multi sumus. omnesque de uno pa
 ne participamus.** **Ex sermone de sacramen
 tis fidelium feria secunda pasche.** Quia

passus est pro nobis. commendauit nobis in isto sa
 cramento corpus et sanguinem suum. quod etiam fecit
 et nos ipsos. Nam et nos corpus ipsius facti
 sumus. et misericordia ipsius quod accepimus nos sumus.
 Recordamini et uos. non fuistis et creati
 estis. ad aream dominicam comportati estis.
 laboribus hominum id est annunciantium euan
 gelium trituri estis. quando catechumini
 deferabamini. in horreo seruabamini.
 nomina uestra dedistis. cepistis moli. ieu
 natis et exorcismus. Postea ad aquam ueni
 stis et conspersi estis. et panis dominicus facti
 estis. Ecce quod accepistis. Quomodo ergo unum ui
 detis esse quod factum est. sic unum estote uos.
 diligendo uos. tenendo unam fidem. unam
 spem. indiuiduam caritatem. Heretici quan
 do accipiunt hoc testimonium contra se
 accipiunt. quia illi querunt diuisionem. cum
 panis iste indicet unitatem. sic et unum
 in multis racemus fuit. et modo in unum
 est. Unum est in sua natiuitate calicis. post
 pressuram torcularis. et uos post illa ieu
 nia. post labores. post humilitatem et
 contritionem. iam in nomine christi tanquam
 ad calicem domini uenistis. et ibi uos estis
 in mensa. et ibi uos estis in calice. Vobis
 cum uos estis. simul enim hoc sumimus. simul
 bibimus. quia simul uiuimus. **Ex
 tractatu euangelii secundum iohannem. capitulum. iiii.**
 Siquis manducauerit ex hoc pane. uiuet
 in eternum. et panis quem ego dabo caro
 mea est pro mundi uita. Hoc quando
 caperet caro. quod dixit panem carnem.
 Uocatur caro quod non capit caro. et ideo
 magis non capit caro quia uocatur caro.
 Hoc enim exhorruerunt. hoc ad se
 multum dixerunt. hoc non posse fieri puta
 uerunt. Caro mea inquit est pro mundi ui
 ta. Horum fideles corpus christi. si corpus
 christi esse non neglegant. fiant corpus christi.

si uolunt uiuere spū xpi. De spū xpi non uiuit. n̄ corp⁹ xpi. Intelligite fr̄es mei qđ diixerim. Homo es. et spm̄ habes et corp⁹ habes. Spm̄ dico quē anima uocat. qua constat qđ homo es. Constat enī ex anima et corpore. Habes itaq; spm̄ inuisibilem corpus uisibile. Dic mihi. qđ ex q̄ uiuat. Spē tuus uiuit ex corpore tuo. an corp⁹ tuum ex spū tuo. Respondet om̄s qui uiuit. Qui autē hoc n̄ potest respondere. nescio si uiuit. Quid respondet om̄s qui uiuit. Corp⁹ utiq; meū uiuit de spū meo. Vis ḡ et tu uiuere de spū dī. In corpore esto xpi. Nūqđ enī corp⁹ meū uiuit de spū tuo. Meū uiuit de spū meo. & tuū de tuo. Non potest uiuere corp⁹ xpi. nisi de spū xpi. Inde est. qđ exponens nobis apl̄s paul⁹ hunc panē. un⁹ panis inquit unū corp⁹ multi sum⁹. O sacramentū pietatis. o signū unitatis. o uinculū caritatis. Qui uult uiuere. habet ubi uiuat. unde uiuat. Accedat. credat. incorporetur: ut uiuificetur: n̄ abhorreat a compage mēbroꝝ. non sit putre mēbrum qđ secari mereatur: n̄ sit distortū de q̄ erubescatur. Sit pulchrum. sit aptum. sit sanum. hereat corpori. uiuat dō de dō. n̄ laboreat in terra ut postea regnet in celo. **Item ex eodem.** Hunc itaq; cibum et potū. societate uult intelligi corporis et mēbroꝝ suorū. qđ est scā ecclesia. in p̄destinatis et uocatis et iustificatis et glorificatis scīs et fidelib⁹ eius. quorū primū iam factum est. idest p̄destinatio. scđm et terciū et factū est et fit et fiet. idest uocatio et iustificatio. Quartum n̄ uero est in spe. in re autē futurū est. idest glorificatio. Huius rei sacramentū idest unitatis corporis et sanguinis xpi alicubi cottidie. alicubi certis m̄tuali

dierū in dñico p̄paratur: et de m̄sa dñica sumit. quib⁹dam ad uitā quib⁹dā ad exitum. Res uero ipsa cuius sacramentū est. om̄i homini ad uitam nulli ad exitū. qui eūq; ei⁹ particeps fuerit. Caro enī mea inq̄ uere est cib⁹. & sanguis m̄s uere est pot⁹. Cū enī cibo et potu id appetant homines ut n̄ esuriant neq; sitiant. hoc ueraciter n̄ prestat nisi iste cibus et potus. qui eos a quib⁹ sumitur immortales et incorruptibiles facit. idest societas ipsa scōꝝ. ubi par erit et unitas plena atq; p̄fecta. Aptata quippe sicut etiā ante nos hoc intellerunt homines dī. dñs nr̄ ih̄c xpc corp⁹ et sanguinē suum in eis cōmendauit. quē ad unū aliquid redigunt ex multis. Namq; aliud ex multis granis in unum cōficiunt: aliud in unū ex multis acinis cōfluit. Qui manducat meā carnē et bibit meū sanguinē. in me manet & ego in eo. Hoc est ḡ manducare illam escam et illū bibere potum. in xpō manere. et illum manentē in se habere. Ac per hoc qui n̄ manet in xpō. et in q̄ xpc n̄ manet. peuldubio nec manducat ei⁹ carnē. nec bibit sanguinē. etiam si tantę rei sacramentū ad iudiciū sibi manducet & bibat. **Uideat isrl̄ scđm carnem.** **Honno qui edunt hostias. particeps sunt altaris.** **Ex libro questionū exodi. titulo. c. xxx. in.** Est isrl̄ scđm carnē et scđm spm̄. Nam si isrl̄ n̄ ēē dicens n̄ ex genere carnis. n̄ diceret apl̄s. uidete isrl̄ scđm carnem. Vbi p̄fecto ^{significat} indicat ēē isrl̄ scđm spm̄. q̄ in abscondito uidetur ē. & circūcisione cordis. **Ex libro c̄tra inuicē legis et p̄pharum.** Ideo quippe addidit scđm carnē. quia est isrl̄ scđm spm̄. q̄ ueteres umbras iam n̄ sequit. s; eā cōsequentem quē illis umbris p̄cedentib⁹ significata

est ueritate. Et immolat dō in corpore
 xpi sacrificiū laudis. ex q̄ dñs dñy locut⁹
 uocauit t̄ram a solis ortu usq; ad occasū.
 Hec q̄ppe ecclia ē isrl̄ scđm sp̄m. a quo
 distinguit̄ ille isrl̄ scđm carnē qui serui-
 ebat in umbris sacrificioꝝ quib⁹ signifi-
 cabat̄ singulare sacrificiū qđ nō offert
 isrl̄ scđm sp̄m. cui datū atq; p̄dictū est.
 audi p̄p̄t̄s m̄s et loquar̄ t̄ isrl̄. et testi-
 ficabō tibi. et cetera. De hui⁹ domo non
 accipit uitulos. neq; de gregib⁹ ei⁹ hyrcōs.
 Iste immolat dō sacrificiū laudis. non
 scđm ordinē aaron s; scđm ordinē mel-
 chisedech. Qđ in eo psalmo positū est.
 quē dñs iūc in euāglio de se c̄scriptū ē te
 statur. qurens a iudeis respondentib⁹ xpm
 filium ēē dauid qđ solum de illo carnalit̄
 nouerant. qm̄ eū dauid in sp̄u dixerit
 dñm. Tē enī hui⁹ psalmi cōmemorauit exor-
 tum. dñs dñō meo sede a dextris meis
 donec ponā inimicos tuos scabellū pedū
 tuorū. Ibi quippe et hoc dictū ē. Iurauit
 dñs et nō penitebit eū. tu es sc̄dos in et̄nū
 scđm ordinē melchisedech. Nouerunt
 qui legunt. qđ p̄uulerit melchisedech.
 q̄ndo benedixit abraham. Et si iā sunt
 particeps ei⁹. idem sacrificiū iudeis nō
 offerri dō toto orbe terrarū. Dei autem
 iuratio incredulorū est increpatio. et qđ
 dñm nō penitebit significatio est. q̄a hoc
 sc̄dotium nō mutabit. Mutauit q̄ppe
 sc̄dotiū scđm ordinē aaron. Vnde et
 alius p̄pha dicit ad eum qui carnaliter
 est isrl̄. Non est m̄ uoluntas in uob⁹ dñs
 dñs om̄ps. et hostiā nō accipiā de mani-
 bus ur̄is. Ecce qđ est scđm ordinē aaron.
 Cur autē hoc nō accipiat. addit et dicit.
 Quia ab ortu solis usq; ad occasū glori-
 ficatū est nom̄ meū in gentib⁹. et in omni
 loco incensū offert nomini meo. et hostia

pura. quia magnū est nom̄ meū in gentib⁹
 dicit dñs om̄ps. Ecce quid ē scđm ordinē
 melchisedech. Incensū enī qđ est grece
 thumiama. sicut exponit ioh̄s in apoca-
 lypsi orationes sunt sc̄orū. **Quid igitur dico.**
qđ idolis immolatū sit aliquid. aut qđ
idolum sit aliquid. Sed quē immolant
gentes demonis immolant et non deo.
Nolo autē uos fieri socios demoniorū.
Ex libro et̄ra inimicū legis et p̄phetarū.
 At apl̄s. Sed quē immolant. demonis et
 nō dō immolant. Iste autē dixit. s; qui
 sacrificant demonib⁹ sacrificant. quasi
 om̄s q̄ sacrificant nō sacrificent nō demo-
 nib⁹. Non enī ait apl̄s. q̄ sacrificant s;
 quē sacrificant. uel sicut a me positū ē
 immolant. illi scilicet qui idola colunt
 quē sacrificant demonib⁹ et nō dō sacri-
 fiant. siue immolant. Et idō subiunxit.
 Nolo uos socios fieri demoniorū. Eos
 q̄ppe ab idolatria p̄hibebat. P̄pt̄ qđ
 eis ostendit uoluit ita illos fieri socios
 demoniorū si idolotheia sacrificia man-
 ducauerint. qm̄ isrl̄ carnalis socius
 erat altaris in templo q̄ de sacrificiis
 manducabat. Hinc enī cepit ut hoc
 diceret. P̄pt̄ qđ dilectissimi m̄. fugite
 ab idolorū cultura. Deinde secut⁹ osten-
 dit. ad qđ sacrificiū debeant iam p̄ti-
 nere dicens. Quasi prudentib⁹ dico.
 iudicate uos qđ dico. Calix benedicti-
 onis quē benedicim⁹. nonne cōmunica-
 tio est sanguinis xpi. Et panis quē
 frangim⁹. nonne cōmunicatio ē corpo-
 ris xpi. Quia un⁹ panis. unū corpus
 multi sum⁹. Om̄s enī de uno pane par-
 ticipam⁹. Et p̄pt̄ hoc subiunxit. Videte
 isrl̄ scđm carnē. Nonne q̄ de sacri-
 cius manducant. socii sunt altaris.
 Ut intelligerent ita se iam socios esse

corporis xpi. quemadmodum illi socii sunt altaris. Et quia ut hoc diceret ab idolatria phibebat. unde locus iste sermonis ei sicut commemoravi sumpsit exordium. ne putarent ideo non esse curandum si de sacrificiis ederent idolorum. quia idolum nihil est existimantes sibi hec uelut superflua non nocere. Confirmauit quidem et ipse nihil esse idolum. nec ideo se ista phibere quia idolis immolantur que non habent sensum. sed quia que immolantur inquit idest idolorum cultores demonibus et non deo immolant. Nolo uos socios fieri demoniorum. Istum sensum ueritas ipsa declarat. quia in templo cui seruebat carnaliter israel. utique non idolum colebatur. Nam si sacrificia que in illo tempore per legem offerebantur deo tanquam idolorum sacrificia dampnarentur. uel tanquam demonibus immolata. nullomodo ipse dominus in hoc lepso quem mundauerat diceret. uade ostendite sacerdoti. et offer munus quod precepit moyses in testimonium illis. Nondum enim dederat per sacrificiis illis omnibus sui corporis sacrificium. nondum suscitauerat sui corporis templum. Hec de illo templo eiciens eos qui boues et colubas uendebant diceret. domus mea domus orationis uocabitur. uos autem fecistis illam speculancam latronum. **Ex libro contra faustum.** Verum sacrificium quod uni uero deo debetur quod ei altare solus christus impleuit. in uictimis pecorum inuitata demonia sibi arroganter exposcunt. Unde dicit apostolus. Iuxta immolant gentes demonibus immolant et non deo. non quod offerebat culpanis. sed quia illis offerebatur. Hebrei autem in uictimis pecorum quas offerebant deo. multis et uariis modis sicut re tanta dignum erat propheta-

tiam celebrabant future uictimam quam christus optulit. Unde etiam christiani pacti eius sacrificii memoriam celebrant. sacrosanctam oblatione et participatione corporis et sanguinis christi. **Ex tractatu psalmi. xc. vi.** Existit nescio quis disputator. qui docet sibi uideatur. et ait. Non ego istum lapidem colo. sed illud simulacrum quod est sine sensu. Non enim propheta uir potuit nosse quia oculos habent et non uident. et ego nescio quia illud simulacrum nec animam habet. nec uidet oculis. nec audit auribus. Non ego illud colo. sed adoro quod uideo et seruo ei quem non uideo. Quis est iste. numen quoddam inquit inuisibile quod presidet illi simulacrum. Hoc modo reddendo rationem de simulacris suis. disertis sibi uidentur. quia non colunt idola et colunt demonia. Ipse hoc apostolus dixit. Scimus quia nihil est idolum. sed que immolantur gentes demonibus immolant et non deo. Dixit. Nolo uos fieri socios demoniorum. Non ergo hinc se excusent. quia quasi idolis insensatis dedita non sunt. demonibus magis dedita sunt. quod est periculum suis. non si tantum idola colerent. sicut eos non adiuuarent ita illis nihil nocerent. Si autem adores et seruias demonibus. erunt domini tui inuadi tui. libertati tue necesse est inuideant. semper te uelint possidere. semper talem facere quale possint secum trahere. Est enim iuxta quedam malivolentia et prauitas nocendi. istis malis spiritibus. Gaudent de malo hominum. et de fallacia nostra si nos fefellerint pascuntur. Et quid querunt. Non quibus in eternum darentur. sed cum quibus in eternum dampnentur. quoniam solet malivolus latro nominare innocentem. Numquid si fuerit uiuus incensus. minus ardet si duo ardeant. minus moritur si duo moriantur. Pena illa non minuitur.

si malivolentia pascit. Mecum moriatur.
 Non se minus moriturum dicit. si solatium
 habet malum alterius. Talis est diabolus.
 Seducere uult illos. qui cum illo puniunt.
 Et quia non potest fallere iudicem deum. non enim
 nominat apud illum innocentem. uera crimi-
 na uolens habere que obiciat. peccata
 persuadet. **Nolo autem uos fieri socios de-**
moniorum. **Ex libro contra faustum.**
 Cur non expediat immolatio uesci christi-
 ano. apostolus dicit. Neque enim ipsam immolati-
 onem reprehendit quam faciebant patres.
 prefigurantes sanguinem sacrificii qui nos
 christe redemit. sed que immolant gentes.
 demonus inquit immolant non deo. Deinde
 adiecit. Holo uos fieri socios demoniorum.
 Nam si natura ipsa immolationis carnis
 esset immunda. itaque et nesciente etami-
 naret. Neque enim communis acciperet ab scien-
 te. sed propter conscientiam. ne demonus com-
 municasse uideretur. **Ex libro de do-**
ctrina christiana secundo. Superstitiosum est
 quicquid institutum est ab hominibus ad facien-
 da et colenda idola. pertinens uel ad colen-
 da sicut deum creaturam partem uel uitam cre-
 aturam. uel ad consolationes et pacta que-
 dam significationum cum demonibus placi-
 ta atque federata. qualia sunt molimina
 magicarum artium. aruspicum et au-
 gurum libri. Ad hoc genus pertinent omnes
 etiam ligature atque remedia que me-
 dicorum quorum disciplina condepernat. siue
 in precantationibus. siue in quibusdam notis.
 quos characteres uocant. siue in quibusque re-
 bus suspendendis atque illigandis. Neque
 illi ab hoc genere proutiose superstitionis
 segregandi sunt. genethliaci propter
 natalium dierum considerationes. nec autem
 uulgo mathematici uocantur. nam et ipsi
 conantur actionum euentus predicere. Hoc

genus fornicationis anime salubriter di-
 uina scriptura non tacuit. neque ab ea sic de-
 terruit animam. ut propterea talia negaret esse
 sectanda quia falsa dicuntur a professoribus
 eorum. Sed etiam si dixerint uobis inquit
 et ita euenient. ne credatis eis. Omnes igitur
 artifices huiusmodi uel nugatorie uel
 noxie superstitionis. et quadam pestifera so-
 cietate hominum et demonum quasi pacta
 infidelis et dolose amicitie constituta pe-
 nitentis sunt repudianda et fugienda christi-
 ano. non quod idolum sit aliquid aut apostolus. sed quia
 que immolant demonus immolant et
 non deo. Nolo uos socios fieri demoniorum.
 Quod autem de idolis et de immolationibus
 que honori eorum exhibentur dicit apostolus. hoc
 de omnibus imaginariis signis sentiendum
 est. que omnia tantum ualent quantum presump-
 tione animorum quasi communis quadam lin-
 gua cum demonibus federata sunt. Que tam-
 plena sunt omnia pestiferis curiositatibus. cru-
 ciandis sollicitudinibus mortiferis seruitu-
 tibus. non quia ualebant animaduersa sunt.
 sed animaduertendo atque signando fac-
 tum est ut ualerent. et ideo diuersis di-
 uerse proueniunt secundum cogitationes et
 presumptiones suas. **Omnia in licent.**
sed non omnia expediunt. Omnia in licent.
sed non omnia edificant. Nemo quod suum est
querat. sed quod alterius. **Ex libro ad pollen-**
tium. De quibusdam que ad escam per-
 tinent. omnia inquit in licita sunt. sed ego
 sub nullius redigar potestate. Escam uen-
 tri et uenter escis. deus autem et hunc et
 has euacuabit. Item de hoc ipso. Omnia
 in licita sunt. sed non omnia expediunt.
 Omnia in licita sunt. sed non omnia edificant.
 Nemo quod suum est querat. sed id quod alterius
 est. Atque ut ostenderet unde loqueretur.
 omne inquit quod in macello uenit man-

Illic enim spiritus qui de-
 cipere uolunt. talia
 procurant cuiusque qua-
 libet eum irritatum per sus-
 pitiones ei uident.

ducate. nihil interrogantes propter conscientiam.
Et tamen alibi dicit. Non manducabo car-
nem in eternum. ne fratrem meum scandalizem.
Item alibi. Omnia quidem munda. scilicet; malum
est homini quod per offensionem manducat. Quid
est omnia quidem munda. et quod est scilicet; non omnia
expediunt. Ipsum est. Scilicet; malum est homi-
ni quod per offensionem manducat. Ita ostendit
ea que licita sunt idest nullo precepto domini
prohibentur. sicut expedit potius tractan-
da non prescripto legis scilicet; consilio caritatis.
Omne quod in macello uenit manducate.
nihil interrogantes propter conscientiam.
Domini est terra et plenitudo eius. Ex epistola
ad publicolam. Ovis uel quilibet fru-
ctus in agro quilibet natus. eius est quod creauit.
quia domini est terra et plenitudo eius. et omnis
creatura dei bona est. Sed si illud quod in
agris nascitur consecratur idolo uel sacrifi-
catur: tunc inter idolothita deputandum est.
Itaque aut certum est esse idolothitum. aut
certum est non esse. aut ignoratur. Si ergo cer-
tum est esse. melius christiana uirtute respu-
tur. si autem uel non est uel nescitur. sine
ullo conscientie scrupulo in usum necessita-
tis assumitur. **Sine ergo manducatis**
sive bibitis. sive aliud aliquid facitis.
omnia in gloriam dei facite. Ex tractatu
psalmi .c. xl. vi. Vis psallere. non solum
uox tua sonet laudes dei. sed et opera tua
concordent cum uoce tua. Cum ergo uocem can-
taueris. silebis aliquando. Vita sic cantat.
ut nunquam sileas. Negotium agis et frau-
dem cogitas siluisti a laude dei. et quod
grauius est. non solum a laude siluisti. sed in
blasphemiam prexisti. Cum enim deus laudat
de bono opere tuo. opere tuo laudas deum.
et cum blasphematur deus de malo opere tuo.
blasphemas deum. Itaque ad aurium exhor-
tationem tanta uoce. corde ne sileas.

uita ne taceas. Non cogitas in negotio frau-
dem. psallis. Cum manducas et bibis. psalle.
non immiscendo sonorum suauitates ad aures
aptas. scilicet; modeste et frugaliter. et temperant
manducando et bibendo quod dicit apostolus.
sive manducatis sive bibitis sive quod faci-
tis. omnia in gloriam dei facite. Si ergo bene agis
et quod manducas et bibis. et ad refectionem
corporis sumis. reparationemque membrorum gratia
agens ei qui tibi prout mortali et fragili ista
supplementum solatia. et cibum tuum et potum
tuum laudat deum. Si uero modum naturae de-
bitum immoderata uoracitate excedas.
et uinolentia ingurgites. quantaslibet
laudes dei lingua tua sonet. uita blasphe-
mat. Post cibum et potum requiescis ut dormi-
as. nec in lecto turpiter aliquid agas. nec ex-
cedas ultra concessam licentiam in lege dei.
Sit castus cum ciinge thorax. et si est cura pro-
pagandi liberos. non sit effrenata luxuries
libidinum. Deser in lecto tuo ciinge te. quia
membra christi estis ambo. Ambo ab illa ecclesia.
ambo sanguine ipsius reparati. Hec agens
laudas eum. nec omnino silebit laudatio tua.
Quid cum somnus aduenerit. Et cum dormis.
non te excitet a quiete mala conscientia tua.
et innocentia somni tui laudat deum.
Sine offensione estote iudeis et gentilibus.
et ecclesie dei. sicut et ego pro omnia omnibus
placeo. non querens quod mihi utile est sed quod
multis. ut salui fiant. Ex libro de cor-
reptione et gratia. Nunquam quod hoc dixi
placebat etiam tam multis persecutoribus suis.
Sed placebat omni generi hominum. quod christi
egregiabat ecclesiam. sive iam interpositis.
sive introducendis in eam. **In exposi-**
one epistolae ad galathas. Si adhuc inquit
hominibus placere. christi seruus non essem. Iam
hominibus propter ueritatem placet. non iam
ipse illis sed ueritas placet. Placere autem

diat qñtū in seipso ē. idest qñtū ad ei' uoluntatē attinet. ac si hoc diceret. placere uellem. Non enī si hoc eo n̄ agente placeat alicui quasi ppter seipsū et n̄ ppter dñm. atq; euēlū qđ annunciat sup̄bie potius ipsi' quā ei' errori cui pūse placet tribuendum est. si adhuc hominib' querere placeat. xpi seruus n̄ eē. Lūbet enī ille seruus suis. ut discant ab ipso mites eē et humiles corde. Qđ nullom̄ potest. qui ppter seipsū idest ppter suā quasi puatā & propriam glām placere hominib' querit. Non g̃ moueat qđ dicit. sicut et ego omib' p omia placeo. Addit enī. Non querens qđ m̄ pdest s; qđ multis. ut salui fiant. Nulli autē pdest ut saluus fiat. s; hō ei ppter seipsum placeat. q̄ n̄ placet aliter n̄ cū ppter dñm placet. idest ut dñs placeat & gl̄ificet cū dona ei' attendunt in hoīe. aut p ministeriū hominis accipiuntur. Cū autē sic hō placet. iā n̄ homo s; dñs placet. utrūq; g̃ recte dici potest. et ego placeo. et n̄ ego placeo. Si autē assit bonus intellectus. pusq; pulsator. patebit utrūq; et nulla inter se repugnantia repellat intransientem. **Imitatores mei estote km̄. sic et ego xpi. Ex tractatu psalmi. xxxviii.**

In ecclesia ordo iste est. Alii pcedunt. alii sequunt. Et q̄ pcedunt exemplo se p̄bent sequentib'. & q̄ secunt imitant pcedentes. Sed et illi q̄ exempla p̄bent sequentib'. nūqđ neminē secuntur. Si neminē secus errabunt. Secunt g̃ et illi aliquē. ipsum xpm̄ meliores quique in ecclesia quib' n̄ remansit iam homo quē imitent. q̄a omēs pficiendo superant. Ipse xpc eis remanet. quē usq; in finē sequant. Et cernitis ordinatos grad' p paulū aplm̄ dicentē. Imitatores mei estote. sicut & ego xpi. **Volo**

autē uos scire. qđ omīs uiri caput xpc ē. caput autē mulieris uir: caput ū xpi dñs est.

Ita post peccatū pmi hominis nati sum'. ut n̄dū reddita luce m̄tis. carnalib' sensib' subditi carnalem uitā sine ulla ueritatis intelligentia transigam'. Tales necesse est infantes eē et paruulos pueros. q̄a n̄dū possunt accipe rationē. Et q̄a naturales sunt isti sensus qui p̄mā etatē regunt. et dō artifice nob' tributi sunt. recte dicunt uiri idest mariti tanquā legitimi. qm̄ n̄ eos error uitio p̄prio. s; dī artificio natura cōtribuit. Cū autē quisq; uenerit ad eā etatem ut iam possit eē capax ratiois. si ueritatē statū cōphendere potuerit. n̄ iam illis sensib' rectorib' utet. s; habebit uirū spm̄ rationale. cui sensus ^{illos} in famulaturā redigat seruituti subiciens corp' suū. cū et ipse sp̄s hominis heserit xpo. q̄a caput uiri xpc est. amplexus spūalia. eterna uitā sine ullo separationis timore p̄fruitur. Quis enī nos separare poterit a caritate xpi. Est enī anime quasi maritus qđam sp̄s hominis. q̄a animalē affectionē tanq̄ coniugē regit. n̄ ille sp̄s sc̄s q̄ cū patre et filio incommutabilis manet. & dignus animus incommutabiliter dat. sed sp̄s hominis de q̄ apls dicit. nemo scit qđ est in homine n̄ sp̄s hominis. Nam ille sp̄s sc̄s sp̄s dī est. de q̄ iterū dicit. sic & quē dī sunt nemo scit n̄ sp̄s dī. Hic g̃ sp̄s hominis cū p̄sens est. idest intent' est. et se pietate subicit dō. intelligit hō quē spūaliter dicunt. Cū autē diaboli errore tanq̄ absente intellectu in anima dñatur. adulter est. Voca g̃ inqt uirū tuū idest spm̄ qui est in te. quo potest homo intelligere spūalia. si eū lux ueritatē illustret.

Ipsē ad sit cū loquor t. ut spūalē aquā
possis accipere. **Ex sermone de simbolo.**
De patre qdē ac filio multas libris disseruerūt
docti & spūales uiri. qntū homines homi
nib' poterant. quēadmodū n̄ un' ēēt pater
et filius s; unū ēēt. et quid p̄prie pat' ēēt
quid filius insinuare conati sunt. qd ille
genitor ille genitus. ille n̄ de filio. ille de
patre. ille hui' p̄ncipiū unde & caput xpī
dicit'. quāuis et xpē p̄ncipiū s; n̄ patris.
hic ū illis imago quāuis nulla ex parte
dissimilis et omīno indifferēt equalis filius
pat'. debet qd est. hoc etiā debens utiq; pa
tri. qd idem pat' equalis ac par' est. Pater
autē nulli debet quicqd est. **Ex libro de**
trinitate. vi. Omīa ur̄a sunt. uos autē
inqt xpī. xpē autē dī. Et iterū. Caput
mulieris uir: caput uiri xpē. caput autē
xpī d's. S; rurſū si d's n̄ h̄ omīa simul
tria. qm caput xpī d's. idest caput xpī
trinitas. cū in trinitate sit xpē. ut sit tri
nitas. An qd est pat' cū filio. caput est ei
qd est sol' filius. Cū filio enī pater d's est.
Solus autē fili' d's ē. maxime qā iā uerbu
caro factū loquit'. Sedm quā humilita
tē ei' etiā maior est pater sicut dicit.
qm pat' maior me est. ut hoc ipsū dīm ēē
qd illi cū patre unū ē caput sit hominis
mediatoris qd ipse solus est. Si enī mentē
recte dicim' p̄ncipale hominis idest tan
quā caput humanę substantię. cū ipse
homo cū mente sit homo. cur n̄ multo
ēgruentius multoq; magis uerbu cum
patre simul d's caput ē xpī. quāuis xpē
hō n̄ cū uerbo qd factū est caro intelligi
possit. **Nam si n̄ uelat' mulier. tondeat'.**
Si ū turpe est mulieri tonderi. aut de
caluari. uelat caput suū. Ex eplā ad
possiduum ep̄m. Nolo de ornamentis

auri uel uestis prepperiā habere in phiben
do sententiā. n̄ eos q' neq; cūgati neq; cū
gari cupientes cogitare debent qm place
ant dō. Illi autē cogitant que sunt mundi
qm placeant uel uiri uxorib' uel mulieres
maritis. n̄ qd capillos nudare feminas
quas etiā caput uelare apl's iubet. nec ma
ritatas decet. Facere autē pigritas q' uel
rubicundior uel candidior appareat. ad
ulterina fallacia ē. quia n̄ dubito etiā ipso
maritos se nolle decipi. quib' solis p̄mit
tendē s; femine ornari sedm ueniā non
sedm impium. Nā uer' ornat' maxime
xpianor' & xpianarū. n̄ tantū null' fuer'
māx. uerū nec uiri quidē uestisq; pom
pa. s; mores boni sūt. Execranda autē
supstitio ligaturarū in quib' etiā in aures
uiror' in sūmis ex una parte auriculis
suspensę deputant'. n̄ ad placendū homi
nib' s; ad seruendū demonib' adhibet'.
Quis autē possit speciales nefariarum
supstitutionū phibitiones in scripturis in
uenire. cū generaliter apl's dicat. nolo uos
socios fieri demonor'. et iterū. que enim
ēsonantia xpī ad belial. n̄ quia forte &
belial nominauit. et generalē societate
demonor' phibuit. Licet xpianis sacri
ficare neptuno. quia nihil de neptuno
p̄prie uerū legimus. **Vir quidē non**
debet uelare caput suū qm imago & glā
est dī. mulier autē glā uiri est. Non enī
uir ex muliere ē. s; mulier ex uiro.
Iterū non ē creat' uir. p̄pter mulierē.
s; mulier p̄pter uirū. Ideo debet mulier
potestate habere sup caput p̄pter anglo.
Ex libro de trinitate. xii. Apl's dicit.
uirū ēē imaginē dī. et p̄ptea uelamētū ei
capitis demit. qd mulieri adhibendum
monet. Quid g' dicem' ad hec. cur et muli

et non est s uoc imago di. Hā ppter ea
caput uelare pcepit. qđ ille qđ ima
go ē phibet. S; uidendū est qm n sit
extrariū qđ dicit apls n mulierē s; uirū
ēē imaginē di huic qđ scriptū est in gene
si. fecit dś hominē. ad imaginē di fecit
eū. masculū et feminā fecit eos et benedi
xit eos. Ad imaginē quippe di naturā
ipsā humanā factā dicit. que sexu utq;
cōplet. nec ab intelligenda imagine dei
separat feminā. Dico enī. qđ fecit dś ho
minē ad imaginē di. Fecit eū inqt mas
culū et feminā. uel certe alia distinc
tione. masculū et feminā fecit eos. Quom
g p aplm audim. uirū ēē imaginē dei
unde caput uelare phibet. mulierē aū
n. et ideo hoc ipsa facere iubet. n credo
illud ēē in natura humane mris. mulierē
cū uro suo ēē imaginē di. ut una imago
sit tota illa substantia. cū autē ad adu
rium distribuit. qđ ad eā ipsam sola atti
net non ē imago di. Qđ autē ad uirum
solū attinet imago di est tā plena atq; in
tegra. quā in unū cūuncta mulierē. qđ et si
totam cōmplem ueritatē imago di est. & cū
ex ea distribuit aliqd. et quadā intentio
e ueruat ad actionē rerū tēporaliū nihilo
min⁹ ex qua parte cōspectā cōsult uerita
tem. imago di est. ex qua ū intendit ad
agenda inferiora. n est imago dei. Et qm
qntūcūq; se extendit in id qđ cōmū ē.
tantomagis inde format ad imaginē di.
et ppter n est cohibenda ut se inde
cōtineat ac temper. ideo uir n debet uela
re caput. Iuxta ū illi rationali actioni que
in corporalib⁹ reb⁹ tēporalib⁹q; uersatur.
pculosa ē nimia in inferiora pgressio.
debet habere potestātē sup caput quod
inducat uelamētū qđ significat ēē cohiben

da. Grata est enī scīs anglis sacra et pia
significatio. Nam dś n ad tēp uidet. nec ali
qd nouit mei uisione atq; scientia cū aliqd
tēporaliter ac transitorie gerit. sicut inde
afficiunt sensus uel carnales animalū &
hominū. uel etiā celestes angelorū. **Item**
de eodem. Figurate ac mystice de ue
lando mulieris capite loquit. qđ n ad
aliqd secretū sacramti referat. inane re
manebit. Sicut enī n solū ueracissima
ratio s; etiam ipsi apli declarat aucto
ritas. n scdm formā corporis homo fact⁹
ē ad imaginē di. s; scdm rationalē mte.
Cognitio quippe turpiter uana est. que
opinatur dīm mēbrorū corporaliū liniamē
tis circūscribi atq; definiri. Porro autē
nonne idem beat⁹ paul⁹ apls dicit. reno
uamini spū mris ur̄e. & induite nouū
hominē qđ scdm dīm creat⁹ est. & alibi
aptus. exuentes uos inquit ueterē ho
minē cum actib⁹ suis. & induite nouū
qđ renouat in agnitionē di scdm imaginē
ei qui creauit eum. Nulli dubiū est. n
scdm corp⁹. neq; scdm quālibet animi
partē. s; scdm rationalē mentē ubi esse
potest agnitio di hominē factū ad ima
ginē ei⁹ qui creauit eū. Scdm hanc aū
renouationē efficiū etiā filii di p baptis
mū xpī. & induentes nouū hominem
xpīm utiq; induim⁹ p fidem. Quid ē hoc
qđ ab hoc cōortio feminas alienet. cū sint
nobiscum gr̄e coheredes. & alio loco apls
dicat. om̄s enī uos filii di estis p fidē que
ē in xpō iū. q̄cūq; enī in xpō baptiza
ti estis xpīm induistis. n est uidet neq;
grecus. n est serus neq; liber. n ē mascul⁹
neq; femina. om̄s enī uos estis in xpō iū.
Nūqđnā g fideles semine sexū corpori
amiserunt. S; quia ibi renouantur ad

imaginē dī ubi sexus nullus est. hoc est in
spū mētis sue. cur g̃ uir ppterā n̄ debet
caput uelare q̃a imago est et gl̃a dī. mu-
lier autē debet quia gl̃a uiri ē. q̃si muli-
er n̄ renouet spū mētis sue. q̃ renouat
in agnitionē dī scđm imaginē ei qui cre-
auit eū. Sed quia sexus corporis distat
a uirō. recte potuit in ei corporali uela-
mēto figurari pars illa rationis quę ad
tēporalia gubnanda deflectit ut n̄ ma-
neat imago dī. n̄ ex qua parte hominū
mens eternis rationib⁹ cōspiciendis uel
cōsulendis adherescit. quā n̄ solū mascu-
los. s; etiā feminas habere manifestū
est. Ergo in eorū iam mētib⁹ cōmunis nat̃a
cognoscit. in eorū uero corporib⁹ ipsius uiri
mētis distributio figurat. Ascendentib⁹
itaq; intrors⁹ quib⁹dā gradib⁹ cōsiderati-
onis p̃ anime partes. unde incipit aliqd
occurrere qđ n̄ sit nob̃ cōmune cū be-
stis. unde incipit ratio ubi iā homo in-
teriorē possit agnosce. qui etiā ipse si p̃
illā rationē cui tēporaliū rerū amminis-
tratio delegata est immoderato p̃gressu
nimis in exteriora plabitur: cōsentiente
sibi capite suo. id est non eā cohibente
atq; refrenante. illa quę in specula consi-
lii p̃sident quasi uirili portione inuete-
ratur inter inimicos suos uirtutes in-
uidos demones. cū suo p̃ncipe diabolo.
eternorūq; illa uisio ab ipso etiā capite
cū coniuge uertitū manducante subtra-
hitur. ut lumī oculorū ei non sit cum eo.
ac sic ab illa illustratione ueritatis ambo
nudati. atq; aptis oculis cōscientię ad ui-
dendū quā inhonesti atq; indecori re-
manserunt. tanquā folia dulciū fructu-
um sine ipsis fructib⁹ boni operis bona
uerba cōtexunt. ut male uiuentes quasi

bene loquendo cōtegant eas turpitudi-
nem suā. **Ex libro de gene. si ad lute-
ram. iii.** Licet subtilissime differatur
ipsa mētē hominis in qua fact⁹ est ad
imaginē dī. quāda scilicet rationale ui-
tam distribui in eternę cōtēplationis ut-
ritatem. & in rerū tēporaliū amministra-
tionē. atq; ita fieri quasi masculū et fe-
minam. illa parte cōsulente. hac obcōpe-
rante. in hac tam distributione n̄ recte
dicitur imago dī. n̄ illud qđ inheret cōtem-
plandę incōmutabili ueritati. in cui⁹ rei
figura paul⁹ apl⁹ uirū tantū dicit ima-
ginē & gl̃am dei. Mulier autē inq̃t. est
gl̃a uiri. Ita quāuis in duob⁹ hominib⁹
diuersi sexus ceterius scđm corp⁹ figu-
ratū est. qđ etiā in una hominis interius
mētē intelligit. tam et femina quia cor-
pore femina est. renouat etiā ipsa in spū
mētis sue in agnitionē dī scđm imaginē
ei qui creauit. ubi n̄ ē mascul⁹ et femina.
Sicut autē ab hac grā renouationis et
reformatione imaginis dī n̄ separant
femine. quāuis in sexu corporis earum
aliud figuratū sit. scđm qđ solus uir
dicitur imago et gl̃a dī. sic et in ipsa p̃ma
ēditione hominis scđm id qđ et femina
hō erat. habebat utiq; mētē suā. candēq;
rationale. scđm quā ipsa q̃q; facta est
ad imaginē dī. Sed ppter unitatē con-
iunctionis. fecit d̃s inquit hominē ad
imaginē dī. Ac nē quisquā putaret solū
sp̃m hominis factū. quāuis scđm solū
sp̃m fieret ad imaginem dī. fecit illum
inquit. masculū et feminā fecit illos.
ut iam etiam corp⁹ factū intellegatur.
Rurs⁹ ne quisquā arbitrarēt ita factū.
ut in homine singulari uterq; sexus
exprimeret sicut interdū nascunt q̃s

androgynos uocant. ostendit se singulare
numerū ppter cūctionis unitatē posuiss-
se. & qd de uiro mulier facta ē sic post
ea manifestat. et ideo plurale numerū con-
tinuo subiecit dicens. fecit eos & benedi-
xit eos. **Ex libro de trinitate. vii.**
Faciamus hominē ad imaginē et similitudi-
nē nrām. Et faciamus. et nrām. pluraliter
dictū est. et nō ex relatiuis accipi nō oportet.
Non enī ut facerent dñi. aut ad imaginē
et similitudinē dñy. s; ut facerent. patrē
et filiū et sps sēs. Ad imaginē g patris et
fili et sps. sē ut subsisteret. hō imago dī
dñs autē trinitas. s; quia nō omīū equali-
fiebat illa imago dī. tanquā nō ab illo nata
sed ab eo creata. Huius rei significandę cau-
sa ita imago est ut ad imaginē sit. idest
non equat paritate. s; quadā similitu-
dine accedit. Non enī locoy intūallis sed
similitudine accedit ad dñm. & dissimili-
tudine recedit ab eo. Sunt enī q ita dis-
tingunt. ut imaginē uelint ēē filium.
hominē u nō imaginē s; ad imaginē. Re-
fellit autē eos apls dicens. Vir quidem
nō debet uelare caput. cū sit imago et
glā dī. Non dīx ad imaginē. sed imago.
Que tam imago cū alibi dicit ad imagi-
nem. nō quasi ad filiū dicit que imago
equalis ē patri. Alioqn nō diceret ad
imaginē nrām. Quom enī nrām. cū filius
solius patris imago sit. Sed ppter impa-
rit ut dixim similitudinē dictus ē hō
ad imaginē dī. & ideo nrām. ut imago
trinitatis ēēt hō. nō trinitati equalis sicut
filius patr. s; accedens ut dictū est quadā
similitudine. et sic in distantib; signifi-
catur quedā uicinitas. nō loci s; cuiusdā
imitationis. Ad hoc enim dicitur. refor-
mam in nouitate mētis nrę. Quib; itē

dicat. Estote itaq; imitatores mei sicut filii
kñi. Nouo enī homini dicit. q renouatur
in agnitionē dī sedm imaginē ei q creatū
eum. **Ex libro retractationum. S. v. r. o.**

Neq; enī insecte distinguit. qd aliud sit
imago et similitudo dī. aliud ad imagi-
nē & similitudinē dī. Qd nō ita ē intelle-
gendū. quasi hō nō dicat imago dī cum
dicat apls. uir quidē nō debet uelare ca-
put cū sit imago et glā dī. s; dicit etā
ad imaginē dī. qd unigenit nō dicit qui
tantūm imago est. nō ad imaginē. Non
enī uir ex muliere est. s; mulier ex uiro
tēnū non ē creat uir post mulierē. sed
mulier post uirū. **Ex libro de exorci-
zandis iudib;.** Fecit dñs hominē ad
imaginē suā. ut quēadmodū ipse p omī
potentiā suā preest uniuē creaturę. sic
hō p intelligentiā qua etā creatorē suū
agnoscit & colit. pesser omīb; tēnis ani-
mantib;. fecit illi etā adiutoriū feminā.
nō ad carnalē cōcupiscentiā. qndō quidē
nec corruptibilia corpora tē habebant.
antequā mortalitas eos inuaderet pena
peccati. s; ut haberet uir glām de femina
cum ei preiret ad dñm. seq; illi pberet imi-
tandū scītate atq; pietate. sicut ipse ēēt
glā dī cū ei sapientiam sequeretur.

Ex libro contra manicheos. Femina facta
dicitur in adiutoriū uiri. ut copulatione
spūali fēderet. idest bona opa diuine
laudis. dū ille regit. hec obtemperat. ille
a sapientia regitur. hec a uiro. Caput
enī uiri xpē. & caput mulieris uir. Ideoq;
dicitur. nō ē bonū solū hominē ēē. Ad
hoc enī bonū erat ut fieret. ut nō solum
anima corpori dñaret. qā corp; seruile
locū optinet. s; etā uirilis ratio subiuga-
ret sibi animatē partē suā. p qd adiuto-

torium impet corpori. Ad huius rei exemplum
femina facta est. quia rerum ordo subiugat ui-
ro. ut quod in duobus hominibus evidenter appa-
ret id est masculo et femina. etiam in uno
homine considerari possit. ut appetitum ani-
mi propter quod uoluptates corporis operantur. ha-
beat mens interior tanquam uirilis ratio sub-
iugata. Sic ergo debet uir feminam regere. nec
eam promittere dominari in uirum. Quod ubi con-
tingit. pulsa et miseranda domus est. Primo ergo
demonstrauit deus homini. quanto melior esset
pecoribus. et omnibus irrationabilibus animantibus.
Sed hec facilis ratio est. Cuius enim homo intelle-
get se meliorem esse pecoribus. Illa est difficilius
ratio. quia intellegit in seipso aliud esse ra-
tionale quod regit. aliud animale quod regitur.
Et quoniam hec secretiore sapientia uidet. ip-
sam uisionem secretam nomine soporis sig-
nificari arbitrate. quem immisit deus in adam.
quando ei mulier facta est. Ut enim hoc ui-
deatur. non est operis oculis istis corporeis. sed
quanto quisque ab istis uisibilibus rebus ad inter-
iora intelligentie secesserit. hoc est quasi
obdormiscere tanto melius et sincerius uidet.
Ipsa enim cognitio qua in nobis intelligitur
aliud esse quod ratione dominetur. aliud quod rati-
oni obtemperet. ipsa ergo cognitio ueluti
offectio mulieris est de costa uiri. propter
cognitionem significandam. deinde ut
quisque huic sue parti recte dominetur et
fiat coniugatus in seipso. ut caro non concu-
piscat aduersus spiritum sed spiritum subiuguet. id est
concupiscentia carnalis non aduersetur rationi.
sed potius obtemperando desinat esse carnalis.
opis habet perfectam sapientiam. cuius contem-
platio quia interior est et secretior ab
omni sensu corporis remotissima. conueni-
enter etiam ista soporis nomine intellegi
potest. Tunc enim ordinatissime caput muli-

quasi

eris est uir. cuius caput uiri christus est. qui sapientia
di est. si pariat ista filios quamuis cum dolo-
ribus. et se ad uirum suum coniungat. ut ei ipse
dominetur. Tunc enim potest cognosci non aliam par-
tem in nobis pertinere ad auctorem deum et aliam
ad gentem tenebrarum sicut isti dicunt. sed
potius et illud quod regendi habet potestatem
in homine. et illud inferius quod regendum
est ex deo esse sicut apostolus dicit. **Verumtamen**
neque uir sine muliere. neque mulier sine
uiro in domino. Nam sicut mulier de uiro.
ita et uir per mulierem. omnia autem ex deo.

Ex libro ad romanum de origine anime.

Sicut enim mulier ex uiro. ita et uir per
mulierem. quia mulier ex uiro facta est.
ut etiam uir per mulierem postea nasceretur.
Si autem uelox ita diuidit. ut dicat mu-
lierem ex uiro esse secundum corpus. ex deo autem
secundum animam et spiritum. quomodo erit uerum quod
ait apostolus. omnia autem ex deo. si mulieris corpus
ita est ex uiro ut non sit ex deo. Quapropter
ut apostolus potius uerum loquatur quam iste apostolus
preferat. mulier ex uiro est siue secundum siue ^{corpus}
secundum totum quod constat humana natura.
nihil enim horum tanquam certum affirmamus.
sed quid uerum sit horum adhuc quærimus. et
uir per mulierem siue ex parte tota ho-
minis natura ducatur que per mulierem
nasceretur. siue sola caro unde adhuc est
questio. omnia tamen ex deo. unde nulla est
questio. id est et corpus et anima et spiritus.
et uiri et mulieris. Et si enim non ex deo nata
uel tracta sunt uel manarunt. ita ut
ei nature sint. tamen ex deo sunt. A quo
enim creata. condita. facta sunt. ab illo
habent ut sunt. **Siquis autem uidetur**
contentiosus esse. nos tale consuetudinem non
habemus. neque ecclesia dei. Hoc autem pre-
cupio. Ex libro de opere monachorum.

Quid autē iniquius quā uelle sibi obtemperari
a minorib⁹ et nolle obtemperare maiorib⁹. aplō
dico n̄ uob⁹. intantū ut etiā comā nutriant.
unde ille nec disputare omīno uoluit dicen⁹.
siq⁹ autē uult cōtentio⁹ ēē nos talē cōsuetu-
dinē n̄ habem⁹ neq⁹ ecclia dī. hoc aū p̄cipio.
ut scilicet n̄ differentis sollertia inquirat.
s; p̄cipientis auctoritas attendatur. Hā
et hoc qd p̄tinet queso. tā apte contra apli
p̄cepta conari. An ita uacandū est. ut nec
consortes opentur. An q̄a euangelica uo-
lueres imitari se dicunt. quasi depilari ti-
ment ne uolare n̄ possint. Vereor in hoc
uitium plura dicere p̄pt̄ q̄sdā erubitos
fr̄es. quoz p̄ter hoc multa et pene omīa
ueneram⁹. s; q̄ magis eos in xp̄o diligim⁹.
eo sollertius ammonem⁹. Neq⁹ enī metum
ne humilitas eoz respuat ammonitionē
nr̄am. q̄ndoquidē & nos atalib⁹ ubi forte
tutubam⁹ aut aberram⁹ cupim⁹ admoneri.
Hoc ḡ ammonem⁹ tam scōs uiros. ne stul-
tis uanoz argumētationib⁹ moueant. et
eos in hac p̄uēitate imitent. quib⁹ sunt
in ceteris longe dissimiles. Illi enī uenale
circūferentes ypochrisin. timent ne uili-
or habeat tonsa sc̄itas quā comata. ut
uidelicet qui eos uidet. antiq⁹ illos quos
legim⁹ cogitet samuelem. et ceteros q̄ n̄
tondebant. Nec cogitant quid intersit
inter illud p̄phicū uelamētū. & hanc
euangelii reuelationē. de qua dicit apls.
cū transieris ad xp̄m. auferet uelamen.
Qd enī significabat uelamē int̄positū int̄
faciem moysi & aspectum ppli isrl. hoc
significabat illis temporib⁹ etiā coma scōz.
Nam idem apls etiā comā p̄ uelamento
ēē dicit. cui auctoritate isti urguntur.
Apte quippe ait. Vir quidē si comatus
sit ignominia ē illi. Ipsā ignominiam

inquunt suscepim⁹ merito peccatoz nr̄oz. ad
hoc obtendentes simulatē humilitatē um-
braculum. ut sub eo p̄ponant uenale typū
quasi apls supbia doceat cū dicit. om̄s
uir orans aut p̄phans uelato capite cōfun-
dit caput suū. & uir quidē n̄ debet uelare
caput. cū sit imago et gl̄a dī. Qui ḡ dicit
n̄ debet. nescit forte docere humilitatē.
Sed si hanc ignominia tēpore eugl̄i qd
erat sacramētū tēpore p̄phetie p̄ humilita-
te isti appetunt. tondeant. & cilicio caput
uelent. Sed n̄ erit species illa tē uenalis.
q̄a samson n̄ cilicio s; coma uelabatur.
Primū quidē cūueniētib⁹ uob⁹ in ecclia au-
dio scissuras ēē. et ex parte credo. Nam
oportet et hereses ēē. ut q̄ p̄bati sūt mani-
festi fiant in uob⁹. **Ex libro de ciuitate dī**
xviii. Videns diabol⁹ tēpla demonū de-
feri. et in nomī libantis mediatoris currere
gen⁹ humanū. hereticos mouit. q̄ sub uo-
cabulo xp̄iano doctrine resisterent xp̄ia-
ne. quasi possent indifferentē sine ulla cor-
reptione haberi in ciuitate dī sicut ciuitas
cōfusionis indifferentē habuit philosophos
inter se diuisa & adūsā sentientes. Qui ḡ in
ecclia xp̄i morbidū aliqd prauūq⁹ sapiant.
si correpti ut sanū rectūq⁹ sapiant resistunt
cōtumaciter. suaq⁹ pestifera et mortifera dog-
mata em̄dare nolunt s; defensare p̄sistunt.
heretici fiunt. et foras exeuntes habent in
exercitib⁹ inimicis. etiam sic q̄ppe ueris ca-
tholicis mēbris xp̄i malo suo p̄sunt. dum
d̄s utit⁹ et malis bene. et diligentib⁹ eū omīa
coopant⁹ in bonū. Inimici enī om̄s ecclie
q̄libet errore cecent⁹ uel malicia depuent⁹.
si accipiunt potestatē corporalit̄ affligen-
di. exercent ei⁹ patientiā. si tantū male
sentiendo adūsant⁹. exercent ei⁹ sapientiā.
Ut autē etiā inimici diligant⁹ exercentes

benuolentiā aut etiam beneficiā. siue
suadibili doctrina cū eis agat siue tribili
disciplina. ac p hoc diaboli pnceps impie
ciuitatis adūs pegrinante in hoc mundo
ciuitatē dī uasa ppria cōmouendo nihil
ei nocere pmitit. **Ex libro de ciuitate
dī. xvi.** Hereticorū genū callidū. nō spū
sapientię s; impatientię. q̄ solent hereti
corū feruere p̄mordia & pacē pturbare
scōrū. s; hęc in usum cedunt p̄ficiētium
inarta illud apli. oportet & hereses ēē. ut
pbati manifesti fiant in uob. unde etiā
scriptū est. filius erudit sapiens erit.
imprudente autē ministro utet. Multa
q̄ppe ad fidē catholicā ptinentia dum
hereticorū callida inquietudine exagi
tant. ut adūs eos defendi possint. et
cōsiderant diligentius et intellegunt cla
rius. et instantius p̄dicant. & ab aduer
sario mota questio. discendi existit occa
sio. Sed malus frāt in filio suo hoc est in
opere suo puer. id est seruus est fr̄m suoy.
cū ad exercitationē pauentis uel ad p
uectū sapientię scient utunt boni mali.
Ex libro de uera religione. Qm̄ uerissi
me dictū est. oportet multas hereses ēē.
ut pbati manifesti fiant inter uos. utam̄
etiā diuinę prudentię beneficio. Cū hī
enī hominib; heretici fiunt. q̄ etiā si ēēt
in ecclia nihilomin; errarent. Cū autem
foris sunt. plurimū p̄sunt. nō uerū docen
do qd̄ nesciunt. s; ad uerū querendū car
nales. & ad uerū apiendū spūales catho
licos excitando. Sunt enī innumerabi
les in scā ecclia dō pbati uiri. s; manife
sti nō fiunt inter nos. quādiu impertig
nū tenebris delectati dormiunt malum.
quā lucē ueritatis intueri. Quapp̄ mul
ti ut ueritatē dī uideant et gaudeant.

per hereticos de somno excitant. Utam̄ g
etiam hereticis. nō ut eoy appbent errorem.
s; ut catholicā disciplinā adūs eoy insidi
as asserentes. uigilantiores & cautiores
simus. etiam si ad salutē eos reuocare non
possumus. **Ex libro extra fausti.** Quā
inter se dissentiant et uidei ab hereticis.
et ipsi heretici alii ab aliis. una tamē cōtra
one seruitutis uel ad aliquā p̄bationem
utiles sunt ecclie. Nam de hereticis dictū
est. Oportet & hereses ēē. ut pbati manu
festi fiant inter uos. **Ex tēlatu ps. vii.**
Vasa mortis in arcu dñm parasse queri po
test. Iug sunt uasa mortis. An forte
heretici. Nam et ipsi ex eodē arcu id est
scripturis in animas nō caritate instaman
das s; uenenis p̄mendas insiliunt. qd̄ nō
cōtingit n̄ p̄ meritis. Propterea diuinę p
uidentię etiam ista dispositio tribuen
da est. nō quia ipsa peccatores facit. s; q̄
ipsa ordinat cū peccauerit. O uolo enim
uoto p̄ peccatū legentes. male coguntur
intelligere. ut ipsa sit pena peccati. Iug
tamē morte filii catholicę ecclie tanquā
quib; dā spūis a somno excitant & ad in
tellegentiā diuinariū scripturarū p̄ficiunt.
Oportet enī et hereses ēē. ut pbati mōt
manifesti fiant inter uos. hoc est inter
homines. cū manifesti sint deo. **Ex tēlatu
psalmi. l. iiii.** Multi qui optime
possunt scripturas dinoscere et p̄tractant
latebant in pplō dī. nec asserbant solu
tionē questionū difficultum. cū calūpnia
tor null; obstaret. Nūqd̄ enī p̄fecte de
trinitate tractandū ēēt antequā obla
trarent arriani. Nūqd̄ p̄fecte de pen
tentia tractandū ēēt antequā obsisteret
nouatiani. Sic nō p̄fecte de baptisma
te tractatū est. antequā cōtradicerent

foris positi rebaptizatores. nec de ipsa uni-
tate xpi enucleate dictum est. n̄ postea
quā separatio illa urguere cepit fr̄s in-
firmos. etiam illi q̄ nouerant hec tētare
atq; dissoluere ne p̄rent infirmi sollici-
tati questionib; impiorū. sermonib; et dis-
putationib; suis obscura legis in publicū
deduxerūt. Hinc apt̄s. oportet inq̄t et
hereses ēē. ut p̄bati manifesti fiant inter-
uos. **Ex tractatu psalmi. lxx. vi.**
Congregatio taurorū int̄ uaccas p̄p̄torū. ut
excludant̄ hi q̄ p̄bati sunt argento. tau-
ros uocans p̄p̄t sup̄biam dure indomitq;
cervicis. significat enī hereticos. Vaccas
autē p̄p̄torū seductiles animas intelligen-
das puto. q̄a facile secunt̄ hos tauros.
Non enī p̄p̄tōs uniuersos seducunt. in quib;
sunt graues et stabiles. Vnde scriptū est.
in p̄p̄tō graui laudabo te. s; in eis p̄p̄tis
quas inuenerunt uaccas. ex eis enī sunt
q̄ penetrant domos et captiuas ducunt
mulierculas oneratas peccatis. que du-
cunt uarus desideris. semp̄ discētes et
ad ueritatis scientiā nunq; p̄uenientes.
Qd̄ autē ait apt̄s oportet et hereses esse
ut p̄bati manifesti fiant in uob;. hoc etiā
hic sequit̄. ut excludant̄ hi q̄ p̄bati sūt
argento. id est q̄ p̄bati sūt eloquū dñi.
Cūq; q̄ppe dñi eloq; casta. argentū ig-
ne p̄batū terre. Nam excludant̄ dictū
est appartant. emineant. qd̄ ille ait
manifesti fiant. Vnde et in arte argenta-
ria exclusores uocant̄. qui de cōfusione
massę nouerunt formā uasis exp̄mere.
Multi enī sens; sc̄arū scripturarū lateat.
et paucis intelligentiorib; noti sunt. nec
asserunt cōmodius et acceptabilius. n̄
cū respondendi hereticis cura cōpellit.
Tē enī etiam q̄ neglegunt studia doctrinę

sopore discussio ad audiendū excitant̄ dili-
gentiā. ut adūsari repellant̄. Deniq; quā
multi scripturarū sc̄arū sens; de xpo deo
asserti sūt cont̄ fortū. quā multi de hoīe
xpo cont̄ manicheū. quā multi de trini-
tate c̄tra sabellū. quā multi de unitate
trinitatis — adūs; arrianos. eunomianos.
macedonianos. quā multi de catholica
ecclia toto orbe diffusa. et de malorū cōmix-
tione usq; in finē sc̄li. qd̄ bonis sc̄m̄torū et societate
non obsint. adūs; donatistas et luciferi-
anos. aliosq; qui sūt q̄ simili errore aue-
ritate dissentunt. quā multi c̄tra ceteros
hereticos q̄s enumerare uel cōmemorare nimis
longū ē. et p̄senti op̄i n̄ necessariū. q̄rū
tam sensuum p̄bati assertores aut prors;
laterent aut n̄ ita eminerent. ut eos fe-
cerant eminere sup̄biorū cōtradictiones q̄s
uelut tauros. id est iugo discipline pa-
cifico leniq; n̄ subditos cōmemorat apt̄s.
ubi talē dicit eligendū ad ep̄atum. ut
potens sit exhortari in doctrina sana.
et cōtradicētes redarguere. Sūt enī mul-
ti n̄ subditi ut sunt tauri elatione cer-
uicis. impatientes aratri atq; doctrine.
uaniloqui et m̄tium seductores. Has
m̄tes significauit iste psalm;. appella-
tione uaccarū. Ad hanc ḡ utilitatē p-
uidētia diuina p̄mittit tauros cōgre-
gari inter uaccas p̄p̄torū. ut excludant̄
id est ut emineant q̄ p̄bati sūt argento.
Ad hoc enī hereses sinunt̄ ēē. ut p̄bati
manifesti fiant. **Ex libro c̄tra inimicū
legis et p̄pharū.** Oportet et hereses
ēē. ut p̄bati inq̄t manifesti fiant in
uob;. Sic uasa it̄ locis cōgruis et tēpo-
rib; ordinant̄. ut etiā de ipsis notas
faciat d̄s diuitias gl̄e sue in uasa mi-
serie. que de massa eīdē dāpnationis

fiunt in honorē grā illi? n̄ meritis suis. Ille
quippe donat, pdesse nob̄ n̄solum qđ docet
ueritas. uerū etiā qđ obstrepit uanitas. ut
cū respondet iniquitissime uanitati. auscul
tetur sincerissime ueritati. **Ex libro c̄na ma
nicheos primo.** Ideo diuina prudentia
multos diuī erroris hereticos eē p̄mittit. ut
cū insultant nob̄ et interrogant nos ea que
nescimus. uel sic discutiām pigritiā. et di
uinas scripturas nosse cupiam. Propterea
et apl̄s dicit. Oportet multas hereses eē. ut
p̄bati manifesti fiant inter uos. Hi enī dō
p̄bati sunt q̄ bene possunt docere. s; mani
festi hominib; eē n̄ possunt n̄ cū docent.
Docere autē nolunt. n̄ eos q̄ doceri querunt.
Sed multa ad querendū pign̄ sunt. nisi per
molestias et insultationes hereticorū quasi
de somno excitentur. et impietia sua erubescant
sibi. et de illa impietia sua piclitari se
sentiant. qui homines si bone sunt fidei
n̄ cedunt hereticis. s; quid eis respondeant
diligent̄ inq̄runt. Nec eos deserit d̄s. ut pe
tentes accipiant et querentes inueniant. **Et**
et pulsantib; ap̄iatur. libro de diffiniciōib;
Hereticus ē. q̄ alicui tēporalis cōmodi. et ma
xime. gl̄e p̄ncipatq; sui grā. falsas ac nouas
opiniones uel gignit uel sequit. Ille autē
q̄ hominib; huiusmodi credit. homo est ima
ginatione quadā ueritatis ac pietatis il
lusius. **Conuenientib; ḡ uob̄ in unū. iam n̄**
est dñicam cenā manducare. Vnusquisque
enī. suā cenā p̄sumit ad manducandum.
Ex libro ad ianuarium p̄mo. Ipsā accep
tio nē eucharistię. dñicā cenā uocat. Illud utiq;
mouere potuit homines. utrū resecti die
illo uel auferrent uel sumerent eucharistiā.
qđ in euangelio dicit. cū autē illi manduca
rent. accepit inē panē et benedixit. cū
etiā superius dixisset. cū sero autē factū ēē

recumbebat cum duodecim et manducantib;
dixit. qm̄ un⁹ ex uob̄ tradet me. Post eum
tradidit sacramentum. Et liquido patet.
q̄ndo p̄mo accipiunt discipuli corp⁹ et sangui
nē dñi. n̄ eos accepisse ieiunos. Nūqđ tam
p̄pterea calupniandū ē unūsc̄ eccl̄ie. qđ
a ieiunis semp̄ accipitur. Et hoc enim
placuit sp̄ui scō. ut in honorē tanti sacra
menti in os xp̄iani prius dñicū corp⁹ intra
ret. quā ceteri cibi. Nā ideo p̄ uniuersum
orbem mos iste seruatur. Neq; enī quia
post cibos dedit dñs. p̄pterea pransi aut
cenati fr̄es ad illud sacramentum accipien
dū cūenire debebunt. aut sicut facie
bant q̄s apl̄s arguit et emendat m̄sis sui
ista miscere. Namq; saluator q̄ uehement̄
cōmendaret mysteriū illi altitudinem.
ultimū hoc uoluit insigere cordib; et
memorię discipulorū a quib; ad passionem
digressurus erat. et ideo n̄ p̄cepit q̄ de
inceps ordine sumeret. ut apl̄s p̄ q̄s eccl̄ia
dispositus erat seruaret hunc locum.
Nūqđ domos n̄ habetis ad manducandū
et bibendū. aut eccl̄iam dī c̄tempnit.
et c̄funditis eos qui n̄ habent. **Ex libro**
questionū leuitici titulo. l. viii. Eccl̄ia
homines sunt de quib; dicit. ut exhiberet
sibi gl̄osam eccl̄iam. Hoc tamē uocari etiā
ipsā domū orationis idem apl̄s testis est.
ubi ait. Nūqđ domos n̄ habetis ad man
ducandū et bibendū. an eccl̄iam dī c̄temp
nit. Et hoc cottidian⁹ loquendi usus op
tinuit. ut in eccl̄iam p̄dire aut ad eccl̄iam
c̄fugere n̄ dicat. n̄ qui ad locū ipsū parietib;
p̄dierit uel c̄fugerit. quib; c̄gregatio cō
nectur. **Ego enī accepi a dño qđ et tradi**
di uob̄. qm̄ dñs nr̄. inē xp̄e in qua no
ēte tradebat. accepit panē. et gr̄as agen
fregit et dixit. Hoc est corp⁹ meū. qđ p

nobis traditur: hoc facite in mea commemora-
 tione. Similiter et calicem postquam cenauit
 dicens. Hic calix noui testamenti est in
 meo sanguine: hoc facite quicunque bi-
 betis in mea commemoratione. **Ex libro**
questionum numeri. titulo. xxx. in. Et
 locutus est inquit dominus ad moysen et aaron
 dicens. Ista distinctio legis. quęcunque estitu-
 it dominus. perculdubio non est distinctio. non inter
 aliqua duo uel plura. Nam singularitas
 distinctione non requirit. nec distinctione
 cuiuslibet rei commemorauit. sed addidit legem.
 et secutus adiunxit. quęcunque constituit dominus
 precipiendo utique non errando. Nam etiam non
 nulli interpretes. quęcunque precepit dominus
 transulerunt. Si ergo hec est distinctio le-
 gis quęcunque precepit dominus. perculdubio ma-
 gna est ista distinctio. et recte intelligitur
 duo testamenta distinguere. Eadem quippe sunt
 in uetere et nouo. ibi obumbrata hic reue-
 lata. ibi prefigurata. hic manifestata.
 Nam non solum sacramenta diuisa sunt. uerum
 etiam premissa ibi uidentur temporalia proponi.
 quibus spirituale premissum occulte significetur.
 hic autem manifestissime spiritualia promit-
 tuntur eterna. Temporalium autem bonorum
 atque carnalium. et spiritualium atque eternorum. quę
 clarior certiorque distinctio est. quam passio
 domini nostri iesu christi. in cuius morte satis constat
 non istam tamen transitoriamque felicitatem a
 domino deo pro magno munere spandam et
 optandam. quandoquidem in unigenito filio
 suo quę tanta illa prepeti uoluit. longe
 aliud a se peti expectarique oportere ap-
 tissima distinctione declarauit. **Ex ser-**
monem de sacrificio uespertino. Hoc ergo
 sacrificium ubi sacerdos uictima est redemit
 nos fusso sanguine creatoris. non tamen nos cre-
 auit eo. sanguine scilicet redemit sanguine.

Creauit nos in principio quod erat uerbum. et
 uerbum quod erat apud deum. et deus erat uerbum.
 Ad hoc creati sumus. Sermo ceterum adiun-
 git. Omnia per ipsum facta sunt. et sine ip-
 so factum est nihil. Hoc est quod creati sumus.
 Quo uero redempti. audi. Quod factum est inquit
 in eo uita est. et uita erat lux hominum.
 et lux in tenebris lucet. et tenebre eam non
 comprehenderunt. Sed ut non sint tenebre
 possintque comprehendere. tenebre enim pec-
 catores. tenebre infideles. ut ergo non sint
 tenebre possintque comprehendere. uerbum
 caro factum est. et habitauit in nobis.
 Videte uerbum. uidete uerbum carnem. uerbum
 ante carnem. In principio erat uerbum. et apud
 deum deus erat. et omnia per ipsum facta sunt.
 Vbi hic sanguis. Ecce iam auctore tuus. scilicet
 nondum est precium tuum. Unde ergo redemptus.
 Quia uerbum caro factum est. et habitauit in
 nobis. **Ex libro confessionum. x.** Quomodo nos
 amasti patre bone. quod filio tuo unico non prepe-
 cisti. sed pro nobis impus tradidisti eum. Quomodo
 nos amasti. pro quibus ille non rapinam arbitra-
 ris est equalis tibi. factus est subditus usque
 ad mortem crucis. Unus ille in mortuis
 liber potestatem habens ponendi animam.
 potestatem habens iterum sumendi eam. pro
 nobis et uictor et uictima. pro nobis et sacerdos
 et sacrificium. et ideo sacerdos quia sacrificium.
 faciens et nos de seruis filios de te nascendo
 nobis seruendo. **Ex tractatu psalmi. xc. viii.**
 Quando hoc dominus commendauit. de carne
 sua locutus erat et dixerat. Nisi quis mandu-
 cauerit carnem meam. non habebit in se uitam
 eternam. Et ait. Verba quę locutus sum uobis.
 spiritus et uita sunt. Spirituali intelligit quod
 locutus sum. Non hoc corpus manducaturi
 estis quod uidetis. et bibaturi illi sanguinem
 quę fusi sunt qui me crucifigent. Sa-

eramentū aliqđ uob cōmendau. Spūalit̄ in
tellectū. uiuificabit uos. Et si necesse ē illud
uisibiliter celebrari. oportet tam̄ uisibilit̄
intellegi. **Ex relatu euanglii sedm ioh. xxi. in.**

Ego sū panis uiuū. qui de celo descendi.
Dixit sē panē qui de celo descendit. hortan̄
ut credam̄ in eū. Credere enī in eū. hoc ē
manducare panē uiuū. Qui credit mandu-
cat. inuisibilit̄ saginat̄. q̄a inuisibiliter
renascit̄. Infans intus ē. nouus intus est
Ego sū panis uiuū. q̄ de celo descendi. De
celo descendit & manna. S; manna um-
bra erat. iste uerit̄ est. **Itē ex eodem.**

Amen am̄ dico uob. nisi manducaueritis car-
nē filiū hominis et biberitis ei' sanguinē.
n̄ habebitis uitā in uob. Quom̄ quidē det̄.
& q̄mā mod' sit manducandi istū panem.
ignoratis. Veruntam̄ n̄ manducaueritis
carnē filiū hominis & biberitis ei' sangui-
nē. n̄ habebitis uitā in uob. Hec n̄ utiq;
cadauerib' s; uiuentib' loquebat̄. Vnde
ne istā uitā intellegentes et de hac re
litigarent. secut' adiunxit. Qui mandu-
cat meā carnē & bibit meū sanguinē.
habet uitā eternā. Hanc ḡ n̄ habet. qui
istū panē n̄ manducat. nec istū sanguinē
bibit. Nam tēporalē uitā sine illo habe-
re homines possunt. et̄nam ū om̄ino non
possunt. Qui ḡ n̄ manducat ei' carnem
nec bibit ei' sanguinē n̄ habet uitā in se.
& q̄ manducat ei' carnē et bibit ei' san-
guinē habet uitā in se. Ad utrūq; re-
spondet. qđ dixit eternā. Non ita est
in hac esca. quā sustentande hui' uite
tēporalis causa sumimus. Nā qui eam n̄
sumpsit n̄ uiuet. nec tam̄ qui eā sūpse-
rit uiuet. Fieri enim potest. ut senio
uel morbo uel aliq' casu plurimu et qui
eam sumpserint moriant̄. In hoc ū cibo

et potu idest corpore & sanguine dñi
ita est. Nam et qui tam̄ n̄ sumit. n̄ habet
uitā. et qui eā sumit. habet uitā. Et habet
utiq; eternā. Sicut misit me m̄g'r quon̄
pater et ego uiuo ppter patrē. & q̄mā
ducit me et ipse uiuit ppter me. Participa-
tio filiū p unitatē corporis ei' & sangui-
nis qđ illa manducatio potatioq; signi-
ficat. nos efficit meliores. Viuum ḡ nos
pp̄t ipsū manducantes eū idest ipsū ac-
cipientes uitā eternā. quā n̄ habebamus
ex nob. Ut ḡ quisque uiuat ppter me.
participatio facit qua manducat me.
Ego itaq; humiliatus uiuo ppter patrē.
ille erect' uiuit ppter me. Exposuit itaq;
modū attributionis hui' et domi sui. qm̄
daret manducare carnē suam dicens.
Qui manducat carnē meā & bibit sangui-
nem meū. in me manet & ego in illo. Sig-
nū quia manducauit & bibit hoc est.
Si manet & manet̄. si habitat & inhabi-
tatur: si heret ut n̄ deserat̄. Hoc ḡ nos
docuit & ammonuit mysticis uerbis.
ut sum' in ei' corpore. sub ipso capite in
membris ei'. edentes carnē ei'. n̄ relin-
quentes unitatē eius. Hoc ḡ totū ad hoc
nob ualeat ut carnē xpi et sanguinē xpi
n̄ edam' tantū in sacramento qđ & multi
mali. s; usq; ad sp̄c participationē man-
ducem' et bibamus. ut in dñi corpore
tanquā mēbra maneam'. ut ei' spū uegere-
mur: quom̄ mansit in illo sc̄s Laurentius
cui hodie festam celebram'. Mansit usq;
ad tēptationē. mansit usq; ad tyrannicā
int̄rogationē. mansit usq; ad acerrimam
cōminationē. mansit usq; ad p̄mptionē.
Parum est. usq; ad immanē excruciatio-
nē mansit. Non enī occisus est cito. sed
cruciat' in igne diu uiuere pmissus est.

s; tarde mori cōpulsus est. In illa g longa
 morte. in illis tormētis. quia bene man-
 ducauerat et biberat. tanquā illa esca sa-
 gnat² et illo calice ebrius tormēta n̄ sensit.
 Ibi enī erat qui dixit. Spē est q̄ uiuificat.
 Caro enī ardebat. s; spē animā uegetabat.
 Non cessit. et in regnū successit. **Quon-**
enī manducabitis hunc panē &
calicem bibetis. mortē dñi annuntiabit
donec ueniat. Ex libro contra faustum.
 Significat finē sc̄li quando erit sc̄ar reges.
 non adhuc in sacramēto sp̄i q̄ in hoc tē-
 pore cōsociatur eccl̄ia. quādiu bibit qd
 de xp̄i latere manauit. s; iam in ipsa per-
 fectione salutis eterne cū tradet^r regnū
 dō et patri. ut in illa p̄spicua. contēpla-
 tione incommutabilis ueritatis nul-
 lis m̄steris corporalib⁹ egeamus. **Itaq;**
quicūq; manducauerit panē uel bibe-
rit calicē dñi indigne. reus erit corporis
& sanguinis dñi. Ex tractatu euangeli
scdm iohannē p̄mo. Et sc̄a possunt ob-
 esse in bonus etiā. sc̄a ad salutē insunt
 malis ad iudiciū. Certe enim fr̄s no-
 uim⁹ qd accipiam⁹. Et utiq; sc̄m est qd acci-
 pim⁹. et nemo dicit. n̄ ēē sc̄m. Et qd dicit
 apl̄s. qui autē manducat et bibit indig-
 ne. iudiciū sibi manducat & bibit. n̄ ait
 quia illa res mala est. s; quia ille malus
 male accipiendo ad iudiciū accipit bonū.
 qd accipit. Non enī mala erat buccella.
 quē tradita est uidē a dñō. Absit. Medi-
 cus n̄ daret uenenum. Salutē medicus
 dedit. Sed indigne accipiendo ad p̄niciem
 accepit. qui n̄ pacatus accepit. **Ex trac-**
tatu euangelii scdm iohēm. l. x. scdo.
 Scio k̄m moueri posse n̄nullos siue pios
 ut requirant. siue impios ut rephendat.
 qd postea quā panē tinctū suo traditori

dñs dedit. intrauerit in illum satanas. Di-
 cunt enim. Itane hoc meruit panis xp̄i.
 porrect⁹ de m̄sa xp̄i. ut post illū intraret
 in ei⁹ disciplinā sathanas. Quib⁹ respondem⁹.
 hinc potius nos doceri. quā sit cauendū
 male accipe bonum. Multū q̄ppe inter-
 est. n̄ quid accipiat. s; quis accipiat. nec
 quale sit. datur⁹. s; qualis sit ipse cui dat⁹.
 Nam et bona obsunt & mala p̄sunt. sicut
 fuerint quib⁹ dantur. Peccatū inq̄t apl̄s
 ut appareat peccatū. p̄ bonū m̄ opatū
 est mortē. Ecce p̄ bonum factū est malū.
 dum male accipit^r bonū. Itemq; ipse ait.
 In magnitudine reuelationū mearū ne
 extollar^r. datus est m̄ stimulus carnis
 meę angls sathanę qui me colaphizet.
 Propt̄ qd ter dñm rogauit ut auferret
 eū a me. & dixit mihi. Sufficit tibi gr̄a
 mea. nā uirtus in infirmitate p̄ficatur.
 Ecce p̄ malū factū est bonū. cū bene acci-
 pitur malū. Quid g miraris. si datus est
 uidē panis xp̄i p̄ quē manciparetur
 diabolo. cū uideas e contrario datum
 paulo anglm̄ diaboli. p̄ quē p̄ficeretur
 in xp̄o. Ita et malo bonū obsunt. et
 bono malum p̄fuit. Recordamini un-
 de sit scriptū. quicūque manducauerit
 panē aut biberit calicē dñi indigne.
 reus erit corporis et sanguinis dñi.
 Et de his erat sermo cū hoc apl̄s diceret.
 qui dñi corp⁹ uelut quēlibet aliū cibum
 indiseret negligentiq; sumebant. Hic
 g sic corrumpitur qui n̄ diiudicat hoc est
 n̄ discernit a ceteris cibis dñicum corp⁹.
 quom̄ dāpnat^r qui ad ei⁹ m̄sam fingens
 amicum accedit inimicus. Si rephensi-
 one tangitur negligentia cūuantis.
 qua pena pcutitur uenditor inuitantis.
Probet autē seipsum homo. & sic de

pane illo edat & de calice bibat. **Ex tractatu euangelii secundum iohannem. xviii.**

Quia multi de altari accipiunt & moriuntur. & accipiendo moriuntur. Unde dicit apostolus. Iudicium sibi manducat et bibit. Non enim buccella dominica uenenum uide fuit. et tam accepit. Et cum accepit. in eum inimicus intrauit. non quia malum accepit. sed quia bonum malus accepit. Videte ergo fratres. Panem celestem spiritualiter manducate. innocentiam ad altare apportate. Peccata et si sunt cotidiana uel non sunt mortifera. antequam ad altare accedatis attendite quid dicatis. Dimittite nobis debita nostra. sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Dimittis. dimittitur tibi. Securus accede. panis est. non uenenum. Sed uide si dimittis. Nam si non dimittis. mentiris. et ei mentiris quem non fallis. Mentiri deo potes. deum fallere non potes. Nouit ille quid agat. Intus te uidet intus te examinat. uirtus inspicit uirtus iudicat. uirtus autem dampnat aut coronat. **Ex libro ad ianuarium primo.** Dixerit aliquis. non cotidie accipienda eucharistia. Inuestigabis. quare. Quia inquit eligendi sunt dies. quibus purius homo continentiusque uiuit. quam ad tantum sacramentum dignus accedat. Qui enim manducauerit indigne. iudicium sibi manducat et bibit. Alius contra. Immo inquit si tanta est plaga peccati atque impetus morbi. ut medicamenta talia differenda sint. auctoritate antistitis debet quisque ab altario remoueri ad agenda penitentiam. et eadem auctoritate reconciliari. Hoc est enim indigne accipere. si eo tempore accipiat quod debet agere penitentiam. non ut arbitrio suo cum libet uel auferat se communioni uel reddat. Ceterum si tanta non sunt ut excommunicandus quisque iudicetur.

non se debet a cottidiana medicina dominici corporis separare. Rectius inter eos fortasse quisquam dirimit litem. qui monet precipue ut in christi pace permanant. faciat autem unusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum. Neuter enim eorum exhorret corpus & sanguinem domini. sed saluberrimum sacramentum certatim honorare contendunt. Neque enim litigauerunt inter se. aut quisquam eorum se alteri proposuit zachaeus et ille centurio. cum alter eorum gaudens in domum suam dominum suscepit. alter dixerit. non sum dignus ut sub tectum meum intres. ambo saluatorem honorificantes diuino & quasi extraneo modo. ambo peccatis miseri. ambo misericordiam consecuti. Valet etiam ad hanc similitudinem. quod in primo populo unicuique pioz manna secundum propriam uoluntatem in ore sapiebat. Sic in ore unicuique christiani sacramentum illud quod subiungat est mundus. Nam ille honorando non audet cotidie sumere. & ille honorando non audet ullo die pretermittere. Contemptum solum non uult iste cibus. sic manna fastidium. Inde enim & apostolus indigne acceptum ab eis quod hoc non discernebant a ceteris cibis. ueneratione singulariter debita. Continuo quippe cum diuisset iudicium sibi manducat et bibit. ad id ut diceret. non dimicans corpus domini. Quod satis toto ipso loco epistolae si diligentur attendatur apparet. **Ex sermone de uerbis euangelii.** Quid est christum manducare. Non hoc est solum in sacramento eius corpus accipere. Multi enim accipiunt indigni. de quibus dicit apostolus. Qui manducat et bibit calicem domini indigne. iudicium sibi manducat et bibit. Sed quomodo manducandus est christus. Quo modo ipse dicit. Qui manducat carnem

mea et bibit sanguinem meum. in me manet
et ego in illo. Si in me manet et ego in illo.
tunc manducat et bibit. Qui autem non in me
manet nec ego in illo. et si accipiat sacra-
mentum acquirit magni tormentum. Qui
ergo in me manet quod ait. loco alio ipse dicit.
Qui facit mandata mea. in me manet. et
ego in illo. Videte ergo fratres. quia si separemu-
ni a corpore domini. timendum est ne fame
moriamini. Ipse enim dicit. Qui non manducat
carnem meam nec bibit sanguinem meum. non in
se vitam habebit. Si ergo separemini ut non
manducetis corpus et sanguinem domini. metu-
endum est ne moriamini. Si autem accipiat
indigne et bibatis indigne. metuendum
est. ne iudicium manducetis et bibatis. An-
gustie vobis magne. Bene uiuite. et dila-
tant angustie. Nolite vobis male uiuen-
tis vitam promittere. quod non promittit deus. fallit
se homo. quando promittit sibi. Malus testis.
tu tibi promittis quod ueritas negat. Veritas
dicit. Si male uiuitis. in eternum moriemini.
et tu tibi dicis. et male uiuo et in eternum
cum christo uiuo. Ergo non potestis bene ui-
uere. nisi ille adiuuerit. nisi ille dederit. nisi
ille donauerit. Inde orate et manduca-
te. Orate. et ab his angustis liberabimini.
Implebit enim uos. et in bene agendo. et
in bene uiuendo. Inspiciat uera conscientia.
Implebit os uestrum laude dei et exultatio-
ne. et dicetis illi de magnis angustis
liberati. Et liberaasti gressus meos subter
me. et non sunt infirmata uestigia mea.
Ex libro sententiarum per seipsum. Ad altare
dimissibile quo non accedit iniustus. ille
peruenit. qui ad hoc presens iustificatus ac-
cedit. Inueniet enim illic vitam suam. quod dis-
creuerit causam suam. **Qui enim man-**
ducat et bibit indigne. iudicium sibi

manducat et bibit. non diiudicans corpus domini.
Ex tractatu euangelii secundum iohannem. l. mo.
Talis erat iudas. et tamen cum sanctis discipulis unde
cum intrabat. exhibat. Ad ipsam dominicam cenam
pariter accessit. Conuersari cum eis potuit.
eos inquinare non potuit. De uno pane pe-
trus accepit et iudas. et tamen quae pars
fidei cum infidele. Petrus enim accepit ad
vitam. iudas ad mortem. Quomodo enim ille
odor bonus. sic ille cibus bonus. Sicut ergo
odori bonus. ita et cibi bonus. Bonos uiuifi-
cat. malos mortificat. Qui enim manduca-
uerit indigne. iudicium sibi manducat
et bibit. Iudicium sibi. non tibi. Si iudicium
sibi non est. tolera malum bonum. ut uenias ad
primum bonorum. ne mittaris in penam malorum.
Ex tractatu psalmi. xl. vii. Quam multo
iudas implet sathanas. indigne accipi-
entes buccellas ad iudicium suum. Qui
enim manducat et bibit indigne. iudici-
um sibi manducat et bibit. Non malum
est quod datur. sed bonum malo in iudicium datur.
Bene esse non potest male accipienti quod
bonum est. **Ex sermone de blasphem-**
ia in spiritu sancto. Illud etiam quod ait. qui
manducat carnem meam et bibit sangui-
nem meum in me manet et ego in illo. quoniam
intellecturi sumus. Nunquid etiam illos
hic poterimus accipere de quibus dicit
apostolus. quod iudicium sibi manducant et bi-
bant. cum ipsam carnem manducant et
ipsam sanguinem bibant. Nunquid et iu-
das magistri uenditor et traditor
impius. quamuis primum illi manibus eius con-
fectum carnis et sanguinis eius sacramentum
cum ceteris discipulis sicut apostolus lucas eu-
angelista declarat manducaret et bibe-
ret mansit in christo et christus in eo. Multa
denique qui uel corde ficto carnem illam

manducant & sanguinē bibunt. cū uel
manducauerint & biberint apostate fuisset.
nūq̃d manent in xp̃o aut xp̃e in eis.
S; p̃fecto ē quidā mod' manducandi il-
lam carnē & bibendi illū sanguinē. q̃m
q̃ manducauerit & biberit in xp̃o ma-
net & xp̃e in eo. Non g̃ q̃cunq; modo q̃s
que manducauerit carnē xp̃i & biberit
sanguinē xp̃i manet in xp̃o et in illo xp̃e.
s; certo q̃dā modo. quē modū utiq; ip-
se uidebat q̃ndo ista dicebat. **Ex libro**
vi. de baptismo. Sicut enī iudas cui
buccellā tradidit dñs. n̄ malū accipien-
do s; male accipiendo locū in se diabo-
lo p̃buit. sic indigne quisque sumens
dñicum sacramētum n̄ efficit. ut quia ip-
se malus ē malū sit. aut quia n̄ ad salu-
tē accipit. nihil accipit. Corp' enī dñi
& sanguis dñi nihilomin' erat etiā illis
q̃b' dicebat ap̃ls. Qui manducat indig-
ne. iudiciū sibi manducat et bibit.

Ex epla concilii ad donatistas.

Quisquis a catholica ecclia fuerit separat'.
q̃ntūlibet laudabilē se uiuere existimet.
hoc solo scelere q̃d a xp̃i unitate disun-
ct' ē. n̄ habebit uitā. s; ira dī manet sup̃
eum. Quisq; autē in hac ecclia bene ui-
xerit nihil ei p̃iudicant aliena peccata.
q̃a unq̃sque in ea p̃priū om̃s portabit.
sic ap̃ls dicit. et q̃cūq; in ea corp' dñi
manducauerit indigne iudiciū sibi
manducat et bibit. Cū enim dicit iudi-
cium sibi manducat. satis ostendit. quia
n̄ alteri iudiciū manducat s; sibi. quia
cōmunio malorū n̄ maculat aliquē par-
ticipatione sacramētorū. s; cōsensio factorū.
Nam si in malis factis n̄ eis q̃sq; cōsenti-
at. portat malus causam suam. et p̃so-
nam suam. nec p̃iudicat alteri. quē in

consensione mali opis sociū n̄ habet criminis.

Ex libro sententiarū p̃speri. E sciam utiq;
accipit. et̃n̄tatis poculū bibit. q̃ in xp̃o ma-
net & cui xp̃e habitator est. Nam q̃ discor-
dat a xp̃o. nec carnē xp̃i manducat nec
sanguinē bibit. etiā si tante rei sacramētū
ad iudiciū suū p̃sumptionis cotidie indis-
ferentē accipiat. **Ideo inter uos multi in**
firma & imbecilles. & dormiunt multi.

Ex tractatu psalmi. c. xl. vii. Mortem
istam corporalem & uisibilem somni lo-
co scripturas ponere notū ē om̃ib' xp̃ianis.
cū dixerit de egrotantib' ap̃ls. Propterea
in uob' inq̃t multi infirmi et egri. & dor-
miunt sufficienter. Dormiunt inq̃t mo-
runtur. **Quod si nosmetipsos iudica-**
remus. n̄ utiq; iudicemur. **Ex libro**
de penitentia. Pro illis peccatis que legē
decalogus cōtinet. & de quib' ap̃ls. q̃m
q̃ talia agunt regnū dī n̄ possidebunt.
in penitentia maiorem in se quisq; seue-
ritatē debet exercere. ut a se ipso iudi-
cat' n̄ iudicet' a dñō. sicut idem ap̃ls
ait. si enī nos iudicarem'. a dñō n̄ iudi-
carem'. Ascendat itaq; hō aduersum se
tribunal m̃tis sue. si timet illud q̃d oportet
nos exhiberi ante tribunal xp̃i. ut
illuc recipiat unusq̃sque que p̃ corp' gessit
siue bonū siue malum. Constituat se
ante faciem suā. ne hoc ei postea fiat.
Nam minat' hoc d̃s peccatori dicens.
Arguam te & statuā te ante faciem tuā.
Atq; ita cōstituto in corde iudicio. adsit
accusatrix cogitatio. testis cōscientia.
carnifex timor. Inde quidā sanguis ani-
mi cōfitentis p̃ lacrimas p̃fluat. Postre-
mo ab ipsa m̃te talis sententia p̃feratur.
ut se indignū homo iudicet. participati-
one corporis et sanguinis dñi. ut qui

separari a regno celoy timet p ultimā senten-
tiā sūm iudicis. p ecclasticā disciplinam
a sacramento celestis panis interim separetur.
Verset ante oculos imago futuri iudicii.
ut cū alii accedunt ad altare dī q ipse n̄
accedit. cogitet quā sit cōremiscenda illa
pena. cū percipientib' alius uitā gñā. alii
in mortē precipitent' eternā. Ad hoc enim
altare qd nē est in ecclia in t̄ra positū. t̄re-
nis oculis expositū. ad mysterioy diuinoy
signacula celebranda multi etiā scelerati
possunt accedere. cū d̄s cōmendat in hoc
tēpore patientiā. ut in futuro exerat se-
ueritatē suā. Accedunt enī ignorantes
qm̄ patientia dī ad penitentia eos adducit.
illi autē scdm duriciā cordis sui & cor-
impenitens thesaurizant sibi irā in die
irę & reuelationis iusti iudicii dī q reddet
unicuiq; scdm opa sua. Ad illud altare
q pcursoe p nob introit iūc. q caput
caput ecclie pcessit mēbris ceteris secu-
turis. null' eoy accedere poterit. de qb' s
ut iā cōmemorauī dixit apls. qm̄ q talia
agunt regnū dī n̄ possidebunt. Solus
enī sacdos s; plane totus ibi assistet. ad
iuncto scilicet corpore cui caput ē. quo
iam ascendit in celū. Ipse est cui dicit
apls petrus. plebs scā. regale sacerdotiū.
Quom̄ g in interiora ueli & in illa inuisi-
bilia scā scōy intrare audebit & poterit.
q medicinā disciplinę cōtempnens nolu-
it paulisp a uisibilib' separari. Qui enī
noluit humiliari ut exaltaret. cū exal-
tari uoluerit deciet. & in cūm se iun-
get ab cūis scīs. Quisq; hoc tēpore p
merita obedientię. et p satisfactionē pe-
nitentię. n̄ sibi prouidit locū in corpore sa-
cerdotis. qua fronte impudentię tē uo-
let auerta faciē dī a peccatis suis. q nunc

toto corde n̄ dicit. qm̄ faciū meū ego agnos-
co. et peccatū meū ante me est semper.
Iuo pacto queso d̄s dignat' agnoscere.
qd in se homo dedignat' agnoscere. **Ex**
libro sententiarū pspī. Peccata siue parua
siue magna impunita ēē n̄ possunt. quia
aut homine penitente aut dō iudicante
plectunt'. Cessat autē diuina uindicta.
si cūersio pcurrat humana. Amat enī d̄s
cōfiteantib' parere. & eos q seipsos iudi-
cant n̄ iudicare. **Dum iudicam' aū a dño**
corripim'. ut n̄ cū hoc mundo dāpnem'.
Ex libro enchiridion. Multa etiā hic
uident' ignosci et nullis supplicis uin-
dicari. s; eoy penę reseruant' in posterū.
Neq; enī pprie frustra ille dicit' dies iu-
dicii. qndo uentur' ē iudex uiuoy et
mortuoy. sicut c contrario uindicant' hic
aliqua. et tam si remittant' pfecto in futū
sclo n̄ nocebunt. Ap̄tea de quib'dā tem-
poralib' penus que in hac uita peccantib'
irrogant' eis quoy peccata delent' ne
reseruent' in finem. ait apls. Si enī nosipso
iudicarem'. a dño n̄ iudicarem'. Cū iudica-
mur aū a dño corripim'. ne cū hoc mun-
do dāpnemur. **Ex libro ad paulinū de**
cura p mortuis agenda. Inuenit' in reg-
noy libris dñm p ppham minari alteri p
phete. q ei' transgress' ē uerbu. qd n̄ in-
ferret' cadauer ei' in sepulchrū patrū ei'.
Que scriptura sic habet. Hec dicit dñs.
Quia inobediens fuisti ori dñi. & n̄ custo-
disti mandatū qd t̄ mandauit dñs d̄s
tuus. et reuiss es & comedisti panē. & bi-
bisti aquā in loco in quo pcepi tibi ne co-
mederes panē neq; biberes aquā. n̄ in-
feret' cadauer tuū in sepulchrū patrū
tuoy. Quanta hec pena pendenda sit.
si scdm euglm cogitem'. ubi post corpus

occisum nihil metuendū ēē didicim⁹. ne
mēbra exanima patiant⁹. nec pena dicenda
est. Si autē humanū erga suā carnē cōside-
rem⁹ affectū. potuit inde terreri uel cōri-
stari uiu⁹. qđ sensurus n̄ erat mortuus.
Et hęc erat pena. cū docebat animus id
de suo corpore futurū. quāuis cū fieret
n̄ doleret. Hacten⁹ enī uoluit dñs seruū
suū plectere. qui n̄ sua cōtumacia spreue-
rat pceptū ei⁹ implere. s; aliena decipien-
te fallacia obedire se credidit qđdo n̄
obediuit. Neq; enī putandū est. ita eum
fuisse interemptū morsu bestie ut ad sup-
plicium tartareū ei⁹ deinde anima rapet⁹.
qđdoquidē ipsū corp⁹ ei⁹ idem leo qđ occi-
derat custodiuit. uincto etiā qđ uehebatur
illeso. & simul cū illa immani fera intrepī-
da p̄sentia ad sui dñi fun⁹ astante. Quo
mirabili signo apparet hominē dī coerci-
tum potius tēporalit⁹ usq; ad mortē. quā
punitū ēē post mortem. De qua r̄ apls
cū p quadā offensa cōmemorasset infir-
mitates mortesq; multorū. si enī nosipso⁹
inqt iudicarem⁹. a dño n̄ iudicarem⁹. Cū
iudicam⁹ autē a dño corripim⁹. ne cū hoc
mundo dāpnem⁹. **Ex tēlatu psalmi. xc. i.**

Modo parit malis adducens illos ad penu-
tentia. flagellat bonos erudiens illos ad
regnū celoy. Propterea flagellat modo.
quia n̄ t̄ seruat ignē eternū. Cū tu posit⁹
fueris ad dexterā. tunc dicet⁹ positus ad
sinistrā. Ite in ignē eternū. qui paratus ē
diabolo et anglis ei⁹. **Ex tēlatu p̄si. xc. viii.**

Tu p̄picius fuisti illis. & uindicans in om̄s
affectiones eorū. Etiam uindicans p̄picius
fuisti. n̄ solū donans peccata. s; etiā uin-
dicans p̄picius fuisti. Illi qđ dñs irascit⁹. quē
peccantē n̄ flagellat. Nam cui uere p̄pi-
tius est. n̄ solū donat peccata ne noceat

ad futurū sc̄lm. s; etiā castigat ne semper
peccare delectet. Vindicabat qđ ita. n̄ iras-
cens s; p̄picius. ut p̄ficeret ceptū non ut
damnaret electum. **Itaq; fr̄es mei. cum
euentis ad manducandū. inuicē expec-
tate. Siquis autē esurit. domi manducet.
ut n̄ in iudiciū conueniatis. Cetera uero
cū uenero disponam. Ex eplā p̄ma ad
ianuariū.** Cum dixisset de hoc sacra-
mento loquens. p̄picius qđ fr̄es cū uentis ad
manducandū inuicē expectate. si quis
esurit domi manducet ut n̄ ad iudiciū
cōueniatis. statī subtexuit. cetera uero cū ue-
nero ordinabo. Hinc intellegi dat⁹. qđ
multū erat ut in eplā totū illis agendi
ordinē insinuaret. quē uniuersa p̄ orbem
seruat ecclia ab ipso ordinatū esse. qđ
nulla horū diuinitate uariatur. **De sp̄u
alib⁹ autē nolo uos ignorare fr̄es. Scitū
qm̄ cū gentes essetis. ad simulachra mu-
ta p̄ ut ducebamini euntes. Ex tracta-
tu psalmi. lxxxv. Om̄s gentes in uno
una. ipsa ē unitas. Quom̄ enī ecclia et ec-
clesie. illę ecclie quę ecclia. sic illa gens
quę gentes. Antea gentes multe gentū.
modo una gens. Quare una gens? Quia
una fides. quia una spes. qđ una karitas.
una expectatio. Postremo qđ una gens.
qđ una patria. Celsas patria ierlm̄ est.
Quisq; autē inde cuius n̄ est. ad istā gen-
tē n̄ p̄tinet. quisq; autē inde cuius ē. in
in una gente dī est. & hęc gens ab orien-
te in occidentē. ab aquilone in mare dis-
tendit p̄ quatuor partes totius orbis.
**Ideo notū uobis facio. qđ nemo in sp̄u de-
loquens dicit anathema m̄i. Et nemo
potest dicere dñs iñc. n̄ in sp̄u sancto.**
Ex libro. ii. de sermone dñi in monte.
Non om̄s qui dicit m̄ dñe dñe intrabit**

in regnū celoy. sed qui facit uoluntatē pa-
tris mei qui in celis ē. ipse intrabit in reg-
nū celoy. Ne putem⁹ ad illos fruct⁹ iā pti-
nere. si quis dñō nrō dicat. dñe dñe. & ex
eo nob⁹ arbor bona uideat⁹. s; illi sūt fruct⁹ dicendi.
facere uoluntatē patris qui in celis ē. cui⁹
faciend⁹ seipsū exemplū p̄bere dignat⁹
est. Sed merito potest mouere. qm̄ huic
sententię cūueniat illud aplī ubi ait. nemo
in spū dī loquens dicit anathema iūu.
et nemo potest dicere dñm iūm n̄ in spū
scō. quia neq; aliq; habentes spm̄ sc̄m
possum⁹ dicere n̄ intraturos in regnū ce-
loy. si p̄seuerauerint usq; in finē. neq; il-
los q̄ dicunt dñe dñe & tam̄ n̄ intrant
in regnū celoy. possum⁹ dicere habere spm̄
sc̄m. Quom̄ ḡ dicit. nemo dñm iūm n̄ in
spū scō. n̄ quia p̄prie apls. posuit
uerbū qd̄ est dicit. ut significet uolunta-
tē atq; intellectū dicentis. Dñs ū genera-
liter posuit uerbū qd̄ ait. n̄ om̄s q̄ dic̄
mhi dñe dñe. intrabit in regnū celoy.
Videt⁹ enī dicere etiam ille. q̄ nec uult
nec intellegit qd̄ dicit. Sed ille p̄prie
dicit. q̄ uoluntatē ac m̄tem suā sono uo-
cis enunciat. **Ex tractatu euglii scđm**
iohem. lxx. i. Aplīca uox est. nemo
dicit dñs iūc n̄ in spū scō. Et quis dñm
iūm n̄ qui eū diligit dicit. Si eo modo
dicit q̄ intellegi apls uoluit. multi enī
uoce dicunt. corde autē et factis negat.
sicut de talib⁹ ait. cōfuent⁹ se nosse dñm
factis autē negant. Si negat⁹ factis. p̄cul-
dubio etiā dicit⁹ factis. Nemo itaq; dic̄
dñs iūc. nisi animo. uerbo. facto. corde.
ore. opere. Nemo dic̄ dñs iūc n̄ in spū
scō. et nemo sic dicit nisi qui diligit.

Ex libro de trinitate. viii. Aliter di-
cunt⁹ ūba. quę sp̄atia tēpōz syllabis te-

nent siue p̄nuncient⁹ siue cogitent⁹. aliter
om̄e qd̄ notū est. Verbū dicit⁹ anime im-
pressum. quādiu de memoria p̄ferri et
definiri potest. quāuis res ipsa displice-
at. aliter cū placet qd̄ m̄te conspiciatur.
Scđm qd̄ genus uerbi accipiendū est.
qd̄ ait apls. nemo dicit dñs iūc n̄ in spū
scō. cū scđm aliā uerbi notionē dicant
hoc et illi de quib⁹ ipse dñs ait. n̄ om̄s
qui dicit m̄ dñe dñe intrabit in regnū
celoy. **Diuisiones ū grārū sunt. idem**
autē sps. & diuisiones ministracionum
sunt idem aū dñs. & diuisiones opatio-
nū sunt idem ū dñs. q̄ opat⁹ om̄ia in om̄ib⁹.

Ex libro ad dārdanū de p̄sentia dei.

Deus natura incorporea et immutabilit̄
uua ētna stabilitate in seipso manens.
totus ad eē reb⁹ om̄ib⁹ potest. & singuli⁹
tot⁹. quāuis in quib⁹ habitat habeant
eū p̄ sue capacitatis diuinitate alii am-
plius alii minus. q̄s ipse dilectissimum
sibi tēplū gr̄e sue bonitatis edificat.
Et donationū quidem dicte sunt diuisiones.
tanquā p̄ partes & mēbra un⁹s corporis.
Ubi et simul om̄s unū tēplū. & singuli
singula tēpla sum⁹. quia n̄ est dñs in om̄ib⁹
quā in singulis maior. Et fit plerūq; ut
plures eū min⁹ capiant. un⁹ amplius. S; cū
dixisset apls diuisiones aū donationum
sc̄o. cōtinuo subiicit. idem autē sp̄s. Item
ipsas donationū diuisiones cū memoras-
set. om̄ia autē hęc inquit opatur⁹ un⁹
idem sp̄s diuidens p̄pria unicuiq; p̄ ut
uult. diuidens ḡ n̄ ipse diuisus. quia
ipse un⁹ atq; idem. Ille ū diuisiones
dicte sunt. sicut mēbroz in corpore.
q̄a n̄ idem ualent aures qd̄ oculi. Atq;
ita mēbra cetera diuisis officius cōcordit̄
distributa. quę tam̄ cū sanū sum⁹ una

neq; diuisa. nec alibi maior. alibi minor.
s; cū sint disparia ipsa cōmuni et pari salute
ēgaudent. Hui' corporis caput ē xp̄c. huius
corporis unitas nr̄o sacrificio cōmendatur.
Qd̄ breuit' significauit apl's dicens. Vnus
panis. unū corp' multi sumus. Per caput
nr̄m reconciliam' dō. quia in illo ē diuini-
tas unigeniti facta particeps humilitatis
nr̄e. ut et nos particeps ēēmus immortali-
tatis ei'. Hoc sacramtū longe est a cordib'
sapientiū supboꝝ et ideo n̄ xp̄ianōꝝ. ac
p hoc nec uert sapientium. Illoꝝ etiā dico
sapientiū q̄ cognouerūt dñm. q̄a cognosce-
ntes dñm sicut dicit apl's n̄ sicut dñm glifi-
cauerūt aut gr̄as egerunt. Nostri autē in
q̄ sacrificio dicatur: gr̄as agam' dño deo
nr̄o. a cui' sacrificii humilitate longe ab-
est ty'pus et coturn' eoz. **Ex libro de**
trinitate. v. Scriptū est de spū scō. qd̄
om̄ia in om̄ib' opatur. Et quē opat'. uide.
Vnicuiq; autē inquit datur manifesta-
tio sp̄s ad utilitatē. Alii quidē p sp̄m
datur sermo sapientiē. alii sermo scien-
tiē scdm̄ eundē sp̄m. alteri fides in eodē
spū. alii donatio curationū in uno spū.
alii opationes uirtutū. alii pphetia. alii
diuinitas spūum. alteri genera lingua-
rum. Om̄ia autē hęc opatur un' atq;
idem sp̄s. diuidens ppria unicuiq; p ut
uult. utiq; sicut d's. Quis enī tanta illa
opari potest nisi d's. Idem autē d's. qui
opatur om̄ia in om̄ib'. Nam et singula-
tim̄ interrogem' de spū scō. uerissime respon-
dem' qd̄ d's sit. & cū patre & filio simul
un' d's est. **Vnicuiq; autē dat' manifesta-**
tio sp̄s ad utilitatē. Ex tractatu euglī
scdm̄ iohannem. xx. viii. Accepim'
et nos sp̄m sc̄m si amam' eccliam. si ca-
ritate cōpagnam'. si catholico nomine

et fide gaudeamus. Credam' fr̄es. qm̄ q̄sque
amat eccliam dī. tantū habet sp̄m sc̄m. Dat'
est enī sp̄s sicut apl's dicit ad manifestationē.
Quā manifestationē sicut item ipse dicit.
quia alii dat' p sp̄m sermo sapientiē. alii ser-
mo scientiē scdm̄ eundē sp̄m. alii fides in
eodē spū. alii donatio curationū in uno spū.
alii opatio uirtutū in eodē spū. Multa g'
dat' ad manifestationē. Sed tu forte eorū
om̄ium quē dari nihil habes. Si amas. n̄
nihil habes. Si enī amas unitatē. etiā tibi
habet quisq; in illa aliqd̄ habet. Tolle in-
uidiam. et tuū est qd̄ habeo. Tolle inui-
diam. & meū est qd̄ habes. Lux separat.
sanctas iungit. Oculi sol' uidet in corpo-
re. S; nūqd̄ soli sibi oculus uidet. Et
manui uidet & pedi uidet. & ceteris mē-
bris uidet. Non enī si aliquis in pedem
ictus ueniat. auertit se ocul' ut n̄ p̄eant-
at. Rurs' sola man' opatur in corpore.
Nam si ictus aliquis ueniens n̄ eat in ma-
nū s; tantū in faciem. nūqd̄ dicit man'
n̄ moueo quia n̄ tendit ad me. Sic pes
ambulando. om̄ib' membris militat.
Membra cetera tacent. lingua oib' loquit'.
Habem' g' sp̄m sc̄m si amam' eccliam. Ama-
mus autē. si in ei' cōpage & caritate cōsistim'.
Nam ipse apl's cū dixisset diuisa dona-
uari diuisis hominib' tanquā officia q̄
rūq; mēbrōꝝ. adhuc inqt̄ sup̄eminentio-
rē uā uob' demonstro. et cepit loqui de
caritate. Preposuit eā linguis angloꝝ et
hominū. pposuit miraculis fidei. pposu-
it illi etiā magno op̄i misericordiē. q̄ sua q̄sq;
quē possidet distribuit paupib'. & ad
extremū pposuit etiam corporis passionē.
His om̄ib' tā magnis reb' pposuit carita-
tē. Ipsam habeto et cuncta habebis. quia
sine illa nihil pderi. qcqd̄ habere poteris.

p̄posuit scientiē ⁊ prophetiā.

Quia uero ad spiritum sanctum pertinet karitas de qua loquimur. audi apostolum dicentem. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Quare ergo dominus spiritum cuius maxime beneficia in nobis sunt quia karitas dei per ipsum diffusa est in cordibus nostris. post resurrectionem suam dare uoluit. Quod significauit. ut in resurrectione nostra caritas flagret. ab amore seculi separet. tota currat in dominum. **Alii quidem datur per spiritum sermo sapientie. alii autem sermo scientie secundum eundem spiritum. Ex libro de trinitate. cxi.** Habet enim et scientia modum suum bonum. si quod in ea inflat uel inflare assolet eternorum caritate uineatur. que non inflat sed ut sciamus edificat. Sine scientia quippe nec uirtutes ipse quibus recte uiuit possit haberi. per quas hec uita misera sic gubernetur. ut ad illam que uere beata est perueniatur eterna. Distat tamen ab eternorum contemplatione actio qua bene utimur temporalibus rebus. et illa sapientie hec scientie deputatur. Quamuis enim et illa que sapientia est possit scientia nuncupari sicut et apostolus loquitur ubi dicit. non scio ex parte tua autem cognoscam sicut et cognitus sum. quam scientiam perfectio contemplationis dei uult intelligi. quod sanctorum summum erit primum. tamen ubi dicit. alii quidem datur per spiritum sermo sapientie alii sermo secundum eundem spiritum. hec utique duo sine dubitatione distinguunt. licet non ibi explicet quod intersit et unde possit utrumque dinosci. Verum scripturarum sanctarum multiplicem copiam scrutatus. inuenio scriptum esse in iob libro. eodem sancto uiro loquente. Ecce pietas est sapientia. abstinere autem a malis scientia est. In hac differentia intelligendum est ad contemplationem sapientiam. ad actionem

scientiam pertinere. Pietatem quippe hoc loco posuit dei cultum. que grece dicitur theosebna. Nam hoc uerbum habet ista sententia in codicibus grecis. Et quid est in eternis excellentius quam deus. cuius solius immutabilis natura est. Et quis cultus eius non amare eius. quo non desideramus eum uidere. credimusque et spiritum nos esse uiuiros. Et quantum proficimus. Uidemus nunc per speculum in enigmate. tamen autem in manifestatione. Hoc est enim quod ait apostolus facie ad faciem. hoc est etiam quod iohannes ait. dilectissimi. non filii dei sumus. et nondum apparuit quod erimus. semper quia cum apparuerit similes ei erimus. quam uidebimus eum sicut est. De his atque huiusmodi sermo ipse in uidetur esse sermo sapientie. abstinere autem a malis quam iob scientiam dixit esse temporalium rerum. perculdubio est. quam secundum tempus in malis sumus a quibus abstinere debemus ut ad alia eterna bona ueniamus. Quam ob rem quicquid prudenter. fortiter. temperanter et iuste agimus. ad eam pertinet scientiam siue disciplinam. qua in euitandis malis bonisque appetendis actio nostra uersatur. Et quicquid propter exempla uel cauenda uel imitanda et propter quarumque rerum que nostris accommodata sunt usibus necessaria documta historica cognitio colligimus. de his ergo sermo cum fit. eum scientie sermonem puto discernendum a sermone sapientie. ad quam pertinent ea que non fuerunt nec futura sunt. sed sunt. et propter eternitatem in qua sunt et fuisset et esse et futura esse dicunt sine ulla mutabilitate temporis. Non enim sic fuerunt ut esse desinerent. aut sic futura sunt quasi non sint. sed ipsum esse semper habuerunt. semper habitura sunt. Manent autem non

tangua in spaciis locor fixa ueluti corpora
s; in natura incorporali. sic intelligibilia p-
sto sunt: mris aspectib; sic ista in locis uisi-
bilia uel cōtētabilia corporis sensib;.

Ex
telatu p̄si. c. xxx. v. Fecit d̄s celos in
intellectu spūales scōs suos quib; n̄ tantū
credere uerū etiā diuina intelligere dona-
uit. Hoc quīdum possunt et solā fidē
firmissimā tenent: tangua infra celos t̄re
nomine figurant̄. Et quia in baptismo
quē acceperunt inconcussa credulitate
cōsistunt. ideo dictū est. firmavit t̄rā sup
aquas. Item quia scriptū est de dño xp̄o
q̄d in illo sint om̄s thesauri sapientie &
scientie absconditi. hec autē duo idest
sapientiā et scientiā distare inter se ali-
quid alia quoq; scripturarū testant̄ elo-
quia maxime loquente scō iob ubi q̄-
dā modo singula definiunt̄. dixit autē
homini ecce pietas ipsa ē sapientiā. abs-
tinere autē a malis scientiā. n̄ inēgruen-
ter intelligim; sapientiā in cognitione &
dilectione ei q̄d semp est atq; incommuta-
biliter manet q̄d d̄s est. Nam q̄d ait. ec-
ce pietas ē sapientiā. theosebia dicta est
in greco: q̄d ut totū latine exprimat̄
dī cult; dici potest. Abstineret autē a ma-
lo q̄d dīc̄ ē scientiā. quid est aliud quā
in medio nationis tortuosē et p̄sē tan-
quā in nocte hui; scli caute prudentiq;
uersari. ut abstinendo quisque ab iniq-
tate n̄ confundat̄ tenebris p̄p̄ri mune-
ris luce discretis. Cum ḡ apls cōcordem
grarū ueritatē in hominib; dei uellet
ostendere. hec in p̄mis duo posuit dicen-
t̄. Alii quidem dat̄ p̄ sp̄m sermo sapientie.
hoc ē arbitre solem in potestate dici.
alii sermo scientie scdm eundē sp̄m. hanc
lunā. Deinde q̄dām stellas cōmemorari

puto in eo q̄d dicitur: alii fides in eodem spū.
alii curationū donatio in uno spū. alii op̄a-
tiones uirtutū. alii p̄phetia. alii diuindicatio
spūum. alii genera linguarū. alii int̄p̄ta-
tio sermonū. Nihil enī horū est. q̄d n̄ in hui;
scli nocte sit necessarium. Iuc cū transierit.
necessaria ista n̄ erunt.

Ex libro confessi-
onū. xiiii. Etenim quippe cōsilio p̄p̄rius
tēporib; bona celestia das sup̄ terrā. qm̄qdē
alii dat̄ p̄ sp̄m sermo sapientie tangua lu-
minare maris. p̄pter eos q̄ p̄spiciē uer-
tatis luce delectant̄. tanq̄ in p̄ncipio di-
ei. alii autē sermo scientie scdm eundē
sp̄m tangua luminare min;. alii fides.
alii donatio curationū. alii op̄ationes uir-
tutū. alii p̄phetia. alii diuindicatio spū-
um. alii genera linguarū. & hec om̄ia tan-
quā stelle. Om̄ia enī op̄atur hec un; atq;
idem sp̄s. diuidens p̄pria unicuiq; p̄ ut
uult. et faciens eos apparere s; dera in
manifestationē ad utilitatē. Sermo autē
scientie qua cōtinent̄ om̄ia sacramenta
que uariant̄ tēporib; tangua ^{luna.} et ceteris
noticiis donorū que demceps tanq̄ stelle
cōmemorata sunt. quantū differēt ab illo
candore sapientie q̄ gaudet p̄dictis dies.
tantū in p̄ncipio noctis sunt. His enī suis
necessaria quib; ille prudentissim; seruus
tuus n̄ potuit loqui quasi spūalib; s; q̄si
carnalib;. ille qui sapientiā loquit̄ inter-
p̄fectos. Animalis autē hō tanq̄m par-
uulis in xp̄o lactisq; potat̄ donec robo-
retur ad solidum cibum. & aciem firmet
ad solis aspectum. n̄ habeat desertā noc-
tem suā. s; luce lune stellarūq; cōtēnt̄ sit.

Alteri fides in eodē spū. Ex libro rēcla-
tionū p̄mo. Vide etiam ipsam fidē int̄
munera dī repperiri. que dant̄ in eodē
spū. Utrūq; ḡ nr̄m est. p̄pter arbitriū

uoluntatis. et utrunq; tam datū est p
sp̄m fidei et karitatis. Neq; enī sola ca-
ritas s; sicut scriptū est. caritas cū fide
a dō patre et dñō m̄n xpo. **Alī discre-**
uo spūm. Ex libro de genesi ad lūc-
ram. xii. Discretio sane difficillima ē.
cū sp̄e maligni quasi tranquillū agit.
ac sine uexatione aliqua corporis as-
sūptō humano spū dicit qđ potest. Qñ
do etiā uera et utilia p̄dicat. transfigu-
rat se in anḡlū lucis sicut scriptū est.
ad hoc ut cū illi in manifestis bonis cre-
ditum fuerit. seducat ad sua. Hunc
discerni n̄ arbitrat. n̄ dono illo de q̄ att
ap̄ls. cū de diuīs dī munerib; loqueret.
Alī diuīcatio spūm. Non enī mag-
num ē tunc eū dinoscere. cū ad aliqua
puenerit uel pduxerit que sūt contra
bonos mores uel regulā fidei. Tē enim
a multis discernitur. Illo autē dono in
ipso p̄mordio q̄ multis adhuc bon' ap-
paret. cōtinuo diuīcat an mal' sit.
Hec autē om̄ia opatur un' atq; idem sp̄e.
diuīdens singulis p ut uult. Ex tra-
ctatu psalmi. c. xviii. Sp̄e sc̄s coop̄-
rate ē p̄s et fili. Vnde ap̄ls. Om̄ia
hec opatur un' atq; idem sp̄e. Prop̄tea
q̄ppe dixit un' atq; idem sp̄e. ne tot
quot opa putarent. n̄ qđ sine patre
et filio sp̄e operet. **Ex tractatu psalmi**
.c. xl. iii. Om̄ia autē hec opat un' atq;
idem sp̄e. diuīdens p̄pria unicuiq; p ut uult.
Alī illud. alī hoc. Diuīso-
nes sunt opationis. Om̄ia hec opatur
un' atq; idem sp̄e. radix est unitatis.
Ex libro de trinitate. iiii. Nec possum
dicere qđ sp̄e sc̄s et alio n̄ p̄cedat. neq;
enī frustra idem sp̄e et patris et filii sp̄e
dicatur. nec uideo qđ aliud significare

ualuerit. cū insufflans ait. accipite sp̄m sc̄m.
Neq; enī flatus ille corporeus cū sensu
corporaliter tangendi p̄cedens ex corpo-
re substantia sp̄e sc̄i fuit. s; demonstra-
tio p̄gruā significationē n̄ tantū a pa-
tre s; et a filio p̄cedere sp̄m sc̄m. Ius enī
dēmissim' dixerit. aliū fuisse sp̄m quē
sufflans dedit. et aliū quē post ascensi-
onē suā misit. Unus enī est sp̄e dī. sp̄e
patris et filii sp̄e sc̄s. qui opat om̄ia in
om̄ib; s; qđ bis dat' est. dispensatio cer-
te significationis fuit. **Ex libro de tri-**
nitate. xv. Ammonendi sunt legentes.
quandoqdem donū dī iā uident dictū
sp̄m sc̄m. ut cū audiunt donū sp̄e sc̄i.
illud gen' locutionis agnoscant. q̄ dic-
tum ē in expoliatione corporis carnis.
Sicut enī corp' carnis nihil aliud ē quā
caro. ita donū sp̄e sc̄i nihil aliud ē quā
sp̄e sc̄s. In tantū qđ donū dī est. in q̄ntū
datur eis quib' datur. Apud se autē
d̄s est. et si nemini datur. quia d̄s erat
patri et filio cōternus ante quā cuiq̄m
iam daret. Nec quia illi dant. ipse dat.
minor est illis. Ita enī datur sic dī do-
nū. ut etiā seipsum det sicut d̄s. Non
enim dici potest n̄ ēē sue potestatis de
qđ dictum ē. sp̄e ubi uult spirat. Et apud
ap̄lū qđ supra iā cōmemorauī om̄ia
autē hec opat un' atq; idem sp̄e. di-
uīdens p̄pria unicuiq; p ut uult. non
est illic conditio dati et dñatio dantiū.
s; concordia dati et dantiū. **Ex ser-**
monē de blasphemia sp̄e sc̄i. Forte
quis dicat. sp̄m sc̄m dari potius a pa-
tre et filio quā sua uoluntate opari
aliqđ. et ad hoc p̄tinere qđ dictum est.
in spū sc̄o eicio demonia. qđ n̄ ipse sp̄e
s; xpc id faceret in spū. ut sic intellegat

quod dictum est in spiritu sancto eicio demonia. tanquam diceret. spiritu sancto eicio. Solent quippe ita loqui scripturę. interfecerunt in gladio id est gladio. succenderunt in igne id est igni. et accepit uisceribus petrinis in quibus circumcideret filios israel. Sed quod propter adimit spiritum sanctum propriam potestatem. illud attendat quod dictum a domino legitur. spiritus ubi uult spirat. Illud uero quod apostolus ait. omnia autem hec operatur unus atque idem spiritus. uerendum ne quisquam arbitretur quod ea non operatur pater et filius. cum in eis operibus commemorauerit et donationes curationum. et operationes uirtutum. ubi est utique et expulsio demoniorum. Cum uero adiungit et dicit. diuidens propria unicuique prout uult. nonne manifestat etiam spiritus sancti potestatem? Sed a patre et filio plane indiuiduam. Ergo hec ita dicuntur. ut tam inseparabilis intellegatur operatio trinitatis. ita ut cum operatio patris dicitur non eam sine filio et spiritu sancto intellegatur operari. et cum operatio filii. non sine patre et spiritu sancto. et cum operatio spiritus sancti. non sine patre et filio. Et quod ait apostolus de spiritu sancto omnia autem hec operatur unus atque idem spiritus. non ideo dictum quia non ei cooperatur pater et filius. sed quia in his operibus non sunt multa sed unus spiritus. et in diuersis suis operationibus non est a se ipse diuersus. **Sicut enim corpus unum est. et membra multa habet. omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt. ita et christus.** **Ex tractatu psalmi. c. xxxv.** Loquens de membris christi hoc est fidelibus. non ait. sic et membra christi. sed totum hoc quod dixit christum appellauit. Multa membra. unum corpus christus. Ergo simul omnes cum capite nostro christo. sine capite nostro nihil ualentes. Quare? Quia nos cum capite nostro uitam. sine capi-

te nostro quod absit sarmata percussa. non alio uero operi agricolarum sed igni tantum destinata. Ideo et ipse in euangelio. ego sum uitis uos estis palmites. pater meus agricola. et sine me inquit nihil potestis facere. **Ex tractatu psalmi. c. xl. ii.** Omnia autem membra corporis cum sint multa. unum corpus est. ita et christus. Non ait. ita et christi. sed corpus unum membra multa. ita et christus. Totum ergo christus. Et quia totum christus. ideo caput de celo. saule inquit saule quod me persequeris. Tenete hoc. et fixum omnino mandate memorie. tanquam filii ecclesiasticę eruditionis. et fidei catholice. ut agnoscat christum caput et corpus. eundemque christum uerbum dei unigenitum equalem patri. et in de uideatis quanta gratia pertineatis ad deum. ut ipse uoluerit unus esse nobiscum. qui est cum patre unum. Quomodo cum patre unum. Ego et pater unum sumus. Quomodo nobiscum unus. Non dicitur ex seminibus tanquam in multis. sed tanquam in uno et semini tuo qui est christus. Sed ait aliquis. Si christus semen abrahe. numquid nos? Memoro quia semini abrahe. Ac per hoc fiet nos semen abrahe. ergo et nos christus. Quomodo unum corpus multa membra. ita et christus. Quod in christo baptizati estis. christum induistis. Nempe abrahe christus. nec contradici potest apostolicis aptissimis uerbis. et semini tuo quod est christus. Videte quod nobis dicat. Si autem uos dicat christi. ergo abrahe semen estis. Ideo magni est et illud sacramentum. Erunt duo in carne una. Apostolus dicit. Sacramentum hoc magni est. ego autem dico in christo et in ecclesia. Christus et ecclesia. duo in carne una. Refert ad distantiam maiestatis. Duo. duo plane. Non enim et nos uerbum. non enim nos in principio

dñs apud dñm. n̄ enī et nos ille p̄ quē facta
 sunt om̄ia. Venit ad carnē. & ibi xp̄e. et
 ille & nos. **Nam corp⁹. non est unū mem-**
brum s; multa. Si dixerit pes. quia n̄
 sū man⁹ n̄ sum de corpore. n̄ ideo est
 de corpore. Si totū corp⁹ oculus. ubi
 auditus. Si totū audit⁹. ubi odoratus.
 Nē autē posuit dñs membra unūq̄dque
 eorū in corpore sicut uoluit. Qd si cēnt
 om̄ia unū membrum. ubi corp⁹. Nē
 autē multa quidē mēbra. unū autē
 corp⁹. **Non potest dicere ocul⁹ manū**
op̄atua n̄ indigeo. aut iterū caput pe-
dibus n̄ estis mihi necessariū. **Ex tractatu**
psalmi. lxxv. vii. Oculi mei infirma-
 ti sunt pre inopia. Oculos suos dixit
 mēbra que in suo corpore cui caput est
 ipse clariora et eminentiora et p̄cipua
 diligebat. De quo corpore ap̄ls loquen⁹.
 & de nr̄o corpore similitudinē adhiben⁹
 ait. Si totū corp⁹ oculus. ubi auditus.
 Si totū auditus. ubi odoratus. Si fuis-
 sent om̄ia unū membrum. ubi corp⁹.
 Nē autē multa mēbra. unū ū corpus.
 Non potest dicere oculus manū. op̄s
 nob̄ n̄ habeo. Et si dixerit man⁹. quia
 n̄ sū oculus. n̄ sum de corpore. ideo
 n̄ est de corpore. Quid autē his ūbis
 uellet intelligi. euidentius expressit
 dicens. Vos autē estis corp⁹ xp̄i et mēbra.
 Quia p̄pt̄ & illi oculi idest illi sc̄i ap̄li.
 quib⁹ n̄ reuelauerat caro et sanguis s;
 pat̄ m̄s qui est in celis. ut petrus dice-
 ret tu es xp̄e filius dī uiui. uidentes
 eū tradi ac tanta mala p̄peti. qm̄ non
 eū uidebant qualē uolebant. q̄a n̄ egre-
 diebatur idest manifestabat in uirtu-
 tute & potentia sua. s; in suis occultis
 interiorib⁹ om̄ia quasi sup̄at atq; in-

potens p̄ferbat. infirmati sunt ab in-
 opia. uelut subtracto sibi cibo suo lumine
 suo. **Ex tractatu psalmi. xxx.** Sunt
 homines q̄s delectat miraculū facere.
 et ab eis qui p̄fecerūt in ecclia miracula ex-
 igit. & ipsi quia quasi p̄fecisse uident
 talia uolunt facere. et putant se ad dñm
 non p̄tinere si n̄ fecerunt. Dñs autē dñs nr̄
 q̄ nouit quid cuiq; tribuat. et ut seruetur
 compago corporis in pace. alloq̄t̄ ecclē-
 siam p̄ ap̄lm. Non potest dicere oculus
 manū opus te n̄ habeo. aut iterū caput
 pedib⁹ opus uob̄ n̄ habeo. Si totū corp⁹
 oculus. ubi auditus. Si totū audit⁹. ubi
 odoratus. Ergo in mēbris nr̄is uidetis
 fr̄es. quom̄ singula officii suū habeat
 mēbra. Ocul⁹ uidet & n̄ audit. auris
 audit & n̄ uidet. man⁹ op̄atur. nec au-
 dit nec uidet. pes ambulat. nec audit
 nec uidet. nec facit qd man⁹. Sed in
 uno corpore si sit sanitas. & n̄ adūsum
 se litigent mēbra. & auris uidet in oculo
 & ocul⁹ audit in aure. nec obici po-
 test auri q̄a n̄ uidet. ut dicat ei nihil
 es. mince es. Nūq̄d uidere & discernere
 potes colores. qd potest oculus.
 Respondet ^{enim} auris de pace corporis
 & dicit. Ibi sum ubi est oculus. in eo cor-
 pore sum. In me n̄ uideo. in illo cū quo
 sum uideo. Ita. cū auris dicit ocul⁹ m̄
 uidet. ocul⁹ dicit auris m̄ audit.
 oculi & aures dicunt. man⁹ nob̄ op̄ant.
 manus dicunt. pedes nob̄ ambulant.
 om̄ia in uno corpore cū op̄ant si sit
 ibi sanitas & concordent mēbra. gau-
 dent et cōgaudent sibi. Et si aliqd mo-
 leste est in aliq̄ mēbro non se deserūt.
 s; compatiunt̄ sibi. Nūq̄d quia in cor-
 pore pes. quasi longe uidet ab oculi.

Illi enim sunt locati in sublimitate. illi autem
infra positi. Quando forte pes spinam cal-
cauerit deserunt oculi. et non sic uident totum
corpus extrahitur: et sedet homo curuatur spi-
na dorsi. ut quærat spina que hesit in
planta. Omnia membra quicquid possunt fa-
ciunt. ut de infimo et extremo loco spina
que inherat educatur. Sic ergo fratres quicquid
in corpore christi non potest resuscitare mor-
tuum. non illud querat ne discordet a cor-
pore. quomodo si auris querat uidere. dis-
cordare potest. Nam quod non accipit. non po-
test facere. Sed si obiectum fuerit ei et dic-
tum. si uisus esset resuscitares mortuum.
quomodo resuscitauit petrus in christo. Nam
christo facere sine petro poterat. petrus non
in christo non poterat. Quia sine me inquit
nihil potestis facere. Cum ergo hoc audi-
erit homo qui perficit. quasi obiectam calup-
niam ab ignaris paganus ab hominibus
nescientibus quid loquantur. in compage corpo-
ris christi respondeat et dicat. Quid dicis.
Non es iustus. quia non facis miraculum. Pos-
ses et auri dicere. non es in corpore quia non
uides. faceres inquit tu sicut petrus fecit.
Sed petrus et in me fecit. quia in eo corpore
sum in quo petrus fecit. In illo quod potest
possum. a quo diuisus non sum. Quid mirum
possum compatiri mihi. et quod plus potest con-
gaudeo illi. Ipse dominus desuper clamauit
pro corpore suo. Saule saule. quod me perseque-
ris. Et ipsum nemo tangebatur. sed pro
corpore in terra laborante caput de celo
clamabat. Si ergo fratres unusquisque quod potest
iuste egerit. et in eo quod alius plus potest
non inuidet sed congratulatus fuerit. tanquam
in uno corpore cum eo constituitur. prout ad
eum uox ista psalmi. Neque ingressus sum
in magnus. neque in mirabilibus super me.

Quod enim excessit uires meas aut non quæsiui. non
ibi me extendi. nolui magnificari. **Ex libro**
etra fausti. Apostolus cum de spiritualibus diuisis
muneribus et tamen ad unitatem consonus rem-
plane magnam et diuinam et abditam non do-
ceret. de ipsa ista carne nostra similitudinem
dedit. cuius artificem dominum cum hec loqueretur
omnino non tacuit. Nunc autem posuit deus membra
singula unumquodque eorum in corpore pro ut
uoluit. Si autem fuissent omnia unum membrum.
ubi corpus. Non autem multa membra. unum non
corpus. Si ulla non dico fides christiana ut cre-
datis apostolo. sed ullus sensus humanus in uobis
est ut manifesta cernatis. unumquodque in semet-
ipso ista uideat atque consideret. quam ue-
ra quam certa sint. quam in paruo magna.
et in extremo quam bona. quandoquidem
ista in laude ponit apostolus. ut per hec infir-
ma corporalia que non uidentur. intelligi
horum ergo membrorum et corporis nostri que
sic laudat sic commendat apostolus. quisquis
artificem dominum negat. uidetis cui contradicit.
annunciatus nobis preter id quod accepimus.
Quid ergo opus est ut a me redarguat po-
tius. quam ab omnibus christianis anathema
tizeatur. **Sed multo magis que uidetis**
membra corporis infirmiora esse necessa-
ria sunt. Et que putamus ignobiliora
esse membra corporis. his abundantiorē
honorem circūdāmus. Et que inhon-
esta sunt nostra. habundantiorē honorem
habent. honesta autem nullius egent.
sed deus temperauit corpus ei cui deerat ha-
bundantiorē tribuendo honorem.
ut non sit scissina in corpore. **Ex libro**
etra faustum. Absit ut in membris sancti
etiam genitalibus aliqua sit turpitudine.
Dicunt quidem inhonesta quia non habent
eam speciem decoris quam membra que in

promptu locata sunt. uel certe qđ pbabi-
lius dici potest ppter legē in mēbris re-
pugnantē legi mōis quē de peccato ac-
cidit. n̄ de p̄ma nr̄e institutionē naturę.
S; uidete qđ dicat apl̄s. cū ex ipsa mēbroꝝ
corporis nr̄i unitate atq; compage carita-
tē psuadet eccl̄ię. Multo magis inquit
quę uident mēbra corporis infirmiora
ēē necessaria sunt. Et quę uident uilio-
ra ēē corporis. his abundantiorē honorē
circūponim; & quę inhonesta sunt nr̄a.
abundantiorem honestatē habent. Iuę
autē honesta sunt nr̄a n̄ op̄ habent. s; d̄s
tēpauit corp̄ ei cui deerat maiorē honorē
dans. ut n̄ ēēnt scissurę in corpore. Illi
citius itaq; et tēpantię legib; non subiecti
mēbroꝝ illoꝝ usq; est turpis. n̄ ipsa mēbra.
quę n̄ solum in excellenti integritate celi
bes et uirgines seruant. s; ipsi cūgati sc̄i
patres ac matres sic eis generationi tan-
tūmodo cōsules uidebant. ut ille natu-
ralis motus nullom̄ turpis ēēt. qui n̄ li-
bidini s; rationi seruiret. **Ex sermone**
de uersu psalmi. lxxx. u. Vos enī fr̄es
ppl̄s dī estis sicut ipse dixit. & oues pas-
cuę ei. Habetis in nomine dī pastoris
seruos. pastores et mēbra pastoris. Multa-
tudinis animi & uoluntas ad quācūq;
rem faciendā istis uocib; poterit appare-
rere. paucorū autē cura p uob; n̄ uocib; s;
rebus debet ostendi. Itaq; fr̄es qm̄ iā qđ
ad uos p̄nebat implestis acclamando.
sicut ut p̄betur uob; utrū et qđ ad nos
p̄tinet impleam; agendo. Voluntas agen-
di una est et nr̄a et ur̄a. mod; ū agendi
par ēē n̄ potest. Putam; k̄m̄ ideo oport-
tere ut uoluntas accipiat a uob;. cōsiliū
implende uoluntatis ur̄e expectetur a
nob;. ut mēbra xp̄i n̄ discordent. Imple-

ant om̄ia quę in illi corpore sūt officia sua.
faciat oculus in sublimi locat; qđ ad ocu-
lū p̄tinet. aurisq; qđ ad aurem. man; qđ
ad manū. pes qđ ad pedē. ut n̄ sint scissu-
rę in corpore. **Sed idipsum p inuicē solli-
cita sunt membra. Et siquid patit̄ unum
mēbrū cōpatiunt̄ om̄ia mēbra. siue gl̄at̄
unū mēbrū cōgaudent om̄ia mēbra. Vos
autē estis corp̄ xp̄i. et mēbra de mēbro.**
Ex epla ad italicam. Plus sane quā dici
potest mirat; sum. qđ nec tanta occasio-
ne hominū tuorū fr̄es sc̄i ep̄i scripserūt
nec eplā tua quęquā nob; de tantis tri-
bulationib; ur̄is insinuauerit. quę utiq;
p uiscera caritatis nr̄e sunt. n̄ forte
faciendū n̄ putasti. qđ nihil pdesse du-
xisti. aut nos tuis litteris mestificare
noluisti. Prodest aliqđ qntū arbitre
ego. etiā ista cognoscere. Primo quia
iniustū est gaudere uelle cū gaudentib;
et flere n̄ uelle cum flentib;. deinde
quia tribulatio patientiā opatur; pa-
tientia p̄bationē. p̄batio spem. spes
autē non cōfundit. quia karitas dī dif-
fusa est in cordib; nr̄is p sp̄m sc̄m qui
datus est nob;. Absit itaq; ut recusē
audire. etiam quę amara et tristia sūt
erga k̄m̄os nr̄os. Nescio quo enī modo
mū sit qđ patitur unū mēbrū. si com-
patiant̄ alia mēbra. Nec ipsa mali re-
leuatio sit p cōmunionē cladis. s; per
solatiū caritatis. ut quāuis alii feren-
do patiant̄ alii cognoscendo cōpatiay;
cōmunis sit tam̄ tribulatio quib; p̄ba-
tio. spes. dilectio. sp̄eq; cōmunis est.
Om̄s autē nos dñs cōsolat̄. qui & hęc
tēporalia mala p̄dixit. et post hęc bo-
na eterna p̄misit. Nec debet cū p̄liat̄
infringi. qui uult post plūm coronari.

Vires illis subministrat certantib⁹. qui pre-
parat ineffabilia dona uictorib⁹. **Et quida**
quidē posuit dñs in ecclia p̄mū aptōs sedō
pphas. Ex libro contra faustum. Lex
enī p̄ moysen data est. grā et ueritas p̄
inīm xp̄m facta est. Cui⁹ aduentu iā
regnū dī cepit annunciarī. q̄a & lex et
pphetē usq; ad iohannē. Lex ut reos fa-
ceret. q̄ desiderarent salutē. pphetē ut
pmitterent saluatorem. Ceterū pphas
alios extitisse iam in ecclia post ascensio-
nē dñi quis nesciat. De quib⁹ paul⁹ apt⁹
dicit. Et quosdā cōstituit in ecclia p̄mū
aptōs deinde pphas. tēto doctores et ce-
tera. Non itaq; de illis dictū ē lex et p-
phetē usq; ad iohannem. s; de his qui
p̄mū xp̄i aduentū pphauerūt. q̄ aduent⁹
implet⁹ n̄ itaq; adhuc posset pphari.

Ex libro cōtra municiū legis et pphetarū.

Illud quoq; imp̄tissim⁹ n̄ intelligit qd̄ scrip-
tū est. p̄mū aptōs. deinde pphas. Putat
enī ante aptōs n̄ fuisse pphas. nesciens
eos pphas illic cōmemoratos ^{esse} ab aptō. qui
post xp̄i aduentū fuerunt. Quos q̄ uult
nosse. act⁹ aptōy legat. & illud qd̄ ait ad
corinthios. pphetē autē duo uel tres lo-
quant⁹. Si autē n̄ fuerunt pphetē ante
aptōs. qui erant illi p̄ q̄s ante dñs p̄misit
eugl̄m de filio qui fact⁹ est ei ex semine
dauid sedm carnem. **Emulamini caris**
mata meliora. Adhuc excellentiorem
uā uob⁹ demonstro. Ex tēlatu ps. c. iii.

Respicit ad munera ipsius ecclie. Mun⁹ sacra-
mentoy in baptismo. in eucharistia. in ce-
teris sacramētis. quale mun⁹ est. Hoc
mun⁹ adeptus ē symon magus. Ppheta
quale mun⁹. Pphaut et saul rex
malus. et tē pphaut q̄ndo dauid sem
psequebatur. Non ḡ se iactent q̄ forte

sine caritate habuerint hoc mun⁹ dī sem.
siē sem baptismū. s; uideant qualē ratio-
nē habituri sunt cū dō q̄ scīs n̄ scē utunt⁹.
Ex his erunt. q̄ dicturi sūt. in nomine tuo
pphauim⁹. Non illis dicit⁹. m̄tūmū. s; di-
citur. n̄ noui uos. recedite a me q̄ opami-
ni iniquitatē. quia si habeam omnē pphe-
tiam. caritatē autē n̄ habeam nihil sum.
Pphaut et saul. & opabat⁹ iniquitatem.
Quis autē opat⁹ iniquitatē. n̄ qui n̄ habet
caritatē. Plenitudo enī legis karitas.
In omib⁹ scripturis sup̄eminētissimā uā
sup̄eminētissimū locū caritas optinet.
n̄ ad eam aspirant n̄ boni. Hanc nobēi
n̄ cōmunicant mali. Possunt cōmunica-
re baptismum. possūt cōmunicare orati-
onē. possunt cōmunicare istos parietes.
et istam cūiunctionē. caritatē nobēum n̄
cōmunicant. Ipse est enī fons p̄prius bo-
noy p̄prius scōy. de quib⁹ dicit⁹. nemo
alius cōmunicet tibi. Qui sunt alieni.
Om̄s qui audiunt. non noui uos. Si enī
sui n̄ agnoscunt. itaq; alieni sunt quib⁹
dicitur. non noui uos. Sup̄eminens ergo
uia caritatis tenet eos. q̄ propriis panib⁹
ad regnū celoy. **Ex libro de genesi ad**
litteram. p̄mo. Quoniā egenus atq; in-
digus amor ita diligit. ut reb⁹ quas di-
ligit subiciatur. p̄pterea cū cōmemora-
retur sp̄s dī in quo scā ei⁹ beniuolentia
dilectioq; intelligitur. sup̄ferri dictus ē.
ne faciendā opa sua per indigentis ne-
cessitatē potius quā p̄ abundantia bene-
ficientis dñs amare putaretur. Cui⁹ rei
memor apt⁹. dicturus de caritate. sup̄-
eminētiorē uā demonstraturū se ait.
Et alio loco. sup̄eminētiorē inquit sci-
entia caritatē xp̄i. **Ex tractatu eugl̄i**
sedm iohannem. vi. Oluē fructus.

caritatē significat. Unde hoc pbamus. Quom̄ enī oleū nullo humore premit. s; disruptis omib; exilit et supeminet. sic est caritas. Non potest premi in ima. necesse est ut supna emicet. Propterea de illa dicit apls. Adhuc supeminentiorē uā uob demonstrō. Quia dixim de oleo quia supeminet. ne forte n̄ de caritate dixit apls supeminentē uā uob demonstrō. audiam qd sequit. Si linguis hominū loquar & angloꝝ. caritatē autē n̄ habēā. factus sum tanquā erāntum sonans & cymbalum tinnuens. I nunc donate & clama. disertus sum. i et clama doctus sum. Quantum disertus. quantum doctus. Nunquid linguis angloꝝ locutus es. Et tam si linguis angloꝝ loquereris caritatē n̄ habens. audirem gra sonantia & cimbala tinnientia. Soliditatem aliquā quero. fructū in foliis inueniam. n̄ sint sola uerba. habent oliuam redeant ad archam. S; inques. habeo sacramentum. Verū dicis. Sacramētū diuinū est. Habes baptisimū. et ego cōfiteor. Sed quid dicit idem apls. Si sciero omnia sacramenta. et habuero pphetiam. et omnē fidem. ita ut montes transferam. ne forte hoc diceris. credidi. sufficit mihi. Sed quid dicit apls iacobus. Et demones credunt & tremiscunt. Magna est fides. si nihil pdest si n̄ habet caritatē. Confitebantur et demones xp̄m. Ergo cōfiteendo si n̄ diligendo dicebant. Quid nob et tibi. Fide habebant. karitatē n̄ habebant. ideo demones erant. Noli de fide glari. Adhuc demonib; comparand es. Audi quid dicat apls. Si distribuero omnia mea paupib; et tradidero corpus meū ut ardeam. caritatē autē non habeam. Ecce qd non habes. Si tradidero inqt corpus

meū ut ardeam. et utiq; p nomine xp̄i. Sed quia sunt multi q iactant illud faciunt n̄ cum caritate. ideo si tradidero corpus meum ut ardeam. caritatē autē n̄ habēā. nihil mihi pdest. Karitate fecerunt m̄res illi qui in tēpore psecutionis passi sunt. caritate fecerunt. isti autē de timore et supbia faciunt. Nam cū psecutae desit. seipsos pēpitant. Veni g ut habeas caritatē. Sed n̄ nos habem m̄res. Quos m̄res. Non sunt colūbe. ideo uolare conati sunt. & de petra ceciderunt.

Ex tractatu euangelii sedm iohē. viii.

Fortasse seruitatē scripturę. indicant qd sp̄s sc̄s est karitas. Et ne putetis uilem ēē karitatē. Quom̄ autē uilis est. q̄ndo omnia que dicunt n̄ uilia. cara dicuntur. Si g que n̄ sunt uilia cara sunt. qd est carius ipsa caritate. Sic autē cōmendatur caritas ab aplō. ut dicat supereminentiorē uā uob demonstrō. Si linguis hominū loquar et angloꝝ caritatē autē n̄ habeam. factus sū erāntum sonans aut cymbalum tinnuens. Et si sciero oīa sacramenta & omnē scientiā. et habuero omnē pphetiam. et omnē fidem ita ut montes transferam. caritatē autē n̄ habeam. nihil sum. Et si distribuero omnia mea paupib; et tradidero corpus meum ita ut ardeam. caritatē autē n̄ habeam nihil m̄ pdest. Quanta est g caritas. que si desit frustra habent cetera. si ad sit habentur omnia. Tam caritatē laudans apls paulus. copiosissime atq; uberrime. m̄ de illa dicit. quā qd ait breuit iohs apls. Neq; enī dubitauit dicere. d̄s caritas est. Scriptū est etiā quia caritas diffusa est in cordib; n̄ris. p sp̄m sc̄m qui datus est nob. Quis g nomen patre &

filium. et n̄ ibi intellegat caritatē patris
et filii. Quā cum habere cepit. sp̄m sc̄m
habebit. quā si n̄ habuerit sine sp̄u sc̄o
erit. Et quom̄ corp⁹ tuū sine sp̄u qđ est
anima tua si fuerit. mortuū est. sic anima
tua sine sp̄u sc̄o idest ^{sine} caritate si fuerit
mortua deputabit. **Ex t̄latu p̄. c. xviii.**

Fius enim p̄cepti ē caritas. de corde puro.
Quando isto sine idest hui⁹ rei c̄templati-
one fit mandatū dī. tē fit uere op⁹ bonū.
et tē leuant man⁹ quia sup̄nū ē qđ leuant.
P̄pterea de ipsa caritate loquit̄ apls et
dicit. Sup̄eminētē uā uob̄ demonstro.
Et alio loco. Cognoscite inqt̄ sup̄eminen-
tem scientiē caritatē xp̄i. Nam si de ope
mandatorū dī merces terrene felicitatis
expetitur. deponunt man⁹ potius quā le-
uant. quia trena emolumenta quę non
sursum s; deorsum sūt illo ope req̄rant.

Ex t̄lat p̄. c. xl. vi. Et omib⁹ inqt̄
nomina uocans. Ibi est totum premium.
Haben⁹ nomina quedā apud d̄m. ut no-
uerit d̄s nomina n̄ra. Hoc optare debem⁹.
hoc agere. hoc satagere q̄ntū possum⁹.
n̄ de aliis reb⁹ gaudere. nec de bonis q̄b⁹
dā sp̄ualib⁹. Videat caritas ūra. Multa
dona sunt in ecclia. sicut dicit apls.
Alii quidē p̄ sp̄m datur sermo sapien-
tię. alii sermo scientię scđm eundē sp̄m.
alii donatio curationum. alii diiudicatio
sp̄uum. idest ut diiudicet inter malos
et bonos sp̄e. alii genera linguarū. alii p̄-
phetia. Quanta dixit. quā multa dixit.
Multa donis talib⁹ male usi sunt. audient
in fine. n̄ noui uos. Et quid dicturi sunt
in fine. qđ audient n̄ noui uos. Dñe. n̄ne
in nomine tuo p̄phauim⁹. et in tuo noīe
demonia eiecim⁹. et in tuo noīe uirtutes
multas fecimus. In noīe tuo om̄ia ista.

Et quid dicam eis. Nunquā noui uos. discedi-
te a me qui opamini iniquitatē. Quid est qđ
ē iam lum̄ celi. cōsolans noctē. et qđ n̄ un-
cat̄ anoctē. Adhuc inqt̄ sup̄eminētē
uam — uob̄ demonstro. Si linguis homi-
nū loquar et angloꝝ. caritatē autē n̄ ha-
beam. fact⁹ sum ut cramentū sonans aut cim-
balum tinnuens. Quale donū est loq̄ lin-
guis angloꝝ et hominum. Tam si carita-
tē inqt̄ n̄ habeam. cramentū sum sonans aut
cimbaltū tinnuens. Si sciero inqt̄ om̄ia sa-
cramenta et omnē scientiā. et si habuero
omnē p̄phetiam. et omnē fidē ita ut
montes transseram. Quanta ista om̄ia dona
sunt. Karitatē autē inqt̄ n̄ habeam. ni-
hil sum. Quale est illud donū martyrii
et distributionis rerū suarū. Et tamen si
distribuero inquit om̄ia mea paup̄ib⁹. et
tradidero corp⁹ meū ut ardeā. caritatē
autē n̄ habeā. nihil m̄ p̄dest. Qui ḡ non
habet caritatē. et si habet temp⁹ hec dona
auferentur ei. Aufert qđ habet. quia
quiddā n̄ habet. et ipsum qđ dā hoc non
habet. unde cetera teneant. et ipse n̄ p̄cat.
Quid est illud qđ ait dñs qui habet addē ei.
qđ autē n̄ habet et qđ habet auferet ab eo.
Habet grām possidendi. s; n̄ habet carita-
tem utendi. Quia ḡ illud n̄ habet. et qđ ha-
bet auferet ab eo. P̄pterea discipuli ut habe-
rent caritatem. q̄s uolebat facere in celo
stellas ambulantes. sup̄eminētē uā. ille
qui numerat multitudinē stellarū et om-
nib⁹ eis nomina uocans. cū redirent disci-
puli qđ missi erant. exultauerūt et dixerūt.
Dñe. ecce sp̄e immundi subiecti sunt nob̄
in nomine tuo. Et ille qđ numerat multi-
tudinē stellarū et omib⁹ eis nomina uocant.
sciens multos dicturos ēē. nonne in noīe
tuo demonia eiecim⁹. quib⁹ dictur⁹ ē in fine

non noui uos. quia eos non numerauit in multitudi-
tudi- ne stellarum. nec eis nomina uocauit. nolite inquit in hoc gaudere quia spiritus uobis subiecti sunt. sed gaudete quia nomina uestra scripta sunt in celo. Qui dicit se in christo manere. debet sic ille ambulauit et ipse ambulare. Quae est ista uia. in qua christus ambulauit. non caritas. De qua dicit apostolus. Adhuc superueniente uia uobis demonstro. Si ergo christum uolumus imitari. per ipsam uiam debemus qua christus et cruce pendens dignatus est ambulare. In cruce enim fixus erat. et caritatis uiam currens per suis persecutoribus supplicabat. Denique sic dixit. Pater ignosce illis. quia nesciunt quod faciunt. Et nos ergo per omnibus in inuicem nostris hoc iugiter supplicemus. ut illi deus emendationem morum. et indulgentiam tribuat peccatorum. *Si linguis hominum loquar et angelorum. caritatem autem non habeam. factus sum uelut es sonans aut cymbalum tinnuens.*
Ex libro primo de baptismo. Videant a caritate ecclesie separati quam multa et quam magna nihil proficiunt si unum quiddam defuerit. et uideant quid sit ipsum unum. nec me in hoc audiant. sed apostolum. Quid eis prodest ergo. si et lingua in sacris misteris habeant angelicam. et prophetiam quemadmodum saul et cayphas. ut aliquando prophetent. quos fuisse dampnabiles sancta scriptura testatur. si sacramenta non tantum sciunt sed et habeant. sic habuit symon magus. si fidem sicut demonia confessa sunt christum. neque enim tunc credebant cum dicerent. quod nobis et tibi fili dei. scimus qui sis. si dispiciant etiam ipsi substantiam suam pauperibus sicut multi non solum in catholica sed in diuersis heresibus faciunt. si aliqua ingruente persecutione tradant ad flamas nobiscum corpus suum. pro fide quam pariter existunt. tanquam separati agunt.

non sufferentes inuicem in dilectione. neque studentes seruare unitatem in uinculo pacis. caritatem utique non habendo etiam cum illis omnibus quae nihil eis proficiunt ad eternam salutem peruenire non possunt. *Ex tractatu psalmi. c. xlv.*
Dilectio fortis res fratres. dilectio fortis res. Vultis uidere quam sit fortis dilectio. Quisquis aliqua necessitate non potuerit implere quod deus iubet. amet illum qui implet. et in illo implet. Intendat caritas uestra. Verbigia. Uxorem habet quam dimittere non potest. oportet ut obtemperet apostolo dicenti. uxori uirum debitum reddat. et alligatus uxori ne querieris solutionem. Venit in mentem quia melior est illa uita de qua dicit idem apostolus. uellem omnes esset sicut me ipsum. attendit eos qui hoc fecerunt. amat eos. et in ipsis implet quod in se non potest. Fortis res dilectio. Ipsa est uirtus nostra. quia si in illa non fuerimus nihil prodest. quicquid aliud habuerimus. Si linguis hominum loquar et angelorum inquit apostolus. caritatem autem non habeam. factus sum uelut erantium sonans aut cymbalum tinnuens. Aduungit etiam aliud magni. Quod si distribuero omnem substantiam meam. et si tradidero corpus meum ut ardeam. caritatem autem non habeam. nihil mihi prodest. Si autem sola sit caritas. non inueniat quod distribuatur pauperibus. diligat solum. Calicem aque frigidae det. tantum illi imputatur quantum zacheo. qui dimidium patrimonium donauit pauperibus. Inuare hoc. Ille autem tam modicum dedit. et tantum illi imputatur. Tantum plane. Impar enim facultas. sed non impar caritas. *Ex libro de miraculo quinquaginta panum.* Quid est uestis nuptialis. Queramus illam in litteris sanctis. Quae est uestis nuptialis. Sine dubio est aliquid. quod mali et boni commu-

ne non habent. Hoc inueniam? & inueniam?
uestem nuptialem in domus dei. Quid est quod com-
mune non habent boni et mali? Quid hominem
sum? et pecora non sumus dei donum est. sed com-
mune est hoc cum bonis et malis. Quod nobis
lux de celo oritur. de nube pluuie descen-
dunt. fontes manant. agri fructificant.
dona sunt dei. sed bonus malisque communia. In-
tremus ad nuptias. foris alios relinquamus.
qui non uenerunt uocati. ipsos cuius. id est
christianos consideremus. Baptismus. donum dei
est. habent illum boni et mali. Altaris
sacramenta. simul accipiunt boni et mali.
Aphaut saul iniquus. & uiro sancto atque iu-
stissimo infestus dum eum persequeretur perphaut.
Nunquid dicent credere soli boni? & de-
mones credunt et contremiscunt. Quid
facio? Excussi omnia. & ad uestem illam nondum
perueni. Inuoluerum meum explicavi. omnia
uel pene omnia consideravi. ad uestem illam non
dum perueni. Quodam loco paulus apostolus attulit
in magnu inuoluerum magnarum rerum. et
posuit ante me. & dixi ei. Ostende mihi
si forte hic inueniam uestem illam nuptialem.
Singula ceptis executere. et dicere. Si linguis
hominum loquar & angelorum. si habeam om-
nem scientiam et prophetiam. et omnem fide ita
ut montes transferam. si distribuero omnia
mea pauperibus. et tradam corpus meum ut ardeam.
Magna uestis. nondum tamen est illa nuptialis.
Iam perfert nobis nuptialem uestem. Quid
nobis apostolus sancte suspendis? Prophetia forte
dei donum est. quod non habent boni et mali. Si
caritatem inquit non habeam. nihil sum. nihil
in perdest. Ecce uestis nuptialis. Induite
uos o coniuget. ut securi discumbatis.
Nolite dicere. ad istam uestem habendam
pauperes sumus. Vestite. & uestimur. Hiemps
est. uestite nudos. nudus est christus. & quicumque

non habetis uestem nuptialem. dabit illam. Ad illam
currite. ipsum rogate. nouit sanctificare fideles
suos. nouit uestire nudos suos. ut possitis
uestem habentes nuptialem non timere tenebras
exteriores. uincula membrorum manuum et
pedum. **Ex libro de trinitate quatuordecimo.**
Deus igitur spiritus sanctus qui procedit ex deo. cum datus
fuerit homini. accendit eum in dilectione
dei & proximi. & ipse dilectio est. non enim ha-
bet homo unde diligat deum nisi ex deo.
Propter quod dicit. Nos diligamus. quia ipse
prius dilexit nos. Apostolus quoque paulus. dile-
ctio inquit dei diffusa est in cordibus nostris.
per spiritum sanctum qui datus est nobis. Nullum est isto
dei dono excellentius. solum est quod diuidit
inter filios regni eterni. & filios perditionis
eternae. Dantur & alia per spiritum munera. sed sine
caritate nichil prosunt. Nisi ergo tantum imp-
tatur unicuique spiritus sanctus ut eum dei & proximi
faciat amatorem. a sinistra non transferretur
ad dexteram. nec spiritus proprie dicitur donum.
non per dilectionem. quam qui non habuerit. si
linguis hominum loquatur & angelorum. sonan-
tium est & cumbatu tinniens. et si ha-
buerit prophetiam. & scierit omnia sacramenta.
& omnem scientiam. & habuerit omnem fi-
dem ita ut montes transferat nihil est.
& si distribuere omne substantiam suam.
& si tradiderit corpus suum ut ardeat. nihil
ei prodest. Quantum ergo bonum est. sine quo ad
eternam uitam neminem tanta bona producat.
Ipsa uero dilectio siue caritas nam unus rei
nomen est utrumque. si habeat eam qui non loquitur
linguis. nec habet prophetiam. nec scit
omnia sacramenta omnemque scientiam. nec
distribuit omnia sua pauperibus. uel non ha-
bendo quod distribuatur. uel aliquam necessita-
te prohibetur. nec tradat corpus suum ut ar-
deat. si talis passionis nulla temptatio est.

pducit ad regnū. ita ut ipsam fidē n̄ faci-
 at utilem n̄ caritas. Sine caritate q̄ppe
 fides potest quidē ēē. s; n̄ pdesse. Ppter
 qd̄ et paulus apls in xpō inq̄t uū neq;
 circūcisio aliqd̄ ualet neq; p̄putiū. s; fide
 que p dilectionē opatur. sic eā discernen
 ab ea fide qua et demones credunt & con-
 tremiscunt. Dilectio ḡ que ex dō est. &
 d̄s ē. pprie sp̄s sc̄s ē. p quē diffunditur
 in cordib; nr̄is dī caritas. p quē nos to-
 tam habitat trinitas. Quo circa rectissi-
 me sp̄s sc̄s cū sit d̄s. uocat̄ etiā donū dī.
 Qd̄ donū pprie quid n̄ caritas intelle-
 genda est. que pducit ad dīm. & sine q̄
 qd̄libet aliud dī donū n̄ pducit ad dīm.
**Et si habuero pphetiam et nouerim my-
 stera om̄ia & omnē scientiā. Ex tēla
 tu angeli sedm̄ iohannem. l. c. ii.**
 In hoc inquit cognoscent om̄s quia discipuli
 mei estis. si dilectionē habueritis inuicē.
 Tanquā diceret. Alia munera mea ha-
 bent uob̄cum etiā non mei. n̄ solum na-
 turā. sensum. rationē. & eā salutē que
 hominib; pecorib; q; cōmunis ē. uerū
 etiam. linguas. sacram̄ta. pphetiam.
 scientiā. fidem. distributionē rerū sua-
 rū paupib;. & traditionē corporis sui
 ut ardeant. Sed qm̄ caritatē n̄ habent.
 ut cumbatū cērepant. nihil sunt. nihil
 eis pdest. Non ḡ in illis quāuis boni
 munerib; meis que habere possunt. et-
 iam n̄ discipuli mei. s; in hoc cognoscent
 om̄s quia discipuli mei estis si dilectionē
 habueritis inuicem. O sponsa xp̄i. pul-
 chra int̄ mulieres. o dealbata ascen-
 dens. et incumbens sup̄ fratruele tuum.
 qm̄ cui lumine illustraris ut candeas.
 ei adiutorio fulciris ne cadas. O quā
 bene t̄ cantat̄ in illo cantico canticorū.
 uelut ep̄i thalamio tuo. q̄a caritas in

delicias tuas. Ipsa n̄ conp̄dit cū impiis ani-
 mā tuā. ipsa discernit causam tuā. et sic
 mors ualida est. & in delicias tuas ē. Quā
 mirandi generis mors ē. cui parū fuit
 n̄ ēē in peris. n̄ ēē insup̄ in deliciis. **Ex
 tractu epl̄e iohis. v.** Et accepit sacra-
 mentū natiuitatis homo. Baptizat̄ sacra-
 m̄tum habet. & magnū sacram̄tū. diui-
 num. ineffabile. Considera quale. ut no-
 uum hominē faciat diuisione omnium
 peccatorū. Attendat tam̄ in cœ. si p̄fec-
 tum ē ibi qd̄ factū est in corpore. Videat
 si habeat caritatē. & tē dicat. natus sum
 ex deo. Si autē n̄ habet. caracterē qd̄
 impositū habet. s; desertæ uagat̄. Habe-
 at caritatē. aliter n̄ se dicat natū ex deo.
 Sed habeo inquit sacram̄tū. Audi aplm̄.
 Si sciam om̄ia sacram̄ta & habeā omnē
 fidem ita ut montes transferā. caritatē
 autē n̄ habeam. nihil sum. **Ex libro
 de unico baptismo.** Apl̄s dicit. Et si
 sciero om̄ia sacram̄ta et omnē scientiā.
 et si habuero pphetiā & omnē fidē ita
 ut montes transferam. caritatē autē
 n̄ habeam. nihil sum. Sic dixit esse
 nihil si n̄ habeat caritatē. n̄ sacram̄ta.
 et scientiā. et pphetiam. et fidē. Illa
 enī magna sunt etiā si ille nihil sit. q̄
 ea sine caritate habuerit. et eoy ueri-
 tatē in sua iniquitate tenuerit. **Et si
 habuero omnē fidē. ita ut montes
 transferā. caritatē autē n̄ habuero
 nihil sū. Ex tēlatu eugli sedm̄ ioh. xiii.**
 Ego inquit ecclia si sponsa sum. si arras
 accepi. si p̄cio sanguinis illius redēpta
 sū. audio uocē sponsi. Et uocē amici spon-
 situne audio. si sponso meo det glām n̄
 sibi. Dicat amicus. Qui habet sponsam
 sponsus est. amicus autē sponsi stat &
 audit eū. & gaudio gaudet ppter uocē

sponsi. Ecce habes sacramenta. & ego cecedo.
Habes formam. s; sacramentum es de uite percipis.
Tu formam ostendis. ego radicem quero. De
forma fructus non exit. non ubi est radix. Vbi
autem est radix. In caritate. Et audi for-
mam sacramentorum. Paulus loquatur. Si sciam inquit
omnia sacramenta. et habeam omnem prophetiam.
& omnem fidem ita ut montes transferam. cari-
tatem autem non habeam. nihil sum. Nemo ergo
uobis fabulas uendat. & potius fecit mira-
culum. Et donatus orauit. & respondit ei deus
de celo. Primo aut falluntur aut fallunt.
Postremo fac illi montes transferre. Cari-
tatem autem inquit non habeam. nihil sum. Videamus
utrum habuerit caritatem. Crederem.
si non diuisisset unitatem. Nam contra istos
ut sic loquar mirabularios. cautum me fe-
cit dominus meus dicens. In nouissimis temporibus
exurgent pseudoprophete facientes signa
& prodigia. ut in errorem inducant si fieri
potest etiam electos. Ecce predictum uobis. Er-
go sponsus cautus nos fecit. quia & miracu-
lis decipi non debemus. Aliquando enim & deser-
tor terre prauitalem. S; utrum in castris
sit. & aliquid illi prosit caracter ille in quo
signatus est. hoc attendit qui terreri & sedu-
ci non uult. Teneamus ergo unitatem fratres mei.
Preter unitatem. & qui facit miracula ni-
hil est. In unitate enim erat populus israel. &
non faciebant miracula. Preter unitatem
erant magi pharaonis. & faciebant simi-
lia moysi. populus israel ut dixi non faciebat.
Qui erant salui apud dominum. qui faciebant.
an qui non faciebant. Petrus apostolus resusci-
tauit mortuum. symon magus fecit multa.
Erant quidem christiani qui non poterant facere.
nec quod faciebat petrus. nec quod faciebat sy-
mon. Sed unde gaudebant. Quia nomi-
na ipsorum scripta erant in celo. Nam et rede-
untibus discipulis dominus noster ihesus christus propter

fide gentium hoc ait. Dixerunt enim gloriantes ip-
si discipuli. Ecce dominus in nomine tuo etiam
nobis demonia subiecta sunt. Bene quidem
confessi sunt. detulerunt honorem nomini
christi. Et tamen quod ait eis. Nolite in hoc
glorari. quia demonia uobis subiecta sunt.
s; gaudete quia nomina uestra scripta sunt
in celo. Petrus demonia excludit. Nescio
que anicula. nescio quis homo qualiscunque
laicus. habens caritatem. tenens integra-
tem fidei. non facit hoc. Petrus in corpore
oculus est. ille in corpore digitus est. in
eo tam corpore est in quo petrus. et si minus
ualet digitus quam oculus. non est tam preceps
a corpore. Melius est esse digitum & esse in
corpore. quam esse oculum et euelli de corpo-
re. **Et si distribuero in cibos pauperum
omnes facultates meas. et si tradidero
corpus meum ut ardeat. caritatem autem non
habeam. nihil michi prodest. Ex libro contra
faustum.** Quid ergo uos tanquam de christiana
paupertate iactatis. cum christiana caritate
careatis. Habent enim inter se quam carita-
tem uocant etiam latrones. sibi debentes
facinorosam flagitiosamque conscientiam.
Sed caritatem quam commendat apostolus. ut eam
a ceteris imbandis repudiandisque secer-
neret. aut alio loco. finis autem precepti
est caritas. de corde puro & conscientia
bona et fide non ficta. **Ex tractatu apostoli
iohannis. vi.** Non diligamus uerbo tantum
et lingua. s; opere & ueritate. Querimus
in quo opere. in qua ueritate. Potest esse
manifestius opus. quam tribuere pauperibus.
Multa hoc iactantia faciunt. non dilectio.
Potest esse manifestius opus. quam mori pro
fratribus. Et hoc multi uolunt putari face-
re iactantia nomini sancto parandi. non insec-
ribus dilectionis. Restat ut ille diligat
fratrem. qui ante dominum ubi solus uidet corpus

suo persuadet. & interrogat cor suū anuere
 ppter fr̄s dilectionē hoc faciat. & phibet
 illi testimonium oculus q̄ penetrat cœ. q̄
 homo attendere n̄ potest. Ideo paul' apl's
 quia parat' erat mori p fr̄b' et dicebat. ip-
 se impendar' p animab' ur̄s. tamen quia
 hoc d's uidebat in corde ipsi's n̄ homines
 quib' loquebat'. ait illis. Nihil autē mun-
 dū est ut a uob' iudicet' aut ab humano
 die. Et ostendit etiam ipse quodā loco.
 quia solent ista fieri inanu iactantia. non
 firmamēto caritatis. Aut enī cū de ipsi's
 caritatis cōmendatione loqueret'. Si dis-
 tribuero om̄ia mea paup'ib'. et tradide-
 ro corp' meū ut ardeam. caritatē autē
 n̄ habeam. nihil m̄ pdest. Potest enim
 quisquā. ^{hoc} sine caritate facere. Potest.
 Nam qui n̄ habent caritatē. diuiserunt
 unitatem. Ingrete ibi & uidebitis multo
 multa tribuere paup'ib'. uidebitis alios
 paratos ad suscipiendā mortē. ita ut de-
 sistentē psecutore seipso's pceptent. Isti
 sine dubio sine caritate hoc faciunt. Re-
 uocem' g' ad cōsciētā. de qua dicit apl's.
 Nam glā n̄rā ^{hoc} est. testimoniū con-
 scientiæ n̄ræ. Reuocem' ad cōsciētā.
 de qua item dicit. Opus autē suū pro-
 bet unquīsq'. & tē in semetipso glām ha-
 beb' et n̄ in altero. Opus autē suū pbet
 unquīsq' n̄rū. utrū de uena caritatis
 emanet. utrū de radice dilectionis rami
 bonorū operū pullulent. Opus autē suū
 pbet unquīsq' ait. & tē in semetipso glo-
 riam habeb' & n̄ in altero. n̄ quando
 illi testimoniu phibet lingua aliena. s;
 q̄ndo phibet illi conscientia propria.
Ex tractatu epl̄e iohis. viii. Pascit mi-
 sedia. hospitiū suscipit misedia. pascit &
 supbia. Intercedit p paupere misedia.
 m̄cedit & supbia. Quid est hoc. In ope-

rib' n̄ discernim'. Audeo aliquid dicere.
 s; n̄ ego. Paulus dixit. Moritur caritas.
 id est homo habens karitatem. cōfiteatur
 nom' xpi. ducit martyriū. Ille habet
 caritatē. ille n̄ habet caritatē. S; audiat
 ab aplō ille qui n̄ habet caritatē. Si dis-
 tribuero om̄ia mea paup'ib'. & si tradide-
 ro corp' meū ut ardeam. caritatē autē
 n̄ habeam. nihil m̄ pdest. Ergo scriptā
 diuina intro nos reuocat. a iactatione
 huius faciei forinsecus & ab ista superficie
 quē iactatur ante homines reuocat nos
 intro. Redi ad cōsciētiam tuā. ipsā introga.
 Noli attendere qd̄ floret foris. s; quē ra-
 dix est interna. Radicata ē cupiditas.
 species potest ēē bonorū factorū. uere opa
 bona ēē n̄ possunt. Radicata est caritas.
 securus esto. nihil mali pcedere potest.
Ex tractatu psalmi. xli. iii. Ipse nouit
 occulta cordis. Quid est nouit occulta.
 Qm̄ ppter te mortificam' tota die. depu-
 tati sum' uelut oues occisionis. Potes enī
 uidere mortificari hominē. quare mor-
 tificet' nescis. D's hoc nouit. Res in occul-
 to est. S; dicet mihi aliquis. Ecce p xpi
 nomine detinet'. nom' xpi cōfiteatur.
 Nonne et heretici nom' xpi cōfiteantur.
 Sed non tam ppter ipsum moriunt'. Pro-
 pter in ipsa ecclia dicam catholica putatis
 defuisse aut deesse. posse. q̄ causa uanē
 gl̄e paterentur. Sed si n̄ ēēt huiusmodi
 homines. n̄ diceret apl's. Si dederō corp'
 meū ut ardeam. caritatē autē n̄ habeam.
 nihil m̄ pdest. Sciebat g' posse ēē q̄sda
 q̄ hoc iactatione facerent n̄ dilectione.
 ideo obscurū est. D's solus hoc uidet. nos
 n̄ possum'. Ipse solus potest iudicare. qui
 nouit occulta cordis. **Ex tēl' p̄si. l. viii.**
Galaad habet interpretationis suę uocē &
 magno sacramti. Interpretat' enī acerus

testimonii. Quam aceruus testimonii in mri-
bis. M^s est galaad. m^s e aceruus testimonii.
mei sunt mres mei. Moriant^r alii p uetusta-
te uanitate sine sale. Hucq^d ptinent ad acq-
uum testimonii. Quia et si tradidero corp^s
meu ut ardeam. caritate aut^e n^o habeam. ni-
hil mⁱ pdest. **Ex tractatu psalmi. lxx. i.**
Sunt quida. qui facilius omia sua paupib⁹
distribuuunt. qua ipsi di paupes fiant.
Inflati s^u eni iactantia. qua putant sibi
ee tribuendu. n^o gr^e di qd bene uiuunt.
e ideo iam nec bene uiuunt qntacunq;
opa facere uideant^r. De suo quippe habe-
re se putant. e glantur quasi n^o accepis-
sint. diuites sui n^o paupes di. abundantes si-
bi non egent^{es} do. Sed ait apls. Si distri-
buero omia mea paupib⁹. e tradidero
corps meu ut ardeam. caritate aut^e
n^o habeam. nihil mⁱ pdest. Tanqua si di-
ceret. Si distribuero omia mea paupib⁹
e pauper di n^o fuero. nihil mⁱ pdest.
Karitas enim n^o inflatur. nec est uera di
caritas in eo qui ingratus e spm sc^o eius.
p que diffundit^r in cordib⁹ nris caritas
est. e ideo tales n^o ptinent ad pplm dei.
quia non sunt paupes di. Paupes quip-
pe di dicunt. Nos aut^e n^o spm huius
mundi accepim⁹ s; spm qui ex deo est.
ut sciam⁹ que a deo donata sunt nobis.
Ex tractatu psi. c. xviii. Omis cosuma-
tionis uidi finē. latu mandatu tuu nuni⁹.
Intrauerat qppe scuarium di. e intelle-
xerat in nouissima. Omis aut^e cosumatio
uidet^r mihi hoc loco intelligenda. usq;
ad morte p ueritate certare. e pro uero
ac sumo bono mala omia tolerare. cuius
cosumationis finis est. excellere in regno
xpi qd n^o habet finē. et habere ibi sine
morte. sine dolore et cu magno honore
uita morte hui⁹ uitę ac dolorib⁹ et oppro-

bris acquisitam. Qd aut^e addidit latum
mandatu tuu ualde. non intellego nisi
caritate. Quid enim p^ofuisset quacuq; im-
minente morte. e inter quantacunq; ta-
menta. illa martyria confiteri. si caritas
in confitente n^o eet. Audiam⁹ aplm. Et
si tradidero corp^s meu ut ardeam. cari-
tate aut^e non habeam. nihil mihi pdest.
Karitas aut^e dei diffusa est in cordib⁹
nris. p spm sc^o qui datus est nob. In hac
diffusione latitudo est. in qua sine angu-
stis uia quoq; ambulat angusta. donan-
te illo cui dictu est. dilatasti gressu meos
subtus me. e n^o sunt infirmata uestigia
mea. **Ex sermone de uerbis eugli. xv.**
Pastor bonus xpe. Quid petrus. Nonne
pastor bonus. Nonne e ipse p ouibus
anima posuit. Quid paulus. quid ceteri
apli. Quid eoz tepora csequentes beati
epi mres. Quid etiam iste cy prianus.
Nonne omis boni pastores. n^o mercedem
ru. De quib⁹ dicit^r. am dico uob pcepe-
runt mercede suam. Omis q^u isti pasto-
res boni. n^o solu quia sanguine fude-
runt. s; quia p ouib⁹ fuderunt. Non
eni fuderunt elatione sed caritate.
na et apud hereticos qui p^opt iniquitate
e errores suos aliqd molestiaru p^oessi
fuerunt. nonne se mres iactant. Ut
hoc pallio dealbata. facilius furentur.
quia lupi sunt. Si aut^e scire uultis in
quo numero habendi sunt. pastore bo-
nu paulu aplm audite. qm n^o omes qui
corpora sua in passione etiam uigub⁹ tra-
dunt estimandi sunt sanguine fudisse
p ouib⁹. s; potius contra oues. Si linguis
hominu loquar e angloz. caritate aut^e
n^o habeam. fact⁹ su erantiu sonans aut
cumbatu tinniens. Si sciero omia sacra-
menta. e habuero omne pphetiam. et

omnem fidē ut montes tran-
feram. caritatē autē nō habeam nihil sū. Mag-
na g̃ res est. postremo montes fide transferen-
t. Illa quidē magna sunt. Sed si g̃ hec sine ca-
ritate habeam inq̃t. nō illa s; ego nihil sum.
Sed adhuc istos nō tetigit. q̃ falso martyrii
nomine in passionib; gl̃antur. Audite ut
eos tangat. immo potius transsodiat. Si
distribuero inq̃t om̃ia mea paupib; & tra-
didero corp; meū ut ardeam. nūq̃d iam
nihil sum? Sed uide quid sequit̃. Karita-
tē autē non habeam. nihil m̃ pdest. Ecce
uenit ad passionē. ad sanguinis fusionē.
uenit & ad corp; incensionē. & tam ni-
hil pdest. quia caritas deest. Adde ca-
ritatem p̃sunt om̃ia. detrahe caritatē.
nihil p̃sunt et cetera. Quale bonū est cari-
tas ista fr̃es? Quid p̃ciosius. q̃d lūminosius.
quid securius? Multa sunt dī dona. que
tam habent et mali qui dicturi sunt. dñe
in nomine tuo p̃ph̃aum? in nomine tuo
demonia eieci. in noīe tuo uirtutes
multas feci. Nec respondebit ille. nō
fecisti. nō enī in ēspectu tanti iudicis m̃iri
audebunt. aut iactare que nō fecerunt.
s; quia caritatē nō habuerūt. respondeat
omib; illis. nō noui uos. Quom̃ aū habet
uel exiguā caritatē. q̃ etiā cūctus non
amat unitatem. **Ex eplā ad donatum**
p̃br̃m donatistam. Et si non ad salutem.
nō ad eccl̃ie pacē. nō ad xp̃i corporis unitatē.
nō ad sc̃am et indiuiduā caritatē. sed ad
mala aliqua cogereris. nec tibi sic ipse in-
ferre mortem debuisti. Audiuī q̃d dix-
ris apl̃m paulū significasse hoc fieri de-
bere ubi ait. & si tradidero corp; meū
ut ardeam. q̃ uidelicet om̃ia bona dice-
bat que sine caritate nihil p̃sunt. sicut sunt
lingue hominū & angl̃e. & om̃ia sacra-
m̃ta. & om̃is scientia. & om̃is p̃phetia.

et om̃is fides. ita ut montes transferantur.
& rerū suarū distributio paupib;. ideo ui-
detur t̃ etiā hoc int̃ bona numerasse. ut
sibi q̃sque inferat mortē. Sed attende dili-
genter. & cognosce quēadmodū dicat
scriptura. q̃d tradat q̃sque corp; suū ut ar-
deat. nō utiq; ut ipse se in ignē mittat. q̃n-
do p̃sequentē patitur inimicū. s; q̃ndo ei
p̃ponitur. ut aut mali aliq̃d faciat. aut ma-
li aliquid patiat. eligat nō facere mala quā
nō pati mala. atq; ita corp; suū in potestate
tradat interfectoris. sicut tres uiri illi fece-
runt. q̃ statuā aureā cogebant adorare.
et nō facerent. minabat̃ eis ille q̃ cogebat
camini ignis ardet̃. Idolum adorare
noluerunt. nō ipsi se in ignē miserunt. et
tam etiā de illis scriptū est. q̃d tradiderūt
corpora sua. ut neq; seruirent neq; adora-
rent ullū dñm s; dñm suū. Ecce quom̃ dixit
apl̃s. si tradidero corp; meū ut ardeat. Qd
autē sequit̃ uide. Karitatē si nō habeam.
nihil m̃ pdest. Ad istā caritatē uocaris.
ad istā caritatē nō sineris. et putas tibi
aliquid pdesse si te ipse p̃cipites in interi-
tum. cū tibi nihil pdesset. etiā si alter
occidisset caritatis inimicum? Foris aū
ab eccl̃ia c̃stituit̃. & separat̃ a compage
unitatis. et uinculo caritatis gēno suppli-
cio puniretur. etiam si p̃ xp̃i nomine ui-
uus incenderetur. Hoc est enim q̃d ait apl̃s.
& si tradidero corp; meū ut ardeam. cari-
tatē autē nō habeam. nihil mihi pdest.

Karitas patiens est. benigna est. Caritas
nō emulatur. nō agit p̃peram. Non inflat̃.
nō est ambitiosa. nō querit que sua sunt.
Non irritat̃. nō cogitat malū. nō gaudet
sup̃ iniquitatē. c̃gaudet autē ueritati.
Om̃ia suffert. om̃ia credit. om̃ia sp̃at.
om̃ia sustinet. Caritas nūquā excidit.
Ex sermone de laude karitatis.

Quid ergo de caritate maius aut uberius possi-
dicere. quam pos apostoli laudes eius intonat
dominus. Quanta est ista anima linguarum.
prophetarum uirtus. sacramentorum salus. scientie
solidamentum. fidei fructus. diuitiarum pauperum.
uita morientium. Quid tam magnanimum. quam
pimpis mori. Quid tam benignum. quam et
inimicos diligere. Sola est. quam felicitas
sua non extollit. quia non inflatur. Sola est. quam
conscientia mala non pungit. quia non agit prope-
ram. Inter opprobria secura est. inter odia
benefica est. inter iras placida est. inter in-
sidias innocens est. inter iniquitates gemen-
s. in ueritate respirans. Quid illa fortius. non
ad retribuendas. sed ad non curandas iniurias.
Quid illa fidelius. non uanitati sed eternitati.
Nam ideo tolerat omnia in presenti uita. et
suffert omnia que hic immittuntur. quia sperat
omnia que ibi promittuntur. **Caritas non emula-
tur. non inflatur.** **Ex tractatu epistolae iohannis. v.**

Ubi est inuidia. amor fraternus esse non potest.
Intendat caritas uestra. Qui inuidet. non amat.
Peccatum diaboli est in illo. quia et diabolus
inuidendo deiecit. Cecidit enim. et inuidit
stanti. Non ideo uoluit deicere ut ipse
staret. sed ne solus caderet. Tenete in ani-
mo ex hoc quod subiicit. inuidiam non posse
esse in caritate. Habes apte cum laudaret
ipsa caritas. caritas non emulat. Non fuit
caritas in Cain. et non esset caritas in Abel
non acciperet deus sacrificium eius. **Ex ser-
mone de uerbis euangelii. xix. m.**

Caritas non emulatur. Queris causam. atten-
de quod sequitur. non inflatur. Prior est
in uicinis superbia. deinde inuidia. Non enim
inuidia peperit superbiam. sed superbia peperit
inuidiam. Non enim inuidet nisi amor
excellencie. Amor excellencie. superbia
uocatur. Cum ergo in ordine pride sit super-
bia. sequatur autem inuidia. apostoli in laudibus

karitatis noluit dicere prius non inflatur.
et postea non emulat. sed prius dixit non emu-
latur. postea non inflatur. Quare hoc. Quia
cum dixisset non emulat. quasi queritur
eras causam. quare non emulat. subdidit
non inflatur. Ergo si ideo non emulatur
quia non inflatur. si inflaretur. emularetur. Hoc
in uobis crescat. et anima solidetur quia non
inflatur. **Ex libro de trinitate. viii.**

Dilectio enim non inflatur. et deus dilectio est.
et fideles in dilectione acquiescunt illi. Re-
uocat a strepitu. qui foris est ad gaudia silen-
tia. Ecce deus dilectio est. Ut quid unius et
currimus in sublimia celorum et in aetheraria.
querentes eum qui est apud nos. si nos esse
uelimus apud eum. Nemo dicat. non noui
quid diligam. Diligat fratrem. et diligat ean-
dem dilectionem. Magis enim nouit dilectionem
qua diligit. quam fratrem quem diligit. Ecce
iam potest notiolem deum habere quam
fratrem. Plane notiolem quia presentiolem.
notiolem quia interiorlem. Amplectere
dilectionem deum. et dilectione amplectere
deum. Ipsa est dilectio. que omnes bonos
angelos et omnes dei seruos consociat in uen-
ulo scitatis. nosque et illos coniungit in uicem
nobis. et subiungit sibi. Quanto ergo saniores
sumus a tumore superbie. tanto sumus
dilectione pleniores. Et quo nisi deo ple-
nus est. qui plenus est dilectione. Non
querit que sua sunt. **Ex libro de genesi
ad litteram. xi.** Neque enim essent homines
etiam amatores pecunie. non eo se putarent
excelleniores quo ditiores. Cui morbo
contraria caritas non querit que sua sunt.
id est non priuata excellentia letatur. Me-
rito ergo et non inflatur. Caritas omnia
credit. **Ex libro de spiritu et littera.** Inter
eos utique quos conexus sibi in unum facit.
Non enim quolibet credere bonum est.

quia credit omnia
de futura uita.

Nam unde illud? fr̄s nolite om̄i sp̄ui cre-
dere. s; p̄bete sp̄m qui ex deo ē. Nec in lau-
dib; caritatis qđ dictum est om̄ia credit.
sic accipiendū est. ut caritati cuiuspiam de-
rogem. si n̄ qđ audierit statim crediderit.
Quid. qđ eadē caritas ammonet. n̄ facile
de fr̄e aliquid ēē credendum. Et cū tale
aliquid dicit. hoc ad se magis iudicat p̄-
tinere ne credat. Postremo ipsa caritas
quę om̄ia credit. n̄ omni sp̄ui credit. ac
p̄ hoc om̄ia quidē credit sed dō. quia n̄
dictum est. om̄ib; credit. **R.** caritas nun-
quā excidit. **Ex tēlatu epl̄e ioh̄is. viii.**
Deus dilectio est. & qui manet inquit in di-
lectione in dō manet & d̄s in eo. Sit tibi
domus dī. esto dom' dī. mane in dō & d̄s
in te maneat. Manet in te d̄s ut te con-
tineat. manes in dō ne cadas. quia sic
de ipsa caritate apl̄s dicit. caritas nūq̄m
cadit. Quom̄ cadit quē d̄s continet.
Ex parte enim cognoscam. & ex parte p̄-
phetam. Cum autē uenerit qđ p̄fectū
est. euacuabit qđ ex parte est. Ex li-
bro de ciuitate dī. x. r. n̄. In illo corpo-
re sp̄uali uidebunt om̄ia sc̄i. non solū
si oculos claudant. uerū etiā unde sunt
corpore absentes. Tunc enī erit illud
p̄fectum de quo loquens apl̄s. ex parte
inquit scim' & ex parte p̄pham'. cū autē
uenerit qđ p̄fectum est euacuabit qđ
ex parte est. Deinde ut quom̄ posset
aliqua similitudine ostenderet q̄ntū
ab illa quę futura ē distet hęc uita. n̄
qualiūcūq; hominū. uerū etiā qui p̄ci-
pua hic sc̄itate sunt p̄diti. cū essem
inquit paruul' ut paruul' loquebar.
quasi paruul' cogitabam. cū autē fac-
tus sū uir euacuauit quę paruuli erant.
Videm' nē p̄ speculū in enigmate. tē
autē facie ad faciem. Nunc scio ex par-

te. tē autē cognoscam sicut & cognitus sū.
Si ḡ in hac uita ubi hominū mirabilium
p̄phetia ita cōparanda est illi uite quasi
paruuli ad iuuenem. uidit tam̄ hely'ses
accipientē munera seruū suū ubi n̄ erat.
itane cū uenerit qđ p̄fectū est. nec tam̄
corpus corruptibile aggrauabit animā
s; incorruptibile nihil impedit. illi sc̄i
ad ea quę uidenda sunt oculis corporeis
quib; hely'ses absens ad seruū suū uiden-
dum n̄ indiguit indigebunt. Nam
scdm̄. lax. int̄pretes ista sunt ad geru-
uerba p̄phę. Nonne cor meū erat tecū
quando euer's est uir de curru obuiā
tibi. & accepisti pecuniam et cetera.
Sicut autē ex hebreo int̄pretat' est p̄br̄
Hieronimus. n̄ne inquit cor meū in pre-
senti erat quando euer's est homo de cur-
ru suo in occursum tuū. Corde suo se
dixit hoc uidisse p̄pha. adiuto quidē
mirabiliter nullo dubitante diuinitis.
S; quanto amplius tē om̄s munere isto
abundabunt. cū d̄s erit om̄ia in om̄ib;.
Habebunt tamen etiā illi oculi corpo-
rei officiū suū. et in suo loco erunt. utq;
sp̄e p̄ sp̄uale corpus. Neq; enī et ille
p̄phā quia n̄ eis indiguit ut uideret
absentem. n̄ eis usus est ad uidenda p̄sen-
tia. quę tam̄ sp̄u uidere posset etiā
si illos clauderet. sicut uidit absentia
ubi cum eis ipse non erat. **Ex sermo-**
ne in natali sc̄i ioh̄is baptiste. Apl̄s
dicit. Ex parte scimus. & ex parte pro-
phamus. cū autē uenerit qđ p̄fectum ē.
qđ ex parte est euacuabit. Quid est p̄-
fectum. In p̄ncipio erat uerbu & uerbu
erat apud d̄m. et d̄s erat uerbu. Hoc ē
p̄fectum. Quid est p̄fectum. Dicat & apl̄s
paulus. Qui cum in forma dī ēēt. n̄ rapi-
nam arbitratus est esse se equalem deo.

Hunc equalem dō patri. hoc uerbum dī
apud dīm p qd facta sunt omīa. uidebimur
sicuti est s; in fine. Nam nē qd dicit euglī
sta iohēs dilectissimi fili dī sum? et nūdum
apparuit qd erimus. dilectissimi scimus
quia cū apparuerit similes ei erimus.
qm̄ uidebim? eum sicuti est. hec uisio nob̄
pmittitur. Ad hanc uisionem erudimur.
ad hanc uisionem corda nr̄a mundamus.
Beati enī mundi cordes. qm̄ ipsi dīm ui-
debunt. **Cum essem paruulus loque-
bar ut paruulus. sapiebam ut paruulus.
cogitabam ut paruulus. Ex libro. n̄
de baptismo paruulorū. Apts ad illam
effabilia quaecunq; adhibens de notis
rebus exemplum. paruulam etatē uirili
cōparauit etati. Cum eē inq̄t paruul?
quasi paruulus cogitabam. cū aū factus
sum uir: quē paruuli erant deposui.
Cur autē hoc dixerit cōsequētē ostendit?
**Videmus inquit nunc p speculū in enig-
mate. tē autē facie ad faciem. Nē cog-
nosco ex parte. tē autē cognoscā sicut
et cognitus sum. Ex libro de trinitate
·xv·.** Mirificata est scientia tua ex me.
inualuit nec potero ad eam. Ex me
quippe intellego quā sit mirabilis et
incomphensibilis scientia tua qua me
fecisti. quando nec meipsū cōphende-
re ualeo quē fecisti. et tam in meditati-
one mea exardescit ignis. ut quērā faciē
tuā semp. Incorporalem substantiā scio
ēē sapientiam. et lumē ēē in quo uident?
quē oculis carnalib? n̄ uident. et tamen
uir tantus tāq; spūalis. uidem? inq̄t nē
p speculū in enigmate. tē autē facie ad
faciem. Quale sit et quod sit hoc specu-
lum si quērā? pfecto illud occurrit. qd
in speculo n̄ imago n̄ cernitur. Hoc ergo
facere conati sumus. ut p hanc imaginē**

qd nos sum? uiderem? utrunq; a q̄ facti
sumus tanquā p speculum. Hoc significat
etiam illud qd ait idem apt̄s. Nos autem
reuelata facie glām dñi specularantes. in
eandē imaginē transformam? a glā in
glām tanquā a dñi spū. Specularantes di-
xit p speculū uidentes. n̄ de specula pro-
spicientes. qd in greca lingua n̄ est ambi-
guum. unde in latinā linguā translat?
sūt apt̄ice ept̄e. Ibi quippe speculū ubi
apparent imagines rerū. a specula de cu-
us altitudine longius aliquid intuemur.
etiā sono uerbi distat omīno! satisq; ap-
paret apt̄m a speculo n̄ a specula dixisse
glām dñi specularantes. Iuia uero addi-
dit in enigmate. multis hoc incognitū
est. qui eas litteras nesciunt. in quib? est
doctrina quēdā locutionū modis quō
greci tropos uocant. eoq; greco uocabu-
lo etiam nos utimur p latino. Sicut enī
schemata usitatus dicim? quā figuras.
ita usitatus tropos quā modos. Singu-
lorū autē modorū siue troporū nomina.
ut singulis singula referantur: difficulti-
mum est et insolentissimū latine enuncia-
re. Vnde quidā interpretēs nr̄i. qd ait
apt̄s quē sunt in allegoria. nolentes
grecum uocabulū ponere. circūloquendo
interpretati sunt dicentes. Iuc sūt aliud
ex alio significantia. Hui? autē tropi al-
legorie plures sunt species. in quib? est
etiam qd dicit? enigma. Definitio autē
ipsis nominis generalis. om̄s etiā specie
complectatur necesse est. Ac p hoc sicut
om̄s equus animal est. n̄ omne animal
equus est. ita om̄e enigma allegoria est.
n̄ om̄s allegoria enigma ē. Quid est g
allegoria n̄ tropus. ubi ex alio aliud intel-
ligitur. Quale est illud ad thessaloni-
censes. Itaq; n̄ dormiam? sicut ceteri. sed

uigilem et sobriū sumus. Nam q̄ dormiunt nocte dormiunt. & qui inebriant nocte ebru sunt. nos autē qui diei sumus sobriū sumus. Sed hec allegoria non ē enigma. Nā n̄ multū tardis. iste sensus in promptu ē. Enigma ē autē ut breuius explicem obseura allegoria. sicuti est. sanguisugę tres erant filię. & quęcunq; similia. Sed ubi allegoriam nominauit apls. n̄ in uerbis eam repperit s; in facto. cū ex duobus filiis abrahę uno de ancilla altero de libera. qđ n̄ tantū dictum s; etiā factum fuit. Duo testamēta intelligenda monstrauit. Qđ antequā exponeret. obscurum fuit. Unde allegoria talis est generale nomen. posset specialit̄ enigma nominari. Sed quia n̄ soli qui eas litteras nesciunt quib; discunt tropi. querit qđ dixerit apls. nunc in enigmate nos uidere. uerū etiam qui sciunt. tam qđ sit illud enigma ubi nē uidem; nosse desiderant. ex utroq; una est inuenienda sententia. & ex illo scilicet qđ ait uidem; nē per speculum. & ex isto qđ addidit in enigmate. Vna est enī cū tota sic dicitur: uidemus nē p̄ speculū in enigmate. Proinde q̄ntū mihi uidetur. sicut nomine speculi imaginē uoluit intelligi. ita nomine enigmate quāuis similitudinem tamen obscuram. & ad p̄spiciendū difficilem. Cum q̄ speculi et enigmate nomine quęcunq; similitudines ab aplō significatē intelligi possint. quę accomodate sūt ad intelligendū dñm eo modo quo potest. nihil tam est accommodatū. quā id qđ imago ē non frustra dicitur. Nemo itaq; miretur. etiam in isto uidentur modo. qui concessis est huic uitę p̄ speculum in enigmate laborare nos. ut quomocunq; uideam;? Nōm q̄ppe hoc

n̄ sonaret enigmati. si ēēt facilitas uisioni.
Ex libro de ciuitate di. xii. ii. Dico enī uob;. qđ angeli eorū in celis semp̄ uident faciem patris mei q̄ in celis ē. Sicut q̄ illi uident et nos uisuri sumus. s; nondū ita uidemus. Propter qđ ait apls. Videmus nē p̄ speculum in enigmate. tē autē facie ad faciem. Premium itaq; fidei nob; ista uisio seruat. De qua & ioh̄s loquens cū apparuerit inquit similes ei erimus. qm̄ uidebim; eum sicuti est. facies autem dei manifestatio ei intelligenda est. non aliqđ tale membrum quale nos habem; in corpore atq; isto nomine nuncupam;. Itaq; uisuri sum; dñm scī in isto corpore. s; utrū p̄ ipsum sicut p̄ corp; nē uidemus solem. lunā. stellas. mare ac terrā. & quę sunt in ea. non parua questio est. Durum est enī dicere. qđ scī talia corpora tunc habebunt. ut n̄ possint oculos claudere atq; apere eum uolent. durus autē. qđ ibi dñm quisq; oculos clausert n̄ uidebit. Si enim p̄ph̄a helyseus puerum suum gezi absens corpore uidit accipientē munera quę dedit ei naaman syrus. quantomagis in illo corpore spūali uidebunt scī om̄ia. non solum si oculos claudant. uerū etiam unde sūt corpore absentes. Et post aliquanta. Et illud inquit qđ apls ait facie ad faciem. n̄ cogit ut dñm p̄ hanc faciem corporalem ubi sunt oculi corporis nos uisuros ēē credam;. quē spū sine int̄missione uidebimus. Nisi enī ēēt etiā interiori hominis facies. n̄ diceret idem apls. Nō autē reuelata facie glām dñi specularantes. in eandē imaginem transformamur de glā in glām. tanquā a dñi spū. **Ex t̄latu eugli sedm ioh̄em. xii. i.**
 Veritate itaq; p̄fruemur cū uiderimus

eternitas. eternū ardentius diligit adeptū
quam desideratū. Nulli enī desideranti plūs
conceditur de illo existimare quā se habet.
ut ei min⁹ ualeat cum inuenerit. s; qntū
quisq; ueniens existimare potuerit. plus
pueniens inuentus est. Homo itaq; fide
spe. caritate subnixus. eaq; inconcusse
retinens. n̄ indiget scripturis. n̄ ad alios
instruendos. Itaq; multi p̄ hęc tria etiā
in solitudine sine codicib⁹ uiuunt. Vnde
in illis arbitror iam impletū ēē qđ dictū
est. Siue pphetie euacuabunt. siue lin
gue cessabunt. siue scientia destruetur.
Quib⁹ tam^{quasi} machinis tanta fidei spei et
karitatis in eis surrexit instructio. ut
p̄fectum aliquid tenentes ea que sūt ex
parte n̄ querant. Nam in cōparationē
future uite. nullius iusti et scī est uitā
ista p̄fecta. Ideo manent inquit fides
spes caritas. tria hęc. maior autē horū
karitas. quia et cum quisque ad eterna
puenerit. duob⁹ istis decedentib⁹ caritas
auctior et certior p̄manebit. **Ex libro
contra faustum.** Cum iustus ex fide
uiuat. finisq; p̄cepti sit caritas de cor
de puro & conscientia bona. et fide n̄
ficta. maneantq; ad formandā uitā
fidelium tria hęc fides spes karitas.
unde fieri potest. ut pares cum aliquo
mores habeat. qui hęc tria cū illo pa
ria non habet. Qui enim aliud credit
aliud spat. aliud amat. necesse est ut
aliter uiuat. Et si usus quarundā rerū
similis uidetur nob̄ esse cum gentibus
sicut cibi et potus. tectoz. uestimentoz.
lauachroz. & qui ex nr̄is cūgātē uitā
gerunt. uxorū ducendarū. & habē
darum. filioz gignendoz. nutriendoz.
hereditandorum. longe tamen aliter
his utitur rebus. qui ad aliū finem

usum earū refert. & aliter ex his dō grās
agit. de quo parua et falsa non credit.
Easdem res non ad eundē finē legitimū
diuiniq; p̄cepti caritatem de corde pu
ro et conscientia bona et fide non ficta.
a quib⁹ quidā aberrantes euerſi sunt in
uaniloquium. **Ex libro ad consentiū
de trinitate.** Pia fides sine spe et sine
karitate esse n̄ uult. Sic igitur homo fi
delis debet credere quod nondū uidet.
ut uisionem et speret et amet. Et uisibi
lium quidē rerum preteritarū que tēpo
raliter transierūt sola fides est. qm̄ non ad
huc uidenda spantur. s; facta et trans
acta creduntur. sicut est illud. qđ xpc
semel p̄ peccatis nr̄is mortuus est. et re
surrexit ppter iustificationem nr̄am.
nec iam moriet̄. et mors ei ultra n̄ dñā
bitur. Ea uero que nondū sunt. s; futura
sunt. sicut nr̄oz sp̄aliū corpōz resurre
ctio. ita creduntur. ut etiam uidenda
sperent̄. s; ostendi nullo possunt modo.
Que uero ita sunt ut neq; preterant.
neq; futura sint s; eterna p̄maneat.
parum sunt inuisibilia sicut iusticia.
sicut sapientia. parum uisibilia. sicut
xpi iam immortale corpus. Sed inuisibi
lia intellecta conspiciunt̄. ac p̄ hoc & ipsa
que modo quodā sibi cōgruo uidentur
multo certiora sunt. quā ea que corpori
sensib⁹ attingit. Sed ideo dicunt̄ inuisibi
lia. quia oculis istis mortalib⁹ uideri
omīno n̄ possunt. At illa que uisibilia
sunt si ostendantur possunt etiam his
mortalib⁹ oculis conspici. sicut se disci
pulis post resurrectionē dñs ostendit.
sicut etiā post ascensionē aplō paulo.
& diacono Stephano. Unde ista uisibi
lia p̄manencia ita credim⁹. ut etiā si
n̄ demonstrēt̄. spem⁹ ea nos qndoz uisu

ros. Sed hec inuisibilia simplici mētis atq;
rationis intentione intellecta cōspiciunt. sine
ullis formis et molib⁹ corporalib⁹. sine ullis
luminatis figurisq; mēbroz. sine ullis loca
lib⁹ siue finib⁹ siue spatii infinitis. Hoc
q̄ lum ubi hec cuncta diiudicant. n̄ utiq;
sicut hui⁹ solis et cuiusq; corporei luminis
fulgor p̄ localia spatia circūquaq; diffun
ditur: mentēq; nr̄am quasi uisibili cando
re collustrat. s; inuisibiliter & ineffabiliter
et tamē et intelligibiliter lucet. tamq; nob̄
certū est. quam nob̄ efficit certa que scdm̄
ipsum cuncta conspiciunt. **Ex libro de**
p̄fecta iusticia hominis. Cum uenerit
q̄d p̄fectum est. q̄d ex parte est destruet.
id est non iā ex parte erit s; ex toto.
quia fidei et spei n̄ iam res ipsa que credat
et speret. s; que uideat teneatq; succedet.
Karitas autē que his trib⁹ maior est. non
auferatur s; augeat et impleat. contem
plata q̄d credebatur & q̄d spabat adeptā.
In qua plenitudine caritatis p̄ceptū illud
implebitur: diliges dñm dñm tuū ex toto
corde tuo. & ex tota anima tua. & ex to
ta mēte tua. Nā cū est adhuc aliq̄d car
nalis cōcupiscentie. q̄d uel cōtinendo fre
netur: n̄ dñm ex tota anima diligit
dñs. Non enī caro sine anima cōcupiscit.
quāuis caro cōcupiscere dicat. quia car
naliter anima concupiscit. **Ex tractatu**
psalmi. xc. i. Nullū aliud canticū nos
docet dñs. n̄ fidei spei & caritatis. ut fides
nr̄a firma sit in eo. quia diu n̄ uidem⁹ illū.
credentes in eū que n̄ uidem⁹. ut gaude
amus cū uiderim⁹. et fidei nr̄e succedat
species lucis ei⁹. ubi iam n̄ nob̄ dicitur
credere q̄d n̄ uides s; gaude quia uides.
spes etiā nr̄a incommutabilis sit. et figat⁹.
in illo et non mutet & fluctuet n̄ agitet.
sicut ipse dñs in q̄ figit⁹ n̄ potest agitari.

Spes enī modo uocat⁹. tē n̄ spes s; res erit.
Tandiu enī uocat⁹ spes quādiu n̄ uidetur
q̄d spatur: dicente aptō. Spes enī que uidet⁹
non est spes. Qd enim uidet quis q̄d spat⁹.
Si autē q̄d non uidem⁹ spam⁹. p̄ patientiā
expectamus. Modo q̄ patientia necessaria
est. quādiu ueniat q̄d p̄missum est. Nemo
autē patiens est in bonis. Quando exigit⁹
de homine patientia in malis agit. q̄ndo
dicitur: patiens esto. tolera. sustine. mole
stia est. sub qua dñs uult te ēē fortem. to
lerantē. longanīmū. patientem. S; nūq̄d
decipit qui p̄misit. Medicus exerit fer
rum ad secanda uulnera. et dicit ei que
secturus est. Patiens esto. sustine. tolera.
In dolorib⁹ exigit patientiam. s; post do
lores p̄mittit salutem. Et ille q̄ tolerat
dolores in ferro medici. n̄ sibi p̄ponat
salutem quā nondū habet. deficit in do
lore que patitur. Multa q̄ mala sunt
in isto sc̄lo. intus. foris. prors⁹ n̄ cessant.
Abundant scandala. nemo illa sentit.
n̄ qui graditur uiam dñi. Et dicit⁹ in om̄ib⁹
diuinis paginis ut toleret p̄sentia. spe
ret futura. amet que n̄ uidet. ut ample
ctatur cū uiderit. Karitas enī que ter
cia nob̄ adiungit⁹ ad fidē & ad spem. ma
ior est supra fidē & spem. quia fides re
rum ē que n̄ uident⁹. erit autē species
cū uisē fuerint. & spes rei est que n̄ te
netur: adueniente ū ipsa re non erit
iam spes. quia tenebim⁹ n̄ spabim⁹. Kari
tas autē. non nouit n̄ credere magis
magisq;. Si enī amam⁹ que n̄ uidem⁹. q̄m
amaturi sum⁹ cū uiderimus. **Ex ser**
mone de uerbis apli. Incipit hō a fide.
Quid p̄tinet ad fidē credere. S; adhuc
ista fides discernat⁹ ab immundis spiritib⁹.
At apls iacob⁹. Et demones credunt &
cōtremiscunt. Si tantū credis & sine spe

uius. & dilectionē non habes. & demones
credunt et tremiscunt. Quid magnū est.
Dicis xpm filiū dei. Hoc dixit petrus. et
audiuit. Beatus es symon bariona. Hoc
dixerunt 7 demones & audierunt. Obmu-
tescite. Prius g̃ discerne fidē tuā a fide
demonis. Vnde enim discreta. Demones
hoc dixerunt timendo. petrus amando.
Adde g̃ fidei spem. Et quē spes est. nisi
de aliqua cōscientie bonitate. Speiq; ipsi
adde caritatē. id est sup̃eminētē uiam.
Habem⁹ dicente aplō. sup̃eminētē uiam
uob⁹ demonstro. fides enī quē p dilectionē
opatur. sine spe ēē non potest. Cū autē
uenerimus. iam erit ibi fides. Dicitur
nob⁹. crede. Non utiq; Uidebim⁹ eum.
cōtemplabim⁹ eum. Dilectissimū. filiū dī su-
mus. et n̄dum apparuit qd erimus.
Quia n̄dum apparuit. ideo fides. Scim⁹
qd cū apparuerit. similes ei erim⁹. Nūq̃d
quia credemus. Non. Quare g̃. Qm̄
uidebim⁹ eū sicuti est. Quid spes. Erit
ibi spes. Non erit iam spes. q̄ndo erit
res. Cū enim ipsa spes. peregrinationi ne-
cessaria est. Ipsa est quē cōsolatur in uia.
Viaticū enim quando laborat ambulan-
do. ideo laborem tolerat. quia puenire
spat. Tolle illi spem pueniendi. continuo
frangunt iures ambulandi. An fallit
nos apls qui dicit. habitare xpm p fidē
in cordib⁹ nr̄is. Modo p fidem. tē per
speciem. Modo p fidem quandiu in uia.
quādiu in pegrinatione. Quādiu enim
sumus in corpore. pegrinamur a dño.
Per fidem enī ambulam⁹. non p speciem.
Si hoc est fides. quid erit species. Au-
di quid erit. Vt sit d̄s om̄ia in om̄ibus.
Hoc modo credimus. hoc m̄ spamus.
Cū uenerimus tenebimus. & iam res
erit non spes. Karitas quid. Nunquid

et ipsa modo est. & tunc non erit. Si
amam⁹ credendo et n̄ uidendo. quom̄
amabim⁹ uidendo et tenendo. Ergo
caritas n̄tantū erit. s; pfecta erit sicut
ait apls. fides. spes. caritas. tria hec. ma-
ior autem harū caritas. **Ex libro de tri-
nitate. viii.** Dilectione instandum est
ad illud. et inherendum illi. ut p̄sente per-
fruiam⁹ a q̄ sum⁹. quo absente nec ēē possem⁹.
Cū enī adhuc p fidē ambulamus n̄ per
speciem. n̄dum utiq; uidem⁹ d̄m. sic idem
ait facie ad faciem. Quē tam̄ n̄ n̄c diliga-
mus. nūquā uidebim⁹. S; quis diligit
qd ignorat. Sciri enī aliqd & n̄ diligi
potest. diligi autē qd nescitur. quero
utrum possit. quia si n̄ potest. nemo dili-
git antequā sciat. Et quid ē d̄m scire.
n̄ eū mente cōspicere. firmeq; p̄cipere.
Non enī corpus ē. ut carnis oculis inq̄-
ratur. Sed & priusquā ualeam⁹ cōspicere
atq; p̄cipere d̄m. sicut cōspici et p̄cipi po-
test. qd mundis cordib⁹ licet. beati enī
mundicordes quia ipsi d̄m uidebunt.
n̄ p fidem diligit n̄ poterit cor mundari.
qd ad eū uidendum sit aptum & idoneū.
Vbi enī sunt illa tria. p̄pt quē in animo
edificanda om̄ium diuinoz libroz ma-
chinamēta cōsurgunt. fides. spes. karitas.
n̄ in animo credente qd n̄dum uidet. &
spante atq; amante qd credit. Amat
g̃ qd ignorat. sed tam̄ creditur. Nūm-
rum autē cauendum est. ne credens ani-
mus id qd n̄ uidet. fingat sibi aliquid qd
non est. & speret diligitq; qd falsum est.
Qd si sit. non erit karitas de corde pu-
ro & conscientia bona et fide n̄ ficta.
quē finis p̄cepti est. sicut dicit idem apls.
Ex libro soliloquiorum. Non enim hoc
est habere oculos qd aspicere aut item
hoc est aspicere qd uidere. Ergo. anime

tribus quib' dā rebus opus est. ut oculos
habeat quib' iam bene uti possit. ut aspi-
ciat ut uideat. Oculi anime mens est.
ab omni malo corporis pura. id est a cupi-
ditatib' rerū mortalium iā remota atq;
purgata. qd ei nihil aliud pstat. quā fide
p'mo. Qd enī adhuc ei demonstrari n̄ potest.
uitus inquinat' atq; egrotant. quia ui-
dere nequit. n̄ sana si non credat aliter
se non ēē uisuram. n̄ dat operam sue sa-
nitati. Sed quid si credat quidem ita se
rem habere ut dicitur. atq; ita se si uide-
re potuerit ēē uisuram. sanari tamen se
posse desperet. nonne se p'sus abicit atq;
cōtempnit. nec p'ceptis medici obtemperat.
presertim quia ea p'cepta necesse est ut
morib' dura sentiat. Ergo fidei spes
adiicienda est. Quid si et credat ita se ha-
bere omnia. et se speret posse sanari. ip-
sam tamen que p'mittitur lucē n̄ amet.
non desideret. susq; tenebris que iā in
cōsuetudine iocunde sunt se arbitrantur
debere interim ēē contentam. Nonne me-
dicum illum nihilominus respuit. Ergo
tercia karitas necessaria est. Nihil omni-
no tam necessarium. Sine trib' istis igit.
anima nulla sanat. ut possit d'm suū ui-
dere. id est intelligere. Cū g' sanos habu-
erit oculos. restat ut aspiat. Aspectus
anime ratio est. Sed quia n̄ sequit' ut omni
qui aspiciat uideat. aspectus rect' atq; p'fect'
id est quē uisio sequit'. uirtus uocatur. Est
enī uirtus. uel recta uel p'fecta ratio. Sed
et ipse aspect' quāuis iam sanos oculos
cōtineret in lucem n̄ potest. n̄ illa tria per-
manent. fides qua credit'. ita se rem ha-
bere. ad quā cōtend' aspectus ē. ut uisa
faciat beatū. spes qua cum bene aspice-
rit se uisurū esse p'sumat. karitas qua
uidere p'fruiq; desideret. Iam aspectū

sequit' ipsa uisio dī que est finis aspectus.
non quo iam n̄ sit. s; quod nihil amplius ha-
beat quo se intendat. Et hec est uere per-
fecta uirtus. ratio pueniens ad finē suū.
quā beata uita consequitur. Ipsa autē uisio.
intellectus est ille qui in anima est. Ergo
cū anime d'm uidere hoc est intelligere con-
tingit. uideamus. utrū adhuc ei tria illa
sint necessaria. fides quare sint necessaria
cū iam uideat. spes nihilominus quia iam
tenet. Karitati uero non solum nihil detra-
hitur. s; additur etiam plurimū. Nam
et illam singularem uerāq; pulchritudinē
cum uidet plus amabit. & nisi amore
oculum infixerit. nec ab aspiciendo uspi-
am declinauerit. manere in illa beatissi-
ma uisione non poterit. **Sectamini cari-**

tatem. Ex sermone de laude karitatis.

Dulce & salubre uinculum mentiū. sine
qua diues paup est. & in qua paup diues
est. Hec in aduersitatib' tolerat. in p'sperita-
tibus temperat. in duris passionib' fortis.
in bonis opib' hilaris. in tēptatione tutis-
sima. in hospitalitate latissima. inter
falsos patientissima. inter ueros frēs letis-
sima. in abel sacrificio grata. in noe per-
diluuium secura. in abrahe pegrinatione
fidelissima. in moy'se inter iniurias lenis-
sima. in dauid tribulationib' mansuetissima.
in trib' pueris blandos ignes innocenter
spectat. in machabeis seuios ignes fortit'
tolerat. casta in susanna erga uirū. in
anna post uirū. in maria preter uirū.
libera in paulo ad arguendū. humilis in
petro ad obediendum. humana in xpia-
nis ad cōsistendum. diuina in xpō ad igno-
scendum. **Emulamini spūalia. magis**
autē ut pphetis. Qui enī loquit' lin-
gua n̄ hominib' loquit' sed dō. nemo
enim audit. Spē autē loquit' mysteria.

Nam qui pphetat hominib' loquit' ad
edificationē. & ad exhortationē. & con-
solationē. Et post paululum. **Hāc maior**
est qui pphetat quam qui loq't lingua.
nisi forte interpretet'. ut ecclia edifica-
tionē accipiat. Nō autē frēs si uenero
ad uos linguis loquens. q'd uob' pdero
nō uob' loquar' aut in reuelatione. aut
scientia aut pphetia. aut doctrina.
Et iterū post aliquanta. **Et ideo q' loq't**
lingua. oret ut interpretet'. Nam si
orem lingua sp'e m's orat. mens autē
mea sine fructu est. Quid g' est orabo
spū. orabo et m'te. psallā spū. psallam
et m'te. Ceterū si benedixeris spū. qui
supplet locum idiote. **Ex libro de**
genesis ad litteram. xii. Hoc sp's a m'te
distinguit' euidentissimo testimonio.
Si enī orauero inq't lingua sp'e m's orat.
mens autē mea infructuosa est. Cum g'
linguā intellegat' loco hoc obscuras se-
dicert et mysticas significationes. a
quib' si intellectū mentis remoueas ne-
mo edificatur audiendo q'd nō intellegit.
unde etiā dicit. qui enī loquit' lingua
nō hominib' loquit' s; dō. nemo enī au-
dit. sp'e autē loquit' mysteria. satis indi-
cat. eam se linguā hoc loco appellare.
ubi sunt significationes uelut imagine
rerū ac similitudines. que ut intelle-
gantur indigent mentis obtutu. Cum
autē nō intellegunt. in spū eas dicit' ēē
nō in mente. Vnde aptius ait. Si bene-
dixeris in spū. quis supplet locū idiote.
Quom' dicit' dñi sup'tuā benedictionē.
quandoquidē nescit quid dicas. Quia
g' etiam in lingua id est mēbro corpore
quod mouem' in ore cum loquim' signa
utiq; rerū dant' nō res ipse pferuntur.
ppter ea translato uerbo linguam ap-

pellant quālibet signorū plationē prius
quā intellegant. quo cū intellect' accesserit
qui mentis ē ppris. fit reuelatio.
uel agnitio. uel pphetia uel doctrina.
P'inde ait. Si uenero ad uos linguis lo-
quens q'd uob' pdero. nō loquar' uob' in
reuelatione aut in agnitione. aut in p-
phetia. aut in doctrina. id est cū signis
hoc est lingue accesserit intellectus. ut
nō spū tantū. s; etiā mente agat' q'd agi-
tur. P'inde cui signa p aliquas rerū
corporaliū similitudines demonstra-
bant' in spū. nisi accesserat m'tis officiū
ut etiā intelligerent. nōdum erat ppha.
magisq; erat ppheta q' int'pretabatur
q'd alius uidisset. quā ipse qui uidisset.
Vnde apparet magis ad mentē p'tinere
pphetia quā ad istū spū. q' modo q'dā
pprio uocat' sp's. vis anime quedam
mente inferice. ubi corporalium rerum
similitudines exprimunt'. Itaq; magis
ioseph ppha qui intellexit. q'd significa-
rent septem sp'ies & septemq; boues. quā
pharao qui eas uidit in somnis. illius
enī sp'e informat' est ut uideret. huius
mens illuminata ut intelligeret. ac per
hoc in illo erat lingua. in isto pphetia.
q'a in illo rerū imaginatio. in isto imagina-
tionū interpretatio. Quid g' ppha q' rerū
que significant' sola ipsa signa in spū per
rerū corporaliū imagines uidet. & magis
ppheta qui solo earū intellectu p'ditus est.
Sed maxime ppha^{qui} in utroq; precellit.
ut et uideat in spū corporaliū rerū sig-
nificatiuas similitudines. et eas uiuaci-
tate m'tis intellegat'. sicut danielis ex-
cellentia tēptata est et pbata. qui regi
et somnium q'd uiderat dixit. & quid
significaret apuit. Et ipse quippe ima-
gines corporales in spū eis exp'sse sunt.

et earum intellectus reuelatus in mente. Ex hoc g^o modo quo appellat^r in ista distincti-
one sps. dicit apls. orabo spū. orabo et
mente. ut et signa rerū formarent^r in spū.
et eoy resulgeret intellect^r in mente. **Quo-
modo dicit Amen sup^a m^a benedictionem.
qm quid dicas nescit.** Ex tractatu eugliⁱ
sedm iohem. l. xix. m. Amen quippe
int^rpretat^r uerū. Et tam^{en} non ē int^rpretatū.
cū potuisset dici. uerū dico uob^{is}. Nec gre-
cus int^rpres hoc aus^{us} est facere nec latin^{us}.
Nam hoc uerbu^m qd est am. nec grecū est
nec latinū s; hebreum. Sic mansit. n̄ est
int^rpretatū. ut honorē haberet uelamēto
secreti. n̄ ut eēt negatū s; ne uilesceret
nudatum. **Fr̄s. nolite pueri effici sensib^{us}
sed malicia paruuli estote. sensib^{us} autē
pfecti estote.** Ex libro questionū. l. xix. m.

In p^{ro}ptō noui testamēti qui n̄ p^{er}durant occur-
rere in uirū pfectū. uel infirmitate uirū.
uel m̄tis leuitate. mulierib^{us} et paruulis cō-
parandi sunt. Nam illis dicitur. si tamen
mutū substantie ei^{us} usq; in finē retineamus
firmū. illis autē nolite pueri effici sensib^{us}
s; malicia infantes estote ut sensib^{us} pfecti
sitis. et ideo neq; in ueteri neq; in nouo te-
stamēto tales admittunt^r ad numerum.

Ex tractatu psalmi. xl. vii. Apls dicit.
Nolite pueri esse m̄tib^{us}. Et quia dñs inui-
tauerat nos ad imitationē pueroy qñdo
ante se paruulū posuit. et ait. si quis non
fuerit ut puer iste n̄ intrabit in regnū ce-
lorū. ibi quoq; apls reuocat cautius a m̄te
puerili. et uocat rur^s ad imitationē pueri-
lem. Nolite inquit pueri effici sensib^{us}. s;
malicia paruuli estote. ut m̄tib^{us} pfecti sitis.
Quē delectat imitari puerū. n̄ delectet im-
peritia. s; innocentia. Proponit enī pueri-
cia ppter imitandā humilitatē. et tē p-
ponit puericia ad cauendā fatuitatem.

Propositū exemplū puericie ppter imitandā
humilitatem a dñō est. quando uocauit
ad se pueros. et cū phiberent^r ab eo dixit.
finit^r illos uenire ad me. talū est enī reg-
num celoy. ppositū exemplū puericie ad
cauendā fatuitatē ab aplō est. **Ex tractatu
psalmi. c. xii.** Nostis fr̄s. et sepissime au-
distis in euglio dñm dicere. Sinite paru-
los uenire ad me. talium est enī regnū celoy.
Et iterum. Nisi quis receperit regnum dei
sicut puer. n̄ intrabit in illud. Et multis
aliis locis dñs n̄r singulare humilitatis
exemplū supbiā ueteris hominis inuouan-
da humiliter uita similitudine puerilis
etatis accusat. Qua ppter dilectissimi. cū can-
tari auditis psalmū. laudate pueri dñm.
ne arbitremini ad uos istam exhortationē
n̄ p̄tinere. quia iam corporis puericiā sup-
gressi uel iuuenuli decore uirescitis. uel se-
nili honore canescitis. Omib^{us} enī uob^{is} dicit
apls. Nolite pueri effici sensib^{us}. s; malicia
paruuli estote. ut m̄tib^{us} pfecti sitis. Qua
malicia maxime. n̄ supbia. Ipsa enī de
uana granditate p̄sumens. n̄ sinit hominē
ambulare p artā uiam. et intrare per an-
gustam portam. Puer autē facile intrat
p angustam. et ideo nemo nisi ut puer
intrat in regnū celoy. Nam scriptum est.
Initiū supbie hominis apostatate a deo.
Hanc se aduersus p̄cepta diuina tumidis
ceruicib^{us} erigentē. et suau dñi iugo resistentē
deicite. frangite. cōminuite. atq; cōsumite.
et laudate pueri dñm. **In lege scriptū est.
qm in aliis linguis et labiis aliis loquar
p^{ro}ptō huic. et nec sic exaudiet me dicit
dñs.** Ex libro de trinitate. xv. In legis
nomine aliquando simul omīa ueteris in-
strumēti sc̄arū scripturarū significant^r elo-
quia. Nam ex ppha ysaiā testimoniū po-
nens apls. in aliis linguis et in aliis labiis
eduxit me

loquar pplō huic. premisit tam. in lege scriptum ē. Et ipse dñs in lege inquit eorū scriptum ē quia odio habuerūt me gratis. cum hoc legat in psalmo. Aliquando autē pprie uocat lex que data ē p moysen. sedm qd dictum ē lex et pphete usq; ad iohannē. et in his duob; pceptis tota lex pendet et prophete. Hic utiq; pprie lex appellata est de monte sy-na. Apharum autē nomine etiā psalmi significati sunt. et tam alio loco ipse saluatore oportebat inquit impleri omnia que scripta sunt in lege et ppheti et psalmis de me. Hic rurſ; ppharū nomine exceptis psalmis intellegi uoluit. Dicit g lex uniuersaliter cū pphis et psalmis. dicit et pprie que p moysen data est. Itē dicuntur cōmunit; pphete simul cū psalmis. dicunt et pprie preter psalmos. **Si quis uidetur ppha ēē autē spūalis. cognoscat que scribo uobis. qm dñi sūt mandata. Siquis autē ignorat ignorabit. Ex tē latu euāgēlii sedm iohem. xc. v.** Illa que scripsit ad corinthios. aliter utiq; ab ipsis paruulis. aliter a capacionib; posse intellegi sciens ait. Siquis est inter uos ppha aut spūalis. cognoscat que scribo uob; qd dñi est mandatum. Siq; autē ignorat ignorabitur. Solidam pfecto uoluit esse scientiam spūalium. ubi nō sola accommodaretur fides. s; certa cognitione teneretur. ac p hoc illi ea ipsa credebant que spūale insup agnoscebant. Ignorabit autē ait qd ignorat. quia nōdum ei reuelatū est. ut qd credit sciat. Qd cū sit in hominis mente ipse dicit agnosci a deo. qd dñs illū cognoscentē facit. sicut ait alibi. nē autē cognoscentes dñm. immo cogniti a deo. Neq; enī tē eos cognouerāt dñs p cognitos et electos ante cōstitutionē mundi. s; tē eos seipsū cognoscere fecerat. **Ex eplā ad euodū de trinitate et columba.**

Nequaquam ut scribis qui ignorat ignorabit. de hac re dixit apls tanquā ista plectendos pena sit ille. qui nō ualet intelligentia sic discernere ineffabilem trinitatis unitatē. sicut discernitur in animo nrō. memoria. intellectus. uoluntas. Aliud de hoc dicebat apls. Lege et uidebis ea que loquebatur. que fide uel mores multorū edificarent. nō que uix ad paucorū eamq; exiguā qntū lameunq; in hac uita de re tanta ēē potest intelligentiā puenirent. idest ut linguis pphetia pponeret. ut nō p̄turbat illa gererent. quasi pphete spc etiā inuito loqui cogeret. ut mulieres in ecclia tacerent. ut omnia honeste et sedm ordinē fierent. Hec cū ageret. ait. Siquis uidetur ppha ēē aut spūalis. cognoscat que scribo uob;. qd mandātū dñi est. Siq; autē ignorat ignorabit. His ūbis coercens et ad pacificū ordinē reuocans inquietos. tanto ad seditionē faciliores. quanto sibi uidebant spū excellere. cū supbiendo cuncta turbarent. siquis g uidet ppha ēē aut spūalis cognoscat inquit que scribo uob; qd dñi ē mandātū. Siquis uidet ēē. et utiq; nō est. Nam qui est. sine dubitatione agnoscat. nec ammonitione et coercionē opus habet. quia omnia iudicat. et a nemine iudicatur. Illi g seditiones et p̄turbationes in ecclia faciebant. q uidebant ēē et nō erant. Hos docet cognoscere dñi mandātū. quia nō est seditionis dñs s; pacis. Siquis autē ignorat ignorabitur. idest imphabit. Non enim dñs si ad scientiā referas ignorat eos quib; dicturus est. non noui uos. s; eorū imphatio hoc ūbo insinuata est. Cum autē dñs dicat. beati mundo corde quia ipsi dñm uidebunt. eaq; uisio nob; in fine sūmū premiū pmitatur. non ē metuendū si nē ad liquidum que de dī natura credim; cōspicere nō ualem.

ne inde sit dictū qui ignorat ignorabit.
 Quia enim in sapientia dī nō cognouit mun-
 dū p sapientiā dī. placuit dō p stulticiam
 p̄dicationis saluos facere credentes. Hec
 stulticia p̄dicationis ac stultum dī quē sa-
 pientie est hominib⁹ multos ētrahit ad sa-
 lutem. ut nō solum qui nōdū ualent certa in-
 telligentia cōspicere naturā dī quā fide te-
 nent. uerū etiam qui nōdum in ipsa anima
 sua ita incorporeā substantiā a corporis
 generalitate discernunt. quēadmodū cer-
 ti sunt se uiuere nosse uelle nō sint alieni
 a salute quā stulticia illa p̄dicationis fi-
 delibus ēfert. Nam si pp̄t eos solos xp̄c
 mortuus est qui certa intelligentia possit
 ista discernere. pene frustra in ecclia labo-
 ramus. Si autē qd ueritas habet infirmi
 ppli credentiū ad medicū currunt. sanan-
 di p xp̄m & hunc crucifixū. ut ubi abun-
 dauit peccatū supabundet grā. miris sit
 modis p altitudinē diuitiarū sapientie &
 scientie dī. p inscrutabilia iudicia ei⁹. ut
 & nōnulli a corporib⁹ incorporea discernen-
 tes. cū sibi magnū ex hoc uident & irides-
 stulticiam p̄dicationis qua salui fiunt
 credentes. ab unica uia longe exerrent.
 quē ad uitā eternā sola pducit. & multi
 in xp̄i cruce glāntes & ab eadē nō receden-
 tes. uia. etiam qui ista quē subtilissime dis-
 serunt ignorant. quia nō perit un⁹ dō pu-
 sillis p quib⁹ mortuus est. ad eandē puen-
 unt ueritatē. caritatē. eternitatē. id est
 ad stabilem certam plenāq; felicitatē. ubi
 manentib⁹. uidentib⁹. amantib⁹. sint cūc-
 ta p̄spicua. **Qm̄ xp̄c mortuus est pro**
peccatis nr̄is scdm̄ scripturas. et quia
sepult⁹ est. & quia resurrexit t̄cia die
scdm̄ scripturas. & q̄a uisus est cep̄e.
Ex libro de cōsensu euangelistarū. ii. Re-
 surrexit inquit t̄cio die scdm̄ scriptas.

et apparuit cep̄e. Om̄ium ḡ uiroz p̄mo
 apparuisse intelligit⁹ petro. ex his dūta-
 xat om̄ib⁹ q̄s euangeliste q̄tace & paul⁹
 apls cōmemorauerūt. Ceterū si apparuit
 alicui alioz prius quā petro. qd oīs tacue-
 runt. quis uel dicere audeat uel negare.
 Neq; enī & paul⁹ dixit. apparuit primo
 cep̄e. s; apparuit inq̄t cep̄e. Nam esset
 ētrarium. qd p̄mo mulierib⁹ apparuisse
 in euagio legitur. **Et post hec duo decim.**
Ex libro questionū genesis. titulo. c. xviij.
 Qualibet hora. ipso tam̄ resurrectionis die.
 Per synedochē autē accipit⁹. Vbi enim
 pars maiore est aut potior. solet ei⁹ nomine
 etiam illud cōprehendi. qd ad ipsū nom̄
 nō p̄tinet. sicut ad duodecī aplōs iam nō
 p̄tinebat iudas. q̄ etiam mortuus fuit
 cū dñs resurrexit a mortuis. & tam̄ ipsi⁹
 duodenarij numeri nom̄ apls tenuit.
 ubi ait eū apparuisse illis. xii. Cū arti-
 culo enī hoc greci codices habent. ut nō
 possent intelligi q̄cūq; xii. s; illi in eo
 numero insignes. Cō modo locutionis
 puto et illud a dño dictum. Nonne ego
 uos. xii. elegi. & un⁹ ex uob⁹ diabols est.
 Ut nō ad electionē etiā ipse p̄tinet uide-
 atur. Non enī facile inuenit⁹ electoz nom̄
 in malo. nisi quando mali eligunt⁹ a malis.
 Qd si putauerim⁹ et illū ut p ei⁹ traditi-
 onē dñi passio cōpleret⁹. id est maliciā
 ei⁹ ad aliquid electā. bene utendo dō etiā
 malis. aliud attendam⁹ ubi ait. Non de
 om̄ib⁹ uob⁹ dico. ego scio q̄s elegi. Vbi de-
 clarat. ad electionē nō p̄tinere nisi bonos.
 Ac p hoc illud qd dictum est. ego uos. xii.
 elegi p synedochē dictū est. ut nomine
 maioris melioris partis etiā illud cōple-
 ret⁹. quod ad ipsū nom̄ nō p̄tinet. **Ex libro**
de cōsensu euangelistarū. iii. Nam nō. xii.
 s; undecim nōnulli codices habent. Qd

electum.

credo perturbatos homines emendasse. Sed
siue illi codices uerius habeant q̄ undeci
habent. siue sacratū illum numerū etiā
in undecim stare uoluerit q̄a duodenari
in eis numerus ita mysticus erat. ut non
posset in locū uide n̄ alius ad c̄seruandū
sacramtū ausc̄te numeri subrogari. id est
mathias. quodlibet ḡ hōz sit. nihil in
de existit. q̄d ueritati repugnare uideat.
**Deinde uisus est pl̄s quā quingentis fr̄ib̄
simul. ex quib̄ multi manent usq; ad
huc. quidā autē dormierunt.** Siue
isti cū illis undecim erant cōgregati clausi
ostis p̄p̄t metū iudeoz. unde cū exisset
thomas uenit ad eos iñc̄. siue post octo
illos dies quandolibet. Cēpit autē dicere
ad plebem parabola hanc. Homo planta
uit uineam. & cetera. In hac ḡ plebe in
tellegendū est etiā illos eē potuisse. qui
sic eū audirent quom̄ cui dixerant. bene
dictus qui uenit in nomine dñi. q̄ etiam
tales eē potuerunt. ut n̄ frustra in ipso
corpore dñi iam sicut membra deputa
rentur. quia iā baptizauerat plures qm̄
iohannes. & habebat turbas discipuloz.
sicut ipsi euangeliste sepe testant̄. Et unde
etiam erant illi quingenti fr̄s. quib̄ eū
paul⁹ apl̄s post resurrectionē p̄sentatū
eē cōmemorat. **Deinde uisus est iacobo.**

Non tē autem p̄mum accipere debem⁹ uisū
eē iacobo. s; aliqua p̄pria manifestatiōe
singulariter. **Deinde apl̄is om̄ib̄.** Nec
tunc illis p̄mū. s; die ascensionis sue.

**Novissime autē om̄ium. tanquā aborti
uo uisus est & mihi. Ex libro contra
faustum.** Sed hoc iam de celo. post non
parū temp⁹ ascensionis sue. Pater noster
abraham cui iusticia fidei nob̄ ad exem
plum imitanda p̄posita est. ut et nos iu
stificati ex fide pacem habeam⁹ ad dñm.

intelligere debemus quēadmodū uixerit non
rephendere ne ante p̄ abortū labam⁹ ex utero
matris eccl̄ie quam p̄ stabilem conceptū
formati p̄fectiq; nascam⁹. **Ego enī sū m̄mū
apl̄oz qui n̄ sum dign⁹ uocari apl̄s. qm̄ p̄
secutus sum eccl̄iam dī. Grā autē dī sū
id q̄d sū. & grā in me uacua non fuit.**

Pluuiam uoluntariā segregans d̄s heredita
ti sue. etenū infirmata est. tu ū p̄fecisti eā.
Quia pluuiā uoluntariā segregasti. n̄
attendens hominū merita s; tuā grām
& misericordiam. Infirmitas ē ḡ ipsa heredi
tas. et agnouit se infirmā in se. ut firma
eēt in te. Non firmaret̄ si infirmaretur.
ut absq̄ te p̄ficere. Vide hui⁹ heredita
tis portiuncula paulū. uide infirmatum
q̄ dixit. Non sū idoneus uocari apl̄s. q̄a
p̄secutus sum eccl̄iam dī. Quare ḡ apl̄s es.
Grā dī sum q̄d sum. Non sum idoneus.
s; grā dī sū q̄d sum. Infirmitas ē paul⁹. tu
ū p̄fecisti eū. Iam ū quia grā dī est q̄d est
uide quid sequat̄. Et grā ei in me uacua
n̄ fuit. s; plus om̄ib̄ illis laboraui. Vide
ne p̄sumptione p̄das. q̄d infirmitate me
ruisti. Bene hoc. bene. Non sum idoneus
uocari apl̄s. Grā dī sum q̄d sum. et grā ei
in me uacua n̄ fuit. Om̄ia optime. Sed
plus om̄ib̄ illis laboraui. Quasi t̄ cepisti
tribuere. q̄d paulo ante dō dederas. Ag
nosce et sequere. Non autē ego. s; grā dei
mecum. Bene infirme. Firmissime eris
exaltatus. quia non es ingratus. Tu es
idem ipse paulus. in te parus. in dñō
magnus. Tu es qui ter dñm rogasti. ut
stimulus carnis angls̄ sathane a q̄ cola
phizabaris auferret̄ a te. Quid t̄ dictū
est. q̄d audisti quando hoc petisti. Suf
ficient tibi grā mea. nā uirt⁹ in infirmitate
te p̄ficat. Etenū infirmatus est. tu uero
p̄fecisti eum.

Laborant pelagiani quantū possunt ostendere grām dī sedm merita nrā dari. hoc est grām n̄ esse grām. Iub' enī sedm meritū reddit'. n̄ imputat' merces sedm grām s; sedm debitū. sic aptissime dicit apl's. Meritū enī fuit in aplō paulo, sed malū. quando psequēbatur eccliam. Vnde dic'. Non sum idoneus uocari apl's. quia psecutus sū eccliam dī. Cum g' haberet hoc meritū malum. redditū est ei bonū pro malo. in eo qd secut' adiunxit. Sed grā dī sum qd sum. Atq; ut ostenderet liberū arbitriū mox addidit. & grā ei' in me uacua n̄ fuit. s; plus omib' illis laborau'. Hoc enī liberū arbitrium hominū exhortatur et in aliis quib' dicit. Rogamus. ne in uacuū grām dī suscipiatis. Ut quid enī eos rogat. si grām sic suscepunt. ut ppriam pderent uoluntatem. Tamē ipsa uoluntas sine grā dī putatur boni aliquid posse. cū dixisset. grā ei' in me uacua n̄ fuit. s; plus omib' illis laborau'. subiunxit atq; ait. Non autē ego s; grā dī mecum. Ac p hoc nec grā dī sola. nec ipse solus. s; grā dī cū illo. ut idem de celo uocaretur. & tam magna efficacissima uocatione cūteret' grā dī erat sola. quia merita ei' erant magna s; mala. Deniq; alibi dicit ad timotheum. Collabora euēgio sedm uirtutē dī saluos nos facientis & uocantis uocatione sua scā n̄ sedm opa nrā s; sedm suū ppositū et grām quē data ē nob' in xpō iū. Item merita sua s; mala cōmemorans dicit. Fuius enī stulti et nō aliquando. & increduli. errantes seruientes desideris et uoluptatib' uariis. in malicia et inuidia agentes. abominabiles. inuicem odio habentes. Quid istis tam malis meritis. n̄ pena utiq; debebatur. Sed dō reddente bona p malis per grām

quē non sedm merita nrā datur factū est qd
 oēinde subiungit. & dicit. Cū autē benignitas et humanitas illuxit saluatoris nrī dei n̄ ex opib' iusticię quē fecim' nos. s; sedm suā misericordiam saluos nos fecit p lauachrū regenerationis & renouationis sp's scī quē diuissime effudit sup nos p iūm xpīm saluatorem nrīm. ut iustificati grā ipsius heredes efficiam' sedm spem uite eterne. His & talib' testimonius diuinus pbat' grām dī n̄ sedm merita nrā dari. quandoquidē n̄ solum nullis bonis. uerū etiam multis meritis malis precedentib' uidem' datā. & cotidie uidem' dari. S; plane cū data fuerit. incipiunt & etiā merita nrā bona p illā tamen. Nam si se illa subtraxerit. cadit homo. n̄ erectus s; pēcipitat' libero arbitrio. Quāpp' nec quando cepit homo habere merita bona. sibi debet tribuere illa. s; dō eui dicit' in psalmo. adiuu me esto ne derelinquas me. **Sed abundantius illis omib' laborau'. Non autē ego. sed grā dī mecum. Ex libro de ciuitate dī. xim.**

Cives scē ciuitatis dī in hui' uite peregrinationē sedm dīm uiuentes. illū optimū et fortissimū uirū qui in suis infirmitatib' gloriatur ut eū potissimū cōmemorem' qui in ecclia xpī ex gentib' uenit. doctorem gentiū in fide et ueritate. qui et plus omib' suis coaptis laborauit. et plurib' eplis pplōs dī n̄ eos tantum qui p'sentes ab illo uidebant'. uerū etiā illos qui futuri p'uidebant' instruxit. illū inquam uerū athletā xpī doctū ab illo. unctū de illo. crucifixū cum illo. glōsum in illo. in theatro hui' mundi qui spectaculum factus est & angelis & hominib'. legitime magno agone certantem. & palmā supne uocationis in anteriora sectantem oculis fidei libentissime spectant. gaudere cū gaudentib'. flere cum flentib'. foris habentem pugnā. uitas timores. cupientem

dissolui et esse cū xpō. desiderantē uidere ro-
manos ut aliquē fructū habeat in illis sicut
et in ceteris gentibus. emulantē corinthios.
et ipsā emulatione metuentē ne seducant
eorū mentes a castitate quę est in xpō. ma-
gnā tristitiā et cōtinuū dolorem cordis de
israhelitis habentē. qđ ignorantes dī iusti-
ciam et suā uolentes cōstituere iusticie dī
nō sunt subiecti. nec solū dolorem uerū etiā
luctū suū denūciantē de quibđā qui
ante peccauerunt et nō egerūt penitentiam
sup̄ immundicia et fornicationib⁹ suis.

Ex tractatu euglī sedm iohēm. c. xviii.^{mo}

Quid est qđ nunc quasi aplatu relicto tan-
quā obliti qđ audierant nemo mittens
manū sup̄ aratrū et respiciens retro ap̄t⁹
est regno celoz. subito fiunt sicut fuerūt.
nō hominū s; piscium piscatores. His
g̃ qđ mouet hoc. respondendū est. nō fuis-
se eos phibitos arte sua licita scilicet atq;
concessa uictum necessariū querere sui apo-
stolatus integritate seruata. si quando un-
de uiuerent aliud nō habebant. nisi forte
quispiam putare audebit aut dicere.
apl̄m paulū nō p̄tinuisse ad eorū p̄fectionē
qui relictis omib⁹ xp̄m secuti sunt. qm̄
ne quenquā eorū grauaret quib⁹ euglīum
p̄dicabat suū uictū suis manib⁹ transige-
bat. ubi magis impletū est qđ ait. plus
omib⁹ illis laboraui. et adiunxit. nō autē
ego s; gr̄a dī mecum. ut hoc qđq; appare-
at dī gr̄e deputandū qđ et animo et cor-
pore poterat usq; adeo plus illis omib⁹
laborare. ut neq; cessaret ab euglīo p̄di-
cando. neq; tam ex euglīo sicut illi susten-
tarent hanc uitam. cū id p̄ tot gentes in
quib⁹ xp̄i nomen nō fuerat p̄phatū multo
latius atq; fertilius seminare. ubi osten-
dit ex euglīo uiuendi hoc est uictū ha-
bendi. nō necessitatē apl̄is impositam sed

potestatem datā. Quam potestatem cōmemo-
rat idem apl̄s dicens. Si nos uob⁹ sp̄ualia
seminaui. magnū est si ur̄a carnalia
metam⁹. Si alii potestatis ur̄e participas-
sēt magis nos. S; nō sum⁹ uis inquit hac
potestate. Et paulo post. Qui altari serui-
unt inqt. altari cōpartunt⁹. Sic et dñs
ordinauit his qui euglīum annūciant
de euglīo uiuere. Ego autē nullo horū
usus sum. Satis igitur aptū est nō impo-
ratū s; in potestate apl̄is impositū ut ali-
unde nō uiuerent n̄ de euglīo. et ab eis
quib⁹ euglīum p̄dicando sp̄ualia semina-
bant carnalia meterent. hoc est carnis
hui⁹ sustentaculū sumerent. et tanquā
milites xp̄i stipendiū debitū acciperent
sicut a puincialib⁹ xp̄i. Vnde idem ipse
miles egregius paulo sup̄ius de hac re
dixerat. Quis militat suis stipendiis un-
quam. Qđ tam ipse faciebat. quia plus
illis omib⁹ laborabat. Si g̃ beat⁹ paul⁹
ut ea potestate quā p̄fecto cū ceteris eu-
angelū p̄dicatorib⁹ habebat nō cū ceteris
uteretur. s; suo stipendio militaret. ne gen-
tes a nomine xp̄i penit⁹ alienas doctrina
ei⁹ quasi uenalis offenderet. aliter educa-
torem quā non nouerat didicit. ut dum
suis manib⁹ transigitur doctore. nullus
grauaret⁹ audire. quantomagis beatus
petrus qui iam piscatore fuerat qđ noue-
rat fecit. si ad p̄sens illud temp⁹ aliud un-
de uiueret nō inuenit. Sed respondebit
quispiam. Et cur nō inuenit. cū dñs p̄mi-
serit dicens. querite p̄mū regnū dī et
iusticiam ei⁹. et hec om̄ia
apponentur uobis. Arsus etiā dñs sic
qđ p̄misit impleuit. Nam quis alius pis-
ces q̄ capient⁹ apposuit. Qui nō ob aliud
credend⁹ est eis ingessisse penuriam qua
cōpellerent⁹ ire piscatum. n̄ dispositum

uolens exhibere miraculum. ut simul et
 p̄dicatores euāgēlii sui pasceret. et ipsū eu-
 āngeliū tanto sacramento q̄d erat de numero
 piscium cōmendaturis augeret. **Non autē**
ego. s; grā dī mecum. Ex libro ad pauli
num ep̄m. Non quia ipse nihil boni age-
 bat. s; quia nihil ageret. si ille n̄ adiu-
 uaret. **Sive autē ego sive illi sic p̄di-**
camus. et sic credidistis. Ex tractatu
psalmi. c. iii. Inter medium montium
 inq̄t p̄transibunt aque. Putem⁹ hoc ita
 dictū. Inter mediū aptōr p̄transibunt
 p̄dicationes uerbi ueritatis. Quid est inter
 mediū aptōr. Qd mediū dicit. cōmune
 est. Res cōmunis unde om̄s equaliter
 uiuunt. media ē. Nec ad te. nec ad me.
 P̄pterea loquim⁹ et sic de aliq̄b⁹ hominu-
 b⁹. Habent inter se pacē. inter se fidē.
 habent int̄ se caritatē. Sic certe dicim⁹.
 Quid est inter se. In medio sui. Cōmune
 est illis. Audi aquas int̄ mediū montiū.
 Quia cōmunis fides illis erat. nec q̄squā
 aquas quasi p̄p̄as et suas habebat. Si
 enī non sunt in medio. quasi p̄uate sunt.
 n̄ publice fluunt. Et ego habeo meam.
 et ille habet suā. Sed talis non est paci-
 fica p̄dicatio. Audi uocē montis. Deus
 inq̄t pacis det uob̄ id ipsum sapere in
 inuicem. Et iterū. Ut idip̄sū sapiatis
 om̄s. et non sint in uob̄ scismata. Quod
 sentit sentis. In medio fluit aqua. Non
 habeo quasi p̄uatā meā. nec tu p̄uatā tuā.
 Veritas nec mea sit p̄pria nec tua. ut et
 mea sit et tua. Audi ipsū montē ut dixi.
 quia int̄ mediū montiū p̄transibunt aque.
 Sive autē ego sive illi sic p̄dicam⁹ et sic
 credidistis. Securus dixit. Inter mediū
 montiū fluebant aque. Nulla de aquis
 discordia. s; pax cōsensionis. et societas
 karitatis. Siquis autē uellet aliud p̄di-

care. iam de suo p̄dicaret n̄ de medio. Et
 audi quid de illo dicatur. ab ipso q̄ emittit
 fontes in cūallib⁹. Qui loquit⁹ m̄lacum. de
 suo loquit⁹. Itaq; ne acciperet⁹ aliquis mon⁹
 n̄ de medio s; de suo manans. att apt̄s.
 Quisquis uob̄ euāgēlizauerit p̄ter quā quod
 accepistis. anathema sit. Et uide quēad-
 modū uoluerit de monte p̄sumi. Ne for-
 te mons discedat ab aquis p̄ mediū cur-
 rentib⁹. et aliquid p̄priū uelit influere.
 Licet si nos. Et q̄nt⁹ mons dixit hoc.
 Quā uberrime aque fluebant de cūalle
 a. Tam hoc uolebat. ut medius int̄ mon-
 tes curreret. et ibi eēt fides certa p̄ptōr.
 q̄d int̄ se mediū atq; cōmune apt̄i retine-
 bant. **Ex libro contra faustum.** Quod
 autē erat apt̄i pauli euāgēliū. hoc etiā cer-
 ro aptōr et om̄ium fidelū dispensatōr
 tanti sacramēti. Hinc enī dicit. Sive ergo
 ego sive illi sic p̄dicam⁹ et sic credidistis.
 Non enim om̄s illi euāgēliū cōscripserunt. sed
 tam om̄s euāgēliū p̄dicauerunt. Narrato-
 res quippe originis factōr dictōr passi-
 onū dñi nr̄i iū xpi. p̄prie dicti sunt
 euāgēliste. Nam et ipsum nom̄ si queram⁹
 quid latine interpretetur. bon⁹ nunciū
 dicit⁹ euāgēliū uel bona annūciatio. Qd
 quidem cū aliq̄d bonū annūciat. semp
 dici potest. P̄prie tam hoc uocabulū op-
 tinuit illa quā dixi annūciatio salua-
 toris. **Si autē resurrectio mortuorū**
non est. neq; xp̄s resurrexit. Si autē
xp̄s n̄ resurrexit. manus ē q̄ p̄dicatio
n̄ra. manus est et fides n̄ra. Inuenimur
autē et falsi testes dī. qm̄ testimonium
duxim⁹ adūs⁹ dñm. q̄d suscitauerit xp̄m
quē n̄ suscitauit. si mortui n̄ resurgunt.
Ex eptā ad iheronimum. Attendamus
 apt̄m cum ingenti cura ueritatis cōmen-
 dand⁹ dicere. Si autē xp̄s n̄ resurrexit.

inanis est p̄dicatio nr̄a. inanis ē et fides
ur̄a. Inuenim̄ autē et falsi testes dī quia
testimoniu dixerim̄ adūs d̄m qđ suscitauit
xp̄m quē n̄ suscitauit. Siquis huic dice-
ret qđ in hoc m̄dacio phorrescis. cū id
dixeris. qđ etiā si falsum sit ad laudē dī
maxime p̄tinet. n̄ne hui⁹ detestaret̄ infa-
miam. et quib⁹ posset uerbis et significa-
tionib⁹ in lucem penetralia cordis sui ape-
rere. clamans n̄ minore aut fortasse
etiā maiori scelere in dō laudari falsi-
tatē quā ueritatē uituperari. **Nam
si mortui n̄ resurgunt. neq; xp̄s resur-
rexit. Qđ si xp̄s n̄ resurrexit. inanis ē
fides ur̄a. Adhuc enī estis in peccatis
ur̄is. Ex libro de doctrina xp̄iana.**

Sunt uerę conexiones ratiocinationis
falsas habentes sententias. quę cōsecunt̄
errorē illius cū q̄ agitur. Iue tam̄ ad hoc
inferunt̄ abono et docto homine. ut in
his erubescens ille cui⁹ errorē cōsecunt̄
eundē relinquat errorē. quia si in eodē
manere uoluerit. necesse est etiam illa
quę dāpnat tenere cogatur. Non enim
uera inferebat apl̄s cū diceret. neq; xp̄s
resurrexit. & illa alia. inanis ē p̄dicatio
nr̄a. inanis est & fides ur̄a. & deinceps
alia quę om̄ia falsa sunt. q̄a et xp̄s re-
surrexit. & n̄ erat inanis p̄dicatio eorū
qui hoc annuntiabant. nec fides eorū
qui hoc crediderant. Sed ista falsa ueris-
sime conec̄ebant̄ illi sententię. quia di-
cebatur n̄ ēē resurrectionē mortuorū.
Istis autē repudiatis. qm̄ uera erunt si
mortui n̄ resurgunt. cōsequens erit resur-
rectio mortuorū. **Nunc autē xp̄s resur-
rexit primitię dormientū. Qm̄ enī
p̄ hominē mors. & p̄ hominē resurre-
ctio mortuorū. Et sicut in adam om̄es
moriunt̄. ita et in xp̄o oēs uiuificabunt̄.**

**Unusquisque autē in suo ordine. Prima-
rię xp̄e. deinde hi qui sunt xp̄i in ad-
uentu eius. Ex tēte euāg sedm̄ ioh̄m. iiii.**
**Homo et homo. Homo ad mortē. homo
ad uitā. Sic dicit apl̄s. Imquidē p̄ ho-
minē mors. et p̄ hominē resurrectio
mortuorū. P̄ quē hominē mors. & p̄
quē hominē resurrectio mortuorū.
Noli festinare. Sequit̄ et dicit. Sicut
enī in adam om̄s moriunt̄. ita et in xp̄o
om̄s uiuificabunt̄. Qui p̄tinent ad adā.
Om̄s qui nati sunt de adam. Qui ad xp̄m.
Om̄s q̄ renati sūt p̄ xp̄m. Quare om̄es
in peccato. Quia nemo nat⁹ est pret̄
adam. Ut autē nascerent̄ ex adam. ne-
cessitatis fuit ex dāpnatione. nasci p̄
xp̄m. uoluntatis est et gr̄e. Non cogun-
tur homines nasci p̄ xp̄m. n̄ quia uolu-
erunt nati sunt ex adam. om̄s tam̄ qui
ex adam. cū peccato peccatores. om̄es
qui p̄ xp̄m iustificati et iusti. n̄ in se s; in
illo. Nam in se si interroges adam sūt.
in illo si int̄roges xp̄i sunt. Quare.
Quia ille caput dñs nr̄ iūc xp̄s n̄ cum
trāduce peccati uenit. s; tam̄ uenit cum
carne mortali. Mors pena peccatorū
erat. in dñō munus misericordię erat. n̄ pena
peccati. Homo et homo. S; ille n̄ h̄o.
iste d̄s et h̄o. Ille h̄o peccati. iste iusticię.
Mortuus es in adam. resurge in xp̄m.
Nam utrunq; debetur tibi. Jam credi-
disti in xp̄m. reddes tam̄ qđ debes de adā.
Sed n̄ te in eternū tenebit uinculū pecca-
ti. quia mortē tuā eternā occidit mors
tēporalis dñi tui. **Ex tēlatu euāg sedm̄
ioh̄m. lxx̄. Quia ego uiuo inquit. et uo-
uiuetis. Quia uiuit. ideo et nos uiuemus.
P̄ hominē quippe mors. & p̄ hominē
resurrectio mortuorū. Ex apl̄a ad op̄a-
tum ep̄m. Sicut enī in adam om̄es****

moriuntur. sic in xp̄o om̄s uiuificabuntur. Qm̄
 nemo ad mortem n̄ p̄stā. nemo ad uitam
 n̄ p̄ xp̄m. Sicut enī in adam om̄s moriuntur.
 ita et in xp̄o om̄s uiuificabuntur. Quia sic
 in regno mortis nemo sine adam. ita in
 regno uitę nemo sine xp̄o. Sicut p̄ adam
 om̄s peccatores. ita p̄ xp̄m om̄s iusti hoīes.
 Sicut p̄ adam om̄s mortales in pena fac-
 ti sunt sc̄li. ita et p̄ xp̄m om̄s immortales
 in gr̄a fiunt filii dei. **Ex libro ad mar-**
cellinum. iiii. Neq̄ enī alio sensu dictum
 est ad romanos. p̄ unū hominē peccatū
 intrauit in mundū. et p̄ peccatū mors.
 atq̄ ita in om̄s homines p̄transiit. quā
 illo quo dictū est ad corinthios. p̄ hominē
 mors et p̄ hominē resurrectio mortuorū.
 Sicut enī in adam om̄s moriuntur. sic et
 in xp̄o om̄s uiuificabuntur. Nemo q̄ppe
 ambigit hoc ibi de corpore mortis dic-
 tum. qm̄ de resurrectione corporis mag-
 na apli intentione questio uersabat̄. Et
 ideo uidetur ibi de peccato tacuisse. quia
 n̄ erat questio de iusticia. hic autē ad ro-
 manos utrunq̄ posuit. & utrunq̄ ex-
 posuit. & utrunq̄ diutissime cōmenda-
 uit. peccatū in adam. iusticiā in xp̄o.
Ex eplā ad dardanū de p̄sentia dī. Duo
 ista quę sunt in uno homine. nasci et re-
 nasci. ad duos homines p̄tinent. unū ad
 illū p̄mū adam. alterū ad sc̄dū q̄ dicit̄
 xp̄s. S; n̄ prius ait apls qđ sp̄uale est.
 s; qđ animale. postea sp̄uale. Primus hō
 de terra t̄rens. sc̄dus hō de celo celestis.
 Qualis terreni tales et terreni. & qualis ce-
 lestis tales et celestes. Sicut portauimus
 imaginē terreni. portem⁹ & imaginē ei⁹
 qui de celo est. Item dicit. P̄ unū homi-
 nē mors. et p̄ unū hominē resurrectio
 mortuorū. Sicut enī in adam om̄s mori-
 untur. sic et in xp̄o om̄s uiuificabuntur.

Om̄s et om̄s ideo dixit. quia in mortē nemo
 n̄ p̄ illum. in uitā nemo n̄ p̄ istū. In p̄mo
 patuit. qđ hominis arbitriū ualeret ad
 mortem. in sc̄dō autē quid dī adiutoriū
 ualuit ad uitā. Deniq̄ p̄mus hō n̄ nisi
 homo. sc̄dus ū d̄s & homo. Peccatum enī
 factū est relicto dō. iusticia n̄ fit sine deo.
 ac p̄ hoc n̄ morerem⁹ nisi p̄ carnalē p̄pa-
 gū de mēbris illi⁹ uenirem⁹. nec uiuere-
 mus. nisi p̄ sp̄ualē conexione mēbra hui⁹
 eēmus. Ideo nobis opus fuit nasci et renas-
 ci. ille autē p̄pt̄ nos tantūm nasci. Nos
 enī a peccato ad iusticiā renascendo transim⁹.
 ille autē a nullo peccato ad iusticiā trans-
 itum fecit. Sed in eo qđ baptizatus ē. nr̄e
 regenerationis sacram̄tum sua humilita-
 te altius cōmendauit. ueterē tam̄ homi-
 nem nr̄m passione. nouū autē resurrec-
 tione significans. **Ex libro de trinita-**
te. iiii. Ut ḡ sicut p̄ unū hominē mors.
 ita p̄ unū hominē fieret resurrectio mor-
 tuorū. quia magis uitabant homines
 qđ euitare n̄ poterant mortē carnis qm̄
 mortem sp̄s. idest magis penā quā meri-
 tum p̄neg. nam n̄ peccare aut n̄ curatur
 aut parū curat̄. non mori autē quāuis
 non optineat̄. uehementer satagitur.
 uitę mediatte ostendens quā non sit
 mors timida quę p̄ humanā cōditionē
 iam euadi n̄ potest. s; potius impietas
 p̄ fidem cauēri potest. occurrit nobis
 ad finē q̄ uenimus. s; non qua uenimus.
 Nos enī ad mortē p̄ peccatū uenimus.
 ille p̄ iusticiam. & ideo cū sit mors nr̄a
 pena peccati. mors illius facta est ho-
 stia p̄ peccato. **Ex libro de origine**
iuuē ad iheronimum. Per unū ho-
 minē mors. & p̄ unū hominē resurre-
 ctio mortuorū. Sicut enī in adam om̄s
 moriuntur. sic & in xp̄o om̄s uiuificabuntur.

Per hanc enī aplicam diuinā clarāq; senten-
tiam. satis euidenter elucet. neminem ire
in mortem n̄ p̄ adam. neminē in uitā eter-
nā n̄ p̄ xp̄m. Hoc est q̄ppe om̄s et om̄es.
quia sicut om̄s homines p̄ primā hoc est
p̄ carnalē generationē p̄tinent ad adam.
sic om̄s homines ad sedm̄ idest sp̄ualem
generationē ueniunt. q̄cūq; ad xp̄m pue-
nuunt. Ideo ḡ dictū est hic os et ibi om̄es.
quia sicut om̄s q̄ moriuntur. n̄ nisi in adam
moriunt. ita om̄s qui uiuificabunt. n̄ nisi
in xp̄o uiuificabunt. Ac p̄ hoc quisq; uis
nob̄ dixerit. quenquā resurrectione mor-
tuoꝝ uiuificari nisi in xp̄o. tanq̄m pestis
cōmunis fidei detestand⁹ est. Itē quisq;
dixerit. q̄d in xp̄o uiuificabunt etiam
paruuli. qui sine sacram̄ta ei⁹ participati-
one exeunt de uita. hoc p̄fecto contra
ap̄li predicationē uenit. & totā cōdēpnat
eccliam. ubi p̄fecto cū baptizandis par-
uulis festinat et curritur. quia sine du-
bio creditur. aliter eos in xp̄o n̄ posse
uiuificari. Qui autē n̄ uiuificant in xp̄o
restat in ea cōdēpnatione maneat. de
qua dicit ap̄ls. p̄ unius delictum in om̄s
homines ad cōdēpnationē. cui delicto
obnoxios paruulos nasci. & om̄s credit
ecclia. Plane audiui & credidi. p̄pter
q̄d et locut⁹ sū. quia uenit hora in qua
om̄s qui in monumentis sunt audient
uocē ei⁹ et p̄cedent. qui bene fecerunt
in resurrectionē uitę. ipsa est de qua di-
citur. & p̄ unū hominē resurrectio mor-
tuoꝝ. ipsa est qua in xp̄o om̄s uiuifica-
bunt. qui uero mala egerunt. in resur-
rectione iudiciū. Quid ḡ de illis infan-
tibus intelligendum est. qui prius quā
possent agere uel bene uel male sine
baptismo corpore exuta sunt. Nihil
ne hic de talibus dictum est. Sed si

caro eoꝝ ideo n̄ resurget quia nec boni aliq̄d
egerunt nec mali. nec illoꝝ resurrectura ē.
qui p̄cepta baptismi grā in illa etate defun-
di sunt. in qua nihil mali agere potuerūt.
Si autē illi inter scōs resurgent idest int̄
eos qui bene egerunt. inter q̄s et illi resur-
recturi sunt nisi int̄ eos q̄ male egerunt.
Ne aliquas animas credam⁹ corpora sua
n̄ recepturas. siue in resurrectionem uitę.
siue in resurrectionē iudiciū. Que senten-
tia prius quā refellat. ipsa nouitate iam
displicet. **Ex libro de trinitate.**

Propter hoc exemplum futurę uitę resurre-
ctionis in corpore q̄d p̄cessit in dñō dicit
ap̄ls. Initium xp̄c. deinde qui sunt xp̄i.
De corporis enī resurrectione illo loco
agebatur. p̄pter quā etiam dicit. transfi-
gurabit corp⁹ humilitatis nr̄e cōforme
corpori claritatis sue. **Deinde finis**
cum tradiderit regnū dō et patri. cū
euacuauerit om̄nē p̄ncipatū et potesta-
tem. & uirtutem. Ex t̄latu euḡ scdm̄
ioh̄m. lxxv. Quid putam⁹ ēē donū di.
nisi templū di. Quid autē sit. interroget
ap̄ls et respondeat. Templum di sc̄m est.
q̄d estis uos. Hoc etiam regnū di. q̄d fili⁹
traditurus est patri. Vnde dicit idem ap̄ls.
Initium xp̄c. deinde qui sunt xp̄i in pre-
sentia ei⁹. deinde finis cū tradiderit reg-
num dō et patri. idest quos redemit
sanguine suo tradiderit cōtemplando
etiam patri suo. Hoc est regnū celoꝝ de
quo dicitur. Simile est regnū celoꝝ ho-
mini seminanti bonū sem̄ in agro suo.
Bonū autē sem̄. hi sunt filii regni. Qui
et sinē habent p̄mixta zizania. mittet
in fine rex ipse angelos. & colligent
de regno ei⁹ om̄ia scandala. Tunc iusti
fulgebunt sicut sol in regno patris sui.
Regnū fulgebit in regno. cum regno

uenerit regnum. qđ nunc oram^{us} et dicim^{us}.
 ueniat regnū tuū. **Ex tractatu eu^{ang} sedm
 iohannem. xx. ii.** Er^{it} g^o regnū xpian^o
 quod modo colligit^{ur}. qđ modo cōparat^{ur}.
 qđ modo emittit^{ur} sanguine xpī. Er^{it} ali
 quando manifestū regnū ei^{us}. quando erit
 apta claritas scō^{rum} ei^{us} post iudiciū ab eo
 factum. De quo regno etiā paulus dicit.
 cum tradiderit regnū deo et patri. Vnde
 etiam ipse. Venite benedicti patris mei.
 percipite regnū qđ uob^{is} paratū est ab in
 itio mundi. **Ex libro de trinitate p^{ri}mo.**
 Nec sic arbitrem^{ur} xpī regnū traditurum
 dō et patri. ut adimat sibi. Nam et hoc
 quidā uaniloqui crediderūt. Cū enim
 dicitur: tradiderit regnū deo et patri. nō
 separatur ipse. quia simul cū patre unus
 est d^{eu}s. Quid est g^o. cū tradiderit regnum
 dō et patri. Quasi modo nō habeat regnū
 d^{eu}s et pater. Sed quia omⁿis iustos quib^{us} nō
 regnat ex fide uiuentib^{us} mediator dei
 et hominū homo xpī iūc pducturus est
 ad speciem. quā uisione dicit idem apl^s
 facie ad faciem. ita dictum est cū tradi
 derit regnū deo et patri. ac si diceretur.
 cū pduxerit credentes ad cōtemplationē
 dei et patris. Sicut enim dicit. omⁿia m^{un}
 data sunt a patre meo. et nemo nouit
 filium nisi pater: neq^{ue} patrem q^{ui}s nouit
 nisi filius. et cui uoluerit filius reuela
 re. tunc reuelabitur a filio pater: cū
 euacuauerit omⁿē principatū et omⁿē
 potestātē et uirtutē. idest ut necessaria
 non sit dispensatio similitudinū p an
 gelicos p^{ri}ncipat^{us} et uirtutes et potestātē.
 ex quarū p^{er}sona nō inconuenient^{er} intelli
 gitur dici in cantico canticorū ad spon
 sam. Similitudines auri faciemus tibi
 cū distinctionib^{us} argenti. quo ad usq^{ue}
 rex in accubitu suo est. idest. q^{uo} ad usq^{ue}

xpī in secreto suo est. quia uita n^{ost}ra abscon
 data est cū xpō in dō. Cum xpī inquit
 apparuerit uita n^{ost}ra. tunc et uos appa
 rebitis ^{cū ipso} in gl^{ori}a. Quod antequā fiat. uide
 mus nō p^{er} speculum in enigmatē hoc ē
 in similitudinib^{us}. tunc autē facie ad
 faciem. Hec enim nob^{is} cōtēplatio pro
 mittitur: actionū omⁿium finis. atq^{ue}
 eterna p^{er}fectio gaudi^orum. filiū enī dei
 sum^{us}. et nondum apparuit qđ erim^{us}.
 Scimus quia cū apparuerit similes ei
 erimus. qm̄ uidebim^{us} eum sicuti est.
 Qđ enim dixit famulo suo moysi ego
 sum qui sum. et dices fili^{us} isrl^{it}. qui est
 misit me ad uos. hoc cōtēplabimur
 cū uiuem^{us} in eternū. Ita quippe ait.
 Hec est autē uita eterna. ut cognos
 cant te unū uerū d^{eu}m. et quē misisti u^{er}o
 xpī. hoc fiet cum uenerit d^{eu}s et il
 luminauerit occulta tenebrarum. cū
 tenebre mortalitatis huius corruptio
 nisq^{ue} transierint. Tunc erit mane n^{ost}rum
 de quo in psalmo dicitur: mane asta
 bo tibi et uidebo et cōtemplabor.
 De hac cōtemplatione intellego dictū.
 cū tradiderit regnū deo et patri. idest
 cum pduxerit iustos quib^{us} nō ex fide
 uiuentib^{us} regnat mediat^{or} d^{eu}i et homi
 num homo xpī iūc ad cōtemplationē
 d^{eu}i et patris. Neq^{ue} enī querem^{us} aliud.
 cū ad cōtemplationē illius p^{er}uenerim^{us}
 quē nunc non est. quādiu gaudium
 n^{ost}rum in spe est. Spes autē quē uidetur
 non est spes. Qđ enim uidet quis quid
 spat^{ur}. Si autem qđ nō uidem^{us} sp^{er}amus
 p^{er} patientiā expectamus. q^{uo} ad usq^{ue} rex
 in recubitu suo est. Tunc erit qđ scriptū
 est. adimplebis me leticia cū uultu tuo.
 Illa leticia nihil amplius requiretur.
 quia nec erit. quid amplius requirāt.

Tradet itaq; regnū dō et patri dñs nŕ
iñc xpc non se inde separato nec spū
scō. qm̄ pducet credentes ad contēpla
tionem dī. ubi est finis om̄um bonarū
actionū & requies sempitēna et gaudiū
qđ n̄ auferet a nob. Cū ḡ tradiderit
regnū dō et patri. id est cū credentes et
uiuētes ex fide p quib⁹ nē mediatōe
interpellat. pduxerit ad cōtemplationē
cui p̄cipiendē suspiram⁹ et gemimus.
& transferit labō et gemit⁹. iam non
interpellabit p nob tradito regno deo
et patri. fideles quippe ei⁹ q̄s redemit
sanguine suo. dicti sunt regnū ei⁹. pro
quibus nunc interpellat. Tunc autem
illic eos sibi faciens inherere. ubi equa
lis est patri. n̄ iam rogabit patrē p eis.
Ipse enī pater amat uos. Et hoc enim
rogat quo nunc est pater. quo uero
equalis. exaudito cū patre. Illam namq;
dī formā in qua equalis est patri. pcul
dubio impu n̄ uidebunt. Non enī sunt
mundicordes. Beati enī mundicordes.
qm̄ ipsi dñm uidebunt. et ipsa uisio est facie
ad faciem quē sūmū premium p̄mittitur
iustis. et ipsa fiet cum tradiderit regnum
dō et patri. in quo et sūc formę uisionē
uult intelligi. subiecta dō uniuēsa creatu
ra. et ipsa in qua fili⁹ dī filius hominis
fact⁹ est. quia scđm hanc & ipse filius tē
subiectus erit illi qui sibi subiecit om̄ia.
ut sit dñs om̄ia in om̄ib⁹. **Ex libro de**
gratia noui testamenti. Cōmemorabunt
inquit et conuertent⁹ ad dñm uniuēsi fines
terrę. & adorabunt in conspectu eius uni
uersę patrię gentium. qm̄ dñi est regnū.
& ipse dñabitur gentium. Ille irrisus.
ille crucifixus. ille derelictus. hoc reg
nū acquirit. & tradet in finē dō et patri.
non ut ipse amittat. s; qđ seminauit

in fine cum uenit nunc pater. hoc pducit
ad speciem in qua equalis n̄ recessit a patre.
Oportet autē illum regnare. donec po
nat om̄s inimicos suos sub pedib⁹ suis.
Ex libro de trinitate pmo. Diuinarum
scripturarū incuriosos. et cōtentionū studi
osos. fallit uerbum qđ positū est. donec.
Oportet enī illū inquit regnare donec
ponat om̄s inimicos suos sub pedib⁹ suis.
tanquā cū posuerit n̄ sit regnaturus.
Nec intelligunt dictū sicut est illud.
confirmatū est cor ei⁹. non cōmouebit⁹
donec uideat sup inimicos suos. Non enī
cū uiderit. iam cōmouebitur. Ergo et
illud ita dictum est. sede a dextris meis.
donec ponā inimicos tuos sub pedib⁹
tuis. Non enim cū fuerint inimici sub
pedib⁹ positi desinet ille sedere ad dex
teram. nec cum positi fuerint desinet
regnare. Ergo intelligitur. oportet cū
regnare donec ponat om̄s inimicos sub
pedib⁹ suis. semp regnaturū. qm̄ semp
illi erunt sub pedib⁹. **Novissima autē**
destruetur inimica mors. Ex tractatu
psalmi. Quandiu sum⁹ in corpore.
peregrinamur a dñō. Nondū sum⁹ in pa
tria. Quando erimus in patria. Quando
triumphabim⁹ deuictō inimico diabolo.
Quando mors nouissima inimica destru
etur: tunc fiet sermo qui script⁹ est. Ab
sorta est mors in uictoria. Vbi est mors
contentio tua. Vbi est mors acule⁹ tu⁹.
Tunc ḡ nulla erit mortis contentio. quē
modo est. & facit nos genere ex defectu.
ex mutabilitate rerū. ex fragilitate
carnis humane. Contendunt nobiscū
cotidie tēptationes. cōtendunt cotidie
delectationes. Et si non cōsentiam⁹. tam
molestiā patim⁹. & contendim⁹. & ma
gnū piculum est ne qđ cōtendit uincat.

Si autem non cōsentiendo uincimus. molestiam tamen patimur resistendo delectationibus. Non cessat et nō moritur hostis. nisi in resurrectione mortuorum. **Ex libro questionū. lxxxviii.** Dictum est cū tradiderit regnū dō et patri. quasi nunc nō teneat regnū pater. Dictum est. oportet eū regnare donec ponat omēs inimicos suos sub pedibus suis. quasi postea non sit regnaturus. et ad hoc ualeat quod supradictū est deinde finis. quod sacrilega opinione heretici accipiunt. quasi finē dixerit cōsumationem regni eius. cum in euangelio scriptū sit. et regnū ei non erit finis. Postremo quod dictum est. cū autē ei omnia subiecta fuerint tū et ipse filius subiectus erit ei qui subiecit illi omnia. sic uolunt intelligi. quasi nunc aut ali quid filio nō sit subiectum. aut patri non sit ipse subiectus. Genere igitur locutionis soluitur questio. Sic enim plerūque scriptura loquitur. ut quod semper est tū fieri dicatur in aliquo cū ab eo cognosci ceperunt. Ita enī dicimur in oratione. scīficetur nomen tuū. quasi aliquando semē non sit. Ergo. scīficetur. semē esse innotescat. Ita quoque cum tradiderit regnū dō et patri. id est cū patrem regnare monstrauerit. ut per speciem manifestationēque clarescat quod nunc a fidelibus creditur. et ab infidelibus non putatur. Euacuabit autē omnē principatū et potestatem manifestando utique regnū patris. ut omnibus notū sit. nullū principatuum et potestatum siue celestium siue terrestrium per se habuisse aliquid principatus et potestatis sed ab illo ex quo sunt omnia. nō solum ut sint. uerū etiam ut ordinata sint. In illa enī manifestatione. nulli spes aliqua remanebit in quoquā principe aut in quoquā ho-

mine. quod etiam nō propheta canit. bonū est sperare in dñō quā sperare in principibus. ut ista meditatione anima iam in regnū patris assurgat. nec cuiusquā potestatem preter illū magnificans. nec sua sibi ipsi preciosissime blandiens. Tradet ergo regnū deo et patri. cū per illū per speciem cognoscet pater. Regnū enī ei sunt. in quibus nunc regnat per fidem. Alter enī dicitur regnū xpi secundum potestatem diuinitatis. quod ei cuncta creatura subiecta est. et aliter dicitur regnū ei ecclesia secundum proprietatem fidei quę in illo est. secundum quod orat qui dicit posside nos. Neque enī non ipse possidet omnia. secundum quod dicitur etiam illud. Cū serui essetis peccati. liberi eratis iusticię. Euacuabit ergo omnē principatū et omnē potestatem et uirtutem. ut nulli patrē intuenti per filium. opus sit aut libeat in cuiusquā creaturę uel in sua cōquiescere potestate. Oportet enī eum regnare donec ponat omēs inimicos suos sub pedibus suis. id est. oportet regnū ei in tantū manifestari donec omēs inimici eius ipsū regnare fateantur. Hoc enī intelligit sub pedibus ei futuros inimicos. Quod si de iustis acceperim. ideo dictū est inimicos. quia ex iniustis iustificantur. et ei credendo subdunt. De iniustis autē qui ad iustorum beatitudinē futurā non pertinent sic accipiendum est. quoniam et ipsi eū regnare ipsa regni ei manifestatione confusi fatentur. Ergo oportet eū regnare donec ponat omēs inimicos suos sub pedibus suis. nō ita dictū est. quasi cū posuerit inimicos sub pedibus suis. nō sit postea regnaturus. sed oportet eū regnare donec ponat omēs inimicos sub pedibus suis. Oportet eū inquit ad tantā euidētiā

suū regnū pducere. donec inimici ei nullom
audeant negare quod regnet. Nā scriptū
est. Ita oculi nrī ad dñm dñm nr̄m donec
misereat nr̄i. Hec ideo tam cū misertus nr̄i
fuerit. oculos ab eo debem⁹ auertere. In
tantū enim est beatitudo nr̄a. in quantū
ei cōtemplatione pfrum⁹. Sic g̃ et hoc
dictum est. Oculorū nr̄orū intentio ad dñm
n̄ porrigit⁹ nisi usq; ad impetrationē mi
sericordiæ eius. non ut postea inde auertatur.
s; ut nihil inde amplius requirat. Donec
g̃ p eo positum ē. ut amplius intellegas.
Quo enī amplius id est usq; ad quā maio
rem manifestationē manifestabit⁹ regnū
xp̄i. nisi quo usq; om̄s inimici eū regna
re fateantur. Aliud g̃ est n̄ amplius
manifestari. aliud n̄ amplius pmanere.
Non amplius manifestari est. non fieri
manifestus. n̄ amplius pmanere. non
fieri pseuerantius. Quando autē manife
stus erit regnū xp̄i. quā cū hominib⁹
claruerit inimicis. Nouissima autē in
imica destruet⁹ mors. Non enī erit aliqd
qd destruat⁹ postea quā mortale hoc
induerit immortalitatē. **Om̄ia enim
subiecit sub pedib⁹ eius.** hoc est ut etiam
mortem destruat. Cū autē dicat. om̄ia
subiecta sunt ei. dixit utiq; ppheta in
psalmis. **sine dubio preter eū q̄ subie
cit ei om̄ia.** patrē uult intellegi om̄ia
filio subiecisse sicut multis locis idem
dñs in euāglio cōmendat & p̄dicat. non
solū ppter formā serui s; etiam ppter
p̄ncipium de quo est. & de q̄ equalis ē
ei de quo est. Amat enī ad unū p̄ncipiū
refert om̄ia tanquā imago ei sed in quo
inhabitat om̄is plenitudo diuinitatis.
**Cum autē subiecta fuerint ei om̄ia. tunc
ipse filius subiectus erit illi q̄ subiecit
ei om̄ia.** Qui filium deo patri equalem

non ēē cōtendunt. solent usurpare famili
arius hoc testimonium. Non enī posset
eis error oboriri palliat⁹ nōie xp̄iano.
nisi de scripturis n̄ intellectis. Dicunt
enī. Si equalis est. quom̄ subiectus erit.
Qd utiq; simile est illi euangelicę que
stioni. Si equalis ē. quom̄ maior ē patrē.
Ipse enī dñs ait. qm̄ pater maior me ē.
Regula autē catholicę fidei sic se ha
bet. ut cū aliqua in scripturis dicuntur
de filio. qd sit minor patre. scdm sus
ceptionē hominis intellegant⁹. Cum ū
ea dicunt⁹ quib⁹ demonstrat⁹ equalis.
scdm qd dñs est accipiant⁹. Apparet g̃
quēadmodū sit dictū. et pater maior
me est. & ego & patrē unū sum⁹. & dñs erat
uerbum. et uerbum caro factum est. et
n̄ rapinā arbitrat⁹ est esse se equalē dō.
s; semetipsū exinaniuit formā serui ac
cipiens. Recte g̃ querit⁹ in hoc loco utrū
scdm hominis susceptionem dixerit
ap̄ls. tē et ipse filius subiectus erit ei
qui illi subiecit om̄ia. Solet circum
stantia scripturę illuminare sententiā.
cū ea quę circūscripta sunt p̄sentem
questionē contingentiā diligenti dis
cussione tractantur. Inuenimus itaq;
uentū esse ad hunc locū ut supra dice
ret. Nunc autē xp̄s resurrexit a mor
tuis. primitię dormientū. Agebat
enī de resurrectione mortuorū. qd in
dñō scdm susceptionē hominis factū
est. quanquā aptissime sequat⁹ & dicat.
qm̄quidē p hominē mors & p hominē
resurrectio mortuorū. Sicut enī in adam
om̄s moriunt⁹. sic et in xp̄o om̄s uiui
ficabunt⁹. Vn̄quisq; autē in suo ordine.
Initium xp̄s. deinde hi qui sunt xp̄i in
p̄sentia eius. Deinde finis cū tradiderit
regnū dō & patri. cū euacuauerit om̄

nē principatū & omnē potestātē & uirtu-
tem. Oportet enī illū regnare donec po-
nat omīs inimicos suos sub pedib⁹ suis.
Nouissima autē destruet inimica mors.
Omīa enī subiecit sub pedib⁹ eis. Cum
autē dixerit. quia omīa subdita sunt.
manifestū est. quia preter eū qui subie-
cit illi omīa. Cū autē illi omīa subiecta
fuerint. tunc et ipse filius subiect⁹ erit
ei qui sibi subiecit omīa. ut sit d⁹ omīa
in omīb⁹. Manifestū est q̄ hoc scđm
susceptionē hominis dictum. Cū autē
ei omīa subiecta fuerint. tunc et ipse
filius subiect⁹ erit ei qui illi subiecit
omīa. n̄ quasi modo ita n̄ sit. s; tunc
manifestū erit scđm locutionē sup⁹
tractatam. **Ut sit d⁹ omīa in omīb⁹.**

Ipsē est finis. quē supra cōmemorauit.
cū totū p̄mo breuiter uellet cōcludere.
deinde quasi membratim explicare. et
ponere. loquebat⁹ enī de resurrectione
ubi ait. initium est xp̄i. deinde hi qui
sunt xp̄i in p̄sentia ei⁹. deinde finis. ipse
scilicet finis est. ut sit d⁹ omīa in omīb⁹.
Aliter enī dicit⁹ finis qui p̄tinet ad cōsum-
mationē. aliter q̄ p̄tinet ad cōsūptionē.
Aliter enī tunica finit⁹ texendo. aliter
cib⁹ comedendo. D⁹ autē omīa in omīb⁹
dicit⁹. ut nemo eorū qui ei coherent amet
adūsis eū suā p̄priā uoluntatē. mani-
festumq; sit omīb⁹ quod idem apl⁹s alio
loco dicit. Quid autē habes qđ n̄ accepi-
sti. Hec autē ita dicta sunt. ut nouerim⁹
diligentius etiam illud considerari oport-
ere. scđm quid regnet nunc dñs dispen-
satione sacramēti sui p̄ incarnationē atq;
passionem. Nam scđm id quod uerbū
dī est. tam sine fine quā sine initio. et
sine intermissione est regnū ei⁹. scđm

autē id qđ uerbum caro factum est. cepit
regnare in credentib⁹ p̄ fidem incarnatio-
nis sue. Vnde etiam est illud. Dñs regna-
uit a ligno. Hinc autē euacuauit omnē
p̄ncipatū et omnē potestātē et uirtutē.
dū non p̄ claritatē ei⁹ s; p̄ humilitatem
salui fiunt credendo in eū. Hoc ē abs-
conditū a sapientib⁹ & reuelatū paruulis.
qm̄ placuit dō p̄ stulticiam p̄dicationi⁹
saluos facere credentes. neq; quicquam
se inter paruulos seire dixit apl⁹s n̄ iūm
xp̄m et hunc crucifixū. qua p̄dicatione
tandū op⁹ est. donec ponant⁹ omīs in-
mici sub pedib⁹ eis. id est ipsi humilitati
eis quā pedum nomine significari arbi-
trare cedat atq; subdat⁹ omīs supbia sclā-
ris. sicut ex maxime parte iam factum
est. & cotidie fieri uidem⁹. Sed quo fine
ista fiunt. ut tradat regnū deo et patri.
id est ut nutritos fide incarnationis sue
p̄ducant ad speciem qua equalis est patri.
Iam enim eis qui crediderunt loquebat⁹
cū diceret. Si manseritis in uerbo meo
uerē discipuli mei eritis. & cognoscetis ue-
ritatem & ueritas liberabit uos. Regnū
enim tradet patri. cum per id regnabit
in cōtemplantib⁹ ueritatē quo equalis est
patri. et ipse unigenit⁹ p̄ speciem faciet
uideri patrē. Nunc enī p̄ hoc regnat in
credentib⁹. quod semetipsum exinanauit
formā serui accipiens. Tunc autē tradet
regnū dō et patri. cū euacuauerit omnē
p̄ncipatū & omnē potestātē et uirtutē.
Vnde euacuabit. n̄ humilitate & patien-
tia & infirmitate. Quis enī p̄ncipatus
n̄ euacuat⁹. cū filius dī p̄pterea regnat in
credentib⁹. quia p̄ncipes eū soli iudicant⁹.
Ius potestas n̄ euacuat⁹. cum ille p̄ quē
facta sunt omīa p̄pterea regnat in cre-
dentib⁹. quia ita subiectus est potestatib⁹

ut diceret homini. n̄ haberes in me pote-
statē. nisi data tibi eēt desup. Quē uirt^{us}
n̄ euacuat. cū ipse p̄ quē celi solidati sūt
ideo regnat incredentib^{us}. quia usq; ad
crucem mortēq; infirmat^{us} est. Hoc autē
modo filius p̄prie regnat in fide creden-
tium. Non enim pater dici aut credi
potest. uel incarnat^{us} uel iudicatus uel
crucifixus. Per speciem autē qua equa-
lis patri cū patre regnat in cōtemplantib^{us}
ueritatē. Qd autē tradet regnū dō et
patri. a fide incarnationis suę ad speci-
em dītat̄is p̄ducens eos qui sibi nē cre-
dunt. n̄ ipse amittit. s; uterq; se unum
ad fruendū cōtemplantib^{us} prebet. Tadiu
autē op^{us} est ut in hominib^{us} n̄dum ua-
lentib^{us} equalitatē patris et filii p̄spicua
m̄tis luce contueri. p̄ hoc regnet xp̄s
qd̄ tales cape possunt. & qd̄ p̄prie ip-
se suscepit idest incarnationis humili-
tatē. donec ponat inimicos sub pedib^{us}
suis. idest donec om̄s sup̄bia sc̄laris
incarnationis ei^{us} humilitati subdatur.
Sane quod dictum est. tunc et ipse filius
subiectus erit ei qui subiecit illi omnia.
quāuis sc̄dm̄ suspensionē hominis dicat^{ur}
quia inde questio nata est. cū ageret
de resurrectione mortuorū. tamen recte
queritur. utrū sc̄dm̄ ipsius tantū sit
qd̄ est caput eccl̄ie. an sc̄dm̄ uniuersū
xp̄m̄ annumerato corpore et mēbris ei^{us}.
Cum enī ait ad galathas. n̄ dicit et semi-
nib^{us} tanquā in multis. s; tanquā in uno
et semini tuo qd̄ est xp̄s. ne ipsum solū
hoc loco intelligerem^{us} xp̄m̄. qui de ma-
ria uirgine natus est. postea dicit.
Om̄es enī uos unū estis in xp̄o iū. Si
autē uos xp̄i. ergo semen abrahe estis.
Et ad corinthios cū de caritate diceret
de mēbris corporis similitudinē ducent^{em}.

sicut enī corp^{us} unū est inquit & mēbra
habet multa. om̄ia autē mēbra corpo-
ris cū sint multa unū est corp^{us}. ita et
xp̄s. Non dixit. ita et xp̄i. s; ita & xp̄s.
ostendens xp̄m̄ recte appellari etiam
uniuersum. hoc est caput cū corpore
suo qd̄ est eccl̄ia. Et multis scripturarū
locis inuenim^{us} xp̄m̄ etiam hoc modo ap-
pellari. ut cū om̄ib^{us} mēbris intelligat^{ur}
quib^{us} dictū est. uos estis corp^{us} xp̄i & mē-
bra. Non igitur absurde sic intelligim^{us}. et
et ipse filius subiectus erit ei q̄ illi sub-
iecit om̄ia. ut filiū n̄ solū caput eccl̄ie
s; om̄s sc̄os cū eo intellegam^{us} qui sunt
unū in xp̄o iū semen abrahe. subiec-
tum autē sc̄dm̄ cōtēplationem sempit̄-
nē ueritatis. ad optinendā beatitudinē
nullo motu animi. nulla parte corporis
resistente. ut in illa uita nemine amante
p̄pria potestate. sit d̄s om̄ia in om̄ib^{us}.

Ex relatu euangelii sc̄dm̄ iohannē. iiii.

Quod ait apl̄s. cum autem ei om̄ia subie-
ta fuerint. tunc et ipse filius subiect^{us} erit
ei qui sibi subiecit om̄ia. aut ideo dictū
est ne quisquā putaret habitū xp̄i qui
ex humana creatura suscept^{us} est con-
uersum iri postea in ipsam diuinitatem.
uel ut certis expresserim dītatē. quē
non est creatura s; est unitas trinitatis
incorporea et incōmutabilis. et sibi met
cōsubstantialis & cōterna natura. Aut
si quisquā contendit. aut aliq̄ senserit
ita dictum. et ipse filius subiect^{us} erit ei
qui illi subiecit om̄ia. ut ipsam subiecti-
onem cōmutationē et cōuersionē credat^{ur}
futurā creature in ipsā substantiā uel
essentiā creatoris. idest. ut quē fuerat
substantia creature fiat substantia crea-
toris. certe uel hoc concedit qd̄ n̄ habet
ullā dubitationē. nondū hoc fuisse

factum cum dñs diceret pater maior me
est. dixit enī hoc non solum antequā ascen-
disset in celū. uerū etiā antequā passus
resurrexisset a mortuis. Illi autē qui pu-
tant humanā in eo naturā in deitatis sub-
stantiam mutari atq; cūerti. & ita dictū.
tunc et ipse fili⁹ subiectus erit ei qui illi
subiecit omīa. ac si diceret. tunc et ipse
fili⁹ hominis & a uerbo dī suscepta huma-
na natura cōmutabitur in eius naturā
qui ei subiecit omīa. tunc futurū putas
cum post iudiciū diem tradiderit regnū
dō et patri. ac p hoc etiā scdm istā opi-
nionē adhuc pater maior est. quā serui
forma quē de uirgine assumpta est. Quod
si aliqui et hoc affirmant. qd iam fuerit
in dī substantiam mutatus homo xp̄e
iūc. illud certe negare non possunt. quod
adhuc natura hominis manebat. qndo
ante passionem dicebat. qm pater maior
me est. Vnde nulla cunctatio est scdm
hoc eē dictum. qd forma serui maior ē
pater. cui in forma dī equalis est filius.

Ex libro de trinitate pmo. Et nunc cla-
rifica me tu pater apud te ipsum.
claritate quā habui prius quā mund⁹
esset apud te. Ordo uerborū est. quam
habui apud te prius quā mund⁹ esset.
Ad hoc ualet qd ait. et nunc clarifica
me. hoc est sicut tunc ita et nunc. sicut
tē predestinatione et nunc pfectione.
fac in mundo. qd apud te iam fuerat
ante mundum. fac in suo tempore. qd
ante omīa tēpora statuisti. Hoc quidā
sic intelligen- dum putauerunt. tan-
quā natura humana quē suscepta est
a uerbo conuerteret in uerbum. & ho-
mutaretur in dīm. Immo si diligentius
qd opinati sunt cogitem⁹. homo paret
in dō. Non enim quisquā ex ista muta-

tionē hominis uel duplicari dī uerbum dic-
turus est uel augeri. ut aut duo sint qd unū
fuit. aut amplius sit quod minus fuit. Por-
ro finatura humana in uerbū mutata atq;
cōmīsa. uerbum dī quantū erat & qd erat
hoc erit. homo ubi est si non perit.
Sed ad hanc opinionem quā ueritati p̄fē
nō uideo conuenire nihil nos urget. si filio
dicente et nē clarifica me tu pater apud
te ipsum claritate quam habui pri⁹
quā mund⁹ esset apud te. intellegamus
p̄destinationē claritatis humanę quē
in illo est naturę ex mortali immortalis
apud patrē futurę. & hoc p̄destinando
factum fuisse antequā mund⁹ esset. qd
in mundo etiam suo tempore fieret.
Si enim de nob̄ dixit apls. sicut elegit
nos in ipso ante mundi cōstitutionem.
cur abhorretur putatur a uero si pater
caput nr̄m glorificauit. quando nos
in ipso ut mēbra ei⁹ essem⁹ elegit. Sic enī
nos electi. quom⁹ ipse clarificatus. quia
prius quā mund⁹ esset nec nos eramus.
nec ipse mediator dī et hominū homo
xp̄e iūc. Sed ille qui p ipsum in qntum
uerbum eius est etiam quē futura sus-
fecit & uocat ea quē non sunt tanquā
sint. p̄fecto scdm id qd mediator dei
et hominū homo est. ante cōstitutionē
mundi p nob̄ d̄s pater gl̄ificauit
ipsum sicut tē elegit etiam nos in ipso.
Ex libro contra maximū. ii. Scimus
dictum esse patrem filio esse maiorem.
qā in forma serui erat filius. & adhuc
in forma est humana filius quā leuauit
in celum. Propterea de illo dictum est.
qd nunc interpellat p nob̄. et sempitē-
na erit in regno hęc eadem forma im-
mortalis. ppter qd dictum est. tunc &
ipse subiectus erit ei q sibi subiecit omīa.

Nam de spū scō qui nullam suscepit cre-
aturam ad unitatē psonę suę. quāuis
se p subiectam creaturā uisibiliter et ip-
se siue p columbę speciem siue p linguā
igneas sit demonstrare dignatus. nun-
quā dictus est sps adorasse patrem.
nūquā dictus est minor patrē. Ad horā
quippe apparuerūt illa quę spm scm de-
monstrarent uisibiliter in uisibilē co-
lūba ppter amorem scm. ignis autē ppter
caritatis lumen atq; feruorem. et pacto
significationis officio. corporales ille
species transierunt. atq; eē ulterius de-
stiterunt. sicut columna nubis nebulosa
p diem. luminosa p noctem. Deniq; ne
putaret colūbam uel flammā ad sub-
stantiam p̄tinere spē scī. uel qd se in
hec uisibilia tantę maiestatis natura
conuerterit. aut in unitatē psonę suę
ista suscepit. nūquā postea sic apparui-
sse legitur spē scs. Xpc autē qui huma-
nam ad horam sumpsit effigiem in q
hominib; appareret. ac deinde illa spe-
cies preteriret. sed in unitatē psonę
suę manente inuisibili dī forma acce-
pit uisibilem hominis formam n̄ solū
natus est in ea de homine matre. ue-
rū etiam creuit in ea et manducauit
et bibit. et dormiuit in ea. et occisus ē
in ea. et resurrexit in ea. et ascendit in
celum. et sedet ad dexterā patris in ea.
ad iudicandos uiuos et mortuos est
uenturus in ea. et in regno suo ei qui il-
la subiecit omīa erit subiectus in ea.

Non autem ut putas corpus tantum filii
id est corpus hominis. uerū etiā humanū
sp̄m patri dicimus esse subiectū. Et
scdm id qd homo factus est intelligim;
dictum. cū autem omīa illi subiecta fu-

erunt. tunc et ipse filius subiectus erit illi
qui ei subiecit omīa. scdm id qd xpc est
caput et corpus. caput scilicet ipse sal-
uator. qui resurrexit a mortuis. et sedet
ad dexteram patris. et ecclia quę est ei
corpus plenitudo ei. sicut ipse dicit apls.
Ac p hoc cū omīa xpo subiecta fuerint.
et capiti et corpori erunt sine dubitatioe
subiecta. Nam scdm id quod sine tēpore
ds natus est. nihil unquā potuit a non
esse subiectum. **Ex libro de trinitate.**

Nec quisquā ita existimet de patre intel-
legendum qd subiecit omīa filio. ut
ipsū filiū sibi omīa subiecisse n̄ putet.
Inseparabilis enim est opatio patris et filii.
Alioquin nec ipse pater sibi subiecit om-
nia. s; filius ei subiecit qui ei regnū tra-
didit. et euacuat omnē p̄ncipatū et
omnē potestatē et uirtutē. De filio q̄ppe
ista dicta sunt. cū tradiderit regnū dō
et patri. cū euacuauerit omnē p̄ncipa-
tum et omnē potestatē et uirtutem. Ip-
se enī subiecit qui euacuauit. **Ut sit ds
omīa in omīb; Ex libro de ciuitate
dei. xxx. ii.** Premium uirtutis erit ipse
q̄ uirtutem dedit. et qui seipsum q̄ nihil
melius et maius possit esse p̄misit. Quod
enim est aliud qd p pphetā dixit. ero
illoꝝ ds. et ipsierunt mihi plebs. nisi ego
ero unde satientur. Ego ero quęcūq;
ab hominib; honeste desiderantur. et
uita. et salus et uictus et copia et glā.
et honor et pax. et omīa bona. Sic enī
et illud recte intelligi uis: qd ait apls.
ut sit ds omīa in omī. et brs. Ipse finis
erit desiderioꝝ nrōꝝ. qui sine fine uidebi-
tur. sine fastidio amabit. sine fatigatio-
ne laudabitur. Hoc munus hic affectus.
hic actus pfecto erit omīb;. sicut ipsa uita
eterna cōmunis. **Ex telatu p̄si. c. v.**

Perniciosum est autē consiliū hominis ipsi homini quo ea querit que sua sunt n̄ que dei. in cuius hereditate qđ ipse nobis est cum ad fruendū se prebere dignat̄ nullas patiemur cū scīs societatis angustias. dilectione rei nr̄e quasi priuatę. Gloriosissima q̄ppe illa ciuitas adeptā pmissam hereditatē. in qua nullus morietur. orietur. n̄ habebit ciues qui singuli gaudent suis rebus. quia d̄s erit om̄ia in om̄ib⁹. Cuius societatem quisq̄s in hac pegrinatione fideliter et flagranter desiderauerit. assuescit priuatis preferre cōmunia. n̄ sua querendo s; que inū xp̄i. ne sibi sapiens et sibi consulens exacerbet dñm cōsilio suo. sed sp̄ans qđ non uidet non festinet fieri de his que uidentur beatis. atq; illud eternū qđ n̄ uidetur patienter expectans. ei in pmissionib⁹ sequit̄ consiliū. cui in tēptationib⁹ precat̄ auxiliū. Ita erit et humilis in confessionib⁹ suis. ne fiat istoz similis de quib⁹ dicitur. et humiliati sunt in iniquitatib⁹ suis.

Ex libro sententiarū p̄sp̄ri. Iustoz desiderioz facietati tunc nihil deerit. quando d̄s in om̄ib⁹ illis om̄ia erit. Ad quā beatitudinē hi pueniunt qui huic sc̄lo ante separationē anime a carne moriuntur. nec in eis inueniunt̄ cupiditatib⁹ quas solas sup̄at dilectio di. ut et id patiat̄ iniquitas qđ elegit. et eo bono fruatur iusticia qđ amauit. In quib⁹dā eternis potest aliqua ēē distantia. ipsa autē eternitas absq; diuersitate mensurę est. Et multe quippe mansiones in una uita. uarias meritorū significant dignitates. Sed ubi d̄s erit om̄ia in om̄ib⁹. fiet etiam in dispari claritate par gaudium. ut quod habebunt singuli. cōmune sit om̄ibus. qm̄ p̄ conexione dilectionis

gl̄a capitis. nulla erit aliena pars corporis. Non mirū est dicere aplm̄ etiam in futuro sc̄lo patri filiū subiectū ubi ait. tunc et ipse filius subiectus erit illi qui ei om̄ia subiecit. quandoquidē filio forma humana mansura est. qua semp̄ maior est pater. quāuis n̄ defuerint qui illam tunc filii subiectionē ipsis humane forme in diuinā substantiam cōmutationē intellegendam putauerint. tanquā hoc cuiq; rei subiciatur. qđ in eā uertitur & mutatur. Sed intellegi potest ideo magis dixisse aplm̄ etiam tunc patri filium subiectum futurū. ne quis in eo putaret sp̄m et corp⁹ humanū conuersione aliq̄ cōsumendū. ut sit d̄s om̄ia non tantum in illa forma hominis sed in om̄ib⁹. qđo capitis gl̄a uniuersū corpus implebit.

Cotidie morie puram gl̄am fr̄es. quā habeo in iū xp̄o dño nr̄o. Ex sermone de eplā iacobi. ut nemo iuret.

Vt noueritis uerū iurare n̄ ēē peccatum. inuenim⁹ & aplm̄ paulū iurasse. Cotidie morie puram gl̄am fr̄es. quā habeo in xp̄o iū dño nr̄o. Per ur̄am gl̄am. iuratio est. Non quia sic ait puram gl̄am morie. quasi ur̄a gl̄a me facit mori. quom̄ si diceret. p̄ uenenuū mortuus est. p̄ gladiū mortuus est. p̄ bestiā mortuus est. p̄ inimicū mortuus ē. id est faciente inimico. faciente gladio. faciente ueneno. Non sic dicit. p̄ ur̄am gl̄am. Ambiguitatem enim grecus sermo dissoluit. Inspicitur in eplā greca. et inuenitur ibi iuratio que non est ambigua. maten. imeteran. cauchestimaton. aut maten. ubi dicit grecus. iurat. Cotidie auditis grecos. & qui grece n̄ nostis. matontheon. iuratio est. Quando dic̄ iuratio p̄ dñm saluatus sum. dia tontheon. Ergo nemo

dubitat iurasse aplm cum dixit. p uram
glam frs. Et ne putemus eum p huma-
na glam iurasse. qua habeo in xpo inu
dno. Est alio loco iuratio prfs certa.
et expressa. Testem dm inuoco sup ani-
ma mea. quia parens uob n dum ueni
corinthum. Et alio loco ad galathas.
Iuc aut scribo uobis. ecce coram deo
quia non mentior. Ecce iurauit apls.
Non uos fallant qui nescio quom uo-
lentes ipsas rationes discernere uel
potius non intelligere. dicunt non ee
iurationem quando dicit homo. scit
ds. testis est ds. inuoco dm sup anima
mea. ueru me dicere. Inuocauit dm.
testem fecit dm. Nunqd iurauit.
Qui hec dicunt. nihil aliud uolunt
nisi inuocato do teste mentari. Itane
uero quisqua es prauu cordis uel pusi
cordis. si dicas p dm. iuras. si dicas
testis est ds non iuras. Quid est per
dm. nisi testis est ds. Aut quid est
testis est ds. n p dm. Quid est aut
iurare. nisi ius do reddere. quando p
dm iuras. ius saluti tue reddere.
quando p salutem tua iuras. ius filiis tu-
is reddere. quando p filios tuos iuras.
Iuale aut ius debem saluti nre. fili-
is nris. do nro. nisi karitatis. ueritatis.
et n falsitatis. Maxime aut p dm
cu sit. ipsa est uera iuratio. quia et cu
dicit quisq. p mea salutem. salutem sua
do obligat. quando dicit. p filios meos.
oppignerat do filios suos. ut hoc ue-
niat sup caput eoz qd exit de ore ipsis.
si ueru. ueru. si falsum. falsum. Cu g
filios suos uel caput suu qsq. in iura-
tione nominans. quicqd nominat ob-
ligat do. qnto magis quando iurat p
ipsu dm. Timet enim falsum iurare

p filiu suu. et n timet falsum iurare p dm
suu. fortasse hoc dicens in animo suo.
Timeo p filiu meum falsum iurare ne mo-
riat. ds aut qui n moritur. et si falsum
p eu iuret. qd mali contingit do. Bene q-
dem dicit. nihil mali contingit do. qndo
falsum iuras p dm. s. contingit mali mul-
tu tibi. q fallis proximu cui teste adhibes
dm. **Ex libro ad consulta hylari.**

Iuratione aut caue qntu potes. Melius
qppe nec ueru iurat. qua iurandi esue-
tudine et in purum sepe caditur. et
semp purio ppinquat. Sed illi qntum
aliquos eoz audiui. quid sit iurare prfs
ignorant. Putant eni se n iurare. qndo
in ore habent scit ds. et testis e ds. et
testem inuoco dm sup anima mea. quia
n dicit p dm. et quia talia reppunt
in apto paulo. Sed etiam illa ibi etra eo
inuenta est. qua estent ee iuratione.
ubi apls ait. cotidie morior p uram
glam frs. qua habeo in xpo inu dno
nro. In grecis eni codicib repperitur
omino hanc iuratione ee. ne quisqua
in latina lingua hoc sic intellegat dic-
tum p uram glam. quom dictu est. per
meu aduentu ueru ad uos. et multa si-
milia ubi dicit p aliqd et n est iuratio.
Sed non ideo quia in suis litteris iurauit
apls iur in ueritate firmissim. ludus
nob esse debet iuratio. Multo eni tutius
ut dixi qntu ad nos attinet nuqua iu-
remus. ut sit in ore nro. est est. non non.
sicut dñs monet. n quia peccatu est
ueru iurare. s. quia grauissimu peccatu
falsu iurare. q citius cadat qui esueuit
iurare. **In expositione eplę ad gala-
thas.** Qui dicit ecce cora do. quia n
mentior. iurauit utiq. Et qd sanctus
hac iuratione. Sed non e contra pre-

ceptum iuratio. quæ a malo non est iurantis. sed incredulitatis ei cui iurare cogitur. Nam hinc intelligitur ita dominum prohibuisse a iurando. ut quantum in ipso est quisque non iuret. quod multi faciunt in ore habentes iurationem tanquam magnam aut suauem aliquid. Nam utique apostolus nouerat preceptum domini. et iurauit tamen. Non enim audiendi sunt. qui has iurationes esse non putant. Quid enim facient de illa. cotidie mori per puram gloriam fratres. quam habeo in christo iuxta dominum nostrum. quam greca exemplaria manifestissimam iurationem esse cūciant. Quantum ergo in ipso est. non iurat apostolus. Non enim appetit iurationem cupiditate aut delectatione iurandi. Amplius est enim quam est. est. non. et ideo a malo est. Sed infirmitatis aut incredulitatis eorum. qui non aliter ad fidem mouentur. **Si secundum hominem ad bestias pugnaui ephesi. quid mihi prodest si mortui non resurgunt. Manducemus et bibamus. cras enim moriemur. Nolite seduci. Corrupti sunt mores bonos. colloquia mala. Vigilate iusti. et nolite peccare.** **Ex libro quinto de baptismo.** Apostoli temporibus inuenimus fuisse quosdam. quibus una spes non erat. et unus baptismus erat. Quomodo enim habebant unam spem cum sanctis et iustis illi qui dicebant. manducemus et bibamus. cras enim moriemur. dicentes non est resurrectio mortuorum. Et tamen in ipsis erant. quibus idem apostolus dicit. Numquid paulus pro uobis crucifixus est. aut in nomine pauli baptizati estis. Ad eos enim scribit apostolus dicens. Quomodo dicunt quidam in uobis. quia resurrectio mortuorum non est. **Ex sermone de uerbis euangelii.** Sunt homines qui dicunt. non est homini bene. nisi cui adsint carnis deliciae. Ipsi sunt quos notat apostolus. dicentes. Manducemus

et bibamus. cras enim moriemur. Quis huc inde surrexit. Quis nobis quod ibi agitur dixit. Hoc nobiscum tollimus. quod in hoc tempore bene est nobis. Qui hoc dicit. uxorē duxit. carnem amplectatur. carnis uoluptatibus iocundatur. a cena excusat. Obseruet. ne fame interiore moriatur. **Ex sermone de resurrectione.** Animaduertimus cum epistola apostoli legeretur. laudabilem motum fidei caritatisque uirum. quemadmodum exhorrueritis homines. qui putantes hanc solam esse uitam quam cum pecoribus habemus communem. post mortem autem finiri totum hominis. nec esse ullam spem uitae ulterius melioris. pruritum malarum aurium corruptentes dicunt. manducemus et bibamus. cras enim moriemur. Et quod est periculosius de sepulto mortuo argumentum sepeliendi cordis assumit. et dicitur. Manducemus et bibamus. cras enim moriemur. Irrident enim fidei asserentium surrecturos esse mortuos. dicentes sibi. Ecce iste positus est in sepulchro. audiatur uox illius. Sed huius non potest. Patris mei uocem audiam. aui mei. paui mei. Quis inde surrexit. quos indicauit quod agatur apud inferos. Bene faciamus nobis. cum uiuimus. Cum autem mortui fuerimus. etiam si parentes nostri aut cari aut propinqui asserant ad sepulchra nostra epulas. sibi asserant qui uiuunt. non nobis mortuis. Hec quidem irrisit etiam scriptura dicens de quibusdam bona presentia non sentientibus. Tanquam si epulas inquit mortuo circumponas. et manifestum est hec ad mortuos non pertinere. et consuetudinem hanc esse paganorum. non uenire de progenie illa et uena iusticie. patrum nostrorum patriarcharum. quibus exequias celebratas legimus. parentatum esse non legimus. Hoc etiam in moribus iudeorum animaduerti

potest. Non enim tenuerunt inde uirtutis
frugem. sed tam tenuerunt in quibusdam sol-
lemnitatibus consuetudinis uetustatem. Et quod
obiciunt quidam de scripturis. frange
panem tuum et effunde unum tuum super sepul-
chra iustorum. et ne tradas eum iniustus. non
est quidem de hoc differendum. sed tam
posse dico intelligere fideles quod dictum
est. Nam quemadmodum ista fideles faciant
religiose erga memorias suorum. notum est
fidelibus. Et quia non sunt ista exhibenda
iniustus id est infidelibus. quia iustus ex
fide uiuit. hoc etiam fidelibus notum est.
Nemo ergo querat de medicina uulnus.
et de scripturis conetur torquere uinculum
unde laqueum mortis iniciat animo suo.
Manifestum est illud quemadmodum intelle-
gatur. et apta atque salubris est celebra-
tio hęc christianorum. Illud ergo ut ceperam di-
cere uideam propter homines murmu-
rantes in aures infirmorum. manducem
et bibam. cras enim moriemur. quia di-
cunt. nullus inde surrexit. non audiui
uocem cuiquam ex quo ibi positus est
uius meus. ex quo attauis. ex quo pater. nulli
audui uocem. Tu autem recolens fidem
tuam. responde illi et dic. Stulte. si pa-
ter tuus resurgeret crederes. dominus omni-
um surrexit. et non credis. Unde enim
ita uoluit mori et resurgere. nisi ut omnes
uni crederemur ne a multis deciperemur.
Et quod faceret pater tuus si resurgeret et
loqueretur. iterum moriturus. Attende
cum quanta potestate ille surrexit. qui
iam non moritur. et mors illi ultra non dominabi-
tur. Ostendit seipsum discipulis suis et fi-
delibus. Contrectata est soliditas cor-
poris. cum parum esset quibusdam uidere quod
meminerant. nisi etiam tangerent quod
uidebant. Confirmata est fides. non solum

in cordibus. sed etiam in oculis hominum.
Ascendit ille in celum qui hęc demonstrauit.
misit spiritum suum discipulis suis. predicatum est
euangelium. Si mentum. hęc interroga orbem
terrarum. Multa quę promissit facta sunt.
multa quę sperabantur impleta sunt. In fi-
de christiana. totus orbis uiget. Non audent
christi resurrectioni detrahere. nec illi qui
fidem christo crediderunt. Testimonium
in celo. testimonium in terra. testimonium
ab angelis. testimonium ab inferis. Iud
remanet. quod non clamet. Et tu dicis.
manducem et bibam. cras enim moriemur.
Desinant ergo murmura male loquentium.
et corruptorum mores bonos colloquios
malis. Fugite pedes in uia. fugite ut non
relinquatis uiam. non ut remaneatis in
uia. Sed quemadmodum dictum est sic cur-
rite ut comprehendatis. semper uiueat christus
in corde. qui uoluit in capite ostendere
quod membra cetera sperent. In terra quidem
laboramus. caput nostrum in celo. iam ne-
morum nec deficit. nec aliquid patimur.
Passus est tam pro nobis. quia traditus est
propter delicta nostra. et resurrexit propter
iustificationem nostram. Exprosequimini ergo
ad beatitudinem uestram. nullus male suad
excitiat de cordibus uestris quod christus infixit.
Ergo fratres cur hoc diximus. Ne forte
ita uobis surrepant illi de quibus ait apostolus
corruptum mores bonos colloquia mala.
quia dicunt. manducem et bibam. cras
enim moriemur. ut dicant uobis. Dicis mihi. quod
resurrexit christus. et inde speras resurre-
ctionem mortuorum. Sed licuit christo resur-
gere a mortuis. Et incipit iam laudare
christum. non ut illi det honorem. sed ut tibi fa-
ciat desperationem. Serpentis astuta per-
niciēs. Ut laude christi te auertat a christo.
dolosę predicat quę uitupare non audeat.

Exaggerat maiestatem illius ut singularem faciat. ne tu speres tale aliquid quale in illo resurgente monstratum est. Et quasi religiosior apparet erga christum. cum dicit. Ecce quis se audeat comparare christo. ut quia resurrexit christus. et se resurrecturum putat. Noli perturbari pueris laude impatoris tui. Hostiles insidie te perturbant. sed christi humilitas et humanitas te consolatur. Ille predicat quantum erectus sit christus a te. christus autem dicit quantum discedit a te. Excita ergo fidem. et respondit dicenti? christus solus potuit. nos non possumus. Responde et dic. Ideo christus potuit. quia deus. Respondet illi. Vtique quia deus. Sed quia deus. quia omnipotens. Sed quia omnipotens. cur desperabo quod poterit et in me? quod demonstravit in se propter me. Vos ergo fratres. ut dicam. contra illos dicite. Ieiunemus et oremus. cras enim moriemur. Illi enim dicunt manducemus et bibamus cras enim moriemur qui resurrectionem non sperant. nos autem qui iam resurrectionem et loquentibus prophetis. et predicantibus christo et apostolis credimus et annunciamus. uideamus quia speramus nos post istam mortem uicturos. Non deficiamus. nec corda nostra oneremus crapula et ebrietatibus. sed solliciti expectantes accinctis lumbis et lucernis ardentibus aduentum domini nostri. ieiunemus et oremus. non ideo quia cras non moriemur. sed ut securi moriamur. Nolite seduci. Corruptunt mores bonos colloquia mala. **Exempla ad plebem yponiensam.** Fratres mei qui timetis dominum. mentore quod ait apostolus petrus. quoniam aduersarius uester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret. Quem non potest deuorare seductum ad nequiciam. famam ipsis inquinare conatur. ut si fieri potest obprobrium hominum et malarum

linguarum detractio deficiat. et sic in fauces eius ruat. Si autem nec famam innocentis maculare potuerit. hoc ei persuadere temptat. ut per maluolas suspensiones de fratre suo iudicet. et sic ab illo implicatus absorbeat. Et quis omnes eius captiones et circumventiones uel comprehendere uel enumerare sufficiat. Aduersus hec tria tamen que ad causam presentem pertinent. prius ne mala exempla imitando ad nequitiam seducamini. ita nos per apostolum alloquitur deus. Ne sitis iugum ducentes cum infidelibus. Iugum enim participatio iusticie cum iniquitate. aut que societas luci ad tenebras. Item alio loco. Nolite inquit seduci. Corruptunt mores bonos colloquia mala. Sobrius estote iusti. et nolite peccare. Ut autem linguis hominum detrahentium non deficiatis. sic per prophetam dicit. Audite me qui scitis iudicium populi meis. in quorum corde lex mea est. Obprobrium hominum nolite metuere. et detractio eorum ne supereminui. nec quod uos spernunt magni duxeritis. Sicut enim uestimentum ita per tempus assumuntur. et sicut lana a tineis comeditur. iusticia autem mea in eternum manet. Iam uero ne malum uolo animo de seruis domini falsa suspicando peccatis. illud apostolicum recordamini ubi ait. Nolite ante tempus quicquam iudicare. donec ueniat dominus et illuminet abscondita tenebrarum. et manifestabit cogitationes cordis. et tunc laus erit unicuique a deo. Et idem illud quod scriptum est. que manifesta sunt uobis. que autem occulta sunt domino deo uestro. **Sed dicit aliquis. Quomodo mortui resurgent. Quali autem in corpore ueniunt.** **Exempla ad essentium.** Cum resurrectionem mortuorum persuadere uellet eis qui dicebant. quia

resurrectio mortuorum non est. xpi resur-
rectione pmissa in exemplum. inter cetera
sibi intulit questionem atque ait. S; dicit
aliquis. Quomodo resurgunt mortui? Quo au-
tem corpore uenient? Id est quali corpore.
Deinde adhibens documenta seminum. *In-*
sipiens tu inquit. quod seminas non uiuifi-
catur non prius moriatur. et quod seminas.
non corpus quod futurum est seminas sed
nudum granum. ut puta tritici aut alicui-
us ceterorum. Deus autem datur illi corpus sicut
uoluit. et unicuique seminum proprium corpus.
Secundum hoc dixerat. non corpus quod futurum
est seminas. Neque enim non triticum erit
ex tritico. Sed quia nemo seminat her-
bam uel stipulam uel multiplicia in pa-
lea tegumenta granorum. cum quibus tam se-
mina exurgunt. ideo ait. s; nudum gra-
num? hinc uolens ostendere. quia si deus
potest addere quod non erat in nudo semine.
multo magis potest reparare quod erat
in hominis corpore. Iam uero quod adiungit.
ad differentiam paret resurgentium. propter
diuersas glorias fidelium atque sanctorum. *Non*
omnis caro eadem caro. s; alia hominum.
alia pecorum. alia uero uoluerum. alia autem
piscium. Et corpora celestia. et cor-
pora terrestria. S; alia quidem gloria
celestium. alia autem terrestrium. Alia
claritas solis et alia claritas lune. et
alia claritas stellarum. Stella enim ab
stella differt in claritate. Sic et resur-
rectio mortuorum. In his omnibus iste sen-
sus est. Si genera carnis cum sint cum
etiam mortalia? differunt tamen inter se
propter diuersitatem animalium. Et si cor-
pora cum sint omnia uisibilia. differunt
tamen propter diuersitatem locorum. Unde alia est
celestium gloria. alia terrestrium. S; si in locis
sublimibus cum sint cuncta celestia. differe-

runt etiam ipse claritates luminum. non mirum
est. quod in resurrectione mortuorum distabit
gloria meritorum. Hinc iam uenit ad illud. quod
communiter habet omnis caro. que ad uitam
resurgit eternam. et dicit. *Seminatur in cor-*
ruptione. surget in incorruptione.
Seminatur in ignobilitate. surget in gloria.
Seminatur in infirmitate. surget in uirtute.
Seminatur corpus animale. surget corpus
spirituale. In his uerbis apostoli. nunquid non fas est
putare melius corpora nostra resurrectione
quam christi. cum de illo sit propositum exemplum
quod fideliter intendere et per gratiam sperare
debeamus? Ac per hoc non potuit in corrup-
tione resurgere. si nostrum in incorruptione
resurrecturum promittit. nec potuit illud
sine gloria. si nostrum resurget in gloria. Ius autem
gloria. ubi adhuc corruptio? Numis itaque
absurdum est. ut credamus illud corpus
et in infirmitate seminatum esse. id est
mortificatum et in infirmitate resurrexisse.
cum corpus nostrum seminetur in infirmitate. sur-
gat in uirtute. et dicat idem apostolus de christo.
et si crucifixus est ex infirmitate sed ui-
uit in uirtute dei. Ius uero tam absurde
sapiat. ut credat illud corpus animale se-
minatum. animale resuscitatum? si nostrum
seminatur animale surget spirituale? Con-
stat itaque neque ullomodo dubitandum est.
corpus christi quod licet corruptione putrediti-
nas in sepulchro non uiderit. unde scrip-
tum est. nec dabis sanctum tuum uidere corrup-
tionem. clauis tamen et lancea prompi-
potuit. non omnino in incorruptione con-
sistere. et quod in contumelia passionis mor-
tisque seminatum est. non esse in gloria uite
eternę. et quod ex infirmitate potuit cru-
cifigi. non in uirtute regnare. et quod erat
animale quoniam ex adam sumptum est. nunc
esse spirituale. quoniam spiritu iam inseparabiliter

copulatum est. Cum enī uellet apłs de corporali animali adhibere testimonium scripturariū. illud posuit qđ in genesi legitur: **Si est inquit corp⁹ animale. est et spūale. Sic et scriptum est. factus ē prim⁹ homo in animam uiuentem.** ^{adam} Re-
colis certe quēadmodum scriptum sit. Et insufflauit dñs in faciem ei⁹ flatum uitę. et fact⁹ est homo in animā uiuam. Dictū est autē etiam de animalib⁹. Producat terra animam uiuam. Intelligitur ergo corp⁹ animale dici simile ceteris animalib⁹ ppter mortis dissolutionem et corruptionē quę cotidie cibo reficitur: et postea separata animantis cōpago dissoluitur. spūale autē corpus qđ iā cum spū immortale est. quāuis nnulli arbitrentur: tunc fieri corp⁹ spūale cū etiā et ipsum corp⁹ mutatur in spm. et qđ homo erat ex corpore et spū. utrunq; ac totū spē erit. quasi dixerit apłs. seminat⁹ corpus. surget sps. Dixit autē. seminat⁹ corp⁹ animale. surget corp⁹ spūale. Proinde sicut animale corp⁹ non est anima s; corp⁹. ita et spūale corp⁹ n spm debem⁹ ^{t putare} accipere sed corpus. Ius porro audeat opinari. uel apł corpus n spūale resurrexisse. uel si spūale resurrexit. n iā corpus fuisse s; spm. cū hanc opinione disceptōy refellat. ubi cū ei uidentes existimantes se spm uidere att. palpat⁹ et uidere. quia spē ossa et carnē n habet sicut me uidetis habere. Jam igit illa caro spūale erat corp⁹ nec tamen spē erat. sed corpus nulla ulterius morte ab anima resoluendum atq; separandum. sicut corpus animale quale animatum est dñi flatu cum factus est homo in animam uiuam. etiam ipsū ex animali spūale sine mortis intuentu futurū. nisi transgres-

sio pcepti prius cōmisso peccato infligeret penā quā dñs seruare iusticie daret coronā. Unde dñs xpc p nos ad nos uenit. cum peccatores iustus inuenit p stratū qđā modo humilitatis nrę. s; n cū morbo iniquitatis nrę. Nam p animale nobis hoc est p mortale corp⁹ apparuit. qui utiq; si uoluisset cū corpore immortali pmit⁹ aduenisset. S; quia nos humilitate filiū dñi sanari oportebat. usq; ad nrām infirmitatē descendit. et fidei nrę meritū ac pmiū uirtute sue resurrectionis ostendit. Ideo sequit⁹ apłs et dicit. **Novissim⁹ adam in spm uiuificantē.** Siue intellegat⁹ pmius adam qui de puluere ante format⁹ erat. nouissim⁹ autē qui de uirgine percreatus est. siue in unoq; homine utrunq; cōpleatur: ut prim⁹ adam sit homo in corpore mortali. nouissim⁹ adam idem ipse in corpore immortali. tam inter animā uiuentē et spm uiuificantem hoc interesse uoluit. ut illic sit corp⁹ animale. hic spūale. Anima gippe in corpore animali uiuit. quidē s; non uiuificat. usq; ad auferendā corruptionē. In corpore u spūali qm pfecte adherens dño un⁹ spē est. sic uiuificat ut spūale corp⁹ efficiat. absumens omnē corruptionē. nullā metuens separationem. Proinde sequit⁹. **Sed non prius qđ spūale est s; qđ animale. deinde qđ spūale.** Primus homo de t^{ra} t^{ren}s. sed homo de celo celestis. Qualis t^{ren}s tales et t^{ren}s. et qualis celestis tales et celestes. Igit⁹ sicut portauim⁹ imaginē terrenū. portem⁹ et imaginem celestis. Quid est. qualis terren⁹ tales et t^{ren}s. n mortales ex mortali. Et quid ē qualis celestis tales et celestes. n immortales p

immortalem. Illud per adam. hoc per xpm.
Dñs enī ad hoc terren⁹ fact⁹ est cū esset ce-
lestis. ut eos qui terreni erant faceret cele-
stes. hoc est. ideo ex immortali mortalis
factus est assumens formā serui n̄ dñi na-
turā mutando. ut eos q̄ mortales erant
faceret immortales. imptiendo dñicam
grām n̄ seruilem iniuriā ppetiando. Cum
igit̄ de resurrectione corporis apls dispu-
tans doceret nr̄a corpora futura ex cor-
ruptibilib⁹ incorruptibilia. ex contēpti-
bilib⁹ glōsa. ex infirmis fortia. ex anima-
lib⁹ spūalia. hoc est ex mortalib⁹ immor-
talia. subiicit atq; ait. **Hoc autē dico**
fr̄s. qm̄ caro et sanguis regnū dī pos-
sidere non possunt. Et ne quisquam
putaret sedm̄ substantiā carnis aplm̄
hoc definisse. apuit qd̄ diceret subiun-
gendo. **Neq; corruptio incorruptela**
possidebit. Tanquā diceret. Quod dixi
carno et sanguis regnū dī n̄ possidebunt.
ideo dixi. quia corruptio incorruptionē
n̄ possidebit. Hoc ḡ loco nomine carni⁹
et sanguinis. corruptionē mortalitatis
intelligi uoluit. Deniq; tanquā ei dice-
retur: quom̄ caro erit. et n̄ erit caro.
carno q̄ppe erit. qm̄ dñs post resurrec-
tionē ait. palpate & uidete quia sp̄s
ossa et carnē non habet: sicut me uide-
tis habere. caro autē non erit. qm̄ caro
et sanguis regnū dī n̄ possidebunt. ex-
ponit quid dixerit adiciens. **Eccē mi-**
steriū uob̄ dico. Om̄s q̄dem resurgent̄.
uel sicut greci codices habent. **om̄s q̄**
dē dormient̄. n̄ tam̄ om̄s immutabim̄.
Hanc immutationē utrū in deterius an
in melius intelligi uoluerit. inferiora
demonstrant. **In mōm̄to siue in aetho-**
mo inquit. hoc est in puncto tēporis qd̄
diuidi non potest. **In ictu oculi.** hoc est

in summa celeritate. **In nouissima tuba.**
hoc est in nouissimo signo qd̄ dabit̄. ut
ista compleant̄. **Canet enī tuba. et**
mortui resurgent incorrupti et nos
immutabim̄. Ergo istam cōmutationē
in melius sine dubitatione oportet in-
tellegi. quia om̄s et iusti & iniusti resur-
recturi sunt. Sed sicut dñs in euangelio
loquit̄ qui bene fecerunt in resurrectione
uixit. q̄ male egerunt in resurrecti-
onē iudiciū. iudiciū appellans penam
sempiternā. sicut alio loco. q̄ n̄ credit in-
quit iā iudicat̄ est. Rinde q̄ ad iudiciū
resurrecturi sunt n̄ cōmutabunt̄ in illā
incorruptelam que nec doloris corrup-
tionē pati potest. illa nāq; fidelū atq;
scōrū est. ista ū ppetua corruptione cruci-
abuntur: quia ignis eorū n̄ extinguet̄.
et uermis eorū n̄ moriet̄. Quid sibi uult
ḡ ista distinctio. & mortui resurgent
incorrupti et nos immutabim̄. nisi q̄a
om̄s incorrupti resurgent̄. Sed ex his
iusti etiā immutabunt̄. in illā incorrup-
telam. cui nulla om̄ino possit nocere
corruptio. Ac p̄ hoc qui in eā non com-
mutabunt̄. incorrupti quidē resurgent̄
integritate membrorū. s; tam̄ corrupen-
di dolore penarū cū audierint. ut
maledicti in ignē eternū qui parat̄ est
diabolo et anglis ei⁹. a quo auditu malo
iust⁹ n̄ timebit. De illa ū cōmutatione
iustorū. cū dixisset & nos cōmutabim̄.
tanquā quererem⁹ quom̄ istud fiat uel
qualis illa cōmutatio futura sit. ad-
iungit et dicit. **Oportet enī corrupti-**
bile hoc induere incorruptionē. et
mortale hoc induere immortalit̄.
Non ut opinor dubitandū est sedm̄ hoc
dictū caro & sanguis regnū dī n̄ possi-
debunt. quia non ibi erit corruptio &

mortalitas carnis & sanguinis. Sedm̄ has
 enim qualitates hoc loco carnē & sangui-
 nem nuncupauit. **I**uo curia ut aliqd̄ ex em-
 pli gr̄a ponā quod interim occurrit. sicut
 scriptū est. ne forte tēptauerit uos is qui
 temptat. & manus sit labōe n̄r̄. atq; hic in-
 telligit̄ diabolus. tanquā d̄s om̄ino non
 temptat de quo alio loco scriptura dicit
 ipse autē neminē tēptat. nec contraria ē
 ista sententia ei qua dicitur: tēptat uos
 d̄ns d̄s ūr̄. sed soluit̄ questio. cū uocabu-
 lū tēptationis diuersas intelligentias
 habet. & qd̄ alia sit tēptatio deceptionis.
 alia tēptatio p̄bationis. sedm̄ ista non in-
 telligit̄ qui temptat. n̄ diabolus. sedm̄ ū
 hanc temptat d̄s. ita cū dicit̄. caro pos-
 sidebit regnū dī. et caro n̄ possidebit reg-
 nū dī. etiā hui⁹ nominis intelligentia dis-
 cernat̄ et nulla erit questio. qm̄ caro se-
 cundū substantiā. sedm̄ quā dictū est. sp̄s
 ossa et carnē n̄ habet sicut me uidet̄ ha-
 bere. possidet regnū dī. caro autē cū se-
 cundū corruptionē intelligit̄ non possi-
 debit. Hoc autē expositū est. cū diceret̄
 caro et sanguis regnū dī non possidebunt.
 in eo qd̄ cūuo additū ē. neq; corruptio
 incorruptionē possidebit. **Ex sermone**
de resurrectione mortuorum. Mani-
 festum est autē. qd̄ celestem hominem
 xp̄m uelit accipi. terrenū hominē adam.
 non ppter carnē terrenū s; ppter pecca-
 tum. cui dictū est terra es et in terram
 ibis. reo iam facto et mortis supplicio
 destinato. D̄ns autē n̄r̄ non cadens pp-
 ter se s; descendens ppter nos. sine pec-
 cato carnē assumpsit. in qua assumptio-
 ne carnis ostenderet resurrectionē om̄is
 carnis. et portarem̄ interim fide homi-
 nē celestem hominē magnus celestis.
 interim fide interim corde. postea ū

in resurrectione mortuorū & corpore. Inali⁹
 terrenus tales et terreni. id est om̄s mortui
 ri. & qualis celestis tales et celestes. id est
 omnes resurrecturi. **Item quorundam**
ex eadem lectione explanatio. Alia
 claritas solis. alia claritas lune. & alia
 claritas stellarum. Stella enim ab stella
 differt in claritate. sic & resurrectio mor-
 tuorum. **Ex tēlatu euglii iohis. l̄c. iiii.**
Et si alius est alio fortis. alius alio sapi-
 entie. alius alio iusticie. alius alio sciē-
 tię. in domo patris mei mansiones multe sūt.
 Nullus eorū alienabitur ab illa domo.
 ubi mansionē p suo quisq; accepturus ē
 merito. Denarius quidem ille equalis ē
 om̄ib⁹. quē p̄familias eis qui opati sūt
 in uinea iubet dari om̄ib⁹. non in eo dis-
 cernens qui minus & q̄ amplius laborant.
 Quo utiq; denario. uita significat̄ et̄na.
 ubi amplius eo nemo nouit. qm̄ non est
 uiuendi diuersa in eternitate mensura.
 Sed multe mansiones. diuersas merito-
 rū in una uita eterna significant digni-
 tates. Alia enī gl̄a solis alia gl̄a lune.
 alia gl̄a stellarū. Stella enī ab stella dif-
 fert in claritate. sic et resurrectio mor-
 tuorū. Tanquā stelle sc̄i diuersas man-
 siones diuersę claritatis tanquā in ce-
 lo sortiuntur in regno. sed ppter unū
 denariū nullus separat̄ a regno. Atq;
 ita erit d̄s om̄ia in om̄ib⁹. ut qm̄ d̄s ka-
 ritas est. p caritatē fiat. ut qd̄ habet
 singuli cōmune sit om̄ib⁹. Sic enī qsq;
 etiam ipse habet qd̄ amat in altero quod
 ipse n̄ habet. Non erit itaq; aliqua inui-
 dia imparis claritatis. qm̄ regnabit in
 om̄ib⁹ unitas karitatis. Proinde respu-
 endi sunt a corde xp̄iano. qui putant
 ideo dictū multas ēē mansiones. quia
 erit extra regnū celorū aliquid ubi beate

2^a Jam enī celestis resur-
 -rexit & ascendit in celum.

ss

ss

ss

ss

ss

maneat innocentes qui sine baptismo ex
hac uita emigrarunt. quia sine illo in reg-
nū celoy intrare n̄ potuerunt. Hec fides
n̄ est fides. quia non ē uera et catholica
fides. Itane tandē stulti homines & car-
nalib⁹ cogitationib⁹ excecati. cū repban-
di ēēt. si mansionē non dico petri. pauli
uel cuiuslibet aptoy. sed cuiusq; paruuli
baptizati a regio celoy separaretis. n̄ uo-
putatis ēē repbandos qui domū dī pa-
tris inde separatis. Non enī ait dñs
in uniuerso mundo aut in uniuersa creatu-
ra. aut in uita uel beatitudine sempit-
na mansiones multe sunt. Nonne ista
est dom⁹ de qua cantam⁹. beati q̄ habi-
tant in domo tua dñe. in sc̄la sc̄loy lau-
dabunt te. Nonne ista est dom⁹. ubi
edificationē habem⁹ ex deo. domū non
manufactam eternā in celo. Ergone
uos n̄ domū cuiusq; baptizati fr̄is. sed
domū ipsius patris. cui om̄s fr̄s dicim⁹.
pater n̄r qui es in celis a regno separa-
re celoy. aut eā sic diuidere audebitis.
ut aliquę mansiones eius sint in regno
celoy. aliquę extra regnū celoy. Absit.
absit. ut qui uolunt habitare in regno
celoy. in hac stulticia uelint habitare
nobiscum. Absit inquit. ut cū om̄s do-
mus regnantium filioy non sit alibi nisi
in regno. ipsius regis domus pars aliq̄
non sit in regno. **Ex sermone de uerbis**
euangelii. Seruate gradus ur̄os. ser-
uat enim uob⁹ dñs honores ur̄os. Com-
parata est resurrectio mortuoy. stellis
in celo cōstitutis. Stella enī ab stella dif-
fert in claritate. ut apt̄s dicit. sic et re-
surrectio mortuoy. Aliter ibi lucebit
uirginitas. aliter ibi lucebit castitas
cōiugal̄is. aliter ibi lucebit sc̄a uiduitas.
Diuerse lucebunt. sed omnes ibi erunt.

Splendor dispar: celum cōmune. Semina-
tur corp⁹ animale. surget corp⁹ spūale.
Ex libro enchiridion. Resurgent sc̄oy
corpora sine ullo uicio. sine ulla deformi-
tate. sicut sine ulla corruptione. onere. dif-
ficultate. In quib⁹ tanta facilitas. quanta
felicitas erit. Propter qd̄ & spūalia dicta
sunt. cū p̄culdubio corpora sunt futura
n̄ sp̄s. Sed sicut n̄ corp⁹ animale dicitur.
qd̄ tam corp⁹ non anima est. ita tunc n̄
spūale corpus erit. corp⁹ tam non sp̄e.
erit. Proinde quantum attinet ad corrup-
tionē que adgrauat mentē. & uita quib⁹
caro aduers⁹ sp̄m concupiscit. tē n̄ erit
caro sed corp⁹. quia & celestia corpora
p̄hibentur. ppter qd̄ dictū est. caro et
sanguis regnū dī n̄ possidebunt. Et tan-
quā exponens quid dixerit. neq; corrup-
tio inquit incorruptionē possidebit. Quod
prius dixit caro et sanguis. hoc poster⁹
dixit incorruptionem. In quantum attinet ad
substantiam etiam tē caro erit. ppter qd̄
et post resurrectionem corp⁹ xp̄i caro
appellata est. Sed ideo ait apt̄s seminat⁹
corp⁹ animale surget corp⁹ spūale.
qm̄ tanta erit tunc concordia carnis et
sp̄e uiuificantē spū sine sustentaculi
alicui⁹ indigentia sub dictā carnē. ut nihil
nob⁹ repugnet ex nobis. sed sicut foris
neminem. ita nec intus nos ipsos patia-
mur inimicos. **Ex libro de ciuitate di. in.**
Sicut enim sp̄e carni seruens non inc̄grat
carnalis. ita caro spū seruens recte ap-
pellabitur spūalis. n̄ quia in sp̄m cōuertit⁹
sicut nonnulli putant ex eo qd̄ scriptū est.
surgat corp⁹ spūale. sed quia spū summa
& mirabili obtemperandi facilitate subdet⁹.
usq; ad implendam immortalitatis indisso-
lubilis securissimā uoluntatē. omni mole-
stie sensu. omni corruptibilitate & t̄p-

ditate detracta. Non solum enim non erit tale quale nunc est in quauis optima ualitudine. sed nec tale quidem quale fuit in primis hominibus ante peccatum. Qui licet non essent mortui nisi peccassent. alimentis tamen ut homines utebantur. nondum spiritualia sed adhuc animalia corpora terrena gestant. quae licet senio non ueterascerent ut necessitate producerentur ad mortem. qui status eis de ligno uitae quod in medio paradysi cum arbore uetita simul erat. mirabili dei gratia praestabatur. tamen et alios sumebant cibos praeter unam arborem quae fuerat interdicta. Agebat ergo alius quae sumebant. ne animalia corpora molestiae aliquid esuriendo ac sitiendo sentirent. De ligno autem uitae propterea gustabant. ne mors eis undecumque surreperet. uel senectute confecta decursis temporum spaciis interirent. tanquam cetera essent alimentis. illud sacramentum. ut sic fuisse accipiat lignum uitae in paradysi corporali sicut in spirituali hoc est intelligibili paradysi. sapientia dei de qua scriptum est. lignum uitae est omnibus amplectentibus eam. Corpora ergo iustorum quae in resurrectione futura sunt neque ullo ligno indigebunt. quod fiat ut nullo morbo uel senectute inueterata moriantur. neque ullis aliis corporalibus alimentis quibus esuriendi ac sitiendi qualiscumque molestia deuietur. quoniam certo et omnimodo inuolabili munere immortalitatis induentur. ut non nisi uelint possibilitate non necessitate uescantur. Certe fides christiana de ipso saluatore non dubitat. quod etiam post resurrectionem iam quidem in spirituali corpore sed tamen ueraci cibum ac potum cum discipulis sumpsit. Non enim potestas sed egestas edendi ac bibendi talibus corporibus auferetur. Unde et spiritualia erunt. non quia corpora esse desistent. sed

quia spiritu uiuificante subsistent. Non sicut ista quae habent animam uiuentem nondum spiritum uiuificantem. animalia dicuntur corpora. nec animae sunt sed corpora. ita illa spiritualia uocantur corpora. Absit tamen ut spiritus ea credamus futura. sed corpora carnis habitura substantiam. sed nullam tarditatem corruptionemque carnalem spiritu uiuificante passura. Tunc iam non terrenus sed celestis homo erit. Sed quia dono celesti iam tale erit. ut etiam celo incolendo non amissa natura sed mutata qualitate conueniat.

Ex libro de ciuitate dei. xix. ii. Erit ergo spiritui subdita caro spiritualis sed tamen caro non spiritus. sicut carni subdita fuit spiritus ipse carnalis. sed tamen spiritus non caro. Cuius rei non habemus experimentum in nostris penitus deformitate. Non enim secundum carnem sed utique secundum spiritum carnales erant. quibus aut apostolus. non potui uobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus. Et homo spiritualis sic in hac uita dicitur ut tamen corpore adhuc carnalis sit. et uideat aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suae. Erit autem etiam corpore spiritualis. cum eadem caro sic resurrexerit. ut fiat sicut scriptum est. Seminat corpus animale. resurget corpus spirituale. **Ex sermone de simbolo.** Gentiles quippe philosophorum argumentis nobiscum agere student. ut dicant aliquid terrenum in celo esse non posse. nostras enim scripturas non norunt. nesciunt quomodo dictum sit. seminat corpus animale. surget corpus spirituale. Non enim dictum est. quasi corpus uertatur in spiritum. et spiritus fiat. quia et nunc corpus nostrum quod animale dicitur non in animam uersum est. et anima factum. sed spirituale corpus intelligitur quod ita spiritui subditum est. ut celesti habitati.

oni conueniat. omni fragilitate ac labe
terrena in celestem puritate ac stabilitate
mutata atq; euerfa de qua dicit apls.
om̃s resurgem̃. s; non om̃s immutabim̃.
Quā immutationē non in deterius sed in
melius fieri docet cum dicit. & nos immu-
tabimur. Resurget igit̃ corp̃s scđm̃ ap̃i-
anam fidem. quē fallere n̄ potest. Quod
cui uidetur incredibile. qualis sit n̄c caro
attendit. qualis autē futura sit non cō-
derat. quia illo tēpore immutationis an-
gelicę n̄ iam caro erit et sanguis. sed
solūmodo corp̃s. Cum enī de carne lo-
queret̃ apls. alia inquit caro uolucrū.
alia pecudū. alia puseum. alia serpentū.
et corpora celestia. Non enī diceret caro
celestis. In celestib⁹ uero nulla caro. sed
corpora simplicia et lucida quę appel-
lat apls spūalia. nonnulli autē uocant
ethera. Et ideo n̄ carnis resurrectioni con-
tradictū illud qđ ait. caro et sanguis re-
gnūm dī n̄ possidebunt. quia in carne
et sanguine uentrē et libidinē. id est
op̃a carnis quę ibi om̃ino n̄ erunt signi-
ficat. Non autē carnē ipsam abolendā
dixit apls. quia corporis resurrectione
facta. a cunctis passionib⁹ liberata eterna
uita cum ineffabili claritate sine corrup-
tione fruemur. Si est corp̃s animale
est et spūale sicut scriptū est. factus est
prim⁹ homo adam in animā uiuentem.
nouissim⁹ adam in sp̃m uiuificantem.

Ex libro de ciuitate dī. xii. Primus
homo de terra terren⁹ in animā uiuentē
factus est n̄ in sp̃m uiuificantē. qđ ei post
obediētis meritum seruabat. Ideo corp̃
ei quod cibo et potu egebat ne fame affi-
ceretur ac sitī. & n̄ immortalitate illa
absoluta atq; indissolubili. sed ligno ui-
tę amoris necessitate phibebatur. atq;

in iuuentutis flore tenebatur: n̄ spūale sed
animale fuisse n̄ dubium. nequaquā tam
mortuū nisi in dī p̃dicentis minantib⁹
sententiā delinquendo corruisset. & ali-
mentis quidē etiā extra parady sū non
negatis. a ligno tam̃ uitę phibitus tra-
ditus ē tēpore uetustateq; finiend⁹. in
ea dūtaxat uita quā in corpore licet ani-
mali donec spūali obediētis merito fie-
ret posset in parady so nisi peccasset ha-
bere p̃petuam. In corpore g̃ animali pri-
mū hominē factū apls sic loquitur. Vo-
lens enī ab spūali qđ in resurrectione
futuū est. hoc qđ nunc est animale dis-
cernere. seminat inquit in corruptione.
surgit in incorruptione. Seminatur in
cūmelia. surgit in gl̃a. Seminatur in infir-
mitate. surgit in uirtute. Seminatur corp̃
animale. surgit corp̃s spūale. Deinde ut
hoc pharet. si est inquit corp̃ animale.
est & corp̃s spūale. Et ut quid ē corp̃
animale ostenderet. sicut inquit & scrip-
tum est. factus est prim⁹ homo in ani-
mā uiuentem. Isto igit̃ modo uoluit
ostendere. quid sit corp̃s animale. Quā-
uis scriptura n̄ dixerit de p̃mo homine
qđ est appellat⁹ adam. quando illi anima
flatu dī creata est. et factus est homo in
animā uiuentē. In eo g̃ qđ scriptū est
fact⁹ est homo in animā uiuentē. uolu-
it apls intelligi corp̃ hominis animale.
Spūale autē quāmodū intelligendum
esset ostendit addendo. nouissim⁹ adam
in sp̃m uiuificantē. p̃culdubio xp̃m signi-
ficant⁹ qui iam ex mortuis ita resurrexit.
ut mori deinceps om̃ino non posset. De-
inque sequit̃ et dicit. Sed non p̃mū quod
spūale est. sed qđ animale. postea spūale.
Ubi multo aptius declarauit se animale
corp̃s insinuasse in eo qđ scriptum est.

factum est primum hominem in animam uiuentem. spirituale autem in eo quod ait. nouissimus adam in spiritum uiuificantem. Prius est enim animale corpus. quale habuit primum adam. quamuis non moriturum nisi peccasset. quale nunc habemus et nos. haecenus enim mutata uita atque natura. quatinus in illo postea quam peccauit effectum est unde haberet iam moriendi necessitatem. Tale etiam pro nobis christus primitus habere dignatus est. non quidem necessitate. sed potestate. Postea uero spirituale quale iam precessit in christo tanquam in capite nostro. secuturum est autem in membris eius ultima resurrectione mortuorum. Adungit deinde apostolus duorum istorum hominum euidentissimam differentiam dicens. Primus homo de terra terrenus. secundus homo de celo celestis. Iualis terrenus tales et terreni. qualis celestis tales et celestes. Et quomodo induimus imaginem terreni. induamus imaginem eius qui in celo est. Hoc apostolus posuit. ut nunc quidem in nobis secundum sacramentum regenerationis fiat sicut alibi dicit. Quoties in christo baptizati estis. christum induistis. Re autem ipsa tunc perficeretur. cum de nobis quod est animale nascendo. spirituale factum fuerit resurgendo. Ut ergo eius uide uerbis utar: spe salui facti sumus. Induimus autem imaginem terreni hominis per propagationem per uariationem et mortem. quam nobis intulit generatio. sed induimus imaginem celestis hominis gratia indulgentiae utique perpetuae quod nobis prestat regeneratio. non nisi per mediatorem dei et hominum hominem christum uerum. quem celestem hominem uult intelligi. quia de celo uenit. ut terrenae mortalitatis corpore uestiret. quod celesti immortalitate uestiret. Celestes uero ideo appellat et alios. quia fiunt per gratiam membra eius.

ut cum illis sit unus christus uelut caput et corpus. Hoc in eadem epistola euidentius ita ponit per hominem mors et per hominem resurrectio mortuorum. Sicut enim in adam omnes moriuntur sic in christo omnes uiuificantur. iam utique in corpore spirituali quod erit in spiritum uiuificantem. Non quia omnes qui in adam moriuntur membra erunt christi. ex illis enim multo plures secunda in eternum morte plebentur. sed ideo dictum est omnes atque omnes. quia sicut nemo corpore animali nisi in adam moritur. ita nemo spirituali nisi in christo uiuificatur. **Ex libro retractationum. ii.** Pristina stabilitas corporis quam peccando amisimus. tantam habebat felicitatem. ut in defectum non uergeret senectus. Huic ergo pristinae stabilitati restituet hoc corpus in resurrectione mortuorum. sed habebit amplius ut nec alimentis corporalibus sustentetur. sed ad sufficientiam uiuificetur solo spiritu. cum resurrexerit in spiritum uiuificantem. qua causa etiam spirituale est. Illud autem quod primum fuit quamuis non moriturum non homo peccasset. tamen animale factum est. hoc est in animam uiuentem. **Ex tractatu euangelii iohannis. x.** Dicimus iam non fallor: adam unum hominem fuisse. et ipsum totum genus humanum. Nam ita diximus si meministis. quasi fractus est. et sparsus colligitur. et quasi conflatur in unum societate atque concordia spirituali. et gemit unus pauper modo ipse adam sed in christo renouatur. quia sine peccato uenit adam ut peccatum adam solueret in carne sua. et ut redintegraret sibi adam imaginem dei. Adam. ergo caro christi de adam. Ergo de adam templum quod destruxerunt iudei resuscitauit dominus in duo. resuscitauit enim carnem suam. Sed non prius quod spirituale est sed quod animale. deinde quod spirituale. **Ex libro de ciuitate dei. xi.**

Quomodo in adam omnes moriuntur.

ss

ss

ss

In uno homine qđ dicit apls exprimitur:
quia n̄ primū qđ spūale est sed qđ animale.
postea spūale. Vnde unusq̄sq; qm̄ ex dāp
nata ppagine exortur: p̄mo sit necesse est.
ex adam malus atq; carnalis. Qui si in
xp̄m renascendo p̄fecerit. postea erit bon̄
et spūalis. **Ex libro c̄tra manicheos scđo.**

Ista insufflatione cum factus est homo in
animam uiuentē. n̄ quia illa sufflatio
ēuersa est in animā uiuentē. sed opata ē
animā uiuentem. Nondum tam̄ hominē
spūalem debem̄ intelligere qđ factus est
in animā uiuentē. s; adhuc animale.
Tunc enī spūalis est effectus. cū in para
dyso hoc est in beata uita cōstitut̄ p̄ceptū
etiā p̄fectionis accepit. ut uerbo dei
cōsumaret̄. Itaq; postquā peccauit rece
dens a p̄cepto dī & dimissus de parady
so in eo remansit ut animalis eēt. & ideo
animale hominē prius agim̄ om̄s qui
de illo post peccatum nati sum̄. donec
assequamur spūalem adam dñm n̄m
iūm xp̄m. qui peccatū non fecit. et ab illo
recreati & uiuificati restituiam̄ in parady
sum. ubi latro cū ipso eo die meruit esse
quo istā uitā finiuit. Sic enī apls dicit.
Sed n̄ prius qđ spūale est. s; qđ anima
le est. Sic enī scriptū est. factus ē primus
adam in animā uiuentem. nouissim̄ adam
in sp̄m uiuificantē. Primus homo de
terra terrenus. scđs homo de celo celestis.

Ex libro cōtra faustū. v. Primus hō
de terra terrenus. ille adam de limo for
matus. scđs homo de celo celestis. dñs
iūc xp̄c. Iuxta filius dī uenit ad carnem.
qua suscepta et homo exterris fieret &
d̄s interius p̄maneret. ut et dī filius ue
rus eēt p̄ quē facti sum̄. et hominis filius
uerus fieret p̄ quem reſecti sumus. Pri
mus homo adam sic olim defunctus est.

ut tamen post illum scđs homo sit xp̄c.
cū tot hominū milia inter illum & hunc
orta sint. Et ideo manifestum ē ad illū p
tinere om̄ne qui ex illa successione p̄pa
gnus nascitur: sicut ad istum p̄tinet om̄s
qui in illo gr̄e largitate renascitur: Vnde
fit. ut totū gen̄ humanū. qđamodo sūt
homines duo. p̄mus et scđs. Hoc autē
duco fr̄es. qm̄ caro et sanguis regnū dī
n̄ possidebunt. neq; corruptio incorrup
telam possidebit. **Ex sermone de resur
rectione mortuorū.** Nolebat eos ad hoc
edificari. ut arbitarent̄ se talia factu
ros in regno celoy qualia fiunt in hac
uita. in corruptionib; manducandi &
bibendi. nubendi. uxores ducendi. ge
nerandi. Hec enī corruptio carnis ha
bet. non species carnis. Iudei enim cre
debant resurrectionē s; tam̄ futurā pu
tabant carnaliter: ut ea uita eēt in re
surrectione. qualē illo tēpore agebant.
Ista carnaliter cogitantes. respondere
saduceis n̄ poterant p̄ponentib; questi
onem de resurrectione. **Ex sermone
de simbolo.** Credimus et carnis re
surrectionem. n̄ tantū qua reparatur
anima que p̄pter carnales affectiones
caro nominat̄. sed hęc etiam uisibilis
caro que naturaliter est caro. cuius no
men anima n̄ p̄pter naturā sed p̄pter
affectiones carnales accepit. Hęc est g
uisibilis que p̄prie dicit̄ caro. sine du
bitatione credenda est resurgere. Vnde
tur enim paulus apls eam tanquā digi
to ostendere cum dicit. Oportet cor
ruptibile hoc induere incorruptionem.
Cum enim dicit. hoc. in eam quasi digi
tum utendit. Qđ autē uisibile est. id
potest digito ostendi. qm̄ posset etiam
anima corruptibilis dici. Nā iur̄ moysi.

ipsa corrumpitur: Et mortale hoc inducit
 immortalitatem. cum legitur: eadem signifi-
 catur uisibilis caro. quia in eam identidem
 uelut digitus intenditur: Potest enim et ani-
 ma sicut corruptibilis propter mortem uitae.
 ita etiam mortalis dici. Mors quippe
 anime est. apostatate a deo. Quod primum ei
 peccatum in paradiso. sacris litteris continetur.
 Resurget igitur corpus. secundum christianam fidem
 que fallere non potest. Quod cui uidetur in-
 credibile qualis sit nec caro attendit. qua-
 lis autem futura sit non considerat. quia illo
 tempore immutationis angelice non iam
 caro erit et sanguis. sed tantum corpus. Cum
 enim de carne apostolus loqueretur. alia inquit
 caro pecorum. alia uoluerum. alia piscium.
 et corpora celestia. et corpora terrestria.
 Non enim diceret. caro celestis. Dicit
 autem et terrestria corpora. Omnis enim caro
 etiam corpus est. non autem omne corpus
 etiam caro est. Primo in ipsis terrestribus.
 quoniam lignum corpus est non caro. hominis au-
 tem uel pecoris et corpus et caro est. in
 celestibus uero nulla caro. sed corpora sim-
 plicia et lucida. que appellat apostolus spiritu
 alia. nonnulli autem uocant ethera. Et ideo
 non carnis resurrectioni contradicit illud quod
 ait. caro et sanguis regnum dei non possidebit.
 sed quale futurum sit quod caro et sanguis
 est predicat. Ad qualem naturam quisque
 hanc carnem euertere posse non credit.
 gradibus ducendus est ad fidem. Si enim ab
 eo queras utrum terra in aquam possit euertere
 propter uiciniam. non ei uidetur incredi-
 bile. Rursum si queras. utrum aqua possit con-
 uerti in aerem. neque hoc absurdum esse respondet.
 Vicina enim sibi sunt. Et de aere si queras.
 utrum in ethereum corpus id est celeste possit
 mutari. iam ipsa uicinitas persuadet. Ut
 ergo per hos gradus fieri posse concedit

ut terra in corpus ethereum euerteretur. cur
 non accedente dei uoluntate qua et corpus hu-
 manum super aquas potuit ambulare. celer-
 rime id fieri posse quemadmodum dictum est
 in actu oculis sine illis talibus gradibus credit.
 sicut plerumque fumus in flamma mira celeri-
 tate euerteretur. Caro enim nostra. utique ex terra
 est. Philosophi autem. quorum argumentis sepi-
 us resurrectioni carnis resistitur. quibus
 asserunt nullum esse posse terrenum corpus
 in celo. quodlibet corpus in omne corpus euertere
 et mutari posse concedunt. quia corporis
 resurrectione corpus a temporis conditione
 liberatum. eterna uita ineffabili caritate
 perfruemur: tunc enim fiet illud quod scriptum
 est. absorpta est mors in uictoriam. **Ex li-
 bro reuelationum primo.** Dixit apostolus
 cum inde loqueretur. caro et sanguis reg-
 num dei non possidebunt. Sed quisque ea
 sic accipit. ut existimet ita corpus terrenum
 quale nec habemus corpus celeste resur-
 rectione mutari. ut nec membra ista nec
 carnis sit futura substantia. perculdubio
 corrigendus est. commouit de corpore domini.
 qui post resurrectionem in eisdem membris
 non solum conspiciendus oculis uerum etiam
 manibus tangendus apparuit. carnemque se
 habere etiam sermone firmavit dicens.
 Palpate et uidete. quia spiritus carnis et ossa
 non habet. sicut me uidetis habere. Unde
 constat apostolum non carnis substantiam
 negasse in dei regno futuram. sed aut homi-
 nes qui secundum carnem uiuunt carnis et
 sanguinis nomine nuncupasse. aut ipsam
 carnis corruptionem que tunc utique nulla
 erit. Nam cum dixisset. caro et sanguis
 regnum dei non possidebunt. bene intelligit
 tanquam exponendo quid dixerit conti-
 nuo subdidisse. neque corruptio incorrup-
 tionem possidebit. **Ex libro reuelationum. ii.**

Quod ait apls paulus caro et sanguis regnū dei non possidebunt. non sic accipiendū est quasi carnis non sit futura substantia. s; carnis et sanguinis nomine ipsam corruptionē carnis et sanguinis intelligendū est apls nuncupasse. quē utiq; in regno illōn erit. ubi caro incorruptibilis erit. Iuāuis & aliter possit intelligi. ut carnē et sanguinē opa carnis & sanguinis dixisse accipiam aplm. & eos dei regnū non possessuros. qui pseueranter ista dilexerunt.

Ecce mysteriū uobis dico. Omīs quidē resurgem. sed non omīs immutabimur.

Ex libro de uera religione. Resurget g pius ppl's. ut ueteris hominis sui reliquias transformet in nouum. resurget autē impijs ppl's qui ab initio usq; ad finem ueterem hominē gessit. ut in scdām mortem p̄cipitetur. **Ex libro de ciuitate di. x.**

Dixit apls cum de resurrectione corporū loqueretur. omīs resurgem. uel sicut alii codices habent. omnes dormiemus. Cum g nec resurrectio fieri nisi mors p̄cesserit possit. nec dormitionē illo loco possumus intelligere nisi mortē. quom omīs dormient uel resurgent. si tam multa q̄s in corpore inuenturus ē xp̄c. nec dormient nec resurgent. Si g scōs qui repperient xp̄cō ueniente uiuentes ei; in obuiam rapienē crediderimus in eodē raptu de mortalib; corporib; exituros. et ad eādem immortalia mox redituros. nullas in uerbis apli patiē angustias. siue ubi dicit. tu qd seminas n̄ uiuificat nisi prius moriat. siue ubi dicit omīs resurgem aut omnes dormiemus. quia nec illi p̄ immortalitatē uiuificabunt nisi quālibet paululum tam moriant. ac p hoc & a resurrectione n̄ erunt alieni quā dormitione p̄cedunt. quāuis breuissima. n̄ tam nulla.

Cur autem nob; incredibile uideat. illā multitudinem corporū in aere qdāmodo seminari. atq; ibi p̄tinus immortalitate atq; incorruptibilitate reuiuiscere. cū credam qd idem ipse apls aptissime dicit. in ictu oculi futurā resurrectionē & in mēbra sine fine uictura tanta felicitate tamq; inestimabili uelocitate rediturū antiq̄simorū cadauerū puluerem. nec ab illa sententia qua homini dictum est terra es et in terram ibis. futuros illos scōs arbitremur immunes. si eorū morientium in terram n̄ recedent corpora. s; sicut in ipso raptu morientur ita et resurgent dū ferunt in aera. In terram ^{suppe.} ibis. est. in hoc ibis amissa uita. qd eras antequā sumeres uitam. idest hoc eris exanimat qd eras antequā ēēs animatus. Terre quippe insufflauit d̄s in faciem flatum uitę cum factus est homo in animam uiuā. tanq̄ diceret. terra es animata qd n̄ eras. ita eris exanimis sicut eras qd sunt & antequā putrescant omīa corpora mortuorū. qd erunt & illa si morient ubiq; moriantur. cum uita carebunt quā continuo receptura sunt. Sic g ibunt in terrā quia ex uiuis hominib; terra erunt. quēadmodū et in cinerem qd fit cinis. & in uetustatem qd fit uetus. & in testam qd ex luto fit testa. Et alia sexcenta sic loquim. Quom autē sit futurū. qd nunc p nr̄e ratiuncule uirib; utuinq; conicimus. tunc erit potius ut nosse possimus.

Ex tractatu psalmi. l. vii. Priusquā miserarum delectationū & uoluptatū manifesta tormenta p̄cedant. introgent se quātale aliqd amant. uideant si n̄ cruciant desiderio. & cū puenerint ad id qd illuc desiderant. attendant si n̄ cruciant timore. Uideant hic g penas suas. antequam

ueniat illa resurrectio. cū in carne resurgentes non immutabunt. Habebunt quippe corruptionē carnis. in qua doleant. nō in qua moriant. Alioquin et illi dolores finirentur. In momento. in ictu oculi. in nouissima tuba. Canet enī tuba & mortui resurgent incorrupti. & nos immutabimur. **Ex sermone de resurrectione mortuorum.** Quid sit atthomus. multa uirū nō norunt. Atthomus dictus est a tome. qđ est sectio. Atthomus grece. qđ secari nō potest. Sed atthomus in corpore corpusculū est breue. qđ iā non habet ubi secet. Atthomus in tempore momentū ē breue. qđ iam nō habet ubi diuidat. Verbigra. Lapis est. diuide eū in partes. partes ipsas diuide in lapillos. lapillos diuide in minutissimū puluerem. pueni ad aliquā minutia quā iam secare nō potes. Hoc igitur in corpore quomodo sit atthomus. in tempore uero quēadmodū annus uerbigra secat in menses. menses diuiduntur in dies. dies adhuc in horas diuidi possunt. horę adhuc in partes momentorum quasdam pductiones admittunt diuisiones. usque puenias ad tantū punctū temporis & quandam momenta stillam. ut pducī nō possit cum nihil habeat medium. iste est atthomus in tempore. Cum dixisset in athomo. subiecit quantum potest fieri actionis & motus in isto athomi tempore. In ictu inquit oculi. quantus est ictus oculi. nō quo palpebrę mouentes claudimur oculū uel apimus. sed ictum dicit oculi emissionē radiorum ad aliquid uidendū. Mox enī ut aperueris oculum emittit radius tuus. nō dico ad parietē proximū sed montē longe distantem. nec dico ad montē qui in terra ideo uidetur quia proximus est. in sidera. in lunam. in solem. quę tam magno inter-

uallo distant a terra. mox ut radium emisseris ibi est. quę spacia quā cito transuolast in athomo. in ictu oculi. in nouissima tuba. signo illo dato de celo dicit iudicium.

Ex libro contra sex questiones paganorum.

Quod christi corpus nō dissolutū tabet atque putredine die tertio resurrexit. nostra uero post longū tempus ex quadā qua soluta discesserunt collapsione reparabunt. humane facultati utrunque impossibile est. diuine autē potestati utrunque facillimū. Ut enim radius oculi nostri nō citius puenit ad propinquiora. tardius ad longinquiora. sed utraq; uirtutilla parili celeritate ctingit. ita cū in ictu oculi sicut apostolus dicit fit resurrectio mortuorum. omnipotentie dei & ineffabili nutui tam facile est quę recentia quā diuturno tempore dilapsa cadauera suscitare. Incredibilia sūt hec. quibdam quia incepta. cum omnis natura rerum tam sit plena miraculis. ut nō quasi facili puestigatione rationis. sed uidentis consuetudine mira nō sint. quę ob hoc nec consideratione nec inquisitione digna uidentur. Nam ego et mecum quicunque inuisibilia dei per ea quę facta sunt intellecta conspiciunt. aut nō manus aut amplius ammirant. in uno seminis tam paruulo grano omnia quę laudant in arbore tanquā licata latuisse. quā mundi huius tā ingentem finem quę de corporibus humanis delabuntur absorpta. resurrectioni future tota et integra redditurum. **Ex libro de genesi ad litteram. uii.** Cum solem intuemur orientē. certe manifestum est qđ ad eū acies nostra puenire nō posset. nisi transiret totum aeris celique spatium. qđ inter nos et ipsum ē. Hoc autē cuius longinquitatis sit. quis estimare sufficiat. Hec utique pueniret eadem acies uel radius

grana harenę.
grana harenę
diuide in

oculoy nroy ad transeundū aerem qui est
sup mare. nisi prius transisset eū qui ē sup
terrā in qualibet mediterranea regione
simus ab eo loco ubi sumus usq; ad litus ma-
ris. Deinde si ad eandē lineā contutus
nri adhuc post mare terre adiacent. eū
q; aerem qui sup illas transmarinas ē
terras transire acies nra n̄ potest. n̄ prius
pacto spacio aeris illius qui sup mare est
qd̄ p̄mū occurrit extendat. faciam iam
post illas transmarinas tras. n̄ oceanū
remanere. Nūquid et aerem q̄ sup oceanū
diffundit̄ potest transire acies nra.
nisi prius transierit quicqd̄ aeris extra
oceanū supra tram est. Oceanū autem
magnitudo. incomparabilis phibet. Sed
quicūq; sit. prius oportet aerem qui
supra est transeant radū oculoy nroy.
et postea quicqd̄ ultra est. tum demū
ad solem pueniant quē uidemus. Num
igit̄ quia tocies hic dixim⁹ prius et
postea. ideo n̄ simul omnia uno ictu nri
transit obtutus. Si enī clausis oculis
faciem contra solem uisuri ponam⁹. n̄ne
mox ut eos apuerim⁹ ibi potius aciem
nram nos inuenisse. illuc eā pduxisse
putabimus. ita ut nec ipsi oculi prius
apti fuisse uideant. quā illo quo in-
tenderant puenisse. Et certe corpore
lucis est radius emicans ex oculis nris.
et tam longe posita tanta celeritate
ētingens. ut estimari cōparari n̄ possit.
Hempe hic et illa omnia tam ampla im-
mensaq; spacia simul uno ictu transiri
manifestū est. et quid prius posteriusq;
transierit nihilomin⁹ certum est. Merito
resurrectionis nre celeritatem cū expri-
mere uellet apls. in ictu oculi dixit fi-
eri. Neq; enī aliqd̄ in rerū corporarū mo-
tib⁹ uel ictib⁹ potest celerius inueniri.

quam

Ex libro de trinitate. xiiii. Immortalitas
carnis illo pficiet⁹ mōto resurrectioni
de quo ait apls pauls. in ictu oculi in
nouissima tuba. et mortui resurgent
in corrupta. et nos immutabimur. In ip-
so nāq; ictu oculi ante iudiciū resurget
in uirtute. in incorruptione. in glā. corp⁹
spūale qd̄ nē seminat⁹ in infirmitate. in
corruptione. in cōtumelia opus animale.
Imago ū que renouat⁹ in spū mentis in-
agnitione dī. n̄ exterius sed interius
de die in diem ipsa pficietur uisione.
que tunc erit post iudiciū facie ad faci-
em. nē autē pficit⁹ p̄speculū in enigma-
te. Ppter cui⁹ pfectionē dictū intelligen-
dum est. similes ei erim⁹ qm̄ uidebim⁹
eū sicuti est. Hoc enī donū tunc nobis
dabitur. cū dictū fuerit. uenite bene-
dicti patris mei possidete paratū uobi⁹
regnū. Tunc q̄ppe tollet⁹ impi⁹ ne ui-
deat maiestātē dñi. q̄ndo ibunt sinistri
in supplicū eternū. euntib⁹ dextris in ui-
tam eternam. Hec est autē sicut ait ueritas
uita eterna. ut cognoscant te inquit
uerū dñm et quē misisti iūm xpm̄. **Ex li-**
bro de grā noui testamti. Ista mors
sepe in scripturis dormitio dicit⁹ ppter
futuram resurrectionē uelut euagationē.
Hinc apls dicit. De dormientib⁹ autē nolo
uos ignorare fr̄es. Et alio loco. Ex quib⁹
plures manent usq; adhuc. quidā autem
dormuerunt. Et alia innumerabilia in hoc
testimonia apte p̄ scripturas utriusq; te-
stamenti reppunt. Significauit ḡ dñs
futurū fuisse temp⁹ quo inter tēptationē
tribulationesq; hui⁹ sc̄li iam iamq; ei⁹ ex-
spectaret⁹ et sparetur aduent⁹. tanquam
ppinquus et imminens. ad quē se pparet⁹
qui in eis familia ē uident. Hoc est enī
qd̄ ait. exisse obuiam sponso et sponse.

Tardante autē sponſo dormierunt. n̄ enī
tunc ueniet cū ſpatur: ſ; media nocte. cum
ualde obſcurū id eſt occultū erit. adueniet.
Vnde dicit. Media autē nocte clamor
factus eſt. ecce ſponſus uenit. exite obuiā
ei. Nimirū clamor iſte ipſa eſt tuba illa
quā cōmemorat apls ubi dicit. Canet enī
tuba. & mortui reſurgent incorrupti. Tu
be nomine aliq̄d euidentiffimū et p̄clarif-
ſimū ſignū uult intelligi. quā uocem ar-
changelī et tuba dī alio loco dicit. Que
etiam uox ipſis dñi ih̄u xp̄i in euangelio
dicit. quā audient hi qui in monumentis
ſunt et p̄cedent. Surgent ḡ om̄s ille vir-
gines & ſapientes & ſtultę. & aptant
lāpades ſuas. id eſt rationē p̄parant
reddere de opib; ſuis. Sed tunc illi cla-
moris euidentia ex reſurrectione mortu-
orum quia nulla erit dubitatio iā instan-
tis p̄ſentisq; iudiciū ſubtrahet. & omne
ſolatiū humane laudis. Neq; enī uaca-
bit de alio diſceptare uel de alio iudica-
re. aut gratificari atq; ſuffragari alteri.
quando unusquiſq; p̄priū om̄s portabit.
et de ſuę factę reddenda ratione cogi-
tabit. **Cum autē corruptibile hoc in-
duet incorruptionē. & mortale hoc
immortalitatē. tē fiet ſermo q̄ ſcriptus
eſt. Abſorta eſt mors in uictoriā. Vbi
eſt mors uictoria tua. Vbi eſt mors
ſtimulus tuus. Stimulus autē mortis
peccatū eſt. uirtus uero peccati lex. Deo
autē gr̄as q̄ dedit nob; uictoriā. p̄ dñm
nrm̄ ihm̄ xp̄m. Ex libro ad marcel-
linū. iii. Quia ſicut apli aptiffime uer-
ba declarant. eo abſorbebit mors in uic-
toria quo corruptibile & mortale hoc in-
duet incorruptionē & immortalitatem.
id eſt qd uiuificabit d̄s & mortalia cor-
pora n̄ra p̄pt inhabitantē ſp̄m̄ eis in**

nobis. manifestū eſt & huius mortis corpo-
ris quę reſurrectioni corporis contraria
eſt. aculeū fuiſſe peccatū. aculeū autē
q̄ mors facta ē. n̄ quē mors fecit.
Peccato autē morimur. non morte peccamur.
Sic itaq; dictum eſt aculeus mortis quo
modo lignū uitę. n̄ qd hominis uita fa-
ceret ſ; quo uita hominis fieret. & qm̄
lignū ſcientię p̄ qd ſcientia fieret homi-
nis. non qd p̄ ſuā ſcientiā fecerit homo.
Sic ḡ et aculeus mortis. quo mors facta
eſt. n̄ quē mors fecit. Sic enī dicimus et
poculum mortis q̄ aliquis mortuus ſit
uel mori poſſit. n̄ qd moriens mortuus ue
confecerit. Aculeus itaq; mortis pecca-
tum eſt. Peccato punctū. mortificatū eſt
genus humanū. Quid adhuc querimus.
cuius mortis. utrum animę an corporis.
utrū primę quā n̄c om̄s morimur. an ſecū-
quā tunc impij morientur. Nulla cau-
ſa eſt exagrandi quęſtionē. nullus tergi-
uerſandi locus. Apli uerba quib; id age-
bat interrogata respondent. Cū mor-
tale hoc induerit inq̄ immortalitatē
tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt. Abſor-
ta eſt mors in uictoria. Vbi ē mors uic-
toria tua. Vbi eſt mors ſtimulus tuus.
Aculeus autē mortis peccatū. uirtus
uero peccati lex. De reſurrectione corpo-
ris agebat. quā abſorbebitur mors in uic-
toria. cū mortale hoc induerit immor-
talitatem. Tunc ipſi morti inſultabitur.
quę in uictoriā reſurrectione corporis
abſorbebitur. tunc ei dicetur. Vbi eſt
mors contentio tua. Vbi eſt mors acu-
leus tuus. Mortis ḡ corporis hoc dicet.
Hanc enim abſorbebit uictorioſa humi-
litas. cū mortale hoc immortalitate in-
ducatur. Mortis in quā corporis hoc di-
cetur. ubi eſt uictoria tua. quā omnes

sic uideras. ut etiam di filius tecū cōfligeret.
neq; nūta donando s; suscipiendo superaret.
Viciisti in morientib; uicta es in resurgentib;.
Victoria tua qua absorbueras corpora
morientiū tēporalis fuit. uictoria nrā q
in corporib; absorpta es resurgentū. eterna
constabit. Ubi est aculeus tuus hoc est
peccatū quo puncti & uenenati sum; ut
etiā in nrīs corporib; fieres. & ea tā longo
tēpore possideres. Aculeus autē mortis
peccatū est. uirtus ū peccati lex. Peccau
m; in uno omīs. ut morerem; in uno omīs.
Accepimus legē. n̄ ut emendatione finire
m; peccatū. s; ut transgressionē augerem;.
Lex enī subintrauit ut abundaret pecca
tum. et concludit scriptura omīa sub
peccato. Sed dō grās qui dedit nob; uicto
riam p dñm nr̄m iēm xpm. ut ubi abun
dauit peccatū superabundaret grā. atq;
ut pmissio ex fide iēm xpi daretur cre
dentib;. & uincerem; mortem p immor
talem resurrectionē. et aculeū ei pecca
tum p gratuitam iustificationem. **Ex**
libro questionū. lxxv. m. Absorta
est mors in uictoriam. Ubi est mors con
tentio tua. ubi est mors aculeus tuus.
Aculeus autē mortis peccatū. uirtus ū
peccati lex. Mortem significari arbitre
hoc loco carnale cōsuetudinē. que resistit
bonę uoluntati. delectatione tēporaliū
fruendoy. Non enī diceret; ubi est cōten
tio tua. si n̄ resistisset & repugnasset ip
sis contentio. Etiam illo loco describit;
caro cōcupiscit aduers; spm. spc aduers; s
carnē. Hec enim sibi inuicē aduersant;
ut non que uultis illa faciatis. Fit g
p scificationē pfectam. ut omīs carnales
appetit; spūi nr̄o illuminato & uiuifi
cato. id est bonę uoluntati subiciant;
& sicut nē uidem; multas puerilibus

delectationib; nos carere. que nos pueros si
denegarent; acerrime cruciabant. ita cre
dendū de omni carnali delectatione futu
rū esse. cū pfecta scītās totū hominē repa
rauerit. Nunc autē quādiu est in nob; qd
resistat bonę uoluntati. auxilio di p bo
nos homines & p bonos anglos indigem;. ut
donec sanetur totū non ita molestetur
ut perimat etiam bonā uoluntatē. Hanc
autē mortē peccato meruim;. qd peccatū
erat omīmodo in libero arbitrio. cum in
paradyso nullas dolōe denegat; delec
tationis uoluntati bonę hominis resi
stebat. sicuti nē uerbigrā. si quisquā eri
stat quē nūquā uenatio delectauit. omī
modo liber; est utrū uenari uelit an nolit.
nec eum cruciat; q̄squis hoc phibet. At
si ista libtate male usus uenatis fuerit
ētra phibentis impiū. paulatim subri
piens delectatio mortificat animā. ut
si se abstinere uelit sine molestia & an
gore n̄ possit. cū id ante tota sanitate n̄
ageret. Ergo aculeus mortis peccatum ē.
quia peccato facta est delectatio que iam
possit resistere uoluntati. et cū dolore
cohiberi. Quā delectationē quia in defe
ctu est anime deterioris effect; iure mor
tem uocam;. Uirtus autē peccati lex.
quia multo sceleratius & flagitiosius
que lex phibet cōmittuntur. quā si nul
la lege phiberent. Tunc itaq; absorpta
erit mors in uictoriam. cū p scificationē
in omni hominis parte pfecta delecta
tione spūalium delectatio carnalis obruet;
Ex tractatu psalmi. lxxv. m. Absorta
est mors in uictoriā. Ubi est mors cōtentio
tua. ubi est mors aculeus tuus. Modo
enī inchoatis in nob; primitis mētis unde
desideram; ierlm. multoy carne corrupti
bili contendit; aduersum nos. que non

contendent. cū fuerit mors absorpta in uictoria. Vincet pax. & finiet bellum. Quando autē uincet pax. uincet & illa ciuitas que dicitur uisio pacis. Nulla g̃ erit a morte cōtentio. Modo. cū morte quanta cōtendim⁹. Inde sunt enī delectationes carnales. que etiam nob̃ illicitē multē suggerunt. quib⁹ non cōsentim⁹. s; tam̃ non cōsentiendo cōtendim⁹. Primo g̃ concupiscentia carnis sequentes duxit nos. deinde accepta grā. cepit nos nec ducere nec trahere. s; adhuc contendere nobiscum. Post contentionē erit & uictoria. Modo. te et si oppugnat. n̄ expugnet. Postea cum absorpta fuerit in uictoriā mors. oppugnare eos cessabit. qđ dictū est nouissima inimica destruet mors. Appropriat g̃ nos ignis diuinus in ierlm̃. incipiam⁹ ardere p̃ caritatē donec totū mortale cōsumat. & qđ cōtra nos fuit eat in sacrificium dñi. **Ex sermone de uerbis apli.** Tunc fiet. modo n̄ fit sed tunc fiet. Quid tunc fiet. Sermo qui script⁹ est. absorpta est mors in uictoriā. Vbi est mors cōtentio tua. ubi est mors aculeus tuus. Tunc fiet. ut nusquā sit aculeus mortis. nusquā inueniri possit peccatū. Quid festinas. Tunc fiet. Mercatur in te humilitas. ut tunc in te fiat. ne supbia n̄ pmutat. ut uel tē in te fiat. Tunc fiet. modo interim dū pugnas. dum laboras. dū p̃elitaris. die die. Dimitte nob̃ debita nr̃a. Die om̃ino dum pugnas. Verum die. ex animo die. Si dixerim⁹ quia peccatū n̄ habemus. nos ipsos seducamus. Tu tibi diabolus eris. Nos ipsos seducim⁹. & ueritas in nob̃ n̄ est. Non enim uerū dicim⁹ dicendo nos non habere peccatū. cū hic n̄ simus sine peccato. Dicamus g̃ ueritatē. ut aliquando inueniam⁹ securitatem. Sit ueritas in

pugna. ut acquirat⁹ securitas in uictoria. Tunc fiet. ubi est mors aculeus tuus.

Aculeus enī mortis est peccatum. Sed de lege p̃sumus quia data ē tibi lex. et datū est tibi p̃ceptum. Bonū est tibi ut sp̃s te uiuificet. ne littera occidat. Volo ut uelis. s; n̄ sufficit ut uelis. Adiuuand⁹ es ut plene uelis. & impleas qđ uelis. Nam uis uidere. qđ ualeat sine sp̃u adiuuante littera iubens. Ibi dixit. cum dictum esset. ubi est mors aculeus tuus. aculeus autē mortis est peccatū. cōtinuo subiunxit. uirt⁹ autē peccati lex. n̄ mala iubendo uel bona phibendo. immo ū mala phibendo et bona iubendo. Virt⁹ autē est peccati lex. Quia subintrauit inquit lex. ut abundaret delictum. Quid est ut abundaret delictum. Quia ubi grā n̄ erat. auxit p̃hibito desiderium. Et cū quasi de p̃po p̃sumit. uirt⁹ factū est grande uitium. Sed quid fecit gratia. Vbi abundauit peccatū. sup̃abundauit gratia. Venit dñs. Totū quod de adam traxisti. totū deleuit. Orationē docuit. grām p̃misit. Certamen indicat. laboranti subuenit. uictorem coronabit. Stimulus autem mortis peccatū est. uirt⁹ ū peccati. lex.

Ex sermone eiusdē. Aculeus mortis. peccatū est. cui⁹ punctione facta ē mors. Peccatū quasi scorpius est. Pupugit nos. & mortui sumus. Sed quando est. ut dicatur. ubi est mors uictoria tua. Hoc enim in nob̃ non in hac uita. s; in resurrectione pmutatur. Tunc dabitur sc̃is ut peccare non uelint. om̃ino n̄ possunt. **Ex libro de ciuitate di.** Apl̃s cum uellet ostendere quantū peccatum gratia n̄ subueniente ad nocendū ualeat. etiam ipsam legem qua prohibetur

peccatum non dubitauit dicere. uirtutē
esse peccati. aculeus inquit mortis est
peccatū. uirtus autē peccati lex. *ge.*
Verissime omnino. Auger enī *s. na*
phibitio desiderii opus illici *ra.* q̄ndo
iusticia non sic diligit. ut peccandi cupi-
ditas eius delectatione uincat. Ut autē
diligit & delectet uera iusticia. non nisi
diuina subuenit grā. Sed ne ppter ea lex
putaretur malum. qm̄ uirtus dicta est
peccati. ideo ipse alio loco uersans huius-
modi questionē. itaq; inquit lex q̄dem
scā & mandatū sc̄m et iustū et bonum.
Quod g̃ bonum est inquit. m̄ factū est
mors. Absit. Sed peccatū ut appareat
peccatū. p̄ bonū opatum est m̄ mortē.
ut fiat supra modū peccator aut pec-
catū p̄ mandatum. Sup̄ modū dixit.
quia etiam preuaricatio addit. cū pec-
candi aucta libidine etiam lex ipsa con-
tempnitur. *Ex libro de gratia et libe-*
ro arbitrio. Augetur enī concupiscen-
tia. & maiores uires accipit lege phi-
bente. nisi adiuuet sp̄s gr̄e. Hoc est qd̄
dicit ille ipse doct̄e gentiū. Aculeus
autē mortis est peccatū. uirtus ū pec-
cati lex. Ecce unde dicit homo. Volo
legis seruare mandatū. s; uirtute con-
cupiscencie meę uincē. Et cū uoluntatē
ei conuenit & dicitur. noli uinci a malo.
quid ei pdest nisi grā succurrente fiat.
qd̄ ipse apl̄s secutus adiunxit. Nam
et cū dixisset uirtus peccati lex. et̄nū
subiunxit. Grās autē dō qui dat nobis
uictoriā. p̄ dñm nr̄m iām xp̄m. Ergo
et uictoria qua peccatū uincit. nihil
est aliud quā dī donū in isto certamine
adiuuantis. *Ex libro de p̄fectione iu-*
sticię hominis. Virtus ū peccati lex.
qm̄ lex phibendo auget peccati libidinē.

nisi diffundat sp̄s karitatē. Deo autē grā.
qui dedit nob̄ uictoriā. p̄ dñm nr̄m iām
xp̄m. *Ex tractatu euglii scdm̄ ioh̄n̄m.*
Confidit. ego uici mundum. Considerat.
& uicerunt. In quo. nisi in illo. Non enī
uicisset ille mundū. si mēbra ei uinceret
mundus. Unde ait apl̄s. Grās dō q̄ dat
nob̄ uictoriā. et̄nūq; subiecit. per
dñm nr̄m iām xp̄m. qui dixerat suis.
confidite quia ego uici mundū. *De co-*
lectis autē que fiunt in sc̄is sicut ordi-
nam̄ eccl̄is galathis. ita et uos facite.
Per unā sabbatū unquīsq; iām apud se
ponat recondens qd̄ ei placuerit. ut
non cū uenero tunc collectę fiant.
Ex libro de sermone dñi in monte.
Apl̄s paulus potest uideri de crastino co-
gitare cum dicit. De collectis autē in sc̄is
sicut ordinam̄ eccl̄is galathis. ita et uos
facite. scdm̄ unā sabbatū unquīsq; iām
apud se ponat thesaurizans qd̄ ei pla-
cuerit. ut n̄ cum uenero tē collectę fi-
ant. His et huiusmodi scripturarū lo-
cis satis apparet. dñm nr̄m non hoc im-
pbare siquis humano more ista p̄euret.
s; siquis ppter ista dō militet. ut in ope-
rib; suis n̄ regnū dī s; istoz acq̄sitionem
intueatur. Ad hanc g̃ regulam hoc totū
p̄ceptū redigitur. ut etiā in istoz p̄uisione
regnū dī cogitem̄. in militia ū regnū dī
n̄ ista cogitemus. Ita enim etiam si aliquando
desuerint. qd̄ plerūq; ppter exercitatio-
nem nr̄am d̄s finit. n̄ solum n̄ debilitant
p̄positū nr̄m. s; etiā examinātū atq; pro-
batum confirmant. Et̄nū enim inqt
in tribulationib;. scientes quia tribulatio
patientia opatur. patientia autē p̄bati-
onem. p̄batio ū spem. spes autē non con-
fundit. quia caritas dī diffusa est in cor-
dib; nr̄is p̄ sp̄m qui ^{sc̄m} datus est nobis.

*Permanet autem ephesi usque ad pentecostem. Ostium enim mihi apertum est magnum et euident. & aduersarii multi. Ex libro de predestinatione eorum. Quid hic aliud potest intelligi. nisi predicato ibi per eum primitus euangelio credidisse multos. & multos eiusdem fidei aduersarios extitisse secundum illud domini. nemo uenit ad me nisi datum fuerit a patre meo. et uobis datum est nosse mysterium regni dei. illis autem non est datum. Ostium autem apertum est in eis quibus datum est. aduersarii autem multi ex eis quibus non est datum. **Vigilate. state in fide. uiriliter agite & confortamini. Ex tractatu psalmi. xxx. vi. Uiriliter age. noli dissolui. ne sis inter eos quibus dicitur. Ve his qui perdiderunt sustententiam. Ergo qui perdit sustententiam. effeminatus est. perdit uigorem. Hoc uiri. hoc femine audiant. quia in uno uiro uir et femina. Talis in christo nec masculus nec femina est. **Omnia uestra in karitate fiant. Ex libro de gratia et libero arbitrio. Cum dicitur omnia uestra in caritate fiant. satis ostendit etiam ipsas correptiones quas asperitas et amaras sentiunt qui corripiuntur. cum caritate esse faciendas. Unde et alibi cum dixisset. corripite inquietos. consolamini pusillanimes. suscipite infirmos. patientes estote ad omnes. mox adiunxit. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. Ergo et quando corripiuntur inquieti. non malum pro malo. sed potius bonum redditur. Hec autem omnia. que nisi caritas operatur. **Siquis non amat dominum uestrum christum. sit anathema maranatha. Ex sermone contra pascendum arrianum. Simul greco et syro utitur uerbo. Siquis*******

inquit non amat dominum. sit anathema maranatha. Anathema greco sermone dicitur. condemnatus maranatha definiunt. donec dominus reparet.

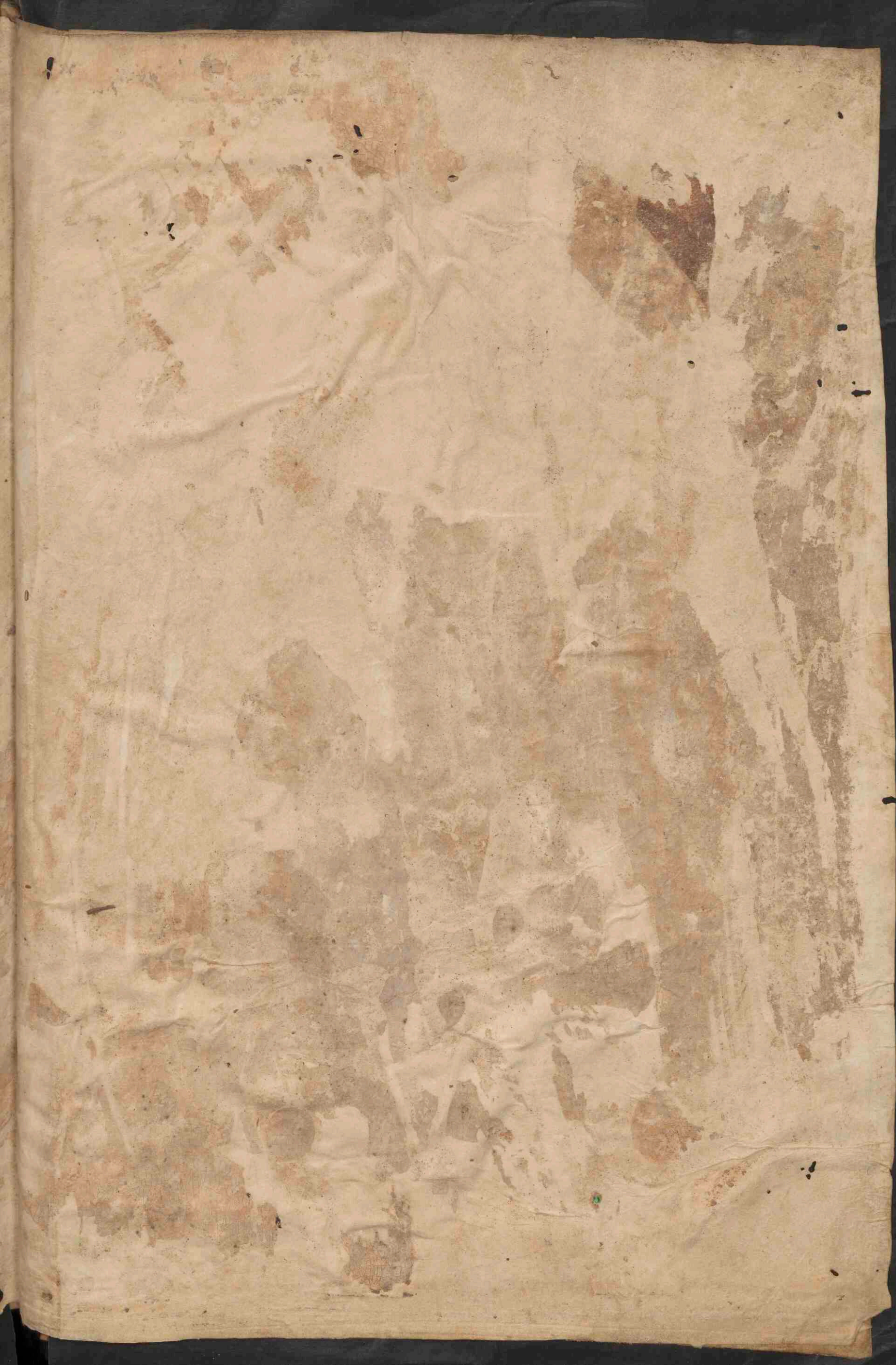
EXPLICIT
RATIO EPISTOLAE
AD CORINTHI
OS PRIMAE.

hic est

[illegible]

Vent^u & futuror^u
 memorie comen
 dent^u p^{re}sent^u l^{it}erary
 sigillis mei hei
 denrici abbe
 & tot^u couent^u n^{ost}r^u
 n^{ost}r^u venabiliu viror^u
 mag^{ist}r^u .h. p^{re}saluat
 lei loh. p^{re}pet^u deo sigill^u
 fecim^u muniri
 Act^u felic^{it} Anno d^{omi}nⁱ
 m^{illesimo} cclm^o oct^{avo} Streythi

liber monasterij sã pauli i traiceto inferiori.

Et Si quis non amat dominum Iesum Christum sit anathema maranatha

Si quis amat dominum absentem vult vitam
non habere mensi vult non esse sibi

Pen

